

Sárospatak Város Polgármesterétől

3950 Sárospatak, Kossuth u. 44.
Tel.: 47/513-240 Fax: 47/311-404
E-mail: sarospatak@sarospatak.hu

12182/2009.

Előterjesztés
- a képviselő-testületnek -
Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium
Pedagógiai Programjának
jóváhagyásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

A többször módosított 1993. évi LXXIX. tv. A közoktatásról 44. § (1) bekezdésének előírása szerint a nevelési-oktatási intézményekben a nevelő és oktató munka, nevelési, illetve pedagógiai program szerint folyik. A programot a nevelőtestület fogadja el és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A fenntartó jóváhagyás előtt köteles az Országos szakértői névjegyzékben szereplő – a megfelelő szakterületen nyilvántartásba vett – szakértő véleményét beszerezni. (A testületi ülés napjáig a szakértői vélemény is rendelkezésünkre fog állni.) Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium a jogszabályi előírásoknak megfelelően módosította pedagógiai programját, amelyet a fenntartó általi jóváhagyásra benyújtott. Az előírt eljárási szabályoknak megfelelően a nevelőtestületi elfogadást követően véleményezte a szülői szervezet és a diákönkormányzat is.

Az említett jogszabály 48. § (1) a-b) pontja szerint a pedagógiai program tartalmazza a nevelési programot és a helyi tantervet. Mindkettőnek megvannak a jogszabály által előírt kötelező tartalmi elemei. A program átvizsgálását követően megállapítható, hogy formai és tartalmi szempontból a pedagógiai program megfelel a jogszabályi követelményeknek.

A közoktatási törvény 102. § (2) f) pontja a fenntartói döntések közé sorolja a pedagógiai program jóváhagyását. A jóváhagyás megtagadása a 103. § (2) a-b) pontja szerint csak akkor lehetséges, ha nem felel meg a törvényi előírásoknak, illetve olyan többletfeladatokat tartalmaz, amelyekhez a feltételek nem biztosítottak, és annak megteremtését a fenntartó nem vállalja.

A program átvizsgálását követően megállapítható, hogy a jogszabályi előírásoknak megfelel és a fenntartó számára többlet feladatot (terhet) nem jelent. Az intézmény továbbra is a költségvetés tervezésekor megállapított, a fenntartó által biztosított órakeret határain belül marad.

Az előterjesztéshez csatoljuk a program módosításával kapcsolatos intézményvezetői tájékoztatást.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem, hogy az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium Pedagógiai Programját – a megtárgyalását követően – jóváhagyni szíveskedjenek!

Sárospatak, 2009. augusztus 28.

Dr. Hörcsik Richárd s.k.

Készítette: Donkó József
szakreferens

SÁROSPATAK VÁROS KÉPVISELŐ-TESTÜLETE
.../..../2009. (IX. 11.) KT. számú

h a t á r o z a t a

az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium Pedagógiai programjának jóváhagyásáról

A képviselő-testület az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium Pedagógiai programját megtárgyalta és azt jóváhagyta, mivel a jogszabályi előírásoknak megfelel, valamint a fenntartó számára többlet terhet nem jelent.

(A pedagógiai program a képviselő-testület munkaterve szerint augusztus 28-án került volna jóváhagyásra. Technikai okok miatt került az időpont módosításra, amit az illetékes Oktatási Hivatallal egyeztettünk.)

Felelős: Polgármester, igazgató

Határidő: azonnal és folyamatos

K.m.f.

Dr. Szabó Rita s.k.
aljegyző

Dr. Hörcsik Richárd
polgármester

A kivonat hitelül:

Tisztelt Képviselőtestület!

Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium tantestülete, Szülői Szervezete és Diákönkormányzata a 2008/2009-es tanévben felülvizsgálta intézményünk Pedagógiai Programját. A 2004. szeptember 1-től érvényben lévő programunk felülvizsgálatát a Nemzeti Alaptanterv (NAT) kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. évi Kormányrendelet írja elő oly módon, hogy azt a hat évfolyamos gimnáziumoknak 2009. június 30-ig, a középiskolai képzést a 9. évfolyamon elindító gimnáziumoknak pedig 2011. június 30-ig kell elvégezni. Mivel iskolánkban hat évfolyamos és 9. évfolyamon kezdődő öt évfolyamos képzés is folyik, ezért a törvényi előírásból fakadó kötelezettségünket az iskolánkban folyó oktató- nevelő munka egészére kiterjesztettük. Azonban a korábban elfogadott nevelési program és helyi tanterv bevezetése óta felgyülemlett tapasztalatok, a változó társadalmi igények és nem utolsósorban a közoktatási intézmények működését meghatározó törvények változásai a felülvizsgálat mellett szükségessé tették Pedagógiai Programunk módosítását is. Ezek egyfelől érintették a Pedagógiai Program részét képező Nevelési Programunkat és a Helyi tantervünket is. A módosítások jelentős tartalmi változásokat nem, inkább kisebb-nagyobb finomításokat jelentenek.

Nevelési programunkban és a Helyi tanterv úgynevezett kiegészítő pontjaiban a törvényi és a helyi szabályzatokkal (SZMSZ, Házirend, belső vizsgaszabályzat, IMIP) történő jogharmonizációra törekedtünk. Az egyes évfolyamokon tanított tantárgyak, kötelező és választható tanórai foglalkozások tananyagainak, és ezek óraszámainak felülvizsgálata során a NAT és a Kerettanterv javaslatait, az Érettségi vizsga szabályzatainak előírásait valamint a nevelési programunkban megfogalmazott célokat, feladatokat vettük figyelembe. Így szükségesnek éreztük az egyes évfolyamokra jutó heti óraszámok emelését, amely megfelelő időkeretet biztosít a minél magasabb szintű általános műveltség megszerzésére, az emelt szintű idegen nyelvi és informatikai képzésre, valamint az utolsó két évfolyamon a sikeres felvételihez szükséges specializációra. Az óraszámok emelését a korábban említett 243/2003. évi Kormányrendelet 7.§-a biztosítja.

Új képzési formák, tagozatok bevezetését nem tervezzük, viszont az utolsó két évfolyamon szakmai jellegű és érettségire adó tantárgyként a korábban oktatott Utazás és Turizmus mellett szeretnénk a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási alapismereteket is bevezetni.

Mivel az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítőévére vonatkozó kerettantervi ajánlás elfogadása jelenleg is folyamatban van, ezért ennek az évfolyamnak a helyi tantervben szereplő részét nem dolgoztuk át. Ezen hiány pótlását a központi hivatali eljárás befejezése után, a 2009/2010-es tanévben tervezzük.

Tisztelt Képviselőtestület!

Az elmúlt évben elfogadásra került intézményünk Szervezeti és Működési Szabályzata. Az abban foglalt változások és a Köznevelési törvény (79/1993. évi) valamint Végrehajtási rendeletének (11/1994. évi) módosításai szükségessé tették iskolánk Házirendjének felülvizsgálatát is, ami az elmúlt tanévben a Szülői Szervezet és a Diákönkormányzat véleményezésével és egyetértésével szintén megtörtént. A módosítások jelentős változtatásokat nem eredményeztek.

Ezen tájékoztatás figyelembe vételével és a szabályzatok tartalmi elemeinek megismerésével kérem iskolánk Pedagógiai Programjának és Házirendjének elfogadását!

Sárospatak, 2009. augusztus 24.

Tóth Tamás
igazgató

**A SÁROSPATAKI
ÁRPÁD VEZÉR GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM
NEVELÉSI PROGRAMJA**

*„Lépni, s látni a célt,
Mit a gondolat érlelt:
Vállalás, szépség, erő
Fogja egybe a mindenséget”*

(Gál Sándor)

**SÁROSPATAK
2009**

I. Bevezetés

A pedagógia programok elkészítésének kötelezettségét és tartalmi elemeit a Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény és annak módosításai, valamint a Nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. évi MKM rendelet és annak módosításai tartalmazzák. A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. évi Kormányrendelet pedig előírja, a 2004. szeptember 1-től érvényben lévő pedagógiai programok felülvizsgálatát, oly módon, hogy azt a hat évfolyamos gimnáziumoknak 2009. június 30-ig, a középiskolai képzést a 9. évfolyamon elindító gimnáziumoknak pedig 2011. június 30-ig kell elvégezni. Mivel iskolánkban hat évfolyamos és 9. évfolyamon kezdődő öt évfolyamos képzés is folyik, ezért törvényi kötelezettségünket eleget téve, pedagógiai programunkat gimnáziumunk alapításának 16. évében vizsgáltuk felül.

Munkánkat a fent említett törvényi szabályzások határozták meg, amelyek a magyar köznevelés legfontosabb alapelveit a következőkben foglalmazták meg:

1. A tanítási-tanulási folyamatok a demokratizmus, a humanizmus, az egyén tisztelete, a lelkiismereti szabadság, a személyiség fejlődése, az alapvető közösségek (család, nemzet, az európai nemzetek közössége, az emberiség) együttműködésének kibontakoztatása, a népek, nemzetek, nemzetiségi, etnikai csoportok és a nemek egyenlősége, a szolidaritás és a tolerancia értékei alapján szerveződjenek.
2. A tanulók az iskolai munkájuk során olyan korszerű, az életben is használható tudást és képességet szerezzenek, amelyeket az iskolából kikerülve egész életük során képesek lesznek hasznosítani.
3. Az egyenlő bánásmód követelménye alapján, a társadalmi esélyegyenlőség elősegítése, az esélykülönbségek csökkentése.

Ezen alapelvek figyelembe vételével vizsgáltuk felül pedagógiai programunkat, amely lényegében két komplex összetevőből áll. Az egyik, a nevelési terv az iskola egész pedagógiai tevékenységének elveit, céljait „stratégiáját” határozza meg. A másik maga a helyi tanterv, amely - a NAT, a Kerettanterv és az Érettségi vizsga szabályzatai alapján - „az iskolai oktatásnak a teljes képzési ciklusra szóló terve”.

Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium első 16 évének elteltével lezárult egy korszak -, az alapozás korszaka. Kialakultak az iskola életének jelentős és sajátosan egyedi vonásai, eseményei, hangulata. A 2008/2009-es tanévre az iskola tanulói létszáma elérte az 1992-es oktatási koncepcióban tervezettet (658 fő). Az osztályok száma „felfutott”, jelenleg 21 osztályban folyik az oktató-nevelő munka. Ezt a létszámot az iskola és a kollégium befogadó képességének bővítése nélkül növelni nem lehet, és a jelenlegi színvonal megőrzésének célját figyelembe véve, talán nem is szükséges.

A pedagógiai program felülvizsgálatának és módosításának feladata és felelőssége újabb mérföldkő a gimnázium életében. A tantestület igyekezett olyan programot készíteni, melyet - reményeink szerint - érdemes a fenntartónak, Sárospatak Város Önkormányzatának támogatni. Minden tudásunkkal és igyekezetünkkel azon fáradoztunk, hogy nevelő-tanító tevékenységünket meghatározó és tükröző programunk minél vonzóbb és hasznosabb legyen a diákok és szüleik számára. Tesszük ezt oly módon, hogy ezzel együtt a program szakmai és egzisztenciális biztonságot, fejlődési, fejlesztési lehetőséget is adjon a pedagógusoknak, és kijelölje az irányt a gimnázium számára az elkövetkező 5 évre.

Iskolánk fennállása óta folyamatosan kereste a választ a bekövetkezett társadalmi, gazdasági átalakulás intézményünket is érintő új jelenségeire. Kezdettől innovatív tevékenységet folytatott, 1993-ban bevezette a tehetséggondozó 6 osztályos oktatást, 2000-ben bekapcsolódott az országos Arany János Tehetséggondozó Programba, s 2004-ben az Oktatási Minisztérium ajánlásával nyelvi előkészítő osztályt indított. 2006-tól a hat évfolyamos képzés mellett valamennyi tanuló az un. előkészítő év után kezdi el a gimnáziumi tananyag elsajátítását. Tevékenysége fő irányainak megtalálásával igyekszik eredményesen felkészíteni az egymást követő generációkat. E státuszát a jövőben is őrizni kívánja, miközben folyamatos a tájékozódási igénye, az új, az iskolai munka hatékonyságát, eredményességét növelő tényezők befogadásának készsége, s maga is kezdeményező e téren. Őrizni kívánjuk a magas színvonalat, az igényességet az oktató-nevelő munkában, ehhez azonban változatos munkaformákra, differenciált foglalkoztatásra, projekt módszerek alkalmazására, a tehetségek felkutatására és kibontakoztatására van igazán nagy szükségünk. S nem csak nekünk. Úgy véljük, ezt várja tőlünk a város, - és régiónk közvéleménye, ezen belül az a szülői - „megrendelői”- kör, amely úgy gondolja, hogy gyermeke számára a mi gimnáziumunkban folytatott tanulmányok jelentik a felnőtt élet perspektíváját.

Céljaink megválasztásában tehát nagyon átgondoltnak kell lennünk, nem szabad irányt tévesztenünk, hiszen ezzel iskolánk jövőjét veszélyeztetjük, tévedés esetén csökkenthetjük versenyképességünket. Úgy gondoljuk, az eddig elért eredményeink nem teszik indokolttá a gyors irányváltozásokat. Eddigi pedagógiai tapasztalataink és az iskolai élet természetes rendje sem kívánja kezdeti koncepciónk feladását, igényli azonban a megfontolt válaszokat az új jelenségekre.

Pedagógiai programunkkal mi ezt az irányt kívánjuk választani. Mostani gondolkodásunk alapján olyan válaszokat kívánunk adni, melyek az új dokumentumok keretei között sem kényszerítenek bennünket eddigi céljaink feladására. Ehhez fenntartónk segítségét is kérjük és várjuk, mint ahogy eddig is tapasztaltuk.

Mint ahogy Sárospatak város közoktatási fejlesztési terve is, Borsod-Abaúj-Zemplén megye közoktatási-, feladatellátási-, intézményhálózat-működtetési- és fejlesztési terve is hangsúlyozza keretjellegét, mi is úgy véljük, a most papírra vetett törekvéseink a napjainkban általunk befogható helyzetre való reagálást tükrözik. De mi is igényt formálunk a tévedés jogára, de leginkább arra, hogy ne szorítsuk magunkat korlátok közé, módunk legyen a változó környezetből, a változó követelményekből adódó válaszok megfogalmazására, a ma még nem látható korrekciók, innováció végrehajtására, bevezetésére.

Tantestületünk munkaközösséget alakított azzal a céllal, hogy gimnáziumunk pedagógiai programjának, az oktatási folyamatot meghatározó részét alkotó helyi tantervét megírja. Tettük ezt abból a megfontolásból, hogy alapot készíthessünk oktató-nevelő munkánkhoz, melyre építve az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégiumban folyó pedagógiai tevékenységünkkel diákjainkat a XXI. században helyüket megtalálni képes, korszerű ismeretanyag birtokában lévő, és azt hasznosítani tudó, embertársait tisztelő, a demokratikus jogokat tiszteletben tartó, európai látókörű, magyar hazáját szerető polgárokká nevelhessük. Meggyőződésünk, hogy pedagógiai eredményességünknek jó alapja lehet körültekintően előkészített - az igényeket és a lehetőségeket számba vevő - alapos szakmai munkán alapuló kreatív tantervfejlesztő tevékenységünk. Úgy gondoljuk, hogy diákjaink igényeinek és szakmai elvárásainknak így tudunk legjobban megfelelni. Elhatározásunkban bátorítólag hatott elődeink példája, hiszen Sárospatakon Comenius óta évszázadokon át hagyománya volt és van a pedagógiai innovációnak.

*„Nézz Árpádra magyar,
Ki hazát állíta nemednek,
Nézd, s tiszteld képét
Álmos fejedelmi fiának.”*
(Vörösmarty)

1. Bemutkozik a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium

A sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium 17. tanévét kezdi meg 2009 őszén. Az alapító, Sárospatak Város Önkormányzata az új 6 és 4 évfolyamos önkormányzati gimnáziumot Árpád Vezér Gimnáziumnak nevezte el 1993-ban. A város vezetői már 1987-ben döntést hoztak arról, hogy az ősi iskolavárosban egy új középiskola építését kezdik el. 1989. augusztus 4-én földre került az alapkő... - és az épület átadására 1993. augusztus 16-án került sor. Az ÁVG létrejötté lehetővé tette a választást Sárospatak, a Hegyköz és a Bodrogek lakossága számára, hogy önkormányzati (állami), vagy egyházi gimnáziumba írassák a szülők gyermekeit. Valós társadalmi igény mutatkozott az állami oktatás iránt, amit az iskolánkba jelentkező tanulók nagy száma is mutat. Az iskolaavató és tanévnyitó ünnepély - dr. Mádl Ferenc művelődési és közoktatási miniszter részvételével - 1993. szeptember 1-jén nagy nyilvánosság előtt zajlott le. Iskolánk Makovecz Imre tervei alapján épült. A 10.500 négyzetméteres telken álló építészeti remek belső terének kialakítása, a jurta vázához hasonlóan ívelő gerendákkal, valamint a folyosók keresztény templomhajó hangulatát keltő csúcsíves kiképzésével pogány magyarság és keresztény európaiság összefonódását példázzák.

Iskolánk büszkén viseli őseinket a Kárpátok keleti hágóin hazánk területére, a Kárpát-medencébe vezető nagy fejedelmünk nevét. Árpádot - Anonymus és a Zágrábi Krónika szerint - már a maga korában is „nagyra becsülték bölcsességéért, megfontoltságáért és vitézségéért.”

Árpád vezér elődeinket a Vereckei-hágón átkelve vidékünk felé vezette. Ők a Kárpát-medence birtokbavétele során az elsők között a Bodroghoz szállták meg, majd a főszereg a Tisza mentén délre vonult, Pusztaszer felé.

Az iskola avatására készült bronz-plakett Németh Ágnes alkotása

Az „Árpád-szobrot az Árpád Vezér Gimnáziumhoz!” elnevezésű alapítvány, Sárospatak Város Önkormányzata és az Árpád Vezér Gimnázium 1997. április 26-án az iskola mellett felavatta a gimnázium névadójának emlékművét, Németh Ágnes, Üveges Gábor és Szilágyi Attila szobrászművész alkotását.

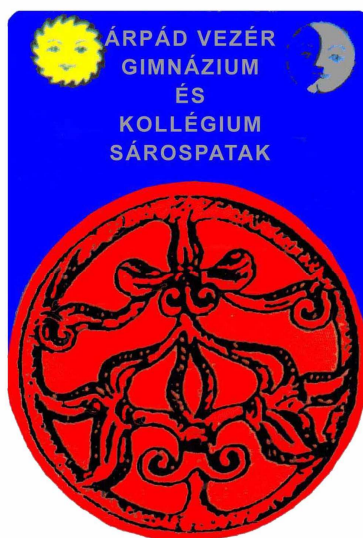

Tudjuk, hogy „A múlt megbecsülésén alapszik a jövő.” Széchenyi szellemében neveljük diákjainkat. Célunk kialakítani tanulóinkban az egészséges lokálpatriotizmust, amely közösségformáló és összetartó erő.

Sárospatak határából két lelőhelyről ismert honfoglalás kori leletanyag. Apróhomokról és Baksa-tanyáról. A leletanyag bizonyossága szerint a honfoglalók legelső csoportja itt telepedett le. A legismertebb lelet a Baksa-tanyáról származó, életfát ábrázoló, aranyozott ezüsből öntött, áttört hajfonatkorongpár. Ezt az életfát - mely a honfoglalaskori ötvösművészet remeke - választottuk iskolánk jelképévé. A lelet 14 cm átmérőjű, a Nemzeti Múzeum tulajdona, a bronzmásolat Sárospatakon, a Rákóczi Múzeumban található.

Gimnáziumunk címerpajzs alakú emblémájának (jelvénye) - amely a város színeit (kék és piros), valamint a napot és a holdat, mint ősi kultikus jelképeket ábrázolja - központi részét foglalja el a „sárospataki életfa”, amely szimbolizálja számunkra a múlt, a jelen és a jövő, a hagyomány és a modernség téren és időn átlépő szoros és eltérhetetlen kapcsolatát.

1993. szeptember 1-jén 224 tanuló kezdte meg – 10 osztályban – gimnáziumi tanulmányait az újonnan felavatott iskolában 18 fős tantestület és 10 óraadó tanár vezetésével.

Jelenleg 60 fős tanári karunk 21 tanulócsoportban (osztályban) 658 diákot oktat és nevel. Gimnáziumunk történetében már 10 tanév végén érettségiztek fiataljaink. Először az 1994/95-ös tanévben 12-en, az első érettségi találkozó 2000-ben volt iskolánkban.

Érettségizett diákjaink java része felsőoktatási intézményekbe jelentkezett, egyetemen vagy főiskolán tanul tovább.

Iskolánkban jelenleg 6 hatévfyományos, és 1 négyévfolyamos és 14 ötévfolyamos osztályban tanulnak diákjaink:

a 7. évfolyamon	1 osztályban
a 8. évfolyamon	1 osztályban
a 9. évfolyamon	4 osztályban
a 10. évfolyamon	4 osztályban
a 11. évfolyamon	5 osztályban
a 12. évfolyamon	4 osztályban és
a 13. évfolyamon	2 osztályban.

Sárospatak Város Önkormányzata 2000-ben összevonta az Árpád Vezér Gimnáziumot és a Móricz Zsigmond Kollégiumot. 2000. augusztus 1-jétől Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium néven működik az intézmény. A 2000/2001-es volt az első közös tanév.

Tanulóink közül 297 tanuló kollégista. Sajnos, nem minden kollégiumi igényt tudunk kielégíteni, ezért új kollégium építésére, vagy a meglévő épület bővítésére van szükség. Menzások diákjaink intézményünk ebédlőjében kapnak ebédet.

Koncepciónk szerint kiemelt terület iskolánkban az informatika- és idegen nyelv oktatás. Valamennyi tanulónk emelt óraszámban tanul angol vagy német nyelvet, illetve informatikát. 2001-ben ECDL vizsgaközpont nyílt gimnáziumunkban, így lehetőséget biztosítunk eurokonform számítógép-kezelői jogosítvány megszerzésére is. Iskolánkban valamennyi diákunk tanulhat angol nyelvet, és választhatja a német vagy olasz nyelvet is. Végzős tanulóinknak több mint 60 %-a rendelkezik állami nyelvvizsga-bizonyítvánnyal, ami jelentősen segíti külföldi ösztöndíjak elnyerését vagy munkavállalási lehetőségeiket.

Gimnáziumi képzésünk alapelve, diákjaink általános műveltségének minél magasabb szintű megalapozása, ismeretszerzési készségük kialakítása. A továbbtanulás szempontjából fontos kétszintű érettségre történő felkészítés, közép és emelt szintű érettségi előkészítő foglalkozások rendszerében működik. Ezeket a foglalkozásokat magasabb óraszámban tervezzük, biztosítva tanulóinknak az érdeklődési körüknek megfelelő szakosodást.

Intézményünkben kiemelt feladat a tehetséggondozás. Ezt a feladatot, délutáni foglalkozások keretében, anyagi lehetőségeink figyelembe vételével igyekszünk teljesíteni. Tehetséges diákjaink, képességeik fejlesztése iránti igényét bizonyítja, a különböző tanulmányi, művészeti, sport versenyekre történő jelentkezés, az azt követő felkészülés, majd az eredményes szereplés, ami egyben a tehetséggondozás egyik leghatékonyabb formája. A tehetséggondozást szolgálják a megrendezésre kerülő nemzetközi, országos rendezvényeink (határon túli szavaló- népdaléneklési-, rajzverseny, határon túli és Arany János Tehetséggondozó Program országos fizikai becslési versenye, LOGO verseny megyei fordulója) valamint munkaközösségeink által szervezett házi versenyek.

Tehetséggondozó munkánk egyik speciális területe az Arany János Tehetséggondozó Program (AJTP), amelyhez iskolánk az ország 19 másik intézményéhez hasonlóan 2000-ben csatlakozott. E program keretén belül, az esélyegyenlőség megteremtésével, a szociálisan vagy egyéb okokból rászoruló diákok hátránykompenzációjára, és tehetségük fejlesztésére törekszünk. 2008-ban, hat évfolyamos képzésünk keretében komplex személyiségfejlesztésen alapuló tehetséggondozó programot indítottunk.

A hatékonyság érdekében az idegen nyelveket, az informatikát, a hat évfolyamos képzésben, 7-10. osztályban a matematikát és a magyart is csoportbontásban tanítjuk. Az Arany János Tehetséggondozó Programban a fent említett tantárgyak csoportbontásban történő oktatásán túl, az ún. „Arany János-i blokk” keretében 5 éven keresztül kiscsoportos személyiségfejlesztő és tanulásmódszertani foglalkozásokat tartunk. A programban megfogalmazott hátránykompenzáló és tehetséggondozó tevékenység eszközeként tanulóink havonta, egyéni vagy kiscsoportos foglalkozásokkal, tanulmányi kirándulásokkal szervezett kollégiumi hétvégén kötelesek részt venni.

A tanév utolsó hetében a 8., a 11., és a 12. osztályos tanulóink házi vizsgákat tesznek, melyeken 2-2 tantárgy egész éves tananyagából adnak számot tudásukról. A nyelvi előkészítő-, valamint az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítő évfolyamán tanuló diákok év végi vizsgán tesznek tanúbizonyságot idegen nyelvi tudásukról. Ezek a vizsgák a vizsga rutin megszerzésén túl segítik felkészülésüket az érettségi vizsgákra és az állami nyelvvizsgákra.

Iskolánkban az elkövetkező évezred értelmiségi létére szeretnénk felkészíteni diákjainkat, így a korszerű általános műveltség átadásán túl, és a kiemelten kezelt nyelvoktatás és az informatikaoktatás mellett, nagy hangsúlyt fektetünk az egészség-, és környezetvédelemre. Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink ökológiai, természetbarát, környezet- és egészségvédő szemléletet szerezzenek iskolánkban. Munkánk hatékonyságának jele, hogy intézményünk 2002-től a Magyar Vöröskereszt bázisiskolája.

Nem hanyagolhatjuk el a vizuális nevelést, az ének-zene oktatást és a sportot sem. Véleményünk szerint az egészséges személyiségfejlődéshez feltétlenül szükséges, és az általános műveltséghez hozzátartozik mind az esztétikai nevelés, mind a mozgáskultúra. Énekkarunk az elmúlt években számos elismerő eredményt ért el hazai és nemzetközi találkozókra, a képzőművészet iránt érdeklődő tanulóink Iskola Galériánk kiállításain és országos versenyeken bizonyítják tehetségüket. Az iskolai sportkör keretében kézilabda és kosárlabda szakosztály működik eredményesen, de lehetőséget biztosítunk diákjainknak a szabadidős sportok (labdarúgás, aerobik, floorball, sí, evezés, úszás, sakk) művelésére is.

Gimnáziumunk orvosi szobájában iskolaorvosunk és ifjúsági védőnőnk rendszeresen ellenőrzi, figyelemmel kíséri fiataljaink egészségi állapotát, fizikai-biológiai fejlődését. Hetente 2 alkalommal 3 órában gyógytestnevelő tart speciális gyógytestnevelés órát. A testnevelés helyi tantervében szereplő úszásoktatáson túl, az Arany János Tehetséggondozó Program kollégiumi programjaként úszás és síoktatást szervezünk.

Iskolánk helyi önkormányzati oktatási-nevelési intézményként nem lehet elkötelezett egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem, de tanulóink - kérésükre, választásuk és felekezetiük szerint - hetente egy alkalommal hitoktatásban részesülhetnek. A hittanórákat római-, görög katolikus és református lelkészek a gimnázium tantermeiben tartják.

Kialakultak a tanév során megrendezésre kerülő ünnepeink: a mazzolaavató, melyen a legfiatalabb diákjainkat fogadjuk sorainkba; végzőseink ünnepe a szalagavató és a ballagás. Bensőséges hangulatú a karácsonyi ünnepség; az első félév lezárása után mindig élőzenekar szolgáltatja a zenét a farsangi bálon. Tavasszal kerül megrendezésre diákönkormányzati nap és a kora délutántól másnap reggelig tartó sport nap. Diákönkormányzatunk egyre élénkebben vesz részt az iskola életében, részt vállal a diákrendezvények szervezésében.

1997. óta megrendeztük az ÁVG leendő tanulóinak a „mazzolatábort”. A tábor alapvető céljaként azt tűztük ki, hogy a gyerekek oldott légkörben ismerjék meg egymást, találkozzanak leendő osztályfőnökükkel, tanáraikkal.

Saját honlapunkon folyamatosan tájékoztatjuk érdeklődő olvasóinkat az iskolában történő eseményekről, diákjaink versenyeredményeiről.

Az Árpád Vezér Gimnázium alapítása óta testvériskolai kapcsolatot tart fenn a kassai Márai Sándor Alapiskola és Gimnáziummal, a királyhelmeci és a nagykaposi magyar gimnáziummal, a munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középiskolával, a temesvári Bartók Béla

Elméleti Líceummal és a székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnáziummal. A 2008/2009 –es tanévben partner iskolai kapcsolatunk bővítése érdekében együttműködési megállapodást kötöttünk a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiummal.

Partnerkapcsolatokat tartunk fenn a soest-i Conrad-von-Soest-Gymnasium-mal és az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő intézményekkel. Két lengyel és egy szlovák gimnáziummal van kapcsolatunk: a rakszawai és gdyniai líceummal, valamint a nagymihályi gimnáziummal és 2002-ben iskolánk bekapcsolódott a Pataki Diákok Szövetségének munkájába.

Intézményünk partnere a Debreceni Egyetemnek, bázisintézményként részese a Borsod-Abaúj- Zemplén megyei Tehetségfejlesztő Hálózati Programnak, alapító tagja a Sárospataki Kistérségi Tehetségpontnak, és bekapcsolódott a Magyar Tehetséggondozó Társaságnak, a Gimnáziumok Országos Szövetségének és a Rákóczi Szövetségnek munkájába.

Tanári karunk volt és jelenlegi megbecsült tagjai a

- Németh László-díjjal kitüntetett Dobay Béla, aki a Comenius emlékérmét is megkapta,
- a Ferenczy-díjas Szeder László és Bigus Imre,
- a Comenius emlékérmét kapott Bigus Imre, Kolláth Éva, László Irén és Ficsorné Lonscsák Aranka, Frimmerné Ihnát Mariann, Tóth Tamás.
- Mikola-díjas Szeder László és Bigus Imre.
- Pedagógiai Szolgálatért Emlékérmét kapott: Kolláth Éva, Péntes Jánosné, Péntes János és Dobay Béla.
- A Magyar Olimpiai Akadémia Tiszteleti jelvényét kapta: Aros János,
- Tarján Rezső díjas Szeder László és Tóth Tamás

Célunk, hogy tanulóink szilárd tudást szerezzenek iskolánkban a tanítási órákon és a tanórán kívüli rendezvényeken, és a tanulás mellett maradjon idejük mozogni, olvasni, diákéletet élni. Humanista iskolát kívánunk építeni. Általános erkölcsi értékeket igyekszünk nyújtani növendékeinknek. Azt szeretnénk, hogy érezzék jól magukat az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégiumban.

Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium tantestülete a 2008/2009-es tanévben:

Tóth Tamás igazgató
Bujdos Mária igazgatóhelyettes
Dusicza Erika igazgatóhelyettes
Bolló Csaba igazgatóhelyettes
Asztalosné Nyitrai Zsuzsanna
Aros János
Bacsó Andrásné
Balogh Krisztina
Baloghné Rozgonyi Antónia
Bartusz Tamásné
Bednarik Lászlóné
Béres Andrea
Chira Diana
Csáki Gézáné
Csehi László
Csicsek Éva
Egri Károly
Egriné Ármágyi Szilvia

Ficsorné Lonscsák Aranka
Frimmerné Ihnáth Mariann
Gaál Antalné
Galgovics Csabáné
Gesztelyi Ibolya
Géczi Tamás
Gyimesi Györgyi
Hudákné Ulimájer Tünde
Hülvely Zsuzsanna
Jancsó Erzsébet
Janet Ann Matheson
Dr. Jánosdeák Gáborné
Jósvai Péter
Kerchner Istvánné
Kiss Zsolt
Kistóthné Tímári Erzsébet
Kiszelyné Lencsés Anna
Koleszárné Urbanovics Nóra
Kopasz Terézia
Korda Zoltánné
Leskóné Sárosi Mária
Máthé Béla
Maszkály Ágnes
Molnár Roland
Mózes Erika
Nagy Zoltánné
Papp József
Remeczki Imre
Soltész Csilla
Stiller Dénes
Szajkó József
Szarvas Ilona
Szedér László
Szentimrei Ferenc
Szentimreiné Tóbiás Tímea
Tóth Csaba
Tóth Tamás
Tóthné Dávid Katalin
Vaskó Erika
Vigyikán Csaba
Vigyikán Edina
Zsilinszky Anett
Zsófiné Szendrey Erika

2. Az iskola státusza

2.1. Az iskola jogi státusza

Az intézmény neve:	Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium (Sárospatak Város Képviselőtestülete 4328-2/40/1993. (V. 14.) KT számú határozata)
A fenntartó neve:	Sárospatak Város Önkormányzata
Az iskola felügyeleti szerve:	Sárospatak Város Önkormányzata
Az intézmény jogállása:	Az iskola önálló jogi személy, gazdálkodási szempontból önálló költségvetési szerv.
Az alapítás éve:	1993.
Az alapító szerv neve:	Sárospatak Város Önkormányzata
Az alapító okirat száma:	4328-2/41/1993. (V. 14.) KT számú határozat és Sárospatak Város Képviselőtestülete 1717-2/28/1994. (II. 18.) KT számú határozata
Az iskola alaptevékenysége:	Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium hat- öt- és négyévfolyammal rendelkező középfokú nevelési-oktatási intézmény.
Székhelye:	3950 Sárospatak, Arany János u. 3-7. szám.
Tagintézménnyel nem rendelkezik. A gimnáziumban általános műveltséget megalapozó, érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére, valamint a munkába állásra felkészítő nevelés és oktatás folyik. (FEOR szám: 80121-4, és 80214-4)	
Az Árpád Vezér Gimnázium használatbavételi engedélyének száma: 329-3/1993	
Kelte:	1993. augusztus 16.
Kiállítója:	Bodrogolaszi Község jegyzője
Az iskola beiskolázási körzete:	regionális, azaz Sárospatak város és környéke
Az iskola képzési ideje:	6 év (a hat évfolyamos osztályokban) 4 év (a négy évfolyamos osztályokban) 5 év (az Arany János Tehetséggondozó Program osztályaiban) 5 év (idegen nyelvi előkészítő év + négy évfolyamos osztályokban)

A képzés kimenetei, a szerezhető végzettségek:

12. vagy 13. osztály végén érettségi vizsga
ECDL bizonyítvány

Az iskolai tanulócsoportok száma: 21

Az iskola címe, egyéb rendelkezésre álló ingatlannak:

3950 Sárospatak, Arany János út 3-7.

A feladatok ellátásához az iskolának rendelkezésére áll az Arany János út 7. szám alatti épület a tornacsarnokkal együtt, valamint az Arany János út 3. szám alatti kollégium, étteremével együtt.

Az iskola telefonszáma:

47/312-140

47/511-191 (igazgató)

47/312-130 (igazgatóhelyettesek)

47/314-158 (gazdasági hivatal)

47/311-216 (nyilvános telefonállomás)

Az iskola fax-száma:

47/312-140

A kollégium telefonszáma:

47/511-300 (kollégiumvezető)

47/311-514

47/311-526

Az iskola e-mail címe:

info@arpad-sp.sulinet.hu

Az intézmény hosszú bélyegzője:

Az intézmény körbélyegzője:

II. Nevelési program

1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékrendje, céljai, feladatai

1.1. Alapelvek

Pedagógiai programunk megvalósításának alapelvei, oktató-nevelő munkánk célja, hogy tanulóinkat - az általános emberi értékek figyelembevételével - felkészítsük a jövő évezred modern, értelmiségi létére. Olyan iskolát kívánunk építeni pedagógiai-szellemi értelemben, amely a XXI. század kihívásainak megfelelni tudó, magyar hazáját szerető, széles látókörű fiatalokat bocsát ki falai közül. Olyan európai színvonalú iskola működtetésén dolgozunk, melynek tanulói a benne eltöltött évek alatt magukba szívják a magyar történelem tanításait, a mai és a holnapi ifjúsághoz szóló üzenetét. Pezsgő életű iskolát kívánunk működtetni, melyben a lányok és a fiúk ápolják anyanyelvüket, szeretik és értik nemzeti irodalmunkat. Őrzik és továbbviszik városunk hagyományait; ismerik Sárospatak múltját, hazánk életében, történelmében betöltött szerepét, kulturális értékeit. A tantestület egészének a pedagógiai tevékenységét meghatározó célja, hogy tanulóinkat jól felkészítsük az érettségire, és az egyetemi-főiskolai továbbtanuláshoz szilárd alapokat adjunk diákjainknak. Tanítványaink iskolánkban korszerű általános műveltséget szerezzenek, alakítsuk ki bennük a folytonos önművelés belső késztetését. Gondolkodni, beszélni, cselekedni kívánjuk megtanítani diákjainkat. Olyan tanítványokat szeretnénk kibocsátani iskolánkból, akik a szellemi és a fizikai munkát megbecsülik, az idővel hasznosan tudnak gazdálkodni.

Humanista iskolát kell kialakítanunk, a tanulókat arra kell nevelni, hogy tiszteljék egymás gondolkodásmódját, világnézetét. Becsüljük meg a munkát és maguk is törekedjenek becsülettel dolgozni. Általános erkölcsi értékeket adjon az iskola tanítványainak.

A gimnázium fő feladatának tekinti a tehetséggondozást, a tehetséges gyermekek adottságainak, képességének sokoldalú és differenciált fejlesztését.

1.2. Az iskola értékrendje

- Az ÁVG-ben a nevelési-oktatói folyamatot alapvetően a demokrácia értékei hatják át, mert az egyén és a köz érdekei egyaránt megfelelő szerephez jutnak. Minden tanulónak alapvető joga az iskolában, a tanórákon és a tanórán kívüli foglalkozásokon elsajátítani azt az ismeretanyagot, megszerezni azt a tudást, mely ma és holnap a korszerű általános műveltség alapját képezi.
- Alapvető érték a nemzettudat és a magyarság összhangjának megteremtése. Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégiumban patrióta nevelés folyik.
- Nemzeti kultúránk, szülőföldünk ismerete, történelmünk nagy alakjainak tisztelete.
- Az egyetemes emberi kultúra iránti nyitottság.
- Az európai fejlődés során létrehozott eredmények megbecsülése.
- Az idegen nyelvek ismerete, a nyelvtanulás stratégiai ágazatként kezelése; az Európai Unió integrációs követelményeire való felkészítés.
- A különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság elfogadása, a tolerancia.

- Iskolánk egyszerre gyermekközpontú és teljesítményközpontú; fontosnak tartja a tanulók individuális igényeit, de megköveteli a következetes tanulást és elvárja, hogy diákjai adottságaiknak megfelelően, a képességeik maximumát produkálják.
- Gimnáziumunk mind a humán, mind a reál értékeket hordozza és igyekszik átadni növendékeinek. Meggyőződésünk, hogy bár érdeklődésük, és genetikai adottságaik szerint különbözőek a diákok, az intelligencia fokmérője, a sokoldalúan művelt ember, s bár a polihisztorok kora elmúlt, de a XXI. század általánosan művelt fiatal emberének is komplex ismeretek birtokában kell lenni, aki jártas mind a reáliák, mind a humaniorák terén.
- A problémamegoldó gondolkodás alapja a biztos tárgyi tudás.
- A kreatív gondolkodás, az öntevékeny cselekvő optimista alaphangulat és életszemlélet.
- Kiemelten fontos a kommunikációs kultúra, a tanulást, a tudást, az emberi kapcsolatokat, az együttműködést, a társadalmi érintkezést szolgáló információk felfogása.
- A szép magyar beszéd.
- Az egészséges verseny, a sikerorientált magatartás.
- A tehetséggondozás, a minden gyermekben valamilyen téren meglévő speciális képességek felszínre hozása, kifejlesztése.
- Az átlagosnál gyengébb adottságokkal rendelkező tanulók felzárkóztatása.
- Az érdeklődés felkeltése a művészetek, az esztétikum világa iránt.
- Az egészség védelme, az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások.
- Etikus viselkedési kultúra átadása-fejlesztése.
- Az ökológiai szemlélet, a természetvédő, környezetbarát magatartás.
- Szocializációs képesség a családi és a társadalmi élet területén. A család védelme, tisztelete.
- Eligazodás napjaink gazdasági, politikai életében.
- A beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartás.
- A gyors, határozott segítő magatartás.
- Tisztelet
- Minőség
- Felelősség
- Lelkiismeretesség
- Alaposság
- Kitartás
- Törekvés
- Figyelem
- Rend
- Lendület
- Szeretet

A fentiekben felsorolt értékek alapján a következőkben meghatározásra kerülő célokat, a szülői házzal közösen, a Szülői Szervezettel, és a Diákönkormányzattal történő együttműködés keretében, nyitott iskolaként kívánjuk megvalósítani.

1.3. Az ÁVG oktatási, nevelési céljai, feladatai

■ A Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott céloknak megfelelően:

Az Európai Unió országaiban a kulcskompetenciák rendszerében foglalták össze mindazokat az ismereteket és képességeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a felnővekvő nemzedékek alkalmazkodjanak a világ változásaihoz, és maguk is változások kezdeményezői, alakítói legyenek, továbbá harmonikus, sikeres és boldog egyéniségekké, állampolgárokká váljanak. Oktatásunk és nevelésünk során fejlesztjük:

- az anyanyelvi;
- idegen nyelvi kommunikáció;
- matematikai;
- természettudományos;
- digitális;
- a hatékony és önálló tanulás;
- a szociális és állampolgári;
- a kezdeményezőképeség és vállalkozói;
- az esztétikai-művészeti tudatosság
- és kifejezőképeség kompetenciáit.

Ezek a kompetenciák egyrészt egymásra épülnek, másrészt egymást támogatják. Ugyanaz jellemzi a kulcskompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. E feladatok:

- az énkép;
- önismeret;
- hon- és népismeret;
- európai azonosságtudat-egyetemes kultúra;
- aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés;
- gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés;
- a tanulás tanítása;
- a testi és lelki egészség;
- felkészülés a felnőtt-lét szerepeire.

A kompetenciákat és kiemelt fejlesztési feladatokat a NAT-ra épülő helyi tantervünkben érvényesítjük, a következő módon:

- Pedagógiai programunk célja, hogy tanulóinkat felkészítsük a XXI. század elején, az átalakuló Magyarországon, a szintén átalakuló és egységesülő Európában azokra a szellemi, lelki, fizikai és társadalmi feladatokra, melyek rájuk várnak. Az érettségi vizsga után a jövő század kihívásainak megfelelni tudó, európai műveltségű, magyar hazáját szerető, a demokratikus jogokat tiszteletben tartó felnőtté váljanak.
- Tanulóink szerezzenek széleskörű, korszerű általános műveltséget, szilárd tudást, melyre építve eredményes közép és emelt szintű érettségi vizsgát téve, legyenek képesek felsőfokú továbbtanulásra.
- Oktatási céljaink közül kiemelkedik az emelt óraszámú idegen nyelv oktatása, az emelt óraszámú számítástechnika-informatika oktatása, a komplex személyiségfejlesztésen alapuló tehetséggondozás.
- Fontos feladatunk a természettudományos gondolkodás fejlesztése, amely segítségével tanulóink képesek lesznek tudásukat gyakorlatias módon alkalmazni új technológiák, berendezések megismerésében és működtetésében, a tudományos eredmények alkalmazása

során, valamint a természettudományos és műszaki műveltséget igénylő döntések meghozatalában.

- Tanulóinkat meg kell tanítanunk a szép magyar beszédre, anyanyelvi műveltségüket, beszédkultúrájukat fejleszteniük kell.
- A matematikai gondolkodásra, a tudományos igazságok szeretetére és az ezekhez vezető fáradságos kutatómunka megbecsülésére kell nevelnünk tanulóinkat, továbbá a mindennapi igazság szeretetére, hiszen ez a társadalmi igazságosság, tisztesség alapja.
- Ismerjék meg a nemzetünk történelmét, kultúráját, a város kulturális értékeit. Legyenek büszkéik városunkra és igyekezzenek méltók lenni nagy pataki elődeikhez. Éltessék tovább a város atmoszférájában lévő, messzire sugárzó pataki szellemet. Pedagógiai programunk egyik legfontosabb célja diákjaink hazaszeretetre nevelése, az egészséges lokálpatriotizmus kialakítása.
- Fontos területe oktató-nevelő munkánknak az esztétikai nevelés: a vizuális kultúra, vizuális látásmód fejlesztése, a média- és mozgóképkultúra kialakítása, az ének-zenei kultúra fejlesztése. Meg kell tanítanunk az ifjúságot énekelni. A vidám ember lelkileg kiegyensúlyozottabb, nagyobb a teherbírása, a vállalkozó kedve, könnyebben lesz úrrá a nehézségeken. Az éneklő, zenélő ember színesebben, optimistábban látja a világot és éli az életét; hamarabb felejté bántatát és könnyebben válik közösségi emberré. A közös éneklés az egyik leghatékonyabb „fegyver” a századvégi embert gyötrő „népbetegség”: az elidegenedés, az önző, egoista életmód ellen.
- A gimnáziumnak fel kell karolni, sőt fel kell kutatni a tehetségeket. Meg kell találni a tanulóiban azokat az adottságokat, amiben egyenként, külön-külön tehetségesek. A tehetséget a lehető legszélesebb értelemben kell értelmezni és fejleszteni. Fel kell figyelni az intellektuális képességekre, de fel kell fedezni a zenei-, vizuális-, művészeti- és sport adottságokkal rendelkező gyerekeket is.
- Gondolkodni, beszélni és cselekedni tanítsuk meg diákjainkat.
- A tudás legyen érték számukra.
- Legyenek nyitottak, fogékonyak az új ismeretek iránt.
- Legyen igényük a permanens tanulás, a folyamatos önképzés.
- Meg kell tanítanunk tanítványainkat a helyes tanulási módszerekre.
- Meg kell tanítanunk diákjainkat a könyvtár- és médiatár, a korszerű digitális információs eszközök használatára. Az információk felkutatására, visszakeresésére, tárolására, értékelésére, bemutatására, előállítására.
- Tudjanak alkalmazkodni gyorsan változó korunkban a mindig megújuló igényekhez.
- Alakuljon ki felelősség érzetük, hazájuk, társadalmuk, családjuk és önmaguk iránt.
- Becsüljék meg a munkát, és maguk is törekedjenek becsülettel dolgozni.
- Általános erkölcsi értékeket kell adnia az ÁVG-nek tanítványainak.
- Ki kell fejleszteniük diákjaikban azokat az erényeket, lelki képességeket, amelyek az érett ember személyiségjegyei: így az önérzetet, az őszinteséget, a következetességet, a határozottságot, a türelmet, a józanságot, a nyitottságot, a tiszteletet és megbecsülést a másik ember iránt, a szülő és a család iránt.
- Humanista iskolát kell kialakítanunk, a tanulóinkat arra kell nevelnünk, hogy tiszteljék egymás gondolkodásmódját, világnézetét.
- Tanulóinkat fel kell készítenünk a közéleti szereplésre.
- Célunk tanulóink ökológiai-természetvédő, környezetbarát gondolkodását és viselkedését megalapozni.
- Egészséges életmódra kell nevelnünk tanítványainkat. Minden tevékenységünkkel szolgálnunk kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Fontosnak tartjuk a sportos életmód belülről fakadó igényének kialakítását.

- Támogatást kell nyújtanunk a diákoknak - különösen a serdülőknek - a káros függőségekhez vezető szokások (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás) kialakulásának megelőzésében.
- Figyelmet kell fordítanunk a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.
- Segítséget kell nyújtanunk diákjainknak pályaválasztásukhoz.
- Törekednünk kell arra, hogy diákjaink tudatos fogyasztókká válva, képesek legyenek a gazdasági életben mérlegelni, döntéseket hozni, a kockázatok súlyát felmérni, ismerjék fel a fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatát.
- Célunk a régió tehetséges tanulói számára - képességeik fejlesztése céljából - tehetséggondozó bázisiskolává válni.
- Konferenciákat, tanácskozásokat, kiállításokat, sportversenyeket szervezünk, illetve helyt adunk fenti témájú rendezvényeknek.
- Tanulóinkat a tanulmányi- és sportversenyekre eredményesen kívánjuk felkészíteni.
- Testvériskolai kapcsolatokat kívánunk ápolni hazai és külföldi gimnáziumokkal.
- Együtt kívánunk működni a város oktatási- és közművelődési intézményeivel.

2. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka képzési rendje, eszközei, eljárásai

2.1. A képzés szakaszai

Iskolánk általános képzést valósít meg, melynek célja a felsőoktatási intézményekbe való felkészítés, korszerű általános műveltség kialakítása és előkészítés a munkába állásra.

Az ÁVG hat-, és öt évfolyamos iskola, melyben a képzés folyamatos. A hat évfolyamos képzés a 7., 8., 9., 10., 11., 12. osztályokban valósul meg. Az öt évfolyamos képzés a 9. előkészítő, 10., 11., 12., és 13. osztályokban folyik.

Hat évfolyamos komplex tehetségfejlesztő programunk első két évében a diákok minél jobb megismerése, tanulási technikájuk javítása és személyiségük fejlesztése mellett törekszünk az általános iskolában megalapozott kompetenciák fejlesztésére, megerősítésére, bővítésére, finomítására, a kiemelkedő tehetségek esetében képességeik differenciált kibontakoztatására.

A nyelvi előkészítő évfolyamon az angol vagy német nyelv intenzív tanulása, és az informatikai ismereteken nyugvó ismeretszerzési készségek-, az informatika osztály esetén a programozási alapok elsajátítása mellett, a már megszerzett matematikai, természettudományos, anyanyelvi és a hatékony tanulási kompetenciák megerősítése, finomítása és az esetleges hiányosságok pótlása történik.

Az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítő évfolyamán a programban résztvevő intézmények egyesülete által akkreditált kerettantervek alapján - a kollégiumi programmal összehangolva - történik a hátránykompenzáció és a tehetséggondozás kettős feladatának kezdeti megvalósítása.

A hat évfolyamos képzés 9. és az öt évfolyamos képzések 10. évétől két éven át az általános műveltséget megszilárdító kompetenciák fejlesztése folyik, amelyre alapozva, az utolsó két évfolyam általános műveltséget elmélyítő feladata mellett előtérbe kerül a kétszintű érettségi vizsga, a továbbtanulás, és a pályaválasztás szempontjából kiemelt tantárgyak hangsúlyosabb oktatása.

A 12. (13.) évfolyamot kétszintű érettségi vizsga zárja.

2.2. A nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai

- A hat évfolyamos képzésben évfolyamonként 1 osztály vesz részt.
- Az öt évfolyamos képzésben történik az Oktatási Minisztérium által kidolgozott Arany János Tehetséggondozó Program, amelyben a 9. előkészítő évfolyamon speciális tanterv, a 10-13. évfolyamon kerettanterv alapján történik az oktatás.
- Szintén öt évfolyamos rendszerben működik az Oktatási Minisztérium által javasolt idegen nyelvi előkészítő osztállyal kezdődő képzési formánk, amelyben a 9. előkészítő évfolyam speciális tanterve után 10-13. évfolyamon az emelt angol, német vagy informatikai képzés mellett kerettanterv alapján történik az oktatás.
- A 11. és a 12. évfolyamon közép és emelt szintű érettségi előkészítő csoportokat szervezünk a tanulók pályaválasztási irányultságának megfelelő felkészítésük érdekében. A közoktatási törvény és a nevelőtestület döntése alapján emelt szintű érettségi előkészítő foglalkozást a kötelező érettségi tantárgyakon túl biológiából és fizikából kötelező jelleggel, míg a többi tantárgyból, anyagi lehetőségeink függvényében, diákságunk igényeinek megfelelően szervezünk.
- A tanulók érdeklődésének megfelelően, és az iskola anyagi lehetőségeitől függően szakköröket, tudományos diákköröket szervezünk.
- A gimnáziumban iskolai sportkör működik: kézilabda és kosárlabda szakosztállyal.
- Iskolánkban énekkar működik.
- A tehetséges tanulók számára tervezzük a tanulmányi versenyekre való felkészítés egyéni vagy kiscsoportos formában történő megszervezését.
- Szükséges az átlagosnál alacsonyabb képességű, leszakadó tanulók számára 9. évfolyamon matematikából, magyar nyelvből és idegen nyelvekből felzárkóztató órák szervezése.
- A hatévfolyamos képzés és az AJTP osztályaiban 7-10. osztályban a matematika, a magyar nyelv és irodalom, az informatika és az idegen nyelvi órákat csoportbontásban tanítjuk.
- Az öt évfolyamos képzésben 9. évfolyamtól kezdve az idegen nyelvi, az informatikai és a testnevelés órákat tanítjuk csoportbontásban.
- Az osztályba sorolás alapja: a gimnáziumba jelentkezéskor a tanuló által, választása szerint, valamint a felvételin elért eredménye alapján történik.

3. Az iskola hagyományai, a személyiségfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

3.1. Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok, tevékenységi rendszer és szervezeti formák

Iskolánk nevelő és oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszervezésével széleskörűen fejlessze.

Tanulóink személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladataink:

1. A tanulók erkölcsi nevelése.

Feladata: Az alapvető erkölcsi értékek tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.

2. A tanulók értelmi nevelése.

Feladata: Az értelmi képességek, illetve az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése. A világ megismerésére való törekvés igényének kialakítása.

3. A tanulók közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelése.
Feladata: A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása. A kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása.
4. A tanulók érzelmi nevelése.
Feladata: Az élő és élettelen környezet jelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek kialakítása.
5. A tanulók akarati nevelése.
Feladata: Az önismeret, a tanulók saját személyiségének kibontakoztatására vonatkozó igény felébresztése. A kitartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítása.
6. A tanulók nemzeti nevelése.
Feladata: A szülőhely és a haza múltjának és jelenének megismertetése. A nemzeti hagyományok, a nemzeti kultúra megismertetése, emlékeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése. A hazaszeretet érzésének felébresztése.
7. A tanulók állampolgári nevelése.
Feladata: Az alapvető állampolgári jogok és kötelességek megismertetése. Az érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény kialakítása a közösségi tevékenységekre, az iskolai és a helyi közéletben való részvételre.
8. A tanulók munkára nevelése.
Feladata: Az emberek által végzett munka fontosságának tudatosítása. A tanulók önellátására és környezetük rendben tartására irányuló tevékenységek gyakoroltatása.
9. A tanulók egészséges életmódra történő nevelése.
Feladata: A tanulók testi képességeinek fejlesztése, a testmozgás iránti igény felkeltése. Egészséges, edzett személyiség kialakítása. Az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságának tudatosítása, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra.

Az iskola nevelői a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartják a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálást.

- a) A motiválás célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a gyermekeket tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartjuk.
- b) A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél minden esetben előtérbe helyezzük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók tevékenységét, vagyis állandó aktivitását biztosítják.
- c) Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos feladat a differenciálás, vagyis az, hogy a pedagógusok nevelő-oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez. A nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így –

elsősorban a gyakorlásnál, ismétlésnél – a tanulók önálló és csoportos munkájára támaszkodnak.

A tanítási órákon folytatott személyiségfejlesztő tevékenységen túl, az Arany János Tehetséggondozó Program kivételével, valamennyi képzési formánk első évében személyiségfejlesztő, tanulásmódszertani foglalkozásokat tartunk. Az Arany János Tehetséggondozó Program keretében öt éven keresztül heti két órában, a program kollégiumi részeként, történik az önismereti, személyiségfejlesztő foglalkozások megszervezése, amelyek tartalmi elemét az Oktatási Minisztérium által akkreditált kerettantervek alapján elkészített helyi tantervünk tartalmazza.

3.2. Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok, tevékenységi rendszer és szervezeti formák

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka iskolánkban egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül.

A tanulók közösségben, illetve közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata.

A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink:

1. A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása.
Feladata: Az iskolai élet egyes területeihez (tanórákhoz, tanórán kívüli tevékenységekhez) kapcsolódó tanulói közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű nevelői fejlesztése.
2. A tanulók életkori fejlettségének figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében.
Feladata: A tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek alkalmazkodniuk kell az életkorral változó közösségi magatartáshoz.
3. Az önkormányzás képességének kialakítása.
Feladata: A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják.
4. A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése.
Feladata: A tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata, a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységekbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a közösségi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.
5. A közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása.
Feladata: A tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

A közösségfejlesztés feladatainak megvalósításában támaszkodni kívánunk a Diákönkormányzat önszerveződő tevékenységére.

3.2.1. Az iskola szervezeti hagyományai:

- Diákönkormányzat működik a gimnáziumban: osztályonként választott vezetőkkel; az iskolai diáktanácsba az osztályok diákvezetősége 2-2 főt delegál.
- A diákönkormányzat diákújságot ad ki.
- A DÖK iskolarádió műsort szerkeszt. A műsor a 3. szünetben hallható.
- Iskolánkban a rendszergazda, a diákság közreműködésével iskolai képűjságot és honlapot szerkeszt.
- Az ÁVGK jó kapcsolatot tart fenn Sárospatak oktatási és közművelődési intézményeivel, egyházakkal, támogatókkal.
- Az iskolában osztályonként 2 választott szülői szervezeti tag van, mely elnököt és helyettest választ.

3.2.2. Az iskola tantárgyi hagyományai

- A szakmai munkaközösségek tanulmányi-, művészeti-, sport- és pontversenyeket, illetve pályázatokat írnak ki, faliújságot gondoznak.
- Az idegennyelvi munkaközösség nyelvi esteket tart.
- A munkaközösségek - érdeklődés, és anyagi lehetőségek szerint - szakköröket szerveznek.
- A gimnáziumban iskolagaléria működik, mely kiállításokat rendez.
- A humán munkaközösség szavalóversenyt, népdaléneklési versenyt, és rajzversenyt szervez, rendez az iskolai ünnepeket, megemlékezéseket.
- A reál munkaközösség évente fizikai becslési versenyt rendez a határon túli testvériskolák, valamint az Arany János Tehetséggondozó Programjában résztvevő intézmények számára.
- A humán, a reál, és a személyiségfejlesztő munkaközösség az anyagi lehetőségek figyelembe vételével előadás sorozatot szervez ÁVG-s estek címmel.
- A testnevelési munkaközösség házi labdarúgó-bajnokságot, éjszakán átnyúló sport napot, valamint meghívásos kosárlabda-, kézilabdatornákat szervez.
- Évente megszervezzük a téli sí, valamint a nyári kerékpár és vízi táborainkat, amelyen, az AJTP-ban tanuló diákok kivételével, tanulóink önköltséges alapon vehetnek részt.
- Az Arany János Tehetséggondozó Programban tanuló diákok számára kötelező jelleggel havi 1 bennmaradós hétvégét szervezünk tanulmányi kirándulásokkal, múzeumok, színházi előadások, hangversenyek és sportrendezvények látogatásával, egyéni és kiscsoportos felzárkóztató, korrepetáló, tehetséggondozó foglalkozások tartásával.

3.2.3. Hagyományos iskolai ünnepek

- tanévnyitó ünnepély
- mazzolaavató
- megemlékezés az aradi vértanúkról
- megemlékezés az 1956-os magyar forradalomról és szabadságharcról
- szalagavató ünnepély
- karácsonyi ünnepély
- farsangi bál
- megemlékezés a kommunizmus áldozatairól

- megemlékezés az 1848/49-es forradalomról és szabadságharcról
- megemlékezés a holokauszt áldozatairól
- DÖK-nap
- ballagás
- tanévzáró ünnepély

3.2.4. A tanulók formaruhája, melyet az iskolai ünnepélyeken kötelező viselni

- lányoknak: sötét szoknya vagy nadrág, fehér blúz, az iskola emblémájával ellátott díszszabkendő
- fiúknak: sötét nadrág vagy öltöny, fehér ing, az iskola emblémájával ellátott nyakkendő

4. Az ÁVG tehetséggondozó, képességek kibontakoztatását segítő programja

*„A jó tanár az, aki tanítványait egyénileg kezeli,
s a rossz jegyű deákban is meglátja a jót,
sőt elő is csalja belőle.”*

(Németh László)

Az iskola pedagógiai programjának meghatározó része a gimnázium tehetséggondozó programja. Oktatási-nevelési koncepciónk lényeges, alapvető célja, hogy iskolánk tanulóinak képességeit a lehető legteljesebb mértékben kibontakoztassák, adottságaikat készségszintre fejlesszük. Hangsúlyos terület munkánkban a minőségbiztosítás. Tehetséggondozó munkánkban abból az alapelvből indulunk ki, hogy minden diák tehetséges valamiben, valamilyen mértékben. Pedagógiai tevékenységünk célja, hogy felfedezzük tanulóinkban azokat az adottságokat, melyeket fejlesztve tehetségük kibontakoztatható, és oktató-nevelő munkánkkal diákjaink minél magasabb szintre jutását segítjük, tehetségüknek eredményekben való realizálódását támogatjuk. A tehetséget a lehető legszélesebb értelemben kell értelmezni és fejleszteni. Fel kell figyelni az intellektuális képességekre, de fel kell fedezni a zenei-, vizuális-, művészeti- és sport adottságokkal rendelkező gyerekeket is. A tanulókat differenciált oktatásban kell részesíteni, az egyes diákokat adottságaiknak megfelelő mértékben kell terhelni. Alkalmazni kell a tehetségfejlesztés pedagógiai-pszichológiai módszereit: a gazdagítást, a gyorsítást, a dúsítást. Az Európa Tanács közgyűlése által elfogadott ajánlás szerint: „A tehetséges gyermekek részére biztosítani kell a lehetőséget, hogy hasznosíthassák a megfelelő oktatási feltételeket, tehetségük teljes kibontakoztatása érdekében és az egész társadalom hasznára.”

4.1. Tehetséggondozó programunk elméleti-tudományos alapjai

A különféle egyéni sajátosságok eredete mind a mai napig vita tárgyát képezi. Vannak ugyanis, akik az egyéni sajátosságokat a genetikai öröklődésnek tulajdonítják, míg mások a családtagok példájára, a kortársak hatására, vagy éppen az adott társadalmi körön belül érvényes erkölcsi szokásokra vezetik vissza.

Az iskolai teljesítményben az érzelmi és a társas mozzanatok is fontos szerepet játszanak.

A célok és a célok megvalósításához rendelkezésre álló energiák szempontjából perdöntő a személyiség alkalmazkodóképessége. A teljesítőképesség alakulásában nemcsak az interperszonális, személyiségbeli és motivációs tényezőknek van szerepe, hanem a tantervnek is. Többek szerint a tehetségesek igényeinek az felelne meg a legjobban, ha individualizált oktatási terv szerint haladnának. Ezt a nézetet azonban mások vitatják. Az individualizált oktatási terv a tantervre támaszkodik és olyan sajátosságokkal jellemezhető, mint a tartalom gyorsítása, a tartalom gazdagítása, a tartalom újszerűsége és a tartalom igényessége. Rugalmas tervezéssel viszont minderre a közösségből kiinduló oktatási tervek is lehetőséget adnak, ráadásul szinte az összes tehetséges tanuló számára erőteljesebb motivációt jelent az, ha az így biztosított bővebb programkínálatból ők maguk választhatnak. Kíváncsinos továbbá társas és érzelmi jellegű fejlesztési célokat is kitűzni, ezzel is hozzájárulva ahhoz, hogy a tehetséges tanulók minden szempontból megállják a helyüket az iskolában.

Az értelmi fejlődés a kognitív struktúrák és az intellektuális funkciók fejlődése. A mentális struktúra leírására a séma fogalmát használjuk, amelynek révén az egyén tükrözi, szervezi és értelmezi a tapasztalatot. A séma egy olyan gondolkodási és cselekvési mintázat, amelynek segítségével az egyén a környezet egy adott összetevőjének egyfajta "megértését" felépíti.

A gazdagítás (enrichment) kifejezéssel a tehetséges tanulók differenciált oktatásának egyik formáját jelöljük. A gazdagítást - de a gyorsítást, az egyéni bánásmódot és az elkülönítést is - csak a tehetséges gyermekek sajátos tulajdonságainak a figyelembevételével lehet kielégítően meghatározni. A tehetségekre jellemző tulajdonságok listája meglehetősen terjedelmes és ráadásul ellentmondásos. A tehetségjellemzőkre vonatkozó kutatások áttekintéséből arra a következtetésre jutottak, hogy négy ilyen alapvető sajátság létezik.

1. a gyors tanulás,
2. a komplex anyag megtanulásának a könnyedsége,
3. a szerteágazó érdeklődés és
4. a specifikus érdeklődés mélysége.

Renzulli három gyűrűs tehetségkonceptiója annyiban hasonlít ehhez, hogy a képességbeli összetevőket (gyors tanulás, komplex tanulás, a feladat iránti elkötelezettség) és az érdeklődés mélységét hangsúlyozza, azonban Renzulli harmadik összetevője - a kreatív képesség - a Massé és Gagné-féle felfogásból valószínűleg hiányzik. Ugyanakkor Renzulli a gazdagítási triász modelljében az I. típusú gazdagítás céljaként fogalmazza meg, hogy adjon lehetőséget a tehetségesek számára a különféle területeken való felfedező tanulásra. A triász modellben szereplő II. típusú gazdagítás az érzékelési és gondolkodási eljárásokat tanítani kívánó csoportos fejlesztő tevékenységekre vonatkozik, míg a III. típusú gazdagítás a reális problémáknak a gazdagítás révén történő tanulmányozására. Stanley négy gazdagítási típust sorol fel. Az első a csendes foglalatosság illetve egyszerűen többletmunka adása ugyanabból a fajta munkából, amelyet az összes tanuló végez. A második típus - a tárgyhoz nem tartozó gazdagítás - olyan kiegészítő oktatást takar, ami nincs tekintettel a tehetségspecifikumokra illetve a tehetségjellemzőkre. A harmadik típus - a kulturális gazdagítás - ugyancsak nem veszi figyelembe a tanulók specifikus képességét, viszont művészetet és idegen nyelvet kínál a számukra. A negyedik típust - a tárgyhoz tartozó gazdagítást - az olyan jellegű speciális oktatás biztosítja, ami közvetlenül kapcsolódik a tehetségesek specifikus sajátosságaihoz (pl. a matematikai tehetségek számára egy gazdagító matematikai kurzus).

A gyorsítás viszont - e négy gazdagítási típussal ellentétben - mindig vertikális mozgást jelent, vagyis a tehetséges tanuló magasabb szintre kerülését. A gyorsításra vonatkozó "vertikális" kifejezéssel szemben a gazdagítást viszont a "horizontális" jelzővel illelhetjük. A

gazdagítás végeredményben olyan oktatási módszertani eszköz, amely ugyanolyan nehézségi és komplexitási fok mellett nyújt tartalmi többletet. A gazdagítás olyan tantervet igényel, amely abban különbözik a hivatalos tantervtől, hogy a kidolgozása során a tehetséges tanulók speciális igényeit tartják szem előtt. A tehetségeseknek szánt tanterv összeállításához egy ún. gazdagítási mátrix szükséges.

A mátrix 5 fő területe a következő:

1. az alapkészségek bővítése,
2. a tartalmi lényeg kevesebb idő alatt való megtanítása,
3. a tudásalap szélesítése,
4. a tanár speciális szaktudásához kapcsolódó tartalom tanítása,
5. az iskolán kívüli tapasztalatszerzés irányítása.

A mátrix a magasabb szintű gondolkodási képességeket és a társas-affektív változásokat is tekintetbe veszi.

A gazdagítás leginkább az olyan tantervekre vonatkozik, amelyek a hivatalos tantervet kiegészítik, illetve helyettesítik. A tehetségek gazdagítását úgy kell megtervezni, hogy a speciális igényeiket és a mind komplexebb anyag befogadására való képességüket kielégítse.

A gyorsítást úgy kell alkalmazni, hogy olyan szinten elégítse ki a tehetségeseknek az oktatás iránt támasztott elvárásait, ami megfelel egyrészt a felkészültségi illetve a teljesítmény - nívójuknak, másrészt pedig a gyorsabban illetve a nagyobb iramban való haladás iránti igényüknek. Emellett azt is gyorsításnak kell felfogni, ha a tehetségesek nem várják meg az iskola kezdeményezte gyorsítást, hanem egyedül vagy szülői, testvéri segítséggel a szokásosnál hamarabb tesznek szert új készségekre vagy új információkra.

Ezek a tanulók ugyanis - akár otthon, akár az iskolában - másoknál sokkal gyorsabban építik be az új információkat és hamarabb sajátítják el az új készségeket.

Az ideális tehetségfejlesztő program a gazdagított tanterv és a gyorsított oktatás kombinációját kínálja, azaz a tehetséges tanulók számára lehetővé teszi, hogy a tanulási képességükhöz igazodó iramban tanítsák őket, és hogy olyan gazdagított illetve bővített tantervből tanuljanak, amely a tartalmasabb és komplexebb tanulás iránti fokozott igényüket kielégíti.

A gazdagítási triász egy tanítási módszertani modell, amelyet Renzulli dolgozott ki. Renzulli szerint a tehetségnek három - egymással kölcsönhatásban lévő - ismérve van:

1. a kreativitás
2. a kiváló képesség és
3. a feladat iránti elkötelezettség.

A felsorolt vonásokkal rendelkező tanulók egy olyan programban vesznek részt, amely három - egymás felé átjárható - gazdagítási kategóriára épül. Ez a három kategória a következő:

1. I. típus: általános explorációs tevékenységek
2. II. típus: csoportos fejlesztő gyakorlatok
3. III. típus: valódi feladatok egyéni vagy kiscsoportos megoldása.

Míg az első két kategória (I. és II. típus) minden tanuló számára megfelelő lehet, addig a harmadik kategória (III. típus) olyan emelt szintű feladatokból tevődik össze, amelyeket a tehetséges tanulók maguk választotta alapon végeznek.

Az I. típusú gazdagításban az általános explorációs tevékenységeket úgy tervezik meg, hogy a tanulmányozandó témák a hivatalos tantervet ne a megszokott módon fedjék le. Az

érdeklődési illetve tanulási centrumok, az audiovizuális anyagok, a tereptanulmányok, a meghívott előadók vagy a tanári szemléltetések mind a gazdagításnak ezt a típusát szolgálják.

A II. típusú gazdagításban a tanár olyan speciális eljárásokat, anyagokat és oktatási módszereket alkalmaz, amelyek célzatosan a magasabb rendű gondolkodási folyamatok, a kutatási jártasság valamint a személyiség és a társas kapcsolatok fejlődésével összefüggő folyamatok fejlesztésére irányulnak. Az itt kapott feladatok ahhoz kívánnak segítséget nyújtani, hogy a tanulók hatékonyabban tudjanak bánni a tartalommal és meg tudják oldani a különböző témakörök vagy új szituációk kapcsán felmerülő problémákat.

A modell tulajdonképpen középpontjának az emelt szintű (III. típusú) gazdagítás tekinthető, mivel a valódi feladatok egyéni vagy kiscsoportos megoldása különösen alkalmas a tehetséges diákok igényeinek a kielégítésére. A feladatmegoldó tevékenységnek ez a típusa arra ösztönzi a diákokat, hogy friss adatokat gyűjtsenek, az adott ismeretkörnek megfelelő kutatási módszereket alkalmazzanak, és a munkájuk eredményét az erre alkalmas hallgatósággal megosszák.

Egyfajta gyorsítási módszert biztosítanak azok a speciális osztályok, amelyekben lehetővé teszik a diákoknak, hogy külön a részükre összeállított tanterv alapján a szokásosnál több tanegységet végezzenek el, és a vizsgakövetelményeknek eleget téve az egy év alatt általában megszerezhetőnél több tanulmányi ismeretet gyűjtsenek. Különleges gyorsítási lehetőség áll rendelkezésre azok számára, akik előrébb kívánnak jutni egykorú társaiknál: a vizsgák útján történő osztály ugrás, azaz a gimnáziumi léptetés, melynek lényege, hogy a gimnázium a maga szervezte vizsgák révén biztosít lehetőséget az egyes osztályok eredményes elvégzését igazoló eredmény (osztályzat) megszerzésére, és a következő - magasabb - osztályba lépésre.

Bár arra nincs világos válasz, hogy a gyorsítás milyen hatásokat gyakorol a szociális és emocionális fejlődésre, arra viszont igen, hogy vajon tanulmányi szempontból tényleg hasznos-e a gyorsítás. 26 alaposan ellenőrzött kutatás elemzése azt bizonyította, hogy - azonos életkor és intelligenciaszint mellett - a gyorsításban részesült diákok vizsgateljesítménye majdnem egy teljes jeggyel felülmúlta a gyorsításban nem részesült diákok vizsgateljesítményét.

4.2. Az iskolai hatékonyság dimenziói tehetséggondozó programunkban

A vezetés dimenziói

Alapelemek:

1. Általánosan pozitív iskolai és szervezeti légkör
2. Objektív, pontos, világos és elérhető célokra irányuló tevékenységek
3. Határozott pedagógiai vezetés
4. A pedagógus által kézben tartott döntéshozatal
5. A hatékony tanítás kidolgozására irányuló belső továbbképzés

Serkentő elemek:

1. A pedagógusok és az iskolavezetés közötti összhang a célokra és az értékekre vonatkozóan
2. Hosszú távú tervezés
3. A tantestület stabilitása
4. Az iskolafejlesztés fenntartói szinten való támogatása

A hatóerő dimenziói

Alapelemek:

1. Magas követelmények
2. A minőségi munka következetes megkövetelése
3. A kiváló tanulmányi eredmény kiemelt jutalmazása
4. Csoportinterakció az osztályban
5. Az alkalmazott módszerek tekintetében önállóság és rugalmasság biztosítása
6. Az iskola valamennyi dolgozójának a bevonása az iskolafejlesztésbe
7. A tanulók iránti elfogadás és empátia

Serkentő elemek:

1. A házi feladat elkészítésére és az otthoni tanulásra nagy hangsúly fektetése
2. A tanulmányi eredményekért való felelősségvállalás méltánylása
3. Az osztályismétlés elkerülése érdekében különféle stratégiák alkalmazása
4. A képesség szerinti csoportosítás háttérbe szorítása

Az eredményesség dimenziói

Alapelemek:

1. A tanulással töltött idő mennyisége és kihasználtsága
2. Fegyelmezett iskolai és osztályléggör
3. Folyamatos teljesítménymérés és értékelés
4. Az órai tanulás szervezettsége
5. A tartalomra koncentráló oktatás
6. Az alap- és a magasabb szintű készségeknek az egész iskolában kiemelten való kezelése

Serkentő elemek:

1. Az önálló tanulásra való lehetőség megteremtése
2. Változatos tanulási lehetőségek biztosítása
3. Csökkentett osztálylétszám

4.3. Tehetséggondozó programunkban alkalmazott tanítási módszerek

Tanítási módszereknek nevezzük azokat az eljárásokat és stratégiákat, melyeket annak érdekében használunk, hogy a diákokat rávegyük a tanulásra.

A módszerek áttekintése:

- Osztálymunka
- Célok által meghatározott tanítás
- Rugalmas vagy individualizált tanítás
- Kooperatív tanulás
- Tanulási stílusok
- Frontális tanítás
- Felfedezés (közvetett vagy közvetlen)
- Integrált oktatás (tematikus megközelítés)
- Társitanítás
- Cselekvéses tanulás

- Számítógép alkalmazása az oktatásban
- Projekt módszer.

Nincs olyan módszer, mely mindig, minden körülmények között működne. E módszerek hatékony felhasználásra érdekében tanáraink döntenek arról, hogy egy adott helyzetben melyik a legjobban alkalmazható módszer. A döntést olyan tényezők befolyásolják, mint a tanítás tartalma, valamint a diákok igényei és érdeklődésük. A felhasználás során e módszereket gyakran ötvözzük egymással, és az is előfordul, hogy egy módszer, részben vagy egészben, integrálódik egy másik módszerbe. A tanári hatékonyság a tanár, a tanulók és a szituáció függvénye. Tehetségfejlesztő tanítási módszereink, és tanítási technikáink mellett, nem szabad elfelejtenünk, hogy a tanulók és a helyzeti tényezők is döntő szerepet játszanak a diákok iskolai teljesítményének meghatározásában.

4.3.1. Osztálymunka (vagy teljes-csoportos oktatás)

Hogyan lehet osztálymunka segítségével maximalizálni a tanulást minden diák számára?
Az osztálymunka hatékonyságát maximalizálni az alábbiak szerint lehet:

- Javítani kell az iskolai tanulás minőségét azáltal, hogy minden diáknak minden osztályteremben kedvező feltételeket teremtsünk a tanuláshoz, valamint minden diák esetében növeljük a magasabb rendű kognitív képességek fejlesztésére helyezett hangsúlyt.
- Javítani kell az oktatási eszközök minőségét azáltal, hogy olyan tantervet írunk, tankönyvet és tanítási eszközt választunk, mely biztosítja az eredményes oktatást.
- Próbáljuk meg elérni, hogy az otthoni (kollégiumi) környezet segítse a tanulást.

Az egész osztállyal folytatott közös munka arra is lehetőséget biztosít hátrányos helyzetű diákoknak, hogy ugyanabban az oktatási folyamatban vegyenek részt, mint jobban teljesítő társaik. Mind a jobban, mind a kevésbé teljesítők szociális fejlődését a heterogén csoport elősegíti.

Tanári elvárások az osztálymunka hatékonyságának maximalizálására:

- Egyenlő arányban adjunk lehetőséget válaszadásra minden tanulónak.
- Nyújtunk egyéni segítséget a diákoknak.
- Biztosítsunk elegendő időt a diákoknak arra, hogy válaszolni tudjanak a feltett kérdésekre.
- Olyan kérdések alkalmazása, melyek magasabb rendű gondolkodási képességeket igényelnek.
- A tanulók válaszaikra visszacsatolást kell biztosítani.
- A kíváncsi teljesítmény dicsérete.
- A visszacsatolás során el kell magyarázni a dicséret okát is.
- Hatékony odafigyelés.
- A tanulók érzéseinek tisztázása és elfogadása.
- Személyes érdeklődés kimutatása és a tanulók személyes életélményeinek elismerése.
- Pozitív és humánus formában fegyelmezzük a diákokat.

4.3.2. Célok által meghatározott tanítás

A célok által meghatározott tanítás olyan módszer, melyet gyakran építünk be más módszerekbe. Ez a módszer azon alapul, hogy világossá kell tenni a diákok számára is, hogy pontosan milyen készségeket kell elsajátítani. Magyarázatot kell adni arra is, hogy miért fontosak ezek a készségek, hogyan kapcsolódnak más készségekhez.

A célokat úgy kell megfogalmazni, hogy világosak és érthetők legyenek a tanulók számára.

A célok által meghatározott tanítás-tanulás legnagyobb előnye, hogy kész alapokat kínál a tanulók teljesítményének megítéléséhez is. A célok lehetnek az egyes tanulmányi versenyeken való eredményes szereplés, illetve valamely felsőoktatási intézménybe való sikeres bejutás. E módszer hatékony technikája a csoportbontás: érdeklődés vagy tudásszint szerint.

4.3.3. Rugalmas vagy individualizált tanítás

A rugalmas vagy individualizált tanításnak megvan az az előnye, hogy eredményesen figyelembe tudja venni a tanulók különleges igényeit. A rugalmas oktatás jelentős pozitív hatással van a tanulásra. Az adaptív módszer másik előnye, hogy a tananyag feldolgozásának ritmusát maga a tanuló szabhatja meg. (Országos tanulmányi versenyekre való felkészülés). Míg a rugalmas oktatás erőssége az, hogy tanulóra szabott célokat határoz meg, addig ügyelnünk kell arra, hogy ezek a tanulási célok illeszkedjenek a szélesebb tantervi célok rendszerébe. Az individualizáló módszer használatakor fontos, hogy figyelmet fordítsunk három, a tanulókra vonatkozó tényezőre:

1. az intellektuális adottságokra és az előzetes teljesítményre,
2. a kognitív és tanulási stílusokra,
3. a motivációra és az ide vonatkozó személyiségvonásokra.

A következőkben foglaljuk össze azokat a tényezőket, melyeket figyelembe kell vennünk a rugalmas oktatás alkalmazásakor:

1. A tanítást minden tanuló esetében felmérések alapján megállapított képességeikre kell építeni.
2. A tanulóknak saját ritmusukban kell dolgozniuk.
3. A tanulóknak egyenletes időközönként visszajelzést kell kapniuk arról, hogy állnak.
4. A tanulóknak tervezniük és értékelniük kell saját tanulásukat.
5. Biztosítanunk kell alternatív eszközöket és tevékenységeket.
6. Választási lehetőségeket kell biztosítanunk a diákoknak a célok és a feladatok terén.
7. A tanulóknak segíteniük kell egymást egyéni és csoportos céljaik elérésében.

4.3.4. Kooperatív tanulás

A kooperatív tanulás arra épül, hogy olyan tanulási légkört alakítsunk ki, melynek középpontjában a csoporttal való azonosulás és a társakkal való konstruktív és segítő együttműködés áll. Ebben az esetben a tanulók közötti együttműködésen, nem pedig a versengésen van a hangsúly. Pontosabban meghatározza a kooperatív tanulás olyan tanítási módszerek összessége, melynek során a tanulók képesség szempontjából heterogén összetételű kiscsoportokban dolgoznak. A kooperatív tanulási technikák nem csak a kognitív képességek, hanem a szociális készségek fejlesztése szempontjából is hasznosak. A szociális készségek hatása kiegészíti és segíti a teljesítmény alakulását. A kooperatív tanulócsoportok

hatékony működése érdekében fontos, hogy a tanulók motiválva legyenek egymás segítésére, és biztosítsunk nekik elegendő lehetőséget is erre. A diákoknak felelősséget kell érezniük a csoport iránt, és úgy kell érezniük, hogy kötelesek képességeik legjavát nyújtani a csoportért. A kooperatív tanulás akkor lehet sikeres, ha a tanulók rendelkeznek azokkal az interperszonális (személyközi) kommunikációs készségekkel, melyek lehetővé teszik az eredményes együttműködést. Ezeket a személyközi kommunikációs készségeket ugyanúgy tanítanunk kell, mint a matematikát, vagy a történelmet. Ezt úgy teheti meg a tanár, ha elmagyarázza a tanulóknak a szociális készségek fontosságát, definiálja és bemutatja ezeket, újra és újra gyakoroltatja őket a diákokkal, figyelemmel kíséri, mennyire eredményesen tudják a diákok alkalmazni ezeket a készségeket, és biztosítja, hogy a tanulók kitartsanak addig, amíg a készségek nem integrálódnak teljesen viselkedési repertoárjukba.

4.3.5. Tanulási stílusok

A tanulási stílusok megközelítés, amely arra koncentrál, hogy az egyének megértsék önmagukat, segítheti a diákokat új nézőpontok felfedezésében és növeli egymás különbözőségével szembeni toleranciájukat is. Ez aztán ahhoz is hozzájárulhat, hogy a tanulók ki tudják választani, milyen személyközi készségeket kell használniuk ahhoz, hogy eredményesen tudjanak dolgozni olyanokkal, akiknek más stílusuk, illetve preferenciáik vannak. A tanulási stílusok módszer annak felismeréséhez is elvezethetik a diákokat, hogy milyen eszközökkel tudnak egy adott anyagot legeredményesebben és leghatékonyabban elsajátítani.

4.3.6. Frontális tanítás

A frontális tanítás az a módszer, melyet a legtöbb pedagógus a tananyag átadás „alapvető formájának” tekint. Tanár-központú oktatásnak agy explicit tanításnak is nevezik. Lehetővé teszi ez a módszer a tanár számára, hogy domináns szerepet játszhasson, és hogy minden diák tanulási tevékenységét irányíthassa. A frontális tanítás pozitív hatással van a teljesítmény teszteken elért eredményekre, de nem olyan hatékony, mint a közvetett vagy implicit tanítás olyan területeken, mint a kreativitás fejlesztése, a problémamegoldás vagy a felfedezés.

A frontális tanítás során:

- minden óra elején ismételünk,
- bemutatjuk az új anyagot,
- lehetőséget adunk irányított gyakorlatokra,
- visszacsatolást adunk, és korrigálunk,
- egyéni feladatokat adunk és
- hetente, havonta ismételünk,
- majd számonkérünk.

A frontális tanítás Hunter modelljének középpontjában az óratervezés hétlépéses terve áll:

1. Körvonalazás (megadjuk a kontextusát annak, amit majd el kell sajátítani).
2. A rövid és hosszú távú célok meghatározása.
3. Input biztosítása új információ formájában.
4. Modellkezés (pl. példa bemutatása).
5. Annak ellenőrzése, hogy a diákok értik-e az anyagot.

6. Kontrollált gyakorlás biztosítása a tanár közvetlen ellenőrzése mellett.
7. Független gyakorlatok végrehajtása.

4.3.7. A felfedezettető módszer

A felfedezési tanulás során úgy strukturáljuk a tanítási környezetet, hogy a diákok tapasztalataik alapján kezdjék felismerni az egyes jelenségek közötti kapcsolatokat, ezáltal „fedezik fel”, milyen összefüggésben állnak a tényezők egy adott esetben hangsúlyozhatja a divergens gondolkodást is. A természettudományos oktatásban fontos szerepet játszik e módszer a „cselekedtető” módszerekkel együtt. Ezek biztosítják a lehetőséget, hogy a tanulók kézzelfogható tevékenységeket (tanulókísérleteket) végezhesenek. A felfedezettető módszer segíti a diákok alkalmazó készségeinek kialakulását, és ezek azok a készségek, melyek a „cselekvéshez”, illetve ahhoz szükségesek, hogy valaki a természettudományokat valóban művelni tudja. A felfedezettetés három alapformája a bizonyító, a felfedező és a kísérleti módszer. A bizonyító módszerben aktív szerepe van a tanárnak, amennyiben segíti a tanulókat az általános törvények és az egyes tényezők közötti kapcsolatok felismerésében. Ugyanakkor a felfedező módszer során a tanulókat teljesen magukra hagyjuk, és semmiféle útmutatót vagy segítséget nem nyújtunk. A kísérleti módszerben a tanár állít valamit, amit igaznak feltételezünk, a tanulóknak pedig meg kell találni a módját, hogy hogyan ellenőrizhetik az állítás igazságát. A felfedező folyamat 13 eleme a megfigyelés, az osztályozás, a számok használata, a mérés, a tér-idő összefüggések használata, az előrejelzés, az összehasonlítás, az operacionalizálás, a hipotézisalkotás, az adatelemzés, a változók kontrollálása, a kísérletezés és a kommunikáció.

4.3.8. Integrált oktatás

Az integrált oktatás azon alapul, hogy megpróbáljuk összhangba hozni a diákok tanulásának jellegzetességeit, a tanítási módszereket, valamint a tantervet.

Alkalmazásának kulcsfontosságú tényezői:

1. A bizalomteli légkör megteremtése.
2. A tanulók számára hasznos tananyag kialakítása.
3. Több feladat felkínálása, melyek közül a tanulók választhatnak.
4. Az anyag megértéséhez elegendő idő biztosítása.
5. A környezet gazdagítása oly módon, hogy sokféle valós tapasztalat megszerzésére legyen lehetőség.
6. A diákok támogatása.

4.3.9. Tártanítás

A tártanítás olyan módszer, melyet a tanári munka kiegészítésére használnak. A tártanítás különösen hasznos olyan diákok esetében, akiknek arra van szükségük, hogy bizonyos készségeket intenzíven gyakoroljanak. A tártanítás egyik előnye, hogy az

osztálytársak gyakran le tudják fordítani a tanítandó készséget „a diákok nyelvére”, és arra tudják ösztönözni a tanulót, hogy aktívan kapcsolódjon be a tanítás folyamatába.

4.3.10. Cselekvéses tanulás

A „cselekvéses tanulás” módszerét használva tehetségfejlesztő programunkban olyan technikát alkalmazunk, mint a szimuláció, a szerepjáték, az esettanulmány, a manipulálás és a kísérletezés.

4.3.11. Számítógépes oktatás

A számítógépes oktatást gyakoroltatásra használjuk, a természettudományos technológiák szimulációjára, modellezésre, valamint a magasabb rendű kognitív készségek fejlesztésére.

A számítógépes oktatás legnagyobb előnye következetessége, és az a képessége, hogy motiválja a diákokat. Lehetővé teszi az individualizációt, segíti a diákot az önálló tanulásban, a tanuló aktív részvételét követeli meg a tanulási folyamatban.

4.3.12. Projekt módszer

A projekt módszer a megszerzett tapasztalatok alkalmazásának és az új tapasztalatok szerzésének terepe egyszerre. A módszer kulcselemei a komplexitás és a valóságos tevékenységből és tapasztalatból történő kiindulás. Az ily módon megszervezett foglalkozás segíti a tanuló önálló ismeretszerzési készségének fejlődését, tudományos igényű gondolkodásának kialakulását, a megismeréssel, felfedezéssel együtt járó élményérzet kialakulását.

A projekt módszernek elkerülhetetlen velejárója az interdiszciplinaritás. Egy-egy témát különböző oldalról, különböző tudományok és művészeti ágak felől vagy akár a mindennapi gyakorlati oldalról körüljárva dolgoznak fel. Ez több személy együttműködést teszi szükségessé, ami fejleszti a gyerek társas készségeit, olyan érintkezési formákat kialakítva benne, amelyben fontosabb a kooperáció, a közös érdekek megtalálása, mint a versengés.

A projekt módszer széles tudással rendelkező, átfogó módon gondolkodni képes tanárokat kíván, aki a gyermek társa, tanácsadója az ismeretszerzésben.

A projekt módszer előnye, hogy sokféle tehetség megjelenésére adhat alkalmat. A sokoldalú tehetségek megmutathatják különböző képességeiket, az egyoldalú tehetségek megtapasztalhatják a sajátjuktól eltérő képességek fontosságát az alkotó munkában. Lehetőséget biztosít az iskolai képességeiben kevésbé tehetséges tanuló (téri-vizuális, műszaki, társas-vezető, szervező tehetség) megmutatkozására.

4.4. Iskolánk tehetséggondozó pedagógiai tevékenységének szinterei

1. Az Arany János Tehetséggondozó Programban való részvétel.
2. A hatévfolymos osztályokban történő, komplex személyiségfejlesztésen alapuló oktató-nevelő munkánk.

3. A nyelvi emelt óraszámú (angol, német) osztályokban zajló tanítási folyamat.
4. Az informatika osztályokban történő emelt óraszámú tanítás.
5. Az iskolai sportköri foglalkozásokon folyó képességfejlesztő tevékenység.
6. A szakkörök, tudományos-, és egyéb diákkörök, énekkar működése.
7. Az iskolagaléria működése.
8. Az iskolai tanulmányi-, művészeti- és sportversenyek.
9. A megyei és az országos tanulmányi és sportversenyekre való felkészítés.
10. A diákönkormányzat működésének keretében szervezett programok.

4.5. A tehetséggondozó program sikeres megvalósítását szolgálják:

- a tantervek
- a csoportbontások
- az emelt óraszámok
- egyéni fejlesztési tervek
- projekt módszeren alapuló tanórán kívüli foglalkozások
- a tanulók versenyekre való felkészítését elősegítő egyedi-individualizált - foglalkozások
- a diákok kommunikációs és szervezési készségének fejlesztését szolgáló iskolai programok (fizikai becslési verseny, szavalóverseny, idegen nyelvi estek stb.)
- AJTP bentmaradós hétvégéinek gazdagító programjai
- internet
- városi és iskolai könyvtár

5. Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

- a) A nevelők és a tanuló személyes kapcsolatainak és a családlátogatásoknak egyik fő célja a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő problémák feltárása, megelőzése. Minden pedagógus közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- b) Az iskolában a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok segítésére gyermek- és ifjúságvédelmi felelős működik. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős alapvető feladata, hogy segítse a pedagógusok gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját. Ezen belül feladatai közé tartozik különösen:
 - a tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak,
 - családlátogatásokon vesz részt a veszélyeztető okok feltárása érdekében,
 - a veszélyeztető okok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot,
 - segíti a gyermekjóléti szolgálat tevékenységét,
 - a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi,
 - tájékoztatást nyújt a tanulók részére szervezett szabadidős programokról.
- c) Az iskolai gyermekvédelmi tevékenység három fő feladata: a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzése, feltárása, megszüntetése.

A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az iskola a gyermekek problémáit az iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat.

Iskolánk alapvető feladatai a gyermek- és ifjúságvédelem területén:

- fel kell ismerni, és fel kell tárni a tanulók problémáit,
- meg kell keresni a problémák okait,
- segítséget kell nyújtani a problémák megoldásához,
- jelezni kell a felmerült problémát a gyermekjóléti szolgálat szakembereinek.

d) A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval,
- gyermekjóléti szolgálattal,
- családsegítő szolgálattal,
- polgármesteri hivatallal,
- gyermekorvossal,
- továbbá a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

e) Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- a felzárkóztató foglalkozások,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az indulási hátrányok csökkentése,
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés,
- a pályaválasztás segítése,
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- a családi életre történő nevelés,
- az iskolai étkezési lehetőségek,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- az Arany János Tehetséggondozó Programban tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás)
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

6. Tanulási kudarccal, beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek, szociális hátrányok enyhítését érintő tevékenység, a sajátos nevelési igényű tanulók segítését szolgáló tevékenység

A beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek:

- szoros kapcsolat a helyi intézményekkel, nevelési tanácsadóval, és gyermekjóléti szolgálattal;
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a felzárkóztató órák;
- a tanulószoba;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- a nevelők és a tanulók személyes kapcsolata;
- a szülők és a családok nevelési gondjainak segítése.

A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatásának segítése a következő tevékenységek során történik:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a tanulószoba;
- az egyéni foglalkozások;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a továbbtanulás irányítása, segítése.

A szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenységek szolgálják:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a felzárkóztató órák;
- a tanulószoba;
- a diákétkeztetés;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolata;
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése;
- a továbbtanulás irányítása, segítése;
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége;
- az Arany János Tehetséggondozó Programban tanuló diákoknak a tankönyvvásárláshoz nyújtott segélyek;
- szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.

A sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását az alábbi tevékenységek szolgálják:

- felzárkóztató órák;
- egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- tanulószoba;
- gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátás biztosítása;

- szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól;
- szakértői vélemény alapján igazgatói engedéllyel tanulmányait magántanulóként is folytathatja;
- írásbeli vizsgák esetén segédeszköz (írógép, számítógép) alkalmazásának biztosítása;
- a nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolatai;
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése;
- a továbbtanulás irányítása, segítése;
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége;
- szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek

7. A szülők, a tanulók, az iskolai és kollégiumi pedagógusok együttműködéseinek formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

1. A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, illetve az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják:
 - az iskola igazgatója legalább évente egyszer a diákközségi ülésen, valamint a diákönkormányzat vezetőségének ülésén,
 - a diákönkormányzat vezetője a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és a diákönkormányzat faliújságán keresztül,
 - az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon.
2. A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan (szóban illetve az ellenőrző könyvön keresztül írásban) tájékoztatják.
3. A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, a nevelőkkel, vagy a nevelőtestülettel.
4. A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztályfőnökök tájékoztatják:
 - az iskola igazgatója legalább évente egyszer a szülői szervezet választmányi ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten,
 - az osztályfőnökök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein.
5. A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:
 - a) **Szülői értekezlet**
Feladata:
 - a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása,
 - a szülők tájékoztatása

- az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről,
- az országos és a helyi közoktatáspolitikai alakulásáról, változásairól,
- a helyi tanterv követelményeiről,
- az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról,
- saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról,
- a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről,
- az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról,
- a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé.

b) Fogadóóra

Feladata: a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás stb.)

c) Nyílt tanítási hét

Feladata: hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.

d) Írásbeli tájékoztató

Feladata: a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

6. A szülői értekezletek, a fogadóórák és a nyílt tanítási hét időpontját az iskolai munkaterv évenként határozza meg.
7. A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával vagy nevelőtestületével.

8. Egészségnevelési program

Az Egészségügyi Világszervezet az egészséget alapvető emberi jognak, „az élethez szükséges erőforrásnak” tekinti, mely egyben társadalmi befektetés is. Az egészség az emberi szervezet és a környezet közötti dinamikus egyensúly állapotát fejezi ki.

Az egészségfejlesztési tevékenység fő célja, hogy képessé tegye az embereket arra, hogy egyre növekvő kontrollt szerezzenek saját egészségük felett, többet törődjenek az egészségükkel és mindehhez rendelkezzenek a szükséges információkkal.

Az egészségi állapot alakulását nagymértékben meghatározza az életmód. Feladatunk, hogy iskoláskorban megismertessük a tanulókkal a helyes életmódbeli alternatívákat, melyekkel azonosulva lehetőségük nyílik az egészséges életforma kiválasztására.

Egészségnevelési tevékenységünk célja, hogy a tanulók rendelkezzenek korszerű ismeretekkel, és azok gyakorlásához szükséges képességekkel, jártasságokkal az egészségük védelme érdekében. A tanulók bővítsék az egészségre vonatkozó fogalomkészletüket,

ismerjék fel, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között.

Az egészségnevelés területei:

- egészség-betegség
- táplálkozás-mozgás
- testápolás, személyi higiéné és az öltözködés
- családi élet jelentősége
- kortárskapcsolatok-szexualitás
- káros szenvedélyek – helyes döntések
- balesetek megelőzése, elsősegélynyújtás

Az egészségnevelés módszerei:

- előadás (lényegretörő, érthető), vita, elbeszélés (színes, élményszerű), szerepjáték, egészségnevelési, elsősegélynyújtó verseny szervezése, egészséges táplálkozás bemutató szervezése

Eszközei:

- egészségnevelő plakát (figyelemfelhívó, mozgósító hatású), újságok, folyóiratok, biológia szertár szemléltető anyagai, diaképek, videofilmek, Internet, CD-ROM-ok.

Ellenőrzés, értékelés:

- A tanulókat az egészségnevelési programokban végzett munkájuk alapján értékelni fogjuk. Ez történhet szóban, írásban, iskolarádióban, iskolai újságon keresztül.

Egészségnevelési munkánk során a következő szakemberekkel kívánunk együttműködni:

- ÁNTSZ (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat) munkatársai (az ÁNTSZ feladata a gyermekintézmény telepítésével és ellenőrzésével kapcsolatos közegészségügyi tevékenység);
- az iskolai-egészségügyi szakemberek (iskolaorvos, védőnő, kollégiumi ápolónő, kollégiumi orvos)
- az iskola pedagógusai
- a szülők közössége
- a Nevelési Tanácsadó szakemberei
- sportegyesületek – gyógytestnevelők

Az egészségnevelési feladatok egy részét tanítási órákon (osztályfőnöki, biológia, testnevelés) kívánjuk elvégezni, más részét tanórán kívüli programok (egészségnap, sportprogramok) keretében.

Az egészségnevelési feladatok megoldásában iskolánk vöröskeresztes alapszervezete is segítséget tud nyújtani. Mivel iskolánk az Ifjúsági Vöröskereszt Bázisiskolája, így mód nyílik évenként néhány diák képzésére (véradásszervezés, AIDS-drog, szociális csoportvezető témában). Részt veszünk a 2. éve folyó Közlekedésbiztonsági Kampányban. Minden tanévben indul elsősegélynyújtó versenyen 2-3 csapatunk. Az egészségnevelési program elindulása után célunk, hogy minden diáknak legyenek elsősegélynyújtási alapismeretei.

Az egészségnevelési munkánk során a kollégiummal is együttműködünk.

Az egészségnevelési feladatok megvalósítási terve

1. Balesetek megelőzése - elsősegélynyújtás

7. és 9. évfolyamon szeptemberben és októberben

Téma: elsősegélynyújtási alapismeretek oktatása

- 1 óra elmélet iskolaorvos vagy védőnő beavatásával
- 1 óra gyakorlat osztályfőnöki órán, mentősök meghívásával

Téma: balesetmegelőzés – a rendőrség közlekedési osztályáról szakember meghívásával

A témáról minden évfolyamon legyen szó testnevelés órán!

Felelősök: az osztályfőnökök, testnevelő tanárok.

Várt eredmény:

- Tudják a tanulók, hogy mi a teendő a baleset észlelése esetén, ismerjék az értesítendő segélyhívó számokat.
- Tudják, hogy a segítségnyújtás és a segélykérés alapvető kötelesség.
- Ismerjék az elsősegélynyújtás alapvető követelményeit.

Értékelés:

- elméleti teszt elsősegélynyújtásból, baleseti szituációk eljátszása.

2. Táplálkozás – mozgás

Minden évfolyamon

A tápcsatorna és a mozgásszerv-rendszer megismerése biológiaórákon történik.

Osztályfőnöki órán:

Az étrend összeállítás követelményei:

- a tápanyagok mennyisége és aránya

A mozgás szerepe:

- erőnövelő, állóképesség javító, keringés- és légzésjavító, személyiségfejlesztő

Módszerek:

- egészséges receptek gyűjtése megjelentetése az iskolaújságban, faliújságon
- helytelen táplálkozással kapcsolatos betegségek gyűjtése
- előadás a táplálkozás és a mozgás összefüggéseiről

Testnevelésórán, és azon kívül, a mindennapi iskolai testedzés programja:

A közoktatási törvény módosítása során az oktatási tárca megteremtette a mindennapi egészségfejlesztő testmozgás jogszabályi feltételeit a közoktatásról szóló törvény 52 § (9-10),

valamint az 53.§ (9) bekezdéseiben foglaltak, továbbá a Nemzeti alaptanterv kiadásáról szóló 243/2003 (XI. 17.) Korm. rendelet keretei között.

Az egészségfejlesztő iskolai testmozgás program célja a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel, hiszen tapasztaljuk, hogy a modern kor és az azzal együtt járó technológiák az embert olyan életmódba kényszeríthetik, amely a mozgásszegény életmódhoz, a fizikai képességek hanyatlásához vezethet, áttételesen előidézve ezzel a szellemi teljesítmény romlását is.

Az iskolai testnevelés és a sport keretei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, a csapatmunka, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszthető. Lehetőség nyílik a rendszeres mozgás igényének kialakítására. A heti két és fél testnevelés órán kívül minden diák előtt nyitva áll a lehetőség, hogy a tanítás után tartandó különböző sportfoglalkozásokon részt vegyen. Az iskolai diáksportkör keretén belül kosárlabda, kézilabda, szakosztály működik, illetve a tömegsport foglalkozásokon túl labdarugó, floorball, röplabda bajnokságokat szervezünk.

Évente megrendezésre kerül az iskolai sport-nap, amikor a diákok és tanáraik, kora délutántól másnap reggelig számos sportágban mérhetik össze tudásukat.

Fontosnak tarjuk az egészségnap megszervezését is, előadásokkal, kiállítással és a reformtáplálékokból összeállított kóstolóval.

Felelősök: az osztályfőnökök, a biológiatanárok és a testnevelők

Várt eredmény:

- A tanulók ismerjék meg az egészséges táplálkozási szokásokat. Nincsenek tiltott táplálékok, csak kerülendő mennyiségek.
- A tanulók legyenek fittek. A fittség olyan testi-lelki állapot, amelyet rendszeres testedzéssel, célszerű táplálkozással és kedvező életmóddal lehet megszerezni.

3. A családi élet jelentősége

7. és 8. évfolyamon

Téma:

- Én és helyem a családban
- A kapcsolatok fontossága
- Konfliktusok a családban

Ideje:

- osztályfőnöki óra

Módszerek:

- anekdota gyűjtése a család életéről,
- szituációs játék – hogyan oldhatók fel az összeütközések?
- családfa készítése

Felelősök: az osztályfőnökök, segítségként a családsegítő szakemberei

Várt eredmény:

- A családi háttér erőforrás szerepének tudatosítása.

- Az egymásra figyelés fontosságának hangsúlyozása.
- Legyenek képesek felismerni az önmagukban és másokban ébredő érzelmeket, feszültségeket, ezek létrejöttének okát.

4. Káros szenvedélyek – helyes döntések

8., 10. és 11. évfolyamon

Téma:

- dohányzás, alkohol, drog. A legális és illegális szerek leírása, megismertetése a tanulókkal (fejlődésük időben, alkalmazásuk a Föld egyes helyein); élettani hatásaik megismerése. Függőség, hozzászokás fogalma, törvényi szabályozása.

Ideje:

- osztályfőnöki óra, szakember által tartott iskolai szintű előadás

Módszerek:

- videofilm előadás, tanulói kiselőadás, szakkönyvek, találkozás szenvedélyből kigyógyult személlyel

Felelősök: az osztályfőnökök

Várt eredmény:

- Az önnevelés képességének kialakítása.
- A változások nyomon követése és tudatosítása.
- Az egészségmegőrző szokások kialakítása.
- A függőség válfajainak, fokozatainak ismerete, társadalmi megítélésük.
- A tanulók ismerjék fel azokat a helyzeteket, melyekben legális vagy tiltott „anyagokkal” kínálhatják őket. Az ilyen helyzetekben megfelelő döntést tudjanak hozni.

5. Kortárskapcsolatok - szexualitás

11. és 12. évfolyamon

Téma:

- Biológia órákon: nemi szervek megismerése, működésük, szaporodás
- Osztályfőnöki órán: barátság, szerelem, szexualitás (a szexuális élet alapkérdései, zavarai, káros következményei). A kulturált szexuális magatartás. (a téma kifejtése iskolaorvos vagy védőnő bevonásával történhet)

Módszerek:

- beszélgetés, irodalmi szöveg, szituációs játék, videofilm

Felelősök: a biológia tanárok és az osztályfőnökök

Várt eredmény:

- A nemi érés tudatosulása, a nemi identitás kialakulása.
- Ismerjék a serdülőkor biológiai aspektusa mellett a szexualitás társadalmi és érzelmi következményeit is.
- Tetteikért felelősséget vállaló fiatalokká válnak.

6. Egészség - betegség

Minden évfolyamon.

Téma:

- Az emberi test felépítése és működése.
- Az egészséges ember.
- A beteg ember. (A tanulók kérdéseire szakember válaszoljon.)

Módszerek:

- beszélgetés, kiselőadás, a vöröskereszt működésének megismerése

Felelősök: az osztályfőnökök

Várt eredmény:

- Az egészség, mint érték épüljön be az iskola életébe.

Az egészségnevelő munkánkat kiegészíti az ifjúsági védőnő egészségnevelési programja.

7. osztály:

- A serdülőkori változások egészségügyi vonatkozásai

8. osztály:

- Hepatitis B
- A védőoltás jelentősége

9. osztály:

- Nemi egészség
- Amit minden fiúnak és lánynak tudnia kell!
- Fitt életmód és beépítése a mindennapokba

10. osztály:

- Szexuális úton terjedő fertőző betegségek
- Biztonságos szex
- Fogamzásgátlás

11. osztály:

- Rák megelőzése
- Mell önvizsgálat. Here önvizsgálat
- Öntesztelések a fittséggel kapcsolatban

12. osztály:

- Wellness. Út a kiegyensúlyozott élet felé.

Felhasznált videofilmek:

- Dr. Czeizel Endre: Szexfilm
- Magyar Rákellenes Liga filmje
- Egyéb oktatófilmek

•

Az iskolai nevelő munka segítői

Dr. Kathy Ágnes iskolaorvos	Sárospatak, Comenius u. 16. Tel.: 313-560
Dr. Csordás Mária kollégiumi orvos	Sárospatak, Erdélyi János u. 9. Tel.: 313-830
Kovács Boglárka ifjúsági védőnő	Sárospatak, Rendelőintézet Tel.: 513-110
Halász Piroska kollégiumi védőnő	Sárospatak, Arany J. u. 3. Tel.: 311-526
Nevelési Tanácsadó Intézet Molnár Marianna igazgató-pszichológus	Sárospatak, Comenius u. 18. Tel.: 311-405
Családsegítő és Pedagógiai Szakszolgálat	Sárospatak, Comenius u. 18. Tel.: 314-500
Magyar Vöröskereszt BAZ megyei szervezete Molnár Józsefné megyei titkár	Miskolc, Győri kapu 123. Tel.: 46/ 509-431
ÁNTSZ Szerencsi, Bodrogközi, Sárospataki, Sátoraljaújhelyi, Tokaji Kistérségi Intézete Dr. Borbély Zsuzsanna kistérségi tisztifőorvos	Szerencs, Kossuth L. u. 3. Tel.: 561-025
Sárospatak Város Polgármesteri Hivatala Donkó József közművelődési és közoktatási szakreferens	Sárospatak, Kossuth u. 44. Tel.: 511-080
Sárospatak Város Polgármesteri Hivatala Víghné Fehérvári Zsuzsa ifjúsági és sport szakreferens	Sárospatak, Kossuth u. 44. Tel.: 511-080

9. Az iskola környezeti nevelési programja

Bevezetés

Egyre több jel mutat arra, hogy kinőttük, elhasználtuk bolygónkat. Ma már több, mint 6 milliárdunknak lenne szüksége egészséges ivóvízre, tiszta levegőre, tiszta lakóhelyre, miközben nyilvánvalóvá lett, hogy erőforrásaink kimerülőben vannak. A XXI. századnak már nem lehet egyedüli rendező elve a profit és a fogyasztás. Ha 100 év múlva is élhető társadalomban akarunk élni, akkor a gazdasági nézőponttal egyenrangúan kell kezelnünk a környezeti szempontokat is.

A szemléletváltáshoz elengedhetetlen a következetes tanítás és tanulás. A gyerekek szinte egész napjukat az iskolában töltik, és óhatatlanul hazaviszik az ott tanult magatartásformákat. Ez az, amiért a szemléletformáló munkában a pedagógusok szerepe talán még a szülőkénél is nagyobb.

A világméretű környezeti válság felismerése óta megszületett az a döntés, hogy a *környezeti nevelés* kiemelt módon jelenjen meg a közoktatásban. Ennek alapvető célja, hogy a tanulóiban kialakuljon egy ún. *környezettudatos magatartásforma*, mely képessé teszi őket arra, hogy ismerjék, szeressék, tiszteljék és óvják természetes, épített és társadalmi környezetüket.

9.1. A környezeti nevelési program elkészítésének alapjai

9.1.1. A környezeti nevelés fogalma

„Az iskolai környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, melynek során a gyerekeket felkészítjük környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre. Ezért a környezeti nevelés:

- megfelelően stabil és megújulásra képes érzelmi kapcsolatot alapoz és erősít meg az élő és élettelen környezettel,
- kifejleszti a képességet és szándékot a környezet aktív megismerésére,
- felkelti az igényt, és képessé tesz:
 - o a környezet változásainak, jelzéseinek felfogására,
 - o összefüggő rendszerben történő értelmezésére, a rendszerben felismerhető kapcsolatok megértésére,
 - o a problémák megkeresésére, okainak megértésére,
 - o kritikai és kreatív gondolkodás kialakítására, és ezáltal a lehetséges megoldások keresésére,
 - o az egyéni és közösségi döntések felelősségének megértésére, vállalására környezeti kérdésekben,
 - o a környezet érdekeit figyelembe vevő cselekvésre.”

(KöNKP, 2004)

„A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségek és hozzáállás kifejlesztésében. A környezeti nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására.”

9.1.2 Törvényi háttér

Az **Alkotmány** környezetvédelemmel kapcsolatos paragrafusai:

- 8. § A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.
- 16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.
- 18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.
- 70. § A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

Környezet- és természetvédelmi jogszabályok

Környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól). A törvény célként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását fogalmazza meg.

Legfontosabb alapelvei: a megelőzés, az elővigyázatosság, a leghatékonyabb megoldás, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékozódás és a nyilvánosság. A törvény 54. § 1. cikkelye szerint „minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére”. A nevelés állami és önkormányzati feladat. Legfontosabb dokumentumaként a NAT-ot, a *Nemzeti Környezetvédelmi Programot* (illetve annak részeként a Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogramot) említi.

A **Természetvédelmi törvény** (1996. évi LIII. Törvény) kimondja, hogy a természeti értékeink védelme, a természetvédő szemlélet kialakítása elsődleges állami feladat. Kiemelt szerepet kell biztosítani a természet értékeinek megóvásában a civil szférának, az állampolgároknak, hiszen a nemzeti kincsnek minősülő természeti értékeink megőrzése az állampolgárok és önszerveződő csoportjaik aktív részvétele nélkül nem lehetséges.

Az 1997. évi XLI. **Törvény a halászatról és a horgászatról** is számos környezeti nevelési feladatot tartalmaz (tanfolyamok, vizsgák, fajismeret, természetvédelem).

A **géntechnológiai tevékenységről** szóló XXVII. **Törvény** 30. és 31. §-a foglalkozik az oktatással, a képzéssel és a tájékoztatással. Ennek értelmében „Az állami feladatok ellátása során a Kormány gondoskodik arról, hogy a géntechnológiával módosított szervezetek felhasználóival, fogyasztóival az iskolai és az iskolán kívüli oktatás, képzés, tájékoztatás keretében ismertetésre kerüljön a géntechnológia lényege és alkalmazásai, az így módosított szervezetek használatának környezeti, egészségügyi, gazdasági, társadalmi hatásai és kockázatai”.

Az **állatok védelméről és kíméletéről** szóló 1998. évi XXVIII. **Törvény** célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető szabályait. A törvény kimondja, hogy az oktatás során állatkísérletek elvégzésére a diákokat nem lehet kötelezni.

Nemzeti Környezetvédelmi Program (a Kormány 2031/1998. határozata) helyzetértékelése szerint: „A környezetvédelemben felmerülő problémák jelentős része vezethető vissza arra a tényre, hogy Magyarországon még nem megfelelő szintű a környezeti tudatosság foka. A lakosság ismeretei a környezetről, a környezetvédelemtől, annak megóvásáról hiányosak, és többnyire nem megfelelő színvonalúak.”. A társadalmi részvétel és tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van a közoktatási, felsőoktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységnek.

1999-ben elkészült a **Nemzeti Biodiverzitás Stratégia**, a Globális Környezeti Alap és az UNEP (ENSZ) támogatásával. Az akcióprogram elkészítését az 1992-es Rió de Janeiróban megrendezett *Környezet és Fejlődés Konferencián* aláírt – általunk 1995-ben ratifikált biodiverzitás egyezmény – tette feladatunkká. E szerint minden államnak joga és kötelezettsége megőrizni saját természeti értékeit, gazdaságát, és az abból szerzett tudást. Ez csak társadalmi összefogással valósítható meg.

A 2000. évi **Hulladékgazdálkodásról szóló XLIII. Törvény** 54. §-a kimondja, hogy a Kt. 54-55. §-ában foglaltak alapján a hulladékgazdálkodással kapcsolatos ismereteket oktatni kell, azok a Nemzeti Aparenter részét képezik. Ezeknek az ismereteknek az oktatásával és terjesztésével – az állami, önkormányzati intézmények és más szervezetek bevonásával, valamint közszolgálati hírközlő szervek igénybevitelével – elő kell segíteni, hogy a társadalom környezeti kultúrája növekedjen.

Egészségügyi jogszabályok

A **Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram** (1996) 9.5. pontja részletesen foglalkozik a környezet-egészségügy oktatásával, nevelésével. Az oktatás, nevelés és szakképzés környezet-egészségügyi feladatait két nagy területre osztja:

- Környezet-egészségtani szakismeretekre és módszerekre azoknak a szakembereknek van szükségük, akiknek ez munkakörükkel közvetlenül összefügg. Számukra ezt a képzés során a képzési követelmények előírják.
- A környezetegészség kultúrája ugyanakkor az életvitel részeként a hétköznapi tudás és szokásrendszer egyik fontos eleme, minden embert érintő kulturális tényező. E kultúra az emberek életviteli szokásaiban, életmódjukban, értékrendjükben tükröződik. Kialakulása a családi szocializációban kezdődik, később az intézményes nevelés, oktatás és az iskolarendszeren kívüli hatások együttesen formálják.

1998-ban, Koppenhágában a WHO Európai Regionális Bizottsága elfogadta az **Európai Egészség 21.** nyilatkozatot, amelynek célkitűzései többek között kimondják, hogy 2015-re a lakosoknak a társadalom minden rétegében egészségesebb életmódot kell kialakítani, és hogy a régió lakosságának olyan biztonságosabb fizikai környezetben kell élnie, ahol az egészségre veszélyes szennyező anyagok nem haladhatják meg a nemzetközileg elfogadott határértékeket.

Az Egészségügyi Világszervezet számos idevonatkozó dokumentuma, az „Egészség 21” Regionális Stratégia szakmai háttérrel nyújt a hazai az **„Egészség évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja”** 2002 kidolgozásához. Előzménye a Nemzeti Népegészségügyi Program (1066/2001 Kormányhatározat). A Program illeszkedik az EU népegészségügyi prioritásaihoz, és hazánk uniós csatlakozása további lendületet ad a sikeres végrehajtásnak

Közoktatási jogszabályok

A **közoktatásról szóló** 1995. évi LXXIX. Többször módosított **törvény** szerint a pedagógiai programok felülvizsgálatánál az eddiginél nagyobb hangsúlyt kell fordítani a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésével kapcsolatos feladatokra, s a nevelés elsőrendű jelentőségű. A pedagógiai programok átalakításánál a személyiség és közösség fejlesztés megtervezésében kiemelt hangsúlyt kell fektetni a NAT kiemelt közös követelményeire, köztük a környezeti nevelésre.

A 41. § 6. pontja szerint az iskola „felderíti a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek, a tanuló érdekében intézkedést kezdeményez”.

Az iskolai munkát tartalmi alapjaiban szabályzó közös követelményei között találjuk a környezeti nevelést. „A környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt legyen a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.”

A **Nemzeti Alaptanterv** kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. sz. kormányrendelet kiemelt fejlesztési feladatként definiálja a környezeti nevelést. Elengedhetetlenül szükséges a NAT részeként a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatás továbbfejlesztése. A felsőfokú oktatásban a program időszakának végére (2003) el kell érni, hogy minden hallgató részesüljön környezetvédelmi, természetvédelmi oktatásban.

1998-ban tizenhárom környezeti neveléssel foglalkozó társadalmi szervezet összefoglalta a környezeti nevelés eddig elért eredményeit és a **Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia** c. kiadványban megfogalmazta a közeljövő fontosabb feladatait. 2003-ban megjelent a kibővített, átdolgozott kiadás.

Önkormányzati jogszabály

Az 1990. évi LXV. **Törvény a helyi önkormányzatokról** kiemeli az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítését, a lakosság önszerveződő közösségei tevékenységének támogatását.

9.1.3. Helyzetkép

9.1.3.1. Az iskola

Az iskola helye és épülete

Sárospatak, a Bodrog-parti Athén a Zempléni hegység lábánál, a Bodrog folyó partján fekszik. A név nemcsak a város gyönyörű természeti adottságaira utal, hanem diákvárosi mivoltára is, mivel városunkban 3 általános iskola, 2 gimnázium, egy szakközépiskola, a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara és a Sárospataki Református Kollégium Teológiai Akadémiája működik. Iskolánk Sárospatak szívében helyezkedik el, karnyújtásnyira a Rákóczi-vártól. A várat a Várkert veszi körül, mely helyi illetőségű természetvédelmi terület. Mindezek kiváló lehetőséget nyújtanak arra, hogy tanulóink közvetlen tapasztalatokat szerezzenek mind természeti mind épített környezetükről.

Iskolánk 11 évvel ezelőtt épült, Makovecz Imre tervei alapján, az általa képviselt organikus építészeti stílus jegyében. Ennek köszönhetően természetes építőanyagával, emberi léptékével már az épület is a természetközelség és egy környezettudatos, felvilágosult életforma

szimbóluma. Bár az iskola fa szerkezetű, a tűzvédelmi előírásoknak megfelel. A szigetelés is megoldott, bár a nyílászárók szigetelésén javítanunk kell.

Tárgyi feltételek a környezeti nevelés szempontjából

- Az iskola épülete modern, az építészeti szabványoknak megfelelő. A javításokat folyamatosan végeztetik, baleseti veszélyek nincsenek. A szellőztetés megoldott, a természetes világításról nagy ablakfelületek gondoskodnak. Az üvegfalak hátránya viszont napsütésben a nagy hőség.
- Az iskola udvara viszonylag nagy, egyik része fűvel borított, másik részén futball-pálya működik. A parkosítás még folyamatban van. Az udvaron botanikus kert és komposzttelep létrehozását tervezzük.
- Az épületen belül környezeti vizsgálatokhoz megfelelő, alapeszköz-készlettel ellátott laboratórium és előadó áll a rendelkezésünkre.
- A biológia előadóban élősarok működik, melyet a diákok biológia tanáruk segítségével gondoznak.

A környezeti nevelés színterei iskolánkban

Hagyományos tanórai oktatásszervezésben

A tanórákon általában hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, melyekhez a diákoknak is köze van. Különböző interaktív módszereket használva adjuk át ismereteinket, de fontos az önálló ismeretszerzés is, pl. újságcikkek önálló feldolgozása, kiselőadások megtartása az adott témákból, stb.

A szemléltetés hagyományos, audiovizuális valamint informatikai lehetőségeit is felhasználjuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik. Fontos, hogy diákjaink komoly elméleti alapokat szerezzenek, hogy okosan, átgondoltan óvják környezetüket.

Nem hagyományos tanórai keretben

- A gyerekek természet és környezetvédelmi versenyeken, vetélkedőkön indulnak, ami önálló felkészülést is igényel a tanári segítség mellett, így elmélyíthetik elméleti tudásukat (Curie Környezetvédelmi Emlékverseny, Kitaibel Pál Biológiaaverseny, Herman Ottó Verseny, hulladékkezelési és hasznosítási vetélkedők).
- Tanulmányi versenyekre felkészítés
- Országos tanulmányi verseny szervezése (a Becslési Fizika Verseny),
- Évek óta működik nyári Mazsola táborunk, melyet az iskolába érkező 7. és 9. évfolyamos tanulóknak szervezünk, a hutai ifjúsági táborba.
- Szeretnénk folyamatosan részt venni abban a nemzetközi ökológiai táborban, melyet határon túli testvériskoláinkkal együtt valósítottunk meg (2002-ben, Sárospatakon). A programon német, holland, lengyel, svéd és erdélyi diákok valamint kísérő tanáraik vettek részt. A táborban projekt módszert alkalmaztunk. A tábor helyszíne két évente változik (2004-ben, Lengyelországban kerül megrendezésre).
- Iskolánkban természetjáró klub alakult, melyen a diákokkal a közeli tanösvényeket járjuk be, pl. a Malomkő tanösvényt.

- Környezetvédelmi szakkör is működik, amin környezeti vizsgálatokat végzünk (projekt módszerrel), valamint a helyi és globális problémákat vitatjuk meg.
- A Föld napjára idén rajz, festmény, fotó pályázatot hirdetünk, melynek legjobb alkotásai kiállításra kerülnek az iskola aulájában.
- A 7. és 9. évfolyam összes tanulója megismeri a város nevezetességeit (épített környezetünket) pl. a várat, a nagykönyvtárat, templomainkat, a főiskolát stb. egy-egy osztályfőnöki óra vagy délutáni program keretében
- Az iskolarádióban, iskolaújságban környezetvédelmi témák megjelenítése

9.1.4. Erőforrások

A) Belső erőforrások

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Iskolavezetőség	Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. Aktívan részt vesz az egyes programokban.	Hiteles személyiségek a pedagógusok és a diákság számára. Hasznosítható kapcsolatrendszer.
Tanárok	Kidolgozzák és a tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat.	Valamennyi szakos belátja, hogy minden tanár feladata a környezeti nevelés.
Környezeti nevelési munkacsoport	Elkészíti a pedagógiai programnak megfelelően az éves tervet, segíti és koordinálja annak megvalósítását. Dokumentációs és értékelő munkát végez, pályázatokat ír, kapcsolatot teremt a külső támogatókkal.	Lehetőséget ad a különböző szakmacsoportok programjainak összehangolására (témahét, versenyek, akciók, kiállítások, jeles napok eseményei stb.)
Osztályfőnöki közösség	Évfolyamokra lebontva foglalkozik az egészségneveléshez kötődő környezeti nevelési tartalmak feldolgozásával.	Lehetőség van az aktualitások azonnali „kibeszélésére” osztályközösségi szinten (pl. törvényi intézkedések, egészséges táplálkozás, reklámok hatásai, életmód kérdései stb.)
Diákönkormányzatot segítő tanár	Tagja a környezeti nevelési munkacsoportnak.	Napi kapcsolat a diákokkal, az egyedi problémák azonnali kezelése.
Iskolaorvos	Előadások tartása az egészséges életmódról, a környezeti ártalmakról. Segíti a tanárok	Szakmai kompetencia, személyes ráhatás.

	munkáját.	
Laboráns	Gondoskodik a vegyszerek szakszerű elhelyezéséről, szelektív gyűjtéséről. Segíti a labormunka előkészítését és a terepi programokat.	A pedagógusok terheinek csökkentése, gyakorlati szakértelem.
Adminisztratív dolgozók	Támogatják a tanári munkát az egyes programok háttérének biztosításával (pl. hivatalos levelek, pénzügyi adminisztráció, pályázati elszámolások)	Részt vállalnak a szelektív hulladékgyűjtésben, takarékoságban.
Technikai dolgozók	A programok tárgyi feltételeinek biztosítása, ökológia terem, laborok, vizesblokkok, világítási hálózat karbantartása, hőszigetelés, stb.	Zöldítési program, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás.
Diákok	A tervezett éves programban sokoldalúan vesznek részt (hallgatóság, tevékeny szerepvállalás, önálló kutatások és kezdeményezések.	Valamennyi diák érintett, nagy a jelentősége a helyi értékek felkutatásának. Partnerség a felnőtt résztvevőkkel. A fő hangsúly a szemléletformáláson van.
Szülők	Előadások tartása, szemléltetőeszközök gazdagítása, anyagi támogatás, külső erőforrások felkutatása.	Tevékeny részvétel a programokban, az ő szemléletük is formálódik, a környezeti nevelés túlmutat az iskola falain.

B) Külső erőforrások

Intézmény, szervezet	A kapcsolat formája, tartalma	Iskolai képviselő, kapcsolat-tartó	A szervezet képviselője, ügyintéző neve	Címe elérhetősége
Más közoktatási intézményekkel kapcsolat	általános iskolákkal: nyílt napok, kiállításainkon látogatás			
felsőoktatási intézmények				
Debreceni Egyetem	egyetemi hallgatók tanítási gyakorlata			
határon túli iskolák	közös projektek, szakmai találkozók			

megyei pedagógiai intézet szaktanácsadója	szakmai együttműködés			
önkormányzat környezetvédelmi referense	alkalmankénti			
környezetvédelmi felügyelőség	szakmai anyagok, pályázatok			
országos környezeti nevelési szervezetek				
KOKOSZ	Információs anyagok			
Körlánc	Információs anyagok			
Körny. Nev. Iskola Hálózat	Hírlevél			
MKNE	Információs anyagok, szakmai előadások			
egyéb országos környezetvédő szervezetek				
Magyar Természetvédők Szövetsége	információs anyagok			
közművelődési intézmények				
könyvtárak, művelődési központ	segédanyagok, pályázatok, versenyek kiírása			
média	tájékoztatás			
rendőrség	engedélyek pl. demonstrációhoz			
helyi szolgáltatók víz szennyvíz hulladéklerakó távhő szolgáltató közlekedési vállalat	valamennyivel alkalmanként kapcsolat, látogatások, bemutatók			
Veszélyes- hulladékgyűjtő cég	évente egyszer ingyen átveszi a veszélyes hulladékot			
papírhulladék- gyűjtő cég	fizet az elszállított papírhulladékért			
anyagi forrást biztosító kapcsolatok				
iskolafenntartó				

országos pályázatok				
alapítványi befizetések				
helyi és regionális pályázati lehetőségek				
vállalkozó szülők				
alkalmi szponzorok				

Mindenképpen fel kell vennünk a kapcsolatot a megyei illetve országos környezetvédelmi intézményekkel, szervezetekkel!

C) Tárgyi erőforrások

- szaktantermek, laboratórium, kísérleti eszközök
- ismerethordozók (kép- és hanganyag, folyóiratok, szakkönyvek, Internet, multimédiás anyagok),
- audiovizuális eszközök

9.2. Alapelvek, célok

9.2.1. Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok

Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink a felnőtt életre megfelelő ismeretekkel, készségekkel és szemlélettel rendelkezzenek, hogy ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészségének fennmaradása érdekében cselekedjenek. Ennek eléréséhez a következő célok megvalósítását tartjuk szem előtt az iskolai élet valamennyi színterén, valamennyi tevékenységünket áthatva.

Általános célok, értékek

- az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészségének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítása, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése

Hosszú távú célunk,

hogy tanítványaink környezettudatos állampolgárrá váljanak. Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt,
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt,
- a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát,
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét,
- a rendszerszemléletet,
- az egészséges életmód igényét,
- meg kell világítanunk a következő fogalmakat:
 - a fenntartható fejlődés,
 - globalizáció,
 - alapvető emberi szükségletek,
 - emberi jogok,
 - demokrácia,
 - globális problémák, pl. túlnépesedés, globális felmelegedés stb.
 - az ökológiai lábnyom.

Pedagógiai célok

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- holisztikus és globális szemléletmód kialakítása
- a szerves kultúra megvalósítása a környezeti nevelésben
- fenntarthatóságra nevelés, az elveivel való azonosulás elősegítése
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulásának segítése
- az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése
- a helyzetfelismerés, az ok – okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése
- problémamegoldó gondolkodás, döntéskéesség fejlesztése
- globális összefüggések megértése iránti igény felkeltése

9.2.2. Konkrét célok és feladatok

Rövid távú céljaink tervezésében figyelembe vesszük, hogy a hosszabb távú célok megvalósításához milyen lépések vezetnek.

Új tervek:

- a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához,

- tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása,
- a környezetvédelem, mint tantárgy (esetleg fakultáció vagy választható érettségi tárgy) tananyagának, követelményeinek kidolgozása,
- a kétszintű érettségi környezeti nevelési vonatkozásainak összegyűjtése, tananyagba építése,
- témanapok szervezése,
- nyári ökológiai – környezetvédelmi tábor szervezése,
- az iskolaudvaron botanikus kert illetve komposzttelep kialakítása,
- környezeti vizsgálatokra alkalmas „minilaborok” beszerzése,
- a mosdók higiéniájának javítása (!),
- az iskolában szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása,
- drog-prevenációs program folytatása,
- csatlakozás a nemzetközi BISEL- programhoz,
- csatlakozás az ökoiskola hálózathoz,
- végül, de nem utolsósorban folytatni fogjuk a már megkezdett foglalkozásokat, programokat (szakkörök, versenyek, jeles napok stb. Lásd a helyzetelemzésnél).

Szaktárgyi célok, feladatok

- a szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre (pl. ember és környezetének kapcsolatrendszere, mérési módszerek stb.)
- a kétszintű érettségire felkészítés (környezetvédelmi kérdések, problémák és megoldási lehetőségeik),
- hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szakórákon,
- interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldás stb.),
- tanórákon kívüli foglalkozások szervezése (tábor, iskolakirándulás, üzemlátogatások szervezése, pl. csokoládégyár, városi szennyvíztisztító, hulladéklerakó)
- természetvédelmi, környezetvédelmi versenyekre felkészítés,
- multimédiás eszközök alkalmazása szakórákon.

9.3. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

9.3.1. Tanórai keretek

A) Hagyományos tanórai foglalkozások

Minden tantárgy tanításához a szaktanárok (munkaközösségek) kidolgozzák a helyi tanterv illetve a tanmenetek mélységében a környezeti nevelési tartalmakat és azok megvalósítására használt tevékenységi formákat, módszereket. A részletes kidolgozások nem feltétlenül képezik a fenntartóhoz benyújtott dokumentáció részét, de a munkaközösségeknél illetve az igazgatónál a tervezet letétbe kerül, hogy megvalósítása nyomon követhető legyen. Összeállításához a sok segédkönyv mellett segítséget nyújt az alábbi két alapkiadvány:

- NAT, MKM, 1995
- Kerettantervi útmutató a környezeti nevelés helyi szintű tervezéshez (szerk.) Czippán Katalin (Internet: www.konkomp.hu)

A tantárgyak lehetőségei:

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat! (meséket, mondákat, népdalokat és verseket)
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit

A tanulóknak

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelemi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében

Hon- és népismeret

A tanulók

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kihasználó paraszti életmód értékeit
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét (ünnepek előtti böjtök)

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékennyé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projekt-munkában választ keresni
- állampolgári felelősségtudatuk fejlődjön

A tanulóknak

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- Legyenek képesek reális becslésekre
- Tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulóknak

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Természetismeret (AJTP- s osztályok)

A tanulók

- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére
- a megismerés komplexitása, egészlegességére törekvés (középpontban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll)
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása;
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése
- ökológiai szemlélet fejlesztése
- helyes környezeti attitűdök fejlesztése
- magatartás fejlesztése

- értékrend alakítása
- környezettudat fejlesztése
- felelősségérzet fejlesztése
- környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó, előregondolkodó állampolgárrá
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket
- értsék meg, hogy a társadalomföldrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és az épített környezet szépségeit

A tanulóknak

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére
- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulóknak

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség

Egészségtan (a biológiába építve)

A tanulók

- ismerjék meg szervezetük sajátosságait és az életkorral kapcsolatos változásait
- sajátítsák el az elsősegély-nyújtási technikákat
- ismerjék fel az empátia szerepét a másik ember megítélésében

A tanulókat

- ösztönözze a helyes viselkedésmódok és a környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására
- segítse az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában
- segítse az őket veszélyeztető környezeti, társadalmi tényezők és azok elhárítási módjainak felismerésében

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban
- vegyék észre a zene közösség-erősítő, közösségteremtő szerepét
- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapi életben egyaránt akusztikus élményt jelentenek
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát
- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére
- Tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, melyek a természetről szólnak
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket

Filozófia

A tanulók

- értsék meg, hogy a filozófia történetén keresztül megmutatható az ember és természet egységének megbomlása
- lássák, hogy milyen módon alakult ki az ember természet feletti uralomra- jutása
- érzékeljék, hogy hogyan alakult ki a mai társadalmak manipulált fogyasztása
- legyenek képesek követni az értékek alakulását a különböző történelmi korokban
- véleményezze az értékrend-változás negatív következményeit
- értsék meg, hogy csak akkor őrizhetők meg környezetünk életfeltételei, ha ésszerűen használjuk azokat, és tisztelettel közelítünk hozzájuk

Etika

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk

A tanulóknak

- alakuljon ki az a szemlélet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek
- alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban
- fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért

Tánc és dráma

A tanulók

- tudjanak improvizálni természeti jelenségeket a tánc és dráma eszközeivel
- legyenek képesek adott szituáció megfogalmazására tartásképpen és mozdulatsorok segítségével (árvíz, erdőtűz, stb.)
- természethez való érzelmi kötődése erősödjön a drámajátékon keresztül
- sajátítsák el a néptánc elemeit, lássák benne a környezeti nevelési lehetőségeket

Informatika (számítástechnika és könyvtárhasználat)

A tanulók

- legyenek képesek az interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjék meg az informatikában (pl. az internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre
- futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembevevő szimulációkat és statisztikai teszteket
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen
- szerkesszenek és nyomtassanak környezetvédelmi újságokat és poszttereket
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások)
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével
- a számítástechnikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket
- győződjenek meg a mozgás jótékony hatásairól a különböző szervrendszerek működését tekintve
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat

A tanulóknál

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását
- alakuljon ki az igény a higiénés normák betartására
- segítse az egészséges napi-heti-évszakos életritmus kialakulását

B) A nem hagyományos tanórai formák

Folyamatosan a szelektív hulladékgyűjtési és komposztálási projektek megvalósítása. Felelős az iskola környezeti nevelési felelős tanára (lehet a szabadidő-szervező tanár is).

A város hulladékos problémáinak feltérképezése – felelős és koordinátor az osztályfőnöki munkaközösség vezetője (9. osztályosok városi túrája alkalmából).

Az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítő évében speciális tantárgyként Természetismeret órákat tartunk speciális tantervvel.

9.3.2. Tanórán kívüli foglalkozások

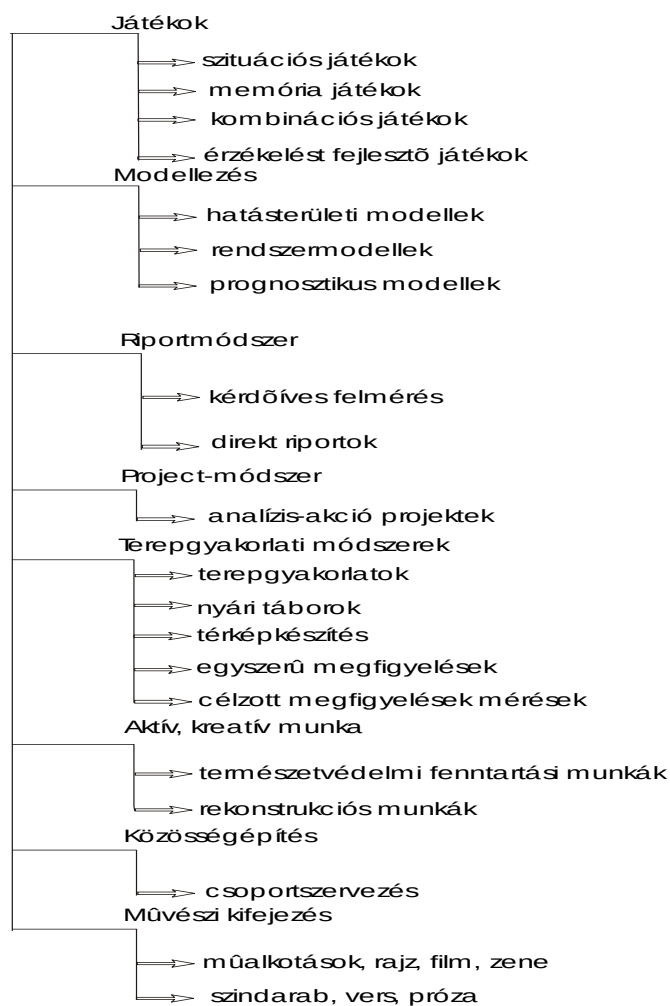
- Az érdeklődők számára nyári tábor szervezése,
- Diákpályázatokon való részvétel (pl. Élő örökségünk, Helyi érték – helyi tanterv, Földtani örökségünk, Gondolat-ébresztő, Természet Világa diákpályázata),
- Környezet- és természetismereti versenyeken, vetélkedőkön indítjuk tanítványainkat (pl. országos: Herman Ottó, Kitaibel Pál, Bugát Pál, Less Nándor, Curie, Balogh János, regionális: Árokszállás Zoltán, megyei: Diószegi Sámuel), rajz- és fotópályázatokon veszünk részt.
- Iskolánkban környezet- és természetvédő diákklub működik az érdeklődő diákok részvételével, változatos, gazdag programokkal (diákkonferencia, kiállítások, akciók).
- Nemzetközi programokban részvétel (BISEL).
- A jeles napok megünneplése az iskolarádióban, plakátokon, akciókban, előadássorozatok szervezésével.

9.4. Módszerek

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni. Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció.

Célunk a környezeti nevelés szempontjából kiemelkedő jelentőségű élmény- és tevékenységalapú, érzékenyítő, interaktív módszerek minél sokoldalúbb alkalmazása. Néhány kiválóan alkalmazható módszer (a teljesség igénye nélkül):

Alkalmazott módszerek

9.5. Taneszközök

Ismerethordozók tanulók számára:

Viszonylag nagy számban van:

Varga Zoltán: Állatismeret, Seregélyes-Simon: Növényismeret

Az iskolai könyvtárban a csoportmunkához használhatóan (néhány példányban):
 határozók, ökológiai (terep- és laboratóriumi) vizsgálatok elvégzéséhez kiadványok,
 térképek (pl. turistatérképek), ismeretterjesztő kiadványok (pl. nemzeti parkokról,
 tájakról, helyi értékekről)

Beszerzendők:

- Környezetvédelem munkafüzetek,
- Kerényi Attila: Általános környezetvédelem,
- Moser-Pálmai: A környezetvédelem alapjai

Tanárok számára:

Szakmai-módszertani kiadványok (kis példányszámban)

Eszközök:

- Multimédiás segédanyagok, videofilmek, Internet-hozzáférés – ezek használatához szükséges hardverek (tv, videó).
- Távcsovek, mikroszkópok (lehetőség szerint sztereo-mikroszkóp is legyen közte),
- Transzparens- és diasorozatok, faliképek, plakátok

Beszerzendő eszközök:

- Vízvizsgálati és egyéb terepi mérőkészletek (pl. környezetanalitikai kofferek),
- BISEL-méréshez felszerelés,
- digitális és tükörreflexes fényképezőgép, videokamera, projektor.

9.6. Az iskolai környezet

Feladatunk a mindennapi iskolai élet „fizikai” és szellemi környezetének átalakítása a környezeti nevelési program szellemében. Fontos megtervezni az iskola mindennapi életének ezernyi mozzanatát, s azt, hogy ezeken keresztül hogyan válhat az iskola környezetbarátabbá, miképpen alakíthatja az ott dolgozók és tanulók életmódját környezet-tudatosabbá.

Ehhez járulhatnak hozzá az alábbiak

- anyag- és energiatakarékos iskolaüzemeltetés és tanórai mozzanatok
- pedagógusok, dolgozók példamutatása, melyhez a munkaköri leírások módosítása is hozzájárulhat
- a szelektív hulladékgyűjtés következetes megvalósítása
- termék, folyosók és az udvar zöldítése, a tantermek organikus díszítése
- élősarok (állatház) kialakítása, gondozása
- a tömegközlekedési eszközök, a kerékpáros és gyalogos közlekedés népszerűsítése
- a büfé árúkészletének átalakítása
- a menza környezetbarátabb, egészségesebb működtetése
- az iskolai ismeretterjesztés tanórán kívüli eszközeinek jobb kihasználása (faliújság, iskolaújság, iskolarádió, helyi média)

(lásd a helyzetelemzésnél)

9.7. Kommunikáció

1. Az **iskolán belüli** kommunikáció szerves része a szemléletformálásnak, ezért rendszeresen kihasználjuk a lehetőségeit, hogy megértessük a részt vevőkkel, hogy az iskolai élet környezetbaráttá alakítása közügy, minden ott élő közös ügye. A faliújság aktuális hírei (tanáriban, diákságnak), az iskolai újság Zöld hírei és az iskolarádió Zöld percei lehetőséget teremtenek az információátadásnak.

Az iskola munkaközösségeinek munkáját szakmai-módszertani téren segíti a környezeti nevelési munkaközösség (vagy a felelős tanár). Az iskolavezetés vállalja, hogy a szakanyagokat eljuttatja a felhasználóhoz.

2. Az **iskolán kívüli** kommunikációt használva elsősorban a helyi média lehet a partnerünk. Különösen a látványos, jelentős programjaink esetében egy kapcsolattartó (hiteles) személy tájékoztatja a városi televíziót és a napilapot az aktuális rendezvényekről, eseményekről. Az iskolai évkönyvben megjelenő cikkekkel, diákmunkákkal a lakosok környezettel kapcsolatos ismereteit bővítjük. Az iskoláról készített ismertető füzetrel a nálunk folyó környezeti nevelőmunka folyamatát bemutatva a lehetőségeket tárjuk mások elé. Kutatásaink tárgyát és eredményeit szórólapok segítségével is bemutatathatjuk ismeretterjesztés gyanánt.

Az iskolai honlap lehetőségeit kihasználva folyamatosan tájékoztatjuk az érdeklődőket (iskolai dolgozók, szülők, lakosság, régi diákok, iskolafenntartó...).

9.8. Minőségbiztosítás / minőségellenőrzés

A környezeti nevelés sikerességét értékelhetjük különböző résztvevőkre megtervezett és kidolgozott eszközökkel. A minőségbiztosítást egy környezeti nevelési munkaközösség hangolja össze.

A környezeti nevelési program életbelépésekor *az iskola valamennyi dolgozójával* kérdőíves attitűdvizsgálatot végzünk, majd a tapasztalatokból a feladatokat megfogalmazzuk. Várhatóan közte lesz az is, hogy a munkaköri leírásokat át kell dolgozni az új szempontok figyelembe vételével.

A *pedagógusok* környezeti nevelői munkájának értékelésére kritériumrendszert dolgozunk ki, s ennek alapján évente értékeljük az egyéneket, a munkaközösségek munkáját, elért eredményeit, meghatározzuk feladataikat, a továbblépés lehetőségeit.

Néhány példa az elemzési szempontokhoz:

- mennyire tárja fel tantárgyának környezeti tartalmait napi tanítási gyakorlata során
- tanítási gyakorlata során alkalmazza-e a modern környezeti nevelési módszereket (interaktív, partnerközpontú, élményalapú tevékenységek)
- részt vállal-e az iskola tanórán kívüli programjainak megvalósításából
- személyes példamutatással segíti-e a program megvalósulását, törekszik-e együttműködésre a tanulói közösségekkel, az iskola dolgozóival, a szülőkkel, külső kapcsolatokkal

A *tanulók* környezeti tudatosságának alakulását tevékenységeik változásán, ismereteik bővülésén mérhetjük például az alábbi módokon.

- A középiskolai tanulmányok kezdetén életkorának megfelelő mérőlappal szerzünk információt, rögzítünk egy állapotot. Ugyanazon diákok 12. évfolyamon végzett mérései alapján a fejlődésre következtetéseket vonhatunk le.
- A tanórán kívüli környezeti nevelési programokban milyen aktivitással vesz részt
- A környezeti nevelési programok hozzájárulásának mértéke az iskolai osztályközösség kapcsolatrendszerének alakulásához, a kommunikáció, a konfliktuskezelés fejlődéséhez.

9.9. Továbbképzések

Az iskola keretet biztosít az önképzéshez, anyagi bázisával segíti a szakkönyvbeszerzést, a folyóiratok elérhetőségét. A számítógéppark fejlesztésével minden tanár és minél több diák számára általánossá teszi az Internet-hozzáférést.

Az iskola vezetősége szorgalmazza, hogy minden munkaközösségből legyen olyan tanár, aki környezeti neveléshez kapcsolódva akkreditált továbbképzésen vesz részt.

A fizikai és adminisztratív dolgozók számára iskolai szintű tájékoztatás szervezése az iskolai környezeti nevelési program megismertetésére, beszélgetés feladataikról és lehetőségeikről a szemléletmód formálásában.

9.10. Mellékletek

Irodalomjegyzék

- Adorján Rita: Magonc. 1998, Mecseki Erdészei Rt.
- Agárdy Sándor: Erdei iskola. Tornyospálcan, 1994, Aqua.
- Agárdy Sándor: Praktikum az óvodai és az általános iskolai környezeti neveléshez mindenkinek. 1995, Aqua.
- Béres Mária: Az erdőből jöttünk. 1994, Független Ökológiai Központ.
- Budayné Kálóczi Ildikó, Sára Endréné: Rácsodálkozás a természetre. A helyi értékek jelentősége a környezeti nevelésben. 1994 TKTE
- Cornell, J.: Kézenfogva gyerekekkel a természetben. 1998, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.
- Csonka A. – Fésű J. Gy. (szerk.): Zöld hálózat. 1997, Ökológiai Kultúra Fejlesztéséért Alapítvány.
- Gulyás Pálné – Láng Edit – Vízy Istvánné: A természetvédelem, környezetvédelem bevezetése a nevelésbe. 1994, 1998, TKTE.
- Gulyás Pálné (szerk.): A környezeti nevelési program, a környezetpedagógiai szakértői tevékenység megalapozása. Készítsük el az óvoda, iskola környezeti nevelési programját. 2003 TKTE
- Gulyás Pálné (szerk.): Környezetvédelmi oktatás szakértői tevékenység elméleti és gyakorlati megalapozása. 1998, TKTE.
- Havas Péter (szerk.): A környezeti nevelés gyökerei Magyarországon. 1996, Körlánc-Infogroup.
- Havas Péter: Környezeti nevelés Európában. 1999, Körlánc.
- Hegedűs Gábor (szerk.): Projekt módszer I–II. 1998, Hírös Akadémia.
- Hortobágyi Katalin: Ahol a fáktól jobban látni az erdőt. Altern füzetek 6.
- Hortobágyi Katalin: Projekt kézikönyv. Altern füzetek 1.
- Horváth Attila: Kooperatív technikák – Altern füzetek 7. IFA.
- Lehoczky János: Iskola a természetben, avagy a környezeti nevelés gyakorlata 1998, Raabe
- Jónás Ilona (alk.szerk.): A környezeti nevelés és a földrajztanítás. 1998, Földrajztanárok Egylete.
- Juhász-Nagy Pál – Zsolnai László: Humánökológia. 1992, ELTE.
- Juhász-Nagy Pál : Vázlatok az ökológiai kultúra tematikájához. 1993, TKTE.
- Kárász Imre (szerk.): Környezetünk vizsgálata. 1993, NSZI.
- Kárász Imre: Ökológiai és környezetvédelmi alapismeretek. 1990, Typotex Kft.

- Kerettantervi útmutató a környezeti nevelés helyi szintű tervezéshez (szerk.) Czippán Katalin
(Internet: www.konkomp.hu)
- Kopp Mária – Skrabski Árpád: Az egészségi állapot társadalmi, magatartási, életmódbeli meghatározói Ezredforduló 2001/4
- Kökény Mihály - Dura Gyula: Környezet-egészségügy Ezredforduló 2002/4 szám
- Könczey Réka – Nagy Andrea: Zöldköznapi kalauz. 1997, Föld Napja Alapítvány.
- Környezeti Nevelési SzerTár: Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 1998
A környezeti nevelés fogalma. Disinger, Monroe
Környezeti nevelés a városban. Frank, Zamm
Környezeti nevelés a tantervekben. Monroe, Cappaert
Környezeti témák a tanórán. Pennock, Bardwell
Környezeti nevelési segédletek értékelése. Tourtillot, Britt
- Közoktatási törvény 2003. OM
- Legány András (szerk.): Környezeti nevelés a táborban. Réce-füzetek 2. 1993, Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért.
- Lehoczky János: Hasznoskönyv. 1997, Környezetgazdálkodási Intézet.
- Lehoczky János: Iskola a természetben, avagy a környezeti nevelés gyakorlata. 1998, Raabe.
- Moser – Pálmai: A környezetvédelem alapjai. 1992, Tankönyvkiadó.
- Nagyné Horváth Emília: Egészségtan Helyi kerettanterv. Apáczai Kiadó 2001
- Nagyné Horváth Emília: Tanári kézikönyv a 6. osztályos Egészségtan tanításához Apáczai Kiadó 2002
- Palmer, Joy – Neal, Philip: A környezeti nevelés kézikönyve. 1998, Routledge – Körlánc – Infogroup.
- Pennock – Bardwell: Környezeti témák a tanórán. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Réce füzetek: Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért
Kisiskolások környezeti nevelése (szerk.) Havas Péter 1993
Környezeti nevelés a táborban (szerk.) Legány András 1993
Környezeti nevelés a szakkörön (szerk.) Szerényi Gábor 1994
Környezeti nevelés az erdei iskolában (szerk.) Hortobágyi Katalin
- Rohwedder – Alm: Számítógép a környezeti nevelésben: multimédia és hálózati tanulás. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Scheibert F. (szerk.): A környezeti nevelés és a helyi tanterv. 1997, Infogroup.
- Sípos Imréné: Iskolavezetés és környezeti nevelés. 1998, Körlánc.
- Tanulmányok a környezetegészség nevelés köréből KvM 1999.
- Tourtillot – Britt: Környezeti nevelési segédletek értékelése. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Vásárhelyi Tamás – Victor András (szerk.): Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia. 2003, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.
- Vásárhelyi Tamás: A városban. Városi környezet és környezeti nevelés. 1998, Körlánc.
- Vásárhelyi Tamás: Szitakötészet. 1994, Független Ökológiai Központ.
- Vida Gábor – Gulyás Pálné – Tóth Albert (szerk.): Kultúra – Nevelés, Oktatás – Környezet. 1999, TKTE.

10. Fogyasztóvédelemmel összefüggő iskolai feladatok

10.1. Jogi háttér

A fogyasztóvédelemmel kapcsolatos iskolai feladatokat a Közoktatási törvény és a Nemzeti Alaptanterv írja elő, igazodva az Egyesült Nemzetek Szervezet Fogyasztóvédelmi Irányelveiben leszögezett állampolgári alapjogaihoz.

- Fogyasztóként a következő alapvető jogokkal kell rendelkeznie mindenkinek:
 - az alapvető szükségleteik kielégítéséhez való jog;
 - a veszélyes termékek és eljárások ellen való tiltakozás joga;
 - a különböző termékek és szolgáltatások közötti választás joga;
 - a megfontolt választáshoz szükséges tények ismeretének joga;
 - a jogos panaszok tisztességes rendezéséhez való jog;
 - az egészséges és elviselhető környezetben való élethez való jog;
 - a kormány irányelveinek meghatározásába és végrehajtásába való beleszólás joga;
 - a tájékozott és tudatos fogyasztóvá váláshoz szükséges ismeretek és tudás elsajátításához való jog.

10.2. A fogyasztóvédelmi oktatás célja

- Az iskolai fogyasztóvédelmi oktatás célja a fogyasztói kultúra fejlesztése és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése, a fenntartható fogyasztás fogalmának kialakítása és elterjesztése.

10.3. A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

- Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amelyek gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoznak magukban.
- A fogyasztói mintáknak a fenntarthatóság irányába történő fejlesztésére ismereteket kell elsajátítani, készségeket, hozzáállást, értékrendet kell formálni, ezért gyermekkorban elkezdett fejlesztés döntő hatású. S mivel a gyermek elsődleges környezete a család, ezért a fogyasztói szokások tekintetében az otthonról hozott hatások a legélénkebbek, így fontos a szülők, a családok bevonása a nevelési folyamatba. A fenntarthatóság irányába ható fogyasztói minták kialakítását segítheti a korrekt sokoldalú tájékoztatás és információáramlás.
- Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra és a helyes értékrend alakítására, a helyes értékválasztásra, a tudatos beállítódás kialakítására kell hangsúly fektetni.
 - Az értékek formálásában lényeges például:
 - a kívánság és a szükséglet fogalmának tisztázása és elkülönítése;
 - az egyéni és társadalmi jogok tiszteletben tartása;
 - a természeti értékek védelme.
 - Fontos továbbá a fogyasztás során:
 - a tájékozódás képessége;
 - a döntési helyzet felismerése és
 - a döntésre való felkészülés.
- Meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét, alkalmassá téve őket e területen való eligazodásra. Hangsúlyozni kell a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, valamint a gazdaságosságot és a takarékoságot.
- A fogyasztóvédelmi oktatás céljaként megfogalmazott fogyasztói kultúra, valamint a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése érdekében különösen fontos, hogy a középiskola befejezésekor a diákok értsék, valamint a saját életükre alkalmazni tudják az alábbi fogalmakat:

- o Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás. Olyan viselkedés, melyet a szuggesztív marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos mérlegelése, továbbá a felmerülő fogyasztói problémák megértésének, kommunikálásának és megoldásának képessége és készsége jellemez. Eredményeképpen az egyén megismeri a fogyasztási javakat és szolgáltatásokat, megtanulja, hogyan viselkedjen a piaci viszonyok között, hogyan legyen képes fogyasztói érdekeinek érvényesítésére a természeti erőforrások védelme mellett.
- o Ökológiai fogyasztóvédelem. Az elmúlt években sokan felismerték, hogy a környezeti problémáink túlnyomó többségének gyökere a mai fogyasztói társadalmunkban keresendő. Mind a javak pazarló előállítási technológiája, mind pedig fogyasztásunk gyakran ön- vagy csupán vállalati profitlelő volta, mennyisége valamint annak összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk elszennyezéséhez. E szemlélet a környezet szempontjait is figyelembe veszi, ökológiailag tudatos fogyasztókat nevel, akik vásárlási választásaikkal egyben ökológiai környezetük megtartására törekednek.
- o Környezettudatos fogyasztás. Kiegyensúlyozottan dinamikus középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és a környezeti erőforrásokat nem kizsákmányoló fogyasztás között.
- o Fenntartható fogyasztás. A szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó termékek olyan módon történő felhasználása, amely a jelenleginél jobb társadalmi életminőséget eredményez, de közben minimálisra csökkenti a természeti források és a mérgező anyagok használatát, valamint a hulladék- és szennyező anyagok kibocsátását az adott szolgáltatás, illetve termék teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy a jövő nemzedékek szükségletei –és egészsége- ne kerüljenek veszélybe.
- o Preventív vagyis megelőző fogyasztóvédelem. Amikor a vevő már a kezdet kezdetén érvényesíteni tudja jogait és nincs szükség panaszbejelentésre, bírósági perekre.

10.4. A fogyasztóvédelmi oktatás színterei az oktatásban

- Informatika – elektronikus kereskedelem (e-kereskedelem), internetes fogyasztói veszélyforrások
- Tantárgyközi projektek
- Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények)
- Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása)
- Hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel)
- Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola, mint fogyasztó és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások

10.5. Módszertani elemek

- A fogyasztóvédelmi nevelés során a kritikus gondolkodás, az egyéni és csoportos döntéshozás és a problémamegoldás készségek fejlesztésére kell a hangsúlyt fektetni. A készségfejlesztésnek tartalmazni kell az információgyűjtés, információfeldolgozás, a feldolgozott információk alapján álló döntés és végrehajtás módszereit.

- A cél elérésében legnagyobb jelentőségű, hogy a teljes nevelő-oktató munka során az ezen értékekkel azonosuló pedagógusok saját iskolai viselkedésükkel példát mutassanak és megragadjanak minden alkalmat és lehetőséget a témához való visszakanyarodásra.
- A fogyasztói szokásalakítás egyik fontos célja a szülők és a helyi közösségek együttműködésének megnyerése és bevonása az iskolai nevelési programokba. Így a családok és a közösségek fenntartható fogyasztásra való törekvése is kialakulhat, hiszen a megfelelő fogyasztói magatartás elsajátító és azt indokolni is tudó tanuló formálhatja a család és így a társadalom egy részének szemléletét is.

11. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

Az ÁVG fizika, kémia, földrajz, biológia, számítástechnika szaktantermekkel, ének-zene, rajz tanteremmel rendelkezik. A kiscsoportos foglalkozások számára 8 toronyszoba áll rendelkezésre. Az aula 450 m², mely az iskolai ünnepélyek lebonyolítására alkalmas. A 996 m² alapterületű sportcsarnok városi sportcsarnok feladatait is ellátja. Minden délután és este 21 óráig foglalt. A sportudvaron jelenleg egy műfüvel borított kispályás labdarúgópálya, valamint egy-egy beton kézilabda-, és kosárlabdapálya van. További célunk egy tenispálya és egy futópálya elkészítése, valamint egy parkosított iskolaudvar kialakítása.

Gondot okoz minden télen a fűtés hiányossága, a nyílászárók és a tető szigetelése, valamint a tornaszertár szűkössége, melyben a tornaszereket nem tudjuk elhelyezni. A beiskolázási tendenciák alapján intézményünk diákjainak egyre nagyobb százaléka vidéki tanuló, amely szükségessé teszi a kollégiumi férőhelyek bővítését.

A nevelő-oktató munkánkat segítő eszközök jegyzéke melléklet formájában megtalálható.

HELYI TANTERVEK

hatévolyamos						
Tantárgy:	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Magyar nyelv és irodalom	3,5	4	4	4	4	4
Történelem	2	2	2	2	3	3
Emberismeret és etika	0,5	0,5			0,5	
1. Idegen nyelv	4,5	4,5	5	5	4,5	4
2. Idegen nyelv			3	3	3	4
Matematika	3	3	3	3	3	4
Informatika	2,5	2,5	2	1,5	1,5	1,5
Bevezetés a filozófiába						1
Fizika	2	1,5	2	2	2	
Biológia és egészségtan	1,5	2		2	2	2
Kémia	1,5	2	2	2		
Földrajz	2	1,5	2	2		
Ének-zene	1	1	1	1		
Rajz és vizuális kultúra	1	0,5	1	1		
Testnevelés és sport	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Osztályfőnöki	1,5	1	1	1	1	1
Társadalomismeret				1	0,5	
Tánc és dráma			1			
Mozgóképkultúra és médiaismeret		0,5			0,5	0,5
Művészetek					1	1
Szabadon tervezhető					5	5
Kötelező óraszám a törvény alapján	29	29	31,5	33	34	33,5

Angol-, német nyelvi előkészítőre épülő nyelvi osztályok					
Tantárgy:	9. (Nyek)	10. (9.)	11. (10.)	12. (11.)	13. (12.)
Magyar nyelv és irodalom	2	4	4	4	4
Történelem		2	2	3	3
Emberismeret és etika				1	
1. Idegen nyelv	14	5	5	4	5
2. Idegen nyelv	2	3	3	3	3
Matematika	2	3	3	3	4
Informatika	4	2	1,5	1,5	1,5
Bevezetés a filozófiába					1
Fizika (*Természetismeret)	2*	2	2	2	
Biológia és egészségtan			2	2	2
Kémia		2	2		
Földrajz		2	2		
Ének-zene		1	1		
Rajz és vizuális kultúra		1	1		
Testnevelés és sport	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1
Társadalomismeret			1	0,5	
Tánc és dráma		1			
Mozgókép-kultúra és médiaismeret				0,5	0,5
Művészetek				1	1
Szabadon tervezhető (*Tanulásmódszertan)	2*			5	5
Kötelező óraszám a törvény alapján	31,5	31,5	33,0	34,0	33,5

Angol nyelvi előkészítőre épülő informatikai osztályok					
Tantárgy:	9. (Nyek)	10. (9.)	11. (10.)	12. (11.)	13. (12.)
Magyar nyelv és irodalom	2	4	4	4	4
Történelem		2	2	3	3
Emberismeret és etika				1	
1. Idegen nyelv	14	4	4	4	4
2. Idegen nyelv		3	3	3	3
Matematika	2	3	3	3	4
Informatika	6	3	2,5	2	2,5
Bevezetés a filozófiába					1
Fizika (*Természetismeret)	2*	2	2	2	
Biológia és egészségtan			2	2	2
Kémia		2	2		
Földrajz		2	2		
Ének-zene		1	1		
Rajz és vizuális kultúra		1	1		
Testnevelés és sport	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1
Társadalomismeret			1	0,5	
Tánc és dráma		1			
Mozgóképkultúra és médiaismeret					1
Művészetek				1	1
Szabadon tervezhető - (*Tanulásmódszertan)	2*			5	5
Kötelező óraszám a törvény alapján	31,5	31,5	33	34	34

AJTP					
Tantárgy:	9.	10. (9.)	11. (10.)	12. (11.)	13. (12.)
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4	4
Történelem		2	2	3	3
Emberismeret és etika (humán)	2				
1. Idegen nyelv	9	4	4	4	4
2. Idegen nyelv		3	3	3	3
Matematika	4	3	3	3	4
Informatika	3	1,5	1,5	1,5	1,5
Bevezetés a filozófiába					1
Fizika (*Természetismeret)	2*	2	2	2	
Biológia és egészségtan			2	2	2
Kémia		2	2		
Földrajz		2	2		
Ének-zene		1	1		
Rajz és vizuális kultúra		1	1		
Testnevelés és sport	2	2,5	2,5	2,5	2,5
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1
Társadalomismeret			0,5	0,5	
Tánc és dráma			0,5		
Mozgókép-kultúra és médiaismeret				0,5	0,5
Művészetek				1	1
Tanulásmódszertan	4	2	2	1	1
Szabadon tervezhető				5	5
Kötelező óraszám a törvény alapján	31,0	31,0	34	34	34

2. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

1. Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyeket a művelődési és közoktatási miniszter hivatalosan tankönyvvé nyilvánított. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van: testnevelés, technika, rajz.
2. Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.
3. A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév tavaszi szülői értekezletén) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.
4. A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:
 - A taneszköz feleljen meg az iskolahelyi tantervének!
 - Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatóak.
 - A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.
5. Az iskola arra törekszik, hogy saját költségvetési keretéből, illetve más támogatásokból egyre több nyomtatott taneszközt szerezzen be az iskolai könyvtár számára. Ezeket a taneszközöket a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók ingyenesen használhatják.
6. Az iskolai tankönyvellátást és a tankönyv ingyenes igénybevételének biztosítását figyelembevevő rendszer külön belső szabályzat alapján működik.

3. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

1. A tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben „A továbbhaladás feltételei” c. fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon a tanév végére minden tantárgyból teljesítette.
2. A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. Az „elégséges” év végi

osztályzatot minden tantárgyból meg kell szerezni a továbbhaladáshoz, kivéve a Köznevelési törvény 71. §-ának 1. bekezdésében meghatározott esetekben.

A nevelőtestület döntése alapján az „elégséges” osztályzat eléréséhez a tanuló átlagának minimum 1,5-nek kell lennie, ez alatt elégséges osztályzat nem adható. A szaktanár 1,5 és 1,99 között – szaktanári szabadságával élve – szabadon állapíthatja meg az elégséges kritériumait.

3. Ha a tanuló a tanév végén – a tantárgyak számától függetlenül - elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.

Az iskola a tanítási év utolsó napján egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a tanulónak a tanulói jogviszonyát, aki nem tanköteles, ha ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette. (A köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. tv. 75. § (5) bekezdés).

Annak a gyermeknek, aki tanulmányait az általános iskola első évfolyamán az 1997/98. tanévben, illetve azt megelőzően kezdte meg, tankötelezettsége annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a 16. életévét betölti. (A köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. tv. 129.- § (1) bekezdése).

4. A 11/1994. MKM rendelet 21. § (4) bekezdése szerint a félévi és tanév végi osztályzat megállapításához osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak akkor, ha

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget
- ha a meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet (igazolt és igazolatlan hiányzása meghaladta a 250 tanítási órát, vagy egy adott tantárgyból a tanítási órák 30 százalékát).

A 11/1994 MKM rendelet 20. § (6) bekezdése szerint a nevelőtestület az osztályozó vizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha az igazolatlan mulasztások száma meghaladja az igazolt mulasztások számát, és az iskola eleget tett értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye nem volt érdemjeggyel értékelhető, félévkor osztályozó vizsgát kell tennie.

5. Különbözeti vizsgát kell tennie annak a tanulónak, aki

- gimnáziumi tanulmányai alatt tagozatot szeretne váltani
- középszintű érettségi előkészítő foglalkozásról emelt szintű érettségi előkészítő foglalkozásra szeretne átjelentkezni
- 11.(12.) évfolyam végén szeretné megváltoztatni a korábban választott érettségi előkészítő foglalkozást.

6. A 100/1997. Korm. Rendelet 9. § (3) bekezdése szerint előrehozott érettségi vizsga az egyes tantárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt tehető.

7. Annak a diáknak, aki idegen nyelvi előrehozott érettségi vizsgát kíván tenni, és az adott idegen nyelvből négy (hat évfolyamos képzés esetén öt) osztályozott évvel, és államilag elismert legalább középfokú ' C ' típusú nyelvvizsga bizonyítvánnyal rendelkezik, az adott idegen nyelv esetén az utolsó év tanulmányi eredményét jeles osztályzattal értékeljük és az iskolai tanulmányi követelményeket teljesítettnek tekintjük.
8. A 8., 11. és 12. évfolyamon tartott házi vizsga, valamint az előkészítő év végén előírt nyelvi vizsga letétele feltétele a továbbhaladásnak.
9. Testnevelés tantárgy esetében a felmentett diákok osztályzatot nem kapnak, bizonyítványukba a mentesítve bejegyzés kerül.
10. A magántanulónak a magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni.

4. Az iskolába jelentkező tanulók felvételének elvei

Az ÁVG tanulói közé felvétel, vagy átvétel útján lehet bejutni, amely jelentkezés alapján történik. A felvételtől és az átvételtől a gimnázium igazgatója dönt. A AJTP osztály tanulóit, a Kulturális és Oktatási Minisztérium által meghatározott, pályázati kiírásban szereplő beválogatási elvek alapján az igazgató veszi fel..

Az ÁVG-be 12 éves korban (az általános iskola 6. osztályos tanulói - a hatévfolyamos 7. osztályba), és 14 éves korban (a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programjának és az idegen nyelvi előkészítő osztály – ötévfolyamos 9. előkészítő osztályába) jelentkezhetnek a tanulók.

A felvétel feltételei a hat évfolyamos (7.) osztályba:

- eredményesen elvégzett 6. osztály,
- megfelelő 6. félévi tanulmányi eredmény magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, matematika, fizika, kémia, biológia és földrajz tantárgyakból.

A felvételi feltételei az idegen nyelvi előkészítő osztályokba:

- eredményesen elvégzett 8. osztály,
- megfelelő 7. év végi és 8. félévi tanulmányi eredmény magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, matematika, fizika, kémia, biológia és földrajz tantárgyakból.
- megfelelő eredmény az általános felvételi eljárást megelőző írásbeli felvételi vizsgán (magyar nyelv és matematika tantárgyból), és
- megfelelő eredmény a szóbeli felvételin.

A felvétel feltételei az öt évfolyamos Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Program osztályba:

- eredményesen elvégzett 8. osztály,
- megfelelő 7. év végi tanulmányi eredmény
- megfelelő eredmény az általános felvételi eljárást megelőző írásbeli felvételi vizsgán (magyar nyelv és matematika tantárgyból),
- megfelelő eredmény az Oktatási Minisztérium által összeállított pszichológiai méréseken,
- rászorultsági alapon meghatározott hátrányos szociális helyzet

A beiratkozás időpontját a tanév rendje szabályozza (általában június 20. és 30. közötti napon), helyszíne az iskola tantermei vagy a kollégium étterme, tanulói.

5. A tanulók tanulmányi munkájának, magatartásának és szorgalmának ellenőrzése és értékelése. Az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok (házi feladat) meghatározásának elvei, korlátai

5.1. A tanulói teljesítmények értékelése

A tanulók órai teljesítményének, tudásának értékelése objektív, sokoldalú és megbízható értékelésnek kell lennie. Változatos értékelési formákat kell alkalmaznunk. Az értékelés alkalmazkodik a tanulók életkori sajátosságaihoz. Alacsonyabb évfolyamokon több a szóbeli értékelés, és kisebb egységeket, sűrűbben értékelnek a szaktanárok. A magasabb évfolyamokon nagyobb lélegzetű, szóbeli feleleteket és - egész órás - terjedelmes témaköröket átfogó írásbeli dolgozatot kell írni a diákoknak. Az értékelési formáknak és követelményeknek egyre inkább közelíteni kell az érettségi vizsga követelményeihez.

Tantárgytól függetlenül fontos a szép, helyes magyar beszéd tanítása; a kifejezőkészség, az előadói készség fejlesztése, a helyesírás értékelése. Az értékelés következetes, szóbeli formában minden tanítási órán történő megjelenése visszajelzés a tanulóknak, motiválja őket a rendszeres tanulásra, megerősítő jellegű, és fegyelmező hatása is van.

A szaktanár értékelésének célja: az egyes tanulói teljesítmények értékelésén túl a diákok személyiségének fejlesztése, bennük az önértékelési képesség kialakítása is, amely többek között nélkülözhetetlen az önálló tanulásra való képesség és igény kialakításához.

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott – az előző értékeléshez képest.

A tanulók értékelésének formái:

- diagnosztizáló
- formatív és
- szummatív

A tanulók értékelése a következőkre irányul:

- a tevékenységből lemérhető viselkedésre,
 - az együttműködési képességre,
 - a tanuló érdeklődésére,
 - eszközhasználatára,
 - szabálytisztetere,
 - felelősség vállalására,
 - kreativitására,
 - feladatvégző-képességére,
 - kognitív teljesítményére.
- Fontos a fentiek összehangolása, ezeknek a tanítás-tanulás folyamatában történő világos elkülönítése úgy, hogy a tanuló számára is egyértelmű legyen.
 - Fontos a szóbeli és írásbeli értékelés egyensúlyának megteremtése, helyes arányainak kialakítása - amely tantárgyanként különböző lehet.
 - A rendszeres szóbeli számonkérés minden tantárgyban alapkövetelmény.
 - A szóbeli feleleteket a felelet elhangzása után értékelni és indokolni kell.
 - Nem minden esetben érdemjeggyel és osztályzattal történik az értékelés - a kisebb teljesítmények és a magatartás értékelése szóbeli formában kell, hogy állandóan megtörténjen.

5.1.2. Az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya

- A kötelező érettségi tárgyakból évente legalább annyi nagydolgozatot kell íratni, mint a helyi tantervben meghatározott heti alap óraszám, de ez nem lehet kevesebb 2-nél. A többi tárgyból is (kivéve a készségtárgyakat) félévente legalább egy nagydolgozatot kell íratni.
- A dolgozatok érdemjegyét kötelező a tanulóval ismertetni, a kijavított dolgozatokat megmutatni.
- A nagydolgozatokat a szaktanár köteles az év végéig megőrizni. Amennyiben a szülő kéri, az iskolában őrzött dolgozatokat - a szaktanárral előzetesen egyeztetett időpontban – megtekintheti.
- Az előre bejelentett írásbeli témazáró dolgozatot minden tanulónak meg kell írnia. Ha a tanuló a dolgozatírás napján indokoltan és igazoltan hiányzik, legkorábban a hiányzás megszűnését követő második tanórán pótló dolgozatot köteles írni.
- Javító dolgozat íratása a szaktanár belátásától függ, ez csupán lehetőség a tanuló számára. Ugyancsak a szaktanár dönti el, hogy az eredeti jegyet továbbra is beszámítja-e. Ezzel kapcsolatos álláspontját év elején közli a diákokkal. A javító

dolgozat megírásának időpontját, a tantárgyi követelményt, a szaktanár jelöli ki, amiről a dolgozat íróját tájékoztatni köteles.

- Egy tanítási napon 2 előre bejelentett nagydolgozat iratható.
- A megírt dolgozatot 15 munkanapon belül ki kell javítani.
- A témazáró dolgozat jegye kétszeres súllyal szerepel.

5.1.3. Érdemjegyek és osztályzatok

- A tanulók teljesítménye, a tantárgyi követelmények elsajátításának szintje félévkor és év végén osztályzatokkal történik. A tanulók a tanév során teljesítményükre érdemjegyet kapnak.
- Érdemjegyet lehet kapni:
 - szóbeli feleletre
 - írásbeli munkára (röpdolgozat, esszé, teszt, témazáró nagydolgozat, házi dolgozat)
 - önálló kiselőadásra
 - tanórai munkára
 - tantárgyi tanulmányi versenyen való eredményes részvételre
- Félévenként a tanulókat egy-egy tantárgyból, az adott tantárgy heti óraszámának eggyel megnövelt mennyiségével, de legalább 3 érdemjeggyel kell értékelni.
- A félévi illetve az év végi osztályzatot nem lehet mechanikusan a jegyek átlagának matematikai kiszámításával meghatározni, hiszen nem egyforma súllyal szerepel valamennyi érdemjegy.
- A tanév végén az egész éves teljesítményt értékeljük, de nagyobb súlya lehet a II. félévnek.
- A tanuló év végén - a félévi osztályzatához képest - akár 2 jegyet is javíthat, illetve ronthat.
- A házi vizsgán szerzett osztályzat egy jegyet ronthat vagy javíthat a tanuló év végi eredményén.
- A 7-13. évfolyamon az érdemjegyek és osztályzatok a következők:
 - a tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)
- A közép és emelt szintű érettségi előkészítő foglalkozásokon szerzett érdemjegyek, az adott tantárgy alapóráin szerzett érdemjegyeivel együtt határozzák meg a félévi illetve év végi osztályzatot.
- Az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítő évében és a nyelvi előkészítő osztályban a tanulásmódszertani és önismereti órák esetében a „részt vett” bejegyzést írjuk a bizonyítványba és a félévi ellenőrzőbe.
- Az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítő évében a humán ismeretek és a természetismeret tantárgy esetében a *megfelelt*, *jól megfelelt*, *dicséretesen megfelelt* minősítéseket alkalmazzuk.
- A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az ellenőrzőkönyvön keresztül tájékoztatjuk, amit a diák köteles dokumentálni. A dokumentálást az osztályfőnök havonta ellenőrzi és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.

5.1.3. Moduláris oktatás esetén az egyes modulok értékelése és minősítése, valamint beszámítása az iskolai évfolyam sikeres befejezésébe

Az életvitel és gyakorlati ismeretek modulja az osztályfőnöki tantárgy keretében integráltan szerepel. A művészetek modulját a helyi tantervben megfogalmazottak alapján az ének-zene és a vizuális kultúra tantárgyi ismereteinek elmélyítésére fordítjuk. Az életvitel és gyakorlati ismeretek valamint a tánc és dráma tantárgyak nem osztályozottak. Ezek tantervi teljesítését vagy nem teljesítését az év végi bizonyítványban a részt vett illetve nem vett részt szöveggel dokumentáljuk.

5.1.4. Házi vizsgák

A hat évfolyamos képzésünk 8. 10. és 11. osztályaiban, valamint az öt évfolyamos képzésünk 11. és a 12. osztályaiban, az utolsó két héten a tanulók házi vizsgát kötelesek tenni. A nyelvi és AJTP-s előkészítő évfolyamokon az év utolsó előtti hetében kötelező az idegen nyelvi vizsga letétele.

Vizsgatárgyak:

- 8. osztályban: magyar (írásban)
idegen nyelv (szóban)
- 10.a.,11. osztályban: történelem (szóban)
matematika (írásban)
- 11.a., 12. osztályban: irodalom (szóban)
1 szabadon választott tárgy, ami érettségien is választható, és az adott évben legalább heti 1 órában tanított, szóban, matematika és történelem írásban és készségtantárgyak esetén gyakorlatban.

Akinek valamely tárgyból előrehozott érettségi vizsgája van, abból a tantárgyból nem tehet házi vizsgát.

5.1.5. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok (házi feladat) meghatározásának elvei, korlátai

- A házi feladat célja az órán tanult új ismeretek megszilárdítása, emlékezetbe vésése, további gyakorlása. Egyes esetekben a következő órán végzendő anyagot készíti elő.
- A házi feladat lehet szóbeli tanulás, írásbeli, rajzos v. gyakorlati feladatmegoldás.
- A házi feladatok mennyiségének meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a diákok az iskolai 6-7, esetleg 8 órai iskolai munka után gyakran még különórák után érnek haza, és gyakran 4-5 tárgyból kell másnapra készülniük. Főbb szempontok:

- hét végére, illetve szünetekre sem adható több feladat, mint egyik óráról a másikra
 - több időt igénylő házi feladat esetén (házi dolgozat, gyűjtőmunka) legalább egy hetet kell a munkára biztosítani, de ebbe az esetleges szünetek nem számíthatók be.
- Ha a tanuló valamilyen tőle független ok miatt nem tudott az órára készülni, azt az óra elején köteles jelenteni, és a következő órára bepótolni. Az ellenőrzés módja a szaktanártól függ.

5.2. Magatartás és szorgalmi követelmények

A tanulók magatartását és szorgalmát a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök, a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg és osztályzattal minősíti, és azt az ellenőrzőbe vagy a bizonyítványba bejegyzi. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról, egyenlő szavazat esetén az osztályfőnök véleménye az irányadó.

MAGATARTÁS

Példás (5)

a tanuló magatartása, ha a közösségben munkájával, kifogástalan munkafegyelmével, iskolai viselkedésével példát mutat; az iskolai, a kollégiumi házirendet és etikai kódexet betartja; viselkedése és modora társaival és tanáraival szemben tisztelettudó. A tanítási órákról nem késik, társainak szívesen segít. Öltözete rendes, iskolai felszerelésére és személyi higiéniájára kellő gondot fordít. Igazgatói, kollégiumvezetői, osztályfőnöki, szaktanári figyelmeztetésben és kollégiumi nevelői megrovásban nem részesült. Igazolatlan órája nincs. A bukott tanuló magatartása nem lehet példás.

Jó (4)

a tanuló magatartása, ha a közösségi munkában részt vesz, iskolai viselkedése általában kifogástalan, ha a fontosabb iskolai rendszabályokat megtartja, személyi higiéniájára gondot fordít. Az órák alatti magatartása fegyelmezett, de a közösség arculatának pozitív formálásában nem vesz részt.

Legfeljebb osztályfőnöki, megrovásban részesült. Ha 1 vagy 2 igazolatlan órája van, az osztályozó konferencia döntésétől függően legfeljebb 4-es lehet a tanuló magatartása.

Változó (3)

a tanuló magatartása, ha a közösségi munkában csak vonakodva vesz részt, viselkedésével szemben komolyabb kifogás (szándékos rongálás, ittasság stb.) merül fel; ha a rábízott feladatokat nem megfelelően vagy nem határidőre teljesíti,

elherdálja a maga és mások javait, személyi higiéniájára nem fordít elég gondot, ugyanakkor igyekezett is tapasztalható nála a hibák kijavítására.

Igazolatlanul 6 óránál többet nem hiányzott. Ha igazgatói figyelmeztetésben, vagy igazgatói, kollégiumvezetői megrovásban részesült, legfeljebb 3-as lehet a magatartása.

Rossz (2)

a tanuló magatartása, ha hanyag munkájával és fegyelmezetlenségeivel a közösség fejlődését súlyosan hátráltatja, árt az iskola és a közösség érdekeinek, társainak rossz példát mutat. Igazolatlanul 6 óránál többet hiányzott. Nevelőtestületi megrovásban, szigorú megrovásban, vagy kizárásban részesült.

Általános elv:

Nevelőtestületi határozattal indokolt esetekben (pl. a közösségért végzett munkájáért kapott dicséretnek) a magatartási követelményektől el lehet térni. Ha a büntetés figyelembe vétele a második félévben nem indokolt, a tanuló félévi osztályzatánál év végén legfeljebb 1 minősítéssel jobb osztályzatot kaphat. A tantárgyi dicséretet a tanulók szorgalmi jegyeinek megállapításakor kell figyelembe venni.

SZORGALOM

Példás (5)

a tanuló szorgalma, ha kötelességteljesítése kifogástalan, a tanítási órákra való felkészülésben és otthoni munkájában képességeihez és körülményeihez mértén kitartó törekvést, odaadást mutat, tanulmányi munkáját rendszeresen és pontosan elvégzi, munkatempója egyenletes. Érdeklődése sokirányú, néhány tárgyból kiemelkedő.

Jó (4)

a tanuló szorgalma, ha iskolai és otthoni munkáját teljesíti, vállalt kötelezettségeit elvégzi, tanulmányi munkáját többségében rendszeresen és pontosan teljesíti.

Változó (3)

a tanuló szorgalma, ha iskolai és otthoni munkájában csak időnként tanúsít törekvést, kötelességét csak ismételt figyelmeztetés után teljesíti. Tanulmányi munkáját rendszertelenül és pontatlanul végzi, teljesítménye nincs összhangban képességeivel. Félévkor vagy év végén elégtelen tantárgyi osztályzatot kapott tanuló szorgalma legfeljebb változó lehet.

Hanyag (2)

a tanuló szorgalma, ha képességeihez és körülményeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében, kötelességét gyakran elmulasztja, munkájában megbízhatatlan. Lemaradásait nem igyekszik pótolni. A tanulmányi munka iránt közöny és érdektelenség jellemzi. A három vagy több tantárgyból bukott tanuló szorgalma hanyag minősítésű.

5.3. Jutalmazás és elmarasztalás

5.3.1. A tanulók jutalmazásának elvei:

Azt a tanulót, aki

- kiemelkedő teljesítményt nyújt tanulmányi eredményének egészében
- munkáját képességeihez mérten kiemelkedően végzi
- kitartó szorgalmat, vagy példamutató közösségi magatartást tanúsít
- kiemelkedő valamely tantárgyban
- az iskola hírnevét öregbítő módon szerepel valamely szellemi vetélkedőn
- eredményes kulturális tevékenységet folytat
- kimagasló sportteljesítményt ér el
- jó eredményt ér el tanulmányi versenyen
- a közösségi életben tartósan jó szervező és irányító tevékenységet végez,

az iskola jutalomban részesíti.

5.3.2. A jutalmazás formái:

A gimnáziumban elismerésként a következő írásos dicséretetek adhatók:

- szaktanári dicséret
- osztályfőnöki dicséret
- igazgatói dicséret
- nevelőtestületi dicséret
- Az egyes tanévek végén a kitűnő eredményt elért, valamint a kiemelkedő közösségi munkát végző tanulók könyvjutalmat kapnak, amit a tanévzáró ünnepély után az osztályközösség előtt vehetnek át.
- Országos szintű tanulmányi és sportversenyeken országos döntőbe jutott diákjaink pénzjutalomban részesülnek, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.

- A Diákönkormányzat az iskola érdekében végzett kiemelkedő közösségi munkáért – a tanulóközösség szavazata alapján – egy tanulónak az „Év diákja” címet adományozza.
- Azt a 12. a-s vagy 13. évfolyamos diákot, aki gimnáziumi éve alatt kiemelkedő tanulmányi és versenyeredményt ért el, illetve közösségi tevékenységével, valamint más egyéb teljesítményével hozzájárult az iskola jó hírnevének megőrzéséhez, a gimnázium tantestülete **Árpád-díjjal** (bronz plakett, pénzjutalom, emléklap) jutalmazza.

5.3.3. Fegyelmi intézkedések

Az a tanuló, aki kötelességeit enyhébb formában megszegi, fegyelmi intézkedésben részesítendő. *A fegyelmi intézkedések a következők lehetnek:*

- szaktanári figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés
- osztályfőnöki megrovás
- igazgatói figyelmeztetés
- igazgatói megrovás

A fegyelmi intézkedéseket a tanuló ellenőrzőjébe és az osztálynaplóba be kell írni!

5.3.4. Fegyelmi büntetések

Ha a tanuló kötelességét súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A fegyelmi büntetések a Köznevelési Törvény alapján a következők lehetnek:

- megrovás
- szigorú megrovás
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, illetve megvonása
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába
- eltiltás a tanév folytatásától
- kizárás az iskolából.

Tanköteles tanuló esetén az utolsó két fegyelmi büntetés nem alkalmazható. A negyedik pontban szabályozott büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről egy másik iskola igazgatójával megállapodott. A fegyelmi büntetést a tanuló ellenőrzőjébe és az osztálynaplóba be kell írni!

Magyar irodalom 7.

Óraszám: 72

Témakörök:

- A reformkor magyar irodalma
- A regény változatai
- Kisepikai alkotások
- A líra alapformái
- A korszerű színházművészet kialakulása
- A 19. század lírája
- Tánc és dráma
- Rendszerezés

Belépő tevékenységformák:

1. Kulturált nyelvi magatartás

- Részvétel irodalmi művek közös feldolgozásában, csoportmunkában, a társakkal és a tanárral való kommunikációban.
- Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben, jelentésük értelmezése írásban és szóban.
- Egy-egy drámai vagy dramatizált részlet kifejező előadása, az érzelmek visszaadása, a szereplők közötti viszonyok érzékeltetése.

2. Szövegértés:

- Minél teljesebb megértést biztosító néma olvasás, kifejező felolvasás.
- A szövegek tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel.
- Szövegelemző eljárások bővítése gyakorlati és szépirodalmi művek feldolgozásában, összetettebb logikai kapcsolatok felismerése.
- Az irodalmi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése.
- Szó szerinti és átvitt jelentés megkülönböztetése, áttételes jelentések, jelentésmozzanatok keresése és felidézése irodalmi szövegekben.
- Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) művek szerkezetének és jelentésének feltárása.

3. Szövegalkotás:

- Párbeszéd, érvelés az irodalmi művek formájáról és a bennük megjelenített mögöttes tartalomról a megismert szókincs alkalmazásával.
- Cselekményvázlat, olvasónapló készítése.
- Epikus részek dramatizálása, illetve drámai jelenetek tartalom- és stílushű visszaadása epikus formában.
- Kreatív szövegalkotás a tartalomhoz, a kommunikációs alkalomhoz illő nyelvi, stilisztikai eszközök megfelelő kiválasztásával, összehangolásával.

4. Tanulási képesség:

- Beszámoló készítése egy adott irodalmi alak életéről.
- Önálló olvasmányválasztás, segédletek, képzőművészeti alkotások felkutatása a megadott témához.
- A könyvtár dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat), elektronikus információhordozóinak felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy csoportos feldolgozása.
- Beszámoló, fiktív tudósítás, újságoldal készítése egy adott irodalmi alak életéről, egy korszakról, eseményről, korabeli dokumentumok, irodalmi művek, naplók, a témával foglalkozó, a korosztálynak szóló szakmunkák felhasználásával, önálló vagy csoportos vizsgálódás útján.

5. Az irodalom és az olvasó kapcsolata:

- Az olvasott irodalmi művekben megjelenő szituációk és jellemek, érzelmek, gondolatok és a köznapi, tapasztalati úton megismert „valóság” egyszerűbb összefüggéseinek felfedezése, bemutatása.
- A verselés, a zeneiség elemeinek és hatásának felismerése verses alkotásokban.
- A lírai formanyelv változásának vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei). Ismeretek az irodalmi élet legfőbb szereplőiről, fórumairól.
- Beszámoló epikus és drámai művekről, tévéjátékokról. A szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése bemutatásával; a szereplők önálló jellemzése.

6. Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai:

- A műfajoknak, mint a műnemeknek alárendelt kategóriáknak ismerete tanult, olvasott művek esetében.
- Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek megnevezése: szerző, műfaj, téma.
- A cselekmény legfontosabb szerkezeti elemeinek elkülönítése, azonosítása, szerepének, tartalmának értékelése.
- Az egyes kompozíciós elemek közötti összefüggés, strukturális kapcsolat felfedezése, végigkövetése drámákban, nagyobb terjedelmű epikai művekben.
- Tér- és időviszonyoknak és ábrázolási módjuknak felismerése, összefüggésének keresése a jelentéssel, a műben megjelenő tartalmakkal.
- A túlzás és általánosítás szerepének megértése, bemutatása egyes típusok ábrázolásában, a komikum tartalmi és nyelvi eszközeinek felismerése.
- Párhuzamok keresése a romantikus irodalom, zene és képzőművészet alkotásai között – a más tárgyakban tanult ismeretek és önálló könyvtári gyűjtőmunka felhasználásával.

- Különböző típusok megjelenítése a tartás- és járásmód megfigyelését követően.
- Improvizáció a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával.

Célok:

- Az olvasás szeretetének ápolása, az irodalom iránti érdeklődés fenntartása.
- Az irodalmi elemző képesség hatékony továbbfejlesztése.
- Nyitottság az irodalmi élmények befogadására pl. az érzelmi tartalmak, élethelyzetek, sorsok átélése, a gondolatok, eszmék felfogására és kifejezésére.
- A koncentrálóképesség, az emlékezet, az önbizalom fejlesztése pl. a memoriter kifejező előadásával, a hallgatóság figyelmének ébrentartásával.
- Önálló ismeretszerzés könyvtárhasználattal.
- Memoriterek: 6-8 vers, 15-20 soros prózarészlet és drámarészlet.

Értékelés:

- Folyamatos és arányos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Memoriterek számonkérése.
- Témazáró dolgozatok. Két irodalmi dolgozat. Házi dolgozatok.

A továbbhaladás feltételei:

- Az olvasmányokról saját vélemény megfogalmazása az érvelés szabályait követve.
- A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás.
- Rendezett, egyéni íráskép.
- Különbőféle műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása.
- Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, fő- és mellékszereplők jellemzése.
- A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban.
- A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése, szakszerű megnevezése.
- Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása.
- A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.
- Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban, az elemző beszélgetésekben.

Kompetenciák:

Anyanyelvi kompetencia:

- Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs.
- Az irodalmi és nem irodalmi szövegek a különféle nyelvi stílusok fő sajátosságainak ismerete különféle helyzetekben.
- Különféle kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban kommunikálni tud.
- Képes megkülönböztetni és felhasználni különféle típusú szövegeket, megkeresni, összegyűjteni és feldolgozni információkat.
- Saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni és kifejezni.
- Magában foglalja a kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvést, az esztétikai minőség tiszteletét és mások megismerésének az igényét.

Digitális kompetencia:

- Magában foglalja a főbb számítógépes alkalmazásokat az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus média útján történő kommunikációt a tanulás és a kutatás terén.
- Képes az információ megkeresésére, összegyűjtésére és feldolgozására.
- A komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök használata, valamint az internet alapú szolgáltatások elérése, a velük való kutatás.

A hatékony, önálló tanulás:

- A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit használja.
- A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.
- A hatékony és önálló tanulás feltétele, hogy az egyén ismerje és értse saját tanulási stratégiáit, készségeinek és szaktudásának erős és gyenge pontjait, valamint képes legyen megtalálni a számára elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, útmutatást/támogatást.
- Szükséges saját tanulási stratégia kialakítása, a motiváció folyamatos fenntartása, a figyelem összpontosítása, valamint a tanulás szándékának és céljának kritikus mérlegelése.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:

- A főbb művészeti alkotások értő és beleérző ismerete, a népszerű kortárs kultúra és kifejezőmódok vonatkozásában
- Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése.
- A művészi önkifejezés, műalkotások és előadások elemzése, saját nézőpont összevetése mások véleményével,
- A nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejleszti a kreativitást és az arra való készséget.

A reformkor magyar irodalma 7.

Óraszám: 25

Cél:

- A tanulók ismerjék meg az irodalmi és kulturális életet a reformkorban.
- A kijelölt művek, a témakörhöz tartozó alkotói pályák megismerése, összevetése.
- Ismerje fel az irodalom, festészet, zene közös vonásait a romantikában.
- Memoriterek szöveghű elsajátítása.

Követelmény:

- A tanulók ismerjék meg a korszakból az írói életpályákat, folyóiratokat, színházi életet, irodalmi kapcsolatokat.
- A szépirodalmi alkotásokban megjelenő érzelmek és gondolatok bemutatása.
- A romantika bemutatása (életérzés, életmód, stílusjegyek, festészet, zene).
- A memoriterek pontos és kifejező előadása.

Tartalom:

- Szerzők és művek:

Kölcsey Ferenc: Hymnusz, Parainesis (egy részlet)

Vörösmarty Mihály: Szózat és legalább még egy mű

Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Szeptember végén és legalább még két mű

Arany János: Szondi két apródja és legalább még egy műve

Tompai Mihály: A madár, fiaihoz

Vajda János: A virrasztók

- Fogalom: himnusz, óda, értekező próza

Értékelés:

- Folyamatos ellenőrzés szóban és írásban.
- Irodalmi dolgozat.
- Memoriterek számonkérése.

A regény változatai 7.

Óraszám: 10 (ajánlott)

Cél:

- Epikai alkotások megismerése.
- A kijelölt művek értelmező, elemző feldolgozása.
- Magyar történelmi események és korszakok megidézésének megismerése az irodalomban.

Követelmény:

- Szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban.
- Cselekményvázlat írása.
- A szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása.
- Szerkezeti elemek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése.
- Részvétel az elemző beszélgetésekben.

Tartalom:

- Jókai Mór: A kőszívű ember fiai vagy Egy magyar nábob
- Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője

Értékelés:

- Folyamatos ellenőrzés írásban és szóban.
- Fogalmazás értékelése.
- Önálló műelemzés, kiselőadás értékelése.

Kisepikai alkotások 7.

Óraszám: 15 (ajánlott)

Cél:

- A tanuló ismerjen meg anekdotikus történeteket, kisepikai alkotásokat a magyar és világirodalom különböző korszakaiból.
- Az olvasmányélmény gazdagítása.
- Memoriter elsajátítása.

Követelmény:

- A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás.
- A különféle műfajú szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása.
- Cselekményvázlat írása.
- Memoriterek szöveghű és kifejező előadása.

Tartalom:

- Az elbeszélés jellemzői.
- A novella jellemzői.
- A tartalomnak megfelelő alkotók és műveik, pl. Mikszáth Kálmán, Kosztolányi Dezső, Szabó István
- Újságírás virágkora
- Fogalmak: anekdota, novella, tárca, kroki, humoreszk, paródia
- A humor az irodalomban
- Szerzők:

Krúdy Gyula

Karinthy Frigyes

Értékelés:

- Egyéni szóbeli ellenőrzés.
- Memoriter számonkérése.
- Írásbeli munka (fogalmazás) ellenőrzése.

A líra alapformái 7.

Óraszám: 3 (ajánlott)

Cél:

- A tanulók olvasmányélményeinek gazdagítása a magyar irodalomból.
- Ismerjék meg a lírai szerkezet, műfajok sajátosságait, a versformák változatait.
- Memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése, szakszerű megnevezése.
- A lírai műfajok ismerete.
- A különféle műfajú szövegek szerkezetének és jelentésének a bemutatása.
- Memoriterek pontos elsajátítása, előadása.

Tartalom:

- A líra alapfogalmai (dal, elégia)
- Fogalmak: dal, elégia, klasszicizmus, szimbólum, szimbolizmus, asszonánc
- Szerzők – művek:

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél

Ady Endre: Párisban járt az Ősz

Kosztolányi Dezső: Üllői-úti fák

Értékelés:

- Egyéni szóbeli ellenőrzés.
- Memoriterek számonkérése.
- Az önálló munka (pl. forrásanyag gyűjtése) értékelése.
- Írásbeli munka (fogalmazás) értékelése.

A korszerű színjátszás kialakulása 7.

Óraszám: 8 (ajánlott)

Cél:

- Az olvasottság fejlesztése.
- Megismerkedés legalább egy dráma (vígjáték, színmű) feldolgozásával.
- Lehetőség szerint egy drámai alkotás megtekintése, a szöveg és az előadás összehasonlítása.

Követelmény:

- A drámai alkotás szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése.
- A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása írásban és szóban.
- A fogalmak megismerése, értelmezése, használata.
- Memoriter: 15-20 soros drámarészlet.

Tartalom:

- A színmű, mesejáték, dráma tartalmi és nyelvi jellemzői.
- A témának megfelelő drámai alkotás (pl. Heltai Jenő: A néma levente)
- Fogalmak: vígjáték, színmű, jelenet, felvonás, díszlet, jelmez, rendezői utasítás, helyzetkomikum, jellemkomikum.

Értékelés:

- Folyamatos ellenőrzés szóban és írásban.
- Memoriter számonkérése.

A 19. század lírája 7.

Óraszám: 5 (ajánlott)

Cél:

- A tanulók olvasmányélményének gazdagítása a magyar és világirodalom jeles alkotóitól.
- Kitekintés a 19. század világirodalmába.
- A lírai szerkezet, a versformák megismerése.

Követelmény:

- A lírai formanyelv stíluseszközeinek felismerése, megnevezése.
- A szövegek szerkezetének, jelentésének bemutatása.
- Hasonlóságok és különbségek felismerése, összevetése, azok világos megfogalmazása

Tartalom:

- Világirodalmi alkotók művei, pl, Goethe, Heine, Hugo.
- A megismert magyar költők további alkotásai: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor.

Értékelés:

- Ellenőrzés szóban és írásban

Irodalom 8.

Óraszám: 72

Témakörök:

- A Nyugat irodalmából
- Írók a két világháború között
- Újabb irodalmunk
- Arcok és művek a 20. század irodalmából
- Tánc és dráma
- Rendszerezés

Belépő tevékenységformák:

a) Kulturált nyelvi magatartás

- Irodalmi művekben, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének felfogása, értelmezése, megvitatása.
- Együttműködés a társakkal, pl. szituációs vagy szerepjátékokban.

b) Szövegértés

- Az olvasott szépirodalmi és egyéb szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, önálló megfogalmazása.
- A művészeti kifejezésmódok, stíluseszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése.
- Az adott műhöz kötődő kifejezésmód néhány jellemzőjének értelmezése, értékelési a szükséges fogalmak használatával az egyéni vélemény néhány szavas megfogalmazásával.

c) Szövegalkotás

- Az irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó véleményalkotás és – nyilvánítás árnyalt kifejezésmódjainak ismerete és használata.
- Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása irodalmi művekről, különféle idézési módok alkalmazásával.
- Irodalmi és filmszereplők jellemének a megítélése, érvelés a saját álláspont mellett szöveg felhasználásával.
- Olvasmányválasztás indoklása néhány szempont felsorolásával.

d) Tanulási képesség

- Irodalmi témákról ismeretek, érvek, példák gyűjtése a könyvtári tárgyi katalógus segítségével.
- Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkával, az összegyűjtött anyagról szóbeli és/vagy írásos beszámoló készítése.
- A tanult művek közvetlen és távolabbi kontextusára vonatkozó ismeretek bővítése önálló könyvtári munkával.

e) Az irodalom és az olvasó kapcsolata

- Vizsgálódás a népszerű irodalom műfajaiban: a lektűr, a krimi hatáskeltő eszközeinek megismerése.
- Népszerű epikus műfajok, drámai vagy filmalkotások elemzése a hatáskeltés, a bennük megjelenő tipikus helyzetek és jellemek szempontjából.

- Toposzok, sémák és sablonok felismerése és szerepének értékelése szórakoztató irodalmi és filmalkotásokban.
- Különféle olvasók véleményének, attitűdjének felismerése az elemzett művekben.
- A befogadó tapasztalatainak tudatosítása, a téma, az írói látásmód és álláspont megértése.

f) Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai

- A szöveg hangzásának és írott képének összefüggése, az illusztráció, a tipográfiai eszközök szerepének átlátása.
- A képversnek mint sajátos formának megismerése és értelmezése.
- A művészi kifejezésmódok, stílusesszók funkcióinak megfigyelése, értelmezése.
- A megismert műfajok, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, jellemzése példákkal.
- A magyar irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása.
- Korokhoz kötődő ismétlődő témák, kérdésselvetések meglátása az irodalmi művekben és értekező prózai alkotásokban.
- Egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában, jelentősége az utókor szemében.
- Párhuzamok keresése a Nyugat első nemzedékének irodalmi alkotásai és a korabeli képzőművészet között – más tantárgyakban tanult ismeretek, könyvtári adatgyűjtés felhasználásával.
- Tájékozódás az irodalom kronológiájában és földrajzában, a helyi hagyományok, irodalmi emlékek ismerete.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány fontos részlet felidézése az alkotók életrajzából.
- Figyelem a kortársi kapcsolatokra, az irodalom és más művészeti ágak közti összefüggésekre.
- Hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlítása.
- Néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése.
- Rögtönzés a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával, a társművészetek eszköztárának bevonásával.

Cél:

- A kötelező olvasmányok elolvasása. A művek alapvető gondolati-érzelmi tartalmának felfogása.
- Különböző szempontú szövegelemző műveletek egyre önállóbb elvégzése, cselekményvázlat, összehasonlító elemzés készítése.
- Az olvasott művekről ismerjen néhány alapvető tényt.
- Memoriter: 5-6 vers, 15-20 soros próza- és drámarészlet.

Értékelés:

- Tervszerű folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Memoriterek számonkérése.
- Két irodalmi dolgozat.
- Év végi írásbeli vizsga.

A továbbhaladás feltételei:

- A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegen kifejező felolvasása, elmondása.
- A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában.
- A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult kifejezésekkel, jellemzésük példákkal.
- Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással.
- Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól, (XX. század első és második fele) néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban.
- A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeinek jellemzése.
- Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.
- Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése.
- Részvétel improvizációs játékokban.

Kompetenciák:

Anyanyelvi kommunikáció:

- Az egyén kognitív képességének fejlődése.
- A nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete.
- A különféle nyelvi stílusok fő sajátosságainak, valamint a nyelv és a kommunikáció változásainak ismerete különféle helyzetekben.
- Kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés, az esztétikai minőség tisztelete és mások megismerésének az igénye.
- Szóbeli üzenetek megértése, beszélgetések kezdeményezése, folytatása és lezárása, valamint a szövegolvasás, -értés és -alkotás.
- Helyes és kreatív nyelvhasználat a társadalmi és kulturális tevékenységek során.

A hatékony, önálló tanulás

- A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban.

- A tanuló előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja.
- Alapvető képességek meglétét igényli, mint az írás, olvasás.
- Képesnek kell lennie a közös munkára és tudásának másokkal való megosztására saját munkája értékelésére és szükség esetén tanács, információ és támogatás kérésére.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

- Magában foglalja az esztétikai megismerés, az élmények és érzések kreatív kifejezését.
- Feltételezi a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökségnek, valamint az egyénnek, közösségeinek a világban elfoglalt helyének a tudatosítását.

A Nyugat irodalmából 8.

Óraszám: 25 (ajánlott)

Cél:

- A Nyugat társadalmi, irodalomszervező törekvéseinek megismertetése.
- Az olvasottság gyarapítása a lírai művek körében.
- A kijelölt művek értelmezése az életkornak megfelelő szinten.
- Verselemzési módszerek megismertetése.
- Memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- Az impresszionista, szimbolista stílusjegyek ismerete.
- Szépirodalmi alkotások, esszék ismerete.
- Alkotói portrék ismerete.
- A verselemzések során a tanuló törekedjen az önálló véleményalkotásra, használja az új fogalmakat.
- A memoriterek pontos elsajátítása.

Tartalom:

- Szimbólum, szimbolizmus
- Szerzők és művek:
 - Ady Endre: Párisban járt az ősz
 - Szeretném, ha szeretnének
 - legalább még egy vers, pl.: A föl-földobott kő
 - Babits Mihály legalább 1-2 műve
 - Kosztolányi Dezső legalább 1-2 műve

Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig vagy más regénye vagy egy regényrészlet és két novella

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (egy részlet)

József Attila: Ringató és még 2 vers (köztük egy választhatóan a Dunánál, Elégia, Levegőt!)

Tóth Árpád legalább 1-2 műve

Juhász Gyula legalább 1-2 műve

Értékelés:

- Folyamatos írásbeli és szóbeli ellenőrzés
- Irodalmi dolgozat készítése
- Memoriterek számonkérése

Írók a két világháború között 8.

Óraszám: 20 (ajánlott)

Cél:

- Az olvasmányélmény gazdagítása.
- A kijelölt művek, a témakörhöz tartozó alkotói pályák megismerése, összevetése.
- A művek értelmező, elemző feldolgozása.
- Verselemzési módszerek elmélyítése.
- Magyar történelmi események és korszakok megidézésének megismerése az irodalomban.
- Memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- Alkotói portrék ismerete.
- Szépirodalmi alkotások ismerete.
- Verselemzési technikák
- Szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban.
- Memoriterek elsajátítása.

Tartalom:

- Szerzők, művek:
 - Kassák Lajos: Mesteremberek
 - Tamási Áron: Ábel a rengetegben (házi olvasmány)
 - Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)
 - József Attila legalább 2 műve
 - Radnóti Miklós legalább 2 műve
- Fogalmak: avantgárd, szabad vers, trilógia, versciklus

Értékelés:

- Írásbeli és szóbeli ellenőrzés.
- Irodalmi dolgozat készítése.
- Memoriterek számonkérése

Újabb irodalmunk 8.

Óraszám: 18 (ajánlott)

Cél:

- Az irodalom és történelem kapcsolatának felismerése.
- Önálló anyaggyűjtés a könyvtárban az órákon elemzett művekhez, életpályákhoz.
- A műelemzési képesség fejlesztése.
- A szélesebb értelemben vett kortárs irodalom megismerése.
- Memoriter elsajátítása.

Követelmény:

- Ismerje a korszak jellemzőit.
- Tudja elhelyezni az alkotók életrajzának leglényegesebb részleteit, az olvasott művek alapvető tényeit.
- Tanári útmutatás alapján értelmezze, elemezze a tanult műveket.
- Memoriterek szöveghű előadása.

Tartalom:

- Szerzők
Illyés Gyula 1-2 műve
Örkény István egypercesei
Weöres Sándor 1-2 műve
Pilinszky János 1-2 műve
Nagy László 1-2 műve
- Fogalom: egypercesek, groteszk, esszé

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Irodalmi dolgozat készítése.
- Memoriter számonkérése.

Óraszám: 4 (ajánlott)

Cél:

- Az olvasottság fejlesztése.
- A műelemzés elmélyítése az életkornak megfelelően.
- A magyar történelem hatása az irodalomra.

Követelmény:

- A szépirodalmi alkotásokban megjelenő érzelmek és gondolatok bemutatása.
- Önálló véleményalkotás az olvasottakkal kapcsolatban.
- A művek értelmezése.

Tartalom:

- Alkotók megismerése a 20. század irodalmából, pl.: Nemes Nagy Ágnes, Kertész Imre, Sütő András, Lázár Ervin, Kányádi Sándor

Tánc és dráma 8.

Megjegyzés:

- A témakört célszerű beépíteni a korábbi fejezetekbe (pl. szépirodalmi mű dramatizálása).

Követelmény:

- Részvétel az improvizációs játékokban.

Tartalom:

- Improvizáció közösen egyeztetett témára, együttesen kidolgozott történetváz alapján.

Értékelés:

- A tanulók munkájának szóbeli értékelése.

Rendszerezés 8.

Óraszám: 5 (ajánlott)

Cél:

- A tanultak rendszerezésével elő kell segíteni a tanuló átfogó, egyéni irodalmi tudatának kialakulását.
- Az olvasottság tudatos fejlesztése.
- Irodalmi, irodalomelméleti, stilisztikai fogalmak áttekintése.

Követelmény:

- Ismerje a tanult irodalmi műveket a dráma, az epika és a líra műneméből.
- Legyen képes a szereplők jellemének, magatartásának, cselekedeteinek, konfliktusainak és döntéseinek értelmezésére, a tartalom és formai sajátosságok közötti kapcsolat felismerésére.
- A memoriterek alkalmazása.

Tartalom:

- A 8. évfolyam témaköreiben megjelölt irodalmi művek, olvasmányok, irodalomelméleti fogalmak.

Értékelés:

- Írásbeli vizsga

Magyar irodalom 9.(10.)-12.(13.)

Megjegyzés:

- A tanterv készítésekor a kerettanterv követelményrendszerét vettük alapul.
- A társadalom változásai a kommunikációs készség fejlesztését teszik szükségessé. Gimnáziumunk egyik kiemelt feladata, hogy elősegítsük tehetséges diákjaink továbbtanulását.
- Tantervi kínálatunk megteremti a lehetőséget a hátránykompenzáláshoz és a tehetséggondozáshoz is.
- Tantervünk biztosítja a gyermekek számára a neveléshez, oktatáshoz való jog gyakorlásának lehetőségét.

Cél:

- Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szöveg pontosabb értőivé váljanak.
- Megismerjenek olyan élethelyzeteket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, magatartási formákat, értékeket, eszméket, gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők.

- Váljanak együttérzővé más magatartások, életformák, szociális helyzetek, meggyőződések iránt.
- Ismerjék meg a nyelv kifejező lehetőségeit, az anyanyelv szépségét.
- Ismerjenek meg más alternatívát a tömegkultúra mellett, modellt az igényes önművelésre.
- Legyenek képesek kérdéseket feltenni, tudják pontosan megfogalmazni problémáikat.
- A diákok a XXI. század információs társadalmában is őrizték meg az anyanyelv és személyes érintkezés, a személyes gondolat semmivel sem pótolható értékét.

Fejlesztési követelmények:

- a) A kulturált nyelvi magatartásra való felkészítés.
- b) A középiskola szintjének megfelelő szövegértés fejlesztése.
 - A változatos szövegelemző eljárások önálló használata biztosítja a művek gondolati, erkölcsi, esztétikai jellemzőinek egyre teljesebb megértését, a fejlett kifejezőképesség pedig a következtetések szabatos, egyéni véleményyt, élményt s kifejező bemutatását.
- c) A szövegalkotás folyamatos fejlesztése.
 - Változatlan követelmény annak magasabb szinten való megértése, hogy milyen élményeket, érzelmeket, jelentéseket közvetít az irodalom az egyén és a közösségek számára.
 - Az irodalmi élmények nemcsak tárgyyszerű, hanem kreatív, játékos feldolgozása.
 - Középiskolai fokon elvárható a művek tágabb kontextusban való látása, például 1-1 téma változatainak, más művészeti ágakban való adaptációinak összehasonlítása.
 - Annak vizsgálata, hogy milyen hatása és olvasatai voltak a műnek a maga korában, melyek az érintkezési pontjai a kortársak műveivel, milyen a megítélése az utókorban.
 - A magyar irodalom néhány jelentős témájának a kapcsolódási pontjának a felismerése eltérő világlátású, szemléletű művekben (pl. élet és halál, barátság, szerelem, nemzeti hagyományok).
- d) Az irodalom és olvasó kapcsolata
 - Változatlan követelmény annak magasabb szinten való megértése, hogy milyen élményeket, érzelmeket, jelentéseket közvetít az irodalom az egyén és a közösségek számára.
 - Az irodalmi élmények nemcsak tárgyyszerű, hanem kreatív, játékos feldolgozása.
 - Középiskolai fokon elvárható a művek tágabb kontextusban való látása, például 1-1 téma változatainak, más művészeti ágakban való adaptációinak összehasonlítása.
 - Annak vizsgálata, hogy milyen hatása és olvasatai voltak a műnek a maga korában, melyek az érintkezési pontjai a kortársak műveivel, milyen a megítélése az utókorban.
 - A magyar irodalom néhány jelentős témájának a kapcsolódási pontjának a felismerése eltérő világlátású, szemléletű művekben (pl. élet és halál, barátság, szerelem, nemzeti hagyományok).
- e) Az irodalmi műveltség elsajátítása
 - Képesség a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának, esztétikai elemeinek megértésére, megfogalmazására.

- Az irodalom folytonosságának, változó jellegének a felismerése, tájékozottság a magyar irodalom történetében.
- Az alapvető korstílusok, műfajok ismerete.
- Néhány klasszikus magyar író, költő pályaképének, életútja fontosabb állomásainak, illetve más alkotók írói portréjának önálló bemutatása.
- Folyamatos tájékozódás a nevezetes emlékhelyekről, különösen a régió, a lakóhely irodalmi vonatkozásairól.

f) Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai érzékenység

- A logikus gondolkodás képességének növelése és az önismeret, az önkritikai érzék folyamatos fejlesztése.
- A véleményeknek teret adó megbeszélés növeli a fogékonyságot az igazságra, a . A kapcsolatteremtés és az együttműködés képességének alakítása a megértésre, az együttérzésre.
- Segítheti az erkölcsi és érzelmi konfliktusok felfogását, ráhangolhat a pozitív érzelmekre, derűre, szépségre.

g) A tanulási képesség fejlesztése

- A kapcsolatteremtés és az együttműködés képességének alakítása a társakkal, a szöveggel.
- A nyelvhasználat, a gondolkodás, a viselkedés és érzelmkifejezés összefüggéseinek megértése.
- A kognitív képességek tevékenységekben való alakítása.
- A rendszeres könyvtári munka, a különféle (pl. informatikai technológiára épülő) információhordozók használata.
- Kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal tudjanak eligazodni az információk világában.
- Értelmesen és értékteremtően tudjanak élni az önképzés lehetőségeivel.

Az óraszámok

9(10). évfolyam:	111 óra	heti 3 óra
10(11). évfolyam:	111 óra	heti 3 óra
11(12). évfolyam:	111 óra	heti 3 óra
12(13). évfolyam:	96 óra	heti 3 óra

- Természetesen ez nem zárja ki az alapvetően elsődleges pedagógiai követelményt, miszerint a képességeknek megfelelően differenciált, egyénre szabott fejlesztési eljárásokkal támogassa a program az egységes követelménytől eltérő képességek gondozását is.

Értékelés:

- Folyamatos megfigyelés, kapcsolattartás, tervezett, rendszeres visszacsatolás.

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő arányú, változatos formájú szóbeli és írásbeli ellenőrzés. A célnak megfelelően különböző típusú méréseket alkalmazunk.
- Fontosnak tartjuk a tanulói önértékelést is.
- A 11(12).év végén irodalomból szóbeli vizsga zárja a tanévet.

Feltételek:

- A taneszközök kiválasztásakor a legeredményesebben használható tankönyvcsaládot választjuk. Ha a tankönyvek nem lesznek megfelelőek, akkor a munkaközösség dönt, illetve választ másikat. Bízunk abban, hogy iskolai könyvtárunk egyre bővülő állománya lehetővé teszi az olvasást, a szövegvizsgálatot.

Eszközök:

- Megfelelő példányszámú szépirodalmi alkotás (verseskötet, kötelező olvasmány)
- Tanári kézikönyvek
- Irodalmi lexikonok, monográfiák, elemző alkotások
- Videofilmek (színházi felvételek)
- Hangkazetták irodalmi alkotásokról
- CD-ROM

Ajánlás:

- Műveltségi terület: magyar nyelv és irodalom
- Tantárgy: magyar irodalom
- Iskolatípus: 6 és 5 évfolyamos gimnázium
- Előzetes ismeretek: az 1-6. évfolyam, illetve 1-8. évfolyam követelményszintjének megfelelő alapfokú ismeretek
- Megvalósítási feltételek: átlagos felszereltségű iskola
- A tanterv kidolgozója: Vaskó Erika, Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium

Irodalom 9.(10.)

Óraszám: 111

Témakörök:

- Szerző – mű – befogadó
- Az antikvitás irodalma
- A Biblia hatása az irodalomra
- A középkor irodalma
- Az európai és magyar reneszánsz

- A barokk irodalma
- Az európai színház története
- Rendszerezés

Belépő tevékenységformák:

Kulturált nyelvi magatartás:

- Az irodalmi művekben, illetve az órai megbeszélésben jelentkező kommunikációs zavaroknak, majd ezek okainak felismerése és feloldásukra való törekvés.
- Az irodalmi művek szereplőinek magatartásában érzékelhető manipulációs szándékok felismerése.
- A szereplők testbeszédének értelmezése a színpadon és a film világában.

Szövegértés:

- Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és a kommunikációs helyzetből, illetve a szöveg sajátos szervezettségéből adódó többletjelentéseinek tudatos megkülönböztetése.
- Legalább egy mű elemző bemutatása során különböző műértelmezések összevetése egymással és az értelmezett művel.
- Gyakorlatok a köznyelvitől elütő szövegek megértésére.

Szövegalkotás:

- Kreatív gyakorlatok az „alkotótárs” helyzetéből, művek szereplőinek jellemzése egy másik szereplő nézőpontjából, jelenetek előadása hangnemváltással, egy-egy versszak írása kötött formában, befejezés-változatok alkotása, új nézőpontból történetírás, hiányzó szövegrészek leírása, szakaszok, illetve sorok rendjének újraalkotása.
- Szereplők – drámai szituációhoz kötődő – feltételezhető gondolatainak megfogalmazása.
- Rendezői utasítás írása egy-egy jelenethez: színpadkép, színpadi mozgás, díszlet, jelmez.

Tanulási képesség:

- Irodalmi és köznapis témákban ismeretterjesztő, értekező szövegek feldolgozása, az adatok rendszerezése önállóan vagy csoportmunkával.
- Az iskolában tanult anyag kibővítése önálló könyvtári kutatással, különböző típusú dokumentumok (könyv, folyóirat, video, multimédia, CD) kiválasztása, értékelése és felhasználása megadott vagy választott témában.

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete:

- A szövegfonetikai eszközök szerepének felismerése és igényes alkalmazásuk különféle szövegek értelmezésében, felolvasásában, memoriterek előadásában.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata:

- Néhány példa ismerete a jelentés és a hatás történeti feltételezettségéről és változásairól, a befogadás és a jelentésadás történetiségéből.
- Tapasztalatszerzés az európai és magyar irodalom két nagy forrásának, a görög-római antikvitásnak és a Bibliának utóéletéről, hatásáról, a közös hagyományban utalási rendszerként való továbbéléséről.
- Bizonyos toposzok, archetípusok, vándormotívumok felismerése, a tanult művek motivikus kontextusban való elhelyezése (pl. évszakok, sziget, hegy, kert, tűz, utazás).

Irodalmi kifejezésformák:

- Epikai művekben az idő és eseményszerkezet felismerése; a cselekményszálak szétválasztása több szálon futó cselekmény esetében; eseményszerkezet és szövegszerkezet (fabula és szüzsé) viszonyának vizsgálata.
- A szerző, az elbeszélő és a szereplők megkülönböztetése, a nézőpontok érzékelése, az elbeszélő nézőpont, a beszédhelyzet (látókör) azonosítása, funkciójának értelmezése az olvasott művekben.
- Az előreutalások és késleltetések felismerése, szerepük megfogalmazása.
- A leírások funkciójának értelmezése, a jellemzés eszközeinek azonosítása.
- Lírai művekben a költő életrajzi alakjának és a versben megszólaló „én”-nek megkülönböztetése.
- A vers beszédhelyzetének, a megszólító és megszólított viszonyának bemutatása.
- A lírai kompozíció néhány meghatározó elemének (pl. beszédhelyzet, időszerkezet, logikai szerkezet, refrén) azonosítása.
- A lírai költemény hangnemének, műfajának, verstípusának megnevezése.
- A versritmus és a rímelés jellegének és hangulati hatásának, valamint néhány alapvető versformának ismerete, a tanult művekben a szöveghangzás szerepének felismerése.
- A dráma műnemének, sajátosságainak meghatározása; a cselekmény elemeinek és szerkezetének bemutatása; szövegtípusok azonosítása a drámában.
- Idő-, tér-, cselekménykezelés felismerése a tanult drámákban; párhuzamos jelenetek, az epikai és drámai cselekményszervezés és időkezelés összevetése.

- A tragédia, a tragikus hős meghatározása, jellemzése.
- A drámai konfliktus, az akció és dikció, az írott mű és az előadás viszonyának bemutatása.
- A dráma és a színház kapcsolatának, kölcsönhatásának jellemzése az európai színház- és színjátszástörténet néhány nagy korszakában.
- Irodalmi és művelődéstörténeti ismeretek alapján tájékozódás az irodalom kronológiájában és földrajzában.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány fontos részlet felidézése az alkotók életrajzából.
- Korokhoz kötődő témák, problémák meglátása a tanult irodalmi művek és értekező prózai alkotásokban.
- Egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában, jelentősége az utókor szemében.
- Kapcsolatok felismerése az európai irodalom kezdetei és későbbi magyar irodalmi alkotások között.
- Kortársi kapcsolatok, az irodalom és más művészeti ágak közti összefüggések felfedezése a tárgyalt művekben.
- Ítéloképesség, erkölcsi és esztétikai érzékenység
- Az irodalom önmegértést, önértelmezést elősegítő funkciójáról való tapasztalat felhasználása.
- A művekben megjelenő emberi szerepek, csoportnormák és értékek felismerése és azonosítása.
- Az eltérő és egymással szembesülő igazságok, egyazon kérdésre adott különböző magatartásválaszok jellemzése.
- Állásfoglalás írása a mű egy szereplőjének vagy egészének értékrendjéről.
- Értelmezések tételmondatainak kiemelése, alátámasztása vagy cáfolata saját érvekkel.

Célok:

- A szellemi áramlatok és stíluskorszakok áttekintése az ősköltészettől a barokk, illetve Molière világáig.
- Az irodalomtörténeti tájékozottság megalapozása.
- Személyiségformálás, az intellektuális képességek fejlesztése az irodalmi alkotások által.
- A műelemző olvasás képességgé fejlesztése.

A továbbhaladás feltételei:

- Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás.
- Az irodalom és az olvasó kapcsolatában a sajátos kommunikációs viszony felismerése.

- Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és többletjelentésének megkülönböztetése.
- Szabatos, világos megfogalmazás a kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegfelépítés, a művek szereplőinek jellemzése egy másik szereplő nézőpontjából.
- Epikai, drámai, lírai formák és tanult műfajok azonosítása.
- Az epikus művekben a szereplők és a köztük lévő viszony jellemzése, a drámai művekben az idő-, tér-, cselekményszerkezet bemutatása.
- A szerző, az elbeszélő és a szereplők megkülönböztetése, az elbeszélői nézőpont, a beszédhelyzet értelmezése.
- A lírai kompozíció néhány meghatározó elemének (beszédhelyzet, verselés, ismétlődés) megnevezése.
- Az ütemhangsúlyos és az időmértékes verselés megkülönböztetése, néhány alapvető versforma ismerete.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány fontos részlet felidézése az alkotók életrajzából.
- Kapcsolatok felidézése az európai irodalom kezdetei és a későbbi magyar irodalmi alkotások között.

Értékelés:

- Tervszerű folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés változatos formáinak alkalmazása.
- Irodalmi dolgozatok, házi dolgozatok.
- Memoriterek számonkérése (legalább 3 vers, egy-egy 15-20 soros prózarészlet vagy 2 drámarészlet).

Szerző – mű – befogadó 9.(10.)

Óraszám: 8 (ajánlott)

Cél:

- Jártasság a műelemzés és műértelmezés területén.
- Véleménynyilvánítás érvekkel.

Követelmény:

- Epikai, lírai, drámai formák és a tanult műfajok azonosítása.
- Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és többletjelentésének megkülönböztetése.

Tartalom:

- Különböző műfajú verses és prózai művek

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli ellenőrzés.

Az antikvitás irodalma 9.(10.)

Óraszám: 22 (ajánlott)

Cél:

- Tudatosítani a tanulóknál, hogy a görög irodalom az európai kultúra alapja.
- Tájékozódás a mítoszok, az antikvitás és a magyar népköltészet világában.
- Az olvasottság gyarapítása.
- Véleménynyilvánítás érvekkel.
- A tragédia műfajának megismerése.
- A kijelölt memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- A tanuló ismerje az ősköltészet, az ókori epika, líra, dráma kialakulását, jellemzőit, tudja azokat értelmezni.
- Ismerje a főbb műfajokat és azok sajátos jegyeit.
- Legyen képes összehasonlítani a tanult műfajokat.
- Legyen képes a tanult művek kronológiai elhelyezésére az irodalomtörténetben.
- A témával kapcsolatban idézze fel történelmi, művészettörténeti ismereteit.
- Ismerje fel az irodalmi analógiákat.
- A kijelölt memoriterek pontos és kifejező felidézése.

Tartalom:

- Részletek az Odüsszeiából vagy az Iliászból.
- Szemelvények a görög és római lírából – legalább négy mű ismerete (Szappho, Anakreon, Alkaios, Catullus, Vergilius, Horatius, Phaedrus).
- Néhány történet az antik mitológiából.
- Szophoklész legalább 1 drámája (Antigoné vagy Oidipus király)
- Fogalmak: antikvitás, mítosz, eposz, eposzi kellékek, műnem, késleltetés, katarzis, kardal, hármas egység, alakzat, időmértékes verselés, jambus, trocheus, daktilus, anapestus, spondeus, hármas egység
- Ajánlott fogalmak: ősköltészet, mágikus ének, munkadal, politeizmus, monoteizmus, görög strófaszerkezet, bordal, himnusz, elégia, bukolika, ekloga, carmen, „arany közép”, carpe diem, mecénás, mese, in medias res

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Az önálló könyvtári kutatómunka értékelése.
- A memoriterek számonkérése.

A Biblia és hatása az irodalomra 9.(10.)

Óraszám: 10 (ajánlott)

Cél:

- A bibliai ismeretek bővítése.
- Ismerje fel a Biblia hatását az irodalomra.
- Az olvasottság gyarapítása a bibliai történetekkel.

Követelmény:

- Ó- és Újszövetségi történetek elsajátítása.
- Bibliai témák és műfajok továbbélésének a felismerése.
- Példákkal való bizonyítása annak, hogy a Biblia az európai irodalom forrása is.

Tartalom:

- Részletek az Ó- és Újszövetségből
- Fogalmak: testamentum, evangélium, prófécia, példázat, zsoltár, gondolatrítmus

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Fogalmazás írása.

A középkor irodalma 9.(10.)

Óraszám: 18 (ajánlott)

Cél:

- A középkor világnézetének, műveltségének megismerése.
- A műértelmezői készség fejlesztése új ismeretekkel.
- A tanulók olvasmányélményének gyarapítása a kijelölt művekkel.
- Memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- Ismerje meg a középkor világnézetét, egyházi és világi irodalmát, korstílusait.
- Értelmezze a kijelölt műveket tanári útmutatás alapján.
- Legyen képes a témakörben tanultakat beilleszteni tágabb ismeretei körébe.

Tartalom:

- Legalább 5 szemelvény tematikai és műfaji változatosságban az európai és magyar középkor irodalmából.

Ajánlott alkotások: Az Ókeresztény irodalom

Szent Ágoston: Vallomások

Jacopone da Todi: Stabat mater

Halotti beszéd és Könyörgés

Ómagyar Mária-siralom

Margit-legenda

Walter von der Vogelweide

Carmina Burana

lovageposz, lovagregény

Dante: Isteni színjáték

Villon: Kis Testamentum, Nagy Testamentum

- A román és gótikus stílus
- A középkor és az antikvitás kapcsolata
- Fogalom: középkor, legenda, trubadúrköltészet
- Ajánlott fogalom: prédikáció, katekézis, vitairat, mártírakta, apokrif, regula, planctus, alba, ballada, rondó, haláltánc, groteszk, rím

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Fogalmazás készítése.
- Memoriterek számonkérése.

Az európai és magyar reneszánsz irodalma 9.(10.)

Óraszám: 24 (ajánlott)

Cél:

- Ismerje meg a reneszánsz kort, stílust, a humanizmust, a korszak legkiválóbb művészeit, legjelentősebb alkotásait.
- Néhány lényeges tény alapján való tájékozódás a megismert művek korabeli és mai hatásáról (írók véleménye egymásról, adaptációk filmen, televízióban)

Követelmény:

- Ismerje a reneszánsz művelődéstörténeti korszak és stílus, valamint humanizmus jellemző vonásait.
- Szerzői portrék ismerete: Janus Pannonius, Balassi Bálint (az életmű fontosabb jellemzői és 2-3 lírai alkotás).
- Váljon képessé – az előző évfolyamok ismereteit kibővítve – új témák értő elemzésére.
- Memoriter elsajátítása.
- Ismerje a magyar reformáció irodalmát.

Tartalom:

- A reneszánsz és humanizmus (irodalom, képzőművészet, zene). Hazai példák, kiemelve a sárospataki Rákóczi-vár Perényi loggiáját.
- Az itáliai reneszánsz
 - Petrarca Daloskönyvéből versek
 - Boccaccio Dekameronjából 1-2 novella
- A magyar reneszánsz
 - Janus Pannonius legalább 2 verse (Galeotto Marzióhoz, Mars istenhez békességért, Búcsú Váradtól, Midőn a táborban megbetegedett, Saját lelkéhez)
 - Balassi Bálint: Egy katonaének; legalább még 2 vers (Hogy Júliára találá..., Darvaknak szól, Kiben az kesergő Céliárul ír, Kiben bűne bocsánatáért könyörgett..., Adj már csendességet)
- A magyar reformáció irodalma – új irodalmi műfajok
- Fogalom: művelődéstörténeti korszak, humanizmus, reneszánsz, reformáció, novella, históriás ének, széphistória, ütemhangsúlyos verselés, Balassi-strófa, allegorikus ábrázolás, ciklus, korstílus, trubadúrköltészet
- Ajánlott fogalom: újplatonizmus, belső vita, versciklus, szonett, búcsúvers, refrén, szimmetrikus szerkezet, fabula, hitvitázó dráma.

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Fogalmazások, tanulói kiselőadások minősítése
- Memoriterek előadása

A barokk irodalma 9.(10.)

Óraszám: 14 (ajánlott)

Cél:

- A barokk mint korstílus megismerése. A magyar barokk.

- Az írók és a költők, illetve az irodalmi hősök magatartásmintáinak a személyiségformáló optimális kihasználása. (hazaszeretet, erkölcsi ítélőképesség fejlesztése).
- Stílusfejlesztés és szókészlet-gyapapítás (a barokk körmondat, tájnyelvi barokk)

Követelmény:

- A barokk stílus jellemzőinek elsajátítása.
- Ismerje fel önállóan a sajátos stílusjegyeket (sárospataki barokk emlékek), műelemzésében a magatartások, indítékok, tettek, döntések, következmények vizsgálatával.
- Ismerje a barokk képzőművészet kiemelkedő alkotásait.
- Szerzők és művek ismerete. Zrínyi Miklós, Pázmány Péter, Mikes Kelemen.
- Memoriterek szöveghű visszaadása.

Tartalom:

- Az ellenreformáció és a barokk.
- A barokk stílus a képzőművészetekben és a zenében.
- Az irodalmi barokk.
- Pázmány Péter munkássága és jelentősége – szemelvények a munkáiból
- Zrínyi Miklós életpályája. Szigeti veszedelem – néhány részlet
- A kuruc kor költészete.
- Mikes Kelemen: Törökországi levelek – szemelvények. (pl. 37., 112. levél)
- Fogalmak: korstílus, barokk, fikció, fiktív levél, körmondat
- Ajánlott fogalmak: röpirat, értekezés, barokk eposz, táncdal, bujdosóének, Athleta Christi

Értékelés:

- Írásban a fogalmazások, kiselőadások minősítése
- Szóban memoriterek és a szóbeli műelemzések értékelése

Az európai színház történetéből 9.(10.)

Óraszám: 10 (ajánlott)

Cél:

- A reneszánsz és klasszicista dráma, színjátszás megismerése.
- Az olvasottság gyapapítása.
- Önkifejezés és együttműködés a társakkal a drámajáték során.
- Színpadi feldolgozás megtekintése.

Követelmény:

- Különböző korokban lévő színház és dráma jellemzése.
- Shakespeare és Molière munkásságának ismerete.
- Memoriter: drámarészlet

Tartalom:

- A reneszánsz színpad és színjátszás.
- Shakespeare drámái, legalább 1 mű feldolgozásával (Romeó és Júlia, Szentivánéji álom, Hamlet, dán királyfi)
- A francia klasszicista dráma. A francia színház.
- Molière: Tartuffe
- Ajánlott fogalmak: misztériumdráma, mirákulom, moralitás, lírai tragédia, szerelmi tragédia, bosszúdráma, tragikus szituáció, végzetszerűség, szójáték

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Fogalmazás készítése.
- Memoriter számonkérése.

Rendszerezés 9.(10.)

Óraszám: 5 (ajánlott)

Cél:

- A művelődéstörténeti korszakok és korstílusok áttekintése.
- Alkotói életpályák, művek felidézése a tanult stílusirányzatokkal kapcsolatban.
- A memoriterek célnak és szöveggörnyezetnek megfelelő alkalmazása.

Követelmény:

- Ismerje fel az egyes korok társadalmi törekvései és a stílusirányzatok közötti összefüggéseket.
- Tudja a tanult fogalmakat tágabb kontextusba elhelyezni.
- Tudjon kifejezően idézni 3 verset, 15-20 soros prózarészletet, vagy 2 drámarészletet.

Tartalom:

- Lásd a részletes téma kidolgozásoknál.

Értékelés:

- Tanév végi értékelés.

Irodalom 10.(11.)

Óraszám:111

Témakörök:

- A klasszicizmus és felvilágosodás
- A romantika a világirodalomban
- A reformkor és a magyar romantika irodalma
- A magyar irodalmi népiesség
- Rendszerezés

Belépő tevékenységformák:

- Kulturált nyelvi magatartás
 - o Az órai eszmecserékben és a irodalmi művekben megjelenő álláspontok követése, a megértés visszaigazolása, a saját és az eltérő vélemény összevetése.
- Szövegértés
 - o Szövegek műfaji, tematikus, motivikus kapcsolatainak és különbségeinek felismerése és értelmezése.
 - o Különböző korstílusokat reprezentáló szövegek megértése, stílussajátosságainak felismerése.
 - o Irodalmi szövegek feltételezhető hajdani, illetve a ma olvasójához szóló jelentésrétegeinek megkülönböztetése és e különbség megfogalmazása néhány könnyebben átlátható példában.
 - o A kifejezésmódok, stílusesszók funkcióinak megfigyelése, értelmezése: a különböző stílusrétegek és a közöttük lévő viszony bemutatása néhány tanult irodalmi mű szövegének részleteiben.
- Szövegalkotás
 - o Önálló műelemzés készítése előre megadott szempont szerint.
- Tanulási képesség
 - o Önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az Internet kínálta lehetőségekkel.
 - o A megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása.
 - o Az információ feldolgozás, az idézés technikai szabályainak és etikai normáinak ismerete és alkalmazása.
- Az irodalom és az olvasó kapcsolata

- o Ismeretek szerzése és megfogalmazása a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról, a szerző, a mű, az olvasó történetileg változó kapcsolatáról, az irodalom és az olvasóközönség történeti alakulásáról.
- o Néhány alapmű kortársi és utókori hatásának, olvasatainak önálló ismertetése.
- o A korabeli társművészetekkel való kapcsolatok, párhuzamok néhány alapvető példájának bemutatása.
- Irodalmi kifejezésformák
 - o Az újonnan szerzett műfaji ismeretek, fogalmak biztos alkalmazása a műértelmezésben.
 - o A tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok szemléleti és stílári sajátosságainak bemutatása az elsajátított fogalmak alkalmazásával.
 - o Az olvasott művek elhelyezése különféle kontextusokban, például a magyar irodalom történetében, az alkotó életpályájában.
 - o A tanult epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának, esztétikai hatóelemeinek feltárása különböző szövegértelmező eljárásokkal, műfajelméleti ismeretek alkalmazásával.
- Ítéloképesség, erkölcsi, esztétikai érzékenység
 - o A tanult epikus és drámai művekben a szereplők rendszerének társadalmi és lélektani motivációjának bemutatása.
 - o A művek szereplőit vezérlő értékek és viselkedési minták azonosítása.
 - o Az értékrend és a beszédmód összefüggéseinek vizsgálata.

Cél:

- A stíluskorszakok és a legjelentősebb szellemi áramlatok áttekintése.
- Az irodalomtörténeti ismeretek gyarapítása a főbb irányzatok, azok képviselőinek a bemutatásával.
- A kommunikációs és műelemző képesség továbbfejlesztése.
- Az esztétikai érzékenység növelése.
- Jellemfejllesztés a tartalomban szereplő művek erkölcsi és eszmei mondanivalója által.

A továbbhaladás feltételei:

- A szöveg megértését biztosító néma olvasás, szöveghű felolvasás, kellő tempójú olvasható, rendezett írás.
- Az érvelés alkalmazása irodalmi beszámolóokban, mindennapi kérdések megválaszolásában és különféle tantárgyak feladatainak megoldásában.
- Az idézés szabályainak és etikai normáinak ismerete.
- Az órai eszmecserékben és az irodalmi művekben megjelenő álláspontok követése, az eltérő vélemények megértése, újfogalmazása.
- A kifejezés módok, stílusesszközök megfigyelése, értelmezése: a megbeszélrt művek értelmezésének világos összefoglalása.

- Tudásanyag megfogalmazása a magyar és világirodalom kiemelkedő alkotóiról írásban.
- A tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságainak bemutatása.
- A feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismertetése.

Értékelés:

- Tudatosan megszervezett folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Az értékelés formáit a tananyag alapján választjuk ki.
- Irodalmi és házi dolgozatok készítése.
- Memoriter: legalább 3 vers, egy-egy 10-15 soros prózarészlet vagy egy drámarészlet.

A klasszicizmus és felvilágosodás 10.(11.)

Óraszám: 28 (ajánlott)

Cél:

- A felvilágosodás eszméinek és a klasszicizmus jegyeinek megismerése, a kor kiemelkedő magyar és világirodalmi alkotásainak elemzésével.
- Házi olvasmányok kijelölésével az olvasottság gyarapítása.
- Az egyre önállóbb stíluselemzési készség fejlesztése, a nyelv poétikai lehetőségeinek önálló felfedezése, gondolatok, érzelmek, bátor, eredeti megfogalmazása.
- Megyénk irodalmi helyeinek megismerése (Sárospatak, Széphalom)
- Memoriterek szöveghű, kifejező előadása.

Követelmény:

- A tanuló legyen képes a kijelölt irodalmi művek értő befogadására, önálló, saját véleményének tükröztetésére.
- Ismerje meg a felvilágosodás eszmevilágának hatását a magyar irodalomra.
- Ismerje meg a művek lehetséges adaptációit.
- Ismerje meg lakóhelye és régiója irodalmi nevezetességeit.
- Szerzői portrék ismerete: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel (az életmű fontosabb jellemzői, minimum 2-3 lírai alkotás ismerete)
- Törekedjen a memoriterek pontos és mondanivalót kiemelő visszaadására.

Tartalom:

- Néhány szerző az európai felvilágosodás korából.
 - Ajánlott: Voltaire, Rousseau, Defoe, Swift, Goethe, Schiller, Hölderlin
- Néhány ajánlott szerző a magyar felvilágosodás korából
 - Bessenyei György életútja, kulturális programja
 - Batsányi János: A franciaországi változásokra
 - Kármán József irodalmi programja – A nemzet csinosodása
 - Kazinczy Ferenc irodalmi munkássága
- Csokonai Vitéz Mihály alkotói portréja és legalább 3 alkotása (Konstancinápoly, Az estve, Dorottya, A Reményhez, A tihanyi ekhóhoz, A Magánossághoz)
- Berzsenyi Dániel alkotói portréja – A közelítő tél és még legalább 2 műve (Vitkovics Mihályhoz, Levéltöredék barátnémhoz, A magyarokhoz I., A magyarokhoz II.)
- Fogalom: klasszicizmus, felvilágosodás, rokokó, szentimentalizmus, nyelvújítás, komikus eposz, enciklopédia, ironia, groteszk, pátosz, retorizáltság, klasszikus strófaszerkezet: aszklepiadészi, alkaioszi, szapphói, kaland-, levél-, utazó-, tézis- és történelmi regény
- Ajánlott fogalmak: racionalizmus, deizmus, röpirat, ízlésreform, pamflet, pictura, sententia, rezignáció

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- A tanulói kiselőadások minősítése
- Fogalmazások értékelése
- Memoriterek számonkérése

Romantika a világirodalomban 10.(11.)

Óraszám: 20 (ajánlott)

Cél:

- Irodalomtörténeti, stilisztikai ismeretek gyarapítása, a romantika eszméinek, stílusjegyeinek és hatásának megismertetése.
- A tartalomban megjelölt művek értő elemzése, a kijelölt alkotói portrék megismertetése.
- Az irodalmi hősök magatartási mintái alapján megjelenített emberi problémák, élethelyzetek, kapcsolatok, érzelmek, erkölcsi kérdések értő elemzése.
- A szerkezet, a kifejezőmód jelentése az adott mű világában, a kifejezésformák és a mű jelentései közötti összefüggés bizonyítása
- A kijelölt memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- Tudja jellemezni a romantikát mint korstílust, ismerje meg eszmei hátterét, hatását, jelentőségét.
- Legyen képes tanári szempontok alapján az értő, szabatos műelemzésre, tudatosan hasznosítsa a korstílus tágabb ismertetőit, tényeit.
- Ismerje fel a különböző stíluseszközök funkcióit, a betű szerinti és a metaforikus jelentés közti különbséget.

Tartalom:

- Legalább 2-3 vers a XIX. század világirodalmából.
 - Ajánlott: Novalis, Heine, Byron, Keats, Shelley
- Néhány epikai mű a XIX. század világirodalmából
 - Ajánlott: Hugo, Puskin, Balzac, Stendhal, Dickens, Hoffmann, Flaubert
- Fogalmak: romantika, verses regény, műfajkeveredés
- Ajánlott fogalom: verses regény, a felesleges ember, spleen, byronizmus, életideál

Értékelés:

- Folyamatos, tervszerű szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Szóban: kiselőadások, műelemzés, memoriter
- Írásban: műelemzés

A reformkor és a magyar romantika irodalma 10.(11.)

Óraszám: 35 (ajánlott)

Cél:

- Lásd a romantika világirodalmi részénél megjelölteket.

Követelmény:

- A feldolgozott lírai, epikai, drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismerete.
- Szerző és művének beható ismerete. Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde (a mű keletkezésének néhány jellemző ténye, műfaji sajátosságok, téma, kompozíció, motívumok, nyelvhasználat összefüggései, a mű értelmezése)
- Szerzői portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór
- Memoriterek elsajátítása.

Tartalom:

- Katona József: Bánk bán
- Kölcsey Ferenc: Hymnus – legalább 3 vers (Vanitatum vanitas, Zrínyi dala, Zrínyi második éneke, epigrammák), részletek értekező prózájából
- Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
 - Szózat
 - A vén cigány
 - legalább további 3 vers (A Gutenberg albumba, A merengőhöz, Gondolatok a könyvtárban, Előszó)
- Jókai Mór: Az arany ember v. más regény vagy 3-4 novellája
- Fogalom: románc, rapszódia, szimultán verselés, idő- és értékszembesítő vers, létösszegző vers
- Ajánlott fogalom: oximoron, paradoxon, , belső dialógus

Értékelés:

- Folyamatos tervszerű szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Szóban: kiselőadások, műelemzés, memoriter
- Írásban műelemzés

A magyar irodalmi népiesség 10.(11.)

Óraszám: 23 (ajánlott)

Cél:

- A népiesség fogalmának, jelentőségének, néhány kiemelkedő alkotójának megismerése, műveiknek értelmezése.
- Differenciáltan önálló komplex műelemzés.
- Memoriterek igényes előadása.

Követelmény:

- Petőfi Sándor és Arany János életművének ismerete (az életrajz jelentős tényei, a főbb művek beható szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között; az értelmezett művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban.
- A romantikus stílusjegyek felismerése az alkotásokban, a kijelölt művek megadott szempontok alapján való értelmezése.
- Sárospatak témával kapcsolatos emlékhelyeinek az ismerete.
- A kijelölt és szabadon választott memoriterek igényes előadása.

Tartalom:

- Petőfi Sándor: Az apostol
A helység kalapácsa
legalább 10 mű a korábban tanultakkal együtt, A XIX. század költői, Reszket a bokor mert..., Egy estém otthon)
- Arany János: Toldi estéje
legalább 10 műve a korábban tanultakkal együtt, közülük legalább 1 ballada (Letésem a lantot, A lejtőn, A tölgyek alatt, Epilógus, Mindvégig, A tamburás öreg úr, Ágnes asszony, Tengeri-hántás, Kertben, V. László, Híd-avatás)
- Ajánlott fogalmak: helyzetdal, komikus eposz, rapszódia, leíró költemény, negatív festés, romantikus elbeszélő költemény, elégico-óda, lélektani ballada, létösszegző vers, többszólamúság, a próféta költő, családi líra, elmélkedő reflexió

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Irodalmi dolgozat.
- Memoriterek számonkérése.

Rendszerezés 10.(11.)

Óraszám: 5 (ajánlott)

Cél:

- A művelődéstörténeti korszakok áttekintése.
- Alkotói életpályák, művek felidézése.
- Memoriterek megfelelő alkalmazása.

Követelmény:

- A tanult fogalmak alkalmazása.
- A tudásanyag megfogalmazása a magyar és világirodalom kiemelkedő alkotóiról.
- Tudjon idézni 3 verset, 10-15 soros prózarészletet, vagy egy drámarészletet.

Tartalom:

- Lásd a téma részletes kidolgozásainál.

Értékelés:

- Tanév végi értékelés.

Irodalom 11.(12.)

Óraszám: 111

Témakörök:

- Magyar irodalom a XIX. század második felében
- A XIX. század második felének világirodalma
- A XX. század első évtizedének magyar irodalma
- Az avantgárd
- Rendszerezés

Belépő tevékenységformák:

a) Kulturált nyelvi magatartás

- Megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben.

b) Szövegértés

- Szépirodalmi szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stiláris egység, a kifejtettség és információs gazdagság felismerése, értékelés.
- A XX. századi művek olvasásában, megbeszélésében újfajta befogadói magatartás kialakítása, saját olvasatok indoklása.
- Művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban.
- Különbségtétel az allegorikus és szimbolikus ábrázolás között, ezen alkotások értelmezési szintjeinek kibontása.

c) Szövegalkotás

- Képesség a fogalomhasználat szempontjából is szabatos, igényes kifejezőmód és a szemléletes, egyéni stílus ötvözésére.
- Irodalmi, művészeti élményekről önálló vélemény kifejtése szóban és írásban különféle műfajokban: ajánlás, glossza, riport, kísértkezés.
- Önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepika és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával.
- Nagypikái és drámai művek szóbeli és írásbeli bemutatása, különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek.
- Különbségtétel az allegorikus és szimbolikus ábrázolás között a szöveg értelmezési szintjeinek kibontásával.

d) Tanulási képesség

- Az ismeretterjesztő (pl. műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás formájában.

e) Irodalmi kifejezőmódok

- A hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyas líra, az összetett hangnemség, a groteszk és az irónia szerepe.
- Művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempontok követésével.
- A magyar és az európai hagyományok és a modernség együttthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban.
- Stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalomszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban (az impresszionizmustól a szürrealizmusig).
- Irányzatok korszakolása, csoportosítása, jellemző vonások, jellegzetes műalkotások társítása.

f) Irodalmi műveltség, ítélőképesség, erkölcsi érzékenység és tudatosság

- Jellemző hőstípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság stb.), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.
- Az emberi kapcsolatok mikrotörténeteinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése.
- Annak megvitatása, indoklása, hogy a különféle alkatoknak, magatartásformáknak, világlátásnak milyen szerepe van az életművek alakításában.
- Világlátási, társadalomkritikai, filozófiai hatások megfigyelése az életművekben, egyes alkotásokban, a lehetséges értelmezések mérlegelése, összevetése, a különbségek megfogalmazása.
- Az értékek átrendeződésének, az értékkeresés és értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése és egy vagy több mű alapján következtetések megfogalmazása.
- A tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének bizonyítása; az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

A hosszabb felkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

Az ismeretterjesztő (pl. műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás formájában.

a) A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

- A tanult jelentéstani, stilisztikai jelenségek fogalmi szintű megnevezése, e tudásanyag önálló alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében.
- Szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek feldolgozása, értelmezése, értékelése jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás stb.).
- A konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértése.
- Jelentéstani és stilisztikai tanulmányok hasznosítása az egyéni szókincs gazdagításában, a témának, a címzettnek, a műfajnak megfelelő árnyalt kifejezés mód továbbfejlesztésében.
- A helyesírás értelmező, esztétikai szerepének megfigyelése különféle szövegekben; e lehetőségek felhasználása saját szövegalkotásban.

b) Irodalmi kifejezésformák

- A hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepe.
- Művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempontok követésével.
- A magyar és az európai hagyományok és a modernség együtthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban.
- Stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalomszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban (az impresszionizmustól a szürrealizmusig).
- Irányzatok korszakolása, csoportosítása, jellemző vonások, jellegzetes műalkotások társítása.

c) Irodalmi műveltség, ítélőképesség, erkölcsi érzékenység és tudatosság

- Jellemző hős típusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság stb.), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.
- Az emberi kapcsolatok mikrotörténeteinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése.

- Annak megvitatása, indoklása, hogy a különféle alkatoknak, magatartásformáknak, világlátásnak milyen szerepe van az életművek alakításában.
- Világlátási, társadalomkritikai, filozófiai hatások megfigyelése az életművekben, egyes alkotásokban, a lehetséges értelmezések mérlegelése, összevetése, a különbségek megfogalmazása.
- Az értékek átrendeződésének, az értékkeresés és értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése és egy vagy több mű alapján következtetések megfogalmazása.
- A tárgyalt korszak stílusirányzatai sokszínűségének bizonyítása; az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Cél:

- A stílusirányzatok és a legjelentősebb szellemi áramlatok áttekintése.
- Az irodalomtörténeti ismeretek gyarapítása.
- Szerzők és alkotásaik megismerése.
- A műelemző képesség fejlesztése.
- Az olvasottság gyarapítása.
- A memoriterek gyarapítása.

Továbbhaladási feltételek:

- A XX. századi szépirodalmi és egyéb művek olvasásában, megbeszélésében önálló vélemény kialakítása, indoklása.
- Irodalmi, művészeti élményekről vélemény kifejtése szóban és írásban, különféle műfajokban: kommentár, ajánlás, kisértékezés.
- Önálló könyvtári munka, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés, az információfeldolgozás szabályainak megtartásával.
- Adott szempontú műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásokról.
- Nagypikái és drámai művek szóbeli és írásbeli bemutatása.
- Művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempontok követésével.
- Jellemző hóstípusok, jellegzetes konfliktushelyzetek bemutatása, értelmezése.
- Stílusirányzatok jellemző vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban (az impresszionizmustól a szürrealizmusig).

Értékelés:

- Tudatosan megszervezett folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Irodalmi és házi dolgozatok készítése.
- Év végén szóbeli vizsga .
- Memoriterek számonkérése – legalább 3vers, egy-egy 15-20 soros epikai vagy egy drámarészlet.

Magyar irodalom a XIX. század második felében 11.(12.)

Óraszám: 25 (ajánlott)

Cél:

- Irodalomtörténeti ismeretek bővítése a századvég irodalmi irányzatainak és azok hatásának megismertetésével.
- Az olvasottság gyarapítása.
- Az önálló komplex műelemzés során az irodalmi hősök magatartásának elemzése.
- A kijelölt memoriterek igényes előadása.

Követelmény:

- Ismerje meg a század második felének irányzatait, legjelesebb képviselőit.
- Szerző és művének beható ismerete: Madách Imre: Az ember tragédiája (a mű keletkezésének néhány jellemző ténye, műfaji sajátosságok: a téma, a kompozíció, a motívumok, a nyelvhasználat összefüggései, a mű értelmezése).
- Szerzői portré ismerete: Mikszáth Kálmánról.
- A műelemzések során alkalmazza új irodalmi és egyéb művészeti ismereteit.
- A memoriterek előadása legyen élmény a hallgatóság számára.

Tartalom:

- Madách Imre: Az ember tragédiája
- Mikszáth Kálmán legalább egy regénye vagy kisregénye, legalább 2 novellája (Beszterce ostroma, A Noszthy fiú esete Tóth Marival – Tót atyafiak, A jó palócok)
- Ajánlott alkotók: Vajda János, Kemény Zsigmond, Petelei István, Gozsdu Elek, Bródy Sándor, Gárdonyi Géza, Tömörkény István, Thury Zoltán, Ambrus Zoltán, Papp Dániel, Csáth Géza
- Fogalmak: pozitívizmus, hangulatlíra, drámai költemény

Értékelés:

- Folyamatos, tervszerű ellenőrzés írásban és szóban
- Irodalmi dolgozat készítése
- Memoriter számonkérése

Óraszám: 22 (ajánlott)

Cél:

- Az irodalomtörténeti ismeretek bővítése a stíluskorszakokról, eszmeáramlatokról.
- Realizmus, naturalizmus a XIX. századi regényekben.
- A műértelmező készség fejlesztése.

Követelmény:

- Művek, művészetek ismerete a XIX. század második felének európai próza- és drámairodalmából és lírájából.
- A művek tágabb kontextusában való eligazodás.
- Stílusirányzatok megismerése.

Tartalom:

- Gogol, Tolsztoj vagy Dosztojevszkij legalább egy műve vagy műrészlete (Gogol: A köpönyeg, Tolsztoj: Ivan Iljics halála, Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés)
- Csehov vagy Ibsen legalább egy drámája (Sirály, A vadkacsa)
- Legalább egy-egy szimbolista és/vagy impresszionista alkotás (Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Mallarmé, Rilke, Whitman)
- A líra átalakulása a XIX. század második felében.
- Fogalom: pozitívizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, fejlődésregény, karrierregény, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, tragikomédia
- Ajánlott fogalom: eszme-regény, típus, tipikusság, groteszk, fantasztikum, elhallgatás, szimbolikus cím, párhuzamos monológok, környezetrajz, élethazugság, szimbólumtechnika, polifonikus regény

Értékelés:

- Folyamatos tervszerű szóbeli és írásbeli ellenőrzés

Óraszám: 44 (ajánlott)

Cél:

- A századelő társadalmi és irodalmi törekvéseinek megismerése.
- A Nyugat szerepének és jelentőségének, az első nemzedék alkotóinak megismerése.
- A műelemző készség fejlesztése.

Követelmény:

- Legyen képes a tartalomban megjelölt művek komplex elemzésére, hasznosítva az irodalmi és művészeti irányzatokról tanultakat.
- Fedezze fel önállóan a nyelv poétikai lehetőségeit, alkalmazza szóbeli szövegszerkesztésben a megismert kifejezésmódokat.
- Életművek ismerete: Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső (az életrajz jelentős tényei, a főbb művek beható szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között: témák, kérdésfelvetések, élethelyzetek, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok, az értelmezett művek elhelyezése az életműben).
- Szerzői portré ismerete: Móricz Zsigmond (az életmű legfontosabb jellemzői, 1-2 epikai alkotás ismerete: téma, műfaj, kompozíció, jellemző motívumok, kérdésfelvetések).
- Szerzők és művek ismerete: Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád (1-2 jellemző mű bemutatása, értelmezése)
- Memoriterek kifejező és szöveghű előadása

Tartalom:

- Ady Endre: Az eltévedt lovas
A Sion hegy alatt
még legalább 6 vers (Góg és Magóg fia vagyok én, Kocsi-út az éjszakában, A Tisza-parton, Az ős Kaján, Héja-nász az avaron, Lédával a bálban, Harc a Nagyúrral, Álmom: az Isten, Szeretném, ha szeretnének, Az eltévedt lovas)
- Babits Mihály: Jónás könyve
még legalább 6 mű (Esti kérdés, Balázsolás, Húsvét előtt, A lírikus epilógja, In Horatium, Óda a bűnhöz, Holt próféta a hegyen, Ősz és tavasz között, legalább egy esszé vagy tanulmányrészlet)
- Kosztolányi Dezső: legalább 2 novellája (Esti Kornél történetek)
legalább 1 regény (Édes Anna) vagy regényrészlete
legalább 5 vers (A szegény kisgyermek panaszai, Boldog, szomorú dal, Hajnali részegség, Szeptemberi áhítat, Számadás)

legalább egy esszéje vagy esszéreszlete

- Móricz Zsigmond: legalább 1 regénye (Az isten háta mögött, Árvácska, Tündérbert, Úri muri)
vagy 2 novellája (Barbárok, Hét krajcár, Tragédia)
- Krúdy Gyula legalább 2 novellája (Szindbád történetek)
- Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem
legalább még 2 műve (Így írtok ti, Utazás a koponyám

körül)

- Juhász Gyula legalább 2 verse (Anna örök, Milyen volt..., Tiszai csönd, Tápai lagzi)
- Tóth Árpád legalább 2 verse (Rímes, furcsa játék, Elégia egy reketyebokorhoz, Körúti hajnal, Jó éjszakát!, Esti sugárkoszorú)
- 1-2 mű a Nyugat szerzőitől – Kaffka Margit, Csáth Géza, Füst Milán
- Fogalom: szerepvás, önmegszólító verstípus, novellaciklus, regényciklus, esszé, karcolat, paródia, látvány, látomás, parafrázis, kevert ritmusú vers
- Ajánlott fogalom: vízió, körmondat, karikatúra

Értékelés:

- Szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Irodalmi dolgozat
- Memoriter számonkérése

Az avantgárd 11.(12.)

Óraszám: 15 (ajánlott)

Cél:

- A századelő irodalmi, művészeti irányzatainak a megismerése.
- Tájékozottság a kor legjelesebb alkotóinak életművében.
- A tartalomban megjelölt művek értő befogadása, differenciáltan önálló komplex műelemzések.
- Az olvasottság növelése, memoriterek elsajátítása.
- Önálló könyvtári munka.

Követelmény:

- Ismerje meg az avantgárd jellemzőit, művészeti irányzatait, törekvéseit, képviselőit.
- Sajátítsa el a magyar és világirodalom kapcsolat- és hatásrendszerét a korszak író és költőnemzedékének néhány jelentős alkotásával.
- Műelemzésben hasznosítsa a korszak műveltségi anyagát az olvasott művek tágabb kontextusában.

Tartalom:

- Az avantgárd irányzatai
- Néhány mű az európai és magyar avantgárd irodalmából
 - Apollinaire: A Mirabeau-híd
 - A megsebzett galamb és a szökőkút
 - Kassák Lajos: Mesteremberek
 - A ló meghal, a madarak kirepülnek
- Fogalom: avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, képvers, szabad vers
- Ajánlott fogalmak: kubizmus, dadaizmus, konstruktivizmus, programvers, énregény

Értékelés:

- Szóbeli és írásbeli ellenőrzés.

Rendszerezés 11.(12.)

Óraszám: 5 (ajánlott)

Cél:

- A tanult korszakok, stílusirányzatok felelevenítése.
- Alkotói életpályák, művek felidézése.
- Memoriterek megfelelő alkalmazása.

Követelmény:

- A tanult fogalmak alkalmazása.
- Tudásanyag megfogalmazása a magyar és világirodalom kiemelkedő alkotóiról.

Értékelés:

- Szóbeli év végi vizsga.
- Tanév végi értékelés.

Irodalom 12.(13.)

Óraszám: 96

Témakörök:

- Világirodalom a XX. században
- A magyar irodalom a két világháború között és a XX. század második felében

- A kortárs magyar irodalom
- Az irodalom határterületei
- Rendszerezés

Belépő tevékenységformák:

a) Kulturált nyelvi magatartás

- Kommunikatív szempontok tudatos alkalmazása a különféle szövegek elemzésében, értékelésében: a kommunikációs funkció, előfeltevések, tudáskeret, pragmatikai jelentés stb. megítélésében.
- Az irodalom létformáját figyelembe vevő olvasói magatartás, érzelmi és értelmi érvekkel alátámasztott véleményformálás, a vélemény tárgyszerű megfogalmazása.

b) Szövegértés

- Egyszerűbb irodalomelméleti, nyelvészeti szakszövegek olvasása, feldolgozása, ismeretanyaguk beépítése a tanult anyagba.
- Annak alkalmazása, hogyan hat egymásra a szöveg és az olvasó világismerete (előzetes tudása, élettapasztalata, érzelmei, képzeletei).
- A jelen irodalmi szövegek befogadásában, megértésében nyitottság a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveg hagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt.

c) Szövegalkotás

- Gyakorlottság az értekezés és esszé írásában, megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel szabatos és egyéni stílusban.
- A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles, lényegre törő szóbeli előadás különféle közlésformákban (ismertetés, összehasonlítás, kifejtés, összegzés).
- Az irodalmi és más olvasmányok széles választékát magában foglaló tájékozottság és személyes érintettség kifejezése a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelően szóban és írásban.

d) Tanulási képesség

- A továbbtanulásra való felkészülésként egyéni kutatómunka alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása: a könyvtárhasználat, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával.
- Önálló tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, pl. antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.
- Tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (pl. irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar

elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrendezése.

- Erkölcsi dilemma, irodalmi élmény értelmezéséhez, megvitatásához érvek felkutatása, válogatása, értékelése.

e) Irodalmi kifejezésformák

- Az olvasott művekben a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok összefüggései, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése.
- Az elemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel.
- Következtetések megfogalmazása az újonnan olvasott művek műnemi, műfaji sajátosságaiból, irányzati, egyedi stílusbeli jellemzőkből; előadásmódból, versformákból – szakszerű fogalomhasználattal.
- Műnemi, poétikai stb. fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása a műnek, témának és a kontextusnak megfelelő alkalmazásával.
- Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése, történeti változásainak vizsgálata.
- A művészeti ágak (irodalom, zene, építészet, képzőművészet, színház, film) kölcsönhatásának bemutatása példákkal.
- Világszemlélet, filozófia, magatartásforma koronkénti meghatározottságai és művészi megjelenései: legalább egy korszak két művészeti ágának, tematikus és kifejezésmódbeli sajátosságainak összehasonlítása.
- Az olvasott-látott művekhez kapcsolódó színházi konvenciók alapján korok színházának bemutatása.

f) Irodalmi műveltség, ítélőképesség, erkölcsi érzékenység és tudatosság

- Életművek, szerzői portrék ismeretének bizonyítása.
- Néhány szerző (pl. József Attila, Kosztolányi Dezső, Babits Mihály) utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, művészetben.
- Jellegzetes tendenciák, magatartásformák megfigyelése, megvitatása a közelmúlt és a jelenkor problémáinak megjelenítésében.
- Az irodalmi szövegek egymásrautaltságát és összekapcsolódását bizonyító kortárs irodalmi szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció bizonyítása.
- Néhány példával bizonyítása annak, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.
- A magyar irodalom korszakainak főbb jellemzői: tények és példák az olvasott művekből.
- Alapvető kronológiai és irodalmi topográfiai tájékozottság.
- Életművek és műalkotások gondolati, tematikus, motivikus összevetése.
- Törekvés a kortárs kultúrában való önálló tájékozódásra.

- Tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúráközvetítő intézmények körében.
- Az irodalom határterületeinek néhány példával történő bemutatása: a művek és műfajok, amelyeknek érintkezési pontjai vannak más művészetekkel, továbbá azok a kialakult vagy formálódó „műfajok”, amelyek kívül esnek az esztétikai értékítélet határán, de befolyásolják az ízlést és a világképet (pl. folklór, tömegkultúra, zene).
- A szórakoztató irodalom vonzerejének és csapdáinak megfigyelése, értelmezése, tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása.

Cél:

- A jelentős szellemi áramlatok áttekintése.
- Az irodalomtörténeti ismeretek gyarapítása, szerzők és alkotásaik megismerése.
- Az olvasottság gyarapítása.
- Az érettségire való felkészülés.

Továbbhaladási feltételek:

- A megértést biztosító olvasni tudás; törekvés a rendezett, olvasható írásképre, megfelelő helyesírásra minden írásbeli munkában.
- A könyvtár lehetőségeinek felhasználása önálló feladatok megoldásához: szakszerű anyaggyűjtés, -feldolgozás, idézés.
- Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok birtokában az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének és a szöveg jelentésének értelmezése.
- Értekezés és esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos és egyéni stílusban.
- A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles szóbeli előadás, ismertetés, összegzés.
- Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése.
- Életművek ismeretének bizonyítása: az alkotói pálya jelentős irodalomtörténeti tényeinek, tematikai, formabeli változatosságának bemutatásával.
- Művek közötti kapcsolatok, témák felismerése és értékelése.
- A pályakép néhány tematikus, műfajbeli, tartalmi változásának bemutatása, összhangban az egyes életművek sajátosságaival.
- Néhány korábban tanult szerző XX. századi utóélete, hatása az irodalmi hagyományban.
- Portré: szerző és műve, az életmű jellemző témáinak, műfajainak bemutatásával.

Értékelés:

- Folyamatos tervszerű szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Irodalmi és házi dolgozatok.
- Önálló műelemzés készítése.
- Memoriter számonkérése (legalább 3 vers és egy-egy 15-20 soros epikai vagy drámarészlet)

A világirodalom a XX. században 12.(13.)

Óraszám: 25 (ajánlott)

Cél:

- A korszakban élő irodalmi és művészeti irányzatok megismerése, tájékozottság a kor legjelesebb alkotóinak életművében.
- A tartalomban megjelölt művek értő befogadása, differenciáltan önálló komplex műelemzések.
- Az olvasottság növelése, memoriterek elsajátítása.
- Önálló könyvtári munka.

Követelmény:

- A színház és dráma ismerete a korszakban.
- A korszak különböző művészeti ágainak (zene, építészet, képzőművészet, színház- és filmművészet) párhuzamainak ismerete irodalmi művekkel.
- Műelemzésekben a korszak műveltségi anyagának hasznosítása.

Tartalom:

- Legalább két szerző egy-egy műve, műrészlete a XX. századi világirodalomból, pl.:
 - Franz Kafka néhány novellája vagy regényrészlete (Az átváltozás)
 - Thomas Mann egy-két novellája vagy regényrészlete (Mario és a varázsló, Tonio Kröger)
 - Hemingway novellák vagy regényrészlet (Az öreg halász és a tenger, Indián tábor)
 - Garcia Lorca néhány lírai alkotása
 - Brecht egy színműve (Kurázs mama és gyermekei)
 - Bulgakov egy műve vagy részlege (Mester és Margarita)
- Szépprózai művek, műrészletek, legalább három szerző egy-egy alkotása, vagy részletek; legalább egy dráma. Pl.:
 - Camus, Golding, Garcia Marquez, Herse, Orwell, Szolzsenyicin, Dürrenmatt, Beckett, Hrabal alkotásai

- Fogalmak: egzisztencializmus, posztmodern, tömegkultúra, virtualitás, abszurd dráma, epikus dráma és színház, utópia, ellenutópia, archetípus, toposz, mítosz, parabola, abszurd, szubjektív idő, objektív idő

Értékelés:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Fogalmazás készítése

A magyar irodalom a két világháború között és a XX. század második felében 12.(13.)

Óraszám: 40 (ajánlott)

Cél:

- Az olvasottság gyarapítása.
- A korszak irodalmi és művészeti irányzatainak megismerése.
- A megjelölt művek értő befogadása, műelemzések készítése.
- Önálló könyvtári munka.
- Memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- József Attila életművének ismerete (az életrajzi jelentős tényei, a főbb művek beható szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között, az értelmezett művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban).
- Szerzők és művek ismerete – Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, Ottlik Géza, Weöres Sándor, Örkény István, Németh László, Márai Sándor, Pilinszky János
- A memoriterek kifejező és szöveghű előadása.
- A korszak különböző művészeti ágainak (pl.: zene, építészet, képzőművészet, színház- és filmművészet) párhuzamainak ismerete irodalmi művekkel.

Tartalom:

- Szabó Lőrinc 2-3 műve, köztük egy versciklus részletei
- József Attila: Óda
legalább még 6-8 műve (a Külvárosi éj, A város peremén, Téli éjszaka közül legalább egy; a Karóval jöttél; Tudod, hogy nincs bocsánat, Bukj föl az árból, Talán eltűnök hirtelen..., Íme, hát meggletem hazámat című versek közül legalább egy; további ajánlott versek: Nem én kiáltok, Tiszta szívvel, A Dunánál, Ringató, Klárisok, Kései sirató, Flóra, Flórának)

- Illyés Gyula – egy prózája (pl.: Puszták népe), legalább 2 verse (Egy mondat a zsarnokságról, Bartók, Koszorú)
- Radnódi Miklós – legalább 4 műve, köztük egy ekloga (Hetedik ekloga, Erőltetett menet, Tétova óda, Razglednicák, Mint a bika, Járkálj csak, halálraítélt)
- Németh László – egy szépprózai mű vagy részlete (Iszony), legalább egy esszé
- Márai Sándor – 1 műve vagy szépprózai műrészlete
- Ottlik Géza – egy regénye (Iskola a határon) vagy két kisprózája
- Weöres Sándor – legalább 2-3 műve
- Pilinszky János – legalább 2 verse
- Örkény István – 2-3 műve, köztük egypercesek és egy dráma (Tóték) vagy részlet
- Fogalmak: ekloga, idill, bukolika, tárgyas költészet, négysoros, egysoros, hosszú vers, szonettciklus, esszéregény, napló, komplex kép, síkváltás, szociográfia

Értékelés:

- Szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Irodalmi és házi dolgozat készítése.
- Memoriterek számonkérése.

A kortárs magyar irodalom 12.(13.)

Óraszám: 20 (ajánlott)

Cél:

- Az irodalmi műveltség új ismeretekkel való gazdagítása a közelmúlt és jelen irodalmából (új témák, kifejezésmódok, műfajok).
- Az olvasott művek erkölcsi-érzelmi kérdéseinek tárgyyszerű elemzése szabatos stílusban.
- Az esztétikai fogékonyság növelése.
- Tájékozódás a megismert művek különböző adaptációiról.
- Könyvtári kutatómunka.
- Memoriterek elsajátítása.

Követelmény:

- Az irodalom legújabb tendenciáinak megismerése.
- Az irodalmi kifejezésmód általánosabb sajátosságainak az összehasonlítása.
- Tájékozottság az irodalom változó szerepéről, az irodalomra reagálás módjairól, a hatáskeltés eszközeiről.
- Szerző és mű ismerete a kortárs irodalomból – például: Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domonkos, Vas István.
- Memoriterek elsajátítása.

Tartalom:

- Nemes Nagy Ágnes legalább 2 verse és egy esszéje.
- Művek, műrészletek a kortárs hazai és határon túli magyar irodalomból, legalább 3 szerzőtől – például: Nagy László, Szilágyi Domonkos, Vas István – 2-3 vers, egy esszé vagy más prózarészlet
- Legalább egy regény vagy regényrészlet a XX. század második felének magyar irodalmából.

Értékelés:

- Szóbeli és írásbeli ellenőrzés
- Fogalmazás készítése
- Memoriter számonkérése

Az irodalom határterületén 12.(13..

Megjegyzés:

- A témakört célszerű beépíteni a korábbi fejezetekbe.

Tartalom:

- Az irodalom létmódja filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban.

Rendszerezés 12.(13.)

Óraszám: 11 (ajánlott)

Cél:

- A tanult témakörök, szerzők, művek felidézése.
- A memoriterek felidézése.

Követelmény:

- A tanult fogalmak alkalmazása.
- A tudásanyag megfogalmazása a magyar és világirodalom kiemelkedő alkotóiról, alkotásairól.
- A tanult korszakok, szellemi irányzatok ismerete.

Tartalom:

- Lásd a részletes témakidolgozásoknál.

Értékelés:

- Tanév végi értékelés.

Irodalom fakultáció

Óraszámok:

12. évfolyam évi óraszám: 92,5

heti óraszám: 2,5

13. évfolyam évi óraszám: 80

heti óraszám: 2,5

Az iskola a tanulás szervezésének változatos módjaival lehetőséget biztosít a diákoknak, hogy érdeklődésüknek, képességeiknek, eredményeiknek, pályaválasztási szándékuknak megfelelően tanulhassanak. Így lehetőségük nyílik arra, hogy a 12-13. évfolyamon közép ill. emelt szintű irodalom fakultációt válasszanak, effektíve növelve ezzel, ám külön tárgyként megjelenítve, az irodalommal töltött órák számát.

Cél és feladat:

- A szabad irodalomfakultáció-választás lehetőséget teremt a tanulóknak arra, hogy az irodalmi kultúra témakörben rendszerező, elmélyítő, szisztematikus ismétléssel felkészüljenek az érettségire.
- Ennek az órának a feladata a szabadon választott témaköröknek és emelt szintű felkészítés esetén a kerettanterven túl nyúló témáknak a feldolgozása.
- A kizárólagosan irodalomtörténeti megközelítés helyett más szempontú elemzések, értelmezések megalkotása is itt folyik.
- Az érettségi- vizsgaszintenként különböző- követelményrendszerének figyelembevételével általánosan elvárható: a gondolkodási képességek fejlesztése,
- az esztétikai érzékenység növelése, az önálló befogadói, értelmezői magatartás erősítése,
- a szereplői attitűdök mint lehetséges magatartásformák megélése, saját életben is érvényesíthető normák követése ill., elvetése,
- a civilizációs értékek és a kulturális hagyományok közvetítése,
- a nemzeti, nyelvi, kulturális identitás kialakítása,
- más nyelveknek és kultúráknak a megismerése,
- egymás mellett létező kulturális formák (nemzeti és regionális, elit és

„tömeg”, hivatalos és szubkultúra) felismerése,

- problémaérzékenység, kritikai képesség fejlesztése,
- önálló véleményformálás, értékítélet megfogalmazásának gyakorlása,
- az önművelésre való igény kialakítása,
- önismeret, személyiségfejlesztés,
- az információáram tapasztalható előnyeinek, hátrányainak tudatosítása,
- a nyelvi megértés és kifejezés képességének fejlesztése,
- az elvárható nyelvi kultúra tudatos használata.

Fejlesztési követelmények:

1. Kulturált nyelvi magatartás:

- az életkornak megfelelő kommunikáció minden beszédhelyzetben,
- a beszédpartnerekkel való együttműködés képessége,
- a másként vélekedők álláspontjának megértése és tisztelete,
- a saját vélemény megvédése, illetve korrigálása,
- a kommunikációs zavarok fölismerése és képesség feloldásukra,
- a manipulációs szándékok fölismerése,
- a verbális eszközök, illetve a szöveg- és mondatfonetikai eszközök valamint a nem verbális kifejezés (testbeszéd) sikeres összehangolása,
- a megfelelő stílus és nyelvi magatartás megtalálása a magán- és a nyilvános kommunikáció ismeretlenhelyzeteiben is,
- az informatikai közlésekre vonatkozó tudásanyag bővítése
- szövegalkotási készségek erősítése

2. Szövegértés:

- szövegek gondolatmenetének, jelentésszerkezetének feltárása, a szöveg szó szerinti és mögöttes jelentésének értelmezése,
- az elemzési jártasság színvonalának emelése a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani ismeretekkel,
- az elemzés kiterjesztése a szépirodalmi szövegek mellett a szakmai-

tudományos, publicisztikai, közéleti szövegek feldolgozására, értelmezésére is,

- a szövegek nyelvi-stilisztikai, retorikai sajátosságainak megnevezése,
- a szövegek közti kapcsolatok vizsgálata, az azonos problémák különböző megközelítéseinek, a különféle értelmezések összehasonlítása és a velük kapcsolatos önálló állásfoglalás.

3. Szövegalkotás:

- a szabatos fogalmazás követelménye,
- a személyiséget kifejező, egyéni stílus fejlesztése,
- a saját nyelvi teljesítmény megítélése,
- szövegtípusok a magánéleti és társas-társadalmi élet szóbeli és írásbeli megnyilatkozásában, valamennyi kommunikációs funkcióban (tájékoztató-ábrázoló, kifejező, meggyőző, felhívó, kapcsolatteremtő és -tartó);
- a korábban is gyakorolt közlésformák (elbeszélés, leírás, jellemzés) alkotásának, használatának folyamatos fejlesztése,
- kellő szóbeli és írásbeli gyakorlat szerzése az érvelés technikájában,
- sokféle szövegalkotó tevékenység, például személyes élmények, belső képek fölidézése, játékos szöveg-átalakítás, publicisztikai műfajok művelése, kreatív-produktív gyakorlatok, valamint hosszabb fölkészülést igénylő tanulmány, pályázat, projektmunka alkotása.

4. A tanulási képesség fejlesztése:

- a kapcsolatteremtés és az együttműködés képességének alakítása a társakkal, a szöveggel,
- a nyelvhasználat, a gondolkodás, a viselkedés és érzelemkifejezés összefüggéseinek megértése,
- a kognitív képességek tevékenységekben való alakítása: a történeti gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése,
- a jelentésszintekre vonatkozó szövegelemzési eljárások, az indukció és dedukció, a következtetés, az analízis és szintézis logikai eljárásainak alkalmazása,
- különféle információhordozók (könyvtár, elektronikus könyvtár) használata,

kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal történő eligazodás az információk világában (digitális kompetencia),
az önképzés lehetőségeinek értékteremtő felhasználása.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete:

- a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerése, fogalmi szintű ismerete, a tanultak tudatos alkalmazása,
- ismeretek a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról,
- ismeretek a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatairól.

6. Az irodalom és az olvasó kapcsolata:

- annak vizsgálata, milyen hatása és olvasatai lehetnek egy műnek a maga korában, mik az érintkezési pontjai a kortársak műveivel, milyen a megítélése az utókorban,
- az irodalomolvasás élményszerűsége, a kapcsolatteremtés a tananyag és a tanulók személyes életproblémái között,
- az irodalmi élményeknek nemcsak tárgyszerű, hanem kreatív, játékos feldolgozása,
- a művek tágabb kontextusban való látása, például egy-egy téma változatainak, más művészeti ágakban való adaptációinak összehasonlítása,
- az önismeret, az önkritika folyamatos fejlesztése.

7. Az irodalmi műveltség elsajátítása:

- az irodalom folytonosságának és intertextuális létmódjának megismerése,
- tájékozottság a kortársi és a klasszikus művek poétikai, műfaji, és tematikus kapcsolataiban,
- képesség a művek jelentéseinek, erkölcsi tartalmainak, esztétikai elemeinek megértésére, a tanult fogalmak használatával szóban és írásban,
- tájékozottság az európai és a magyar irodalom történetében, kapcsolódási pontjaikban.

Belépő tevékenységformák:

1. Kulturált nyelvi magatartás

- Kommunikatív szempontok tudatos alkalmazása a megnyilatkozásokban, a különféle szövegek elemzésében, értékelésében: a kommunikációs funkció, előfeltevések, tudáskeret, pragmatikai jelentés stb. megítélésében.
- Az irodalom létformáját figyelembe vevő olvasói magatartás, érzelmi és értelmi érvekkel alátámasztott véleményformálás, a vélemény tárgyyszerű megfogalmazása.

2. Szövegértés

- Egyszerűbb irodalomelméleti, nyelvészeti szakszövegek olvasása, feldolgozása, ismeretanyaguk beépítése a tanult anyagba.
- Kritikai, mérlegelő olvasatok.
- Annak alkalmazása, hogyan hat egymásra a szöveg és az olvasó világismerete (előzetes tudása, élettapasztalata, érzelmei, képzeletei).
- A jelen irodalmi szövegek befogadásában, megértésében nyitottság a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt.

3. Szövegalkotás

- Gyakorlottság az értekezés és esszé írásában, megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel szabatos és egyéni stílusban.
- A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles, lényegre törő szóbeli előadás különféle közlésformákban (ismertetés, összehasonlítás, kifejtés, összegzés).
- Az irodalmi és más olvasmányok széles választékát magában foglaló tájékozottság és személyes érintettség kifejezése a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelően szóban és írásban.

4. Tanulási képesség

- A továbbtanulásra való felkészülésként egyéni kutatómunka alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása: a könyvtárhasználat, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával.
- Önálló tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, pl. antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

- Tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (pl. irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrendezése.
- Erkölcsi dilemma, irodalmi élmény értelmezéséhez, megvitatásához érvek felkutatása, válogatása, értékelése.

5. Ismeretek az irodalomról

- Az olvasott művekben a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok összefüggései, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése.
- Az elemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel.
- Következtetések megfogalmazása az újonnan olvasott művek műnemi, műfaji sajátosságaiból, irányzati, egyedi stílusbeli jellemzőkből; előadásmódból, versformákból – szakszerű fogalomhasználattal.
- Műnemi, poétikai stb. fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása a műnek, témának és a kontextusnak megfelelő alkalmazásával.
- Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése, történeti változásainak vizsgálata.
- A művészeti ágak (irodalom, zene, építészet, képzőművészet, színház, film) kölcsönhatásának bemutatása példákkal.
- Világszemlélet, filozófia, magatartásforma koronkénti meghatározottságai és művészi megjelenései: legalább egy korszak két művészeti ágának, tematikus és kifejezőmódbeli sajátosságainak összehasonlítása.
- Az olvasott-látott művekhez kapcsolódó színházi konvenciók alapján korok színházának bemutatása.

6. Az ítélőképesség, erkölcsi érzékenység és tudatosság

- Életművek, szerzői portrék ismeretének bizonyítása.
 - Néhány szerző (pl. József Attila, Kosztolányi Dezső, Babits Mihály) utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, művészetben.
 - Jellegzetes tendenciák, magatartásformák megfigyelése, megvitatása a közelmúlt és a jelenkor problémáinak megjelenítésében.
 - Az irodalmi szövegek egymásra utaltságát és összekapcsolódását bizonyító kortárs irodalmi szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció bizonyítása.
- Néhány példával bizonyítása annak, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.
- A magyar irodalom korszakainak főbb jellemzői: tények és példák

az olvasott művekből.

- Alapvető kronológiai és irodalmi topográfiai tájékozottság.
- Életművek és műalkotások gondolati, tematikus, motivikus összevetése.
- Törekvés a kortárs kultúrában való önálló tájékozódásra.
- Tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúráközvetítő intézmények körében.
- Az irodalom határterületeinek néhány példával történő bemutatása: a művek és műfajok, amelyeknek érintkezési pontjai vannak más művészetekkel, továbbá azok a kialakult vagy formálódó „műfajok”, amelyek kívül esnek az esztétikai értékítélet határán, de befolyásolják az ízlést és a világképet (pl. folklór, tömegkultúra, zene).
- A szórakoztató irodalom vonzerejének és csapdáinak megfigyelése, értelmezése, tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása.

Témakörök, tartalmak:

A 12. évfolyamon elsődlegesen az előző évfolyamokon tanult kerettantervi anyagok rendszerezése folyik, a 13. évfolyamon az utolsó két év ismeretei (középszint, *emelt szint*) a következő **értelmezési szintek** alapján:

- Műfajok, poétika - felismerés, összehasonlítás
- *poétikai szempontú összevetés, a történeti változások vizsgálata*
- Korszakok, stílustörténet – a kifejezőmód, a világlátás változása a különféle korokban
- *azonosság és változás az irodalomban (irányzatok kifejezőmódok, témák)*
- Témák, motívumok - motívum, témaváltozatok felismerése, értelmezése
- *toposz, archetípus, motivikus összefüggések, továbbbélések*

Szerzők:

I. 12. évfolyam

II. 13. évfolyam

1. Életművek:

- Az életút, életmű jelentős tényei. Kronológiai, topográfiai tájékozottság.
- A pályakép főbb jellemzői, kortársak ismerete.

- A főbb művek elhelyezése az életműben, értelmezésük.
- Művekről szóló olvasatok véleményezése.
- Memoriterek.
- *A pályaképre ható irányzatok, szellemi kötődések.*
- *A pályaszakaszok főbb kérdésfelvetései, témái.*
- *Kötetek, ciklusok, témák, motívumok.*
- *A művek fogadtatása, hatása.*
- *A szerző utóélete.*
- *Kritikák, interpretációk.*

I. Petőfi Sándor, Arany János

II. Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila

2. Portrék:

- Az életmű függvényében 2-3 lírai ill. egy vagy néhány epikai alkotás bemutatása, több szempontú értelmezése.
 - Memoriterek.
 - *Tájékozottság a korszakban, a kortársak között.*
 - *Jártasság az irodalmi hagyományban.*
 - *Műfaji, kifejezésmódbeli, téma sajátosságok a korszakkal összefüggésben is.*
- A művekben felvetett filozófiai, esztétikai, etikai kérdések vizsgálata.*

I. Vörösmarty Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Mihály

II. Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János

3. Látásmódok:

- A világlátás és kifejezésmód sajátosságainak bemutatása 1-2 mű értelmezésével
- *A választott művek értelmezése összefüggésben a korszak szellemi irányzataival is.*
- *A művekben felvetett filozófiai, esztétikai kérdések vizsgálata.*
- *A művek hatása az irodalmi-kulturális hagyományban.*

I. Zrínyi Miklós, Jókai Mór

II. Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos

4. A kortárs irodalomból:

- Az 1980-tól napjainkig tartó korszak legalább egy ill. *néhány alkotójától* 2-3 lírai, 1-2 epikai, drámai mű értelmezése.

- Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban.

I-II. Tandori Dezső, Petri György, Oravecz Imre, Orbán Ottó, Varró Dániel

Mészöly Miklós, Eszterházy Péter, Nádas Péter, Krasznahorkai László,

Bodor Ádám, Garaczi László, Szilágyi István

5. Világirodalom:

- Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia
- *A romantika, a századfordulós modernség (szimbolizmustól az avantgarde-ig) képviselői*
- *A középkortól a kortárs világirodalomig - jellemzők, korszakonként legalább két- két mű értelmezésével (szellemi áramlatok és téma, műfaj összefüggései).*

6. Színház- és drámatörténet:

- Színház és dráma a különböző korszakokban.
 - *mű értelmezése a korszak színházi hagyományainak ismeretében.*
- *Színpadi megjelenítések összevetése.*
- *A 19. századtól megújuló színház.*

I. Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József

II. Madách Imre, Ibsen, Csehov, Brecht, Dürrenmatt, Ionesco, Beckett

7. Az irodalom határterületei:

- Az irodalom kulturális határterületei-népköltészet, alkalmi költészet
- Az irodalmi adaptáció
- A lektűr vonzereje, hatáskeltő elemei
- A szórakoztató irodalom 1-2 tipikus műfaja (sci-fi, krimi, reklámvers stb.)
- Divatjelenségek korunk kultúrájában (film- és könyvsikerek)
- Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus műfajai
- *Az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációi*
- *Magas- és tömegkultúra*
- *A sajtó irodalom*

8. Regionális kultúra:

- A régió, a tájegység, a település múlt és jelenbeli kultúrája
- A vidékhez kötődő szerzők
- A táj, a régió megjelenése alkotásokban
- Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok

Az ismeretkörökhöz szükséges fogalomkövetelmény:

- interkulturalitás
- irodalmi hagyomány, szöveghagyomány
- *irodalomtörténet*
- irodalmiság változó fogalma
- mitológia, mítosz
- szóbeliség, írásbeliség
- könyvnyomtatás, digitális közvetítés
- virtualitás
- műköltészet, népköltészet, *folklór*, népiesség
- színház, színházi konvenciók, a színházi hatás összetevői
- tömegkultúra - bestseller, krimi, tudományos-fantasztikus irodalom
- téma, motívum, vándormotívum, *archetípus*, *toposz*
- kultusz
- *esztétika*, *filozófia*, *etika*
- érték, *esztétikai érték*, *történeti érték*
- erkölcs, erkölcsi érték, választás, ítéletalkotás
- alkotás, befogadás, megszólított, címzett, olvasat, jelentés, *jelentésrétegek*, *nyitott mű*, értelmezés, értékelés
- katarzis, érzésvilág, érzelmi hatás, képzelet, képzettársítás, fikció
- szerkezet, *kompozíció*, *ciklus*, *forma*, *megformáltság*, szimmetria, aszimmetria, *polifónia*
- harmónia, diszharmónia, feszültség, feszültségoldás, késleltetés
- cím, címadás
- idő, időszemlélet, idősíkok, szimultanizmus
- tér és térszemlélet
- jellem, típus, hőtípus
- *poétizáció*, *stilizáltság*, *allegorikus és szimbolikus ábrázolásmód*
- művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat - ókori irodalom, középkor, reneszánsz, barokk, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, realizmus, *naturalizmus*, szimbolizmus, szecesszió, avantgárd,
- futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, modernizmus, *beat-irodalom*, *posztmodern*
- humanizmus, reformáció
- műnem, műfaj
- epikai műfajok - anekdota, elbeszélés, elbeszélő költemény, *emlékirat*, eposz, komikus eposz, *fabula*, *históriás ének*, legenda, mese, monda, novella, regény, *széphistória*, *vallomás*, *verses regény*
- regényváltozatok, regénytípusok - *családregény*, fejlődésregény, életrajzi regény, lélektani regény, próbatételes kalandregény, történelmi regény, *utópia*

- epikus közlés - elbeszélő, elbeszélői nézőpont, narráció, belső monológ, cselekmény, dialógus, epizód, leírás; egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd, *reflexió*
- drámai műfajok - tragédia, színmű, *commedia del'arte*, drámai költemény, analitikus dráma, epikus színház, *abszurd dráma*
- dráma - dialógus, dikció, szituáció, bonyodalom, tetőpont, megoldás, prologus, epilógus, *deus ex machina*, helyzet- és jellemkomikum
- lírai műfajok - *ars poetica*, dal, elégia, *elégiko-óda*, himnusz, óda, episztola, jeremiád, rapszódia, epigramma
- líra - költői magatartás, szerep, élménylíra, tárgyias költészet, hangulatlíra, *szerepvers*, *vershelyzet*, lírai én, dallamra írott vers, képvers, verstípusok: önmegszólító, idő- és értékszembesítő, létösszegző
- átmeneti műfajok: napló, levél, *fiktív levél*, ballada, leíró költemény, életkép, jellemrajz
- a Biblia irodalmi műfajai: *prófécia*, zsoltár, evangélium, példázatos történet, *apokalipszis*
- esztétikai minőségek, hangnemek - abszurd, groteszk, komikum, tragikum, humor, ironia, gúny
- *paródia*
- ritmus, verselés, hangsúlyos verselés: időmértékes verselés, verslábak, *sorfajták*,
- *strófaképletek*, hexameter, pentameter, disztichon, szabad vers, szonett, zeneiség, rím, rímfajták, alliteráció, áthajlás

A továbbhaladás feltételei:

- A megértést biztosító olvasni tudás; törekvés a rendezett, olvasható írásképre, megfelelő helyesírással minden írásbeli munkában.
- A páros, a kisközösségi, a magán- és közéleti kommunikációról, a tömegkommunikációról tanultak alkalmazása az egyéni nyelvhasználatban, a különféle szövegműfajok értelmezésében.
- A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles szóbeli előadás, ismertetés, összefoglalás.
- Újfajta szakmai, publicisztikai, gyakorlati szövegek megértése.
- Világos felépítésű, szabatos szöveg alkotása a mindennapi élet problémáiról, irodalmi élményekről szóban és írásban.
- A könyvtár lehetőségeinek felhasználása önálló feladatok megoldásához: szakszerű anyaggyűjtés, -feldolgozás, idézés.
- Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok birtokában az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének és a szöveg jelentésének értelmezése.
- Értekezés és esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos és egyéni stílusban.
- Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai és/vagy poétikai szempontú összevetése.
- Korábbi művek 20. századi utóélete, hatása az irodalmi hagyományban.

- Életművek (az érettségien kötelező hat magyar klasszikus) ismeretének bizonyítása: az alkotói pálya jelentős irodalomtörténeti tényeinek, tematikai, formabeli változatosságának bemutatásával. Művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése. A pályaképek néhány tematikus, műfajbeli, tartalmi változásának bemutatása, összhangban az egyes életművek sajátosságaival.
- Portré: a szerző és műve, az életmű jellemző témáinak, műfajainak bemutatásával.
- Tájékozottság a világlátások sajátosságaiban.
- Informáltság a kortárs, a világ-, a régiós és a határ irodalmi területeken..
- A színházi hagyományok kellő ismerete

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez:

A továbbhaladás feltételei a képzésnek ebben a szakaszában nem közvetlenül a minimum követelményeket jelentik, vagyis nem elsősorban az elégséges/elégtelen határok megvonásához nyújtanak támpontot. Cél a differenciált munkavégzés, a képességfejlesztés érdekében.

- Az érettség adó középiskolákban a 12. évfolyam végére „végcél” jelentenek az érettségi vizsga szabályzatában középszintre megfogalmazott részletes vizsgakövetelmények. A tanulók teljesítményének értékelésében ezek közül elsődleges szerepet kapnak a szövegértési és szövegalkotási kompetenciák. A mérések és az értékelés szempontjai között mindenképpen figyelembe kell venni a vizsgaszabályzatban az írásbeli és szóbeli teljesítmények értékeléséhez megfogalmazott (témafüggetlen) értékelési szempontokat.
- Ugyanilyen súllyal szükséges figyelembe venni az egyes tanulói teljesítmények értékelésénél a különféle belépő tevékenységi formákban mutatott aktivitást, a társakkal való együttműködés képességét (kooperáció), a törekvést a sikeres kommunikációra, a munkavégzésre, illetve az ezeken a területeken mutatott előrelépést.
- A fakultációs órákon egyre inkább követelmény az önállóság: az ismeretek önálló alkalmazása, problémák felvetése, megfogalmazása és válaszok, megoldások keresése, alternatívák önálló megrajzolása, az önértékelés, az önkontroll képessége.
- Ugyancsak az értékelés szempontja a tanulók saját munkáinak tartalmi, esztétikai színvonala.
- Értékelendő az életkori sajátosságoknak megfelelő fogalomhasználat (az egyes évfolyamok tananyagához kapcsolódó nyelvi, retorikai, stilisztikai, erkölcsi, poétika fogalmak felismerése, megfelelő használata szóban és írásban).
- A 12. évfolyamon elvárás valamely téma önálló feldolgozása a felkészüléstől az előadásig (a könyvtári, elektronikus adathordozókra épített anyaggyűjtéstől a kidolgozás lépésein keresztül a szóbeli és/vagy írásbeli megformálásig), illetve a részvétel valamely csoportos projektmunka elkészítésében és / vagy egyéni projektmunka készítését.

- A teljesítmények értékelésénél figyelembe kell venni az önismereti, önmegértési és önkifejezési szándék fejlettségét, a megértő, a sikeres kommunikációra törekvő attitűd kialakulását, az önművelés képességének, az olvasmány- (film-, stb.) választásban megnyilvánuló tudatosság fokát.

Az értékelés formái:

- szóban
- írásban

Az értékelés típusai:

- formatív (alakító) értékelés
- szummatív (összegző) minősítés

Az értékelés alapja:

- az évközi munka figyelemmel kísérése tematikus feladatsorokkal, adott szempontú írásbeli ellenőrzés, minősítés

Magyar nyelv 7.

Óraszám: 55,5

Részei:

- Kommunikációs alapismeretek 5 óra
- Nyelvtani ismeretek 40 óra
- Helyesírás 8 óra
- Könyvtári ismeretek 2 óra

Kommunikációs alapismeretek 7.

Óraszám: 5

Cél:

- A mindennapi kommunikációs élethelyzetekben (kiemelten az iskolai helyzetekben) való eligazodás.

Követelmény:

- A kommunikációs helyzetek felismerése, kapcsolatfelvétel, szándék- és véleménynyilvánítás.
- Az iskolai kommunikációs helyzet műfajainak ismerete, alkalmazása.

Tartalom:

- Kommunikációs helyzetek
- Az írásbeliség és szóbeliség ismérvei
- Az iskolai kommunikáció műfajai: felszólalás, hozzászólás, vita, kiselőadás stb.
- Nyelvi és vizuális kommunikációs összhangja

Értékelés:

- Folyamatosan, szóbeli és írásbeli teljesítmény alapján
- Tanári, tanulói önértékelés

Nyelvtani ismeretek 7.

Óraszám: 40

Cél:

- Nyelvi rendszerünk alapos megismerése.
- A szóalkotási módok megismertetése.
- A mondat fogalmának, a mondatfajtáknak, a mondatrészeknek a megismertetése.

Követelmény:

- A magyar nyelv szókészleti rétegeinek, a magyar szókészlet gyarapodásának ismerete.
- A mondat fogalmának, fajtáinak, nyelvi, stiláris különbségeinek, helyes használatának ismerete.
- A mondatrészek meghatározása, felismerése. Szerkezeti összefüggéseik ábrázolása.
- Nyelvhelyességi ismeretek a mondattan kapcsán (pl. alany – állítmány egyeztetési problémák).

Tartalom:

- A szóalkotási módok rendszerező összefoglalása (szóképzés, szóösszetétel, mozaikszavak)
- A mondat természete, fogalma, jelentése
- A mondatok osztályozása: jelentés, szerkezet, modalitás, logikai minőség alapján
- Az egyszerű mondat felépítése, a mondatrészek s fajtáik
- A mondat szintagmatikus szerkezete
- Komplex mondattani elemzések

Értékelés:

- Mondatelemzési és szerkesztési gyakorlatok folyamatos szóbeli és írásbeli értékelése.

Helyesírás 7.

Óraszám: 8

Cél:

- A helyesírási szabályok tanult körének bővítése.

Követelmény:

- Az egyszerű mondat tudatos központosítása.
- A tulajdonnevek s a belőlük képzett melléknevek helyes írása.
- Az összetett szók helyes írása.
- A helyesírási szabályzat gyakori, tudatos használata.

Tartalom:

- Az egyszerű mondat írásjelei (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, mondatzáró írásjelek) s használatuk
- A személy-, földrajzi- és intézménynevek s a belőlük képzett melléknevek helyes írásmódja
- Az összetett szavak helyes írása

Értékelés:

- Feladatlapok segítségével

Könyvtári ismeretek 7.

Óraszám: 2

Cél:

- Különböző témafeldolgozási módok, utak megismertetése.

Követelmény:

- Információszerzési utak ismerete
- Forráshasználat (forrásjegyzék, az idézés módjai)

Magyar nyelv 8.

Óraszám: 55,5

Részei:

- Kommunikációs alapismeretek 5 óra
- Nyelvtani ismeretek 37 óra
- Szövegműfajok 5 óra
- Nyelvtörténeti ismeretek 3 óra
- Helyesírás 3 óra
- Könyvtári ismeretek 2 óra

Kommunikációs alapismeretek 8.

Óraszám: 5

Cél:

- A tömegkommunikációs eszközök szerepének és hatásának, műfajainak a megismerése.

Követelmény:

- A kommunikációs funkciókkal kapcsolatos ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban és a szövegértésben.
- A tömegkommunikációs eszközök ismerete, a befogadóra gyakorolt hatásuk felismerése.
- Az alapvető tömegkommunikációs műfajok ismerete, szövegalkotás e műfajokban.

Tartalom:

- Alapismeretek a tömegkommunikációról
- A tömegkommunikáció eszközei és hatásuk
- Alapvető tömegkommunikációs műfajok: hír, tudósítás, kommentár, interjú, riport, kritika stb.
- A reklám és hatása

Értékelés:

- Folyamatosan szóbeli és írásbeli teljesítmény alapján.

Nyelvtani ismeretek 8.

Óraszám: 37

Cél:

- Az összetett mondat fogalmának, típusainak megismertetése.
- Jártasság a nyelvtani elemzésben.
- A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése.

Követelmény:

- Az összetett mondat fogalmának, típusainak ismerete.
- A mondategész és a mondategység ismerete.
- A kötőszó, utalószó fogalma, helyes használata.

- A többszörösen összetett mondatok oksági viszonyainak felismerése, ágrajzos ábrázolása.
- A sajátos jelentéstartalmú mellékmondatok ismerete.
- A szövegmondat fogalom ismerete.
- A nyelvi szintek rendszerszerű áttekintése.

Tartalom:

- Az összetett mondat fogalma
- A mellérendelő összetett mondat és fajtái
- Az alárendelő összetett mondat és fajtái
- A többszörösen összetett mondat
- A sajátos jelentéstartalmú mellékmondatok
- Mondatelemzési gyakorlatok
- Leíró nyelvtani rendszerünk – összegzés –

Értékelés:

- Mondatelemzési jártasság mérése.
- Rendszerezés, fogalomhasználat, - ismeret ellenőrző mérése.

Szövegműfajok 8.

Óraszám: 5

Cél:

- Kitekintés a magyar nyelv életére

Követelmény:

- Nyelvtípusok, nyelvcsaládok s benne a magyar nyelv helyének ismerete

Tartalom:

- A világ nyelvei
- Nyelvünk helye a világ nyelvei között, nyelvtípusunk jellegzetességei
- Rokonságkutatás
- A magyar nyelv szinkronitása

Helyesírás 8

Óraszám: 3

Cél:

- A helyesírási készség fejlesztése.

Követelmény:

- A mondatközi és –végi írásjelek helyes használata.
- A helyesírási alapelvek megismerése.

Tartalom:

- Írásjelek az összetett mondatokban
- A négy alapelv

Értékelés:

- Feladatlappal

Könyvtári ismeretek 8

Óraszám: 2

Cél:

- Az adatgyűjtés módjainak elsajátíttatása

Követelmény:

- Önálló információszerzés; cédulázás, vázlat és forrásjegyzék készítése

Magyar nyelv 9-12. (10-13.)

Alapvető fejlesztési követelmények:

- A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása, pallérozása
- A kapcsolatletteremtés és az együttműködés képességének alakítása a társakkal, a szöveggel
- Hiteles kommunikációra való nevelés (szóhasználat, intonáció, gesztusok megfelelő együttes alkalmazása; pontos, szabatos nyelvhasználat, személyes és tárgyilagos kifejezésmód megtalálása)
- A nyelvhasználat, a gondolkodás, a viselkedés és érzelemkifejezés összefüggéseinek megértése
- A fogalmi szintű leíró nyelvteni, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, általános nyelvészeti ismeretek megszerzése továbbra is az árnyalt önkifejezést, a kommunikációs képesség fejlesztését teszik lehetővé.
- Kiemelten fontos a magyar helyesírás már megismert szabályainak önálló fölismerése, a tanultak tudatos alkalmazása.

- Fontos a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról szerzett tudás. Ezek az ismeretek alapozzák meg a nyelvi normákhoz való tudatos alkalmazkodást, a nyelvhelyességi kérdések felelős megítélését, az aktív nyelvművelésben való részvételt, a saját nyelvi teljesítmény tökéletesítését.
- Az anyanyelv tárgy tanulása során állandó feladat a világos szövegalkotás és a pontos szövegértés fejlesztése.
- Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól
- A magyar nyelv és a magyar művelődés elválaszthatatlan kapcsolatának tudatosodása és élményi átélése. A tanulmányoknak ezen a fokon valódi lehetőség nyílik az anyanyelvi ismeretek tudatos fölhasználására az idegen nyelvek tanulásában.
- Tanulmányaik során a diákok végig törekednek az igényes véleménykifejezés, szövegösszefoglalás megtanulására.
- Törekednek a kritikus és építő jellegű párbeszédre, amelyben érvényesítik az esztétikai minőség tiszteletét és mások megismerésének az igényét. Ehhez ismerniük kell a nyelv másokra gyakorolt hatását, a társadalmilag felelős nyelvhasználat jelentőségét.
- A kognitív képességek tevékenységekben való alakítása: a történeti gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a jelentésszintekre vonatkozó szövegelemzési eljárások, az indukció és dedukció, a következtetés, az analízis és szintézis logikai eljárásainak alkalmazása.
- Kialakítandó diákjainkban a rendszeres könyvtárhasználati munka, a szakkönyvek, folyóiratok ismerete, a különféle (informatikai technológiákra épülő) információhordozók használata, hogy értelmesen és értékteremtően tudjanak élni az önképzés lehetőségével.

Magyar nyelv 9. (10.)

Óraszám: 37

Részei:

- Kommunikációs alapismeretek 5 óra
- Nyelvtani ismeretek 25 óra
- Helyesírás 5 óra
- Könyvtári ismeretek 2 óra

Kommunikációs alapismeretek 9. (10.)

Óraszám: 5

Cél:

- A kommunikációs folyamatnak, illetve tényezőnek megismerése, funkcióinak áttekintése.

- A tömegkommunikációs eszközök szerepének, hatásának és műfajainak a megismerése.

Követelmény:

- A kommunikációs helyzetek felismerése.
- A tömegkommunikációs eszközök ismerete, a befogadóra gyakorolt hatás felismerése.
- Az alapvető tömegkommunikációs műfajok ismerete, szövegalkotás e műfajokban.
- A kommunikáció szubjektív elemeinek és manipulációs szándékának felismerése.

Tartalom:

- A kommunikációs folyamat és tényezői
- Az írásbeli és szóbeli közlésmód különbségei
- A tömegkommunikációs eszközök szerepe és hatásuk
- Alapvető tömegkommunikációs műfajok: hír, hirdetés, riport stb.
- Speciális tömegkommunikációs műfajok: felszólalás, érvelés stb.
- A kommunikáció szubjektív és manipulációs eszközei

Értékelés:

- Kommunikációs helyzetgyakorlatok, szövegszerkesztési gyakorlatok értékelése.

Nyelvtani ismeretek 9. (10.)

Óraszám: 25

Cél:

- A hangok, szóelemek, szavak, szószerkezetek, mondatok szöveg témakörének felidézése, rendszerezése.
- A szövegalkotási készség fejlesztése

Követelmény:

- A magyar hangok rendszerének, kapcsolódási szabályainak ismerete.
- A szóelemek fajtáinak, kapcsolódási törvényszerűségeinek ismerete.
- Hangelak és jelentés kapcsolatának, a főbb szófaji csoportoknak ismerete.
- Szószerkeztípusok felismerése.
- A mondat fogalmának, a mondatfajtáknak ismerete.
- A mondatrészek ismerete, szerkezeti összefüggéseik ábrázolása.
- A mondategész és a mondategység fogalmának ismerete.
- Az összetett mondat tagmondatai között lévő logikai viszony felismerése, ábrázolása.

- A szöveg fontosabb sajátosságainak ismerete.
- A szöveg jelentésének, szerkezetének, típusainak ismerete.
- A szövegösszetartó erő típusainak ismerete.
- A szövegfonetikai eszközök szerepének ismerete.

Tartalom:

- A hangok sajátosságai, hangtörvények
- A szóelemek
- A szó jelentése; szóalkotási módok
- Hangalak és jelentés kapcsolata
- A szavak szófaji csoportjai
- A szószerkezetek fogalma, fajtái
- A mondat természete, fogalma, jelentése
- A mondatok osztályozása: a szerkezet, a beszédhelyzet 3-as vonatkozása, logikai minőség alapján
- A mondatrészek meghatározása, fajtáik, szófajuk, jelölésük
- Az összetett mondat típusai
- A szöveg és típusai
- A szöveg mikro- és makroszerkezete
- A szövegösszetartó erő: a globális és a lineáris kohézió
- A grammatikai kohézió eszközei
- Mondatfonetikai eszközök

Értékelés:

- Az elemzési jártasság szóbeli és írásbeli mérése
- Szerkesztési gyakorlatok mérése

Helyesírás 9. (10.)

Óraszám: 5

Cél:

- A helyesírási ismeretek rendszerezése.
- A helyesírási készség fejlesztése.

Követelmény:

- A magyar helyesírás rendszerének, elveinek, törvényszerűségeinek ismerete.

Tartalom:

- A magyar helyesírás rendszere: elvek és szabályok (kiemelten a szövegértelmezést segítő funkciójuk $\Rightarrow$ a szöveg központosítása)

Értékelés:

- Gyakorlatok, szabályértelmezések értékelése.

Könyvtári ismeretek 9. (10.)

Óraszám: 2

Cél:

- Különböző témafeldolgozási módok, utak megismertetése.

Követelmény:

- Témafeldolgozás különböző verbális és audiovizuális információhordozók felhasználásával.

Magyar nyelv 10. (11.)

Óraszám: 37

Részei:

- Kommunikációs alapismeretek 6 óra
- Nyelvtani ismeretek 12 óra
- Retorikai ismeretek 12 óra
- Helyesírás 5 óra
- Könyvtári ismeretek 2 óra

Kommunikációs alapismeretek 10. (11.)

Óraszám: 6

Cél:

- A magán és a közéleti kommunikáció szóbeli és írásbeli műfajainak megismertetése.
- Tartalom és stílus kapcsolatának megismerése.
- Kommunikációs formák megismerése.

Követelmény:

- Sikeres kommunikáció nyelvváltozatok, műfajok figyelembevételével.

Tartalom:

- Normanyelv, nyelvváltozatok
- A magán- és a nyilvános kommunikáció.
- Monologikus és dialogikus kommunikációs formák.

Értékelés:

- Szövegszerkesztési feladatok értékelése.

Nyelvtani ismeretek 10. (11.)

Óraszám: 12

Cél:

- A stílust meghatározó tényezők megismerése.
- A stílusrétegek s jellemző műfajainak megismerése.
- A stílusérzék fejlesztése.

Követelmény:

- A stílusmeghatározó tényezők ismerete.
- Stílusrétegek ismerete.
- A stílusrétegek jellemző műfajainak ismerete.

Tartalom:

- A nyelv és a stílus
- Stílusmeghatározó tényezők: a nyelv stílusa, a korstílus, a szövegtípus stílusa, egyéni stílus
- Stílusrétegek s jellemző műfajaik (különösen kiemelve a diákok által is használtak: elbeszélés, leírás, levél; definíció, magyarázat, felelet, kiselőadás, értekezés, kérvény (szakmai) önéletrajz stb.)

Értékelés:

- Szövegelemzési és szövegszerkesztési feladatok értékelése.

Retorikai ismeretek 10. (11.)

Óraszám: 12

Cél:

- A hallgató, beszélő kommunikációs elvárásainak, lehetőségeinek megismerése, azok sikeres alkalmazása.
- Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése.
- Kifejező szövegmondás.

Követelmény:

- Különféle funkciójú szövegtípusok felismerése, alkotása, kreatív használata.
- Árnyalt gondolatközlés.
- Kifejező szövegmondás.
- Retorikai alapfogalmak ismerete.

Tartalom:

- A tájékoztató, az ábrázoló, az érvelő és a kifejtő szövegtípus
- A szónoki stílus és műfajai
- A retorikai helyzet (beszélő, hallgató, cél, módszer)
- A beszéd részei, funkciói
- Az érvelés technikája (érvfajták, érvelési módszerek)
- Retorikai szövegek elemzése

Értékelés:

- Különféle műfajú, tematikájú és nézőpontú szövegek értelmezésének értékelése.
- Szövegalkotás értékelése.
- Szövegmondás értékelése.

Helyesírás 10. (11.)

Óraszám: 5

Cél:

- A helyesírási készség fejlesztése.
- A helyesírási ismeretek rendszerezése.

Követelmény:

- A magyar helyesírás elveinek, törvényszerűségeinek ismerete.
- A helyesírási szabályzat és a Helyesírási kézikönyvtár önálló használata.

Tartalom:

- A magyar helyesírás rendszere (kiemelten a nem latin betűs tulajdonnevek és a gyakran használt új keletű idegen szavak írásmódja).

Értékelés:

- Gyakorlatok, szabályértelmezések értékelése.

Könyvtári ismeretek 10. (11.)

Óraszám: 2

Cél:

- Különböző témafeldolgozási módok, utak megismertetése

Követelmény:

- Információszerzési utak ismerete (könyvtári katalógus, számítógépes adatbázisok, internet stb.)

Magyar nyelv 11. (12.)

Óraszám: 37

Részei:

- Nyelvtani ismeretek 30 óra
- Helyesírás 7 óra

Nyelvtani ismeretek 11. (12.)

Óraszám: 30

Cél:

- A stílusérzék fejlesztése.
- A stílusmeghatározó tényezők megismerése.
- Stílusárnyalatok megismerése.
- A műértés és a műelemzés készségének a fejlesztése.

Követelmény:

- A nyelv és a stílus összefüggéseinek ismerete.
- Az irodalmi nyelvhasználat eszközkészletének ismerete.

Tartalom:

- A nyelv és a stílus; stílushatás (állandó és alkalmi)
- Jelentéstani kategóriák és a stílus
- A szófajok és a stílus
- Nyelven kívüli stílus eszközök
- Az egyéni stílus
- Stílustalanságok

- Hétköznapi nyelvhasználat – irodalmi nyelvhasználat
- Az irodalmi nyelvhasználat szemléletességének eszközei
- Az irodalmi nyelvhasználat élénkségének eszközei
- Az irodalmi nyelvhasználat jó hangzásának eszközei
- A korstílusok, stílusirányzatok

Értékelés:

- Szövegelemzések, stílusgyakorlatok értékelése

Helyesírás 11. (12.)

Óraszám: 7

Cél:

- A helyesírási készség fejlesztése.
- A helyesírási ismeretek rendszerezése.
- A helyesírás értelemtükröztető és esztétikai lehetőségeinek megismertetése.

Követelmény:

- A magyar helyesírás elveinek, törvényszerűségeinek ismerete.
- A helyesírás értelemtükröztető szerepének árnyalt alkalmazása.

Tartalom:

- A magyar helyesírás rendszere

Értékelés:

- Gyakorlatok, szabályértelmezések értékelése.

Magyar nyelv 12. (13.)

Óraszám: 32

Részei:

- Nyelvtani ismeretek 15 óra
- Helyesírás 7 óra
- Összegzés 10 óra

Nyelvtani ismeretek 12. (13.)

Óraszám: 15

Cél:

- A nyelv rendszerszemléletének a megerősítése.
- Általános ismeretek megszerzése a nyelvről és a beszédről.
- A magyar nyelv fejlődésének, változásának a bemutatása.
- A mai nyelvváltozatok megismerése.

Követelmény:

- A jelek, jeltípusok, jelrendszerek ismerete, a kommunikációban betöltött helyük.
- Nyelvtípusok, nyelvcsaládok.
- A magyar nyelv eredetének, változásának ismerete.
- Fontosabb nyelvemlékeink ismerete.

Tartalom:

- Jelek, jeltípusok, jelrendszerek
- A nyelv mint változó jelrendszer
- A világ nyelvei
- Nyelvünk helye a világ nyelvei között, rokonságunk, rokonságkutatók
- Főbb nyelvtörténeti korszakaink, a diakrón vizsgálat eredményei
- A magyar nyelv szinkronitása:
 - o nyelvünk rétegzettsége (normanyelv, társadalmi nyelvváltozatok, területi nyelvváltozatok)
 - o nyelvünk helyzete a határon túl
- Etnikai és nyelvi kisebbségek Magyarországon
- A nyelv művelés lehetőségei, jelentősége

Értékelés:

- Szóbeli és írásbeli beszámolók, szövegolvasások értékelése

Helyesírás 12. (13.)

Óraszám: 7

Cél:

- A magyar helyesírás történetének megismerése.
- A helyesírási készség fejlesztése.

Követelmény:

- A helyesírás változó voltának ismerete.

Tartalom:

- A magyar helyesírás történetének főbb állomásai
- A magyar helyesírás rendszere

Értékelés:

- Gyakorlatok, szabályértelmezések értékelése.

Összegzés:

- Az anyanyelvi ismeretek összefoglalása.

Történelem 7- 8.

Óraszám: 148

Évfolyam	Heti óraszám	Évi óraszám
7.	2	74
8.	2	74

Célok és feladatok:

- A tantárgy feladata elsősorban a történelmi szemlélet fejlesztése. Annak tudatosítása, hogy a széles értelemben vett emberi műveltség minden eleme felhalmozási folyamat eredménye. A történelem és állampolgári ismeretek tantárgy célja ebből következően az, hogy megértesse a folyamatosság és a változás-változtatás történelmi szerepét, és ezen keresztül mutassa meg, hogy minden nemzedéknek megvan a maga felelőssége a történelem alakításában.
- A 7-8. évfolyamon az egyre összetettebb tudástartalmakkal összefüggésben a már megalapozott kompetenciák fejlesztése, bővítése, hatékonyságának növelése válik hangsúlyossá.
- Fontos a kulcskompetenciák fejlesztése:
 1. Anyanyelvi kommunikáció: a történelem órán a tanulók kifejezik gondolataikat, érzéseiket, véleményüket szóban és írásban egyaránt. Már ebben a két képzési szakaszban megkezdődik a szakszókincs kialakítása, és fontos szerepet kap a különféle típusú szövegek (források) összegyűjtése, feldolgozása.
 2. Hatékony, önálló tanulás készsége, tehát, hogy a diák képes legyen kitartóan tanulni, saját tanulását egyénileg és csoportban megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is.
 3. Digitális kompetencia, az információs társadalom technológiáiban való jártasság : tehát az információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása az interneten keresztül.
 4. Szociális és állampolgári kompetencia: harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételeinek, a közjó iránti elkötelezettségnek és tevékenységnek a megismerése.
- A történelem múltismereti és a társadalomismeret jelenismereti szempontjai segítségével a tanulók tájékozódni tudnak a múlt, valamint saját koruk társadalmi, gazdasági és politikai jelenségei között.
- A tanulóknak arra is szükségük van, hogy a múlt ismerete mellett megértsék saját korukat. Az állampolgári ismeretek tanításának célja, hogy a diákok el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a jogilag szabályozott demokratikus viszonyok rendszerét, működését. Így a tantárgy tanítása alapot ad a demokratikus közéletben való tudatos részvételhez.

Fejlesztési követelmények:

- A történelem és állampolgári ismeretek tantárgy fontos szerepet játszik az ismeretszerzési és - feldolgozási képességek kialakításában és fejlesztésében. Szükséges, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban és egyre kritikusabban értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni.
- A tananyag-feldolgozás folyamatában a diákok sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és - felhasználás képességét, a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, atlaszok használatát. Legyenek képesek a legfontosabb történelmi fogalmak és kifejezések készség szintű alkalmazására.
- A különböző információk feldolgozása során legyenek képesek különbséget tenni tények és vélemények között, tanulják meg az információt kritikusan szemlélni, a történelmi-társadalmi jelenségek összefüggéseit megkeresni, e jelenségeket összehasonlítani.
- Konkrét ismeretekhez kapcsolódóan ismerjék fel a folyamatosság és a változások szerepét a történelmi, társadalmi folyamatokban, tudatosítsák, hogy a folyamatosságnak, az értékek megőrzésének nagy szerepe van a társadalom életében. A tananyag feldolgozása során ismerjék meg azokat az alapvető elemzési, értelmezési szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről. Ennek alapján véleményüket egyre árnyaltabban tudják megindokolni.
- A történelemtanításnak-tanulásnak a tanulók szóbeli és írásos kifejezőképességének fejlesztésében is jelentős szerepe van. A tanulók szerezzenek gyakorlatot események elbeszélésében, különféle szövegek reprodukálásában. Tanuljanak meg írásban válaszolni szóbeli és írásbeli kérdésekre, vázlatot, felelettervet írni, jegyzetelni. Legyenek képesek rövid beszámolót, kiselőadást tartani egy-egy témáról különböző információk alapján. Sajátítsák el a kulturált vita technikáit és szabályait. Véleményüket lényegre törően és érvekkel alátámasztva fejtsék ki. Ugyanakkor legyenek képesek a másik fél véleményét is pontosan megérteni és figyelembe venni hozzászólásaikban.
- A történelmi események időben és térben játszódnak, hatékony történelmi tudat nem alakulhat ki időbeli és térbeli tájékozódási képesség nélkül. Ennek gyakorlására ezért mind a két évben folyamatosan szükség van. Az évszámok segítségével történő tájékozódó képesség fejlesztése mellett a tanulóknak el kell sajátítaniuk az idő tagolásának módszerét. A tanulóknak az eseményeket térben is el kell tudni helyezniük. Gyakorlatot kell szerezniük különböző méretarányú térképek olvasásában és annak megítélésében, hogy a földrajzi környezet hogyan hat egy-egy ország, térség fejlődésére.

- A képességek hatékony fejlesztésének fontos eszköze a differenciált tanulás szervezés, a kooperatív tanulási technikák alkalmazása (egyéni-, pár-, csoport- és projektmunka),

Értékelés:

7. évfolyam

- Folyamatos szóbeli ellenőrzés
- A kronológiai és topográfiai ismeretek rendszeres ellenőrzése
- A beszámolók, kiselőadások értékelése
- Témazáró dolgozat íratása
- Az év végi összefoglalást követően a tanulók kronológiai és térképismeretének, fogalmi tájékozottságának és rendszerző képességének tesztelése

8. évfolyam

- Folyamatos szóbeli ellenőrzés
- A kronológiai és topográfiai ismeretek rendszeres ellenőrzése
- A beszámolók, kiselőadások, gyűjtőmunkák értékelése
- Témazáró dolgozat íratása
- Az év végi összefoglalást követően a tanulók kronológiai és térképismeretének, fogalmi tájékozottságának és rendszerező képességének tesztelése

Feltételek:

A szükséges taneszközök:

- tankönyv
- Képes Történelmi Atlasz (KTA)
- falitérképek
- írásvetítő, transzparencsomagok
- audiovizuális szemléltető anyagok, videofilmek,
- kézikönyvek
- lexikonok
- folyóiratok (História, Rubicon, Századok)
- napilapok

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Információk gyűjtése statisztikai adatokból.
- Önálló kutatás adott témában, melynek végeredménye rövidebb összefoglaló kiselőadás vagy esszé.
- Könyvtári kutatás megadott témában és szempontok alapján kézikönyvekből és ismeretterjesztő művekből.
- Korabeli írásos források összevetése megadott szempontok alapján.
- Történelmi személyiségek korabeli és utólagos megítélésének összevetése.
- Különböző típusú képi információk gyűjtése egy adott témához.
- Információk gyűjtése CD-k, DVD-k segítségével előre meghatározott szempontok alapján.
- Kutatás informatikai eszközök felhasználásával adott témában tanári segítséggel.
- Írásos források összegyűjtése megadott szempontok alapján.
- A hírközlési forradalom jelentőségének megértése.
- Anyaggyűjtés tanári segítséggel több szempontból egy adott témában.
- Különböző képi információk jellegzetességeinek felismerése.
- Valamely kijelölt téma több szempontú feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással.
- A XIX. századi történelmi eseményekről szóló dalok, történetek, mondák feldolgozása.
- Információk gyűjtése az internetről.

Kifejezőképességek

- Összehasonlító diagramok, grafikonok, táblázatok készítése különböző statisztikák adatainak felhasználásával.
- Szerepjáték: valamely korszak jellemző alakjának egyes szám első személyű bemutatása.
- Vázlat készítése csoportmunkában.
- Összefüggő felelet megadott történelmi témáról, a megismert fogalmak felhasználásával.
- A megismert sematikus rajzok, ábrák élőlészében való megelevenítése.
- Saját vélemény érthető megfogalmazása, mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembe vétele.

Tájékozódás időben

- Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek összevetése térkép alapján.
- Gazdasági, társadalmi, technikai jelenségek összefüggéseinek, változásának, fejlődésének felismertetése.

- Térsegek gazdasági, politikai, társadalmi, technikai jelenségeinek időbeli, térbeli összevetése.
- Ma is előforduló jelenségek, konvenciók, eszmék, intézmények felismerése, összevetése mai jellegzetességeikkel.
- Kronologikus táblázatok önálló készítése.
- Események egyidejűségének megállapítása, történelmi események elhelyezése az időben.

Tájékozódás térben

- A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismertetése történelmi térképek összehasonlítása.
- Országok területi változásainak megfigyelése különböző térképeken.

Részei:

A témák feldolgozásához ajánlott óraszám (témakörönként 1-1 óra ismétlés és témazáró dolgozat)

• A polgári átalakulás kora	14 óra
• Képek a XVIII. századi Magyarországról	9 óra
• Polgárosodás kezdetei Magyarországon	16 óra
• Nemzetállamok kora (1849-1871)	11 óra
• A dualizmus kora	10 óra
• Az első világháború	7 óra
• Életmódtörténet	4 óra
• Szabad órakeret	3óra
• Összesen	74 óra

Feltételek:

- Tankönyv
- falitérképek,
- KTA,
- lexikonok, monográfiák,
- folyóiratok,
- forrásgyűjtemények

A polgári átalakulás kora 7.

Óraszám: 14

Cél:

- A tanulónak legyen elképzelése az európai és az Európán kívüli népek mindennapi életéről, kultúrájáról a XVIII-XIX. század fordulóján
- Értse a polgári forradalom és az ipari forradalom fogalmát, egymásra hatását, illetve együttes hatásukat a polgárosodási folyamatra

- Ismerkedjen meg a korszak jelentős történelmi személyiségeinek (Bonaparte Napoleon, George Washington, Robespierre és James Watt) életével
- Szerezzen ismereteket a XVIII-XIX. század nagy eszmei irányzatairól: a liberalizmusról, a nacionalizmusról és a szocializmusról

Követelmény:

Minimumkövetelmények

- Tudja idősorrendbe állítani a francia forradalom fő eseményeit, szakaszait
- Nevezzen meg legalább ötöt az ipari forradalom fő találmányai és feltalálói közül

Fejlesztési követelmények

- Legyen képes összehasonlítani a polgári fejlődés élvonalába kerülő Franciaország és az Amerikai Egyesült Államok helyzetét, emelje ki azonos és eltérő jellemzőiket
- Végezzen szóban összehasonlító forráselemzést a Függetlenségi Nyilatkozat és az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata alapján

Tartalom:

- Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása, törvényhozása
- Eszmék, személyiségek és események a felvilágosodás és a francia forradalom korából
- Európa Napóleon korában
- A mezőgazdaság és a gépek forradalma
- Az ipari forradalom társadalmi következményei
- Életmód a kapitalizálódó Európában

Fogalmak:

- alkotmány, emberi jogok, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak, forradalom, jakobinus, terror, nemzet, ipari forradalom, mezőgazdasági forradalom, gyár, vállalkozó, haszon, tőkés, bér munkás, kapitalizmus

Nevek:

- Washington, Rousseau, XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Stephenson

Földrajzi nevek:

- Boston, Waterloo

Évszámok:

- 1776, 1789, 1815

Tevékenységek:

- Készítsen beszámolót Bonaparte Napoleon és James Watt életéről
- Ábrázolja térképvázlaton az Európában 1640-1848 között lejátszódó polgári forradalmakat, osztályozza ezeket a cél és az eredmény szemszögéből
- Vagy:
- Készítsen térképvázlatot a KTA segítségével a XVIII. század végének, a XIX. század elejének gyarmati területeiről, különös tekintettel az egyre bővülő angol gyarmatbirodalomra
- Végezzen gyűjtőmunkát, készítsen képes tablót A romantika nagyjai címmel

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv
- KTA
- falitérkép
- rendszerező tematikus falitábla
- írásvetítő

Ajánlott könyv, folyóirat:

- Michael H. Hart: 100 híres ember (Magyar Könyvklub, 1994.)
- Szem-Tanú 1700-1788 II/1.

Képek a XVIII. századi Magyarországról 7.

Óraszám: 9

Cél:

- A tanulók ismerjék meg a Rákóczi-szabadságharc bukását követő időszak történetét
- A Habsburgok birodalmi politikájának megismerése
- A felvilágosult II. József intézkedéseinek megértése

Követelmények:

- Magyarország benépesülésének, újjáépítésének megismerése
- Értsék meg a Habsburgok birodalmi politikájának magyarországi hatását
- Ismerjék meg a „felvilágosodott” II. József korát

Tartalom:

- Mária Terézia és II. József.
- A soknemzetiségű Magyarország
- A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon.

Fogalmak:

- betelepítés, bevándorlás, úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitikai,

Nevek:

- Mária Terézia, II. József,

Évszámok:

- 1740-1780,

Tevékenységek:

- Készítsék el a magyar államszervezet működésének vázlatát
- Statisztikai adatok alapján magyarázzák meg Magyarország népességének alakulását
- Ismertessék Mária Terézia vámrendeletének hátrányait, esetleges előnyeit
- Részletezzék a XVIII. századi jobbágyság terheit
- Bizonyítsák be: Mária Terézia úrbéri rendelete a parasztság érdekét szolgálta
- Ismertessék II. József reformkísérleteit, a reformkísérletek bukásának okait
- Mutassák be a felvilágosult abszolutizmus gazdaságra és kulturális életre gyakorolt hatását.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- Képes Történelmi Atlasz (KTA)
- Időszalag
- Várkonyi Gábor: A középkor és kora újkor

A polgárosodás kezdetei Magyarországon 7.

Óraszám: 16

Cél:

- Tudatosítsuk tanulóinkban, hogy a reformkor, a modern Magyarország megszületésének kiemelkedő időszaka nemcsak politikai értelemben, hanem a magyar kultúra, nyelv, művelődés és tudomány szempontjából is.
- Értsék meg a liberalizmus és a nacionalizmus eszmerendszerének előrevivő szerepét a magyarság nemzetté válásában.

- Érezzék át annak a jelentőségét, hogy hazánk ekkor az európai haladás (polgári átalakulás) főáramában helyezkedett el.
- Legyenek tisztában nemzetiségeink korabeli számarányával, politikai és kulturális törekvéseivel.
- Ismerkedjenek meg reformkori nagyjaink életútjával, tevékenységével.
- Tudatosítsuk a tanulóknak a forradalom és szabadságharc szerepét a magyar történelemben.
- Érezzék át annak a jelentőségét, hogy szabadság küzdelmünk az európai népek fiainak összefogását is jól példázza.
- Értsék meg, hogy a magyar szabadságharc leverése a Szent Szövetségi Európa utolsó erődemonstrációja volt.

Követelmények:

- Tudják a reformkor főbb eseményeinek évszámát.
- Ismerjék a reformkor nagyjainak tevékenységét, politikai eszmerendszerük főbb vonásait.
- Ismerjék a magyarországi nemzetiségek törekvéseit
- Ismerje meg március 15-e főbb eseményeit.
- Legyen képes vaktérképen jelölni a szabadságharc eseményeinek, hadjáratainak legfőbb színtereit: Bécs, Pozsony, Pest-Buda, Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Komárom, Arad, Temesvár, Segesvár, Világos.
- Legyenek tisztában az 1848/49-es forradalom és szabadságharc főbb évszámaival, eseményeivel
- Mutassa be az Áprilisi törvények elemzésével a magyarországi polgári átalakulás és nemzeti önrendelkezés főbb feltételeit.

Tartalom:

- Országgyűlések Pozsonyban.
- A magyar nyelv ügye.
- Gróf Széchenyi István.
- Kossuth Lajos.
- Életképek a reformkori Magyarországon.
- 1848. március 15-e.
- Polgári törvények.
- Nemzetiségek ébredése.
- Képek a szabadságharc csatáiból

Fogalmak:

- országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, örökváltság, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyszabadság, nemzetiség, honvédség, trónfosztás

Nevek:

- gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, gróf Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem

Földrajzi nevek:

- Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad

Évszámok:

- 1830-1848, 1848. március 15., 1849. október 6.

Tevékenységek:

- Önálló könyvtári kutatómunkával készítsen kisbeszámolót az alábbi személyek életútjáról (legalább kettőről): Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Wesselényi Miklós, Eötvös József
- Készítsen prezentációt önállóan gyűjtött anyagból az alábbi témák egyikéből:
 - A reformkori Magyarország
 - Művészetek a reformkorban
 - A forradalom és szabadságharc hősei
 - A szabadságharc nagy csatái
- Készítsen beszámolót a korszak valamely jelentős alakjáról (pl. Görgey Artúr), vesse össze korabeli és utólagos megítélését.
- Készítsen térképvázlatot a tavaszi hadjárat eseményeiről.
- Kutassa fel települése vagy Sárospatak 1848-as hagyományait és az 1848/49-es forradalom kapcsolatát.

Feltételek:*Szükséges taneszközök:*

- tankönyv
- KTA
- falitérkép
- rendszerező tematikus falitábla
- videoanyag
- lexikonok
- monográfiák
- forrásgyűjtemény, szépirodalmi művek
- a História 1984/5-6., 1985/5-6. száma
- Magyarország hadtörténete
- Deák István: Kossuth Lajos és a magyarok 1848/49-ben (Gondolat Kiadó, 1983)

Óraszám: 11

Cél:

- Kövesse nyomon a tőkés (kapitalista) gazdasági-társadalmi rend kialakulását, kiteljesedését, majd uralkodóvá válását a XIX. század második felében
- Lásza az összefüggést a modernizáció, a demográfiai helyzet és a tőkés állam megváltozott feladatai között
- Lásza világosan, miért akadály a fejlődésnek a szétagoltság: illusztrálja az olasz és a német egység példájával, illetve az USA polgárháború előtti és utáni helyzetének elemzésével
- Kövesse nyomon a XIX. századi munkásmozgalom kialakulását, fejlődését a géprombolásoktól Marx és Engels tevékenységéig
- Értse a nagyhatalmi törekvések és a világ felosztása közötti összefüggéseket
- Értse a nagyhatalmi törekvések és a katonai szövetségek (Antant, Hármasszövetség) létrejötte közötti összefüggéseket.
- Ismerje meg a párizsi kommün eseményeit és hatását a nemzetközi munkásmozgalomra és a magyarországi munkás- és parasztszervezkedésekre.
- Lásza az összefüggéseket az új iparágak megjelenése és a tudomány fejlődése között.
- Tudja, hogy a második ipari forradalom új életforma kialakulásához, az oktatás, egészségügy, közlekedés modernizációjához vezetett.

Követelmény:

- Tudja felsorolni a nagyhatalmi lét, nagyhatalmi politika legalább 5 ismervét
- Tudja megmagyarázni, hogy milyen tényezőknek köszönhető az USA és Japán felemelkedése, a nagyhatalmak sorába kerülése
- Soroljon fel a XIX. század végéről, a XX. század elejéről legalább 5 találmányt illetve 5 feltalálót.
- Legyen képes összehasonlítani oszlopdiagramon Anglia, Franciaország, Németország és az USA gazdasági adatait, majd az adatokból következtetéseket levonni.
- Ábrázolja a térkép segítségével a katonai szövetség térbeli elhelyezkedését.
- Indokolja, miért a balkáni térség válik 1914 előtt háborús tűzfészekké, a nagyhatalmi érdekek ütközőpontjává.

Tartalom:

- Az amerikai polgárháború.
- Új európai nemzetállamok.
- Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika.
- Versenyben a világ felosztásáért.
- A modern társadalmi csoportok, életmódjuk.
- A sokarcú munkásmozgalom fő áramlatai.

Fogalmak:

- polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociálpolitika, gyarmatbirodalom, szakszervezet, anarchisták, szocializmus, szociáldemokrácia, utópia, tömegkultúra, központi hatalmak, Antant

Nevek:

- Bismarck, Garibaldi, Lincoln, Edison, Marx

Földrajzi nevek:

- Németország, Olaszország

Évszámok:

- 1861-1865, 1871

Tevékenységek:

- Készítsen beszámolót Garibaldi, Bismarck, Abraham Lincoln, vagy más történelmi személyiség pályafutásáról.
- Rajzoljon térképvázlatot a gyarmati rendszer kiszélesedéséről, a legnagyobb gyarmatbirodalmak kiterjedéséről.
- Készítsen tablót a korszak nagy feltalálóiról és tudósairól, valamint találmányairól.
- Készítsen oszlopdigramot Anglia, Franciaország, Németország és az USA legfőbb gazdasági adataiból.
- Vesse össze a balkáni államok határait az 1870-es évek elején és 1914-ben.
- Állapítsa meg az egyetemes és magyarországi események egyidejűségeit, összefüggéseit.

Feltételek:

- tankönyv
- KTA
- falitérkép
- rendszerező tematikus falitábla
- video-anyag
- lexikonok
- História és Rubicon folyóiratok számai
- A 19. századi egyetemes történet 1789-1890 (Szerk.: Vadász Sándor, Bp. Kossuth Kiadó, 1998)

A dualizmus kora 7.

Óraszám: 10

Cél:

Ismerje meg a tanuló

- a kiegyezéshez vezető út állomásait, valamint a mellette szóló politikai érveket,
- a magyarországi polgárosodás kiteljesedésének gazdasági-társadalmi bizonyítékait,
- a dualizmus gazdag tudományos és művészeti életét, kiemelkedő tudósait, feltalálóit, művészeit,
- Merítsen ismereteket a korszakról szóló könyvekből, folyóiratokból, forráskiadványokból, video-anyagokból, internetes forrásokból
- Ismerje meg a dualista rendszer működésének korlátait, a monarchia külpolitikai törekvéseit.

Követelmény:

- Ismerje a tanuló név szerint az aradi vértanúkat.
- Tudja a szabadságharc bukását követő évtizedeket korszakokra bontani.
- Hasonlítsa össze gazdasági életünk fő mutatóit 1867 előtt és a kiegyezést követő fellendülés időszakában (mezőgazdaság, ipar és közlekedés).
- Bizonyítsa be, hogy Budapest a dualizmus korszakában világvárossá válik.

Tartalom:

- Magyarország a szabadságharc bukása után.
- A kiegyezés.
- Képek a politikai életről.
- Gazdasági felzárkózás.
- A polgárosodó magyar társadalom.
- Roma társadalom - roma életformák
- Világváros születik: Budapest.
- A hagyományos falusi társadalom élete (a lakóhely néprajzi tájegységének feldolgozása: gazdálkodás, település, életmód, népszokások)
- A millennium: sikerek és válságjelek.

Fogalmak:

- emigráció, kiegyezés, közös ügyek, polgárosodás, dzsentrí, nagypolgárság, kispolgárság, asszimiláció, millennium

Nevek:

- Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán

Földrajzi nevek:

- Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest

Évszámok:

- 1867, 1867-1916,

Tevékenységek:

- Készítsen beszámolót Kossuth Lajos, Széchenyi István, Görgey Artúr és Deák Ferenc 1849 utáni életpályájáról, tevékenységéről a felsoroltak közül legalább kettőről
- Készítsen prezentációt a dualizmus korának kiemelkedő tudósairól, feltalálóiról, művészeiről
- Gyűjtsön adatokat lakóhelye korabeli fejlődéséről: mezőgazdaságáról, iparáról, közlekedéséről, a korban létrehozott intézményekről, épületekről.

Feltételek:

- tankönyv
- KTA
- falitérkép
- folyóiratok: História, Rubicon, SZEM-TANÚ
- monográfiák:
 - Magyarok Európában III.
 - Kosáry Domokos: Újjáépítés és polgárosodás 1711-1867
- A Magyar história sorozat:
 - Somogyi Éva: Abszolutizmus és kiegyezés 1849-1867
 - Gergely A. - Szász Z.: Kiegyezés után
 - Merényi László: Boldog békeidők

Az első világháború 7.

Óraszám: 7

Cél:

- Lássák világosan a tanulók a nagyhatalmak céljait, az antant és a központi hatalmak eltérő, ellentétes érdekeit az első világháború kitörésének pillanatában.
- Ismerjék és a térképen is tudják követni az első világháború frontjait, a nagyobb csaták helyszínét, a hadviselő felek erőviszonyainak alakulását.
- Ismerje az oroszországi forradalom jelentőségét, a bolsevik hatalomátvétel eseményeit.

Követelmény:

- Sorolja fel a világháború fő frontjait, mutassa meg térképen az elhelyezkedésüket, a szemben álló feleket, s nevezzen meg frontonként egy-egy jelentős csatateret (Verdun, Gorlice, Doberdo).
- Nevezzen meg a harcok során alkalmazott új fegyverek, eszközök közül legalább hármat, megemlítve az őket alkalmazó országokat is.
- Állítsa időrendbe az 1917-23 között lejátszódó európai forradalmi eseményeket.
- Tudja kifejtetni az alábbi ellentétes fogalompárok tartalmát: militarizmus-pacifizmus, villámháború-állóháború, demokrácia-diktatúra.

Tartalom:

- A háború okai, céljai és jellege.
- Forradalom, Oroszországban.
- Győztesek és vesztesek.

Fogalmak:

- villámháború, állóháború, hátszág, békerendszer, bolsevik, szovjet,

Nevek:

- Lenin

Földrajzi nevek:

- *Szarajevó, Belgium, Marne, Verdun, Galícia, Isonzó, Doberdó*

Évszámok:

- 1914-1918, 1917.

Tevékenységek:

- Készítsen összehasonlító térképvázlatot az első világháború egy általa kiválasztott frontszakaszának változásairól.
- Válasszon ki kettőt az alábbi személyiségek közül és ismertesse életútjukat, szerepüket a korszak eseményeiben – II. Vilmos, II. Miklós, Lenin, Wilson .
- Készítsen önállóan kronologikus táblázatokat az első világháború frontszakaszainak eseményeiről.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv
- KTA
- falitérkép
- videofilmek
- A világháborúk krónikája (J.A.Z.Z. Kiadó, 1994.)
- Galántai József: Az első világháború (Gondolat Kiadó, 1980)

Mindennapi élet, életmódtörténet, mélységelvű témák 7.

Óraszám: 4

A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet –egyet kötelező feldolgozni:

Életmód:

- Oktatás, diákok Magyarországon a XVI. - XX. század elejéig
- Város és falu az új és a legújabb korban

Mélységelvű témák:

- A katasztrófavédelem kezdetei Magyarországon: a tűzoltóság megszervezése, Széchenyi Ödön.
- A soknemzetiségű Magyarország: nemzeti és etnikai kisebbségek együttélése, kultúrája
- A XIX. század emlékei a lakóhelyen és környékén

Szabad órakeret 7.

Óraszám: 3

- Múzeumlátogatás, tanulmányi kirándulások, emlékhelyek felkeresése
- Dokumentumfilm felkeresése
- Ismételés, gyakorlás, rendszerezés, ellenőrzés

A továbbhaladás feltételei:

- Készítsen önállóan vázlatot az adott témáról.
- A diák tudjon beszámolót, kiselőadást tartani adott történelmi témáról, megadott ismeretterjesztő irodalom alapján.
- Tudjon egyszerű történelmi tárgyú táblázatokat, grafikonokat, diagramokat értelmezni néhány mondatban.
- Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni tanári segítséggel.
- Ismerje az egyes történelmi korok, korszakok nevét és sorrendjét, ismerje egy-egy korszak fontosabb jellemzőit.

- Tudja, hogy a kerettantervben szereplő személyeknek mi volt a jelentőségük az adott időszakban.
- Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit.
- Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit.
- Legyen képes egy-egy ország területváltozásait térképről leolvasni.
- Tudja megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelem megjelölt személyei közül kik voltak kortársak.

Történelem 8.

Óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Önálló vázlat készítése.
- Statisztikai adatok gyűjtése jelenismereti témában.
- Irányított és önálló számítógépes dokumentumkészítés, szerkesztés adott témában.
- Korabeli írásos források összevetése saját szempontok alapján.
- Riport/interjú készítése szemtanúkkal adott témáról megadott szempontok szerint.
- Adott témájú, de eltérő adatok, adatsorok összevetése, az eltérések okainak felderítése tanári segítséggel.
- Dokumentumfilmek elemzése tanári segítséggel.
- A televízió, a rádió, napi és hetilapok adott témájú híryananyagának összevetése tanári segítséggel.
- Információk szerzése dokumentumfilmekből, televízióból.
- Információk szerzése napi és hetilapokból.
- Információk szerzése rádióműsorokból.
- Az iskolai oktatásban megjelenő tudományterületek történeti szempontú elemzése (technika, ökológia, fizika, stb.)
- Dokumentumfilmek és játékfilmek jellemző részleteinek értelmezése, mondanivalójának rövid leírása.
- A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből, tételmondat meghatározása

Kifejezőképességek

- Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek rendszerezése.
- Adott történelmi és jelenismereti téma csoportos megvitatása a tanár által előzetesen megadott szempontok alapján.
- Gazdasági, társadalmi, politikai, kulturális jelenségek összefüggéseinek felismerése és megfogalmazása.

- Adott jelenismereti téma/helyzet megjelenítése szerepjátékkal.
- Statisztikai adatok bemutatása.
- Ökológiai problémák összetevőinek felismertetése, történeti okainak felderítése.

Tájékozódás időben

Önálló kutatás az iskolai oktatásban megjelenő tudományterületek változásairól.
Szinkronisztikus kronológiai táblázatok készítése.

Tájékozódás térben

A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismerése történelmi térképek összehasonlításával.

Részei:

- A világ a húszas és harmincas években
- Magyarország a két világháború között
- A második világháború
- A globalizálódó világ
- Magyarország története napjainkig
- Állampolgári ismeretek
- Mindennapi élet, életmódtörténet

Megjegyzés:

A témák feldolgozásához ajánlott óraszám (témakörönként 1-1 óra ismétlés és témazáró dolgozat)

• A világ a húszas és a harmincas években	11 óra
• Magyarország a két világháború között	13 óra
• A második világháború	12 óra
• A globalizálódó világ	11 óra
• Magyarország története napjainkig	13 óra
• Állampolgári ismeretek	6 óra
• Életmódtörténet	4 óra
• Szabad órakeret	4 óra
• Összesen	74 óra

Feltételek:

- falitérképek, KTA, lexikonok, monográfiák, folyóiratok, forrásgyűjtemények, fotók, filmek

A világ a húszas és a harmincas években 8.

Óraszám: 11

Cél:

- Ismerjék az első világháborút lezáró békék hatását Kelet-Közép-Európa és Délkelet-Európa történelmének későbbi alakulására
- Legyenek tisztában a két világháború között fennálló diktatórikus államok (Szovjetunió, náci Németország) általánosítható vonásaival
- Mutassa be a húszas évek modernizálódó, fejlődő világának életmódbeli változásait, a nők társadalmi szerepének átalakulását, harcát az egyenjogúságért
- Értse a tanuló a gazdasági világválság kialakulásának okait, ismerje a kiút keresését „amerikai útját”

Követelmény:

- Értékelje a versailles-i békerendszer, hasonlítsa össze a világháború előtti és utáni határokat
- Tudja bemutatni Hitler hatalomra jutását
- Ismerje a sztálini politika legfontosabb jellemzőit
- Mutassa be a modern világban bekövetkezett változásokat

Tartalom:

- Európa az első világháború után.
- Modern idők, a nők szerepének változása
- A nagy gazdasági világválság.
- A náciizmus Németországban.
- A sztálini Szovjetunió.
- Az Egyesült Államok és Roosevelt.
- Út a háború felé.

Fogalmak:

- jelenkor, parlamenti demokrácia, gazdasági válság, nemzeti szocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, koncentrációs tábor, egypártrendszer, sztálinizmus, tervgazdálkodás, propaganda

Nevek:

- Sztálin, Roosevelt, Hitler,

Földrajzi nevek:

- Szovjetunió

Évszámok:

- 1929-1933, 1938

Tevékenységek:

- Készítsen összehasonlító térképvázlatot az első világháború előtti és utáni Európa országairól
- Válasszon ki kettőt az alábbi személyiségek közül és ismertesse életútjukat, szerepüket a korszak eseményeiben: W. Wilson, G. Clemenceau, B. Mussolini, Sztálin
- Készítsen prezentációt az alábbi választható témák egyikéből:
 - Sport a húszas években
 - Így öltözködünk akkor... (divat)
 - A repülőgép és az automobil története
- Állítsa össze lakhelye első világháborús veszteségeinek, tárgyi emlékeinek, esetleges emlékműveinek jegyzékét

Feltételek:

Szükséges taneszközök

- tankönyv
- KTA
- falitérképek
- videofilmek
- A megváltozó Európa képe (Új képes történelem) Bp., Larousse-Officina Nova, 1993.

Magyarország a két világháború között 8.

Óraszám: 13

Cél:

- Ismerje meg a tanuló Magyarország belpolitikai helyzetét az első világháborút követő években
- Értse az összefüggést az Osztrák-Magyar-Monarchia felbomlása a magyarországi nemzetiségek elszakadási törekvései és hazánk helyzetének alakulása (öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, ellenforradalom) között
- Ismerje a Trianoni béke gazdasági, politikai, katonai hatásait, következményeit
- Ismerje a bethleni konszolidáció legfontosabb állomásait, a Horthy-rendszer megszilárdulásának körülményeit
- Ismerje a gazdasági világválság hatását Magyarország történelmében
- Figyelje meg Magyarország céljai és szövetségesei közötti összefüggést, különös tekintettel a magyar-német szövetségi kapcsolatra

Követelmény:

- Hasonlítsa össze a trianoni béke előtti és utáni Magyarország helyzetét
- Mutassa be az őszi forradalmat és a tanácsköztársaság eseményeit
- Határozza meg a Horthy-korszak politikai arcát
- Ismertesse a rendszer jobbratolódását, a revíziós külpolitika kialakulását

Tartalom:

- Forradalom és ellenforradalom.
- Trianon és következményei.
- A bethleni konszolidáció.
- A gazdasági világválság és Magyarország.
- Kiűtkeresés és külpolitika.
- Életmód és szellemi élet a két világháború között

Fogalmak:

- őszi forradalom, tanácsköztársaság, konszolidáció, irredentizmus, kommunisták

Nevek:

- Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István

Földrajzi nevek:

- Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Észak-Erdély

Évszámok:

- 1918, 1919, 1920

Tevékenységek:

- Készítse el Magyarország történetének e rövid korszakra eső kronológiáját 1918-1920-ig
- Ábrázolja térképvázlaton Magyarország trianoni területvesztését, pontosan megjelölve az elcsatolt területek nevét és nagyságát
- Készítsen beszámolót Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós és Bethlen István pályafutásáról
- Korabeli dokumentumok alapján fejtse ki, mennyiben változott Horthy Miklós kormányzói jogköre 1920-tól 1944-ig
- Vegye számba a Horthy korszakbeli tudomány és kultúra nagyjait az irodalom, a történelem, a természettudományok, a zene és a képzőművészet területén. Foglalja táblázatba.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv
- KTA
- videofilm
- A csonka ország (Új képes történelem) Bp., Magyar Könyvklub, 1998
- Csonkaréty Károly: Horthy, a tengerész Bp., Zrínyi Kiadó, 1993

A második világháború 8.

Óraszám: 12

Cél:

- Ismerje a második világháború közvetlen előzményeit
- Kövesse nyomon a második világháború történetét, fő szakaszait kiemelkedő csatákkal, szembenálló ellenséges szövetségi rendszerek alakulását
- Értékelje a három nagyhatalom, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és a Szovjetunió szerepét a háborús győzelem kivívásában
- Ismerje Magyarország második világháborús szerepét, az ország német megszállását
- Legyen tisztában a második világháborút lezáró konferenciák és békerendszerek tartalmával

Követelmény:

- Összegezze a második világháborúhoz vezető okokat
- Hasonlítsa össze az első és második világháborúra jellemző haditechnikai eszközöket
- Ismerje azokat a gazdasági, politikai, katonai okokat, melyek az antifasiszta koalíció győzelméhez vezettek

Tartalom:

- Európai háborúból világháború.
- A totális háború.
- Magyarország a második világháborúban.
- Magyarország 1944-ben.
- Az európai és a magyar zsidóság tragédiája.
- A háború befejezése

Fogalmak:

- totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, „hintapolitika”, nyilasok, partizán, antifasiszta ellenállás, háborús bűnös

Nevek:

- Churchill, Teleki Pál

Földrajzi nevek:

- Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hiroshima, Jalta, Potsdam

Évszámok:

- 1939, 1941, 1944. március 19., 1944. október 15., 1945. május 9., 1945. szeptember 2.

Tevékenységek:

- Készítse el a diplomáciai események kronológiáját 1929-1939 között
- Készítsen beszámolót a második világháború kiemelkedő politikus és katona személyiségeiről (Sztálin, Hitler, Eisenhower, Montgomery, Rommel, Churchill, Rooseveltt)
- Készítsen térképvázlatot a háború főbb frontjairól 1940-ben, 1943-ban és 1945 elején

Feltételek:

Szükséges taneszközök

- tankönyv
- KTA
- videofilmek
- monográfiák, képes albumok, folyóiratok, szépirodalmi művek
 - A.J.P. Taylor: A második világháború képes krónikája, Akadémiai Kiadó, 1988
 - Két nagy háború (Új képes történelem) Bp., Magyar Könyvklub, 1998

A globalizálódó világ 8.

Óraszám: 11

Cél:

- Ismerje meg a második világháború utáni politika fő jellemzőit, a hatalmi tömbök céljait, a hidegháború folyamatát.

- Ismerje meg a gyarmati rendszer felbomlását.
- Tudja jellemezni a korszak világgazdaságát, az USA, Nyugat-Európa és a Távol-Kelet szerepének megnövekedését.
- Értelmezze a szocialista világrendszer viszonyait.
- Értse a kétpólusú majd hárompólusú világ kialakulását.

Követelmény:

- Tudja megnevezni a hidegháború sajátosságait.
- Ismerje az ENSZ létrejöttét, feladatát, működését.
- Ismerje meg az Európai Unió rendszerét.
- Tudja jellemezni a kommunista diktatúrát.
- Mutassa be a gyarmatok felszabadulását, gyűjtsön információkat a volt gyarmatok helyzetének alakulásáról.
- Tudja elemezni, hogy milyen okai vannak az USA világhatalmi vezető szerepének.
- Hasonlítsa össze a tőkés és a szocialista világrendszer gazdasági, társadalmi, politikai, katonai jellemzőit.
- Mutassa be a tudomány, technika, műveltség és életmód változását.

Tartalom:

- A kétpólusú világ.
- Polgári demokráciák.
- Kommunista diktatúrák.
- A harmadik világ.
- A világgazdaság.
- Az európai integráció és az Európai Unió.
- Az emberi és polgári jogok.
- Globális problémák - a globalizáció problémái.

Fogalmak:

- hidegháború, kommunista diktatúra, harmadik világ, világgazdaság, globalizáció, integráció, népességrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás

Tevékenységek:

- Készítsen összehasonlító kronológiai táblázatot az 1953-1990-es időszak legkiemelkedőbb világpolitikai eseményeiről.
- Ábrázolja a térképen a két hatalmi tömb országait, befolyási övezeteit.
- Készítse el a gyarmati rendszer felbomlásának eseménytörténetét az 1940-es évektől az 1970-es évekig.
- Értelmezze az észak-dél konfliktust.

- Gyűjtsön adatokat a jelen európai integrációs szervezeteiről, azok működéséről. (Európai Unió, Európa Parlament, NATO)

Feltételek:

Szükséges taneszközök

- tankönyv
- falitérkép
- forráscsomag
- statisztikai kiadványok
- folyóiratok

Magyarország története napjainkig 8.

Óraszám: 13

Cél:

- A tanuló ismerje meg a második világháború utáni magyar történelem eseményeit, a népesedési és nemzetiségi viszonyokat.
- Ismerje az 1956-os forradalom és szabadságharc kiváltó okait, célkitűzéseit, nemzetközi összefüggéseit.
- Ismerje a rendszerváltás legfontosabb eseményeit.

Követelmény:

- Készítsen elemzést az ország anyagi pusztulásáról és az embervesztéséről, mutassa be az ország újjáépítését.
- Ismerje a párizsi békeszerződés tartalmát.
- Elemezze a vezető politikai pártok célkitűzéseit, mutassa be az országot a sztálini diktatúra idején, értékelje a Vörös Hadsereg jelenlétének szerepét.
- Elemezze a parasztság, munkásság és értelmiség helyzetét.
- Ismerje az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeit, a nemzetközi összefüggéseit és jelentőségét.
- Állítsa szembe Rákosi Mátyás és Nagy Imre politikai programját.
- Ismerje a rendszerváltás utáni időszak intézményrendszerét.

Tartalom:

- Magyarország a keleti blokkban - a koalíciós évek.
- Sztálinizmus Magyarországon - a Rákosi-korszak.
- 1956-os forradalom és szabadságharc.
- A Kádár-korszak
- A magyar társadalom átalakulása.
- A magyarországi romák
- A határon túli magyarok.

- A népi kultúra hagyományai a határon túl (pl. Székelyföld, Kárpátalja, Felvidék).
- A rendszerváltozás.

Fogalmak:

- pártállam, kollektivizálás, rendszerváltozás, földosztás, államosítás

Nevek:

- Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János, Antall József, Göncz Árpád

Évszámok:

- 1945, 1948, 1956. október 23., 1989-1990.

Tevékenységek:

- Vesse össze az 1945-ös, az 1947-es és az 1949-es választási eseményeket.
- Készítsen összehasonlító diagramot a társadalmi csoportok számarányának változásáról.
- Készítsen beszámolót a korszak kiemelkedő politikusairól (pl. Rákosi Mátyás, Rajk László, Nagy Imre, Tildy Zoltán, Szakasits Árpád, Marosán György, Veres Péter).
- Készítse el az 1956-os forradalom kronológiáját.
- Készítsen beszámolót Kádár János életéről.
- Gyűjtsön adatokat a mezőgazdaság termelési mutatóiból.
- Gyűjtsön újságcikkeket, amelyek a kor hangulatát tükrözik.
- Állítsa össze a rendszerváltás utáni időszak legjelentősebb közjogi méltóságainak (köztársasági elnök, miniszterelnök, országgyűlés elnöke) névsorát.

Feltételek:

- tankönyv
- KTA
- HVG
- História
- Rubicon

Állampolgári ismeretek 8.

Óraszám: 6

Cél:

- A tanulók megismertetése az állam működésével, az állampolgári jogokkal és kötelességekkel, a jogérvényesítés lehetőségeivel és a kötelességmulasztás következményeivel.
- Ismerjék a nyilvánosság erejében rejlő lehetőségeket, melyek a demokratikus berendezkedés biztosítékai.
- Ismerjék az emberi jogok egyetemes nyilatkozata, az emberi jogok európai egyezménye és az egyezmény a gyermek jogairól című dokumentum tartalmát.

Követelmény:

- Ismerjék az állam jellemzőit.
- Legyenek tisztában azzal, hogy az államok határai nem mindig ott húzódnak, ahol az etnikai nemzetiségi határok.
- Az egyéni és kollektív jogok érvényesítésének igénye.

Tartalom:

- Az állam és polgára
- A nyilvánosság
- A politikai rendszer intézményei
- Részvétel a közügyekben
- Emberi jogok – társadalmi kötelezettségek
- A gyermek jogai

Fogalmak:

- állam, nemzet, nemzetiség, etnikum, állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok

Tevékenység:

- Számoljanak be az állam felségjegyeiről.
- Rendszerezze az állam feladatait.
- Érveljenek a hatalommegosztás szükségessége mellett.
- Vitassák meg az állampolgári és kisebbségi lét kapcsolatát.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv
- politikai dokumentumok, források: a Magyar Köztársaság Alkotmánya, Emberi jogok egyetemes nyilatkozata, Emberi jogok európai egyezménye, Egyezmény a gyermekek jogairól

Mindennapi élet, életmódtörténet, mélységelvű témák 8.

Óraszám: 4

A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet-egyet kötelező feldolgozni:

Mindennapi élet, életmód:

- Családom története a XX. században
- Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon

Mélységelvű témák:

- Nők és férfiak a múltban. (a XIX. és a XX. században)
- Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon.
- Történetek és visszaemlékezések a lakóhely XX. századi történelméből.

Szabad órakeret 8.

Óraszám: 4

- Tanulmányi kirándulások, múzeumlátogatás, emlékhelyek felkeresése.
- Dokumentum- és játékfilmek vetítése.
- Ismétlés, gyakorlás, rendszerezés, ellenőrzés

A továbbhaladás feltételei:

- A diák tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani.
- Tudja, mi történt Európa más régióiban a magyar történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején.
- Legyen képes összefüggéseket találni a történelmi események és a technikai-gazdasági fejlődés legfontosabb állomásai között.
- Tudja a XX. századi magyar és egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét.
- Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait.
- Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani.
- Ismerje a mai Magyarország közjogi és politikai rendszerének alapelemeit.
- Környezetének, lakóhelyének fontos történelmi eseményeit el tudja helyezni a köztörténet folyamában.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez:

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- o Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, szabályok ismerete és reprodukálása, események, jelenségek időben és térben való elhelyezése.
- o Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, egyszerűbb szöveg megalkotása, átkódolás, transzformációs képességek (kép-szöveg, szöveg- szöveg, egyszerűbb ábra - szöveg).
- o Alkalmazás ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek kialakítása, lényegkiemelő képesség fejlesztése.
- o Önálló véleményalkotás, értékelés történetekről, jelenségekről, személyekről, konfliktusokról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- o Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából.
- o Témazáró dolgozatok írása, értékelése
- o Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- o Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- o Szituációs játékok (történetek, népszokások eljátszása), vitaszituációkban való részvétel, kézműves tevékenységek stb. írásbeli, szóbeli értékelése.
- o Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése

Történelem 9.

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Lényegkiemelés megadott szempontok szerint.
- Azonos eseményekről, jelenségekről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása.

- Tudományos ismeretterjesztő szöveg lényegének kiemelése, tartalmi összehasonlítása egyéb ismeretforrásokkal.
- Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az IST- (Information Society Technology) eszközök segítségével információkeresés a világhálón.
- Ellentétes nézetek összehasonlítása és megvitatása az őstörténet, az ókor és a középkor kutatásával kapcsolatban.
- Tematikus bibliográfiák készítése az iskolai és a közkönyvtárak felhasználásával.
- Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata.
- Másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel.
- Jegyzetkészítés kb. 5-6 percnyi normál beszédtempójú előadásrészletről.
- Kivonat készítése rövidebb (4-5 oldal) tudományos-ismeretterjesztő szövegrészletről, feleletterv készítése megadott témáról.

Kifejezőképességek:

- Híres ókori és középkori tárgyi emlékek felismerése, azok bemutatása előszóban.
- A változás történeti jellegének értelmezése meghatározott őskori, ókori és kora középkori jelenségekben, folyamatokban.
- Vitaindítók tartása adott témáról tanári útmutatás alapján.
- Szóbeli ismertető (felelet, kiselőadás) tartása előzetes vázlatkészítéssel.
- Előre megadott álláspontok képviselése egyes történelmi kérdések megvitatása során.
- Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági és társadalomtörténeti adatok bemutatásához.
- Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése.

Tájékozódás időben:

- **A keresztény időszámítás összehasonlítása az egyiptomi, a görög, a római és az iszlám időszámítással.**
- A magyar őstörténet, a vándorlás és a honfoglalás eseményeinek hozzárendelése az egyetemes vagy az európai történelem nagy korszakaihoz.
- Időrendi táblázat készítése.

Tájékozódás térben:

- Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása történelmi és földrajzi térképek egymás mellé illesztésével, a szaktanár útmutatása alapján.
- Történelmi helyek megkeresése mai helyzetet tükröző térképeken.
- Sematikus rajz készítése egy-egy történelmi táj egységeiről.

Részei:

- Az őskor és az ókori kelet
- Az ókori Hellász
- Az ókori Róma
- A korai feudalizmus története Európában
- A magyar nép története az államalapításig

Megjegyzés:

A témák feldolgozásához ajánlott óraszám (témakörönként 1-1 óra ismétlés és témazáró dolgozat)

• Az őskor és az ókori kelet	13 óra
• Az ókori Hellász	15 óra
• Az ókori Róma	20 óra
• A korai feudalizmus története Európában	8 óra
• A magyarság története az államalapításig	7 óra
• Mindennapi élet, életmódtörténet	4 óra
• Szabad órakeret	7 óra
• <i>Összesen</i>	<i>74 óra</i>

Feltételek:

- Tankönyv: Száray Miklós: Történelem I. (Nemzeti Tankönyvkiadó)
- falitérképek
- Középiskolai Történelmi Atlasz (KTA)
- lexikonok, monográfiák
- folyóiratok
- forrásgyűjtemények
- fotók, filmek
- kézikönyvek
- szépirodalmi művek
- Information Society Technology: továbbiakban IST-eszközök, számítógépes programok
- transzparencsomag, fóliák

Az őskor és az ókori kelet 9.

Óraszám: 13

Cél:

- Az ősi társadalmakra vonatkozó hiteles és rendszerezett tudás megalapozása
- Az emberiség története legrégibb szakaszának megismertetése
- Annak tudatosítása, hogy az emberi társadalmak egyenlőtlenül fejlődtek
- Az állam szerepének, feladatának megértetése
- Az ókori keleti társadalmak sokszínűségének megismerése

Követelmény:

- Értsék meg a tanulók, hogy az emberi társadalom története az ősközösség kialakulásával kezdődött, de az egyes embercsoportok őstörténete nem azonos időben játszódott le.
- Értsék meg a tanulók, hogy az emberiség története a gazdaság, a társadalom, a kultúra és a cselekvő ember fejlődésének történet; a termeléssel az ember megkezdte a természet átalakítását.
- Legyenek képesek időrendben elbeszélni az őstörténeti eseményeket; végezzék el az őstörténet korszakolását eszközhasználat szerint.
- Ismerjék meg a legrégebb hiedelmeket és szertartásokat.
- Lássák be a tanulók, hogy az ókori keleti civilizációk államaiban élő emberek élete könnyebb, mint az őskori embereké.
- Értsék meg, hogy az állam létrejötte minden ember érdeke, mert az állam szervezi a termelést, munkamegosztással biztosítja a termelés, a tudományok és a művészetek fejlődését.
- Ismerjék meg az időszámítást, a különböző időszámítási technikákat.
- Értsék meg a vallás meghatározó szerepét az ókori civilizációkban.

Tartalom:

- Az emberré válás és az őskőkor
- Az újkőkor
- Az újkőkor kiteljesedése
- Az első civilizáció: Sumer
- Hammurapi törvénygyűjteménye (forráselemző óra)
- Egyiptom, a Nílus ajándéka
- Kis országok – eltérő vonások
- Az Újbabiloni és a Perzsa Birodalom
- India, Kína

Fogalmak:

- homo sapiens, őskőkor, újkőkor, mágia, rézkor, bronzkor, vaskor, despotizmus, politeizmus, monoteizmus, *biblia*, állam, *hieroglifa*, vallási *dualizmus*, *kaszt*, buddhizmus, brahmanizmus, *Australopithecus*, *Homo habilis*, *Neander-völgyi ember*, *fetisizmus*, *totemizmus*, *emberfajták*, *demográfiai robbanás*, *templomgazdaság*, *ékírás*, *hangjelölő írás*, *nomadizálás*

Nevek:

- Kheopsz, Hammurapi, *II. Ramszesz*, Dávid, *Salamon*, I. Dareiosz, Xerxész, Buddha, *Si Huang-ti*, Konfuciusz, *Gilgames*, *Sarrukin*, *Assurbanapli*, *Ménész*, *Dzsőszer*, *Saul*, *Nabu-kudurri-uszur*, *Kürosz*, *Kambüszész*, *Asóka*

Kronológia:

- homo sapiens megjelenése, élelemtermelés kezdetei
- Kr.e. 8000, Kr.e. 3000 körül, Kr.e. XVIII. sz., Kr.e. X. sz., Kr.e. 525., Kr.e. 7. évezred, Kr.e. 612., Kr.e. 538., Kr.e. 1400, Kr.e. VI. sz.

Topográfia:

- Rudabánya, Vértesszőlős, Mezopotámia, Egyiptom, Fönícia, Palesztina, Sumer, Assíria, Perzsia, India, Kína, Babilon, *Türosz*, Judea, Izrael, Jeruzsálem, *Úr*, *Uruk*, *Memphis*, *Perszepolisz*, *Szidon*, *Büblösz*, *Ugarit*, *Ninive*, *Assur*, *Harappa*, *Mohendzsodaro*

Tevékenység:

- A régészeti és a néprajzi eredmények egybevetése.
- Az emberré válás különböző interpretációinak párhuzamba állítása.
- Vita rendezése: Az ember és az állatvilág közötti átmenet kérdése. – Az új és a régi eszközök hatékonysága. – A sumerok eredetéről.
- Leegyszerűsített ábra készítése az emberré válás folyamatáról.
- Leegyszerűsített ábra az egyiptomi vagy az indiai társadalom felépítéséről.
- A szakóca használatának bemutatása.
- Kiselőadás készítése Babel tornyáról vagy Kheopsz piramisáról, az IST-eszközök használatával.
- A népességgrobbanás bemutatása.
- Az írás fejlődésének figyelemmel kísérése.
- Az egyiptomi vagy a mezopotámiai történelem párhuzamba állítása.
- Hasonló témában időrendi táblázat készítése.
- A neolitikum, a réz-, a bronz- és a vashasználat elterjedésének bemutatása elnagyolt térképvázlaton.
- Térképvázlat készítése Egyiptomról vagy Mezopotámiáról.
- A Közel-Keletet bemutató tematikus térképek elemzése.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép: Az emberiség az őskorban
- Filla István: Régen volt, hogy is volt
- Kőszegi Frigyes: Élet az őskorban
- Szentiványi Jenő: A kőbaltás ember
- Új képes történelem-sorozat: Az ősröbbanástól a gondolkodó emberig
- Falitérkép: Az ókori kelet államai
- KTA
- Varga Domokos: Ős Napkelet
- Borhy László: Ókor
- Új képes történelem-sorozat: Ősi kultúrák, születő államok

- IST-eszközök használata

Az ókori Hellász 9.

Óraszám: 15

Cél:

- Erősödjön meg a tanulóknál az a felismerés, hogy a földrajzi környezet, felszín és az ember foglalkozásai között kölcsönhatás áll fenn. Az ókori Görögországban ezért fejlett a szőlőtermelés, a hajózás.
- A görög kultúra társadalomformáló szerepének megértetése.

Követelmény:

- Értsék meg a tanulók a görög törzsek letelepedése és a városállamok kialakítása közötti összefüggést.
- Ismerjék fel a spártai katonaállam és a demokratikus Athén közötti különbséget.
- Értsék meg a görög háborúk alapján a zsákmányszerző és a védelmi háború lényegét.
- Fedezzék fel a tanulók, hogy az ókori görög műveltség a mai kultúra alapja.

Tartalom:

- Bevezetés. – Hellász. Európa bölcsője.
- A krétai és a mükénéi kultúra.
- A polisz születése.
- Az arisztokrácia és a démosz polgárjogi harca.
- A görög mitológia.
- A görögséget összekötő kapocs: a hitvilág.
- Egy másik út – Spárta.
- A görög-perzsa háborúk.
- Athén és Spárta párharca
- Az egységes Hellász – Nagy Sándor.
- A hellenizmus kora.

Fogalmak:

- polisz, arisztokrácia, *arkhón*, démosz, türannisz, eklészia, esküdtbíráóság, demokrácia, sztratégosz, cserépszavazás, filozófia, hellenizmus, *palotagazdaság*, *gyarmatosítás*, *phülé*, *helóták*, *metoikoszok*, *perioikoszok*, *hoplita*, *napidíj*, *szofisták*

Személyek:

- Szolón, Peisisztratosz, Kleiszthenész, Miltiadész, Leonidasz, Themisztoklész, Periklész, Pheidiász, Hérodotosz, Thuküdidész, Szókratész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor, *Minósz, Drakón, Ariszteidész, Alkibiádész, II. Philipposz, Ptolemaiosz, Epikurosz, Zénon*

Kronológia:

- Kr.e. XIII. sz., Kr.e. 776, Kr.e. 621, Kr.e. 594, Kr.e. 508, Kr.e. 490, Kr.e. 480, Kr.e. 431-404, Kr.e. 336-323, Kr.e. XVI-XIII. sz., Kr.e. VIII-VI. sz., Kr.e. 560-510, Kr.e. 492-448, Kr.e. 479, Kr.e. 478, Kr.e. 338, Kr.e. III-I. sz.

Topográfia:

- Athén, Spárta, Olümpia, Marathón, Thermopülai-szoros, Szalamisz, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria, Knósszosz, Mükéné, Trója, Szürakusza, Tarasz, Milétosz, Naukritász, Tanaisz, Délosz, Plataia, Khaironeia, Isszosz, Gaugamela

Tevékenységek:

- Eltérő források összevetése: Periklész a demokráciáról és a szövetségesek adóiról.
- Tanulói kiselőadás a görög művészetekről és tudományokról IST-eszközök felhasználásával.
- Vita rendezése: Arisztokratikus és demokratikus kormányzás. Görögök és perzsák. Themisztoklész és Ariszteidész. Démoszthenész és Iszokratész. Az ellentétes nézeteket egyes diákok vagy diákcsoportok képviselhetik.
- Egyszerűsített ábra készítése a görög gyarmatosításról, az athéni és a spártai társadalomról és az állam működéséről, a hellenisztikus társadalomról.
- Folyamatábra készítése a görög történelem lényeges folyamatairól (görög-perzsa háborúk, arisztokrácia és démosz harca, Spárta és Athén ellentéte és harca stb.).
- A görög szobrászat fejlődésének és sajátosságainak bemutatása a tankönyvi képek segítségével, IST-eszközök használatával.
- A görög hajótípusok leírása előszóban a tankönyvi képek és ábrák segítségével.
- A hoplita fegyverzetének bemutatása a tankönyvi képek segítségével.
- A polisz kialakulásának, virágzásának és hanyatlásának nyomon követése.
- A görög hitvilág átalakulásai.
- Gazdasági folyamatok az ókori Hellaszban.
- Párhuzamok az egyiptomi vagy a mezopotámiai történelemmel. Hasonló témában időrendi táblázat készítése.
- Folyamatok ábrázolása térképvázlaton (görög gyarmatosítás, görög-perzsa háborúk, Nagy Sándor hadjáratai).

- A földrajzi tényezők történelmi szempontú értékelése (tagoltság, kereskedelmi adottságok, szomszédság más államokkal).

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép: Az ókori Hellász
- KTA
- Időszalag
- Filla István: Régen volt, hogy is volt
- Görög regék
- Az ókor nagyjai
- R. Graves: A görög mítoszok
- Szabó Miklós: Hellász fénykora
- Borhy László: Ókor
- Új képes történelem-sorozat: Az ókori Egyiptom és Hellász története
- IST-eszközök

Az ókor Róma 9.

Óraszám: 20

Cél:

- Az ókor Róma történelmi eseményeinek megértetése
- Az államformák változásainak megismertetése
- Annak tudatosítása, hogy az államformák változása és a társadalom fejlődése összefügg egymással
- A keresztény egyházszervezet és dogmák megismertetése

Követelmény:

- Értsék meg és sajátítsák el az ókori Róma történelmének legfontosabb eseményeit; az egyes államformák jellemzőit, az államformák változásának okait.
- Értsék meg az államforma és a hódítás kapcsolatát.
- Ismerjék meg a rómaiak műveltségét, hatását a mai műveltségre.
- Ismerjék meg a kereszténység kialakulásának körülményeit.
- Legyenek képesek a kereszténység eseményeit a Római Birodaloméval szinkronban látni.

Tartalom:

- Bevezetés – Útban Európa felé
- Róma történelmének kezdetei
- A köztársasági Róma

- Itália meghódítása
- A pun háborúk
- A köztársaság válsága
- Út az egyeduralkodó felé
- Az egyeduralkodó létrejötte
- Augustus önéletrajza (forráselemző óra)
- Római hétköznapiak, ünnepek
- A császárság első századai
- A válság századai – a dominátus
- A kereszténység születése
- részletek az Újszövetségből
- A Római Birodalom válsága és szétesése
- A Nyugat-római Birodalom bukása
- A Kárpát-medence a római korban
- Lakóhelyünk a római korban

Fogalmak:

- patrícus, plebejus, *cliens*, consul, senatus, dictator, néptribunos, *ensor*, provincia, senatori rend, lovagrend, triumvirátus, principátus, limes, legio, colonus, dominatus, zsinagóga, diaszpóra, apostol, egyház, püspök, zsinat, *proscriptio*, *gladiátor*, veterán, *praetorianusok*, *fiscus*, házas rabszolga, *patrocinium*, *presbiter*, *amphiteatrum*, romanizáció, *metropolitana*, klérus, *evangélium*, *dogma*

Személyek:

- *Servius Tullius*, *Crassus*, *Kleopatra*, *Lepidus*, *Tibérius*, *Claudius*, *Nero*, *Marcus Aurelius*, *Aurelianus*, *Arius*, *Aëtius*, *Odoaker*, Hannibal, *Cornelius Scipio*, a Gracchus-testvérek, *Marius*, *Sulla*, *Spartacus*, *Cicero*, *Pompeius*, *Caesar*, *Antonius*, *Augustus*, *Traianus*, *hadrianus*, *Diocletianus*, Názáreti Jézus, Pál apostol, *Constantinus*, *Attila*, *Lívius*, *Tacitus*, *Plutarkhosz*

Kronológia:

- Kr.e. 753, Kr.e. 510, Kr.e. 367, Kr.e. 287, Kr.e. 264-241, Kr.e. 218-201, Kr.e. 168, Kr.e. 48, Kr.e. 31, 212, 313, 395, 476, Kr.e. 494, Kr.e. 451, Kr.e. 443, Kr.e. 396, Kr.e. 326, Kr.e. 202, Kr.e. 133, Kr.e. 105, Kr.e. 74-73, Kr.e. 60, Kr.e. 43, Kr.e. 284, Kr.e. 325, Kr.e. 451

Topográfia:

- Róma, Karthágó, *Cannae*, *Záma*, *Hispania*, *Gallia*, *Actium*, *Dacia*, Pannónia, Jeruzsálem, Konstantinápoly, *Aquincum*, *Sopianae*, *Savaria*, *Etrúria*, *Veii*, *Tarentum*, *Philippi*, *Pharszalos*, *Püdna*, *Nicea*, *Catalaunum*, *Brigetio*, *Gorsium*, *Napoca*

Tevékenységek:

- Augustus önéletírása és a politikust bíráló szövegek összevetése (vagy Augustus cselekedeteinek szembesítése az önéletírásban hangsúlyozott cselekedetekkel).
- Kiselőadás történelmi személyiségek (pl. Sulla, Caesar, Augustus) különböző megítélése ókori szerzők művei alapján.
- Vita rendezése. Témák: Patrícusok és plebejusok ellentéte. Senatori rend és lovagrend. A néppárti politikusok fellépése. Caesar és a senatus viszonya. Augustus és Antonius lépései a hatalom megszerzéséért. A parasztkérdés megoldásának alternatívái. A hadsereg válsága. Miért esett szét a birodalom? A korai kereszténység dogmatikai vitái (pl. az egyházi egységéről).
- Egyszerűsített ábra készítése a római társadalomról, az állam felépítéséről és ezek változásairól, IST-eszközök használatával
- Vázlat készítése megadott problémáról (pl. népvándorlás).
- Forráselemzés, kiemelve a szerző szándékait, a forrás céljait.
- A római építészet jellegzetes emlékeinek (vízvezeték, amphiteatrum, cirkusz, bazilika, diadalív stb.) leírása képek és IST-eszközök segítségével.
- Kiselőadás (folyamatábra, vázlat, házi dolgozat stb.) készítése a római történelmet átívelő kérdésekről (gazdaság, társadalom, hitvilág, külpolitika) IST-eszközök felhasználásával.
- A görög-római történelem időrendjének összehasonlítása táblázatban.
- Folyamatok (pl. a birodalom terjeszkedése, a plebejusok eredményei) időrendi táblázatának elkészítése.
- Tematikus térképek (gazdasági, népesedési, felekezeti, természetföldrajzi) összevetése a történelmi folyamatokkal.
- Térképvázlat hadjáratokról, gazdasági jelenségekről.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép: A Római Birodalom
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Filla István: Régen volt, hogy is volt
- Római regék és mondák
- Borhy László: Ókor
- Új képes történelem-sorozat: Róma és a római világ története

A korai középkor 9.

Óraszám: 8

Cél:

- Erősödjön meg a tanulóknál az a felismerés, hogy az emberi társadalmak egyenlőtlenül fejlődtek.
- Jussanak a tanulók rendszerezett ismeretekhez a római civilizáció bukását követő időszakról.

Követelmény:

- Értsék meg a tanulók, hogy a feudális gazdasági-társadalmi formáció az ókori rabszolgatartó társadalmakhoz képest fejlődést jelentett.
- Ismerjék meg a kora középkori államok történetének legfontosabb eseményeit.
- Értsék meg, hogy a keresztény egyház segítette a középkori államok kialakulását és megszilárdulását, művelte és terjesztette a kultúrát – ezzel a fejlődést szolgálta. Ugyanakkor az egyház és az állam összefonódása hátrányokkal is járt.

Tartalom:

- Bevezetés – Európa születése
- Frank Birodalom kialakulása
- A pápaság létrejötte – a népvándorlás újabb hulláma
- A feudális gazdasági-társadalmi rend kialakulása
- A Keletrómai Birodalomtól Bizáncig
- Az államalapítások kora Észak-, Közép- és Kelet-Európában
- Az iszlám megjelenése

Fogalmak:

- *gróf-grófság-örgrófság*, ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, bencés rend, *szkizma*, hűbértartás, jobbágyság, robot, allódium, iszlám, Korán, kalifa, *hűbértartás*, *beneficium*, *feudum*, *hűbértartó*, *hűbértartó*, *legelőváltó*, *kétnyomásos* és *háromnyomásos* gazdálkodás, *jobbágyságok*, *hidzsra*, *dzsiháda*, *kádi*, *ulema*

Személyek:

- Klodvig, Martell Károly, Kis Pippin, Karolingok, Nagy Károly, Szent Benedek, Justinianus, Cirill és Metód, I. (Nagy) Ottó, Mohamed, Szent Gergely, III. Leó, Vitéz Boleszláv, Baján, Oleg, Hárún al-Rasid

Kronológia:

- 622, 732, 800, 843, 962, 1054, 711, VI. század, 1000, 482, 754, 740

Topográfia:

- Poitiers, Aachen, Konstantinápoly, Egyházi (Pápai) Állam, Kijev, Mekka, Cordoba, Bagdad, *Gibraltár, Ravenna, Verdun, Monte Cassino, Medina*

Tevékenység:

- Térkép, írott források, képek és IST-eszközök kritikus felhasználásával, segítségével alkossunk képet a vikingekről!
- Az Új Képes Történelem és IST-eszközök segítségével kiselőadások tartása (életmód, hadtörténet, felfedezések stb.).
- Vitatott kérdések (morva állam, gazdasági fellendülés Nyugat-Európában) bemutatása.
- Vita rendezése. Témák: A pápaság és Bizánc ellentéte. Hűbérurak és hűbéresei. Térítés a pogányok között. Ariánusok és katolikusok. Az iszlám és a kereszténység ellentétei.
- Egyszerűsített ábrák készítése a hűbéri rendszerről, a Keletrómai Birodalom gazdaságáról, az uradalmak működéséről, IST-eszközök alkalmazásával.
- Transzparenszek készítése megadott témákban (iszlám, ortodox egyház, katolikus egyház, szerzetesség).
- A kora középkori gazdálkodás ismertetése fényképek, korabeli tárgyak segítségével.
- A hajózás, az építkezés eszközeinek vagy a fegyverzetnek az egybevetése a hasonló funkciójú római kori eszközökkel.
- A társadalom, a gazdaság, a fegyverzet, az egyház átalakulásának végigkísérése.
- Régiók fejlődésének ábrázolása összehasonlító időrendi táblázattal.
- Az egyes régiók felismerése falitérképen, atlaszon.
- A régiók ábrázolása sematikus térképvázlaton.
- A gazdasági folyamatok, a felekezeti megoszlás ábrázolása sematikus térképvázlaton.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Történetek a középkorról
- Gecse Gusztáv: Kérdések a vallásról
- Várkonyi Gábor: Középkor és kora újkor

A magyarság története az államalapításig 9.

Óraszám: 7

Cél:

- Az ősmagyarság történetének megismerése
- Annak tudatosítása, hogy a földrajzi környezet meghatározó szerepet játszott népünk bölcsőjénél
- A honfoglalás és letelepedés körülményeinek megismertetése
- Az államalapítás jelentőségének megértetése

Követelmény:

- Értsék meg a tanulók, hogy a földrajzi környezet a magyar nép őstörténetének alakulására is hatást gyakorolt; a vándorlás és a honfoglalás során elődeink sok néppel találkoztak, egymás kultúrájára kölcsönhatással voltak.
- Ismerjék meg az ősmagyarok életmódját.
- Ismerjék meg a honfoglalás taktikáját és stratégiáját.
- Tudják az államalapítás, I. István tevékenységének legfontosabb jellemzőit.

Tartalom:

- Bevezetés – A magyarság sorsfordító lépései
- A magyar őstörténet kezdetei
- Népünk vándorlása a pusztán
- A honfoglalástól az államalapításig
- Géza fejedelem és István király életműve

Fogalmak:

- *őshaza, nyelvcsere kende, gyula, vérszerződés, bőség, jobbágyok, ínség, promogenitura, leviratus, nomadizmus, kettős fejedelemség, nemzetség, törzs, székely, kalandozások, szeniorátus, vármegye, ispán, tized*

Személyek:

- Álmos, Árpád, I. István, Géza fejedelem, Koppány, Imre herceg, Szent Gellért püspök, *Levedi, Kurszán, Ajtony, Gyula, Csanád, Anonymus, Julianus barát*

Kronológia:

- 896, 955, 973, 997, 1000, 1038

Topográfia:

- *Merseburg, Veszprém, Eger, Vác, Győr, Kalocsa, Pécsvárad, Gyulafehérvár, Bihar, Magna Hungaria, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom*

Tevékenységek:

- Régészeti, nyelvészeti és írásos források összehasonlítása. Az eltérő eredmények okainak megvitatása.
- Az őshaza helyének meghatározása különböző munkákban.
- A magyar orientalisztika bemutatása. Korabeli utazók és krónikaírók véleményei a magyarságról.
- Vita rendezése. Témák: Érvek és ellenérvek a magyarság finnugor vagy török eredetének kérdésében. A honfoglalás kérdései (pl. kettős honfoglalás). A honfoglalók lélekszáma. A kalandozások: kik vezették, miért voltak sikeresek?
- Leegyszerűsített ábra készítése az IST-eszközök segítségével a finnugor népek családjáról, a honfoglalók társadalmáról, István király államszervezetéről.
- A nomád fegyverzet és öltözet ismertetése.
- A nomád életmód rekonstruálása tárgyi és írásos emlékek segítségével.
- Népünk vándorlásának végigkövetése: az anyagi kultúra, az életmód és a hatalmi szervezet változásai.
- Hogyan változott meg a magyarság életmódja a Kárpát-medencében?
- Összehasonlító időrendi táblázat készítése a magyar és az egyetemes történelem korabeli eseményeiről, folyamatairól.
- Folyamatok (népünk vándorlása, finnugor szétvándorlás, kalandozások, honfoglalás) nyomon követése különböző típusú térképeken.
- Történeti és egyéb tematikus (pl. természetföldrajzi) térképek egybevetése, összefüggések megállapítása.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Filla István: Régen volt, hogy is volt
- Komjáthy István: Mondák könyve
- Lengyel Dénes: Régi magyar mondák
- László Gyula: „Emlékezzünk régiekről”
- Györffy György: István király és műve

Óraszám: 4

Tartalom:

Tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni:

- Az ember és a természet kapcsolata a mítoszokban
- Tömegszórakoztatás az ókorban
- Eltérő elméletek, mítoszok a magyarság őstörténetéről

Megjegyzés:

Javaslat az egyes témákra:

- Az ember és a természet kapcsolata a mítoszokban
A Gilgames-eposztól az egyiptomi, héber és görög-római mítoszokon át a germán kelta mondákig.
 - természeti jelenségek
 - természetátalakítás
 - természeti katasztrófák
 - a természet jelképei
- Tömegszórakoztatás az ókorban. Sumertől a Rómaiakig
A tömegszórakoztatás
 - fajtái,
 - szerepe,
 - résztvevői,
 - társadalmi változásai
- A család az ókori kultúrákban
A család
 - felépítése,
 - szerepe,
 - mindennapjaiMezopotámiától a római korig.
- Az iskola az ókorban
Az iskola
 - szerepe,
 - az oktatás elvei és módszerei,
 - az iskola mindennapjai
- Eltérő elméletek, mítoszok a magyarság őstörténetéről.
 - a mítoszok eredete,
 - tudománytörténeti áttekintés,
 - az eltérés okai

Tevékenységek:

- Mindegyik témában, de különösen a másodikban és az ötödikben elemezhetőek különféle képi, írásos, tárgyi és nyelvészeti források.
- Mindegyik témában kiemelt fontossága van a szabad és öntevékeny anyaggyűjtésnek (a könyvtártól az internetig).
- Vita rendezése: Mindegyik témában megvitathatók a különbségek (iskola célja, pedagógiai elvek stb.). Ellentétes történeti nézetek inkább az ötödik témában szembeszíthatók.
- Leegyszerűsített ábra készítése a témakör lezárásakor az anyag főbb csomópontjairól.
- Mindegyik témában kiemelt fontossággal bír: egyszerű tárgytól, eszközöktől (palatábla) az építészeti alkotásokig (amphiteatrum) terjedhet a bemutatás.
- A tanulók vázolják fel a téma jelentőségét az anyagrész megtárgyalása után.
- Az érintett konkrétumok időbeli elhelyezése.
- A téma tárgyalása során érintett birodalmak, városok térbeli elhelyezése.

Szabad órakeret 9.

Óraszám: 7

Tartalom:

- Helytörténeti áttekintések, lehetőségektől függően múzeumi órák, tanulmányi kirándulások, emlékhelyek felkeresése.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanulók legyenek képesek egyszerűbb tárgymásolatokat, íratlan forrásokról készült fényképeket, vázlatrajzokat (pl. régészeti lelőhelyről) forrásként értelmezni; rövid (kb. 10-20 sornyi) ókori forrásrészleteket feldolgozni.
- Tudjanak anyagot gyűjteni az iskolai könyvtárban és kisebb közkönyvtárakban tanári és könyvtárosi segítséggel megadott, egyszerű témákhoz.
- Legyenek képesek egyszerű elbeszélő források kritikai elemzésére tanári irányítással, valós tartalmuk és belső ellentmondásaik felismerésére.
- Legyenek képesek jól felépített tanórai feleletekre, összefoglaló beszámolók előadására.
- Legyenek képesek az IST-eszközök alkalmazására és kritikus használatára.
- Legyenek képesek alkalmazni a történetiségben a keresztény időszámítást.
- Tudjanak történelmi eseményeket, folyamatokat leolvasni a középiskolában használatos történelmi atlasz megfelelő lapjáról.
- Képesek legyenek történelmi jelenségek számszerűségének felbecsülésére vagy megmérésére történelmi térképen.

Történelem 10.

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák:

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Írott források elemzése: az egyes szövegek forrásértékének megállapítása, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása.
- Annak felismerése, hogy a kortárs milyen információk birtokában dönthetett, milyen folyamatok maradhattak, s maradtak is rejtve előtte (gazdasági folyamatok, éghajlati változások stb.).
- Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján.
- A jegyzetek felhasználásával egy-két oldalas kiselőadások készítése.
- Tanári útmutatással szakirodalom (könyvek, folyóiratok) felhasználásával kisebb (3-6 oldalas) tanulmány készítése.
- Tanári útmutatással és az IST-eszközök felhasználásával prezentációk készítése.

Kifejezőképességek:

- A középkor és a kora újkor jelentős személyiségei életútjának bemutatása.
- Az élethelyzetek értékelése történeti választaknál és nehéz döntéseknél.
- A korszakra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata.
- Írásművek készítése történeti témákról segédeszközök nélkül vagy azok felhasználásával, a középkor és a kora újkor témáiból, meghatározott terjedelemben (15-30 sor stb.).
- Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvöztetésével.

Tájékozódás időben:

- A változás felismerése a történelemben, elemzése konkrét történelmi példákon. Az induktív és deduktív érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban.
- Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása.

Tájékozódás térben:

- A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése, időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása.

- Történelmi jelenségek természeti feltételeinek, okainak megállapítása történelmi és földrajzi térképek alapján, szaktanári segítséggel (pl. ásványkincsek – bányavárosok).
- Az évfolyam topográfiai adatainak, folyamatainak, jelenségeinek megmutatása a mai viszonyokat tükröző térképeken.

Részei:

- Az érett középkor
- Az Árpád-házi királyok kora
- A késő középkor
- Magyarország a XIV-XV. században
- Kora újkor (1490-1721)
- Magyarország története a kora újkorban (1490-1711)

Megjegyzés:

A témák feldolgozásához ajánlott óraszám (témakörönként 1-1 óra ismétlés és témazáró dolgozat)

• Az érett középkor	10 óra
• Az Árpád-kor	9 óra
• A késő középkor	8 óra
• Magyarország a XIV-XV. században	8 óra
• Kora újkor	13 óra
• Magyarország története a kora újkorban	13 óra
• Mindennapi élet, életmódtörténet	6 óra
• Szabad órakeret	7 óra
• <i>Összesen:</i>	<i>74 óra</i>

Feltételek:

- Tankönyv: Száray Miklós – Szász Erzsébet: Történelem II.
- falitérképek
- Középiskolai Történelmi Atlasz (KTA)
- lexikonok, monográfiák
- folyóiratok
- forrásgyűjtemények
- fotók, filmek
- kézikönyvek
- szépirodalmi művek
- IST-eszközök használata
- transzparencsomag, fóliák

Az érett középkor 10.

Óraszám: 10

Cél:

- A korszak jelentős eseménysorozatai (invesztitúra küzdelmek, keresztes hadjáratok) mögött a diákok lássák ezen történések hatásait az európai fejlődésre.
- Ismerjék fel, hogy a keresztes hadjáratok révén ragadták magukhoz a levantei kereskedelmet az itáliai városok.
- A pápaság és a császárság küzdelme vezetett a Német-római Birodalom széteséséhez, a római jog újjáéledéséhez.
- Lássák a nyugat-európai városfejlődés főbb sajátosságait, a technikai, gazdasági előrelépés, és az önkormányzatok létrejöttének jelentőségét.
- Mivel a korszakban az egyes területek eltérően fejlődtek, a diákok ismerjék fel az egyes régiók alapvető sajátosságait, az összekötő és az elválasztó tulajdonságokat.
- A diákok minden oldalról megvizsgálva ismerjék meg a rendiség kialakulását, működését.

Követelmény:

- Ismerjék meg a tanulók az érett középkor emberének életét, az eltérő településtípusok jellemzőit.
- Ismerjék meg a középkor embereszményét, a lovagi életet.
- Értsék meg a tanulók, hogy a Föld különböző tájain különböző értékes kultúrák alakultak ki.
- Európában a szomszédos országok területén hasonló kultúrák keletkeztek, de mindegyiknek van sajátos vonása is.
- Értsék meg a gazdasági élet, a társadalom és a kultúra fejlődése közötti kölcsönhatásokat.

Tartalom:

- A pápaság és a császárság küzdelme
- A lovagkor - a keresztes háborúk
- A városok születése
- A szabadköltözési jobbágyság és a vándormozgalom
- A rendiség kialakulása Nyugat-Európában (XI-XIII. század)
- Közép- és Kelet-Európa, a Balkán a XI-XII. században
- Művelődés a XI-XIII. században
- Hétköznapi élet a XI-XIII. században

Fogalmak:

- királyi udvar, kamara, kancellária, *invesztitúra*, kiközösítés, zárandok, erekle, keresztes hadjáratok, inkvizíció, eretnekség, kolduló rendek, városi önkormányzat, nyomásos gazdálkodás, hospes, céh, skolasztika, egyetem, lovagi kultúra, romantika, gótika, *rendiség*, *rendi monarchia*, *simonia*, *cölibátus*, *konkordátum*, *valdensek*, *albigensek*, *ferencesek*, *domonkosok*, *kontárok*, *hét szabad művészet*.

Személyek:

- I. (Hódító) Vilmos, VII. Gergely, IV. Henrik, III. Ince, Habsburg Rudolf, Szent Ferenc, Szent Domonkos, Aquinói Szent Tamás, *I. Frigyes*, *II. Frigyes*, *II. Orbán*, *II. Fülöp Ágost*, *(Plantagenet) Henrik*, *II. Ottokár*, *IV. (Szép) Fülöp*

Kronológia:

- 1054, 1066, 1077, 1095, 1122, 1176, 1096-1099, 1215, 1265, 1295, 1278, 1242, 1223, 1302

Topográfia:

- Szentföld, *Genova*, *Velence*, *Flandria*, *Champagne*, *Párizs*, *Oxford*, *Cambridge*, *Hanza városok*, a levantei kereskedelem útvonala, *Jeruzsálem*, *Canossa*, *Legnano*, *Akkon*, *London*, *Hastings*, *Worms*, *Albi*, *Morvamező*, *Prága*, *Krakkó*, *Avignon*, *Kijev*, *Novgorod*, *Kalka*

Tevékenységek:

- Írott források és térképek egybevetése. Jeruzsálem és Antiochia ostromának megfeleltetése.
- Ábra és írott forrás elemzése: rendi szerkezet- felkelők felhívása.
- Források és szerzőik viszonya, forrásértéke – Aacheni Alberich jeruzsálemi krónikája. Guibert de Nogent a kommunákról.
- A középkor technikai forradalmának ismertetése.
- A román és a gót művészet bemutatása képek és rajzok és IST-eszközök segítségével.
- Vita rendezése: Pápaság és császárság; eretnekek és egyház; a rendiség és a királyi hatalom kérdése; a kettős igazság problematikája.
- Leegyszerűsített ábra készítése az invesztitúra küzdelmekről IST-eszközök felhasználásával.
- Folyamatábra készítése a gazdasági fejlődésről, a rendiség kialakulásáról, a rendi szervek működéséről IST-eszközök használatával.

- A lábító szövszék vagy a rokka működésének bemutatása élöszóval, táblai rajz (vagy fólia) segítségével. Lovagi fegyverzet (lovagi torna), középkori város nyüzsgésének, egyházi ünnepek élményszerű előadása.
- A gazdaság, társadalom, a művészetek fejlődési ívének bemutatása szóban vagy írásban.
- Térképvázlat készítése az európai régiókról összehasonlító kronológiai táblázattal kiegészítve.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Történetek a középkorból
- Várkonyi Gábor: A középkor és kora újkor
- Új képes történelem sorozat: Lovagvárak és gótikus katedrálisok
- Rázsó Gyula. A lovagok csatái

Az Árpád-házi királyok kora 10.

Óraszám: 9

Cél:

- Az államalapítás jelentőségének megértése
- A gazdasági és társadalmi fejlődésben elért eredmények mellett az Árpád-kor kulturális emlékeinek megbecsülésére való nevelés

Követelmény:

- Ismerjék meg a tanulók, hogy a feudális gazdasági-társadalmi formáció nálunk a X-XIII. században jött létre, kb. öt évszázaddal később, mint a Nyugat-európai területeken.
- Lássák be a tanulók, hogy a kereszténység felvétele, az államszervezet kiépítése elkerülhetetlen szükségszerűség volt; ellenkező esetben a magyarság a nomád népek sorsára jutva elpusztult volna.
- Értsék meg, hogy a középkori magyar társadalom fejlődése nem volt töretlen, a folyamatot a pogánylázadások, trónviszályok, külső támadások hátráltatták; a kedvező tendenciát az egyház megszervezése, a hazánkba érkező papok és lovagok erősítették.
- Legyenek tudatában a tanulók, hogy a magyarok a bomló ősközösségi társadalomból az európai feudális társadalmak közé emelkedve jelentős társadalmi-gazdasági fejlődést eredményező folyamatot indítottak el.
- Értsék meg Árpád-házi királyaink cselekedeteit, történelemformáló szerepét.
- Ismerjék meg hazai kultúránk Árpád-kori maradványait.

Tartalom:

- Harcok az új rend megszilárdításáért
- Szent László és Könyves Kálmán uralkodása
- A küzdelmes XII. század – III. Béla kora
- II. András – az Aranybulla
- A tatárjárás
- Széteső királyi hatalom
- Gazdasági és társadalmi változások a XIII. században
- Az Árpád-kori kultúra

Fogalmak:

- várnépek, várjobbágyok, *hiteleshely*, bán, vajda, nádor, Szent Korona, regálé, *serviens*, *bandérium*, báró, nemes, Aranybulla, familiaritás, székelyek, szászok, kunok, *káptalan*, *kanonok*, *esperesség*, *dukátus*, *kóborlók*, *kancellária*, *tárnokmester*, *háramlás*, *pálosok*, *etnikum*, *tartományúr*, *nemesi megye*

Személyek:

- I. András, I. László, Könyves Kálmán, III. Béla, Anonymus, II. András, IV. Béla, *Kézai Simon*, *Imre*, *Péter*, *Aba Sámuel*, I. Béla, *Salamon*, *Kötöny*, IV. (Kun) László, III. András

Kronológia:

- 1077-1095, 1095-1116, 1172-1196, 1205-1235, 1222, 1235-1270, 1241-1242, 1301, 1044, 1051, 1091, 1231, 1267, 1282

Topográfia:

- Fehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Szerémség, Muhi, Buda, *Trau*, *Halics*, *Sárospatak*, *Ménfő*, *Pécs*, *Gyulafehérvár*, *Eger*, *Győr*, *Vác*, *Kalocsa*, *Veszprém*, *Várad*, *Csanád*, *Pannonhalma*, *Pécsvárad*, *Óbuda*, *Szepesség*, *Hód-tó*

Tevékenységek:

- Törvények egybevetése: László és Kálmán törvényei; Aranybulla és megújításai
- Ábrák és szövegek megfeleltetése – III. Béla jövedelmei és a róla készült diagram;
- Források és szerzőik viszonya, forrásértéke – Anonymus forrásértéke részletek segítségével; Rogerius a tatárjárásról; Tamás érsek a tatárjárás okairól

- Az Árpád-kor művészete. A mindennapok bemutatása.
- A magyarországi román és gót művészet bemutatása képek és rajzok segítségével.
- Vita rendezése: A tatárjárás okairól, a tatárok kivonulásának indítékairól, IV (Kun) László értékeléséről, II. András új birtokpolitikájáról
- Leegyszerűsített ábra készítése a magyar társadalom fejlődéséről, a magyar külpolitika alakulásáról, a magyar államszervezet működéséről.
- Árpád-kori fegyverzetek, a Képes Krónika illusztrációinak bemutatása előszóval
- A gazdaság, társadalom, a művészetek fejlődési ívének bemutatása szóban vagy írásban
- Térképvázlat készítése Magyarország területének alakulásáról, az etnikai viszonyok változásáról.
- A vándormozgalmak, a bányászat, a kereskedelmi utak bemutatása térképvázlaton

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Történetek a középkorból
- Balázs-Szebenyi: Magyarok (Egy európai nemzet születése)
- Várkonyi Gábor: A középkor és kora újkor
- Zsoldos Attila: Az Árpádok és alattvalóik
- Makk Ferenc: A 12. század története
- Bertényi Iván: Szent István és öröksége
- Engel Pál: Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig (Magyarok Európában I.)
- Hegedűs Géza: Korona és kard
- V.G.Jan: Batu kán; Dzsingisz kán
- Makkai Sándor: Táltoskirály, Sárga vihar, „Magyarok csillaga”
- Lengyel Dénes: Régi magyar mondák

A késő középkor 10.

Óraszám: 8

Cél:

- Ismerje meg a diák a XIV. század nagy válságának okait, lefolyását, következményeit.
- Tudják, hogy a XV. század végére Európa nyugati fele megtalálta a válságból kivezető utat.

- Értsék meg, hogy a korszakban az egyes régiók fejlődését milyen sajátosságok határozták meg (nyugaton a rendi monarchiák megerősödése. A központosítás létrejötte, Közép-Európában a rendi államok kialakulása, Kelet-Európában a despotikus orosz állam felemelkedése, a tatár uralom lerázása, a balkánon az oszmán előretörés).
- A humanizmus és a reneszánsz lényegének megismerése.

Követelmény:

- Ismerjék fel, hogy nagy szerepük van a történelem formálásában a kiváló embereknek, a feltalálókknak, a tudósoknak, az íróknak, a hadvezéreknek, a politikusoknak, az államférfiaknak stb.
- Jöjjenek tisztába a késő középkor jellemzőivel.
- Ismerjék meg a humanizmus és a reneszánsz művészeti alkotásait.
- Ismerjék meg az Oszmán Birodalom történetének legfontosabb eseményeit.

Tartalom:

- Válság és virágzás
- Itália, a humanizmus és a reneszánsz
- Anglia és Franciaország a XIV-XV. században
- A Német-római Birodalom és a pápaság a XIV-XV. században
- Közép- és Kelet-európai régió
- Az Oszmán Birodalom terjeszkedése

Fogalmak:

- reneszánsz, humanizmus, husziták, szultán, szpáhi, janicsár, reconquista, válság, pusztásodás, nyomtatás, zsarnok-uralom, forint, zsoldosok, tűzfegyverek, cortez, Német Aranybulla, választófejedelmek, avignoni fogság, nagy nyugati egyházszakadás, kanton, Közép-Európa, táboríták, kelyhesek, kassai privilégiumok, prikáz, pomescsik, defterdár

Személyek:

- Lorenzo Medici, Machiavelli, Jaenne d'Arc, IV. (Luxemburgi) Károly, Husz János, Gutenberg, III. Iván, II. Mohamed, Ferdinánd, Izabella, III. Edward, V. Károly, VII. Károly, Luxemburgi Zsigmond, III. Frigyes, I. (Habsburg) Miksa, Lokietek Ulászló, III. Kázmér, Jagello Ulászló, I. Murád, Timur Lenk

Kronológia:

- 1337-1453, 1356, 1389, 1410, 1415, 1453, 1346, 1450, 1358, 1479, 1492, 1378, 1291, 1499, 1415, 1419, 1434, 1454, 1402

Topográfia:

- Firenze, *Milánó*, Kasztília, Aragónia, Svájc, Prága, Rigómező, Crécý, Azincourt, Orleans, Calais, Granada, Avignon, Konstanz, Morgarten, Lipany, Tabor, Grünwald, Moszkva, Drinápolya, Ankara, Nikápoly, Havasalföld, Moldva

Tevékenységek:

- A válság elemzése szöveg, táblázat és térképvázlat segítségével.
- Az Új Képes Történelem (vagy más kiadvány) segítségével a válság okainak, a kilábalás módjainak, a művészetek fellendülésének bemutatása.
- A százéves háború angol és francia szemmel.
- Vita rendezése – Válság vagy virágzás; a reneszánsz embereszmény pozitívumai és negatívumai; táboríták és kelyhesek, reformerek és maradiak a konstanzi zsinaton, rendek és királyi hatalom a központosítás korában.
- Leegyszerűsített ábra készítése IST-eszközök használatával a százéves háborúról; az oszmán terjeszkedésről; a rózsák harcáról.
- Tűzfegyverek, korabeli bank, királyi udvar, az új találmányok bemutatása élőszóban, saját készítésű rajz segítségével vagy IST-eszközök felhasználásával.
- A válság, a gazdaság, a központosítás bemutatása.
- Az orosz és az oszmán terjeszkedés nyomon követése.
- A régiók időbeli mozgásainak megfeleltetése kronológiai táblázat segítségével.
- A régiók meghatározása falitérképen vagy atlaszon, illetve saját készítésű elnagyolt térképvázlaton.
- A jelentősebb folyamatok térbeli változásainak ábrázolása térképvázlaton.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag

Magyarország a XIV-XV. században 10.

Óraszám: 8

Cél:

- Diákjaink lássák hazánk helyzetét a közép-európai régióban.
- Ismerjék fel fejlődésünk közép-európai sajátosságait, ugyanakkor legyenek tisztában a Nyugathoz fűződő szálakkal.

- Értsék meg a XIV. századi fellendülés összetevőit, tudatosítsák a felzárkózás korlátait.
- Alakuljon ki tiszta kép a korszak társadalmi fejlődéséről, a magyar rendiség kialakulásának folyamatáról.
- Ennek összefüggésében lássák a törökkel folytatott évszázados küzdelem jelentőségét, s az erőviszonyok folyamatos változását.

Követelmény:

- Ismerjék meg a trónért folytatott küzdelmeket, az Árpád-ház kihalásának, az Anjou-ház hatalomra kerülésének körülményeit.
- Értsék meg a tanulók a gazdasági és a társadalmi élet kölcsönhatását.
- Erősödjön meg a tanulóknál az a felismerés, hogy a XIV-XV. századi Magyarország az európai politikai élet egyik meghatározó állama lett.
- Ismerjék meg Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond és a Hunyadi család történelemformáló szerepét.
- Szerezzenek ismereteket a Hunyadi család törökellenes harcairól és Mátyás államáról.

Tartalom:

- Károly Róbert, a királyi hatalom helyreállítója
- Nagy Lajos, a törvényhozó lovagkirály
- Társadalmi változások
- Luxemburgi Zsigmond fél évszázada
- A magyar rendi állam és a török párharca – Hunyadi János
- Mátyás, a nagyhatalmú király
- Életformák a XV. századi Magyarországon
- Kultúra és művelődés

Fogalmak:

- harmincad, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, *pallosjog*, főnemes, köznemes, kilenced, ősiség, végvári rendszer, *kormányzó*, *füstpénz*, rendkívüli hadiadó, fekete sereg, Corvina, *aranyforint*, *urbura*, *pénzverési monopólium*, *ugyanazon nemesi szabadság*, *jobbágyság*, *bárai ligák*, *telekkatonaság*, *kápolnai unió*, *kincstartó*, *nádori törvények*

Személyek:

- Csák Máté, Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond, *I. Ulászló*, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, *V. László*, *Vitéz János*, *Kinizsi Pál*, *Antonio Bonfini*, *Aba Amádé*, *Kán László*, *Anjou Endre*, *Erzsébet királyné*, *Kis Károly*, *Garai Miklós*, *Cillei Herman*, *Ozorai Pipó*, *Budai Nagy Antal*, *Kapisztrán János*, *Szilágyi Mihály*, *Thuróczy János*

Kronológia:

- 1308-1342, 1342-1382, 1351, 1387-1437, 1396, 1443-1444, 1444, 1448, 1456, 1458-1490, 1312, 1321, 1335, 1428, 1437, 1463, 1464, 1471, 1479, 1483, 1485

Topográfia:

- Temesvár, Körmöcbánya, Selmecebánya, Besztercebánya, Visegrád, Havasalföld, Moldva, Kassa, Nikápoly, Nándorfehérvár, Szilézia, Bécs, *Rozgony, Visegrád, Diósgyőr, Kolozsvár, Kápolna, Galambóc, Szendrő, Marosszentimre, Várna, Rigómező, Kenyérmező, Szabács, Bécsújhely*

Tevékenységek:

- Írott források és térképek egybevetése. Nándorfehérvár ostroma – szöveg és térképvázlat.
- Zách Klára tragédiája a Képes Krónikában; a török foglyainak helyzete Magyarországi György barát tollából
- Az Anjouk, Zsigmond vagy Mátyás udvarának bemutatása az Új Képes Történelem kötetei alapján és IST-eszközök felhasználásával. Prezentáció készítése az adott témából.
- A török és a magyar harcmódor ismertetése hadtörténeti munkák alapján.
- Vita rendezése – Zách Klára elítélése; Hunyadi László elítélése; Hogyan védekezzünk a török ellen; Mátyás nyugati politikájának értékelése; Nagy Lajos külpolitikájának elemzése.
- Leegyszerűsített ábra készítése a királyi jövedelmek alakulásáról.
- Folyamatábra készítése a magyar rendiség kialakulásáról, a törökök ellen folytatott honvédő harcokról IST-eszközök használatával.
- A bányászatban és a pénzverésben használt eszközök bemutatása.
- Török-magyar összecsapás élményszerű előadása élőszóban.
- A gazdaság és a népesség fejlődésének elemzése ábrák és térképvázlatok segítségével.
- Térképvázlat készítése a törökellenes harcokról, Magyarország ásványkincseiről és kereskedelméről.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Történetek a középkorról (Történelmi olvasókönyv)
- Várkonyi Gábor: A középkor és a kora újkor
- Lengyel Dénes: Régi magyar mondák
- Magyarok Európában I-II. kötet

Óraszám: 13

Cél:

- A földrajzi felfedezések hatásának megismertetése
- Rámutatás a kora újkori egyház szerepének módosulására
- A polgárság politikai megerősödésének megértetése
- Az európai régiók közötti különbségek erőteljes megnövekedésének tudatosítása
- Az abszolutizmus rendszerének megértetése (tudatosítása, hogy az abszolutizmus nem jelenti a törvények figyelmen kívül hagyását)

Követelmény:

- Értsék meg a tanulók, hogy a nagy földrajzi felfedezések Európa, elsősorban Nyugat-Európa fejlődését mozdították elő.
- Értsék meg, hogy a fejlődés a társadalom átrendeződésével együtt járó folyamattá vált.
- Erősödjön meg a diákokban az a felismerés, hogy az elvilágiasodás a vallásos gondolkodás ellen hat, ezért a polgárság az eszmék terén a katolikus egyház ellen harcol: megindítja a reformációt.
- Ismerjék meg azt a folyamatot, amely során a hatalomra jutott polgárság az ipar, a kereskedelem és a kultúra fejlesztése érdekében cselekszik.

Tartalom:

- A nagy földrajzi felfedezések és hatásuk
- A Habsburg-Valois párharc – a reformáció kezdetei
- Reformáció és katolikus megújulás
- A tőkés gazdaság kibontakozása a Tudorok kora
- Németalföld és a Német-római Birodalom
- Az alkotmányos monarchia kialakulása Angliában
- Francia abszolutizmus – hatalmi politika
- Lengyelország, a Baltikum és Oroszország a XVI-XVII. században
- Az Oszmán Birodalom és Ázsia a XV-XVII. században
- Változó gondolkodás, változó élet

Fogalmak:

- gyarmatosítás, konkvisztádor, ültetvény, világkereskedelem, abszolutizmus, reformáció, protestáns, evangélikus, református, *unitárius*, ellenreformáció, jezsuiták, manufaktúra, anglikán, *monopólium*, puritán, Jognyilatkozat, merkantilizmus, *árforradalom*, *centrum-periféria*, *két szín alatti áldozás*,

szentségek, anabaptisták, predesztináció, presbiter, katolikus megújulás, index, barokk, bekerítések, presbiteiánus, independens, levellerek, alkotmányos monarchia, restauráció, hugenották, intendánsok, reguláris hadsereg, empirizmus, racionalizmus, felvilágosodás

Személyek:

- Kolumbusz, Magellán, Vasco da Gama, V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikus, Galilei, I. Erzsébet, II. Fülöp, Cromwell, Richelieu, XIV. Lajos, Colbert, Nagy Péter, Szervét Mihály, Loyolai Ignác, IV. Pál, VIII. Henrik, Orániai Vilmos, Alba herceg, Gusztáv Adolf, I. Jakab, I. Károly, IV. Henrik, Sbieski János, IV. Iván, XII. Károly, Köprülük, Newton, Bacon, Locke

Kronológia:

- 1519, 1526, 1555, 1524-26, 1556, 1541, 1540, 1545-1563, 1600, 1571, 1566-1609, 1620, 1642, 1651, 1658, 1572, 1598, 1614, 1704, 1572, 1648, 1700-1721, 1492, 1517, 1588, 1618-48, 1640-49, 1689, 1701-1714

Topográfia:

- Genf, Németalföld, Antwerpen, London, Versailles, portugál és spanyol gyarmatok, Jóreménység foka, Kuba, Hispaniola, Pávia, Wittenberg, Augsburg, Trindent, Lepanto, Madrid, Utrecht, Fehérhegy, Lützen, Nantes, Höchstädt, Narva, Poltava

Tevékenységek:

- Írott források, képek és térképek egybevetése. A lepantói csata, az Armada pusztulásának elemzése.
- Angol parasztok levele a bekerítések idején; Luther pontjai; nantes-i edictum; Hans Dernschwam törökországi beszámolója.
- A korszak jelentős személyiségeinek (XIV. Lajos, Nagy Péter, V. Károly stb.) életének és munkásságának bemutatása kiselőadások során.
- A művészetek és tudományok főbb irányzatainak és képviselőinek bemutatása alkotásaik és az IST-eszközök segítségével.
- Vita rendezése – Hatalmi érdekek feltárása ellentétes nagyhatalmak érdekeinek bemutatása révén; a reformáció egyes irányzatai és katolikusok közötti hitvita elrendezése; az abszolutizmus és a despotizmus hasonlóságainak és különbségeinek szembesítése; az abszolutizmus hatásainak értékelése ellenkező megközelítésből.
- Leegyszerűsített ábra készítése IST-eszközök felhasználásával a korszak fő folyamatairól: az abszolutizmus kialakulása, reformáció és ellenreformáció, gazdasági fejlődés, hatalmi átrendeződések.
- Az Európán kívüli világ jellegzetességeinek bemutatása képanyag segítségével.
- A hajótípusok fejlődése ábrákon keresztül.

- A haditechnika fejlődése; A hétköznapi eszközök változása Prezentációk készítése IST-eszközök segítségével.
- A gazdaság és a népesség fejlődésének elemzése ábrák és térképvázlatok segítségével.
- Térképvázlat készítése az egyes régiókról, a felekezeti viszonyok változásáról, a hatalmi átrendeződésről, a gazdasági folyamatokról.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Várkonyi Gábor: A középkor és a kora újkor
- Erdődy János: Bocskorosok hadinépe; Küzdelem a tengerekért

Magyarország története a kora újkorban (1490-1711) 10.

Óraszám: 13

Cél:

- Tudják, hogy Magyarország 1490-től két évszázadon át vívta élethalálharcát a törökkel, egyre megoldhatatlanabb probléma szorításában, a helyes, egyértelmű válaszok lehetetlen megadása közepette.
- Értsék a reformáció kultúrafejlesztő hatását.

Követelmény:

- Legyenek tisztában azzal, hogy Magyarország két világbirodalom ütközőzónájába került, s csak e két nagyhatalom erőviszonyainak megváltozása tette lehetővé a helyzet megoldását.
- Lássák a pártokra szakadó magyarság (Habsburg- és török-párt, labanc-kuruc) indítékait, az elválasztó és az összekötő kapcsolatokat.
- Szembesüljenek a kortársak élni akarásával, a küzdelem folyamatos vállalásával.
- Értsék a rendiség és az abszolutizmus magyarországi szembenállásának bonyolult szövevényét, a rendi és a nemzeti érdekek összefonódását, s annak korlátait is.
- Diákjaink tisztán lássák a korszak gazdasági, mélyreható demográfiai és etnikai változásait.
- Az egyetemes történelem során megismertek alapján lássák a reformáció és a katolikus megújulás kulturális valamint politikai hatásait a magyar történelemre.

Tartalom:

- A Jagelló-kor – a rendi monarchia világa
- Magyarország romlása
- Az ország három részre szakadása
- Várháborúk – a királyi Magyarország és a hódoltság
- Erdélyország – a reformáció megjelenése Magyarországon
- A tizenöt éves háború és Bocskai szabadságharca
- A magyar rendek és a Habsburg-dinasztia
- A török kiűzése – Magyarország a dunai monarchiában
- A Rákóczi-szabadságharc
- Gazdaság, társadalom és népesség a XVI-XVII. században

Fogalmak:

- örökös jobbágyság, hajdú, hódoltság, kuruc, labanc, rendi konföderáció, trónfosztás, *Tripartitum*, *zsellér*, *végvár*, *olasz bástya*, *rendi dualizmus*, *vilajet*, *szandzsák*, *felségárulási perek*, *jogeljátszási elmélet*, *újszerzemény*, *fegyverváltság*

Személyek:

- Dózsa György, II. Lajos, Szapolyai János, II. Szulejmán, Fráter György, Zrínyi Miklós, Báthory István, Károli Gáspár, Bocskai István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő, II. Rákóczi Ferenc, *Bakócz Tamás*, *II. Ulászló*, *Werbőczy István*, *Tomori Pál*, *II. Ferdinánd*, *János Zsigmond*, *Sylvester János*, *Habsburg Rudolf*, *Szenci Molnár Albert*, *Apáczai Csere János*, *I. Rákóczi György*, *II. Rákóczi György*, *Apafi Mihály*, *Zrínyi Péter*, *Thököly Imre*, *Lotharingiai Károly*, *Bercsényi Miklós*, *Károlyi Sándor*, *Pálffy János*, *I. József*

Kronológia:

- 1514, 1526, 1541, 1552, 1566, 1591-1606, 1664, 1686, 1699, 1703-1711, 1505, 1521, 1529, 1532, 1538, 1551, 1570, 1596, 1600, 1604-1606, 1608, 1635, 1621, 1645, 1660, 1671, 1681, 1705, 1707, 1708

Topográfia:

- Mohács, Eger, Szigetvár, Sárospatak, Győr, Várad, Nagyszombat, Szentgotthárd, Zenta, Rákos, Kőszeg, Tokaj, Gyula, Partium, Alvinc, Szolnok, Torda, Debrecen, Nagyenyed, Gyurgyevo, Mezőkeresztes, Szerencs, Zsitvatorok, Nikolsburg, Kanizsa, Eszék, Párkány, Nagyharsány, Karlóca, Szécsény, Ónod, Trencsén, Szatmár

Tevékenységek:

- A mohácsi csata leírása és térképvázlat összevetése.
- A marhakereskedelem írott források, táblázatok és térképvázlatok alapján; a szulejmáni ajánlat az események és a térképvázlat tükrében.
- Az Új Képes Történelem és más kötetek segítségével mutassuk be a várháborúk jellegzetességeit.
- Kőszeg ostroma keresztény és oszmán szemmel.
- Ferdinánd Fráter György meggyilkolásáról.
- Izabella királyné Buda elestéről.
- Pázmány a rendi jogokról; Zrínyi halála.
- Vita rendezése – A Jagelló-kor külpolitikai lehetőségei; kettős királyválasztás, Ferdinánd vagy Szapolyai hűségén; Fráter György megítélése; vallásszabadság kérdése Erdélyben; Erdély politikája a tizenöt éves háborúban, rendek és abszolutizmus, kurucok és labancok; a szatmári béke megítélése.
- Leegyszerűsített ábra készítése a korszak fő folyamatairól IST-eszközök használatával (gazdasági, etnikai viszonyok, rendiség szerepe, hatalmi viszonyok).
- Fegyverek, mezőgazdasági eszközök, ötvöstárgyak bemutatása képek alapján előszóban.
- A végvári életről, török rabságba kerültek sorsáról, főúri udvar mindennapjairól, hitvitákról élményszerű beszámoló készítése. A korszak építészetének, ruházkodásának bemutatása, prezentációk készítése IST-eszközök használatával.
- A gazdasági és a népesség fejlődésének elemzése ábrák és térképvázlatok segítségével.
- A felekezeti változások nyomon követése térképvázlat felhasználásával.
- Összehasonlító időrendi táblázat készítése a három részre szakadt ország történéseiről, valamint az egyetemes történeti szinkronról.
- Térképvázlatok készítése az ország területi felosztásának nyomon követésére.
- A várháborúk menetének ábrázolása térképvázlaton.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Időszalag
- Várkonyi Gábor: A középkor és a kora újkor
- Történetek a középkorból (Történelmi olvasókönyv)
- Várkonyi Ágnes: Két pogány közt
- Lengyel Dénes: Magyar mondák a török világból és a kuruc korból
- Péter Katalin: A magyar romlásnak századában
- Lengyel Balázs: A török Magyarországon
- Hegyi Klára: Egy világbirodalom végvidékén

Mindennapi élet, élettörténet 10.

Óraszám: 6

Tartalom:

A tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni:

- Érdekérvényesítés és érdekvédelem a középkorban (kommunák, céhek, egyetemek)
- Éghajlat és történelem (pl. az ún. kis jégkorszak hatása)
- Bűn és bűnüldözés a középkorban

Javaslat az egyes témák tartalmához:

- Érdekérvényesítés és érdekvédelem a középkorban (kommunák, céhek, egyetemek)
 - o önkormányzatok
 - o rendek
 - o egyetemek
 - o céhek
- Éghajlat és történelem (pl. az ún. kis jégkorszak hatása)
 - éghajlati változások (1000, 1300, 1600)
 - hatásuk
 - o a mezőgazdaságra
 - o az iparra
 - o a társadalomra
 - o a régiók helyzetére
- Bűn és bűnüldözés a középkorban
 - o az igazságszolgáltatást meghatározó tényezők
 - o a jog fejlődése
 - o eltérő jogszokások
- A kora újkori államfejlődés sajátosságai: az abszolutizmus
 - o államelméletek
 - o gazdasági alapok
 - o az abszolút állam működése

Tevékenységek:

- Törvények, perleírások és képi források összevetése.
- Tematikus térképek és írott források, statisztikai táblázatok együttes feldolgozása.
- Ismeretterjesztő kiadványok felhasználása – Az önálló diákmunka alapja – szakirodalom CD-k és az Internet és további IST-eszközök bevonásával.
- Vita rendezése – Diákok vezetésével a tanulók által feltárt ellentmondások közös megvitatása.

- Az előadásokat, ismertetőket tartó, vitákat vezető diákok összesítőket, táblázatokat készítsenek.
- A tárgyalt témák tárgyi emlékeinek bemutatása képek segítségével.
- A tárgyak használatáról élményszerű bemutatók tartása.
- A feldolgozott témák fő ívének kiemelése csoportosan vagy egyénileg (tanári segítséggel).
- Összehasonlító időrendi táblázat készítése a tárgyalt témákban.
- Térképvázlatok készítése a témákhoz kapcsolódó topográfiai ismeretek és folyamatok rögzítése céljából.

Szabad órakeret 10.

Óraszám: 7

Tartalom:

- A magyar történelemmel foglalkozó fejezetek tartalmához kapcsolódva környezetünk emlékeinek, helytörténeti vonatkozásainak megismerése múzeumi órák, tanulmányi kirándulások, emlékhelyek felkeresésével.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanulók ismerjék fel a tananyagban szereplő fontosabb középkori és kora újkori tárgyi emlékeket, legyenek képesek azokat értelmezni élőszóban vagy írásban.
- Képesek legyenek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére, az eltérések okainak feltárására.
- Tudjanak néhány címből álló bibliográfiákat készíteni az iskolai és a közkönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók számára, tanári útmutatás alapján.
- Képesek legyenek történelmi folyamatokat, korszakokat felismerni, megkülönböztetni.
- Tudjanak jól felépített, szabadon előadott feleletet vagy előadást tartani történelmi témákról (lecke, fejezet rész, leckéken átívelő folyamatok, összehasonlítások stb.).
- Tudjanak prezentációt készíteni IST-eszközök felhasználásával, tanári útmutatás alapján.
- Tudjanak ábrákat, térképeket és egyéb, már tanult ismerethordozókat értelmezni élőszóban, rövid felkészülés után.
- Legyenek képesek a világ- az európai és a magyar történelem korszakainak szinkronban látására.
- Használják a tankönyvek, munkafüzetek kronológiáit.
- Képesek legyenek történelmi események, folyamatok részleteinek leolvasására a középiskolában használatos történelmi atlasz és a falitérkép megfelelő lapjáról.
- Tudják a tematikus történelmi térképek adatait összehasonlítani tanári segítséggel, s ebből következtetéseket levonni.

Történelem 11.

Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Írott források értelmezése, feldolgozása, különböző szemléletű források gyűjtése szöveggyűjteményekből.
- A forrásokban és feldolgozásokban fellelhető leegyszerűsítések, a jelenség okainak feltárása, hasonló sommás megállapítások keresése.
- Annak felismerése, hogy a kortárs milyen információk birtokában dönthetett, milyen folyamatok maradhattak, s maradtak is rejtve előtte (gazdasági folyamatok, éghajlati változások stb.). Eltérő kortársi válaszok vizsgálata.
- Eltérő jellegű források (a vizsgált korszak írott és tárgyi emlékei, műalkotások, irodalmi művek, sajtó, film, kép stb.) elemzése, az egyes forráscsoportok forrásértékének összehasonlítása.
- Adatsorok számítógépes rendezése és bemutatása grafikonokon, diagramokon és táblázatokon (pl. népességadatok, termelési mutatók, fegyverkezés stb.).
- Az IST-eszközök kritikus használatával adatok gyűjtése, rendszerezése, bemutatása; egy-egy korszak, probléma, átfogó, önálló feldolgozása.
- Jegyzet készítése 10 percnyi normál beszédtempójú előadás alapján.
- Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján.
- Részletesebb (10-15 cím) bibliográfiák készítése.

Kifejezőképességek

- Az újkor jelentős személyiségeinek életútja.
- Az élethelyzetek értékelése történeti választaknál és nehéz döntések idején.
- Az egyes személyek döntéseinek értékelése, a lehetséges alternatívák számbavétele.
- A korszakra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata.
- Történelmi fogalmak egyszerű, tömör, szabad meghatározása, szinonimák felsorolása.
- Értekezés, tanulmány, előadás készítése történeti témákról segédeszközök nélkül vagy azok felhasználásával az újkor témáiból meghatározott terjedelemben.
- Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság a feladatlapok javítási elveiben és módszereiben.
- Történelmi kérdések megvitatása előszóban, előre megadott kérdések képviselte a vitapartner érveinek fokozott figyelembevételével.
- A jegyzetek felhasználásával egy-két oldalas kiselőadások készítése.
- Szakirodalom (könyvek, folyóiratok, internet) felhasználásával kisebb tanulmány készítése.

- Ábra készítése a tankönyv, a munkafüzet, szakirodalom, IST-eszközök felhasználásával, az összefüggések és a lexikai adatok kapcsolatának bemutatásával.
- Egy téma bemutatása többféle módszer (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak, számítógép stb.) ötvöztetésével.
- Kiállításterv összeállítása az évfolyam tananyagának egy-egy körülhatárolt egységéről a reprodukciós anyag megjelölésével.
- Az újkor tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése élőszóban vagy írásban.

Tájékozódás időben

- A régi és az új világ folyamatos együttélésének felismerése.
- A változás felismerése a történelemben: konkrét történelmi példák elemzése (ipari forradalom, városiasodás stb.), okok, összefüggések keresése.
- Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa – centrum és periféria) megkülönböztetése, egymáshoz való viszonyuk átlátása, összehasonlítások megtétele.
- Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendi viszonyainak felállítása.
- Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen.
- Az egyetemes és a magyar kronológiák használata, ezek alapján megadott témakörök kronológiáinak elkészítése.

Tájékozódás térben

- A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése, időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása alapján rajzok és térképek készítése.
- Tematikus történelmi térképek adatainak összehasonlítása (pl. gazdasági fejlődés, népsűrűség, nemzetiségi összetétel változása) önállóan, következtetések levonása.
- Történelmi jelenségek természeti feltételeinek, okainak megállapítása történelmi és földrajzi térképek alapján önállóan (pl. ásványkincsek, iparvidékek az ipari forradalom idején).
- Az év során tanultak topográfiai adatainak, folyamatainak, jelenségeinek megjelölése a mai viszonyokat tükröző térképeken.
- Vaktérképek készítése tanári útmutatás alapján, s ezen az év folyamán tanultak névanyagának, s a térképen ábrázolható folyamatoknak, jelenségeknek a bemutatása.

Részei:

- A felvilágosodás kora (1721-1789)
- Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között (1711-1790)
- A polgári átalakulás kora (1776-1849)
- A polgárosodás kezdetei Magyarországon (1790-1849)
- Forradalom és szabadságharc Magyarországon (1848-1849)
- A nemzetállamok és az imperializmus kora (1849-1914)

- A polgárosodás kibontakozása Magyarországon (1849-1914)
- Mindennapi élet, életmódtörténet

Megjegyzés:

A témák feldolgozásához ajánlott óraszám (témakörönként 1-1 óra ismétlés és témazáró dolgozat)

• A felvilágosodás kora	8 óra
• Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között	12 óra
• A polgári átalakulás kora	20 óra
• A polgárosodás kezdetei Magyarországon	15 óra
• Forradalom és szabadságharc Magyarországon	8 óra
• A nemzetállamok és az imperializmus kora	20 óra
• A polgárosodás kibontakozása Magyarországon	20 óra
• Mindennapi élet, életmódtörténet	2 óra
• Szabad órakeret	6 óra
• <i>Összesen:</i>	<i>111 óra</i>

Feltételek:

- Tankönyv, falitérkép, KTA, lexikonok, monográfiák, folyóiratok, forrásgyűjtemény
- Magyarország hadtörténete I.
- Deák István: Kossuth Lajos és a magyarok 1848/49-ben
- Magyarok Európában III. (Kosáry Domonkos)
- A Magyar História sorozat: Somogyi
 Éva: Az abszolutizmus és kiegyezés
 Gergely – Szász: A kiegyezés után
 Merényi L.: A boldog békeidők
 Diószegi I.: A magyar külpolitika útjai
- Lázár I.: Képes magyar történelem
- Az Új Képes Történelem sorozat
- Interneten elérhető portálok, adatbázisok, linkek, az IST-eszközök kritikus használata

A felvilágosodás kora (1721-1789) 11.

Óraszám: 8

Cél:

- A tanuló értse a felvilágosodás fogalmát, tudja, hogy a felvilágosodás alapvetően változtatta meg az emberi gondolkodást, a társadalmi kérdésekre adott válaszokat.
- Ismerkedjen meg a korszak jelentős történelmi, személyiségeinek életével.

- A tanuló alkosson véleményt a felvilágosult abszolutizmusról, mint a periféria területén új kormányzási formájáról.
- A tanulónak legyen elképzelése az európai és az Európán kívüli népek mindennapi életéről, kultúrájáról a XVIII. században.

Követelmény:

- Tudja, hogy a modern polgári államok alakulásának egyik alapvető feltétele a hatalmi ágak megosztása.
- Legyen képes összehasonlítani a centrum országok feudális abszolutizmusának és a periféria területén felvilágosult abszolutizmusának kialakulását, korlátait, eredményeit illetve bukásait.
- Értse, hogy milyen tényezők játszottak szerepet a középkori, Közép-európai nagyhatalom Lengyelország felosztásában.

Tartalom:

- A felvilágosodás
- A felvilágosult abszolutizmus Ausztriában és Poroszországban
- Az orosz nagyhatalom
- A XVIII. századi életviszonyok

Fogalmak:

- enciklopédia, ráció, a hatalmi ágak megosztása, társadalmi szerződés, felvilágosult abszolutizmus

Személyek:

- Nagy Frigyes, Nagy Katalin, Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Diderot, John Locke, Tadeus Kosciuszko

Kronológia:

- 1740-48, 1756-63, 1772, 1793, 1795, 1740-1786, 1762-1796

Topográfia:

- Poroszország, Lengyelország, angol és francia gyarmatok Észak-Amerikában

Tevékenységek:

- Írott források, képek és térképek egybevetése: azt osztrák örökösödési háború, a hétéves háború, angol-francia háború, Lengyelország felosztása.
- Montesquieu A törvények szelleméről című művének értelmezése, feldolgozása.

- A korszak jelentős személyiségeinek (pl. Nagy Frigyes, Nagy Katalin, Kosciuszko) életének és munkásságának bemutatása kiselőadások során.
- Vita rendezése. Témák:
 - Hatalmi érdekek feltárása ellentétes nagyhatalmak érdekeinek bemutatása révén.
 - A felvilágosodás egyes képviselői közötti nézetellentétek.
 - Feudális és felvilágosult abszolutizmus hasonlóságainak és különbségeinek szembesítése.
- Leegyszerűsített ábra készítése a korszak fő folyamatairól; a felvilágosodás kialakulása, elterjedése, hatalmi átrendeződések, felvilágosult abszolutizmus elterjedése.
- Az Észak-amerikai világ jellegzetességeinek bemutatása képek, filmrészletek, tárgyak segítségével.
- A porosz haditechnika bemutatása.
- Térképvázlat készítése a francia-angol gyarmati háborúról, a hatalmi átrendeződésről.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- IST-eszközök
- Fóliasorozat
- Szakirodalom
- Felvilágosodás kori gondolkodók művei

Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között (1711-1790) 11.

Óraszám: 12

Cél:

- A Rákóczi-szabadságharc bukását követő időszak történetének megismertetése
- A Habsburgok birodalmi politikájának megértése
- A felvilágosult II. József intézkedéseinek megértetése

Követelmény:

- Ismerjék meg a Rákóczi-szabadságharc bukását követő időszak történetét
- Értsék meg, hogy a Habsburgok célja az idegen területek meghódítása, a magyar nép igazi felszabadulásának megakadályozása volt; központi hatalmukat a nemesség közreműködésével tudták kiterjeszteni
- Ismerjék meg a „felvilágosodott” II. József korát

Tartalom:

- A magyar királyság a Habsburg Birodalomban
- Demográfiai változások, az etnikai arányok átalakulása
- A gazdaság és a társadalom képe
- A felvilágosult abszolutizmus és a rendek összeütközése
- A felvilágosodás és a nemzeti ébredés

Fogalmak:

- helytartótanács, betelepítés, kettős vámrendszer, vallási türelem, állandó hadsereg, *állami oktatás, úrbéri rendezés, nyelvrendelet, határvidék, bevándorlás, jozefinizmus*

Személyek:

- III. Károly, Mária Terézia, II. József

Kronológia:

- 1740-80, 1767, 1777, 1780-1790, *1740-1748, 1756-1763, 1754*

Topográfia:

- Határőrvidék, Bánát, *Selmecbánya, Újbánya, Szarvas*

Tevékenységek:

- Tegyenek különbséget a tanulók Mátyás hatalma és a Habsburgok magyarországi uralma között.
- Statisztikai adatok alapján magyarázzák meg Magyarország népességének alakulását, grafikonok, diagramok segítségével (IST-eszközök felhasználásával).
- Vita rendezése. Témák:
 - Felvilágosult abszolutizmus és rendi ellenállás
 - Nyelvrendelet
 - Kettős vámrendszer (birodalmi érdek vagy gyarmatosítás)
- Egyszerűsített ábra készítése a Habsburg Birodalom felépítéséről és a magyar állami intézményekről.
- Forráselemzés kiemelve a szerző szándékait, a forrás céljait (pl. Kollonich Lipót).
- Az Újbánya Gőzgép vagy a magyar barokk jellegzetes emlékeinek leírása, többféle módszerei.
- Kiselőadás készítése a XVIII. századi magyar történelmet átívelő kérdésekről (gazdaság, társadalom, Habsburg-magyar viszony).
- Kiselőadás készítése az IST kritikus használatával.

- A XVIII. századi magyar és az európai történelem időrendbeli összehasonlítása táblázatban.
- Történelmi jelenségek adatainak összehasonlítása (pl. népsűrűség a XVIII. század elején és végén) önállóan, következtetések levonásával.
- Térképvázlat a XVIII. századi betelepítésekről és bevándorlásokról

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- Az IST-eszközök
- Időszalag
- Várkonyi Gábor: A középkor és kora újkor

A polgári átalakulás kora (1776-1849) 11.

Óraszám: 20

Cél:

- Az európai és Európán kívüli népek mindennapi életének, kultúrájának a megismerése a XVIII-XIX. század fordulóján.
- A kettős forradalom fogalmának megismerése, a társadalmi és ipari forradalom kapcsolatának megértése.
- A tanuló ismerje meg a XIX. század uralkodó eszméit (liberalizmus, nacionalizmus, szocializmus).
- Ismerje meg a korszak jelentős történelmi személyiségeinek életútját. (Bonaparte Napóleon, George Washington, Robespierre, James Watt, Metternich, XVI. Lajos)
- A tanuló ismerje meg a polgári fejlődés fontos állomásait: a Függetlenségi Nyilatkozat és az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata révén.
- A romantika témáról a magyar irodalom, illetve művészettörténet órákon tanult ismeretek felelevenítése, ezek rendszerezése.

Követelmény:

- A tanuló legyen tisztában a nagy francia forradalom eseményeivel, korszakaival, szimbólumaival.
- Ismerje meg az Amerikai Egyesült Államok kialakulásának útját.
- Ismerje meg az ipari forradalom találmányait.
- Sajátítsa el az 1848/49-es európai forradalmak eseménytörténetét, ezek egymásra való hatását, s ezt párosítsa a térképen való biztos tájékozódással.
- Legyen képes összehasonlítani Franciaország és az USA helyzetét, emelje ki az azonos és eltérő jellemvonásokat.

- Végezzen összehasonlító elemzést a Függetlenségi Nyilatkozat és az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata szövegén.
- Mutasson rá a fő eszmei áramlatok ismérveire, nevezze meg kiemelkedő képviselőit, ideológusait; valamint mutassa ki ezek hatását az 1848/49-es forradalmakra.

Tartalom:

- Az Amerikai Egyesült Államok kialakulása, az USA alkotmánya és az emberi jogok
(A tőkés gazdaság “amerikai” ütemű fejlődése)
- A polgári forradalom Franciaországban
(Az abszolutizmus válsága Franciaországban
A nagy francia forradalom kezdete, az alkotmányozó nemzetgyűlés
A királyság bukása, a girondiak köztársasága, a jakobinusok diktatúrája
Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata)
- A napóleoni háborúk Európája
(A személyi hatalom rendszere, Napóleon Franciaország első konzulja és császára, a napóleoni Európa)
- 1815 nemzetközi rendszere
(A Szent Szövetség létrejötte, a bécsi kongresszus)
- Forradalmi hullámok a XIX. század első felében
- A mezőgazdasági és az ipari forradalom
(A technika és a tudomány szerepe a gazdasági, társadalmi modernizációban,
Feltalálók és vállalkozók,
Az angol és a kontinentális fejlődés összehasonlítása)
- Modern társadalmak születése
- A városi és vidéki élet összehasonlítása
- A XIX. század uralkodó eszméi
(A liberalizmus, konzervativizmus, nacionalizmus, szocializmus, anarchizmus)

Fogalmak:

- nacionalizmus, liberalizmus, szocializmus, konzervativizmus, alkotmány, „harmadik rend”, girondiak, jakobinusok, polgári szabadságjogok, parlamenti rendszer (jobboldal, baloldal), emigráció, reakció, terror, kapitalizmus, tőkés, proletár, civil társadalom, nemzet, gőzgép, bélyegtörvény, assignata, koalíció, restauráció, karbonárik, dekabristák

Személyek:

- Washington, Jefferson, XVI. Lajos, Danton, Robespierre, Metternich, Napóleon, Nelson, Kutuzov, Watt, Stephenson, Marx, Engels, Marat, Fulton, Macadam, Morse, Simon Bolivar, Saint-Simon, Robert Owen, Louis Blanc, Fourier, Proudhon

Kronológia:

- 1776, 1783, 1789, 1794, 1804-1815, 1830, 1848, 1799, 1805, 1812, 1815, 1825, 1840-42, 1789. augusztus 26., 1791. szeptember 31., 1848. március 13.

Topográfia:

- *Valmy, Vendée, Trafalgar, Borogyino, Waterloo, Washington, Lipcse, Elba, Szt. Ilona*

Tevékenységek:

- Napóleon megítélésének összevetése hatalmának tetőfokán és bukásakor, valamint 1815 márciusi partraszállása után.
- Vita rendezése. Témák:
 - o Háború vagy béke girondiak, jakobinusok
 - o Danton és Robespierre vitája
 - o Munkásgyűlés vitája a munkabékekről, a jobb munkakörülményekről
 - o Liberalizmus és konzervativizmus alapvető nézeteiről
- Kiselőadás a korszak egy meghatározott személyiségéről IST-eszközök használatával.
- Az ipari forradalom legjelentősebb találmányainak bemutatása előszóval, esetleg képek, filmrészletek, IST-eszközök segítségével.
- Kiállításterv készítése az 1848-49-es forradalmak eseményeiről, nagy alakjairól
- A városi és vidéki élet változásának bemutatása az ipari forradalom következtében
- Folyamatok (koalíciós háborúk, Szent Szövetség elleni mozgalmak) időrendi táblázatának elkészítése
- A természeti feltételek és történelmi folyamatok (ásványkincsek, iparvidékek az ipari forradalom idején) összevetése
- Térképvázlat készítése háborúkról, forradalmakról, gyarmatbirodalmakról
- Kiselőadás készítése az IST kritikus használatával.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- Az IST-eszközök

A polgárosodás kezdetei Magyarországon 11.

Óraszám: 15

Cél:

- Tudatosítani a tanulóknak a reformkor valamint a forradalom szerepét a magyar történelemben. Hatása a magyar kultúra, nyelv, művelődés, tudomány esetében.
- Vizsgálják meg a liberalizmus és nacionalizmus szerepét a korszakban.
- Ismerjék meg a XIX. században Magyarországon élő nemzetiségeket, ezek kulturális és politikai követeléseit, szerepüket a magyar szabadságharcban.
- Ismerjék meg a korszakban kiemelkedő személyek életútját.

Követelmény: (A tanuló...)

- Ismerje az első köztársasági mozgalom programjait, sikertelenségének okát.
- Tisztázza, mit jelentenek Magyarország számára a napóleoni háborúk.
- Ismerje és hasonlítsa össze Széchenyi és Kossuth életútját, programját. Sajátítsa el a magyar reformkor főbb eszméit, ismerje a korszak kiemelkedő alakjait, az egymással szembenálló csoportokat. A források alapján ismertesse az egyes politikusok elképzeléseit.
- Ismerje fel Magyarország és Európa eseményei között az összefüggéseket a Szent Szövetség idején.

Tartalom:

- A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon
- Az átalakuló társadalom – nemesi, paraszti és városi életformák
- Új elemek és elmaradottság a gazdaságban
- A reformmozgalom kibontakozása
- A polgárosodás fő kérdései
- A nemzetiségi kérdés
- A reformkori művelődés, kultúra

Fogalmak:

- magyar jakobinusok, reform, polgári átalakulás, cenzúra, államnyelv, örökváltság, közteherviselés, érdekegyesítés, védővám, követutasítás, *adminisztrátori rendszer, centralisták, radikális demokraták, államnemzet, politikai nemzet, kultúrnemzet*

Személyek:

- Martinovics Ignác, *Hajnóczy József*, Kazinczy Ferenc, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Eötvös József, Kossuth Lajos, Batthyány János, Széchenyi István, Wesselényi Miklós, *I. Ferenc, Táncsics Mihály, Batsányi János*

Kronológia:

- 1795, 1825, 1830, 1832-36, 1844, 1847

Topográfia:

- Pest-Buda, Fiume, Vaskapu, Vérmező

Tevékenységek:

- Széchenyi István naplójának részletei és a politikust bíráló szövegek összevetése.
- Önálló könyvtári kutatómunkával és az IST-eszközök felhasználásával készítsen beszámolót a korszak néhány kiemelkedő személyiségéről, életútjáról.
- Készítsen tablót önállóan gyűjtött képekből az IST kritikus felhasználásával az alábbi témák egyikéről:
 - o A reformkori Magyarország
 - o A reformkori országgyűlések
 - o A tudomány fejlődése a reformkorban
 - o Művészetek a reformkorban
- Vita rendezése. Témák:
 - o Széchenyi – Kossuth
 - o Nemzetiségi kérdések
 - o A jobbágyfelszabadítás mikéntje
 - o Ellenzéki párt és a konzervatívok
- Egyszerűsített ábra készítése a reformkori társadalomról.
- A klasszicizmus jellegzetes emlékeinek leírása képek segítségével.
- A reformkori országgyűlések döntéseinek időrendi táblázatban történő elkészítése.
- Tematikus térképek adatainak összehasonlítása (pl. ásványkincsek, útházak, ipari központok, városiasodás).

Feltételek:

- Tankönyv
- KTA
- Falitérkép
- Időszalag
- Rendszerező tematikus falitábla
- Videoanyag
- IST-eszközök
- Lexikonok
- Monográfiák
- Forrásgyűjtemény, szépirodalmi művek
- Benda Kálmán: Emberbarát vagy hazafi

- Széchenyi István: Hitel, Napló
- Gergely András: Egy nemzetet az emberiségnek
- Szabad György: Kossuth politikai pályája

Forradalom és szabadságharc Magyarországon 11.

Óraszám: 8

Cél:

- Tudatosítsuk a tanulóknak, hogy az 1848/49-es forradalom a reformkor célkitűzéseinek (polgári átalakulás, nemzeti önrendelkezés) valóra váltásának feltételeit biztosította.
- Érezzék át annak a jelentőségét, hogy hazánk ekkor az európai haladás (polgári átalakulás) főáramában helyezkedett el, s szabadságküzdelmünk az európai népek fiainak összefogását is jól példázza.
- Tudják értékelni nemzetiségeink szerepét, magatartását a forradalom és szabadságharc idején.
- Ismerkedjenek meg forradalmi, szabadságharcos hőseink, nagyjaink életútjával, tevékenységével.
- Tudják, hogy az 1848-as forradalom és szabadságharc leverése csak külső segítséggel sikerülhetett.
- Törekedjenek 1848 hagyományainak ápolására.

Követelmény:

- Tudja megmagyarázni, hogy az 1848-as áprilisi törvények hogyan váltják valóra a reformellenzék követeléseit a függetlenség és a polgári átalakulás terén.
- Legyen képes elemezni az európai helyzet és a hazánk viszonyai közötti összefüggést az 1848-as forradalmak és a szabadságharc idején.

Tartalom:

- A forradalom és szabadságharc nemzetközi keretei. A pozsonyi országgyűlés
- A pesti forradalom
- Az áprilisi törvények
- A forradalom első nehézségei: a nemzetiségek mozgalmi
- A nemzeti önvédelem megszervezése 1848 őszén és telén
- A tavaszi hadjárat
- A Függetlenségi Nyilatkozat és a nemzetközi viszonyok
- A szabadságharc bukása

Fogalmak:

- márciusi ifjak, nemzetőrség, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, választójog, függetlenség, nemzetiségi törvény, kormánybiztos, *oktrojált alkotmány*, *honvédség*, *tavaszi hadjárat*, *Függetlenségi Nyilatkozat*

Személyek:

- Jókai Mór, Petőfi Sándor, Görgey Artúr, Klapka György, Bem József, Damjanich János, Jellasics, Windischgraetz, Haynau, *Szemere Bertalan*, *Paszkievics*, *Klauzál Gábor*, *Mészáros Lázár*

Kronológia:

- 1848. március 15., április 11., *július 11.*, *szeptember 11.*, szeptember 29., december 2., 1849. *március 4.*, április 6., április 14., május 21., *július 31.*, *augusztus 9.*, augusztus 13., október 6.

Topográfia:

- Pákozd, Kápolna, Isaszeg, Komárom, Segesvár, Arad, *Világos*, *Branyiszközi-hágó*, *Tápióbicske*

Tevékenységek:

- Annak felismerése, hogy milyen információk birtokában döntött Ferenc József az olmützi oktrojált alkotmány, illetve Kossuth Lajos és az országgyűlés a Függetlenségi Nyilatkozat kiadásáról.
- Ismerje fel, hogy az angol és francia diplomácia miért nem értett egyet a Függetlenségi Nyilatkozat kiadásával.
- Kiselőadás: Görgey Artúr különböző megítélése kortárs szerzők művei alapján.
- Vita rendezése. Témák:
 - o Kossuth és Görgey
 - o A Függetlenségi Nyilatkozat hívei és ellenzői
 - o A felelős magyar kormány és a bécsi udvar vitája a hadügyről és pénzügyről
 - o Balcescu és Kossuth vitája a nemzetiségi kérdésről
- A magyar honvédség bemutatása előszóban, és az IST segítségével.
- Kiselőadás készítése az IST kritikus használatával az 1848-as tavaszi hadjárat vagy Bem apó erdélyi hadjáratáról.
- A szabadságharc eseményeinek időrendben és térképen történő ábrázolása.

Feltételek:

- Falitérkép
- KTA

- Monográfiák, forrásgyűjtemény
- Videóanyag
- IST-eszközök
- Urbán Aladár: Batthyány Lajos miniszterelnöksége
- Magyarok Európában III. kötete
- Kosáry Domonkos: Újjépítés és polgárosodás 1711-1867

A nemzetállamok és az imperializmus kora (1849-1914) 11.

Óraszám: 20

Cél:

- Kövesse nyomon a tőkés (kapitalista) gazdasági-társadalmi rend kialakulását, kiteljesedését, majd uralkodóvá válását a XIX. század második felében
- Lássa az összefüggést a modernizáció, a jobb életkörülmények, a demográfiai helyzet és a tőkés állam megváltozott feladatai között
- Lássa világosan, miért akadályozta a fejlődésnek a széttagozottság: illusztrálja az olasz és a német egység példájával, illetve az USA polgárháború előtti és utáni helyzetének elemzésével
- Kövesse nyomon a XIX. századi munkásmozgalom kialakulását, fejlődését a géprombolásoktól Marx és Engels tevékenységéig
- Értse a nagyhatalmi törekvések és a katonai szövetségek (antant, hármasszövetség) létrejötté közötti összefüggéseket

Követelmény:

- Tudja jellemezni a nagyhatalmi létet.
- Sorolja fel a XIX-XX. század fordulójáról a legfontosabb találmányokat, feltalálókat.
- Ismerje meg és hasonlítsa össze az egységes Olaszország és Németország létrejöttét.
- Legyen képes összehasonlítani Angliát, Franciaországot, Németországot és az USA gazdasági adatait oszlopdiagram segítségével, mutassa be az USA és Japán felemelkedését, és vesse össze a két folyamatot.
- Elemezze a gyarmatosítás hatását.
- Kövesse nyomon a központi hatalmak és az antant létrejöttét, tudja megindokolni, hogy miért a balkáni térség vált háborús tűzfészekké.
- Ismerje meg a munkásmozgalom jellegzetes formáit.

Tartalom:

- Gazdasági és társadalmi változások a fejlett országokban; a második ipari forradalom
- Az egységes Olaszország és Németország kialakulása
- A krími háború

- Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban
- Gyarmatosítás: a brit, a francia és az orosz gyarmatbirodalom. Kína és Japán
- A „keleti kérdés” és a Balkán
- A munkásság politikai erővé szerveződése
- Hatalmi viszonyok, katonai-politikai szövetségek a századfordulón
- A művelődés új keretei

Fogalmak:

- internacionálé, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, centrum, periféria, részvénytársaság, monopólium, középosztály, *keleti kérdés*, bolsevik, anarchizmus, szakszervezetek, *junker*, *Meidzsi reform*, *nagy német*, *kis német egység*, *kartell*, *szindikátus*, *ópiumháború*, *tajping*, *szipolyfelkelés*, *kommün*, *nyitott kapuk elve*

Személyek:

- III. Napóleon, I. Miklós, Cavour, Garibaldi, Bismarck, Viktória királynő, II. Vilmos, Lenin, *Meidzsi*, Lincoln, *Szün Jat-Szen*, *XIII. Leó*

Kronológia:

- 1853-56, 1861, 1861-65, 1866, 1868, 1870, 1871, 1882, 1898, 1891-1902, 1904, 1904-1905, 1905, 1907, 1911, 1912-13, 1913

Topográfia:

- Krím-félsziget, Piemont, Német Császárság, Szezei-csatorna, Panama-csatorna, Elzász-Lotaringia, *Románia*, *Szerbia*, *Bulgária*, *Königrätz*, *Sedan*, *Solferino*, *Marsala*, *Fashoda*

Tevékenységek:

- Mutassa be az egyenlőtlen gazdasági fejlődés folyamatát Anglia, Franciaország, az USA, Németország és Japán néhány termelési mutatója alapján (az IST-eszközök felhasználásával, készítsen grafikonokat diagramokat, táblázatokat).
- Értékelje Bismarck döntéseit a lehetséges alternatívák számbavétele révén.
- Vita rendezése. Témák:
 - o A munkásság helyzetének javítása
 - o A gyarmatosítás
 - o Cavour és Garibaldi lépései az olasz egység megteremtésére
 - o Bismarck és II. Vilmos külpolitikai elképzelései
- A korszak találmányainak bemutatása előszóban, kiselőadás készítése az IST kritikus használatával.
- Készítsen időrendi táblázatot a korszak párhuzamosan futó eseményeiről.

- Rajzoljon térképvázlatot a gyarmati rendszer kiélesedéséről, a szövetségi rendszerek elhelyezkedéséről.
- Készítsen vaktérképet a korszak legjelentősebb csatáiról, háborúiról.

Feltételek:

- Tankönyv
- Falitérkép
- KTA
- Rendszerező tematikus falitábla
- Videóanyag
- IST-eszközök
- lexikonok

A polgárosodás kibontakozása Magyarországon (1849-1914) 11.

Óraszám: 20

Cél:

Ismerje meg a tanuló

- a kiegyezéshez vezető út állomásait, valamint a mellette szóló politikai érveket
- a magyarországi polgárosodás kiteljesedésének gazdasági-társadalmi bizonyítékait, a dualista politikai képződmény korlátait, ellentmondásosságát
- a dualizmus gazdag tudományos és művészeti életét, kiemelkedő tudósait, feltalálóit, művészeit
- Merítsen ismereteket a korszakról szóló könyvekből, folyóiratokból, forráskiadványokból, videoanyagokból, internetes források kritikus használatából

Követelmény:

- Tudja a szabadságharc bukását követő évtizedeket korszakokra bontani
- Hasonlítsa össze gazdasági életünk fő mutatóit 1867 előtt és a kiegyezést követő fellendülés időszakában (mezőgazdaság, ipar és közlekedés)
- Értse és tudja értelmezni a történelmünkben e korszaktól fogva gyakori jelenséget: a politikai emigrációt
- Mutassa be a korabeli társadalom különböző rétegeit, az életmódbeli eltéréseket, a nemzetiségek helyzetét és jogállását

Tartalom:

- A megtorlás, a Bach-rendszer kiépítése. A passzív ellenállás
- A kiegyezés megszületése
- Gazdasági és társadalmi fejlődés a dualizmus korában

- Népeség növekedés. A nemzetiségi kérdés
- A zsidóság emancipációja. Asszimiláció és kivándorlás
- A városiasodás.
- A tudományos és művészeti élet fejlődése
- Pártok és pártküzdelmek
- A szocialista és agrárszocialista mozgalmak
- A dualizmus válsága a XX. század elején

Fogalmak:

- passzív ellenállás, kiegyezés, horvát kiegyezés, dualista monarchia, közös ügyek, millennium, úri középosztály, *obstrukció*, népoktatás, kispolgár, nagypolgárság, *cseléd*, kivándorlás, asszimiláció, állami anyakönyvezés, *kvóta*, *delegáció*, *provizórium*, *februári pátens*, *októberi diploma*, *húsvéti cikk*, *bihari pontok*, *szubvenció*

Személyek:

- Ferenc József, Haynau, *Bach*, Deák Ferenc, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Tisza István, Jászi Oszkár, *Teleki László*, *Wekerle Sándor*, *Eötvös Loránd*, *Puskás Tivadar*, *Kandó Kálmán*, *Bláthy Ottó*, *Bánki Donát*, *Ybl Miklós*, *Schulek Frigyes*, *Fadrusz János*

Kronológia:

- 1849. október 6., 1867, 1868, 1875-90, 1896, *1860*, *1861*

Topográfia:

- Bosznia-Hercegovina, Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia

Tevékenységek:

- Kiselőadás tartása Ferenc József személyiségének különböző megítéléséről, a kortárs szerzők művei alapján.
- A magyar gazdasági mutatók és népességi adatok rendezése és bemutatása segítségével bizonyítani, hogy Magyarország számára ez a korszak a „modernizáció” időszaka.
- Gyűjtsön adatokat lakóhelye korabeli fejlődéséről: mezőgazdaságról, iparáról, közlekedéséről.
- Kiselőadás készítése az IST kritikus használatával, témája: A magyar feltalálók mivel járultak hozzá a korszak tudományos-technikai forradalmának kibontakozásához?

Ajánlott önálló kutatási témák jó képességű tanulók számára

- Ütköztesse Deák Ferenc és Kossuth Lajos véleményét a kiegyezésről a Gondolkodó magyarok című sorozatban megjelent kötet, Párbeszéd a kiegyezésről című kiadvány alapján
- Mutasson rá a politikai emigráció jellemzőire Arany László A magyar emigráció mozgalmi (Gondolkodó magyarok sorozat) című műve felhasználásával
- Sorakoztasson fel példákat a kiegyezést megelőző nemzeti ellenállás különböző formáira Nemeskürty István Parázs hamu alatt című könyve segítségével (Magvető 1981)
- Tanulmányozza a História című folyóirat 1982/4-5. számában megjelent A magyarországi nemzetiségi kérdésről 1868-1918 című kronológiát

Feltételek:

- tankönyv
- KTA
- Falitérkép
- IST-eszközök
- folyóiratok: História, Rubicon, SZEM-TANÚ
- monográfiák:
 - Magyarok Európában III.
 - Kosáry Domokos: Újjáépítés és polgárosodás 1711-1867
- A Magyar história sorozat:
 - Somogyi Éva: Abszolutizmus és kiegyezés 1849-1867
 - Gergely A. - Szász Z.: Kiegyezés után
 - Merényi László: Boldog békeidők
 - Diószei István: A magyar külpolitika útjai, Gondolat 1984.

Mindennapi élet, élettörténet 11.

Óraszám: 2

A tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni:

- A hatalmi ágak kialakulása és működése a kora újkortól napjainkig.
- A nemzetiségi lét és kultúra fő kérdései az Osztrák-Magyar Monarchiában.
- A modern városfejlődés.

Szabad órakeret 11.

Óraszám: 6

Tartalom:

- Helytörténeti áttekintések; lehetőségtől függően múzeumi órák, tanulmányi kirándulások, emlékhelyek megtekintése.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanulók legyenek képesek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére.
- Tudjanak bibliográfiákat készíteni az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók céljára.
- Tudjanak jól felépített, szabadon előadott feleletet tartani történelmi témákról.
- Tudjanak ábrákat, térképeket, egyéb ismert és új ismerethordozókat értelmezni előszóban, rövid felkészülés után.
- Tudjanak méréseket és becsléseket készíteni a térképen önállóan vagy szaktanári segítséggel (lakosságszám, népsűrűség, gazdasági fejlettség).
- Tudják a térképen ábrázolt jelenségeket beépíteni szóbeli és írásbeli feladatok megoldásába.
- Tudjanak az IST-eszközök kritikus felhasználásával önálló bemutatókat készíteni, képesek legyenek anyagot gyűjteni, egy korszak átfogó bemutatásához.

Történelem 12.

Évi óraszám: 96

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Írott források értelmezése, feldolgozása.
- Különböző típusú források összevetése.
- A filmek, filmhíradók értékelése, elemzése.
- A média – beleértve az internetes források, hírek - forrásértékének és manipulációs jellegének felismerése, elemzése.
- Nemzetközi szerződések, békekötések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányainak elemzése.
- Tájékozódás a szakirodalomban.
- A források, a tankönyvi szöveg és a szakirodalom összevetése, az eltérések feltárása.
- Egyes témák nyomon követése a sajtóban és a tömegkommunikáció egyéb területein (pl. az EU csatlakozás folyamatának figyelemmel kísérése).
- Nagyobb terjedelmű pályamunkák, tanulmányok bibliográfiájának összeállítása, anyaggyűjtés, az írásmű elkészítése.

Kifejezőképességek

- A legújabb kori nagy történelmi személyiségek meghatározó szerepének értékelése.
- Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján.
- Szemléletes diagramok és grafikonok készítése gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról.

- Írásbeli feladatlapok kitöltése.
- Valamilyen történelmi kérdés átfogó, esszéjellegű szabatos kifejtése.
- A történelmi fogalmak szakszerű magyarázata és használata.
- Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán tudásra épülő, saját vélemény megfogalmazása, kifejtése és megvédése esetleges vita esetén.
- Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása.
- A források értékelésével saját vélemény kialakítása az adott eseményről, intézményről, szervezetről.

Tájékozódás időben:

- A világ-, az európai és a magyar történelem főbb eseményeinek szinkronban látása.

Tájékozódás térben

- A különböző fejlődési régiók megkülönböztetése, összehasonlítása.

Részei:

- Az első világháborútól a nagy válságig (1914-1929)
- Az első világháború és Magyarország. A Trianon utáni ország élete. (1914-1931)
- A nagy válságtól a második világháború végéig (1929-1945)
- Magyarország a gazdasági válságtól a második világháborús összeomlásig (1931-45)
- A jelenkor (1945-napjainkig)
- Magyarország a második világháború után (1945 – napjainkig)
- Mindennapi élet, élettörténet

Megjegyzés:

A témák feldolgozásához ajánlott óraszám: (Témakörönként 1-1 óra ismétlés és témazáró dolgozat)

• Az első világháborútól a nagy válságig	16 óra
• Az első világháború és Magyarország. A Trianon utáni ország élete	13 óra
• A nagy válságról a második világháború végéig	16 óra
• Magyarország a gazdasági válságtól a második világháborús összeomlásáig	10 óra
• A jelenkor	15 óra
• Magyarország a második világháború után	16 óra
• Mindennapi élet, élettörténet	4 óra
• Szabad órakeret (pl. múzeumlátogatás)	6 óra
• Összesen	96 óra

Feltételek:

- Tankönyv, falitérkép, KTA, lexikonok, monográfiák, folyóiratok, forrásgyűjtemény, IST-eszközök használata.
- Magyarország hadtörténete I.
- Deák István: Kossuth Lajos és a magyarok 1848/49-ben
- Magyarok Európában III. (Kosáry Domonkos)
- A Magyar História sorozat: Somogyi
 - Éva: Az abszolutizmus és kiegyezés
 - Gergely – Szász: A kiegyezés után
 - Merényi L.: A boldog békeidők
 - Diószegi I.: A magyar külpolitika útjai
- Lázár I.: Képes magyar történelem
- Az Új Képes Történelem sorozat

Az első világháborútól a nagy válságig 12.

Óraszám: 16

Cél:

- A tanulók ismerjék meg a nagyhatalmak céljait, az ellentétes érdekeket az I. világháború kitörésekor.
- Ismerjék és a térképen követni tudják az I. világháború katonai eseményeit.
- Legyenek tisztában a megkötött békékkel, valamint ezek hatásával a történelem későbbi alakulására.

Követelmény:

- Legyen tisztában az I. világháború fő frontjaival, hadmozdulataival, haditechnikai újításaival (1914-1918).
Elemesse a szemben álló országok háborús célkitűzéseit.
- Értékelje a versailles-i békerendszert.
- Ismerje az orosz forradalom és a bolsevik hatalomátvétel eseményeit.
- Mutassa be a hazánk szomszédságában kialakult új államalakulatokat, emelje ki közös vonásaikat.
- Mutassa be a modern világban bekövetkezett változásokat, a nők társadalmi szerepének átalakulását, harcukat az egyenjogúságért.

Tartalom:

- Az első világháború (A világháború kirobbanása, jellege, története)
- A nagy háború következményei: a versailles-i békerendszer
- Forradalmak és polgárháború Oroszországban. A bolsevik pártállam kiépítése.
- A nyugati demokráciák a húszas években (USA, Nagy-Britannia, Franciaország, Németország)
- „Modern idők”: gazdaság, társadalom, életforma, kultúra változásai

- Az olasz fasizmus
- A női emancipáció

Fogalmak:

- villámháború–állóháború, *ultimátum*, központi hatalmak, *pacifizmus*, szovjet, fasizmus, korporatív állam, egypártrendszer, *kommunizmus*, kollektivizálás, GULAG, kisantant, kisebbségvédelem, *Marcia Su Roma*, *békediktátum*, *IRA*, *Népszövetség*, *hadikommunizmus*, *NEP*, *Dawes-terv*

Személyek:

- *Ferenc Ferdinánd*, Sztálin, Trockij, Wilson, Clemenceau, *Lloyd George*, Stresemann, Mussolini, *Briand*, *Kemal Atatürk*

Kronológia:

- 1914-1918, 1917, 1919, 1922, 1925, 1914. július 28., 1918. november 11., 1922. október 30., 1928, 1929

Topográfia:

- Szarajevó, Marne, Somme, Pétervár, Szerb-Horvát, Szlovén Királyság, Csehszlovákia, Lengyelország, balti-államok, *Curzon-vonal*, *Rapallo*, *Locarno*, *Genova*, *Verdun*

Tevékenységek:

- A Népszövetség alapokmányának elemzése.
- Az első világháború eseményeinek bemutatása korabeli írott tudósítások, filmhíradók segítségével.
- Portré, prezentáció, kiselőadás készítése a korszak kiemelkedő személyiségéről (Wilson, Lenin, Clemenceau, Mussolini stb.). Lehetőleg az IST-eszközök használatával.
- Diagramok, grafikonok IST-eszközök használatával és segítségével bemutatni a 20-as évek európai gazdasági folyamatait.
- A bolsevik hatalom átvételéről saját vélemény kialakítása korabeli források segítségével.
- A korszak eseményeinek időrendi szinkronban látása.
- Az első világháború előtti és utáni Európa politikai térképének összehasonlítása.

Feltételek:

- Falitérkép
- KTA
- Videofilmek, filmhíradó részletek

- IST-eszközök
- Szakirodalom:
 - o Bihari: A 20. század története fiataloknak
 - o Galántai J.: Az első világháború
 - o Berend T. Iván: Válságos évtizedek

Az első világháború és Magyarország. A Trianon utáni ország élete (1914-31)

Óraszám: 13

Cél:

- Ismerje meg a tanuló az OMM társországaként. Magyarország első világháborús szereplését, veszteségeit.
- Értse az összefüggést az OMM felbomlása, az antanthatalmak szándékai, a magyarországi nemzetiségi elszakadási törekvései és hazánk helyzetének alakulása között.
- Ismerje a trianoni béke gazdasági, politikai, katonai hatásait, következményeit, a Horthy-korszak fő ideológiai-politikai jellemzőit.
- Korabeli források alapján alkosson megfelelő képet a magyar kisebbségek helyzetéről az utódállamokban.

Követelmény:

- Tudja Magyarország első világháborús szereplésének legfontosabb eseményeit.
- Hasonlítsa össze a trianoni béke előtti és utáni Magyarország helyzetét, adatait.
- Ismerje meg a határon túli magyarság helyzetét, emelje ki a közös vonásokat.
- Mutassa be az őszirózsás forradalmat (1918), valamint a Tanácsköztársaság (1919) eseményeit. Hasonlítsa össze a polgári demokrácia és a proletárdiktatúra államszervezetét, választási rendszerét.
- Határozza meg a Horthy-korszak politikai arculatát, csoportosítsa Bethlen intézkedéseit.
- Mutassa be a földkérdés alakulását a Károlyi-kormányzat, a Tanácsköztársaság és a Bethlen-kormány időszakában.

Tartalom:

- Magyarország részvétele a világháborúban
- A forradalmak és az ellenforradalmak
- A trianoni béke. Hatása a gazdaságra, társadalomra, az etnikai viszonyokra
- A határon túli magyarság sorsa
- A Horthy-rendszer konszolidációja
- A művelődési viszonyok

Fogalmak:

- *őszirózsás forradalom, etnikai és történeti elv, proletárdiktatúra, Tanácsköztársaság, vörös- és fehérterror, numerus clausus, antiszemitizmus, irredentizmus, revízió, társadalombiztosítás, konszolidáció, földreform*

Személyek:

- Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Klebelsberg Kunó, *Nagyatádi Szabó István*, Peyer Károly

Kronológia:

- 1914. július 2., 1918. október 31., 1918. november 3., 1919. március 21., augusztus 1., 1920. *március 1.*, június 4., 1921-31, 1927

Topográfia:

- Doberdó, *Isonzó*, trianoni Magyarország, Piave

Tevékenységek:

- Korabeli források alapján mutassa be a magyarság hangulatát a trianoni békediktátum aláírása után.
- Gyűjtse össze lakóhelyének első világháborús adatait.
- Diagramok, grafikonok készítése Trianon gazdasági, demográfiai következményeiről. (IST-eszközök használatával)
- Saját vélemény megfogalmazása a határon túli magyarság helyzetéről, nemzeti önazonosságának megőrzéséért tett lépésekről.
- Magyarországi események szinkronba állítása a világ- és európai történelem főbb eseményeivel.
- Magyarország határainak összehasonlítása Trianon előtt és után.

Feltételek:

- tankönyv
- KTA
- videofilm (Századok című sorozat)
- IST-eszközök
- forráscsomag, monográfiák, szépirodalmi művek:
 - o Ormos Mária: Padovától Trianonig
 - o Ádám Magda: A kisantant (1920-1938)
 - o Berend T. Iván: Válságos évtizedek
 - o Egy ezredév (Szerk.: Hanák Péter)
 - o Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig
 - o Diószegi István: A magyar külpolitika útjai, Gondolat 1984.

- o Magyarország hadtörténete II. (Zrínyi 1985.)
- o a História 1985/5-6., 1990/5-6. száma

A nagy válságtól a második világháború végéig (1929-1945) 12.

Óraszám: 16

Cél:

- Értse a tanuló a gazdasági világválság kialakulásának okait, ismerje a következményeként jelentkező gazdasági-társadalmi-politikai változásokat
- Legyen tisztában a két világháború között fennálló demokratikus és diktatórikus államok általánosítható vonásaival
- Kísérje figyelemmel a világ diplomáciai életét a két világháború között az Amerikai Egyesült Államok és Európa, Nyugat-Európa és a tengelyhatalmak, Közép-Európa és a Szovjetunió viszonyrendszerében
- Ismerje a második világháború közvetlen előzményeit, tudja összegezni gazdasági-hatalmi-politikai-katonai kiváltó okait
- Ismerje meg és kövesse nyomon a második világháború történetét: fő szakaszait a kiemelkedő csatákkal, a fontosabb hadszíntereket, a szembenálló ellenséges szövetségi rendszerek alakulását, a haditechnika ugrásszerű fejlődését
- Értékelje a három nagyhatalom, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és a Szovjetunió szerepét a háborús győzelem kivívásában, kísérje figyelemmel magatartásukat és álláspontjuk változását a csúcstalálkozók (Teherán, Jalta, Potsdam) folyamán
- Ismerje a második világháborút lezáró békeszerződések tartalmát, a világ újrendezésének alapelveit, az új hatalmi viszonyok és az atomkorba való belépés jelentőségét

Követelmény:

- Tudja a tanuló, hogy milyen gazdasági és társadalmi következményekkel járt a világgazdasági válság, és milyen mértékben sújtotta az USA-t, Nyugat-Európát és a háborúban vesztes országokat, elsősorban Németországot
- Hasonlítsa össze Sztálin kommunista és Hitler fasiszta diktatúráját - emelje ki hasonló és eltérő vonásaikat
- Értelmezze a be nem avatkozás politikáját a harmincas években, különösen Spanyolország példáján
- Elemezze a világháború kitörése szempontjából fontos forrásokat: a müncheni egyezményt, a háromhatalmi egyezményt és a szovjet-német meg nem támadási szerződést (főként a titkos záradékát)
- A világháborúk krónikája című könyv táblázatainak segítségével hasonlítsa össze az első és a második világháborút, vonjon le következtetéseket
- Összegezze azokat a gazdasági, politikai, katonai okokat, melyek az antifasiszta koalíció győzelméhez vezettek

- Bővítse ismereteit a második világháborúról a gazdag szakirodalomból, a szépirodalmi művekből, videofilmekből (dokumentumfilmek, játékfilmek), képes albumokból, folyóiratokból, IST-eszközök felhasználásával.
- Vesse össze az első és a második világháborút lezáró békeszerződéseket
- Mennyiben megerősítése az 1947-ben aláírt békeszerződés az 1918-20-as párizsi (Párizs környéki) békedokumentumoknak?
- Milyen új vonásokat emelne ki az elsőhöz képest?

Tartalom:

- Az 1929-33-as világgazdasági válság.
- Válságkezelés a nyugati demokráciákban. (USA, Nagy-Britannia, Franciaország)
- A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa.
- A sztálini diktatúra az 1930-as években.
- A második világháború története.
- A szövetségesek győzelme, a háború jellege.

Fogalmak:

- tőzsde, túltermelési válság, *New Deal*, tervgazdálkodás, totális diktatúra, nemzetiszocializmus, Führer-elv, *Berlin-Róma tengely*, *Anschluss*, koncentrációs tábor, népiirtás, holokauszt, partizán, totális háború, antifasiszta koalíció, *népfront*, *konceptiós terv*, *háborús bűnös*

Személyek:

- *Keynes*, Rossevelt, Hitler, *Göring*, Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Einsenhower, De Gaulle, *Tanaka*, *Franco*, *Dollfuss*, *Gandhi*

Kronológia:

- 1929, 1933, 1938, 1939. szeptember 1., 1941. június 22., 1944. június 6., 1945. május 9., augusztus 6., szeptember 2.

Topográfia:

- Brit Nemzetközösség, *Szlovákia*, Leningrád, Pearl Harbor, Midway, Sztálingrád, Auschwitz, Hirosima, El Alamein, Kurszk, Normandia

Tevékenységek:

- Készítse el a diplomáciai események kronológiáját 1929 és 1939 között.
- Ábrázolja térképvázlaton a Németország, az Olaszország és a Japán által meghódított területeket, külön a háború előtt elfoglalt országokat.
- Készítsen beszámolót a második világháború kiemelkedő politikus és katonaszemélyiségeiről IST-eszközök használatával (legalább háromról:

válasszon J. V. Sztálin, A. Hitler, Eisenhower, Montgomery, Rommel, W. Churchill, F. D. Rooseveltt közül).

- Mutasson be legalább két haditechnikai újdonságot képen vagy rajzban, mely a második világháborúban jelent meg először, s sorsdöntő szerepe volt a harcokban.
- Tanulmányozza a második világháború szakirodalmát, s magyarázza meg az alábbi fogalmakat: totális háború, ellenállás és partizánharc, csatlós állam, bábállam, kollaborálás, antiszemitizmus és holocaust, új hadvezetési módszerek, (a légierő, a páncéloserő és a gyalogság együttes használata), háború szokatlan terepviszonyok között: dzsungelben, sivatagban, óceánon-tengereken.

Feltételek:

- Tankönyv
- TA
- Videofilm (Hitlerről, Sztálinról, a második világháborúról, az USA és Roosewelt 30-as, 40-es évekbeli politikájáról)
- IST-eszközök
- Forráscsomag, monográfiák, képes albumok, folyóiratok (pl. História), szépirodalmi művek:
 - o A világháborúk krónikája, J.A.Z.Z. Kiadó, 1994.
 - o Roberto Battaglia: A második világháború
 - o H. S. Commager. A második világháború története
 - o V. M. Berezskov: Teherántól Potsdamig
 - o Második világháború (Atlasz). Szerk.: John Keegan. Akadémiai Kiadó, Bp. 1995
 - o A.J.P. Taylor: A második világháború képes krónikája, Akadémia Kiadó, 1988
 - o Két nagy háború. Új képes történelmi sorozat 17.
 - o Michael H. Hart: 100 híres ember. Magyar Könyvklub, 1994.
 - o Nemzetközi szerződések gyűjteménye. 1945-1958

Magyarország a gazdasági válságtól a II. világháborús összeomlásig 12.

Óraszám: 10

Cél:

- Mutassa be hazánkban, mint egykori vesztes államban, a világgazdasági válság társadalmi, gazdasági hatásait, politikai következményeit: a jobbra tolódó kormányzati törekvéseket
- Értse a tanuló, hogy a Horthy-korszakbeli Magyarország revíziós politikája miért talált természetes szövetségesre a fasiszta Olaszországban és Németországban

- Lássa világosan a magyar-német viszony történetének ismeretében, hogy Magyarország “csapdahelyzetbe” került, a kapcsolat egyre inkább egyoldalúvá, helyzetünk pedig kiszolgáltatottá vált
- Ismerje meg a 30-as, 40-es évek valóságát, a korszak realista, tényfeltáró, szociografikus alkotásaiból: Nagy Lajos, Gelléri Andor Endre, Illyés Gyula, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós műveiből

Követelmény:

- Tudja értékelni a magyar részvételt a világháború katonai eseményeiben (Jugoszlávia, Szovjetunió) az alábbi nézőpontokból:
 - o Mi készteti a magyar vezetést arra, hogy tevőlegesen is részt vállaljon a hadműveletekben?
 - o Hogyan változott a kormányzati politika a hadi helyzet megfordulása után, illetve hogyan alakult a katonai szerepvállalásunk mértéke és jellege a körülmények hatására?
- Ismertesse a magyarországi zsidóság helyzetének alakulását a világháború éveiben (kiemelve a zsidótörvények, a munkaszolgálat, a deportálások embertelenségét)
- Legyen képes véleményt alkotni a körülmények és tények ismeretében Horthy Miklós kormányzó 1944. október 15-i kiugrási kísérletéről. (Ismerjen meg legalább egyet az eseményeket feldolgozó memoárokból, mondjon véleményt az “utolsó csatlós” szerepköréről!)

Tartalom:

- Gazdasági válság és jobbratulódás a belpolitikában.
- A revíziós külpolitika eredményei.
- Magyarország háborús részvétele.
- A német megszállás.
- Magyarország szovjet felszabadítása és megszállása.

Fogalmak:

- *népi-falukutató mozgalom*, *nyilas mozgalom*, *zsidótörvények*, *fegyveres semlegesség*, *hadigazdaság*, *„hintapolitika”*, *„kiugrás”*, *gettó*, *deportálás*, *munkaszolgálat*, *hadifogság*, *urbánusok*

Személyek:

- Bajcsy-Zsilinszky Endre, Gömbös Gyula, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Bárdossy László, Kállay Miklós, *Dálnoki Miklós Béla*

Kronológia:

- 1938. november 2., 1939. március 15., 1940. augusztus 30., 1941. június 26., 1943. január, 1944. március 19., 1944. október 15., 1944. december 21., 1945. április, 1941. április 11.

Topográfia:

- Felvidék, Újvidék, Kárpátalja, Voronyezs, Don-kanyar

Tevékenységek:

- Készítsen a Horthy-korszak kormányairól, illetve 1931 és 1945 közötti kormányfőiről kronologikus kimutatást, feltüntetve politikai törekvéseiket is
- Ábrázolja térképvázlaton Magyarország területi nyereségeit a két bécsi döntést (1938, 1940), a kárpátaljai és a délvidéki akciót, a háborúba való belépést követően
- Készítsen beszámolót Gömbös Gyula, gr. Teleki Pál és Szálasi Ferenc életútjáról, politikai pályájáról IST-eszközök felhasználásával
- Gyűjtsön adatokat a magyar hadseregről a világháború időszakában, vesse össze más országok adataival. Milyen következtetéseket vonhat le belőle?
- Szemtanúk és egyéb források alapján alkosson képet a magyarországi német megszállás következményeiről
- Végezzen kutatást: milyen katonai események, hadműveletek játszódtak le lakóhelye szűkebb vagy tágabb körzetében 1944-45-ben
- Készítsen felmérést lakóhelye háborús áldozatainak nagyságáról, ezen belül a helyi zsidóság sorsának alakulásáról; az adatokat számszerűleg összegezze, ábrázolja diagramon

Feltételek:

- tankönyv
- TA
- videofilmek (Századok c. sorozat, Magyar évszázadok c. sorozat)
- IST-eszközök
- forráscsomag, monográfiák, folyóiratok (pl. História), szépirodalmi művek:
 - o Egy ezredév, Gondolat 1986.
 - o Berend T. Iván: Válságos évtizedek, Gondolat 1982.
 - o A világháborúk krónikája, J.A.Z.Z. Kiadó, 1994.
 - o Bethlen István titkos iratai, Kossuth 1972.
 - o Ránki György: A második világháború története, Gondolat 1976.
 - o Gazdaság és külpolitika, Magvető 1981.
 - o Vigh Károly: Ugrás a sötétbe, Magvető 1984.
 - o Bárczy János: Zuhanóugrás, Magvető 1981.
 - o Simonffy András: Kompország katonái, Magvető 1981.
 - o Cseres Tibor: Hideg napok, Illyés Gyula: Puszták népe,

- o Nagy Lajos és Gelléri Andor Endre elbeszélései
- o Magyarország hadtörténete II., Zrínyi 1985.
- o Húsz történelmi arckép a XX. sz. magyar történelméből

A jelenkor (1945-től napjainkig) 12.

Óraszám: 15

Cél:

- Értse a tanuló azt a gazdasági-politikai folyamatot, mely elvezet először a kétpólusú (tőkés-szocialista világrend), majd a gyarmati rendszer felbomlása után a hárompólusú világ (harmadik, “fejlődő” világrend) kialakulásához.
- Kísérje figyelemmel a világgazdaság második világháború utáni robbanásszerű fejlődését, s adja magyarázatát annak, hogy napjainkban miért az USA, Nyugat-Európa és a Távol-Kelet országai jelentik a legfejlettebb gazdasági régiókat.
- Értelmezze a szocialista világrendszer viszonyait: a Szovjetunió és a többi szocialista állam kapcsolatát, gazdasági-politikai-katonai szervezeteinek működését, a válságjelenségek kialakulásától a bomlásig vezető út állomásait.
- Ismerje az emberiségre váró általános problémákat, a globális világ jellemzőit.

Követelmény:

- Nevezzen meg a hidegháború-enyhülés fogalompár tartalmi jegyeiből 5-5 jellemzőt
- Soroljon fel és mutasson be legalább 10 tudományos-technikai eredményt, mely bizonyítéka a XX. század második fele tudományos-technikai forradalmának
- Végezze el a tőkés és a szocialista világrendszer gazdasági, társadalmi-politikai, katonai összehasonlítását, integrációs szervezeteinek egybevetését
- Tudja elemezni, hogy milyen gazdasági-politikai okai vannak az USA világhatalmi vezető szerepének
- Magyarázza meg az ázsiai, távol-keleti államok, elsősorban Kína és Japán előretörését, világpolitikai tényezőként való megjelenését, szerepük felértékelődését
- Világítsa meg a közel-keleti térség válsággóccá válásának, az arab-izraeli konfliktus kialakulásának, elmérgesedésének s máig ható megoldatlanságának alapvető okait, összefüggéseit

Tartalom:

- Hidegháborús szembenállás a II. világháború után.
- A fejlett piacgazdaság, a demokratikus berendezkedés országai.
- Az európai integráció története.

- A „harmadik világ”.
- A szocialista rendszerek kialakulása, fejlődése, kudarca.
- A közel-keleti konfliktusok.
- A távol-keleti régió.
- Az emberiség az ezredfordulón: a globális világ és problémái.

Fogalmak:

- vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, *Truman-elv*, *Marshall-segély*, szociális piacgazdaság, európai integráció, *NATO*, *Varsói Szerződés*, *római szerződések*, *holdra szállás*, harmadik világ, *Brezsnyev-doktrina*, globális világ, enyhülési politika

Személyek:

- Nehru, Gandhi, *Csang Kaj-sek*, Mao Ce-tung, *Ho Si Minh*, Truman, Adenauer, Hruscsov, *Nasszer*, Kennedy, *XXIII. János*, Brandt, Walesa, Reagan, Gorbacsov

Kronológia:

- 1947, 1948, 1949, 1955, 1956, 1957, 1961, 1968, 1975, 1991

Topográfia:

- NSZK, NDK, Kuba, Korea, *Vietnam*, *Kambodzsa*, *Izrael*, *Berlin*

Tevékenységek:

- Ábrázolja térképen a két hatalmi tömb országait, befolyási övezeteit, jelöljön meg ellentétükből fakadó konfliktusokat, kisebb háborúkat
- Készítse el a gyarmati rendszer felbomlásának eseménytörténetét, kronológiáját az 1940-es évektől az 1970-es évekig
- Vegye számba, hogy a gyarmati sorból felszabadult ázsiai-afrikai országok milyen negatív örökséget hoztak a gyarmati múltból, s mennyiben magyarázatai ezek jelenkori problémáiknak
- Értelmezze az Észak-Dél konfliktust (miből fakadnak az éles eltérések, fejlődési különbségek, érdekellentétek)
- Jellemezze a második világháború utáni Szovjetunió egymást követő politikai korszakait Sztálintól Gorbacsovig
- Fejtse ki véleményét arról, hogy mivel magyarázhatók az egykori szövetségi államok, a Szovjetunió és Jugoszlávia bomlási folyamatai, belső ellentétei, háborús konfliktusai napjainkban
- Vegye sorra a jelen európai integrációs szervezeteit, azok működését, törekvéseit Kelet-Közép-Európa államainak felvételére, egy Európai Egyesült Államok megteremtésére (Európai Unió, Európai Parlament, NATO stb.). Gyűjtsön róluk adatokat IST-eszközök segítségével

Feltételek:

- tankönyv
- falitérkép
- IST-eszközök
- forráscsomag
- statisztikai kiadványok
- napi sajtó, gazdasági folyóiratok (pl. HVG)

Magyarország a második világháború után (1945-től napjainkig) 12.

Óraszám: 16

Cél:

- Értse a tanuló, hogy hazánknak a második világháború utáni politikai mozgástere igen korlátozott, s mindenkor függvénye a nemzetközi helyzet, a két világrendszer váltakozó küzdelme alakulásának.
- Lássa a koalíciós idők politikai erőinek céljait, a pártviszonyokat.
- Ismerje az 1956-os forradalom és szabadságharc kiváltó okait, célkitűzéseit, nemzetközi összefüggéseit, a magyarországi forradalmi események és a világ kapcsolatát.
- A korszak értelmezésekor tudatosuljon a tanulóban, hogy a Kádár-rendszer több mint három évtizede nem tekinthető egységes politikai periódusnak, tovább szakaszolható.
- Ismerje a korszak gazdaság-, társadalom- és kultúrpolitikájának főbb elveit.
- Értse a kádári jelszót: „Aki nincs ellenünk, az velünk van!”
- Kísérje figyelemmel, mennyiben sikerült Magyarországnak kitágítani mozgásterét a szocialista tömbön belül, a szovjet vezetéssel szemben, hol érezhetőek a korlátai ennek a politikának (elsősorban a gazdasági reformkísérleteknél).
- Ismerje a rendszerváltás nemzetközi és hazai körülményeit, legfontosabb állomásait.

Követelmény:

- Elemezze Magyarország második világháborús anyagi és emberveszteségét.
- Jellemzői alapján tudja kisebb korszakokra bontani az 1944-1956 közötti időszakot.
- Vesse össze az 1945 előtti és utáni földbirtokviszonyokat, hasonlítsa össze a földreformot a korábbi kísérletekkel (1918, 1920-24).
- Vesse össze az 1945-ös, az 1947-es és az 1949-es választási eseményeket. Hogyan tükröződik a számadatokban a hatalmi változás, a pártok lassú kiszorítása a politikai életből, az egypártrendszer felé való haladás folyamata?

- Elemezze a Magyarországon a 40-es és az 50-es években végbemenő mélyreható társadalmi átalakulást, átrétegződést.
- Jellemezze a pártállami diktatúra, az egypártrendszer gazdasági-politikai-kulturális arculatát.
- Állítsa szembe egymással Rákosi Mátyás és Nagy Imre politikai programját, kövesse nyomon kettejük párharcát.
- Ismertesse az 1956-ot követő megtorlások számszerű adatait: a bebörtönzöttek és kivégzettek, az elhurcoltak és a később amnesztiában részesülők számát.
- Igazolja legalább 5 tény felsorolásával, hogy a Kádár-rendszer későbbi szakaszaiban a “puha diktatúra” idején hazánk a “legvidámabb barakk” szerepét töltötte be.
- Tudja értékelni Magyarország külpolitikáját a Szovjetunióhoz, a szocialista világrendszerhez, a nyugati világhoz fűződő viszony alakulása szemszögéből.
- Állítsa szembe a Rákosi-korszak és a Kádár-korszak életszínvonal-politikáját: szemléltesse adatokkal a falusi és városi életmód átalakulását a 60-as, 70-es években.
- Soroljon fel - források alapján - konkrét példákat Magyarország szocialista integrációban való részvételére: a KGST-ben és a Varsói Szerződésben játszott szerepére.
- Fejtse ki, milyen összefüggést lát az állam “gondoskodó” szerepe és az eladósodás között.
- Ismerje a rendszerváltás folyamatát, a reformkommunisták és az újonnan alakult ellenzéki pártok szerepét, a főbb személyiségek nevét.

Tartalom:

- A háborús károk felszámolása. A demokratikus közélet kiépítésének kísérlete.
- A párizsi békeszerződés. A határon túli magyarság sorsa.
- A kommunista diktatúra kiépítése.
- A forradalomhoz vezető út.
- Az 1956-os forradalom és szabadságharc.
- A Kádár-rendszer kiépülése: megtorlás és diktatúra.
- Az életmód átalakulása. Demográfiai változások.
- A rendszerváltozás.

Fogalmak:

- *ideiglenes nemzetgyűlés, SZEB, háborús bűnös, népbíróság, jóvátétel, kollektív büntetés elve, kitelepítés, lakosságcsere, beszolgáltatás, ÁVH, pártállam, földosztás, ötvenes évek, internálás, munkástanács, ellenzéki mozgalmak, Petőfi Kör, reformszocializmus, második gazdaság*

Személyek:

- Mindszenty József, Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Antall József, Göncz Árpád

Kronológia:

- 1946, 1947. február 10., 1948, 1949, 1953, 1956. október 23., november 4., 1963, 1968, 1989. október 23., 1990, 1991

Tevékenységek:

- Értelmezze a következő fogalmakat: lakosságcsere, internálás, kitelepítés.
- Készítsen összehasonlító diagramot IST-eszközök használatával a társadalmi csoportok számarányának változásairól a 40-es, 50-es években.
- Készítsen beszámolót a korszak fontos szerepet játszó pártpolitikáiról: Rákosi Mátyásról, Rajk Lászlóról, Nagy Imréről, Tildy Zoltánról, Szakasits Árpádról, Marosán Györgyről, Veres Péterről IST-eszközök felhasználásával (legalább a felsoroltak közül kettőről).
- Állítsa össze az 1956-os forradalom és szabadságharc eseménytörténetét, kronológiáját.
- Végezzen kutatómunkát: lakóhelyének lakossága hogyan élte meg a földosztást, a Rákosi-korszakot, 1956 forradalmi eseményeit.
- Készítsen interjút az események még élő tanúival.
- Készítsen beszámolót Kádár János életútjáról, politikai pályájáról.
- Tanulmányozza a Kádár-korszak sikerágazatának, a mezőgazdaságnak termelési mutatóit.
- Állítsa szinkronba hazánk és az egyetemes történelem eseményeit.

Feltételek:

- Tankönyv
- IST-eszközök
- forráscsomag, forráskiadványok, dokumentumfilm (1956-ról),
- folyóiratok (pl. a História számai)
 - o História 1989/4-5. Újrakezdés a kormány és a párt vezető szerveinek dokumentumaiból
 - o História 1988/6. Pártok 1956 őszén
 - o História 1981/3. "Magyar kérdés" az ENSZ-ben
 - o Krónika 1948-57
 - o História 1986/5-6. Azok a 60-as évek
 - o História 1995/5. Mezőgazdaság és politika
 - o História 1991/4. A Kádár-rendszer történetéből
- a Rubicon számai

Mindennapi élet, élettörténet 12.

Óraszám: 4

Tartalom:

A tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni:

- Demográfiai és etnikai változások a magyar történelemben.
- Fogyasztói társadalom és az ökológia, a fenntartható fejlődés.
- A média és a közgondolkodás.
- Érdekérvényesítés és érdekképviselés a mai Magyarországon.

Szabad órakeret 12.

Óraszám: 6

Tartalom:

- Helytörténeti áttekintések, lehetőségektől függően élő szemtanúk bevonásával rendhagyó történelemórák tartása.

Történelem érettségi előkészítő foglalkozás 11-12. (közép- és emelt szint) (előkészítő osztályok esetén: 12-13. évfolyam)

Óraszám: heti 2,5 óra
évi 92,5 óra (11. évfolyam)
évi 80 óra (12. évfolyam)

Cél, követelmény, tartalom:

- A 11. évfolyamon a 9-10. évfolyamos anyagot érintő részletes érettségi követelményben szereplő témák és témakörök ismételése, emelt szintű érettségi előkészítő foglalkozások esetén a többletkészségek és ismeretek elsajátíttatása, érettségi kompetenciák erősítése, gyakorlása.
- A 12. évfolyamon a 11-12. évfolyamos anyagot érintő részletes érettségi követelményben szereplő témák és témakörök ismételése, emelt szintű érettségi előkészítő foglalkozások esetén a többletkészségek és ismeretek elsajátíttatása, érettségi kompetenciák erősítése, gyakorlása.
- Fontos a kulcskompetenciák fejlesztése:
 1. Anyanyelvi kommunikáció: a történelem érettségi előkészítő foglalkozáson a tanulók kifejezik gondolataikat, érzéseiket, véleményüket szóban és írásban egyaránt. Fontos a szakszókincs fejlesztése, erősítése, és

kiemelt szerepet kap a különféle típusú szövegek (források) összegyűjtése, feldolgozása.

2. Hatékony, önálló tanulás készsége, tehát, hogy a diák képes legyen kitartóan tanulni, saját tanulását egyénileg és csoportban megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is.

3. Digitális kompetencia, az információs társadalom technológiáiban való jártasság: tehát az információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása az interneten keresztül.

4. Szociális és állampolgári kompetencia: harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételeinek, a közjó iránti elkötelezettségnek és tevékenységnek a megismerése.

A szóbeli érettségi vizsga témakörei:

- Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
- Népeség, település, életmód
- Egyén, közösség, társadalom
- Modern demokráciák működése
- Szabad (problémaközpontú) témakör

Az iskoláknak lehetőségük van a négy kötelező témakörön felül szabad témakör kijelölésére. Ennek követelményeit és tartalmát az egyes intézmények helyi tanterveik alapján határozzák meg. (Pl. Helytörténeti téma; Forradalom reform - kompromisszum; Etnikum - nemzet - nemzetiség.)

Tételtípusok:

- o Kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása; és/vagy
- o Egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A konkrét szóbeli tételtípusoknál is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok 60%-ban a magyar, 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

A közép- és emelt szintű érettségi foglalkozásokra általánosan vonatkozó kompetenciák:

1. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	Tudjon válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerű kérdésekre. Tudja értelmezni a magyar és az egyetemes történelem fontosabb szöveges forrásait, és megadott szempontok szerint tudjon a forrás alapján egyszerű következtetéseket megfogalmazni. Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból, és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	Az írásos forrásokat tudja típusuk (pl. törvény, levél, levél, kiáltvány) alapján csoportosítani, meghatározni, jellemzőiket, megadott dokumentumok alapján bemutatni. Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.
1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	Tudjon különbséget tenni a múltban lezajlott események egymástól eltérő tartalmú leírásai között. Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket, és tudjon egyszerű feltételezéseket megfogalmazni a két forrás közti különbség(ek) okáról. Legyen képes másodlagos és elsődleges források tartalmi összehasonlítására, a megegyezések és eltérések megállapítására.	Legyen képes különböző típusú források és saját ismeretei összevetésével egy témáról összefoglaló ismertetést írni. Tudja rekonstruálni és bemutatni az álláspontok és cselekedetek mögött meghúzódó szándékokat korabeli források (pl. újságcikkek, emlékiratok, beszédek, naplók) segítségével.
1.3 Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok) megadott szempont szerinti értelmezése	Legyen képes képi források leírására, a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerinti csoportosítására. Tudjon megadott vagy saját maga által kiválasztott képzőművészeti alkotásokat felhasználni egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához.	Legyen képes karikatúrák vagy szimbolikus ábrázolások alapján a szerző álláspontját bemutatni. Legyen képes a képi forrásból merített információkat saját ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	Ismerje a térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait (pl. <i>színek, perspektíva, szimbólumok</i>). Tudjon egy történelmi eseménysort, folyamatot történelmi térkép vagy térképvázlat segítségével kérdések alapján vagy önállóan bemutatni.	Különböző térképek összehasonlításával tudjon változásokat vagy folyamatokat (pl. <i>etnikai, településszerkezeti, gazdasági</i>) bemutatni.
1.5 Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból	Tudjon statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, kronológiák, sematikus ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni, egyszerű, rövid kifejtést igénylő kérdésekre válaszolni.	Legyen képes statisztikai adatsorok, grafikonok, diagramok, sematikus ábrák, magyarázó ábrák alapján szöveges elemzést készíteni. Legyen képes szöveges forrás, adatsor alapján diagramot, grafikont, sematikus ábrát készíteni.
1.6 A tények és feltételezések megkülönböztetése	Legyen képes tényekre és feltételezésekre példát hozni – megadott szempontok alapján – egyszerűbb forrásokból és ismeretterjesztő szövegekből.	Legyen képes forrásokban és ismeretterjesztő szövegekben megjelenő tények és feltételezések önálló megkülönböztetésére. Tudja indokolni ezzel kapcsolatos állításait.
1.7 Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása		Legyen képes a tartalmi követelményekben szereplő témákhoz kapcsolódó szemléltető ábrák kiegészítésére. Legyen képes megadott kulcsszavak segítségével társadalmi vagy kormányzati struktúrát önállóan ábrázolni.
1.8 Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete		Legyen képes megállapítani, hogy a szerző az idézett dokumentum megírásakor a rendelkezésre álló (mellékelt) források közül melyiket használhatta.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.9 A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során		Legyen képes a forrás elemzése és értelmezése során megnevezni a történelmi háttérre utaló tartalmi elemeket, műfaji, nyelvi sajátosságokat.
1.10 Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy		Legyen képes megadott források alapján kifejteni, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy ese-

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
egyres történelmi események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet		mény megítélését. Legyen képes a többféle megítélés közötti különbségeket, valamint azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket megfogalmazni.
1.11 Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről		Legyen képes érvekkel alátámasztott vélemények bemutatására az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.

2. A szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján felismerni. Legyen képes az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni.	Legyen képes a történelmi szakszókincset használni. Forrás alapján legyen képes történelmi fogalmak meghatározására.
2.2 A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete		Tudja, hogy bizonyos fogalmak (<i>pl. rabszolga, gyarmat, vármegye</i>) a különböző történelmi korokban eltérő jelentéssel bírtak. Legyen képes e különböző jelentéseket források segítségével értelmezni.

3. Tájékozódás térben és időben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken	Legyen képes a fontosabb történelmi topográfiai neveket a vaktérképen bejelölt pontokhoz vagy területekhez kapcsolni, és alapvető ismereteket gyűjteni.	Legyen képes vaktérképen bejelölt fontosabb történelmi helyszíneket azonosítani.
3.2 A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában	Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására.	Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk kialakulásában játszott szerepéről.
3.3 A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken		Történelmi térképvázlat és más segédlet (pl. forrás, kulcsszavak, szempontok) alapján legyen képes jellemezni a korszak történelmi régióit.
3.4 Egyszerű történelmi térképvázlatok készítése	Tudjon atlasz segítségével egyszerű történelmi térképvázlatot készíteni.	Tudjon történelmi térképvázlatot készíteni vaktérkép és más források alapján történelmi jelenségek és eseménysorok bemutatására.
3.5 A történelmi tér változásainak ismerete		Legyen képes a történelmi régiók, államok határainak változását indokolni. Legyen képes értelmezni és összehasonlítani az ugyanazon régiót, államalakulatot, vagy népet bemutató, különböző korokat ábrázoló térképeket és térképvázlatokat.
3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkel és helyekkel összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel (pl. térképvázlat, kronológiai tábla, forrás) konkrét eseménysorokat bemutatni.	Legyen képes önállóan konkrét eseménysorokat bemutatni. Legyen képes eseményhez vagy eseménysorhoz kapcsolódó adatokat táblázatba rendezni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.7 A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete	Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzőiket felsorolásból kiválasztani.	Legyen képes a különböző történelmi korszakokat több szempontból jellemezni.
3.8 Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világ-történet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek időbeli közelség vagy valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak.	Tudja felsorolásból kiválasztani az egymáshoz kapcsolható jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségek kortársait. Tudjon magyar történelmi eseményekhez egyetemes, egyetemes történelmi eseményekhez magyar eseményeket rendelni időbeli közelség alapján (<i>pl. azonos év, évtized, helyszín</i>).
3.9 Európa történetének (az ókortól napjainkig) többszemponú korszakolása		Tudja az egyetemes vagy a magyar történelmet megadott szempontból korszakokra felbontani (<i>pl. gazdasági, kulturális fejlődés, tudományos gondolkodás</i>).

4. Eseményeket alakító tényezők feltárása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni.	Legyen képes történelmi események okairól és következményeiről feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni.
4.2 Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van	Legyen képes a különböző felsorolt történelmi tényezők közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait, következményeit.	Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van.
4.3 Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése	Legyen képes a felsorolt történelmi okok, célok, következmények megadott szempontok szerinti csoportosítására.	

tése, azok eltérő jelentőségének felismerése	tosítására <i>(pl. politikai, társadalmi, gazdasági)</i>	
4.4 A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése	Legyen képes alapvető történelmi események lényeges és kevésbé lényeges elemeinek megkülönböztetésére.	Legyen képes a történelmi események, összefüggések lényeges és kevésbé lényeges szempontjainak megkülönböztetésére.
4.5 Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációkban az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja		Tudjon feltételezéseket megfogalmazni megadott forrás segítségével, hogy az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolhatja.
4.6 Önálló kérdések megfogalmazása, felvetése történelmi események okairól és következményeiről	Tudjon egyszerű kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről.	Tudjon önálló kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.7 A változás és fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon	Példák kiválasztása a változás és a fejlődés bemutatására.	Példák segítségével értelmezze a változás és a fejlődés közti különbséget.
4.8 A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása	Gyűjtsön példákat arra, hogy különböző történelmi régiók fejlődése eltérő ütemű lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.	Mutassa be az egyes korszakok nagyobb történelmi régiói közötti fontosabb különbségeket.
4.9 Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	Megadott felsorolásból tudja kiválasztani valamely aktuális esemény történelmi előzményeit.	Legyen képes valamely jelenkori esemény történelmi előzményeire vonatkozó állításokat megfogalmazni.
4.10 Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése		Legyen képes hasonló történelmi eseményeket <i>(pl. háborúk, békekötések, forradalmak)</i> megadott vagy önálló szempontok alapján összehasonlítani. Legyen képes történelmi eseményhez megadott szempontok szerint analógiákat keresni, választását indokolni.
4.11 Szabadon választott példa se-		Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek

gítségével hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása		változásait hosszabb időtávon végigkísérni. Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb időtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétűen (pl. társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti, művelődéstörténeti szempontból) összehasonlítani.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.12 A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása		Hozzon példát arra, hogy a magyar történelem sorsfordító eseményeinek eltérő értékelései léteznek.
4.13 Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában	Legyen képes történelmi események és szereplők között kapcsolatot találni. Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét bemutatni.	Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét több szempontból bemutatni.
4.14 Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevők szándékai	Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni. Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni.	Legyen képes források alapján történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra	Legyen képes megkülönböztetni és bemutatni a gazdaság egyes területeit (pl. ipar, mezőgazdaság, infrastruktúra) az adott korban.	Legyen képes több korszakon keresztül végigvezetni a gazdaság változásait. Tudja jellemezni a tulajdonviszonyokat, és bemutatni a

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Jellemezze a termelési technikákat (<i>pl. nehézkeze, szövőgép</i>) és technológiákat (<i>pl. vetésforgó, textilmanufaktúra</i>) az adott korban. Tudjon különbséget tenni a munkamegosztás különböző formái között. Ismerje fel a termelés új szervezeti formáinak és társadalomformáló hatásának kölcsönhatását. Példákkal bizonyítsa a gazdaság, gazdálkodás és a környezet viszonyának alakulását az egyes történelmi korokban.	gazdaság szereplőit az adott korban. Tudja különböző szempontok alapján összehasonlítani az eltérő gazdasági fejlődésű területeket (<i>pl. centrum, periféria</i>). Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaségpolitikáját. Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni.
5.2 Népeség, település, életmód	Legyen képes felismerni és bemutatni a népesedési folyamatok főbb jellemzőit. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élők életmódját, mentalitását. Ismerje fel és mutassa be az urbanizáció hatásait (életkörülmények javulása, környezetszennyezés). Legyen képes források alapján bemutatni az alapvető társadalmi csoportok (<i>pl. nemesség, jobbágyság</i>) életmódját (<i>pl. lakás, öltözködés</i>).	Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.3 Egyén, közösség, társadalom	Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (<i>pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet</i>) szerint. Legyen képes egy-egy kiemelkedő történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni. Legyen képes főbb vonalakban bemutatni a helyi tár-	Legyen képes értelmezni az egyén és a közösség érvényesülési (<i>pl. katonáskodás, hivatal</i>) és érdekérvényesítési (<i>pl. céh, pártok</i>) lehetőségeit és korlátait a különböző történelmi korokban, helyzetekben. Tudja jellemezni a társadalmi viszonyokat különböző szempontok alapján (<i>pl. társadalmi mobilitás, társadal-</i>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	sadalom főbb jellemzőit (pl. lakóhely, iskolai közösség kiemelkedő személyiségei, eseményei). Legyen képes bemutatni a kisebb közösségek és a többségi társadalom együttélését, konfliktusait különböző történelmi korszakokban (pl. nemzetiségi kérdés, zsidókérdés Magyarországon, a romák integrációja hazánkban). Jellemezze a nemek történelmi szerepvállalását a különböző történelmi korokban.	mi normák, nyitottság, illetve zártság). Legyen képes értékelni különböző szempontok szerint egy-egy kiemelkedő történelmi személy életművét.
5.4 A modern demokráciák működése	Legyen képes bemutatni adott parlamenti rendszerek működését és felépítését. Tudja bemutatni az általános, egyenlő és titkos választójogért folyó küzdelem problémakörét egy konkrét példán keresztül.	Ismerje a politikai érdekérvényesítés különböző formáit (pl. pártok, szakszervezetek, civil szervezetek). Tudja ismertetni a többpárti parlamentarizmus és az ún. parlamenti váltógazdaság működését, az ellenzéki pártok szerepét. Legyen képes bemutatni a demokratikus hatalomgyakorlás, a hatalommegosztás és a hatalomellenőrzés eszközeit és módszereit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.5 Politikai intézmények, eszmék, ideológiák	Tudja megnevezni és bemutatni a különböző államformákat. Legyen képes a hatalmi ágakat megkülönböztetni, és az egyes ágak funkcióit, szerepét konkrét példákon keresztül különböző korokban bemutatni. Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát (pl. Magyarország kormányzása a XVI-XVII. században, a reform-	Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát összehasonlítani. Legyen képes a kormányzás szintjeit megkülönböztetni, és formáit különböző korokban (pl. központi kormányzati intézmények, helyi közigazgatás, megyék, városi önkormányzat) bemutatni. Legyen képes bemutatni az állam és az egyház viszonyának változásait különböző korokban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	korban, a dualizmus korában stb.) bemutatni. Tudja bemutatni a polgári demokratikus és totális rendszerek közötti különbséget.	Ismerje az emberiség fejlődése során megfogalmazott korszakokat meghatározó eszméket, ideológiákat. Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzőit bemutatni.
5.6 Nemzetközi konfliktusok és együttműködés	Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, célkitűzéseit. Legyen képes különböző korok jellemző hadseregtípusait jellemezni, a fegyverek (pl. fegyvertípusok, fegyvernemek) fejlődését ismertetni. Legyen képes a világ- és a magyar történelem egyes sorsfordító csatáit (pl. Mohács, Waterloo, Sztálingrád) ismertetni, a győzelem és vereség okairól állításokat megfogalmazni. Érdeklődés és egyetértés az Európai Unióban konkrét példákon keresztül.	Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, az egyes országok, szövetségi rendszerek közötti konfliktusok kiváltó okait, a konfliktusban résztvevők célkitűzéseit, és az azokat lezáró békeszerződéseket. Legyen képes egy-egy háborút bemutatni, a háború kimenetelét meghatározó tényezőket elemezni. Tudja mérlegelni a háborús terhek és következmények (pl. vereség, emberveszteségek, gazdasági kimerültség, növekvő hátszói elégedetlenség) hatásait a hadviselő országokra. Legyen képes bemutatni a második világháború utáni döntő világpolitikai folyamatokat, és a nemzetközi együttműködés színtereit. Értse a globalizáció jelenségeit, és értelmezze a globális problémákat. Legyen képes értelmezni az európai integráció alapelveit.

Érettségi előkészítő foglalkozás 11. évfolyam

Óraszám: 92,5

Javasolt óraszámok:

témakör	Középszint	Emelt szint
Bevezetés a történelemtudományba	4 óra	4 óra
Az ókor és kultúrája	13 óra	18 óra
A középkor	15 óra	20 óra
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	15 óra	20 óra
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	10 óra	15 óra
Magyarország a Habsburg Birodalomban	10 óra	15 óra
Vizsgakompetenciák gyakorlása	25 óra	-

Bevezetés a történelemtudományba:

- A történelem fogalma, forrásai
- A történelem segédtudományai
- A Középiskolai Történelem Atlasz, mint az érettségien használható segédeszköz

1.1Az ókor és kultúrája

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az egyes civilizációk jellegzetes vallási és kulturális emlékeinek azonosítása.	Egy folyam mentén civilizáció jellemzői (pl. Egyiptom, Kína). Az egyistenhit a zsidó vallásban.

Tartalmi elemek - Középszint

Vallások:

- o a többistenhit jellemző vonásai (a tanultak közül a sumer, az egyiptomi vagy a kínai többistenhívő vallás szolgálhat példaként),
- o az egyistenhit jellemzői.

Kultúra:

- o Mezopotámia: agyagtábla – ékírás; toronytemplom,
- o Egyiptom: piramisok, hieroglifa,
- o Fönícia: hangjelölő betűírás,
- o India: Buddha,
- o Kína: Nagy Fal, cseréphadsereg.

Emelt szint

A folyammenti civilizációk jellemzői (pl. Mezopotámia, Egyiptom, Kína):

- o a földrajzi környezet, a természeti viszonyok, az áradás jellege,
- o az öntözéses gazdálkodás (technikája, terményei, eredményei),
- o a társadalom (istenkirályok, bürokrácia, függő helyzetű termelők, kényszermunka, ellátás),
- o műveltség: írás – írástudók, közmunkák – jellegzetes építmények, művészetek „tudományok” – időszámítás, geometria, csillagászat.

Egyistenhit a zsidó vallásban: az egyistenhit megszilárdulása és kizárólagossá válása a babiloni fogság után.

Kronológia:

- Kr.e 8000. Kr.e. 3000 körül Kr.e XVIII.sz. Kr.e. X.sz. Kr.e 525.

Személyek:

- Kheopsz, Hammurapi, Dávid, I. Dareiosz, Xerxész, Buddha, Konfuciusz

Fogalmak:

- homo sapiens, őskőkor, újkőkor, mágia, bronzkor, vaskor, despotizmus, politeizmus, monoteizmus, állam, buddhizmus, brahmanizmus

Topográfia:

- Rudabánya, Vértesszőlős, Mezopotámia, Egyiptom, Fönícia, Palesztina, Sumer, Asszíria, Perzsia, India, Kína, Babilon, Judea, Izrael, Jeruzsálem

1.2 A demokrácia kialakulása Athénban

Követelmények:

Középszint Az athéni demokrácia intézményei, működése.	Emelt szint Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata. A spártai állam.

Tartalmi elemek - Középszint

Az athéni demokrácia:

- o a kleiszthenészi alkotmány lényege (a területi elv),
- o az athéni társadalom és a politikai jogok,
- o a legfontosabb politikai intézmények (népgyűlés, ötszázak tanácsa, sztratégoszok, cserépszavazás) működése.

Emelt szint

Az arisztokrácia és a démosz küzdelme:

- o a két társadalmi osztály jellemzői,
- o Drakón és Szolón reformjai (a származási és a vagyoni elv),
- o a türannisz rendszere,
- o Kleiszthenész reformjai (a területi elv).

A spártai állam:

- o a társadalom jellemző vonásai,
- o a spártai államberendezkedés sajátosságai, a nevelés szerepe.

Kronológia:

- Kr.e. XIII. sz. Kr.e. 776. Kr.e. 594 Kr.e 508. Kr.e 490 Kr.e 480. Kr.e 431-404 .Kr.e 336-323

Személyek:

- Szolón, Peiszisztratosz, Kleiszthenész, Miltiadész, Leonidasz, themisztoklész, Peiklész, Pheidiasz, Hérodotosz, Thuküdidész, Szókratész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor

Fogalmak:

- polisz, arisztokrácia, démosz, türannisz, eklészia, esküdtbíróság, demokrácia, sztratégosz, cserépszavazás, filozófia, hellénizmus

Topográfia:

- Athén, Spárta, Olümpia, marathón, Thermopülai-szoros, Szalamisz, Spárta, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria

1.2A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A hódító háborúk társadalmi és politikai következményei a köztársaság korában.	Augustus principátusának jellemző vonásai.

Tartalmi elemek – Középszint

A köztársaság válsága:

- o a hódítások gazdasági–társadalmi hatása,
- o reformkísérletek – a Gracchusok,
- o a hadsereg reformja – Marius,
- o polgárháború és rabszolga felkelések,
- o Caesar diktatúrája.

Emelt szint

Augustus principátusa:

- o az egyeduralom jellege,
- o a birodalom aranykora,
- o a kor forrásai (pl. Augustus önéletrajza, Tacitus, Suetonius).

Kronológia:

- Kr.e 753. Kr.e 510. Kr.e. 367. Kr.e 264-241 Kr.e. 218-201 Kr.e 168. Kr. e 48. Kr.e.31. 313. 396. 476.

Személyek:

- Hannibal, Cornelius Scipio, Gracchus-testvérek, Marius, Sulla, Spartacus, Pompeius, Caesar, Antonius, Augustus, Traianus, Hadrianus, Diocletianus, Názáreti Jézus, Pál, Constantinus, Attila, Tacitus,

Fogalmak:

- patrícus, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, provincia, senatori rend, lovagrend, triumvirátus, principatus, limes, legio, colonus, dominatus, zsinagóga, diaszpóra, apostol, egyház, püspök, zsinat

Topográfia:

- Róma, Karthágó, Cannae, Actium, Pannónia, Jeruzsálem, Konstantinápoly, Aquincum, Sopianae, Savari

1.3Az antik hitvilág, művészet, tudomány

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A görög hitvilág néhány jellemző vonása (pl. <i>többistenhit, halhatatlan istenek</i>), a legfontosabb istenek nevének ismerete. A klasszikus kor és a hellenizmus kimagasló kulturális emlékei. A római építészet jelentős alkotásainak azonosítása. A római városépítés jellegzetességei és emlékei Pannóniában.	A görög tudomány egyes területeinek egy-egy alkotója (történetírás, természettudományok, filozófia). A római történetírás egy-egy jelentős alkotója (pl. <i>Livius, Tacitus</i>).

Tartalmi elemek - Középszint

A görög hitvilág:

- o jellemző vonások (sokistenhit, emberalakúság, az istenek „illetékességi területe”),
- o a legfontosabb istenek (Zeusz, Héra, Apollón, Pallasz Athéné, Hermész, Poszeidón, Árész, Aphrodité).

Kimagasló kulturális emlékek:

- o az athéni Akropolisz – Pheidiász szobrászati tevékenysége,
- o a görög színház,
- o az alexandriai világítótorony.

A római építészet: néhány konkrét építmény (pl. Róma – Colosseum, Nimes – vízvezeték) felismerése.

Pannónia római emlékei:

- o a provincia stratégiai jelentősége – a limes,
- o katonai táborok és polgárvárosok,
- o a római életmód emlékei a városokban (amfiteátrumok, fürdők, utak, vízvezetékek).

Emelt szint

A tudomány területei:

- o a történetírás – Hérodotosz és Thuküdidész,
- o a filozófia – Szókratész, Platón, Arisztotelész,
- o a történettudomány fejlődése – Hérodotosz és Thuküdidész.

1.4A kereszténység kialakulása és elterjedése

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A kereszténység főbb tanításai.	A kereszténység történetének néhány állomása az ókorban (<i>pl. páli fordulat, milánói ediktum, niceai zsinat</i>).

Tartalmi elemek – Középszint

A kereszténység fő tanításai:

- o az egyistenhit, a szeretet főparancsa és az üdvösség reménye,
- o a legfontosabb forrás: az Újszövegség (az evangéliumok és a levelek).

Emelt szint

A páli fordulat és az egyház kialakulása:

- o Pál jelentősége – alkalmazkodás a fennálló társadalomhoz.

Az üldöztetéstől az államvallásig:

- o a keresztényüldözések okai,
- o Constantinus türelmi rendelete és a niceai zsinat (a dogmák kialakulása),
- o a kereszténység a birodalom államvallása (Theodosius Kr. u. 391.).

1.5A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A Nyugat-római Birodalom bukása és a népvándorlás.	A népvándorlás legfontosabb mozzanatainak és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezése (pl. germánok, hunok).

Tartalmi elemek - Középszint

A birodalom nyugati felének válsága:

- o a gazdaság és a társadalom átalakulása,
- o a birodalom kettéosztása.

A népvándorlás:

- o jellemzői, főbb mozzanatai,
- o következményei.

A nyugat-római birodalom bukása

Emelt szint

A népvándorlás és a nyugati limes összeomlása:

- o a gótok vándorlása és a birodalom kettéosztása,
- o a germánok beözönlése,
- o a hunok és a nyugati birodalom vége

A középkor

2.1. A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A középkori uradalom jellemző vonásai (pl. vár, majorság, jobbágytelek). A mezőgazdasági technika fejlődésének néhány jellemző mozzanata a X–XI. században.	A Frank Birodalom történetének főbb állomásai (pl. Poitiers, Verdun).

Tartalmi elemek - Középszint

A középkori uradalmak jellemző vonásai:

- o az uradalom részei és az önellátó gazdálkodás,
- o a jobbágyi viszony jellemzői,
- o a jobbágyi szolgáltatások fajtái.

A mezőgazdasági technika fejlődése:

- o új mezőgazdasági találmányok és eljárások (nehézeke, szügyhám, háromnyomásos – gazdálkodás),
- o terményfelesleg és népesség-növekedés.

Emelt szint

A Frank Birodalom:

- o Klodvig állama és a kereszténység felvétele,
- o a Karolingok felemelkedése, az arab előrenyomulás megállítása,
- o Kis Pippin és az egyházi állam kialakulása,
- o Nagy Károly birodalma,
- o a Frank Birodalom felbomlása (Verdun)

Kronológia:

- 622. 732. 800. 843. 962. 1054.

Személyek:

- Klodvig, Kis Pippin, Karolingok, Nagy Károly, Szent Benedek, Justinianus, Cirill és Metód, I. (Nagy) Ottó, Mohamed

Topográfia:

- Poitiers, Aachen, Konstantinápoly, Egyházi (Pápai) Állam, Kijev, Mekka, Cordoba, Bagdad

Fogalmak:

- grófság, ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, bencés rend, hűbértartó, jobbágy, robot, allódium, iszlám, Korán, kalifa

2.2 A nyugati és keleti kereszténység

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az egyház politikai szerepe a nyugati kereszténységben X–XI. század.	A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői (<i>bencések, ferencesek</i>). Az ortodox és a nyugati kereszténység főbb jellemzői (<i>pl. önálló nemzeti egyházak, eltérő liturgia és egyházművészet</i>).

Tartalmi elemek - Középszint

Az egyház politikai szerepe a nyugati kereszténységben X–XI. század.

- o a pápaság a reformok élén (a clunyi reformok),
- o az egyházszakadás,
- o a papság és a császárság küzdelmei,
- o a keresztes hadjárat meghirdetése,
- o az eretnek mozgalmak és a kolduló rendek (ferencesek, domonkosok).

Emelt szint

A szerzetesség fejlődése a nyugati egyházban:

- o a szerzetesség kialakulása és jellemzői a korai középkorban (Szent Benedek),
- o a szerzetesség megújulása az érett középkorban – a kolduló rendek.

Az egyházszakadás és következményei:

- o az ortodox kereszténység térhódítása – a szlávok megtérítése (Cirill és Metód),
- o a nyugati kereszténység szervezetének megszilárdulása (pápa, püspökségek, érsekségek, szerzetesrendek, zsinatok),
- o eltérő és közös vonások (a szertartás nyelve, hierarchia és nemzeti egyházak, liturgikus különbségek).

2.3 Az iszlám vallás és az arab világ

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az iszlám vallás kialakulás és főbb tanításai.	Az arab hódítás, az iszlám elterjesztésének fontosabb szakaszai (pl. 635. Damaszkusz, 732. Poitiers).

Tartalmi elemek - Középszint

A vallás kialakulása:

- o Arábia társadalmi és gazdasági jellemzői,
- o Mohamed fellépése, életének főbb eseményei.

A tanítás:

- o az öt pillér – szigorú egyistenhit és a vallás gyakorlása,
- o a Korán és a Koránon alapuló jog,
- o az állami és az egyházi hatalom egysége.

Emelt szint

Az iszlám államberendezkedés:

- o a szolgálati birtokok és az adók,
- o a hit terjesztésének parancsa,
- o integráló képesség: a kereskedelem, a gazdaság, a kultúra fellendülés,

A hódítások:

- o Mohamed utódai: a Közel-Kelet meghódítása,
- o az Omajjádok és az Abbászidák,
- o a birodalom legnagyobb kiterjedése és széttagolódása.

2.4 A középkori városok

Követelmények:

Középszint Egy középkori város jellemzőinek bemutatása. A középkori kereskedelem sajátosságai.	Emelt szint A középkori céhes ipar bemutatása.

Tartalmi elemek - Középszint

A középkori város jellemzői:

- o a telepítő tényezők (igazgatási, egyházi székhely, vásárközpont, közlekedési csomópont),
- o önkormányzat (adó, választott tisztségviselők, városi jogok),
- o a város külső képe (falak, kapuk, szűk utcák, városháza, templom).

Emelt szint

A céhek kialakulásának okai:

- o szűk piac – kis vásárlóerő,
- o kézművesség – minőség,
- o a minőség védelme – a munkafolyamat szabályozása.

A céhes ipar jellemzői:

- o a céh: védelem a kontárokkal szemben és a minőségért,
- o szervezete, működése (mester, legény, inas, vándorlás, mesterremek),
- o szerepe a város védelmében.

2.5 Egyházi és világi kultúra a középkorba

Követelmények:

Középszint Az egyház szerepe a középkori művelődésben és a mindennapokban. A romanika és a gótika főbb stílusjegyei. A lovagi kultúra és értékrend néhány eleme.	Emelt szint Híres egyetemek Nyugat és Közép-Európában (pl. Párizs, Oxford, Prága), az egyetemi oktatás jellemzői, a skolasztika (Aquinói Szent Tamás).

Tartalmi elemek - Középszint

A román és a gótikus stílus:

- o jellegzetes építmények: katedrálisok, várak, kolostorok,
- o a stílusjegyek (román: dongaboltozat, zömök falak, lőrészerű ablakok; gót: csúcsíves boltozat, mérműves ablakok, fény, égre törő tornyok).

A lovagi kultúra:

- o lovagi magatartás: lovagi erények (hősiesség, bölcsesség, önmérséklet),
- o a lovagi életmód: a lovagi torna, a lovagi költészet és a szerelem.

Emelt szint

Az egyetemek és az oktatás:

- o immunitás és függetlenség,
- o a tananyag és a fakultások,
- o a nyugati nagy egyetemek (Párizs, Oxford, Cambridge – XIII. század) és a közép-európai egyetemek (pl. Prága, Bécs, Krakkó – XIV. század) létrejötte.

A skolasztika:

- o az antik kulturális örökség (Arisztotelész) beemelése,
- o hit és tudás viszonya.

2.6 A humanizmus és a reneszánsz Itáliában

Követelmények:

Középszint A humanizmus és a reneszánsz főbb jellemzői.	Emelt szint A humanizmus és a reneszánsz jellemzői (pl. <i>emberközpontúság, antik embereszmény</i>) és fontosabb itáliai képviselői (pl. Petrarca, Machiavelli és Raffaello).

Tartalmi elemek - Középszint

A humanizmus és a reneszánsz jellemző vonásai, nagy alkotói:

- o az antik irodalom és művészet újjászületésének igénye,
- o emberközpontú világkép (a természet és az emberi test felfedezése; a perspektíva).

Emelt szint

A humanizmus és a reneszánsz az irodalomban (pl. Petrarca, Bocaccio) a művészetekben (pl. Brunelleschi, Raffaello) és a bölcseletben (pl. Machiavelli).

2.7 Az angol és a francia rendi állam működése (csak emelt szinten)

Követelmények:

Középszint –	Emelt szint A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.

Tartalmi elemek

Az angol rendi fejlődés jellemzői és főbb szakaszai:

- o a Magna Charta mozgalom,
- o az első rendi gyűlés összehívása.

A francia rendi gyűlés király általi összehívása.

A rendiség működése:

- o a rendek fogalma,
- o a hatalommegosztás,
- o az angol berendezkedés,
- o a francia modell.

Hasonlóságok és különbségek.

2. 8 Az Oszmán Birodalom terjeszkedése

Követelmények

Középszint Az Oszmán Birodalom katonai rendszerének jellemző vonásai források alapján. Az oszmán hódítás irányai, legfontosabb állomásai a XIV–XVI. században.	Emelt szint Az Oszmán Birodalom jellemző vonásai és társadalmi háttere (<i>pl. szolgálati birtok, szpáhi, gyermekadó, janicsár</i>).

Tartalmi elemek - Középszint

Az oszmán berendezkedés:

- o minden föld a szultáné,
- o adománybirtokok – szpáhik,
- o zsoldosok – janicsárok.

A hódító birodalom:

- o Kisázsiából a Balkánra (Bulgária, Szerbia és a román fejedelemségek meghódítása),
- o Konstantinápoly eleste,
- o Szulejmán hódításai (Magyarország, 1526.).

Emelt szint

Az oszmán berendezkedés:

- o minden föld a szultáné – a despotizmus,
- o adománybirtokok – szpáhik – rablógazdálkodás,
- o adóterhek – iszlamizálódás.

Az Oszmán Birodalom sajátosságai Európában:

- o alkalmazkodás a meghódított ország berendezkedéséhez,
- o a politikai-katonai vezető réteg integrálása (Balkán),
- o a kettős uralom (Magyarország).

Kronológia:

- 1066, 1095, 1122, 1215., 1278., 1337–1453, 1389, 1410, 1415, 1453.

Személyek:

- (Hódító) Vilmos, VII. Gergely, IV. Henrik, III. Ince, Habsburg Rudolf, Szent Ferenc, Szent Domonkos, Aquinói Szent Tamás, Lorenzo Medici, Machiavelli, Jeanne d'Arc, Tudor-ház, Husz János, Gutenberg, III. Iván, II. Mohamed, Ferdinánd, Izabella.

Fogalmak:

- királyi udvar, kamara, kancellária, kiközösítés, zarándok, ereklýe, keresztes hadjáratok, inkvizíció, eretnkség, kolduló rendek, városi önkormányzat, nyomásos gazdálkodás, hospes, céh, skolasztika, egyetem, lovagi kultúra, romanika, gótika. rendiség, reneszánsz, humanizmus, husziták, szultán, szpáhi, janicsár, reconquista.

Topográfia:

- Szentföld, Velence, Flandria, Champagne, Párizs, Hanza városok, a levantei kereskedelem útvonala. Firenze, Kasztília, Aragónia, Svájc, Prága, Rigómező.

A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

A magyar nép őstörténete és vándorlása

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A magyar nép vándorlása térkép alapján.	A vándorló magyarság jellemzői a korabeli forrásokban (pl. arab és bizánci források). A magyar őstörténet néhány vitatott kérdése (pl. eredet, őshaza).

Tartalmi elemek - Középszint

A magyar nép vándorlásának főbb állomásai:

- o Magna Hungária, Levédia, Etelköz,
- o a környező népek kulturális hatásának néhány eleme.

Emelt szint

A sztyeppei nomád életmód jellemző vonásai a forrásokban:

- o téli és nyári szállások, nagyállattartás, földművelés,
- o társadalom és hadszervezet,
- o harcmódor és fegyverzet.

Őstörténetünk vitatott kérdéseiről:

- o a közismert álláspontok azonosítása (eredet, őshaza),
- o az érvelés tényzerű adatainak és mögöttes tartalmának felismerése, elkülönítése.

3.2 A honfoglalástól az államalapításig

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A honfoglalás. A honfoglaló magyarság társadalmának és életmódjának jellemzése források alapján. Géza fejedelemsége és Szent István államszervező tevékenysége.	A kalandozó magyarok jellemzése a korabeli forrásokban. Szent István törvényalkotó tevékenysége.

Tartalmi elemek - Középszint

A honfoglalás:

- o a Kárpát-medence közvetlenül a honfoglalás előtt: frankok, szlávok,
- o a honfoglalás (895–907.).

Társadalom és életmód:

- o a társadalom tagolódása (törzs- és nemzetségfők, fegyveres kíséret, szolgálatra kényszerített szabadok),
- o jellegzetes mesterségek (pl. ötvös, kovács, íjkészítő) és az életmód egyes elemei (pl. jurta, viselet).

Géza fejedelemsége:

- o a törzsfők-nemzetségfők hatalmának megtörése,
- o a külpolitikai váltás,
- o Géza és a kereszténység.

István állama:

- o az uralom megszilárdítása és a keresztény királyság létrejötte,
- o a királyi vármegyerendszer megszervezése és működése,
- o az egyházszerzés.

Emelt szint

Kalandozások:

- o céljai, irányai,
- o sikerek és kudarcok: a szembenálló felek harcmodora,
- o a kalandozók életmódja a források tükrében.

Szent István törvényei.

Kronológia:

- 896. 955. 997-1000-1038.

Személyek:

- Álmos, Árpád, I. István király, Géza fejedelem, Koppány, Imre herceg, Szent Gellért püspök,

Topográfia:

- Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Augsburg, Pannonhalma, esztergom

Fogalmak:

- nomadizmus, kettős fejedelemség, nemzetség, törzs, székhely, kalandozások, szeniorátus, vármegye, ispán, tized

3.3 Az Árpád-kor

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az Aranybulla. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.	Az új rend megszilárdítása Szent László és Könyves Kálmán idején.

Tartalmi elemek - Középszint

Az új berendezkedés:

- o a királyi birtokok eladományozása és következményei,
- o a szerviensek mozgalma és az Aranybulla,
- o a változások mérlege.

A tatárjárás és következményei:

- o IV. Béla politikája a tatárjárás előtt,
- o a tatár támadás, a pusztítás mérlege,
- o IV. Béla reformjai

- várépítés,
- várospolitiká,
- kunok letelepítése.

Emelt szint

Az új rend megszilárdítása:

- szigorú törvények a magántulajdon védelmében,
- Horvátország és Dalmácia meghódítása.

Kronológia:

- 1077–95, 1095–1116, 1205–1235, 1222, 1235–70, 1241–42, 1301.

Személyek:

- László, Könyves Kálmán, III. Béla, Anonymus, II. András, IV. Béla.

Fogalmak:

- várnépek, várjobbágyok, bán, vajda, nádor, Szent Korona, regálé, báró, nemes, Aranybulla, familiaritás, székelyek, szászok, kunok.

Topográfia:

- Fehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Szerémség, Muhi, Buda.

3.4 Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején

Követelmények:

Középszint Károly Róbert gazdasági reformjai. A magyar városfejlődés korai szakasza.	Emelt szint Nagy Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája (<i>pl. a nyugati egyházszakadás megszüntetése, a huszita kérdés kezelése, az oszmánok elleni védekezés</i>).

Tartalmi elemek - Középszint

Károly Róbert gazdaságpolitikája:

- pénzügyi reformok,
- kereskedelmi útvonalak, kivitel,
- a kapuadó.

A magyar városfejlődés:

- o a városok három típusa (szabad királyi város, bányaváros, mezőváros),
- o az Anjouk és Zsigmond várospártoló politikája.

Emelt szint

Az Anjou-kori társadalom:

- o a jogilag egységes nemesség és jobbágyság kialakulása és jellemzői,
- o az 1351-évi törvények.

Zsigmond király külpolitikája:

- o a török veszély: a nikápolyi csatavesztés és a déli végvári vonal kiépítése,
- o a konstanzi zsinat – a nyugati egyházszakadás megszüntetése,
- o a huszita kérdés kezelése – a huszita háborúk.

3.7 A Hunyadiak

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Hunyadi János harcai a török ellen. Mátyás király uralkodói portréja intézkedései alapján.	Mátyás király bel- és külpolitikája.

Tartalmi elemek - Középszint

Hunyadi János harcai a török ellen:

- o a hosszú hadjárat és a várnai csatavesztés,
- o a rigómezei vereség és a nándorfehérvári győzelem.

Hunyadi Mátyás:

- o család, személyes tulajdonságok,
- o Mátyás állama: szakszerűsödő hivatalnokszerkezet, növekvő adók,
- o a zsoldoshadsereg; aktív védelem a török ellen.

Emelt szint

Mátyás külpolitikája:

- o törökellenes politika – aktív védelem, második végvárrendszer,

- o cseh és osztrák háborúk – sikertelen kísérlet a császári cím megszerzésére,
- o a hódító politika háttere: zsoldossereg és adók.

3.6 Kultúra és művelődés

Követelmények:

Középszint Jelentős Árpád- és Anjou-kori művészeti emlékek felismerése.	Emelt szint Mátyás király és a reneszánsz.

Tartalmi elemek – Középszint

Művészeti emlékek az Árpád- és Anjou korszakban:

- o a román és a gótikus stílus néhány jellemző épülete (pl. Ják, Esztergom, Diósgyőr, Kassa),
- o ötvösművészet és szobrászat (pl. koronázási jelvények, a Kolozsvári testvérek Szent György szobra, a budavári gótikus szoborlelet).

Emelt szint

Mátyás király és a reneszánsz:

- o nagy átalakítások Budán és Visegrádon,
- o a Corvina könyvtár.

Kronológia:

- 1308–42, 1342–82, 1351, 1387–1437, 1396, 1456, 1458–90

Személyek:

- Csák Máté, Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, V. László, Vitéz János, Kinizsi Pál.

Fogalmak:

- harmincad, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, főnemes, köznemes, kilenced, ősiség, végvári rendszer, rendkívüli hadiadó, fekete sereg, Corvina.

Topográfia:

- Temesvár, Körmöcbánya, Selmecbánya, Besztercebánya, Visegrád, Havasalföld, Moldva, Kassa, Nikápoly, Nándorfehérvár, Szilézia, Bécs.

4.1 A nagy földrajzi felfedezések és következményei

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A nagy földrajzi felfedezések legfontosabb állomásai – térkép alapján.	A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI–XVII. századi Nyugat-Európában.

Tartalmi elemek - Középszint

A nagy földrajzi felfedezések állomásainak bemutatása:

- o a felfedezések legfőbb mozgatórugói, legfontosabb előzményei,
- o a nagy fedezések menetének bemutatása térképhasználatával (a legjelentősebb portugál utak: Afrika, India, Távol-Kelet, a Föld körbehajózása; a spanyol utak: Amerika felfedezése és leigázása).

A földrajzi felfedezések legfontosabb következményeinek áttekintése:

- o a spanyol és a portugál gyarmatosítás területei és legfőbb jellemzői (rablógazdaság, rabszolgaság, hittérítés),
- o a kialakuló interkontinentális kereskedelem legfőbb árucikkeinek és útvonalainak bemutatása, valamint a gyarmatosítás legfőbb gazdasági és politikai hatásai Európa életére (nemesfémözön, spanyol nagyhatalmiság).

Emelt szint

A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI–XVII. századi Nyugat-Európában:

- o a koraújkori Nyugat-Európa társadalmi és gazdasági változásai (demográfiai robbanás, városfejlődés, agrárkonjunktúra, árforradalom, agrárrolló, ipari átalakulás, nemzetközi munkamegosztás, hitel- és bankrendszer létrejötte),
- o a kapitalista viszonyok kialakulásának elemei; a tőkés gazdaság és társadalom feltételeinek kialakulása és a nagy gyarmatosítás összefüggései (Nyugat-Európa kerül a szerveződő világgazdaság középpontjába: a transz-atlanti kereskedelem útvonalai, a világkereskedelem lassú kialakulása, a világgazdaság csírái, a tőkekoncentráció).

4. 2 Reformáció és katolikus megújulás

Követelmények:

Középszint A reformáció főbb irányzatainak bemutatása források alapján (lutheránus, kálvinista). A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása. A barokk stílus jellemzői.	Emelt szint Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában (pl. francia-Habsburg vetélkedés, harmincéves háború).

Tartalmi elemek - Középszint

A reformáció főbb irányzatai:

- o a reformáció születésének közvetlen okai és főbb eseményei,
- o a reformáció főbb irányzatai: a legfontosabb lutheri és kálvini tanok,
- o a reformáció elterjedése Európában.

A katolikus megújulás, az ellenreformáció: az ellenreformáció kibontakozása, a katolikus egyház válaszai (tridenti zsinat: szervezeti megújulás, új szerzetesrendek, vallásháborúk és kompromisszumok).

A barokk művészet áttekintése:

- o a barokk stílus jegyeinek bemutatása,
- o a barokk kapcsolata a katolikus megújulás folyamatához.

Emelt szint

Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában:

- o a Habsburg világbirodalmi kísérlet,
- o a koraújkori nagyhatalmi vetélkedés (Habsburg–francia) mozgatórugói, legfőbb állomásai,
- o a vallásháborúk és a harmincéves háború ideológiai, társadalmi, politikai és gazdasági háttere, főbb eseményei, eredménye.

4.3 A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában

Követelmények:

Középszint A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában. Az alkotmányos monarchia működése.	Emelt szint Az angolszász kapitalizálódás, a polgári fejlődés és a mindennapi élet a koraújkori Angliában. Nagyhatalmi erőviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században.

Tartalmi elemek - Középszint

A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában:

- o a Napkirály államának és nagyhatalmi politikájának jellemzői.

A alkotmányos monarchia működése:

- o a polgári jogállam születése, és az alkotmányos monarchia rendszere.

Emelt szint

Az angolszász kapitalizálódás és polgári fejlődés: az angol kapitalizálódás gazdasági folyamatai (az agrár és az ipari tőke kialakulása, az atlanti világ gazdaság, a szabad verseny létrejötte), színterei (bekerített ártermelő birtokok, kereskedőtársaságok, értéktőzsde) és társadalmi háttere.

Nagyhatalmi erőviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században: a korai kapitalista, polgárosodó Anglia anyagi kultúrája és mindennapi élete különböző helyszíneken és társadalmi közegben (pl. vidék, City, udvar, gyarmat).

4.4 A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás

Követelmények:

Középszint A felvilágosodás legjelentősebb gondolatai és főbb képviselői – források alapján.	Emelt szint Az új világszemlélet kialakulása (pl. <i>racionalizmus</i>), az újkori természettudományok (pl. <i>mechanika</i> , <i>newtoni fizika</i>) és társadalomtudományok (pl. <i>társadalmi szerződés</i> , <i>államelmélet</i>) kibontakozása.

Tartalmi elemek- Középszint

A felvilágosodás legjelentősebb gondolatai és főbb képviselői – források alapján:

- o a tudományos világkép kialakulása a koraújkorban (kopernikuszi fordulat, természettudományok létrejötte),
- o a felvilágosodás alapvető szellemi irányzatai, legfőbb képviselői és alkotásai,
- o a francia felvilágosodás áramlatai, társadalmi és politikai hatásai.

Emelt szint

Az új világszemlélet kialakulása, az újkori tudományok kibontakozása:

- o az angol és a francia felvilágosodás gyökerei (társadalmi, gazdasági és szellemi),
- o a modern természettudományos gondolkodás fejlődésének legfontosabb újkori állomásai (heliocentrikus világkép, Galilei és Newton tevékenysége, kísérleti kutatások, természettörvények, tudományok születése, matematikai alapok),
- o a felvilágosodást előkészítő legfőbb filozófiai rendszerek (racionalizmus, empirizmus) és társadalom- és államelméletek (társadalmi szerződések) alapvető gondolatai,
- o a francia felvilágosodás története, helyszínei (szalonok, páholyok élete), forradalmat előkészítő szerepe,
- o a német felvilágosodás nagyjai, társadalmi megkésetttség és forradalom a gondolkodásban.

Kronológia:

- 1492, 1517, 1588, 1618–48, 1640–49, 1689, 1701–1714.

Személyek:

- Kolumbusz, Magellán, Vasco da Gama, V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikusz, Galilei, I. Erzsébet, II. Fülöp, Cromwell, Richelieu, XIV. Lajos, Nagy Péter.

Fogalmak:

- gyarmatosítás, konkvisztádor, ültetvény, világkereskedelem, abszolutizmus, reformáció, protestáns, evangélikus, református, ellenreformáció, jezsuiták, barokk, manufaktúra, anglikán, puritán, Jognyilatkozat, merkantilizmus.

Topográfia:

- Genf, Németalföld, Antwerpen, London, Versailles, portugál és spanyol gyarmatok

Magyarország a Habsburg Birodalomban

5. 1 A mohácsi csata és az ország három részre szakadása

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A mohácsi vész és az ország részekre szakadása. Végvári küzdelmek.	Összetartó erők a három országrészben <i>(pl. török elleni védekezés, gazdaság, vallás)</i> . A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban.

Tartalmi elemek - Középszint

A mohácsi vész:

- o a Mohácshoz vezető út,
- o a mohácsi csata és következményei.

Az ország három részre szakadása:

- o a kettős királyválasztástól az Erdélyi Fejedelemség születéséig (1526–1570),
- o a három országrész berendezkedésének főbb jellemzői.

Végvári küzdelmek:

- o a Török Birodalom helyzete a XVI. században,
- o a török terjeszkedés magyarországi állomásai, a várháborúk kora,
- o hódoltság és a végvárok élete, mindennapjai.

Emelt szint

Összetartó erők a három országrészben (török elleni védekezés, gazdaság, vallás):

- o a nemzetközi munkamegosztás és agrárkonjunktúra gazdasági és társadalmi hatásai,
- o a három részre szakadt Magyarország gazdasági és társadalmi helyzete, tulajdonviszonyai,
- o a reformáció hazai elterjedésének színterei, irányzatai, kimagasló alakjainak tevékenysége,
- o a hazai reformáció kulturális és társadalmi hatásai, szerepe a magyar társadalom identitásának megőrzésében.

A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban:

- o a magyar rendi mozgalom ideológiája (Szentkorona-tan, Hármaskönyv),
- o a Bocskai-szabadságharc rendi és vallási mozgatórugói.

5.2 Az Erdélyi Fejedelemség virágkora

Követelmények:

Középszint Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete (három nemzet, vallási tolerancia, stb.).	Emelt szint Bethlen Gábor kül- és belpolitikája.

Tartalmi elemek - Középszint

Erdély helyzete, lehetőségei és korlátai:

- o Erdély földrajzi és regionális helyzete,
- o az erdélyi államiság jellemzői (az erdélyi rendek és a fejedelem viszonya, állandó külpolitikai fenyegetettség, viszonylagos belpolitikai önállóság),
- o változó mozgástér a nagyhatalmak között – Erdély virágkorának és hanyatlásának főbb szereplői és állomásai.

Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete:

- o Erdély: négy nép és három nemzet,
- o Erdély vallási, felekezeti viszonyai.

Emelt szint

Bethlen Gábor kül- és belpolitikája:

- o az erős fejedelmi hatalom kiépítése és működése Bethlen Gábor idején,
- o az Erdélyi Fejedelemség külpolitikájának alapvonásai (hintapolitika, országegyesítési kísérletek, török függés), beavatkozások a harmincéves háborúba.

Gazdaság és kultúra Erdély aranykora idején:

- o az erdélyi aranykor gazdasági háttere (birtokpolitika, monopóliumrendszer),
- o Bethlen Gábor kultúrpolitikája (a protestantizmus sokrétű támogatása, a külföldi kapcsolatok),
- o etnikumok és vallások Erdélyben.

5. 3 A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A Rákóczi-szabadságharc fordulópontjai. A szatmári béke.	A török kiűzésének kérdései és Zrínyi Miklós. A spanyol örökösödési háború és a Rákóczi-szabadságharc.

Tartalmi elemek - Középszint

A Rákóczi-szabadságharc kitörésének okai:

- o a török kiűzésének az ára (Habsburg abszolutizmus előretörése, rendi és vallási sérelmek, növekvő társadalmi elégedetlenség, népi mozgalmak),
- o a Rákóczi-szabadságharc kitörésének közvetlen előzményei.

A Rákóczi-szabadságharc fordulópontjai.

Kölcsönös engedmények a szatmári békében:

- o a Rákóczi-szabadságharc kimenetele,
- o a szatmári béke „pontjai”, a kölcsönös engedmények okai és következményei.

Emelt szint

A török kiűzésének kérdései és Zrínyi Miklós:

- o a Habsburg és a Török Birodalom nagyhatalmi helyzetének változásai és az egymáshoz fűződő kapcsolataik alakulása a XVII. században,
- o a hagyományos hatalmi rendszer (rendi dualizmus) felbomlása Magyarországon,
- o magyar rendi mozgalmak a XVII. század második felében,
- o Zrínyi Miklós pályafutásának legfontosabb állomásai, életműve.

Célok és lehetőségek a Rákóczi-szabadságharcban:

- o a Rákóczi-szabadságharc sikereinek és kudarcainak háttere (a szabadságharc alakulásának társadalmi, gazdasági, hadászati és nagypolitikai dimenziói),

- o a kuruc állam és társadalom: a társadalmi és politikai berendezkedés alternatívái (erős fejedelmi hatalom, a rendi konföderáció problematikája, a rendek és a katonáskodó jobbágyparasztság kapcsolata),
- o a kuruc szabadságharc nemzetközi környezete (partnerek, ellenfelek, a rendi hatalomátvétel lengyel példája, a függetlenség korlátai és lehetőségei).

Kronológia:

- 1514, 1526, 1541, 1552, 1566, 1591–1606, 1664, 1686, 1699, .

Személyek:

- Dózsa György, II. Lajos, Szapolyai János, II. Szulejmán, Fráter György, Zrínyi Miklós, Báthory István, Károli Gáspár, Bocskai István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő.

Fogalmak:

- örökös jobbágyság, hajdú, hódoltság, kuruc, labanc.

Topográfia:

- Mohács, Eger, Szigetvár, Sárospatak, Győr, Várad, Nagyszombat.

Érettségi előkészítő foglalkozás 12. évfolyam

Óraszám: 80

Javasolt óraszámok:

témakör	Középszint	Emelt szint
A polgári átalakulás és az imperializmus kora	13 óra	15 óra
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	15 óra	17 óra
Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	12 óra	14 óra
Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig	11 óra	14 óra
Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	10 óra	12 óra
A jelenkor	8 óra	8 óra
Érettségi kompetenciák gyakorlása	11 óra	-

A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora

1.1 A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata

Követelmények:

Középszint Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának alapkérdései. Az alkotmányos monarchia válsága és bukása.	Emelt szint A főbb irányzatok (pl. alkotmányos monarchisták, girondiak), valamint képviselőik társadalmi és politikai elképzeléseinek összehasonlítása. Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának elemzése.

Tartalmi elemek - Középszint

Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának elemzése:

- o a polgári szabadságjogok,
- o a népfelség elvének érvényesülése a kiáltványban.

Emelt szint

A francia forradalom főbb irányzatainak (királypártiak, alkotmányos monarchisták, girondiak, jakobinusok) legfontosabb jellemzői és ezek többszempontú összehasonlítása:

- o az egyes irányzatok társadalmi és politikai jellemzői,
- o a társadalmi és a politikai szerep változása a forradalom menetében.

Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának elemzése, összevetése az eszmetörténetben tanultakkal:

- o a felvilágosodás alapvető elveinek érvényesülése a kiáltványban,
- o a kiáltvány összevetése az amerikai Függetlenségi Nyilatkozattal.

1.2 A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája (csak emelt szinten)

Követelmények:

Középszint –	Emelt szint A napóleoni háborúk fordulópontjai (pl. Moszkva, Lipcse). A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.

Tartalmi elemek

A napóleoni háborúk fordulópontjai.

A bécsi kongresszus és a Szent Szövetség rendszerének vizsgálata. A nagyhatalmi érdekek birodalmi és ideológiai összetevőinek elemzése:

- o a nagyhatalmakat irányító szempontok: hatalmi politika és konzervatív szolidaritás,
- o egy nagyhatalom politikájának nyomon követése a tárgyalásokon,
- o a diplomácia új útjai a XIX. század elején.

1.3 A XIX. század eszméi

Követelmények:

Középszint A korszak főbb eszmeáramlatainak (<i>liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus</i>) jellemzői források alapján. A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak (<i>pl. alkotmány, parlament, képviselői rendszer, szavazati jog, hatalommegosztás</i>).	Emelt szint –

Tartalmi elemek

A főbb eszmeáramlatok (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) alapvető elgondolásainak áttekintése források és ábrák feldolgozásával:

- o az egyes irányzatok jellemzőinek felismerése,
- o az egyes irányzatok társadalmi hátterének vizsgálata.

A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak:

- o alkotmány, parlament, képviselői rendszer, szavazati jog, hatalommegosztás

1.4 Az ipari forradalom és következményei

Követelmények:

Középszint Az ipari forradalom legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés) és a kor néhány találmánya. Az ipari forradalom teremtette ellentmondások (pl. környezetszennyezés, életmódváltozás, a nyomor kérdése).	Emelt szint Az ipari forradalom eredményeinek (<i>pl. városiasodás, demográfiai robbanás</i>) kibontakozása és egymásra hatása.

Tartalmi elemek - Középszint

Az ipari forradalom kibontakozásához vezető tényezők feltárása és az ipari forradalom egyes szakaszai főbb jellemzőinek értelmezése források, térképek, grafikonok és képek alapján:

- o a mezőgazdaság, a könnyűipar, a nehézipar egymásba kapcsolódó fejlődése,
- o a közlekedés forradalma,
- o egy feltaláló és találmánya.

Az ipari forradalom teremtette ellentmondások feltárása írott források, ábrák és képek alapján:

- o a környezet átalakításának pozitív és negatív hatásainak kölcsönhatása,
- o a találmányok és a mindennapi élet,
- o a nagyipari munkásság létrejötte,
- o a környezet rombolása és építése,
- o a nyomor és az életkörülmények javulása,
- o műveletlen tömegek és a tömegek művelődése.

Emelt szint

Az ipari forradalom hatásainak elemzése források, térképek, grafikonok segítségével:

- o a demográfiai robbanás és az ipari forradalom kölcsönhatása,
- o városiasodás és ipari forradalom,
- o a társadalmi szerkezet átalakulása.

1.5 Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századforduló

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az USA kialakulása és nagyhatalommá válása.	A szövetségi rendszerek kialakulásának okai az első világháború előtt.
Németország nagyhatalommá válása.	Gyarmatok és gyarmattartók a századfordulón.
A balkáni konfliktus okai.	

Tartalmi elemek - Középszint

Az USA nagyhatalommá válásának nyomon követése térképek, források és vázlatok feldolgozásával:

- o az amerikai polgárháború gazdasági, társadalmi és alkotmányos vonatkozásai,
- o az amerikai gazdasági fellendülés összetevői, az amerikai expanzió a világban.

A német egységmozgalom nyomon követése térképek, források és vázlatok feldolgozásával:

- o a német egységmozgalom folyamata.

Tematikus térképek, szöveges források és ábrák feldolgozása révén a balkáni helyzet megértése és elemzése:

- o a Balkán etnikai, vallási sokszínűsége, gazdasági és társadalmi elmaradottsága,
- o nemzeti törekvések a Balkánon,
- o a keleti kérdés problematikája,
- o az Osztrák–Magyar Monarchia Balkán-politikájának elemzése.

Emelt szint

Tematikus térképek, szöveges források és ábrák feldolgozása révén a szövetségi rendszerek kialakulásának feldolgozása:

- o a hatalmi politika gazdasági, demográfiai mozgatórugói,
- o az antant és a kettős, majd hármasszövetség létrejötte.

Tematikus térképek, forrásrészletek, diagramok, képek és szöveges források alapján a gyarmatbirodalmak jellemzése:

- o a gyarmatosítás jellege a XIX. és a XX. század fordulóján,
- o a brit, a francia és a német gyarmati versengés jellemzői.

1.6 Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A második ipari forradalom alapvető vonásainak bemutatása. A technikai fejlődés hatása a környezetre és az életmódra, konkrét példák alapján.	Az ipari forradalom korának legfontosabb találmányai és felfedezői bemutatása (<i>pl. Benz, Edison, a robbanómotor, telefon</i>). A tudományos és technikai fejlődés hatása a társadalomra, a gondolkodásra, az életmódra és a környezetre.

Tartami elemek - Középszint

Forrásrészletek, tematikus térképek és ábrák feldolgozásával a második ipari forradalom jellemző vonásainak (tőkekoncentráció, új iparágak, tudomány szerepe stb.) elemzése:

- o a második ipari forradalom technikai és tudományos összetevői,
- o az ipari forradalom hatása az ipar szerkezetére és az egyenlőtlen fejlődésre,
- o a környezet fokozódó pusztításának bemutatás és elemzése,
- o a technikai fejlődés hatására a mindennapok gyors átalakulása, s az ebből eredő pozitív és negatív következmények elemzése.

Emelt szint

Forrásrészletek, tematikus térképek, képek és ábrák elemzésével a második ipari forradalom korszaka technikai újításainak és legjelentősebb személyiségeinek megismerése, munkásságuk hatásának elemzése:

- o a robbanómotorok, a hírközlés, az elektronika és a vegyipar új tendenciáinak áttekintése,
- o egy-egy feltaláló tevékenységén keresztül a korszak fő jellemzőinek bemutatása,
- o a fejlődés és a környezeti károk kölcsönhatásának elemzése,
- o a társadalom átrétegződése,
- o az új társadalmi és kulturális jelenségek hatása a gondolkodásra (Revizionizmus, Freud, Nietzsche stb.).

Kronológia:

- 1740-48, 1756 – 1763, 1776, 1783, 1789, 1804-15, 1830, 1848, 1853- 1856, 1861-65, 1866, 1871, 1882, 1907

Személyek:

- Nagy Frigyes, Nagy Katalin, Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Diderot, Washington, Jefferson, XVI. Lajos, Danton, Robespierre, Metternich, Napóleon, Watt, Stephenson, Marx, III. Napóleon, I. Miklós, Cavour, Garibaldi, Bismarck, Viktória királynő, Lenin, Lincoln

Fogalmak:

- enciklopédia, ráció, a hatalmi ágak megosztása, társadalmi szerződés, felvilágosodott abszolutizmus

nacionalizmus, liberalizmus, szocializmus, konzervativizmus, alkotmány, polgári szabadságjogok, parlamenti rendszer, emigráció, reakció, terror, kapitalizmus, tőkés, proletár, Internacionálé, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, centrum, periféria, részvénytársaság, monopólium, középosztály, civil társadalom, bolsevik, archaizmus, szakszervezet

Topográfia:

- Poroszország, Lengyelország, angol és francia gyarmatok Észak-Amerikában,

Vendée, Waterloo, Krím-félsziget, Piemont, Német Császárság, Szezi- csatona, Panama-csatona, Elzász-Lotharingia

A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

2.1 Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban

Követelmények:

Középszint Demográfiai változások, nemzetiségi arányok alakulása. Mária Terézia és II. József reformjai.	Emelt szint Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.

Tartalmi elemek - Középszint

Demográfiai változások, nemzetiségi arányok alakulása:

- o az új honfoglalás: a népmozgások és a betelepítések főbb jellemzői és irányai,
- o demográfiai és etnikai változások a XVIII. századi Magyarországon.

Mária Terézia és II. József:

- o Mária Terézia és II. József uralkodása, legfontosabb rendeleteik,
- o a felvilágosult abszolutizmus és a magyar rendek viszonya.

Emelt szint

Az udvar és a rendek viszonyának alakulása:

- o Magyar Királyság és a Habsburg Birodalom kormányzati struktúrája,
- o a magyar állam és a Habsburg Birodalom jogviszonya,
- o (Pragmatica Sanctio, rendi dualizmus).

Kronológia:

- 1740-1780 , 1767, 1777, 1780-1790, 1795

Személyek:

- III. Károly, Mária Terézia, II. József, Martinovics Ignác, Kazinczy Ferenc

Fogalmak:

- Helytartótanács, betelepítés, kettős vámrendszer, vallási türelem, állandó hadsereg

Topográfia:

- Határőrvidék, Bánát

2. 2 A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A reformkor fő kérdései. Széchenyi és Kossuth reformprogramja.	A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése. A gazdasági átalakulás jellemzése. A magyar társadalom rétegződése és életformái.

Tartalmi elemek - Középszint

A reformkor fő kérdései:

- o a hazai gazdaság az 1810-es, 20-as években, a mezőgazdasági ártermelés lehetőségei és nehézségei,
- o Magyarország politikai és társadalmi helyzete a reformkor kezdetén (rendi ellenzékiesség és sérelmi politika, a birtokos nemesség helyzetének és gondolkodásának átalakulása, a parasztság differenciálódása,

polgárosodás és városiasodás kezdetei, éledező nemzeti, nemzetiségi mozgalmak),

- o a polgári átalakulás és nemzetté válás programjának legfontosabb elemei, akadályai (a reformokat támogató és azokkal szembenálló társadalmi és politikai csoportok, az udvar ellenállása),
- o a haza és haladás programja, a reformellenzék főbb gondolatai (polgári átalakulás, érdekegyesítés, a paraszti jogfosztottság felszámolása, a jobbágyszabadítás útjai, a hazai gazdaság fejlődési feltételeinek javítása, magyar nyelv és kultúra ügye),
- o a reformkor legfontosabb eseményei és szereplői,
- o a reformországgyűlések eseményei, főbb eredményei és kudarcai.

Széchenyi és Kossuth reformprogramja:

- o Széchenyi reformkori pályafutása, főbb művei, reformgondolatai és gyakorlati tevékenysége,
- o Kossuth Lajos reformtevékenysége, a polgárosult köznemesség vezette polgári átalakulás és nemzetteremtés útja,
- o Széchenyi és Kossuth vitája (színterei, vitapontok, személyiségük, szembenállásuk okai).

Emelt szint

A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése:

- o a reformkori rendi törvényhozás, igazságszolgáltatás és a végrehajtó hatalom színterei,
- o a rendi országgyűlések szerkezete, működése, a törvényhozás útja,
- o a közélet hagyományos és új szerepei és színterei.

A magyar társadalom rétegződése, életformái és viszonyai:

- o a nagybirtokos arisztokrácia,
- o a nemesi társadalom,
- o a parasztság rétegei és differenciálódása,
- o polgári és értelmiségi elemek a reformkorban,
- o a nemzetiségek és kisebbségek társadalma.

A gazdasági átalakulás jellemzése és elemzése:

- o az agrárkapitalizálódás kezdetei Magyarországon,
- o az ipari fejlődés kibontakozása,
- o a reformkori gazdaságban és társadalomban megjelenő tőkés elemek.

2.3. A reformkori művelődés, kultúra

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A korszak kulturális életének főbb jellemzői.	A nemzeti érzés megerősödése a magyarság és a nemzetiségek körében.

Tartalmi elemek - Középszint

A korszak kulturális életének főbb jellemzői:

- o a reformkor kiemelkedő költői, írói, képzőművészei, zeneszerzői és legismertebb alkotásaik,

- o a művészek közéleti szerepvállalásai és a nemzeti kultúrát formáló hatásuk.

Emelt szint

A nemzeti érzés megerősödése a magyarság körében:

- o a nemzet fogalmának változásai a magyar történelemben,
- o a polgári nemzettudat elemei,
- o a nemzeti ébredés folyamata a XVIII. század végétől (a magyar nyelv ügye),
- o a magyarok és a hazai nemzetiségek aránya, lakóhelyük a reformkorban.

A nemzeti érzés megerősödése a nemzetiségek körében:

- o a hazai nemzetiségek nemzeti ébredésének legfőbb állomásai,
- o a hazai nemzetiségek társadalmának rétegződése, a magyar nemzet és a hazai nemzetiségek viszonya a reformkorban.

2.4 A polgári forradalom

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A pesti forradalom eseményei.	A német, az olasz és az ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra.
Az áprilisi törvények.	Nemzetiségi törekvések a Habsburg Birodalomban.

Tartalmi elemek - Középszint

A pesti forradalom eseményeinek bemutatása:

- o az 1848. március 15.-ei események részletes bemutatása, megjelenítése.

Az áprilisi törvények jelentősége és fontosabb pontjainak elemzése:

- o az „áprilisi alkotmánynak” a polgári társadalom kialakulását biztosító törvényei,
- o a politikai berendezkedésre és az ország státusára vonatkozó cikkelyek,
- o az áprilisi törvények megvalósulása, történelmi jelentősége.

Emelt szint

A 48-as forradalmi mozgalmak célkitűzéseinek összevetése:

- o az 1848-as európai forradalmak közös és eltérő vonásai (kitörésük okai, résztvevők, eredményeik, alkotmányosság, nemzetté válás és függetlenségi kérdés, köztársasági vonulat).

A német, az olasz és az ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra:

- o a Habsburg országokban lezajló 1848/49-es forradalmak története,
- o hatásuk a magyar eseményekre, a magyar forradalom nemzetközi kapcsolatai és az ellenforradalom erői.

Nemzetiségi törekvések a Habsburg Birodalomban:

- o a magyar forradalom politikai vezetésének, valamint a bécsi udvarnak a magyar korona nemzetiségeihez fűződő viszonya,
- o nemzetiségi elképzelések alakulása az 1848/49-es események sodrában.

2.5 A szabadságharc

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok alakulása, a vereség okai. A Függetlenségi Nyilatkozat.	Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása. Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepéről.

Tartalmi elemek - Középszint

A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok:

- o a szabadságharc eseménytörténetének szakaszai (nemzeti önvédelem a horvát, az osztrák és az osztrák–orosz intervenció ellen),
- o a szabadságharc hadtörténetének csomópontjai (téli és erdélyi hadjárat, tavaszi hadjárat, orosz–osztrák támadás és a szabadságharc bukásának legfőbb állomásai).

A Függetlenségi Nyilatkozat megszületésének politikai körülményei:

- o a Függetlenségi Nyilatkozat szövegének vizsgálata,
- o keletkezésének körülményei, kül- és belpolitikai hatásai.

A vereség okai:

- o a szabadságharc vereségének okai (ellenséges túlerő, a politikai és hadvezetés nézeteltérései, nagyhatalmi támogatás hiánya).

Emelt szint

Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása:

- o a szabadságharc idején keletkezett jogi dokumentumok vizsgálata (emlékirat, olmützi alkotmány, Függetlenségi Nyilatkozat),
- o a forrásdokumentumok alapján Magyarország státuszának alakulása.

Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepéről:

- o a Közép-Európát illető nagyhatalmi elképzelések és azok alakulásának bemutatása források alapján.

2.6 A kiegyezés előzményei és megszületése

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A kiegyezés megszületésének okai. A kiegyezés tartalma és értékelése.	A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fűződő viták (pl. <i>dunai konföderáció</i> , <i>Kasszandra levél</i>).

Tartalmi eleme- Középszint

A kiegyezés megszületésének okai:

- o a Kiegyezés létrejöttének mozgatórugói (a katonai diktatúra és a centralizációs politika kudarca, a Habsburg Birodalom nemzetközi helyzete, a magyar társadalom és gazdaság helyzete, a passzív ellenállás nehézségei).

A kiegyezés tartalma és értékelése:

- o a dualista államrendszer a kiegyezési törvény alapján,
- o a kiegyezés mellett és ellen szóló érvek, Kossuth és Deák vitája.

Emelt szint

A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fűződő viták:

- o a Kiegyezési rendszer bővítési lehetőségei és korlátjai,
- o a nemzetiségi törvény és a Kossuth-féle dunai konföderáció,
- o Kossuth és Deák vitája a Kasszandra levél és Deák válasza alapján.

2.7 Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Kibontakozó ipar, fejlődő mezőgazdaság és a közlekedés. Budapest világvárossá fejlődése. Az átalakuló társadalom sajátosságai. Nemzetiségek a dualizmus korában.	A polgári állam kiépülése Magyarországon (pl. <i>közigazgatás, közegészségügy, iskolahálózat</i>). Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések. A környezet átalakításának következményei (pl. <i>vasútépítés, városfejlődés, iparosítás</i>).

Tartalmi elemek- Középszint

Kibontakozó ipar, fejlődő mezőgazdaság és a közlekedés:

- o gazdasági fejlődés jellemzői a dualizmus korában, az ipari forradalom színterei,
- o Magyarország és a világ gazdaság,
- o a monopolkapitalizmus jelenségei hazánkban,
- o az állam növekvő befolyása és a liberális gazdaságpolitika,

- o a népesedés és foglalkozási megoszlás Magyarországon a századfordulón.

Budapest világvárossá fejlődése:

- o Budapest születése és világvárossá válásának legfőbb állomásai,
- o a Millennium főbb eseményei.

Az átalakuló társadalom sajátosságai:

- o a dualista társadalom rétegei,
- o hagyományos, új és átalakuló elemek a társadalomban.

Nemzetiségek a dualizmus korában:

- o nemzetiségek arányai, főbb törekvéseik,
- o a magyar állam nemzetiségi politikájának alapvonásai a dualizmus korában.

Emelt szint

A polgári állam kiépülése Magyarországon:

- o törvényalkotás, a legfontosabb közjogi lépések a polgári állam kiteljesítése felé (népiskolai törvény, közigazgatási törvény, választójog és képviselő, állam és egyház szétválasztása, a zsidóság emancipációja),
- o Tisza Kálmán miniszterelnöksége, a dualizmus nyugalmi szakasza.

Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések:

- o népesedés és nemzetiségi viszonyok,
- o a nemzetiségi törvény és fogadtatása,
- o a nemzetiségekhez való viszony elmérgesedésének okai, a nemzetiségi lét fő kérdései.

A környezet átalakításának következményei:

- o infrastruktúrafejlesztés: folyamszabályozás, vasútépítés,
- o az iparosítás és a modern urbanizáció pozitív és negatív elemei.

2.8 Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az életmód változásai a századfordulón. A magyar tudomány és művészet néhány kiemelkedő személyisége.	A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon (<i>pl. divat, szórakozás, sport, sajtó</i>).

Tartalmi eleme- Középszint

Az életmód változásai a századfordulón:

- o a modern városfejlődés és a vidéki városok arculata,
- o társadalmi rétegek és életformák a századfordulón,
- o a dualizmus kori emberek, csoportok anyagi kultúrája, szokásai, életmódja egy-egy társadalmi réteg mindennapjait, életkörülményeit bemutató források alapján.

A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon:

- o a divat, a szórakozás, a sport jellemzői a századfordulón,
- o a tömegtájékoztatás kialakulása, a sajtó társadalmi szerepe.

A magyar tudomány és művészet néhány kiemelkedő személyisége:

- o a hazai természettudomány és technika történetének néhány, a nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő találmányának (torziós inga, dinamó, trafó, porlasztó) ismertetése a vonatkozó források alapján,
- o a dualizmus kori építészet legfőbb alkotásai (Országház, Operaház, Millenniumi emlékmű, Iparművészeti Múzeum) a képzőművészet irányzatai (historizmus, romantika, realizmus, szecesszió).
- o a századelő zenei és irodalmi életének meghatározó alakjai (Bartók, Kodály, Ady).

Emelt szint

A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon:

a városi ember életmódjában bekövetkezett változások, a tömegszórakozás, a szabadidős tevékenységek (*divat, szórakozás, sport, sajtó*).

Kronológia:

- 1825, 1830, 1832 – 36, 1844-1848. 03.15. / 04.11. / 09.29. / 1849. 04.06. / 04.14. / 05.21. / 08. 13. / 10.06.,

1849. október 6., 1867, 1868, 1875-1890, 1896

Személyek:

- Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Eötvös József, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Jókai Mór, Petőfi Sándor, Görgey Artúr, Klapka György, Damjanich János, Jelacic, Windischgraetz, Haynau, Ferenc József, Haynau, Deák Ferenc, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Tisza István, Jászi Oszkár

Fogalmak:

- reform, polgári átalakulás, cenzúra, államnyelv, örökváltság, közteherviselés, érdekegyesítés, védővám, márciusi ifjak, nemzetőrség, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, választójog, függetlenség, nemzetiségi törvény, kormánybiztos, Passzív ellenállás, kiegyezés, horvát kiegyezés, dualista monarchia, közös ügyek, millennium, úri középosztály, népoktatás, kispolgár, nagypolgárság, kivándorlás, asszimiláció, állami anyakönyvezés

Topográfia:

- Pest-Buda, Fiume, Vaskapu, Pákozd, Kápolna, Isaszeg, Komárom, Segesvár, Arad, Bosznia-Hercegovina, Budapest, Osztrák Magyar Monarchia

Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

3.1 Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék

Követelmények:

Középszint Szövetségi rendszerek, frontok, az új típusú hadviselés jellemzői. A Párizs környéki békék területi, etnikai és gazdasági vonatkozásainak elemzése.	Emelt szint A háterszág szerepe a háborúban. Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a béketárgyalásokon.

Tartalmi elemek - Középszint

A világháború jellemzőinek (gépi háború, hadigazdaság, állóháború stb.) elemzése írásos és képi források, valamint térképvázlatok, ábrák alapján:

- o a szembenálló felek gazdasági fejlettsége, erőviszonyai, háborús tervei,
- o villámháborúból állóháború,
- o a háború hatása a gazdaságra és a háterszág lakóira.

Térképvázlatok, diagramok és szöveges források alapján a területi változások nyomon követése, s ezek összevetése az etnikai viszonyokkal:

- o a békekötés területi vonatkozásai,
- o a győztesek kinyilatkoztatott céljai (nemzeti önrendelkezés) és a valóság. Kisebbségvédelmi rendelkezések.

Emelt szint

A háterszág szerepe a háborúban:

- o a háterszág közvéleményének viszonya a propagandához a háború és a békekötések idején.

Térképvázlatok, diagramok és szöveges források alapján a hatalmi érdekek feltárása, összevetése a békekötések dokumentumainak tartalmával:

- o a francia, angol, amerikai és olasz érdekek és érvényesülésük a békekötésekben,
- o a kisállamok és a vesztesek érdekérvényesítési lehetőségei a békekonferencián.

3.2 A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A modern életforma néhány jellegzetessége (pl. mozi, autó). A nők szerepének változása.	A világgazdaság átrendeződése a háború után. A gyarmati világ szétesésének kezdetei (pl. India, Közel-Kelet).

Tartalmi elemek - Középszint

Szövegek, képek, filmek és ábrák segítségével elemezni a technikai fejlődés társadalom-, életmód-átalakító tevékenységét:

- o a modern világ mindennapjai,
- o a társadalmi szerkezetátalakulása a fejlett világban.

Szövegek, képek, statisztikák és képek segítségével feldolgozni a női egyenjogúságért vívott küzdelem állomásait és jellegzetességeit. A folyamat összevetése a kor politikai és eszméáramlataival:

- o életmódváltás, új és régi női szerepek,
- o a női egyenjogúságért vívott küzdelem áttekintése. A küzdelem formái és sajátosságai.

Emelt szint

Szövegek, képek, filmek és ábrák segítségével a háború utáni gazdasági és társadalmi folyamatok (béketermelésre való áttérés, állami szerepvállalás, egyenlőtlen fejlődés stb.) elemzése:

- o az állami szerepvállalás a világháború utáni világgazdaság talpra állításában,
- o a társadalom átrétegződése a háború után.

Szövegek, képek, statisztikák és tematikus térképek segítségével a gyarmati országok gazdasági fellendülésének s a kialakuló ellentmondásos mozgalmainak áttekintése:

- o a gyarmati világ gazdasági megerősödése – Európa hanyatlása,
- o nemzeti felszabadító mozgalmak a Közel-Keleten,
- o békés és erőszakos tendenciák Indiában.

3.3 Tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus (csak emelt szinten)

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
–	Az olasz fasizmus jellemzői. Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.

Tartalmi elemek

Írásos források, plakátok, fotók és filmek feldolgozása alapján a fasizmus elemzése különböző szempontok alapján:

- o az olasz fasizmus gazdaságpolitikája, államszervezete és külpolitikája,
- o a fasiszta párt és a propaganda.

Írásos források és tematikus térképek alapján a közép-európai és a balkáni fejlődés sajátosságainak feldolgozása, az eltérő és a közös jegyek elemzése:

- o gazdasági és társadalmi viszonyok a térségben,
- o a parlamentek és a pártok szerepe a térségben,
- o a nemzeti, nemzetiségi kérdés rendezetlenségének szerepe a térség országainak belpolitikájában.

3. 4 Az USA és az 1929–33-as gazdasági válság

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A világválság jelenségei, gazdasági és társadalmi következményei.	Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepe. A válság kezelésének módjai egy adott országban (<i>pl. USA, Nagy-Britannia</i>).

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, diagramok, statisztikák és fotók feldolgozásával a világgazdasági válság kialakulása okainak feltárása:

- o az állami beavatkozás kérdése,
- o a világgazdaság beszűkülése.

Írásos források és ábrák alapján a válság legfőbb gazdasági (visszaesés, gazdasági modernizáció stb.) és társadalmi (munkanélküliség, nyomor, szélsőségek felerősödése stb.) következményeinek elemzése:

- o hitelválság, ipari válság és mezőgazdasági válság,
- o munkanélküliség, nyomor, a szélsőségek megerősödése a világban.

Emelt szint

Írásos források, tematikus térképek, grafikonok, kronológiai táblázatok alapján az USA gazdasági és politikai szerepének elemzése:

- o az USA szerepe a korszak világgazdaságában,
- o az izolacionalizmus.

Írásos források és ábrák alapján a válság legfőbb gazdasági (visszaesés, gazdasági modernizáció stb.) és társadalmi (munkanélküliség, nyomor, szélsőségek felerősödése stb.) következményeinek vizsgálata, az okok és következmények elemzése, az egyes országok egyedi és általános jegyeinek feltárása:

- o válság és válságkezelés vonásai az USA-ban,
- o a brit válságkezelés.

3.5 A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmus

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A náci Németország legfőbb jellemzői. A náci ideológia és propaganda.	A totális állam kiépítése Németországban.

Tartalmi elemek - Középszint

Dokumentumok alapján a náciizmus alapvető sajátosságainak (totális állam, antiszemitizmus, gazdaságpolitika) elemzése.

Írásos források feldolgozásával a náci ideológia elemzése, az ellenmondások, a módszerek, a szándékok feltárása:

- o a náci fajelmélet,
- o a demagógia kimutatása a náci ideológiában.

Írásos források, fotók, filmek elemzése révén a náci propaganda módszereinek, céljainak feltárása, elemzése és értékelése:

- o a tömeg kezelése,
- o a modern média eszközei a náciizmus szolgálatában,
- o az erőszak szerepe a náci propaganda sikerében.

Emelt szint

Írásos források, statisztikák, diagramok és képek feldolgozása révén a náci gazdaságpolitika jellemzőinek elemzése, összehasonlítása a korszak más gazdaságpolitikai irányzataival:

- o az állami beavatkozás sikerei a gazdaságpolitikában, a szociálpolitikában és a foglalkoztatásban.

3.6 A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920–30-as években

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A bolsevik hatalomátvétel körülményei.	A bolsevizmus ideológiája.
A sztálini diktatúra legfőbb jellemzői.	A bolsevik propaganda főbb jellemzői.
	A sztálini gazdaságpolitika.

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, ábrák és fotók elemzésével a bolsevik hatalomátvétel okainak feltárása, az ellentétes felfogások szembesítése:

- o az orosz társadalom és gazdaság sajátosságai,
- o a háború kiélezte ellentétek,
- o a bolsevik hatalomátvétel.

Írásos források és képek (fotók, filmek) feldolgozásával a sztálini diktatúra működésének elemzése:

- o a sztálini gazdaságpolitika hatása a mezőgazdaságra és az iparra,
- o a félelem állama: koncepciós perek, kitelepítések és munkatáborok.

Emelt szint

Írásos források, ábrák és fotók elemzésével a bolsevik ideológia jellemzőinek feltárása, különböző szempontok szerinti összevetése a korábbi és a kortárs irányzatokkal:

- o a bolsevik elmélet a háború előtt,
- o a hatalom megragadásának következményei a bolsevizmusra,
- o a bolsevizmus hatása a nemzetközi munkásmozgalomra.

Írásos források és képek (fotók, filmek) feldolgozásával a bolsevik propaganda módszereinek és céljainak elemzése, összevetése a korszak más propagandagépezeteivel:

- o a megfélemlítés eszközei,
- o a média korlátlan uralma – a társadalom fanatizálása,
- o a nevelés szerepe.

Írásos források, statisztikák, diagramok és képek feldolgozása révén a bolsevik gazdaságpolitika jellemzőinek elemzése, összehasonlítása a korszak más gazdaságpolitikai irányzataival:

- o ideológiai alapok,
- o a cél (a hadsereg fejlesztésének) hatásai,
- o az elért eredmények relatív és valós tartalma.

3.7 A második világháború előzményei, jelentős fordulatai

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A világháború előzményei, katonai és politikai fordulópontjai. A holocaust.	A szövetséges hatalmak együttműködésének elemzése. Háborúellenes katonai és polgári erőfeszítések.

Tartalmi elem - Középszint

A világháború előzményei.

Írásos források, képek (fotók és filmek), tematikus térképek, kronológiák feldolgozása révén a háború főbb eseményei jelentőségének elemzése:

- o A háború vázlatos áttekintése a főbb események kiemelésével.

Írásos források, képek (fotók és filmek) és tematikus térképek feldolgozása alapján a háború főbb jellemzőinek vizsgálata:

- o a háború jellegének elemzése,
- o a háború gazdasági és haditechnikai vonatkozásainak vázlatos áttekintése.

A holocaust.

Emelt szint

A szövetséges hatalmak együttműködésének elemzése.

Háborúellenes katonai és polgári erőfeszítések.

Évszámok:

- 1914–18, 1917, 1919., 1929, 1933, 1936, 1938, 1939. szeptember 1., 1941. június 22., 1944. június 6., 1945. május 8., augusztus 6., szeptember 2.

Személyek:

- Sztálin, Trockij, Wilson, Clemenceau, Stresemann, Mussolini, Roosevelt, Hitler, Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle.

Fogalmak:

- villámháború – állóháború, központi hatalmak, szovjet, fasizmus, korporatív állam, egypártrendszer, kollektivizálás, GULAG, kisantant, kisebbségvédelem, tőzsde, túltermelési válság, tervgazdálkodás, totális diktatúra, nemzetiszocializmus, koncentrációs tábor, népiirtás, holocaust, partizán, totális háború, antifasiszta koalíció.

Topográfia:

- Szarajevó, Marne, Somme, Pétervár, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Csehszlovákia, Lengyelország, balti államok, Brit Nemzetközösség, Leningrád, Pearl Harbor, Midway, Sztálingrád, Auschwitz, Hirosima, El-Alamein, Kurszk, Normandia.

Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

4.1 Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása és következményei

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása.	A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései.
Trianon gazdasági, társadalmi és etnikai hatásai.	A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai.
	Trianon társadalmi, bel- és külpolitikai következményei.

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos dokumentumok és térképek alapján a trianoni béke elemzése területi, jogi és politikai szempontból:

- o a trianoni béke területi vonatkozásai,
- o Magyarország politikai és katonai helyzete a békében.

Írásos források, statisztikák és tematikus térképek feldolgozásával a trianoni béke etnikai és gazdasági következményeinek elemzése:

- o az államhatárok és az etnikai viszonyok összevetése,
- o a közvetlen gazdasági hatások elemzése (pl. nyersanyag és feldolgozóipar elvágása),
- o a térség egészét érintő távlati hatások elemzése (autarkias gazdaságok, lassúbb gazdasági fejlődés stb.).

Emelt szint

Írásos források, képek, filmrészletek alapján az őszirózsás forradalom és a Károlyi-kormány bel- és külpolitikai helyzetének elemzése:

- o a gazdasági helyzet és kezelése,
- o az antanttal és az utódállamokkal folytatott politika,

- o a társadalmi feszültségek kezelése.

Írásos források, képek és filmek alapján a tanácskormány politikája főbb kérdéseinek elemzése és megvitatása:

- o a hatalomátvétel és értelmezése,
- o a tanácskormány programja a föld- és a nemzetiségi kérdésről,
- o a tanácskormány és a világforradalom.

Írásos források, statisztikák, tematikus térképek alapján a trianoni béke torzító hatásainak vizsgálata a magyar társadalomfejlődésre és politikai berendezkedésre:

- o a társadalom modernizációjának lelassulása,
- o repatriáltak tömegeinek beillesztése a társadalomba,
- o a bal és a jobboldali szélsőségek felerősödése – hatása a politikai intézményrendszerre,
- o az antiszemitizmus felerősödése.

4.2 A Horthy-rendszer jellege és jellemzői

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.	Politikai életpályák bemutatása és elemzése (pl. Bethlen István, Teleki Pál). Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában (Gömbös és kísérlete).

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, statisztikák és tematikus térképek alapján a konszolidáció folyamatának elemzése:

- o gazdasági konszolidáció,
- o politikai konszolidáció.

Emelt szint

Írásos források alapján életutak, politikusok szereplésének vizsgálata eltérő politikai helyzetekben:

- o a konzervatív politikus életpályája (pl. Teleki Pál vagy Bethlen István),
- o a változás nyomon követése egy életpályán keresztül (pl. Bajcsy-Zsilinszky Endre).

Írásos források és statisztikák alapján a gazdasági válság politikai hatásainak elemzése

- o a szélsőségek felerősödése,
- o Gömbös Gyula programja és politikája.

4.3 Művelődési viszonyok és az életmód

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években.	A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és főbb jellemzői (pl. kultúrfölény, valláserkölcsi nevelés). A tudomány és a művészet főbb képviselői a két világháború közötti Magyarországon (pl. Szent-Györgyi Albert, Bartók Béla).

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, képek, filmrészletek és karikatúrák alapján a társadalmi és életmódbeli változások elemzése:

- o az új és a régi társadalom együttélése,
- o a modern világ életvitelének (autó, mozi stb.) megjelenése.

Emelt szint

Írásos források, képek alapján a klebelsbergi kultúrpolitika összetevőinek vizsgálata:

- o az iskolareform és elfogadtatása a politikával,
- o a kultúrfölény gondolköre.

Írásos források, képek, filmek alapján a magyar tudomány és művészet társadalmi és politikai szerepének elemzése:

- o kiemelkedő tudós pályájának elemzése (pl. Szekfü Gyula, Szentgyörgyi Albert),
- o kiemelkedő művész pályájának elemzése (pl. Bartók Béla, Kodály Zoltán).

4.4 A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A magyar külpolitika céljai és kapcsolatai a két világháború között.	Magyarország a náci birodalom árnyékában (pl. gazdasági és politikai kényszerek, kitörési kísérletek). A területi revízió lépései.

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, tematikus térképek és statisztikák alapján a magyar külpolitika elemzése gazdasági, ideológiai és politikai szempontból:

- o a magyar külpolitika és a revízió,
- o a külpolitika gazdasági vonatkozásai,
- o a magyar külpolitika ideológiai vetülete.

Emelt szint

Írásos források, képek és filmrészletek alapján a magyar külpolitika és mozgásterének vizsgálata:

- o célok és lehetőségek változása a harmincas években,
- o a békés revízió és hatalmi háttere.

Írásos források alapján a revíziós politika, valamint gazdasági, politikai és ideológia hatásainak elemzése:

- o a békés revízió területi, népességi és gazdasági vonatkozásai,
- o a visszacsatolt területek kezelése.

4.5 Magyarország részvétele a világháborúban

Követelmények:

Középszint Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban	Emelt szint Kállay Miklós miniszterelnöksége. Háborúellenes törekvések (pl. Magyar Történelmi Emlékbizottság, szárszói találkozó).

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, térképek, képek és filmrészletek alapján a világháborús magyar katonai részvétel elemzése:

- o a háborúba való belépés körülményei,
- o a magyar hadsereg állapota,
- o a Szovjetunió elleni háború és katonai következményei.

Emelt szint

Írásos források alapján a magyar elit kiútkereséseinek elemzése:

- o a Kállay-kormány „hintapolitikája”,
- o Magyarország diplomáciai és katonai lehetőségei.

Írásos források alapján a háborúellenes törekvések elemzése:

- o a polgári ellenzék törekvései,
- o a Kommunista Párt politikája.

4.6 A német megszállás és a holocaust Magyarországon

Követelmények:

Középszint Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holocaust Magyarországon (pl. zsidótörvények, gettósítás, deportálás).	Emelt szint Antiszemizmus és zsidó kérdés Magyarországon.

Tartalmi elemek - Középszint

Írásos források, statisztikák és tematikus térképek alapján Magyarország háborús katasztrófába sodródásának elemzése:

- o a német megszállás,

- o a térség katonapolitikai helyzete.

Írásos források, képek és filmrészletek alapján a magyar zsidóságot ért tragédia összetevőinek elemzése:

- o gettókba kényszerítés,
- o deportálás,
- o a budapesti zsidóság sorsa,
- o cigányholocaust.

Emelt szint

Írásos források és képek alapján a magyarországi zsidóság történetének áttekintése a XX. század első felében:

- o az antiszemitizmus alakulása,
- o a zsidótörvények,
- o ellenállás és mentés a holocaust idején.

4.7 A szovjet felszabadítás és megszállás

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A szovjet felszabadítás és megszállás. Az ország háborús emberáldozata és anyagi vesztesége.	A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között (pl. SZEB intézkedései, németek kitelepítése).

Tartalmi elemek - Középszint

Harci cselekmények:

- o Budapest körülzárása és ostroma,
- o az ostromgyűrű áttörésére tett sikertelen kísérletek,
- o a szovjet hadsereg katonáinak magatartása a magyar lakossággal szemben,
- o a szovjet hadsereg jelenlétének politikai és gazdasági következményei.

A háborús veszteségek:

- o emberáldozatok és veszteségek: elesettek, deportáltak, kivégzettek, civil áldozatok; hadifoglyok, emigráltak; meg nem születettek,
- o anyagi károk: nemzeti vagyon, ipari és közlekedési létesítmények, állatállomány.

Emelt szint

A győztes nagyhatalmak közötti megállapodások Kelet-Közép-Európa jövőjéről:

- o Jalta és Potsdam,
- o a szovjet külpolitikai tervei és prioritásai a térségben,
- o a SZEB és a Vörös Hadsereg tevékenysége Magyarországon,
- o a nagyhatalmi döntések és a békeszerződések magyarországi vonatkozásai és következményei.

Évszámok:

- 1914. július 2., 1918. október 31., 1918. november 3., 1919. március 21., 1920. június 4., 1921–31, 1927. 1938. november 2., 1939. március 15., 1940. augusztus 30., 1941. június 26., 1943. január, 1944. március 19., 1944. október 15., 1944. december 21., 1945. április.

Személyek:

- Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Peyer Károly. Bajcsy-Zsilinszky Endre, Gömbös Gyula, Teleki Pál, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc.

Topográfia:

- Doberdó, trianoni Magyarország, Felvidék, Újvidék, Kárpátalja, Voronyezs, Don-kanyar.

Fogalmak:

- proletárdiktatúra, vörös- és fehérterror, numerus clausus, antiszemitizmus, irredentizmus, revízió, társadalombiztosítás, konszolidáció, nyilasmozgalom, zsidótörvények, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság.

Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig

5.1 A határon túli magyarság sorsa (csak középszinten)

Követelmények:

Középszint A magyarság helyzetének főbb jellemzői a szomszédos országokban.	

Tartalmi elemek - Középszint

A második világháború után kialakult nemzetközi helyzet hatása a magyar kisebbségek helyzetére:

- o Csehszlovákia és Jugoszlávia nagyhatalmi megítélése,

- o a külpolitikai érdekek hatása a román kormány nemzetiségi politikájára.

A magyar lakosság sorsa a második világháború utáni években:

- o erőszakos atrocitások,
- o a magyarságot sújtó politikai döntések,
- o az üldözés és a hátrányos megkülönböztetés következményei.

5.2 A kommunista diktatúra kiépítése és működése

Követelmények:

Középszint Az 50-es évek jellemzői, a rendszer működése a Rákosi korszakban. Életmód és mindennapok.	Emelt szint Az elnyomás formái és gépezete.

Tartalmi elemek - Középszint

A pártállami rendszer kiépítése és működése.

A diktatúra mindennapjai:

- o a totális politikai elnyomás eszközei és módszerei,
- o a lakosságot sújtó, a mindennapi életet megkeserítő intézkedések.

Emelt szint

A munkásosztály ideológiai nevelése:

- o munkaverseny, békekölcsön, Szabad Nép-félóra, szocialistabrigádmozgalom,
- o a „munkásosztály művészete”: a szocialista realizmus,
- o tilalmak és elvárások a kulturális életben,
- o a sport szerepe az „ötvenes években.

5.3 Az 1956-os forradalom és szabadságharc

Követelmények:

Tartalmi elemek – Középszint

A forradalom előzményei:

- o Rákosi Mátyás bukása,
- o a Nagy Imre körül szerveződő politikai ellenzék,
- o a lengyel események hatása Magyarországon.

A forradalom kitörése és győzelme:

- o az október 23-i események,
- o a szovjet csapatok beavatkozása,
- o a fegyveres harc kibontakozása,
- o a sztálinista rendszer politikai és erkölcsi bukása.

A forradalom leverése és a megtorlás:

- o a forradalom eredményeinek megszilárdítása érdekében tett lépések,
- o a második szovjet beavatkozás,
- o a Kádár-rezsimmel szembeni politikai ellenállás,
- o a kommunista diktatúra helyreállítása és a megtorlás.

Emelt szint

1956 nemzetközi eseményei:

Középszint	Emelt szint
Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei. A megtorlás megnyilvánulási formái, áldozatai.	A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései (<i>pl. szuezi válság szerepe, a magyar kérdés az ENSZ-ben</i>).

- o az SZKP XX. pártkongresszusa,
- o Szovjet–jugoszláv tárgyalások,
- o A lengyelországi események.

A nagyhatalmak magyar forradalommal kapcsolatos magatartása:

- o a szovjet beavatkozás melletti döntésben közrejátszó nemzetközi megfontolások,
- o az amerikai diplomácia magatartása,
- o a magyar ügy kezelése az ENSZ-ben.

A magyar forradalom nemzetközi hatása:

- o a Szovjetunió kelet-közép-európai politikája,
- o Magyarország külföldi megítélése,
- o a Szovjetunió, a kommunista rendszer megítélése,
- o a szovjet–amerikai kapcsolatok alakulása.

5 4 A Kádár-rendszer jellege, jellemzői

Követelmények:

Középszint A rendszer jellemzői a Kádár korszakban Életmód és mindennapok.	Emelt szint A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása (pl. "gulyás- vagy fridzsider-kommunizmus", három T).

Tartalmi elemek - Középszint

Kádár János hatalmának megszilárdítása:

- o a pártállami viszonyok helyreállítása,
- o a politikai ellenfelek kiiktatása, megsemmisítése vagy megfélemlítése,
- o a társadalmi ellenállás megtörése,
- o a „szocializmus alapjainak lerakása”.

Eltávolodás a szovjet modelltől:

- o a diktatúra módszereinek finomítása,
- o az új gazdasági mechanizmus,
- o részvétel Csehszlovákia lerohanásában,
- o változások Kádár János személyes megítélésében idehaza és külföldön.

Emelt szint

A „legvidámabb barakk”

- o A Kádár-rendszer életszínvonal-politikája,
- o A lakossági fogyasztás korlátozott kielégítése,
- o A szellemi élet területén tett engedmények és kompromisszumok,
- o Az emberek mindennapjait jellemző események és jelenségek.

5.5 A rendszerváltozás

Követelmények:

Középszint A rendszerváltozás tartalma és következményei (pl. államforma, szabadságjogok, függetlenség)	Emelt szint Magyarország a kilencvenes években (pl. rendszerváltó jogalkotás, társadalmi változások – vesztesek és győztesek).

Tartalmi elemek - Középszint

A szocializmus válsága:

- o megoldhatatlan gazdasági problémák,
- o a társadalmi elégedetlenség növekedése,
- o a Szovjetunió nagyhatalmi helyzetének megroppanása,
- o az MSZMP válsága,
- o a politikai ellenzéki mozgalmak szerveződése és fellépése.

A III. Köztársaság megszületése:

- o az állampárton belüli reformerők aktivizálódása,
- o az Ellenzéki Kerekasztal létrejötte,
- o a hatalom és az ellenzék közötti tárgyalások eredményei,
- o a Köztársaság kikiáltása,
- o az 1990. évi parlamenti választás,
- o a szovjet csapatok távozása.

Emelt szint

A politikai demokrácia megteremtése:

- o parlamenti és önkormányzati választások,
- o a kormány és az Országgyűlés jogai és viszonya,
- o az önkormányzatok jogai és tevékenysége,
- o köztársasági elnök,
- o alkotmánybíróság.

Társadalmi változások:

- o az állami tulajdon privatizációjának gazdasági és társadalmi következményei,
- o a piacgazdasági viszonyok hatása a munkaerőpiacra és a fogyasztásra,
- o a gazdasági átalakulás nyertesei és vesztesei.

Évszámok:

- 1947. február 10., 1948, 1949, 1953, 1956. október 23., november 4., 1963, 1968, 1989. október 23., 1990, 1991.

Személyek:

- Mindszenty József, Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Antall József, Göncz Árpád.

Fogalmak:

- háborús bűnös, népbíróság, jóvátétel, kitelepítés, lakosságcsere, beszolgáltatás, ÁVH, pártállam, földosztás, internálás, munkástanács, ellenzéki mozgalmak, reformszocializmus.

A jelenkor

6.1 A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az ENSZ létrejötte, működése. Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején.	Nyugat-Európa újjáépítése és a közös európai intézményrendszerek kialakulásának kezdetei. A gyarmati rendszer felbomlása – a „harmadik világ” kialakulása.

Tartalmi elemek

Középszint

Írásos források, tematikus térképek, kronológiák és ábrák feldolgozása révén az ENSZ kialakulásának, működésének és szerepének megismerése:

- az ENSZ kialakulása, politikai szerepe a világpolitikában,
- az ENSZ felépítése és működési mechanizmusa.

Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején.

Emelt szint

Írásos források, képek (fotók, filmek) feldolgozásával Nyugat-Európa újjáépítésének és a közös európai intézményrendszer kialakulásának bemutatása:

- Marschall-segély és következményei,
- az EU kialakulásának történelmi háttere.

Írásos források, tematikus térképek, kronológiák és ábrák feldolgozása révén a gyarmati rendszer felbomlása okainak és a harmadik világ jellegzetességeinek bemutatása:

- a világháború hatása a gyarmatok és a gyarmattartók gazdasági és politikai kapcsolatára,
- a Szovjetunió szerepe a függetlenségi mozgalmakban,
- békés és fegyveres függetlenségi mozgalmak,

- új államok a Kelet és a Nyugat között.

Évszámok:

- 1947, 1948, 1949, 1956, 1957, 1961, 1968, 1975, 1991.

Személyek:

- Nehru, Gandhi, Mao Ce-tung, Truman, Adenauer, Hruscsov, Kennedy, Brandt, Walesa, Reagan, Gorbacsov.

Fogalmak:

- vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, szociális piacgazdaság, európai integráció, harmadik világ, globális világ, enyhülési politika.

Topográfia:

- NSZK, NDK, Kuba, Korea.

6.2 A szocialista rendszerek bukása

Követelmények:

Középszint A szovjet blokk kialakulása és jellemzői. Rendszerváltozás Kelet-Közép-Európában.	Emelt szint A német kérdés.

Tartalmi elemek

Középszint

Írásos és képi (fotó, film, karikatúra, plakát) források, statisztikák és ábrák feldolgozása révén a szovjet blokk jellemzőinek elemzése:

- a szovjet gazdasági modell kelet-közép-európai kényszerű átvételei,
- különbségek térben és időben a szocialista táboron belül.

Írásos és képi (fotó, film, karikatúra, plakát) források, statisztikák és ábrák feldolgozásával a szocialista rendszer összeomlásának nyomon követése, a szerteágazó okok elemzése:

- a rendszerváltás békés és erőszakos formái – gazdasági, társadalmi és politikai összetevők.

6.3 A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái

Követelmények:

Középszint A közép-európai régió sajátos problémái.	Emelt szint A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása. A nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban (pl. Románia, Magyarország, Ukrajna).

Tartalmi elemek

Középszint

- Gazdasági szerkezetváltás; gazdasági válság.
- A rendszerváltozás utáni magyar gazdaság; a válság következményei.
- A politikai rendszer átalakulása; többpártrendszer, demokratizálódás.
- Nemzeti-etnikai konfliktusok; az államhatárok átrendeződése (Csehszlovákia, Jugoszlávia).
- A volt NDK sajátos helyzete.
- Az európai integrációhoz való csatlakozás feltételei, távlatai.

Emelt szint

- Jugoszlávia felbomlása (*vallási különbségek, nemzetiségi ellentétek, területi viták, háborúk, népiirtás, a nemzetközi közvetítés és beavatkozás formái*).
- A balkáni térség etnikai és vallási viszonyai.
- Nemzeti, etnikai és vallási kisebbségek Közép-Kelet-Európában (*helyzetük, a népességen belüli arányuk, kisebbségi jogok*).
- A rendszerváltozás utáni nemzeti-etnikai konfliktusok történeti háttere.
- A kisebbségek érdekvédelmének intézményes formái.

6.4 Az európai integráció története

Követelmények:

Középszint Az Európai Unió legfontosabb intézményei.	Emelt szint A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957–1992) – az integráció főbb állomásai. Együttműködés és eltérő érdekek az Unióban. Az Európai Unió helye a világ gazdaságban.

Tartalmi elemek (az „intézmény” kifejezést tágan értelmezve)

Középszint

- o Az „integráció” tartalma (*a munkaerő, a szolgáltatások, az áruk és a tőke szabad forgalma; oktatási, tudományos és kulturális együttműködési programok, jogrendszer stb.*).
- o Nemzeti sajátosságok, a tagállamok kormányainak hatásköre.
- o Az Európai Unió intézményei (*az Európai Tanács, az Európai Bizottság, az Európai Parlament, a Miniszterek Tanácsa, az Európai Bíróság és az Európai Számvevőszék*).
- o A döntési mechanizmusok főbb elemei; gyakorlata.
- o „Centrum-periféria” az Európai Unióban. A támogatások rendszere.

Emelt szint

- o Az integráció kialakulásának folyamata; az együttműködés fázisai (*a Montánunió, Római Szerződések, az EGK, vámunió, a Schengeni Egyezmény, a Maastrichti Szerződés, az Európai Unió, az Európai Gazdasági Térség, az euro bevezetése*).
- o A bővítés fázisai; a csatlakozó országok (*1973, 1981, 1986, 1995*).
- o A gazdasági fejlődés jellemzői, az EU világgazdasági rendszerben elfoglalt helye.
- o Eltérő érdekek, vélemények az Európai Unión belül.
- o Az Európai Unió működésének, intézményeinek tervezett reformja.
- o Az EU-tagság feltételrendszere, a tagfelvétel rendje.
- o Az EU további kiterjesztésének távlatai.

6.5 A „harmadik világ”

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
A fejlődő országok főbb problémái (<i>pl. népességnövekedés, szegénység, élelmezési- és adósságválság</i>).	A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai

Tartalmi elemek - Középszint

- o A gyarmati múlt öröksége.
- o A „harmadik világ” helye a világgazdaságban.
- o Különbségek a „harmadik világ” országai között (*gazdasági mutatók, politikai berendezkedés, egészségügy, oktatás stb.*).
- o Polgárháborúk, háborúk, nemzeti, etnikai és vallási konfliktusok, terrorizmus – diktatórikus berendezkedés.
- o Népességnövekedés, szegénység, élelmezési válság.
- o Az oktatás és egészségügy fejlesztésének nehézségei (*analfabetizmus, szakemberhiány, ivóvízhiány, védőoltások hiánya, AIDS stb.*).
- o Szegénység és természeti tényezők.
- o Nemzetközi összefogás: a segélyszervezetek tevékenysége, szociális programok.
- o Adósságválság – megoldási kísérletek.

- o Kivándorlás, menekültkérdés; a migráció problémája.

Emelt szint

- o A „harmadik világ” gazdaságainak azonos és különböző vonásai (*technológia, infrastruktúra, az export összetétele, foglalkoztatási mutatók, államadósság stb.*).
- o A népességnövekedés szociokulturális háttere.
- o A népességnövekedés ideológiai háttere (*szokások, hagyományok, vallási nézetek-hiedelmek*).
- o Az analfabetizmus és a túlnépesedés kölcsönhatása.
- o Kísérletek a népességnövekedés szabályozására.
- o Az AIDS gazdasági és társadalmi következményei az afrikai kontinensen.
- o Átlagéletkor a „harmadik világban”.

6.6 Alapvető állampolgári ismeretek

Követelmények:

Középszint	Emelt szint
Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása.	A szociális piacgazdaság jellemzői.
Az állampolgári jogok és kötelességek.	

Tartalmi elemek - Középszint

- o Emberi jogok, diákjogok, gyermekjogok.
- o Az emberi jogokat kinyilatkoztató történelmi dokumentumok (*Az Egyesült Államok Függetlenségi Nyilatkozata, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata*).
- o Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (*ENSZ*).
- o A jogok és kötelességek összefüggése.
- o A jogok korlátai (*mások jogai, bűncselekmény, rendkívüli jogrend stb.*).
- o A jogegyenlőség elve.
- o Az állampolgári kötelességek (*törvénytisztelet, adókötelezettség*).

Emelt szint

- o A szociális piacgazdaság működésének alapelvei.
- o A szociális háló fogalma.
- o A szociális támogatás alapvető típusai (*gyermekneveléssel kapcsolatos támogatások, lakáshitelek, munkanélküli segély, rokkantak járadéka*).
- o Alanyi jogon járó szociális juttatások a mai Magyarországon.
- o Az egészségügyi ellátás és a társadalombiztosítás; a nyugdíjrendszer.
- o A rászorultság fogalma – a segélyezés alapvető formái.
- o A társadalmi szolidaritás megnyilvánulásai (*jótékonysági rendezvények, adakozás*).

Emberismeret és etika 7.

Hat évfolyamos osztály

Évi óraszám: 18,5 óra
heti: 0,5 óra

Kompetenciák:

Az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járul önismeretünk elmélyítéséhez. Betekintést nyújt az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába. Segít tudatosítani az ember sorsától elválaszthatatlan értékdilemmákat, megismertet az erkölcsi vitákban használatos érvelésmódokkal, fejleszti az önálló tájékozódáshoz, a felelős döntéshez, a mások álláspontjának megértéséhez szükséges attitűdöket és képességeket.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A tartalom kulcselemei
6. A reflexiót irányító kérdések

Célok és feladatok:

- A tantárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását.
- Fejleszti az önismeretet, felkészít a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására.
- Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.

Fejlesztési követelmények:

- A tárgy segíti a személyiségjegyek fejlesztését: a társas kapcsolatokban szükséges normák és készségek kialakítását, az ember és környezete reális érzékelését.
- Megalapozza továbbá a tanulók toleráns magatartását, kulturált vitakészségét.
- Az önálló tájékozódáshoz szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése.
- Az erkölcsi érzék kiművelése, az etikai álláspontok megvitatásának képességfejlesztése.

Belépő tevékenységformák:

- Beszélgetés, szerepjáték, szituációs játék, kutatás.
- A társadalmi konfliktusok és erkölcsi dilemmák felismerésének és értelmezésének gyakoroltatása.

AZ EMBERI TERMÉSZET

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

Az ember egyedfejlődése

A születés előtti időszak és a születés.
Életszakaszok:

csecsemőkor, kisgyermekkor, kisiskoláskor, serdülőkor, ifjúkor, felnőttkor, öregkor.

Test és lélek

A test és lélek egysége. Egészség, betegség, fogyatékoság, egészség és egész-ség.

Pszichikus működésünk és mozgatóink

Érzékelés és cselekvés. Ösztönök, indulatok, érzések, érzelmek. Megismerés, gondolkodás. Szükségleteink és érdekeink. Előítélet, nyitottság, empátia, tolerancia.

Kommunikáció, nyelv,

Nyelv és kommunikáció. Intelligencia, okosság,

Gondolkodás

bölcsesség. Megismerés és tudás. Képesség és tanulás.

Emberi szellem, emberi kiteljesedés

Hit és tudás. Önmegvalósítás, önszeretet, önzés. Siker és boldogság. Öröm és szenvedés.

Az ember mint értékelő és erkölcsi lény

Értékek és normák. Az értékelés nehézségei. Jó és rossz.

Szokások és erkölcsök. Választás és döntés.
Szándék és
tett. A lelkiismeret. Az erények.

A továbbhaladás feltételei:

- Az emberrel, a társadalommal, az erkölccsel kapcsolatos képességek fejlődése. Életkorának megfelelően legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.
- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes kifejezni, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.
- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.
- Legyen képes erkölcsi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint szép és rút között.

A számonkérés módjai

- kiselőadás
- röpdolgozat
- házi dolgozat
- témazáró dolgozat

Emberismeret és etika 8.

Hat évfolyamos osztály

Évi óraszám: 18,5 óra
heti: 0,5 óra

Kompetenciák:

Az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járul önismeretünk elmélyítéséhez. Betekintést nyújt az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába. Segít tudatosítani az ember sorsától elválaszthatatlan értékdilemmákat, megismerteti az erkölcsi vitákban használatos érvelésmódokkal, fejleszti az önálló tájékozódáshoz, a felelős döntéshez, a mások álláspontjának megértéséhez szükséges attitűdöket és képességeket.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és

elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A tartalom kulcselemei
6. A reflexiót irányító kérdések

Célok és feladatok:

- A tantárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását.
- Fejleszti az önismeretet, felkészít a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására.
- Az önálló tájékozódáshoz szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése.
- Az erkölcsi érzék kiművelése, az etikai álláspontok megvitatásának képességfejlesztése.

Fejlesztési követelmények:

- A tárgy segíti a személyiségjegyek fejlesztését: a társas kapcsolatokban szükséges normák és készségek kialakítását, az ember és környezete reális érzékelését.
- Megalapozza továbbá a tanulók toleráns magatartását, kulturált vitakészségét.

Belépő tevékenységformák:

- Beszélgetés, szerepjáték, szituációs játék, kutatás.
- A társadalmi konfliktusok és erkölcsi dilemmák felismerésének és értelmezésének gyakoroltatása.

TÁRSAS KAPCSOLATOK

TÉMAKÖRÖK

Társaink

TARTALMAK

Szülő és gyermek, testvérek, házastársak. Barátság. Munkatársak, diáktársak. Nemzetiségi és nemzeti hovatartozás.

Kapcsolatok	A kapcsolatok szimmetriája. Rokonszenv és ellenszenv. Őszinteség és hazugság. Hűség. Előítéletesség és nyitottság. Alkalmazkodás és önállóság. Gyávaság és bátorság.
Nemiség, szerelem házasság	Férfi és női szerepek. A nemi érettség. Szerelem és házasság. A házasság mint szövetség, mint otthonteremtés, mint biológiai, érzelmi, gazdasági, jogi, erkölcsi szövetség, mint szeretetkapcsolat és életadás. Konfliktusok a házasságban és megoldásuk.
Az emberi társadalom	Egyén és közösség. Magánélet és közélet a társadalomban
Egyéni és közösségi értékek	A demokratikus állampolgárság értékei: a közjó, az egyén jogai, törvényesség. Más kultúrák tisztelete, hagyománytisztelet, igazság, a polgári állam értékei.
Munka, gazdaság szaktudás, az alkotás	Fizikai és szellemi munka. A munka mint alkotás mint jog és kötelesség. Megélhetés, gazdálkodás jólét. Tulajdon, vállalkozás.
Kultúra és művelődés	Társadalom, kultúra, vallás. Kultúra és civilizáció. Műveltség és képzettség.
Életszínvonal, életmód és életminőség	Jólét és jól-lét. Munkaidő, szabadidő, szórakozás. Otthonteremtés. Ünnepek és ünneplés. Az élet értelme az értelmes élet.
Hit, világszemlélet, vallás	Megismerés, hit, meggyőződés. Természetkép, világkép, világszemlélet. Istenhitek és vallások. A vallás mint hit, ismeret, élmény, szertartás, rítus és közösség. A vallás mint világmagyarázat.

A továbbhaladás feltételei:

- Az emberrel, a társadalommal, az erkölccsel kapcsolatos képességek fejlődése. Életkorának megfelelően legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.

- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes kifejezni, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.
- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.
- Legyen képes erkölcsi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint szép és rút között.

A számonkérés módjai:

- kiselőadás
- röpdolgozat
- házi dolgozat
- témazáró dolgozat (2)

Emberismeret és etika 11.

Hat évfolyamos osztály

Évi óraszám: 18,5 óra
heti: 0,5 óra

Kompetenciák:

Az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járul önismeretünk elmélyítéséhez. Betekintést nyújt az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába. Segít tudatosítani az ember sorsától elválaszthatatlan értékdilemmákat, megismertet az erkölcsi vitákban használatos érvelésmódokkal, fejleszti az önálló tájékozódáshoz, a felelős döntéshez, a mások álláspontjának megértéséhez szükséges attitűdöket és képességeket.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben

- 5. A tartalom kulcselemei
- 6. A reflexiót irányító kérdések

Célok és feladatok:

- A tantárgy célja, hogy rövid történeti áttekintésen keresztül bevezesse a diákokat az erkölcs " láthatatlan világába", megvilágítson egy-két homályosabb etikai alapfogalmat, és segítséget nyújtson a mindennapi életben ránk nehező döntési szituációkban.
- A tantárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását.
- Fejleszti az önismeretet, felkészít a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására.
- Az önálló tájékozódáshoz szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése.

Fejlesztési követelmények:

- Alapszintű jártasság az etika történetében, főbb etikai irányvonalak ismerete, s az etikai érveléstechnikák elsajátítása.
- Az önálló erkölcsi tájékozódáshoz és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek fejlesztése.
- Az erkölcsi érzék kiművelése a saját magunk és a mások sorsáért viselt felelősség tudatosítása, döntési helyzetekben való választás képesség fejlesztése.

Belépő tevékenységformák:

- Mindennapos élethelyzetek, döntési szituációk elemzése.
- Feladatok, példák az erkölcsi dilemmák felismerésének és értelmezésének gyakoroltatása.
- Irányított viták, szerepjátékok.

<i>TÉMAKÖRÖK</i>	<i>TARTALMAK</i>
Az etika megalapozása	Az ember léthelyzete és felelőssége a keresztény hagyományban. Az etika transzcendens megalapozásának igénye. A világi etika kialakulása. A természetjogi, kötelesség-, haszon-, felelősség- és konszenzusetikák érvelési módjának alapjai és összefüggése, az erkölcsi gondolkodás történetéből vett klasszikus példák nyomán.
Etikai alapfogalmak	A jó és a rossz megkülönböztetése. A szenvedés tapasztalata. A választás szabadsága és az ember

felelőssége. Szándék és következmény. Törvény és lelkiismeret.

Az emberi természet

Az ember fogalma: az eszes lény, a társas lény, az univerzális lény. Autonómia és meghatározottság. Önazonosság és önmegvalósítás a társas viszonyban.

Az ember mint erkölcsi lény

Életcélok, önmegvalósítás. Önbecsülés és mások iránti tisztelet. Az élet tisztelete. Segítség, áldozat, szolidaritás: a személyes kapcsolatok erkölcsi dilemmái. Szabadság és Felelősség. Döntés és választás. Bűn és bűnhődés.

Az erények és a jellem

Alapvető erények klasszikus és modern értelmezései. A nevelés jelentősége, az erényes ember. Erkölcsi érzék. Etikai alapértékek.

Korunk erkölcsi kihívásai

Abortusz, euthanázia, klónozás, globalizáció problémái napjainkban. A tudományos-technológiai haladás etikai dilemmái. Globális felelősségünk. Kötelességek a jövő nemzedékekkel szemben.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanuló ismerje az etikai alapfogalmak jelentéseit.
- Tanulja meg felismerni az erkölcsi értékek konfliktusát mindennapos élethelyzetekben.
- Értse és értelmezze felelősségét maga és mások sorsáért.

Számonkérés módjai:

- témazáró dolgozat
- röpdolgozatok
- kiselőadás
- házi dolgozat

Emberismeret és etika 11.

Angol-, német nyelvi előkészítőre épülő nyelvi osztályok

Évi óraszám: 37 óra

heti: 1 óra

Kompetenciák:

Az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járul önismeretünk elmélyítéséhez. Betekintést nyújt az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába. Segít tudatosítani az ember sorsától elválaszthatatlan értékdilemmákat, megismerteti az erkölcsi vitákban használatos érvelésmódokkal, fejleszti az önálló tájékozódáshoz, a felelős döntéshez, a mások álláspontjának megértéséhez szükséges attitűdöket és képességeket.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A tartalom kulcselemei
6. A reflexiót irányító kérdések

Célok és feladatok:

- A tantárgy célja, hogy rövid történeti áttekintéssel keresztül bevezesse a diákokat az erkölcs "láthatatlan világába", megvilágítsa egy-két homályosabb etikai alapfogalmat, és segítséget nyújtson a mindennapi életben rájuk nehezedő döntési szituációkban.
- A tantárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását.
- Fejleszti az önismeretet, felkészíti a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására.
- Az önálló tájékozódáshoz szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése.

Fejlesztési követelmények:

- Alapszintű jártasság az etika történetében, főbb etikai irányvonalak ismerete, s az etikai érveléstechnikák elsajátítása.
- Az önálló erkölcsi tájékozódáshoz és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek fejlesztése.

- Az erkölcsi érzék kiművelése a saját magunk és a mások sorsáért viselt felelősség tudatosítása, döntési helyzetekben való választás képesség fejlesztése.

Belépő tevékenységformák:

- Mindennapos élethelyzetek, döntési szituációk elemzése.
- Feladatok, példák az erkölcsi dilemmák felismerésének és értelmezésének gyakoroltatása.
- Irányított viták, szerepjátékok.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

Az etika megalapozása

Etika és erkölcs fogalma, viszonya egymáshoz. Erkölcsi felfogások és érvelésmódok az etikai gondolkodás történetéből vett példák alapján. Az ember léthelyzete és felelőssége a keresztény hagyományban. Az etika transzcendens megalapozásának igénye. A világi etika kialakulása. A természetjogi, kötelesség-, haszon-, felelősség- és konszenzusetikák érvelési módjának alapjai és összefüggése, az erkölcsi gondolkodás történetéből vett klasszikus példák nyomán.

Etikai alapfogalmak

A jó és a rossz megkülönböztetése. A szenvedés tapasztalata. A választás szabadsága és az ember felelőssége. Szándék és következmény. Törvény és lelkiismeret.

Az emberi természet

Az ember fogalma: az eszes lény, a társas lény, az univerzális lény. Autonómia és meghatározottság. A különféle tudásterületek emberképei. Biológiai és kulturális evolúció.

Az ember mint eszes lény. Az ember mint társas lény.

Fokozati és/vagy lényegi eltérés az ember és az állat között.

Az ember mint erkölcsi lény fejlődése.

Meghatározottság és szabadság. Az egyén erkölcsi

A szándéktól a következményig. Az erkölcsi cselekedet feltételei. Szabadság és felelősség. Lelkiismeret. Bűn és büntudat. Jó és rossz megkülönböztetése.

Az erények és a jellem	Alapvető erények klasszikus és modern értelmezései. A nevelés jelentősége, az erényes ember. Erkölcsi érzék. Etikai alapértékek.
Személy és erkölcs	Életcélok és szükségletek. Az élet minősége A személyes kapcsolatok erkölcsi dilemmái. Szeretet és erkölcs. Barátság.
Társadalom és erkölcs	Etikai közösség és társadalom Erkölcs és jog viszonya. Előítélet és tolerancia. Társadalmi igazságosság és szolidaritás.
Vallás és erkölcs	Az erkölcsi gondolkodás sajátossága. Az erkölcsi törvény és az ember függősége. A kereszténység erkölcsi tanításának lényege. A világvallások etikája.
Korunk erkölcsi kihívásai	Abortusz, euthanázia, klónozás, globalizáció problémái napjainkban. A tudományos-technológiai haladás etikai dilemmái. Globális felelősségünk. Kötelességek a jövő nemzedékekkel szemben.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanuló ismerje az etikai alapfogalmak jelentéseit.
- Tanulja meg felismerni az erkölcsi értékek konfliktusát mindennapos élethelyzetekben.
- Értse és értelmezze felelősségét maga és mások sorsáért.

Számonkérés módjai:

- témazáró dolgozat
- röpdolgozatok
- kiselőadás
- házi dolgozat

Filozófia 12.

Évi óraszám: 32

Kompetenciák:

A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység, felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Célok és feladatok:

- A filozófia tantárgyának fontos szerep kell hogy jusson a középiskolai oktatásban, hiszen mind történetileg mind módszertanilag propedeutikus funkcióval bír a többi tantárgyhoz való viszonyában, s így kvázi értelmezőjévé válik azoknak.
- Azonban nemcsak tudományként fontos beemelnünk a filozófiát az oktatás rendszerébe; a mindennapi bölcselkedés, mint az ember egyik alapvető lét módja megkívánja az odafigyelő törődést, amely segít helyes mederbe terelni a gondolatok csapongó összevisszaságát.
- Ezért a filozófia oktatásának kettős feladata van középiskolai szinten. Megismertetni a diákokkal az alapvető filozófiai tanokat és a legkiemelkedőbb gondolkodókat. Másodsorban pedig kialakítani a diákokban azt a kritikai érzéket, amely jelen világunkban elengedhetetlennek tűnik.

Fejlesztési követelmények:

- Egy-egy filozófiai probléma felvetése során az argumentációs készség, a logikus gondolkodás és nyelvi kultúra fejlesztése a cél, s ezen túl a nyitottság bármi fajta filozófiai álláspont dialektikus megvitatására.

Belépő tevékenységformák:

- Az egyszerűbb erkölcsi kérdések, életproblémák filozófiai kérdésként való megfogalmazása, filozófiai szempontú értelmezése.
- Egyszerűbb filozófiai szövegek olvasása.
- A filozófia szaknyelvének, fogalmainak ismerete.
- Önálló filozófiai argumentációs készség kifejlesztése.

Az éves tanterv tematikus lebontása filozófiatörténeti megközelítésmód alapján:

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Bevezető beszélgetés: (1-2. óra)	A filozófia bemutatása, általános problémafelvetése
Antik filozófia: (3-12. óra)	<i>Fogalmak:</i> arkhé, logosz, idea, szkepticizmus <i>Szerzők:</i> preszókratikusok, Szókratész, Platón Arisztotelész, szkeptikusok <i>Ajánlott művek:</i> Hérakleitosz: Töredékek; Platón: Állam; Szókratész védőbeszéde; Lakoma Arisztotelész: Politika; Poétika; Nagy Etika Epiktétosz: Kézikönyvecske
Középkori filozófia	<i>Fogalmak:</i> patrisztika, teológia, szabad akarat, ontológiai istenérv, univerzálé vita, tomizmus (13-14. óra) <i>Szerzők:</i> Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás <i>Ajánlott művek:</i> Szent Ágoston: Vallomások; Aquinói Szent Tamás: Az értelem egysége

Újkori filozófia

(15-21. óra)

Fogalmak: empirizmus, racionalizmus, szubsztancia, társadalomfilozófia, liberalizmus, konzervativizmus

Szerzők: Descartes, Locke, Spinoza, Rousseau

Ajánlott művek: Descartes: Értekezés a módszerről

Locke: Értekezés az emberi értelemről;

Rousseau: A társadalmi szerződésről

Német idealizmus

Fogalmak: Ding an sich, jelenség,

(22-27. óra) filozófia, dialektika

Szerzők: Kant, Fichte, Hegel

Ajánlott művek: Kant: A tiszta ész kritikája; A gyakorlati ész kritikája; Az ítélőerő kritikája

Hegel: A szellem fenomenológiája

Egzisztencializmus

Fogalmak: élet, ittlét, valóság, világ

(28-32. óra) *Szerzők:* Kierkegaard, Schopenhauer, Nietzsche

Heidegger

Ajánlott művek: Kierkegaard: Vagy-Vagy; Nietzsche: Az Antikrisztus; Heidegger: Lét és idő

A továbbhaladás feltételei:

- A tanulók legyenek képesek önállóan feldolgozni egy egyszerűbb filozófiai szöveget, értelmezni azt, s önálló véleményt megfogalmazni. Legyenek képesek toleráns vitakultúra kialakítására.

Számonkérés:

- 2 témazáró dolgozat, röpdolgozatok

Feltételek:*Tankönyvek :*

- Maria Fürst: Bevezetés a filozófiába
- Steiger Kornél: Bevezetés a filozófiába
- Nyíri Tamás: A filozófiai gondolkodás története

Élő idegen nyelv 7-12.

Az idegennyelvtudás a nemzetközi érintkezés nélkülözhetetlen eszköze, mely különösen nagy jelentőségű egy olyan kis országban, mint Magyarország.

A társadalmi igényeknek megfelelően napjainkban rendkívül felértékelődött a nyelvtudás. Mindez a nyelvet tanulók számára motiváló tényezőként hat.

Hozzáférhető már és kulturális szokásaink részét képezi az idegen nyelvű média. Természetessé váltak a külföldi utazások, tanulmányutak, számos külföldi turista, munkaadó vagy munkavállaló fordul meg Magyarországon. Ezek ugyancsak ösztönzőleg hatnak az idegen nyelvet tanuló diákokra.

A nyelvtanulás pozitívan hathat a személyiségfejlesztésre, ugyanis a nyelvtanulónak lehetősége nyílik arra, hogy megismerje más népek gondolkodását, kultúráját, megtanuljon elfogadni és tisztelni más értékeket.

Az idegennyelv-oktatás lehetőséget teremt a kommunikációs képességek általános fejlesztésére is.

- **Célok: pragmatikus célok:** a **kommunikatív kompetencia** kialakítása
- **kognitív célok:** ismeretek, információk közvetítése a másik kultúráról, ezáltal új megvilágítást kapnak a magyar kultúra sajátosságai is
- **személyiségfejlesztő célok:** nyitottság, tolerancia a másik ember iránt, a nyelvtanulási folyamat során kialakuló önállóság, szociális viselkedés a kiscsoporton belül.

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a **kommunikatív nyelvi kompetenciák**, azaz a használható nyelvtudás kialakítása. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** fejlesztése a következőket jelenti:

1. a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni,
2. a nyelvtanulás során a tanulóknak alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére,
3. a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni., melyek magukba foglalják az alaptanterv

A nyelvtanulás folyamata az általános **kompetenciákra** épül melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit, és készségeit. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** integrálják az **általános kompetenciákat** és tanulási képességeket, ezen belül az anyanyelvi **kommunikatív nyelvi kompetenciákat**.

Követelményként megszabható, hogy a tanulók olyan nyelvi alapkészségek, az ismeretek, a szókincs és a nyelvi technikák alkalmazásával olyan szintre jussanak el, hogy a tanult témakörön belül mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak.

Cél:

Kulcskompetenciák megalapozása

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető fogalmak, gondolatok, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül –oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek, - az egyén szükségleteinek megfelelően.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök:

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a szókincsnek és a funkcionális nyelvtannak, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismeretét. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, - értést és- alkotást, az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturál sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

A **fejlesztési feladatok** minden elsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- beszédértés
- beszédkésztség

- olvasásértés

- írás

Kompetenciák fejlesztése:

A tankönyvek **minden egyes leckéje** azonos módon épül fel és következetesen megköveteli az **idegen nyelvi kompetenciák** fejlesztését. A munkafüzet feladatai hathatósan segítik a **grammatikai kompetencia** és az írásbeli készségek fejlesztését.

A leckék felépítése Kompetenciák

-Szavak, kifejezések, vagy nyelvtani szerkezetek bemutatása

-Hallás utáni szövegértés

-Bemutató párbeszéd

+ellenőrző feladat

-Nyelvtan

-Grammatikai kompetencia

-Példamondatok

- Logikai készség

+gyakorlatok

-Kombinatív képesség

-Rendszerező képesség

-Problémamegoldás

-Beszédgyakorlat párban, csoportban

-Kommunikációs készség

-Beszédértés, beszédképesség

-Szövegalkotás szóban

-Kezdeményezőképesség

-Együttműködés, segítség

-Alkalmazkodás

-Megbízhatóság

-Fegyelmezettség

Önbizalom fejlesztése

Magabiztosság fejlesztése

Egymásra figyelés

-Hallás utáni szövegértés -Hallott szöveg értése

+ellenőrző feladat Helyes kiejtés

-Olvasott szöveg értése -Szövegolvasás

+ellenőrző feladat Szövegértés

Problémamegoldás

Logikai képesség

-Fogalmazási feladat -Szövegalkotás írásban

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kitartás

Kreativitás

Önbizalom

A **munkafüzet** feladatai

-Feladatértelmezés

Problémamegoldás

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kötelességtudat

Kitartás

Kreativitás

Ismétlő, összefoglaló leckék Tanultak felidézése, alkalmazása

Emlékezet

Gondolkodás

Követelmények

Készségek:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló értse meg a rövidebb hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk, elbeszélések lényeges információit, alapvető kommunikációs szándékát.
- Legyen képes egy hallott szövegből az adott helyzetben szükséges információkat megérteni.

Beszédképesség:

- A tanuló legyen képes önmagáról, családjáról a mindennapi élet eseményeiről idegen nyelven beszámolni.
- Képes legyen idegen nyelven megoldani a mindennapi élet feladatait (pl. vásárlás, útbaigazítás)
- Tudjon idegen nyelven információt kérni és adni.
- Legyen képes részt venni saját érdeklődési körének megfelelő témákkal kapcsolatos beszélgetésben.
- Fejezze ki magát pontosan, egyszerű, világos stílusban.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes megérteni a széles olvasóközönségnek szóló, köznyelven íródott, változatos típusú olyan szövegek lényegét, amelyek témája közel áll mindennapi tapasztalataihoz.
- Tudja alkalmazni az életben általában használt olvasási módokat (globális, szelektív, részletes értés).
- Legyen képes a szöveg értelmezéséhez felhasználni a szöveg szerkezeti sajátosságait és a szövegösszefüggést.

Írásképesség:

- A tanuló legyen képes érthetően kifejezni magát a mindennapi élet általánosan használt szövegfajtáiban.

Nyelvi eszköztár

A tanuló legyen képes a tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerésére, és nyelvileg elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használatára a mondat és a szöveg szintjén; az írott és beszélt nyelv funkcionális használatára; a kommunikációs szándék értelmezésére; a különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazására.

Tartalom

Témalista (ajánlás)

- Ember és társadalom: hátrányos helyzetű és elesett emberek segítése;
- Tágabb környezetünk: idegenvezetés a lakóhelyen; a nagyvárosi élet jellemzői.
- Természeti környezetünk: környezetszennyezés és környezetvédelem.
- Az iskola világa: egy célnyelvi iskola összehasonlítása az itthonival.
- Egészség és betegség: hagyományos gyógykezelés és természetgyógyászat; egészséges életmód.
- Étkezés: a helyes és helytelen táplálkozás; éttermek és gyorséttermek.
- Utazás: nyaralás itthon és külföldön; egy körutazás megtervezése.
- Szabadidő, szórakozás: veszélyes sportok; kulturális események; a színház és a mozi világa; a modern és a klasszikus zene; az internet világa.
- A munka világa: munkavállalás nyáron; pályaválasztás.
- Országismeret: találkozások a célország(ok) kultúrájával; tájékozódás a célország(ok) politikai, gazdasági és társadalmi életéről.
- Tudományos és technikai műveltség: a tudomány és technikai eszközök szerepe mindennapjainkban.
- Aktuális témák.

Lásd az egyes évfolyamoknál lebontva. A kommunikációs szándékok és a fogalomkörök a kerettanterv alapján kétéves lebontásban szerepelnek a 8., 10. és 12. évfolyamoknál.

Módszerek, eljárások:

- Az órákon törekedjünk az idegen nyelv teljes körű használatára.
- A tanítás alapja, célja a beszédközpontúság.

Élő idegen nyelv 7-12.

Célok és feladatok:

- Ismertessük meg a tanulót az idegen nyelvi kommunikáció társas élményével.
- A tanulót gyakorlati készségek (beszédértés, beszéd, olvasás, írás) birtokába juttassuk.

- A tanuló a tankötelezettség ideje alatt legalább egy élő idegen nyelvet tanuljon meg olyan fokon, hogy sikeres érettségi vizsgát tegyen.
 - Tudja a nyelvet használni hétköznapi helyzetekben (pl. turisztikai, munkavállalói, fogyasztói).
 - Ismerje meg más népek gondolkodásmódját, szokását és kultúráját, fogadja el ezeket és tartsa tiszteletben.
 - Sajátítsa el a hatékony nyelvtanulás módszereit, a nyelvtanulást segítő eszközök használatát (pl. szótár).
 - Rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
 - A tehetséges tanulókat ösztönözzük állami vagy államilag elismert nyelvvizsgák letételére.
 - Mások kultúrájának megismerése által jobban tiszteljük nemzeti értékeinket.
 - Külföldinek tudják bemutatni Sárospatakot és környékét, Magyarország fontosabb jellemzőit.
-
- A diákok az órai munkában egyénileg, párban vagy csoportban eredményesen vegyenek részt, órán kívüli feladataikat önállóan megoldják. Önértékelésük fejlett és reális: ismerik erős és gyenge pontjaikat. Továbbra is fontos motivációjuk fenntartása és további fejlesztése.
 - Cél, hogy a 10. évfolyam végére a diákok eljussanak az A2–B1 közötti szintre, melyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik a hosszabb terjedelmű, autentikus hallott vagy olvasott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban létrehozni. Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak cserélni.
 - A 12. évfolyam végére a diákoknak B1–B2 szintű nyelvtudást kell szerezniük, az előző szintnél fejlettebb szókinccsel, szélesebb skálán mozgó, de ismert témákról kell szóban és írásban információt cserélniük, hosszabb szövegeket megérteniük és létrehozniuk.
 - Továbbra is lényeges, hogy az idegen nyelvű tananyag felölelje a más tantárgyaknál tanult tartalmakat, de ezeken az évfolyamokon a diákok nyelvi szintje már új tananyag feldolgozását is lehetővé teszi. Fontos, hogy az előző évekhez hasonlóan segítsék a nyelvtanulást az önálló olvasás és az osztálytermen kívüli nyelvi hatások.
 - Ebben az életkorban a diákokat segítheti a szabályszerűségek felismerése és azok alkalmazása, de a hangsúly továbbra is a jelentésen, a kontextuson és a kommunikáción van. Ezeken az évfolyamokon kell egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.
 - A 12. év végére a diákoknak el kell sajátítaniuk az önálló nyelvfejléshez elengedhetetlen nyelvtanulási stratégiákat.
 - Cél, hogy a tanulók sikeres érettségi vizsgát tegyenek.

Megjegyzés: Az Európa Tanács skálája

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményekről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és tervterveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

Követelmények:

Kommunikációs készségek 7-12.

Hallott szöveg értése:

- A tanuló értse meg a rövidebb hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk, elbeszélések lényeges információit, alapvető kommunikációs szándékát.
- Legyen képes egy hallott szövegből az adott helyzetben szükséges információkat megérteni.

Beszédkészség:

- A tanuló legyen képes önmagáról, családjáról a mindennapi élet eseményeiről idegen nyelven beszámolni.
- Képes legyen idegen nyelven megoldani a mindennapi élet feladatait (pl. vásárlás, útbaigazítás)
- Tudjon idegen nyelven információt kérni és adni.
- Legyen képes részt venni saját érdeklődési körének megfelelő témákkal kapcsolatos beszélgetésben.
- Fejezze ki magát pontosan, egyszerű, világos stílusban.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes megérteni a széles olvasóközönségnek szóló, köznyelven íródott, változatos típusú olyan szövegek lényegét, amelyek témája közel áll mindennapi tapasztalataihoz.
- Tudja alkalmazni az életben általában használt olvasási módokat (globális, szelektív, részletes értés).
- Legyen képes a szöveg értelmezéséhez felhasználni a szöveg szerkezeti sajátosságait és a szövegösszefüggést.

Íráskészség:

- A tanuló legyen képes érthetően kifejezni magát a mindennapi élet általánosan használt szövegfajtáiban.

A részletes követelményeket lásd kétéves bontásban az egyes évfolyamok tantervi követelményeinél.

A témákra, a kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket a tanterv a kerettantervre alapozva kétéves bontásban tartalmazza.

Nyelvi eszköztár

A tanuló legyen képes a tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerése, és nyelvvileg elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használatára a mondat és a szöveg szintjén; az írott és beszélt nyelv funkcionális használatára; a kommunikációs szándék értelmezésére; a különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazására.

Ellenőrzés, értékelés

- A négy nyelvi készség értékelése, ellenőrzése egyenlő mértékben történik. A tanulókat pontos és alapos önellenőrzésre, önértékelésre és társaik kulturált és alapos értékelésére neveljük. Figyelembe kell venni a tanulók egyéniségét, képességeit és szorgalmát.
- Tartalma szerint az ellenőrzés vonatkozhat ismeretekre (szókincs, nyelvtan), és a négy alapkészségre. Fontos minden ismeret és készség folyamatos és arányos ellenőrzése.
- Formája szerint lehet az ellenőrzés szóbeli és írásbeli, egyéni vagy csoportos. Az ismereteket írásban és szóban is ellenőrizzük.
- Időbelisége szerint lehet az ellenőrzés folyamatos és időszakos. A folyamatos, órai ellenőrzés a munka hatékonyságáról ad információt, az időszakos ellenőrzéssel (rövidebb feleletek, dolgozatot) pedig az elsajátított anyag minőségéről, mélységéről kapunk információt.
- Fontos az ismétlő ellenőrzések beiktatása, valamint az adott évfolyam végén történő ellenőrzés.

Szempontok:

- A szókincs és a nyelvtani ismeretek ellenőrzésénél a nyelvhelyesség a döntő. Az íráskészség ellenőrzésénél szempont a kitűzött feladatoknak való megfelelés, a nyelvi eszközök korrekt és változatos használata, valamint a nyelvhelyesség. A beszédkészség ellenőrzésekor a kommunikatív készségen kívül értékeljük a felhasznált szókincset illetve a tanult lexikai egységek alkalmazását, a párbeszédet illetve a szerepjátékok, a képleírás tartalmát, hitelességét (a szokásos kifejezés- és viselkedésminták alkalmazását) és a nyelvhelyességet. A fentiekén kívül fontos szerepet kap a helyes kiejtés, intonáció és beszédtempó is. A beszédértés és olvasásértés ellenőrzésekor a megértés foka a szempont, illetve hangos olvasásnál az értő olvasás, az érthető és helyes kiejtés, hangsúly és intonáció.
- A tanuló teljesítménye lehet:

hibátlan, illetve minimális hibával jeles,

többé-kevésbé hibátlan jó;

esetenként félreérthető, gyakoribb hibákkal közepes;

többször félreérthető, hiányos, gyakoribb hibákkal elégséges;

teljesen hibás, értelmetlen, hiányos elégtelen.

Vizsgák

- A hatévfolyamos osztályokban a 8. évfolyam végén szóbeli (és írásbeli) házi vizsgát kell tenni.
- A négy- és hatévfolyamos osztályokban a 11. évfolyam végén a tanulóknak szabad választás szerint szóbeli (és írásbeli) házi vizsgát kell tenniük egy idegen nyelvből.
- A szóbeli vizsga célja, hogy a diák önálló beszámolót tartson az adott témáról, a vizsgáztatóval tudjon kommunikálni, a megtanult lexikai és nyelvtani anyagot készségszinten használja. A vizsga további célja még, hogy a tanulók alaposan átismételjék az eddig tanult anyagot - hiszen idegen nyelvből érettségizniük kell. További cél, hogy vizsgarutint szerezzenek, ne csak az érettségin találkozzanak először vizsgahelyzettel.
- A szóbeli vizsga témaköreit a diákok a vizsga előtt legalább 4 hónappal megkapják.

Módszerek, eszközök, tankönyvek:

Módszerek:

- Az órákon törekedni kell az idegen nyelv teljes körű használatára.
- A nyelvtanítás alapja és célja a beszédközpontúság.

Eszközök:

- videó, videókazetták
- kazettás magnó, magnószalagok
- a tankönyvekhez tartozó hanganyag és munkafüzet
- térképek
- az oktatás csoportbontásban történik

Nyomtatott taneszközök:

- egynyelvű és kétnyelvű szótárak
- nyelvtani gyakorlókönyvek
- tanári segédkönyvek, a tankönyvekhez tanári kézikönyv
- országismereti anyagot tartalmazó könyvek
- teszt-könyvek
- adaptált és eredeti szépirodalmi könyvek
- kultúrtörténeti ismereteket tartalmazó könyvek

Részletes ismertetést lásd az egyes évfolyamoknál!

Személyi feltételek:

- diplomás nyelvtanár
- nyelvi szaktanterem
- csoportbontás, ideális csoportlétszám 12-15 fő. A csoport létszáma ne haladja meg a 20 főt.

Angol nyelv 7-12. (1. idegen nyelv)

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a **kommunikatív nyelvi kompetenciák**, azaz a használható nyelvtudás kialakítása. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** fejlesztése a következőket jelenti:

4. a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni,
5. a nyelvtanulás során a tanulóknál alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére,
6. a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni., melyek magukba foglalják az alaptanterv

A nyelvtanulás folyamata az általános **kompetenciákra** épül melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit, és készségeit. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** integrálják az **általános kompetenciákat** és tanulási képességeket, ezen belül az anyanyelvi **kommunikatív nyelvi kompetenciákat**.

Követelményként megszabható, hogy a tanulók olyan nyelvi alapkészségek, az ismeretek, a szókincs és a nyelvi technikák alkalmazásával olyan szintre jussanak el, hogy a tanult témakörön belül mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak.

Cél:

Kulcskompetenciák megalapozása

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető fogalmak, gondolatok, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül –oktatás és képzés,

munka, családi élet és szabadidős tevékenységek, - az egyén szükségleteinek megfelelően.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök:

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a szókincsnek és a funkcionális nyelvtannak, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismeretét. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, - értést és- alkotást, az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

Célok és feladatok:

- Ismertessük meg a tanulót az idegen nyelvi kommunikáció társas élményével.
- A tanulót gyakorlati készségek (beszédértés, beszéd, olvasás, írás) birtokába juttassuk.
- A tanuló a tankötelezettség ideje alatt legalább egy élő idegen nyelvet tanuljon meg olyan fokon, hogy sikeres érettségi vizsgát tegyen.
- Tudja a nyelvet használni hétköznapi helyzetekben (pl. turisztikai, munkavállalói, fogyasztói).
- Ismerje meg más népek gondolkodásmódját, szokását és kultúráját, fogadja el ezeket és tartsa tiszteletben.
- Sajátítsa el a hatékony nyelvtanulás módszereit, a nyelvtanulást segítő eszközök használatát (pl. szótár).
- Rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- A tehetséges tanulókat ösztönözzük állami vagy államilag elismert nyelvvizsgák letételére.
- Mások kultúrájának megismerése által jobban tiszteljék nemzeti értékeinket.
- Külföldinek tudják bemutatni Sárospatakot és környékét, Magyarország fontosabb jellemzőit.
- A diákok az órai munkában egyénileg, párban vagy csoportban eredményesen vegyenek részt, órán kívüli feladataikat önállóan megoldják. Önértékelésük fejlett és reális: ismerik erős és gyenge pontjaikat. Továbbra is fontos motivációjuk fenntartása és további fejlesztése.
- Cél, hogy a 10. évfolyam végére a diákok eljussanak az A2–B1 közötti szintre, melyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik a hosszabb terjedelmű,

autentikus hallott vagy olvasott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban létrehozni. Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak cserélni.

- A 12. évfolyam végére a diákoknak B1–B2 szintű nyelvtudást kell szerezniük, az előző szintnél fejlettebb szókinccsel, szélesebb skálán mozgó, de ismert témákról kell szóban és írásban információt cserélniük, hosszabb szövegeket megérteniük és létrehozniuk.
- Továbbra is lényeges, hogy az idegen nyelvű tananyag felölelje a más tantárgyaknál tanult tartalmakat, de ezeken az évfolyamokon a diákok nyelvi szintje már új tananyag feldolgozását is lehetővé teszi. Fontos, hogy az előző évekhez hasonlóan segítsék a nyelvtanulást az önálló olvasás és az osztálytermen kívüli nyelvi hatások.
- Ebben az életkorban a diákokat segítheti a szabályszerűségek felismerése és azok alkalmazása, de a hangsúly továbbra is a jelentésen, a kontextuson és a kommunikáción van. Ezeken az évfolyamokon kell egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.
- A 12. év végére a diákoknak el kell sajátítaniuk az önálló nyelvfejléshez elengedhetetlen nyelvtanulási stratégiákat.
- Cél, hogy a tanulók sikeres érettségi vizsgát tegyenek.

Óratervek

Kerettanterv (6 évfolyamos)

Tantárgy	7. évfolyam	8. évfolyam	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
Idegen nyelv 1	4,5	4,5	5	5	4,5	4
Idegen nyelv 2	-	-	3	3	3	4

Kerettanterv (5 évfolyamos)

[illegible]

Megjegyzés:

Az Arany János Tehetséggondozó Program 9. előkészítő osztályának előkészítő tantervét lásd helyi tantervünk mellékletében.

A 9. évfolyamtól a tehetséggondozó osztály tantervének célja, tartalma és követelményei megegyeznek az angol nyelv 7-12. tantervének 9-12. évfolyamra vonatkozó részével. A 11. és 12. évfolyamon az AJTP osztályának óraszámai a 7-12. évfolyam óraszámával mellett találhatók.

Követelmények:

- A tanulók teljesítsék a NAT-ban és a helyi tantervben meghatározott követelményeket, és sikeres érettségi vizsgát tegyenek.

Megjegyzés:

A 11. és 12. évfolyamon az emelt szintű érettségi követelményeit (E) betű jelzi. Az emelt szinten meghatározott követelmények magukba foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

Kommunikációs készségek:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló értse meg a rövidebb hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk, elbeszélések lényeges információit, alapvető kommunikációs szándékát.
- Legyen képes egy hallott szövegből az adott helyzetben szükséges információkat megérteni.

Beszédkésztség:

- A tanuló legyen képes önmagáról, családjáról a mindennapi élet eseményeiről idegen nyelven beszámolni.
- Képes legyen idegen nyelven megoldani a mindennapi élet feladatait (pl. vásárlás, útbaigazítás)
- Tudjon idegen nyelven információt kérni és adni.
- Legyen képes részt venni saját érdeklődési körének megfelelő témákkal kapcsolatos beszélgetésben.
- Fejezze ki magát pontosan, egyszerű, világos stílusban.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes megérteni a széles olvasóközönségnek szóló, köznyelven íródott, változatos típusú olyan szövegek lényegét, amelyek témája közel áll mindennapi tapasztalataihoz.
- Tudja alkalmazni az életben általában használt olvasási módokat (globális, szelektív, részletes értés).
- Legyen képes a szöveg értelmezéséhez felhasználni a szöveg szerkezeti sajátosságait és a szövegösszefüggést.

Íráskészség:

- A tanuló legyen képes érthetően kifejezni magát a mindennapi élet általánosan használt szövegfajtaiban.

A részletes követelményeket lásd kétéves bontásban az egyes évfolyamok tantervi követelményeinél.

A témákra, a kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket a tanterv a kerettantervre alapozva kétéves bontásban tartalmazza.

Nyelvi eszköztár

A tanuló legyen képes a tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerésére, és nyelviileg elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használatára a mondat és a szöveg szintjén; az írott és beszélt nyelv funkcionális használatára; a kommunikációs szándék értelmezésére; a különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazására.

Részletesebb követelmények kétéves lebontásban az egyes tantervi egységeknél találhatók.

Témakörök, tartalmak:

Lásd az egyes évfolyamoknál!

Megjegyzés:

A tartalmi elemekre érvényes, hogy kimeríthetetlenek, feldolgozásuk folyamatosan bővülő folyamat, amelyet befolyásol a tanulók életkora, érzelmi és értelmi fejlettsége.

A kommunikációs szándékok és fogalomkörök a kerettantervre alapozva kétéves lebontásban szerepelnek, a 8., 10. és 12. évfolyamnál.

Ellenőrzés és értékelés

- Lásd: Élő idegen nyelv 7-12. ellenőrzés és értékelésénél.

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

Taneszközök:

- egynyelvű és kétnyelvű szótárak
- nyelvtani gyakorlókönyvek
- tanári kézikönyvek és segédkönyvek, munkafüzetek
- országismereti és kulturális ismereteket tartalmazó könyvek
- teszt-könyvek
- adaptált szépirodalmi könyvek (Reader-ek), eredeti szépirodalmi művek
- térképek, videomagnó, videofilmek, diavetítő

Részletes ismereteket lásd az egyes évfolyamoknál!

Nyomtatott taneszköz leírás:

- A. J. Thomson - A.V. Martinet: A Practical English Grammar (+Exercises)
- Michael Swan: Practical English Usage
- Raymond Murphy: English Grammar in Use
- Dr. Budai László: Angol nyelvtani gyakorlatok
- Antal Mária-Heller Anna: Hogyan mondjuk angolul?
- Caroline Bodóczy-Horlai György-Lukács Krisztina: Galaxy X
- Szendrő Borbála: I love words
- L.G. Alexander: Longman advanced grammar
- Dr. Bárdos Jenő-Dr. Sarbu Aladárné: Angol feladatgyűjtemény a középfokú nyelvvizsgálóhoz
- Pelyvás I.-Szabó Cs. - Rovny F.: What...horror! Or perhaps...delight?
- Dr. Szentiványi Ágnes: Angol teszt és fordítási feladatok közép- és felsőfokon
- Salamon Gábor-Zalotay Melinda: Huron's Check Book
- Jobbágy Ilona-Katona Lucia-Kevin Shopland: General Communication Skills and Exercises
- A.S. Hornby: Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English
- Susan Doughty - Geoff Thomson: Problem English
- Véges István: Angol társalgás
- Dohár Péter: Kis Angol nyelvtan
- W. Stannard Allen: Living English Structure
- Oxford Photo Dictionary
- Cambridge First Certificate Examination Practice c. könyvek
- L.A. Hill: Elementary stories for reproduction
- L.A. Hill: Advanced stories for reproduction
- Longman Photo Dictionary Activity Book
- Newsweek (magazin)

Módszerek, eljárások:

Kommunikációs készségek fejlesztése:

Ahhoz, hogy a fentiekben megfogalmazott kommunikációs célt elérjük, lehetőséget kell biztosítanunk, hogy a tanuló

- angolul beszélgessen párban, csoportban, és tanárával,
- használhassa a nyelvet valós célok eléréséért, valamint a készségek gyakorlására,
- vegyen részt különböző nyelvi tevékenységekben (játékok, szerepjátékok, közvélemény-kutatás stb.),
- kreatívan és fantáziával használhassa a nyelvet,
- megvitassa ötleteit, érdeklődését és élményeit, valamint összevesse azt a többiekével,
- alkalmat találjon spontán beszélgetésre az osztály mindennapi eseményeiről,
- saját élvezetére illetve információ szerzésként hallgasson, vagy olvasson nyelvi anyagokat,
- különböző fajtájú, illetve hosszúságú autentikus anyagokat olvasson (brossurák, étlap, dalszöveg, mese, cikk, novella stb.),
- különböző írásbeli nyelvi anyagokat készítsen (hirdetés, üzenet, üdvözlét, levél, fogalmazás, stb.).

Tanulási készségek fejlesztése:

A nyelvi készségek megfelelő megalapozása akkor eredményes, ha a tanuló teljesíti az évfolyamonkénti és készségek szerinti bontásban szereplő követelményeket. Itt most kiemelni a legfontosabbakat. A tanulót meg kell tanítani arra, hogy

- törekedjen a helyes kiejtésre és intonációra,
- kövesse az utasításokat és útbaigazításokat,
- tudjon rákérdezni a jelentésre, tudja tisztázni, amit nem ért,
- kérdezzen, kérdésre válaszoljon, utasítást adjon,
- kérjen és adjon információt, magyarázatot,
- kezdeményezzen és folytasson párbeszédet,
- fejezze ki egyetértését, egyet nem értését, érzéseit, véleményét,
- az olvasott, vagy hallott szöveget globálisan megértse, illetve a számára szükséges információt kiszűrje,
- írjon le, vitasson meg eseményeket.

Angol nyelvi kultúra:

A civilizációs ismeretek megszerzése céljából fontos, hogy a tanulónak lehetőséget biztosítsunk, hogy

- autentikus anyagokkal dolgozzon,
- ismerje meg az életkori sajátosságainak megfelelő irodalmi alkotásokat,
- tanuljon meg angol nyelvű dalokat, mondókákat, közmondásokat,
- vesse össze a magyar szokásokat, kultúrát az angol nyelvi közösségekével,

- felismerje a nyelvben megjelenő kulturális attitűdöket, és megtanulja a társadalmi konvenciók használatát.

Nyelvi tudatosság fejlesztése:

Az általános nyelvi tudatosság eléréséhez a tanulót meg kell tanítani, hogy

- kívülről megtanuljon lexikai egységeket, rövid szövegeket,
- következtessen ki jelentést szövegkörnyezetből és egyéb nyelvi információkból,
- használja a szótárakat, és referencia anyagokat,
- értse meg és használja a formális és informális nyelvezetet a levélírás során,
- tudja kezelni a váratlan helyzeteket,
- alakítsa ki önálló tanulási stratégiáit.

Ennek tudatában érdemes taneszközt választani, illetve megtervezni a tanítás folyamatát.

Javasolt tankönyvek:

A 7. évfolyamtól

- New Headway Elementary
(Liz and John Soars)
- Headway Pre-Intermediate
(Liz and John Soars)

A 9. évfolyam

- Headway Pre-Intermediate
(John Soars, Liz Soars)
- The New Headway Intermediate
(John Soars, Liz Soars)

A 10. évfolyamtól

- The New Headway Intermediate

A 11. évfolyamtól

- The New Headway Upper-Intermediate
- Matrix Intermediate

Szótárak:

- Ország, Magay: Magyar-Angol kézisztár
- Ország: Angol-Magyar kézisztár
- Oxford Student's Dictionary - Intermediate
- Oxford Wordpower Dictionary - Intermediate
- Longman Language Activator - Advanced
- Dictionary of English Language and Culture - Longman
- Oxford Advanced Learner's Dictionary

Nyelvtani gyakorlókönyvek:

- A Basic English Grammar with Exercises

(John Eastwood; Ronald Mackin)

- A Practical English Grammar 1-2

(A.J. Thomson and A.V. Martinet)

- English Grammar in Use
- Munkafüzetek a tankönyvekhez

Megjegyzés

- A szaktanár szabadon választhatja meg, hogy melyik, illetve milyen tankönyvcsaláddal akar dolgozni. Éppen ezért a tanterv nem konkrét tankönyvhöz készült, ugyanis a jelenleg forgalomban lévő tankönyvcsaládok közül egyik sem alkalmas arra, hogy a 7-10. évfolyam kizárólagos tankönyve legyen, de több olyan is van, amelyet jól lehet adaptálni erre az időszakra.

Feltételek:

- Az eredményes idegennyelv-oktatás egyik alapfeltétele a képzett, diplomás nyelvtanár, akinek mind nyelvtudása, mind módszertani képzettsége magas szintű.
- A másik igen fontos alapfeltétel a csoportbontás. Az ideális csoportlétszám 12-15 fő, de a csoport létszáma semmiképpen ne haladja meg a 20 főt.
- A diákok számára szükséges taneszközök általában a tankönyv, a munkafüzet és a szótár.
- A tanár munkáját segíti a kézikönyv, a tesztkönyvek, kézikönyvek, feladatgyűjtemények.
- Szükséges helyi angol kiskönyvtár, melyben a fent említett anyagokon kívül megtalálhatók a csoportlétszámnak megfelelő mennyiségű egy-, illetve kétnyelvű szótárak, a tanár munkáját segítő módszertani segédkönyvek, nyelvtani gyakorlókönyvek, a különféle témájú és nehézségi fokú olvasmányok (reader-ek), valamint más kiegészítő anyagok pl. újságok, melyek lehetővé teszik a tanulók differenciált foglalkoztatását.

- A könyvtár biztosítson referencia anyagokat az országismeret, kultúra tanításához is.
- Az idegen nyelv eredményes oktatásának ma már elengedhetetlen követelménye, hogy minden szaktanárnak legyen egy jó minőségű magnetofonja, amely lehetővé teszi a tananyaghoz kapcsolódó hanganyag lejátszását, mivel a tanulók csak így sajátíthatják el a helyes kiejtést, gyakorolhatják a mindennapi beszéd ritmusát, így fejlődhet eredményesen beszédértési készségük.
- Legyen lehetőség arra, hogy a tanár használhasson írásvetítőt, diavetítőt és videót.

Angol nyelv 7-12. (1. idegen nyelv)

Megjegyzés: Ez a tanterv az általános iskola 4-6. évfolyamának tantervi követelményeire épül.

Részei:

- Angol nyelv 7.
- Angol nyelv 8.
- Angol nyelv 9.
- Angol nyelv 10.
- Angol nyelv 11.
- Angol nyelv 12.

Óraszám: 974

Megjegyzés:

- 7. évfolyam 162 óra
- 8. évfolyam 162 óra
- 9. évfolyam 180 óra
- 10. évfolyam 180 óra
- 11. évfolyam 162 óra
- 12. évfolyam 128 óra

Célok és feladatok:

Lásd: Élő idegen nyelv 7-12. Célok és feladatok

Sajátos megközelítés:

- A tanterv különösen 7. osztályban visszalép a 6. osztályos követelményszintre, mivel a 6. évfolyam befejezésével hozzánk érkező tanulók tudásszintje nagyon különböző és hiányos. Ezért elsősorban a 7. osztály, de szükség esetén a 8. osztály is felzárkóztató jellegű.
- Az iskolánkba érkező 7. osztályos tanulókat nyelvi szintfelmérés alapján csoportokra osztjuk.
- A tanterv azokat a minimum követelményeket tartalmazza, amelyeket a gyengébb tudású csoportnak is el kell érnie, tehát értelem szerint bővíthető

az erősebb csoportban. A tanév során elsősorban félévkor van arra lehetőség, hogy a tanulók - előrehaladásuk alapján - erősebb vagy gyengébb csoportba kerüljenek.

- A 7-8., 9-10. és 11-12. évfolyam tartalmi egységet képez, az elemek felcserélhetők, átcsoportosíthatók. Fontos azonban, hogy a 12. év végére sor kerüljön rájuk. A tartalmi elemekre érvényes, hogy soha nem kimeríthetők, feldolgozásuk fokozatosan bővülő folyamat, amelyet befolyásol a tanulók életkora, érzelmi és értelmi fejlettsége.

Témakörök, tartalmak

Lásd az egyes évfolyamoknál lebontva. A kommunikációs szándékok és a fogalomkörök a kerettanterv alapján kétéves lebontásban szerepelnek a 8., 10. és 12. évfolyamnál.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: a lényeget (a szöveg célját) megérteni, eseménysorokat követni, kulcsinformációkat megérteni, B1: a gondolatmenet lényegét megérteni, véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: a gondolatmenetet követni, véleményeket, érvelést követni, az információkat megfelelő részletességgel megérteni, a szerző álláspontjára következtetni, a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
1.2 A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, tartalma, szerkezete, nyelve világos, tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2:	A vizsgarészben használt szöveg B2: hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, konkrét vagy elvont témájú.

A/
KÉSZSÉG
EK ÉS
SZÖVEGF
AJTÁK

1. Olvasott
szöveg
értése

	rövid, egyszerű, hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, hétköznapi nyelven íródott.	
	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
1.3 Szövegfajták	utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), ismeretterjesztő szövegek, egyszerű elbeszélő szövegek.	publicisztikai írások, (modern) szépirodalmi szövegek.

2. Nyelvhelyesség

	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Készségek	A vizsgázó képes A2: az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,	A vizsgázó képes B2: változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	B1: gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	
	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
2.2 A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatokban, autentikus, esetleg szerkesztett, tartalma, szerkezete, nyelve világos, tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: rövid, egyszerű, hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: témáját felismerni, lényegét megérteni, kulcsfontosságú szavait megérteni, legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: gondolatmenetét nagy vonalakban követni, egyres tényyszerű részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: gondolatmenetét részleteiben is követni, megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára, megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
3.2 A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, akusztikai minősége kifogástalan, hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban	A vizsgarészben használt szöveg

	nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, lassú, de még normál beszédtempójú, a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, tisztán artikulált, tartalmilag kifejezetten egyszerű,	
	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
	B1: hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, normál tempójú, a standard kiejtés(ek)hez közel álló, tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3 Szövegfajták	közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), beszélgetések, telefonbeszélgetések, műsorrészletek, riportok, interjúk, beszámolók.	általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Készségek	A vizsgázó képes a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd <i>Témakörök</i> című részt), A2: a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	B1: ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, meglévő szókincsét változatosan használni, a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani, az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni, a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával, összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
4.2 Szövegfajták	rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), üdvözlőlap, meghívó magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	olvasói levél, cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Készségek	A vizsgázó képes a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak	A vizsgázó képes B2:

	megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni), A2: saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejezni, a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B/ Témakörök

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak. A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) Családi élet, családi kapcsolatok A családi élet mindennapjai, otthoni teendők Személyes tervek	A család szerepe az egyén és a társadalom életében Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	A másik ember külső és belső jellemzése Baráti kör A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel Női és férfi szerepek Ünnepek, családi ünnepek Öltözködés, divat Vásárlás, szolgáltatások (posta) Hasonlóságok és különbségek az emberek között	Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése A fogyasztói társadalom, reklámok Társadalmi viselkedésformák
TÉMAKÖR	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
3. Környezetünk	Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek A városi és a vidéki élet összehasonlítása	A lakóhely és környéke fejlődésének problémái

	Növények és állatok a környezetünkben Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? Időjárás	A természet és az ember harmóniája A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	Diákmunka, nyári munkavállalás Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	Napirend, időbeosztás Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) Étkezési szokások a családban Ételek, kedvenc ételek Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben Gyakori betegségek, sérülések, baleset Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	 Az étkezési szokások hazánkban és más országokban Ételspecialitások hazánkban és más országokban A kulturált étkezés feltételei, fontossága A szenvedélybetegségek A gyógyítás egyéb módjai
TÉMAKÖR	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet Kulturális események	A szabadidő jelentősége az ember életében A művészet szerepe a mindennapokban Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés	A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra

	Nyaralás itthon, illetve külföldön Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	Népszerű tudományok, ismeretterjesztés A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C/ Kommunikációs helyzetek és szándékok

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Thank you very much/Thanks; emelt szinten: Thank you ever so much. It was so nice of you to do that, stb.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Excuse me. Pardon? etc.
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Good morning. Hello, Tom. Hi. Hello, how are you? Fine, thank you. And you? Goodbye. See you later, etc.
Bemutakozás, bemutatás és ezekre reagálás	My name's ... Have you met Tom? Nice to meet you, etc.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	XYZ, five two double one six eight. Hello, this is Tom Smith speaking. Can I speak to Mr Jones? Speaking. Thanks for calling. Bye, etc.
Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Dear Tom, Dear Sir/Madam Best wishes

	Love Looking forward to hearing from you. Yours sincerely, etc.
Szóbeli üdvözlőküldés	Give my regards to ..., etc.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you? How are you doing? Fine./OK./ Not very well, I'm afraid. What's the matter? Actually, I'm suffering from...,etc.
Köszönet és arra reagálás	Thank you. Thanks. It's very kind of you. You're welcome. It's all right. My pleasure, etc.
Kommunikációs szándékok	Példa
Bocsánatkérés és arra reagálás	I'm sorry. I do apologize. That's all right. Never mind, etc.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Merry Christmas. Happy Birthday. Congratulations. Thank you. Have a nice holiday. Thanks, the same to you, etc.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	It was most kind of you, etc.
Sajnálkozás, csalódottság	Sorry to hear that. I regret it, etc.
Öröm	Great! I'm so glad, etc.
Elégedettség, elégedetlenség	That's fine. I'm quite happy with that. That wasn't very good. I'm tired of it, etc.
Csodálkozás	I can hardly believe it. Amazing, isn't it? etc.
Remény	I'm looking forward to... I hope.. I can hardly wait for..., etc..
Félelem, aggodalom	I'm worried about him. It was really frightening, etc.
Bánat, elkeseredés	I'm sorry to hear that. I'm disappointed, etc.
Bosszúság	Oh, no! I'm fed up with it, etc.
Együttérzés	I am sorry. Oh, dear. I'm sorry to hear that, etc.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	What do you think? I think it's unfair, etc.
Érdeklődés, érdektelenség	Are you interested in sports? I'm interested in ... I'm not keen on it, etc.
Tetszés, nem tetszés	I think it's great. I don't like it, etc.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	You're right. You're wrong, etc.
Egyetértés, egyet nem értés	I agree. I doubt it. I don't agree with it, etc.
Helyeslés, rosszallás	That was fine. It wasn't very nice of you, etc.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	I don't think so. I'm afraid you are wrong, etc.
Elismerés kifejezése, dicséret, és arra reagálás	That was really nice. Well done. Thank you, etc.
Közömbösség	I don't mind, etc.
Ígéret	I promise. I'll do it, etc.
Akarat, szándék, terv	I'd like an ice-cream. I'm going to buy a house, etc.
Kívánság, óhaj	I'd like to travel to ... I want to pay, etc.
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	I can understand French. He may be at home. People must sleep sometimes.

	I have to leave now. It's time to go, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	She must be tired. I'm not sure, etc.
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	I prefer tea to coffee. I'd rather have a rest. What would you prefer? etc.
Kritika, szemrehányás	You had better stay at home. You shouldn't have done it.

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	It's a pen. The boy talking to Jane is my brother, etc.
Dolgok, események leírása	First he talked to his parents, then he phoned his friend. While waiting for the bus he saw an accident, etc.
Információkérés	When will the plane land? At 6.40. How do you spell your name? J-O-N-E-S. Can you tell me the way to the station, please? etc.
Igenlő vagy nemleges válasz	Did you see him? Yes, I did./No, I didn't, etc.
Tudás, nem tudás	Do you know his name? I have no idea, etc.
Válaszadás elutasítása	Can you tell me the way to ...? I'm afraid, I can't, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	He must be at home. He can't be there. Maybe he is right, etc.
Ismerés, nem ismerés	Do you know Peter? Yes, I've already met him, etc.
Feltételezés	I suppose I can come, etc.
Emlékezés, nem emlékezés	I remember saying that. I don't remember where I put it, etc.
Indoklás (ok, cél)	I didn't go walking because it was raining. We left early in order to avoid the traffic jam.

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Could you give me a pen? Would you pass me the sugar, please? I'd like you to ..., etc.
Felszólítás, tiltás, parancs	Keep off the grass. You must not smoke here, etc.
Javaslat és arra reagálás	Let's go out tonight. Good idea. Why don't we go to the cinema? I'd prefer to stay at home. I suggest going to Prague. I'd rather not, etc.
Rendelés	I'll have a Coke, please, etc.
Meghívás és arra reagálás	Would you like to come to a party? Yes, I'd love to. Let's meet on Sunday. Sorry, I can't make it ..., etc.
Kínálás és arra reagálás	Have some cheese. Thank you. Would you like another drink? No, thank you, etc.
Reklamálás	This doesn't work. I have a complaint, etc.
Tanácskérés, tanácsadás	What shall I do? Why don't you....? I think you should ..., etc.
Figyelmeztetés	I think you shouldn't ..., etc.
Engedély kérése, megadása, megtagadása	May I go out? Yes, of course./I'm afraid, not, etc.
Segítségkérés és arra reagálás	Will you do this for me? Certainly./Yes, of course, etc.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Shall I carry it for you? That's very kind of you, etc.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Sorry, what did you say his name was? Could you repeat it, please? etc.
Nem értés	Sorry, I don't understand, etc.
Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? etc.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? etc.
Beszélési szándék jelzése	I'd like to say/tell you ... I say..., etc.
Téma bevezetése	I'll tell you what... The question is... The trouble is ..., etc.
Témaváltás	That reminds me... Talking of holidays ..., etc.
Félbeszakítás	Sorry to interrupt you. Can I say something? Could I come in here? etc.
Megerősítés, igazolás	Yes, sure... It is, isn't it? etc.
Körülírás	To put it in another way, etc.
Példa megnevezése	A vehicle, for example a bus. A vehicle, like a bus. If I had, say, an hour to wait, etc.
Beszélgetés lezárása	Right ...OK. Well, it's been nice talking to you, etc.

D/ Nyelvtani szerkezetek és szókincs

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A mellékelt lista tájékoztató jellegű, a nyelv természetéből adódóan nem teljes.

Az alábbi táblázatban az egyes nyelvtani szerkezetek azon a szinten jelennek meg, ahol először megtanítjuk őket. A példák a használatnak ezt az egyszerű szintjét illusztrálják. Természetesen magasabb nyelvi szinteken az egyes nyelvi jelenségek összetettebb használata is megjelenik.

Pl: Articles: A2 szint - He is at school.

B1 szint - Being a teacher he spends half of his life at the school.

Present Continuous: A2 szint: I am watching television at the moment.

B2 szint: She is always complaining about her teachers.

A középszintre vonatkozó táblázatban dőlt betűvel jelöljük azokat a szerkezeteket, amelyeket csak B1 szinttől kell produktívan használni. Ezek is előfordulhatnak azonban az A2 szintű feladatokban, de aktív használatuk nem szükséges a feladatok megoldásához.

Az emelt szintre vonatkozó táblázatban dőlt betűvel szerepelnek azok a szerkezetek, amelyek produktív használata B2 szinten nem szükséges a feladatok megoldásához.

KÖZÉPSZINT

<i>Nyelvtani szerkezet</i>	Példa
Articles (definite, indefinite, zero)	Iron is a metal. I love the seaside. He is at school.
Nouns (singular and plural, countable uncountable)	child, children, people, etc. How many disks have you got? a cup of tea, a piece of cake, etc. There are some pencils in the bag. Have you got any brothers? There's some water in the vase. There isn't any milk left. I haven't got much time. He's got a lot of friends.
Adjectives (regular and irregular, comparison)	good, better, best, etc. Tom is younger than Sue. She is the most intelligent of all. The town is less polluted now. I'm as tall as you.

	It's too difficult. He isn't old enough to drive.
Possession	It's my life. Is this yours? I didn't have many friends at school. He's Kate's brother. the corner of the room etc.
Adverbs	He drives fast. This is a problem everywhere in the world. I always make my bed. She has just arrived.
Prepositions, prepositional phrases	on the left, at the top, at the bottom, in the background, through the forest, along the river, etc.
Conjunctions, linking words	and, or, but, because, so, therefore, that's why, although, etc.
Forms of the verb (infinitives, gerund and participles)	I don't know how to get there. I like reading. Let me see, etc.
<i>Nyelvtani szerkezet</i>	Példa
Auxiliaries/ Modal verbs	I am singing. He has left. Where do you live? You should ask her. I can swim. May I open the window? He could swim at the age of two. Did you manage to pass the exam? I must read it.

	You needn't come. Do we have to be there? Children mustn't smoke.
Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
Present Simple Passive	This car was made in Britain.
Present Continuous	Why is she crying? I am watching television at the moment.
<i>Present Perfect Simple</i>	Have you finished? I've lived here for 10 years.
<i>Present Perfect Passive</i>	<i>The letters have been sent.</i>
<i>Present Perfect Continuous</i>	<i>I have been learning French for 10 years.</i>
Past Simple	Where did you go yesterday?
Past Simple Passive	When was this house built?
Past Continuous	What were you doing at five yesterday?
<i>Past Perfect</i>	<i>He realised what he had done.</i>
Future with will	He'll be 18 next month. OK. I'll take the dog for a walk. I don't think I'll pass the exam.
<i>Passive Future</i>	<i>The exhibition will be closed on Monday.</i>
Going to	What are you going to do on Sunday? Look at the sky, it is going to rain.
Reported Speech (with the reporting verb in the present)	I don't know where he lives. Tell him to stop it.
<i>Reported Speech (with the reporting verb in the past)</i>	She said she was tired.

	<i>I asked him if we had met before.</i> <i>He told me he was very tired.</i>
Conditional Clauses 1st 2nd	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would go to the Zoo.
Conditional Clauses 3rd	<i>If you had come, we would have had a good time.</i>
Relative clauses defining	The book I am reading at the moment is very good.
Nyelvtani szerkezet	Példa
Relative clauses non-defining	<i>Shakespeare, who was a famous playwright, was born in Stratford.</i>
Time clauses with future meaning	When Dad comes home, he'll be angry with you.
Clauses of purpose	<i>I helped him so that he could pass his exam.</i>
Wish	<i>I wish I had a dog.</i>
Question-tags	He is a teacher, isn't he? I'm a good girl, aren't I? They went to the cinema, didn't they?

EMELT SZINT

<i>Nyelvtani szerkezet</i>	<i>Példa</i>
Modal verbs with perfect infinitive	You should have told her. They may have come home. It must have been a very good holiday.
Future Continuous	<i>This time tomorrow I'll be flying over the ocean.</i>
<i>Future Perfect</i>	<i>By the end of this year they will have been married for 20 years.</i>
Past Perfect Continuous	I was tired. I had been working all day.
Present Continuous Passive	<i>Our flat is being redecorated.</i>
Past Continuous Passive	<i>We had to climb the stairs because the lift was being repaired.</i>
Participle clauses	Preparing for my test, I reviewed the last three chapters. Having finished lunch, we went back to work.
<i>Would (past habits)</i>	<i>I would go to the river every day when I was a young girl.</i>
<i>Wish (state verbs/ action verbs)</i>	<i>I wish you would help me.</i>
<i>Wish (unfulfilled actions)</i>	<i>I wish I hadn't said that.</i>
<i>Gerund and infinitive in idiomatic expressions,</i>	<i>It's no use talking to him.</i> <i>There's no point in waiting here.</i> <i>If we are to catch the train, we should leave immediately.</i> <i>He went there only to find that everybody had left.</i>
Conditionals – mixed type	If we had bought a map, we would know where we are.
<i>Inversion (for emphasis)</i>	<i>Hardly had he arrived when he had to leave again.</i> <i>Not only did he arrive late, but he also forgot to bring a present.</i>
<i>Subjunctive</i>	<i>She insisted that she help her.</i> <i>It's funny that you should say that.</i>

A vizsga szókincsének alapjául a mai angol köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

Ellenőrzés, értékelés

Lásd: Élő idegen nyelv 7-12. ellenőrzés és értékelésénél.

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Általános bevezető. Eszközök, módszerek, tankönyvek

Feltételek:

- Diplomás angol nyelv szakos tanár

Angol nyelv 7.

Évi óraszám: 162

Heti óraszám: 4,5

Cél:

- A nyelv megkedveltetése, a nyelvtanulás iránti érdeklődés felkeltése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet (életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével).
- Az angolszász országok kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének, szokásainak megismertetésével az érdeklődés felkeltése más népek iránt.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közötti hasonlóságok és különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- A rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszerinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	4,5
Évi óraszám	162
TÉMAKÖRÖK	
Az én világom	10
A család és barátok	10
Ház, lakás	10
Mindennapi életünk	10
Az iskola	10
Egészség, betegség	10
Vásárlás	12
Étkezés	10
Öltözködés	5
Telefonálás	4
Utazás	10
Szabadidő, szórakozás	10
Országismeret	5
Összesen:	116 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15
Ismétlés	21
Szabadon felhasználható	10
Összesen:	162 óra

Megjegyzés

- A dolgozatírásra szánt óra azért ilyen sok, mert benne van az előkészítés és a javításra szánt óra is.
- A szabadon felhasználható órakeret felhasználható nyelvtani gyakorlásra vagy a tankönyvben nem szereplő tananyag megtanítására.

Témakörök, tartalmak 7.

Cél:

- A mindennapi élet társalgási témaköreinek bemutatása.
- 750 aktív és 200 passzív lexikai egység elsajátíttatása (a szókincs tanítása ebben a témában a leghangsúlyosabb).
- A tanult szókincsre építve a tanulók kommunikatív készségének fejlesztése szóban és írásban.
- Alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.
- Törekvés a helyes intonációra, a megfelelő beszédtempó elérésére.
- Az angolszász kultúra, művészet és gondolkodásmód megismertetése által a tanulók tartsák tiszteletben más népek hagyományait, szokásait, életmódját és legyenek nyitottak azok megismerésére.

1. Az én világom

- személyi adatok, bemutatkozás, mit szeretek, mit nem, önjellemzés (külső és belső tulajdonságok)

2. A család és a barátok

- a családtagok bemutatása, rokonok (nagybácsi, nagynéni stb.)
- a családtagok külső és belső jellemzése, barátok, emberek külső és belső jellemzése
- foglalkozások

3. Ház/lakás

- mi hol van a lakásban, a lakás, ház bemutatása, a bútorok és a körülöttünk levő tárgyak nevei, állatok és növények a ház körül

4. Mindennapi életünk

- a mindennapi élet tevékenységei, napszakok, időpontok, napirend ismertetése
- házimunka

5. Az iskola

- tantárgyak, tanórai kérések, kérdések, utasítások, egy nap az iskolában

6. Egészség, betegség

- az emberi test részei, gyakori betegségek és tüneteik
- egészséges életmód, az orvosnál

7. Vásárlás

- mindennapi bevásárlás, üzletek, alapvető árucikkek, vásárlás egy üzletben
- számok, színek

8. Étkezés

- mindennapi étkezéseink, alapvető élelmiszerek és italfajták, kínálás
- étkezési szokások
- kifejezni éhséget, szomjúságot, kérni ételt, italt; kínálni, azt elfogadni és visszautasítani

9. Időjárás

- időjárási viszonyok, érdeklődés az időjárásról, évszakok
- leírni és kommentálni az időviszonyokat
- idő (perc, óra, nap, hét, időpont, dátum kifejezése)

10. Telefonálás

- telefonpárbeszéd

11. Öltözködés

- ruhadarabok, kellékek nevei, az ember külső és belső leírása

12. Utazás

- előkészületek az utazáshoz, utazási eszközök és módok
- útbaigazítást kérni és adni

13. Szabadidő, szórakozás

- szabadidős tevékenységek, sport az iskolában
- a népszerű sportágak nevei
- tévé, videó, számítógép és olvasás

14. Országismeret

- London nevezetességei

15. Mondókák. Néhány dal és / vagy néhány rövid vers,

Kommunikációs szándékok 7.

Lásd a 8. évfolyam helyi tantervénél!

Fogalomkörök 7.

Lásd a 8. évfolyam helyi tantervénél!

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből a fontos információt kiszűri;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megért; ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti.

Beszédképesség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel,
- eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédben,
- beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti;
- egyszerű, képekkel illusztrált szöveget megért;

- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlés) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényyszerű információt közvetítő szöveget ír.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: A fentebb leírt követelményeknek és gyakorlási módoknak megfelelően.
- Írásban: Évi 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - nyelvtani és kommunikatív jellegű kiegészítések
 - mondatmodellek, fordítás magyarról angolra
 - személyes jellegű kérdések megválaszolása
 - bemutatkozó levél írása
 - átalakításos nyelvtani feladatok

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- Budai dr. Angol nyelvtani gyakorlatok
- A Basic English Grammar with Exercises
- A Practical English Grammar 1.

Taneszközök:

- videómagnó, videókazetta, TV
- diavetítő, diák Londonról vagy videofilm Londonról
- magnókazetta, munkafüzet a tankönyvhöz
- angol-magyar kézisótár, magyar-angol kézisótár
- fénymásoló papír
- szemléltető képek Londonról, térkép Londonról

Ajánlott irodalom:

- Start with English Readers (Stage 1)
- Streamline Graded Readers (Stage 1)
- Oxford Graded Readers (Stage 1)
- Longman Classics

Módszerek:

- a szöveg lényegére utaló kérdések alkotása és megválaszolása
- páros és frontális munka; szerepjátékok
- a feldolgozott szöveg összegzése és vonatkoztatása a tanulóra
- hangkazetták használata
- képleírás
- hiányos szöveg kiegészítése
- videofilm megtekintése

Javasolt tankönyv:

- Headway Elementary

Feltételek:

- Diplomás angolnyelv szakos tanár
- Csoportbontás. Ideális csoportlétszám: 12-15 fő. A csoport létszáma ne haladja meg a 20 főt.

Angol nyelv 8.

Óraszám: 162

Heti óraszám: 4,5

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása, ismereteik folyamatos bővítése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók eszközként tudják alkalmazni a nyelvet, életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével.
- Az angolszász országok kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének, szokásainak megismertetésével az érdeklődés felkeltése más népek iránt.
- Az angol és az anyanyelv közti hasonlóságok és különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése.
- A rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	4,5
Évi óraszám	162
TÉMAKÖRÖK	
Emberi kapcsolatok	10
Tágabb környezetünk	15
Természeti környezetünk	5
Utazás	5
Egészség, betegség	10
Az iskola világa	10
Étkezés	17
Szabadidő, szórakozás	15
Környezetvédelem	6
Kultúra	10
Összesen:	103 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15
Ismétlés	20
Könyvtárlátogatás	2
Szabadon felhasználható	22
Összesen:	162 óra

Megjegyzés:

- A szabadon felhasználható órakeret felhasználható nyelvtani gyakorlásra, vagy a tankönyvben nem szereplő témák megtanítására.

Cél:

- A mindennapi élet társalgási témaköreinek bemutatása.
- 1300 aktív és 400 passzív lexikai egység elsajátíttatása (a szókincs tanítása ebben a témában a leghangsúlyosabb).
- A tanult szókincsre építve a tanulók kommunikatív készségének fejlesztése szóban és írásban.
- Az alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.
- Törekvés a helyes intonációra, a megfelelő beszédtempó elérésére.
- Az angolszász kultúra, művészet és gondolkodásmód megismertetése által a tanulók tartsák tiszteletben más népek hagyományait, szokásait, életmódját és legyenek nyitottak azok megismerésére.

1. Emberi kapcsolatok

- családi élet, ünnepek (karácsony, húsvét, születésnap, stb.)

2. Tágabb környezetünk

- városi élet, vidéki élet, városi közlekedés
- szülőfalum / szülővárosom bemutatása, lakóhelyünk nevezetességei

3. Természeti környezetünk

- a növény- és állatnevek bővítése

4. Utazás

- főbb közlekedési eszközök

5. Egészség, betegség

- gyakori betegségek (az előzőleg tanultak bővítése)
- panaszok
- az orvosnál

6. Az iskola világa

- az osztályom / az iskolám bemutatása

7. Étkezés

- ételkészítés, az ehhez szükséges hozzávalók, eszközök nevei
- tipikusan magyar ételek, angol ételek

8. Szabadidő, szórakozás

- mozi, színház, filmfajták, véleménynyilvánítás egy filmélmény vagy színházi élménnyel kapcsolatban
- rádió, TV, műsorok
- sport, téli sportok, teremsportok, vízi sportok stb.; tipikusan angol sportok
- olvasás (könyvtárlátogatás)

9. Környezetvédelem

- Földünk nevezetes tájai

10. Kultúra

- egy-két adaptált történet, vers feldolgozása
- híres emberek
- néhány dal és / vagy vers

Kommunikációs szándékok 8.

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,
- bemutatás, bemutatkozás,
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- engedélykérés és arra reagálás,
- köszönet és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás,
- személyes levélben megszólítás, és elbúcsúzás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás,
- öröm,
- elégedettség, elégedetlenség,
- csodálkozás,
- remény,
- bánat,
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés,
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség,

- ígéret,
- szándék, terv,
- dicséret, kritika.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- események leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás,
- bizonyosság, bizonytalanság.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- tiltás, felszólítás,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés,
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre.

Fogalomkörök 8.

- cselekvés, létezés, történés kifejezése.
- birtoklás kifejezése,
- térbeli viszonyok,
- időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi viszonyok,
- minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztet;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédképesség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket feltesz,
- eseményeket elmesél;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- egyszerű párbeszédben részt vesz;
- fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- egyszerű történetet megért; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlés, baráti levelet) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír;
- kb. 50-70 szavas jellemzést, beszámolót ír.

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.

Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best.Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from),	

	I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmeik és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	Jane has lost her money.	How come?

	Tom is twenty. This is a book for you.	Is he? What a surprise!
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.
Félelem:	I'm afraid/worried...	
Együttérzés:	I'm sorry! Oh, dear.	

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough. .
Valaki igazának /elismerése és el nem ismerése: Érdeklődés:	You are right. You are wrong. Really?	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French?	I can understand French

	Are you able to ride a horse?	I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.
Szükségesség:	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes..
Lehetőség:	It may rain. She might be late.	
Ígéret: Előrejelzés:	Will you come and meet me at the station? It will rain...	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika:		It's great. It's a good idea. I'm not so keen on it. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive?	Yes, I did At 6 p.m.

	How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me..
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás: Figyelemfelhívás, figyelmeztetés:	Keep off the grass. You must not smoke here. Don't go there! How about!	
Javaslat és arra reagálás::	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague. Shall we...	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema?	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but...

Segítség felajánlása és elfogadása:	Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday. Can I help you...?	No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. Yes, please. No, thank you. I am sorry, I can't.
Tanácsadás, szemrehányás:	You should / shouldn't	

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés Question-tag	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was? It's nice, isn't it?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.

Fogalomkörök 8.

Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		<i>Present Perfect Simple</i>	<i>Have you done your room?</i> <i>I haven't finished it yet..</i>
		Present Perfect Continuous	Your hands are dirty. What have you been doing? I have been learning English for two years.
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday
		Past Continuous	What were you doing at five yesterday?
			I was watching TV when he phoned.
			I realised that we had met before.
		Past Perfect	I used to play a lot when I was a small child.
		Used to	
	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?

		Future with Will	When will you be fourteen?
Birtoklás kifejezése		Past forms of have Have with will	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porshe when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		Possesive pronouns Genitive 's Of Whose?	Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room He's a friend of Peter's.
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top of/at the bottom of, on the left hand side...
Időbeli viszonyok		Adverbs of time with Present Perfect Simple	already, yet, just
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time?	Now, in the morning

		What's the time?	Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.
	<i>Időtartam</i>	<i>How long?+Past Simple</i> How long? + Present Perfect How long? + Present Perfect Continuous	<i>How long were you in hospital? For two weeks.</i> How long have you known him? How long have you been living.
Mennyiségi viszonyok		Irregular and regular plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one. two...
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. How much money have you got? I've got a lot of/little money. <i>A cup of tea, a piece of cake</i>
			<i>All, both, none, neither</i> <i>Each, every</i> a lot of, little, few
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives)	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. <i>She is the most intelligent of all.</i>

		Irregular adjectives	<i>I'm as tall as you.</i> Good, bad ...(better, worse)
			What's it like? What colour is it? <i>What does it look/taste/sound/feel like?</i> <i>It's too big, It's not small enough.</i>
Modalitás			
		<i>Should/shouldn't</i>	<i>You should ask her.</i>
		Can (ability) <i>Can/could/may (permission)</i>	I can swim. Can/could/may I open the window?
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		<i>Have to (Past)</i>	<i>Did you have to be there?</i>
		<i>Musn't</i> be able to	<i>Children mustn't smoke.</i>
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because, while, when
		<i>Conditional I., II.</i>	<i>We'll stay at home if it rains.</i> <i>If I were you, I would buy it.</i>
		<i>Time clauses with future meaning</i>	<i>When dad comes home, he'll be angry with you.</i>
		<i>Infinitive to express purpose</i>	<i>I've been to London to visit the Queen.</i>
	Óhajtó mondatok	I wish / If only	I wish you were here.

Függő beszéd		<i>Reported speech with present reporting verb</i>	<i>He says he is tired.</i> <i>I don't know where he lives.</i> <i>Tell him to stop it.</i>
Szövegösszetartó eszközök		Névelők Some+plural noun any+plural noun Some +singular noun Any + singular noun Nominative and accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns Reflexive pronouns	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody,nobody, everybody ... myself...

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a fentebb leírt követelményeknek és a gyakorlási módnak megfelelően
 - Írásban: évi 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés
 - A nagydolgozatok témái lehetnek:
- nyelvtani és kommunikatív gyakorlatok
 - fordítás magyarról angolra (mondatmodellek, nyelvtani szerkezetek)
 - átalakításos nyelvtani feladatok
 - nem hivatalos levél írása
 - hiányos mondatok

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- videomagnó, videokazetta, TV
- magnókazetta a tankönyvhöz
- kézisótárak
- nyelvtani gyakorlókönyvek, pl. Practical English Grammar
- fénymásoló papír
- Graded Readers, Longman Classics

Módszerek:

- igaz-hamis állítások
- a szöveg lényegére utaló kérdések alkotása és azok megválaszolása
- hiányos szövegek kiegészítése
- a feldolgozott szöveg összegzése, vonatkoztatása a tanulóra
- képleírás
- szavak tematikus csoportosítása
- szerepjátékok
- párbeszédek memorizálása és átalakítása
- „Open-dialogues”
- önálló párbeszéd készítése

Tankönyv:

- Headway Elementary és Headway Pre-Intermediate

Személyi feltételek:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 9.

Évi óraszám: 180

Heti óraszám: 5

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet (életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével).
- Az angolszász országok kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének, szokásainak megismertetésével az érdeklődés felkeltése más népek iránt.
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése, a tanulók kommunikációs készségének fejlesztése szóban és írásban egyaránt.
- Önálló szövegszerkesztési készség fejlesztése (pl. bekezdésekre tagolás).
- A rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek alkalmaztatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használata.
- Nagyobb szerepet kapjon az egyéni illetve az otthoni előkészítő munka.
- Az angol nyelvi ismereteik járuljanak hozzá a tanulók anyanyelvi kultúrájának fejlesztéséhez.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	5
Évi óraszám	180 óra
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	10
Tágabb környezetünk	20
Az iskola világa	5
Utazás külföldre	10
Tudomány és technika	12
Vásárlás	10
Egészség, betegség	12
Szórakozás	10
Országismeret	20
Összesen:	108 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15
Egyéb írásbeli feladatok	8
Ismétlés	10
Szabadon felhasználható	7
Fordítási gyakorlatok	10
Házi olvasmányok feldolgozása	4
Összesen:	180 óra

Megjegyzés:

- A szabadon felhasználható órát egyrészt a nyelvtani struktúrák gyakorlására, elmélyítésére lehet használni.
- Másrészt: amennyiben az általunk használt tankönyv leckéinek témái nem esnek egybe a kerettantervben és a helyi tantervben megfogalmazott témakörökkel, a fennmaradó órákkal ki lehet egészíteni.

Témakörök, tartalmak 9.

Cél:

- A mindennapi élet társalgási témaköreinek bemutatása.
- 1800 aktív és 700 passzív lexikai egység elsajátíttatása (a szókincs tanítása ebben a témában a leghangsúlyosabb)
- A tanult szókincsre építve a tanulók kommunikatív készségének fejlesztése szóban és írásban.
- Az alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.
- Törekvés a helyes intonációra, a megfelelő beszédtempó elérésére.
- Az angolszász kultúra, művészet és gondolkodásmód megismertetése által a tanulók tartsák tiszteletben más népek hagyományait, szokásait, életmódját és legyenek nyitottak azok megismerésére.
- Az angol nyelvi fordulatok elsajátíttatása, az elsajátított ismeretek tudatos és automatikus alkalmazása.

1. Ember és társadalom

- az élet fordulópontjai, önéletrajz (nem hivatalos)
- a családtagok, rokonok, barátok bemutatása, részletes jellemzése (külső és belső tulajdonságok, érdeklődési kör)
- közösségek jellemzése (iskola, osztály)
- ünnepeink (karácsony, húsvét); ünnepek Angliában

2. Tágabb környezetünk

- vidékünk részletes bemutatása; Sárospatak bemutatása
- településtípusok

3. Az iskola világa

- a diákok élete, (órarend, tanítási év rendje, szünidő)

4. Utazás külföldre

- a közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés
 - utazás vonattal
 - nyaralás külföldön és belföldön, egy körutazás megtervezése
-
- az egyéni és társas utazás előnyei és hátrányai

5. Tudomány és technika

- technika az otthonunkban (számítógépek, háztartási gépek), a technikai eszközök szerepe mindennapjainkban

6. Vásárlás

- egy áruházban
- öltözködés, divat

7. Egészség, betegség

- egészséges életmód
- a fontosabb gyógyszerek nevei
- sportolás, kedvenc sport, iskolai sport

8. Szórakozás

- a színház és mozi világa
- olvasás, könyvélmények
- a modern és klasszikus zene

9. Országismeret

- Anglia, az USA és Magyarország néhány nagyvárosa és azok nevezetességei.

10. Aktuális témák

Kommunikációs szándékok 9.

Lásd a 10. évfolyam kerettantervében!

Fogalomkörök 9.

Lásd a 10. évfolyam kerettantervében!

A továbbhaladás feltélei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni;
- értsen meg egyszerű beszédhelyzetekben feltett kérdéseket és tudjon rájuk reagálni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- köznyelven megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgást követni;
- tudjon lakóhelyéreől külföldi vendégeknek rövid tájékoztatást adni;
- tudjon mindennapi témákról egyszerű beszélgetést folytatni, beszédszándékát legyen képes kifejezni;
- tanuljon meg néhány dalt és / vagy verset.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 150 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelven megírt szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 150 szavas köznyelven megírt szöveg lényegét megérteni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai illetve irodalmi szöveget követni;
- tudjon rövidebb (10-16 soros) ismeretlen szöveget néma olvasással megérteni, ha az csak 4-6 olyan ismeretlen szót tartalmaz, melyek jelentése a szövegösszefüggésből kikövetkeztethető;
- legyen képes hosszabb – legfeljebb egy oldalnyi – a tanterv témáihoz kapcsolódó egyszerű stílusú szöveg, analitikus olvasására;
- kb. 150 szavas köznyelven megírt szöveg lényegét megérteni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai illetve irodalmi szöveget követni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas, tényszerű információt közvetítő, néhány bekezdésből álló szöveget írni;
- gondolatait változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján szöveggé rendezni, egyszerű közléseket írásban megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat létrehozni;
- változatos közlésformákat (leírás, elbeszélés, jellemzés) használni;
- legyen képes 10-16 soros a tantervi témakörökhöz kapcsolódó szöveget írásban összegezni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: A fentebb leírt követelményeknek és a gyakorlási módoknak megfelelően, folyamatosan.
- Írásban: Évi 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - nyelvtani és kommunikatív jellegű kiegészítések
 - fordítás angolról magyarra
 - fordítás magyarról angolra
 - transzformációs gyakorlatok
 - levélírás vagy fogalmazás írása
 - választásos teszt
 - egyéb jellegű feladatok

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- videolejátszó, videokazetták
- magnó, kazetták
- fénymásoló papír
- térkép az USA-ról és Magyarországról
- diavetítő, diák

Nyomtatott taneszköz leírás:

- Spotligh on Britain
- Spotlight on the USA

- A Practical English Grammar (1-2)

Ajánlott irodalom:

- Start with English (Stage 3)
- Streamline Graded Readers (Stage 3)
- Oxford Graded Readers (Stage 3)
- Longman Classics

Módszerek:

- behelyettesítés, felelet-kiválasztás, transzformáció
- hibás mondatok javítása
- tesztek
- mondatok fordítása magyarról angolra
- szerepjátékok
- önálló párbeszédszerkesztés adott szituációkban
- képleírás

Javasolt tankönyv:

- Headway Pre-Intermediate és Headway Intermediate

Személyi feltételek:

- diplomás angol szakos nyelvtanár

Angol nyelv 10.

Évi óraszám: 180

Heti óraszám: 5

Cél:

- A nyelvtanulás iránti érdeklődés fenntartása.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet (életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével)
- Önálló szövegszerkesztési készség fejlesztése.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek alkalmazása, a tanulást segítő eszközök célszerű használata.
- Nagyobb szerepet kapjon az otthoni egyéni előkészítő munka.
- Az angol nyelvi ismereteik járuljanak hozzá a tanulók anyanyelvi kultúrájának fejlesztéséhez.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	5
Évi óraszám	180 óra
TÉMAKÖRÖK	
Személyi adatok	8
Család	8
Egyén és környezete	10
Iskolai élet	10
Szolgáltatások	10
Étkezések	10
Egészség, betegség	8
A munka világa	10
Szabadidő, szórakozás	8
Tágabb környezetünk	20
A nyelvtanulás célja és fontossága	6
Kultúra	20
Összesen:	128 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15
Ismétlés	15
Szabadon felhasználható	20
Daltanulás	2
Összesen:	180 óra

Megjegyzés:

- A szabadon felhasználható órakeretet felhasználhatjuk nyelvtani gyakorlásra és olyan témák megtanítására, amelyeket a Kerettanterv és a helyi tanterv megkövetel, de nincs benne az általunk tanított tankönyvben.

Cél:

- A mindennapi élet témaköreinek bemutatása.
- 2100 aktív és 1000 passzív lexikai egység elsajátíttatása (a szókincs tanítása ebben a témában a leghangsúlyosabb).
- A tanult szókincsre építve a tanulók kommunikatív készségének fejlesztése szóban és írásban.
- Az önálló szövegalkotás fejlesztése.
- Nyelvi fordulatok elsajátíttatása, az elsajátított ismeretek tudatos és automatikus alkalmazni tudása.
- Alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.
- Törekvés a helyes intonációra a megfelelő beszédtempó elérésére.

1. Személyi adatok

- hivatalos önéletrajz

2. Család

- a családtagok egymáshoz való viszonya

3. Étkezés

- helyes és helytelen táplálkozás, speciális magyar és angol ételek
- éttermek, gyorséttermek, étkezés iskolai menzán

4. Szolgáltatások

- a postán, a bankban

5. A munka világa

- pályaválasztás, nyári munka, álláskeresés, munkavállalás, foglalkozások
- a munkanélküliség problémája

6. Szabadidő, szórakozás

- a nyomtatott sajtó (újságok, folyóiratok) (házánkban és Angliában) napi-, havi-, ifjúsági lapok, magazinok
- az elektronikus sajtó, rádió, televízió, az Internet világa

7. Tágabb környezetünk

- a nagyvárosi élet jellemzői; a városi és a vidéki élet előnyei és hátrányai

- Nagy-Britannia (szokások)

8. Egészség, betegség

- korunk betegségei, ezek megelőzése
- gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)

9. A nyelvtanulás

- célja és fontossága mai életünkben

10. Kultúra

- egy-egy elbeszélés önálló feldolgozása házi olvasmányként
- dalok, egy-két szabadon választott téma

11. Aktuális témák

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket kétéves bontásban a helyi tanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok 10.

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,
- bemutatás, bemutatkozás,
- telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés;
- személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás,
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- engedélykérés és arra reagálás,
- köszönet és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- érdeklődés, érdektelenség,
- tetszés, nem tetszés,
- dicséret, kritika,
- ellenvetés,
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség,
- ígéret; szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;
- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság;
- ismerés, nem ismerés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése;
- megerősítés
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök 10.

- Cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- Birtoklás kifejezése,
- Térbeli és időbeli viszonyok,
- Függő beszéd,
- Mennyiségi és minőségi viszonyok,
- Modalitás,
- Esetviszonyok,
- Logikai viszonyok,
- Szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetés vagy monologikus szöveg lényeges pontjait megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásba bekapcsolódni, álláspontot, véleményt kifejezni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;

- kb. 200 szavas köznyelven megírt szöveg felépítését megérteni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveg lényeges pontjait megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló, szöveget írni;
- gondolatait változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will.

		Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
<i>Telefon felvétele:</i>	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>
<i>Telefonon bemutatkozás:</i>	<i>Hello, this is Mary Smith speaking</i>	
<i>Telefonon más személy kérése:</i>	<i>Can I speak to George, please?</i> <i>Could you put me through to Mrs Hamilton, please?</i>	<i>Yes, just a minute, please.</i>
<i>Telefonálásnál elköszönés:</i>	<i>I'll call back again later this evening.</i> <i>It was lovely to speak to you.</i> <i>Thanks for ringing. Bye!</i>	<i>Bye!</i>
<i>Üdvözküldés:</i>	<i>Give my love / regards to...</i>	<i>I will.</i>
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érdeklődés mások hogyléte felől és reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönetnyilvánítás és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much.	Not at all. You are welcome.

	Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás, együttérzés:	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I am sorry. What a shame! Oh, dear.	
Öröm, szomorúság:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for...

		I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Bíztatás, elmarasztalás, szemrehányás		You should have helped him.
Csodálkozás:	<i>Jane has lost her money.</i> <i>Tom is twenty.</i> <i>This is a book for you.</i>	<i>How come?</i> <i>Is he?</i> <i>What a surprise!</i>
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggodalom, félelem:	<i>What's the matter? You look worried.</i> <i>Are you worried about...?</i> <i>Are you afraid of what might happen?</i>	<i>I am worried about my parents.</i> <i>It was really frightening.</i>

Bánat, elkeseredés:	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, édektelenség:	<i>Are you interested in sports?</i>	<i>I am interested in gardening.</i> <i>It doesn't really bother me.</i>
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	<i>You are really kind.</i>	
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French?	I can understand French

	Are you able to ride a horse?	I am unable to ride a horse.
<i>Kötelezettség:</i>	<i>Must we fill in this form now?</i> <i>When do we have to leave?</i>	<i>We must fill it in now</i> <i>Right now.</i>
<i>Szükségesség:</i>	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. Classical music need not be boring.
<i>Lehetőség:</i>	She may miss the bus. He might be invited.	
<i>Ígéret:</i>	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
<i>Szándék, kívánság:</i>	<i>What would you like to do?</i> <i>Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film</i> <i>I'd rather not go out tonight.</i>
<i>Értéktétele:</i>	<i>What's your reaction to the news?</i> <i>Do you approve of his decision?</i>	<i>That's good/not bad/terrible.</i> <i>It's too...</i> <i>It's not... enough.</i>
<i>Preferenciák:</i>	<i>What would you prefer?</i>	<i>I prefer tea to coffee.</i>
<i>Terv:</i>	<i>Are you going to have a starter?</i> <i>What are you going to do?</i>	<i>I'm going to have some cheese.</i> <i>I'm planning to spend the weekend in Prague.</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	<i>I wonder why they are so reluctant?</i> <i>Do you think this is real silk?</i> <i>Are you sure you want to go?</i>	<i>She is certainly tired. / She must be tired.</i> <i>It seems to be real silk.</i> <i>I'm not sure.</i>

		<i>Perhaps. / Maybe.</i> <i>I don't think she has ever been there.</i> .
Valószínűség és valószínűtlenség fokának kifejezése módbeli segédigékkel		She must have been ill. She may have been ill. She might have been ill. She can't have been ill.
Ismerés, nem ismerés:	<i>Do you know Mexico?</i>	<i>Yes, I have already been there.</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra való reagálás:	<i>Will you do the washing up for me, please?</i>	<i>Certainly.</i>
Segítség felajánlása:	<i>I am going to the market. Shall I bring you something?</i> <i>I'll do the washing up for you.</i>	
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink?	That's very kind of you. /I am sorry, I can't.

	What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Tanács és arra reagálás:	<i>What would you recommend?</i> <i>What shall I do?</i> <i>What do you think I should do?</i> <i>What advice would you give?</i>	<i>Why don't you...?</i> <i>I think you should...</i> <i>I don't think you should...</i> <i>You ought to...</i> <i>You'd better...</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása:	Beszédszándék jelzése, beszélgetés kezdése	Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.
	Elemek összekapcsolása	Put the cheese on first, and then... All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a loud bang.
	Összefoglalás	Well, to sum it up...
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történés, létezés kifejezése		
	Jelenidejűség	Present Simple When do you get up? I don't drink milk.
		<i>Present Simple Passive</i> <i>English is spoken all over the world.</i>
		Present Continuous Present Continuous Passive (E) Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving. The car is being repaired now.
		Present Perfect Simple Have you done your room? I haven't finished it yet. We haven't met since Christmas. I've lived here for ten years.
		<i>Present Perfect Passive</i> <i>My flat has just been decorated.</i>
	Múltidejűség	Present Perfect Continuous Past Simple I have been learning English for two years. And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
		<i>Past Simple Passive</i> <i>When was this photo taken?</i>
		<i>Past Continuous</i> What were you doing at five yesterday? I was watching TV when he phoned.

		<i>Past Continuous Passive (E)</i>	<i>The car was being repaired when I arrived home.</i>
		<i>Past Perfect</i> <i>Used to</i>	<i>We had had dinner when she arrived.</i> <i>I used to play a lot when I was a child.</i>
	Jövőidejűség	Going to <i>Future with Will</i> (certainty) (sudden decision) <i>Future Passive</i> <i>Simple</i>	What are you going to do on Saturday? When will you be fourteen? <i>OK. I'll do the washing up.</i> It will be finished soon. I like travelling. She hates getting up early. I can't afford to travel abroad. She wants to help you. I don't know what to do. I let him go to the cinema. The story made me laugh. He came in the room laughing. I saw him entering the room.
	Gerund		
	Full Infinitive		
	Bare Infinitive		
	Present Participle		
Birtoklás kifejezése		Forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten.

			I will have a Porshe when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		<i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of <i>Belong to</i>	<i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room Whose? <i>Who does it belong to?</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location <i>geographical location</i>	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background <i>in the east/west ...,</i> <i>along the river, through the forest, past the shop ...</i>
Időbeli viszonyok		Adverbs of time with Present Perfect Simple	already, yet, just
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago,

		What's the time?	Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday <i>This time tomorrow</i> <i>By 9 o'clock yesterday</i> It's a quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple <i>While</i> <i>When</i> <i>How long ?+Present Perfect Simple</i> <i>How long? + Present Perfect Continuous</i>	How long were you in hospital? For two weeks. <i>While I was watching TV, Mary arrived.</i> <i>When I entered, the boys were fighting.</i> <i>I have lived here for seven years now.</i> <i>I have been learning English for two years.</i>

Mennyiségi viszonyok		Singulars and plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one, two, three..
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. <i>A great number of people</i> How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake <i>A great deal of energy</i>
			All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives enough	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. <i>This town is less polluted than that one.</i> <i>This is the most interesting book I've ever read.</i> Good, bad ...(better, worse) It's too big, It's not small enough. <i>It's much too difficult.</i> <i>It's not quite satisfactory.</i>

		<i>too/quite</i>	
			What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like?
Modalitás			
		Should/shouldn't	You should ask her.
		Can (ability) Can/could/may (permission)	I can swim. Can/could/may I open the window?
		<i>Could-was able to</i>	<i>He could speak two languages at the age of five.</i> <i>Last summer I was able to visit the British Museum.</i>
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		Have to	Did you have to be there?
		Musn't Passive models.	Children mustn't smoke. What can be seen in that museums?
		<i>Must/may/might/can't + present infinitive (certainty) (E)</i> <i>Módbeli segédigék + Perfect Infinitive (E)</i>	<i>John must be ill.</i> <i>He can't be at school.</i> <i>You readn't have gone there.</i>

Logikai viszonyok		Linking words Purpose	And/or/but/because/<i>although/</i> <i>on the one hand – on the other hand,</i> <i>so, therefore, that's why</i> <i>either-or, neither-nor</i> Although he is rich, he is not happy. <i>I helped him so that he could pass his examination</i> I've been to London to visit the Queen.
		Conditional I <i>Conditional II</i> <i>Conditional III</i>	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would take you to the cinema. If it had rained, we wouldn't have gone for a walk.
		Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.
Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb Reported Speech with past reporting verb.	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it. He said he was tired. He asked me how much it was.
Szövegösszetartó		Articles	A, an, the

eszközök		Some+plural noun Any+plural noun Some +singular noun Any + singular noun Nominative and accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns Reflexive pronouns <i>Relative pronouns</i> <i>Propword</i> <i>Inversions (E)</i>	There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody,nobody, everybody ... myself... <i>The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...</i> <i>one, ones</i> <i>Which one would you like?</i> <i>so, neither</i>

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: folyamatosan, a korábban leírt követelményeknek megfelelően
- Írásban: 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - fogalmazás szótár segítségével
 - kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok
 - fordítás angolról magyarra
 - fordítás magyarról angolra
 - teszt
 - szövegértési feladatok (hallott és olvasott szöveg értése)

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Nyomtatott taneszköz leírás:

- Practical English Usage
- Kis angol nyelvtan
- Oxford Basic English Dictionary
- Oxford Advanced Learner's Dictionary
- Angol nyelvtan középiskolások számára
- Practice Your Gerunds and Infinitives
- Practice Your Prepositions
- Practical English Grammar 1., 2.
- Spotlight on Britain
- Spotlight on the USA
- Angol tesztek és fogalmazások a "B" típusú közép- és felsőfokú nyelvvizsgára
- Angol szövegértési és fordítási feladatok a "B" típusú közép- és felsőfokú nyelvvizsgára
- 1000 Questions 1000 Answers
- Play Your Cards Right
- 19. és 20. századi angol írók művei
- An Introduction to English Literature
- An Outline of American Literature
- An Illustrated History of Britain

Taneszközök:

- video, videokazetta Nagy-Britanniáról és Londonról
- magnószalag a tankönyvekhez és a hallás utáni megértés gyakorlásához
- fénymásológép, fénymásolópapír
- diavetítő, dia
- térkép Nagy-Britanniáról

Javasolt tankönyv:

- New Headway Intermediate

Módszerek:

- behelyettesítés, felelet-kiválasztás, transzformáció, fordítás
- hibás mondatok javítása, tesztek, fordítások
- szerepjátékok, képleírás
- a feldolgozott szöveg összegzése és vonatkoztatása a tanulóra
- szavak tematikus csoportosítása
- autentikus szövegek olvasása és hallgatása

Feltételek:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 11.

Évi óraszám: 162

Heti óraszám: 4,5

Cél:

- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, ahol a tanulók természetes eszközként tudják használni a nyelvet.
- Az angolszász országok, azon belül különösen Nagy-Britannia földrajzi és társadalmi viszonyainak megismertetése.
- A tanulók ismerkedjenek meg ezen országok irodalmi életének egy-egy kiemelkedő alakjával és művével, egy-egy kiemelkedő tudományos és technikai eredményével.

		AJTP
Heti óraszám	4,5	4
Évi óraszám	162 óra	144
TÉMAKÖRÖK		
Egyén és család	5	10
Ember és társadalom	8	16
Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok	20	18
Iskola és életpálya	6	6
A munka világa	8	8
Életmód, egészség és betegség	6	12
Szabadidő, művelődés, szórakozás	6	12
Utazás, országok közötti kapcsolatok	15	15
Országismeret	25	22
Tudományos és technikai műveltség	10	10
Aktuális témák	6	6
Összesen:	123 óra	110
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15	8
Ismétlés	12	8
Szabadon felhasználható	10	16
Dal vagy vers tanulása	2	2
Összesen:	162 óra	144

Megjegyzés:

- A szabadon felhasználható órakeretet felhasználhatjuk a brit illetve amerikai irodalommal és művészetekkel kapcsolatos ismeretek bővítésére is.

Témakörök, tartalmak 11.

Cél:

- A mindennapi társalgás témaköreinek bővítése
- Az országismereti, kulturális, az irodalmi és a társadalmi ismeretekkel kapcsolatos szókincs bővítése

1. Egyén és család

- családi élet és ünnepek
- személyes tervek
- az ünnepek fontossága az egyén és társadalom életében (E)

2. Ember és társadalom

- a lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése (E)
- a hátrányos és elesett emberek segítése, diszkrimináció (E)
- előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése (E)
- a fiatalok kapcsolatai, kommunikációja, értékek és konfliktusok
- kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel, női és férfi szerepek
- az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) (E)

3. Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok

- az Amerikai Egyesült Államok egy-két nevezetessége
- az idegenforgalom jelentősége (E)

4. Környezetünk

- hazánk nevezetességei
- a nagyvárosi élet jellemzői
- a környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk a környezetünkért vagy a természet megóvásáért?
- a környezetvédelem lehetőségei és problémái (E)

5. Iskola és életpálya

- egy angol iskola
- az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok
- hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban (E)

6. A munka világa

- megélhetés és jövedelmi viszonyok (E)

7. Életmód, egészség és betegség

- lelki egészség, gyógymódok, hagyományos gyógykezelés, természetgyógyászat (E)
- a szenvedélybetegségek (E)

8. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- média, számítógép, Internet, video
- a könyvek, a média és az Internet szerepe, hatásai (E)
- a szabadidő jelentősége az ember életében (E)

9. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- Nagy-Britannia

10. Országismeret

- az angol és az amerikai irodalom egy-egy kiemelkedő alakja és műveik
- az angol és az amerikai művészet egy-egy kiemelkedő alakja és műveik

11. Tudományos és technikai műveltség

- szerepe mindennapjainkban; a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben
- népszerű tudományok, ismeretterjesztés

Kommunikációs szándékok 11.

Lásd a 12. évfolyam helyi tantervében.

Fogalomkörök 11.

Lásd a 12. évfolyam helyi tantervében.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;

- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban más véleményét kikérni, álláspontját megvédeni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni;
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtől megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 250 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelven és/vagy célnyelven összefoglalni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveg különösebb nehézség nélkül megérteni.

Írásképesség

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló, szöveget írni;
- gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

Ellenőrzés, értékelés

Szóban: folyamatosan a fentebb említett követelményeknek megfelelően

- *Írásban:* Évi 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.

A nagydolgozatok témái lehetnek:

- nyelvtani feladatok
- fordítási feladatok
- fogalmazás írása
- szövegértés(olvasott szövegé, és hallás utáni)

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- videolejátszó, videokazetták
- magnó, kazetták
- fénymásoló papír
- térkép az USA-ról, Nagy-Britanniáról

Nyomtatott taneszközök:

- Spotlight on Britain
- Spotlight on the USA
- A Practical English Grammar (1-2)
- English Grammar in Use
- Angol nyelvű folyóiratok

Javasolt tankönyv:

- *The New Headway Upper – Intermediate*
- *Headway – Advanced*
- *Matrix*
- *Oxford Excellence*

Módszerek:

- a korábbi évfolyamokon használt nyelvtani gyakorlatok
- fordítás magyarról angolra, angolról magyarra
- szerepjáték
- vita, érvelések

Személyi feltételek:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 12.

Évi óraszám: 128

Heti óraszám: 4

Cél:

- A gimnáziumi anyag átisméltése, rendszerezése.
- Felkészítés az érettségi és a felvételi vizsgára.
- Felkészítés az érettségi vizsga követelményeire.

		AJTP
Heti óraszám	4	4
Évi óraszám	128 óra	128
TÉMAKÖRÖK		
Egyén és család	5	5
Ember és társadalom	6	6
Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok	10	10
Környeztünk	8	8
Iskola és életpálya	8	8
A munka világa	8	8
Életmód, egészség és betegség	8	8
Szabadidő, művelődés, szórakozás	6	6
Utazás, országok közötti kapcsolatok	10	10
Országismeret	10	10
Tudományos és technikai műveltség	8	8
Aktuális témák	2	2
Összesen:	89 óra	89
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	12	12
Isméltés	20	20

Szabadon felhasználható	5	5
Dal vagy vers tanulása	2	2
Összesen:	128	128

Témakörök, tartalmak 12.

Cél:

- Az érettségi követelményeinek megfelelően átismételni, rendszerezni a témaköröket, a kommunikációs szándékokat és a fogalomköröket.

1. Egyén és család

- személyes vonatkozások
- családi élet és ünnepek
- a család szerepe az egyén és a társadalom életében (E)
- családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése (E)

2. Ember és társadalom

- hasonlóságok és különbségek az emberek között
- mindennapi élethelyzetek
- társadalmi viselkedésformák (E)
- vásárlás, szolgáltatások
- a fogyasztói társadalom, reklámok (E)
- öltözködés, divat
- az öltözködés, mint a társadalmi hovatartozás kifejezése (E)
- fiatalok kapcsolatai, kommunikációja, értékek és hagyományok

3. Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok

- hazánk megismertetése külföldiekkel
- Anglia nevezetességei és szokásai

4. Környezetünk

- szűkebb és tágabb lakóhely
- természeti környezetünk
- környezetvédelem
- falu és város
- a lakóhely és környéke fejlődésének problémái (E)
- a természet és az ember harmóniája (E)

5. Iskola és életpálya

- a saját iskola
- egy angol iskola

6. A munka világa

- pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás
- a munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák (E)

7. Életmód, egészség és betegség

- az egészséges életmód
- étkezési szokások a családban
- étkezési szokások hazánkban és más országokban (E)
- lelki egészség, betegségek, sérülések gyógy módok
- a kulturált étkezés feltételei, fontossága (E)
- ételspecialitások hazánkban és más országokban (E)

8. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- hobbi, érdeklődés, önkifejezés
- a művészet szerepe a mindennapokban (E)
- sportolási lehetőségek
- szabadidősport, élsport, veszélyes sportok (E)
- szórakozás
- kulturális események, színház, mozi, zene, könyvek, média

9. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- utazási lehetőségek és módok
- az Európai Unió
- a motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra (E)

10. Országismeret

- Anglia

11. Tudományos és technikai műveltség

- szerepe mindennapjainkban
- a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre (E)

Kommunikációs szándékok 12.

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;

- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás, elköszönés;
- szóbeli üdvözlőküldés;
- személyes és hivatalos levélben megszólítás;
- személyes és hivatalos levélben elbúcsúzás;
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás;
- együttérzés és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- hála;
- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- félelem;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;
- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika, szemrehányás;
- ellenvetés;
- ellenvetés visszautasítása;
- akarat, kívánság, bizonytalanság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség;
- ígéret;
- szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia, érdeklődési kör iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;

- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- válaszadás elutasítása;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság,
- ismerés, nem ismerés;
- emlékezés, nem emlékezés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás;
- reklamálás;
- tanácskérés, tanácsadás;
- segítség felajánlása és arra reagálás;
- ajánlat és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése, félbeszakítás;
- megerősítés;
- körülírás;
- példa megnevezése;
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök 12.

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- kb. 200 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 200 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget anyanyelvén és/vagy célnyelven összefoglalni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- gondolatait megfelelő logikai sorrendben, választékos mondatokban előadni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 250 szavas szöveget elolvasni;
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni;
- ~~5.~~ kb. 250 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelvén összefoglalni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveget anyanyelvén és/vagy célnyelven összefoglalni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló, szöveget írni;
- gondolatait, érzelmeit, érvekkel alátámasztott véleményét változatos kifejezésekkel és mondatszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikai összefüggések alapján, bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will.

		Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself? May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefonon bemutakozás:	Hello, this is Mary Smith speaking	
Telefonon más személy kérése:	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.
Telefonálásnál elköszönés	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözlőküldés	Give my love / regards to...	I will.
Megszólítás személyes és hivatalos levélben	Dear Sir / Madam, Dear John,	
Elbúcsúzás személyes és hivatalos levélben	Best wishes, Love (from), <i>I am looking/ look forward to hearing from you soon.</i> <i>Yours faithfully,</i> <i>Yours sincerely,</i>	
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much.	Not at all. You are welcome.

	Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Együttérzés és arra reagálás :	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I <u>am</u> sorry. What a shame! Oh, dear.	

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, szomorúság	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations.

		I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Hála:	I am very grateful to you. It was most kind of you.	
Sajnálkozás:	Do you feel sorry for her? Do you regret going to live in the country?	I feel sorry for her. Sorry to hear, things are difficult for her. If only I hadn't changed my flat. I don't regret it.
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	<i>Did you realise that Joe has failed his exams?</i> <i>Did you know about the ...</i>	<i>I can hardly believe it.</i> <i>Amazing, isn't it?</i>

	<i>Were you surprised to hear the news?</i>	
Remény	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
<i>Aggodalom, félelem</i>	<i>What's the matter? You look worried.</i> <i>Are you worried about...?</i> <i>Are you afraid of what might happen?</i>	<i>I am worried about my parents.</i> <i>It was really frightening.</i>
Bánat, elkeseredés	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible. .
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés Helyeselés, rosszallás	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? That's fine. It wasn't very nice of you.	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	Are interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nemtetszés	Do you like Italian food?	I think it's great.

	You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	Oh, what a good idea! What a pleasant surprise! That's a nice dress. It's absolutely delicious. It's rather boring.	Oh, do you like it? I am glad you like it. Oh, do you think so? Thanks. I am sorry, you don't like it.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	I don't think so. I'm afraid you are wrong.	
Elismerés kifejezése	That was really nice.	
Szemrehányás	<i>It's your fault.</i> <i>You shouldn't have left it like that.</i>	
Akarat, kívánság, óhaj	Would you like a cake? I want to pay. Can I have my bill, please?	I'd like an ice-cream
Bizonyosság, bizonytalanság, lehetőség:	I wonder why they are so reluctant? Do you think this is real silk? Are you sure you want to go?	She is certainly tired. / She must be tired. It seems to be real silk. I'm not sure. Perhaps. / Maybe. I don't think she has ever been there.
Valószínűség és valószínűtlenség fokának kifejezése módbeli segédigékkel		She must /may/ might have been ill.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Szükségesség	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes.

	Must things be black and white?	<i>Classical music need not be boring.</i>
Kötelezettség	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Rright now.
Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Értékitélet:	What's your reaction to the news? Do you approve of his decision?	That's good/not bad/terrible. It's too... It's not... enough.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Preferenciák:	What would you rather do? What would you prefer? Would you rather go now or later?	I'd rather have a rest. I prefer tea to coffee.
Érdektelenség, közömbösség	Do you mind?	It doesn't matter
Terv	<i>Do you intend to have a starter?</i>	<i>Yes, I intend to have some cheese..</i>
Érdeklődési kör	<i>What do you like doing in your spare-time?</i>	<i>I'm interested in music. I like painting. I'm good at figures.</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Ismerés, nem ismerés: Igenlő vagy nemleges válasz	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.
Feltételezés, kétely:	<i>I doubt if he can do it. I don't suppose they can come any earlier. I suppose he</i>	

	<i>is right.</i>	
Válaszadás elutasítása:	I'm afraid, ...I can't ...etc	
Ok, okozat:	<i>Why is that?</i> <i>What's the reason for that?</i> <i>What caused the accident?</i>	<i>Well, simply because she'd like to meet the teacher.</i> <i>He didn't give way; this is how it happened.</i>
Cél, magyarázat:	<i>What's this used for?</i> <i>What's the point of that?</i> <i>How does it work?</i> <i>Can you tell me the way to..?</i>	<i>It's for cooking.</i> <i>It's to work with.</i> <i>You switch it on here</i> <i>Take the second turning on the right.</i>
Emlékezés, emlékezés: nem	<i>Do you remember where you left it?</i> <i>Did you remember to lock the door?</i>	<i>I can't remember where I put my handbag.</i> <i>I don't remember saying that.</i> <i>I have forgotten to lock the door.</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra reagálás:	Will you do the washing up for me, please?	
Segítség felajánlása:	I am going to the market. Shall I bring you something?	I'll do the washing up for you.
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here?	Good idea.

	Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Reklamálás, panasz:	<i>It was terrible.</i> <i>It's too cold.</i> <i>I have a complaint.</i> <i>This doesn't work.</i>	
Tanácskérés, tanácsadás:	<i>What would you recommend?</i> <i>What shall I do?</i> <i>What do you think I should do?</i> <i>What advice would you give?</i>	<i>Why don't you...?</i> <i>I think you should...</i> <i>I don't think you should...</i> <i>You ought to...</i> <i>You'd better...</i>

Figyelmeztetés:	I think you shouldn't...etc	
Engedély kérése, megadása:	May I go out? Yes, of course/ I'm afraid, not. etc.	

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was? Sorry I don't understand.
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése Nem értés.	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása:	Beszélgetés kezdése	Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.
	Elemek összekapcsolása	Put the cheese on first, and then... All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a

		loud bang.
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.
Beszélgetésbe be- és kilépés:	Beszédszándék jelzése	Can I join in?
	Félbeszakítás	Could I come in there? Can I say something? I'm sorry, but...
	Folytatás szándékának jelzése	Just let me finish, what I was going to say
	Befejezési szándék jelzése	...and that's erm about it. Just one more thing, Finally... To sum up...
	A partner mondanivalójának követése Megerősítés, igazolás Körülírás	Do go on. Don't let me interrupt you They have never been to Japan to see her. Oh, haven't they? Yes, sure... It is, isn't it? etc To put it in another way, etc.
<i>Saját szöveg strukturálása:</i>	<i>Példák megnevezése</i>	<i>No, if I had, say, an hour to wait...</i> <i>. And equipment, like switches and things like that.</i>
	Témaváltás	That reminds me... Talking of holidays...
	Visszatérés a témához	Going back to the subject...

	Összefoglalás	<i>Well, to sum it up...</i>
	<i>Helyesbítés</i>	<i>No, I don't play very much now. No, not at all.</i> <i>They are trying too hard the other way, or well not too hard.</i>
	<i>Kiemelés, hangsúlyozás</i>	<i>The only problem I suppose if we go by train is...</i>
	<i>Kérdezési stratégiák</i>	<i>Direct: Do you know the way to the railway station?</i> <i>Indirect: Can you tell me how to get to the station?</i> <i>Megerősítést váró kérdés: You don't drink wine, do you?</i> <i>Választó kérdés: One piece of toast or two, Mike?</i>

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Simple Passive	English is spoken all over the world.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Continuous Passive (E)	The car is being repaired now.

		Present Simple Perfect	Have you done your room? I haven't finished it yet. <i>We haven't met since Christmas.</i> <i>I've lived here for ten years.</i>
		Present Passive Perfect	My flat has just been decorated.
		<i>Present Continuous</i> <i>Perfect</i>	<i>Your hands are dirty. What have you been doing?</i> <i>I have been learning French for two years.</i>
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
		Past Simple Passive	When was this photo taken?
		Past Continuous Past Continuous Passive (E)	What were you doing at five yesterday? I was watching TV when he phoned. The car was being repaired when I arrived home.
		Past Perfect Past Perfect Continuous (E)	I realised that we had met before.
	Jövőidejűség	Going to (plans) Going to (events likely to happen)	What are you going to do on Saturday? <i>It's going to rain.</i>

		Future with Will (certainty) (sudden decision)	When will you be fourteen? OK. I'll do the washing up.
		<i>Future Continuous</i> (E)	<i>This time tomorrow I'll be flying over the ocean.</i>
		<i>Passive Simple Future</i> <i>Future Simple Perfect</i> (E)	<i>When will it be finished?</i> <i>The film will have started by the time we get there.</i>
	<i>Műveltetés</i> Gerund Full Infinitive Gerund and Infinitive idiomatic expressions (E) in	<i>Have/get sg done</i>	I'm getting my car washed next week. I like travelling. She hates getting up early. I can't afford to travel abroad. She wants to help you. I don't know what to do. If we are to catch the train.

	Bare Infinitive Present Participle Participle Clauses (E)		I let him go to the cinema. The story made me laugh. He came in the room laughing. I saw him entering the room. Having finished lunch...
Birtoklás kifejezése		Have ige	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		Possessive pronouns Genitive 's Of Belong to	Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room Whose? Who does it belong to?
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location geographical location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background in the east/west ..., along the river, through the forest, past the shop ...

Időbeli viszonyok		Adverbs of time with Present Perfect Simple	Already, yet, just
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday This time tomorrow By 9 o'clock yesterday It's quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple While When How long ?+Present Perfect Simple/ <i>Continuous</i> Until	How long were you in hospital? For two weeks. While I was watching TV, Mary arrived. When I entered, the boys were fighting. We haven't met since Christmas. <i>I have been waiting for you for hours.</i> Don't touch anything until I arrive.

Mennyiségi viszonyok		Singular and plural nouns	Children, people, men, women ...
			one, two...
			first, second..
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. A great number of people How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake A great deal of energy
			All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives <i>too / enough</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. This town is less polluted than that one. This is the most interesting book I've ever read. Good, bad ...(better, worse) It's too big, It's not small enough. He is too young/isn't old enough to drink whisky. It's much too difficult. It's not quite satisfactory. <i>The book was so good that I</i>

			<i>couldn't put it down.</i> <i>It was such a good book that I couldn't put it down.</i>
			What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like?
Modalitás		Should/shouldn't	You should ask her.
		<i>Should/shouldn't+ perfect infinitive (E)</i> Can (ability) Can/could/may (permission)	<i>You should have warned me.</i> I can swim. Can/could/may I open the window?
		Could-was able to/ <i>manage to</i>	He could speak two languages at the age of five. Last summer I was able to visit the British Museum. <i>Did you manage to pass the examination?</i>
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		Have to	Did you have to be there?
		Musn't	Children mustn't smoke.
		Must/may/might/can't + present infinitive (certainty)	John must be ill. He can't be at school.

		<i>Used to</i>	<i>I used to play with dolls.</i>
		<i>Passive modals</i> <i>Módbeli segédigék +</i> <i>Perfect Infinitive (E)</i>	<i>What can be seen in that museum?</i>
Logikai viszonyok		Linking words Purpose	And/or/but/because/ <i>since/</i> although/ on the one hand – on the other hand, so, therefore, that's why either-or, neither-nor <i>otherwise/or else</i> <i>as</i> <i>Although he is rich, he is not happy.</i> Hurry up otherwise/or else we will be late. <i>I helped him so that he could pass his examination</i> I've been to London to visit the Queen.
		Conditional I Conditional II <i>Conditional III</i>	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would take you to the cinema. If you had invited me, I would have gone to the party.

		Conditionals mixed type (E)	
		Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.
Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb <i>Reported speech with past reporting verb</i> Wish Question-tags Would (past habits) (E) Wish (state verbs) action verbs (E) Wish (unfulfilled actions) (E) Inversion (for emphasis) (E) Subjunctive (E)	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it. <i>She said I was handsome.</i> <i>I asked him if we had met before.</i> I wish I had a dog. He's a teacher, isn't he? I would go to the river every day when I was a young girl. I wish you would help me. I wish I hadn't said that. Hardly had he arrived when he had to leave again. He insisted that she help her. I suggest she go home. It's time we went home. We had better go home. I would rather / have some coffee / you didn't do this.

Szövegösszetartó eszközök		Articles	A, an, the
		Some+plural noun	There are some pencils in the bag.
		Any+plural noun	Have you got any sisters?
			I haven't got any matchboxes.
		Some +singulr noun	There's some water in the vase.
		Any + singular noun	There isn't any juice in my glass.
		Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they...
			Me, him, them...
		Demonstrative pronouns	
			This, that, these, those
		Indefinite pronouns	
		Reflexive pronouns	Somebody, anybody, nobody, everybody ...
		Relative pronouns	myself...
		The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...	
	Relative clauses defining, non-defining	one, ones	
	Propword		
		Which one would you like?	

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: folyamatosan, a korábban leírt követelményeknek megfelelően
- Írásban: évi 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés

Javaslat a nagydolgozatok témáira:

- fogalmazás
- kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok
- fordítás angolról magyarra
- fordítás magyarról angolra
- teszt
- szövegértés (hallott szöveg értése és olvasott szöveg értése)
- close-test, transformációs gyakorlat,

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- videolejátszó, videokazetta,
- magnó, magnókazetta
- fénymásoló papír
- számítógép, projektor

Nyomtatott taneszközök:

- Practical English Usage
- Practical English Grammar 1-2
- Az új érettségire felkészítő segédkönyvek
- Matrix
- Angol nyelvtani gyakorlatok
- Angol tesztek és fogalmazások a „B” típusú közép- és felsőfokú nyelvvizsgára
- 1000 Questions 1000 Answers
- Szituációs könyvek, például: Play Your Cards Right
- Kiemelkedő angol és amerikai írók művei, ezek eredeti vagy adaptált változata
- Az angolszász területek tudományos, technikai, irodalmi és művészeti életével kapcsolatos könyvek
- az angolszász országok életével, kultúrájával, szokásaival és hagyományaival kapcsolatos országismereti könyvek
- Angol nyelvű folyóirat, pl. Newsweek
- Successful listening for first certificate (by Shelagh Rixon)

Módszerek:

- Az előző évfolyamokon is használt módszerek
- Autentikus szövegek olvasása és hallgatása

Tankönyv:

- Matrix (Intermediate) vagy más az emelt szintű érettségire felkészítő könyv

Feltétel:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 9-12. (2. idegen nyelv)(Hatévfolyamos)

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a **kommunikatív nyelvi kompetenciák**, azaz a használható nyelvtudás kialakítása. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** fejlesztése a következőket jelenti:

7. a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni,
8. a nyelvtanulás során a tanulóknál alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére,
9. a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni., melyek magukba foglalják az alaptanterv

A nyelvtanulás folyamata az általános **kompetenciákra** épül melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit, és készségeit. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** integrálják az **általános kompetenciákat** és tanulási képességeket, ezen belül az anyanyelvi **kommunikatív nyelvi kompetenciákat**.

Követelményként megszabható, hogy a tanulók olyan nyelvi alapkészségek, az ismeretek, a szókincs és a nyelvi technikák alkalmazásával olyan szintre jussanak el, hogy a tanult témakörön belül mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak.

Cél: Kulcskompetenciák megalapozása

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető fogalmak, gondolatok, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül –oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek, - az egyén szükségleteinek megfelelően.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök:

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a szókincsnek és a funkcionális nyelvtannak, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismeretét. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, - értést és- alkotást, az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

A **fejlesztési feladatok** minden elsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- beszédértés
- beszédképesség
- olvasásértés
- írás

Kompetenciák fejlesztése:

A tankönyvek **minden egyes leckéje** azonos módon épül fel és következetesen megköveteli az **idegen nyelvi kompetenciák** fejlesztését. A munkafüzet feladatai hathatósan segítik a **grammatikai kompetencia** és az írásbeli készségek fejlesztését.

A leckék felépítése Kompetenciák

-Szavak, kifejezések, vagy nyelvtani -Hallás utáni szövegértés

szerkezetek bemutatása

-Bemutató párbeszéd

+ellenőrző feladat

-Nyelvtan -Grammatikai kompetencia

Példamondatok Logikai készség

+gyakorlatok Kombinatív képesség

Rendszerező képesség

Problémamegoldás

-Beszédgyakorlat párban, csoportban -Kommunikációs készség

Beszédértés, beszédkésztség

Szövegalkotás szóban

Kezdeményezőkésztség

Együttműködés, segítség

Alkalmazkodás

Megbízhatóság

Fegyelmezettség

Önbizalom fejlesztése

Magabiztosság fejlesztése

Egymásra figyelés

-Hallás utáni szövegértés -Hallott szöveg értése

+ellenőrző feladat Helyes kiejtés

-Olvasott szöveg értése -Szövegolvasás

+ellenőrző feladat Szövegértés

Problémamegoldás

Logikai képesség

-Fogalmazási feladat -Szövegalkotás írásban

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kitartás

Kreativitás

Önbizalom

A **munkafüzet** feladatai -Feladatértelmezés

Problémamegoldás

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kötelességtudat

Kitartás

Kreativitás

Ismétlő, összefoglaló leckék Tanultak felidézése, alkalmazása

Emlékezet

Gondolkodás

Célok és feladatok:

Az általános bevezetőben megfogalmazottakon túl a második idegen nyelv tanulásának célja, hogy a diákokat a négy tanév során alapszintű nyelvtudáshoz juttassa. A második nyelv tanulását megkönnyítheti az első nyelv elsajátítása során nyert tapasztalat, hiszen a célnyelvű óravezetés, a feladat- és szövegtípusok, munkaformák és követelmények már ismertek. A diákok nyelvtanulási stratégiái és

önbizalma szintén támogatják az újabb nyelv tanulását. Ez a korosztály látványosabb tempóban halad az előző évfolyamokon jellemzőnél, ezért reálisan elvárható, hogy a második idegen nyelvből a 10. tanév végére az A1–(A2) közötti szintet, a 12. évfolyam befejezésére pedig az A2–B1 szintet elérjék a diákok. A célok és feladatok egybeesnek az első idegen nyelvnél kifejtettekkel.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló ismert témakörben, szóban és írásban tud néhány mondatos információt cserélni, rövidebb szöveget megérteni és létrehozni. Nyelvtudását önállóan szinten tartja, illetve szakmai érdeklődésének megfelelően továbbfejleszti. Nyelvtudása segítségével képes képzet alkotni más országok népeiről és kultúrájáról.

Óraszám: 461

- 9. évfolyam heti 3óra 111 óra
- 10. évfolyam heti 3 óra 111 óra
- 11. évfolyam heti 3 óra 111 óra
- 12. évfolyam heti 4 óra 128 óra

Témakörök, tartalmak:

Lásd: az egyes évfolyamoknál lebontva!

A kommunikációs szándékok és a fogalomkörök a kerettanterv alapján kétéves lebontásban szerepelnek a 10. és 12. évfolyamnál.

Követelmények:

Lásd: Élő idegen nyelv. Követelmények

Ellenőrzés, értékelés

Lásd: Élő idegen nyelv 7-12. Ellenőrzés, értékelés

Eszközök, módszerek, tankönyvek:

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv. Általános bevezető. Eszközök, módszerek, tankönyvek.

Feltételek:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 9. (2. idegen nyelv)

Cél:

- Megkedvelteni az angol nyelvet, a nyelvtanulás iránti érdeklődés felkeltése.
- Helyes tanulási módszerek kialakítása.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közötti hasonlóságok és különbségek felismertetése.

Évi óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111 óra
TÉMAKÖRÖK	
Az én világom	10
A család és barátok	10
Ház, lakás	6
Mindennapi életünk	8
Az iskola	6
Egészség, betegség	6
Vásárlás	6
Étkezés	6
Időjárás	6
Öltözködés	6
Szabadidő, szórakozás	8
Országismeret	6
Összesen:	84 óra
Dolgoztatás (előkészítő órával és gyakorlással)	9
Ismétlés	8
Szabadon felhasználható	10
Összesen:	111 óra

Témakörök, tartalmak 9.

1. Az én világom

- személyi adatok, köszönés, ismerkedés, mit szeretek, mit nem
- külső és belső tulajdonságok
- családi élet, ünnepek

2. A család és barátok

- a családtagok bemutatása, foglalkozásuk
- családtagok, barátok külső és belső jellemzése

3. Ház / lakás:

- mi hol van a lakásban, a ház / lakás bemutatása, a bútorok és körülöttünk lévő tárgyak nevei, állatok és növények a ház körül, környezetünkben

4. Mindennapi életünk:

- a mindennapi élet tevékenységei
- napszakok, időpontok, napirend

5. Az iskola:

- a tantárgyak, egy nap az iskolában, osztályom
- a diákok élete hazánkban és Angliában

6. Egészség, betegség:

- az emberi test részei, gyakori betegségek
- egészséges életmód

7. Vásárlás:

- mindennapi bevásárlás, alapvető árucikkek
- vásárlás egy üzletben

8. Étkezés:

- mindennapi étkezéseink, alapvető élelmiszerek és italfajták, kínálás és arra reagálás
- kifejezni éhséget, szomjúságot

9. Időjárás:

- időjárási viszonyok, érdeklődés az időjárásról, évszakok

10. Öltözködés:

- ruhadarabok, kellékek nevei, az ember külső leírása

11. Szabadidő, szórakozás:

- szabadidős tevékenységek, hobby, sportok (téli, nyári, kinti, benti, vízi stb.)

Kommunikációs szándékok 9.

Lásd a 10. évfolyamnál

Fogalomkörök 9.

Lásd a 10. évfolyamnál

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kéréseket és utasításokat követni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szavas mondatokat helyesen leírni;
- egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni;
- egyszerű, strukturált szöveget (pl. baráti üzenet, üdvözlét) létrehozni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
- kommunikatív és nyelvtani jellegű kiegészítések, átalakításos gyakorlatok, kérdésszerkesztés

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 9-12. Első idegen nyelv (111 óra) Eszközök, módszerek, tankönyvek

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 10. (2. idegen nyelv)

Cél:

- Diplomás angol szakos tanár
- A nyelvtanulás iránti érdeklődés fenntartása, a tanulók ismereteinek folyamatos bővítése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, ahol a tanulók eszközként tudják használni a nyelvet.
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	5
Tágabb környezetünk	10
Az iskola világa	5
Utazás	10
Egészség, betegség	6
Vásárlás	8
Étkezés	6
Tudomány és technika	8
Időjárás, öltözködés	6
Szabadidő, szórakozás	8
Országismeret	11
Összesen:	83 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	9
Szabadon felhasználható	11
Ismétlés	8
Összesen:	111 óra

Témakörök, tartalmak 10. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A mindennapi társalgási témakörök bővítése.
- Az alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.

1. Ember és társadalom

- emberi és családi kapcsolatok

2. Tágabb környezetünk

- szülőfalum / szülővárosom bemutatása
- lakóhelyünk nevezetességei, Magyarország néhány jellemzője

3. Az iskola világa

- az iskolám bemutatása
- érdeklődési kör

4. Utazás

- utazás belföldön és utazás külföldre
- az egyéni és társas utazás előnyei és hátrányai

5. Egészség, betegség

- gyakori betegségek és tüneteik, sérülések, baleset
- hagyományos gyógykezelés
- a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás

6. Vásárlás

- az előzőleg tanultak bővítése
- üzletek nevei és az ott kapható áruk nevei
- szolgáltatások (posta)

7. Étkezés

- ételkészítés, az ehhez szükséges hozzávalók
- tipikusan magyar és tipikusan angol ételek, kedvenc ételek
- zöldségek, gyümölcsök nevei

8. Tudomány és technika

- egy-két jelentős tudományos és technikai vívmánnyal való megismerkedés, ezek előnye, szerepe mindennapjainkban
- népszerű tudományok, ismeretterjesztés

9. Időjárás, öltözködés

- évszakok, öltözködés a különböző évszakokban, divat

10. Szabadidő, szórakozás

- iskolai sport, kedvenc sport
- a színház és mozi világa
- televízió műsorok
- a modern és klasszikus zene

11. Országismeret

- kulturális szokások
- egy-két dal vagy vers
- Anglia egy-egy nevezetes tája és városai

Kommunikációs szándékok 10. (2. idegen nyelv)

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,
- bemutatás, bemutatkozás,
- érdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás,
- engedélykérés és arra reagálás,
- köszönet és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás,
- személyes levélben megszólítás, és elbúcsúzás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás,
- öröm,
- elégedettség, elégedetlenség,
- csodálkozás,
- remény,
- bánat,
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés,
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség,
- ígéret,
- szándék, terv,
- dicséret, kritika.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- események leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás,
- bizonyosság, bizonytalanság.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- tiltás, felszólítás,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés,
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre.

Fogalomkörök 10. (2. idegen nyelv)

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- esetviszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time.	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will.

	Have a good trip. Keep in touch!	Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best.	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

	Cheers!	
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with...

		It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough. .
Valaki igazának /elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Akarat, kívánság:	Would you like a cake?	I'd like an ice-cream

	Can I have my bill, please? I want to pay.	
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.
Szükségesség:	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes..
Lehetőség:	It may rain. She might be late.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika:		It's great. It's a good idea. I'm not so keen on it. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the

		ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me..
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Javaslat és arra reagálás::	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Meghívás és arra	Would you like to come to the cinema?	Yes, I'd love to.

reagálás:	Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. Yes, please. No, thank you. I am sorry, I can't.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please?

		Sorry, that was a bit too fast.

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Simple Perfect	Have you done your room? I haven't finished it yet.
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?
		Future with Will	When will you be fourteen?
Birtoklás kifejezése		Past forms of have Have with will	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		Possessive pronouns Genitive 's Of	Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room

		Whose?	
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top of/at the bottom of, on the left hand side...
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Adverbs of time with Present Perfect Simple How often?	already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? <i>What's the time?</i>	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple	How long were you in hospital? For two weeks.
Mennyiségi viszonyok		Irregular and regular plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one. two...
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. How much money have you got?

			I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake
			All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. Good, bad ...(better, worse)
			What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like? It's too big, It's not small enough.
Modalitás			
		Should/shouldn't	You should ask her.
		Can (ability) Can/could/may (permission)	I can swim. Can/could/may I open the window?
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		Have to (Past)	Did you have to be there?
		Musn't	Children mustn't smoke.
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because
		Conditional I	We'll stay at home if it rains.

		Time clauses with future meaning Infinitive	When dad comes home, he'll be angry with you.
		Infinitive to express purpose Gerund	I've been to London to visit the Queen.
Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb Reported speech with past reporting verb	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Szövegösszetartó eszközök		Névelők Some+plural noun Any+plural noun Some +singular noun Any + singular noun Nominative and accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns Reflexive pronouns	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody,nobody, everybody ...

			myself...

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megérteni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott;
- szövegből kikövetkeztetni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni;
- beszélgetést kezdeményezni, befejezni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jó részt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkeztetni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegteltentől elkülöníteni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leírni;
- ismert struktúrák felhasználásával kb. 10 mondatos tényszerű információt közvetítő szöveget írni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözllet, baráti levél) létrehozni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
- kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok, rövid fogalmazás

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv 10. évfolyam.

Javasolt tankönyv:

Headway Elementary

- Headway Pre-Intermediate

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 11. (2. idegen nyelv)

Cél:

- Az önálló szövegszerkesztési készség fejlesztése.
- Az angolszász országok, azon belül Nagy-Britannia földrajzi és társadalmi viszonyainak megismertetése.
- A kommunikatív készségek fejlesztése szóban és írásban.

Óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	10
Tágabb környezetünk	10
Természeti környezetünk	10
Szabadidő, szórakozás	5
A munka világa	10
Tudományos és technikai műveltség	10
Országismeret	15
Utazás, országok közötti kapcsolatok	10
Összesen:	80 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	9
Szabadon felhasználható	10
Ismétlés	10
Dal vagy vers tanulása	2
Összesen:	111 óra

Témakörök, tartalmak 11. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A mindennapi társalgási témakörök bővítése
- Az országismereti, a kulturális, az irodalmi és a társadalmi ismeret bővítése

Témakörök:

1. Ember és társadalom

- családi kapcsolatok
- a tizenévesek világa, kapcsolat a kortársakkal és a felnőttekkel

2. Tágabb környezetünk

- Sárospatak, Budapest nevezetességei
- a városi és a vidéki élet összehasonlítása

3. Természeti környezetünk

- növények és állatok a környezetünkben

4. Szabadidő, szórakozás

- az Internet világa, a számítógépek szerepe életünkben

5. A munka világa

- divatos foglalkozások; munkavállalás nyáron, diákmunka
- pályaválasztás, munkakörülmények hazánkban és külföldön

6. Tudományos és technikai műveltség

- az előző évfolyamon tanultak bővítése
- jelentős technikai és tudományos csúcsteljesítmények

7. Országismeret

- az angol és amerikai irodalom egy-egy kiemelkedő alakja

8. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- Nagy-Britannia és az USA nevezetességei és szokásai

Kommunikációs szándékok 11. (2. idegen nyelv)

Lásd a 12. évfolyamnál!

Fogalomkörök 11. (2. idegen nyelv)

Lásd a 12. évfolyamnál!

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- jórészt ismert nyelvi eszközöket használó beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- köznyelven megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásba bekapcsolódni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 100 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- egyszerű történetet megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- gondolatait egyszerű kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikus összefüggések alapján kb. 100 szavas szöveggé rendezni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlét, baráti levél) létrehozni;
- különböző közlésformákat (elbeszélés, jellemzés) használni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
- kommunikatív és nyelvtani jellegű kiegészítések, fordítási feladatok, fogalmazás írása

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv 11. évfolyam.

Javasolt tankönyv:

- New Headway Intermediate

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 12. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A gimnáziumi anyag átismétlése, rendszerezése.
- Felkészítés az érettségi és felvételi vizsgára.

Évi óraszám: 96

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	4
Évi óraszám	128
TÉMAKÖRÖK	
Egyén és család	6
Ember és társadalom	6
Természeti környezetünk	6
Az iskola világa	6
A munka világa	6
Egészség és betegség	6
Étkezés	6
Utazás	6
Szabadidő, szórakozás	6
Országismeret	6
Tudományos és technikai műveltség	6
Összesen:	66 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	12
Szabadon felhasználható	8
Ismétlés	40
Dal vagy vers tanulása	2
Összesen:	128 óra

Témakörök, tartalmak 12. (2. idegen nyelv)

Cél:

- Az érettségi vizsga követelményeinek megfelelően átismételni, rendszerezni a témaköröket, a kommunikációs szándékokat és a fogalomköröket

Témakörök:

1. Egyén és család

- személyes vonatkozások, életrajz
- családi élet és ünnep
- személyes tervek

2. Ember és társadalom

- hasonlóságok és különbségek az emberek között
- női és férfi szerepek

3. Természeti környezetünk

- környezetszennyezés és környezetvédelem
- környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk a környezetünkért vagy a természet megóvásáért?

4. Az iskola világa

- a nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága
- az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

5. A munka világa

- munkavállalás
- pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

6. Egészség és betegség

- az egészséges életmód
- a betegségek megelőzése
- háziorvos, szakorvos, kórházak

7. Étkezés

- helyes és helytelen táplálkozás, étkezési szokások a családban
- a helytelen táplálkozás következményei
- étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben

8. Utazás

- utazási lehetőségek és módok; egy körutazás megszervezése, utazási előkészületek
- tömegközlekedés

9. Szabadidő, szórakozás

- hobbi, sport, mozi, színház, zene, könyvek, olvasás
- video, számítógép, Internet
- kulturális események

10. Országismeret

- Nagy-Britannia, azon belül Anglia társadalmi és kulturális jellemzői

11. Tudomány és technika

- a tudomány és technika mindennapi életünkben

Kommunikációs szándékok 12. (2. idegen nyelv)

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;
- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás és ;
- elköszönés;
- személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás;
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;
- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika;
- ellenvetés;

- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség;
- ígéret; szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;
- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság;
- ismerés, nem ismerés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése;
- megerősítés
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök 12. (2. idegen nyelv)

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefon felvétele:	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>

Telefonon bemutatkozás:	<i>Hello, this is Mary Smith speaking</i>	
Telefonon más személy kérése:	<i>Can I speak to George, please?</i> <i>Could you put me through to Mrs Hamilton, please?</i>	<i>Yes, just a minute, please.</i>
Telefonálásnál elköszönés:	<i>I'll call back again later this evening.</i> <i>It was lovely to speak to you.</i> <i>Thanks for ringing. Bye!</i>	<i>Bye!</i>
Üdvözküldés:	<i>Give my love / regards to...</i>	<i>I will.</i>
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érdeklődés mások hogyléte felől és reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönetnyilvánítás és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk,	Happy Christmas/New year/Birthday!	Happy Christmas /New Year/

jókívánságok és azokra reagálás:	Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás, együttérzés:	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I <u>am</u> sorry. What a shame! Oh, dear.	
Öröm, szomorúság:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...

Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? <i>Are you satisfied with...?</i>	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	<i>Jane has lost her money.</i> <i>Tom is twenty.</i> <i>This is a book for you.</i>	<i>How come?</i> <i>Is he?</i> <i>What a surprise!</i>
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggodalom, félelem:	<i>What's the matter? You look worried.</i> <i>Are you worried about...?</i> <i>Are you afraid of what might happen?</i>	<i>I am worried about my parents.</i> <i>It was really frightening.</i>
Bánat, elkeseredés:	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I.	I think it is unfair. I think it is horrible.

	Do you? I don't.	.
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	<i>Are you interested in sports?</i>	<i>I am interested in gardening.</i> <i>It doesn't really bother me.</i>
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	<i>You are really kind.</i>	
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	<i>Must we fill in this form now?</i> <i>When do we have to leave?</i>	<i>We must fill it in now</i> <i>Right now.</i>
Szükségesség:	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. Classical music need not be boring.

Lehetőség:	She may miss the bus. He might be invited.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Értékitélet:	What's your reaction to the news? Do you approve of his decision?	That's good/not bad/terrible. It's too... It's not... enough.
Preferenciák:	What would you prefer?	I prefer tea to coffee.
Terv:	Are you going to have a starter? What are you going to do?	I'm going to have some cheese. I'm planning to spend the weekend in Prague.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance.

		While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	<i>I wonder why they are so reluctant?</i> <i>Do you think this is real silk?</i> <i>Are you sure you want to go?</i>	<i>She is certainly tired. / She must be tired.</i> <i>It seems to be real silk.</i> <i>I'm not sure.</i> <i>Perhaps. / Maybe.</i> <i>I don't think she has ever been there.</i> .
Ismerés, nem ismerés:	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass.	

	You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra való reagálás:	Will you do the washing up for me, please?	Certainly.
Segítség felajánlása:	I am going to the market. Shall I bring you something? I'll do the washing up for you.	
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Tanács és arra reagálás:	What would you recommend? What shall I do? What do you think I should do? What advice would you give?	Why don't you...? I think you should... I don't think you should... You ought to...

	Összefoglalás Beszélgetés lezárása	Right...okay <i>Well, it's been nice talking to you.</i>

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		<i>Present Simple Passive</i>	<i>English is spoken all over the world.</i>
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Simple Perfect	Have you done your room? I haven't finished it yet. We haven't met since Christmas. I've lived here for ten years.
		<i>Present Perfect Passive</i>	<i>My flat has just been decorated.</i>
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why

			didn't you come yesterday?
		<i>Past Simple Passive</i>	<i>When was this photo taken?</i>
		<i>Past Continuous</i> <i>Past Perfect</i>	<i>What were you doing at five yesterday?</i> <i>I was watching TV when he phoned.</i> <i>We had had dinner when she arrived.</i>
	Jövőidejűség	Going to <i>Future with Will</i> (certainty) (sudden decision) <i>Passive Future</i>	What are you going to do on Saturday? When will you be fourteen? <i>OK. I'll do the washing up.</i>
Birtoklás kifejezése		Forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		<i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of <i>Belong to</i>	<i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room Whose? <i>Who does it belong to?</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background

		picture location <i>geographical location</i>	<i>in the east/west ...,</i> <i>along the river, through the forest, past the shop ...</i>
Időbeli viszonyok		Adverbs of time with Present Simple Perfect	already, yet, just
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday <i>This time tomorrow</i> <i>By 9 o'clock yesterday</i> It's a quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple While When <i>How long ?+Present Perfect Simple</i>	How long were you in hospital? For two weeks. <i>While I was watching TV, Mary arrived.</i> <i>When I entered, the boys were fighting.</i> <i>I have lived here for seven years now.</i>

		<i>Present Perfect</i> <i>Continuous</i>	
Mennyiségi viszonyok		Singulars and plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one, two, three..
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. <i>A great number of people</i> How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake <i>A great deal of energy</i>
			All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives enough <i>too/quite</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. <i>This town is less polluted than that one.</i> <i>This is the most interesting book I've ever read.</i> Good, bad ...(better, worse) It's too big, It's not small enough. <i>It's much too difficult.</i> <i>It's not quite satisfactory.</i>

			What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like?
Modalitás			
		Should/shouldn't	You should ask her.
		Can (ability) Can/could/may (permission)	I can swim. Can/could/may I open the window?
		Could-was able to	<i>He could speak two languages at the age of five.</i> <i>Last summer I was able to visit the British Museum.</i>
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		Have to	Did you have to be there?
		Musn't	Children mustn't smoke.
		Must/may/might/can't + present infinitive (certainty)	<i>John must be ill.</i> <i>He can't be at school.</i>
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because/although/ <i>on the one hand – on the other hand,</i> <i>so, therefore, that's why</i>

		Purpose	<i>either-or, neither-nor</i> <i>Although he is rich, he is not happy.</i> <i>I helped him so that he could pass his examination</i> I've been to London to visit the Queen.
		Conditional I <i>Conditional II</i> <i>Conditional III</i>	We'll stay at home if it rains. <i>If I had time, I would take you to the cinema.</i>
		Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.
Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb Reported Speech with past reporting verb Gerund; Infinitives and Participles	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Szövegösszetartó eszközök		Articles Some+plural noun Any+plural noun Some +singulr noun Any + singular noun	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.

		Nominative and accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns Reflexive pronouns <i>Relative pronouns</i> <i>Relative Clauses</i> <i>Defining, non- defining</i> <i>Propword</i> <i>Wish</i> <i>Question-tags</i>	I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody, nobody, everybody ... myself... <i>The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...</i> one, ones <i>Which one would you like?</i>

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- köznyelvi eszközöket használó társalgás, beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- változatos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban álláspontot, véleményt kifejteni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 150 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai, illetve irodalmi szöveg lényeges pontjait megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- gondolatait változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikus összefüggések alapján kb. 150 szavas bekezdésekbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlét, baráti levél) létrehozni;
- változatos közlésformákat (leírás, elbeszélés, jellemzés) használni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 4 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok, fogalmazás, szövegértés, fordítás, close-teszt, teszt

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv 12. évfolyam.

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Német nyelv 10-13. – (2. idegen nyelv)

Megjegyzés:

Órabeosztás:

- a 10. évfolyamon heti 3 óra, évi 111 óra
- a 11. évfolyamon heti 3 óra, évi 111 óra
- a 12. évfolyamon heti 3 óra, évi 111 óra
- a 13. évfolyamon heti 3 óra, évi 96 óra

Kiemelt közös követelmény:

- Hon- és népismeret
- Kapcsolat Európával és a nagyvilággal
- Kommunikációs kultúra
- Tanulási stratégiák
- Pályaorientáció

Sajátos megközelítés:

- A második idegen nyelv tanulása nem kötelező a gimnázium 10. és 11. osztályában. Azok a tanulók, akik választanak második idegen nyelvet, a nyelv alapvető szerkezeteit, egyszerűbb beszédhelyzetben való reagálást sajátíthatnak el. A 10. és 11. osztály alapozó kurzusnak tekinthető a további nyelvtanuláshoz, ami folytatható a felsőbb osztályokban.

Cél:

- A tanulók a négy év során alapszintű nyelvtudást sajátítanak el.
- A tanulók tudják használni a német nyelvet hétköznapi egyszerű kommunikációs helyzetekben.
- A második idegen nyelv elsajátítása is járuljon hozzá a tanulók világról, a valóságról alkotott képének kialakulásához.
- A német nyelvvel való megismerkedés nyújtson lehetőséget a tanulóknak a célországok hétköznapi kultúrájának megismeréséhez, nyerjen betekintést a mindennapi életbe, s ezen keresztül saját kultúrájukkal összehasonlítva a magyar kultúrát is lássák tágabb összefüggéseiben.
- A kommunikatív nyelvoktatás módszereit alkalmazva készüljenek fel a tanulók különböző kommunikációs helyzetek megoldására.
- Alkalmazzák a tanulók a már korábban elsajátított nyelvtanulási módszereket, technikát.
- Segítse a tanulókat német nyelvtudásuk is, hogy magyarként Európa polgárai lehessenek.
- A nyelv használatán keresztül tudjanak a tanulók új emberi kapcsolatokat létesíteni, a társadalmi-kulturális környezetbe beépülni.

- Mivel a tanulók már tanultak egy idegen nyelvet, elvárható, hogy a 11. osztály végére az A1-A2 közötti szintet, a 13. osztály végére pedig az A2-B1 közötti szintet ériék el.

Fejlesztési követelmények

Beszédképesség:

- A tanuló értse meg a tanár német nyelvű óravezetését, tudja követni egyszerű utasításait.
- A tudásszintjének megfelelően tudjon a hallott szövegre (pl rádióból, tévéből) reagálni, egyszerűbb feladatokat megoldani.
- A tanuló tudjon érthető kiejtéssel beszélni egyszerű, hétköznapi témákról.
- A személyes kapcsolatok szintjén tudjon a tanuló kommunikációs alaphelyzetekben reagálni.
- Legyen képes a tanuló rövid memoriter előadására.

Olvasott szöveg értése:

- Legyen tisztában a tanuló azzal, hogy különféle olvasási stratégiák léteznek, ezeket tudja megfelelő helyzetben alkalmazni.
- A tanult témakörökben értsen meg rövid, ismeretlen szavakat is tartalmazó szöveget a lényegét tekintve.
- Tudjon a tanuló környezetében előforduló rövid autentikus szöveget megérteni pl. reklám, hirdetés.

Írásképeség:

- Tudja a tanuló magát érthetően kifejezni a mindennapi élet általánosan használt szövegfajtáiban a közepes szintnél alacsonyabban.

Tartalom:

- A tartalom és a módszerek kiválasztásakor törekedni kell arra, hogy azok a diákok tanulási céljaival és szükségleteivel megegyezők legyenek. Az órán adódó kommunikációs alaphelyzeteket kiaknázva célszerű a nyelvtani struktúrák megismerését lehetővé tenni. A hatékony tanulás érdekében ismerjenek meg a tanulók minél több tanulási módszert, munkaformát az egyes tartalmak elsajátításához.

Értékelés:

- A tanulók értékelése szóban és írásban történik folyamatosan, ami visszajelzést ad a tanulóknak a már elért színtről.
- A tanári értékelés nyújtson lehetőséget a tanulóknak, hogy felülvizsgálhassák teljesítményüket, tanulási módszerüket.

- Az értékelés legyen egyértelmű a tanulók számára. A speciális mérési módszerek legyenek összhangban a tanulási folyamat tartalmával és módszereivel, terjedjenek ki az egyes készségek terén elért fejlődés mérésére is.
- Mivel az idegen nyelvből való házivizsga először a 12. évfolyamon jelenik meg, így az értékelés se legyen vizsgára előkészítő feladatok során elvégzett vélemény halmaza, hanem az adott szintnek való felmérés eredménye.

Feltételek:

- A nyelvoktatás csoportbontásban folyik.

Személyi:

- német szakos tanár

Tárgyi:

- tankönyvek és egyéb taneszközök, részletezésük az egyes évfolyamoknál.

Német nyelv 10. (2. idegen nyelv)

Óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám:	3
Évi óraszám	111
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	13
Otthonunk	10
Tágabb környezetünk	8
Utazás	8
Ép testben ép lélek	8
Szabadidő, szórakozás	8
Szolgáltatások	8
Étkezés	8
Összesen:	71 óra

Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	8
Daltanulás	2
Egyéb tevékenység	20
Ismétlés	10
Összesen:	111 óra

Cél:

- Felébreszteni a tanulóiban a német nyelv iránti érdeklődést.
- A tanulók kapjanak betekintést a német nyelvű országok kultúrájába, sajátos értékrendjébe (a 10. osztályban Ausztria)
- A tanulók tudják használni a német nyelvet a hétköznapi kommunikációs helyzetekben.

Kommunikációs célok:

- tudjon érthetően beszélni
- tudjon személyeket, tárgyakat leírni
- értsen meg egyszerű utasításokat, tudjon kérdezni és válaszolni
- tudjon szintjének megfelelően véleményt formálni.
- Az újabb nyelvvel való konfrontáció segítse elő a tanulóban a nyelvtanulás tudatosabbá tételét, fejlessze a nyelvi alapkészségeket.
- A nyelvtanulás folyamán előforduló páros és csoportmunkák segítsék a tanulókat az előítéletek legyőzésében, más kultúrák felé való nyitottságában.

A továbbhaladás feltételei:

Hallás utáni értés:

- A tanuló értse meg és tudja követni a tanár egyszerű utasításait, az óra vezetését.
- Tudjon ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni.
- A tanuló legyen képes ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből a lényeget megérteni, fontos információkat kiszűrni.
- A tanuló értse meg a tankönyvi leckékhez kapcsolódó hangkazetta anyagát, a hozzá kapcsolódó egyszerű feladatokat.

Beszédképesség:

- A tananyaghoz kapcsolódó rövid kérdésekre tudjon válaszolni, néhány mondatos reagálásra képes legyen.

Beszéd:

- A tanuló tudjon helyes hanglejtéssel, megközelítőleg jó tagolással és ritmussal mondatokat elmondani.
- Legyen képes egyszerű párbeszédben személyes kapcsolatot kialakítani német nyelven.
- Megértési gondok esetén tudjon segítséget kérni.
- A tanult témakörökben tudja az alapvető nyelvi szerkezeteket használni beszédszándékai kifejezésére.
- A tananyaghoz kapcsolódó képről tudjon néhány mondatban beszélni.
- Ismerjen a tanuló néhány dalt, rövid verset, közmondást, nyelvtörőt, pl. Meister Jakob... Guten Abend...

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló értsen meg néhány mondatos, jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szöveget a tanult témakörökben
- Sajátítsa el a néma olvasás készségét.
- Legyen képes nagyrészt ismeretlen szöveget felolvasni, abból kulcsinformációkat kiszűrni.
- A tanuló ismerjen a hétköznapi élettel kapcsolatos autentikus szöveget (pl. reklám, eligazító táblák).
- Tudjon a tanuló néhány mondatos szöveget szótár segítségével lefordítani.
- Tudjon egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Íráskészség:

- Tudjon a tanuló több mondatból álló, ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szöveget írni.
- Tudjon a tanuló emberekről, képekről rövid leírást készíteni.
- A könyvben lévő feladatokat és hasonló gyakorlatokat tudjon megoldani.
- Ismerje a tanuló a magánlevél jellemzőit, tudjon képeslapot megcímezni és írni. (strukturált szöveg)

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, vidókazetták, televízió
- szemléltető transzparenszek, táblázatok
- írásvetítő, fólia
- fénymásoló papír

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisótárak
- Német nyelvtani gyakorlókönyv: Dr. Hámoriné Szalóczi Éva
- Német nyelvtan: Karácsony Lajos - dr. Tólas Istvánné

Ajánlott irodalom:

- szépirodalom

Kommunikációs szándékok 10.

A kerettanterv előírásainak megfelelően a 11. évfolyamnál részletezve.

Fogalomkörök 10.

A kerettanterv előírásainak megfelelően a 11. évfolyamnál részletezve.

Módszerek, tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció

Témakörök 10.

Cél:

- A mindennapi élet társalgási témaköreinek bemutatása.
- A kommunikatív készség fejlesztése szóban és írásban a már elsajátított szókincsre építve.
- Az alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a hétköznapi beszédben.

Tartalom:

1. Ember és társadalom

- személyi adatok, ismerkedés, bemutatkozás
- család, rokonság, életkor, foglalkozások
- emberek külső, belső jellemzése.

2. Otthonunk

- ház, lakás
- kert: kerti növények, háziállatok
- helyiségek
- bútorok

3. Tágabb környezetünk

- Ausztria, Bécs nevezetességei
- közlekedési eszközök
- útbaigazítás

4. Utazás

- utazási előkészületek
- úticélok, időjárás, évszakok, időjárás, évszakok
- jegyváltás, információkérés

5. Ép testben ép lélek

- aktív életmód, sportolás
- egészséges étkezés
- napirend

6. Szabadidő, szórakozás

- kulturális tevékenységek: mozi, színház, koncert
- házimunka: főzés, takarítás
- nyelvtanulás

7. Szolgáltatások

- postán: vásárlás, telefonálás
- piacon: zöldség, gyümölcs
- áruházban: ruhavásárlás-öltözködés, ruhadarabok

8. Étkezés

- ételek, italok
- főétkezések
- kínálás
- étteremben: rendelés, fizetés, reklamálás
- asztalterítés

9. Dalok, játékok

Módszerek:

- hiányos szövegek kiegészítése
- a szöveg lényegére utaló kérdések megfogalmazása és megválaszolása
- feldolgozott szöveg összegzése
- képleírás
- dialógusok készítése

Értékelés:

Szemponatok a szóbeli értékeléshez: szóbeli felelet, tanórai munka értékelése

- Folyamatos az értékelés, nem mindig érdemjegy formájában.
- Megvalósul-e a beszédszándék
- Teljesül-e a kommunikatív cél
- A nyelvhelyesség szabad beszélgetésnél nem mindig értékelendő.

Szemponatok az írásbeli értékeléshez: feladatlapok kitöltése, dolgozatok, házi feladatok értékelése

- Évi 3 nagydolgozat és 3-4 kisebb ellenőrzés
- a tartalmi elemek értékelése
- szövegkohéziós erők, nyelvhelyesség
- a feladatmegoldási képesség szintje
- egyszerű önéletrajz írása
- szótár segítségével megfelelő szintű szöveg fordítása magyar nyelvre (szótárhasználat).

Német nyelv 11. (2. idegen nyelv)

Óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111 óra
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	9
Tágabb környezetünk	9
Otthonunk, városunk	8
Az iskola világa	5

Érdeklődési körök	8
Ép testben ép lélek	8
Szabadidő, szórakozás	8
Kultúra, hagyományok	5
Tudomány és technika	6
Összesen:	66 óra
Dolgozat és egyéb írásbeli ellenőrzés	10
Daltanulás	4
Egyéb tevékenységek, aktuális témák	22
Ismétlés	9
Összesen:	111 óra

Cél:

- A tanulók kapjanak betekintést a német nyelvű országok kultúrájába, sajátos értékrendjébe (a 11. osztályban Németország)
- A tanulók tudják használni a német nyelvet a hétköznapi kommunikációs helyzetekben.

Kommunikációs célok:

- tudjon érthetően beszélni
- tudjon személyeket, tárgyakat leírni
- értsen meg egyszerű utasításokat, tudjon kérdezni és válaszolni
- tudjon szintjének megfelelően véleményt formálni.
- tudjon minél több információt gyűjteni és továbbadni
- A nyelvtanulás folyamán előforduló páros és csoportmunkák segítsék a tanulókat az előítéletek legyőzésében, más kultúrák felé való nyitottságában.
- A tanulók tudjanak kétnyelvű szótárt használni rövid, autentikus szöveg fordításához.
- A tanulók vegyenek részt életszerű feladatok tervezésében (pl. nyelvi versenyek).

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megérteni.

- A tanuló legyen képes jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni.
- Tudjon a tanuló ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkeztetni.
- Legyen képes a tanuló kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni.
- Tudjon a tanuló kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- A tanuló értse meg az előzőnél magasabb szinten a tanár utasításait, magyarázatát.
- Tudjon a tanuló összefoglaló jellegű kérdéseket feltenni illetve megválaszolni.
- A tudásszintjének megfelelően elektronikus információhordozókat értsen meg a tanuló, tudjon számára fontos információkat kiemelni.

Beszédkésztség:

- A tanuló a személyes kapcsolatok szintjén tudjon jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kommunikációs alaphelyzetekben reagálni.
- Tudjon tárgyakról, személyekről leírást adni, jellemezni, röviden véleményét kifejteni.
- Használja kreatívan a már megtanult nyelvi elemeket, kezdeményezzen beszélgetést.
- Tudjon információt kérni és adni, az okokat megkérdezni és a választ indokolni.
- Idegen nyelvi memóriájának fejlesztéséhez tanuljon dalokat, rövid verseket.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló tudjon jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben lényeges információt megérteni.
- Tudjon képhez tartozó szöveget megérteni, bonyolultabb nyelvtani szerkezetek esetén szótár használatával.
- A tanuló legyen képes környezetében előforduló kb. 100 szavas köznyelvi szöveget megérteni, azt felolvasni, benne a lényeges információkat a lényegtelenről elkülöníteni.

Íráskésztség:

- Tudjon a tanuló ismert nyelvi eszközökkel összefüggő szöveget írni az általa ismert témakörökben szótár használatával.
- Egy képről tudjon összefüggő szöveget írni.
- Tudjon meghatározott mondatmodelleket írásban magyarról németre fordítani, szótár segítségével kissé hosszabb szöveget lefordítani.

- A tanuló ismerje az egyes nyomtatványformákat, azok kitöltési módját (pl. postán, szállodában).
- A tanuló legyen képes ismert struktúrák felhasználásával kb. 10 mondatos tényyszerű információt közvetítő szöveget írni.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, vidókazetták, televízió
- szemléltető transzparenszek, táblázatok
- írásvetítő, fólia
- fénymásoló papír
- ifjúsági folyóiratok

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisótárak
- Német nyelvtani gyakorlókönyv: Dr. Hámoriné Szalóczi Éva
- Német nyelvtan: Karácsony Lajos - dr. Tálás Istvánné

Ajánlott irodalom:

- szépirodalom

Kommunikációs szándékok 11. (2. idegen nyelv)

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
érdeklődés, fogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung! Alles Gute!

személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

emlékezés, emlékeztetés	Vergiß nicht! Erinnerst du dich?
sajnálkozás	Es tut mir Leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön! Wirklich? Ist das wahr?
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!
helyeslés, rosszallás	Das ist (nicht) gut!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach...
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht.
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	ich will, ich möchte, ich kann, ich soll, ich muss, ich darf
ígéret	Ich mache das schon!
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!
szándék, terv	Ich will ..., Ich habe vor...zu

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...? Wo finde ich?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..., es ist verboten
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás, utasítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke. Nehmen Sie noch...

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

Fogalomkörök 11. (2. idegen nyelv)

Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
		sein, es gibt	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.
	jelenidejűség	Präsens, Präsens mit Vokalwech hsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	múltidejűség ,	Präteritum Perfekt	Er hatte ein Fahrrad. Sie haben schon alles getan.

	jövőidejűség	Futur	Ich werde morgen zu Hause. bleiben
		sich- Verben	Ich freue mich.
	személytelen ség Passiv	es Handlungs p.	Es ist kalt. Es regnet.
Birtoklás kifejezése			
		haben, gehören Wessen?	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.
		von, -s	das Buch von Peter, Peters Geschichte
		Possessivp ronomen	Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok			
	irányok, helymeghatá		hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...

	rozás		
		Präpositio nen mit dem A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen Präpositio nen mit dem Akkusativ : durch, um Präpositio nen mit dem Dativ: bei, zu, von	Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino. Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma. während, wegen, trotz, innerhalb, außerhalb.

		Präpositio nen mit Gemitiv	
Időbeli viszonyok	dátum		am 12. 12. 1997.
	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal , immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok			
			eins, zwei

			erste, zweite
	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
		Was für ein? Welcher? (Adjektívdeklináció)	Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch.
		Vergleich e	Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Dieses Bild ist am schönsten.

Modalitás		mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause.
	felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ , Akkusativ , Dativ	Ich zeige den Schülern Bilder.
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Objektsatz Temporalsatz	denn, weil, Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Als / wenn ...,

Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók, névmások		und/oder/aber/denn/sondern weil/dass/ob/ das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener man
Névmási határozók, kérdőszók			Worauf wartest du? Darauf? / Auf ihn?
Tagadás			nein, nicht Hast du einen sohn? Nein, ich habe keinen Sohn.
		lassen	

Módszerek

- feladatlapok kitöltése
- hibajavítás
- behelyettesítés
- szituációkban való alkalmazás
- egyszerű modellek fordítása magyarról németre
- transzformáció

Témakörök 11. (2. idegen nyelv)

Cél

- A mindennapi élet társalgási témaköreinek bemutatása.
- A kommunikatív készség fejlesztése szóban és írásban a már elsajátított szókincsre építve.
- Az alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a hétköznapi beszédben.
- Újabb, a 10. osztályban elő nem fordult témakörök megtárgyalása.

1. Ember és társadalom

- családi élet, barátság, szerelem
- emberek jellemzése külső-belső tulajdonságok alapján.

2. Tágabb környezetünk

- Budapest, Magyarország
- Németország tartományai, városai
- városi/falusi élet bemutatása
- egy német város rövid bemutatása

3. Otthonunk, városunk:

- lakástípusok, házak
- a mi lakásunk
- Sárospatak bemutatása
- lakóhelyem bemutatása

4. Az iskola világa

- az iskolai élet: órák, szünetek
- a mi iskolánk

5. Érdeklődési körök

- foglalkozások, lehetőségek
- háziasszonynak lenni

6. Ép testben ép lélek

- betegségek, sérülés, baleset
- orvosnál, vizsgálat
- gyógyszertárban
- testrészek, sportolás

7. Szabadidő, szórakozás

- tévézés, média, Internet
- műsorok
- nyelvtanulás
- levelezés

8. Kultúra, hagyományok

- Budapest korábban
- ünnepek
- étkezési szokások

9. Tudomány, technika

- műszaki cikkek a háztartásban

Módszerek:

- szóbeli felelet, szituációk
- szöveg feldolgozása képek segítségével, képleírás
- kérdésfeltevés, választás

Értékelés

Szempontok a szóbeli értékeléshez: szóbeli felelet, tanórai munka értékelése

- Folyamatos az értékelés, nem mindig érdemjegy formájában.
- Megvalósul-e a beszédszándék
- Teljesül-e a kommunikatív cél
- A nyelvhelyesség szabad beszélgetésnél nem mindig értékelendő.

Szempontok az írásbeli értékeléshez: feladatlapok kitöltése, dolgozatok, házi feladatok értékelése

- Évi 3 nagydolgozat és 3-4 kisebb ellenőrzés
- a tartalmi elemek értékelése
- szövegkohéziós erők, nyelvhelyesség

- a feladatmegoldási képesség szintje
- egyszerű önéletrajz írása
- szótár segítségével megfelelő szintű szöveg fordítása magyar nyelvre (szótárhasználat).
- Az értékelés történhet szorgalmi feladatok adásával, kisebb projektek készítésével is.

Német nyelv 12. (2. idegen nyelv)

Óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111 óra
TÉMAKÖRÖK	
Én és a családom	5
Emberi kapcsolatok	6
Tágabb környezetünk	6
A munka világa	12
Szabadidő, szórakozás	12
Étkezés	10
Szolgáltatások	10
Országismeret	10
Összesen:	71 óra
Dolgozat és egyéb írásbeli ellenőrzés	8
Daltanulás	2
Egyéb tevékenységek, aktuális témák	20
Ismétlés	10
Összesen:	111 óra

Cél:

- Az A2-B1 nyelvi szint elérésének feltételeit ezen az évfolyamon kell a leginkább figyelembe venni, hiszen a 13. évfolyam jórészt az ismétlés, rendszerezés éve.
- A tanulók az elsajátított nyelvi szerkezeteket tudják használni a hétköznapi kommunikációs helyzetekben.

Kommunikációs célok:

- tudjon érthetően beszélni
- tudjon személyeket, tárgyakat leírni
- értsen meg egyszerű utasításokat, tudjon kérdezni és válaszolni
- tudjon szintjének megfelelően véleményt formálni.
- tudjon minél több információt gyűjteni és továbbadni
- A nyelvtanulás folyamán előforduló páros és csoportmunkák segítsék a tanulókat az előítéletek legyőzésében, más kultúrák felé való nyitottságában.
- A tanulók tudjanak kétnyelvű szótárt használni rövid, autentikus szöveg fordításához.
- A tanulók vegyenek részt életszerű feladatok tervezésében (pl. nyelvi versenyek).

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése:

- A tanuló tudjon tudásszintjének megfelelően elektronikus hanghordozókat megérteni, abból számára fontos információkat kiemelni.
- A tanuló legyen képes kb. 100 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni, abban a specifikus információt azonosítani.
- Tudjon a tanuló kb. 100 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- Tudjon a tanuló ismert nyelvi eszközöket használó beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédkézség:

- A tanuló legyen képes köznyelven megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni.
- Tudjon a tanuló egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni.

- Legyen képes a tanuló megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni.
- Tudjon a tanuló társalgásba bekapcsolódni, beszélgetésben részt venni, felhasználva a már megtanult nyelvi elemeket.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 100 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni, abban a specifikus információt azonosítani.
- Tudjon a tanuló kb. 100 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- Tudjon a tanuló kb. 150 szavas köznyelvi szöveget helyes hangsúlyozással felolvasni.
- Legyen képes a tanuló kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- Tudjon a tanuló egyszerű történetet megérteni.

Íráskészség:

- A tanuló legyen képes gondolatait egyszerű kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikus összefüggések alapján kb. 100 szavas szöveggé rendezni.
- Ismerje az egyes nyomtatványformákat, azok kitöltési módját (pl. posta, bank, szálloda).
- Tudjon a tanuló különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlés, baráti levél) létrehozni.
- A tanuló tudjon különböző közlésformákat (elbeszélés, jellemzés) használni.

Kommunikációs szándékok 12. (2. idegen nyelv)

A Kerettanterv előírásai szerint a 12. és 13. évfolyam tananyaga a feldolgozandó tankönyv és a szaktanár mérlegelésének megfelelően a 13. évfolyamnál van felsorolva. Ügyelni kell azonban arra, hogy az új ismeretanyag nagyrészt a 12. évfolyamon jelentkezzen, több lehetőséget adva így az ismétlésre, rendszerezésre a 13. évfolyamon.

Fogalomkörök 12. (2. idegen nyelv)

A Kerettanterv előírásai szerint a 12. és 13. évfolyam tananyaga a feldolgozandó tankönyv és a szaktanár mérlegelésének megfelelően a 13. évfolyamnál van felsorolva. Ügyelni kell azonban arra, hogy az új ismeretanyag nagyrészt a 12. évfolyamon jelentkezzen, több lehetőséget adva így az ismétlésre, rendszerezésre a 13. évfolyamon.

Témakörök 12. (2. idegen nyelv)

1. Én és a családom

- családi ünnepek

2. Emberi kapcsolatok

- ideális partner
- szerelem-barátság
- házasság, válás

3. Tágabb környezetünk

- élet egy világvárosban
- idegenvezetés a lakóhelyen

4. A munka világa

- divatos szakmák
- ideális munkakörülmények
- pályaválasztás
- munkavállalás nyáron

5. Szabadidő, szórakozás

- tévézési szokások
- szórakozás városban – falun
- nyaralás
- kulturális események

6. Étkezés

- helyes táplálkozás
- étkezési szokások német nyelvterületen
- vegetáriánus étkezés

7. Szolgáltatások

- éttermek és gyorséttermek
- a divat világa

8. Országismeret

- adaptált irodalmi mű feldolgozása
- ünnepek, népszokások
- Svájc élete
- aktuális témák

Módszerek:

- szóbeli felelet, szituációk
- szöveg feldolgozása képek segítségével, képleírás
- kérdésfeltevés, választás

Értékelés

Szempontok a szóbeli értékeléshez: szóbeli felelet, tanórai munka értékelése

- Folyamatos az értékelés, nem mindig érdemjegy formájában.
- Megvalósul-e a beszédszándék
- Teljesül-e a kommunikatív cél
- A nyelvhelyesség szabad beszélgetésnél nem mindig értékelendő.

Szempontok az írásbeli értékeléshez: feladatlapok kitöltése, dolgozatok, házi feladatok értékelése

- Évi 3 nagydolgozat és 3-4 kisebb ellenőrzés
- a tartalmi elemek értékelése
- szövegkohéziós erők, nyelvhelyesség
- a feladatmegoldási képesség szintje
- egyszerű önéletrajz írása
- szótár segítségével megfelelő szintű szöveg fordítása magyar nyelvre (szótárhasználat).
- Az értékelés történhet szorgalmi feladatok adásával, kisebb projektek készítésével is.

Német nyelv 13. (2. idegen nyelv)

Óraszám: 96

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	3
Évi óraszám	96 óra
TÉMAKÖRÖK	
Szabadidő, utazás	9
Országismeret	10
Tudomány és technika	12
Tágabb környezetünk	12
Összesen:	43 óra
Dolgozat és egyéb írásbeli ellenőrzés	8
Egyéb tevékenység	10
Ismétlés, év végi rendszerezés	35
Összesen:	96 óra

Cél:

- A tanuló a tanév végére érje el az A2-B1 közötti nyelvi szintet, ami igény esetén lehetőséget nyújt a középszintű nyelvi érettségi letételéhez.
- Azok a tanulók, akik ezt igénylik, tudjanak sikeres, legalább alapfokú állami nyelvvizsgát tenni német nyelvből.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 150 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni, abban a specifikus információt azonosítani.
- Tudjon a tanuló kb. 150 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- Tudjon a tanuló köznyelvi eszközöket használó társalgás, beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni, arra reagálni.

Beszédképesség:

- A tanuló legyen képes árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni.
- Tudjon a tanuló változatos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni.
- Legyen képes a tanuló megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni.
- Tudjon a tanuló beszélgetésben részt venni, álláspontot, véleményt kifejezni.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 150 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni, abban a specifikus információt azonosítani.
- Tudjon a tanuló kb. 150 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- Tudjon a tanuló kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt helyes hangsúlyozással felolvasni.
- Legyen képes a tanuló kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- Tudjon a tanuló egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai, illetve irodalmi szöveg lényeges pontjait megérteni, tanári segítséggel feldolgozni.

Íráskészség:

- A tanuló legyen képes gondolatait változatos kifejezésekkel és mondszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikus összefüggések alapján kb. 150 szavas bekezdésekbe rendezett szövegben megfogalmazni.
- Ismerjen a tanuló különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlés, baráti levél) létrehozni.
- A tanuló tudjon változatos közlésformákat használni.
- Ismerje a hétköznapi formulák kitöltésének módját.

Kommunikációs szándékok 13. (2. idegen nyelv)

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

- Bemutatás Darf ich vorstellen?
- Telefonálásnál bemutatkozás és köszönés Guten Tag, das ist...

Auf Wiederhören! Tschüß!

- Személyes levélben megszólítás és Liebe(r)...
- elbúcsúzás Viele Grüße, Dein(e)...
- Vigasztalás Es wird schon gut sein!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

- Félelem Ich habe Angst vor...

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

- Véleménykérés és arra reagálás, Was denkst darüber?

véleménynyilvánítás

- Érdeklődés, érdektelenség Ich interessiere mich für... (nicht)
- Érdeklődés, értékítélet, kívánság Und was wünschen Sie? Möchtest du
preferencia iránt einen Kaffee oder lieber Tee?

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

- Dolgok, személyek megnevezése, leírása Es geht um...
- Igenlő vagy nemleges válasz weder...noch
- Ismerés, nem ismerés Ich kenne... gut/nicht.
- Válaszadás elutasítása Leider kann ich ihre Frage nicht

beantworten.

- Kérés Würden Sie bitte sagen!
- Segítségkérés és arra reagálás Können Sie mir bitte bei... helfen?

Ja, gerne, Ich kann Leider nicht!

- Reklamálás Ich habe ein Problem.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

- Visszakérdezés, ismétléskérés Wie meinst du das?
- Beszélési szándék jelzése, téma bevezetése Dabei fällt mir gerade ein...
- Megerősítés Ja, das stimmt.
- Témaváltás, beszélgetés lezárása Könnten wir jetzt noch darüber reden?

Fogalomkörök 13. (2. idegen nyelv)

Személytelenség es Es geht um.../Es dauert lange bis...

Passiv

HP, ZP Das Haus ist gebaut.

haben +zu Ich habe viel zu tun.

sein+zu Die Aufgabe ist zu machen.

Modalitás mögen, können, Er wollte nach Hause.

wollen, müssen,

sollen, dürfen

(Präsens, Präteritum, Ich konnte das Fenster nicht schließen.

Perfekt)

Logikai viszonyok

Alárendelések Subjektsatz Es ist schön, hier zu sein.

Temporalsatz Als/wenn...

Finalsatz: um zu/ Ich beleibe hier, um diese Zeitung
damit auszulesen / damit du nicht allein bist.

anstatt zu/dass Er geht in die Schule, ohne gelernt zu
ohne zu/dass haben.

Wir hören Musik, anstatt Mathe zu
lernen.

Relativsatz Die See, an der wir voriges Jahr...

Die Kinder, deren Eltern...

Feltételeesség Konditionalsatz: Wenn ich Zeit habe...

(Indikativ) Präsens Wenn ich Zeit hätte...

Konjunktiv II. Sie würde kommen, wenn...

Melléknévi igenevek Partizip I., II. Der lesende Junge ist alt.

Die gekochten Kartoffeln sind hart.

Témakörök 13. (2. idegen nyelv)

Lásd Középszintű érettségi témakörök

Módszerek:

- szóbeli felelet, szituációk
- szöveg feldolgozása képek segítségével, képleírás
- kérdésfeltevés, választás

Értékelés

Szemponatok a szóbeli értékeléshez: szóbeli felelet, tanórai munka értékelése

- Folyamatos az értékelés, nem mindig érdemjegy formájában.
- Megvalósul-e a beszédszándék
- Teljesül-e a kommunikatív cél
- A nyelvhelyesség szabad beszélgetésnél nem mindig értékelendő.

Szemponatok az írásbeli értékeléshez: feladatlapok kitöltése, dolgozatok, házi feladatok értékelése

- Évi 3 nagydolgozat és 3-4 kisebb ellenőrzés
- a tartalmi elemek értékelése
- szövegkohéziós erők, nyelvhelyesség
- a feladatmegoldási képesség szintje
- egyszerű önéletrajz írása
- szótár segítségével megfelelő szintű szöveg fordítása magyar nyelvre (szótárhasználat).
- Az értékelés történhet szorgalmi feladatok adásával, kisebb projektek készítésével is.

Német nyelv érettségi előkészítő

Óraszám: 111, illetve 203,5 óra

Az éves órakeret felosztása

	Közép szint	Emelt szint
Heti óraszám	3	5,5
Évi óraszám:	111	203,5

TÉMAKÖRÖK		
Ember és társadalom	15	23
Tágabb környezetünk	9	16
Természetes környezetünk	10	19
Szabadidő, szórakozás	12	19
Tudomány, technika	13	21
Kultúra, országismeret	15	23
Egészség, betegség	-	21
Összesen:	74 óra	142 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	8	15
Daltanulás	4	2
Egyéb tevékenységek, projektmunka	15	21
Ismétlés	10	23.5
Összesen:	111 óra	203,5 óra

Cél

- A tanuló tudja használni a német nyelvet a mindennapok kommunikációs helyzeteiben.
- A tanuló ismeri a kiválasztott és használt nyelvi eszközök kommunikációs értékét az adott nyelvi környezetben.
- A nyelvtanulás során kifejlődő alapkészségek lehetővé teszik a tanuló számára a nyelvtudás felhasználását adott nyelvi helyzetekben.
- A tanuló tudása közelítse meg a B1 szint elvárásait.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni, a specifikus információkat azonosítani.
- Az autentikus köznyelvi szövegben tudja kikövetkeztetni a szövegösszefüggésből az ismeretlen nyelvi elem jelentését.

- A tanuló tudjon köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni.

Beszédképesség:

- A tanuló legyen képes árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni.
- Tudjon a tanuló választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni.
- A tanuló legyen képes megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni.
- Tudjon a tanuló beszélgetésben részt venni.
- A tanuló legyen képes társalgásban más véleményét kikérni, álláspontját megvédeni.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni.
- Tudjon a tanuló kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni.
- A tanuló legyen képes ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jeleentését kikövetkeztetni.
- Tudjon a tanuló kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni.
- A tanuló legyen képes kb. 250 szavas specifikus információt azonosítani.
- Tudjon a tanuló kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget anyanyelven és/vagy célnyelven összefoglalni.
- A tanuló legyen képes egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveg különösebb nehézség nélkül megérteni.

Írásképesség:

- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló szöveget írni.
- Tudja a tanuló gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondatszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni.
- A tanuló legyen képes különböző szövegfajtákat létrehozni.
- Tudjon a tanuló változatos közlésformákat használni.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet

- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, videokazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisótárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék
- Konkrete Poesie versei
- Goethe, H. Heine egyes versei

Kommunikációs szándékok 11.

Az egyes elemek elsajátítása a feldolgozásra kerülő tankönyv függvényében a 11. és 12. osztályban történik a szaktanár mérlegelése szerint. Az új elemeket, példákat kiemelések jelzik. Az egyes tanulók teljesítménye függ attól, hogy közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgát szeretnének tenni.

Fogalomkörök 11.

Az egyes elemek elsajátítása a feldolgozásra kerülő tankönyv függvényében a 11. és 12. osztályban történik a szaktanár mérlegelése szerint. Az új elemeket, példákat kiemelések jelzik. Az egyes tanulók teljesítménye függ attól, hogy közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgát szeretnének tenni.

Módszerek, tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek

- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás

Témakörök 11.

1. Ember és társadalom

- alternatív életterek
- lakóközösségek
- életutak; a boldogság forrásai

2. Tágabb környezetünk

- a világűrbeli élet
- jövőképek

3. Természetes környezetünk

- anyagok újrahasznosítása
- energiaforrások

4. Szabadidő, szórakozás

- kvízzjátékok
- a divat világa

5. Tudomány, technika

- a számítógépes világ, Internet
- magyar és német tudósok

6. Kultúra, országismeret

- ünnepek, szokások Svájcban
- szabadon választott irodalmi alkotások feldolgozása

7. Egyéb tevékenységek, projektmunka

- aktuális témák feldolgozása
- „csoportmottó” (szabadon választott téma) kidolgozása

Értékelés:

- Az értékelést szükséges rendszeresen, a tananyaghoz igazítva végezni, nem elhanyagolva a sajátos tényezőket sem.
- Fontos, hogy a mérés mind a négy alapkészséget érintse.
- Az írásbeli értékelésnél előtérbe kerül az évi 3 nagydolgozat, mellette a szaktanár döntése alapján kisebb értékelő, összefoglaló dolgozatok beiktathatók.

Német nyelv 12.

Óraszám: 96 illetve 176

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	3
Évi óraszám:	96 óra
TÉMAKÖRÖK	
Szolgáltatások	8
Egészséges életmód	14
Természetes környezetünk	5
Országismeret	10
Összesen:	37 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	8
Egyéb tevékenységek, projektmunka	10
Ismétlés, érettségire készülés	41
Összesen:	96 óra

Cél

- A tanulók B1 szintű nyelvtudást sajátítanak el, fejlett szókinccsel rendelkeznek, ismert témában írásban és szóban tudnak információt cserélni, hosszabb szövegeket megérteni, létrehozni.
- Amennyiben lehetőség nyílik rá, a tanulók munkáját anyanyelvi lektor segíti, kapcsolatba kerülnek német fiatalokkal.
- A már elsajátított nyelvtanulási stratégiák segítségével képes a tanuló egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	5,5
Évi óraszám:	176 óra
TÉMAKÖRÖK	
Egyén és család	13
Ember és társadalom	9
Idegenforgalom, utazás	15
Környezetünk	11
Iskola és életpálya	9
A munka világa	9
Életmód	13
Szabadidő, szórakozás	15
Országismeret, aktuális témák	16
Tudományos és technikai műveltség	11
Összesen:	121 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	20
Egyéb tevékenységek, projektmunka	15
Ismétlés, rendszerezés	20
Összesen:	176 óra

Cél:

- A tanulók készüljenek fel a nyelvi érettségire, tudásszintjének megfelelő szintre. Feltételezhető, hogy az emelt szintű érettségi letételét célozza meg a tanulók nagytöbbsége.
- A tanév végéig a tanulók érik el a B2 nyelvi szintet, illetve legyen lehetőség tudásuknak szintentartására.
- Szerezzenek a tanulók jártasságot a német nyelv használatában a változatos órai munka, lehetőség szerint anyanyelvi lektor segítségével.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni, a specifikus információkat azonosítani.
- Az autentikus köznyelvi szövegben tudja kikövetkeztetni a szövegösszefüggésből az ismeretlen nyelvi elem jelentését.
- A tanuló tudjon köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni.

Beszédkésztség:

- A tanuló legyen képes árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni.
- Tudjon a tanuló választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni.
- A tanuló legyen képes megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni.
- Tudjon a tanuló beszélgetésben részt venni.
- A tanuló legyen képes társalgásban más véleményét kikérni, álláspontját megvédeni.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni.
- Tudjon a tanuló kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni.
- A tanuló legyen képes ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jeleentését kikövetkeztetni.
- Tudjon a tanuló kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni.
- A tanuló legyen képes kb. 250 szavas specifikus információt azonosítani.
- Tudjon a tanuló kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget anyanyelven és/vagy célnyelven összefoglalni.

- A tanuló legyen képes egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveg különösebb nehézség nélkül megérteni.

Íráskészség:

- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas, tényyszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló szöveget írni.
- Tudja a tanuló gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondatstruktúrákkal, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni.
- A tanuló legyen képes különböző szövegfajtákat létrehozni.
- Tudjon a tanuló változatos közlésformákat használni.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, videokazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisótárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék
- Konkrete Poesie versei
- Goethe, H. Heine egyes versei

Kommunikációs szándékok 11.

Az egyes elemek elsajátítása a feldolgozásra kerülő tankönyv függvényében a 11. és 12. osztályban történik a szaktanár mérlegelése szerint. Az új elemeket, példákat kiemelések jelzik. Az egyes tanulók teljesítménye függ attól, hogy közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgát szeretnének tenni.

A tanulók megfelelő szintű érettségire készülve árnyaltabb tudásra is szert tehetnek.

Belépő tevékenységformák 12.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

- Bemutatás: Darf ich vorstellen?
- Szóbeli üdvözküldés: Laß Petra grüßen!
- Hivatalos levél: Sehr geehrter Herr...

Hochachtungsvoll

- Együttérzés és arra reagálás: Mein Beileid! Danke!
- Vigasztalás: Es wird schon gut sein!

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

- Hála: Ich bin Ihnen dankbar dafür, dass...
- Csodálkozás: Das kann doch nicht wahr sein!
- Félelem: Ich habe Angst vor...

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

- Véleménynyilvánítás: Sind Sie damit einverstanden, dass...?
- Ellenvetés, visszautasítás: Sie können Recht haben, aber...

Das kann sein, aber...

- Szándék, terv: Ich habe vor,...zu...
- Érdeklődés: Hast du Interesse für...?
- Dicséret, kritika, szemrehányás: Klasse! Blödsinn! Ich halte... für sehr gut.

Das ist schon gut, aber...

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

- Válaszadás elutasítása: Leider kann ich ihre Frage nicht beantworten.
- Emlékezés, nem emlékezés: Ich erinnere mich daran, dass...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

- Kérés: Würden Sie bitte...!
- Javaslat: Ich schlage vor, dass...

Ich würde sagen

- Reklamálás: Entschuldigung, ich habe ein Problem...
- Tanácskérés, -adás: Was schlägst du vor?

Ich rate,... /Ich schlage vor,...

- Segítség felajánlása és arra reag.: Kann ich Ihnen helfen? Ja, das wäre nett.

Danke, das geht schon.

- Ajánlat és arra reagálás: Möchten Sie?

Würden Sie...?

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

- Félbeszakítás: Darf ich Sie kurz unterbrechen?
- Megerősítés: Stimmt schon!
- Körülírás: Das ist also ein..., wo...
- Példa megnevezése: Ein Beispiel dafür ist...
- Témaváltás, beszélgetés lezárása: Könnten wir jetzt noch darüber reden,...?

Können wir ein anderes mal vielleicht hier

fortsetzen?

Fogalomkörök 12.

Az egyes elemek elsajátítása a feldolgozásra kerülő tankönyv függvényében a 11. és 12. osztályban történik a szaktanár mérlegelése szerint. Az új elemeket, példákat kiemelések jelzik. Az egyes tanulók teljesítménye függ attól, hogy közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgát szeretnének tenni.

Cselekvés, történés, létezés kifejezése

Múltidejűség Plusquamperfekt Damals hatten wir auf dem Dorf gewohnt.

Futur (mit Präsens) Ich bleibe morgen zu Hause.

Passiv mit Modalverb Sie müssen abgeholt werden.

Sie mußten abgeholt werden.

Passiv (Präteritum,

Perfekt, Plusq.)

Térbeli viszonyok

Írányok, helymeghat. Präpositionen mit dem Gehen Sie den Fluß entlang!

Akkusativ

entlang

Präpositionen mit dem

Dativ Die Post ist unserer Schule gegenüber.

gegenüber

Időbeli viszonyok

Előidejűség Plusquamperfekt nachdem ich eingepackt hatte, rief ich ein
bevor, nachdem Taxi.

Bevor ich ein Taxi rief...

Minőségi viszonyok

Wer? Der Bekannte / mein Bekannter,
der Arme, die Arme

Modalitás

Perfekt Ich habe das Fenster nicht schliessen
wollen

haben+zu+Infinitiv Du hast dafür selber zu sorgen.

sein+zu+Infinitiv Die Aufgabe ist leicht zu lösen.

brauchen+zu+Infinitiv Jetzt brauchst du mir nicht zu helfen.

Logikai viszonyok

Alárendelések Temporalsatz Als / Wenn...,

Bevor / Während / Solange...

Feltételesség Konjunktiv II. / Wenn ich Zeit gehabt hätte...

Plusquamperfekt Sie wären gekommen, wenn...

Függő beszéd Konjunktiv I. Er sagt, Karl sei ein guter Schüler.

Präsens Mama, sagte, sie sei immer anständig

Perfekt gewesen.

Szövegösszetartó

eszközök

Névmások derselbe, dergleiche

Melléknévi igenevek Partizip I. II. Der weinende Junge trägt abgetragene
Kleider

Módszerek, tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- érettségire felkészítő feladatsorok megoldása
- transzformáció
- autentikus szövegek feldolgozása

Témakörök 12.

Különbséget kell tenni a középszintű és az emelt szintű érettségire készülő diákok között, bár feltételezhető, hogy legtöbben az emelt szintet választják.

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) Családi élet, családi kapcsolatok A családi élet mindennapjai, otthoni teendők Személyes tervek	A család szerepe az egyén és a társadalom életében Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	A másik ember külső és belső jellemzése Baráti kör A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel Női és férfi szerepek Ünnepek, családi ünnepek	Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében

	Öltözködés, divat Vásárlás, szolgáltatások (posta) Hasonlóságok és különbségek az emberek között	Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése A fogyasztói társadalom, reklámok Társadalmi viselkedésformák
TÉMAKÖR	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
3. Környezetünk	Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek A városi és a vidéki élet összehasonlítása Növények és állatok a környezetünkben Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?	A lakóhely és környéke fejlődésének problémái A természet és az ember harmóniája A környezetvédelem lehetőségei és problémái

	Időjárás	
4. Az iskola	Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	Diákmunka, nyári munkavállalás Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák

6. Életmód	Napirend, időbeosztás Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) Étkezési szokások a családban Ételek, kedvenc ételek Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben Gyakori betegségek, sérülések, baleset Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	Az étkezési szokások hazánkban és más országokban Ételspecialitások hazánkban és más országokban A kulturált étkezés feltételei, fontossága A szenvedélybetegségek A gyógyítás egyéb módjai
TÉMAKÖR	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet	A szabadidő jelentősége az ember életében A művészet szerepe a mindennapokban Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai

	Kulturális események	
8. Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés Nyaralás itthon, illetve külföldön Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	Népszerű tudományok, ismeretterjesztés A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

Értékelés

- Az értékelést szükséges rendszeresen, a tananyaghoz igazítva, az ismétlés folyamatát figyelembe véve végezni.
- Fontos, hogy a mérés mind a négy alapkészséget érintse, vegye figyelembe, hogy a tanuló milyen szintű érettségire készül.
- Az írásbeli értékelés formája: 3 nagydolgozat, a szaktanár döntése alapján ellenőrző dolgozatok, érettségi jellegű feladatsor megoldása.

2. idegen nyelv Olasz nyelv

Célok és feladatok

A második idegen nyelv tanulásának célja, hogy a diákokat a négy tanév során alapszintű nyelvtudáshoz juttassa. A második nyelv tanulását megkönnyítheti az első nyelv elsajátítása során nyert tapasztalat, hiszen a célnyelvű óravezetés, a feladat- és szövegtípusok, a hatékony tanulás eszközei, munkaformái már ismertek. A diákok viszonyát a második nyelv tanuláshoz alapvetően meghatározza, hogy az első idegen nyelv tanulásában mennyire voltak sikeresek. A siker megkettőzheti, míg a kudarc erősen visszavetheti, lelassíthatja a második idegen nyelv tanulásának tempóját.

A második idegen nyelv kezdésekor a tanuló első idegen nyelvéből az európai A2 szinten áll. Négy év célirányos általános iskolai nyelvtanulás juttatta el idáig. Nem feltételezve kudarcos előéletét, valószínűsíthető, hogy a tanulók a második idegen nyelv elsajátításánál egy tanév alatt közel egy teljes európai szintet sajátítanak el, így a 10. évfolyam végére az A2, a 12. évfolyam végére pedig, a B1 szintre jutnak el.

A nyelvi előkészítő osztály tanulói a 10. évfolyam végére az A2+, a 12. évfolyam végére pedig a B1+ szintre jutnak el.

A 11.-12. évfolyamon emelt óraszámú tanuló kimeneti szintje a B2.

A célok és feladatok egybeesnek az első idegen nyelvénél kifejtettekkel.

Az olasz nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív **nyelvi kompetenciák**, azaz a használható nyelvtudás kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetenciák az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

1. a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;
2. a nyelvtanulás során a tanulóknál alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére;

3. a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni.

A nyelvtanulás folyamata a bevezetőben megfogalmazott általános kompetenciákra épül, melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit és készségeit. A kommunikatív nyelvi kompetenciák integrálják az általános kompetenciákat és tanulási képességeket, ezeken belül az anyanyelvi kommunikatív nyelvi kompetenciákat.

Követelményként megszabható, hogy a tanulók olyan nyelvi alapkészségek, az ismeretek, a szókincs és a nyelvi technikák alkalmazásával olyan szintre jussanak el, hogy a tanult témakörökön belül mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak.

Tantervünk tartalmazza a kommunikációs szándékokat, a nyelvtani fogalomköröket, a tematikus felsorolásokat és a továbbhaladás feltételeit kétéves bontásban.

Cél: kulcskompetenciák fejlesztése

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a szókincsnek és a funkcionális nyelvtannak, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismeretét. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, -értést, -alkotást, az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

Kompetenciák fejlesztése:

A tankönyvek minden egyes leckéje azonos módon épül fel és következetesen megköveteli az idege nyelvi kompetenciák fejlesztését. A munkafüzet feladatai hathatósan segítik az írásbeli készségek fejlesztését.

A leckék felépítése Kompetenciák

- szavak, kifejezések előzetes bemutatása - hallás utáni szövegértés
- bemutató párbeszéd + ellenőrző feladatok
- nyelvtan - grammatikai kompetencia

példamondatok logikai készség

+gyakorlatok kombinatív képesség

rendszerező képesség

problémamegoldás

- kiejtési gyakorlat - helyes kiejtés
- beszédgyakorlat párban, csoportban - kommunikációs készség

Beszédértés, beszédképesség

Szövegalkotás szóban

Kezdeményezőképesség

Együttműködés, segítség

Alkalmazkodás

Megbízhatóság

Fegyelmezettség

Önbizalom fejlesztése

Magabiztosság fejlesztése

Egymásra figyelés

- hallás utáni szövegértés - hallott szöveg értése

+ellenőrző feladat helyes kiejtés

- olvasott szöveg értése - szövegolvasás

+ellenőrző feladat probléma megoldás

Logikai képesség

- fogalmazási feladat - szövegalkotás írásban

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kitartás

Kreativitás

Önbizalom

A munkafüzet feladatai - feladatértelmezés

Problémamegoldás

Íráskészség

Helyesírás

Önállósáág

Kötelességtudat

Kitartás

Kreativitás

Ismétlő, összefoglaló leckék tanultak felidézése, alkalmazása

Emlékezet

Gondolkodás

Fejlesztési követelmények:

A tanuló ismert témakörben, szóban és írásban tud néhány mondatos információt cserélni, rövidebb szöveget megérteni és létrehozni. Nyelvtudását önállóan szinten tartja, illetve szakmai érdeklődésének megfelelően továbbfejleszti. Nyelvtudása segítségével képes képet alkotni más országok népeiről és kultúrájáról.

Témalista

- Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek.
- Az otthon. A szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása.
- Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.
- Tágabb környezetünk: falu, kisváros, világváros; a lakóhely bemutatása; idegenvezetés a lakóhelyen; növények és állatok.
- Az iskola világa: az iskola bemutatása; az órarend; az ideális iskola; egy célnyelvi iskola összehasonlítása az itthonival.
- Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; egészséges életmód.
- Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; ételek és ételreceptek; éttermek és gyorséttermek.
- Utazás: utazási előkészületek; nyaralás itthon és külföldön.
- Szabadidő és szórakozás: kedvenc sport; gyűjtemények; sport az iskolában és az iskolán kívül; videó, számítógép, Internet; olvasás; kulturális események; a színház és a mozi világa; a modern és a klasszikus zene, koncertek.
- A munka világa: munkavállalás nyáron, pályaválasztás.
- Országismeret: más országok, ezen belül a célország(ok) kultúrája politikai, gazdasági és társadalmi élete.
- Tudományos és technikai műveltség: a tudomány és technikai eszközök szerepe mindennapjainkban; más országok, ezen belül a célország(ok) közismert technikai és tudományos csúcsteljesítményei.
- Aktuális témák.

Olasz nyelv 9.

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket kétéves bontásban a kerettanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

(lásd a 10. évfolyam kerettantervében)

Fogalomkörök (lásd a 10. évfolyam kerettantervében)

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kéréseket és utasításokat követni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Írásképesség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szavas mondatokat helyesen leírni;
- egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni;
- egyszerű, strukturált szöveget (pl. baráti üzenet, üdvözlés) létrehozni.

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket kétéves bontásban a kerettanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,
- bemutatás, bemutatkozás,
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- engedélykérés és arra reagálás,
- köszönet és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás,
- személyes levélben megszólítás, és elbúcsúzás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás,
- öröm,
- elégedettség, elégedetlenség,
- csodálkozás,
- remény,
- bánat,
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés,
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség,
- ígéret,
- szándék, terv,
- dicséret, kritika.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- események leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,

- tudás, nem tudás,
- bizonyosság, bizonytalanság.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- tiltás, felszólítás,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés,
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre.

Fogalomkörök

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- esetviszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megérteni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott;
- szövegből kikövetkeztetni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- -jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni;
- beszélgetést kezdeményezni, befejezni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jó részt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkeztetni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegteltől elkülöníteni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet megérteni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leírni;
- ismert struktúrák felhasználásával kb. 10 mondatos tényszerű információt közvetítő szöveget írni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlét, baráti levél) létrehozni.

Olasz nyelv 11.

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket kétéves bontásban a kerettanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

(lásd a 12. évfolyam kerettantervében)

Fogalomkörök

(lásd a 12. évfolyam kerettantervében)

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- jórészt ismert nyelvi eszközöket használó beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- köznyelven megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásba bekapcsolódni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 100 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegteltől elkülöníteni;
- egyszerű történetet megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- gondolatait egyszerű kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikus összefüggések alapján kb. 100 szavas szöveggé rendezni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlés, baráti levél) létrehozni;
- különböző közlésformákat (elbeszélés, jellemzés) használni.

Olasz nyelv 12. évfolyam

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kimeneti követelményeket kétéves bontásban a kerettanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;
- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás és ;
- elköszönés;
- személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás;
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;
- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika;
- ellenvetés;
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség;
- ígéret; szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;
- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság;
- ismerés, nem ismerés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése;
- megerősítés
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,

- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- köznyelvi eszközöket használó társalgás, beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- változatos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban álláspontot, véleményt kifejteni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 150 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai, illetve irodalmi szöveg lényeges pontjait megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- gondolatait változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikus összefüggések alapján kb. 150 szavas bekezdésekbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlét, baráti levél) létrehozni;
- változatos közlésformákat (leírás, elbeszélés, jellemzés) használni.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének a középiskolai szakaszban továbbra is három fő célja van: visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról és a diákok erős és gyenge pontjairól, hozzájárulni a nyelvtanulási motiváció fenntartásához és további erősítéséhez; valamint erősíteni a tanulók reális önértékelését. Negyedik értékelési szempontként ebben az oktatási szakaszban belép az egyre önállóbb, öntevékenyebb nyelvtanulás és nyelvhasználat, amelyet a teljesítmény értékelésével bátorítani kell.

A kerettantervi célok között a korábban elsőbbséget élvező beszédértés- és beszédképesség-fejlesztés helyett a 9-12. évfolyamokon a nyelvtudás fejlesztése mind a négy készségterületen komplexen történik. Az értékelés ebben a szakaszban mind a négy alapkészségre egységesen kitér. Alapelv, hogy értékeléskor a tanár mind a tanórai, mind a tanórán kívüli tanulói teljesítményeket értékelje. Az értékelés elsődleges célja ne a negatívumok kiemelésére, hanem a teljesítmény, hozzáállás, motiváltság, öntevékenység javulására koncentráljon.

A tanulói teljesítmény értékelésének nem elsődleges formája a célirányos számonkérés, sokkal inkább az egyes idegen nyelven végzett egyéni, páros vagy csoportos tevékenységek minősítése. A gyengébben teljesítő diákoknak több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Ebben a korban a tanulók önértékelése már igen fejlett, tisztában vannak saját erős és gyenge pontjaikkal, így egyre inkább felelőssé válnak saját nyelvtudásuk fejlesztéséért.

A teljesítmények értékelésekor továbbra is fontos alapelv: a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a diákokat ne csak megtanítsuk nyelvet tanulni, hanem fokozatosan kialakítsuk bennük az igényt arra, hogy az idegen nyelvet önállóan és természetesen használják. Váljon az idegen nyelvi kommunikáció életük részévé a nyelvhasználat minden területén. Alakuljon ki bennük az az igény, hogy egyes idegen nyelvi kudarcaikat ki tudják elemezni, és a tanár segítségével kezelni tudják. Tudjanak önállóan fejlődni. Egyértelműen tudatosuljon bennük, melyik

nyelvtanulási stratégiának, tevékenységnek mi a célja, mi a várható kimenete, és ők maguk mit tehetnek esetleges problémáik megoldásáért. Mivel a nyelvtanulás során gyakori az egyéni különbségekből fakadó változatos teljesítmény, a diákoknak egyénre szabott stratégiákat kell alkalmazniuk, és ez külön törődést kíván a nyelvtanár részéről. Idegen nyelven kommunikálni öröm, ezt kell erősítenie a tanulói értékelésnek.

A tanuló teljesítménye lehet:

- hibátlan, illetve minimális hibával: **jeles**
- többé-kevésbé hibátlan: **jó**
- esetenként félreérthető, gyakoribb hibákkal: **közepes**
- többször félreérthető, hiányos, gyakoribb hibákkal: **elégséges**
- teljesen hibás, értelmetlen, hiányos: **elégtelen**

Vizsgák

Az olasz nyelvet második idegen nyelvként tanulók a 11. évfolyamon tehetnek egyéni szóbeli vizsgát. A szóbeli vizsga célja, hogy a diák önálló beszámolót tartson az adott témáról, a vizsgáztatóval a mindennapi helyzetnek megfelelően tudjon kommunikálni, a megtanult különböző szituációk viselkedési és kifejezési szokásait készség szinten használja. Az értékelés alapja a tanuló kommunikatív készsége-képessége, mondanivalójának tartalma és érthetősége.

Feltételek

A tanulási tanítási folyamatban felhasználható tankönyvek egyéb taneszközök:

- T. Marin – S. Magnelli: Nuovo Progetto Italiano 1.-2.-3.
- T. Marin: La Prova Orale 1.-2.
- A. Latino – M. Muscolino: Una Grammatica Italiana per Tutti 1-2.
- T. Marin: Primo ascolto

Ascolto medio

Ascolto avanzato

- T. Marin: L'intermedio in tasca
- A. Moni: Scriviamo!

Illetve további érettségire, nyelvvizsgára felkészítő, képességfejlesztő könyvek, CD-k, CD-ROM-ok.

Az Európa Tanács nyelvi szintleírásai:

Nyelvi szintleírások magyarázata az Európa Tanács idegen nyelv oktatásra vonatkozó ajánlásai alapján*	
C2	Minden hallott vagy olvasott szöveget könnyedén megért. A különböző beszélt vagy írott forrásokból származó információkat össze tudja foglalni, összefüggően tudja felidézni az érveket és a beszámolókat. Spontán módon ki tudja fejezni magát, teljesen összefüggően és pontosan, a jelentések kisebb árnyalatai között is különbséget tud tenni, még a bonyolultabb helyzetekben is.
C1	Meg tud érteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb szövegeket, és a rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli. Folyamatosan és spontán módon tudja kifejezni magát, anélkül hogy túl sokszor kényszerülne arra, hogy keresse a kifejezéseket. A nyelvet rugalmasan és hatékonyan tudja használni társadalmi, továbbá a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra. Világos, jól szerkesztett, részletes szöveget tud alkotni összetettebb témában is, eközben megbízhatóan használja a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket.
B2	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejtetni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző

	álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.
A1	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.
*	Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference (1996). Strasbourg, Council of Europe, 131. p.

Olasz nyelv 9-10.

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
megszólítás	senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papà!, zio/a!, nonno/a!
köszönés, elköszönés	ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno/ buonasera!

	buongiorno/buonasera, signore/a, professore/professoressa!; arrivederci/La, ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì
bemutatás, bemutatkozás	mi chiamo Alessandro Beri, sono Giulia, il mio nome è Martina, piacere; ti presento Giorgio, questo è Gregorio
köszönet és arra reagálás	grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!; prego!, non c'è di che!, di niente!
engedélykérés és arra reagálás	posso?, posso uscire un momento?, posso avere una piantina della città?; prego!, come no!, si accomodi!, macché!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ho detto di no
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	come stai/sta?, come va?, che c'è di nuovo?;; non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, così, così, niente di speciale
bocsánatkérés és arra reagálás	scusami/mi scusi!, mi dispiace; non c'è di che
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio!, buon appetito!; grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!
személyes levélben megszólítás	Caro padre/papà!, Cara madre/mamma/mammina!, Cari genitori!, Caro Mario!, Caro/a Giulio/Andreina!, Carissimo/a!
személyes levélben elbúcsúzás	a presto!, baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto, affettuosamente, tuo/a

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
sajnálkozás	mi dispiace, mi spiace, che disastro
öröm	che gioia!, che piacere!
elégedettség, elégedetlenség	sono contento; non sono contento, mi dà fastidio
csodálkozás	come mai?, che sorpresa!
remény	spero di rivederti/La
bánat	che pena!, che dolore!
bosszúság	che noia!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
véleménykérés és arra reagálás	secondo te/Lei, qual è la tua/Sua opinione?, che ne dici/e di?; secondo me, secondo la mia opinione,
valaki igazának az elismerése	hai/ha ragione, avevi/a ragione, ho sbagliato io, la colpa è mia
egyetértés, egyet nem értés	hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene/benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea!, mi hai/ha convinto; non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non è il caso, pessima idea! ci mancherebbe altro!
tetszés, nem tetszés	mi piace, mi piace tanto, che bello!, è fantastico!; non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség	voglio/vogliamo, ho/abbiamo deciso di; vorrei, mi piacerebbe; è capace di, non riesco ad aprire la porta; è necessario,

	bisogna, devi studiare di più; è possibile, posso venire anch'io
ígéret	ti/Le prometto di
dicséret, kritika	bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e!, come sei carino/a!, quanto sei/siete bravi/e! che coraggio!, sei un genio!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
dolgok, személyek megnevezése, leírása	questo è un fumetto, ecco la pasta!, eccolo/la/li/le!, questa è Maria, è una ragazza dai capelli biondi
események leírása	é successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola
információkérés, információadás	per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dove è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei?;mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, sono le tre e mezza, torno prima del pranzo, bisogna andare dritto, poi al primo semaforo girare a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il dottor Magnani, sono di Verona
igenlő vagy nemleges válasz	sì, certo, come no; no, nient'affatto
tudás, nem tudás	lo so, lo so benissimo; non lo so, non ne so nulla/niente
bizonyosság, bizonytalanság	certo, di sicuro, ne sono certo/sicuro, certamente; forse, non ne sono sicuro/a, può darsi, chissà!, chi lo sa

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
kérés	per favore/piacere
tiltás, felszólítás	non correre, non devi/e uscire, non esagerare!; corri!, esci! fa' presto!, alzati!, vieni/venga/venite!, andiamo!, dà!, muoviti!
javaslat és arra reagálás	ti dico di, ti propongo di; volentieri!, va bene/benissimo!, non posso, preferisco di no
meghívás és arra reagálás	vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena; volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso
kínálás és arra reagálás	prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/bicchierino!,

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
visszakérdezés, ismétléskérés	come hai/ha detto?, compreso?, capito?; me lo puoi/può ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
nem értés	scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente/un tubo
betűzés kérése, betűzés	potresti/potrebbe compitarlo?; Gyula, G come Genova, epsilon, U come Ugo, L come Livorno, A come Albano
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	parla/i più lento/forte!, ti/La prego di parlare più lento/forte

2. Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezése
Létezés kifejezése	(ESSERE, ESSERCI, STARE) è bello, è primavera, c'è tempo, sta bene, è a Roma, mi chiamo Maria, è una bella ragazza, è un vero amico, si trova a Roma
Történés kifejezése	(PIOVERE, NEVICARE) piove, nevica, sono nato a, è diventato grande, è successo un disastro, non è successo niente
Cselekvés kifejezése	(igealakok: indicativo presente, imperativo, participio passato, passato prossimo, futuro semplice, imperfetto, condizionale presente, visszaható igék) studio l'italiano, vivo in Ungheria, dammi una penna!, aprite i libri!, ho studiato molto, andremo in Italia, mi alzo presto, avevo voglia di piangere, mi faresti un piacere?
Birtoklás kifejezése	(AVERE, DI előjárósó, birtokos névmások: MIO, TUO...) ho due fratelli, le pagine del libro, questo è il mio ragazzo, il

	piacere è mio
Térbeli viszonyok	(előljárószók: IN, A, SU, DA, IN, FRA, helyhatározószók: QUI, QUA, LÍ, LA', dentro, sotto, sopra, fuori, davanti, dietro) il gesso è lì, siamo a scuola, a destra, dentro c'è buio, tutti stanno fuori, la camicia è sopra
Időbeli viszonyok	(időhatározószók: ORA, ADESSO, DOMANI, OGGI, POI, DOPO, ieri, prima, sempre, ALLORA, ALLA FINE, GIA', ANCORA, DURANTE) domani andiamo in montagna, arrivo lunedì sera, sono arrivati ieri, prima facciamo i compiti, durante la lezione abbiamo già parlato molto della cultura italiana
Mennyiségi viszonyok	(számnevek: MOLTO, POCO, PARECCHIO, ABBASTANZA, NIENTE, UNO, DUE, TRE. . . DIECI . . . VENTI. . . CENTO, MILLE, DUEMILA) qui ci sono molte ragazze, abbiamo quattro lezioni, quanti anni hai? ho comprato due etti di prosciutto e due bottiglie di olio, abbiamo studiato parecchio, mi sento abbastanza bene, non ci capisco niente
Minőségi viszonyok	(melléknevek: GRANDE, ALTO, BELLO, CALDO, PICCOLO, BIANCO, NERO, ecc. a melléknevek fokozása) il giardino è grande, ho una camicia bianca, come è?, di che colore è?, mi fa male, è la più bella ragazza della classe: è bellissima
Modalitás	(módbeli segédigék: VOLERE, potere, dovere, sapere) voglio uscire, posso venire anch'io?, devi capire, non sai guidare?, vorrei sapere la verità, potresti prestarmi il tuo dizionario?
Esetviszonyok	(névmások: MI, TI, GLI, LE. . .) igei vonzatok: essere contenti di cominciare a, decidere di, smettere di, chiedere a, avere bisogno di, avere voglia di, andare a fare, essere contento di
Logikai viszonyok	(kötőszók: E, O, MA, PERCHÉ, alá- és mellérendelő mondatok; mondatrövidítés előljárószó+főnévi igenévvél) ho deciso di partire presto, sono venuto per salutarti, vengo a trovarti domani
Szövegösszetartó eszközök	kérdőszók: CHI?, CHE COSA?, COME? QUANDO?, PERCHÉ, QUANTO mutató névmások: QUESTO, QUELLO, személyes névmások: IO, TU. . ., visszaható névmások: MI, TI, SI, CI, VI, SI, vonatkozó névmások: che, NE névmás) chi è questa ragazza?, che cosa facciamo adesso?, come ti chiami?, quando andiamo a casa?, chi è lui?, perché non sei venuto?

Olasz nyelv 11-12.

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük.

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
megszólítás	senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papà!, zio/a!, nonno/a!, cameriere!, amici!, tesoro!, amore!
köszönés, elköszönés	ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno/ buonasera!, buongiorno/buonasera, signore/a, professore/professoressa!; arrivederci/La, ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì, a dopo!, ci vediamo!
bemutató, bemutatkozás	ti presento Giorgio, questo è Gregorio, mi permetta di presentarmi; mi chiamo Alessandro Beri, sono Giulia, il mio nome è Martina, piacere
telefonálásnál bemutatkozás	Pronto, sono Valeria, c'è Marco?, Pronto, con chi parlo, scusi?, Pronto, parlo con Claudia?, Pronto, posso parlare con Maurizio?, Pronto, può passarmi il dottor Agnani
telefonálásnál elköszönés	ciao!, arrivederci/La, a più tardi!, ci vediamo!, a dopo!, a domani!, a presto!, ci sentiamo!, salutami Carla/i tuoi!, buonanotte!, ti/La saluto, a tra poco!
köszönet és arra reagálás	grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!, grazie mille!, sei un tesoro!, non so come ringraziarti! ; prego!, non c'è di

	che!, di niente!
engedélykérés és arra reagálás	posso?, posso uscire un momento?, posso avere una piantina della città?, mi permetti? permesso?, me lo fai vedere?; prego!, come no!, si accomodi!, come no?, avanti!, certo!; macché!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ho detto di no, non ci penso neanche, mi dispiace ma non è possibile
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	come stai/sta?, come va?, che c'è di nuovo?, cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi?; non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, così, così, niente di speciale, tutto bene, niente di particolare
bocsánatkérés és arra reagálás	scusami/mi scusi!, mi dispiace, non volevi farti del male; non c'è di che, di niente
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio!, buon appetito!, complimenti, tante belle cose!, auguroni!; grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!
személyes levélben megszólítás	Caro padre/papà!, Cara madre/mamma/mammina!, Cari genitori!, Caro Mario!, Caro/a Giulio/Andreina!, Carissimo/a!
személyes levélben elbúcsúzás	a presto!, baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto, affettuosamente, tuo/a

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
sajnálkozás	mi dispiace, mi spiace, che disastro, sono dispiaciuto/disperato/a, quanto mi rincresce!
öröm	che gioia!, che piacere!, quanto sono felice!, sono davvero contento!
elégedettség, elégedetlenség	sono contento, mi fa piacere!, per bacco!, complimenti!; non sono contento, mi dà fastidio, mi rompe le scatole, ne ho fin sopra i capelli
csodálkozás	come mai?, che sorpresa!, davvero?, non mi dire!
remény	spero di rivederti/La, spero tanto, magari!, fosse vero!
bánat	che pena!, che dolore!, mi fa pena, sono triste/sconvolto/addolorato
bosszúság	che noia!, che fastidio!, mi dà ai nervi, mi dà fastidio

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
véleménykérés és arra reagálás	secondo te/Lei, qual è la tua/Sua opinione?, che ne dici/e di?, cosa faresti nei miei panni?, sei d'accordo?; secondo me, secondo la mia opinione, fossi in te, sai cosa ti dico?
valaki igazának az elismerése	hai/ha ragione, avevi/a ragione, ho sbagliato io, la colpa è mia
egyetértés, egyet nem értés	hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene/benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea!, mi hai/ha convinto; non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non è il caso, pessima idea! ci mancherebbe altro!

érdeklődés, érdektelenség	che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto?; non m'interessa, non m'importa, che m'importa!
tetszés, nem tetszés	mi piace, mi piace tanto, che bello!, è fantastico!, è un amore!, è una delizia!, ti sta bene, ti dona il verde; non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!, mi fa schifo, mi fa orrore, è bruttò, non mi va, che vergogna!, sono mortificata
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség	voglio/vogliamo, vogliamo andare al cinema?ho/abbiamo deciso di; vorrei, mi piacerebbe, mi dà un panino?; è capace di, non riesco ad aprire la porta; è necessario, bisogna, devi studiare di più; è possibile, posso venire anch'io, può darsi, c'è la possibilità
ígéret	ti/Le prometto di, ti giuro, ti assicuro, ti garantisco
dicséret, kritika	bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e!, come sei carino/a!, quanto sei/siete bravi/e! che coraggio!, sei un genio!, sei un tesoro/amore!; non sei proprio gentile, non è un gran ché, è piuttosto bruttino, che schifo!, che barba!
ellenvetés	mica vero, perché poi?, perché dovrei farlo, macché!, neanche per sogno!, non ci pensare nemmeno!, figuriamoci!, per carità!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ti/Le ho detto di no
érdeklődés, értékítélet, kívánság, preferencia iránt	che ne pensi?, che ne dici?, che impressione ti ha fatto?, avresti voglia di?, ti piacerebbe?, quale preferisci/ti piacerebbe di più?, gradiresti un amaro?

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
dolgok, személyek megnevezése, leírása	questo è un fumetto, ecco la pasta!, eccolo/la/li/le!, questa è Maria, è una ragazza dai capelli biondi
események leírása	é successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola
információkérés, információadás	per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dove è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei?;mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, sono le tre e mezza, torno prima del pranzo, bisogna andare dritto, poi al primo semaforo girare a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il dottor Magnani, sono di Verona
igenlő vagy nemleges válasz	sì, certo, come no, ti assicuro, ovviamente, chiaro; no, nient'affatto, altrocché!, ci mancherebbe!
tudás, nem tudás	lo so, lo so benissimo, ne sono convinto; non lo so, non ne so nulla/niente, e chi lo sa
bizonyosság, bizonytalanság	certo, di sicuro, ne sono certo/sicuro, certamente, ci scommetto, sono più che sicuro; forse, non ne sono sicuro/a, può darsi, chissà!, chi lo sa, non credo, mah!, eventualmente
ismerés, nem ismerés	lo conosco, l'ho già visto da qualche parte, mi sembra di averlo già incontrato; non ne so niente, non l'ho mai visto, non so chi sia

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
kérés	per favore/piacere, per cortesia, fammi/mi faccia il piacere di
tiltás, felszólítás	non correre, non devi/e uscire, non esagerare!; corri!, esci! fa' presto!, alzati!, vieni/venga/venite!, andiamo!, dà!, muoviti!, stai zitto!, calmati!, dammi retta!
segítségkérés és arra reagálás	ho bisogno del tuo aiuto, mi devi dare/dammi una mano!, avrei bisogno di te; puoi contare su di me, dimmi tutto, volentieri
javaslat és arra reagálás	ti dico di, ti propongo di, ho un'idea, ho una proposta, ti suggerisco di; volentieri!, va bene/benissimo!, non posso, preferisco di no
meghívás és arra reagálás	vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena, ti offro io la cena domani sera, ti va di andare insieme al cinema stasera?, vuoi venire da noi per il finesettimana?; volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso, sarà per un'altra volta, neanche per sogno!, scherzi?
kínálás és arra reagálás	prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/bicchierino!, prova, non fare complimenti!, ti posso offrire un aperitivo?

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
visszakérdezés, ismétléskérés	come hai/ha detto?, compreso?, capito?, dicevi?; me lo puoi/può ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
nem értés	scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente/un tubo
betűzés kérése, betűzés	potresti/potrebbe compitarlo?; Gyula, G come Genova, epsilon, U come Ugo, L come Livorno, A come Albano
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	parla/i più lento/forte!, ti/La prego di parlare più lento/forte
beszélési szándék jelzése	scusa ma..., posso dirti qualcosa?, scusa se ti interrompo, scusa, hai un minuto per me?, senti un po'
megerősítés	come no!, certo!, ovviamente!, senz'altro!, assolutamente!

Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezése
Létezés kifejezése	(ESSERE, ESSERCI, STARE, ESISTERE) è bello, è primavera, c'è tempo, sta bene, è a Roma, mi chiamo Maria, è una bella ragazza, è un vero amico, si trova a Roma
Történés kifejezése	(PIOVERE, NEVICARE, diventare, succedere, risultare, accadere) piove, nevica, sono nato a, è diventato grande, è successo un disastro, non è successo niente, non mi risulta, accade spesso
Cselekvés kifejezése	(igealakok: indicativo presente, imperativo, participio passato, passato prossimo, futuro semplice, imperfetto, condizionale presente, trapassato prossimo, condizionale passato, congiuntivo presente/passato, visszaható igék, szenvedő szerkezet, gerundio, infinito passato, általános alany) studio l'italiano, vivo in Ungheria, dammi una penna!, aprite

	i libri!, ho studiato molto, andremo in Italia, mi alzo presto, avevo voglia di piangere, mi faresti un piacere?, non avevo mai vista una macchina così bella, saresti dovuto venire con noi, spero che ci siano tutti, credo che siano stati contenti tutti, questo libro è stato tradotto da uno scrittore famoso, chiudendo la porta mi son fatto male, sono contento di averlo conosciuto
Birtoklás kifejezése	(AVERE, AVERCELA, DI előljárószó, birtokos névmások: MIO, TUO...) ho due fratelli, le pagine del libro, questo è il mio ragazzo, il piacere è mio, non ce l'ho
Térbeli viszonyok	(előljárószók: IN, A, SU, DA, IN, FRA, helyhatározószók: QUI, QUA, LÍ, LA', dentro, sotto, sopra, fuori, davanti, dietro) il gesso è lì, siamo a scuola, a destra, dentro c'è buio, tutti stanno fuori, la camicia è sopra
Időbeli viszonyok	(időhatározószók: ORA, ADESSO, DOMANI, OGGI, POI, DOPO, ieri, prima, sempre, ALLORA, ALLA FINE, GIA', ANCORA, DURANTE, igeidők egyeztetése: egyidejűség, előidejűség, utóidejűség a jelenben és a múltban) domani andiamo in montagna, arrivo lunedì sera, sono arrivati ieri, prima facciamo i compiti, durante la lezione abbiamo già parlato molto della cultura italiana
Mennyiségi viszonyok	(számnevek: MOLTO, POCO, PARECCHIO, ABBASTANZA, NIENTE, UNO, DUE, TRE. . . DIECI . . . VENTI. . . CENTO, MILLE, DUEMILA) qui ci sono molte ragazze, abbiamo quattro lezioni, quanti anni hai? ho comprato due etti di prosciutto e due bottiglie di olio, abbiamo studiato parecchio, mi sento abbastanza bene, non ci capisco niente
Minőségi viszonyok	(melléknevek: GRANDE, ALTO, BELLO, CALDO, PICCOLO, BIANCO, NERO, ecc. a melléknevek fokozása) il giardino è grande, ho una camicia bianca, come è?, di che colore è?, mi fa male, è la più bella ragazza della classe: è bellissima
Modalitás	(módbeli segédigék: VOLERE, potere, dovere, sapere, a kötőmód használatának esetei) voglio uscire, posso venire anch'io?, devi capire, non sai guidare?, vorrei sapere la verità, potresti prestarmi il tuo dizionario?
Esetviszonyok	(névmások: MI, TI, GLI, LE. . .) igei vonzatok: essere contenti di cominciare a, decidere di, smettere di, chiedere a, avere bisogno di, avere voglia di, andare a fare, essere contento di, convincere a, evitare di

Logikai viszonyok	(kötőszók: E, O, MA, PERCHÉ, alá- és mellérendelő mondatok; mondatrövidítés előjárószo+főnévi igenévvél, gerundióval, közvetett és közvetlen beszéd; szenvedő szerkezetű mondatok; műveltető szerkezet; általános alany, hasonlító mondatok) ho deciso di partire presto, sono venuto per salutarti, vengo a trovarti domani
Szövegösszetartó eszközök	kérdőszók: CHI?, CHE COSA?, COME? QUANDO?, PERCHÉ, QUANTO mutató névmások: QUESTO, QUELLO, személyes névmások: IO, TU. . ., visszaható névmások: MI, TI, SI, CI, VI, SI, vonatkozó névmások: che, cui, quale, NE névmás, hangsúlytalan, hangsúlyos és összetett személyes névmások: MI, ME, ME NE, GLIELO...) chi è questa ragazza?, che cosa facciamo adesso?, come ti chiami?, quando andiamo a casa?, chi è lui?, perché non sei venuto?, me ne aveva parlato molto

Olasz nyelv 9. (Angol nyelvi előkészítőre épülő informatika osztályok ill. AJTP- s osztályok 10.)

Óraszám: 111

TÉMAKÖRÖK	Óraszám:
Az én világom	12 óra
Mindennapi életünk	12 óra
Az iskola	10 óra
Ház, lakás	10 óra
Vásárlás	10 óra
Étkezés	10 óra
Útbaigazítás	8 óra
Időjárás	8 óra
Összesen:	80 óra
Mondókák, dalok, versek	4 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával)	10 óra

Ismétlés	10 óra
Szabadon felhasználható	7 óra
Összesen:	111 óra

Cél:

- A nyelv megkedveltetése, a nyelvtanulás iránti érdeklődés felkeltése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közti hasonlóságok és különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- A rendszeres munkára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.
- Olaszország nyelvi kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének megismertetése.

A Tartalom, Kommunikációs szándék, Fogalomkör és a Továbbhaladás feltételei leírását lásd a fejlesztési követelmények részben.

Olasz nyelv 10. (Angol nyelvi előkészítőre épülő informatika osztályok ill. AJTP- s osztályok 11.)

Óraszám: 111

TÉMAKÖRÖK	Óraszám
Család	10
Az egyén és környezete	10
Iskolai élet	9
Napi tevékenységek	9
Vásárlás	9
Étkezések	9
Szolgáltatások	8

Egészség, betegség	8
Szórakozás, művelődés	8
Országismeret	4
Összesen:	84 óra
Daltanulás	2
Dolgozatírás	6
Egyéb írásbeli gyakorlat	6
Ismétlés	8
Szabadon felhasználható	5
Összesen:	111 óra

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása, ismereteik folyamatos bővítése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet (életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével)
- Olaszország nyelvi kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének, szokásainak megismertetésével az érdeklődés felkeltése más népek iránt.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közti hasonlóságok, különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése.
- A rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.

A Tartalom, Kommunikációs szándék, Fogalomkör és a Továbbhaladás feltételei leírását lásd a fejlesztési követelmények részben.

Olasz nyelv 11. (Angol nyelvi előkészítőre épülő informatika osztályok ill. AJTP- s osztályok 12.)

Óraszám: 111

Témakörök	Óraszám
1. Család	9
2. Iskola, tantárgyak	9
3.Város, falu	9
4. Lakás, berendezés	9
5. Tipikus olasz és magyar ételek	6
6. Szolgáltatások	6
7. Egészség, betegség	6
8. Sport	6
9. Időjárás, évszakok jellemzése	6
10. Közlekedés	5
11. Szórakozás	6
12. Utazás	6
13. Magyarország	4
Összesen:	87 óra
Országismeret, daltanulás	3
Dolgozatírás	6
Egyéb írásbeli gyakorlatok	5
Ismétlés	8
Szabadon felhasználható	2
Összesen:	111 óra

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása, ismereteik folyamatos bővítése
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni az olasz nyelvet.
- A szókincs bővítése a felsorolt témakörökben
- A nyelvtani ismeretek elmélyítése
- nyelvileg összetettebb szövegek feldolgozása olasz nyelvi újságokból
- Az olasz kultúra értékeinek megismertetése

Olasz nyelv 12. (Angol nyelvi előkészítőre épülő informatika osztályok ill. AJTP- s osztályok 13.)

Óraszám: 96

Témakörök	Óraszám
1. Család, rokonság, ünnepek, napirend	8
2. Iskola, tantárgyak	6
3. Lakás, berendezés	6
4. Környezetünk, város-falu	6
5. Olasz, magyar konyha jellemzése	6
6. Vásárlás, posta, bank, telefonálás	6
7. Orvosnál, betegségek	5
8. Sport	5
9. Időjárás – évszakok	5
10. Közlekedés	5
11. Szórakozás	6
12. Utazás	6
13. Magyarország, Olaszország	5
Összesen:	75 óra
Országismeret	3
Dolgozatírás	6

Egyéb írásbeli gyakorlatok	3
Ismétlés	6
Szabadon felhasználható	3
Összesen:	96 óra

Cél:

- A tanulók olasz nyelvi ismereteinek folyamatos bővítése és szilárdítása.
- A tanuló legyen képes az írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti olasz nyelvű szövegeit megérteni, saját gondolatait köznapi kommunikációs helyzetekben szóban és írásban kifejezni.

Olasz nyelv 12. (hatévfolyamos osztályok)

Óraszám 128

Témakörök	Óraszám
1. Család, rokonság, ünnepek, napirend	10
2. Iskola, tantárgyak	8
3. Lakás, berendezés	8
4. Környezetünk, város-falu	8
5. Olasz, magyar konyha jellemzése	8
6. Vásárlás, posta, bank, telefonálás	8
7. Orvosnál, betegségek	7
8. Sport	8
9. Időjárás – évszakok	7
10. Közlekedés	7
11. Szórakozás	10
12. Utazás	8
13. Magyarország, Olaszország	10
Összesen:	107 óra
Országismeret	6

Dolgozatírás	6
Egyéb írásbeli gyakorlatok	6
Ismétlés	6
Szabadon felhasználható	6
Összesen:	128 óra

Cél:

- A tanulók olasz nyelvi ismereteinek folyamatos bővítése és szilárdítása.
- A tanuló legyen képes az írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti olasz nyelvű szövegeit megérteni, saját gondolatait köznapi kommunikációs helyzetekben szóban és írásban kifejezni.

Nyelvi előkészítő osztály kimeneti követelményei 9.-10.-11. évfolyam

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük.

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
megszólítás	senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papà!, zio/a!, nonno/a!,cameriere!, amici!, tesoro!, amore!
köszönés, elköszönés	ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno/ buonasera!, buongiorno/buonasera, signore/a, professore/professoressa!; arrivederci/La, ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì,a dopo!, ci vediamo!
bemutatás, bemutatkozás	mi chiamo Alessandro Beri, sono Giulia, il mio nome è Martina, piacere; ti presento Giorgio, questo è Gregorio
Telefonálásnál bemutatkozás	Pronto, sono Valeria, c'è Matteo?

	<i>Pronto, con chi parlo, scusi? Pronto, parlo con Claudia? Pronto, posso parlare con Maurizio?, Pronto, può passarmi il dottor Agnani?</i>
<i>Telefonálásnál köszönés</i>	<i>Ciao!, Arrivederci/La, a più tardi!, ci vediamo! A dopo!, a domani! A presto!, ci sentiamo!, salutami Carla/i tuoi!, buona notte!, ti/La saluto, a tra poco!</i>
köszönet és arra reagálás	grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!; prego!, non c'è di che!, di niente!
engedélykérés és arra reagálás	posso?, posso uscire un momento?, posso avere una piantina della città?; prego!, come no!, si accomodi!, macché!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ho detto di no
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	come stai/sta?, come va?, che c'è di nuovo?;; <i>Cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi?</i> non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, così, così, niente di speciale <i>niente di particolare</i>
bocsánatkérés és arra reagálás	scusami/mi scusi!, mi dispiace; non c'è di che
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio!, buon appetito!; grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!
személyes levélben megszólítás	Caro padre/papà!, Cara madre/mamma/mammina!, Cari genitori!, Caro Mario!, Caro/a Giulio/Andreina!, Carissimo/a!
személyes levélben elbúcsúzás	a presto!, baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto, affettuosamente, tuo/a

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
sajnálkozás	mi dispiace, mi spiace, che disastro
öröm	che gioia!, che piacere! <i>quanto sono felice!sono davvero contento!</i>
elégedettség, elégedetlenség	sono contento; non sono contento, mi dà fastidio
csodálkozás	come mai?, che sorpresa! <i>davvero?, non mi dire!</i>
remény	spero di rivedert/La
bánat	che pena!, che dolore!
bosszúság	che noia! <i>che fastidio! Mi dá ai nervi, mi dá fastidio</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
véleménykérés és arra reagálás	secondo te/Lei, qual è la tua/Sua opinione?, che ne dici/e di?; secondo me, secondo la mia opinione,
valaki igazának az elismerése	hai/ha ragione, avevi/a ragione, ho sbagliato io, la colpa è mia
egyetértés, egyet nem értés	hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene/benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea!, mi hai/ha convinto; non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non è il caso, pessima idea! ci mancherebbe altro!
<i>Érdeklődés, érdektelenség</i>	<i>Che ne dici?, che ne pensi? Ti piace?, non m'interessa, non m'importa</i>
tetszés, nem tetszés	mi piace, mi piace tanto, che bello!, è fantastico!; non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség	voglio/vogliamo, ho/abbiamo deciso di; vorrei, mi piacerebbe; è capace di, non riesco ad aprire la porta; è necessario, bisogna, devi studiare di più; è possibile, posso venire anch'io
ígéret	ti/Le prometto di
dicséret, kritika	bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e!, come sei carino/a!, quanto sei/siete bravi/e! che coraggio!, sei un genio!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
dolgok, személyek megnevezése, leírása	questo è un fumetto, ecco la pasta!, ecco/la/li/le!, questa è Maria, è una ragazza dai capelli biondi
események leírása	é successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola
információkérés, információadás	per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dove è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei?;mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, sono le tre e mezza, torno prima del pranzo, bisogna andare dritto, poi al primo semaforo girare a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il dottor Magnani, sono di Verona
igenlő vagy nemleges válasz	sì, certo, come no; no, nient'affatto
tudás, nem tudás	lo so, lo so benissimo; non lo so, non ne so nulla/niente
bizonyosság, bizonytalanság	certo, di sicuro, ne sono certo/sicuro, certamente; forse, non ne sono sicuro/a, può darsi, chissà!, chi lo sa
Ismerés, nem ismerés	<i>Lo conosco, l'ho già visto da qualche parte,non ne so niente, non l'ho mai visto</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
kérés	per favore/piacere
tiltás, felszólítás	non correre, non devi/e uscire, non esagerare!; corri!, esci! fa' presto!, alzati!, vieni/venga/venite!, andiamo!, dà!, muoviti!
Segítségkérés és arra reagálás	<i>O bisogno del tuo aiuto, mi devi dare una mano,volentieri, con piacere</i>
javaslat és arra reagálás	ti dico di, ti propongo di; volentieri!, va bene/benissimo!, non posso, preferisco di no
meghívás és arra reagálás	vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena; volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso
kínálás és arra reagálás	prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/bicchierino!, <i>ti posso offrire un aperitivo?</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
visszakérdezés, ismétléskérés	come hai/ha detto?, compreso?, capito?; me lo puoi/può ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
nem értés	scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente/un tubo
betűzés kérése, betűzés	potresti/potrebbe compitarlo?; Gyula, G come Genova, ipsilon, U come Ugo, L come Livorno, A come Albano
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	parla/i più lento/forte!, ti/La prego di

	parlare più lento/forte
Beszélési szándék jelzése	Scusa ma..., posso dirti qualcosa?, hai un minuto per me?, senti unpo'

2. Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezése
Létezés kifejezése	(ESSERE, ESSERCI, STARE) è bello, è primavera, c'è tempo, sta bene, è a Roma, mi chiamo Maria, è una bella ragazza, è un vero amico, si trova a Roma
Történés kifejezése	(PIOVERE, NEVICARE) piove, nevicava, sono nato a, è diventato grande, è successo un disastro, non è successo niente
Cselekvés kifejezése	(igealakok: indicativo presente, imperativo, participio passato, passato prossimo, futuro semplice, imperfetto, condizionale presente, <i>trapassato prossimo</i> , <i>condizionale composto</i> , <i>általános alany</i> , visszaható igék) studio l'italiano, vivo in Ungheria, dammi una penna!, aprite i libri!, ho studiato molto, andremo in Italia, mi alzo presto, avevo voglia di piangere, mi faresti un piacere?
Birtoklás kifejezése	(AVERE, DI előljárószó, birtokos névmások: MIO, TUO...) ho due fratelli, le pagine del libro, questo è il mio ragazzo, il piacere è mio
Térbeli viszonyok	(előljárószók: IN, A, SU, DA, IN, FRA, helyhatározószók: QUI, QUA, LÍ, LA', dentro, sotto, sopra, fuori, davanti, dietro) il gesso è lì, siamo a scuola, a destra, dentro c'è buio, tutti stanno fuori, la camicia è sopra
Időbeli viszonyok	(időhatározószók: ORA, ADESSO, DOMANI, OGGI, POI, DOPO, ieri, prima, sempre, ALLORA, ALLA FINE, GIA', ANCORA, DURANTE) domani andiamo in montagna, arrivo lunedì sera, sono arrivati ieri, prima facciamo i compiti, durante la lezione abbiamo già parlato molto della cultura italiana
Mennyiségi viszonyok	(számnevek: MOLTO, POCO, PARECCHIO, ABBASTANZA, NIENTE, UNO, DUE, TRE. . . DIECI . . .

	VENTI. . . . CENTO, MILLE, DUEMILA) qui ci sono molte ragazze, abbiamo quattro lezioni, quanti anni hai? ho comprato due etti di prosciutto e due bottiglie di olio, abbiamo studiato parecchio, mi sento abbastanza bene, non ci capisco niente
Minőségi viszonyok	(melléknevek: GRANDE, ALTO, BELLO, CALDO, PICCOLO, BIANCO, NERO, ecc. a melléknevek fokozása) il giardino è grande, ho una camicia bianca, come è?, di che colore è?, mi fa male, è la più bella ragazza della classe: è bellissima
Modalitás	(módbeli segédigék: VOLERE, potere, dovere, sapere) voglio uscire, posso venire anch'io?, devi capire, non sai guidare?, vorrei sapere la verità, potresti prestarmi il tuo dizionario?
Esetviszonyok	(névmások: MI, TI, GLI, LE. . .) igei vonzatok: essere contenti di cominciare a, decidere di, smettere di, chiedere a, avere bisogno di, avere voglia di, andare a fare, essere contento di
Logikai viszonyok	(kötőszók: E, O, MA, PERCHÉ, alá- és mellérendelő mondatok; mondatrövidítés elöljárószó+főnévi igenévvvel) ho deciso di partire presto, sono venuto per salutarti, vengo a trovarti domani
Szövegösszetartó eszközök	kérdőszók: CHI?, CHE COSA?, COME? QUANDO?, PERCHÉ, QUANTO mutató névmások: QUESTO, QUELLO, személyes névmások: IO, TU. . ., visszaható névmások: MI, TI, SI, CI, VI, SI, vonatkozó névmások: che, NE névmás) chi è questa ragazza?, che cosa facciamo adesso?, come ti chiami?, quando andiamo a casa?, chi è lui?, perché non sei venuto?

Olasz nyelv 12-13. évfolyam

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük.

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
megszólítás és fogadása	senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papà!, zio/a!, nonno/a!, cameriere!, amici!, tesoro!, amore!, <i>signore e signori!</i> ; <i>prego!</i> , <i>dimmi!</i> , <i>dica!</i> , <i>dica pure!</i> , <i>sì?</i> , <i>che/cosa c'è?</i> , <i>desidera?</i> , <i>cosa vuoi/vuole?</i>
köszönés, elköszönés	ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno/ buonasera!, buongiorno/buonasera, signore/a, professore/professoressa!; <i>arrivederci/La</i> , ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì, a dopo!, ci vediamo!, <i>salve</i> , <i>benvenuto/a/i/e!</i> , <i>bentornato/a/i/e!</i> , <i>Vi do il benvenuto</i> , <i>ma guarda chi si vede!</i> , <i>è tanto tempo/una vita/un secolo che non ci vediamo!</i> , <i>che fortuna incontrarci!</i> ,
bemutatás, bemutatkozás	ti presento Giorgio, questo è Gregorio, mi permetta di presentarmi; mi chiamo Alessandro Beri, sono Giulia, il mio nome è Martina, piacere; <i>mi permetti/e di presentarti/Le un caro amico</i> , molto lieto, il piacere è mio
telefonálásnál bemutatkozás	Pronto, sono Valeria, c'è Marco?, Pronto, con chi parlo, scusi?, Pronto, parlo con Claudia?, Pronto, posso parlare con Maurizio?, Pronto, può passarmi il dottor Agnani, <i>Pronto, può passarmi l'interno numero 120?</i> , <i>Pronto, volevo parlare con dottor Frittella</i> , <i>me lo può passare?</i> ; <i>Pronto!</i> , <i>Pronto, sì, sono io</i> ; <i>Pronto, sì, glielo/la passo subito</i> ; <i>Scusi, con chi parlo?</i> , <i>Scusi, chi lo/la vuole?</i> , <i>Scusi, chi devo dire?</i> , <i>Pronto, casa Agnani</i>
telefonálásnál elköszönés	ciao!, arrivederci/La, a più tardi!, ci vediamo!, a dopo!, a domani!, a presto!, ci sentiamo!, salutami Carla/i tuoi!, buonanotte!, ti/La saluto, a tra poco!

szóbeli üdvözlétküldés	<i>salutami Marco/i tuoi!, mi saluti l'ingegnere!; non mancherò, riferirò, certamente!</i>
köszönet és arra reagálás	grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!, grazie mille!, sei un tesoro!, non so come ringraziarti/La!; prego!, non c'è di che!, di niente!, <i>figurati!</i>
engedélykérés és arra reagálás	posso?, posso uscire un momento?, posso avere una piantina della città?, mi permetti? permesso?, me lo fai vedere?; prego!, come no!, si accomodi!, come no?, avanti!, certo!; macché!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ho detto di no, non ci penso neanche, mi dispiace ma non è possibile
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	come stai/sta?, come va?, che c'è di nuovo?, cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi?, come vanno le tue cose?, ti/La vedo bene/giù!; non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, così, così, niente di speciale, tutto bene, niente di particolare, <i>le solite cose</i>
bocsánatkérés és arra reagálás	scusami/mi scusi!, mi dispiace, non volevi farti del male; non c'è di che, di niente, <i>non ti preoccupare/non si preoccupi!</i>
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio!, buon appetito!, complimenti, tante belle cose!, auguroni!; grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!, anche a te/Lei!
együttérzés és arra reagálás	ti/La posso capire, mi rendo conto, è veramente molto triste, mi dispiace; sei molto gentile, grazie!
személyes és hivatalos levélben megszólítás	Caro padre/papà!, Cara madre/mamma/mammìna!, Cari genitori!, Caro Mario!, Caro/a Giulio/Andreina!, Mio/a caro/a!, Carissimo/a/i/e!, <i>Cari amici/Signori!</i>

	<i>Caro Professore!, Egregio/Gentile Signore/Professore/Signor Direttore!, Caro signor Belli!</i>
személyes és hivatalos levélben elbúcsúzás	a presto!, baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto, affettuosamente, tuo/a, <i>distinti saluti, con stima,</i>

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
<i>rokonszenv, ellenszenv</i>	<i>mi sei simpatico, Lei è simpatico, è un simpaticone!, ti/La trovo simpatico, quanto è simpatico!</i>
sajnálkozás	mi dispiace, mi spiace, che disastro, sono dispiaciuto/disperato/a, quanto mi rincresce!, non mi dire!, non è possibile!
öröm	che gioia!, che piacere!, quanto sono felice!, sono davvero contento!
elégedettség, elégedetlenség	sono contento, mi fa piacere!, per bacco!, complimenti!, quanto sono felice!; non sono contento, mi dà fastidio, mi rompe le scatole, ne ho fin sopra i capelli, <i>che barba!, che fastidio!</i>
csodálkozás	come mai?, che sorpresa!, davvero?, non mi dire!
remény	spero di rivedert/La, spero tanto, magari!, fosse vero!, <i>ho la speranza di</i>
<i>félelem</i>	<i>ho paura di, che paura!, che fifa!</i>
bánat	che pena!, che dolore!, mi fa pena, sono triste/sconvolto/addolorato
bosszúság	che noia!, che fastidio!, mi dà ai nervi, mi dà fastidio, <i>uffa</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
véleménykérés és arra reagálás	secondo te/Lei, qual è la tua/Sua opinione?, che ne dici/e di?, cosa faresti nei miei panni?, sei d'accordo?; secondo me, secondo la mia opinione, fossi in te, sai cosa ti dico?, <i>a mio avviso, per me, quanto a me, io penso che</i>
valaki igazának az elismerése	hai/ha ragione, avevi/a ragione, ho sbagliato io, la colpa è mia, <i>dovevo sapere, potevo pensare</i>
egyetértés, egyet nem értés	hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene/benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea!, mi hai/ha convinto; non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non è il caso, pessima idea! ci mancherebbe altro!, <i>per carità</i>
érdeklődés, érdektelenség	che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto?; non m'interessa, non m'importa, che m'importa!, <i>che c'entro io?, non me ne frega niente</i>
tetszés, nem tetszés	mi piace, mi piace tanto, che bello!, è fantastico!, è un amore!, è una delizia!, ti sta bene, ti dona il verde, è la fine del mondo!; non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!, mi fa schifo, mi fa orrore, è bruttó, non mi va, che vergogna!, sono mortificata, è <i>una schifezza!</i>
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség, kötelezettség	voglio/vogliamo, vogliamo andare al cinema?ho/abbiamo deciso di; vorrei, mi piacerebbe, mi dà un panino?; è capace di, non riesco ad aprire la porta, è in grado di; è necessario, bisogna, devi studiare di più; è possibile, posso venire anch'io, può darsi, c'è la possibilità; devo/i/e...

ígéret	ti/Le prometto di, ti giuro, ti assicuro, ti garantisco
dicséret, kritika	bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e!, come sei carino/a!, quanto sei/siete bravi/e! che coraggio!, sei un genio!, sei un tesoro/amore!; non sei proprio gentile, non è un gran ché, è piuttosto brutto, che schifo!, che barba!
ellenvetés	mica vero, perché poi?, perché dovrei farlo, macché!, neanche per sogno!, non ci pensare nemmeno!, figuriamoci!, per carità!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ti/Le ho detto di no
<i>ellenvetés visszautasítása</i>	<i>perché no?, pensaci un attimo!</i>
érdeklődés, értékítélet, kívánság, preferencia, érdeklődési kör iránt	che ne pensi?, che ne dici?, che impressione ti ha fatto?, avresti voglia di?, ti piacerebbe?, quale preferisci/ti piacerebbe di più?, gradiresti un amaro?, <i>qual è il tuo hobby?, che cosa t'interessa?, di che cosa t'interessi?</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
dolgok, személyek megnevezése, leírása	questo è un fumetto, ecco la pasta!, eccolo/la/li/le!, questa è Maria, è una ragazza dai capelli biondi
események leírása	é successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola
információkérés, információadás	per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dove è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei?; mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, sono le tre e mezza, torno prima del pranzo, bisogna andare dritto, poi al primo semaforo girare a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il

	dottor Magnani, sono di Verona
igenlő vagy nemleges válasz	sì, certo, come no, ti assicuro, ovviamente, chiaro, perfetto, okay; no, nient'affatto, altrocché!, ci mancherebbe!
tudás, nem tudás	lo so, lo so benissimo, ne sono convinto; non lo so, non ne so nulla/niente, e chi lo sa
bizonyosság, bizonytalanság, feltételezés, kétely	certo, di sicuro, ne sono certo/sicuro, certamente, ci scommetto, sono più che sicuro; forse, non ne sono sicuro/a, può darsi, chissà!, chi lo sa, non credo, mah!, eventualmente; <i>suppongo che; dubito, ho dei dubbi, non ne sono sicuro, sarà verò, sarò un ignorante</i>
ismerés, nem ismerés	lo conosco, l'ho già visto da qualche parte, mi sembra di averlo già incontrato, mi risulta; non ne so niente, non l'ho mai visto, non so chi sia, non mi risulta
emlékezés, emlékeztetés, nem emlékezés	<i>ricordo che, mi ricordo che una volta, ho dei bei ricordi, non lo scorderò mai, com'erano belli quei giorni!, se non mi sbaglio, se mi ricordo bene; ricordati di portare le chiavi!, non ti dimenticare del suo compleanno!, fammi ricordare l'ora!, non ti scordare l'appuntamento!, hai presente l'edicola all'angolo della strada?; non mi ricordo bene, non me ne ricordo, non mi viene in mente, l'ho dimenticato, me ne sono scordato, mi sfugge, è sulla punta della lingua</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
kérés	per favore/piacere, per cortesia, fammi/mi faccia il piacere di
tiltás, felszólítás	non correre, non devi/e uscire, non

	esagerare!, non fare lo scemo!; corri!, esci! fa' presto!, alzati!, vieni/venga/venite!, andiamo!, dà!, muoviti!, stai zitto!, calmati!, dammi retta!, <i>mi raccomando!</i>
segítségkérés és arra reagálás	ho bisogno del tuo aiuto, mi devi dare/dammi una mano!, avrei bisogno di te; puoi contare su di me, dimmi tutto, volentieri
javaslat és arra reagálás	ti dico di, ti propongo di, ho un'idea, ho una proposta, ti suggerisco di; volentieri!, va bene/benissimo!, non posso, preferisco di no
meghívás és arra reagálás	viene a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena, ti offro io la cena domani sera, ti va di andare insieme al cinema stasera?, vuoi venire da noi per il finesettimana?; volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso, sarà per un'altra volta, neanche per sogno!, scherzi?
kínálás és arra reagálás	prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/bicchierino!, prova, non fare complimenti!, ti posso offrire un aperitivo?
<i>reklamálás</i>	<i>avrei un problema, vorrei presentare un reclamo</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
visszakérdezés, ismétléskérés	come hai/ha detto?, compreso?, capito?, dicevi?; me lo puoi/può ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
nem értés	scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente/un tubo
betűzés kérése, betűzés	potresti/potrebbe compitarlo?; Gyula, G come Genova, ipsilon, U come Ugo, L come Livorno, A come Albano

felkérés lassabb, hangosabb beszédre	parla/i più lento/forte!, ti/La prego di parlare più lento/forte
beszélési szándék jelzése	scusa ma..., posso dirti qualcosa?, scusa se ti interrompo, scusa, hai un minuto per me?, senti un po'
megerősítés	come no!, certo!, ovviamente!, senz'altro!, assolutamente!

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezése
Létezés kifejezése	(ESSERE, ESSERCI, STARE, <i>ESISTERE</i>) è bello, è primavera, c'è tempo, sta bene, è a Roma, mi chiamo Maria, è una bella ragazza, è un vero amico, si trova a Roma
Történés kifejezése	(PIOVERE, NEVICARE, <i>diventare, risultare, accadere</i>) piove, nevica, sono nato a, è diventato grande, è successo un disastro, non è successo niente, <i>non mi risulta, accade spesso</i>
Cselekvés kifejezése	(igealakok: indicativo presente, imperativo, participio passato, passato prossimo, futuro semplice, imperfetto, condizionale presente, trapassato prossimo, condizionale passato, <i>passato remoto, congiuntivo presente/passato/imperfetto/trapassato prossimo</i> , visszaható igék, <i>szenvedő szerkezet, gerundio, gerundio passato, infinito passato</i> , általános alany) studio l'italiano, vivo in Ungheria, dammi una penna!, aprite i libri!, ho studiato molto, andremo in Italia, mi alzo presto, avevo voglia di piangere, mi faresti un piacere?, non avevo mai vista una macchina così bella, saresti dovuto venire con noi, spero che ci siano tutti, credo che siano stati contenti tutti, questo libro è stato tradotto da uno scrittore famoso, chiudendo la porta mi son fatto male, sono contento di averlo conosciuto, disse di aver capito tutto, vorrei che tu venissi con me, fossi stato in te, avrei parlato diversamente, avendo finito la lettura del libro, ho acceso la tivù
Birtoklás kifejezése	(AVERE, AVERCELA, DI előljárószó, birtokos névmások: MIO, TUO...) ho due fratelli, le pagine del libro, questo è il

	mio ragazzo, il piacere è mio, non ce l'ho
Térbeli viszonyok	(előjárószók: IN, A, SU, DA, IN, FRA, helyhatározószók: QUI, QUA, LÍ, LA', dentro, sotto, sopra, fuori, davanti, dietro) il gesso è lì, siamo a scuola, a destra, dentro c'è buio, tutti stanno fuori, la camicia è sopra
Időbeli viszonyok	(időhatározószók: ORA, ADESSO, DOMANI, OGGI, POI, DOPO, ieri, prima, sempre, ALLORA, ALLA FINE, GIA', ANCORA, DURANTE, igeidők egyeztetése: egyidejűség, előidejűség, utóidejűség a jelenben és a múltban) domani andiamo in montagna, arrivo lunedì sera, sono arrivati ieri, prima facciamo i compiti, durante la lezione abbiamo già parlato molto della cultura italiana, ogni giorno, raramente, la settimana prossima/scorsa
Mennyiségi viszonyok	(számnevek: MOLTO, POCO, PARECCHIO, ABBASTANZA, NIENTE, UNO, DUE, TRE. . . DIECI . . . VENTI. . . CENTO, MILLE, DUEMILA) qui ci sono molte ragazze, abbiamo quattro lezioni, quanti anni hai? ho comprato due etti di prosciutto e due bottiglie di olio, abbiamo studiato parecchio, mi sento abbastanza bene, non ci capisco niente, un sacco di cose, due volte all'anno, a metà strada, il doppio, il triplo, più o meno, tanto ... quanto
Minőségi viszonyok	(melléknevek: GRANDE, ALTO, BELLO, CALDO, PICCOLO, BIANCO, NERO, ecc. a melléknevek fokozása) il giardino è grande, ho una camicia bianca, come è?, di che colore è?, mi fa male, è la più bella ragazza della classe: è bellissima
Modalitás	(módbeli segédigék: VOLERE, potere, dovere, sapere, a kötőmód használatának esetei) voglio uscire, posso venire anch'io?, devi capire, non sai guidare?, vorrei sapere la verità, potresti prestarmi il tuo dizionario?
Esetviszonyok	(névmások: MI, TI, GLI, LE. . .) igei vonzatok: essere contenti di cominciare a, decidere di, smettere di, chiedere a, avere bisogno di, avere voglia di, andare a fare, essere contento di, convincere a, evitare di
Logikai viszonyok	(kötőszók: E, O, MA, PERCHÉ, alá- és mellérendelő mondatok; mondatrövidítés előjárószó+főnévi igenévvel, gerundióval, közvetett és közvetlen beszéd; szenvedő szerkezetű mondatok; műveltető szerkezet; általános alany, hasonlító szerkezetek) ho deciso di partire presto, sono venuto per salutarti, vengo a trovarti domani, è più grande di te, è meno intelligente che bella

Szövegösszetartó eszközök	kérdőszók: CHI?, CHE COSA?, COME? QUANDO?, PERCHÉ, QUANTO mutató névmások: QUESTO, QUELLO, személyes névmások: IO, TU. . ., visszaható névmások: MI, TI, SI, CI, VI, SI, vonatkozó névmások: che, cui, quale, NE névmás, hangsúlytalan, hangsúlyos és összetett személyes névmások: MI, ME, ME NE, GLIELO..., függő beszéd) chi è questa ragazza?, che cosa facciamo adesso?, come ti chiami?, quando andiamo a casa?, chi è lui?, perché non sei venuto?, me ne aveva parlato molto, ha detto che sarebbe venuta da sola

Olasz nyelv 9. (Angol, német nyelvi előkészítőre épülő osztályok)

Óraszám: 74

TÉMAKÖRÖK	Óraszám:
Az én világom	10 óra
Mindennapi életünk	10 óra
Az iskola	6 óra
Ház, lakás	6 óra
Vásárlás	4 óra
Étkezés	8 óra
Útbaigazítás	4 óra
Időjárás	4 óra
Összesen:	52 óra
Mondókák, dalok, versek	4 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával)	8 óra
Ismétlés	5 óra
Szabadon felhasználható	3 óra
Összesen:	72 óra

Cél:

- A nyelv megkedveltetése, a nyelvtanulás iránti érdeklődés felkeltése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közti hasonlóságok és különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- A rendszeres munkára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.
- Olaszország nyelvi kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének megismertetése.

A Tartalom, Kommunikációs szándék, Fogalomkör és a Továbbhaladás feltételei leírását lásd a fejlesztési követelmények részben.

Olasz nyelv 10. (Angol, német nyelvi előkészítőre épülő osztályok)

Óraszám: 111

TÉMAKÖRÖK	Óraszám:
Az én világom	12 óra
Mindennapi életünk	12 óra
Az iskola	10 óra
Ház, lakás	10 óra
Vásárlás	10 óra
Étkezés	10 óra
Útbaigazítás	8 óra
Időjárás	8 óra
Összesen:	80 óra
Mondókák, dalok, versek	4 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával)	10 óra
Ismétlés	10 óra

Szabadon felhasználható	7 óra
Összesen:	111 óra

Cél:

- A nyelv megkedveltetése, a nyelvtanulás iránti érdeklődés fenntartása.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közti hasonlóságok és különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- A rendszeres munkára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.
- Olaszország nyelvi kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének megismertetése.

A Tartalom, Kommunikációs szándék, Fogalomkör és a Továbbhaladás feltételei leírását lásd a fejlesztési követelmények részben.

Olasz nyelv 11. (Angol, német nyelvi előkészítőre épülő osztályok)

Óraszám: 111

TÉMAKÖRÖK	Óraszám
Család	10
Az egyén és környezete	10
Iskolai élet	9
Napi tevékenységek	9
Vásárlás	9
Étkezések	9
Szolgáltatások	8
Egészség, betegség	8
Szórakozás, művelődés	8

Országismeret	4
Összesen:	84 óra
Daltanulás	2
Dolgozatírás	6
Egyéb írásbeli gyakorlat	6
Ismétlés	8
Szabadon felhasználható	5
Összesen:	111 óra

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása, ismereteik folyamatos bővítése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet (életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével)
- Olaszország nyelvi kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének, szokásainak megismertetésével az érdeklődés felkeltése más népek iránt.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közti hasonlóságok, különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése.
- A rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának megismertetése.

A Tartalom, Kommunikációs szándék, Fogalomkör és a Továbbhaladás feltételei leírását lásd a fejlesztési követelmények részben.

Olasz nyelv 12. (Angol, német nyelvi előkészítőre épülő osztályok)

Óraszám: 111

Témakörök	Óraszám
1. Család	9
2. Iskola, tantárgyak	9
3.Város, falu	9
4. Lakás, berendezés	9
5. Tipikus olasz és magyar ételek	6
6. Szolgáltatások	6
7. Egészség, betegség	6
8. Sport	6
9. Időjárás, évszakok jellemzése	6
10. Közlekedés	5
11. Szórakozás	6
12. Utazás	6
13. Magyarország	4
Összesen:	87 óra
Országismeret, daltanulás	3
Dolgozatírás	6
Egyéb írásbeli gyakorlatok	5
Ismétlés	8
Szabadon felhasználható	2
Összesen:	111 óra

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása, ismereteik folyamatos bővítése
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni az olasz nyelvet.
- A szókincs bővítése a felsorolt témakörökben
- A nyelvtani ismeretek elmélyítése
- nyelvileg összetettebb szövegek feldolgozása olasz nyelvi újságokból
- Az olasz kultúra értékeinek megismertetése

Olasz nyelv 13. (Angol, német nyelvi előkészítőre épülő osztályok)

Óraszám: 96

Témakörök	Óraszám
1. Család, rokonság, ünnepek, napirend	8
2. Iskola, tantárgyak	6
3. Lakás, berendezés	6
4. Környezetünk, város-falu	6
5. Olasz, magyar konyha jellemzése	6
6. Vásárlás, posta, bank, telefonálás	6
7. Orvosnál, betegségek	5
8. Sport	5
9. Időjárás – évszakok	5
10. Közlekedés	5
11. Szórakozás	6
12. Utazás	6
13. Magyarország, Olaszország	5
Összesen:	75 óra
Országismeret	3
Dolgozatírás	6

Egyéb írásbeli gyakorlatok	3
Ismétlés	6
Szabadon felhasználható	3
Összesen:	96 óra

Cél:

- A tanulók olasz nyelvi ismereteinek folyamatos bővítése és szilárdítása.
- A tanuló legyen képes az írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti olasz nyelvű szövegeit megérteni, saját gondolatait köznapi kommunikációs helyzetekben szóban és írásban kifejezni.

Középszintű érettségi előkészítő Olasz nyelv

A tartalomra és a továbbhaladás feltételeire vonatkozó követelmények az alap órás 11. 12. évfolyamra kidolgozva találhatók. A témaköröket magasabb óraszámban dolgozzuk fel.

Emelt szintű érettségi előkészítő Olasz nyelv 11.

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó kidolgozott kimeneti követelményeket kétéves bontásban a kerettanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

(lásd a 12. évfolyam kerettantervében)

Fogalomkörök

(lásd a 12. évfolyam kerettantervében)

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban véleményt kikérni, álláspontot megvédeni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni;
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtől megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 250 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelven és/vagy célnyelven összefoglalni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveg különösebb nehézség nélkül megérteni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló, szöveget írni;
- gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó, nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket hat nyelvre, kétéves bontásban a kerettanterv tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;
- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés;
- személyes levélben megszólítás és;
- elbúcsúzás;
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- bánat;
- bosszúság.
- Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:
- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;
- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika;
- ellenvetés;
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség;
- ígéret; szándék,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia és érdeklődési kör iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;

- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- válaszadás elutasítása,
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság;
- ismerés, nem ismerés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése;
- megerősítés;
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- kb. 200 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas szövegben fontos információt megérteni;

- kb. 200 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget anyanyelvén és/vagy célnyelven összefoglalni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- gondolatait megfelelő logikai sorrendben, választékos mondatokban előadni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 250 szavas szöveget elolvasni;
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 250 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelvén összefoglalni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveget anyanyelvén és/vagy célnyelven összefoglalni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló szöveget írni;
- gondolatait, érzelmeit, érvekkel alátámasztott véleményét változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikai összefüggések alapján, bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegtípusokat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

Olasz nyelv 11-12.

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük.

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
megszólítás és fogadása	senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papà!, zio/a!, nonno/a!, cameriere!, amici!, tesoro!, amore!, <i>signore e signori!</i> ; <i>prego!</i> , <i>dimmi!</i> , <i>dica!</i> , <i>dica pure!</i> , <i>sì?</i> , <i>che/cosa c'è?</i> , <i>desidera?</i> , <i>cosa vuoi/vuole?</i>
köszönés, elköszönés	ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno/ buonasera!, buongiorno/buonasera, signore/a, professore/professoressa!; <i>arrivederci/La</i> , ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì, a dopo!, ci vediamo!, <i>salve</i> , <i>benvenuto/a/i/e!</i> , <i>bentornato/a/i/e!</i> , <i>Vi do il benvenuto</i> , <i>ma guarda chi si vede!</i> , <i>è tanto tempo/una vita/un secolo che non ci vediamo!</i> , <i>che fortuna incontrarci!</i> ,
bemutató, bemutatkozás	ti presento Giorgio, questo è Gregorio, mi permetta di presentarmi; mi chiamo Alessandro Beri, sono Giulia, il mio nome è Martina, piacere; <i>mi permetti/e di presentarti/Le un caro amico</i> , molto lieto, <i>il piacere è mio</i>
telefonálásnál bemutatkozás	Pronto, sono Valeria, c'è Marco?, Pronto, con chi parlo, scusi?, Pronto, parlo con Claudia?, Pronto, posso parlare con Maurizio?, Pronto, può passarmi il dottor Agnani, <i>Pronto, può passarmi l'interno numero 120?</i> , <i>Pronto, volevo parlare con dottor Frittella</i> , <i>me lo può passare?</i> ; Pronto!,

	<i>Pronto, sì, sono io; Pronto, sì, glielo/la passo subito; Scusi, con chi parlo?, Scusi, chi lo/la vuole?, Scusi, chi devo dire?, Pronto, casa Agnani</i>
telefonálásnál elköszönés	<i>ciao!, arrivederci/La, a più tardi!, ci vediamo!, a dopo!, a domani!, a presto!, ci sentiamo!, salutami Carla/i tuoi!, buonanotte!, ti/La saluto, a tra poco!</i>
szóbeli üdvözetküldés	<i>salutami Marco/i tuoi!, mi saluti l'ingegnere!; non mancherò, riferirò, certamente!</i>
köszönet és arra reagálás	<i>grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!, grazie mille!, sei un tesoro!, non so come ringraziarti/La!; prego!, non c'è di che!, di niente!, figurati!</i>
engedélykérés és arra reagálás	<i>posso?, posso uscire un momento?, posso avere una piantina della città?, mi permetti? permesso?, me lo fai vedere?; prego!, come no!, si accomodi!, come no?, avanti!, certo!; macché!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ho detto di no, non ci penso neanche, mi dispiace ma non è possibile</i>
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	<i>come stai/sta?, come va?, che c'è di nuovo?, cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi?, come vanno le tue cose?, ti/La vedo bene/giù!; non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, così, così, niente di speciale, tutto bene, niente di particolare, le solite cose</i>
bocsánatkérés és arra reagálás	<i>scusami/mi scusi!, mi dispiace, non volevi farti del male; non c'è di che, di niente, non ti preoccupare/non si preoccupi!</i>
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	<i>congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio!, buon appetito!, complimenti, tante belle cose!, auguroni!; grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!, anche a</i>

	te/Lei!
együttérzés és arra reagálás	ti/La posso capire, mi rendo conto, è veramente molto triste, mi dispiace; sei molto gentile, grazie!
személyes és hivatalos levélben megszólítás	Caro padre/papà!, Cara madre/mamma/mammìna!, Cari genitori!, Caro Mario!, Caro/a Giulio/Andreina!, Mio/a caro/a!, Carissimo/a/i/e!, Cari amici/Signori!, Caro Professore!, Egregio/Gentile Signore/Professore/Signor Direttore!, Caro signor Belli!
személyes és hivatalos levélben elbúcsúzás	a presto!, baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto, affettuosamente, tuo/a, <i>distinti saluti, ossequi, con stima, Le porgo i miei più distinti saluti</i>

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
<i>rokonszenv, ellenszenv</i>	<i>mi sei simpatico, Lei è simpatico, è un simpaticone!, ti/La trovo simpatico, quanto è simpatico!</i>
hála	ti sono grato/riconoscente, quanto ti sono grato/riconoscente!, sei un angelo!
sajnálkozás	mi dispiace, mi spiace, che disastro, sono dispiaciuto/disperato/a, quanto mi rincresce!, non mi dire!, non è possibile!
öröm	che gioia!, che piacere!, quanto sono felice!, sono davvero contento!
elégedettség, elégedetlenség	sono contento, mi fa piacere!, per bacco!, complimenti!, quanto sono

	felice!; non sono contento, mi dà fastidio, mi rompe le scatole, ne ho fin sopra i capelli, <i>che barba!, che fastidio!</i>
csodálkozás	come mai?, che sorpresa!, davvero?, non mi dire!
remény	spero di rivedert/La, spero tanto, magari!, fosse vero!, ho la speranza di
<i>félelem</i>	<i>ho paura di, che paura!, che fifa!</i>
bánat	che pena!, che dolore!, mi fa pena, sono triste/sconvolto/addolorato
bosszúság	che noia!, che fastidio!, mi dà ai nervi, mi dà fastidio, <i>uffa</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
véleménykérés és arra reagálás	secondo te/Lei, qual è la tua/Sua opinione?, che ne dici/e di?, cosa faresti nei miei panni?, sei d'accordo?; secondo me, secondo la mia opinione, fossi in te, sai cosa ti dico?, <i>a mio avviso, per me, quanto a me, io penso che</i>
valaki igazának az elismerése	hai/ha ragione, avevi/a ragione, ho sbagliato io, la colpa è mia, <i>dovevo sapere, potevo pensare</i>
egyetértés, egyet nem értés	hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene/benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea!, mi hai/ha convinto; non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non è il caso, pessima idea! ci mancherebbe altro!, <i>per carità</i>
érdeklődés, érdektelenség	che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto?; non m'interessa, non m'importa, che

	m'importa!, <i>che c'entro io?, non me ne frega niente</i>
tetszés, nem tetszés	mi piace, mi piace tanto, che bello!, è fantastico!, è un amore!, è una delizia!, ti sta bene, ti dona il verde, è la fine del mondo!; non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!, mi fa schifo, mi fa orrore, è bruttó, non mi va, che vergogna!, sono mortificata, è <i>una schifezza!</i>
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség, kötelezettség	voglio/vogliamo, vogliamo andare al cinema?ho/abbiamo deciso di; vorrei, mi piacerebbe, mi dà un panino?; è capace di, non riesco ad aprire la porta, è in grado di; è necessario, bisogna, devi studiare di più; è possibile, posso venire anch'io, può darsi, c'è la possibilità; devo/i/e...
ígéret	ti/Le prometto di, ti giuro, ti assicuro, ti garantisco
dicséret, kritika	bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e!, come sei carino/a!, quanto sei/siete bravi/e! che coraggio!, sei un genio!, sei un tesoro/amore!; non sei proprio gentile, non è un gran ché, è piuttosto bruttino, che schifo!, che barba!
ellenvetés	mica vero, perché poi?, perché dovrei farlo, macché!, neanche per sogno!, non ci pensare nemmeno!, figuriamoci!, per carità!, ci mancherebbe altro!, questo poi no, ti/Le ho detto di no
<i>ellenvetés visszautasítása</i>	<i>perché no?, pensaci un attimo!</i>
érdeklődés, értékítélet, kívánság, preferencia, érdeklődési kör iránt	che ne pensi?, che ne dici?, che impressione ti ha fatto?, avresti voglia di?, ti piacerebbe?, quale preferisci/ti piacerebbe di più?, gradiresti un amaro?, <i>qual è il tuo hobby?, che cosa t'interessa?, di che cosa t'interessi?</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
dolgok, személyek megnevezése, leírása	questo è un fumetto, ecco la pasta!, ecco/la/li/le!, questa è Maria, è una ragazza dai capelli biondi
események leírása	é successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola
információkérés, információadás	per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dove è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei?;mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, sono le tre e mezza, torno prima del pranzo, bisogna andare dritto, poi al primo semaforo girare a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il dottor Magnani, sono di Verona
igenlő vagy nemleges válasz	sì, certo, come no, ti assicuro, ovviamente, chiaro, perfetto, okay; no, nient'affatto, altrocché!, ci mancherebbe!
tudás, nem tudás	lo so, lo so benissimo, ne sono convinto; non lo so, non ne so nulla/niente, e chi lo sa
bizonyosság, bizonytalanság, feltételezés, kétség	certo, di sicuro, ne sono certo/sicuro, certamente, ci scommetto, sono più che sicuro; forse, non ne sono sicuro/a, può darsi, chissà!, chi lo sa, non credo, mah!, eventualmente; <i>suppongo che;</i> <i>dubito, ho dei dubbi, non ne sono</i> <i>sicuro, sarà verò, sarò un ignorante</i>
ismerés, nem ismerés	lo conosco, l'ho già visto da qualche parte, mi sembra di averlo già incontrato, mi risulta; non ne so niente, non l'ho mai visto, non so chi sia, non mi risulta

emlékezés, emlékeztetés, nem emlékezés	<i>ricordo che, mi ricordo che una volta, ho dei bei ricordi, non lo scorderò mai, com'erano belli quei giorni!, se non mi sbaglio, se mi ricordo bene; ricordati di portare le chiavi!, non ti dimenticare del suo compleanno!, fammi ricordare l'ora!, non ti scordare l'appuntamento!, hai presente l'edicola all'angolo della strada?; non mi ricordo bene, non me ne ricordo, non mi viene in mente, l'ho dimenticato, me ne sono scordato, mi sfugge, è sulla punta della lingua</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
kérés	per favore/piacere, per cortesia, fammi/mi faccia il piacere di
tiltás, felszólítás	non correre, non devi/e uscire, non esagerare!, non fare lo scemo!; corri!, esci! fa' presto!, alzati!, vieni/venga/venite!, andiamo!, dà!, muoviti!, stai zitto!, calmati!, dammi retta!, mi raccomando!
segítségkérés és arra reagálás	ho bisogno del tuo aiuto, mi devi dare/dammi una mano!, avrei bisogno di te; puoi contare su di me, dimmi tutto, volentieri
javaslat és arra reagálás	ti dico di, ti propongo di, ho un'idea, ho una proposta, ti suggerisco di; volentieri!, va bene/benissimo!, non posso, preferisco di no
meghívás és arra reagálás	vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena, ti offro io la cena domani sera, ti va di andare insieme al cinema stasera?, vuoi venire da noi per il finesettimana?; volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso, sarà per un'altra volta, neanche per sogno!, scherzi?
kínálás és arra reagálás	prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/bicchierino!, prova, non fare

	complimenti!, ti posso offrire un aperitivo?
<i>reklamálás</i>	<i>avrei un problema, vorrei presentare un reclamo</i>
<i>tanácskérés, tanácsadás</i>	<i>secondo te devo farlo?, che ne dici/pensi?, cosa faresti/farebbe nei miei panni?, dovrei accettarlo?, tu/Lei lo faresti/farebbe?, dimmelo sinceramente!; ti direi/consiglierei di, faresti meglio, permettimi/mi permetta un consiglio, posso consigliarti qualcosa?, io nei tuoi panni non farei questo, se vuoi/vuole sentire la mia opinione/il mio parere, dovresti, ti direi di, ti suggerirei di, io nei tuoi panni, se fossi in te, non lo farei, sai che ti dico?, per me non dovresti, potresti/potrebbe, devi assolutamente, faresti/farebbe meglio non andarci</i>
<i>segítség felajánlása és arra reagálás</i>	<i>aiuto!, aiutami/mi aiuti!, vuoi/vuole/potresti/potrebbe darmi una mano?, mi dâi/dà una mano?; volentieri, come no, va da sè, certo, ci penso io</i>
<i>ajánlat és arra reagálás</i>	<i>ti/Le propongo di, ti/Le suggerirei di, che ne dici/e di?, sarebbe una soluzione, è un'offerta speciale; va bene, lo accetto, hai/ha ragione, ci rifletto un attimo, vedrò, preferisco di no, direi di no</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Nyelvi példák
viszszakérdezés, ismétléskérés	come hai/ha detto?, compreso?, capito?, dicevi?; me lo puoi/può ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
nem értés	scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco

	niente/un tubo
betűzés kérése, betűzés	potresti/potrebbe compitarlo?; Gyula, G come Genova, ipsilon, U come Ugo, L come Livorno, A come Albano
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	parla/i più lento/forte!, ti/La prego di parlare più lento/forte
beszélési szándék jelzése	scusa ma..., posso dirti qualcosa?, scusa se ti interrompo, scusa, hai un minuto per me?, senti un po'
megerősítés	come no!, certo!, ovviamente!, senz'altro!, assolutamente!
körülírás	come devo dirti, in altri termini
példa megnevezése	per esempio, per farti/Le un esempio, tanto per fare un esempio, è come se fosse
témaváltás	cambiamo argomento, voltiamo pagina, parliamo d'altro, d'altronde, per quanto riguarda invece, a proposito di

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezése
Létezés kifejezése	(ESSERE, ESSERCI, STARE, <i>ESISTERE</i>) è bello, è primavera, c'è tempo, sta bene, è a Roma, mi chiamo Maria, è una bella ragazza, è un vero amico, si trova a Roma
Történés kifejezése	(PIOVERE, NEVICARE, <i>diventare, risultare, accadere</i>) piove, nevica, sono nato a, è diventato grande, è successo un disastro, non è successo niente, <i>non mi risulta, accade spesso</i>
Cselekvés kifejezése	(igealakok: indicativo presente, imperativo, participio passato, passato prossimo, futuro semplice, imperfetto, condizionale presente, trapassato prossimo, condizionale passato, <i>passato remoto, congiuntivo presente/passato/imperfetto/trapassato prossimo</i> , visszaható

	igék, szenvedő szerkezet, gerundio, gerundio passato, infinito passato, általános alany) studio l'italiano, vivo in Ungheria, dammi una penna!, aprite i libri!, ho studiato molto, andremo in Italia, mi alzo presto, avevo voglia di piangere, mi faresti un piacere?, non avevo mai vista una macchina così bella, saresti dovuto venire con noi, spero che ci siano tutti, credo che siano stati contenti tutti, questo libro è stato tradotto da uno scrittore famoso, chiudendo la porta mi son fatto male, sono contento di averlo conosciuto, disse di aver capito tutto, vorrei che tu venissi con me, fossi stato in te, avrei parlato diversamente, avendo finito la lettura del libro, ho acceso la tivù
Birtoklás kifejezése	(AVERE, AVERCELA, DI előljárószó, birtokos névmások: MIO, TUO...) ho due fratelli, le pagine del libro, questo è il mio ragazzo, il piacere è mio, non ce l'ho
Térbeli viszonyok	(előljárószók: IN, A, SU, DA, IN, FRA, helyhatározószók: QUI, QUA, LÍ, LA', dentro, sotto, sopra, fuori, davanti, dietro) il gesso è lì, siamo a scuola, a destra, dentro c'è buio, tutti stanno fuori, la camicia è sopra
Időbeli viszonyok	(időhatározószók: ORA, ADESSO, DOMANI, OGGI, POI, DOPO, ieri, prima, sempre, ALLORA, ALLA FINE, GIA', ANCORA, DURANTE, igeidők egyeztetése: egyidejűség, előidejűség, utóidejűség a jelenben és a múltban) domani andiamo in montagna, arrivo lunedì sera, sono arrivati ieri, prima facciamo i compiti, durante la lezione abbiamo già parlato molto della cultura italiana, ogni giorno, raramente, la settimana prossima/scorsa
Mennyiségi viszonyok	(számnevek: MOLTO, POCO, PARECCHIO, ABBASTANZA, NIENTE, UNO, DUE, TRE. . . DIECI . . . VENTI. . . . CENTO, MILLE, DUEMILA) qui ci sono molte ragazze, abbiamo quattro lezioni, quanti anni hai? ho comprato due etti di prosciutto e due bottiglie di olio, abbiamo studiato parecchio, mi sento abbastanza bene, non ci capisco niente, un sacco di cose, due volte all'anno, a metà strada, il doppio, il triplo, più o meno, tanto ... quanto
Minőségi viszonyok	(melléknevek: GRANDE, ALTO, BELLO, CALDO, PICCOLO, BIANCO, NERO, ecc. a melléknevek fokozása) il giardino è grande, ho una camicia bianca, come è?, di che colore è?, mi fa male, è la più bella ragazza della classe: è bellissima
Modalitás	(módbeli segédigék: VOLERE, potere, dovere, sapere, a kötőmód használatának esetei) voglio uscire, posso venire

	anch'io?, devi capire, non sai guidare?, vorrei sapere la verità, potresti prestarmi il tuo dizionario?
Esetviszonyok	(névmások: MI, TI, GLI, LE. . .) igei vonzatok: essere contenti di cominciare a, decidere di, smettere di, chiedere a, avere bisogno di, avere voglia di, andare a fare, essere contento di, convincere a, evitare di
Logikai viszonyok	(kötőszók: E, O, MA, PERCHÉ, alá- és mellérendelő mondatok; mondatrövidítés előjárósó+főnévi igenévvel, gerundióval, közvetett és közvetlen beszéd; szenvedő szerkezetű mondatok; műveltető szerkezet; általános alany, hasonlító szerkezetek) ho deciso di partire presto, sono venuto per salutarti, vengo a trovarti domani, è più grande di te, è meno intelligente che bella
Szövegösszetartó eszközök	kérdőszók: CHI?, CHE COSA?, COME? QUANDO?, PERCHÉ, QUANTO mutató névmások: QUESTO, QUELLO, személyes névmások: IO, TU. . ., visszaható névmások: MI, TI, SI, CI, VI, SI, vonatkozó névmások: che, cui, quale, NE névmás, hangsúlytalan, hangsúlyos és összetett személyes névmások: MI, ME, ME NE, GLIELO..., függő beszéd) chi è questa ragazza?, che cosa facciamo adesso?, come ti chiami?, quando andiamo a casa?, chi è lui?, perché non sei venuto?, me ne aveva parlato molto, ha detto che sarebbe venuta da sola

Olasz nyelv 11. emelt szintű érettségi előkészítő

Óraszám: 92,5

Témakörök	Óraszám
1. Család	8
2. Iskola, tantárgyak	8
3. Város, falu	8
4. Lakás, berendezés	8
5. Tipikus olasz és magyar ételek	5
6. Szolgáltatások	5
7. Egészség, betegség	5
8. Sport	5
9. Időjárás, évszakok jellemzése	5
10. Közlekedés	4
11. Szórakozás	5
12. Utazás	5
13. Magyarország	4
Összesen:	75 óra
Országismeret, daltanulás	3
Dolgozatírás	4
Egyéb írásbeli gyakorlatok	4
Ismétlés	4
Szabadon felhasználható	2,5
Összesen:	92,5 óra

Cél:

- A tanulók nyelvtanulás iránti érdeklődésének fenntartása, ismereteik folyamatos bővítése
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni az olasz nyelvet.
- A szókincs bővítése a felsorolt témakörökben
- A nyelvtani ismeretek elmélyítése
- nyelvileg összetettebb szövegek feldolgozása olasz nyelvi újságokból
- Az olasz kultúra értékeinek megismertetése

Olasz nyelv 12. emelt szintű érettségi előkészítő

Óraszám: 80

Témakörök	Óraszám
1. Család, rokonság, ünnepek, napirend	6
2. Iskola, tantárgyak	6
3. Lakás, berendezés	4
4. Környezetünk, város-falu	6
5. Olasz, magyar konyha jellemzése	4
6. Vásárlás, posta, bank, telefonálás	6
7. Orvosnál, betegségek	5
8. Sport	5
9. Időjárás – évszakok	3
10. Közlekedés	5
11. Szórakozás	6
12. Utazás	6
13. Magyarország, Olaszország	5
Összesen:	67 óra
Országismeret	2

Dolgozatírás	3
Egyéb írásbeli gyakorlatok	3
Ismétlés	3
Szabadon felhasználható	2
Összesen:	80 óra

Cél:

- A tanulók olasz nyelvi ismereteinek folyamatos bővítése és szilárdítása.
- A tanuló legyen képes az írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti olasz nyelvű szövegeit megérteni, saját gondolatait köznapi kommunikációs helyzetekben szóban és írásban kifejezni.

Az érettségi vizsga követelményei

KÖZÉPSZINT

1. Személyes vonatkozások, család

- A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai
- Családi élet, családi kapcsolatok
- A családi élet mindennapjai, otthoni teendők
- Személyes tervek

2. Ember és társadalom

- A másik ember külső és belső jellemzése
- Baráti kör
- Női és férfi szerepek
- Ünnepek, családi ünnepek
- Öltözködés, divat
- Vásárlás, szolgáltatások (posta)

3. Környezetünk

- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása)
- A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
- A városi és a vidéki élet összehasonlítása
- Növények és állatok a környezetünkben

- Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben
- Időjárás

4. Az iskola

- Saját iskolájának bemutatása
- Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
- A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága
- Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei

5. A munka világa

- Foglalkozások
- Pályaválasztás, továbbtanulás

6. Életmód

- Napirend, időbeosztás
- Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)
- Étkezési szokások a családban
- Ételek, kedvenc ételek
- Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben
- Gyakori betegségek, sérülések, baleset

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik
- Színház, mozi, koncert, kiállítás
- Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport
- Olvasás, rádió, tv, videó, számítógép, Internet

8. Utazás

- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés
- Nyaralás itthon, illetve külföldön
- Utazási előkészületek
- Az egyéni és társas utazás előnyei és hátrányai

9. Tudomány és technika

- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés
- A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Kommunikációs helyzetek és szándékok

1. Áruházban, üzletben, piacon
2. Családban, családnál, baráti körben
3. Étteremben, kávéházban, vendéglőben
4. Hivatalokban, rendőrségen
5. Ifjúsági szálláson, kempingben, panzióban, szállodában
6. Iskolában
7. Kulturális intézményekben, sportlétesítményben, klubban
8. Országhatáron
9. Orvosnál
10. Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár)
11. Szünidei munkahelyen
12. Tájékozódás az utcán, útközben
13. Telefonbeszélgetésben
14. Tömegközlekedési eszközökön (vonaton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)

Az érettségi vizsga témakörei

EMELT SZINT

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek. Ehhez járulnak a következő kiegészítések:

1. Személyes vonatkozások, család

- A család szerepe az egyén és a társadalom életében
- Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése

2. Ember és társadalom

- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
- Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése
- Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése
- Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
- Az öltözködés, mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
- A fogyasztói társadalom, reklámok
- Társadalmi viselkedésformák

3. Környezetünk

- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái
- A természet és az ember harmóniája
- A környezetvédelem lehetőségei és problémái

4. Az iskola

- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban
- Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban

5. A munka világa

- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák

6. Életmód

- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban
- Ételspecialitások hazánkban és más országokban
- A kulturált étkezés feltételei, fontossága
- A szenvedélybetegségek
- A gyógyítás egyéb módjai

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- A szabadidő jelentősége az ember életében
- A művészet szerepe a mindennapokban
- Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok
- A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai

8. Utazás, turizmus

- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra
- Az idegenforgalom jelentősége

9. Tudomány és technika

- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

FORMA	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
I. FONETICA				
1. Suoni vocali, dittonghi, consonanti	+	+	+	+
2. Alfabeto	+	--	+	+
3. Pronuncia	+	+	+	+
4. Accento della parola, accento della frase	+	+	+	+
5. Intonazione	+	+	+	+
6. Ortografia	+	--	+	+
7. Divisione delle parole in sillabe				
II. MORFOLOGIA				
1. Il VERBO				
1.1. <i>Infinito</i>	+	+	+	+
1.2. <i>Indicativo Presente</i>				
1.2.1. Coniugazione dei verbi regolari (I.II.III.)	+	+	+	+
1.2.2. Coniugazione dei più importanti verbi irregolari	+	+	+	+
1.2.3. Congiunzione dei verbi riflessivi	+	+	+	+
1.2.4. C'è, ci sono	+	+	+	+
1.2.5. Coniugazione dei verbi modali	+	+	+	+
1.2.6. Verbi impersonali	+	+	+	+
1.2.7. Forme semplici del soggetto generale				
	+	+	+	+
1.3. <i>I tempi passati dell' indicativo</i>	+	+	+	+
1.3.1. Passato prossimo	+	+	+	+
1.3.2. Imperfetto	+	--	+	+
1.3.3. Trapassato prossimo	--	--	+	+
1.3.4. Passato remoto				
1.3.5. Trapassato remoto				
	+	+	+	+
1.4. <i>Futuro</i>	--	--	+	+
1.4.1. Semplice				
1.4.2. Anteriore				
	+	--	+	+
1.5. <i>Congiuntivo</i>	+	--	+	+
1.5.1. Presente	+	--	+	+
1.5.2. Passato	+	--	+	+
1.5.3. Imperfetto				
1.5.4. Trapassato				
	+	+	+	+
1.6. <i>Condizionale</i>	+	+	+	+
1.6.1. Presente				
1.6.2. Condizionale passato				
	+	+	+	+

FORMA	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
1.7 <i>Gerundio</i>	+	--	+	+
1.7.1. Semplice	+	+	+	+
1.7.2. Composto				
1.7.3. Stare+gerundio				
1.8. <i>Imperativo</i>	+	+	+	+
1.8.1. Imperativo positivo	+	+	+	+
Ordine diretto (tu, voi, noi)	+	+	+	+
Ordine indiretto (lui, lei, Lei, loro, Loro)	+	+	+	+
1.8.2. Imperativo negativo				
Ordine diretto				
1.8.3. Forme pronominali dell'imperativo	+	+	+	+
	+	--	+	+
1.9. <i>Passivo</i>	--	--	+	+
1.9.1. Con il verbo essere	--	--	+	+
1.9.2. Con il verbo venire				
1.9.3. Con il verbo andare				
1.9.4. Con i verbi modali				
2. L'ARTICOLO				
2.1. Determinativo	+	+	+	+
2.2. Indeterminativo	+	+	+	+
2.3. Partitivo	+	+	+	+
3. IL SOSTANTIVO				
3.1. Genere e numero	+	+	+	+
3.2. L'uso dell'articolo determinativo e quello dell'articolo indeterminativo davanti al sostantivo	+	+	+	+
3.3 Genere e plurale dei più frequenti sostantivi irregolari	+	+	+	+
4. L'AGGETTIVO				
4.1. Accordo dell'aggettivo con il sostantivo	+	+	+	+
	+	+	+	+
4.2. Troncamento di „bello”				
4.3. Troncamento di „buono”, „grande”, „santo” davanti al sostantivo	+	--	+	+
4.4. Gradi di comparazione				
Grado positivo, grado comparativo, grado superlativo	+	+	+	+
	+	+	+	+
4.5. Grado superlativo assoluto	+	--	+	+
4.6. Aggettivo come avverbio				
4.7. Forme particolari di gradazione (p.es. migliore, peggiore ecc.)	+	+	+	+
5. I NUMERALI				
5.1. Cardinali e ordinali	+	+	+	+
5.2. Età, data	+	+	+	+

FORMA	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
5.3. Ora	+	+	+	+
6. I PRONOMI				
6.1. Pronomi personali nominativi	+	+	+	+
6.2. Pronomi personali accusativi e dativi in forma atona	+	+	+	+
6.3. Raggruppamento dei pronomi personali atoni (pronomi combinati)	+	--	+	+
6.4. Pronomi personali accusativi e dativi in forma tonica	+	+	+	+
6.5. Particelle avverbiali e pronominati „ne”, „ci”, „vi”	+	+	+	+
6.6. Pronomi interrogativi	+	+	+	+
6.7. Pronomi dimostrativi	+	+	+	+
Troncamento del pronome „quello”	+	+	+	+
6.8. Pronomi indefiniti	+	--	+	+
6.9. Pronomi riflessivi	+	+	+	+
6.10. Pronomi possessivi	+	+	+	+
6.11. Forme semplici dei pronomi relativi	+	+	+	+
6.12. Pronomi relativi di specificazione (possessione, appartenenza)	--	--	+	--
6.13. Pronome reciproco	+	--	+	+
7. L'AVVERBIO	+	+	+	+
7.1. Avverbi di luogo e tempo	+	+	+	+
7.2. Avverbi di modo	+	+	+	+
7.3. Comparazione degli avverbi qualificati	+	+	+	+
7.4. Formazione degli avverbi qualificati da aggettivi				
8. LE PREPOSIZIONI				
8.1. Preposizioni semplici	+	+	+	+
8.2. Preposizioni articolate	+	+	+	+
8.3. Verbi e espressioni più frequenti con preposizioni	+	+	+	+
8.4. Altri verbi e espressioni con preposizioni	+	--	+	+
9. LE CONGIUNZIONI	+	+	+	+
10. LE ESCLAMAZIONI	+	+	+	+
III. LA SINTASSI				
1.1. Proposizione semplice, l'accordo del predicato verbale col soggetto	+	+	+	+

FORMA	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
1.2. Predicato composto	+	+	+	+
1.3. Proposizione dichiarativa, l'ordine delle parole nella proposizione	+	+	+	+
1.4. Proposizione affermative e negative	+	+	+	+
1.5. Proposizione interrogativa, esclamativa, imperativa	+	+	+	+
1.6. Concordanza dei tempi del modo indicativo	+	+	+	+
1.7. Concordanza dei tempi del modo congiuntivo	+	--	+	+
1.8. Discorso diretto e indiretto del modo indicativo	+	+	+	+
1.9. Discorso diretto e indiretto del modo congiuntivo	+	--	+	+
1.10. Forme implicite con preposizioni „a”, „per” e „di” e infinito	+	+	+	+
1.11. Forme implicite con gerundio semplice	+	--	+	+
1.12. Forme implicite con gerundio composto, infinito passato e participio passato	+	--	+	+
1.13. Periodo ipotetico				

Matematika 7-8.

Célok és feladatok:

- Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása.

A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata:

- Megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket.
- A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömet és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását.
- Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.
- A 7-8. évfolyamon egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevételek önálló megfogalmazása.
- Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezésével és az ismeretek megtanulásával fokozatosan el kell sajátítani – és alkalmazni is tudni kell – a deduktív út egyszerűbb, legelemibb formáit. Eközben nem csökken az induktív út jelentősége sem.
- Ebben a szakaszban, míg a matematikai ismeretek egy része absztraktabbá válik, addig jelentős részük továbbra is a konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik. Éppen ezért hangsúlyt kell helyezni a sokszínű tevékenységre, a tapasztalatok tudatosítására, különböző módokon való rögzítésére, értelmezésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére. A matematika tanításának – tanulásának jellemzője a felfedeztetés, a probléma felvetésétől a megoldásig vezető – néha tévedésektől sem mentes – útnak az egyre önállóbb bejárása.
- Nagy jelentőséget tulajdonítunk a következtetésre épülő problémamegoldásnak, az egyszerű algoritmusok kialakításának, követésének is. Mindezt eleinte konkrét helyzetekben végezzük, majd erre építve – az életkori sajátosságok figyelembevételével – általánosítunk.
- A tanulásnak legyen jellemzője a fokozatos absztrakálás mellett a gyakori konkretizálás, az általánosítás mellett a specializálás.
- A matematika – a lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, Internet, stb.)

információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák egyszerűsítésében.

- Ezen években a matematikai nevelés adjon biztos alapot a reális középfokú tanulmányok folytatásához.

Fejlesztési követelmények:

- A tanulók jelentős hányada ezen időszak során jut el a konkrétól az elvontabb gondolkodáshoz. Ez a fejlődési folyamat alapvetően befolyásolja a fejlesztéshez kapcsolódó követelmények meghatározását.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása. A matematikai szemlélet fejlesztése

- A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk.
- A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejlesztjük a függvény-szemléletet, megismerkedünk a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.
- Geometriában eszközök felhasználásával fejlesztjük a síkban való tájékozódást és a térszemléletet. Tevékenységgel juttatjuk el a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.
- A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit („és”, „vagy”, „nem”, „minden”, „van olyan”) tudatosan használjuk. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor, illetve cáfolásakor a „ha...,akkor...” típusú következtetések is belépnek a tanításunkba.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

- Nagy hangsúlyt fektetünk a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján egyenletek felírásában s ezek algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben a matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével segítjük a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését.
- A modellalkotás a matematizálás fontos eszköze, segítséget nyújt a problémák megoldásához.
- Kellő figyelmet fordítunk a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így érjük el, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

- Különböző feladatok segítségével értetjük meg, hogy vannak biztos és lehetetlen események, illetve olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan kialakítjuk a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

- A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatunk már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést.
- Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ily módon juttatjuk el őket sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.
- A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorba rendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematika különböző területein és más témakörökben is fontos halmazszemléletet.
- A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével megértetjük a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.
- Kezdetől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kifejlesztjük az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérjük, hogy a tanulók képesek legyenek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

- A tanulókat hozzászoktatjuk, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak, s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érniük, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.
- Hozzászoktatjuk a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érniük, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabadságára, a lényeg kiemelésére tanítjuk a tanulókat.
- A matematika órákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal használhatjuk az anyanyelvet, illetve a szaknyelvet, s fokozatosan bővítjük a jelölésrendszert.
- A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását, s a tanult definíciók alkalmazására is sor kerül. Különböző eljárások s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek tekintjük.
- Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladatunk.

- A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítanunk a diákokat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is ismertessük meg a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulást, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthetjük érdeklődésüket a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívhatjuk a figyelmet néhány magyar illetve más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára, pl. a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

Matematika 7.

Évi óraszám: 111

Heti óraszám: 3

Témakörök:

- Gondolkodási módszerek -
- Számтан, algebra 50 óra
- Összefüggések, függvények, sorozatok 10 óra
- Geometria, mérés 32 óra
- Valószínűség, statisztika 6 óra

Gondolkodási módszerek 7.

A témakörhöz tartozó ismereteket nem taníthatjuk önálló témaként, továbbra is eszközként alkalmazzuk a matematikai fogalomrendszerek alakítása során. Ezért a témakörre fordítandó óraszám nem határozható meg. Ugyanakkor fel kell fedeztetnünk a tanulókkal (még mindig konkrét feladatokra támaszkodva) a logikai és a halmazműveletek sajátosságait, a helyes következtetési sémákat.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készségek fejlesztése.
- A nyelv logikai elemeinek helyes használata.
- A halmazszemlélet fejlesztése.
- Szövegelemzés, lefordítás a matematika nyelvére, ellenőrzése.
- A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.

Tartalom:

- Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva. A könyvtár és az elektronikus eszközök felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására.
- Az „és”, „vagy”, „ha..., akkor...”, „nem”, „van olyan”, „minden” kifejezések jelentése.

- Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások átfogalmazása, igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán. Fogalmak, állítások logikai kapcsolata.
- Példák konkrét halmazokra: részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet.
- Szöveges példák megoldása.
- Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel. Sorba rendezés, kiválasztás néhány elem esetén.

A továbbhaladás feltételei:

- Gondolatok (állítások, feltételezések, választások, stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése.
- Egyszerű állítások igazságának eldöntése.
- Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4 elem esetén.

Számтан, algebra 7.

Óraszám: 50

Fejlesztési követelmények:

- Műveletek gyakorlása a racionális számkörben. Zsebszámológépek használata.
- Következtetési képesség fejlesztése összetettebb feladatokban.
- Matematikatörténeti érdekességek megismerése.
- Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése.
- A mérlegelv alkalmazása. Ellenőrzési készség fejlesztése.
- Szövegértelmezés.

Tartalom:

- Műveletek a racionális számok körében.
- A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőkre. A hatványozás azonosságai konkrét példákon. Normálalak.
- Arány, aránypár, arányos osztás, arányossági összefüggések gyakorlati esetekben, természettudományos feladatokban. Százalékszámítás és egyszerű kamatszámítási feladatok.
- Prímtényezős felbontás. Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse. Egyszerű oszthatósági szabályok (3-mal, 9-cel, 8-cal, 125-tel, 4-gyel, 6-tal).
- Betűk használata. Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egyenlő kifejezések. Egyszerű algebrai egész kifejezések átalakítása, helyettesítési értékeinek kiszámítása.
- Kiegészítésként: Egytagú algebrai egész kifejezések összevonása, szorzása, osztása. Kéttagú algebrai egész kifejezések szorzása egytagú algebrai egész kifejezéssel. Kéttagú algebrai egész kifejezések szorzása kéttagú algebrai egész kifejezéssel.

- Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, mérlegelvvel, az alaphalmaz vizsgálatával.
- Szöveges feladatok megoldása.

A továbbhaladás feltételei:

- Alapműveletek helyes elvégzése kis abszolútértékű egészek, törtek, tizedestörtek körében egyszerű esetekben.
- 10 pozitív egész kitevőjű hatványai, 10-nél nagyobb számok normálalakja.
- Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban. Egyszerű százalékszámítási feladatok.
- Osztó, többszörös, két szám közös osztóinak, néhány közös többszörösének megkeresése.
- Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása.
- Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel.

Összefüggések, függvények, sorozatok 7.

Óraszám: 10

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Táblázatok, grafikonok készítése konkrét hozzárendelések esetén. Tájékozódás a síkon a derékszögű koordináta-rendszer segítségével.
- Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.

Tartalom:

- Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben.
- Egyértelmű hozzárendelések ábrázolása koordináta-rendszerben.
- Lineáris függvények és speciális esetei ábrázolása táblázattal, táblázat nélkül. Egyszerű tulajdonságai a szemlélet alapján (tengelymetszet, meredekség, növekedés, csökkenés).
- Példák nem lineáris függvényekre (pl.: függvény, abszolút-érték függvény)
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenlet grafikus megoldása.
- Sorozatok vizsgálata (szám-tani sorozat értelmezése, folytatása, a_n)

A továbbhaladás feltételei:

- A lineáris függvények ábrázolása értéktáblázattal és értéktáblázat nélkül egyszerű esetekben.

- Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, néhány taggal megadott sorozat esetén szabály keresése.

Geometria 7.

Óraszám: 32

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Fejlesztés a gyakorlati mérések, a mértékegységváltások helyes elvégzésében.
- Állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése.
- Megoldási terv készítése kerület- és területszámítási feladatoknál.
- Transzformációs szemlélet fejlesztése.
- A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.
- Szerkesztési eljárások gyakorlása.
- A bizonyítási igény felkeltése.
- A térszemlélet fejlesztése.

Tartalom:

- Mértékegységek átváltása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült számkörben.
- Síkidomok. A sokszög fogalma, tulajdonsága, csoportosításuk.
- Háromszögek nevezetes vonalai (oldalfelező, szögfelező, magasságvonal, középvonal, súlyvonal) és területe.
- A paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe.
- A négyszög, tetszőleges sokszögek területének kiszámítása háromszögre bontással.
- Szögmérés, szögfelezés, szögmásolás, a szögek fajtái.
- A geometriai transzformáció, mint pont-pont függvény értelmezése. Az egybevágósági transzformáció fogalma.
- Középpontos és tengelyes tükrözés (a tanultak felelevenítése, kiegészítése). Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban.
- Nevezetes szögek szerkesztése. Háromszög szerkesztése alapesetekben. A háromszögek egybevágóságának esetei.
- A háromszög belső és külső szögeinek összege. A négyszögek és sokszögek belső és külső szögeinek összege.
- Egyenes hasábok hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata. Az egyenes henger hálójá, tulajdonságai, felszíne.

A továbbhaladás feltételei:

- Szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, idő mérése, szabványos mértékegységeinek ismerete.
- Háromszögek területének kiszámítása.

- Adott pont középpontos tükrképének megszerkesztése. Szögfelező szerkesztése.
- Háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések.
- Háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összege.
- Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok, valamint a henger hálójának felismerése, jellemzése.

Valószínűség, statisztika 7.

Óraszám: 6

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
- Statisztikai adatok elemzése, értelmezése.

Tartalom:

- Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében a teljes eseményrendszeren.
- Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai.
- Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.

A továbbhaladás feltételei:

- A gyakoriság fogalma.
- Egyszerű grafikonok olvasása, készítése.

Matematika 8.

Évi óraszám: 111

Heti óraszám: 3

Témakörök:

- Gondolkodási módszerek 6 óra
- Számtan, algebra 35 óra
- Összefüggések, függvények, sorozatok 15 óra
- Geometria 36 óra
- Valószínűségi statisztika 6 óra
- Dolgozatok írása, javítása 6 óra
- Év végi ismétlés 7 óra

Óraszám: 6

E témakörhöz tartozó ismereteket nagyrészt eszközszerűen, a matematika minden témaköréhez kapcsolódóan alkalmazzuk a fogalmak közötti összefüggések feltárásakor. Ezért a fenti óraszám nem teljes. A témakörhöz tartozó, a halmazműveletekkel, a kombinatorikával kapcsolatos ismeretek tudatosítására, rendszerezésére fordítjuk az említett 6 órát.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése.
- A bizonyítási igény fejlesztése. Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.
- Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata.
- Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése.
- Rendszerszemlélet és a kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.
- A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása.

Tartalom:

- Gondolatok (problémák, feltételezések, összefüggések stb.) szóbeli, írásbeli kifejezése.
- A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.
- Nevezetes megoldatlan problémák. Matematikatörténeti érdekességek.
- Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.
- Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák esetében. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban, összefoglaló rendszerezésben.
- Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Kombinatorikai módszerek rendszerezése konkrét példákon keresztül.

A továbbhaladás feltételei:

- Szabatos, pontos írásbeli és szóbeli megfogalmazás.
- Szövegértelmezés egyszerű esetekben.
- A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű konkrét halmaz esetén.
- Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összevett eset felsorolása.

Óraszám: 35

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Zsebszámológép használata.
- A rendszerező képesség fejlesztése.
- Számítások egyszerűsítése (például azonosságok felismerésével).
- A helyettesítési érték célszerű kiszámítása.
- Ellenőrzés igényének fejlesztése.
- Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.

Tartalom:

- Racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedestörtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedestörtek). A négyzetgyök fogalma.
- A természetes, egész és racionális számok kapcsolata. Valós számok.
- Műveletek racionális számkörben. Eredmények becslése.
- Műveleti azonosságok rendszerező áttekintése.
- Algebrai egész kifejezések, képletek, fizikai összefüggések átalakításai. Szorzattá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Algebrai egész kifejezések szorzása, osztása egyszerű esetekben. Értelmezési tartomány vizsgálata.
- Elsőfokú vagy elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.
- Szöveges feladatok megoldása. Problémamegoldási módszerek rendszerezése.

Összefüggések, függvények, sorozatok 8.

Óraszám: 15

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A függvényszemlélet fejlesztése. Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.
- Grafikus megoldási módszerek alkalmazása (lehetőség szerint számítógépen is).

Tartalom:

- Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben: lineáris és néhány nem lineáris függvény (fordított arányosság, abszolútérték, másodfokú, négyzetgyök függvény) ábrázolása és vizsgálata.
- Függvények egyszerű tulajdonságainak (tengelymetszet, növekedés, csökkenés, szimmetriák, függvényérték) vizsgálata.

- Egyszerű transzformációk konkrét esetekben.
- Adott feltételeknek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben.
- Egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása.
- Sorozatok és vizsgálatuk: konkrét sorozatok értelmezése, vizsgálata, a racionális számokról és az algebrai kifejezésekről tanultak gyakorlására. A sorozat, mint függvény. A számtani sorozatról tanultak ismételése (a_n). A mértani sorozat értelmezése, folytatása, tulajdonságainak vizsgálata (a_n).

A továbbhaladás feltételei:

- A derékszögű koordináta-rendszer biztos ismerete.
- Táblázattal, grafikonnal adott függvény értelmezése, menetének vizsgálata. Táblázat kitöltése adott szabály, grafikon alapján. Grafikonok rajzolása táblázat segítségével.
- x $ax+b$ függvény ábrázolása konkrét racionális együtthatók esetén.
- Konkrét sorozat folytatása adott egyszerű szabály alapján, a sorozat változásának megfigyelése.

Geometria 8.

Óraszám: 36

Fejlesztési feladatok és tevékenységek:

- A halmazszemlélet fejlesztése.
- A térszemlélet fejlesztése. Zsebszámológép használata.
- A tanultak alkalmazása más tantárgyak és a mindennapi élet problémáinak megoldása során.
- A transzformációs szemlélet, a bizonyítási igény, a számolási készség fejlesztése.

Tartalom:

- A mérésekről, mértékegységekről tanultak alkalmazása a matematika különböző témaköreihez tartozó feladatokban.
- Tételek kölcsönös helyzete: alapfogalmak, alaptételek, elnevezések, jelölések.
- A vektor fogalma, vektor ellentettje, összeadása, kivonása.
- Síkidomok: a sokszögekről tanultak összegzése, kiegészítése.
- Szögmérés, a szögekkel kapcsolatos szerkesztések, a szögek fajtái, forgásszög, szögpárok.
- A háromszögekről az előző években tanultak rendszerezése, kiegészítése.
- Pitagorasz tétele, igazolása ábrázolással, a tétel megfordítása, alkalmazása feladatokban.
- A négyszögekről tanultak rendszerezése. Négyszögek szerkesztése.

- A terület fogalma, mértékegységei. A háromszög, a speciális négyszögek területképleteinek alkalmazása. Tetszőleges sokszögek területének kiszámítása háromszögekre bontással.
- A kör és részei. A kör kerülete, területe.
- A térfogat fogalma, mértékegységei.
- Az egyenes hasáb, az egyenes körhenger származtatása, tulajdonságai, felszínük, térfogatuk. Ismerkedés a gúlával, a gúla származtatása, hálóját, felszíne. Ismerkedés a forgáskúppal, hálóját, térfogata. A gömb.
- Geometriai transzformációk: az egybevágósági transzformációkról tanultak felelevenítése, rendszerezése. Szimmetriák értelmezése, vizsgálata, alkalmazása háromszögek, speciális négyszögek, szabályos sokszögek vizsgálatában. Pont körüli forgatás. A középpontos hasonlóság, mint geometriai transzformáció (nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal). Eltolás a síkban.
- Thalész tétele és alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
- Számításos feladatok a geometria különböző területeiről.

A továbbhaladás feltételei:

- Alapvető geometriai fogalmak, elemzések, jelölések, szerkesztési eljárások ismerete.
- Sokszögek csoportosítása adott szempontok szerint. A sokszög kerületének kiszámítása.
- A szögek fajtáinak ismerete.
- A háromszögek legfontosabb tulajdonságainak ismerete. Háromszögek szerkesztése alapesetekben.
- A vektor fogalmának ismerete.
- A Pitagorasz-tétel ismerete, felhasználása egyszerűbb esetekben.
- A kör kerülete, területe.
- A háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszíne és térfogata.
- Adott pont eltolása adott vektorral.
- Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.

Valószínűség, statisztika 8.

Óraszám: 6

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
- Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.

Tartalom:

- Valószínűségi kísérletek a teljes eseményrendszeren.

- Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.
- Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.
- Grafikonok készítése, elemzése.

A továbbhaladás feltételei:

- Relatív gyakoriság.
- Leggyakoribb és középső adat meghatározása kisszámú konkrét adathalmazban. Grafikonok készítése, olvasása egyszerű esetekben.

Matematika 9-12.

Célok és feladatok

- A matematikatanítás célja, feladata a tanulók önálló, rendszerezett, logikus gondolkodásának kialakítása, fejlesztése. Mindezt az a folyamat biztosítja, amelynek során fokozatosan kiépítjük a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása), és a tanultakat változatos területeken alkalmazzuk. A problémák felvetése tegye indokolttá a tanulók számára a pontos fogalomalkotást. Ezek a folyamatok váljanak a tanulók belső, felfedező tanulási tevékenységének részévé.
- Mindez fejleszti a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. A célszerű, új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, a problémahelyzetek önálló, megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását.

A matematikai nevelés sokoldalú eszközökkel fejleszti a tanulók matematizáló, modellalkotó tevékenységét, kialakítja a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét, megmutatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez, gazdasági, pénzügyi kérdések áttekintéséhez, helyes döntések meghozatalához. A lehetőségekhez igazodva támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor, Internet stb.) célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia kifejlődéséhez.

Fontos, hogy a tanulók képessé váljanak a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára, törekedjenek az önellenőrzésre, legyenek képesek várható eredmények becslésére.

Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. Ebben a törekvésben fontos terület a matematika alkalmazásának, eszköz jellegének sokoldalú bemutatása, és a tanításban való érvényesítése. A tananyag egyes részleteinek csoport-munkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei.

Az általános iskolai tanításhoz képest egyre inkább hangsúlyt kap a tárgy deduktív jellege, de továbbra sem nélkülözhető a szemléletre és tevékenységre épülő feldolgozás sem.

A tanulók váljanak képessé a középszintű érettségi vizsga sikeres letételére. A matematika tanulása járuljon hozzá helyes pályaválasztási irány megtalálásához és megalapozásához.

A matematika kerettantervének új vonásai:

- a) a modellalkotás , matematizálás jelentőségének növekedése;
- b) a matematika alkalmazási terének növekedése;
- c) egyensúly a matematika belső struktúrájának kiépítése és a tanultaknak a mindennapi életben, más tárgyakban való felhasználása, eszközként való alkalmazása között;
- d) a modern oktatási, tanulási technológiák beépítése a mindennapi iskolai oktatási, nevelési tevékenységbe.

Az egyes témákban szerepeltetett különböző nehézségű problémák természetesen nyújtják a differenciálás lehetőségét.

A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége biztosítsák az esélyegyenlőséget.

Fejlesztési követelmények

A matematikai kompetencia kialakítása

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

A középiskolai tanulmányok során a korábban szemléletesen, tevékenységek segítségével kialakított fogalmak megerősítésére, bizonyos fogalmak definiálására, általánosítására kerül sor. A különböző témakörökben megismert összefüggések feladatokban, gyakorlati problémákban való alkalmazása, más témakörökben való

felhasználhatóságának felismerése, alkalmazásképes tudása fejleszti a tanulók matematizáló tevékenységét.

Az időszak végére szükség van a valós számkör biztos ismeretére, e számkörben megismert műveletek gyakorlati és elvontabb feladatokban való alkalmazására is. A tananyag különböző fejezeteiben a számításoknál fontos a zsebszámológép, a számítógép biztos használata, a számítógép alkalmazása. Műveleteket az algebrai kifejezések és a vektorok körében is értelmezünk és használunk.

Elengedhetetlen az elemi függvények ábrázolása koordináta-rendszerben és a legfontosabb függvénytulajdonságok meghatározása nemcsak a matematika, hanem a természettudományos ismeretek megértése miatt, különböző gyakorlati helyzetek leírásának érdekében is.

A geometriai ismeretek bővülése, a megismert geometriai transzformációk rendszerezettebb tárgyalása fejleszti a dinamikus geometriai szemléletet. A trigonometriai számítások a gyakorlat szempontjából fontosak (távolságok, szögek meghatározása számítás útján). A sík- és térgeometriai fogalmak és tételek mind a térszemlélet, mind az analógiás gondolkodás fejlesztése szempontjából lényegesek. A terület-, felszín-, térfogatszámítás más tantárgyakban is elengedhetetlen. A koordináta-geometria elemeinek tanításával a matematika különböző területeinek összefüggéseit, s így a matematika komplexitását mutatjuk meg. A következtetési, a bizonyítási készség fejlesztése hangsúlyos ennél a korosztálynál. A „ha ..., akkor ...” az „akkor és csak akkor” helyes használata az élet számos területén (nem csak a matematikában) fontos.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémaérzékenységre, a problémamegoldásra nevelés fontos feladatunk. Ehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése, s az hogy a tanulók minél többször önállóan oldjanak meg feladatokat. Aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban.

A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítésének, a komplex problémakezelésnek a képességét is fejleszti.

Hasznos az élet és a különböző tudományok megértéséhez (a társadalomtudományokéhoz is) a gyakorlatban fontos témák megismerése, pl. a geometriai számítások, a leíró statisztika és valószínűség-számítás elemeinek alkalmazása. Ez megmutatja a tanulók számára a matematika használhatóságát. El kell érniük, hogy az érettségi előtt állók e területeken bizonyos gyakorlottságra tegyenek szert.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A 9–12. évfolyam matematikatanításában az induktív módszer mellett nagyobb szerepet kapnak a deduktív következtetések is. A tanítandó anyagban sejtéseket fogalmazunk (fogalmaztatunk) meg, melyek néhány lépésben bizonyíthatók vagy megcáfolhatók. Tanításunkban fontos a bizonyítás iránti igény felkeltése. Sor kerül néhány egyszerű tétel bizonyítására, bizonyítási módszerek megismerésére, valamint a fogalmak, szabályok pontos megfogalmazására. A matematikatanításban alapvetően fontos az absztrakciós képesség fejlesztése.

Az érettségi előtti rendszerező összefoglaláskor a matematika komplexitását mutatja meg az elemi halmazelméleti és logikai ismeretek alkalmazása különböző témakörökben, valamint egyszerű modellek (pl. gráfok) szerepeltetése.

A logikus gondolkodás a problémamegoldásban, az algoritmikus eljárások során és az alkalmazásokban egyaránt lényeges. A matematika különböző területein néhány lépéses algoritmus készítése az informatika tanulmányozásához is fontos.

Természetesen ezen időszakban is elengedhetetlen a szemléltető ábrák és egyéb eszközök alkalmazása nemcsak a geometriában (trigonometriában), hanem a kombinatorikában és a statisztikában is. Az adatsokaságok különböző jellemzési lehetőségeinek megismertetésével ezen a téren is fejlesztjük az alkalmazásképes tudást. Ezek az eljárások biztosítják sokoldalú kommunikációs formák közül a megfelelő kiválasztásának és alkalmazásának képességét.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A gyakorlati számítások során alkalmazott újabb ismeretek egyre fontosabbá teszik az elektronikus eszközök célszerű használatát.

A közelítő értékekkel való számoláshoz különösen elengedhetetlen a becslés, a kerekítés, az ellenőrzés különböző módjainak alkalmazása, az eredmény realitásának eldöntése.

A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A helyes érvelésre szoktatással sokat tehet (és tesz is) a matematikatanítás a kommunikációs készség fejlesztéséért.

A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Fontos elérnünk, hogy a tanulók meg tudják különböztetni a definíciót, a sejtést és a tételt. Matematikatudásról akkor beszélhetünk, ha a definíciókat, tételeket alkalmazni is tudja a tanuló.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a matematika a kultúrtörténet része. Komoly motiváció lehet tanításunkban a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, a máig meg nem oldott egyszerűnek tűnő matematikai sejtések megfogalmazása, nagy matematikusok élete, munkássága. Ehhez segítséget ad a könyvtár és az internet használata is.

Az érettségi követelményeit két szinten határozzuk meg:

- *középszinten* a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember matematikai ismereteit kell megkövetelni, ami elsősorban a matematikai fogalmak, tételek gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti;
- az *emelt szint* tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ötletet igénylő feladatok szerepelnek. Ezen túlmenően az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatók, mivel emelt szinten elsősorban a felsőoktatásban matematikát használó, illetve tanuló diákok felkészítése történik.

KOMPETENCIÁK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- Legyen képes a tanuló adott szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.
- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.
- Lássa az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.
- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazműveleteket.
- Legyen jártas alapvető kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, s legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezési és kiválasztási feladatok megoldására.
- Ismerje a gráfok jelentőségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetőségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje a halmazelmélet alapvető szerepét a mai matematika felépítésében.

Számelmélet, algebra

- Legyen képes a tanuló betűs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betűk mögött”.
- Ismerje az egyenlet és az egyenlőtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítő).
- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlőtlenségeket, egyenlőtlenség-rendszereket.
- Tudja az eredményeket előre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.
- Az *emelt szinten* érettségiző diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylő feladatok megoldásában is.

Függvények, az analízis elemei

- Legyen képes a tanuló a körülötte levő világ egyszerűbb összefüggéseinek függvényszerű megjelenítésére, ezek elemzéséből tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.
- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, elemezze a halmazok közötti kapcsolatokat.
- Lássa, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szüksége lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsőértéket, görbe alatti területet számolni.

Geometria, koordináta geometria, trigonometria

- Tudjon a tanuló síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni.

- Vegye észre a szimmetriákat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.
- Tudjon a feladatok megoldásához megfelelő ábrát készíteni.
- Tudjon mérni és számolni hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.
- Ismerje a geometria szerepét a műszaki életben és bizonyos képzőművészeti alkotásokban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

Valószínűség-számítás, statisztika

- Értse a tanuló a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.
- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyűjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthető szemléltetésében, különböző statisztikai mutatókkal való jellemzésében.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudjon egyszerűbb véletlenszerű jelenségeket modellezni és a valószínűségi modellben számításokat végezni.
- *Emelt szinten* ismerje a véletlen szerepét egyszerű statisztikai mintavételi eljárásokban.

A személyiség, egyéniség fejlődéséhez, boldogulásához a matematika tantervi tartalmak, követelmények megvalósításakor fejleszteni kell

- az anyanyelvi kommunikációt;
- a természettudományos szemlélet elmélyítését;
- az információs társadalom technológiának aktív használatát;
- a hatékony, önálló – egyéni és csoportos – tanulási képességeket;
- az önálló – egyéni és csoportos – kezdeményezőképeséget.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése során a matematikai szaknyelvet szóban és írásban egyaránt el kell sajátítani a tanulóknak. Képesnek kell lenniük a matematikai

szaknyelv felhasználása során a nyelv, szaknyelv szóbeli és írásbeli – többszintű - kommunikációjára is.

A természettudományos szemlélet elmélyítését szolgálják mindazok a matematikai tartalmak, módszerek, eljárások, amelyeket a tanulók az iskolában megjelenő tantárgyi vonatkozásban is használhatnak. (Pl. a változás leírása, a változás sebességének matematikai modellje: a differenciálszámítás eszközei; számsokaság elemzésének statisztikai módszerei; az induktív és deduktív bizonyítások stb.) A matematikai módszerek gyakorlati felhasználásának területeként jelenjenek meg a matematika órákon olyan tudományos, természettudományos problémák, amelyek megoldásait matematikai modelleken jól be lehet mutatni. (Pl. a helymeghatározás síkban, térben, gömbön; Newton törvények, kúpszeletek és a bolygómozgás; százalékszámítás a kémiai keveréses feladatok megoldásában; valószínűségi becslések a közvélemény-kutatásban, a régészeti feltárásokban, a biológiai kutatásokban stb.)

Az információs társadalom technológiáinak aktív használatát szerveznie, alkalmaznia kell és lehet a tanárnak, diáknak egyaránt a matematika órákon és a matematika órákra való készüléskor is. Meg kell követelni a kalkulátorok tudatos, hatékony és értő felhasználását. A számítógép segítségével megoldható és bemutatható matematikai problémák jelenjenek meg a tanórákon is. (Pl. az adatsokaságok grafikus jellemzése, a valószínűségi kísérletek feldolgozása történhet megfelelő szerkesztőprogramok felhasználásával; a matematikatörténeti, kultúrtörténeti vonatkozások bemutatásához, feldolgozásához felhasználható az Internet is.)

A hatékony, önálló – egyéni és csoportos – tanulási képességeket a matematika tantervi anyag elsajátítása során is kell és lehet fejleszteni. A tanárnak, a diáknak és a csoportnak is kötelessége a legalkalmasabb tanulási stratégiák megismerése, felismerése és alkalmazása. A tantárgyi érdeklődés, a pályaválasztási cél mielőbbi kialakítása sokat segíthet ezen a területen. A matematikai tananyag értő feldolgozása, a tartalmak pontos megtanulása és azok különböző szintű és mértékű alkalmazása minden tanulónak egyénileg jelent kötelezettséget, de a tanár és a csoport felelőssége is nagy azon területen, hogy minden tanuló a felkészültségének és tudásszintjének legmegfelelőbb támogatást, segítséget kapja meg. (Pl. differenciált foglalkozás; kooperatív tanulási technikák alkalmazása; önálló vázlat készítése; a lényeg-kiemelő képesség fejlesztése, megengedett segédletek használati módszereinek kialakítása stb.) Az önálló – egyéni és csoportos – kezdeményezőképeséget is fejleszti a matematika tanterv elsajátítása, feldolgozása. A tudás megszerzésére irányuló tanulói kreativitást a tanárnak maximálisan ki kell használnia, és a csoport tudásszintjének emelésére, színesítésére kell fordítania. Sok matematikai probléma több irányból is megoldható. A tanulói kezdeményezőképeség fejlesztésével el kell érni, hogy a problémákra többféle megoldás is megvitásra kerüljön a feldolgozás során.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

A matematika tananyag sikeres elsajátítása során a tanuló pozitív visszajelzést kaphat intellektuális képességeiről. Akiben tudatosan szakirányú tehetsége, nagyobb felelősséget érezhet képességeinek fejlesztéséért. Aki megtanulja, hogy a matematikai eredmények kontrollját mindig el kell végeznie, saját cselekedeteit is megtanulhatja kontrollálni.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A matematikatörténeti vonatkozások megismerése segítse a tanulókat abban, hogy megtapasztalják: a tudomány fejlődése az emberiség közös kultúrájának része. A tudomány eredményeinek felhasználása pedig az emberiség közös felelőssége. Megismerhetik a tanulók a magyar matematikusok hozzájárulását a tudományhoz.

Gazdasági nevelés

A matematika tantárgyi tehetséggondozás kerettanterv elsajátítása tegye alkalmassá a tanulókat arra, hogy a gazdasági élet alapvető összefüggéseit megértsék. Tudatosuljon egyéni gazdasági érdekük, ezt tudják megfogalmazni, és ésszerű lehetőségek között azokat megvalósítani. (Pl. befektetések jövedelmezősége, kamatos kamattal hiteltörlesztések stb.) Megtanulhatják átlátni a leggyakrabban előforduló reklám- és marketingfogásokat. Eligazodhatnak a befektetési lehetőségek rövidebb és hosszabb távú előnyei, hátrányai között.

Környezettudatosságra nevelés

A matematika tantárgyi tehetséggondozás kerettanterv gyakorlattal kapcsolatos problémakörébe több környezettudatos gondolkodásra vonatkozó probléma felvetésével érzékenyvé kell tenni a tanulókat a környezet állapota iránt. Meg kell mutatni a személyes felelősségen alapuló döntések hosszú távú hatását a mennyiségi mutatók összevetésével (pl. dohányzás; szelektív szemetgyűjtés; energiateljesítmény mennyiségi összefüggéseinek áttekintése stb.).

A tanulás tanítása

A matematika tantárgyi tehetséggondozás kerettanterv elsajátítása során lehetőség van a tanulás módszereinek, változatos technikáinak sokoldalú elsajátíttatására. Mivel tehetségfejlesztő tantervünk spirális felépítésű, feltétlenül szükség van az előzetes tudás, tapasztalat mozgósítására (ismétlések szerepe!). Lehetőség van az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások kiépítésére; a csoportos tanulási technikák módszereinek alkalmazására; a gondolkodási kultúra fejlesztésére, az egész életen át tartó tanulás eszközeinek, módszereinek megismerésére. Tantárgyunkban sok

lehetőség adódik a gondolkodási képességek, a rendszerezés, a tapasztalás, a kombinációk, a következtetés, összehasonlítás, általánosítás és konkretizálás erősítésére, mindezek gyakorlati felhasználására. Kiemelt feladat a kreativitás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a kritikai gondolkodás megerősítése, az érvek-ellenérvek ütköztetése.

Testi és lelki egészség

A matematikában sikerrel dolgozó tanuló átélve a tudás megszerzésének örömét, alkalmas lehet arra, hogy személyiségének pozitív oldalát fejleszthesse. Jó hozzáállással elérheti, hogy saját testi és lelki fejlődését is tudatával, akaratával irányítsa. Megtanulja, hogy képes legyen energiáit pozitív dolgokra összpontosítani, valamint idejét jól beosztani. A tanárnak felelőssége, hogy a csoportjába járó tanulók testi és lelki fejlődését figyelemmel kísérje, és problémás eset láttán közbeavatkozzon, vagy külső segítséget kérjen.

Felkészülés a felnőttélet szerepeire

A matematikából sikerrel teljesítő tanulók esetén a pályaválasztás kérdése is könnyebben megoldható. A tanuló előtt sok olyan továbbtanulási lehetőség van, amelyben ezen tanterv mentén megszerzett tudását alkalmazni, és továbbfejleszteni tudja. A pályaválasztási döntésképeség tekintetében sok segítséget jelent a matematikai kompetencia.

Az emelt szintű érettségi letételére képessé válnak a tanulók a tantervi anyag teljesítésével. Ezzel a többlettudással (és többletponttal) sok irányban tanulhatnak tovább. Biztosak lehetnek abban, hogy olyan tudásra és képességekre tettek szert a tehetségfejlesztő matematika tanterv elsajátítása során, amelyek birtokában sikerrel fejezhetik be egyetemi tanulmányaikat, akár a legmagasabb fokozaton is. A munka világában is jól fognak tudni teljesíteni, mert ismerni fogják saját értékeiket és esetleges korlátaikat is.

Feltételek:

- Egyetemi matematika tanári diplomával rendelkező tanár.
- Taneszközök a tanulók számára.
- Taneszközök és demonstrációs táblák, eszközök a tanár számára; szakkönyvek, módszertani folyóiratok, táblai rajzeszközök, színes kréta, írásvetítő fóliákkal és ehhez tartozó tollakkal; oktatóprogramok, személyi számítógép, sokszorosítási lehetőség.
- Tankönyvet a szaktanár vagy a munkaközösség választ.

Matematika 9.

Évi óraszám: 111

Heti óraszám: 3

Témakörök:

- Gondolkodási módszerek, halmazok, logika 6 óra
- Számtan, algebra 48 óra
- Függvények, sorozatok 15 óra
- Geometria 27 óra
- Valószínűség, statisztika 5 óra
- Év végi ismételés, rendszerező összefoglalás 4 óra
- Dolgozatok íratása, javítása 6 óra

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika 9.

Óraszám: 6

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A szemléletes fogalmak definiálása, tudatosítása.
- Módszer keresése a kombinatorikai feladatok megoldásában; az összes eset áttekintése.
- A szükséges és elégséges feltételek megkülönböztetése.

Tartalom:

- A megismert számhalmazok (természetes számok, egész számok, racionális számok, valós számok), ponthalmazok áttekintése, véges és végtelen halmazok, az intervallum fogalma (nyitott, zárt). Tájékozódás a számegyenesen.
- Halmazműveletek: unió, metszet, különbség, részhalmaz. Alaphalmaz, üres halmaz fogalma. Egyszerű azonosságok szemléletes bizonyítása (Venn-diagram). Egyszerű feladatok a logikai szita-formulára.
- Egyszerű kombinatorikai feladatok, az összes eset áttekintése.
- Az „akkor és csak akkor” használata, tétel és megfordítása (minden fejezetben).

A továbbhaladás feltételei:

- Tájékozottság a racionális számkörben.

- Részhalmaz (unió, metszet, két halmaz különbsége) alkalmazás egyszerűbb feladatokban.

Számtan, algebra 9.

Óraszám: 48

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A fogalom célszerű kiterjesztése, a számok nagyságrendjének tudása.
- A matematika iránti érdeklődés erősítése az elemi számelmélet alapvető problémáival és a matematikatörténeti vonatkozásaival. Induktív gondolkodás fejlesztése (próbálgatás, általánosítás).
- Kombinatív készség fejlesztése.
- Műveletek végzése számokkal és algebrai kifejezésekkel, a szaknyelv használata.
- Algoritmikus gondolkodás és a gyakorlati problémák modellezése, értő szövegolvasás.
- A rendszerező-képesség fejlesztése.

Tartalom:

- Betűk használata a matematikában, műveletek betűs kifejezésekkel. Egytagú, többtagú kifejezések; kifejezések fokszáma.
- Osztó, oszthatóság, prímszámok, relatív prímek, oszthatósági feladatok (számolás maradékokkal, oszthatósági szabályok: 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 9-cel való oszthatóság). Prímtényező felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Példa számrendszerekre. Az összes eset összeszámlálása.
- A hatványozás értelmezése 0 és negatív egész kitevőre, a hatványozás azonosságai, legalább egy azonosság bizonyítása, számok abszolútértéke, normálalakja.
- Nevezetes azonosságok, kommutativitás, disztributivitás. Nevezetes szorzatok: $(a \pm b)^2$, $a^2 - b^2$ szorzat alakja, $(a \pm b)^3$, $a^3 \pm b^3$ szorzat alakja. Szorzattá alakítás módszerei: kiemelés, csoportosítás, nevezetes azonosságok alkalmazása.
- A nevezetes azonosságok alkalmazása egyszerű algebrai egészekkel és törtekkel végzett műveleteknél. (Egyszerűsítés, szorzás, osztás, összevonás).
- Racionális egész kifejezések, racionális törtkifejezések, nem racionális kifejezések; egyenes arányosság; százalékszámítás, kamat és törlesztés szöveges feladatokban, fordított arányosság.
- Egyes változók kifejezése fizikai, kémiai képletekben.
- Egyenletek megoldása mérlegelvvel, szorzattá alakítással, értelmezési tartomány és értékkészlet vizsgálatával grafikusan. Egy abszolútértéket tartalmazó abszolútértékes egyenletek.
- Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása (behelyettesítő, egyenlő együtthatók módszere). Egyenletrendszerre vezető szöveges feladatok.

- Egyenlőtlenségek (mérlegelv alkalmazása), egyszerű egyenlőtlenség-rendszerek.

A továbbhaladás feltételei:

- Az azonosságok ismerete és alkalmazásuk.
- Számok abszolútértéke, normálalakja. A másodfokú azonosságok alkalmazása.
- A négy alapművelet egyszerű algebrai kifejezésekkel.
- 3-mal, 9-cel való oszthatóság ismerete. Számok prímtényezőkre való bontása. 2-es alapú számrendszer kapcsolata a 10-es alapú számrendszerrel.
- Egyszerű egyenletrendszerek biztos megoldása. A százalékszámítás alkalmazása a gyakorlatban.

Függvények, sorozatok 9.

Óraszám: 15

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A függvényszemlélet fejlesztése: a hozzárendelések szabályként való értelmezése. A megfelelő modell megkeresése.

Tartalom:

- A függvény fogalma, elemi tulajdonságai, a lineáris függvény, abszolútérték, másodfokú, gyakorlati példák további függvényekre, a fordított arány, x . A vizsgált függvények elemi tulajdonságai: értékkészlet, zérushely, monotonitás, korlátosság, szélsőértékek.
- Szövegesen megadott függvény megadása képlettel. Helyettesítési érték számítása. Egyszerű függvények esetén $f(x) = c$ alapján x meghatározása. Függvény alkalmazása gyakorlati problémák megoldásával.

A továbbhaladás feltételei:

- Az alapfüggvények tulajdonságainak ismerete. Képlettel megadott függvény ábrázolása értéktáblázat segítségével és értéktáblázat nélkül.

Geometria 9.

Óraszám: 27

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Tájékozottság a megismert síkidomok tulajdonságaiban.

- Sejtések megfogalmazása, új összefüggések felfedezése, bizonyítási igény kialakítása.
- A transzformációk, mint függvények értelmezése, a matematika különböző területei közötti kapcsolatok keresése.
- Síkbeli tájékozódás, tervezés, a konstrukciós, analízis képesség és a diszkussziós igény kialakítása, sokoldalú szemléltetés, szerkesztőprogramok megismerése.

Tartalom:

- Geometriai alapfogalmak: pontok, egyenesek, síkok kölcsönös helyzete, szakasz, távolság, félegyenes, szög, nevezetes szögpárok. Háromszögekről: háromszögek megadása, összefüggés a háromszög oldalai között, összefüggés a háromszög oldalai és szögei között. Sokszögekkel kapcsolatos ismeretek kiegészítése, rendszerezése. (Tulajdonságok: szabályos sokszögek, paralelogramma, trapéz, deltoid).
- Nevezetes ponthalmazok síkban és térben (felezőmerőleges, kör, a kör érintője parabola stb.).
- A háromszög nevezetes vonalai, beírt köre és körülírt köre.
- Thalész tétele, néhány alkalmazása.
- A geometriai transzformáció fogalma, példák geometriai transzformációkra. A tengelyes és középpontos tükrözés, ezek tulajdonságai, néhány alkalmazása (tengelyes és középpontos szimmetria; a paralelogramma, a háromszög és a trapéz középvonala, a háromszög súlypontja). Az eltolás áttekintése, rendszerezése, a vektor fogalma, abszolútértéke, nullvektor, ellentett vektor. Példa további egybevágósági transzformációra (pont körüli elforgatás, forgásszimmetria). Az egybevágóság, mint reláció, alakzatok egybevágósága; háromszögek egybevágóságának alapesetei.
- A forgásszög fogalma, ívmérték, a kör középponti szöge, középponti szögek tétele, körív hossza, körcikk területe, kerülete, a képletek használata.
- Egyszerű szerkesztési feladatok.
- Konvex síknégyszög belső és külső szögeinek összege, alkalmazásuk. Konvex sokszögeknél az átlók számára, belső és külső szögösszege vonatkozó tételek.

A továbbhaladás feltételei:

- Speciális háromszögek, négyszögek és szabályos sokszögek tulajdonságainak ismerete.
- A nevezetes vonalak ismerete, a háromszög beírt és köré írt körének ismerete.
- A körrel kapcsolatos fogalmak és az érintő tulajdonságának ismerete.
- Az eltolás és tükrözések tulajdonságainak felhasználása egyszerű feladatokban.

Valószínűség, statisztika 9.

Óraszám: 5

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A statisztikai adatok helyes értelmezése. A hétköznapi életben megjelenő statisztikai adatok elemzése.

Tartalom:

- Statisztikai adatok és ábrázolásuk (számtani közép, medián, módusz; kördiagram, oszlopdiagram) Súlyozott számtani közép; terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás. Szórás kiszámolása adott adathalmaz esetén számológéppel.
- Adathalmazok összehasonlítása a tanult statisztikai mutatók segítségével.

A továbbhaladás feltételei:

- Számsokaság számtani közepének kiszámítása, a középső érték (medián) és a leggyakoribb érték (módusz) ismerete.
- Kördiagram, oszlopdiagram adatainak értelmezése.

Matematika 10.

Évi óraszám: 111

Heti óraszám: 3

Témakörök:

- Gondolkodási módszerek -
- Számtan, algebra 40 óra
- Függvények, sorozatok 12 óra
- Geometria 39 óra
- Valószínűség, statisztika 8 óra
- Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás 6 óra
- Dolgozatok íratása, javítása 6 óra

Gondolkodási módszerek 10.

A témakörhöz tartozó ismereteket nem tanítjuk önálló témaként, eszközként alkalmazzuk a matematika fogalomrendszerének alakítása során. Ezért a témakörre fordítandó óraszám nem határozható meg.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A köznapi gondolkodás és a matematikai gondolkodás megkülönböztetése.
- A bizonyítási igény további fejlesztése.

Tartalom:

- Tétel és megfordítása. Állítás és tagadás. A nyelv logikai elemeinek ismerete: „és”, „vagy”, „minden”, „van olyan”.
- Bizonyítási módszerek, jellegzetes gondolatmenetek (indirekt módszer, skatulya-elv konkrét példákon keresztül).
- Változatos kombinatorikai feladatok a hétköznapi életből.

A továbbhaladás feltételei:

- A csak kimondott illetve be is bizonyított összefüggések megkülönböztetése.
- Egyszerű sorbarendezési és kiválasztási feladatok konkrét elemszám esetén.

Számтан, algebra 10.

Óraszám: 40

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A permanencia elve a számfogalom bővítésében.
- A megoldás keresése többféle úton, tanulói felfedezések, önálló eljárások keresése. Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.
- A matematika eszközként való felhasználása gyakorlati és természettudományos problémák megoldásában.
- Diskussziós igény az algebrai feladatoknál.
- Az algebrai és grafikus módszerek együttes alkalmazása a problémamegoldásban.

Tartalom:

- A valós szám szemléletes fogalma, kapcsolata a számegyenessel, a valós számok tizedes tört alakja. Kapcsolat a racionális számok (közönséges) tört és a tizedes tört alakja között. Példák irracionális számokra (, szakaszok összemérhetetlensége).
- A négyzetgyökvonás azonosságai. Gyökjel alól kihozatal, gyökjel alá bevitel, törtek nevezőjének gyöktelenítése. Az n -edik gyök fogalma, azonosságai.
- A másodfokú egyenlet megoldása (teljes négyzetté kiegészítés), a megoldóképlet (a megoldhatóság vizsgálata, a diszkrimináns szerepe),

gyöktényezős alak. Összefüggés két pozitív szám számtani és mértani közepe között. (Egyszerű szélsőérték-feladatok megoldása).

- Másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatok.
- Ekvivalens és nem ekvivalens lépések egyenletek átalakításánál, egyszerű négyzetgyökös egyenletek. (Az értelmezési tartomány és az értékkészlet vizsgálata).
- Egyszerű másodfokú egyenlőtlenség megoldása. (A megoldások ábrázolása számegyenesen).
- Egyszerű másodfokú egyenletrendszer megoldása.

A továbbhaladás feltételei:

- Tájékozottság a valós számok halmazán, a racionális és irracionális számok tizedes tört alakja, nevezetes irracionális számok ismerete.
- A négyzetgyökvonás azonosságainak alkalmazása egyszerű esetekben.
- A megoldóképlet biztos ismerete és alkalmazása. Két pozitív szám számtani és mértani közepének fogalma.
- Különböző típusú egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- Egyszerű négyzetgyökös egyenlet megoldása. A megoldások ellenőrzése.

Függvények, sorozatok 10.

Óraszám: 12

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Új függvénytulajdonságok megismerése, függvény-transzformációk alkalmazása. A négyjegyű függvénytáblázatok és matematikai összefüggések célszerű használata.

Tartalom:

- A négyzetgyökfüggvény. A tanult függvények néhány egyszerű transzformációja.
- A szögfüggvényfogalom kiterjesztése, a forgásszög szögfüggvényeinek értelmezése, összefüggések a szög szögfüggvényei között ($\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$, pótszögek szögfüggvényei közötti kapcsolat, szögek ellentettjének szögfüggvényei).
- A trigonometrikus függvények tulajdonságai (értelmezési tartomány, monotonitás, zérushelyek, szélsőértékek, periodicitás, értékkészlet), a függvények ábrázolása.

A továbbhaladás feltételei:

- A szögfüggvények definíciójának ismerete, az $x \sin x$ és $x \cos x$ függvények ábrázolása és tulajdonságai.

Geometria 10.

Óraszám: 39

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A transzformációs szemlélet fejlesztése.
- Kreatív problémamegoldás. Geometriai ismeretek alkalmazása, biztos számolási készség, zsebszámológép célszerű használata.
- A vektorok további alkalmazása.

Tartalom:

- A középpontos hasonlósági transzformáció (és tulajdonságai). A hasonlósági transzformáció fogalma.
- A háromszögek hasonlóságának alapesetei, alkalmazása egyszerű esetekben. A hasonlóság alkalmazásai: háromszög súlyvonalai, súlypontja, arányossági tételek a derékszögű háromszögben (befogótétel, magasságtétel) legalább egy tétel bizonyítása. Hasonló síkidomok területének aránya, hasonló testek térfogatának aránya. Pitagorasz tételének alkalmazása. Szögfelezőtétel és alkalmazása.
- Hegyesszögek szögfüggvényeinek értelmezése, szögfüggvények alkalmazása derékszögű háromszög hiányzó adatainak kiszámítására, gyakorlati feladatok.
- A vektorok összege, szorzása számmal, vektor felbontása különböző irányú összetevőkre a síkban. Vektorok a koordináta-rendszerben.
- Szögfüggvények általánosítása. Szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggések: pótszögek, kiegészítő szögek, negatív szög szögfüggvénye, pitagorasz-i összefüggés. Nevezetes szögek szögfüggvényei.

A továbbhaladás feltételei:

- A hasonlóság szemléletes tartalmának ismerete, a középpontos nagyítás és kicsinyítés alkalmazása egyszerű gyakorlati feladatokban. Szakasz adott arányú felosztása.
- Az alapesetek ismerete. A felsorolt tételek ismerete és alkalmazása egy vagy két lépéssel megoldható számítási feladatoknál.

Óraszám: 8

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A valós helyzetek értelmezése, megértése és értékelése.

Tartalom:

- Valószínűségi kísérletek.
- A valószínűség szemléletes fogalma (esemény, lehetetlen esemény, biztos esemény, komplementer esemény fogalma, valószínűsége). A valószínűség kiszámítása egyszerű esetekben.

A továbbhaladás feltételei:

- Egyszerű problémák megoldása a klasszikus valószínűségi modell alapján.

Matematika 11-12.

A matematikát a 11. és 12. évfolyam tanulói két különböző követelményrendszer szerint tanulhatják, aszerint, hogy melyik érettségi vizsga típust választják (középszint, emelt szint).

Középszinten az érettségi vizsga célja:

A matematika érettségi vizsga célja annak a vizsgálata, hogy a tanuló

- tud-e állításokat, egyszerűbb gondolatmenetű bizonyításokat szabatosan megfogalmazni, áttekinthető formában leírni;
- elsajátította-e a mindennapi életben használatos számítási technikákat, rendelkezik-e biztos becslési készséggel, az önellenőrzés igényével;
- képes-e statisztikai gondolatok megértésére, intelligens felhasználására, a függvény vagy függvényszerű kapcsolatok felismerésére és értékelésére;
- képes-e a leírt síkbeli és térbeli szituációk elképzelésére, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni;
- képes-e a tanult ismereteket más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatokban alkotó módon alkalmazni;
- képes-e hétköznapi szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, egy-egy gyakorlati kérdés megoldásához matematikai modellt alkotni.

Emelt szinten az érettségi vizsga célja:

Az előzőekben felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a felsőfokú matematika tanulmányokhoz szükséges alapokkal;
- képes-e hipotéziseket megfogalmazni, és sejtéseit bizonyított állításaitól megkülönböztetni;
- milyen szintű kombinatív készséggel rendelkezik, mennyire kreatív a gondolkodása;
- képes-e gondolatmenetében érthetően, világosan alkalmazni a matematikai gondolkodás lépéseit (probléma megfogalmazása, matematikai formába öntése, összefüggések keresése, az eredmények matematikai módszerekkel történő kiszámítása, igazolása, értelmezése).
- képes-e bemutatni a matematika belső szépségét és az emberi kultúrában betöltött szerepét.

Az ismeretek legnagyobb része a középszinten és az emelt szinten egyaránt megjelenik. Ezeknél az ismereteknél az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, nehezebb feladatok jellemzik az emelt szintet. A matematikai szemlélet formálása érdekében több olyan témakör tanítására is sor kerülhet, amely az érettségien nem kerül számonkérésre (pl. matematikatörténeti vonatkozások, egy-egy probléma bemutatása).

Az eltérések miatt a 11. és 12. évfolyam számára kétféle tanterv tartalmazza a követelményeket.

Matematika 11. – középszint

Évi óraszám: 111, illetve 203,5

Heti óraszám: 3, illetve 5,5

Témakörök:

Alapórások Középszintű érettségi

előkészítő

- Gondolkodási módszerek 10 óra 18 óra
- Számтан, algebra 28 óra 45 óra
- Függvények, sorozatok 13 óra 26 óra
- Geometria, mérés 36 óra 50 óra
- Valószínűség, statisztika 12 óra 22 óra

- Dolgozatok íratása, javítása 6 óra 12 óra
- *Kiegészítő anyag: az analízis elemei 20 óra*
- Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás 6 óra 10 óra

111 óra 203 óra

Gondolkodási módszerek 11. – középszint

Óraszám: 10, illetve 18

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A kombinatív, rendszerezési készség fejlesztése. A többféle megoldási mód lehetőségének keresése. Becslés, a becslés összevetése a számításokkal.
- A gráf modellként való felhasználása.

Tartalom:

- Binomiális együtthatók, Pascal-háromszög. Vegyes kombinatorikai feladatok.
- Gráfelméleti alapfogalmak, alkalmazásuk. Feladatok megoldása gráfokkal.

A továbbhaladás feltételei:

- Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása
- A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazása

Számтан, algebra 11. – középszint

Óraszám: 28, illetve 48

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Modell megtalálása a matematikán belüli problémánál.
- A matematikai fogalom célszerű kiterjesztése (hatványozás), a fogalmak általánosításánál a permanencia elv felhasználása.
- Bizonyítás iránti igény mélyítése. Matematikatörténeti vonatkozások megismerése (könyvtár és Internet-használat).
- Az absztrakciós és szintetizáló képesség fejlesztése. Az önellenőrzés igényének fejlesztése.

Tartalom:

- Másodfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek megoldása.
- A hatványozás kiterjesztése pozitív alap esetén racionális kitevőre. A hatványozás azonosságai és alkalmazásuk.
- A logaritmus értelmezése. A logaritmus azonosságai.
- A definíciókon és a megismert azonosságokon alapuló exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenletek.

A továbbhaladás feltételei:

- A hatványozás definíciója, műveletek, azonosságok ismerete egész kitevő esetén.
- A logaritmus fogalmának ismerete, azonosságainak alkalmazása egyszerűbb esetekben.
- Exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenlet egyszerű konkrét feladatokban.

Függvények, sorozatok 11. – középszint

Óraszám: 13, illetve 24

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A függvényfogalom fejlesztése. Összefüggések felismerése a matematika különböző területei között. A bizonyításra való törekvés fejlesztése.
- Számítógép használata a függvényvizsgálatokban és transzformációkban.

Tartalom:

- A tanult függvények tulajdonságai (értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, monotonitás, periodicitás, paritás).
- A függvények transzformációi: $f(x)+c$; $f(x+c)$; $cf(x)$; $f(cx)$.
- A 2^x , a 10^x függvény, az exponenciális függvény vizsgálata, exponenciális folyamatok a természetben.
- A logaritmus függvény, mint az exponenciális függvény inverze.

A továbbhaladás feltételei:

- Az alapfüggvények ábrái és legfontosabb tulajdonságainak vizsgálata (értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, szélsőérték).

Óraszám: 36, illetve 56

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A térszemlélet fejlesztése. Pontos fogalomalkotásra törekvés. Bizonyítás iránti igény továbbfejlesztése. A fizika és a matematika termékeny kapcsolatának megmutatása.
- Tervszerű munkára nevelés. Az esztétikai érzék fejlesztése.
- A matematika gyakorlati felhasználása. A zsebszámológép és a számítógép alkalmazása. Az eredmények realitásának és pontosságának eldöntése.
- Geometriai feladatok megoldása algebrai eszközökkel.
- A bizonyítási készség fejlesztése.
- Adott probléma többféle megközelítése.

Tartalom:

- A vektorokról tanultak áttekintése, rendszerezése. A vektorműveletek tulajdonságai. Vektorok a koordináta-rendszerben. Két vektor skaláris szorzata. A skaláris szorzat tulajdonságainak felsorolása. A skaláris szorzat koordinátákkal kifejezve.
- Szinusztétel, koszinusztétel. Az alkalmazásukhoz szükséges egyszerű trigonometrikus egyenletek.
- Távolság és szög meghatározása gyakorlati feladatokban és a fizikában. Számítások terep-mérési adatokkal, úthálózatokkal
- Helyvektor. Műveletek koordinátákkal adott vektorokkal.
- Szakaszcselezőpontja, harmadolópontja. A háromszög súlypontja.
- Két pont távolsága, szakasz hossza. A kör egyenlete.
- Az egyenes irányára jellemző adatok: az irányvektor, a normálvektor, az iránytangens fogalma, kapcsolatuk. Az egyenes egyik egyenlete. Két egyenes párhuzamosságának és merőlegességének feltétele, két egyenes metszéspontja.
- A kör és az egyenes kölcsönös helyzete. A kör adott pontjához tartozó érintője.

A továbbhaladás feltételei:

- Vektorműveletek és tulajdonságaik (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás). Vektorok alkalmazásai.
- A szinusztétel és a koszinusztétel alkalmazása alapfeladatok megoldásában (a háromszög hiányzó adatainak meghatározása).
- Vektorok koordinátáinak biztos használata.
- Szakaszcselezőpontja koordinátáinak kiszámítása.
- A kör középponti egyenletének ismerete.

- Az egyenes egy szabadon választott egyenletének tudása. Két egyenes metszéspontjának meghatározása. Kör és egyenes kölcsönös helyzetének vizsgálata.

Valószínűség, statisztika 11. – középszint

Óraszám: 12, illetve 22

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A körülmények kellő figyelembevételével. Előzetes becslés összevetése a számításokkal. Közvéleménykutatási, egészségügyi, vásárlással kapcsolatos események valószínűsége
- Modellalkotásra nevelés. Modell és a valóság kapcsolata.
- Számítógép alkalmazása statisztikai adatok, illetve véletlen jelenségek vizsgálatára.
- A mindennapi problémák értelmezése, a statisztikai zsebkönyvek, a napi sajtó adatainak elemzése.

Tartalom:

- Egyszerű valószínűség-számítási problémák. A binomiális eloszlás (visszatevéses mintavétel), eseményekkel végzett műveletek egyszerű konkrét feladatokban.
- Relatív gyakoriság. A valószínűség klasszikus modellje.
- Statisztikai mintavétel, a gyakorlati életben.

A továbbhaladás feltételei:

- A relatív gyakoriság és a valószínűség közötti szemléletes kapcsolat ismerete, egyszerű valószínűségi feladatok megoldása.

Kiegészítő anyag: Az analízis elemei 11. – középszint

Óraszám: 20

Tartalom:

- A határérték szemléletes fogalma.
- A folytonosság szemléletes fogalma.
- Differenciálhányados. Az összeg, konstansszoros, szorzat és hányados függvény deriválási szabályai.

- Trigonometrikus függvények deriváltjai.
- A derivált függvény alkalmazása (érintő egyenletének felírása, szélsőérték-feladatok, harmadfokú polinom függvények vizsgálata).

Matematika 11. – emelt szint

Évi óraszám: 203,5

Heti óraszám: 5,5

Témakörök:

- Gondolkodási módszerek 18 óra
- Számтан, algebra 45 óra
- Függvények, sorozatok, az analízis elemei 40 óra
- Geometria, mérés 53 óra
- Valószínűség, statisztika 25 óra
- Dolgozatok íratása, javítása 12 óra
- Év végi ismételés, rendszerező összefoglalás 10 óra

203 óra

Gondolkodási módszerek 11. – emelt szint

Óraszám: 18

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A kombinatorikus, rendszerezési készség fejlesztése. A többféle megoldási mód lehetőségének keresése. Előzetes becsléshez szoktatás, a becslés összevetése a számításokkal.
- A gráf modellként való felhasználása.

Tartalom:

- Véges halmaz permutációi, variációi, kombinációi, számának meghatározása. (A tételek bizonyítása). Binomiális együtthatók, Pascal-háromszög, binomiális tétel. Véges halmaz részhalmazainak száma. Vegyes kombinatorikai feladatok.
- Halmazok számossága véges, illetve megszámlálhatóan végtelen esetben.
- Direkt és indirekt bizonyítás; skatulyaelv, teljes indukció.

- Gráfelméleti fogalmak: pont, él, út, fok, kör, fa, összefüggő gráf. Összefüggés az egyszerű gráf pontjainak foka és éleinek száma, valamint a fa pontjai és élei száma között.

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerje és tudjon példát mondani a bizonyítási típusokra, mint például direkt és indirekt bizonyítás, skatulyaelv, teljes indukció.
- Ismerje és alkalmazza a binomiális tételt.
- Ismerje és alkalmazza a permutációk, variációk, kombinációk számára vonatkozó képleteket.
- Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és feladatokat megoldani gráfokkal.

Számтан, algebra 11. – emelt szint

Óraszám: 45

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- modell megtalálása a matematikán belüli problémánál
- A matematikai fogalom célszerű kiterjesztése, a fogalmak általánosításánál a permanencia elv felhasználása.
- A bizonyítási igény mélyítése. Matematikatörténeti vonatkozások megismerése (könyvtár és internethasználat).
- Az absztrakciós és szintetizáló képesség és az önellenőrzés igényének fejlesztése.

Tartalom:

- Másodfokúra visszavezethető magasabb fokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása új ismeretlen bevezetésével. Többismeretlenes egyenletrendszerek. Egy- és kétismeretlenes egyenlőtlenségrendszerek. Paraméteres egyenletek.
- A hatványozás kiterjesztése pozitív alap esetén racionális kitevőkre. Irracionális kitevőjű hatvány szemléletes fogalma. A hatványozási azonosságok. (Bizonyítása egész kitevőre).
- A logaritmus értelmezése, a logaritmus, mint a hatványozás inverz művelete. A logaritmus azonosságai bizonyítása és alkalmazása. Különböző alapú logaritmusok.
- Exponenciális és logaritmusos egyenletek, egyenlőtlenségek.
- Egyszerű trigonometrikus egyenletek, egyenlőtlenségek.

A továbbhaladás feltételei:

- A hatványozás definíciója, műveletek, azonosságok ismerete.
- A logaritmus fogalmának ismerete, azonosságainak alkalmazása.
- A definíció és az azonosságok alkalmazása exponenciális és logaritmikus egyenlet, egyenlőtlenség esetén.

Függvények, sorozatok, az analízis elemei 11. – emelt szint

Óraszám: 40

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A függvényfogalom fejlesztése. Összefüggések felismerése a matematika különböző területei között. A bizonyításra való törekvés fejlesztése.
- Az absztrakciós készség fejlesztése. A függvény szemlélet fejlesztése
- Számítógép használata a függvényvizsgálatokban és transzformációkban.

Tartalom:

- Az exponenciális függvény és vizsgálata (zérushely, növekedés, fogyás, korlátosság, szélsőérték, periodicitás, paritás, konvexitás), értelmezési tartomány, értékkészlet).
- Exponenciális folyamatok a természetben.
- A logaritmus függvény, mint az exponenciális függvény inverze.
- A szögfüggvényekről tanultak átdöntése.
- A trigonometrikus függvények tulajdonságai és transzformációi.
- Összetett függvények képzése alapfüggvényekből.
- A függvények leszűkítése és kiterjesztése.
- A sorozat fogalma. Számítási és mértani sorozat, az a_n és S_n ismerete és használata feladatokban. Kamatos kamat számítása. Járulékszámítás. Példák egyéb sorozatokra (rekurzió, pl. a Fibonacci sorozat). Végtelen mértani sor fogalma, összege. Sorozat jellemzése, a konvergencia szemléletes fogalma.
- A határérték szemléletes fogalma. A polinom függvény, az egyszerű racionális törtfüggvény, a $(\sin x)/x$ függvény határértéke véges helyen és végtelenben.
- A folytonosság szemléletes fogalma.
- Differenciálhányados. Az összeg, konstansszoros, szorzat és hányados függvény deriválási szabályai.
- Az $(x^n)' = n \cdot x^{n-1}$, $n \in \mathbb{N}$ tétel bizonyítása. Trigonometrikus függvények deriváltjai.
- A derivált függvény alkalmazása (érintő egyenletének felírása, szélsőérték-feladatok, harmadfokú polinom függvények vizsgálata).

A továbbhaladás feltételei:

- Az alapfüggvények ábrái és legfontosabb tulajdonságainak vizsgálata.
- Az analízis elemeinek illetve alapvető fogalmainak ismerete és egyszerűbb feladatokban való alkalmazása.

Geometria, mérés – 11. emelt szint

Óraszám: 53

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A térszemlélet és az esztétikai érzék fejlesztése.
- Pontos fogalomalkotásra törekvés.
- Bizonyítás iránti igény és a bizonyítási készség továbbfejlesztése.
- A fizika és a matematika termékeny kapcsolatának megmutatása.
- Tervszerű munkára nevelés.
- A matematika gyakorlati felhasználása.
- A zsebszámológép és a számítógép alkalmazása.
- Gazdaságossági kérdések
- Az eredmények realitásának és pontosságának eldöntése.
- Geometriai feladatok megoldása algebrai eszközökkel.
- Adott probléma többféle megközelítése.

Tartalom:

- A vektorokról tanultak áttekintése, rendszerezése.
- A vektorműveletek tulajdonságai, alkalmazásuk feladatokban.
- Vektorok a koordináta-rendszerben.
- Skaláris szorzat és tulajdonságai.
- A skaláris szorzat koordinátákkal kifejezve és alkalmazásai.
- Szinusztétel, koszinusztétel bizonyítása és alkalmazásaik feladatok megoldásában.
- Távolság, terület és szög meghatározása gyakorlati feladatokban és a fizikában.
- Addíciós tételek $\sin(\alpha \pm \beta)$, $\cos(\alpha \pm \beta)$, $\sin 2\alpha$, $\cos 2\alpha$) és alkalmazásaik egyszerűbb feladatokban.
- Helyvektor. Műveletek koordinátákkal adott vektorokkal. AB koordinátái; abszolútértéke.
- Szakaszcsoztópontja. A háromszögcso súlypontja bizonyítással. Két pont távolsága, szakaszcso hossza.
- Szakaszcso felezőcso pontja, harmadolócso pontja, koordinátáira vonatkozó összefüggések bizonyítása.
- Az egyenest jellemző adatok: irányvektor, normálvektor, az iránytangens fogalma, kapcsolatuk. Az egyenes egyenlete, különböző alakjai (levezetése is).
- Két egyenes párhuzamosságának, merőlegességének feltétele, két egyenes metszcso pontja.

- A kör egyenlete és levezetése. A kétismeretlenes másodfokú egyenlet és a kör egyenletének kapcsolata.
- Kör és egyenes kölcsönös helyzete. A kör érintője (adott pontbeli és külső pontból húzott).
- Két kör kölcsönös helyzete.
- A parabola, ellipszis, hiperbola fogalma (mint ponthalmazok).
- A parabola tengelyponti egyenlete és levezetése. Feladatok a koordinátatengelyekkel párhuzamos tengelyű parabolákra.

A továbbhaladás feltételei:

- Vektorműveletek és tulajdonságaik. Vektorok alkalmazása.
- A szinusztétel és a koszinusztétel alkalmazása alapfeladatok megoldásában.
- Vektorok koordinátáinak biztos használata.
- Szakasz felezőpontja koordinátáinak kiszámítása.
- Az egyenes, a kör, a parabola (tengelyponti helyzetű) egyenletének ismerete.
- Két egyenes metszéspontjának meghatározása.
- Kör és egyenes kölcsönös helyzetének vizsgálata.

Valószínűség, statisztika 11. – emelt szint

Óraszám: 25

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A körülmények kellő figyelembevétel. Előzetes becslés összevetése a számításokkal.
- Közvéleménykutatási, egészségügyi, vásárlással kapcsolatos események valószínűsége
- Modellalkotásra nevelés. Modell és valóság kapcsolata.
- Számítógép alkalmazása statisztikai adatok, illetve véletlen jelenségek vizsgálatára.
- A mindennapi problémák értelmezése, a statisztikai zsebkönyvek, a napi sajtó adatainak elemzése.

Tartalom:

- Egyszerű valószínűség-számítási problémák.
- Néhány konkrét eloszlás vizsgálata.
- Esemény, eseménytér, feltételes valószínűség, függetlenség, függőség.
- Műveletek eseményekkel konkrét valószínűség-számítási példák esetén („és”, „vagy”, „nem”).
- Relatív gyakoriság.

- Események egyesítésének, metszetének és komplementerének valószínűsége.
- A valószínűség klasszikus modellje.
- Statisztikai mintavétel. (Visszatevéses és visszatevés nélküli mintavétel). A binomiális eloszlás (visszatevéses modell) és a hipergeometria eloszlás (visszatevés nélküli modell) tulajdonságai és ábrázolása.
- Várható érték, a szórás fogalma és kiszámítása a diszkrét egyenletes és a binomiális eloszlás esetén.
- A binomiális eloszlás alkalmazása. A minta relatív gyakoriságának becslése a sokaság paraméterének ismeretében
- Intervallumbecslés a relatív gyakoriságra (adott valószínűséggel milyen intervallumba esik a relatív gyakoriság).
- A nagy számok törvényének szemléletes fogalma

A továbbhaladás feltételei:

- A relatív gyakoriság és a valószínűség közötti szemléletes kapcsolat ismerete, egyszerű valószínűségi feladatok megoldása.

Matematika 12. - középszint

Évi óraszám: 128, illetve 208

Heti óraszám: 4, illetve 6,5 óra

Témakörök:

Alapórások

- Gondolkodási módszerek 15 óra 20 óra
- Számтан, algebra 22 óra 35 óra
- Függvények, sorozatok 24 óra 55 óra
- Geometria, mérés 40 óra 55 óra
- Valószínűség, statisztika 10 óra 16 óra
- Felkészülés az érettségire 9 óra 15 óra
- Dolgozatok íratása, javítása 8 óra 12 óra

128 óra 208 óra

Gondolkodási módszerek 12. – középszint

Óraszám: 15, illetve 20

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Az ismeretek rendszerezése: a matematika különböző területei közötti összefüggések tudatosítása. A döntési képesség fejlesztése, állítások igazságértékének megállapítása.
- A deduktív gondolkodás további fejlesztése.

Tartalom:

- Kijelentés fogalma, műveletek kijelentésekkel (konjunkció, diszjunkció, negáció) ekvivalencia, implikáció. A halmazelméleti és logikai ismeretek kapcsolata, rendszerezése.
- A megismert bizonyítási módszerek összefoglalása.
- A kombinatorikai és gráfokkal kapcsolatos ismeretek áttekintése.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Számтан, algebra 12. – középszint

Óraszám: 22, illetve 35

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Matematikatörténeti ismeretek (könyvtár- és Internet-használat).
- Szám- és műveletfogalom biztos alkalmazása.
- Tervszerű, pontos és fegyelmezett munkára nevelés. Az önellenőrzés fontossága.
- A problémamegoldó gondolkodás, a szövegértés, a szövegelemzés fejlesztése.

Tartalom:

Rendszerező összefoglalás:

- Számhalmazok: Számelméleti összefoglalás. A valós számok és részhalmazai. A műveletek értelmezése, műveleti tulajdonságok. Közelítő értékek.
- Egyenletek: Nevezetes másod- és harmadfokú algebrai azonosságok. Az egyenletmegoldás módszerei. Az alaphalmaz szerepe. Első- és másodfokú egyenlet és egyenlőtlenség. Négyzetgyökös kifejezések és egyenletek. Egyszerű exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus kifejezések, egyszerű egyenletek. Szöveges feladatok. Egyszerű kétismeretlenes első- és másodfokú egyenletrendszer.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Függvények, sorozatok 12. – középszint

Óraszám: 24, illetve 55

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A matematika alkalmazása a gyakorlati életben. Matematikatörténeti feladatok. Egyszerű gazdaságossági problémák áttekintése.
- Az absztrakciós készség fejlesztése. A függvény szemlélet fejlesztése. A függvények alkalmazása a gyakorlatban és a természettudományokban.

Tartalom:

- A sorozat fogalma. Számítási és mértani sorozat, az n -edik tag, az első n elem összege.
- Kamatos kamat-számítás.
- *Rendszerező összefoglalás:* A függvényekről tanultak áttekintése, rendszerezése. Az alapfüggvények ábrázolása. Függvény-transzformációk. $f(x)+c$; $f(x+c)$; $cf(x)$; $f(cx)$. Függvényvizsgálat a függvények grafikonjainak segítségével.
- *kiegészítő anyag:* A kétoldali közelítés módszere, a határozott integrál szemléletes fogalma. A primitív függvény fogalma, Newton-Leibnitz-tétel. Határozott integrál alkalmazása grafikon alatti terület számítására.

A továbbhaladás feltételei:

- Számítási és mértani sorozat esetén az n -edik tag, és az első n elem összegének kiszámítása feladatokban.
- Kamatos kamat-számítás alkalmazása egyszerű gyakorlati feladatokban.
- Rendszerező ismétlés esetén: az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Geometria, mérés 12. – középszint

Óraszám: 40, illetve 55

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A térszemlélet és az esztétikai érzék fejlesztése.
- A matematika gyakorlati alkalmazásai a térgeometriában. Sík- és térgeometriai ismeretek összekapcsolása, analógiák felismerése.
- A függvény szemlélet fejlesztése. A deduktív gondolkodás fejlesztése.
- A matematika különböző területei közötti összefüggések felhasználása.

Tartalom:

- Térelemek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge.
- A terület- és kerületszámítással kapcsolatos ismeretek összefoglalása.
- A tanult poliéderek felszíne, térfogata.
- A forgáshenger és a forgáskúp felszíne és térfogata.
- A csonkagúla, csonkakúp térfogata, felszíne.
- *Rendszerező összefoglalás:* Geometriai alapfogalmak, pontthalmazok. A transzformációk áttekintése. Háromszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásaik. Négyszögekre, körre vonatkozó tételek és alkalmazásaik. Vektorok, vektorok koordinátái. Vektorműveletek, műveleti tulajdonságok, alkalmazások. Derékszögű koordináta-rendszer. Egyenes és kör egyenlete. Trigonometrikus összefüggések és alkalmazásaik.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételeken kívül: térelemek kölcsönös helyzetének, távolságuk, hajlásszögük definíciójának ismerete.
- A megismert felszín- és térfogatszámítási képletek alkalmazása egyszerűbb feladatokban.

Valószínűség, statisztika 12. – középszint

Óraszám: 10, illetve 16

Fejlesztési feladatok és tevékenységek:

- A leíró statisztika és a valószínűség számítás gyakorlati szerepe, alkalmazása.
- A számítógép felhasználása statisztikai adatok kezelésére, véletlen jelenségek vizsgálatára.

Tartalom:

- Adatkezelésnél osztálybasorolás. Terjedelem.

- **Összefoglalás:** Adathalmazok jellemzői: számtani közép, mértani közepsúlyozott közép, medián, módusz, szórás. Gyakoriság, relatív gyakoriság. A klasszikus valószínűségi modell.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételeken kívül: egyszerű klasszikus valószínűségszámítási feladatok megoldása.

Felkészülés az érettségire 12. – középszint

Óraszám: 9, illetve 15

Vegyes feladatsorok, esetleg érettségi (elmúlt évekbeli) feladatsorok megoldása.

Matematika 12. – emelt szint

Évi óraszám: 208

Heti óraszám: 6,5

Témakörök:

- Gondolkodási módszerek 20 óra
- Számtan, algebra 45 óra
- Függvények, sorozatok 35 óra
- Geometria, mérés 60 óra
- Valószínűség, statisztika 18 óra
- Felkészülés az érettségire 16 óra
- Dolgozatok íratása és javítása 14 óra

208 óra

Gondolkodási módszerek 12. – emelt szint

Óraszám: 20

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Az ismeretek rendszerezése: a matematika különböző területei közti összefüggések tudatosítása. A döntési képesség fejlesztése, állítások igazságértékének megállapítása.
- A deduktív gondolkodás fejlesztése.

Tartalom:

- Kijelentés fogalma, műveletek kijelentésekkel: konjunkció, diszjunkció, negáció, ekvivalencia, implikáció. A logikai műveletekre vonatkozó egyszerű azonosságok.
- A halmazelmélet és logikai ismeretek kapcsolata, rendszerezése: halmazelméleti alapfogalmak, halmazműveletek, műveleti tulajdonságok; a halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, pont-halmazok); halmazműveletek alkalmazása feladatokban; véges és megszámlálhatóan végtelen halmazok számossága; a „minden”, „van olyan” ismerete, alkalmazása.
- A nyelv logikai elemeinek tudatos alkalmazása.
- A tárgyalt tételek pontos megfogalmazása, tétel és a tétel megfordítása.
- Egyes tanult tételek bizonyításának reprodukálása. A megismert bizonyítási módszerek összefoglalása; azok ismerete és tudatos alkalmazása (pl. skatulyaelv, indirekt bizonyítás). Néhány példa a teljes indukció megismertetésére.
- A kombinatorikai és gráfokkal kapcsolatos ismeretek áttekintése. Kombinatorikai feladatok megoldása. A binomiális tétel ismerete, alkalmazása. A gráf szemléletes fogalma, alkalmazása.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Számтан, algebra 12. – emelt szint

Óraszám: 45

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- Matematikatörténeti ismeretek bővítése (könyvtár- és Internet-használat).
- Szám- és műveletfogalom biztos alkalmazása.
- Tervszerű, pontos és fegyelmezett munkára nevelés. Az önellenőrzés fontossága.
- A problémamegoldó gondolkodás, a szövegértés, a szövegelemzés fejlesztése.

Tartalom:

- Rendszerező összefoglalás
3. Számhalmazok
 4. Egyenletek

3. *Számhalmazok*: A számfogalom kialakulása, számelméleti fogalmak, tételek; a valós számok és részhalmazai (egész szám, racionális szám, valós szám, természetes szám, irracionális szám). Oszthatóság fogalma, tételei. Számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Oszthatósági feladatok. Diophantoszi egyenletek fogalma, egyszerűbb feladatok. Számrendszerek: a helyiértékes írásmód alapelvei. Az abszolútérték fogalma, számok normálalakja. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok és alkalmazásai a valós számkörben. Közelítő értékek. Algebrai kifejezések, műveletek: alapműveletek algebrai kifejezésekkel; másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok és alkalmazásuk; $a^n \cdot b^n$ és $a^{2m+1} + b^{2m+1}$ szorzattá alakítása és alkalmazása. Hatványozás, gyökvonás: definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű és racionális kitevőjű hatványok); irracionális kitevőjű hatvány szemléletes fogalma. Logaritmus: fogalma, a logaritmus azonosságainak bizonyítása és alkalmazása; különböző alapú logaritmusok.
4. *Egyenletek*: Nevezetes másod- és harmadfokú algebrai azonosságok. Az egyenletmegoldás módszerei. Az alaphalmaz szerepe (értelmezési tartomány és értékkészlet vizsgálata). Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása, paraméteres egyenletek, Viète-formulák. Másodfokúra visszavezethető magasabb fokú egyenletek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Gyökös, algebrai törtes, abszolútértékes és egyszerű exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Egyszerű algebrai törtes, irracionális, exponenciális és logaritmusos egyenlőtlenség. A középértékek és nevezetes egyenlőtlenségek alkalmazása. Többismeretlenes egyenletrendszerek. Egy- és kétismeretlenes egyenlőtlenségrendszerek. Egyszerű kétismeretlenes lineáris paraméteres egyenletrendszer megoldása.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Függvények, sorozatok 12. – emelt szint

Óraszám: 35

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A függvények alkalmazása a gyakorlatban és a természettudományokban. Matematikatörténeti feladatok.
- Az absztrakciós készség fejlesztése. A függvényszemlélet fejlesztése
- Egyszerű gazdaságossági problémák áttekintése.

Tartalom:

- *Rendszerezés, összefoglalás:* A sorozat fogalma. Számtani és mértani sorozat, az a_n és S_n ismerete és használata feladatokban. Kamatos kamat számítása. Járadékszámítás. Példák egyéb sorozatokra (rekurzió, pl. a Fibonacci-sorozat). Végtelen mértani sor fogalma, összege.
- A függvényekről tanultak áttekintése, rendszerezése. Hozzárendelések, kapcsolatok. A függvény matematikai fogalma. Az alapfüggvények és transzformáltjaik ábrázolása. $(cf(ax+b)+d)$. Függvények leszűkítése, kiterjesztése; összetett függvény. Függvények jellemzése: zérushely, növekedés, fogyás, korlátosság, szélsőérték, periodicitás, paritás, konvexitás. Szélsőérték-feladatok megoldása. Az analízis elemei: Véges határérték végesben és végtelenben és a tágabb értelemben vett határérték; a folytonosság szemléletes fogalma. A differencia és differenciálhányados, deriválási szabályok, a derivált függvény alkalmazása (érintő egyenletének felírása, szélsőérték-feladatok, polinomfüggvények vizsgálata).
- A kétoldali közelítés módszere, a határozott integrál szemléletes fogalma. A primitív függvény fogalma, Newton-Leibnitz-tétel. Határozott integrál alkalmazása grafikon alatti terület számítására (polinomfüggvény, sinus és cosinus függvény esetén).

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Geometria, mérés 12. – emelt szint

Óraszám: 60

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A térszemlélet fejlesztése.
- Az esztétikai érzék fejlesztése.
- A matematika gyakorlati alkalmazásai a térgeometriában. Sík- és térgeometriai ismeretek összekapcsolása, analógiák felismerése.
- A függvényszemlélet és a deduktív gondolkodás fejlesztése.
- A deduktív gondolkodás fejlesztése
- A matematika különböző területei közötti összefüggések felhasználása.

Tartalom:

- Tételek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge a síkban és térben. Egyszerű kombinatorikus geometriai problémák vizsgálata. A síkra merőleges egyenes tételének ismerete.
- Egyszerű poliéderek.

- A terület- és kerületszámítással kapcsolatos ismeretek összefoglalása. A terület és térfogat fogalma. Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. A háromszög területének különböző kiszámítási módjai. Hasonló síkidomok területe. Ismert testek felszíne és térfogata (egyeneshasáb, forgáshenger, gömb, kúp, csonkakúp, gúla, csonkagúla). Cavalieri-elv. Poliéderek és forgástestek körülírt és beírt gömbjei. Összetett térgeometriai feladatok.
- Rendszerező összefoglalás: geometriai alapfogalmak, ponthalmazok, térelemek, nevezetes ponthalmazok (szakaszfelező merőleges, szögfelező, kör, gömb, parabola, ellipszis, hiperbola, szakaszfelező merőleges sík, szögfelező sík). *Geometriai transzformációk áttekintése*: a geometriai transzformáció, mint függvény; egybevágósági transzformációk és alkalmazásuk, a hasonlósági transzformáció, a merőleges vetítés; az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása számításos és bizonyítási feladatokban. *Síkgeometriai alakzatok*: háromszögek tételei oldalakra, szögekre, nevezetes vonalakra, alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Thalesz-tétel, Pitagorasz-tétel ismerete, bizonyítása, alkalmazása, arányossági tételek derékszögű háromszögben. Négyszögekre vonatkozó tételek bizonyítása és alkalmazásaik, nevezetes négyszögek. Szabályos négyszögek. A körre vonatkozó tételek és alkalmazásaik; a kör részei; a kör érintője; középponti és kerületi szög, látókör ismerete, alkalmazása. *Vektorok*: vektorműveletek (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás) és tulajdonságaik. Skaláris szorzat. Vektorok koordinátái és alkalmazásaik. *Trigonometria*: szögfüggvények fogalma; nevezetes szögek szögfüggvényei; egyszerű összefüggések a szögfüggvények között, addíciós tételek, egyszerű trigonometrikus egyenletek. Szinusztétel, koszinusztétel alkalmazása feladatokban. *Koordináta-geometria*: derékszögű koordináta-rendszer, osztópont koordinátái, két pont távolsága; alakzatok egyenlete (egyenes, kör, parabola) és kölcsönös helyzete.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételeken kívül: térelemek kölcsönös helyzetének, távolságuk, hajlásszögük definíciójának ismerete.
- A megismert felszín- és térfogat-számítási képletek alkalmazása egyszerű feladatokban.

Valószínűség, statisztika 12. – emelt szint

Óraszám: 18

Fejlesztési feladatok, tevékenységek:

- A leíró statisztika és a valószínűség-számítás gyakorlati szerepe, alkalmazása.
- A számítógép felhasználása statisztikai adatok kezelésére, véletlen jelenségek vizsgálatára.
- Geometriai modell szerepeltetése a valószínűség meghatározására.

Tartalom:

- Statisztikai és mintavételi adatok vizsgálata (közvélemény-kutatás, minőség-ellenőrzés).
- A valószínűség meghatározása geometriai mérték segítségével. A geometriai modellre visszavezethető feladatok. A véletlen paradoxonjai.
- *Rendszerező összefoglalás:*

Leíró statisztika: statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram, hisztogram). Gyakoriság, relatív gyakoriság.

Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás. Átlagtól való eltérés 2-3 szórásnyi intervallumban.

Valószínűség-számítás: véletlen jelenségek jellemzése, valószínűség. A klasszikus (Laplace-) modell. Geometriai valószínűség. Szemléletes kapcsolat a relatív gyakoriság és a valószínűség között. Valószínűségek kiszámítása visszatevéses mintavétel esetén. A nagy számok törvényének szemléletes tartalma.

A továbbhaladás feltételei:

- Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételek.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Diagnosztikus mérések (a mérések olyan információt szolgáltatnak, amelyek elemzése segítséget nyújthat a tanárnak a hiányosságok feltárásához, a hibák korrigálásához, a problémák jó megoldásának megtalálásához).
- *Témazáró dolgozatok*, felmérések (Az összeállításánál egyik fontos szempont legyen, hogy a kitűzött feladatok megoldása beleférjen a tervezett időkeretbe. A felmérést különböző nehézségű feladatokból célszerű összeállítani. Legyen köztük az adott téma alapvető ismereteire közvetlenül épülő, valamint begyakorolt típusfeladat és olyan feladat is, amelyik megoldása megfelelő nehézségű akadály elé állítja a matematikából tehetségesebb, jól felkészült tanulókat is. A két utolsó évfolyamon fontos a kitűzött feladatok között választhatót is szerepeltetni, ez az érettségi előkészítését is segíti. A tizenkettedik évfolyamon célszerű dupla órás témazárót, valamint egy próba-érettségi feladatsort is íratni.)
- Az *írásbeli* beszámolók más formái lehetnek a 10-20 perces röpdolgozatok, valamint az otthoni munkára építő házi dolgozat (kutatómunka összegezése, projekt feladat beszámolója).
- A *szóbeli* felelet lehet egy-egy probléma megoldása, kiselőadás tartása pl. matematikatörténeti érdekességekről, feladatok ismertetése matematikai lapok tartalmából. (pl. ABACUS, KöMaL)

Az értékelés alapelvei a következetesség, a humánus, a kölcsönös bizalom legyenek. Ezzel az értékelés is megerősítheti a pozitív motivációt.

Az egyéni értékelés összegzésének összetevői:

- Különbféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
 - Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Informatika 7-12. (hatévfolyamos)

Óraszám:

Évfolyam:	7.	8.	9.	10.	11.	12
Heti óraszám	2,5	2,5	2	1,5	1,5	1,5
Összesen:	92,5	92,5	74	37	55,5	48

Általános kompetenciák

- *korszerű alkalmazói készség* (a számítógépek, az informatikai kultúra lehetőségeit kihasználni tudó tanulók képzése)
- *algoritmikus gondolkodás* (a matematikához hasonló gondolkodásfejlesztő szerep, amely az iskolában, s a hétköznapi életben is alapvető fontosságú);
- *önálló munkavégzés* (a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, a tehetségekkel való különleges foglalkozásra, ...);
- *együttműködő-készség, csoportmunka* (nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást);
- *alkotó munka* (akár programot írunk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot vagy adatbázist, a végeredmény akkor is egy termék lesz, a készítés folyamatának, s a „termékségnek” minden egyes következményével együtt);
- *az informatika és a társadalmi kölcsönhatásának felismerése* (az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat, s azok mozgatóit).

Célok és feladatok:

Az *információs társadalom* létrejöttét a mindent átható számítástechnika, a telekommunikáció fejlődése és az internet tették lehetővé. Az exponenciálisan növekvő számítási kapacitás egyre összetettebb problémák megoldását (gépesítését) eredményezi. Az adat és az információ termelése, feldolgozása, forgalmazása és fogyasztása alapvető termelési móddá válik, az információs szektor egyre több munkaerőt és számítógépet alkalmaz. Folyamatosan nő az információs termékek és szolgáltatások gazdasága, az *információ áruvá válik*. A társadalom minden szférájában döntő tényező a hálózatba szerveződés. Kialakul a globális hálózati gazdaság.

Napjainkban *a tudás reformációja is zajlik*, az egyén és a tudás viszonya megváltozik. A webhelyek összességén lényegében az egész emberi kultúra, a társadalom minden szférája reprezentálódik. Az internet nyújtotta lehetőségeket felhasználva az egyén és az információ (az egyén és a tudás) közvetlenebb kapcsolatba kerül. A kommunikáció sebessége radikálisan felgyorsul. *Megváltozik az egyén magatartása is*, kritikus és értő módon kell közölnie, fogadnia és kezelnie az információt.

Az információs és kommunikációs kultúrát minden tanuló számára hozzáférhetővé kell tenni. Az informatikai nevelésnek meg kell mutatnia, hogy a *természetes és a technikai környezet* mellett létezik a jelek, kódok, szoftverek *virtuális környezete* is (program, szöveg, kép, mozgókép, hang ...), amely az emberiség praktikus, tudományos, művészi és sok másféle információit "hordozza" és megjeleníti. Az informatikaoktatás célja, hogy a tanuló mozogjon otthonosan ebben a virtuális környezetben. Képes legyen a különféle alkalmazások kezelésének elsajátítására, együttműködésre és a problémák, feladatok megoldására IKT eszközökkel. Az informatikai nevelés célja annak megmutatása, hogy az IKT gyors fejlődése a társadalmat átalakítja, amelyben élni és dolgozni kell. Törekedni kell az érdeklődés felkeltésére a kreativitás és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére, hogy az informatika iránt különösen fogékony fiatalok - megfelelő továbbtanulás után - később az információs gazdaságban, mint alkotó munkaerő dolgozhassanak.

Az ipari társadalom kialakulásával *az iskola átalakult*, a mai iskolának is meg kell változnia az információs társadalom igényeinek megfelelően. Az iskolarendszer feladata a tanulók felkészítése az információs társadalom viszonyaira. Nevelni kell a tanulókat az információs termékek és szolgáltatások kritikus, etikus és értő befogadására (fogyasztására), hogy az IKT használatával tudjanak tanulni, alkotni, dolgozni, művelődni, kapcsolatot, közösséget teremteni és szórakozni.

Megváltozik *a pedagógus szerepe* is: előtérbe kerül az információk közötti eligazodást segítő, tanácsadó szerepe, az ismeretek birtokosából és átadójából *a tudás navigátorává és a kompetenciák fejlesztőjévé kell válnia*. Az informatikai eszközök

lehetőséget teremtenek az egyéni ütemű tanulásra is, a tehetségekkel és a lemaradókkal való speciális foglalkozásra.

Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy és az iskolai élet egészében jelen lévő informatikai nevelés biztosíthatja.

Az informatikaoktatás célrendszere összhangban van a *Nemzeti alaptantervben* is megjelenő *kulcskompetenciákkal*. Ezeket a célokat és feladatokat differenciáltan és az *életkori sajátosságoknak megfelelően* kell értelmezni.

Fejleszteni kell a tanulók *digitális kompetenciáját*. A társadalom információs technológiáinak magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: az információ felismerése, keresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje, továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten.

A digitális kompetencia magában foglalja az információs technológiák lehetőségeinek értését és használatukhoz szükséges képességet, készséget a szövegszerkesztés, táblázatkezelés, képszerkesztés, prezentáció, adatbázisok, adattárolás, Internet-szolgáltatások, elektronikus kommunikáció terén, a személyes és társadalmi életben a tanulásban, a munkában, a kutatásban és a szabadidőben. Az egyénnek ismernie kell az információ hitelességével, megbízhatóságával és kritikus értékelésével kapcsolatos kérdéseket, az etikai és jogi vonatkozások alapjait.

A digitális kommunikáció az *anyanyelvi és idegen nyelvi* (szóban és írásban történő) kommunikáció kiterjesztésének tekinthető, - gyakran „digitális írástudásnak” is nevezik – amennyiben magában foglalja a multimédiás, hipermédiás kommunikációt és azt az „alkalmazói vizuális-manuális nyelvtudást”, amellyel a számítógéppel kommunikálunk. Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaelemeit ki kell egészíteni a digitális médiumok rutinos használatának kompetenciáival: adatok, szövegek, táblázatok, diagramok, hangok és mozgóképek szerkesztése, értelmezése, prezentálása, különféle alkalmazásokban és az interneten.

A számítógépeket eredetileg nagy mennyiségű matematikai számítás gyors elvégzésére fejlesztették ki, ezért nem meglepő a matematikai és az informatikai kompetenciák rokonsága. Az informatikában fontos szerepet kap a *matematikai kompetencia fejlesztése*, azaz a matematikai gondolkodás és problémamegoldás fejlesztése, az algoritmusok alkalmazásának képessége, mindennapi problémák megoldása és a világ rendszereinek, folyamatainak informatikai (számítástechnikai) modellezése során. Mindezekon túlmenően a tevékenység-algoritmusok nagy szerepet játszanak a számítógépes kommunikációban, az alkalmazások és az információk kezelésében is.

A *természettudományos kompetencia* készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázzuk és előre jelezzük a természeti folyamatokat, illetve a rendszerek mozgását, tulajdonságait. A matematika köztudottan a természetleírás, különösen a fizikai leírás átütő erejű eszköze, nyelve. A természeti rendszerekre vonatkozó számítások azonban gyakran

nagy nehézségekbe ütköznek, továbbá jelentős probléma bizonyos mérések során nyert nagy mennyiségű adat informatikai kezelése, feldolgozása is. A korszerű számítógépek és modellek alkalmazásával azonban korábban elképzelhetetlen mennyiségű számítást lehet rövid idő alatt elvégezni. Ezzel a természettudományos és műszaki modellezés - praktikus szempontból - magasabb szintre lépett. Az informatikai-számítástechnikai kompetencia itt kapcsolódik szorosan a matematikai és a természettudományos kompetenciához. A természettudományos és műszaki-technikai kompetencia magában foglalja a kételkedő, kritikus és kíváncsi attitűdöt, a megismerés és konstruálás iránti vágyat, valamint a biztonsággal és fenntarthatósággal kapcsolatos etikai kérdések iránti érdeklődést is. Ezen a ponton szintén kapcsolódik az informatikához.

A hatékony és önálló tanulást nagymértékben segítheti az informatika azzal, hogy új eszközöket ad a kezünkbe: általános és speciális alkalmazások, elektronikus tananyagok, e-könyvek, internetes adatbázisok, multimédia oktatóprogramok, valamint elektronikus oktatástechnikai eszközök (projektor, interaktív tábla ...). A hatékony és önálló tanulás fel is tételezi, hogy rendelkezünk megfelelő digitális kompetenciával, ismerjük és tudjuk használni a fenti eszközöket. Az informatikai eszközök segítik a motiváció és az összpontosított figyelem folyamatos fenntartását, ezért is alkalmasak a legtöbb tantárgy tanulására.

Az informatikai eszközök, a médiainformatika és az infokommunikáció lehetőségei új tanulási technikákat kínálnak minden tantárgyban a tanórákon és az órán kívüli felkészülésben. Az informatika tantárgy egyik célja, hogy a fenti eszközöket és módszereket megismertesse a tanulókkal.

Az informatika gyakorlatorientált tantárgy, ami nem csak azt jelenti, hogy jelentős a számítógépes gyakorlati tevékenység, hanem azt is, hogy a feladatok zöme a hétköznapi élettel, a közösségi, iskolai és családi életvitellel, a munkával, alkotással és tanulással kapcsolatos. Mindez kitűnő lehetőséget teremt *a szociális és állampolgári kompetenciák* fejlesztésére. Az IKT eszközök gyakori használata megköveteli, hogy az egyén rendelkezzen a biológiai és mentális egészség megőrzésének képességével, ugyanis a túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító és függőséget okozhat. Az internet soha nem látott mértékben lehetővé teszi más társadalmak és kultúrák megismerését és elismerését, ezzel hozzájárul az állampolgári kompetencia fejlesztéséhez. Az információ nyilvánossá válása lehetőséget ad a demokrácia erősítésére.

Az informatikaoktatás hozzájárul az állampolgári kompetencia fejlesztéséhez, amennyiben külön foglalkozik az informatika kultúrtörténetével és az információs társadalommal, kiemelve az informatika jogi és etikai vonatkozásait. Az informatikai kompetenciák szükségesek a munka világának szinte minden információkezelést és szellemi tevékenységet igénylő területén.

Az informatikaoktatás elősegíti a *kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia* tudatos fejlesztését is. A gyakorlati feladatok megoldása során olyan készségeket és képességeket fejleszt, mint a tervezés, szervezés, irányítás, elemzés, kommunikálás, a tapasztalatok értékelése, egyénileg és csapatban történő

munkavégzés. Az informatikaoktatás tág lehetőségeket teremt az innovatív és kreatív problémamegoldásra.

Az információs termékek alkotása, tervezése és gyártása során fontos szempont a mű, illetve a dokumentum esztétikai megjelenése és kifejezőképessége. (Gondoljunk a könyvkiadásra, a multimédiára vagy a webhelyekre.) Rohamosan fejlődik a digitális vagy digitalizált műalkotások, illetve művészetek száma is. Az informatikaoktatás az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetenciafejlesztésének egyik korszerű eszköze.

Az iskolai számítógépes hálózat, az internet és a könyvtár forrásközpontként történő felhasználásával fejleszteni kell az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket és tanulási technikákat. A könyvtári informatikának fel kell készítenie a tanulókat az információk elérésére, kritikus kiválasztására, feldolgozására és közlésére. Cél az iskolai és más típusú könyvtárakban a könyvtári eszközökkel végzett tevékenységek gyakoroltatása, tudatos és biztos használói magatartás kialakítása is. Mindehhez azonban nem elég az informatika tantárgy. A tanulóknak ismerniük és használniuk kell az informatikai eszközöket a különböző órákon és a felkészülésük során is.

A *Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai* a kulcskompetenciákra épülnek. Egyes kulcskompetenciák meghatározó szerepe különösen megfigyelhető az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés, a gazdasági nevelés, a környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, a felkészülés a felnőtt lét szerepeire, kiemelt fejlesztési feladataiban. Az informatikaoktatás és nevelés részben az ismeretek szintjén, nagyrészt azonban a feladatmegoldások, problémamegoldások, alkalmazások szintjén építi be a kiemelt fejlesztési feladatokat napi gyakorlatába.

Az informatikaoktatásban a *differenciálás* azt a célt szolgálja, hogy a tanulók érdeklődésüknek megfelelően, minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket. Ennek érdekében olyan differenciálást kell alkalmazni, amely optimálisan alkalmazkodik az egyének tudásához, kompetenciáihoz, olyan szervezési, irányítási és értékelési módokat kell alkalmazni, amelyek előmozdítják a tanulás belső motivációinak kialakulását és fejlesztését. Az egyéni és a kooperatív tanulási technikák, valamint az IKT alkalmazása erre különösen tág teret nyújt az informatikában.

A tantárgy célja hogy megismertesse az informatika eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását, tudásuknak, digitális kompetenciájuk fejlesztését, alkalmazását más tantárgyakban, későbbi tanulmányaikban, a mindennapi életben, a szórakozásban és a munkában. Fontos, hogy a tanulóknak sikerélményük legyen az informatikaórákon, és megfelelő motiváltsággal törekedjenek ismereteik folyamatos megújítására. Cél olyan attitűd kialakítása, hogy az egyén érezze, képes tevékenyen bekapcsolódni az egész világra kiterjedő információs társadalomba.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes és az oktatásban előforduló más intelligens informatikai eszközökkel végzendő munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait, felhasználói szinten tudja kezelni a számítógépet és perifériáit. Legyen képes a számítógéppel és más intelligens informatikai eszközökkel való kommunikációra (interaktív kapcsolat tartására). Tudja alkalmazni az operációs rendszer és a segédprogramok szolgáltatásait. Tartsa be a program- és adatvédelem szabályait. Szerezzen jártasságot az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Ismerje a használt informatikai eszközök működési elveit.

Legyen képes a különböző formákban megjelenő adatokat felismerni; tudjon adatot különféle formákban megjeleníteni, szemléltetni, vizsgálni. Ismerje az alapvető dokumentumformákat, ezeket legyen képes megvalósítani, legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére. Tudjon kezelni és szerkeszteni multimédiás dokumentumokat. Szerezzen tapasztalatokat az adatok különféle formáinak (szöveges, hangzó, képi) együttes kezelésében, tudjon adatokat megkeresni, elérni adatbázisból, számítógépes hálózathoz. Tudjon oktatóprogramokat használni.

Legyen képes egy probléma megoldásához kiválasztani az általa ismert eszközök, programok, alkalmazások és módszerek közül a megfelelőt. Legyen tudomása az intelligens eszközökről és növekvő jelentőségükről.

Legyen képes különféle formákban megfogalmazni a környezetében, az iskolában előforduló tevékenységek algoritmizálható részeit. Helyesen használja a logika bizonyos elemeit (és, vagy, nem, ha ... akkor ...). A problémamegoldás során ismerje fel az adatok közötti összefüggéseket. Ismerje fel az adatok és az eredmények kapcsolatát. Egyszerű feladat megoldásához legyen képes algoritmust készíteni, és az algoritmust megvalósítani számítógépen (a használt fejlesztő rendszerrel). Legyen képes értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat.

Kísérletezzon egyszerű folyamatok számítógépes modelljeivel, figyelje meg a paraméterek módosításának hatását.

A tanuló ismerje a közvetett (technikai) kommunikáció modelljét és néhány eszközét. Legyen jártas a hálózat alapszolgáltatásainak önálló használatában. Tudjon adatokat megkeresni, letölteni és elhelyezni az interneten. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén: csoportos kommunikációs formák, elektronikus levelezés. Tudja használni a mobilkommunikáció lehetőségeit.

Legyen tájékozott a média (internet, televízió, rádió) szerepéről. Ismerje a hagyományos médiumok elektronikus megfelelőit (például elektronikus könyv, folyóirat, zene). Ismerje és használja az internetes portálokat, digitális fényképezést, a multimédiát. Ismerkedjen az új médiumokkal (virtuális valóság, interaktív média). Tudjon használni médiainformatikai eszközöket a tanulási folyamatban és a szabadidős tevékenységben.

A tanuló ismerkedjen meg a számítástechnika történetével, a mai informatika alkalmazásaival és fejlődési irányjaival. Ismerje meg és értékelje a magyar tudósok szerepét, tevékenységét a világ informatikai kultúrájának fejlődésében.

Tanulmányozza az informatika társadalmi szerepét, az információs társadalom főbb jellemzőit, az újonnan felmerülő pszichológiai és szociális kérdéseket. Ismerje a programok és adatok használatának jogi és etikai alapjait (szerzői jog, személyes adatok, hitelesség). Legyen tudatában a túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító és a személyiségre káros hatásainak (pl. játék-függőség, gerinc vagy a szem károsodása). Legyen tájékozott az e-kereskedelemről. Tudjon terméket és szolgáltatást interneten rendelni, illetve vásárolni.

A tanuló rendszeresen használja az iskolai könyvtárat, mint információs-tanulási forrásközpontot, vegye igénybe szolgáltatásait. Alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait, informatikai eszköztudását, és a megfelelő viselkedés normáit. Ismeretei bővítéséhez, tanulási feladataihoz szerezzen jártasságot a könyv- és médiatár, az internet és az elektronikus könyvtár használatában. Feladatai megoldásához rendszeresen használja a folyóiratokat, lexikonokat, szótárakat, kézikönyveket, az ismeretterjesztő irodalmat, a különböző médiumokat, valamint az interaktív multimédiát. A dokumentumtípusok ismeretében legyen képes azok önálló használatára. Ismerje a könyvtártípusokat, a kézikönyvtár informálódásban betöltött szerepét. Tudjon különböző szempontok szerint dokumentumokat keresni nyilvántartásokban, a könyvtár adatbázisaiban, katalógusaiban. Tudjon forrást és információt keresni a tájékoztató eszköznek megfelelő keresési módszerek alkalmazásával. Tudjon a dokumentumokból idézni, és a forrásokra szabályosan, etikusan hivatkozni. Tudjon feladata megoldásáról beszámolni a különböző forrásokból szerzett információk elemzése és feldolgozása alapján.

Informatika 7.

Részei:

Az informatika alapjai .	10 ó.
Az operációs rendszer használata .	10 ó.
Kommunikáció a hálózaton .	8 ó.
Algoritmusok és adatok .	50 ó
Problémamegoldás	10 ó
Könyvtárhasználat .	2 ó.
ÖSSZESEN:	92,5 ó.
Szabadon felhasználható (Oktatóprogramok):	2,5ó.

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Hardver- és szoftverkörnyezet

A számítógép fő részei. Számítástechnikai eszközök kezelése. Billentyűzet, egér, lemezmeghajtók, nyomtató, szkennel (mikrofon, hangszóró, fülhallgató), digitális fényképezőgép. Hordozható számítógép. Mobil-kommunikációs eszközök.

A jelek csoportosítása és átalakítása. Digitális jelek és az adatmennyiség.

A számítógéppel való kommunikáció alapelemei és szabályai.

A használt informatikai eszközök működési elveinek bemutatása.

Az operációs rendszer használata

Az operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatásainak használata.

Könyvtárszerkezet kialakítása háttértáron és adathordozón. Kiválasztott állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Tömörítés és kibontás.

A hálózat használatának alapszabályai.

Adatbázisban keresés

Információszerzés adatbázisból, számítógépes hálózatról.

Internet és kommunikáció

Az elektronikus levelezés, kiegészítő információk, levélmelléletek.

Adatok keresése az interneten

Infokommunikáció, adatátvitel.

Hasznos webhelyek, távoli adatbázisok.

Médiainformatika

A hagyományos médiumok digitális (elektronikus) változatai. Multimédia oktatóprogramok, oktatási anyagok.

Feladatmegoldás, algoritmizálás

A feladatmegoldáshoz szükséges adatok és az eredmények kapcsolata. Elemi és összetett adatok.

Algoritmusok tervezése. Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. A feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel. Programozás.

A program futtatása, tesztelése, javítása. A lépésenkénti finomítás elve.

Folyamatok és rendszerek modellezése	Problémák megoldása számítógépes modellekkel.
Problémamegoldás	Informatikai eszközök és módszerek kiválasztása és komplex alkalmazása. Tantárgyi és iskolai problémák, feladatok megoldása. Számítógéppel irányított és/vagy intelligens rendszerek.
Folyamatok modellezése	Kísérletezés véletlen jelenségek modelljeivel.
Könyvtári informatika	Könyvtártípusok. Az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása a tanulási folyamatban, a közhasznú tájékozódásban és a rekreációban. A kézikönyvtár jellemző könyvtípusai. Irányított forrás- és információkeresés.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló legyen képes a számítógép legfontosabb perifériáit kezelni. Tudjon tájékozódni a számítógép könyvtárstruktúrájában. Tudja használni a számítógép karbantartásához szükséges segédprogramok egyikét, vagy az operációs rendszer néhány szolgáltatását. Ismerje és tudja kezelni a multimédia alapelemeit (szöveg, kép, hang). Tudja használni az elektronikus levelezés alapszolgáltatásait. Képes legyen egyszerű feladatokhoz (néhány utasításból álló) algoritmusokat készíteni. Ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus). Ismerje a könyvtártípusokat. Tudja használni az elektronikus könyvtárat. Tudjon információt keresni a segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia) és az interneten.

Informatika 8.

Részei:

Az információs társadalom .	5 ó.
Algoritmusok és adatok .	30 ó
Kommunikáció a hálózaton .	10ó.
Szövegszerkesztés	25 ó
Prezentáció és grafika	15 ó
Könyvtárhasználat .	4 ó.
ÖSSZESEN:	92,5 ó.
Szabadon felhasználható:	3,5ó.

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Információs társadalom	Az informatikai eszközhasználat veszélyei. Az IKT eszközhasználat és az emberi kapcsolatok, viselkedési szabályok.
Hardver- és szoftverkörnyezet	Korszerű digitális számítógépek. Adatvédelem, adatbiztonság. A vírus fogalma, fajtái. A vírusterjedés megakadályozása.
Feladatmegoldás, algoritmizálás	A feladatmegoldáshoz szükséges adatok és az eredmények kapcsolata. Elemi és összetett adatok. Algoritmusok tervezése. Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. A feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel. Programozás. A program futtatása, tesztelése, javítása. A lépésenkénti finomítás elve.
Internetes és mobilkommunikáció	Az elektronikus levelezés, kiegészítő információk, levélmellékletek. Mobilkommunikáció.
Szövegszerkesztés	Szöveges-rajzos-táblázatos dokumentumok tervezése, az elkészítés szokásos menete. A szövegegységek. Karakter-, bekezdés- és oldalformázás. Műveletek vágólappal. Ábrák, rajzok, képek, szimbólumok, objektumok beszúrása. Kisebb méretű dokumentum tervezése, szerkesztése (Például levél, újságoldal készítése.) Tabulátorok használata. Szöveg átrendezeése, keresés, csere, helyesírás. Táblázat beszúrása szöveges dokumentumba. Hipertext (hipermédia) dokumentum.
Problémamegoldás	Problémamegoldás informatikai alkalmazásokkal.
Internetes kommunikáció	Az internet szolgáltatásairól. E-kereskedelem, webáruházak.
Prezentációkészítés	Prezentációs dokumentumok felépítése, sablonok. Szövegbevitel. Képek, mozgóképek. Rajzok. Animációk. Táblázatok, diagramok. Vetítés, interaktivitás.
Könyvtári informatika	Az iskolai könyvtár teljes körű használata. Tárgyi katalógusok (hagyományos és elektronikus formában). A tematikus keresés algoritmusai. Keresési szempontok kifejezése a könyvtár kódrendszerével. A forrásfelhasználás szabályai.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban. Képes legyen többféle formázást tartalmazó szöveges-rajzos-táblázatos dokumentumot készíteni. Minta alapján tudjon dokumentumot készíteni. Tudjon adatokat táblázatos formában és diagramon megjeleníteni. Tudja használni az internet egyes szolgáltatásait. Tudja, hogy a tárgyszó és a szakjelzet a könyv témáját fejezi ki. Tudjon a szakjelzet ismeretében a szabadpolcon műveket keresni. Legyen képes - segítséggel - a tárgyi katalógust használva egyszerű keresési feladatokat megoldani. Tudjon forrásokra hivatkozni.

Informatika 9.

Részei:

Az informatika alapjai	8 ó
Szövegszerkesztés	10 ó
Táblázatkezelés	25 ó
Kommunikáció az interneten	10 ó
Multimédiás elemek szerkesztése	10 ó
Könyvtárhasználat .	3 ó.
ÖSSZESEN:	74 ó
Szabadon felhasználható:	3 ó.

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

Információs társadalom

A számítástechnika történetéből. Magyar tudósok szerepe az informatikai kultúra fejlődésében. A hálózati szolgáltatások kialakulásának rövid története.

Az informatika fejlődéstörténetéből

A számítógépek alkalmazási területei a társadalomban.

Az információs társadalomról

Különböző számítógéppel ellátott eszközök, rendszerek (például gépkocsi, lakás, robot). Az informatika fejlődési irányai.

Az információ hitelessége.

Szerzői jog. Szabad felhasználás körébe tartozó adatok, dokumentumok bemutatása példákkal. Felhasználói etika.

Az emberi kapcsolatok változása az információs társadalomban.

Infokommunikációs viselkedési szabályok bemutatása példákkal.

Hardver- és szoftverkörnyezet	Ergonómiaailag megfelelő számítógépes munkakörnyezet. A Neumann-elvű és más számítógépek felépítése. A számítógép és különféle perifériái. Informatikai eszközök kezelése. Egyes informatikai eszközök működésének fizikai, elektronikai alapjai.
Az információ és a kód	A jelek sokfélesége. Az információ és az adat fogalma. Titkosítás és a kód. Kettes számrendszer. Számok és karakterek kódolása. Kép- és hangkódolás. Logikai műveletek. Információátvitel (telefon).
Kommunikáció az interneten	Az elektronikus levelezés fejlett szolgáltatásai. Levelezőlisták. Közhasznú adatbázisok az interneten. Hasznos webhelyek. Céltudatos információkeresés az interneten, részletes keresés logikai kapcsolatokkal, kereső kifejezések, szűrők. Térképek az interneten. Multimédiás anyagok keresése és alkalmazása. Csoportos kommunikációs formák az interneten (fórum, csevegés, telefonálás...).
Tranzakciók az interneten	Vásárlás, rendelés, ügyintézés az interneten és/vagy mobilon, telefonon. Banki ügyintézés. Hivatalos ügyek intézése (önkormányzati ...).
Szövegszerkesztés	Egy szövegszerkesztő szolgáltatásai. Szövegbevitel, javítás, módosítás. Mentés és nyomtatás. Dokumentumok formátumai. Karakterformázás. Bekezdésformázás, oldalformázás. Képek, objektumok beillesztése és formázásuk. Tabulátorok, hasábok. Táblázatok formázása. Stílusok, sablonok használata. Körlevél. Dokumentumtípusok.
Táblázatkezelés	A táblázatkezelők szolgáltatásai. A táblázatok felépítése, alapfogalmak. Adattípusok és formátumok. Hivatkozások, műveletek, képletek. Képletek és adatok másolása. Hivatkozás más munkalapra. Rendezés. Táblázatformázás. Különféle függvények használata. Diagramkészítés, grafikonkészítés. Logikai műveletek és függvények. Keresőfüggvények. Térinformatikai adatbázisok
Multimédiás	A multimédia elemei: szöveg, rajz, fénykép, videó, hang,

elemek animáció.
szerkesztése

Médiainformatika Digitális média(eszközök) az interneten.
E-könyvek, portálok.
Virtuális valóság alkalmazások.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló tudjon alapvető könyvtár- és állományműveleteket végezni a számítógépen. Ismerje a számítógép gyakori perifériáinak funkcióit, tudja használni azokat. Ismerje az adat, információ és kód fogalmát. Képes legyen egyszerű logikai feladatokat megoldani. Használja a leggyakoribb helyi és távhálózati kommunikációs lehetőségeket: e-mail, böngészés, keresés. Tudjon adatbázisban keresni az interneten. Ismerjen szövegszerkesztőt, rajzoló-képszerkesztő alkalmazást. Használjon és ismerjen különféle formátumú dokumentumokat. Önállóan tudjon minta és leírás alapján szöveges dokumentumot szerkeszteni. Tudjon rajzolni, képet módosítani, dokumentumban felhasználni. Tudjon multimédia hanganyagot, mozgóképet lejátszani.

Informatika 10.

Részei:

Az információs társadalom .	4 ó
Képszerkesztés és grafika	15 ó
Kommunikáció a hálózaton .	10 ó
Weblapok szerkesztése	20 ó
Könyvtárhasználat	4 ó
ÖSSZESEN:	55,5
Szabadon felhasználható:	2,5.

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Információs társadalom	Az információ megbízhatósága Adataink védelme. Az adatok hitelessége. Az információ és a tudás megbízhatósága. Az internetes források megbízhatósága Netikett
Kommunikáció az interneten	Az elektronikus levelezés fejlett szolgáltatásai. Levelezőlisták. Közhasznú adatbázisok az interneten. Hasznos webhelyek.

	Céltudatos információkeresés az interneten, részletes keresés logikai kapcsolatokkal, kereső kifejezések, szűrők. Térképek az interneten. Multimédiás anyagok keresése és alkalmazása. Csoportos kommunikációs formák az interneten (fórum, csevegés, telefonálás...).
Tranzakciók az interneten	Vásárlás, rendelés, ügyintézés az interneten és/vagy mobilon, telefonon. Banki ügyintézés. Hivatalos ügyek intézése (önkormányzati ...).
Weblapok szerkesztése	A web mint hipermédia rendszer. Egy weblapszerkesztő szolgáltatásai. Célszerű és esztétikus webhelyek (web-design). Weblapok tulajdonságai. Szövegformázás. Képek tulajdonságai és formázásuk. Abszolút és relatív hivatkozások létrehozása. Táblázatok tulajdonságai. Táblázatok készítése, formázása. Rétegek tulajdonságai és szerkesztése. Adatbevitel. Dinamikus információk.
Publikáció az interneten	Adatok, dokumentumok elhelyezése megfelelő formátumban az interneten. Platformfüggetlen formátumok.
Képszerkesztés és grafika	Képszerkesztők fontosabb szolgáltatásai. A digitális színes képek felépítése és formátumai, típusai. A rajzolás eszközei. Képek vágása és retusálása. Fények és színek módosítása. Rétegek használata. Transzformálás. Feliratok. Képek nyomtatása.
Könyvtári informatika	Könyvtárak története. Könyvtárak típusai és szolgáltatásaik. A könyvtári médiumok, dokumentumok csoportosítása. Katalógusok és tájékoztató eszközök. Forrás- és információkeresés. Könyvtári médiumok használata a tanulásban.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló tudjon egyszerű weboldalt szerkeszteni alkalmazással, hiperhivatkozást elhelyezni. Tudjon néhány diából álló esztétikus és tartalmas bemutatót készíteni és levetíteni. Ismerje a táblázatkezelés alapfogalmait, és feladatmegoldáshoz tudjon táblázatokat tervezni, szerkeszteni, benne képletekkel, függvényekkel számításokat végezni. Tudjon műveleteket táblázatban végezni, és összefüggéseket diagramon megjeleníteni.

Ismerje a könyvtártípusokat. Ismerje a könyvtári médiumokat, dokumentumokat, és használja az iskolai könyvtár alapvető szolgáltatásait. Legyen képes tájékozódni a

könyvtár tér- és állományszerkezetében. Tudjon forrásokat keresni a könyvtár katalógusaiban.

Informatika 11.

Részei:

Az információs társadalom .	3 ó
Kommunikáció az interneten	15 ó
Algoritmusok és adatok .	10 ó
Adatbázis-kezelés	20 ó
Könyvtárhasználat .	5 ó
ÖSSZESEN:	55.5
Szabadon felhasználható:	2,5.

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Kommunikáció az interneten	Az elektronikus levelezés fejlett szolgáltatásai. Levelezőlisták. KözhASNÚ adatbázisok az interneten. Hasznos webhelyek. Céltudatos információkeresés az interneten, részletes keresés logikai kapcsolatokkal, kereső kifejezések, szűrők. Térképek az interneten. Multimédiás anyagok keresése és alkalmazása. Csoportos kommunikációs formák az interneten (fórum, csevegés, telefonálás...).
Algoritmizálás, adatmodellezés	Algoritmusok leírása általános eszközökkel. Elemi adattípusok. Konstansok és változók. Adatok bevitele, tárolása és megjelenítése, közlése. Képletek és függvények használata. Feltételes elágazások. Ciklusok típusai. Összetett adattípusok, tömbök. Típusalgoritmusok. Rekurzió.
Adatbázis-kezelés	Problémák megoldása számítógépes modellekkel. Adatbázismodellek, alapfogalmak. Az adatbázis-kezelő főbb szolgáltatásai. Adatbázis tervezése. Adattáblák közötti kapcsolatok. Adattípusok, táblák létrehozása. Űrlapok, interaktív adatkezelés. Egyszerű lekérdezések. Jelentés készítése, nyomtatása.

Többtáblás lekérdezések.
Szűrés, keresés, rendezés, összesítés.
Az SQL használata.

Könyvtári informatika

Térinformatikai adatbázisok
Könyvtárak története.
Könyvtárak típusai és szolgáltatásaik.
A könyvtári médiumok, dokumentumok csoportosítása.
Katalógusok és tájékoztató eszközök.
Forrás- és információkeresés.
Könyvtári médiumok használata a tanulásban.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló tudjon információt keresni, megjeleníteni adatbázisban. Tudjon adattáblát feltölteni megfelelő adatokkal. Képes legyen adatbázisban egyszerű lekérdezést végrehajtani.

Tudjon értelmezni alapvető algoritmusokat. Képes legyen egyszerű elágazást és ciklust tartalmazó algoritmust leírni és értelmezni. Képes legyen egyszerű feladat megoldásához algoritmust tervezni, leírni, kódolni, számítógépen futtatni és az eredményt értelmezni.

Informatika 12.

Részei:

Az információs társadalom .	5 ó
Algoritmizálás, adatmodellezés	10 ó
Számítógépes problémamegoldás	10 ó
Kommunikáció a hálózaton .	5 ó.
Könyvtárhasználat ,	5 ó.
Médiainformatika	
Rendszerező összefoglalás	10 ó
ÖSSZESEN:	48 ó.
Szabadon felhasználható:	3ó.

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK

Az informatika fejlődéstörténete

TARTALMAK

Információs korszakok a történelemben.
A számítástechnika története.
Az internet és az IKT forradalma.
Fejlődési trendek, a robotok.

Az információs társadalomról	Az IKT veszélyei a személyiségre, illetve az egészségre. Az információs vagy tudástársadalom fő jellemzői. A gazdaság, a környezet, a kultúra és a személyiség az információs társadalomban. A környezetvédelem lehetőségei. Az élethosszig tartó tanulás. Az információ (adat, tudás, felfedezés, szabadság, találmány, szerzői mű ...) mint termék, szolgáltatás és .
Etika és jog	A szoftverek csoportosítása a felhasználói jog szerint. A szellemi termékek védelme, felhasználása és a szerzői jog. Alapvető viselkedési, publikálási szabályok. A szabad felhasználás köre.
Adatvédelem. Az információ megbízhatósága.	Adataink védelme. Az adatok hitelessége. Az információ és a tudás megbízhatósága. Az internetes források megbízhatósága.
Algoritmizálás, adatmodellezés	Algoritmusok a gyakorlatban. Algoritmusok leírása általános eszközökkel. Programozási nyelvek és a programok. Egy fejlesztő rendszer használata. Elemi adattípusok. Konstansok és változók. Adatok bevitele, tárolása és megjelenítése, közlése. Képletek és függvények használata. Feltételes elágazások. Ciklusok típusai. Összetett adattípusok, tömbök. Típusalgoritmusok. Rekurzió. A programkészítés lépései. Problémák megoldása számítógépes modellekkel.
Folyamatok és rendszerek modellezése	Problémák megoldása számítógépes modellekkel.
Problémamegoldás	Informatikai eszközök és módszerek kiválasztása és komplex alkalmazása. Tantárgyi és iskolai problémák, feladatok megoldása. Számítógéppel irányított és/vagy intelligens rendszerek.
Könyvtári informatika	Az iskolai könyvtár információs rendszere. Elektronikus könyvtár, internetes adatbázisok használata.
Médiainformatika	Digitális könyvtári médiumok. Katalógusok és tájékoztató eszközök. Forrás- és információkeresés. Az információkeresés stratégiája, műveletei és algoritmusai. Forrásfelhasználás.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló legyen képes számítógépes modellel dolgozni, az eredményeket értelmezni. A tanuló ismerje az információs társadalom legfontosabb jellemzőit. Tudja, hogy a szellemi termékeket a jog védi. Tudja, hogy a szoftvereket csak a licencben meghatározott feltételekkel szabad használni (a copyleft kivételével). Legyen tudatában az adatvédelem fontosságának.

A tanuló tudjon jegyzéket készíteni a megtalált forrásokról. Ismerje és kövesse a forrásfelhasználás szabályait és etikai normáit. Tudjon tájékozódni a közhasznú információs forrásokról. Legyen képes a problémahelyzetnek megfelelő tájékoztató eszközök kiválasztására és használatára.

Informatika emelt (9-13.)

Óraszám:

9-13. évfolyamokon heti 6-3-2,5-2-2,5 óra, az 5 évfolyamon összesen 579,5 óra:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	13.
Heti óraszám:	6	3	2.5	2	2.5
Az informatikai eszközök használata	20				
Az onnerációs rendszer és környezete Infokommunikáció	20				
Az információ és a kód Kommunikáció az interneten	20	10		7	
Tranzakciók az interneten Publikáció az interneten		5	5		
Infotechnológia Algoritmizálás, adatmodellezés	140			20	
Folyamatok és rendszerek modellezése Problémamegoldás	22			5 20	80
Informatika-alkalmazói ismeretek Képszerkesztés és grafika		15			
Szövegszerkesztés Multimédiás elemek szerkesztése		30 25			
Weblapok szerkesztése Prezentációkészítés		20	20		
Táblázatkezelés Adatbázis-kezelés			32.5 30		

Információs társadalom					
Az informatika fejlődéstörténete				6	
Az információs társadalomról				4	
Etika és jog				4	
Adatvédelem. Az információ megbízhatósága.				4	
Könyvtári informatika. Médiainformatika		6	5	4	
Évfolyamonkénti óraszám:	222	111	92,5	74	80
Összesen:	579,5				

Célok és feladatok:

Az ember alapvető érdeke, hogy időben hozzájusson a munkájához és életének alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljának megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Az iskola feladata felkészíteni a tanulókat a megfelelő információszerzési, feldolgozási, tárolási és átadási technikákra, valamint megismertetni velük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Ennek leghatékonyabb módját a több évig tanult informatika tantárgy, és az iskolai élet egészét átható informatikai nevelés biztosíthatja. Az emelt szintű órakeretben folyó informatika oktatás célja továbbá, hogy a tananyag és az informatikai szemlélet elsajátításával az informatikát ne csupán alkalmazni és felhasználni tudják a tanulók, hanem képesek legyenek az informatikai rendszerek összefüggésének felismerésére és alkalmazására, létrehozására, konfigurálására és működtetésére, felkészüljenek az informatikai jellegű felsőfokú tanulmányokra.

Az informatikai nevelésnek, – amely nem egyedül az informatika tantárgy feladata – meg kell mutatnia, hogy a jól ismert *természeti, társadalmi és mesterséges* (technikai) *környezetben* (és mellett) létezik a jelek, jelrendszerek, kódok világa, amely mindazt az adatot, információt és tudást hordozza, amellyel az emberiség a valóságos és a képzelte környezeteket (világokat) praktikus, tudományos, művészi vagy más szempontból megjeleníti. A jelek világa, a társadalmi élet minden területét átható *virtuális környezetet* alkot, amely különösen szemléletesen nyilvánul meg a médiában (nyomtatott információ, film, videó, televízió) és az interaktív digitális médiában (multimédia számítógép, hypermédia számítógépes hálózat). Alapvető célunk annak megmutatása, hogy az anyag-energia-információ-rendszer alapkategória négyes összefüggései egymástól elválaszthatatlanok; az egységes világ megismerése, jelenségeinek vizsgálata diszciplináris és részleges, s mindezek leírásához, megértéséhez az információ, az informatika nélkülözhetetlen, az analízis és szintézis és más gondolati műveletek hordozója; hogy mindezekben belül az információs és kommunikációs technológiák gyors fejlődése miként alakítja át a társadalmat, s hogy mit jelent és hogyan változik az *információs társadalom*; hogyan befolyásolják (irányítják) életünket az informatika lehetőségei.

A *tantárgy célja* felkelteni és folyamatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek együttesen segítik a tanulók informatikai szemléletének kialakítását. Biztosítani kell azoknak az informatikai alapoknak az elsajátítását, amelyekre építve a gyorsan változó technikai, műszaki megoldások és az alkalmazói, felhasználói környezet változásai követhetők, elsajátíthatók. Alkalmassá kell tenni a tanulókat a

számítástechnika eszközrendszer alkotó módon való használatára, az informatikai szakterületeken való eligazodásra, az önképzés fokozott igényére, a fejlődés követésére. Az emelt szintű oktatásban az alkalmazói, felhasználói ismeretek mellett elengedhetetlen az alapvető szakmai ismeretek megfelelő szintű, széleskörű elsajátítása, felkészítés az ilyen irányú felsőfokú tanulmányokra.

Az emelt szintű informatikai nevelés célja a logikus gondolkodás, a problémamegoldás készségének általános fejlesztése mellett az informatikai szemlélet-, gondolkodásmód és munkamódszer kialakítása, elsajátítása, az igényességre, a pontosságra való törekvés alapvető követelményének kielégítése. Praktikus alkalmazói és szakmai tudás, készség és képesség fejlesztésével, korszerű (számítógépes) informatikai eszközök alkalmazásával felkészítés, felkészülés az informatika alkalmazásaira, a szakmai munkára, a mindennapi és a szakmai életben várható széleskörű alkalmazásokra. Célja olyan attitűd kialakítása, amely motiválttá és alkalmassá teszi az egyént az önálló számítógépes problémamegoldásra, az információs társadalom alakítására.

Ezen a gyorsan változó, fejlődő területen különösen fontos, hogy a tanulóknak kialakuljon informatikai ismereteik folyamatos megújításának az igénye.

Az eszközök közül sokoldalúságával kiemelkedik a számítógép, amely újszerű probléma-megoldási lehetőségeket biztosít, hálózatba kapcsolva pedig újfajta kommunikációs lehetőségeket nyújt, (például web, csevegés, e-mail, levelezési listák, gopher, telnet, FTP).

Az informatika emeltszintű oktatásának fő célkitűzései a következők:

- *korszerű alkalmazói készség kialakítása:* a tanulók képesek legyenek arra, hogy a számítógépeket és az informatikai eszközöket célszerűen használják;
- *az algoritmikus gondolkodás fejlesztése:* a tanulók önálló, rendszerezett, logikus gondolkodásának fejlesztése; a logikus gondolkodás lényeges a problémamegoldásban, és az algoritmusok elkészítésében, kódolásában;
- *önálló munkára nevelés és tehetség gondozás:* a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára, a lemaradókkal és a tehetségekkel való különleges foglalkozásra. ;
- *együttműködésre nevelés, csoportmunka:* a nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, a feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást, tervszerű, összehangolt munkát;
- *alkotó munkára nevelés:* akár programot írunk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot vagy adatbázist készítünk, a végeredmény egy új termék, egy új mű lesz;
- *az informatika társadalomban játszott szerepének felismertetése:* az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat s azok mozgatóit;
- *az informatikai ismeretek rendszeres alkalmazása:* az iskolai élet eseményeihez vagy a tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldására a tanulók használnak informatikai eszközöket (dolgozat, esszé, előadás,

bemutatás, tantárgyi feladatmegoldás, bibliográfia-készítés, szervezés, tanulás);

- *az esztétikai készség fejlesztése*: igény és készség a számítógépes produktum esztétikus formájának kialakítására;
- *az informatika etikai és jogi szabályainak megismertetése*: tudatosítani kell a tanulóknak az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai és jogi szabályait.
- *felkészítés az információs társadalom kihívásainak fogadására*: az információszerzés bővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére;
- *az informatikai rendszerekre alapozott önművelés képességének kialakítása*: a különböző információs rendszerek lehetőségeinek felhasználása;
- *az információs forrásokat komplex és alkotó módon alkalmazó tanulási technikák és módszerek kifejlesztése*;
- az iskolai és más típusú információforrások, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek elsajátításával tudatos, *biztos használói magatartás kialakítása*;
- *az informatikai tudás eszközjellegű beépítése* a tanulók tantárgyi képzéséhez, iskolai fejlődéséhez és a mindennapi problémák megoldásához szükséges *információszerzésbe és -feldolgozásba*;
- *a forrásfelhasználás etikai szabályainak elsajátítása* és a normakövetés követelményének elfogadtatása;
- a különböző *társadalmi elvárásokat és feladatokat felismerni*, azokat szükség szerint változtatni, és bennük hasznosan tevékenykedni tudó személyek nevelése.

Ez a tanterv nagyobb esélyt biztosít a szakmai irányú továbbtanuláshoz, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális szint a NAT célkitűzéseinek és követelményének felel meg:

„Az *információs társadalom* létrejöttét a mindent átható számítástechnika, a telekommunikáció fejlődése és az internet tették lehetővé. Az exponenciálisan növekvő számítási kapacitás egyre összetettebb problémák megoldását (gépesítését) eredményezi. Az adat és az információ termelése, feldolgozása, forgalmazása és fogyasztása alapvető termelési móddá válik, az információs szektor egyre több munkaerőt és számítógépet alkalmaz. Folyamatosan nő az információs termékek és szolgáltatások gazdasága, az *információ áruvá válik*. A társadalom minden szférájában döntő tényező a hálózatba szerveződés. Kialakul a globális hálózati gazdaság.

Napjainkban *a tudás reformációja is zajlik*, az egyén és a tudás viszonya megváltozik. A webhelyek összességén lényegében az egész emberi kultúra, a társadalom minden szférája reprezentálódik. Az internet nyújtotta lehetőségeket felhasználva az egyén és az információ (az egyén és a tudás) közvetlenebb kapcsolatba kerül. A kommunikáció sebessége radikálisan felgyorsul. *Megváltozik az*

egyén magatartása is, kritikus és értő módon kell közölnie, fogadnia és kezelnie az információt.

Az információs és kommunikációs kultúrát minden tanuló számára hozzáférhetővé kell tenni. Az informatikai nevelésnek meg kell mutatnia, hogy a *természetes és a technikai környezet* mellett létezik a jelek, kódok, szoftverek *virtuális környezete* is (program, szöveg, kép, mozgókép, hang ...), amely az emberiség praktikus, tudományos, művészi és sok másféle információit "hordozza" és megjeleníti. Az informatikaoktatás célja, hogy a tanuló mozogjon otthonosan ebben a virtuális környezetben. Képes legyen a különféle alkalmazások kezelésének elsajátítására, együttműködésre és a problémák, feladatok megoldására IKT eszközökkel. Az informatikai nevelés célja annak megmutatása, hogy az IKT gyors fejlődése a társadalmat átalakítja, amelyben élni és dolgozni kell. Törekedni kell az érdeklődés felkeltésére a kreativitás és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére, hogy az informatika iránt különösen fogékony fiatalok - megfelelő továbbtanulás után - később az információs gazdaságban, mint alkotó munkaerő dolgozhassanak.

Az ipari társadalom kialakulásával *az iskola átalakult*, a mai iskolának is meg kell változnia az információs társadalom igényeinek megfelelően. Az iskolarendszer feladata a tanulók felkészítése az információs társadalom viszonyaira. Nevelni kell a tanulókat az információs termékek és szolgáltatások kritikus, etikus és értő befogadására (fogyasztására), hogy az IKT használatával tudjanak tanulni, alkotni, dolgozni, művelődni, kapcsolatot, közösséget teremteni és szórakozni.

Megváltozik *a pedagógus szerepe* is: előtérbe kerül az információk közötti eligazodást segítő, tanácsadó szerepe, az ismeretek birtokosából és átadójából *a tudás navigátorává és a kompetenciák fejlesztőjévé kell válnia*. Az informatikai eszközök lehetőséget teremtenek az egyéni ütemű tanulásra is, a tehetségekkel és a lemaradókval való speciális foglalkozásra.

Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy és az iskolai élet egészében jelen lévő informatikai nevelés biztosíthatja.

Az informatikaoktatás célrendszere összhangban van a *Nemzeti alaptantervben* is megjelenő *kulcskompetenciákkal*. Ezeket a célokat és feladatokat differenciáltan és *az életkori sajátosságoknak megfelelően* kell értelmezni.

Fejleszteni kell a tanulók *digitális kompetenciáját*. A társadalom információs technológiáinak magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: az információ felismerése, keresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje, továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten.

A digitális kompetencia magában foglalja az információs technológiák lehetőségeinek értését és használatukhoz szükséges képességet, készséget a szövegszerkesztés, táblázatkezelés, képszerkesztés, prezentáció, adatbázisok, adattárolás, Internet-szolgáltatások, elektronikus kommunikáció terén, a személyes és társadalmi életben a tanulásban, a munkában, a kutatásban és a szabadidőben. Az

egyénnek ismernie kell az információ hitelességével, megbízhatóságával és kritikus értékelésével kapcsolatos kérdéseket, az etikai és jogi vonatkozások alapjait.

A digitális kommunikáció az *anyanyelvi és idegen nyelvi* (szóban és írásban történő) kommunikáció kiterjesztésének tekinthető, - gyakran „digitális írástudásnak” is nevezik – amennyiben magában foglalja a multimédiás, hipermédiás kommunikációt és azt az „alkalmazói vizuális-manuális nyelvtudást”, amellyel a számítógéppel kommunikálunk. Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaelemeit ki kell egészíteni a digitális médiumok rutinos használatának kompetenciáival: adatok, szövegek, táblázatok, diagramok, hangok és mozgóképek szerkesztése, értelmezése, prezentálása, különféle alkalmazásokban és az interneten.

A számítógépeket eredetileg nagy mennyiségű matematikai számítás gyors elvégzésére fejlesztették ki, ezért nem meglepő a matematikai és az informatikai kompetenciák rokonsága. Az informatikában fontos szerepet kap a *matematikai kompetencia fejlesztése*, azaz a matematikai gondolkodás és problémamegoldás fejlesztése, az algoritmusok alkalmazásának képessége, mindennapi problémák megoldása és a világ rendszereinek, folyamatainak informatikai (számítástechnikai) modellezése során. Mindezekben túlmenően a tevékenység-algoritmusok nagy szerepet játszanak a számítógépes kommunikációban, az alkalmazások és az információk kezelésében is.

A *természettudományos kompetencia* készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázzuk és előre jelezzük a természeti folyamatokat, illetve a rendszerek mozgását, tulajdonságait. A matematika köztudottan a természeteleírás, különösen a fizikai leírás átütő erejű eszköze, nyelve. A természeti rendszerekre vonatkozó számítások azonban gyakran nagy nehézségekbe ütköznek, továbbá jelentős probléma bizonyos mérések során nyert nagy mennyiségű adat informatikai kezelése, feldolgozása is. A korszerű számítógépek és modellek alkalmazásával azonban korábban elképzelhetetlen mennyiségű számítást lehet rövid idő alatt elvégezni. Ezzel a természettudományos és műszaki modellezés - praktikus szempontból - magasabb szintre lépett. Az informatikai-számítástechnikai kompetencia itt kapcsolódik szorosan a matematikai és a természettudományos kompetenciához. A természettudományos és műszaki-technikai kompetencia magában foglalja a kételkedő, kritikus és kíváncsi attitűdöt, a megismerés és konstruálás iránti vágyat, valamint a biztonsággal és fenntarthatósággal kapcsolatos etikai kérdések iránti érdeklődést is. Ezen a ponton szintén kapcsolódik az informatikához.

A *hatékony és önálló tanulást* nagymértékben segítheti az informatika azzal, hogy új eszközöket ad a kezünkbe: általános és speciális alkalmazások, elektronikus tananyagok, e-könyvek, internetes adatbázisok, multimédia oktatóprogramok, valamint elektronikus oktatástechnikai eszközök (projektor, interaktív tábla ...). A hatékony és önálló tanulás fel is tételezi, hogy rendelkezünk megfelelő digitális kompetenciával, ismerjük és tudjuk használni a fenti eszközöket. Az informatikai eszközök segítik a motiváció és az összpontosított figyelem folyamatos fenntartását, ezért is alkalmasak a legtöbb tantárgy tanulására.

Az informatikai eszközök, a médiainformatika és az infokommunikáció lehetőségei új tanulási technikákat kínálnak minden tantárgyban a tanórákon és az órán kívüli felkészülésben. Az informatika tantárgy egyik célja, hogy a fenti eszközöket és módszereket megismertesse a tanulókkal.

Az informatika gyakorlatorientált tantárgy, ami nem csak azt jelenti, hogy jelentős a számítógépes gyakorlati tevékenység, hanem azt is, hogy a feladatok zöme a hétköznapi élettel, a közösségi, iskolai és családi életvitellel, a munkával, alkotással és tanulással kapcsolatos. Mindez kitűnő lehetőséget teremt *a szociális és állampolgári kompetenciák* fejlesztésére. Az IKT eszközök gyakori használata megköveteli, hogy az egyén rendelkezzen a biológiai és mentális egészség megőrzésének képességével, ugyanis a túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító és függőséget okozhat. Az internet soha nem látott mértékben lehetővé teszi más társadalmak és kultúrák megismerését és elismerését, ezzel hozzájárul az állampolgári kompetencia fejlesztéséhez. Az információ nyilvánossá válása lehetőséget ad a demokrácia erősítésére.

Az informatikaoktatás hozzájárul az állampolgári kompetencia fejlesztéséhez, amennyiben külön foglalkozik az informatika kultúrtörténetével és az információs társadalommal, kiemelve az informatika jogi és etikai vonatkozásait. Az informatikai kompetenciák szükségesek a munka világának szinte minden információkezelést és szellemi tevékenységet igénylő területén.

Az informatikaoktatás elősegíti a *kezdeményezőképeség* és a *vállalkozói kompetencia* tudatos fejlesztését is. A gyakorlati feladatok megoldása során olyan készségeket és képességeket fejleszt, mint a tervezés, szervezés, irányítás, elemzés, kommunikálás, a tapasztalatok értékelése, egyénileg és csapatban történő munkavégzés. Az informatikaoktatás tág lehetőségeket teremt az innovatív és kreatív problémamegoldásra.

Az információs termékek alkotása, tervezése és gyártása során fontos szempont a mű, illetve a dokumentum esztétikai megjelenése és kifejezőképesége. (Gondoljunk a könyvkiadásra, a multimédiára vagy a webhelyekre.) Rohamosan fejlődik a digitális vagy digitalizált műalkotások, illetve művészetek száma is. Az informatikaoktatás az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség* kompetenciafejlesztésének egyik korszerű eszköze.

Az iskolai számítógépes hálózat, az internet és a könyvtár forrásközpontként történő felhasználásával fejleszteni kell az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket és tanulási technikákat. A könyvtári informatikának fel kell készítenie a tanulókat az információk elérésére, kritikus kiválasztására, feldolgozására és közlésére. Cél az iskolai és más típusú könyvtárakban a könyvtári eszközökkel végzett tevékenységek gyakoroltatása, tudatos és biztos használói magatartás kialakítása is. Mindehhez azonban nem elég az informatika tantárgy. A tanulóknak ismerniük és használniuk kell az informatikai eszközöket a különböző órákon és a felkészülésük során is.

A Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Egyes kulcskompetenciák meghatározó szerepe különösen megfigyelhető az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés, a gazdasági nevelés, a környezettudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, a felkészülés a felnőtt lét szerepeire, kiemelt fejlesztési feladataiban. Az informatikaoktatás és nevelés részben az ismeretek szintjén, nagyrészt azonban a feladatmegoldások, problémamegoldások, alkalmazások szintjén építi be a kiemelt fejlesztési feladatokat napi gyakorlatába.

Az informatikaoktatásban a *differentiálás* azt a célt szolgálja, hogy a tanulók érdeklődésüknek megfelelően, minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket. Ennek érdekében olyan differentiálást kell alkalmazni, amely optimálisan alkalmazkodik az egyének tudásához, kompetenciáihoz, olyan szervezési, irányítási és értékelési módokat kell alkalmazni, amelyek előmozdítják a tanulás belső motivációinak kialakulását és fejlesztését. Az egyéni és a kooperatív tanulási technikák, valamint az IKT alkalmazása erre különösen tág teret nyújt az informatikában.

A tantárgy célja hogy megismertesse az informatika eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását, tudásuknak, digitális kompetenciájuk fejlesztését, alkalmazását más tantárgyakban, későbbi tanulmányaikban, a mindennapi életben, a szórakozásban és a munkában. Fontos, hogy a tanulónak sikerélményük legyen az informatikaórákon, és megfelelő motiváltsággal törekedjenek ismereteik folyamatos megújítására. Cél olyan attitűd kialakítása, hogy az egyén érezze, képes tevékenyen bekapcsolódni az egész világra kiterjedő információs társadalomba.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes és az oktatásban előforduló más intelligens informatikai eszközökkel végzendő munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait, felhasználói szinten tudja kezelni a számítógépet és perifériáit. Legyen képes a számítógéppel és más intelligens informatikai eszközökkel való kommunikációra (interaktív kapcsolat tartására). Tudja alkalmazni az operációs rendszer és a segédprogramok szolgáltatásait. Tartsa be a program- és adatvédelem szabályait. Szerezzen jártasságot az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Ismerje a használt informatikai eszközök működési elveit.

Legyen képes a különböző formákban megjelenő adatokat felismerni; tudjon adatot különféle formákban megjeleníteni, szemléltetni, vizsgálni. Ismerje az alapvető dokumentumformákat, ezeket legyen képes megvalósítani, legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére. Tudjon kezelni és szerkeszteni multimédiás dokumentumokat. Szerezzen tapasztalatokat az adatok különféle formáinak (szöveges, hangzó, képi) együttes kezelésében, tudjon adatokat megkeresni, elérni adatbázisból, számítógépes hálózathoz. Tudjon oktatóprogramokat használni.

Legyen képes egy probléma megoldásához kiválasztani az általa ismert eszközök, programok, alkalmazások és módszerek közül a megfelelőt. Legyen tudomása az intelligens eszközökről és növekvő jelentőségükről.

Legyen képes különféle formákban megfogalmazni a környezetében, az iskolában előforduló tevékenységek algoritmizálható részeit. Helyesen használja a logika bizonyos elemeit (és, vagy, nem, ha ... akkor ...). A problémamegoldás során ismerje fel az adatok közötti összefüggéseket. Ismerje fel az adatok és az eredmények kapcsolatát. Egyszerű feladat megoldásához legyen képes algoritmust készíteni, és az algoritmust megvalósítani számítógépen (a használt fejlesztő rendszerrel). Legyen képes értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat.

Kísérletezzon egyszerű folyamatok számítógépes modelljeivel, figyelje meg a paraméterek módosításának hatását.

A tanuló ismerje a közvetett (technikai) kommunikáció modelljét és néhány eszközét. Legyen jártas a hálózat alapszolgáltatásainak önálló használatában. Tudjon adatokat megkeresni, letölteni és elhelyezni az interneten. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén: csoportos kommunikációs formák, elektronikus levelezés. Tudja használni a mobilkommunikáció lehetőségeit.

Legyen tájékozott a média (internet, televízió, rádió) szerepéről. Ismerje a hagyományos médiumok elektronikus megfelelőit (például elektronikus könyv, folyóirat, zene). Ismerje és használja az internetes portálokat, digitális fényképezést, a multimédiát. Ismerkedjen az új médiumokkal (virtuális valóság, interaktív média). Tudjon használni médiainformatikai eszközöket a tanulási folyamatban és a szabadidős tevékenységben.

A tanuló ismerkedjen meg a számítástechnika történetével, a mai informatika alkalmazásaival és fejlődési irányjaival. Ismerje meg és értékelje a magyar tudósok szerepét, tevékenységét a világ informatikai kultúrájának fejlődésében.

Tanulmányozza az informatika társadalmi szerepét, az információs társadalom főbb jellemzőit, az újonnan felmerülő pszichológiai és szociális kérdéseket. Ismerje a programok és adatok használatának jogi és etikai alapjait (szerzői jog, személyes adatok, hitelesség). Legyen tudatában a túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító és a személyiségre káros hatásainak (pl. játék-függőség, gerinc vagy a szem károsodása). Legyen tájékozott az e-kereskedelemről. Tudjon terméket és szolgáltatást interneten rendelni, illetve vásárolni.

A tanuló rendszeresen használja az iskolai könyvtárat, mint információs-tanulási forrásközpontot, vegye igénybe szolgáltatásait. Alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait, informatikai eszköztudását, és a megfelelő viselkedés normáit. Ismeretei bővítéséhez, tanulási feladataihoz szerezzen jártasságot a könyv- és médiatár, az internet és az elektronikus könyvtár használatában. Feladatai megoldásához rendszeresen használja a folyóiratokat, lexikonokat, szótárakat, kézikönyveket, az ismeretterjesztő irodalmat, a különböző médiumokat, valamint az interaktív multimédiát. A dokumentumtípusok ismeretében legyen képes azok önálló használatára. Ismerje a könyvtártípusokat, a kézikönyvtár informálódásban betöltött

szerepét. Tudjon különböző szempontok szerint dokumentumokat keresni nyilvántartásokban, a könyvtár adatbázisaiban, katalógusaiban. Tudjon forrást és információt keresni a tájékoztató eszköznek megfelelő keresési módszerek alkalmazásával. Tudjon a dokumentumokból idézni, és a forrásokra szabályosan, etikusan hivatkozni. Tudjon feladata megoldásáról beszámolni a különböző forrásokból szerzett információk elemzése és feldolgozása alapján.”

Informatika emelt (9.)

Fejlesztési feladatok

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGEK

Az informatikai eszközök használata:

Hardver- és szoftverkörnyezet	Ergonómiailag megfelelő számítógépes munkakörnyezet. A Neumann-elvű és más számítógépek felépítése. A számítógép és különféle perifériái. Informatikai eszközök kezelése. Egyes informatikai eszközök működésének fizikai, elektronikai alapjai.	A számítógépterem rendjének, a gépek balesetmentes használatának megismerése. A perifériák helyes használata. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. Az informatikai környezet tudatos alakítása. Az eszközök működési elvének megértése. Például gyűjtsünk információkat korszerű IKT eszközökről kiscsoportokban.
Az operációs rendszer és környezete	Az operációs rendszer és a segédprogramok kezelése, szolgáltatásai. A hálózatok felépítése. A helyi számítógépes hálózat kezelése és szolgáltatásai. Adatbiztonság és a kártékony programok. Szervizműveletek.	Be- és kilépés az iskolai hálózatba. A helyi rendszer, illetve a számítógépes hálózat szolgáltatásainak használata. Szoftverek, adatok etikus használata. Például rendezzünk „vadászatot” kártékony programok és kéretlen levelek ellen. Rendezzünk „nagytakarítást”: törlés, tömörítés, biztonsági másolat, töredezettség-mentesítés ... Problémamegoldáshoz a hardver- és a szoftvereszköz

Infokommunikáció

Az információ és a kód

A jelek sokfélesége.
Az információ és az adat fogalma.
Titkosítás és a kód. Kettes számrendszer. Számok és karakterek kódolása. Kép- és hangkódolás. Logikai műveletek.
Információátvitel (telefon).

Az analóg és a digitális jel különbözőségének és átalakíthatóságának megértése.
Az információ, az adat, az adatmennyiség foglmainak helyes használata.
Például keressünk, gyűjtsünk szép vagy egzotikus jeleket. Keressünk titkosításokat. Titkosítások készítése, megfejtése, kódolás. Számok átváltása a kettes, tízes és tizenhatos számrendszerek között. Kalkulátor használata átváltásra. Karakterek kódolása.
Logikai műveletek végzése. Logikai feladatok megoldása. Például oldjunk meg érdekes rejtvényeket.
A mobiltelefon korszerű szolgáltatásainak használata.

Infotechnológia

Algoritmizálás, adatmodellezés

Algoritmusok a gyakorlatban.
Algoritmusok leírása általános eszközökkel.
Programozási nyelvek és a programok.
Egy fejlesztő rendszer használata.
Elemi adattípusok.
Konstansok és változók.
Adatok bevitele, tárolása és megjelenítése, közlése.
Képletek és függvények használata.
Feltételes elágazások.
Ciklusok típusai.
Összetett adattípusok,

Hétköznapi tevékenységsorok, algoritmusok leírása. Adott feladat megoldásához algoritmus tervezése. A szükséges adatok és eredmények megtervezése. Elemi és összetett adatok, képletek és függvények használata.
Elágazások és ciklusok alkalmazása.
Fejlesztő rendszer használata. A kész program tesztelése és alkalmazása.
Típusalgoritmusok alkalmazása életszerű,

	tömbök. Típusalgoritmusok. Rekurzió. A programkészítés lépései. Problémák megoldása számítógépes modellekkel.	gyakorlati feladatok megoldása során. (Összegzés, keresés, megszámlálás, rendezés.) Egyszerű modellek megismerése, „kísérletezés” a modellekkel. Például oldjunk meg, algoritmizáljunk matematikai feladatokat, modellezzünk egyszerű fizikai rendszereket. Robotok és/vagy virtuális eszközök szabályozása, tanítása, irányítása.
Problémamegoldás	Számítógéppel irányított és/vagy intelligens rendszerek.	

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló tudjon alapvető könyvtár- és állományműveleteket végezni a számítógépen. Ismerje a számítógép gyakori perifériáinak funkcióit, tudja használni azokat. Ismerje az adat, információ és kód fogalmát. Képes legyen egyszerű logikai feladatokat megoldani. Tudjon értelmezni alapvető algoritmusokat. Képes legyen egyszerű elágazást és ciklust tartalmazó algoritmust leírni és értelmezni. Képes legyen egyszerű feladat megoldásához algoritmust tervezni, leírni, kódolni, számítógépen futtatni és az eredményt értelmezni.

Informatika emelt (10.)

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGEK
Infokommunikáció		
Kommunikáció az interneten	Az elektronikus levelezés fejlett szolgáltatásai. Levelezőlisták. Közhasznú adatbázisok az interneten. Hasznos webhelyek. Céltudatos információkeresés az interneten, részletes keresés logikai kapcsolatokkal, kereső kifejezések, szűrők.	Levelező program speciális beállításainak alkalmazása. Levelezőlisták használata. Keresés az adatbázisokban. Böngészés és összetett keresés az interneten. Képek és multimédiás anyagok keresése és felhasználása. Térképek használata a világhálón.

	Térképek az interneten. Multimédiás anyagok keresése és alkalmazása. Csoportos kommunikációs formák az interneten (fórum, csevegés, telefonálás...).	Fórumok használata. Csevegés, telefonálás az interneten.
Tranzakciók az interneten	Vásárlás, rendelés, ügyintézés az interneten és/vagy mobilon, telefonon. Banki ügyintézés. Hivatalos ügyek intézése (önkormányzati ...).	Termékek és szolgáltatások rendelése és vásárlása. E-kereskedelemben történő vásárlás. Tudatos vásárlóvá nevelés.
Médiainformatika		
	Digitális média(eszközök) az interneten. E-könyvek, portálok. Virtuális valóság alkalmazások.	Elektronikus könyv kezelése, olvasása. Internetes portálok látogatása: tévé, rádió, újság. Virtuális valóság megtekintése, és lehetőség szerint alkalmazása.

Informatika-alkalmazói ismeretek

Képszerkesztés és grafika	Képszerkesztők fontosabb szolgáltatásai. A digitális színes képek felépítése és formátumai, típusai. A rajzolás eszközei. Képek vágása és retusálása. Fények és színek módosítása. Rétegek használata. Transzformálás. Feliratok. Képek nyomtatása.	Rajzoló és képszerkesztő alkalmazások használata. Konvertálás a különböző képformátumok között. A megfelelő rajzeszköz kiválasztása. A rajzeszközök és a színek kezelése. Rajzok, ábrák készítése. Digitális fényképek alakítása retusálása, nyomtatása. Rajzos-szöveges dokumentumok tervezése, az elkészítés szokásos menete. Például képgaléria készítése iskolai eseményekről, rendezvényekről vagy szép épületekről vagy híres és elismert emberekről.
Szövegszerkesztés	Egy szövegszerkesztő szolgáltatásai. Szövegbevitel, javítás,	Szövegbevitel, gépelés, javítás, korrektúra. Kész dokumentum mentése,

módosítás. Mentés és nyomtatás. Dokumentumok formátumai.	nyomtatása. Konvertálás formátumok között. A szöveg karakter szintű formázása.
Karakterformázás.	Bekezdések formázása, igazítása, behúzása, listák.
Bekezdésformázás, oldalformázás. Képek, objektumok beillesztése és formázásuk.	Esztétikus oldalak készítése. Képek beillesztése, másolása, formázása.
Tabulátorok, hasábok.	Tabulátorok alkalmazása a dokumentumban.
Táblázatok formázása.	Többhasábos szöveg készítése.
Stílusok, sablonok használata. Körlevél.	Táblázatok bevitele, formázása.
Dokumentumtípusok.	Bekezdésstílus készítése.
	Körlevél szerkesztése.
	Meghívó, levél, kérvény, meghatalmazás, szerződés, névjegy készítése.
	Összetett dokumentumok alkotása leírás és minta után vagy szabadon.
	Például készítsük el kiscsoportban egy osztálykirándulás szépen formázott beszámolóját. A látott nevezetességeket bemutató, az átélt eseményeket leíró formázott szövegeket, képeket és rajzokat.

Prezentációkészítés	Prezentációs dokumentumok felépítése, sablonok. Szövegbevitel. Képek, mozgóképek. Rajzok. Animációk. Táblázatok, diagramok. Vetítés, interaktivitás.	Esztétikus, dinamikus és interaktív bemutató tervezése a tartalom, forma és működés szempontjából. Bemutatók, elektronikus faliújságok létrehozása. Bemutatók szerkesztése. Bemutatók vetítése és kiselőadások megtartása. Például készítsünk reklámot, kirakati bemutatót egy vagy több termék részletes bemutatásához. Készítsünk interaktív bemutatót egy utazásról.

**Multimédiás
elemek
szerkesztése**

A multimédia elemei:
szöveg, rajz, fénykép,
videó, hang, animáció.

Multimédia dokumentumok
készítése, szerkesztése.
Hanganyagok és
mozgóképek lejátszása
multimédia számítógéppel.
Például szerkesszük a
kiránduláson felvett videókat
és mutassuk be az
osztálynak.

Továbbhaladás feltételei:

Használja a leggyakoribb helyi és távhálózati kommunikációs lehetőségeket: e-mail, böngészés, keresés. Tudjon adatbázisban keresni az interneten. Ismerjen szövegszerkesztőt, rajzoló-képszerkesztő alkalmazást. Használjon és ismerjen különféle formátumú dokumentumokat. Önállóan tudjon minta és leírás alapján szöveges dokumentumot szerkeszteni. Tudjon rajzolni, képet módosítani, dokumentumban felhasználni. Tudjon multimédia hanganyagot, mozgóképet lejátszani. Tudjon néhány diából álló esztétikus és tartalmas bemutatót készíteni és levetíteni.

Informatika emelt (11.)

Fejlesztési feladatok:**TÉMAKÖRÖK TARTALMAK****BELÉPŐ
TEVÉKENYSÉGEK****Informatika-alkalmazói ismeretek:****Weblapok
szerkesztése**

A web mint hipermédia
rendszer. Egy
weblapszerkesztő
szolgáltatásai. Célszerű és
esztétikus webhelyek (web-
design). Weblapok
tulajdonságai.
Szövegformázás. Képek
tulajdonságai és formázásuk.
Abszolút és relatív
hivatkozások létrehozása.
Táblázatok tulajdonságai.
Táblázatok készítése,

Hipertext dokumentumok
létrehozása és használata.
Szöveget, képet tartalmazó
esztétikus weblapok készítése,
formázása.
Hivatkozások rendszerének
létrehozása.
Táblázatok készítése
weblapon.
Rétegek létrehozása.
Dinamikus objektumok
elhelyezése a weboldalon
(animációk, hangok,

formázása. Rétegek tulajdonságai és szerkesztése. Adatbevitel. Dinamikus információk.

mozgóképek).
Például készítsünk saját vagy osztály honlapot. Készítsünk honlapot egy tetszőleges (képzeltbeli) vállalkozásnak, alapítványnak, intézménynek ...

Infokommunikáció

Publikáció az interneten

Adatok, dokumentumok elhelyezése megfelelő formátumban az interneten. Platformfüggetlen formátumok.

Weboldalak, kisebb webhelyek publikálása az interneten, webfejlesztő vagy ftp program alkalmazásával. Publikáljuk a honlapunkat.

Informatika-alkalmazói ismeretek

Táblázatkezelés

A táblázatkezelők szolgáltatásai.
A táblázatok felépítése, alapfogalmak.
Adattípusok és formátumok.
Hivatkozások, műveletek, képletek.
Képletek és adatok másolása. Hivatkozás más munkalapra. Rendezés.
Táblázatformázás.
Különböző függvények használata.
Diagramkészítés, grafikonkészítés.
Logikai műveletek és függvények.
Keresőfüggvények.

Táblázatkezelővel megoldható feladatok áttekintése. Adatok csoportosítása, értelmezése. A feladatmegoldáshoz szükséges táblázatok, adattípusok tervezése. Adatok bevitel a táblázatba. Műveletek, képletek, függvények alkalmazása. Táblázatok formázása, diagramok készítése. Tantárgyi feladatok megoldása.
Például oldjunk meg fizika feladatokat, modellezzünk fizikai rendszereket táblázatkezelővel. Végezzünk gazdaságossági számításokat, az egyéni életvitelt érintő problémák kapcsán (biztosítás, mobil tarifák ...)
Függvények ábrázolása.
Adatok grafikus ábrázolása, statisztikai jellemzők kiszámolása, következtetések levonása.

Adatbázis-kezelés

Adatbázismodellek, alapfogalmak.
Az adatbázis-kezelő főbb szolgáltatásai.

Adattábla, mező, rekord, kulcs, állomány fogalmak értelése, helyes használata.
Adatok tárolásához egyszerű

Adatbázis tervezése.
 Adattáblák közötti
 kapcsolatok.
 Adattípusok, táblák
 létrehozása.
 Űrlapok, interaktív
 adatkezelés.
 Egyszerű lekérdezések.
 Jelentés készítése,
 nyomtatása.
 Többtáblás lekérdezések.
 Szűrés, keresés, rendezés,
 összesítés.
 Az SQL használata.

adatbázis tervezése és
 kialakítása.
 Például készítsünk adatbázist a
 könyveinkről, lemezeinkről.
 Adattáblák létrehozása.
 Űrlapok használata.
 Kapcsolatok kialakítása.
 Lekérdezések. Jelentés
 készítése.
 Kész relációs adatbázis
 alapszintű kezelése.
 SQL programozás.
 Használjunk adatbázisokat
 hétköznapi problémák
 (kérdések) megoldására!
 Például: hány kalóriát
 tartalmaz egy étel, hol és
 mikor játszanak egy filmet,
 színdarabot, milyen
 tömegközlekedési eszközzel és
 mikor juthatunk el A városból
 B-be?

Térinformatikai adatbázisok Térinformatikai adatbázisok:
 térképek, térképi keresők,
 útvonalkeresők használata a
 gyakorlatban.
 Például ismerjük meg és
 használjuk a Google Earth
 rendszert.

Könyvtári informatika

Könyvtárak története.
 Könyvtárak típusai és
 szolgáltatásaik.
 A könyvtári médiumok,
 dokumentumok
 csoportosítása.
 Katalógusok és tájékoztató
 eszközök.
 Forrás- és
 információkeresés.
 Könyvtári médiumok
 használata a tanulásban.

Kutatások és kiselőadások,
 bemutatók a könyvtárak
 kultúrtörténetéből.
 A könyvtári szolgáltatások
 megismerése. Megadott
 művek keresése és tematikus
 gyűjtőmunka a könyvtár
 állományában.
 Forrás- és információkeresés.
 Például keressünk szövegeket
 és oktatási anyagokat a
 „hatékony és önálló tanulás”
 témakörben, a könyvtárban és
 az interneten. Elemezzük a
 talált anyagokat és állítsunk

össze 1 - 3 oldalas ajánlást,
különbéféle hivatkozásokkal
„Hogyan tanuljunk?” címmel.
A médiumok
megkülönböztetése formai és
használati jellemzőik,
információs értékük alapján.
Különbéféle könyvtári
médiumok használata.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló tudjon egyszerű weboldalt szerkeszteni alkalmazással, hiperhivatkozást elhelyezni. Ismerje a táblázatkezelés alapfogalmait, és feladatmegoldáshoz tudjon táblázatokot tervezni, szerkeszteni, benne képletekkel, függvényekkel számításokat végezni. Tudjon műveleteket táblázatban végezni, és összefüggéseket diagramon megjeleníteni. A tanuló tudjon információt keresni, megjeleníteni adatbázisban. Tudjon adattáblát feltölteni megfelelő adatokkal. Képes legyen adatbázisban egyszerű lekérdezést végrehajtani. Ismerje a könyvtártípusokat. Ismerje a könyvtári médiumokat, dokumentumokat, és használja az iskolai könyvtár alapvető szolgáltatásait. Legyen képes tájékozódni a könyvtár tér- és állományszerkezetében. Tudjon forrásokat keresni a könyvtár katalógusaiban.

Informatika emelt (12.)

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGEK

Infokommunikáció

Kommunikáció az interneten	Az iskolai hálózat vázlatos felépítése. Iskolai szolgáltatások és számítógépek használati rendje. Az iskolai azonosító képzési szabálya és használata. Saját e-mail cím. Elektronikus levelezés funkcióinak használata: levelek csoportosítása, szűrése. Levelezési listák és hírcsoportok. Az ftp	Számítógépes hálózatok kialakítása, tulajdonságai, típusaik, osztályozásuk különböző szempontok szerint. A hálózatokban használt fizikai eszközök ismerete, használata. Az adattovábbítás módjai, távadatfeldolgozás. Az OSI modell, protokoll, fogalma. Az Internet, IP-címzés, DNS, DHCP szolgáltatás.

bemutatása. Részletes keresés kulcsszavas keresőkkel. Internet szerverek üzemeltetése. Hálózatok típusai, topológiák, adatátviteli módok és közegek, aktív eszközök fajtái. Az OSI modell, címzési rendszerek, címfeloldás, DNS, DHCP használata.

Internet szerverek használata, üzemeltetése. Hálózati szolgáltatások (telnet, ftp, mail, web), szerver-kliens struktúra. Hálózati operációs rendszerek.

Infotechnológia

Algoritmizálás, adatmodellezés

Az algoritmus fogalma, tulajdonságai, utasítástípusai, szerkezete, megadási módjai. Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven: adatgyűjtési és feldolgozási algoritmusok. Algoritmusok kódolása a számítógép számára érthető egyszerű programozási nyelven. A programkészítés folyamata, lépései: feladat-meghatározás, tervezés, kódolás, kipróbálás. Programozás gyakorlata, beviteli-, kiviteli-, feltételes, vezérlési struktúrák. Memóriakezelés. Adatfeldolgozás, állományok, grafikai lehetőségek. Programfeldolgozás: fordítás, szerkesztés, futtatás; interpreter. Elemi és összetett adatok, karakterek, egész és valós számok, logikai értékek, tömbök, állományok kezelése

Programozási feladatok. Programegységek, eljárások, függvények használata. Struktúrált és objektum orientált programozás. Programfeldolgozás menete: interpreter, fordítás, szerkesztés, futtatás. Memóriakezelés. Számítási feladatok, adatkezelés, állományok. Grafikus lehetőségek. A Web programozása, dinamikus lapok (CGI: ASP, PHP), scriptek használata (Java, VB).

Folyamatok és rendszerek modellezése

Problémák megoldása számítógépes modellekkel.

Egyszerű modellek megismerése vagy fejlesztése, „kísérletezés” a modellekkel.
Szimulációk számítógéppel, a paraméter-módosítás hatásai. Irányítsunk, szabályozzunk valós vagy virtuális eszközöket. Kísérletezzünk a modellekkel.
A szimulációk eredményeinek megfogalmazása.

Problémamegoldás Informatikai eszközök és módszerek kiválasztása és komplex alkalmazása.
Tantárgyi és iskolai problémák, feladatok megoldása.
Számítógéppel irányított és/vagy intelligens rendszerek.

Problémamegoldó tevékenység tervezése.
Problémák megoldása egyénileg vagy csoportban.
Kooperatív munkák, projektek.
Számítógépes mérés.
Robotok és/vagy virtuális eszközök szabályozása, tanítása, irányítása.

Információs társadalom

Az informatika fejlődéstörténete

Információs korszakok a történelemben.
A számítástechnika története.
Az internet és az IKT forradalma.
Fejlődési trendek, a robotok.
Az IKT veszélyei a személyiségre, illetve az egészségre.

Kutatómunkák és dolgozatok, prezentációk, weblapok írása és/vagy bemutatása, előadása az informatika történetének egy-egy érdekes eszközéről vagy technológiájáról.

Az információs társadalomról

Az információs vagy tudástársadalom fő jellemzői.
A gazdaság, a környezet, a kultúra és a személyiség az információs társadalomban.
A környezetvédelem lehetőségei. Az élethosszig

Kutatómunkák az információs társadalomról.
A jellemzők megvitatása, összevetése a legújabb szociológiai, gazdasági adatokkal.
Az *elektronikus demokrácia* osztály- vagy iskolaszintű

	tartó tanulás. Az információ (adat, tudás, felfedezés, szabadalom, találmány, szerzői mű ...) mint termék, szolgáltatás és .	„kipróbálása”, és/vagy társadalmi méretű esélyeinek megvitatása. Az információ és a tudás mint érték: a társadalmi lét különböző szféráiból vett példák megbeszélése.
Etika és jog	A szoftverek csoportosítása a felhasználói jog szerint. A szellemi termékek védelme, felhasználása és a szerzői jog. Alapvető viselkedési, publikálási szabályok. A szabad felhasználás köre.	Konkrét szoftverek csoportosítása. Licencszerződések tanulmányozása, szövegértése. A szerzői és a szabadalmi jogból idézett szövegek tanulmányozása, megértése.
Adatvédelem. Az információ megbízhatósága.	Adataink védelme. Az adatok hitelessége. Az információ és a tudás megbízhatósága. Az internetes források megbízhatósága.	Adatok (adataink) csoportosítása az értékük és a szükséges védelem (titkosság) szerint. Hagyományos és elektronikus hitelesítés. Példák felkutatása a média információinak megbízhatóságával kapcsolatban, az „elhallgatott” információ szerepe. A tudományos és az áltudományos ismeretek felismerése, megkülönböztetése.

Könyvtári informatika Médiainformatika

Az iskolai könyvtár információs rendszere. Elektronikus könyvtár, internetes adatbázisok használata. Digitális könyvtári médiumok. Katalógusok és tájékoztató eszközök. Forrás- és információkeresés. Az információkeresés	A könyvtári információs rendszer felhasználása a tanulásban. Információs szükségletek felismerése és kifejezése. Forrás- és információkeresés. A problémahelyzetnek megfelelő tájékoztató eszközök kiválasztása és komplex használata. A médiumok tartalmi hitelességének, formai

stratégiája, műveletei és
algoritmusai.

Forrásfelhasználás.

esztétikai értékének
megítélése.

Könyvtári médiumok alkotó
felhasználása az etikai
normák követésével.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló tudjon alapvető állományműveleteket végezni a számítógépen. Használja a helyi és a távhálózati kommunikációs lehetőségeket. Ismerje a számítógépes rendszerek felépítését, legyen képes azokat installálni és konfigurálni. Önállóan tudjon dokumentumot tervezni és megszerkeszteni.

A tanuló legyen képes számítógépes modellel dolgozni, az eredményeket értelmezni. A tanuló ismerje az információs társadalom legfontosabb jellemzőit. Tudja, hogy a szellemi termékeket a jog védi. Tudja, hogy a szoftvereket csak a licencben meghatározott feltételekkel szabad használni (a copyleft kivételével). Legyen tudatában az adatvédelem fontosságának.

A tanuló tudjon jegyzéket készíteni a megtalált forrásokról. Ismerje és kövesse a forrásfelhasználás szabályait és etikai normáit. Tudjon tájékozódni a közhasznú információs forrásokról. Legyen képes a problémahelyzetnek megfelelő tájékoztató eszközök kiválasztására és használatára.

Informatika emelt (13.)

Fejlesztési feladatok:

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGEK

Infotechnológia

Problémamegoldás	Informatikai eszközök és módszerek kiválasztása és komplex alkalmazása. Tantárgyi és iskolai problémák, feladatok megoldása. Számítógéppel irányított és/vagy intelligens rendszerek.	Problémamegoldó tevékenység tervezése. Problémák megoldása egyénileg vagy csoportban. Kooperatív munkák, projektek. Számítógépes mérés. Robotok és/vagy virtuális eszközök szabályozása, tanítása, irányítása.

Továbbhaladás feltételei:

Értse meg az informatikai rendszerek szerepét az önművelésben, a felsőfokú tanulmányokban, a szakmai ismeretszerzésben, a közhasznú tájékozódásban, és igénybe tudja venni szolgáltatásait, alkotó módon tudjon hozzájárulni ezen szolgáltatások fejlesztéséhez, bővítéséhez.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretelemek mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók számonkérése során a hagyományos osztályozás mellett használjuk a rövidebb-hosszabb szóbeli értékelést is. A tanulást segítő diagnosztikus értékelés úgy hatékony, ha megadjuk a javítás lehetőségét, hiszen legfőbb feladatunk a tanuló informatikai kompetenciáinak fejlesztése. Ez az értékelés a tanulási folyamat irányításának eszköze, nem a tanulók rangsorolása. Ezzel szemben a végső jegynek az informatika tudásszintet kell tükröznie, nem más szaktárgyi tudást, nem a magatartást vagy egyéb szempontot.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet. Formái:

- Folyamatos órai ellenőrzés és értékelés, például ellenőrző kérdések, gondolkodtató kérdések formájában vagy egy-egy gyakorlati részfeladat megoldása kapcsán.
- Szóbeli beszámoló

- Írásbeli beszámoló egy-egy résztémából. Törekedni kell arra, hogy a feladat megoldásához más szaktárgyi tudást és készséget, vagy egyéb ismeretet csak minimális mértékben használjunk. A feladatok ne legyenek sem túl szokatlanok, sem túl bonyolultak, az órai gyakorlathoz igazodjanak, emellett adjunk olyan feladatot is, amely a tehetségesebb és gyakorlottabb tanulóknak szól. Csak azt szabad értékelni, amit a feladat egyértelműen kér (előír). A tanulónak ne kelljen kitalálnia, hogy a kérdéseken túlmenően mire vagyunk még kíváncsiak. Írásbeli munka lehet fogalmakat, ismereteket vagy a problémamegoldást ellenőrző dolgozat, nagyobb otthoni vagy könyvtári munkára építő házi dolgozat, vagy témazáró elméleti feladatlap. A tanulóknak legtöbbször gyakorlati feladatokat kell megoldaniuk az operációs rendszert és a különböző alkalmazásokat vagy a könyvtárat használva.
- Szóbeli felelet lehet egy-egy kérdésre adott válasz, hozzászólás, kiselőadás például az informatika történetéből, beszámoló valamely összetett feladat megoldásáról.
- Kiselőadás (például az informatika történetéből), írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése.
- Az egyéni értékelés összegzésének összetevői:
- Különféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Vizsgakövetelmények

1. Információs társadalom

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A kommunikáció 1.1.1. A kommunikáció általános modellje 1.1.2. Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek 1.1.3. Számítógépes információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban 1.1.4. Közhasznú információs források	Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat (kommunikációs rendszereket) bemutatni, értelmezni. Ismerje a használatos (tele)kommunikációs rendszereket (pl. telefon, TV, ...). Ismerjen számítógépes katalógusokat és adatbázisokat. Legyen képes összetett keresésre az interneten (keresőszerverek segítségével).	
1.2. Információ és társadalom 1.2.1. Az informatika fejlődéstörténete 1.2.2. A modern információs társadalom jellemzői 1.2.3. Informatika és etika 1.2.4. Jogi ismeretek	Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait, eseményeit. Legyen elképzelése a legújabb információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásairól. Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását. Ismerje a helyi és a távhálózatok használatának alapvető szabályait, illetmenát. Tudja, hogy a vírusok a szoftverben és hardverben károkat okozhatnak.	

	Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ áru, jelentős értéket képviselhet. Ismerje a szerzői jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket felhasználási jogosultság szerint (például szabadszoftver, korlátozottan szabad szoftver, üzleti szoftver).	

2. Informatikai alapismeretek – hardver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Jelátalakítás és kódolás 2.1.1. Analóg és digitális jelek 2.1.2. Az adat és az adatmennyiség 2.1.3. Bináris számábrázolás 2.1.4. Bináris karakterábrázolás 2.1.5. Bináris kép- és színkódolás 2.1.6. Bináris hangkódolás	Ismerje az analóg és a digitális jel fogalmát, különbözőségeit. Tudja, hogy minden érzékelhető jel jó közelítéssel digitalizálható.	
2.2. A számítógép felépítése 2.2.1. A Neumann-elvű számítógépek 2.2.2. A (személyi) számítógép részei és	Ismerje a Neumann-elvet és azt, hogy más elven felépülő és működő számítógépek is léteznek. Ismerje a számítógép részeinek, perifériáinak	Ismerje a logikai alapműveleteket és tudja alkalmazni azokat feladatok megoldása során.

jellemzőik: Központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfészek (illesztő), ház, tápegység, alaplap 2.2.3. A perifériák típusai és főbb jellemzőik: bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak 2.2.4. A (személyi) számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése 2.2.5. Hálózatok	funkcióit és fontosabb jellemzőit. Ismerje a helyi és távhálózatok felépítését, fontosabb jellemzőit.	

3. Informatikai alapismeretek – szoftver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az operációs rendszer és főbb feladatai 3.1.1. Az operációs rendszerek (fajtái) részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete 3.1.2. Könyvtárszerkezet, könyvtárak létrehozása, másolása, mozgatása, törlése, átnevezése 3.1.3. Állományok típusai, keresés a háttértárakon 3.1.4. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás 3.1.5. Az adatkezelés eszközei: Tömörítés, kicsomagolás, archiválás, adatvédelem 3.1.6. A szoftver és a hardver karbantartó (segéd)programjai: víruskeresés és -irtás, víruspajzs, lemezkarbantartás, ... 3.1.7. A hálózatok működésének alapelvei, hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem	Ismerje az operációs rendszerek jellemzőit, fő részeit és legfontosabb feladatait. Legyen képes egy rendszer megjelenését, néhány paraméterét igényei szerint beállítani. Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét. Ismerje a könyvtárrendszer felépítését, igazodjon el benne. Ismerje a könyvtárműveleteket. Tudjon állományokat megkeresni. Ismerje és tudja használni az állománykezelő funkciókat. Értse a tömörítés lényegét, az archiválás és az adatvédelem szükségességét. Tudjon tömöríteni és kicsomagolni. Ismerje a vírus fogalmát, a leggyakoribb vírusok terjedési módját, valamint a védekezés eszközeit, módszereit. Tudja ellátni a lemezkarbantartás feladatait: lemez törlése, új lemez használatba vétele. Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni. Ismerje a (helyi) hálózati szolgáltatásokat és a felhasználói jogosultságokat.	

4. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szövegszerkesztő használata 4.1.1. A program indítása 4.1.2. A munkakörnyezet beállítása 4.1.3. A szövegszerkesztő menürendszere 4.1.4. Dokumentum megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudja az általa tanult szövegszerkesztő programot indítani. Ismerje a szövegszerkesztő kezelőfelületét. Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni. Tudjon többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni. Tudjon fontosabb típusdokumentumokat (pl. meghívó, levél, ...) önállóan készíteni.	
4.2. Szövegszerkesztési alapok 4.2.1. Szövegbevitel, szövegjavítás 4.2.2. Karakterformázás 4.2.3. Bekezdésformázás 4.2.4. Felsorolás, számozás 4.2.5. Tabulátorok használata 4.2.6. Oldalformázás	Ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal). Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Tudjon bekezdéseihez behúzást és térközt állítani, szövegbeosztást megadni, szegélyt, háttérmintázatot megadni. Legyen képes felsorolást, sorszámozott felsorolást készíteni. Tudjon különböző fajtájú tabulátorokat használni. Legyen tisztában az oldalbeállítás alapjaival (élőfej, élőláb, lapszámozás, margók, ...)	

4.3. Szövegjavítási funkciók 4.3.1. Keresés és csere 4.3.2. Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés 4.3.3. Helyesírás-ellenőrzés, szinonimaszótár, elválasztás	Ismerje a szövegszerkesztő keresési, cserélési funkcióit. Tudjon kijelölni betűt, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Tudjon ilyet más dokumentumból is beilleszteni. Tudja használni a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.	
4.4. Táblázatok, grafikák a szövegben 4.4.1. Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel, sorba rendezés 4.4.2. Körlevélkészítés 4.4.3. Táblázatok, grafikák, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe, valamint formázásuk	Tudjon szöveges dokumentumokban táblázatokat szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni, törölni). Tudja a sorokat adott oszlop szerint sorbarendezeni. Tudjon kördokumentumot készíteni. Legyen képes szimbólumokat és egyéb objektumokat beilleszteni a szövegbe, s azokat esztétikusan elhelyezni.	

5. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A táblázatkezelő használata 5.1.1. A program indítása 5.1.2. A munkakörnyezet beállítása 5.1.3. A táblázatkezelő menürendszere 5.1.4. A táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudja az általa tanult táblázatkezelő programot indítani. Ismerje a program kezelőfelületét. Tudjon adatokat bevinni, illetve azokat törölni. Tudjon a megjelenítési üzemmódok között váltani. Tudjon többféle formátumú táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni.	
5.2. A táblázatok felépítése 5.2.1. Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap	Ismerje a cella, az oszlop, a sor, az aktív cella és a tartomány, valamint a munkalap fogalmát. Tudjon cellát, sort és oszlopot beilleszteni, illetve törölni.	
5.3. Adatok a táblázatokban 5.3.1. Adattípusok 5.3.2. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás 5.3.3. A cellahivatkozások	Ismerje a szöveg, a szám és dátum adattípusokat. Tudjon egyszerű képleteket és függvényeket használni (összeg, átlag, maximum, minimum, darabszám, feltételek a képletben, keresés stb.) Tudja a táblázat összetartozó adatait adott szempont szerint rendezni.	

használata 5.3.4. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény	Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül. Tudjon hivatkozást használni munkalapokon keresztül. Ismerje a címzési módokat (relatív, abszolút és vegyes).	
5.4. Táblázatformázás 5.4.1. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése 5.4.2. Karakter-, cella- és tartomány-formázások 5.4.3. Cellák és tartományok másolása	Tudja alkalmazni a karakterformázás és a cellaformázás lehetőségeit. Tudja alkalmazni a cellán, illetve a tartományon belüli igazítás lehetőségeit. Tudja beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Tudja alkalmazni a szegélyezés és mintázat készítés lehetőségeit. Tudjon fejléct és lábléct készíteni.	
5.5 Táblázatok, szövegek, diagramok 5.5.1. Egyszerű táblázat készítése 5.5.2. Formázási lehetőségek 5.5.3. Diagramtípus kiválasztása, diagramok szerkesztése	Tudjon egyszerű táblázatot létrehozni. Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelő és a szövegszerkesztő rendszerek között. Tudja alkalmazni az oldalbeállításhoz kapcsolódó formázási lehetőségeket (tájolás, margó). Ismerje a diagramok és grafikonok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő grafikontípust választani (pont, vonal, oszlop, kör). Tudjon grafikont és más objektumot beilleszteni.	
5.6. Problémamegoldás táblázatkezelővel 5.6.1. Tantárgyi feladatok	Tudjon statisztikai problémákat megoldani táblázatkezelővel. Tudjon egyszerű és jól áttekinthető nyilvántartást készíteni. Tudjon táblázatot tervezni szöveges feladat alapján.	

megoldása		
5.6.2. A mindennapi életben előforduló problémák		

6. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai 6.1.1. Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs	Tudjon különbséget tenni adattábla és adatbázis között. A rendelkezésére álló adathalmazból tudjon adatrekordokat összeállítani. Legyen tisztában az adattábla és a kulcsmező fogalmával, tudjon kulcsmezőt kiválasztani.	Ismerje a relációs adatmodell jellemzőit.
6.2. Az adatbázis-kezelő program interaktív használata 6.2.1. Adattípusok 6.2.2. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése 6.2.3. Adatbázisok létrehozása, karbantartása	Ismerje az adatbázis-kezelőben használatos fontosabb mezőtípusokat (szöveg, különböző számtípusok, dátum, logikai); milyen adat tárolására alkalmasak, mik a velük végezhető műveletek. Tudjon létező adatbázist megnyitni, abból az adatokat a képernyőn megjeleníteni. Tudjon rekordokat vagy egyes mezőket kitörölni, vagy a benne levő adatokat újjakkal felülírni. Tudja a módosított adatokat kimenteni.	Tudjon adott szöveges feladathoz célszerű adattáblákat és azok közötti kapcsolatokat megtervezni.

	Tudjon megadott szerkezetű adattáblát létrehozni. Legyen képes az adattábla mezőit helyesen kiválasztani, a kulcsmezőt meghatározni, az új táblát feltölteni.	
6.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek 6.3.1. Lekérdezések, függvények használata 6.3.2. Keresés, válogatás, szűrés, rendezés 6.3.3. Összesítés	Tudjon a létező adatbázisban adott feltételeknek megfelelő rekordokat megjeleníteni és azokkal műveletet végezni. Tudja kiválasztani, hogy a kérdés megválaszolásához mely mezők megjelenítése szükséges.	Ismerje és tudja felhasználni valamely lekérdező nyelv alapvető utasításait.
6.4. Képernyő és nyomtatási formátumok 6.4.1. Űrlapok használata 6.4.2. Jelentések használata	Tudjon az adattáblákból számítandó információkat megjeleníteni. Tudjon adott mezők felhasználásával jelentést kialakítani és nyomtatni.	Tudjon adott szövegnek megfelelő űrlapot és jelentést megtervezni és elkészíteni.

7. Információs hálózati szolgáltatások

TÉMÁK	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Kommunikáció az interneten 7.1.1. Elektronikus	Ismerje az internet fontosabb szolgáltatásait, alkalmazza a szolgáltatások fontosabb használati szabályait.	

levelezési rendszer használata	Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit.	
7.1.2. Állományok átvitele		
7.1.3. WWW	Tudjon a levélhez állományt csatolni és csatolt állományt kezelni.	
7.1.4. Keresőrendszerek	Ismerjen és tudjon alkalmazni egy állományátviteli segédprogramot. Ismerje az állományátvitel szolgáltatást. Tudjon internetről állományokat letölteni.	
7.1.5. Távoli adatbázisok használata	Tudjon egy böngészőt használni. Ismerje a böngészőprogramok navigációs eszközeit. Tudjon kulcsszavas és tematikus keresőt használni. Tudjon egyszerű és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázisokat használni.	
7.2. Weblap készítése		
7.2.1. Hálózati dokumentumok szerkezete	Ismerje a weblap jellemző elemeit. (Címsor, háttérszín, háttérkép, különböző színű, méretű, igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus webszerkesztővel.) Tudjon egyszerű weblap-szerkesztési feladatot elvégezni.	Tudjon egyszerű weblapot készíteni a HTML segítségével, egyszerű szövegszerkesztővel. Ismerje a HTML alapelemeit.
7.2.2. Weblap készítése web-szerkesztővel		
7.2.3. Formázási lehetőségek		

8. Prezentáció és grafika

TÉMÁK	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Prezentáció (bemutató) 8.1.1. A program indítása 8.1.2. A munkakörnyezet beállítása 8.1.3. A program menürendszere 8.1.4. Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, táblázat, rajz, diagram, grafika, fotó, hang, animáció, dia-minta ...) és formázása	Tudja az általa tanult bemutató-készítő programot indítani. Ismerje a program kezelőfelületét. Tudjon bemutatót megnyitni, menteni és lejátszani különböző módokon. Tudjon bemutatót készíteni.	
8.2. Grafika 8.2.1. A program indítása 8.2.2. A munkakörnyezet beállítása 8.2.3. A program menürendszere 8.2.4. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása 8.2.5. Képek beillesztése, formázása	Tudja az általa tanult grafikai programot indítani. Ismerje a program kezelőfelületét. Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, menteni és nyomtatni. Tudjon elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni. Tudjon képfeldolgozó programmal képeket kezelni, módosítani, minőségét javítani. Tudja grafikus ábráit, képeit szöveges környezetben esztétikusan elhelyezni.	

9. Könyvtárhasználat

TÉMÁK	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Könyvtárak 9.1.1. A könyvtár fogalma, típusai 9.1.2. Eligazodás a könyvtárban: olvasóterem, szabadpolcos rendszer, multimédia övezet 9.1.3. A helyben használható és a kölcsönözhető könyvtári állomány 9.1.4. A könyvtári szolgáltatások	Ismerje a könyvtár fogalmát, típusait (hagyományos és elektronikus). Tudja kiválasztani a dokumentumokat és használni a kiválasztást segítő eszközöket. Ismerje és tudja használni a gyakoribb könyvtári szolgáltatásokat.	
9.2. Dokumentumok 9.2.1. Nyomtatott dokumentumok 9.2.2. Nem nyomtatott dokumentumok, illetve adathordozók (kazetta, diakép, film, CD, mágneslemez, DVD)	Tudja használni a kézikönyveket és a közhasznú információs forrásokat. Tudja használni a gyakoribb nem nyomtatott dokumentumokat.	
9.3. Tájékoztató eszközök 9.3.1. Katalógusok 9.3.2. Adatbázisok 9.3.3. Közhasznú információs források (pl.	Tudjon keresni a betűrendes leíró katalógusban. Tudjon adatokat gyűjteni számítógépes adatbázisból. Tudjon információt keresni az interneten, ismert kereső-programokat használni.	

telefonkönyv, menetrend, térkép)		

10. Algoritmizálás, adatmodellezés, programozási ismeretek (csak emelt szinten)

TÉMÁK	VizsgaszintEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Elemi és összetett adatok, állomány-szervezés, relációs adatstruktúrák 10.1.1. Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek 10.1.2. Szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz 10.1.3. Állományok		Ismerje az adattípusok osztályozásának lehetséges fajtáit. Tudjon különbséget tenni egyszerű és összetett típusok között. Tudja a felsorolt összetett típusokat definiálni. Ismerje az egyes típusokhoz tartozó műveleteket. (Numerikus, logikai, karakter-, ill. szövegműveletek; továbbá tömbből elem kiválasztása indexével, rekordból mező kiválasztása nevével, halmazműveletek; szekvenciális állományokra alkalmazható műveletek)
10.2. Elemi algoritmusok típusfeladatokra 10.2.1. Összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, elemi rendezések		Ismerje a strukturált programozás alapelveit, a lehetséges programszerkezeteket. Tudja a szükséges változókat kiválasztani, és programbeli használatukat szabatosan megfogalmazni. Tudja pontosan leírni az egyes típusfeladatok kiinduló állapotát (azaz felsorolni az értékkel rendelkező változókat és tulajdonságukat) és a várt eredményt (azaz mely változóba, milyen feltételek mellett, milyen értékeket kell visszaadnia a programnak).

		Tudja leírni a megfelelő algoritmusokat valamely algoritmus-leíró nyelven.
10.3. Rekurzió 10.3.1. Rekurzió a feladatok és az algoritmusok világában		Ismerje a rekurzió fogalmát. Tudjon bemutatni rekurzív algoritmusokat egyszerű rekurziós feladatokon.
10.4. A programkészítés, mint termék-előállítási folyamat 10.4.1. A programkészítés lépései: feladat-meghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minőségvizsgálat, dokumentálás		Ismerje a különbséget a tervezés és a kódolás között. Legyen tisztában a tesztelés szerepével, és alapelveivel. Tudjon adott feladathoz olyan tesztadatokat meghatározni, amelyek a hibás működés kiszűrésére alkalmasak.
10.5. Számítógép a matematikában, a természet- és társadalomtudományi tantárgyakban 10.5.1. Matematikai feladatok, egyszerű természettudományos szimulációs problémák, a középiskolai tantárgyakkal kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása		Tudjon programot készíteni az iskolai tananyag alapján megfogalmazott probléma megoldására, ha a megoldás módszeréről részletes leírást kap.

11. A programozás eszközei (csak emelt szinten)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. Algoritmusleíró eszközök 11.1.1. Feladatmegoldás egy algoritmus-leíró eszköz segítségével 11.1.2. Az algoritmus-leíró eszközök fajtái		Ismerje a struktogramot vagy a folyamatábrát, és a mondatszerű algoritmus-leíró eszközt. Tudjon az egyikkel programot tervezni.
11.2. Programozási nyelv 11.2.1. Egy programozási nyelv részbeni (specialítások nélküli) ismerete		Ismerjen egy programozási nyelven: típusdefiníciót, változódeklarációt, input és output utasításokat, alapvető programszerkezeteket (szekvenciát, elágazást, ciklust), eljárásokat, állományból adatbeviteli és -kiviteli műveleteket.
11.3. Programfejlesztői környezet 11.3.1. Kódolási, szerkesztési eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben 11.3.2. Programkipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben		Tudjon egy közepes nehézségű, de összetett feladatot strukturáltan megoldani az ismert programnyelven. Tudjon a felhasználóval kommunikáló adatbevitelt és adatkivítelt írni. Legyen képes a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatokat adni. Tudjon nyomkövetéssel programot tesztelni.

Fizika 7-12.

Célok és feladatok:

- A fizikatanítás célja a tanulók érdeklődésének felkeltése a fizikai jelenségek iránt.
- Megmutatni, hogy a természeti jelenségek kísérletileg vizsgálhatók, megérthetők és a szerzett ismeretek hasznosíthatók.
- A fogalmak, törvények bevezetésénél konkrét példákra, kísérletekre alapozva a legegyszerűbben jussunk el törvényekhez.
- Minden fogalom bevezetését a jelenség megfigyelésére, annak bemutatására, kísérletekre alapozzuk.
- A tanulók munkáltatása a tanulókísérletek a lehetőségekhez mérten kerüljenek előtérbe.
- Kiemelten fontosnak kell tekinteni a törvények, összefüggések számpéldákon, feladatokon történő gyakorlását.
- Elsődlegesek legyenek az élethű feladatok, és olyanok, amelyek kísérlettel ellenőrizhetők.
- A feladatok ne csupán matematikai fejtörők legyenek, hanem a természet valós leírásai, amelyeknek eredménye valós, mérhető adat, amit a kísérlet is alátámaszt.
- Kapcsolat az ÉMÁSZ Rt. Sárospataki Üzletigazgatóságával, a Debreceni Egyetemmel és az ATOMKI-vel.

Számonkérési formák:

Írásbeli: Röpdolgozat

Tesztek

Témazáró dolgozat

Szóbeli: Feleltetés

Fizika 7.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Fejezetek	Új ismeretek feldolgozása	Tanulókísérlet, gyakorlás, feladatok megoldása	Összefoglalás, ellenőrzés
I. az anyag néhány tulajdonsága, kölcsönhatások	5	1	2
II. A testek mozgása	7	4	2
III. A dinamika alapjai	10	4	2
IV. A nyomás	8	3	2
V. Hőtan	13	5	2
Év összefoglalás végi	-	-	4

Belépő tevékenységformák:

- A tanult egyszerű mechanikai és hőtani jelenségek megfigyelése, a tapasztalatok, kísérletek önálló, szóbeli megfogalmazása.
- A tanult fogalmak, szakkifejezések ismerete és pontos használata.
- Egyszerű mechanikai és hőtani kísérletek önálló elvégzése és értékelése.
- Megfigyelés a kísérletek, mérések alapján az egyszerű összefüggések felismerése.
- Mérési eredmények grafikus ábrázolása, értékelése, grafikonok elemzése.
- Alapvető mérőeszközök használata (távolság, idő, hőmérséklet).
- Elemi számolási feladatok megoldása.
- Ismerjék az iskolai, a városi könyvtár fizikával kapcsolatos anyagait.

Tartalom:

I. A testek mozgása

Egyenes vonalú egyenletes mozgás

- A mozgás viszonylagossága. Pálya, út elmozdulás. Út- és időmérés.
- Út-idő grafikon készítése és elemzése.
- Az út és idő közötti arányosság felismerése.
- A sebesség fogalma, egysége.
- A sebesség mérése és számolása.
- Az idő és az út számolása.

Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás

- Az egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata.
- A sebességváltozás felismerése, a gyorsulás fogalma, egysége.
- Átlagsebesség és pillanatnyi sebesség fogalma és értelmezése konkrét példákon.

II. A dinamika alapjai

A testek tehetetlensége és tömege

- Egyszerű kísérletek a tehetetlenségre.
- A tehetetlenség fogalma.
- A tehetetlenség törvénye.
- A tömeg fogalma és mérése.

Erő és mozgásállapot változás

- A testek mozgásállapot-változása, kölcsönhatás.
- Az erő fogalma, mértékegysége, ábrázolása és mérése.

Erőfajták

- Gravitációs erő
- Súly (súlytalanság).
- Súrlódás és közegellenállás gyakorlati jelentősége.
- Rugóerő.

Egy testre ható erők együttes hatása

- Azonos és ellentétes irányú erők összegzése, az egyensúly, erőegyensúly fogalma.
- Az erő és az ellenerő kölcsönhatásban.
- Newton III. törvénye.

A mechanikai munka

- A munka fizikai fogalma, egysége.
- A munka, az erő, az út kiszámítása egyszerű feladatok alapján.
- A mechanikai energia fogalma.

Egyszerű gépek

- A forgatónyomaték kísérleti vizsgálata.
- A forgatónyomaték értelmezése és kiszámítása.
- Az erő és erőkar kiszámítása.
- A lejtő és az emelő, csiga.
- Az egyszerű gépek gyakorlati alkalmazása és haszna.

III. A nyomás

A szilárd testek által kifejtett nyomás

- A nyomás értelmezése egyszerű kísérletek alapján.
- A nyomás fogalma, egysége.
- A nyomás, az erő, a felület kiszámítása egyszerű feladatokban.

A nyomás folyadékokban és gázokban

- Pascal törvénye és gyakorlati alkalmazása.
- A hidrosztatikai nyomás.
- A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata.
- A hidrosztatikai nyomást meghatározó paraméterek.
- Közlekedőedények, a közlekedőedények gyakorlati alkalmazása, környezetvédelem
- Hajszálcsovek.
- A légnyomás. A nyomáskülönbségen alapuló eszközök.

Arkhimédész törvénye

- Arkhimédész törvénye
- A felhajtóerő kísérleti vizsgálata.
- Az úszás, lebegés, elmerülés feltétele.
- Egyszerű feladatok Arkhimédész törvényére.

IV. Hőtan, energia

Hőtani alapfogalmak

- A hőmérséklet és mérése.
- A hőtágulás szilárd anyagok és folyadékok esetében. A hőtágulás jelentősége a gyakorlatban

Hő és energia

- Testek melegítésének vizsgálata, égéshő, fajhő.
- A belső energia fogalma.
- Termikus kölcsönhatás, energia, hő, energia-megmaradás.

Halmazállapot, halmazállapot-változás

- Az anyag atomos szerkezete, halmazállapotok.
- Halmazállapot-változások (olvadás-fagyás, párolgás-lecsapódás, forrás).
- Olvadáspont, forráspont fogalma.
- Olvadáshő, forráshő értelmezése.
- Az energiaváltozások kiszámítása a halmazállapotok változása közben.

Munka és energia

- Testek melegítése munkavégzéssel, a termikus energia hasznosítása munkavégzése. Hőerőgépek.

Mechanikai energia

- Mechanikai energiafajták.
- Magassági energia.
- Mozgási energia.
- Rugalmas energia.
- Az energia-megmaradás tudatosítása egyszerű példákon keresztül.
- Energiatakarékosság, környezetvédelem.

A teljesítmény és hatásfok

- A teljesítmény fogalma egységei és kiszámítása.
- Egyszerű feladatok.
- A hatásfok fogalma és kiszámítása.

A továbbhaladás feltételei:

- Legyen képes az egyszerű jelenségek megfigyelésére és a látottak elmondására.
- Tudja értelmezni a tanult fizikai mennyiségeket (út, sebesség, tömeg, erő, hőmérséklet, energia, teljesítmény) és ismerje a mértékegységeiket.
- Tudja a súly fogalmát, a súlytalanság állapotát.
- Ismerje a halmazállapot-változásokat.
- Legyen tisztában az energia, a munka és az energia-megmaradás törvényének alapvető jelenségeivel.
- Értse és tudja alkalmazni az egyszerű gépeket, tudja, hogy munkát nem takarítunk meg.
- Legyen képes egyszerű mérések és kísérletek elvégzésére, értelmezésére és értékelésére.

- Legyen fogalma a fizika azon eredményeiről, amelyek az általános műveltség részét képezik.
- Tudják, kik azok a fizikusok, akiknek a nevéhez a legfontosabb felfedezések kapcsolódnak.

Fizika 8.

Évi óraszám: 55

Heti óraszám: 1,5

Fejezetek	Új ismeretek feldolgozása	Tanulókísérlet, gyakorlás, feladatok megoldása	Összefoglalás, ellenőrzés
I.Elektromos alapjelenségek, egyenáram	10	2	2
II. Az elektromos áram hatásai; munka, teljesítmény	12	2	2
III. Elektromágneses indukció, váltakozó áram	8	1	2
IV. Fénytan	8	1	2
Év végi összefoglalás	-	-	3

Belépő tevékenységformák:

- Egyszerű elektromos és fénytani jelenségek megfigyelése és elemzése.
- Egy áramkör összeállítása.
- Egyszerű kapcsolási rajzok olvasása.
- Az áramerősség és feszültség mérése.
- Az alapvető érintésvédelmi és balesetvédelmi szabályok ismerete.
- Tudják, mi a teendő áramütés esetén.

- Tudják a villámcsapás elleni védekezés módját.
- A háztartásban használt fogyasztók, áramköri elemek feltüntetett adatainak ismerete.
- Olvadóbiztosíték, áramkioldó szerepe.
- Mérőműszerek gyakorlati alkalmazása.
- Megfigyelések, kísérletek végzése optikai eszközökkel.
- Optikai eszközök gyakorlati használata és alkalmazása.
- A kísérletező képesség fejlesztése.
- A tananyaghoz kapcsolódó információk, életrajzi adatok, tudománytörténeti és kultúrtörténeti adatok gyűjtése.
- Ismerkedés az elektronikus információhordozók, multimédia és oktatóprogramok alapszintű használatával.

Tartalom:

I. Elektromos alapjelenségek, egyenáram

Elektrosztatikai alapismeretek

- Az elektrosztatikai kísérletek elemzése, az elektromos töltés.
- Az elektron, proton, ion.
- A testek elektromos állapota.
- Vezetők, szigetelők.

Az elektromos áram

- az elektromos áram fogalma, érzékelése hatásain keresztül. Áramerősség.
- Egyszerű elektromos áramkörök.
- Az elektromos áramkör részei, egyszerű áramkörök összeállítása, az áramerősség mérése.
- Az elektromos feszültség fogalma és mérése.

Ohm törvénye

- Az elektromos ellenállás fogalma, az ellenállás kiszámítása, mértékegysége, mérése.
- Ohm törvénye
- Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása.
- Ohm törvényével kapcsolata egyszerű feladatok megoldása.

II. Az elektromos munka és teljesítmény. Az elektromos áram hatásai

Az elektromos áram hatásai

- Az áram hőhatásának kísérleti vizsgálata.
- A hőhatáson alapuló eszközök.

- Az elektromos áram kémiai, élettani hatása.
- Baleset-megelőzés.
- Mágneses alapjelenségek.
- Az elektromos áram mágneses hatásának kvalitatív kísérleti vizsgálata.
- Az elektromos áram mágneses hatásának gyakorlati alkalmazása.

Az elektromos munka és a teljesítmény

- Az elektromos munka és teljesítmény kiszámítása.
- Háztartási berendezések teljesítménye és munkája.

III. Az elektromágneses indukció, váltakozó áram

Az elektromágneses indukció

- Az indukció jelenségének kísérleti vizsgálata.
- Mozgási és nyugalmi indukció.
- Az indukált feszültség, az indukált áram.
- Az indukció nagyságát befolyásoló tényezők.

Váltakozó áram

- A váltakozó feszültség keltése indukcióval.
- A váltakozó áram jellemzése és hatásai.

Az elektromágneses indukció gyakorlati alkalmazása

- A transzformátor kísérleti vizsgálata.
- A transzformátor menetszáma, feszültség és áramerősség közötti összefüggés.
- A transzformátor gyakorlati alkalmazása.

Az elektromos energiahálózat

- Az elektromos energia szállítása, energiahálózat, energiaellátás.
- Energiatakarékosság. Környezetvédelem.

IV. Fénytan

A fény tulajdonságai

- Fényforrások.
- A fény egyenes vonalú terjedése és az ezen alapuló jelenségek.
- A fény sebessége.

A fény visszaverődése

- A fényvisszaverődés kísérleti vizsgálata.

- Tükrös fényvisszaverődés, síktükör.
- A fényvisszaverődés törvényei.
- Gömbtükör. A síktükör és a gömbtükör képalkotása, gyakorlati alkalmazása.

A fénytörés

- A fénytörés jelenségének kísérleti vizsgálata, síklapokkal határolt fénytörő közeg.
- A fénytörés törvényei.
- Lencsék képalkotásának kísérleti vizsgálata.
- Domború- és homorú lencsék gyakorlati alkalmazása. Optikai eszközök működése.
- A látás fizikája.

A fény színeire bontása

- A fehér fény színekre bontása, újraegyesítése.
- A testek színe.

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerje a tanuló a tanult elektromos és fénytani jelenségeket.
- Ismerje az elektromos áram hatásait és ezek gyakorlati alkalmazásait
- Ismerje és tartsa be az érintésvédelmi és baleset-megelőzési szabályokat.
- Legyen képes egyszerű áramköröket összeállítani.
- Tudjon feszültséget, áramerősséget mérni.
- Tudja értelmezni az elektromos berendezéseken feltüntetett adatokat.
- Ismerje az energiatakarékosság jelentőségét és megvalósításának lehetőségeit.
- Tudja az alapvető összefüggéseket és tudja alkalmazni egyszerű feladatokban.
- Tudja az anyagokat csoportosítani elektromos és optikai tulajdonságok alapján.
- Tudja a szem működésével kapcsolatos tudnivalókat, a szemüveg szerepét.
- Ismerje az optikai eszközök gyakorlati alkalmazásait.
- Ismerje a témakör alapvető kultúrtörténeti vonatkozásait.

Fizika

Célok és feladatok:

- A gimnáziumi fizikatanítás célja az általános műveltséghez tartozó korszerű fizikai világkép kialakítása.
- Megmutatni a természet szépségét, sokszínűségét és a fizikai ismeretek hasznosságát.
- Tudatosítani, hogy a természet egységes, a természettudományos műveltség az emberi kultúra kiemelkedő része.
- Rámutatni, hogy a műszaki tudományok alapozzák meg a technika fejlődését és az életminőségek javítását, de egyben nagy felelősséggel is jár.

- Az emberiség jövője nagymértékben függ attól, hogy a természeti törvényeket megismerve hogyan illeszkedik be a természet rendjébe.
- Rámutatni a természet megóvására, felhívni a figyelmet a környezet védelmére, az energia ésszerű hasznosítására.
- Az érdeklődés felkeltése a természeti jelenségek megértésére és magyarázatára.
- Rámutatni, hogy a fizikai ismeretek hogyan segítenek eligazodni a modern technika világában.
- Kiemelt gondot kell fordítani a többi természettudományos tárgy és matematikával való kapcsolatára.
- Rámutatni, hogyan hasznosítható a gazdasági szférában, tervezésben a fizikai ismeret.

Fizika 9.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Fejezetek	Új ismeretek feldolgozása	Tanulókísérlet, gyakorlás, feladatok megoldása	Összefoglalás, ellenőrzés
I. A testek mozgása	14	3	2
II. A dinamika	15	4	2
III. Munka, energia	8	3	2
IV. Hőtágulás, gáztörvények	8	3	3
Év végi összefoglalás	-	-	7

Belépő tevékenységformák:

- A lényeges és lényegtelen körülmények megkülönböztetése, ok-okozati kapcsolatok felismerése a mechanikai kísérletek elemzése során.
- Mechanikai mérőeszközök használata, mérési hiba fogalma, számolása, becslése.
- A mérési eredmények grafikus ábrázolása, grafikonok elemzése, felhasználva a modern technika lehetőségeit (személyi számítógép alkalmazása mérőeszközként).
- Egyszerű mechanikai feladatok számított eredményeinek kísérleti elemzése.
- A tanult fizikai törvények szabatos szóbeli kifejtése.
- A tanult fizikai törvények alkalmazása a gyakorlatban (közlekedés, közlekedésbiztonság, sport).
- A témakörbe tartozó egyszerű számítási feladatok megoldása.
- Tájékozódás az iskolai, a városi könyvtárban a fizikához kapcsolódó ismerethordozóról.
- A tananyaghoz kapcsolódó kiegészítő anyag keresése, kutatása.

- Az ideális gázok fogalmának megértése kísérleti tapasztalatok alapján.
- Hőmérsékleti skálák bevezetése.
- A gáztörvények matematikai megfogalmazása.

Az állapotjelzők, állapothatározók megértése és a közöttük lévő kapcsolat ábrázolása a p - V diagramon

Tartalom:

I. A testek mozgása

Egyenes vonalú egyenletes mozgás

- Az egyenes vonalú egyenletes mozgás kísérleti vizsgálata.
- Vonatkoztatási rendszer, pálya, út, elindulás.
- A sebesség fogalma, sebességvektor.
- Az egyenes vonalú egyenletes mozgások összetétele.

Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás

- Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata.
- A pillanatnyi sebesség, átlagsebesség, sebességváltozás, gyorsulás.
- Négyzetes úttörvény.
- A szabadesés.
- Az egyenletesen változó mozgás grafikus leírása.

Mozgások szuperpozíciója

- Függőleges és vízszintes hajítások.

Az egyenletes körmozgás

- A tömegpont egyenletes körmozgásának kísérleti vizsgálata.
- A körmozgás kinematikai leírása, kerületi sebesség, szögsebesség, fordulatszám, periódus.
- Az egyenletes körmozgás gyorsulása.

II. Dinamika

A tehetetlenség törvénye

- Mozgásállapot, a testek tehetetlensége, a tehetetlenségre utaló kísérletek.
- A tehetetlenség törvényének alapvető szerepe a dinamikában.

Newton II. törvénye

- A mozgásállapot-változás és a kölcsönhatás vizsgálata.
- Az erő, a tömeg fogalma, mértékegysége.

Hatás-ellenhatás törvénye

- A kölcsönhatásban fellépő erők.
- Hatás-ellenhatás törvénye.

A lendület, lendület-megmaradás

- A lendület fogalma, lendület-megmaradás törvénye, ütközések, rakéta-elv.

Erőtörvények:

- Nehézségi erő
- Kényszererő
- Súrlódás, közegellenállás
- Rugóerő

Erők együttes hatása

- Erőhatások függetlensége.
- Közös hatásvonalú erők összegzése.
- Szöget bezáró erők eredője, a paralelogrammatétel, erők egyensúlya.
- Forgatónyomaték.
- Párhuzamos hatásvonalú erők eredője.
- Erőpár fogalma.
- Merev testek egyensúlya.

A körmozgás dinamikai vizsgálata

- Newton II. törvényének alkalmazása a körmozgásra.
- Centripetális erő, centripetális gyorsulás.
- A centripetális gyorsulást okozó erő felismerése a mindennapi jelenségekben.

III. Munka, energia

A munka

- A munka értelmezése, kiszámítása, egysége.
- A munkavégzés fajtái. Állandó erő és irányába eső elmozdulás. Állandó erő és szöget bezáró elmozdulás, lineárisan változó erő (rugóerő) munkája.

Az energia

- Magassági energia, mozgási energia, rugalmas energia.
- Munkatétel.
- A mechanikai energia megmaradásának törvénye és érvényességi köre.
- A mechanikai energia megmaradásának törvényének alkalmazása.

A teljesítmény

- A teljesítmény fogalma, kiszámítása.
- A hatásfok.
- A teljesítmény és a hatásfok kiszámítása mindennapi példákban.

I. Hőtan

Hőtani alapjelenségek

- A hőmérséklet mérése, hőmérsékleti skálák.
- Kelvin-féle hőmérsékleti skála

Gázok állapotváltozása

- Állapothatározók (hőmérséklet, térfogat, nyomás, anyagmennyiség).
- Gáztörvények (Boyle-Mariott, Gay-Lussac)
- Gázok állapotegyenlete.
- Egyesített gáztörvény.

A továbbhaladás feltételei:

- Legyen képes a fizikai jelenségek megfigyelésére.
- Tudja és helyesen használja a tanult legfontosabb fogalmakat (tehetetlenség, erő, tömeg, súly, sebesség, gyorsulás, energia, munka, lendület, teljesítmény, hatásfok).
- Tudjon egyszerű mechanikai feladatokat megoldani (tudja kiszámolni: út, sebesség, gyorsulás, erő, munka, energia, teljesítmény).
- Ismerje a tanult fizikai mennyiségek mértékegységeit.
- Tudjon példákat mondani a tanult jelenségekre.
- Ismerje és tudja a tanult törvényeket (Newton-törvények, munkatétel, lendületmegmaradás, energiamegmaradás).
- Legyen képes a tanult összefüggéseket, fizikai állandókat a táblázatgyűjteményből kiválasztani, a formulákat értelmezni.
- Tudja, hogy a világhálón számos adat, információ elérhető.
- Ismerje és tudja magyarázni a mindennapi életben tanult hőtani jelenségeket.

Fizika 10.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Fejezetek	Új ismeretek feldolgozása	Tanulókísérlés, gyakorlás, feladatok megoldása	Összefoglalás, ellenőrzés
I. Hőtan	11	2	2
II. Elektrosztatika	11	2	2
III. Egyenáram	17	5	2
IV. Mágneses mező	11	2	2
Év végi összefoglalás	-	-	5

Belépő tevékenységek:

- Szimulációs PC-programok alkalmazása a kinetikus gázelmélet szemléltetésére.
- Makroszkopikus termodinamikai mennyiségek értelmezése a részecskemodell segítségével.
- Az elektromos mező, mágneses mező fogalmának kialakítása.
- Az erőter jellemzése fizikai mennyiségekkel.
- Az anyagok csoportosítása elektromos tulajdonságaik alapján (vezető, félvezető, szigetelő).
- Az elektromosság tan ismereteinek gyakorlati alkalmazása (érintésvédelem, baleset-megelőzés, energiatakarékosság, környezetvédelem).
- Az elektromos eszközök működésének magyarázata.
- Az energia fogalma, az energiamegmaradás kiterjesztése.
- Kiemelkedő mérnökök, fizikusok munkássága.
- Történelmi korokhoz és a társadalmi, gazdasági igényekhez kapcsolódva bemutatni az elektromosság fejlődését.

Tartalom:

Az anyag atomos szerkezete

- Korábbi ismeretek (súlyviszonytörvények).
- Avogadro törvénye
- Atomok, molekulák tömege, mérete.

Molekuláris hőelmélet

- Az ideális gázok részecskemodellje.
- Makroszkopikus termodinamikai mennyiségek értelmezése.
- A gáz belső energiája.

A hőtán I. főtétele

- A belső energia fogalmának általánosítása.
- A munka és a hő.
- A belső energia megváltozása melegítéssel, munkavégzéssel.
- Az energiamegmaradás törvényének általánosítása.

Termikus kölcsönhatás

- A fajhő.
- A gázok állapotváltozásainak vizsgálata az I. főtétel alapján (izoterm, izobár, izochor, adiabatikus folyamat).

A hőtán II. főtétele

- A termikus folyamatok iránya.
- A II. főtétel megfogalmazása makroszkopikus és molekuláris alapon.
- Hőmérsékletváltozások vizsgálata spontán hőmérsékleti változások során.

Halmazállapot-változások

- Olvadás-fagyás, forrás, párolgás, lecsapódás.
- Halmazállapot-változások energetikai vizsgálata. Olvadáshő, párolgáshő.
- A nyomás szerepe a halmazállapot-változásokban.
- Halmazállapot-változások molekuláris értelmezése.

II. Elektrosztatika

Elektromos alapjelenségek

- Az elektromos állapot, töltés, megosztás, vezetők, szigetelők.
- Elektromos kölcsönhatás. Coulomb törvénye.
- Töltésmegmaradás törvénye.

Az elektromos mező

- A térerősség fogalma, homogén elektromos tér, ponttöltés tere, erővonalak.
- A szuperpozíció elve.
- A feszültség és potenciál fogalma.
- Az elektromos munka.
- Az elektromos fluxus.

Kondenzátorok

- A kapacitás és a kondenzátor.
- Az elektromos mező energiája.

III. Egyenáramok

Az egyenáram

- Ohm törvénye.
- Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás.

Az elemi töltés

- Az áramvezetés mechanizmusa fémekben, folyadékokban, félvezetőkben.
- Ohm törvénye teljes áramkörre

Egyenáramú hálózatok

- Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása.
- Áramerősség és feszültség mérése, mérőműszerek kapcsolása, méréshatárok.
- Egyenáram áramforrás – galvánelem.

Elektromos teljesítmény

- Az elektromos teljesítmény fogalma.
- Fogyasztók teljesítménye.

IV. Elektromágneses indukció

A mágneses tér

- A mágneses tér kísérleti vizsgálata – magnetométer.
- A mágneses tér jellemzése. Fluxus.
- A mágneses indukcióvektor, indukcióvonalak.
- Áramvezetők mágneses tere.
- Földmágnesség.

Lorentz-erő

- Mágneses mező hatása áramvezetőre.
- Párhuzamos vezetők kölcsönhatása.
- Mágneses mező hatása mozgó töltésre.
- Egyenáramú motor működési elve.
- Kalódsugárcső, az elektron fajlagos töltése.

Mozgási indukció

- A mozgási indukció kísérleti vizsgálata.
- Az indukált feszültség.
- Lenz törvénye.
- A váltakozó feszültség előállítása és jellemzői.
- Az effektív áramerősség, feszültség, teljesítmény.
- A hálózati energia előállítása.

Nyugalmi indukció

- A nyugalmi indukció kísérleti vizsgálata.
- Önindukció.
- Önindukció jelenségének gyakorlati alkalmazása.
- Tekercs energiája.
- A transzformátor működése és gyakorlati alkalmazása.
- Az elektromos energiatermelés és a környezetvédelem.
- A generátor működési elve és az érintésvédelem.

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerje a termodinamika törvényeit.
- Ismerje az energiamegmaradás törvényének általánosítását.
- Ismerje, hogy az energiamegmaradás törvényének általánosítása az I. főtétele, a spontán természeti törvények, folyamatok irreverzibilitása a II. főtétele, tudja, hogy a többi természettudomány is alkalmazza, tudja illusztrálni egyszerű példákkal.
- A kinetikus gázmodell segítségével tudja értelmezni a gázok fizikai tulajdonságait, értse a makroszkopikus rendszer és mikroszkopikus modell kapcsolatát.

- Ismerje és tudja magyarázni a mindennapi életben tanult hőtani jelenségeket.
- Ismerje az olyan kísérleti eredményeket, tapasztalati tényeket, amelyekből arra kell következtetni, hogy az anyag atomos szerkezetű.
- Tudjon biztonságosan áramot és feszültséget mérni.
- Tudjon egyszerű áramköröket összeállítani rajz alapján.
- Tudja, mi a rövidzárlat és mik a hatásai.
- Ismerje a mindennapi elektromos eszközök működésének fizikai alapjait.
- Tudjon a témakörhöz kapcsolódó egyszerű feladatokat megoldani.
- Ismerje a témakör legkiemelkedőbb fizikusait és a legjelentősebb találmányokat.

Fizika 11.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Fejezetek	Új ismeretek feldolgozása	Tanulókísérlet, gyakorlás, feladatok megoldása	Összefoglalás, ellenőrzés
I. Rezgések, hullámok	17	4	2
II. Elektromágneses hullámok, optika	17	5	2
III. Modern fizika, magfizika	16	-	1
IV. Csillagászat	5	-	1
Év végi összefoglalás	-	-	4

Belépő tevékenységformák:

- Hullámok tulajdonsága.
- A hullámfogalom kialakítása a kísérleti tapasztalatokból kiindulva.
- Hullámfajták.
- Az általános fogalmak alkalmazása egyszerű, konkrét esetekre.
- Kapcsolatteremtés a hullámjelenségek – hang, fény – érzékileg tapasztalható tulajdonságai és fizikai jellemzői között.
- A kísérletek, tények értelmezése, modell segítségével, a modell és a valóság kapcsolatának megértése.
- A fizikai valóság különböző megközelítése az anyag kettős természete (részecske, hullám).
- Fizikatörténeti kísérletek szerepének elemzése az atommodellek fejlődésében.

- Számítógépes szimulációs és szemléltető programok felhasználása a modern fizika közvetlenül nem demonstrálható jelenségeinek megértéséhez.
- Hipotézis, tudományos elmélet és kísérletileg igazolt állítások megkülönböztetése.
- A tudomány és az áltudomány.
- A sajtó és a médiákban megjelenő fizikai témájú kérdések kritikai vizsgálata.
- Kapcsolat, koncentráció a kémiával az atomfizikai kísérletek kapcsán.
- Kapcsolatteremtés, szintéziskeresés a fizika különböző jelenségei között.
- A nukleáris energia hasznosítása.
- Energia és környezetvédelem.
- Kitekintés az aktuális kutatások irányába.
- Az űrkutatás legfontosabb állomása.

Tartalom

I. Rezgések, hullámok

Mechanikai rezgések

- Harmonikus rezgőmozgás kísérleti vizsgálata, grafikus ábrázolása.
- A rezgést jellemző mennyiségek.
- Newton II. törvényének alkalmazása a rugón lévő testre.
- A rezgésidő kiszámítása.
- A rezgés energiája, energiamegmaradás.
- A rezgést befolyásoló külső hatások következményei (csillapodás, kényszerrezgés, rezonancia).

Mechanikai hullámok

- A hullám fogalma, rezgésállapot.
- Transzverzális és longitudinális hullám.
- A hullámra jellemző mennyiségek (hullámhossz, periódusidő, terjedési sebesség)
- Hullámok fajtái. Hullámjelenség kísérleti vizsgálata (gumikötél, hullámkád).
- Hullámok visszaverődése, törése, elhajlása, interferencia.
- Állóhullámok.
- A hullámhossz és a kötélhossz kapcsolata.

Hangtan

- Hangképzés, hangkeltés.
- Hangszerek.
- A hang terjedése közegben.
- Hangtani alapfogalmak.
- Doppler jelenség.

II. Elektromágneses hullámok

Elektromágneses hullámok

- Az elektromágneses jelenségek rendszerezése.
- Változó elektromos tér mágneses tere.
- Elektromágneses rezgések, rezgőkör.
- Az elektromágneses hullám fogalma, jellemzői.
- Az elektromágneses hullámok spektruma.
- Elektromágneses hullámok a gyakorlati életben.
- A fény mint elektromágneses hullám.

Hullámoptika

- A fény tulajdonságainak vizsgálata.
- A fény terjedése vákuumban, közegben.
- Visszaverődés, törés, teljes visszaverődés.
- Snellius-Descartes törvény
- Optikai eszközök képalkotása, leképezése.
- Leképzési törvény.
- A fény színekre bontása, színkeverés.
- Interferencia, polarizáció.
- A fénysebesség mint határsebesség.

III. Modern fizika

A fény kettős természete

- A fényelektromos jelenség – a fény részecsketermészete.
- Fotocella, napelem, gyakorlati alkalmazásuk.

Az elektron kettős természete

- Az elektron mint részecske.
- Elektroninterferencia, elektronhullám.
- Gyakorlati alkalmazás, elektronmikroszkóp.

Atommodellek

- Atommodellek kísérleti alapja, előre mutató sajátosságai, hibái.
- Thomson-féle atommodell.
- Rutherford-modell, atommag.
- Bohr-modell, diszkrét energiaszint.
- Vonalis színekép, fénykisugárzás, fényelnyelés.
- Kvantummechanikai atommodell.

Magfizika

Az atommag szerkezete

- Nukleonok, nukleáris kölcsönhatás jellemzése.
- Tömegdefektus.

A radioaktivitás

- Alfa-, béta-, gammabomlás jellemzése.
- Aktivitás fogalma, időbeli változása.
- Radioaktív sugárzás környezetünkben, sugárvédelem.
- Természetes és mesterséges radioaktivitás gyakorlati alkalmazása.

Maghasadás

- A maghasadás jelensége, láncreakció, sokszorozási tényező.
- Atombomba, atomerőmű.
- Az atomenergia felhasználásának előnyei és kockázata.

Magfúzió

- Magfúzió jelensége, a csillagok energiatermelése.
- A hidrogénbomba.

IV. Csillagászat

Egyetemes tömegvonzás

- A Newton-féle gravitációs törvény, gravitációs állandó.
- A heliocentrikus világkép.
- Bolygómozgás.
- Kepler-törvények.
- Mesterséges égitestek mozgása.
- A földi gravitáció és a súly.

Csillagfejlődés

- A csillagok születése, fejlődése és pusztulása.

A kozmológia alapjai

- Az univerzum tágulása.
- Hubble-törvény.
- Ősrobbanás-elmélet.

Űrkutatás

- A világűr megismerése, a kutatás iránya.

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerje a hullám fizikai jellemzőit.

- Tudja a hang, fény terjedési sebességét.
- Ismerje a legegyszerűbb optikai eszközök működését (szemüveg, nagyító, mikroszkóp, távcső, fényképezőgép).
- Ismerje az elektromágneses spektrum jellemző sugarait.
- Ismerje az atomelmélet fejlődésében fontos szerepet játszó fizikatörténeti kísérleteket.
- Ismerje az atommag összetételét.
- Ismerje a radioaktív sugárzások fajtáit és azok jellemzőit.
- Ismerje a természetes és mesterséges radioaktivitás szerepét az életünkben (veszélyek, hasznosítás).
- Ismerje a magátalakulások főbb típusait (hasadás, fúzió).
- Legyen tisztában a magátalakulások gyakorlati jelentőségével.
- Tudja összehasonlítani az atomenergia felhasználásának előnyeit és hátrányait a többi energiatermelési móddal.
- Legyen tisztában az energiafelhasználás környezeti hatásaival.
- Legyen ismerete a csillagászat vizsgálati módszereiről.
- Legyen tisztában a csillagászati objektumok fizikai tulajdonságaival.
- Ismerje az anyag kettős természetét.
- Tudja a témakörbe tartozó fizikai fogalmakat.
- Tudjon egyszerű feladatokat megoldani.
- Legyen korszerű természettudományos világképe.
- Tudja, hogy a természet egységes, egész, szétválasztását resztudományokra csak a jobb kezelhetőség, áttekinthetőség indokolja.
- Tudja, hogy a fizika legáltalánosabb törvényei a biológia, kémia, földtudományok és a műszaki tudományok terén is érvényesek.

Fizika 11-12.

A fizika érettségi vizsga általános követelményei (Emelt szint)

Fizika 11.

Évi óraszám: 92,5 (37 hét)

Heti óraszám: 2,5

Fejezetek	Ismeretek feldolgozá sa, feladatok	Tanulókísérle t	Összefoglalá s, ellenőrzés
Mechanika	28	3	2
Hőtan, termodinamika	18	3	2
Geometriai optika	13	3	2
Elektrosztatika, egyenáram	13	3	2

Fizika 12.

Évi óraszám: 80 (32 hét)

Heti óraszám: 2,5

Fejezetek	Ismeretek feldolgozása, feladatok	Tanulókísérlet	Összefoglalás, ellenőrzés
Elektromágnesség	24	3	2
Atomfizika, atommag fizika	24	2	2
Csillagászat	5	-	1
Kultúrtörténet, környezetvédelem	5	-	-
Az éves munka összefoglalása, zárás	-	-	12

Célok és feladatok:

Az emelt szintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- elsajátította-e a követelményekben előírt ismereteket;
- képes-e az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat áttekinteni, felismerni;
- tudja-e ismereteit jelenségek értelmezésében, problémák megoldásában – a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva – alkalmazni;
- járatos-e a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereiben;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait, felismeri-e alkalmazásukat;
- képes-e a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezésére és elvégzésére, valamint a kísérleti tapasztalatok értékelésére, következtetések levonására, grafikonelemzésre;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel, összefüggő gyakorlatias belső látásmóddal és arányérzéssel, pontosan használja-e a mértékegységeket;
- képes-e a tananyag által közvetített művelődési anyag logikai csomópontjait képező, alapvető fontosságú tényeket, és az eszközökből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejezni, megmagyarázni;
- képes-e a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségeket értelmezni;
- ismeri-e a legfontosabb technikai eszközök, rendszerek működési elveit;
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolódását igénylő, összetett feladatok, problémák megoldási képességével;

- tájékozott-e a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértésére és elemzésére.

Vizsgaforma: írásbeli és szóbeli vizsga

KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével;
- a természettudományos gondolkodás, megismerési módszerek alapvető sajátosságainak felismerése;
- alapmennyiségek mérése;
- egyszerű számítások elvégzése;
- egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése;
- grafikonok, ábrák értékelése, elemzése;
- mértékegységek, mértékrendszerek használata;
- a tanult szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban;
- a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése, a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos problémák felismerése;
- időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben.

Az emelt szintű fizika érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekintése, felismerése;
- problémák megoldásában – a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva – az ismeretek alkalmazása;
- a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása;
- a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezése;
- az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban;
- a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése;
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett fizikai feladatok, problémák megoldása;
- időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;

- a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók.

A táblázat első oszlopában *dőlt betűvel* szereplő fogalmak, jelenségek stb. csak az emelt szintre vonatkoznak.

1. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Newton törvényei 1.1.1 Newton I. törvénye Kölcsönhatás Mozgásállapot, -változás Tehetlenség, tömeg Inerciarendszer 1.1.2 Newton II. törvénye Erőhatás, erő, eredő erő támaszpont, hatásvonal Lendület, lendületváltozás, Lendületmegmaradás Zárt rendszer Szabaderő, kényszererő	Ismerje fel és jellemezze a mechanikai kölcsönhatásokat. Ismerje a mozgásállapot-változások létrejöttének feltételeit, tudjon példákat említeni különböző típusaikra. Ismerje fel és jellemezze az egy kölcsönhatásban fellépő erőket, fogalmazza meg, értelmezze Newton törvényeit. Értelmezze a tömeg fogalmát Newton 2. törvénye segítségével. Ismerje a sztatikai tömegmérés módszerét. Tudja meghatározni a 3. pontban felsorolt mozgásfajták létrejöttének dinamikai feltételét. Legyen jártas az erővektorok ábrázolásában, összegzésében. Tudja, mit értünk egy test lendületén, lendület-változásán. Konkrét, mindennapi példákban ismerje fel a lendületmegmaradás törvényének érvényesülését, egy egyenesbe eső változások esetén tudjon egyszerű feladatokat megoldani. Konkrét esetekben ismerje fel a kényszererőket.	Értelmezze a mindennapos mechanikai jelenségeknél az ok-okozati kapcsolatokat. Legyen jártas a sztatikai tömegmérésben. Alkalmazza Newton törvényeit a 3. pontban meghatározott mozgásfajtákra. Legyen jártas az erővektorok felbontásában. Tudja alkalmazni a lendületmegmaradás törvényét feladatmegoldásokban. Ismerje a kényszererő és a szabaderő fogalmát.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1.3 Newton III. törvénye <i>Erőlökés</i>	Legyen jártas az egy testre ható erők és az egy kölcsönhatásban fellépő erők felismerésében, ábrázolásában.	Értelmezze az erőlökés fogalmát.
1.2 Pontszerű és merev test egyensúlya Forgatónyomaték Erőpár Egyszerű gépek: <i>Lejtő, emelő, csiga</i> Tömegközéppont	Tudja értelmezni dinamikai szempontból a testek egyensúlyi állapotát. Tudjon egyszerű számításos feladatot e témakörben megoldani. Ismerje a tömegközéppont fogalmát, tudja alkalmazni szabályos homogén testek esetén.	
1.3 Mozgásfajták Anyagi pont, merev test Vonatkoztatási rendszer Pálya, út, elmozdulás <i>Helyvektor, elmozdulásvektor</i> 1.3.1 Egyenes vonalú egyenletes mozgás Sebesség, átlagsebesség Mozgást befolyásoló tényezők: súrlódás, közegellenállás súrlódási erő	Tudja alkalmazni az anyagi pont és a merev test fogalmát a probléma jellegének megfelelően. Egyszerű példákon értelmezze a hely és a mozgás viszonylagosságát. Tudja alkalmazni a pálya, út, elmozdulás fogalmakat. Legyen jártas konkrét mozgások út-idő, sebesség-idő grafikonjának készítésében és elemzésében. Ismerje és alkalmazza a sebesség fogalmát. Ismerje a súrlódás és a közegellenállás hatását a mozgásoknál, ismerje a súrlódási erő nagyságát befolyásoló tényezőket.	Ismerje a csúszási és tapadási súrlódásra vonatkozó összefüggéseket.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.3.2 Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Egyenletesen változó mozgás átlagsebessége, pillanatnyi sebessége Gyorsulás Négyzetes úttörvény Szabadesés, nehézségi gyorsulás ($\rightarrow$ 5.1) 1.3.3 Összetett mozgások Függőleges, vízszintes hajítás 1.3.4 Periodikus mozgások 1.3.4.1 Az egyenletes körmozgás Periódusidő, fordulatszám Kerületi sebesség Szögelfordulás, szögsebesség Centripetális gyorsulás Centripetális erő	Ismerje fel és jellemezze az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgásokat. Konkrét példákon keresztül különböztesse meg az átlag- és a pillanatnyi sebességet, ismerje ezek kapcsolatát. Ismerje és alkalmazza a gyorsulás fogalmát. Tudjon megoldani egyszerű feladatokat. Értelmezze a szabadesést mint egyenletesen változó mozgást. Tudja a nehézségi gyorsulás fogalmát és értékét, egyszerűbb feladatokban alkalmazni is. Értelmezze egyszerű példák segítségével az összetett mozgást. Jellemezze a periodikus mozgásokat. Ismerje fel a centripetális gyorsulást okozó erőt konkrét jelenségekben, tudjon egyszerű számításos feladatokat megoldani.	Az a-t, v-t, s-t grafikon egyikének ismeretében tudja a másik két grafikon elkészíteni. Ismerje az út grafikus kiszámítását a v-t grafikonból. Tudja meghatározni a függőleges és vízszintes hajítás magasságát, távolságát, időtartamát, végsebességét. Tudjon kinematikai és dinamikai feladatokat megoldani.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.3.4.2 Mechanikai rezgések Rezgőmozgás Harmonikus rezgőmozgás Kitérés, amplitúdó, fázis Rezgésidő, frekvencia Csillapított és csillapítatlan rezgések Rezgő rendszer energiája Szabadrezgés, kényszerrezgés Rezonancia Matematikai inga Lengésidő	Ismerje a rezgőmozgás fogalmát. Ismerje a harmonikus rezgőmozgás kinematikai jellemzőit, kapcsolatát az egyenletes körmozgással kísérelti tapasztalat alapján. Ismerje, milyen energiaátalakulások mennek végbe a rezgő rendszerben. Ismerje a szabadrezgés, a kényszerrezgés jelenségét. Ismerje a rezonancia jelenségét, tudja mindennapi példákon keresztül megmagyarázni káros, illetve hasznos voltát. Tudjon periódusidőt mérni.	Ismerje a matematikai inga periódusidejét leíró összefüggést, feladatmegoldásoknál és méréseknél tudja alkalmazni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.3.4.3 Mechanikai hullámok (→3.6, 3.7) Longitudinális, transzverzális hullám Hullámhossz, terjedési sebesség, frekvencia Visszaverődés, törés jelensége, <i>törvényei</i> Beesési, visszaverődési, törési szög, törésmutató Polarizáció Interferencia Elhajlás Állóhullám, <i>duzzadóhely, csomópont</i> Húrok Hangforrás, hanghullámok Hangerősség Hangmagasság Hangszín <i>Ultrahang, infrahang</i>	Ismerje a mechanikai hullám fogalmát, fajtáit, tudjon példákat mondani a mindennapi életből. Ismerje a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségeket. Tudja leírni a hullámjelenségeket, tudjon példákat mondani a mindennapi életből. A hangtani alapfogalmakat tudja összekapcsolni a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségekkel.	Ismerje az interferencia létrejöttének feltételeit. Ismerje az állóhullám kialakulásának feltételeit. Ismerje az ultra- és infrahang jellemzőit, néhány gyakorlati alkalmazást, a zajártalom mibenlétét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.4 Munka, energia Munkavégzés, munka Gyorsítási munka Emelési munka Súrlódási munka Energia, energiaváltozás (→4.4) Mechanikai energia: Mozgási energia Rugalmassági energia Helyzeti energia <i>Munkatétel</i> Energiamegmaradás törvénye (→2.5) <i>Konzervatív erők munkája</i> Teljesítmény Hatásfok (→2.8)	Definiálja a munkát és a teljesítményt, tudja kiszámítani állandó erőhatás esetén. Ismerje a munka ábrázolását F-s diagramon. Tudja megkülönböztetni a különféle mechanikai energiafajtaikat, tudjon azokkal folyamatokat leírni, jellemezni. Tudja alkalmazni a mechanikai energiamegmaradás törvényét egyszerű feladatokban. Ismerje az energiazdálkodás környezetvédelmi vonatkozásait. Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a teljesítmény és a hatásfok fogalmát.	Tudjon munkát, teljesítményt számolni egyenletesen változó erőhatás esetén is. Jellemezze kvantitatív értelemben a különféle mechanikai energiafajtaikat. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a munkatétel segítségével. Mutassa be néhány energiaátalakító berendezés példáján, hogyan hasznosítjuk a természet energiáit. Értelmezze a konzervatív erő fogalmát. Értelmezze a hatásfokot mint a folyamatok gazdaságosságának jellemzőjét.
1.5 A speciális relativitáselmélet elemei (→4.2) Az éter fogalmának elvetése, fénysebesség <i>Egyidejűség, idődilatáció, hosszúságkontrakció</i> <i>A tömeg, tömegnövekedés</i>		Ismerje a speciális relativitáselmélet alapgondolatait. Tudja, hogy a tömeg is relativisztikus mennyiség. Ismerjen az elméletet alátámasztó tapasztalatot.

2. Termikus kölcsönhatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly Egyensúlyi állapot Hőmérséklet, nyomás, térfogat Belső energia Anyagmennyiség, mól Avogadro törvénye ($\rightarrow 4.1$)	Tudja, mit értünk állapotjelzőn, nevezze meg őket. Legyen tájékozott arról, milyen módszerekkel történik a hőmérséklet mérése. Ismerjen különböző hőmérőfajta- tákat (mérési tartomány, pontosság). Ismerje a Celsius- és Kelvin-skálákat, és feladatokban tudja használni. Ismerje az Avogadro-törvényt. Értelmezze, hogy mikor van egy test környezetével termikus egyensúlyban.	
2.2 Hőtágulás Szilárd anyag lineáris, térfogati hőtágulása Folyadékok hőtágulása	Ismerje a hőmérséklet-változás hatására végbemenő alakváltozásokat, tudja indokolni csoportosításukat. Legyen tájékozott gyakorlati szerepükről, tudja konkr- ét példákkal alátámasztani. Tudjon az egyes anyagok különböző hőtágulásának jelentőségéről, a jelenség szerepéről a természeti és technikai folyamatokban, tudja azokat konkrét példákkal alátámasztani. Mutassa be a hőtágulást egyszerű kísérletekkel.	Feladatok megoldásakor alkalmazza a hőtágulást leíró összefüggéseket.
2.3 Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzői között) Gay-Lussac I. és II. törvénye Boyle-Mariotte törvénye Egyesített gáztörvény Állapotegyenlet Ideális gáz Izobár, izochor, izoterm állapotváltozás	Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a gáz- törvényeket, tudja összekapcsolni a megfelelő állapot- változással. Ismerje az állapotegyenletet. Tudjon értel- mezni p-V diagramokat.	Mutasson be egyszerű kísérleteket a gázok állapotvál- tozásaira. Legyen jártas a p-V diagramon való grafi- kus ábrázolásban. Tudja alkalmazni az állapotegyen- letet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.4 Az ideális gáz kinetikus modellje (→4.1) Hőmozgás	Ismerje, mit jelent a gáznyomás, a hőmérséklet a kinetikus gázelmélet alapján. Ismerjen a hőmozgást bizonyító jelenségeket (pl. Brown-mozgás, diffúzió).	
2.5 Energiamegmaradás hőtani folyamatokban (→1.4) 2.5.1 Termikus, mechanikai kölcsönhatás Hőmennyiség, munkavégzés 2.5.2 A termodinamika I. főtétele zárt rendszer Belső energia Adiabatikus állapotváltozás 2.5.3 Körfolyamatok <i>Perpetuum mobile</i>	Értelmezze a térfogati munkavégzést és a hőmennyiség fogalmát. Ismerje a térfogati munkavégzés grafikus megjelenítését p-V diagramon. Értelmezze az I. főtételt, alkalmazza speciális – izoterm, izochor, izobár, adiabatikus – állapotváltozásokra.	Értse a folyamatra jellemző mennyiségek és az állapotjelzők közötti különbséget. Tudja alkalmazni az I. főtételt feladatmegoldásoknál. Tudjon értelmezni p-V diagramon ábrázolt speciális körfolyamatokat. Ismerje, mit jelent az elsőfajú perpetuum mobile kifejezés, értse a megvalósítás lehetetlenségét.
2.6 Kalorimetria Fajhő, <i>mólhő</i> , hőkapacitás Gázok fajhői	Ismerje a hőkapacitás, fajhő fogalmát, tudja kvalitatív módon megmagyarázni a kétféle fajhő különbségét gázoknál. Legyen képes egyszerű keverési feladatok megoldására.	Tudjon egyszerű kalorimetrikus mérést elvégezni.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.7 Halmazállapot-változások	Ismerje a különböző halmazállapotok tulajdonságait.	

2.7.1 Olvadás, fagyás Olvadáshő, olvadáspont 2.7.2 Párolgás, lecsapódás Párolgáshő Forrás, forráspont, forráshő Szublimáció Cseppfolyósíthatóság Telített és telítetlen gőz 2.7.3 Jég, víz, gőz A víz különleges fizikai tulajdonságai A levegő páratartalma Csapadékképződés	Értelmezze a fogalmakat. Tudja, milyen energiaváltozással járnak a halmazállapot-változások, legyen képes egyszerű számításos feladatok elvégzésére. Tudja, mely tényezők befolyásolják a párolgás sebességét. Ismerje a forrás jelenségét, a forráspontot befolyásoló tényezőket. Értse a víz különleges tulajdonságainak jelentőségét, tudjon példákat mondani ezek következményeire (pl. az élet kialakulásában, fennmaradásában betöltött szerepe). Ismerje a levegő relatív páratartalmát befolyásoló tényezőket. Kvalitatív módon ismerje az eső, a hó, a jégeső kialakulásának legfontosabb okait. Értse, milyen változásokat okoz a felmelegedés, az üvegházhatás, a savas eső stb. a Földön.	Értse a gáz és a gőz fogalmak különbözőségét. Tudja kvalitatív módon magyarázni a gőz telítetté válásának okait, a telített gőz tulajdonságait. Ismerje a nyomás halmazállapot-változásokat befolyásoló szerepét.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.8 A termodinamika II. főtétele 2.8.1 Hőfolyamatok iránya <i>Rendezettség, rendezetlenség</i> Reverzibilis, irreverzibilis folyamatok 2.8.2 Hőerőgépek (→1.5, 4.4) Hatásfok <i>Másodfajú perpetuum mobile</i>	Tudjon értelmezni mindennapi jelenségeket a II. főtétel alapján. Legyen tisztában a hőerőgépek hatásfokának fogalmával és korlátaival.	Ismerje a reverzibilis, irreverzibilis folyamatok fogalmát. Értse, hogy mit jelent termodinamikai értelemben a rendezettség, rendezetlenség fogalma. Ismerje a másodfajú perpetuum mobile megvalósíthatatlanságát. Tudja alkalmazni a hőerőgépek működését leíró fogal-

		makat konkrét esetekre (pl. gőzgép, belsőégésű motor). Ismerje a hűtőgép működési elvét.

3. Elektromos és mágneses kölcsönhatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Elektromos mező 3.1.1 Elektrosztatikai alapjelenségek Kétféle elektromos töltés Vezetők és szigetelők Elektroszkóp Elektromos megosztás Coulomb-törvény A töltésmegmaradás törvénye 3.1.2 Az elektromos mező jellemzése Térerősség <i>A szuperpozíció elve</i> Erővonalak, -fluxus Feszültség <i>Potenciál, ekvipotenciális felület</i> <i>Konzervatív mező (→1.5)</i> Homogén mező <i>Földpotenciál</i> 3.1.3 Töltések mozgása elektromos mezőben (→1.2)	Értse az elektrosztatikai alapjelenségeket, és tudja ezeket elemezni és bemutatni egyszerű elektrosztatikai kísérletek, hétköznapi jelenségek alapján. Alkalmazza az elektromos mező jellemzésére használt fogalmakat. Ismerje a pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mező szerkezetét és tudja jellemezni az erővonalak segítségével. Tudja alkalmazni az összefüggéseket homogén elektromos mező esetén egyszerű feladatokban. Tudja, hogy az elektromos mező által végzett munka független az úttól.	Alkalmazza a Coulomb-törvényt feladatmegoldásban. A pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mezőt tudja jellemezni az ekvipotenciális felületek segítségével. Értse, hogy az elektrosztatikus mező konzervatív volta miatt értelmezhető a potenciál és a feszültség fogalma. Alkalmazza a munkatételt ponttöltésre elektromos mezőben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1.4 Töltés, térerősség, <i>potenciál</i> a vezetőkön Töltések elhelyezkedése vezetőkön Térerősség a vezetők belsejében és felületén Csúcshatás Az elektromos mező árnyékolása Földelés 3.1.5 Kondenzátorok Kapacitás Síkkondenzátor <i>Permittivitás</i> Feltöltött kondenzátor energiája	Ismerje a töltés- és térerősség viszonyokat a vezetőkön, legyen tisztában ezek következményeivel a mindennapi életben, tudjon példákat mondani gyakorlati alkalmazásukra. Ismerje a kondenzátor és a kapacitás fogalmát. Tudjon példát mondani a kondenzátor gyakorlati alkalmazására. Ismerje a kondenzátor energiáját.	Ismerje a kondenzátor lemezei között lévő szigetelőanyag kapacitásmódosító szerepét. Ismerje a síkkondenzátor kapacitásának meghatározását. Ismerje a feltöltött kondenzátor energiájának meghatározását, és alkalmazza a fenti összefüggéseket feladatok megoldásában.
3.2. Egyenáram 3.2.1 Elektromos áramerősség Feszültségforrás, áramforrás <i>Elektromotoros erő, belső feszültség, kapocsfeszültség</i> Áramerősség- és feszültségmérő műszerek	Értse az elektromos áram létrejöttének feltételeit, ismerje az áramkör részeit, tudjon egyszerű áramkört összeállítani. Ismerje az áramerősség- és feszültségmérő eszközök használatát.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.2.2 Ohm törvénye Ellenállás, <i>belső ellenállás</i> , <i>külső ellenállás</i> Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás Változtatható ellenállás <i>Az ellenállás hőmérsékletfüggése</i> <i>Telepek soros</i> , fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása Az eredő ellenállás	Értse az Ohm-törvényt vezető szakaszra és ennek következményeit, tudja alkalmazni egyszerű feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére. Ismerje a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazza ezeket egyszerű áramkörökre.	Alkalmazza az Ohm-törvényt összetett feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére. Ismerjen ellenállásmérési módszert. Ismerje a fémek ellenállásának hőmérsékletfüggését. Értse a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggések magyarázatát, és alkalmazza ezeket összetettebb áramkörökre is. Alkalmazza ismereteit egyszerűbb egyenáramú mérések megtervezésére, vagy megadott kapcsolási rajz alapján történő összeállítására és elvégzésére.
3.2.3 Félvezetők Félvezető eszközök 3.2.4 Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Hő-, mágneses, vegyi hatás (→4.2) Galvánelemek, akkumulátor	Ismerje a félvezető fogalmát, tulajdonságait. Tudjon megnevezni félvezető kristályokat. Tudja megfogalmazni a félvezetők alkalmazásának jelentőségét a technika fejlődésében, tudjon példákat mondani a félvezetők gyakorlati alkalmazására (pl. dióda, tranzisztor, memóriachip). Ismerje az elektromos áram hatásait és alkalmazásukat az elektromos eszközökben. Ismerje az áram élettani hatásait, a balesetmegelőzési és érintésvédelmi szabályokat. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására az elektromos eszközök teljesítményével és energiafogyasztásával kapcsolatos ismereteit. Ismerje a galvánelem és az akkumulátor fogalmát, és ezek környezetkárosító hatását.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.3 Az időben állandó mágneses mező 3.3.1 Mágneses alapjelenségek A dipólus fogalma Mágnesezhetőség A Föld mágneses mezeje Iránytű	Ismerje az analógiát és a különbséget a magneto- és az elektrosztatikai alapjelenségek között. Ismerje a Föld mágneses mezejét és az iránytű használatát.	
3.3.2 A mágneses mező jellemzése Indukcióvektor Indukcióvonalak, indukciófluxus 3.3.3 Az áram mágneses mezeje <i>Hosszú egyenes vezető, áramhurok, egyenes tekercs mágneses mezeje</i> Homogén mágneses mező Elektromágnes, vasmag <i>Mágneses permeabilitás</i> 3.3.4 Mágneses erőhatások A mágneses mező erőhatása áramjárta vezetőre <i>Két párhuzamos, hosszú egyenes vezető között ható erő</i> Lorentz-erő Részecskegyorsító berendezés (→4.3)	Ismerje a mágneses mező jellemzésére használt fogalmakat és definíciójukat, tudja kvalitatív módon jellemezni a különböző mágneses mezőket. Ismerje az elektromágnes néhány gyakorlati alkalmazását, a vasmag szerepét (hangszóró, csengő, műszerek, relé stb.). Ismerje a mágneses mező erőhatását áramjárta vezetőre nagyság és irány szerint speciális esetben. Ismerje a Lorentz-erő fogalmát, hatását a mozgó töltésre, ismerje ennek néhány következményét.	Tudja kvantitatív módon jellemezni a mágneses mezőket. Ismerje az elektromos áram keltette mágneses mezőnek az elektrosztatikus mezőtől eltérő szerkezetét. Alkalmazza a speciális alakú áramvezetők mágneses mezejére vonatkozó összefüggéseket egyszerű feladatokban. Tudjon a Lorentz-erővel kapcsolatos feladatokat megoldani. Tudjon megnevezni egy gyorsítótípust és ismerje működési elvét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.4 Az időben változó mágneses mező 3.4.1 Az indukció alapjelensége Mozgási indukció Nyugalmi indukció Faraday-féle indukciós törvény Lenz törvénye (→1.4) Kölcsönös indukció Önindukció Tekercs mágneses energiája 3.4.2 A váltakozó áram A váltakozó áram fogalma Generátor, motor, dinamó Pillanatnyi, maximális és effektív feszültség és áramerősség Váltakozó áramú ellenállások: ohmos, induktív és kapacitív ellenállás Fáziskésés, fázissietés	Ismerje az indukció alapjelenségét, és tudja, hogy a mágneses mező mindennemű megváltozása elektromos mezőt hoz létre. Ismerje Lenz törvényét és tudjon egyszerű kísérleteket és jelenségeket a törvény alapján értelmezni. Ismerje az önindukció szerepét az áram ki- és bekapcsolásánál. Ismerje a tekercs mágneses energiáját. Ismerje a váltakozó áram előállításának módját, a váltakozó áram tulajdonságait, hatásait, és hasonlítsa össze az egyenáraméval. Ismerje a generátor, a motor és a dinamó működési elvét. Ismerje az effektív feszültség és áramerősség jelentését. Ismerje a hálózati áram alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat. Ismerje, hogy a tekercs és a kondenzátor eltérő módon viselkedik egyenárammal és váltakozó árammal szemben.	Ismerje az időben változó mágneses mező keltette elektromos mező és a nyugvó töltés körül kialakuló elektromos mező eltérő szerkezetét. Alkalmazza az indukcióval kapcsolatos ismereteit egyszerű feladatok megoldására. Ismerje a feszültség és az áram időbeli lefolyását leíró összefüggéseket. Értse az eltérő viselkedés okát. Alkalmazza ismereteit egyszerűbb váltakozó áramú kísérletek megadott kapcsolási rajz alapján történő összeállítására és elvégzésére.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.4.3 A váltakozó áram teljesítménye és munkája <i>Hatásos teljesítmény</i> <i>Látszólagos teljesítmény</i> Transzformátor	Fáziseltérés nélküli esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását. Ismerje a transzformátor felépítését, működési elvét és szerepét az energia szállításában. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a transzformátorral kapcsolatban.	Általános esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását.
3.5 Elektromágneses hullámok 3.5.1 Az elektromágneses hullám fogalma Terjedési sebessége vákuumban Az elektromágneses hullámok spektruma: rádióhullámok, infravörös sugarak, fény, ultraibolya, röntgen- és gammasugarak (→2.9) Párhuzamos rezgőkör zárt, nyitott <i>Thomson-képlet</i> <i>Csatolt rezgések, rezonancia</i> <i>Dipólus sugárzása, antenna, szabad elektromágneses hullámok</i>	Ismerje a mechanikai és az elektromágneses hullámok azonos és eltérő viselkedését. Ismerje az elektromágneses spektrumot, tudja az elektromágneses hullámok terjedési tulajdonságait kvalitatív módon leírni. Ismerje a különböző elektromágneses hullámok alkalmazását és biológiai hatásait. Tudja, miből áll egy rezgőkör, és milyen energiaátalakulás megy végbe benne.	Ismerje, hogy a modern híradástechnikai, távközlési, kép- és hangrögzítő eszközök működési alapelveiben a tanultakból mit használnak fel. Értse a rezgőkörben létrejövő szabad elektromágneses rezgések kialakulását. Ismerje a gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolatát.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.6 A fény mint elektromágneses hullám 3.6.1 Terjedési tulajdonságok Fényforrás Fénynyaláb, fénysugár Fénysebesség 3.6.2 Hullámjelenségek A visszaverődés és törés törvényei - Snellius-Descartes törvény Prizma, <i>planparalel lemez</i> Abszolút és relatív törésmutató Teljes visszaverődés, határszög (száloptika) Diszperzió Színképek (→4.2) Homogén és összetett színek Fényinterferencia, <i>koherencia</i> Fénypolarizáció, polárszűrő <i>Fényelhajlás résen, rácson</i> Lézerfény	Tudja, hogy a fény elektromágneses hullám, ismerje ennek következményeit. Ismerje a fény terjedési tulajdonságait, tudja tapasztalati és kísérleti bizonyítékokkal alátámasztani. Tudja, hogy a fénysebesség határsebesség. Tudja alkalmazni a hullámtani törvényeket egyszerűbb feladatokban. Ismerje fel a jelenségeket, legyen tisztában létrejöttük feltételeivel, és értse az ezzel kapcsolatos természeti jelenségeket és technikai eszközöket. Tudja egyszerű kísérletekkel szemléltetni a jelenségeket. Ismerje a színszóródás jelenségét prizmán. Legyen ismerete a homogén és összetett színekről. Ismerje az interferenciát és a polarizációt, és ismerje fel ezeket egyszerű jelenségekben. Értse a fény transzverzális jellegét.	Ismerjen a fénysebesség mérésére vonatkozó klasszikus módszert (pl. Olaf Römer, Fizeau). Alkalmazza a hullámtani törvényeket összetett (prizma, planparalel lemez) feladatokban. Tudjon egyszerűbb méréseket tervezni és elvégezni a hullámtani törvényekkel kapcsolatban (pl. törésmutató meghatározása). Ismerje, hogy a fény terjedési sebessége egy közegben frekvenciafüggő. Ismerje az elhajlást, és ismerje fel ezeket egyszerű jelenségekben. Ismerje és értelmezze a színelbontás néhány esetét (prizma, rács). Tudja alkalmazni a rácson történő elhajlásra vonatkozó összefüggéseket hullámhossz mérésére. Ismerje a lézerfény fogalmát, tulajdonságait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.6.3 A geometriai fénytani leképezés Az optikai kép fogalma (valódi, látszólagos) Síktükör Lapos gömbtükrök (homorú, domború) Vékony lencsék (gyűjtő, szóró) Fókusz távolság, dioptria Leképezési törvény Nagyítás Egyszerű nagyító Fényképezőgép, vetítő, mikroszkóp, távcső 3.6.4 A szem és a látás Rövidlátás, távollátás Szemüveg	Ismerje a képalkotás fogalmát sík- és gömbtükrök, valamint lencsék esetén. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására a leképezési törvényt, tudjon képszerkesztést végezni tükrökre, lencsékre a nevezetes sugármenetek segítségével. Ismerje, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta adott közegben a lencse alakjától függ. Tudjon egyszerűbb méréseket elvégezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban. (Pl. tükrök, illetve lencse fókusz távolságának meghatározása.) Ismerje a tükrök, lencsék, optikai eszközök gyakorlati alkalmazását, az egyszerűbb eszközök működési elvét. Ismerje a szem fizikai működésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókat, a rövidlátás és a távollátás lényegét, a szemüveg használatát, a dioptria fogalmát.	Alkalmazza a leképezési törvényt összetettebb feladatok megoldására. Tudja, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta a környező közeg anyagától is függ. Tudjon egyszerűbb méréseket tervezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban.

4. Atomfizika, magfizika, nukleáris kölcsönhatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Az anyag szerkezete (→2.4) Atom Molekula Ion	Tudja meghatározni az atom, molekula, ion és elem fogalmát. Tudjon példákat mondani az ezek létezését bizonyító fizikai-kémiai jelenségekre. Ismerje az	

Elem Avogadro-szám (→2.1, 2.3) Relatív atomtömeg Atomi tömegegység	Avogadro-számot, a relatív atomtömeg és az atomi tömegegység fogalmát, ezek kapcsolatát.	Tudjon ezekkel a mennyiségekkel számításokat végezni.
4.2 Az atom szerkezete Elektron Elemi töltés Elektronburok Rutherford-féle atommodell Atommag	Ismerje az elektron tömegének és töltésének meghatározására vonatkozó kísérletek alapelvét. Tudja értelmezni az elektromosság atomos természetét az elektrolízis törvényei alapján. Tudja ismertetni Rutherford atommodelljét, szórás kísérletének eredményeit. Ismerje az atommag és az elektronburok térfogati arányának nagyságrendjét.	Tudja értelmezni Thomson katódsugárcsöves méréseit, a Millikan-kísérletet.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.2.1 A kvantumfizika elemei Planck-formula Foton (energiakvantum) Fényelektromos jelenség Kilépési munka Fotocella (fényelem) Vonalas színek (→3.6, 5.2) <i>Emissziós színek</i> <i>Abszorpciós színek</i> Bohr-féle atommodell Energiaszintek Bohr-posztulátumok Alapállapot, gerjesztett állapot Ionizációs energia 4.2.2 Részecske- és hullámtermészet A fény mint részecske	Ismerje Planck alapvetően új gondolatát az energia kvantáltságáról. Ismerje a Planck-formulát. Tudja megfogalmazni az einsteini felismerést a fénysugárzás energiájának kvantumosságáról. Ismerje a foton jellemzőit. Tudja értelmezni a fotoeffektus jelenségét. Tudja ismertetni a fotocella működési elvét, tudjon példát mondani gyakorlati alkalmazására. Ismerje a vonalas színek keletkezését, tudja indokolni alkalmazhatóságát az anyagi minőség meghatározására. Tudja megmagyarázni a Bohr-modell újszerűségét Rutherford modelljéhez képest. Ismerje az alap- és a gerjesztett állapot, valamint az ionizációs energia fogalmát. Tudja megfogalmazni a fény kettős természetének jelentését.	Tudja a kilépési munka és a Planck-állandó méréssel való meghatározását. Ismerje az emissziós és abszorpciós színek jellemzőit. Ismerje a színekvonalak hullámhossza és az atomi elektronok energiája közötti összefüggést. Tudja mindezt értelmezni új elemek felfedezése szempontjából. Tudja felírni a foton tömegére és energiájára vonatkozó összefüggéseket. Tudja megfogalmazni az anyag kettős

Tömeg-energia ekvivalencia (→1.5) Az elektron hullámtermészete <i>de Broglie-hullámhossz</i> <i>Heisenberg-féle határozatlansági reláció</i>	Ismerje a tömeg-energia ekvivalenciáját kifejező einsteini egyenletet. Ismerje az elektron hullámtermését.	természetét. Ismerje az elektron de Broglie-hullámhosszát és kiszámítását egy szabadon mozgó részecske esetére. Ismerjen az elektron hullámtermését bizonyító kísérletet.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.2.3 Az elektronburok szerkezete Fő- és mellékkvantumszám Pauli-féle kizárási elv Elektronhéj <i>Kvantummechanikai atommodell</i>	Ismerje a fő- és mellékkvantumszám fogalmát, tudja, hogy az elektron állapotának teljes jellemzéséhez további adatok szükségesek. Tudja meghatározni az elektronhéj fogalmát. Tudja megfogalmazni a Pauli-féle kizárási elvet.	Tudja értelmezni a fő- és mellékkvantumszám fizikai jelentését. Tudja megfogalmazni a Bohr-modell erre vonatkozó korlátait. Tudja alkalmazni Pauli elvét az elektronok betöltési rendjére a periódusos rendszerben. Ismerje az elektron „tartózkodási helyének” jelentését az atomban a kvantummechanikai atommodell szerint.
4.3 Az atommagban lejátszódó jelenségek 4.3.1 Az atommag összetétele Proton Neutron Nukleon Rendszám Tömegszám Izotóp Erős (nukleáris) kölcsönhatás Magerő Tömeghiány (→1.5)	Tudja felsorolni az atommagot alkotó részecskéket. Ismerje a proton és a neutron tömegének az elektron tömegéhez viszonyított nagyságrendjét. Tudja a proton és a neutron legfontosabb jellemzőit. Tudja megfogalmazni a neutron felfedezésének jelentőségét az atommag felépítésének megismerésében. Ismerje a nukleon, a rendszám és a tömegszám fogalmának meghatározását, tudja a közöttük fennálló összefüggéseket. Tudja meghatározni az izotóp fogalmát, tudjon példát mondani a természetben található stabil és instabil izotópokra. Ismerje az erős (nukleáris) kölcsönhatás fogalmát, jellemzőit. Tudja megmagyarázni a magerő fogalmát, természetét. Tudja értelmezni a tömegdefektus	Tudja kiszámolni a tömegdefektus nagyságát. Tudja meghatározni a fajlagos kötési energia fogalmát,

Kötési energia <i>Fajlagos kötési energia</i>	keletkezését. Tudja értelmezni az atommag kötési energiáját a tömegdefektus alapján, ismerje nagyságrendjét.	nagyságrendjét MeV-ban kifejezve. Tudja értelmezni a fajlagos kötési energia görbáját a tömegszám függvényében.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.3.2 Radioaktivitás Radioaktív bomlás α -, β -, γ -sugárzás Magreakció Felezési idő Bomlási törvény Aktivitás Mesterséges radioaktivitás Sugárzásmérő detektorok 4.3.3 Maghasadás Hasadási reakció Hasadási termék Lassítás Láncreakció	Tudja meghatározni a radioaktív bomlás fogalmát. Tudja jellemezni az α -, β -, γ -sugárzást. Tudja értelmezni a bomlás során átalakuló atommagok rendszám- és tömegszámváltozását. Ismerje a magreakció, a felezési idő fogalmát, a bomlási törvényt. Ismerje az aktivitás, a bomlási sor fogalmát, ábra alapján tudjon magadott bomlási sort ismertetni. Ismerje a mesterséges radioaktivitás fogalmát. Tudjon példákat mondani a radioaktív izotópok ipari, orvosi és tudományos alkalmazására. Ismerje a maghasadás folyamatát, jellemzőit. Tudjon párhuzamot vonni a radioaktív bomlás és a maghasadás között. Ismerje a hasadási termék fogalmát. Tudja ismertetni a láncreakció folyamatát, megvalósításának feltételeit.	Tudja a bomlási törvényt egyszerű feladatmegoldásban használni. Ismerje néhány sugárzástípus detektálására alkalmas eszköz (GM-cső, Wilson-kamra) működési elvét. Tudja elemezni a ^{235}U -ra megadott hasadási reakció egyenletét.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hasadási energia Szabályozott láncreakció Atomreaktor	Ismerje a maghasadás során felszabaduló energia nagyságát és keletkezésének módját. Tudja elmagyarázni a szabályozott láncreakció folyamatát, megvalósítását az atomreaktorban. Ismerje az	Tudja indokolni, hogy miért alkalmas az atomreaktor radioaktív izotóp gyártására.

Atomerőmű Atomenergia (→2.8, 1.5) Szabályozatlan láncreakció Atombomba 4.3.4 Magfúzió A Nap energiája (→5.2) Hidrogénbomba	atomerőmű és a hagyományos erőmű közötti különbség lényegét. Tudja megfogalmazni az atomenergia jelentőségét az energiatermelésben. Ismerje az atomerőművek előnyeit, tudjon reális értékelést adni a veszélyességükről. Ismerje a szabályozatlan láncreakció folyamatát, az atombomba működési elvét. Tudja elmagyarázni a magfúzió folyamatát és értelmezni az energiafelszabadulást. Ismerje a Napban lejátszódó energiatermelő folyamatot. Ismerje a H-bomba működési elvét.	Tudjon értelmezni megadott fúziós magreakció-egyenletet.
4.4 Sugárvédelem Sugárterhelés Háttérsugárzás Elnyelt sugárdózis Dózisegyenérték	Ismerje a radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásait. Ismerje a sugárterhelés fogalmát. Tudja megfogalmazni a háttérsugárzás eredetét. Tudja ismertetni a sugárzások elleni védelem szükségességét és módszereit. Ismerje az embert érő átlagos sugárterhelés összetételét. Ismerje az elnyelt sugárdózis fogalmát, mértékegységét, valamint a dózisegyenérték fogalmát, mértékegységét.	
4.5 Elemi részek <i>Stabil és instabil részecske</i> <i>Neutrino</i> <i>Szétsugárzás-párkeltés</i>		Tudjon a stabil és instabil elemi részecskére példát mondani. Tudja, mi az antirészecske. Ismerje a neutrino jelentőségét a maghasadás energiamérlegében. Ismerje a szétsugárzás és párkeltés folyamatát.

5. Gravitáció, csillagászat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 A gravitációs mező Az általános tömegvonzás törvénye A bolygómozgás Kepler-törvényei (→6.2) Súly és súlytalanság Nehézségi erő Potenciális energia homogén gravitációs mezőben (→1.5) Kozmikus sebességek	Ismerje a gravitációs kölcsönhatásban a tömegek szerepét, az erő távolságfüggését, tudja értelmezni ennek általános érvényét. Értelmezze a Kepler-törvényeket a bolygómozgásokra és a Föld körül keringő műholdak mozgására. Értelmezze a súly és súlytalanság fogalmát. Tudjon példát mondani a gravitációs gyorsulás mérési eljárásaira. (→1.4) Feladatokban tudja alkalmazni a homogén gravitációs mezőre vonatkozó összefüggéseket. Tudja értelmezni a kozmikus sebességeket.	Ismerje a Kepler törvényei és Newton gravitációs törvénye közötti összefüggést. Ismerje a gravitációs állandó mérését. Problémamegoldásban tudja figyelembe venni a gravitációs gyorsulás tömeg- és távolságfüggését, térerőségszerűségét.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.2 Csillagászat Fényév Vizsgálati módszerek, eszközök (→4.2) Naprendszer Nap (→4.4) Hold Üstökösök, meteoritok	Ismerje a fényév távolságegységet. Legyen ismerete az űrkutatás alapvető vizsgálati módszereiről és eszközeiről. Legyen fogalma a Naprendszer méretéről, ismerje a bolygókat, a fő típusok jellegzetességeit, mozgásukat. Ismerje a Nap szerkezetének főbb részeit, anyagi összetételét, legfontosabb adatait. Tudja jellemezni a Hold felszínét, anyagát, ismerje legfontosabb adatait. Ismerje a holdfázisokat, a nap- és holdfogyatkozásokat.	

A csillagok (→4.4)	Határozza meg a csillag fogalmát, tudjon megnevezni néhány csillagot. Jellemezze a csillagok Naphoz viszonyított méretét, tömegét.	
A Tejútrendszer, galaxisok	Ismerje a Tejútrendszer szerkezetét, méreteit, tudja, hogy a Tejútrendszer is egy galaxis. Ismerje a Tejútrendszeren belül a Naprendszer elhelyezkedését. Legyen tájékozott a galaxisok hozzávetőleges számát és távolságát illetően, legyen ismerete az Univerzum méreteiről.	
Az Ősrobbanás elmélete A táguló Univerzum	Ismerje az Ősrobbanás-elmélet lényegét, az ebből adódó következtetéseket a Világegyetem korára és kiinduló állapotára vonatkozóan.	

6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek

A fejezethez kapcsolódó kérdések, feladatok az előző fejezetek témaköreiben jelennek meg.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 A fizikatörténet fontosabb személyiségei Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, <i>Maxwell</i> , <i>Hertz</i> , Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, <i>Heisenberg</i> , Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő, <i>Gábor Dénes</i> .	Tudja, hogy a felsorolt tudósok mikor (fél évszázad pontossággal) és hol éltek, tudja, melyek voltak legfontosabb, a tanultakhoz köthető eredményeik.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.2 Felfedezések, találmányok, elméletek Geo- és heliocentrikus világkép „Égi és földi mechanika egyesítése” Távcső, mikroszkóp, vetítő A fény természetének problémája Gőzgép és alkalmazásai Dinamó, generátor, elektromotor Az elektromágnesség egységes elmélete Belsőégésű motorok Az elektron felfedezésének története Radioaktivitás, az atomenergia alkalmazása Röntgensugárzás <i>Speciális relativitáselmélet</i> Kvantummechanika Az űrhajózás történetének legfontosabb eredményei Félvezetők Lézer	Tudja a felsoroltak keletkezésének idejét fél évszázad pontossággal, a 20. századtól évtized pontossággal. Tudja a felsoroltak hatását, jelentőségét egy-két érveléssel alátámasztani, az elméletek lényegét néhány mondatban összefoglalni. Tudja a felsoroltakat a megfelelő nevekkkel összekapcsolni. Legyen tisztában a geo- és heliocentrikus világkép szerepével a középkori gondolkodásban. Tudja, milyen szerepe volt a kísérlet és a mérés mint megismerési módszer megjelenésének az újkori fizika kialakulásában. Tudja példákkal alátámasztani a newtoni fizika hatását a kor tudományos és filozófiai gondolkodására. Ismerje az optikai eszközök hatását az egyéb tudományok fejlődésében. Tudja érzékeltetni néhány konkrét következmény felsorolásával az újabb és újabb energiatermelő, -átalakító technikák hatását az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira (gőzgépek, az elektromos energia és szállíthatósága, atomenergia). Tudja felsorolni a klasszikus fizika és a kvantummechanika alapvető szemléletmódbeli eltéréseit. Legyen tisztában a nukleáris fegyverek jelenlétének hatásával világunkban. Tudja alátámasztani a modern híradástechnikai, távközlési, számítástechnikai eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatását.	Ismerje Maxwell és Hertz munkásságának lényegét, jelentőségét. Tudja felsorolni a tanultak alapján a klasszikus fizika és a relativitáselmélet alapvető szemléletmódbeli eltéréseit.

A biológia oktatásának szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

A biológia oktatásának szerepe van abban, hogy a tanulók megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a személyes boldogulásukhoz és fejlődésükhöz, az aktív állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

A biológia kerettanterv a tantárgy jellegéből adódóan nem egyformán kínál lehetőséget minden kulcskompetencia fejlesztésére – de ha eltérő mértékben is, mindegyik kulcskompetencia fejlesztése lehetséges a tantárgy segítségével.

A biológia oktatásának központi eleme a természettudományos kompetencia fejlesztése, melynek során a tanuló készséget és képességet szerez arra, hogy az ismeretek és módszerek felhasználásával, az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lejátszó kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjon, előrejelzéseket tegyen, s irányítsa cselekvéseit a hétköznapi életben.

Ugyancsak magában foglalja a természettudományos kompetencia az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásaért viselt egyéni és közösségi felelősség kialakítását.

A természettudományos kompetencia birtokában a tanuló képes lesz mozgósítani a természettudományos műveltségét, a munkájában és a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során. Képes lesz kritikusan szemlélni az áltudományos, az egyoldalúan tudomány- és technikaellenes megnyilvánulásokat, és képes lesz cselekedni a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása érdekében lokálisan, és globális vonatkozásokban egyaránt.

A természettudományos kompetencia egyik speciális területe, fejlesztési iránya, a környezettudatosságra nevelés. Ennek célja, hogy elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének átalakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezet megóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.

Ha a tanulók érzékennyé válnak környezetük állapota iránt, akkor képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartásnak a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvnek kell lennie egyéni és közösségi szinten egyaránt.

A környezeti nevelés során a tanulók megismerik azokat a folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Megismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció egyénre gyakorolt pozitív és negatív hatásait a környezeti következmények tükrében. Bekapcsolódhatnak közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe és lehetővé válik, hogy életmódjukban a természet tisztelete, a környezeti károk megelőzése váljék meghatározóvá.

A biológia oktatásában a természettudományos kompetencia fejlesztése mellett kiemelt szerepet kap a nyelvi, elsősorban anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. Ennek birtokában a tanuló képes lesz a tantárgyi témákban szóban és írásban kommunikálni.

Képes lesz felhasználni a különféle tudományos-ismeretterjesztő szövegeket, összegyűjteni és feldolgozni belőlük a releváns információkat, és képes lesz saját gondolatait a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni és kifejezni.

A biológia oktatásának számos területe alkalmas a matematikai kompetencia fejlesztésére is, hiszen ez a kompetencia lényegében egyfajta matematikai gondolkodás alkalmazásának képessége, akár a mindennapok problémáinak megoldására is. A biológiában elsősorban a matematikai kompetenciának azon területeit fejleszthetjük, amelyek a modellalkotással és a modellek alkalmazásával kapcsolatosak.

Ennek értelmében a tanuló képes lesz alkalmazni az alapvető matematikai elveket és az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában. Követni és értékelni tudja az érvek láncolatát, matematikai úton képes lesz indokolni bizonyos biológiai kísérleti eredményeket. Törekedni fog arra, hogy a magyarázatok, bizonyítások esetében a dolgok logikus okát és érvényességét keresse.

A modern biológiatanítás nem nélkülözheti a digitális kompetencia meglétét sem. Ez magában foglalja az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát az ismeretek megszerzésének és továbbadásának folyamatában egyaránt.

Ennek értelmében a tanuló képes lesz a biológia tudományának megfelelő formában és módon használni az olyan főbb számítógépes alkalmazásokat, mint a szövegszerkesztés, adattáblázatok, adatbázisok, információtárolás-kezelés, az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus média útján történő prezentáció-kommunikáció.

A biológia tanulása során az ismeretszerzés folyamata nem nélkülözheti a hatékony, önálló tanulást. A tanuló tehát legyen képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is.

Ennek feltétele, hogy a tanuló ismerje és értse saját tanulási stratégiáit, készségeinek és tudásának erős és gyenge pontjait, valamint legyen képes a saját tanulási stratégiájának kialakítására, a motivációjának folyamatos fenntartására. Ugyancsak

képesnek kell lennie a közös munkára és tudásának másokkal való megosztására, munkájának értékelésére és szükség esetén információ és támogatás kérésére.

A biológia tananyagának több olyan témaköre is van, amely alkalmas a szociális és társadalmi kompetencia elmélyítésére. Ezekben megismertethetjük a tanulókkal a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételeit, bemutathatjuk a magatartás olyan formáit, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt az egyre sokszínűbb társadalomban.

A tanuló rendelkezik fog saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretekkel és megérti az egészséges életvitelnek ebben játszott meghatározó szerepét. Ismerni fogja az egyénnel, a csoporttal, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetésmentességgel, a társadalommal és az emberi kultúrával kapcsolatos biológiai-pszichológiai tényeket. Törekedjünk arra, hogy a tanulóban kialakuljon az a képesség, hogy figyelembe vegyen és megértsen különböző nézőpontokat és leküzdje előítéleteit.

Ez a terület alkalmas az énkép és önismeret fejlesztésére. Segítséget ad az egyén önmagához való viszonyának alakításában, az önmegismerés, az önkontroll és az önfejlesztés igényének kialakításában.

A tanulók megismerik népünk kulturális örökségének a biológia tudományát jellemző részét is. Tanulmányozzák a kiemelkedő magyar tudósok tevékenységét, munkásságát, megismerik a haza természeti kincseit. Megismerik az egyetemes emberi civilizáció legnagyobb hatású tudományos eredményeit. Megismerik az emberiség közös, globális problémáit, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködéseket.

A természettudományos és szociális kompetencia sajátos szinergiája a testi és lelki egészség megőrzésének területe. Az iskolai oktatás során kiemelt feladat a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelése. Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tiszteletére is nevel. Fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy önálló, életükben életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, egészséges életvitelt alakítsanak ki, és a konfliktusokat képesek legyenek megoldani. Elő kell segíteni, hogy a tanulóknál kialakuljon a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartás. Figyelmet kell fordítani a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás) kialakulásának megelőzésére, a szexuális kultúra és magatartás kérdéseire, a családi életre és a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.

Célok és feladatok:

- A tanulók legyenek tájékozottak a Föld és szűkebb környezetük élővilágának sokféleségéről, a bioszféra és a benne található ökoszisztémák kapcsolatrendszeréről.
- Ismerjék az emberi test felépítésének és működésének alapjait.
- Lássák meg, hogy az élővilág változatosságának, környezetünk élővilágának megóvása az emberiség elemi érdeke.
- A diákok ismerjék meg az egészséges életmód szabályait, legyenek képesek az egészséges életvitelre. Ennek érdekében az alábbi fő feladatokat kell megoldani a biológiatanárnak:
- Alakítson ki természet- és egészségközpontú szemléletet diákjaiban.
- Mutasson rá a hazai és távoli életközösségek és élőlények változatosságára.
- Alakítson ki egy rendszerezett képet róluk megismerésük során.
- Mutassa be az emberi szervezet felépítésének és működésének sajátosságait, ezek összefüggéseit.
- Biztosítsa az egészséges életmóddal kapcsolatos tájékozottságot.
- Tudatosítsa a gyermekekben, hogy környezetük helyi és Földünk globális problémái szoros kapcsolatban vannak, és ezek megoldása csakis a biológia tudományának segítségével és közös erőfeszítéssel lehetséges.
- Tanulói megfigyelések, vizsgálatok, tanulókísárletek és kirándulások szervezésével, ismeretterjesztő művek ajánlásával, szemléltetőeszközök felhasználásával, ismeretterjesztő videofilmek közös feldolgozásával fejlessze tanulóiban az önálló ismeretszerzés képességét, alakítsa ki eziránti igényüket.
- Domborítsa ki a hétköznapi élethez, a gyakorlathoz való kötődést, megértetve azt, hogy a tudás nem önmagáért fontos, hanem azért, hogy megértsék a világban végbemenő folyamatokat, jelenségeket.
- Segítse elő – főleg csoportos tevékenységek során – az együttműködési készség fejlődését, a gyermekek szocializációját, erősítve kommunikatív, verbális készségüket.

Fejlesztési követelmények:

- A pedagógus keltse fel a tanulók érdeklődését a biológiai folyamatok, jelenségek iránt, tegye képessé őket azok önálló vizsgálatára, megfigyelésére, értékelésére. Ehhez legyen gyakorlatuk a taneszközök, vizsgálati és kísérleti eszközök, anyagok balesetmentes használatában.
- Tudják használni a nyomtatott és elektronikus információhordozókat, értsék az életkori sajátosságoknak megfelelő biológiai ismeretterjesztő anyagokban leírtakat, hallottakat.
- Alakítsuk ki azt a képességet, hogy tudják a biológiai objektumokról, folyamatokról szerzett ismereteket, megfigyeléseket szóban és írásban megfogalmazni, ábrázolni, a feldolgozott ismeretanyagot összehasonlítani.

- Legyenek világosak számukra az ok-okozati összefüggések.
- Tudjanak egyszerű diagramokat, grafikonokat elemezni és értelmezni.
- Legyenek képesek a biológiai szaknyelv megfelelő szintű elsajátítására, definíciók és törvényszerűségek megfogalmazására.
- A diákok tudják ismereteiket bizonyos fokig rendszerezni, kiemelni a lényeges összefüggéseket.
- Ismertesse meg velük a természet szépségeit, próbálja meg beilleszteni ezt értékrendjükbe.
- Alakítsuk ki bennük az igényt testi és lelki egészségük, egészséges környezetük megőrzése iránt.

Biológia 7.

Évi óraszám: 55

Heti óraszám: 1,5

Belépő tevékenységformák:

- A anyagban szereplő legfontosabb fogalmak megfelelő használata.
- A térképek használata a biotopok elhelyezésében, a biotopok jellegzetességeinek és az éghajlati tényezők kapcsolatának felismerése.
- A megismert biotopok és élőhelyek önálló bemutatása, jellemzése.
- A tanult állatok és növények felismerése (legfontosabb alaktani bélyegeik alapján) tulajdonságaik összehasonlítása, az azonosságok és különbségek kiemelése.
- Az életmód és az élőhelyek közti kapcsolat felfedezése.
- A megismert élőlények csoportosítása, besorolása a fontosabb rendszertani kategóriákba (ország, törzs, osztály).
- Önálló információgyűjtés az egyes ökológiai rendszerekről.
- A város környékének megfigyelése, környezetvédelmi problémáinak megismerése.
- Tanulói kiselőadások tartása pl. a biotopokról, a biológia fejlődésében fontos szerepet játszó hazai és külföldi tudósok életéről és munkásságáról.
- A növény- és állatfelismeréshez kapcsolódó segédanyagok (határozókönyvek, atlaszok) és vizsgálati eszközök (pl. mikroszkópok) használata.

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerjék az adott életközösség legjellemzőbb sajátosságait (környezeti tényezők, elhelyezkedés) legfontosabb növény- és állatfajait, tudjanak egy-egy táplálékláncot összeállítani azokból.
- Ismerjék a tanult élőlények külső felépítését, életmódját, tudjanak példát hozni azok és életmódjuk közötti összefüggésekre. (Ezt tudják alkalmazni a tananyagban nem szereplő fajok esetében is.)

- Legyenek képesek összehasonlítani a különböző élőhelyeket és azok élőlényeit, kiemelve lényeges ismertetőjegyeiket, a hasonlóságokat és a különbségeket.
- Legyenek tisztában azzal, hogy a különböző ökológiai rendszerek védelme nemcsak az adott területen, hanem az egész bioszféra szempontjából is fontos.
- Ismerjék a különböző alternatívákat a tanult környezetvédelmi problémák megelőzésére és megoldására.
- Tudják a különböző élőlényeket hasonló tulajdonságaik alapján csoportosítani, rendszerezni.
- Legyenek képesek a megfigyeléseik, vizsgálódásaik során látottak értelmezésére.

Témakörök, tartalmak 7.

Témakör	Tartalom
Tájak és életközösségek	
A földi élővilág általános jellemzése (9 óra)	Az életközösségek jellemzői, az ökológiai környezet, az élő és élettelen környezeti tényezők fogalma. Az életközösségek szerveződése, anyagforgalma, a tápláléklánc. A környezetszennyezés és a környezetvédelem fogalma. Az életközösségek pusztulásának okai, védelmük jelentősége a földi élővilág és ezen belül az emberiség szempontjából. Az emberiségre leselkedő veszélyek. A járványok kialakulása és az ellenük való védekezés módjai.
A forró övezet élővilága (8 óra)	A trópusi esőerdők előfordulása, környezeti adottságai. Egy trópusi esőerdő jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A trópusi esőerdők jelentősége a bioszférában, pusztulásuk okai és védelmük. A szavannák előfordulása, környezeti adottságai. Egy szavanna jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A sivatagos területek környezeti adottságai, övezetes előfordulása. A sivatagos területek jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben.

	Az elsivatagosodás jelensége, veszélyei.
A mérsékelt övezet élővilága (8 óra)	A mediterrán területek környezeti adottságai, előfordulása, néhány itt honos élőlény jellemzése. A lomberdők előfordulása, környezeti adottságai. Egy lomberdő jellemző élőlényének testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A füves puszták előfordulása, környezeti adottságai. Egy füves puszta jellemző élőlényének testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A füves puszták pusztulásának okai, védelmük. A tajgaerdők előfordulása, környezeti adottságai, jellemző élőlényének testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A lomberdők és tajgaerdők pusztulása és védelme.
A hideg övezet élővilága (2 óra)	A tundrák előfordulása, környezeti adottságai, a tundra jellemző élőlényének testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A sarkvidékek környezeti adottságai, a sarkvidékek jellemző élőlényének testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben.
A hegyvidékek élővilága (2 óra)	A környezeti viszonyok és az élővilág elrendeződésének függőleges övezetessége.
A tengerek és tengerpartok élővilága (6 óra)	A tengerpartok jellemző élőlényének testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A partközeli és a nyílt vizek, valamint a mélytengerek környezeti adottságai, legfontosabb élőlényének jellemzői és szerepe az életközösségben. A tengerek és óceánok szennyeződésének következményei és a megelőzés lehetőségei.
Az élőlények rendszerezése	
A rendszerezés (2 óra)	A rendszerezés elvei, a természetes rendszer. A legfontosabb rendszertani kategóriák.
A sejtmagnélküliek	A baktériumok, a növényi és állati életmódot folytató egysejtűek általános jellemzői, egészségügyi és ökológiai

és a sejtmagvas egysejtűek (3 óra)	jelentőségük.
A gombák (2 óra)	A gombák általános jellemzői, egészségügyi és ökológiai jelentőségük.
A növények (5óra)	A növények általános jellemzői. Az alacsonyabb rendű növények: a moszatok, a zuzmók, a mohák, a harasztok. A nyitvatermők törzse. A zárvatermők törzse, ezen belül a kétszikűek és az egyszikűek osztályai.
Az állatok (8óra)	Az állatok általános jellemzői. Az alacsonyabb rendű állatok: a szivacsok, a csalánozók, a gyűrűsférgek, a puhatestűek, az ízeltlábúak jellemzői. A gerincesek törzse és ezen belül a halak, a kételtűek, a hüllők, a madarak és az emlősök jellemzői.

Biológia 8.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Belépő tevékenységformák:

- A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak értelmezése és szakszerű használata.
- Az emberi test egészének és részeinek önálló bemutatása.
- Az ember legfontosabb szöveteinek, szerveinek, szervrendszereinek megismerése szerkezetük és működésük, valamint a kettő közötti kapcsolat, és a szervezet egészének szempontjából.
- Az életmód, a környezet és az emberek egészségi állapota közötti kapcsolat elemzése.
- Önálló információgyűjtés és ezek feldolgozása az emberi szervezet felépítéséről, működéséről (könyvek, szakfolyóiratok, elektronikus források, stb.)
- Tanulói kiselőadások tartása (pl. vitaminok, egészségkárosító anyagok, szenvedélybetegségek, reklámok és egészséges életmód kapcsolata, stb.).

- Egyszerűbb élettani megfigyelések és vizsgálatok önálló elvégzése, ezek eredményeinek, tapasztalatainak dokumentálása és értelmezése.

A továbbhaladás feltételei:

- Tudják felsorolni az egyes életműködésekkel kapcsolatos szervrendszerek működésének lényegét, ismerjék a legfontosabb szervek alapfelépítését, működését és ezek kapcsolatát.
- Legyenek jártasak a testükkel, életfolyamataikkal kapcsolatos ismeretek népszerűsítő művekből történő kiegészítésében, azok kritikus értékelésében.
- Tudják az egyes életkorokban, fejlődési szakaszokban jellemző lelki és viselkedésbeli tényezőket felsorolni.
- Legyen igényük a testi-lelki higiéniére és az egészséges életmódra.
- Ismerjék az egyes szervrendszerek legfontosabb tanult betegségeit, azok megelőzésének, kezelésének fontosságát.
- Tudatosuljon bennük az, hogy az ivarszervek és a hormonális rendszer nem azonos ütemben fejlődik a többi szervrendszerrel, értsék meg, hogy a korai szexuális élet ártalmas lehet.
- Tudják azt, hogy az egyes emberek fejlődésének üteme különböző ütemű, legyenek toleránsak a más ütemben fejlődő és fogyatékos emberekkel.
- Legyenek képesek egyszerű élettani kísérleteket, megfigyeléseket elvégezni és ezek tapasztalatait a célnak megfelelő módon rögzíteni és értelmezni.

Témakörök, tartalmak 8.

Témakör	Tartalom
Az emberi szervezet felépítése és működése	
Az emberi test szerveződése (10 óra)	Szerveződési szintek: sejtek, szövetek, szervek, szervrendszerek, szervezet. Az ember sejtjeinek közös jellemzői. A hámszövetek, a kötő- és támasztószövetek, az izomszövetek, valamint idegszövet felépítése és funkciója.
Az emberi bőr (3 óra)	A bőr szerkezetének és funkciójának összefüggései. A bőr sérülései, védelme, bőrápolás.
A mozgás (5óra)	A csontok felépítése, kapcsolódása és funkciói. Az izmok részei, rögzülése és funkciói. A rendszeres mozgás fontossága, a mozgásszegény életmód következményei.

A táplálkozás (7 óra)	A táplálkozás szerveinek elhelyezkedése. A táplálkozás funkciója a szervezet fenntartásában. A bélcsatorna szerkezete és működése. A legfontosabb tápanyagok. A vitaminok. A táplálkozás higiénéje és az egészséges táplálkozás.
A légzés (4 óra)	A légzés szerveinek elhelyezkedése. A légzés funkciója a szervezet fenntartásában. A légutak, a tüdő szerkezete és működése, a hangadás. A légcsere és a gázcsere. A légzőszervekre ható környezeti ártalmak, légzésvédelem, a dohányzás káros hatásai.
A keringés (8 óra)	A keringés szerepe a szervezet fenntartásában. A keringési rendszer részei. A vér összetétele, vércsoportok. A szív- és érrendszeri betegségek megelőzése. Védekezés a kórokozók ellen.
A kiválasztás (4 óra)	A kiválasztó működés jelentősége. A kiválasztás szervei és ezek működése.
A szaporodás (7 óra)	A férfiak ivarszervei és ezek működése. A nők ivarszervei és ezek működése, az ivari ciklus. Az ember nemi élete, a fogamzásgátlás. A terhesség kialakulása és eseményei, a szülés. Az ivarszervek higiénéje, a nemi úton terjedő betegségek megelőzése. Az öröklődés és az egészség közötti kapcsolat, öröklött kockázat.
Az ember egyedfejlődése (8 óra)	Az embrionális fejlődés főbb jellemzői. A posztembrionális fejlődés főbb jellemzői. A fejlődési szakaszok főbb egészségügyi problémái.

Ideg- és hormonális szabályozás (18 óra)	A szabályozó működés jelentősége a szervezet fenntartásában. A látás és a hallás szerveinek főbb jellemzői és működése; az íz és a szag érzékelése, a bőrérzékelés. Az idegrendszer tagolódása, akaratlagos és akaratától független működése. A lelki egészség. Az idegrendszer működését befolyásoló élvezeti és kábítószeres káros hatása, szenvedélybetegségek. Kockázatok és veszélyek felismerése és kivédése. A hormonrendszer főbb jellemzői. Néhány belső elválasztású mirigy és hormonja, valamint ezek hatásai.

Biológia 10-12.

Célok és feladatok:

- Az általános iskolában megszerzett ismeretanyagra, készségekre és képességekre alapozva megismertesse a tanulókkal az élő természet – és ennek részeként az emberi szervezet – felépítését, működését, tudatosítsa bennük ember és környezet elválaszthatatlan kapcsolatát.
- A többi tantárggyal együtt alakítsa ki új ismeretek önálló megszerzésének igényét. A fenti célokból az alábbi feladatai adódnak a tárgyat tanító pedagógusnak:
 - Mutassa be a különböző szerveződésű élőlények felépítését, életműködéseit.
 - Alakítson ki környezetközpontú természetszemléletet és biológiai műveltséget, amelyben fontos az élőlények és az élőhelyek változatossága, ezek fennmaradása.
 - Adjon áttekinthető képet az élet szerveződési szintjeiről, a tulajdonságok kialakításához szükséges információ sajátosságairól és átörökítéséről.
 - Értesse meg és támassza alá természettudományos bizonyítékokkal az élővilág állandóságának és változékonyságának alapjait.
 - Ismertesse meg az egyes emberi szervrendszerek felépítését és működését, biztosítsa az egészséges életmódhoz szükséges tájékozottságát.
 - Tegye nyilvánvalóvá, hogy a Föld globális szintű megismerésében a biológia tudománya XXI. században kiemelkedő jelentőségű.

Fejlesztési követelmények:

- Keltsük fel a diákok érdeklődését a biológia iránt, szeretessük meg a tantárgyat.
- Tegyük őket képessé a különböző szintű jelenségek megfigyelésére, tudjanak egyszerűbb vizsgálatokat, kísérleteket önállóan elvégezni, ezek eszközeit használni, a tapasztalatokat rögzíteni, életkori szintjüknek megfelelően értelmezni.
- Tudják ismeretszerzési tevékenységük során használni a nyomtatott, illetve elektronikus információhordozókat, különböző forrásokból szerzett ismeretüket legyenek képesek összevetni.
- Legyenek képesek az ismeretszerzés szempontjából lényeges és lényegtelen jellemzők megkülönböztetésére, a szakkifejezések, megadott mértékegységek helyes használatára.
- Tudjanak fogalmakat alkotni, megmagyarázni bizonyos sejtbiológiai és élettani folyamatokat, összehasonlítani és rendszerezni azokat, a változásokat leíró grafikonokat és diagramokat értelmezni, azok információtartalmát megadni.
- Törekedjünk arra, hogy a tanulók a fizikai és lelki egészség megőrzését tekintsék értéknek, éadjuk el azt náluk, hogy megértsék, elfogadják és a gyakorlatban is próbálják meg alkalmazni a környezet- és természetvédelem legfontosabb alapelveit, tudatosuljon bennük az, hogy az emberi rasszok semmilyen alapvető képességükben nem különböznek egymástól.
- Próbáljuk meg tágítani látókörüket, a természetben lezajló történések komplex magyarázatával.

Biológia 10.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Belépő tevékenységformák:

- Az élőlények legjellegzetesebb csoportjainak bemutatása és általános jellemzése.
- Az élőlények testfelépítésének és életműködéseinek ismertetése ábrák, makettek, folyamatábrák felhasználásával, a különböző életfolyamatok összehasonlítása, lényegük kiemelése.
- A felépítés és működés közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása.
- Az egyes élőlények besorolása a megfelelő rendszertani kategóriákba, az egyes csoportok közötti hasonlóságok és különbségek meglátása.
- Tanulói kiselőadás készítése önálló kutatással.
- Fénymikroszkóp használata, a látottak leírása, egyszerű kísérletek értékelése és dokumentálása.

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerjék a legfontosabb élőlénycsoportokra jellemző testszerveződési formákat.
- Legyenek képesek a különböző növények és állatok életműködéseinek lényegét kiemelni.
- Tudják összehasonlítani az egyes csoportokat, a hasonlóságokat és különbségeket értelmezni.
- Lássák az életmód és a testfelépítés összefüggéseit, az evolúció során bekövetkezett célszerű változásokat.
- Értsék az autotróf és heterotróf anyagcsere lényegét, ismerjék fel a fotoszintézis jelentőségét a bioszféra szempontjából.
- Legyenek képesek besorolni a megismert fajokat a megfelelő rendszertani kategóriába, ismerjék fel a lényeges azonosságokat az azonos rendszertani csoportok tagjainál (pl. értsék meg azt, hogy miért különítjük el a gombákat az összes többi élőlénytől).
- Értsék az állatok alapvető magatartásformáinak lényegét.
- Legyenek képesek egyszerű vizsgálatok elvégzésére, a látottak értékelésére, magyarázatára, értelmezésére és – tanári segítséggel – tudjanak ezekből megfelelő következtetéseket levonni.
- Ismerjék fel a tanult legfontosabb gyakorlati szempontból is lényeges, esetleg veszélyes fajokat (pl. kullancs, gyilkos galóca).

Témakörök, tartalmak 10.

I. Az élőlények testfelépítésének és életműködéseinek változatossága	
Vírusok, prokarióták, eukarióta egysejtűek, gombák (20 óra)	Az élőlények rendszere, a rendszerezés alapjai és fontossága. A prokarióta élőlények (baktériumok, kékmoszatok) sejtfelépítése és életmódja (autotróf, heterotróf, aerob és anaerob, stb.). Egészségügyi jelentőségük, szerepük az ökoszisztémákban. A vírusok felépítése, életsiklusuk és jelentőségük. A gombák általános jellemzői, testfelépítésük és életmódjuk sajátosságai. Egészségügyi jelentőségük, helyük az ökológiai rendszerekben. A legfontosabb ehető és mérgező gombák bemutatása.

A növények testfelépítése és életműködései (20 óra)	A növények általános jellemzői (testfelépítés, anyagcsere, a növényi és állati sejt összehasonlítása). A növényi törzsfelődés rövid áttekintése (moszatok, mohák, harasztok, nyitvatermők, zárvatermők törzsei). A legfontosabb növényi szövetek (típusaik, feladatuk). A gyökér, szár, levél morfológiája, szöveti felépítése, legfontosabb módosulásai. Feladatuk az anyagfelvételben, anyagszállításban, gázcserében, a szervesanyag előállításában és raktározásában. A virág és a termés. Felépítésük, főbb típusaik. Az ivaros és ivartalan szaporodási módok, a növényi nemzedékváltakozás és fejlődése. A növények hormonjai. Szaporodásuk, egyedfejlődésük és a környezet kapcsolata.
Az állatok teste és életműködése (34 óra)	Az állatok testfelépítésének és életműködésének általános jellemzői. Az autotróf és heterotróf anyagcsere összehasonlítása. Az állatok szerveződésének főbb szintjei, a legfontosabb szövettípusok. A legfontosabb állattörzsek testfelépítési és életműködésbeli sajátosságai, kapcsolatuk a környezettel, életmódjuk az alábbi csoportoknál: szivacsok, csalanózők, férgek törzsei, puhatestűek törzse (ezen belül csigák, kagylók és fejlábúak osztálya) ízeltlábúak törzse (rákok, pókszabásúak osztályai, valamint a rovarok osztálya és fontosabb rendjei). A gerincesek törzsén belül a halak, kételtűek és hüllők osztályai, valamint a madarak és emlősök osztályainak legfontosabb rendjei. Az állatok viselkedése, öröklött és tanult magatartási elemek. Az állatok önfenntartással és szaporodással kapcsolatos viselkedési formái. Társas viselkedésük, kommunikációjuk.

Biológia 11.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Belépő tevékenységformák:

- A sejtekben található biogén vegyületek és folyamatok megismerése, értelmezése ábrák, modellek segítségével.
- A sejt alkotórészeinek szerkezete és működése közötti kapcsolat megértése.
- Egyszerű biokémiai vizsgálatok, mikroszkópos megfigyelések önálló elvégzése.
- A kémia és biológia tanult ismeretanyagának szintézise.
- Az ember szervezetének, szervrendszereinek, szerveinek megismerése, működésük megértése, felépítésükkel való kapcsolatuk meglátása. Az ezzel kapcsolatos egyszerű megfigyelések, vizsgálódások elvégzése, dokumentálása és értékelése.
- Az egészséges életmód (mozgás, egészséges táplálkozás, stb.) fontosságának felismerése, az egészségre káros hatású anyagoktól való tartózkodás elfogadása.
- Az emberi szexualitás biológiai, etikai megismerése.
- Önálló anyaggyűjtés (pl. vitaminok, szenvedélybetegségek köréből) referátumok megtartásához.
- A betegségek okai és kialakulásuk, következményeik közötti összefüggések, a megelőzés fontosságának megértése.
- Áltudományos és reklámcélú médiapropagandák kritikai elemzése.

A továbbhaladás feltételei:

- A diákok ismerjék a biogén elemek és molekulák alapszerkezetét, biológiai szerepét, értsék meg a sejtekben lejátszódó folyamatok lényegét.
- Lássák a sejtalkotók szerkezete és működése közötti összefüggéseket.
- Legyenek képesek egyszerű biokémiai kísérleteket és szövettani mikroszkópos vizsgálatok önálló elvégzésére, a tapasztalatok önálló szóbeli és írásbeli dokumentációjára, kis tanári segítséggel történő értékelésére.
- Ismerjék az emberi test főbb szervrendszereinek alapvető feladatát, részeit, a működés és szerkezet összefüggéseit. Tudják ezeket ábrák, modellek segítségével értelmezni. Legyenek tisztában az ehhez kapcsolódó alapvető fogalmakkal.
- Legyen igényük az egészséges életmódra, fogadják el a testi és lelki egészségüket károsító anyagoktól és hatásoktól való tartózkodást.
- Legyenek tisztában a leggyakoribb megbetegedésekkel, okaikkal, megelőzésükkel és kezelésükkel.

- Ismerjék az emberi életszakaszok főbb jellegzetességeit, értsék meg, hogy az ember szexualitása nem pusztán biológiai folyamat.
- Ismerjék a nem kívánt terhesség megelőzésének legfontosabb módjait.
- Értelmezzék az egészség megőrzését a környezettel való harmonikus együttélés eredményeként.

Témakörök, tartalmak 11.

I. A sejtek felépítése és anyagcseréje	
A sejtek kémiai felépítése (7 óra)	A legfontosabb biogén elemek és szerepük. A víz tulajdonságai, biológiai szerepe. A szénhidrátok, lipidek, fehérjék és nukleinsavak alapfelépítése, biológiai szempontból legfontosabb csoportjai. A sejt legfontosabb alkotórészei (membránok, belső membránrendszerek, színtest, mitokondrium).
A sejtek anyagcserefolyamatai (8 óra)	Anyagfelvétel és –leadás, ennek aktív és passzív formái. Az enzimek szerepe és működése. A sejtek energiaforgalma, a felépítő és lebontó folyamatok szerepe, összefüggései. Az erjedés és a biológiai oxidáció, valamint a fotoszintézis lényege.
A szaporodás és az öröklődés sejtani alapjai (8 óra)	A sejtmag és a kromoszómák. A genetikai információ, átírás és fordítás, a nukleinsavak és a fehérjék szintézise. A gén és az allél. Az információ megjelenítésének és tárolásának biokémiai alapjai (DNS → RNS → fehérje → tulajdonság). A mitózis és meiózis folyamata, összehasonlításuk, pro- és eukarióta, haploid és diploid sejtek.

	A genetikai anyag minőségi és mennyiségi megváltozása: a mutációk és a génsokszorozódás, ezek (embert is érintő) hatásai.
II. Az ember öfenntartó életműködései	
Az öfenntartó működések áttekintése A bőr és a mozgás (6 óra)	A szervezet belső környezete, az egyes életműködések szerepe a homeosztázis fenntartásában. A legfontosabb emberi szövettípusok áttekintése. A kültakaró felépítése, funkciói, egészségtana. A csontok szerkezete és kapcsolódási módjai. A csontváz részei. Az izmok felépítése, működése, legfontosabb izmaink. A mozgási szervrendszer betegségei és sérülései, ezek gyógyítása, illetve megelőzése.
A táplálkozás és a légzés (9 óra)	A táplálkozási szervrendszer feladata, felépítése. Az emésztési és felszívási folyamatok áttekintése. A tápcsatorna gyakoribb megbetegedései, ezek megelőzése és gyógyítása. A légzés szervrendszerének részei, ezek főbb feladata. A gázcsere és a hangadás folyamatának áttekintése. A légzőszervekkel kapcsolatos egészségügyi ismeretek, a dohányzás ártalmai.
A keringési rendszer és az immunrendszer, a kiválasztás szervrendszere (8 óra)	A szív és az érrendszer feladata, felépítése. A keringési folyamatok lényege. A vér összetétele, alkotói, ezek feladata. A szív- és érrendszeri betegségek lényege, okai, megelőzésük. Az immunrendszer feladata, az immunválasz típusai, a

	benne résztvevő sejtek működése. Az immunitás típusai, az ezzel kapcsolatos egészségügyi ismeretek. A vércsoportok. A kiválasztás szervrendszerének feladata. A vese és a húgyutak felépítése és működése. A kiválasztó szervrendszer betegségei, ezek megelőzése, kezelése.
III. Az ember szaporodása és egyedfejlődése, az életműködések szabályozása	
A szaporodás szervrendszere és az egyedfejlődés (7 óra)	A férfi és női ivarszervek felépítése, az ivarmirigyek működése, az ivarsejtek. Az ivari ciklus. Az emberi szexualitás, a fogamzásgátlás módjai, a családtervezés fontossága. A terhesség kialakulása, lezajlása, a szülés. Az embrionális és posztembrionális fejlődés testi és lelki jellemzői. Az ivarszervek gyakoribb megbetegedései, egyedfejlődési rendellenességek és megelőzésük.
A hormonális szabályozás (4 óra)	Szabályozás és vezérlés. A hormonális szabályozás alapelvei. A legfontosabb belső elválasztású mirigyek, ezek hormonjai, hatásaik. A hipofízis – hipotalamusz rendszer. A leggyakoribb hormonális betegségek. A nemi működések hormonális szabályozása.
Az idegi szabályozás (11 óra)	Az idegsejt felépítése és sajátosságai. Az ingerület kialakulása és továbbterjedése. A reflexek, a reflexív. A legfontosabb érzékszervek (látás, hallás, egyensúlyozás, kemoreceptorok) felépítése, működése és betegségei, védelme. Az agyvelő és a gerincvelő felépítése. A vegetatív idegrendszer. Az idegrendszer érző és mozgató működése. A magasabbrendű idegi működések és vizsgálatuk. Az idegrendszer működésével kapcsolatos egészségügyi ismeretek.

IV. Általános egészségtan

Egészségügyi
ismeretek
(6 óra)

Az elsősegélynyújtás, az orvosi ellátás.

Civilizációs betegségek, rizikófaktorok.
Szenvedélybetegségek, utódvállalás, terhesgondozás,
genetikai tanácsadás.

Környezethigiéne, lelki egészség.

Biológia 12.

Évi óraszám: 64

Heti óraszám: 2

Belépő tevékenységformák:

- Az öröklődés lényegének felismerése, fontosabb törvényszerűségeinek megértése.
- Annak belátása, hogy az élővilág állandó változása szükségszerű és természetes folyamat.
- Egyszerűbb genetikai feladatok megoldása.
- Az élő és élettelen környezeti tényezők hatásainak felismerése.
- A táplálkozási kapcsolatok, hálózatok, életközösségek jellemzőinek ábrázolása, egyszerű grafikonok, diagramok, ábrák készítése és elemzése.
- A legfontosabb környezetkárosító tényezők, hatásaik és elhárításuk, fontosságának felismerése.
- Élőlények és élőhelyük megfigyelése, a tapasztalatok dokumentálása, a környék tipikus társulásainak, jellemző fajaiknak felismerése.
- Önálló tájékozódás az élővilág természetes rendszerében, az ember elhelyezése ebben a rendszerben.
- Annak belátása, hogy csak az egyének és a közösségek tudatos környezetkímélő magatartása háríthatja el a bioszférát fenyegető környezeti katasztrófát.
- A legfontosabb evolúciós mechanizmusok, tényezők és események, ezek kapcsolatának megismerése.
- Önálló tájékozódás, ismeretszerzés a nyomtatott és elektronikus információhordozókon az anyaggal kapcsolatban, annak kiegészítése, kiselőadások megtartásához.

A továbbhaladás feltételei:

- Lássák meg a diákok az összefüggéseket a genetikai háttér és az öröklődés megfigyelhető jelenségei, az élő és élettelen környezeti tényezők és hatásai, valamint az evolúció folyamatai között.
- Legyenek tisztában az ezekre vonatkozó szakkifejezések tartalmával, tudjanak fogalmakat alkotni.
- Tudjanak megoldani egyszerűbb genetikai feladatokat, ökológiai folyamatokat grafikonon, diagramon ábrázolni, ezeket elemezni.
- Megfigyeléseiket, tapasztalataikat legyenek képesek önállóan megfogalmazni szóban és írásban, ezeket önállóan értékelni, megmagyarázni.
- Tudjanak érvelni a környezet- és természetvédelem a bioszféra megóvása, a biodiverzitás megőrzése érdekében, ismerjék a környezeti problémák alternatív megoldásának útjait a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv értelmében.

Témakörök, tartalmak 12.

I. Az öröklődés	
Egy gén – egy tulajdonság genetikája (6 óra)	Genetikai alapfogalmak, genetikai kutatómódszerek. Az intermedier és a domináns-recesszív öröklésmenet. Mendel törvényei. Kodominancia. Vércsoporotok öröklődése.
Több tulajdonság öröklődése, több allél által meghatározott öröklésmenetek (6 óra)	Független és kapcsolt öröklődés. A nem kromoszomális meghatározottsága, az X-kromoszómához kapcsolódó öröklődés. Génkölcsonhatások. Mennyiségi bélyegek kialakulása.
A genetica	Egyes emberi betegségek öröklődése. Genetikai

gyakorlati vonatkozásai (5 óra)	kutatások a növénytermesztésben és az állattenyésztésben. Beltenyésztés és heterózishatás. Klónozás, génszbészet, génerózió.
II. Életközösségek, populációk (Ökológia)	
Az élettelen környezeti tényezők és ezek változása (6 óra)	Ökológia alapfogalmak (ökoszisztéma, biom tűrőképeség, környezet, stb.) A fény, a hőmérséklet, a levegő, a víz és a talaj tulajdonságai, hatásai az élőlényekre.
Ökológiai rendszerek (8 óra)	Anyag- és energiaforgalom az ökoszisztémákban. Táplálkozási kapcsolatok, táplálékpíramisok. A lakóhely szűkebb és tágabb környezetét, hazánkat, illetve a Földet globálisan érintő legfontosabb környezetvédelmi problémák, okai, megoldásuk alternatívái.
A populációk és társulások (9 óra)	A populációk jellemzése, változásai és kapcsolatrendszerük. A társulások jellemzése és változásai. Természetes és mesterséges társulások. A környék legfontosabb fás és fátlan társulásainak áttekintése, az élőhelyek megóvása, természetvédelmi területek Magyarországon.
III. Az élővilág evolúciója	
Az evolúció alapjai és bizonyítékai (4 óra)	Evolúciós elméletek, az evolúció kérdési és bizonyítékai. Az ideális populáció, a genetikai egyensúly.
Az evolúció módja (7 óra)	A természetes szelekció lényege és típusai. Adaptív és nem adaptív evolúciós formák: génáramlás, genetikai sodródás, izoláció, alapítóelv
Az evolúció folyamata	A fontosabb földtörténeti korok, kormeghatározás. Az élet kialakulása, a növény- és állatvilág főbb evolúciós

(13 óra)	történései az egyes korszakokban. Az ember evolúciója: kérdései, lépései, bizonyítékai és következményei.

Biológia 11-12. (fakultáció)

Célok és feladatok:

- Ezen a két évfolyamon a legfőbb célok: a tanulók felkészítése a **közép- és emelt** szintű érettségire, illetve az egyetemi-főiskolai tanulmányokra. Ennek érdekében az alábbi tennivalói vannak a pedagógusnak:
- A 3 éves törzsanyagban tanultak megfelelő szintű áttekintése, megerősítése.
- Az érettségi követelményekhez és a felsőfokú tanulmányokhoz szükséges kiegészítő ismeretek nyújtása – a diákok céljainak, szükségleteinek megfelelően.
- Gyakorlati jellegű készségek fejlesztése, erősítése – szintén a továbbtanulás irányultságát figyelembe véve.
- A gyermekek szóbeli kifejezőképességének, problémamegoldó képességének erősítése.
- A tárgy iránti érdeklődés fenntartása, fokozása.

Fejlesztési követelmények:

- A tanulók legyenek képesek a törzsanyagban és az ehhez kapcsolódó kiegészítő jellegű ismeretanyagban tanult fogalmak, összefüggések, memorizálandó anyagrészek megértésére, elsajátítására.
- Tudják a tanultakat alkalmazni, továbbgondolni, hasonló típusú feladatok esetében.
- Legyenek jártasak a különböző típusú tesztfeladatok, problémafeladatok megoldásában.
- Tudjanak biokémiai, élettani kísérleteket önállóan elvégezni, a tapasztaltakat szabatosan megfogalmazni szóban és írásban, ezeket megfelelően értelmezni, a következtetéseket levonni.
- Lássák ugyanannak a jelenségnek többoldalú vonatkozásait, legyenek képesek komplex szemléletmódra.
- Tudják információikat a megfelelő helyen és módon kiegészíteni a nyomtatott és elektronikus információhordozóban.

Belépő tevékenységformák:

- A sejtek alkotórészeivel és folyamataival, az emberi szervek, szervrendszerek felépítésével és működésével, egészségügyi vonatkozásaival kapcsolatos tények, fogalmak és összefüggések megismerése.
- Önálló tanulói vizsgálatok, kísérletek (biokémiai, mikroszkópos, élettani) elvégzése, a tapasztalatok megfogalmazása, értelmezése.

- Tesztfeladatok, problémafeladatok megoldási módjának elsajátítása, gyakorlása.
- Kiselőadások tartása megadott, a tananyaghoz kapcsolódó témákból.
- Rövidebb, egyszerűbb szakszövegek magyarra fordítása a tanult idegen nyelvből.
- Tanulmányi sétákon, önálló vizsgálódások, megfigyelések elvégzése, értékelése.
- Az anyaghoz kapcsolódó, médiákból szerzett információk megbeszélése, kritikus értelmezése.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanulók ismerjék a megismert és átismételt, főként a sejtbiológiához, rendszertani és élettani ismeretekhez kapcsolódó fogalmakat, tényeket, összefüggéseket.
- Tudjanak egyszerűbb biokémiai és élettani kísérleteket önállóan elvégezni, mikroszkópot rutinosan használni.
- Legyenek képesek a látottakat, tapasztaltakat értelmezni, magyarázni.
- Sajátítsák el a teszt- és problémafeladatok megoldásának módját.
- Tudjanak megadott témából önálló kutatómunkát végezni, eredményeiket szóban és írásban megfelelően rögzíteni, megfogalmazni.
- Legyenek jártasak abban, hogy egy meghatározott témáról a biológia több területének szemszögéből is kifejtsék ismereteiket, véleményüket.

Biológia 11. (fakultáció)

Évi óraszám: 92,5

Heti óraszám: 2,5

Témakörök, tartalmak 11. (fakultáció)

I. Az élőlények rendszerének áttekintése (30 óra)	
	A prokarióták, egysejtű eukarióták, növények és állatok 10. osztályban tanult rendszerének kiegészítése a fejlődéstörténeti, egészségügyi, vagy egyéb, a szaktanár által fontosnak tartott csoportok képviselőinek megismerésével. A gombák részletesebb áttekintése rendszertani, életmódbeli és patológiai, géntechnológiai vonatkozásból. Az állatok társas viselkedésének elemei, ezek kutatása. Tesztfeladatok megoldásának módjai.

II. A sejtek felépítése és működése (20 óra)	
A sejtek kémiai felépítése	Az ozmózis magyarázata, jelentősége. A biogén elemek és óriásmolekulák áttekintése, élettani, egészségügyi szerepe. Kísérletek nagymolekulájú anyagokkal.
Sejtbiológiai folyamatok	Az enzimek működése, típusai. A lebontó anyagcsere és a fotoszintézis lépéseinek áttekintése. A fehérjeszintézis és a DNS-megkettőződés lépései és szabályozása, gyakorlati vonatkozásai. Tesztek megoldása.
A sejtalkotók és működésük	A sejtalkotók áttekintése, sejtvizsgálati módszerek. A membránrendszerek felépítése és feladatuk. A félig önálló sejtszervecskék eredete és működése. Az örökítőanyag szerkezete és megváltozásai. A sejtek osztódása, a sejtciklus. Rákos megbetegedések oka, lényege, gyógyításuk. Növényi, állati és emberi szövetek vizsgálata mikroszkóppal. Tesztfeladatok megoldása.
III. Az emberi szervezet (42 óra)	
Önfenntartó működések	A kültakaró, a mozgás, a táplálkozás, légzés, keringés, kiválasztás szervrendszereinek áttekintése. (Fejlődésük tendenciái, eredetük a gerinctelenek és a gerincesek főbb csoportjaiban. Részletes funkcionális anatómiájuk, egészségügyi vonatkozásaik, gyakorlati szerepük.) Egyes fontosabb szervek, szervrendszerek (pl. máj, izmok, immunrendszer, stb.) működésének részletei. Vitaminok, egészségkárosító anyagok és környezeti hatások. Szervek mikroszkópos vizsgálata, egyszerűbb élettani kísérletek. Tesztek megoldása.
A szaporodási szervrendszer	Az ember szaporodási szervrendszerének, egyedfejlődési jelenségeinek részletes sejtbiológiai és élettani vonatkozásai. A családtervezés, fogamzásgátlás, terhesség gyakorlati, humánbiológiai és etikai kérdései. A szaporodás hormonális szabályozása a nőkben és a férfiakban. Tesztek gyakorlása. Tesztfeladatok és problémafeladatok megoldása.

Biológia 12. (fakultáció)

Évi óraszám: 80

Heti óraszám: 2,5

Témakörök, tartalmak 12. (fakultáció)

I. Az emberi szervezet szabályozó működése (20 óra)	
A szabályozó működések	. Az emberi endokrin mirigyek, hormonjaik, hatásaik és patológiai vonatkozásaik. A szaporodás hormonális szabályozása a nőkben és a férfiakban. Tesztek gyakorlása. A gerincesek idegrendszerének fejlődése. Az emberi gerincvelő és agyvelő részletes anatómiája, szabályozó működései, betegségei.. Az emberi érzékszervek részletes felépítése és működése, betegségeik. Az agyműködés vizsgálata, magasabbrendű idegi működések. Lelki betegségek, pszichológiai vonatkozások. A drogok és hatásaik. Tesztfeladatok és problémafeladatok megoldása.
II. Az öröklődés kérdései (20 óra)	
	Genetikai alapfogalmak, kutatómódszerek áttekintése. Az öröklődés egyszerűbb eseteivel (domináns-recesszív, intermedier, kodomináns, nemhez kapcsolódó öröklésmenetek) kapcsolatos teszt- és problémafeladatok megoldásának gyakorlása. Az öröklődés 1 allélpárhoz kötődő bonyolultabb esetei (dominálási fokozatsor, letális faktorok, stb.)

	Több allélpár független és kapcsolt öröklésmenete. Genetikai térképezés, géntechnológiai eljárások. Nem allélikus kölcsönhatások, a genetika szerepe a mennyiségi bélyegek öröklődésénél, a növénytermesztésben és az állattenyésztésben. Humángenetikai vonatkozások, öröklődő betegségek, anyagcsere-rendellenességek. Bonyolultabb genetikai problémafeladatok megoldása.
III. Ökológia (Az élőlények és környezetük kapcsolata) (15 óra)	
Élő és élettelen tényezők	Anyag- és energiaáramlás az ökológiai rendszerekben. Globális környezeti problémák és megoldások. Alternatív, környezetkímélő eljárások.
Társulások	A környék legfontosabb fás és fátlan társulásainak, élőlényeinek és környezetvédelmi problémáinak áttekintése és vizsgálata. Tesztfeladatok megoldása, ökológiai grafikonok, diagramok elemzése. Néhány konkrét környezeti tényező vizsgálata.
IV. Az evolúció és ennek populációgenetikai háttere (25 óra)	
Evolúciós folyamatok	Az evolúció filozófiai és biológiai kérdései. Evolúciós elméletek és bizonyítékok, ellenérvek. Kormeghatározási módszerek, jellemző kövületek. A földtörténeti korok áttekintése.
Populációgenetika	Az evolúciós folyamatok összefoglaló áttekintése, az evolúciós események kapcsolata. A genetikai egyensúly, az ideális populáció, mint modell. Populációgenetikai feladatok, tesztek megoldása. Az ember evolúciójának

	kérdései.
Felkészülés az érettségire és a felvételre	Érettségi témakörök megbeszélése. Írásbeli és szóbeli feladatok gyakorlása (régebbi központi feladatsorok és érettségi tételek megoldásán keresztül).

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYRENDSZER

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
1. BEVEZETÉS A BIOLÓGIÁBA		
1.1. A biológia tudománya 1.1.1 vizsgálati szempontok	Tudja, hogy a biológia a természettudományok egyik ága, amely az élőlényekkel, életjelenségekkel foglalkozik. Főbb területei: sejtbiológia, rendszertan, evolúcióbiológia, anatómia, élettan, genetika, ökológia, etológia, szaporodás- és fejlődésbiológia, ökológia, biotechnológia. Tudja ismertetni, hogy miben járult és járulhat hozzá a biológia tudás az egészséges életmód és környezet fenntartásához. Értse, hogy a biológiai tudás nem megfelelő felhasználása hozzájárulhat az élővilág pusztulásához. Értse, hogy az élő rendszerek vizsgálatához gyakran integrált természettudományos ismeretek szükségesek. Értelmezze, hogy a szerkezet és a funkció egymást feltételezi, de adott esetben külön-külön is vizsgálható (pl. anatómia – élettan). Értse, hogy a csoportosítás (rendszerezés) az azonosításhoz nélkülözhetetlen. Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj, de ennél kisebb és nagyobb rendszertani kategóriák is vannak az ország, törzs, osztály).	Tudja mi a különbség a hipotézis és a teória (elmélet) között. Tudjon megtervezni biológiai kísérletet, ismertesse a szempontokat. Tudja miért fontos a modellalkotás. Tudja mi a kísérleti változó, mondjon rá példát. Tudja, hogy az ország, törzs, osztály, rend, család, nemzetség, faj, alfaj egyre kisebb rendszertani kategória. Tudja, mit jelent a kettős nevezéktan.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
1.1.2 vizsgálómódszerek	Tudja, hogy a természetes rendszer alapja az élővilág fejlődéstörténete. Ismerje az alábbi módszereket: megfigyelés, adatgyűjtés, mérés, adatelemzés; képalkotó eljárások gyakorlati alkalmazását: mikroszkóp, elektronmikroszkóp, röntgen, ultrahang, számítógépes rétegfelvétel (CT), mágneses rezonancia vizsgálat(MR), pozitron emissziós tomográfia (PET), anatómiai vizsgálatokat: boncolás, átvágás, kiiktatás; élettani vizsgálatok gyakorlati alkalmazását: EKG, EEG, szövettenyésztés, kromatográfia, gyógyszeres kezelés. Tudjon felsorolni természettudományos folyóiratokat. <i>Tudja használni a fénymikroszkópot: kaparéék, nyúzat, metszet készítése és elemzése.</i> rendszerezés: Arisztotelész, Linné leírás: Kitaibel állattan, néprajzi vonatkozások: Herman Ottó evolúció: Darwin mikroorganizmusok: Pasteur orvostudomány: Semmelweis Ignác genetika: Mendel DNS: Watson és Crick, Wilkins élettan: Pavlov, Szentágothai János növényélettan: Liebig Nobel-díjasaink: C-vitamin, biológiai oxidáció: Szent-Györgyi Albert helyzetérző szerv működése, kórélettana: Bárány Róbert	Ismertesse az elválasztási technikák rövid elvi alapjait (kromatográfia, elektroforézis) Végezze el a levél színanyagainak a szétválasztását. Tudja a fénymikroszkóp működési elvét (nagyítás, feloldóképesség). Ismerje az elektronmikroszkóp rövid elvi alapját, feloldóképességét. Legyen jártas a szakirodalom, a könyvtár és az Internet használatában. ókori orvoslás: Hippokratész anatómia: Vesalius mikroszkóp: Leuwenhoek sejttan: Hooke, Schwann vérkeringés: Harvey öslénytan, korrelációtan: Cuvier kísérleti élettan, homeosztázis: Bernard biogenetikai alaptörvény: Haeckel vírus: Ivanovszkij idegrendszer-kutatás: Cajal, Golgi növényélettan: Paál Árpád pszichoanalízis: Freud Ismerje az alább felsorolt tudósok kutatási módszereit:
1.2. A biológia történetének főbb lépései, személyiségei		

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
1.3. Az élet jellemzői 1.3.1 az élő rendszerek jellemzői 1.3.2 életműködések 1.3.3 szerveződési szintek 1.4. Fizikai, kémiai alapismeretek	modern hallásmélet, Corti-szerv működése: Békésy György nyomjelző izotópok: Hevesy György Tudja a tudósok nevét kapcsolni egy tudományterülethez. Legyen képes - a szerveződési szinteken belül - működő rendszerként értelmezni az élő szervezeteket. Fogalmazza meg az élő rendszerek általános tulajdonságait: anyagcsere, homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, alkalmazkodás, belső egység, időzítő és irányító mechanizmusok (biológiai óra), növekedés, szaporodás, öröklődés és öröklődő változékonyság, evolúció, halandóság. Hozzon példákat ezekre. Ismertesse a szerveződési szint fogalmát és biológiai tartalmát: sejt alatti, sejtszintű, egyed alatti és egyed feletti, szövet, szerv, szervrendszer, egyed, populáció, társulás, biom, bioszféra. Értelmezze, hogy a magasabb szerveződési szintek működései magukba foglalják az alacsonyabb szintűekét, de azokból nem vezethetők le (pl. a fizikai kémiai folyamatok az életműködések részjelenségei). Építsen kémiai ismereteire, tudja a következő fogalmakat: atom, molekula, kémiai kötések, oldat, pH, izotópok, radioaktív izotópok.	Darwin, Semmelweis, Pasteur, Mendel, Pavlov, Paál Árpád, Ivanovszkij, Liebig, Miller; Tudja a Human Genom Project célját és jelentőségét. Különböztesse meg a termodinamikailag nyílt és zárt rendszereket. Értelmezze az egyensúly és a stabilitás fogalmát. Különböztesse meg a statikus és dinamikus egyensúlyt a stacioner állapottól és a homeosztázistól. Különböztesse meg a cél-oksági (teleologikus) folyamatokat és az alkalmazkodást (adaptivitást). Ismertesse a chemoton elmélet lényegét (körfolyamat, táplálkozás, kiválasztás, membránképzés). Tudja a következő fogalmakat: kolloid, szol, gél, puffer, emulzió, durva diszperz rendszer. Tudja a kolloid oldatok jellemző tulajdonságait (nagy a

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	Magyarázza az oldódást kémiai polaritás alapján, tudjon példákat erre a köznapi életből. Ismerje a diffúzió és az ozmózis jelenségét. Magyarázza, hogy a tengervíz és a desztillált víz miért nem alkalmas ivóvízként. Értse a só felhasználásával történő tartósítás biológiai alapjait. Ismerje az élettani (fiziológiás) sóoldat fogalmát. Ismertesse a felületen való megkötődés biológiai jelentőségét (enzimműködés, talajkolloidok, kapillaritás). Mutassa ki az orvosi szén nagy felületi megkötőképességét festékoldattal. Tudja az aktiválási energia, és a katalizátor fogalmát. Ismertesse az enzimműködés lényegét, optimális feltételeit, utóbbit hozza összefüggésbe szervezete jellemző értékeivel (testhőmérséklet, pH - ozmotikus viszonyok). Tudja, hogy egyes enzimek vitamint vagy fémiont tartalmaznak. Tudja, hogy az emberi szervezetben nemcsak a tápcsatornában, hanem a szervezet minden sejtben működnek enzimek. Ismerjen enzimhibán alapuló öröklődő emberi betegségeket (lisztérzékenység, fenilketonúria), ismerje a betegség megnyilvánulásának a megelőzhetőségét. <i>Végezzen el egy enzimes bontást kémcsőben.</i>	fajlagos felületük, nem ülepednek). Magyarázza az ozmózis jelenségének folyamatát. <i>Végezzen élő anyaggal ozmózisos kísérletet NaCl, szaharóz felhasználásával).</i> Ismertesse a szervezet ozmotikusan aktív anyagainak szerepét az életfolyamatokban (vérfehérjék a visszaszívásban, nyirokképzés). Lássa a turgornyomás és az ozmotikus nyomás kapcsolatát. Ismertesse a turgor jelentőségét a zárósejtek működésében. <i>Végezzen el egyszerű plazmolízises kísérletet hagyma bőrszöveti nyúztatával.</i> Tudja felírni az etanol, az ecetsav, a glicerín, a glükóz szerkezeti és összegképletét; ismerje fel az alkoholos hidroxilcsoportot, az aldehidcsoportot és a karboxilcsoportot. Ismertesse az enzimérgék működési mechanizmusát. Hozza összefüggésbe az ATP-bontó enzimeket az energiaigényes folyamatokkal (miozin, Na-K pumpa), illetve az ATP szintézist az egyenlőtlen ioneloszlással (mitokondrium). <i>Tervezzen meg egy olyan kísérletet, amely az enzim működéséhez szükséges optimális kémhatást és hőmérsékletet bemutató kísérletet.</i>

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2. EGYED ALATTI SZERVEZŐDÉSI SZINT		
2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek		
2.1.1 elemek, ionok	Ismertesse a C, H, O, N, S, P, Ca, Mg, Na, K, Cl, Fe, I, F, Si szerepét az élő szervezetben. Tudja a Liebig törvény ismeretében értelmezni az elemek mennyiségi viszonyainak következményeit a vízkultúras kísérletben. Tudja, miért jódozzák a sót, miért tesznek a fogkrémekbe fluort.	Tudja magyarázni, hogy miért C, H, O, N fordul elő legnagyobb mennyiségben az élőlényekben, hozza összefüggésbe az elemek kémiai jellemzőivel és bolygónk keletkezésével. Ismertesse a HCO_3^-, a CO_3^{2-}, NO_2^-, NO_3^-, H_2PO_4^-, HPO_4^{2-}, PO_4^{3-} ionok természetes előfordulásait. <i>Tervezzon kísérletet: milyen elemeket lehet kimutatni növényi részek égetése során, és a keletkezett hamuból. (Fe^{3+} és Cl^-)</i>
2.1.2 molekulák	Tudja mindennapi példákkal is alátámasztani a víz fontosságát az élő szervezetekben (oldószer, hőszabályozás, fotoszintézis, csírázás, anyagszállítás). Ismertesse a szén-dioxid és az ammónia jelentőségét az élővilágban. <i>Mutasson ki szén-dioxidot meszes vízzel.</i> <i>Mutassa ki az élőlények víztartalmát.</i>	Tudja a hidrolízis és a kondenzáció fogalmát, hozzon rá példákat a makromolekula- alapegységek összekapcsolódása és szétbomlása folyamatában. <i>Mutasson ki szén-dioxidot lúgos, fenoltaleines vízzel.</i>
2.1.3 lipidek	Ismerje a lipidek oldódási tulajdonságait, hozzon rá köznapi példákat. Tudja, hogy a lipidek közé tartoznak a zsírok, az olajok, a foszfatidok.	Tudja, hogy a karotinoidok és a viaszok, a szteroidok is a lipidek közé tartoznak. Ismerje fel a zsírok, olajok, foszfatidok, szteroidok, karotinoidok és viaszok molekulavázát. Ismerje fel a zsírokban az észterkötést.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.1.4 szénhidrátok	Értelmezze, hogy a zsírban oldódó vitaminokat miért nem kell mindennap fogyasztani. Tudja, hogy a zsírok glicerinből és zsírsavakból épülnek fel. Tudja, hogy egyes zsírsavakat az ember szervezete nem tud előállítani, ezek az esszenciális zsírsavak. Ismertesse a zsírok és olajok biológiai szerepét (energiaraktározás, hőszigetelés, mechanikai védelem), és hozza ezt összefüggésbe a zsírszövet szervezeten belüli előfordulásával. Ismertesse a foszfatidok oldódási tulajdonságai alapján, miért alkalmasak a biológiai membránok kialakítására (hártyaképzés). Ismertesse a koleszterin táplálkozás-élettani szerepét. Ismertesse az epesav oldódási tulajdonságai alapján az epe zsírokat szétoszlató szerepét. <i>Végezzen kísérletet az epe zsírokat szétoszlató szerepének bemutatására.</i> Ismerje a szénhidrátok tulajdonságait, hozzon rá köznap példákat.	Magyarázza, hogy mi az összefüggés a karotinoidok konjugált kettőskötés-rendszere és fotokémiai szerepe között a növényekben (karotin, xantofill) és az ember látási folyamatában (A-vitamin, rodopszin). <i>Mutasson ki festési eljárással lipideket növényi szövetekből.</i> Értelmezze, hogy a vérben miért szállítófehérjéhez kötve szállítódik a koleszterin. Ismerje az emulgeálás és emulzió fogalmát. Tudja adatok alapján kiszámítani a legáltalánosabb élelmiszerek %-os zsírtartalmának ismeretében az adott mennyiségű élelmiszerben levő zsír energia tartalmát. Ismerje a mono-, di- és poliszacharid fogalmát. Ismerje fel a keményítőben az éterkötést.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.1.5 fehérjék	Tudja, hogy vannak kis molekulájú, édes ízű, vízoldható szénhidrátok (glükóz, azaz szőlőcukor, gyümölcscukor, répacukor, tejcukor) és nagy molekulájú, glükóz-egységekből felépülő, nem édes ízű, vízben rosszul vagy egyáltalán nem oldódó szénhidrátok (keményítő, glikogén, cellulóz). Ismerje természetes előfordulásukat és az élő szervezetben betöltött szerepüket. Tudja a glükóz összegképletét. Tudja magyarázni, hogy az élőlények általában miért nem cukrot, miért inkább keményítőt raktároznak. Ismertesse a keményítő, a glikogén és a cellulóz szerepét az élővilágban (energiaraktárak, szerkezeti anyagok). <i>Végezze el a keményítő kimutatását jóddal, vizsgálatát mikroszkóppal.</i> <i>Magyarázza, miért édes a sokáig rágott kenyérhéj.</i> Tudja, hogy a fehérjék alapegységei az aminosavak (20 féle). Tudja, hogy adott környezetben az aminosavsorrend egyértelműen meghatározza a fehérje térbeli szerkezetét. Ismertesse a fehérjék biológiai szerepét (enzimek, összhúzó fehérjék, vázanyagok, receptorok, szállítófehérjék, tartalék tápanyagok, antitestek, jelölő fehérjék, véralvadás, szabályozó fehérjék). Tudjon ezek előfordulására a mindennapi életből vett példákat mondani.	Ismerje fel a ribóz, dezoxiribóz, glükóz, fruktóz, szacharóz molekulájának vázát. Tudja, hogy a cellobióz, a laktóz és a maltóz diszaharid, és ismerje előfordulásukat. Értse, hogy különböző növények más összetételű keményítőt termelnek. <i>Biológiai anyagból mutasson ki redukáló szénhidrátot (Fehling-reakció és az ezüsttükörpróbát.</i> Tudja kiszámítani a legáltalánosabb élelmiszerek %-os szénhidráttartalmának ismeretében az adott mennyiségű élelmiszerben levő szénhidrát energia tartalmát. Értse a cukorbetegség ozmotikus következményeit. Írja fel az aminosavak általános képletét és a peptidképződést. Találjon összefüggést az aminosav-oldalláncok képlete és polaritásuk, ill. sav-bázis tulajdonságaik között. Ismertesse az amidcsoport szerkezetének és az oldalláncok méretének hatását a fehérjék térszerkezetére. Ismertesse a fehérjék térszerkezetét kialakító kötéseket.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.1.6 nukleinsavak	Magyarázza, miért elengedhetetlen alkotói étrendünknek az esszenciális aminosavak. Tudja, hogy a vegetáriánus étrend összeállításánál a fehérjeforrásokat úgy kell kombinálni, hogy ne alakuljon ki fehérjehiány. Tudjon példákat mondani a mindennapi életből a fehérjék szerkezetének megváltozására (tojás- és hússütés, dauer). <i>Végezzen el fehérjék kicsapódását bemutató kísérleteket (hő, nehézfémek, mechanikai hatás).</i>	Tudja adatok alapján kiszámítani a legáltalánosabb élelmiszerek %-os fehérjetartalmának ismeretében az adott mennyiségű élelmiszerben levő fehérje energiatartalmát. Magyarázza el, mit jelent a fehérjék elsődleges, másodlagos, harmadlagos, negyedleges szerkezete, és ennek milyen biológiai szerepe van. Értelmezze, hogyan függ össze a fehérjék fajlagossága (specifitása) a fehérjék térszerkezetével. Ismeresse a visszafordítható (reverzibilis) és a visszafordíthatatlan (irreverzibilis) kicsapás, a denaturáció és a koaguláció lehetséges okait és következményeit. <i>Tervezzen kísérletet a fehérjék denaturációjának bemutatására.</i> <i>Értelmezze, miért nem alkalmas a xantoproteinreakció minden fehérje kimutatására.</i> Tudjon a stresszfehérjéről (hőszokkfehérjék), hozza összefüggésbe működésüket a sejt öngyógyító folyamataival.
	Tudja, hogyan rejlik a DNS szerkezetében az információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerep. Tudja, hogy kapcsolat van a nukleinsavak, a fehérjék és a tulajdonságok között. Ismeresse az ATP biológiai szerepét. Magyarázza a DNS kettős hélix szerkezetét és a bázispárosodást. Tudja a nukleinsavak biológiai jelentőségét.	Ismerje fel a nukleotidok és a nukleinsavak általános, cukor-bázis-foszfát egységekből felépülő molekulavázát. Tudja a nukleotidok (cAMP, NAD, NADP, KoA) és nukleinsavak (RNS, DNS) biológiai jelentőségét. Tudja, miért a DNS vált az általános örökítő anyaggá, és miért nem az RNS. Tudja, hogyan hozható összefüggésbe a tRNS szerkezete funkciójával. Ismerjen kísérleteket a DNS örökítő szerepének bizonyítására (Griffith és Avery, Hershey és Chase kísérlete)

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.2. Az anyagcsere folyamatai 2.2.1 anyag- és energiaforgalom	Ismertesse az autotróf és a heterotróf élőlények felépítő és lebontó folyamatainak lényegét és kapcsolatait. Ismertesse a fotoszintézist és a biológiai oxidáció lényegét, tudja hogy több lépésben végbemenő folyamatok Tudja, hogyan függ össze napszakaszosan is a fotoszintézis és a sejtlégzés. Tudja, hogy a légzési oxigén víz bontásából keletkezik a fényszakaszban. Tudja a fotoszintézis két lépését, és azt, hogy a fényszakasz lényege a fényenergia kémiai energiává alakulása és a sötétszakaszban a szén-dioxidból ATP és H felhasználásával glükóz keletkezik. Tudja az erjedés lényegét, ismerje mindennapi felhasználását. Tudja, hogy az autotrófok a fotoszintézissel felépített köztestermékekből vagy glükózból építik saját szerves anyagaikat. Ismerje fel, hogy a fotoszintetizáló élőlények az ökoszisztémában termelők, és hogy a fotoszintézissel termelt oxigént használják az élőlények a légzéshez. Magyarázza a növények, a fotoszintézis alapvető szükségességét a földi életben.	Tudja, hogy a nukleinsavak is tölthetnek be enzimműködést, aminek fontos szerepe lehetett az élet kialakulásában. Tudja, hogy energiaforrás szempontjából az élőlények fototrófok vagy kemotrófok és mixotrófok lehetnek. Tudja, hogy a felépítő folyamatok redukтивak, a lebontók oxidatívak. Tudja, hogy a végső oxidáció során a szállító molekulához kötődő hidrogén molekula oxigénnel egyesül, víz keletkezik, és közben ATP képződik. Tudja, hogy a glikolízis, a citromsavciklus, a terminális oxidáció és az erjedés, illetve a fényszakasz és a sötétszakasz folyamataiban milyen anyagok lépnek be és ki, energia kell-e hozzájuk vagy ATP keletkezik-e. Tudja magyarázni sematikus ábrán, hogy a lebontó folyamat fő útja a glükóz (C₆) lebontása. Ennek három lépése a glikolízis (C₆ → C₃-ig, kevés energia, NADH), a citromsavciklus (acetyl-CoA, + H₂O → CO₂ és H⁺-ig) és a végső oxidáció (H + O₂ → H₂O, sok energia). A lipidek, egyéb szénhidrátok, fehérjék ebbe a lebontásba kapcsolódnak be. Ismerje az autotróf és heterotróf élőlények nitrogénforrásait. Tudja, hogy az erjedés lényege, hogy a végtermék még

		redukált állapotú. Tudja összekapcsolni a lebontó és felépítő folyamatokat (pl. egy növény fotoszintetizál és olajcseppeket raktároz; vagy a fogyókúrázó saját zsíráját bontja, és ezt részben elégeti, részben pedig a vércukorszintjét növeli).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.2.2 információtartalom	Tudja, hogy minden átépítés energiavesztéssel jár. Tudja, hogy a sejtek az átalakított fényenergiát a szerves molekulák kémiai kötéseiben raktározzák, és ATP-n keresztül használják fel. Tudja, hogy a fehérjék és a nukleinsavak monomerjeik sorrendjében információt hordoznak. Értelmezze, hogy hogyan működik a kapcsolat a nukleinsavak, a fehérjék működése és a tulajdonságok között. Ismerje a genetikai kód, a gén fogalmát. Értse, mi a biológiai alapja annak, hogy a baktériumokkal emberi fehérjéket is meg tudunk termeltetni. Tudja, hogy nem mindig aktív minden gén.	Ismertesse a biológiai fehérjeszintézist (átírás, fordítás, kodon, antikodon, m-RNS, r-RNS és t-RNS). Értse, miért 3 bázis egy kodon. Értse, hogy pl. egy 30 bázispárból álló DNS-szakasz max. 8 aminosavból álló fehérjét tud előállítani, a folyamatban 9 tRNS vesz részt. Értse, hogyan igazolták a transzformációs kísérletek, hogy a gének DNS-szakaszok. Tudja, hogy vannak konzervált DNS-szakaszok (homeobox), pl. a muslicák és az emlősök génjeinek a hasonlósága megnyilvánul a szövetek vagy szervek fejlődése, a fiziológiai szabályozás, az idegrendszer működése és a viselkedés szintjén is. Tudja, hogy vannak rákkeltő gének (onkogének), melyek rendes génjeink megváltozott formái.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2. 3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán a sejthártyát, citoplazmát, sejtközponot, ostort, csillót, endoplazmatikus hálózatot, riboszómát, Golgi-készüléket, lizoszómát, sejtmagot, mitokondriumot; sejtfalat, zöld színtestet, zárványt. Ismerje e sejtalkotók szerepét a sejt életében, vonjon párhuzamot a sejt és saját szervezete szervrendszereinek az működése között. Példákkal bizonyítsa, mely sejtekben és miért fordul elő egy-egy sejtalkotó nagyobb számban.	
2.3.1 elhatárolás	Ismerje a biológiai hártyák (membránok) szerepét (határolás, összekötés, jelölés, jelfogás) és felépítésének általános elvét. Ismerje a passzív és az aktív szállítás lényegét. Rajzolja fel és magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát, és tudja jelentőségét.	Ismerje a passzív és az aktív szállítás mechanizmusát, végrehajtóit (kettős lipidréteg, membráncsatornák, szállítók, pumpák), hajtóerőit.
2.3.2 mozgás	Tudja, hogy a sejtmozgások sejtváz működésének eredményei. Tudjon példákat az állásbas, ostoros, csillós mozgásokra a saját szervezetében.	
2.3.3 anyagcsere	Tudja, hogy a sejt belső hártyarendszere felületnagobbító szerepű. Ismertesse a sejtbe bejutó anyagok vagy belső felesleges anyagok lebontásának lehetőségét (lizoszóma). Ismertesse a mitokondrium és a színtest szerepét (biológiai oxidáció, fotoszintézis). Értelmezze a levelek őszi színváltozását.	Ábra segítségével vázolja a váladéktermelés folyamatát és a váladék útját a sejtben a kiválasztásig. Ismertesse a váladéktermelés nyomon követésének főbb módszereit (mikroszkópos megfigyelés, nyomon követés radioaktív izotópokkal). Ismertesse a citoplazma és az endoplazmatikus membránok felépítését, ezek és a szabad riboszómák

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.3.4 osztódás	Ismertesse a sejtmag felépítését és működését nem osztódó és osztódó sejtben. Értse, hogy egy idős ember érett vörösvérsejtje fiatalabb, mint egy fiatal ember érett agysejtje. Ismerje a sejtek osztódási ciklusát (nyugalmi szakasz, DNS-megkettőződés, nyugalmi szakasz, osztódás).	szerepét a belső fehérjék képzésében. Tudja a lebontó és felépítő folyamatok megismert szakaszait a megfelelő sejtalkotóhoz, a megfelelő struktúrához kötni. Ismertesse az energiatermelő sejtalkotókat (a mitokondrium és a színtest) felépítését és működését, osztódóképességét. Ismertesse a kemiozmózis-teória lényegét.
2.3.5 szabályozás	Ismerje a kromoszóma fogalmát. Tudja, hogy az ember testi sejtjében 23 pár, az ivarsejtjében 23 kromoszóma van (22 testi és 1 ivari kromoszóma). Értse a mitózis és a meiózis különbségét, jelentőségét. Tudja, a meiózis folyamatában a genetikai változatosság egyik oka az anyai és az apai eredetű kromoszómák véletlenszerű szétválása. Tudja, hogy a sejtosztódás előtt DNS-megkettőződés, folyamán DNS elosztás megy végbe. Tudja, hogy a sejtek a belső és a külső környezetből ingerek érik. Tudja, hogy ingerek hatására valamilyen belső anyag koncentrációja változik meg. Tudja, hogy a sejt válasza működésének megváltozása lehet (alakváltozás, szekréció vagy elektromos változás).	Ismerje a sejtközpont és az osztódási orsó funkcióját. Ábrason tudja sorrendbe tenni a sejtosztódás fázisait. Tudja, mi a különbség a kromoszóma és a kromatida között. Tudja a kromoszómaszerelvény fogalmát. Példákon tudja bemutatni, hogy a hormonok milyen mechanizmusokkal befolyásolhatják a sejtanyagcserét (adrenalin – cAMP, ioncsatorna-nyitás). Értelmezze a K–Na-pumpa fontosságát. Értse, hogy szervezetünkben van programozott és nem programozott sejthalál. Hozzon ezekre példákat.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3. AZ EGYED SZERVEZŐDÉSI SZINTJE		
3.1. Nem sejtes rendszerek 3.1.1 vírusok 3.1.1 prionok 3.2. Önálló sejtek 3.2.1. prokarióták	Ismertesse a vírusok biológiai, egészségügyi jelentőségét. Ismertesse a vírusok felépítését és a vírushozzásztást folyamatát. Ismerjen vírus által okozott emberi megbetegedéseket (influenza, rubeola, herpesz, kanyaró, AIDS, kullancs által terjesztett vírusos megbetegedések, hepatitis, veszettség). Legyen tisztában alapvető járványtani fogalmakkal (fertőzés, járvány, higiénia). Ismertesse a baktériumok biológiai, evolúciós, ipari, mezőgazdasági és egészségügyi jelentőségét; lássa ezek kapcsolatát változatos anyagcseréjükkel. Ehhez használja fel a mindennapi életben tapasztaltakat: bélbaktériumaink szerepe, a tej savanyodása, borkészítés, fogszuvasodás. Ismertesse a baktériumok szaporodását, spóráképzését, testfelépítését, alakjait. Tudja, hogy a felelőtlen antibiotikum-szedés rezisztens formák szaporodását idézheti elő. Ismerjen baktérium által okozott emberi megbetegedéseket: tetanusz, Tbc, szalmonella, Lyme-kór, gyulladáslas folyamatok. Ismerje ezek megelőzését és az antibiotikumos védekezés lehetőségét. Ismerjen fertőtlenítési, sterilizálási eljárásokat.	Ismerje a vírusok kialakulására vonatkozó elméletet. Ismerje a következő fogalmakat: vegetatív vírus, virion, lizogénia, bakteriofág. Tudja, hogy az örökítő anyagot nem tartalmazó prionok is képesek betegséget okozni. Ismerje, hogy a baktériumok anyagcseréjük sajátosságai miatt autotrófok és heterotrófok, illetve szimbióták, paraziták, szaprofitonok lehetnek. Ismerje a baktériumok DNS-ének jellemzőjét, és a baktériumok ivaros jellegű folyamatait.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.2.2. egysejtű eukarióták	Tudja, hogy a prokarióták gyors szaporodása, oka lehet a vízvirágzásnak és az élelmiszerek romlásának. <i>Vizsgáljon mikroszkóppal szénabacilust, és ennek kapcsán ismertesse a baktériumok jellemzőit.</i> Hasonlítsa össze a prokarióta és az eukarióta sejt szerveződését és működését. Tudja, hogy a felépítés, illetve a működés mely jellemzői tették lehetővé az eukarióták robbanásszerű fejlődését (az anyagcsere lépései elkülönültebbek, jobban szabályozottak, lehetőség van a teljes információcserére). Ismertessen emberben is előforduló amőboid, ostoros, csillós mozgást. Ismerje az amőba, a papucsállatka, a zöldszemes ostoros és az élesztőgomba testfelépítését, életmódját. <i>Ismerje fel ezeket az élőlényeket fénymikroszkóppal, és figyelje meg mozgásukat.</i>	Tudja az ősbaktériumok evolúciós jelentőségét. Ismerje az endoszimbióta elméletet. <i>Legyen képes az egysejtűek életmódjával összefüggő kísérletek elemzésére.</i>
3.3. A többsejtűség felé vezető utak 3.3.1 a gombák, növények, állatok elkülönülése	Magyarázza, hogy a testszerveződés és az anyagcsere-folyamatok alapján miért alkotnak külön országot az élőlények természetes rendszerében a növények, a gombák és az állatok. Tudja, hogy a sejtek működésbeli különbsége felépítésbeli differenciálódással jár.	Tudja részletesebben, hogy miben különböznek a gombák, a növények és az állatok (életszakaszok típusa, haploid és diploid szakasz hossza, ivarsejtképzés, spóraképzés). Ismertesse a gombostüfej moszat és a fejespenész testfelépítésének hasonlóságait, különbségeit.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.3.2 sejtfonalak	A zöldmoszatok példáján mutassa be az egysejtű szerveződéstől a többsejtű szerveződés típusait (sejttársulás, sejtfonal, teleptest). Ismerje a gombák fonalas testfelépítését, spórás szaporodását. Ismertesse az ecsetpenész gyakorlati jelentőségét. Tudja, hogy vannak gombás bőrbetegségek, allergiát okozó gombák és a szervezetben élősködő fajok.	Hasonlítsa össze a tömlős és a bazidiumos gombákat, példafajokon keresztül.
3.3.3 teleptest	<i>Vizsgáljon fénymikroszkóppal penészgombát és fonalas zöldmoszatokat, rajzolja és jellemezze a mikroszkópban látottakat.</i> Tudja, hogy ez a szerveződés jellemző a vörös- és barnamoszatok többségére, sok zöldmoszatra (pl. csillárkamoszat), a kalapos gombákra és a mohákra. Ismerje a kalapos gombák jellemzőit és spórából való kialakulásának folyamatát. Sorolja fel a hétköznapi életben legismertebb ehető, táplálkozásra alkalmatlan és mérgező kalapos gombákat. Tudja a gombafogyasztás szabályait, tudja, hogy a gyilkos galóca halálosan mérgező. <i>Vizsgáljon kézinagyítóval és mikroszkóppal lombosmohákat, zuzmókat, ismertesse a megfigyelték alapján testfelépítésüket.</i> Tudja, hogy a zuzmók gombák és moszatok szimbiózisai. Ismerje a zuzmók testfelépítését Tudja, hogy a zuzmók a levegő szennyezettségének indikátorai.	A moszatok színanyagait hozza összefüggésbe a különböző színű moszatok tengerekben elfoglalt mélységével. Rajzolt ábrán tudja értelmezni a mohák kétszakaszos egyedfejlődésének lépéseit, magyarázza helyüket a törzsfán. Hozza összefüggésbe a mohák testfelépítését és társulásokban elfoglalt helyét.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.3.4 álszövet 3.4.Szövetek,szervek, szervrendszerek, testtájak 3.4.1 a növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából ➤ spóratermő levelek elkülönülése	<i>Figyeljen meg környezetében előforduló zuzmófajokat, vonjon a levegő tisztaságára vonatkozó következtetéseket.</i> Tudja, hogy a szivacsok álszövetesek. Ismerje a szivacsok testfelépítésének főbb jellemzőit. Értelmezze példákon keresztül, hogy az új nagy törzsfejlődési vonalak sohasem specializálódott élőlényekből indulnak ki. Tudja, hogy a növényvilág fejlődését befolyásolta a fényért, vízért való verseny, a szárazabb élőhelyeken való szaporodás lehetősége. Tudja ezeket összefüggésbe hozni a szervek megjelenésével, felépítésével. Ismertesse a harasztoknál megjelenő evolúciós „újításokat” (szövetek, szervek, ivarlevelek), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással. Ismertesse a nyitvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (virág, mag, víztől független szaporodás), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással.	Ismertesse, miért az ősi zöldmoszatokból származtathatók az ősi szárazföldi növények. Rajzolt ábrán tudja értelmezni a harasztok és a zárvatermők kétszakaszos egyedfejlődésében az ivaros és az ivartalan szakaszok arányát, és ennek fejlődéstörténeti jelentőségét.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ rovarmegporzások 3.4.2 az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	Ismertesse a zárvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (takarólevelek, bibe, zárt magház, kettős megtermékenyítés, termés, szállítócsövek, gyökérszőrök) hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Képes legyen a bemutatott fajokat összehasonlítani, a szervi differenciálós szempontjából. Példafajokon keresztül mutassa be a növények szerepét mindennapi életünkben: gyümölcsök, zöldség- és gabonanövények; takarmány- és ipari növények; gyógy-, fűszer- és élvezeti növények; kerti gyom- és szobanövények; veszélyes (allergén) növények. Ismertesse a növényfajok védetté nyilvánításának szempontjait (génkészlet, maradványnövények, indikátorszerep). <i>Tudja használni a növényismeret könyvet a környezetében élő növények megismeréséhez, és élőhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez.</i> Értelmezze példákon keresztül, hogy az új nagy fejlődési vonalak sohasem specializálódott élőlényekből indulnak ki.	Ismerje a kettős megtermékenyítés folyamatát. Tudja a zárvatermők virágának ősi és levezetett bélyegeit ismertetni, a boglárkafélék, a rózsafélék, a pillangósvirágúak, a keresztesvirágúak, fészkesek, a liliomfélék és a pázsitfűfélék csoportjába tartozó, tanórán bemutatott fajok virága alapján. Törzs-, illetve osztályjellemzők alapján tudja jellemezni a fajlistában szereplő fajokat. Tudja, hogy az állatok országának ma élő képviselői mellett kihalt törzsek maradványai is ismeretesek.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	Ábráról ismerjen fel sugaras, kétoldalúan szimmetrikus és aszimmetrikus állatcsoportokat, a szimmetriaviszonyokat magyarázza életmódjukkal. Értse az állatvilág főbb csoportjainak (, csalánozók, férgek, puhatestűek, ízeltlábúak, gerincesek) illetve a gerincesek származási kapcsolatait. Ismertesse a lapos- és gyűrűsférgek evolúciós újításait (szimmetria, bélcsatorna alakulása, szervek differenciálódása), hozza ezeket összefüggésbe környezetéhez való hatékony alkalmazkodással. Hozzon példákat ismétlődő szervekre, egységekre az állatvilágból (ember esetében is), magyarázza, miért jelenthetett a szelvényesség újabb lehetőségeket a differenciálódásra, illetve a funkciók hatékonyabb elvégzésére. Sorolja fel az ízeltlábúak testfelépítésének azon jellegzetességeit, melyek a szárazföldi életmódra alkalmassá tették őket, illetve szerepet játszhattak abban, hogy a Földön a fajokban leggazdagabb állatcsoporttá válhassanak. Tudja, hogy a szárazföldi élethez a gyűrűsférgek és a kétéltűek nedves élőhelyhez alkalmazkodtak, a rovarok és a hüllők a szárazságot jól tűrik, de életműködéseikhez meleget igényelnek, a madarak és emlősök viszont a száraz és hideg körülményekhez egyaránt képesek jól alkalmazkodni.	Értse, hogy hasonló tulajdonságok egymástól függetlenül is kialakulhatnak a törzsfa különböző ágain (konvergencia), ezért a hasonló fajok nem föltétlenül közeli rokonok, illetve közeli rokon fajok is lehetnek nagyon különbözőek, ha az evolúcióban gyors, jelentős változásokon mentek keresztül. Törzs- és osztályjellemzők alapján tudja jellemezni a fajlistában szereplő fajokat. Mutassa be hogyan használta, használja fel az ember a természet (természetes szelekció) által létrehozott élőlények adottságait technikai vívmányaiban (pl. repülőgép, radar, tengeralattjáró).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	Ismertesse a porcoshalak (cápa) és a csontoshalak (ponty) anatómiai különbségeit, ezek funkcionális következményeit. Magyarázza, miért mondhatjuk, hogy a hüllők az első igazi szárazföldi állatok. Mutassa be a madarak testfelépítésén a hüllőszerű bélyegeket. Ismeresse az állandó testhőmérséklet kialakulásának anatómiai és funkcionális feltételeit. Tudja, hogy az állatvilág fejlődésének hajtóereje elsősorban az életműködések hatékonyabb elvégzése, majd a szárazföldi, vízhiányos és hideg élőhelyekhez való alkalmazkodás volt. Ismeresse a gerinces állatok közös jellegzetességeit. A magzatburok szerepét hozza összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással. Magyarázza miért tekinthetők a törzsfejlődés fontos lépcsőfokának az ősi rovarrevő emlősök. Tudja összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember anatómiai és élettani tulajdonságait.	Magyarázza miért tekinthetők a törzsfejlődés fontos lépcsőfokának az ősi fejgerinchúrosok. Ismeresse az ősi bojtosúszójú halak evolúciós jelentőségét. Ábra alapján elemezze a gerincesek átmeneti alakjaiban (ősi kétéltű, ősgyíkmadár) keveredő hal-kétéltű illetve hüllő-madárjellegeket. Ismeresse az ember és a gerinces állatok anatómiai hasonlóságait (csőidegrendszer, belső váz, ötujjú végtag, 2 vérkör, szőrzet stb) az egyes gerinces állatcsoport anatómiai jellegzetességeinek tükrében (pl. halak csőidegrendszer, többretegű hám, előbél eredetű légzőszerv).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.4.3. a növények szövetei, szervei ➤ szövetek ➤ gyökér, szár, levél	Jellemezze az emberi nagyrasekakat (élőhely, színkomplexió, fej-arc, jellemzők, testarányok, szőrzet). <i>Lakóhelye illetve közvetlen környezete természetvédelmi értékei, környezetvédelmi problémái tükrében ismertesse környezete állat világának egy-egy jellemző aspektusát.</i> Tudja, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: osztódó szövet és állandósult szövetek: bőrszövet, alapszövet és szállítószövet, és ez milyen változást okozott a felépítésükben. <i>Ismerje fel ezeket a szöveteket rajzon.</i> <i>Vizsgáljon fénymikroszkóppal önállóan készített növényi szövet preparátumot.</i> Ismerje fel egyszerű, sematikus rajzon a gyökér hossz- és keresztmetszetét, a kétszikű és egyszikű lágyszár keresztmetszetét, a fás szár keresztmetszetét, a kétszikű levél keresztmetszetét, tudja magyaráznia látottakat. Magyarázza az évgyűrűk keletkezését. Ismerje a gyökér alapvető működéseit (rögzít, felszív, szállít).	<i>Rajzolt ábráról ismerje fel a típusállatok fő szerveit, tudja összefüggésbe hozni funkcióikkal.</i> Jellemezze az osztódó szövetet és az állandósult szöveteket: a bőrszövetet, az alapszövetet és a szállítószövetet. <i>Ismerje fel fénymikroszkópos fényképen a gyökér hossz- és keresztmetszetét, a kétszikű és egyszikű lágyszár keresztmetszetét, a fás szár keresztmetszetét, a kétszikű levél keresztmetszetét, tudja magyaráznia látottakat.</i>

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ virág, termés	Ismerje a szár alapvető működéseit (tartja a leveleket, szállít), tudja értelmezni a fás szár kialakulását. Magyarázza a növények vízforgalma alapján: hervadó növény meglocsolása után visszanyeri tartását. A lombhullatást hozza összefüggésbe a növényi hormonokkal és a növények vízforgalmának szabályozásával. Ismerje a levél alapvető működését (fotoszintézis), tudjon kapcsolatot teremteni a levél, a színtestek és a fotoszintézis folyamata között. Ismerje a növények további önfenntartó működéseit (vízforgalom, gázcsere, kiválasztás, helyzetváltoztató mozgás). Tudja mi a rügy. Soroljon fel növényeket, melyeknek gyökerét, szárát illetve levelét fogyasztjuk. <i>Értelmezzén tanórán bemutatott, anyagszállítással kapcsolatos kísérletet.</i>	Jellemezze a gyökér, a szár, a levél felépítését és működését, módosulásait. Tudjon példát mondani környezeti hatásokra bekövetkező módosulásokra és alkalmazkodásra (adaptáció). Kövesse egy talajból felvett vízmolekula atomjainak sorsát a növényben. Ismertesse a folyadékszállítás kémiai és fizikai hajtóerőit, hozza összefüggésbe a gyökér, szár és levél felépítésével. Értelmezze, hogy a gázcserenyílasok működése hogyan függ össze a zárósejtek felépítésével, turgorával és az ozmózis jelenségével. Kövesse a gázcserenyíláson át felvett szén-dioxid-molekula sorsát a növényben. <i>Képes legyen fénymikroszkóppal vizsgálni a sejtüreg sejtnedvében és a kristály formájában való kiválasztást. Tervezzén kísérletet a foto-, geo- és hidrotropizmus, valamint a termonasztia bemutatására.</i>
	Ismerje a virág biológiai szerepét és részeit. Ismerje az egyivarú és a kétivarú virág, az egylaki és a kétlaki növény fogalmát. <i>A virágpor fénymikroszkópos vizsgálata alapján következtessen a megporzás módjára.</i> Ismerje a termés biológiai szerepét és a magterjesztés stratégiáit.	Hozza összefüggésbe a nappalhosszúság virágképzésben betöltött szerepét az eredeti élőhely illetve a megváltoztatott élőhely (pl. honosítás) nappalhosszúságával. Tudjon kapcsolatot teremteni a virág és a termés részei között.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.4.4. az állatok szövetei, szervrendszerei ➤ szövetek	Ismerje az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait. Ismerje a szobai és kiskerti növények szaporítási módjait (tőosztás, dugványozás, oltás, szemzés). Ismerje a virágos növények fajfenntartó működéseit (mag illetve termésképzés, vegetatív szervekkel történő szaporodás). Soroljon fel növényeket, melyeknek virágját, magját illetve termését fogyasztjuk. <i>Ismertesse a csírázás külső és belső feltételeit egy otthon elvégzett csírázási kísérlet kapcsán.</i> Hozza összefüggésbe a növényi hormonok hatásával: az ablakba helyezett növény elhajlik, a lenyírt/lelegelt fű újból kinő, a sötétben tartott burgonya kihajt, rothadó gyümölcs az egészséges gyümölcsök rothadását okozza, a gyümölcsfák terebélyesedését metszéssel befolyásoljuk.	Ismertesse a légzési hányados fogalmát, lehetséges értékeit hozza összefüggésbe az energianyerésre felhasznált szerves anyag összetételével, illetve a csírázás folyamatával. Ismerje a hormonok szerepét a növények életében, tudjon értelmezni auxinnal elvégzett kísérleteket.
	Tudja, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: hámszövet (működés és felépítés szerint is), izomszövet, kötőszövet és idegszövet, és ez milyen változást okozott a felépítésükben. <i>Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, csillós hám, vázizom, csontszövet, üvegporc, emberi vér;</i>	Jellemezze a középszinten megadott szövettípusokat. <i>Ismerje fel fénymikroszkópi fényképen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, csillós hám, vázizom, csontszövet, üvegporc, emberi vér;</i>

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ kültakaró	Ismerje, hogy mi a kültakaró alapvető feladata (védelem, a párolgás csökkentése), és hogy az egyrétegű hám termelhet kutikulát, mészvázat és kitinpáncélt; a többrétegű hám pedig lehet el nem szarusodó és elszarusodó. Tudja ezt konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. Ismertesse példafajokon keresztül, hogy az életmód (élősködés, vízi, szárazföldi) és a funkció (hőszigetelés, légzés, mozgás) hogyan nyomja rá a bélyegét a kültakaró felépítésére. <i>Vizsgáljon madártollakat, sorolja fel főbb típusait, a toll részeit.</i>	Ismertesse a vedlés folyamatát rovarok esetében, illetve hozzon további példákat, mely állatcsoportokban fordul elő még a vedlés. Hasonlítsa össze a különböző gerinces osztályok kültakarójának felépítését, magyarázza a különbségeket. Ismertesse az emlősök bőrében előforduló mirigyeket, azok funkcióit. <i>Hasonlítsa össze egy kétélű és az ember kültakarójának fénymikroszkópos képét, magyarázza a különbségeket.</i>
➤ mozgás	Hasonlítsa össze a külső- és belső vázat (mely állatcsoportoknál fordulnak elő, előnyei, hátrányai). Értelmezze a gerincesek végtagtípusának alakulását az élőhely és az életmód szempontjából. <i>Hasonlítsa össze a csontos hal, béka illetve madárcsontvázat, magyarázza ezek felépítésbeli különbségét az életmód függvényében.</i>	Ismerje a mozgásrendszer aktív és passzív részeit, a hámizomsejtet, a simaizmot, a bőrízomtömlőt, a harántcsíkolt izmot; a testfolyadékot mint hidrosztatikai vázat, a külső meszes és kitines vázat, valamint a belső vázat. Tudja ezt konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. Vonjon párhuzamot a féregmozgás és az ember szervezetében előforduló perisztaltikus mozgás között. Hasonlítsa össze a különböző osztálybeli gerincesek mellkasát, hozza összefüggésbe ezek felépítését az állat légzésének mechanizmusával.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ anyagcsere	Ismerje, hogy az anyagcsere a táplálkozás, a légzés, a keringés és a kiválasztás szervrendszerén keresztül valósul meg. Hasonlítsa össze a sejten kívüli emésztés előnyét szemben a sejten belüli emésztéssel.	Magyarázza, hogy a fejmozgások lehetséges irányai hogyan tükrözik a koponya kapcsolódását a csigolyákhoz. A végtagok (lábak) kialakulását, a törzs elemelkedését a földtől, hozza összefüggésbe a váz- és izomrendszer tagolódásával. Ismertesse, hogyan függ össze a madarak testfelépítése a repülő életmóddal Magyarázza a rovar, gyík és a kutya mozgásait összehasonlítva, hogyan segíti elő a lábak mindenkori helyzete a mozgás mechanizmusát. Ismerje, hogy az emésztés lehet sejten belüli és kívüli, hogy a bélcsatorna lehet egy- és kétnyílású, és a fejlődés a bélcsatorna tagolódása, az emésztőmirigyek megjelenése felé mutat. Tudja ezt konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. Hasonlítsa össze az örvényféreg és a földigiliszta tápcsatornáját, magyarázza a hasonlóságokat, különbségeket. Ismertesse a rovarok –rágó, nyaló, szűrő-szívó.-szájszervének és az emlősök fogzatának az életmóddal és a táplálkozással való összefüggését. A növényevő, húsevő, mindenevő táplálkozásmódot hozza összefüggésbe a bélcsatorna hosszával, az állkapocs megfelelő irányú mozgásával.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	Hozza összefüggésbe a madárcsőr alakját a táplálkozás módjával. <i>Figyelje meg és magyarázza a hal légzésszáma és környezetében lévő víz hőmérséklete közötti összefüggést</i> Hasonlítsa össze vizes élőhelyen élő élőlények légzését (halak, kételtűek, hüllők)	Hozza összefüggésbe az állatvilág különböző gyomortípusait (mirigyes, zúzó, rágó, egyszerű, összetett) az állatok táplálkozásával, a fogyasztott táplálék összetételével. Tudja ezeket konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. Ismerje, hogy a légzés légzőszerv nélkül, diffúzióval is megvalósulhat, a légzőszerv pedig lehet kültakaró és előbél eredetű, a vízi vagy szárazföldi környezetnek megfelelően kopoltyú vagy tüdő, illetve légcsőrendszer. Tudja ezt konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. Ismeresse a halak szájának és kopoltyúfedőjének összefüggő mozgásait a hallégzés mechanizmusának ismeretében. Az ellenáramlás elvének ismeretében magyarázza a halkopoltyú oxigénfelvevő hatékonyságát. Magyarázza a különböző állatcsoportoknál előforduló aktív belégzést illetve kilégzést a légzőszervben lévő gáz külső légkörihez viszonyított nyomásának függvényében. Hasonlítsa össze a madarak légzését nyugalomban és repüléskor, értelmezze a madárlégzés kiemelkedő hatékonyságát.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ szaporodás - egyedfejlődés	Hasonlítsa össze a nyílt és zárt keringést. Hasonlítsa össze a rovarok Malpighi - edénnyel és a gerincesek vesével történő kiválasztásának lényegét. <i>Sztereomikroszkóppal vagy kézinagyítóval vizsgáljon állatokat, illetve azok szerveit (toll, rovar, földigiliszta) és magyarázza a látottakat.</i> Ismerje, hogy az állatok szaporítószerveinek felépítése a környezet hatására kevésbé változó bélyeg, ezért a rendszerezés alapjául is alkalmas. Ismerje az ivarszervek általános felépítését (ivarmirigy, kivetető járat, párzószerv, járulékos mirigy). Tudjon példát az ivartalan szaporodásra és a regenerációra. Ismerje a szaporodás víztől való függetlenedésének folyamatát. Ismerje a petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, a szűznemzés, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalmát, a külső és belső megtermékenyítés, az ivadékgondozás és az utódszám összefüggését.	Ismerje, hogy a keringés megvalósulhat aktívan mozgó sejtekkel, nyílt és zárt keringéssel (vérnyirok és vér), egy- és kétvértörős típusban. Tudja ezt konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. Tudja összehasonlítani a különböző állatcsoportok szívének felépítését és működését, ismertesse a szíven áramló vér illetve testfolyadék oxigén illetve szén-dioxid tartalmát. Ismerje, hogy a kiválasztás megvalósulhat sejtenként vagy szervekkel, hogy a szervek vesécske és vese típusúak lehetnek. Tudja ezt konkrét élőlényekhez, élőlénycsoportokhoz kapcsolni. <i>Magyarázza a tyúkvér és az emberi vérkenet mikroszkópos képének különbözőségét.</i> <i>Ábrán ismerjen fel koponyapreparátumon fogazattípusokat.</i> Tudja a tojás evolúciós előnyeit.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT		
	Középszint		
➤szabályozás - érzékelés- viselkedés	Ismertesse a teljes átalakulás, a kifejlés, és az átváltozás fő egyedfejlődési stádiumait, tudja élőlényekhez kötni az átalakulás típusait. Ismertesse a belső megtermékenyítés előnyeit a külső megtermékenyítéshez képest. A magzatburok szerepét, hozza összefüggésbe a víztől független szaporodással. <i>Vizsgáljon tojást, mondja el részeit, a részek funkciót.</i> Tudja, hogy a szabályozás hormonális és idegi úton valósulhat meg. Ismerje az érzékszervek típusait. Ismerje a diffúz idegrendszer, a dúc- és a csőidegrendszer fogalmát, a központosulás előnyét. Tudja ezt konkrét élőlénycsoportokhoz kapcsolni (csalánozók, gyűrűsférgek, gerincesek). Ismerje az önfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (tájékozódás, komfortmozgás, táplálkozási magatartás, menekülés), tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket. Ismerje a fajfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (a partner felkeresése, udvarlás-nász, párzás, ivadékgondozás, önzetlenség, agresszió) és a viselkedések egyedfejlődését, tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket. Jellemezze az alábbi magatartásformákat: (reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás). Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.	Ismertesse a fényérzékelés lehetőségeit és részletesebben a fényérzékelés lehetőségeit (fényérzékeny sejtek, csészeszem, mozaikszem, hólyagszem). Ismertesse hogyan alkalmazkodott az állatok szemének felépítése életmódjukhoz (színlátás, pupilla alakja, a szem védelme). Hasonlítsa össze a rovarszem teljesítményét az emberével. A kefalizáció folyamatát mutassa be, a gerinces agy evolúcióján.	

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4. AZ EMBERI SZERVEZET		
4.1. Homeosztázis	Ismertesse a homeosztázis fogalmát, jelentőségét.	Értelmezze, hogy a beállított értékek maguk is változnak.
4.2. Kültakaró		
4.2.1 bőr	Ismertesse a bőr funkcióit. (védelem, érzékelés, hőszabályozás: fájdalom, tapintás, nyomás, hő ingerek). Ismerje a bőr szöveti szerkezetét, mirigyait és azok funkcióit, és ábrán azonosítsa a bőr részeit. Magyarázza a hám megújulását.	<i>Ismerje fel mikroszkópi készítmény fotóján, illetve ábrán a bőr részeit.</i>
4.2.2 szabályozás	Ismerje a bőr hajszálereinek szabályozhatóságát, és ennek szerepét a testhőmérséklet szabályozásában.	
4.2.3 a bőr gondozása, védelme	Ismertesse a bőr festéksejtjeinek működését, a napsugárzás hatását a bőrre, a napozás egészségtani vonatkozásait, a védekezést. Tudja, mit jelent a bőr tisztántartása, kozmetikázása, a bőrápolás, hajápolás. Tudja, mi az anyajegy, a szemölcs, hogyan alakul ki a mitesszer, a pattanás, vízhólyag, vérhólyag és mi a teendő velük. Tudja, hogy miért veszélyes és akár halálos is lehet az égési sérülés. Tudjon égési sérülést ellátni.	

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.3. A mozgás 4.3.1 vázrendszer	Tudja milyen biológiai funkciói vannak a csontvázrendszernek. Ismertesse a gerincoszlop tájékait, a mellkas és az agykoponya csontjait. Rajzolt ábrán ismerje fel ezeket. Ismertesse a medence csontjait. Magyarázza a gerincoszlop kettős S alakját. Ismertesse a csont kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), ezek szerepét, hozza összefüggésbe arányuk változását az életkorral, a fiatalkori és időskori csontsérülésekkel. Ismertesse egy lapos és egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelő funkciókhoz kötve. Ismertesse, csonttörés után a gyógyulás folyamatának a lényegét. <i>Röntgenfelvételen ismerje fel a végtagok csöves csontjait.</i> Tudjon példát mondani a csontok összenövésére, varratos, porcos és ízületi kapcsolódására, magyarázza, hogy ezek milyen mozgást tesznek lehetővé az adott helyeken. Ismerje fel rajzon az ízület részeit. Ismerje fel az arckoponyán az orrcsontot, járomcsontot, felső és alsó állcsontot, tudjon az arcüreg szerepéről. Tudja, hogy a csigolyák milyen funkciókat töltenek be Ismerje a függesztőövek funkcióját, csontjait, a gerincesek ötujjú végtagtípusának csontjait. Ismerje a csípőficam szűrésének fontosságát és korrigálásának lehetőségeit. Tudjon példákat hozni a férfi és a női csontváz	<i>Tervezzon kísérletet a csont szerves és szervetlen alkotójának szétválasztására.</i> Mondjon példát egy-, két- és háromtengelyű ízületre. Ismerje fel a csigolya részeit.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.3.2. izomrendszer	különbségeire. Tudja a helyét és funkcióit a következő izmoknak: gyűrű alakú záróizmok, mimikai izmok, bordaközi izmok, mellizom, hasizmok, gát izmok, rekeszizom, végtagok hajlító- és feszítő izmai, fejbiccentő izom Ismertesse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost, izompólya, inak. Ismertesse miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethető meg az izomláz. Ismertesse az izomműködés energetikájának lényegét.	Tudja az alábbi szempontok alapján az izmokat csoportosítani: közelítő és távolító, hajlító és feszítő, kifelé és befelé forgató, antagonisták és szinergisták, záróizmok Ismertesse az ideg- izom szinapszis, rángás, tetanuszos összehúzódás folyamatát. Ismertesse izomműködés alapvető biokémiai folyamatait. (glikogénbontás, oxidáció, tejsavas erjedés, hőtermelés). Értse mi a szerepe annak, hogy az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekulával rendelkezik.
4.3.3 szabályozás	Értse, hogy a sejt összehúzódása a sejtvezetési elemek egymáson való elcsúszása, a folyamat ATP- és Ca^{2+}-igényes. Tudja, hogy a vázizmok akaratlagos mozgásai agykérgi funkciókhoz kötöttek.	Ábra segítségével magyarázza el a gerincvelő vázizomrost összehúzódását (aktin és miozin). Értelmezze a Ca^{2+}-ion és az ATP szerepét. Értse az izomláz kialakulásának okait.
4.3.4 a mozgás és mozgási rendszer egészségtana	Ismertesse a mozgási szervrendszer gyakoribb betegségeit és ellátásuk módját (elemi elsősegélynyújtás): törés, gerincsérülés, ficam, rándulás, ízületi gyulladás, húzódás, lúdtalp, bokasüllyedés, gerincferdülések illetve ezek megelőzésének lehetőségei. Értse az életmód szerepét a betegségek és a sérülések megelőzésében. Ismerje a testépítés során alkalmazott táplálék	Értse, mi a szerepe annak, hogy az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekulával rendelkezik. Értelmezze, hogy valamennyi izommozgás. alapvető háttere az izomtónus. Tudjon az arthroszkópia lehetőségéről.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.4. A táplálkozás 4.4. 1 táplálkozás 4.4. 2 emésztés 4.4.3 felszívódás	kiegészítők káros hatásait. Ismertesse a testedzés jelentőségét, típusait (erőnléti, ügyességi, állóképességet fokozó). Ismertesse a mozgás szerepét a testsúly szabályozásában. Ismertesse a sportorvosi rendelés jelentőségét. Tudja a táplálkozás jelentőségét, és értse folyamatait. Tudja, hogy mi a különbség a táplálék és tápanyag között. Ismerje fel ábrán az emésztőrendszer részeit, tudja biológiai funkcióit. Ismertesse a máj szerepét az emésztőnedv-termelésben, a fehérje- glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben. Ismerje fel a fog részeit, a fogképletet. Ismerje a szájápolás higiéniáját, a fogszuvasodás megelőzését, kezelését. Ismertesse a rendszeres fogorvosi szűrővizsgálat jelentőségét. Ismertesse az emésztőnedveket, termelődési helyüket és szerepüket a fehérje, a szénhidrát, a zsír és a nukleinsav emésztésének folyamatában. <i>Tervezze meg a hasnyál vagy a gyomornedv hatását bemutató kísérletet.</i> Ismertesse a bélbolyhok helyét, és tudja működésük lényegét. Ismertesse a bélperisztaltika fogalmát.	Ismertesse az emésztésben résztvevő enzimeket, hatásukat, működésük helyét (amiláz, pepszin, tripszin, erepszin, lipáz, nukleáz). Magyarázza, hogy miért van szükség több enzimre egy makromolekula emésztéséhez. Ismertesse a bélfelület növelő struktúráit, jellemezze működésüket.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.4.4 szabályozás	Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál-és gyomornedv termelés, hányás, nyelés). Rágás folyamatát hozza összefüggésbe a bélcsatorna további szakaszainak a működésével. Ismertesse a minőségi és mennyiségi éhezés fogalmát. Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, étkezési rostok, ásványi anyagok (nyomelemek), vitaminok természetes forrásait, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményeit.	Kövesse a táplálékkal felvett fehérje, szénhidrát és zsír alkotó részeinek útját a szövetekbe történő beépülésig, illetve a felhasználásig. Ismerje az egyes vitaminok élettani jelentőségét. (D-, E-, K-, A-, B₁-,B₆-,B₁₂,- C-vitamin, és folsav). Ismertesse az alpanyagcsere fogalmát. Értelmezze miért járhatnak a májbetegségek együtt sárgasággal.
4.4.5 táplálkozás egészségtana	<i>Figyelje meg az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett összetevőket és magyarázza a lehetséges kockázati tényezőket, táblázat segítségével.</i> Tudja, hogy miért tartozik hozzá az egészséges életmódhoz sok növényi rostot tartalmazó ételek fogyasztása. Megfelelő táblázat segítségével állítsa össze egy könnyű fizikai munkát végző fogyókúrázó napi étrendjét Értelmezze: a tápcsatorna megbetegedéseiben kockázati tényező lehet az ember helytelen életmódja is (helytelen fogápolás, a kóros stressz, túlzott alkohol- és gyógyszerfogyasztás, nem az életmódnak-szükségleteknek megfelelő étkezés, túltápláltság és a környezet mikroorganizmusai, vegyszerei, valamint	Megfelelő táblázat segítségével állítsa össze egy cukorbeteg gyerek napi étrendjét.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.5. A légzés 4.5.1 légcsere 4.5.2 gázcsere 4.5.3 hangképzés	veleszületett hajlama, és a környezet káros hatása). Tudja elmagyarázni, hogyan változnak az étrendi elvárások foglalkozástól, kortól, nemtől és állapottól (terhesség, szoptatás) függően. Tudja felsorolni az ételkészítés, - és ételtartósítás alapvető szabályait. Ismertesse a légzőrendszer funkcióit. Ismertesse a légzőrendszer szerveit, beleértve a légcsövet, hörgőket, hörgőcskéket és a légkólyagocskákat. Ismerje a légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit. Magyarázza meg a belégzés és kilégzés folyamatát a mellhártya, rekeszizom, bordaközi izmok szerepének feltüntetéseivel. Soroljon fel légzési segédizmokat, tudja hogy ezek részvétele a nehézlégzésben feltűnő. Ismerje a vitálkapacitás fogalmát. Hasonlítsa össze aktív sportoló és nem sportoló fiúk és lányok vitálkapacitását bemutató táblázat értékeit. Adjon magyarázatot az eltérésekre. <i>Határozza meg a légzésszámot nyugalomban és munkavégzés után, magyarázza az eltérést.</i> Ismerje fel ábrán a gége alábbi részeit: pajzsporc, gégefedő, hangszalagok. Ismertesse a hangképzést.	Ismertesse a légzési perctérfogat fogalmát. Elemezze a légzési térfogatváltozásokat és a légzőmozgásokkal kapcsolatos nyomásváltozásokat bemutató grafikont. Magyarázza meg a mellkasi és hasi légzést. <i>A Donders-modell ábráján tudja értelmezni a légzőműködések.</i> Tudja, mely porcok között feszülnek ki a hangszalagok. Tudja, mitől függ a keletkezett hang erőssége, magassága, mi befolyásolja a hangszínt. Ismertesse a tüdőben és a szövetekben folyó gázcserét a diffúzió alapján (a parciálisnyomás-viszonyok

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.5.4. szabályozás 4.5.5. a légzés és a légzőrendszer egészségtana (elsősegélynyújtás) 4.6. Az anyagszállítás 4.6.1. a testfolyadékok	Tudja, hogy a légzés szabályozásában a vér szén-dioxid koncentrációja is fontos szerepet játszik. Ismertesse az orron át történő belégzés előnyeit a szájon át történő belégzéssel szemben. Ismertesse a légzőrendszert károsító tényezőket és a légzőrendszer gyakori betegségeit (légúti és rákos megbetegedések, asztma). Ismertesse a tüdőszűrés jelentőségét. Tudja miért jár gyakran együtt a torokgyulladás középfülgyulladással. <i>Tervezzon kísérletet a cigarettázás során keletkező anyagok kimutatására.</i> Ismertesse az újraélesztés ABC-jét (A= átjárható légutak, B= befúvás, C= keringés) Ismerje a vér, szövetnedv, nyirok összetételét, keletkezésüket, kapcsolatukat. Tudja a teljes vértérfogat mennyiségét, a sejt elemek és a vérplazma arányát. Ismertesse a vérplazma fő alkotórészeit és jelentőségüket. Ismertesse a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól az eltérés okait, és következményeit. Magyarázza el, hogy a tartós oxigénhiány (magashegység, dohányzás) miért okozza a vörösvértestek számának növekedését. Ismertesse a vérzéscsillapítás módjait. Ismerje a vérszegénység lehetséges okait.	figyelembevételével). Tudja, hogy a szabályozásban a kemoreceptorokon kívül, mechanoreceptorok is részt vesznek. Kapcsolja össze fizikai ismereteivel a légmell és a keszonbetegség kialakulását. Hozza összefüggésbe a tüdő-légőlyagocskák felületi feszültségét a dohányzással. Magyarázza a jelentőségét, hogy a vér pH-ja szűk tartományban változik. Tudja magyarázni a vér és nyirok szerepét a glükóz, aminosavak és a zsírok alkotóinak felszívásában és szállításában. Ismertesse a hemoglobin fő részeit (hem: 4 db N-tartalmú gyűrű, Fe, globin: fehérje). Ismertesse, hogy mi okból változhat a vér kémiai összetétele. Ismertesse a sérült érfal, a vérlemezkék a trombin a fibrin a kalcium ion szerepét a véralvadás folyamatában, tudja hogy a folyamathoz K- vitamin szükséges. Hozza összefüggésbe ezeket a vérképzés kialakulásával

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.6.2 a szöveti keringés	Ismertesse a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét. Tudja, hogy a legtöbb szerv hajszálereinek egy része zárt. Értse a nyirokkeringés lényegét, a nyirokcsomók jelentőségét	Ismertesse a nyirokrendszer felépítését. Ismertesse, hogy milyen mechanizmus mozgatja a folyadékot a nyirokerekben. Hozzon példát a kapillárisok szerepére a különböző szervekben: vese, vékonybél, agy, máj. Ismertesse a szövetnedv áramlási mechanizmusát a vérnyomás és a plazmafehérjék ozmotikus nyomásának viszonya alapján. <i>Legyen képes alapvető számítások elvégzésére a légzési gázok szállításával kapcsolatban.</i>
4.6.3 a keringési rendszer működése	Ismertesse az ember keringési szervrendszerének funkcióit Ismeresse a szív szöveti felépítését, és működését. Ismeresse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása. Értelmezze, hogy a szív szakaszosan működik, a véráramlás mégis folyamatos. Tudja a vérnyomás fogalmát és normál értékét. Egyszerűen magyarázza, hogy a hosszabb egyhelyben állás miért okozhat ájulást. Tudjon pulzust és vérnyomást mérni. Ismerje a lép helyét és szerepét.	Magyarázza el, hogy mi a félhold alakú és a vitorlás billentyűk, az ínhúrok és a szemölcsizmok funkciója. Tudja elemezni a szív működést (annak fázisait) a szívbillentyűk és a nagyerek kilépésénél található zsebes billentyűk mindenkori helyzetét figyelembe véve. Ismerje a sinus csomót és a pitvar-kamrai csomót, mint a szív ingerületkeltő és vezető rendszerének részeit, legyen tisztában ezek szöveti eredetével. <i>Legyen képes alapvető számítások elvégzésére a keringés mennyiségi viszonyainak terén.</i>
4.6.4 szabályozás	Tudja, hogy milyen állapotokban változik meg a szív nyugalmi működése.	<i>Grafikonon tudja azonosítani a vérnyomás változását, a véráramlás sebességét, az erek keresztmetszetének alakulását ábrázoló görbéket.</i> Értelmezze, hogy miért nem húzódnak össze egyszerre a pitvarok és a kamrák (élettani, szövettani alapok).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	Ismertesse, hogy élettanilag milyen hatások emelik, vagy csökkentik a pulzusszámot és a vérnyomást. Tudja a véreloszlás megváltozásának élettani okát. Ismeresse a kapillárisok funkcióját az anyagcserében, pl. a légzés folyamatában.	Ismertesse a szívfrekvencia, verőtérfogat, perctérfogat értékeit. Értelmezze, milyen tényezők segítik a vénás áramlást. Ismeresse a zsebes billentyűk szerepét a vénákban.
4.6.5 a keringése rendszer egészségtana, elsősegélynyújtás 4.7. A kiválasztás 4.7.1 a vizeletkiválasztó rendszer működése	Ismertesse a helytelen életmód hatását az érrelmeszesedés, visszértágulat, a trombózis, a vérnyomás ingadozás és az infarktus kialakulására, ismerje ezek fogalmát. Értse a testedzésnek és a helyes táplálkozásnak a keringési rendszer egészségére gyakorolt hatását. Tudjon alapvető sebellátási módokat, tudja ellátni a kisebb vérzéssel járó sérüléseket. Értse a kiválasztás funkcióját. Tudja felsorolni és ábrán ismerje fel a vizeletkiválasztó rendszer főbb részeit. Tudja, hogy a vesében víz, glükóz, sók, karbamid visszaszívása; gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztása történik. Ismeresse a vizelet főbb összetevőit: víz, karbamid, Na⁺, K⁺, Cl⁻ és egyéb ionok, gyógyszerek, hormonok.	Ismertesse a bőr, a máj, a tüdők, a végbél és a vesék szerepét a kiválasztásban. Ismerje a kiválasztás három fő részfolyamatát: szűrletképzés, visszaszívás, kiválasztás (exkréció). Ismertesse a nefron működését: vesetestecske (tok, hajszálérgomolyag), csatornák, a csatorna falát behálózó hajszálerek, funkcióit, a szűrletképzés az aktív és passzív transzport folyamatait. Tudja, hogy a vizeletképződés folyamata a vér, a tokban és a csatornában lévő folyadék, valamint a vizelet összehasonlító elemzése alapján értelmezhető. Tudja alkalmazni az ellenáramlás elvét a kiválasztás folyamatára.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.7.2 szabályozás 4.7.3 a kiválasztó szervrendszer egészségtana 4.8. A szabályozás 4.8.1. idegrendszer ➤ információelméleti vonatkozások ➤ sejtszintű folyamatok	Tudja hogy mi és hogyan befolyásolja a vizelet összetételét és mennyiségét. Magyarázza, miért keletkezik vizelet tartós szomjúság esetén is. Értse, hogy egészséges körülmények között miért nem lehet fehérje, glükóz és vér a vizeletben. Értse a folyadékbevitel jelentőségét a vesekőképződés megelőzésében. Értse a művesekezelés jelentőségét. Tudja mi a különbség az irányítás két alapformája, a szabályozás és a vezérlés között. Értse a visszacsatolások szerepét a szabályozásban. Tudja, hogy az evolúció során egyre több szabályozó kör alakul ki. Értse ennek előnyeit a pontosabb szabályozásban, hátrányait a több hibalehetőségben. Ismertesse az idegsejt felépítését, változatosságát. Tudja, hogy a nyugalmi potenciál kialakulásában a membrán két oldalának eltérő ionösszetétele, ioneloszlása játszik elsődleges szerepet. Ismertesse az inger, az ingerküszöb fogalmát, példával igazolja, hogyan változhat ez meg a külső és belső környezeti hatásokra Ismertesse a receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger fogalmát, típusait (mechanikai, kémiai, fény, hő). Tudja, hogy az ingerület a sejt környezeti hatásra bekövetkező anyagcsere-változása (bármely sejtre jellemző lehet, hiszen az ingerület nem feltétlenül elektromos	Ismertesse a vazopresszin és aldoszteron szerepét a folyadéktérfogát és sóháztartás szabályozásában Ismerje a biokibernetika fogalmát. Ismertesse különböző korok elgondolásait, modelljeit agy működéséről (viasztábla, mechanikus gőzgép, telefonközpont, számítógép). Magyarázza a kémiai és az elektromos potenciálok összefüggését az ionmozgásokkal. Értse a helyi (lokális) és a tovaterjedő potenciál kialakulásának feltételeit, hozza összefüggésbe az analóg jel digitális jel fogalmakkal. Tudja, hogy az inger erőssége az akciós potenciálok szaporaságában kódolt. Értelmezze szívizom elnyújtott repolarizációjának biológiai szerepét.

	potenciálváltozásban nyilvánul meg).	

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	Tudja, hogy egyes molekulák az ingerületi folyamatok kialakulását serkentik, míg mások gátolják. Tudja, hogy a szinapszis az idegsejt kapcsolódása más sejtrel, amely lehetővé teszi az ingerületi állapot átadását. Tudja, hogy a drogok és egyes mérgek hogyan hatnak a szinapszis működésére (jelátvivő anyag működésének fokozása, visszavételének gátlása, receptormódosítás) Ismerje az idegsejt elemi működéseit (az ingerület keletkezését, vezetését valamint más sejtekre való továbbadását), hozza összefüggésbe az idegsejt felépítésével. Ismertesse az idegsejt alapvető típusait (érző, mozgató, interneuron). Értse annak a jelentőségét, hogy az emberi agy idegsejtjeinek legnagyobb része interneuron.	Ismertesse az ingerület átadásának lehetséges típusait (szinaptikus, nem szinaptikus). Értse, hogy a szinapszisok száma és működése is plasztikus, ez fontos tényezője a tanulási és emlékezési folyamatoknak. Értelmezze az acetilkolin példáján, hogy a jelátvivő anyag hatása elsősorban a receptortól függ. Ismertesse az ideg - izom szinapszis felépítését és működését, hozza összefüggésbe a tetanuszbaktérium izomgörcsöt okozó hatásával. Értse, hogy az idegrendszer összetett egységei a neuronhálózatok, melyek külső jelek nélkül is kimeneti jeleket állítanak elő (spontán aktivitás). Tudja, hogy az agytörzsi hálózatos állomány és az agykérgi oszlopok is idegsejthálózatok.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ az idegrendszer általános jellemzése ➤ gerincvelő	Ismertesse a gliasejtek főbb funkcióit a központi és környéki idegrendszerben, hozza összefüggésbe az ingerület vezetési sebességével és az SM (szklerózis multiplex) betegség kialakulásával. Tudja, hogy az idegsejtek mely részei alkotják a szürkeállományt, és a fehérállományt. Tudja, hogy az idegrendszer a szervezet legfelsőbb szabályozója. Ismerje a központi, környéki idegrendszer, az ideg, dúc, pálya, mag, kéreg, fehér- és szürkeállomány fogalmát, a testi (szomatikus), vegetatív jelentését. Tudja az idegrendszer működésének fő folyamatait, és ismerje az ezt megvalósító sejttypusokat: az információ felvétele-bevitele (receptorsejt, érzőidegsejt), feldolgozása (asszociációs sejtek), az ingerre adott válasz továbbítása (mozgatóidegsejt) a végrehajtó szervhez (izom, mirigy). Tudja miért helyesebb reflexkörről beszélni reflexív helyett. Tudja, hogy az idegrendszer központjai emeletszerűen épülnek fel, és a felsőbbek felülszabályozzák az alsóbb központokat. Tudja, hogy az idegrendszer központi része csontos tokban, agy-gerincvelői folyadékkal és agyhártyákkal védetten helyezkedik el. Ismertesse a gerincvelő főbb funkcióit: izomtónus kialakítása, védekező mechanizmusok, vegetatív szabályozás (a bőr reflexes érzőükülete ill. nemi szervek vérbősége). Váltson ki térd reflexet, és magyarázza funkcióját.	Ismertesse a gerincvelő szerkezetét. Hasonlítsa össze a vázizomreflexet a vegetatívreflexszel. Rajzolt ábrán ismertesse a gerincvelői sérülés és a funkciókiesés kapcsolatát. Tudja, hogy 31 pár (kevert) gerincvelői ideg van. Ábra segítségével értelmezzen bőreredetű reflexkört.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ agy ➤ testérző rendszerek ➤ speciális érzőrendszerek	Ismerje fel (rajzolt ábrán) az agy nyílrányú metszetén az agy részeit (agytörzs /nyúltvelő, híd, középagy /, köztiagy /talamusz, hipotalamusz/, kisagy, nagyagy), és hozza összefüggésbe lényegi működésükkel. Tudja, hogy az álomalvás életszükséglet. Ismertessen hipotéziseket az alvás funkcióival kapcsolatosan. Ismerje fel ábrán a nagyagy lebenyeit. Tudja főbb központjait (író, olvasó, elsődleges mozgató, elsődleges érző, halló, beszédérző, beszédmozgató, látó központok) Ismertesse a jobb és a baloldali agyféltekéhez köthető főbb funkciókat. Tudja a reakcióidő fogalmát. Tudja, hogy az elsődleges érzőkéreg sérülése a tudatosuló érzékelés kiesését jelenti. Értse az érzékszervek működésének általános elveit: (adekvát) inger, ingerület, érzet. Ismerje az érzéksalódás fogalmát, és hogy kiváltásukban pszichés tényezők és drogok is szerepet játszhatnak. Ismerje a szem alapvető felépítését és működését, a szemüveggel korrigálható fénytörési hibákat, a szürke- és a zöldhályog lényegét.	Hozza összefüggésbe az agytörzs funkcióit a gerinces agy evolúciójával. Ismertesse az agytörzsi hálózatos állomány működéseit, az agykéreggel való kapcsolatát hozza összefüggésbe az alvás-ébrenléttel és a kómával. Tudja, hogy 12 pár agyideg van, az I. a szagló-, a II. a látó- a VIII. a halló-egyensúlyozó és a X. a bolygóideg. Tudja, hogy az agykéreg működésében az agykérgi oszlopok fontos szerepet játszanak. Az agykérgi modellalkotást hozza összefüggésbe az éntudattal. Ismertesse a nemi különbségeket az agyműködésben. Tudja, hogy az érzőpályák kéreg alatti központjaiban már előzetes feldolgozás is történik (pl. talamusz = kéreg alatti látóközpont). Ismertesse az érzékszerveink főbb funkcióit az analizátor fogalmának ismeretében. Ismerje a szem részletes felépítését és működését (sugárizom működése, csapok, pálcikák elhelyezkedése, működése).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	<i>Ismertessen egyszerű kísérleteket a vakfolt, a színtévesztés, a látásélesség és a térbeli tájékozódás vizsgálatára. Próbálja ki és magyarázza a pupillareflexet. Értse a pupilla akkomodációs és szemhéjzáró reflex funkcióit. Ismerje a távolságészlelés módjait, támpontjait.</i> Ismerje a fül alapvető felépítését és működését, a csiga, a tömlőcske és zsákocska, a három félkörös ívjárat szerepét. <i>Ismertessen kísérletet a hangirány érzékelésének bemutatására.</i> Ismertesse a zajszennyeződés forrásait, halláskárosító-pszichés hatását. Ismerje a szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepét az érzékelésben. <i>Vizsgálja a különböző íz-receptorok elhelyezkedését a nyelven.</i> Ismerje a bőr (mechanikai, fájdalom, hő, chemoreceptorok) és a belső szervek receptorait. <i>Értelmezze két pont küszöbértékét.</i>	A lencsetörvény segítségével értelmezze a fizikai képalkotást a retinán. A látóideg és látópálya sérüléseit hozza összefüggésbe a különböző látótérkiesésekkel. Ismerje a hallószerv részletes felépítését és működését (Corti-szerv, alaphártya, szőrsejtek). Tudja magyarázni, hogy miért erősödnek fel a hangok a középfülben. Ismerje a helyzetérzékelés receptorainak (tömlő, zsákocska, háromfélkörös ívjárat, izomorsó, ínorsó) működését. Ismertesse a látórendszer kapcsolatát az egyensúlyérzéssel.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ testmozgató rendszerek	Tudja, hogy az akaratlagos mozgások szerveződésében az agykéreg mozgatómezője nélkülözhetetlen és a vázizomzatot közvetlenül agytörzsi és gerincvelői mozgatósejtek idegzik be. Ismertesse a mozgatópályák kereszteződéseinek funkcionális következményeit. Értse, hogy a mozgások megszervezésében jelentősek az érzőinformációk (látó, halló, egyensúlyozó szervekből, izmokból, ízületekből, bőrből). Értelmezze: a kisagy fő funkciója a mozgáskoordináció. Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kieső funkció.	Tudja, hogy a motoros rendszer is hierarchikusan szervezett és minden egyes szint folyamatosan értesül a működtetett izmok állapotáról.
➤ vegetatív érző és mozgató rendszerek	Értelmezze milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív működés, hogyan valósul ez meg. Ismertesse a vegetatív központokat: gerincvelő, agytörzs, köztiagy és a limbikus rendszer lényegi funkcióit. Tudja, hogy a vegetatív működés szimpatikus és paraszimpatikus lehet. Tudja, miben nyilvánul meg szervezetünkben a szimpatikus és a paraszimpatikus túlsúly.	Ismertesse a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer anatómia hasonlóságait és különbségeit. Érte annak jelentőségét, hogy a béliidegrendszer idegsejtjeinek száma közelítőleg megegyezik a gerincvelőével. Ismertesse a limbikus rendszer lényegi szerepét az emberi magatartási folyamatokban, működését hozza összefüggésbe az agresszióval. Ismertesse hogyan valósul meg szervezetünkben a keringés, és a testhőmérséklet szabályozása. Tudja, hogy alapvetően motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ az idegrendszer kapcsolatai 4.8.2 az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai ➤ magatartási elemei ➤ öröklött elemek ➤ tanult elemek	Mutassa be az idegrendszer más szervrendszerekkel való fő kapcsolatait. Ismerje fel a központi és a környéki idegrendszer részeit vázlatos ábrán, ismertesse működésük lényegét. A légzés példáján bizonyítsa, hogy a vegetatív szabályozás (is) hierarchikus felépítésű. Hasonlítsa össze az öröklött és tanult magatartásformákat, és tudja, hogy nem választhatók el élesen. Tudja, hogy az öröklött magatartási elemek hátterében feltétlen reflexek is állnak. Ismeresse a feltétlen reflexeknek a jelentőségét. Hozzon példákat az emberi magatartás öröklött elemeire : szopóreflex, érzelmet kifejező mimika, agresszió, pótcselekvések. Értelmezze a tanulás fogalmát a viselkedés megváltozása alapján. Feltételes reflexeket hozza összefüggésbe a fájdalmas ingerekre fellépő vérnyomás-növekedéssel, szívfrekvencia-fokozódással, félelemmel, drogtoleranciával.	Ismertesse Sperry hasított-agy kísérletét Fogalmazzon meg hipotézist a kétlábra állás, eszközkészítés, a beszéd (nyelv) és az agy evolúciójának lehetséges összefüggéseire. Legyen képes a szomatikus és vegetatív működések kapcsolatát felismerni az alábbi esetekben: szólunk neki és odanéz (szomatikus–szomatikus), meglátja a veszélyforrást és megijed (szomatikus–vegetatív), fáj a hasa és szól, hogy fáj (vegetatív–szomatikus), fázik és elsápad (vegetatív–vegetatív). Ismertesse az emberi viselkedés evolúciós (genetikai), ökológiai, kulturális alapjait. Ismertessen olyan kísérleti módszereket, amelyek a feltételes reflex, az operáns tanulás és a belátásos tanulás kutatására irányulnak. Ismerje módszerük korlátait. Hozzon példákat ezekre az ember viselkedéséből.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ emlékezés ➤ a társas viselkedés alapjai ➤ pszichés fejlődés	Világítsa meg a tanulás és az érzelmek kapcsolatát (megközelítés-elkerülés). Példákon mutassa be a tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlődés során (bevésődés, járás, beszéd). Ismertesse Lorenz bevésődésre vonatkozó kísérleteit. Példákon mutassa be a megerősítés rászoktató vagy leszoktató hatását, a szokás, a rászokás és a függőség kialakulását. <i>Lássa a család, az iskola, a hírközlés, reklám stb. szerepét a szokások kialakításában. Foglaljon állást a fentiekkel kapcsolatban.</i> Tudja, hogy a tanult magatartáselemek a memóriában rögzülnek. Tudja, hogy különböző emlékezeti rendszerek vannak a készségek és a tények felidézésére. Tudja, hogy az emberi magatartás különböző kapcsolatokban nyilvánul meg. Hozzon példákat a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódásra és taszításra (pl. ivadékgondozás, rangsor), ezek formáira (pl. verbális) megnyilvánulására (pl. behódolás, fenyegetés). Hasonlítsa össze a csoportok közötti taszítás (agresszió), altruizmus megnyilvánulásait emberek és állatok esetében. Ismertesse az érzelmi fejlődés hatását az értelmi fejlődésre, hozza összefüggésbe a család szocializációs funkcióival.	A jutalmazást (jutalmazási rendszert) hozza összefüggésbe a kábítószerfüggéssel. Ismertesse az emlékezés szakaszait (kódolás, tárolás, előhívás), típusait, a memóriatárat (szenzoros-, rövidtávú-, hosszútávú memória) és az információfeldolgozás kontrollfolyamatait. Magyarázza a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódás és taszítás okait (csoportos kohézió, csoportos szelekció).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.8.3 az idegrendszer egészségtana	Ismertesse a 16-18 év közöttiek személyiségfejlődésének pszichoszociális, kognitív, erkölcsi jellemzőit, hozza összefüggésbe a pályaválasztással, gondolkodással. Értelmezze: Az egészség nem csupán a betegség hiányát jelenti, hanem a teljes fizikai, mentális és szociális jólétet. Ismertesse az életmód szerepét az idegrendszeri betegségek kialakulásának megelőzésében (bukósisak, alvás, drognélküli élet, a test és a szellem edzése). Értse, hogy az anorexia és a bulémia kialakulása visszavezethető személyiségtényezőkre, társadalmi nyomásra, biológiai faktorokra. Tudja, hogy a stressz önmagában nem betegség, és betegségeket sem idéz elő. Az olyan stresszorok azonban, amelyek tartóssága meghaladja a szervezet alkalmazkodóképességét, krónikus stresszreakciót váltanak ki, és ún. stressz-betegségek kialakulásához vezetnek. Tudja a fájdalom csillapítás néhány módját, ezek esetleges veszélyeit. Ismertesse az idegrendszer leggyakoribb betegségeit: agyrázkódás, migrén, epilepszia, szélütés, agyvérzés.	Értelmezze a zsigeri működések kapcsolatát az érzelmi-pszichikus működésekkel, hozza összefüggésbe a a pszihoszomatikus betegségek kialakulásával. Ismertesse az:, Alzheimer-kór, Parkinson-kór megbetegedés lényegét.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ drogok 4.8.4 a hormonrendszer ➤ Elsősegélynyújtás ➤ hormonális szabályozás ➤ belső elválasztású mirigyek	Tudja mit jelent a lumbális kifejezés, mikor alkalmazzák. Ismertesse a pszichoaktív szerek főbb csoportjait, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességeit. Ismertesse a szülő, a család, a környezet felelősségét és lehetőségét. a drogfogyasztás megelőzésében. <i>Tudja, mit tegyen, hogyan viselkedjen, ha valaki a környezetében idegrendszeri betegségben szenved.</i> Ismertesse a hormonrendszer működésének a lényegét, a hormontermelést és szabályozását. Tudja, hogy a lipidek közé tartoznak a szteroidok is. Tudja összehasonlítani a hormonrendszer és az idegrendszer szabályozó működését. Ismertesse az ember belső elválasztású mirigyeinek elhelyezkedését. Ismerje az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, tiroxin, ösztrogén, progeszteron, tesztoszteron, oxitocin. Ábra alapján magyarázza a női nemi ciklust. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait	Értse, hogy ugyanaz a hormon más szervben más hatást fejthet ki. Értelmezze sejtbiológiai ismeretei alapján, hogy az apoláris és poláris hormonok hatásmechanizmusa különböző (közvetlen hatás és másodlagos hírvivők). A pajzsmirigy példáján jellemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit (TSH). Magyarázza, hogyan befolyásolják a hormonok a szervezet szénhidrát-anyagcseréjét (adrenalin, inzulin, glükokortikoidok): só- és vízháztartását, kalcium-anyagcseréjét. Ismerje az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: növekedési hormon, agyalapi mirigy hormonjai, hipotalamusz hormonjai, mellékvese hormonjai.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ a hormonrendszer egészségtana 4.8.5 az immunrendszer ➤ immunitás	Magyarázza a belső környezet állandóságának a biztosítását az inzulin, tiroxin és az adrenalin termelésén keresztül. Tudja, hogy a hormonok hathatnak a viselkedésre is. Ismertesse a golyva, kialakulását. Ismertesse a cukorbetegség lényegét, tüneteit és kezelési módjait. Értse az antitest, antigén, immunitás fogalmát. Sorolja fel az immunrendszer jellemző sejtjeit (falósejtek, nyiroksejtek). Ismertesse a memóriasejtek szerepét a másodlagos immunválasz kialakításában. Magyarázza meg a gyulladás tüneteit, kialakulásuk okát. Ismertesse a falósejtek szerepét és a genny eredetét. Ismertesse az immunizálás különböző típusait (aktív, passzív, természetes, mesterséges). Minden típusra mondjon példát. Hozzon példát a Magyarországon kötelező védőoltásokra. Ismerje a vírus és baktérium által okozott betegségek eltérő kezelésének az okát. Ismertesse Pasteur és Semmelweis tudomány történeti jelentőségét.	Tudja, hogy hormon nem csak belső elválasztású mirigyben jöhet létre, gyakorlatilag minden szerv képes előállítani hormont. Ismertesse a hormonhiányból vagy túltermelésből eredő rendellenességeket, a növekedési hormon példáján. Tudja összehasonlítani a nem specifikus és specifikus immunválaszt. Magyarázza a rendszer működésének a lényegét: az idegen anyag megtalálásának a módját, felismerését, az immunglobulinok jelentőségét, az idegen anyag megsemmisítését. Ismerje a vérszérum fogalmát. Tudjon az autoimmun betegségek létezéséről és lényegéről.
➤ vércsoportok	Ismertesse az AB0 és Rh-vércsoportrendszert. Ismertesse az anyai Rh - összeférhetetlenség jelenségét.	<i>Magyarázza, hogy a 0- vércsoport cseppreakcióban miért mutat kicsapódást, a szervezetben pedig nem.</i>

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ az immunrendszer egészségtana 4.9. Szaporodás és egyedfejlődés 4.9.1 szaporítószervek 4.9.2 egyedfejlődés	Ismertesse a vérátömlesztés és a véradás jelentőségét. <i>Ismertesse a szervátültetésekkel kapcsolatos gyakorlati és etikai problémákat</i> Ismerje a láz védekezésben betöltött szerepét és a lázcsillapítás módjait. Magyarázza az allergia (pl.asztma) kialakulását, tudjon felsorolni allergén anyagokat, értse az allergiák és a környezetszennyezés közti kapcsolatot. Ismertesse a férfi és női nemi szervek felépítését működését (ivarmirigyek: here, petefészek, járulékos mirigyek: prosztata, ondóhólyag, kivezetőjárat: mellékhere, ondóvezeték, húgycső, petevezeték, méh pároszervek: hímvessző, hüvely), valamint a megtermékenyítés folyamatait. Ismerje a nem meghatározottságát (kromoszomális, ivarmirigy általi, másodlagos, pszichés). Ismertesse az ember magzati fejlődésének és születésének folyamatát, a terhesség, szülés, a szoptatás biológiai folyamatait. Tudja a méhlepény és a magzatvíz szerepét. Ismertesse az ember posztembrionális fejlődésének szakaszait, ezek időtartamát és legjellemzőbb biológiai változásait (tömeg- és hosszgyarapodás, fogak megjelenése, járás, beszéd, jellemző tevékenység, nemi érés, a gondolkodásmód változása).	. Ismerjen fel ábráról petesejtet és hímivarsejtet és ezek részeit. Ismertesse az ember embrionális fejlődésének lépéseit. (barázdálódás, csíralemezek, velőcső kialakulása) Magyarázza a magzati és anyai vérkeringés kapcsolatát.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
➤ a szaporodás, fejlődés egészségtana	Tudja az akceleráció fogalmát, feltételezett okait. Ismertesse az öregedés (menopauza) során bekövetkező biológiai változásokat a szervezet, szervek szintjén. Tudjon különbséget tenni a klinikai és a biológiai halál fogalma között. Ismertesse az újraélesztés és az eutanázia biológiai és etikai vonatkozásait. Ismertesse a családtervezés különböző módjait, terhességi tesztek lényegét, a terhesség megszakítás lehetséges következményeit. Ismertesse a meddőség gyakoribb okait és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások lényegét, valamint a kapcsolódó etikai problémákat (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság). Ismertesse a várandósság jeleit, a terhesgondozás jelentőségét, a terhesség és szoptatás alatt követendő életmódot, a szoptatás előnyeit a csecsemőre és az anyára nézve. Magyarázza, hogyan előzhető meg a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, gombás betegségek). Ismertesse a rendszeres nőgyógyászati szűrővizsgálat jelentőségét.	Ismerje a szoptatás fogamzásgátló hatását.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.EGYED FELETTI SZERVEZŐDÉSI SZINTEK		
5.1. Populáció	Ismerje a populáció ökológiai és genetikai értelmezését. Ismerje a populáció egyedszámának korlátlan és korlátozott növekedési lehetőségét, a környezet eltartóképességének fogalmát. Mondjon példát hirtelen elszaporodó (gradáció) majd összeomló létszámú populációra. Ismertesse ezek mezőgazdasági szerepét (pl. sáskajárás), a védekezés módjait, a biológiai védekezés előnyeit. Értelmezzen emberi korfákat, vonjon le belőlük következtetéseket. Ismerje a környezet fogalmát (élettelen és élő), a környezet időbeli (periodikus és előrehaladó) és térbeli (horizontális, vertikális) változását. Értelmezzen tűrőképességi görbéket: minimum, maximum, optimum, szűk és tág tűrés. Hozza összefüggésbe az indikátor szervezetekkel. Tudja, hogy a tűrőképesség grafikus ábrázolása legtöbbször nem szimmetrikus görbe. <i>Esettanulmány alapján ismerjen fel néhány hiánybetegséget mind az állatvilág, mind a növényvilág igényei alapján. (lásd 2.1.pontot)</i>	Értelmezze a statisztikus megközelítés, a valószínűség, az előfordulási gyakoriság fogalmát. Ismerje a populáció jellemzőit (egyedszám, egyedsűrűség, koreloszlás, térbeli eloszlás). Ismerje az r- és a K-stratégia fogalmát, összefüggését a környezet állandóságával, az élőlény élettartamával és testnagyságával. Tudja ezeket grafikus ábrán magyarázni. Ismerje a környezet kitettségétől függő változását. Ismerje az élettani és az ökológiai optimum különbségét. Ismertesse a testtömeg, a testfelület és az élőhely átlag hőmérsékletének az összefüggését.
5.1.1 környezeti kölcsönhatások		

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.1.2.kölcsönhatások egymással ➤ viselkedésbeli kölcsönhatások	Tudja, hogy az élettelen környezet legfontosabb tényezője a fény, a hő, a víz, a levegő és a talaj. Ismerje ezek hatását az élőlényekre. Ismertesse a talaj termőképességének okát, kialakulásának feltételeit. Mutassa be példán, hogy egy faj elterjedését több környezeti tényező is befolyásolja. Ismerje a peszticidek, mérgek felhalmozódását a táplálékláncban. Ismerje az élőhely kiválasztás, tájékozódás, vándorlás, populációdinamika és magatartás viselkedésökológiai alapjait. Ismerje a territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalmát, a társas kapcsolatok, párosodási rendszerek (csoportszerveződés) szaporodás viselkedés típusait Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.	Példákon keresztül mutassa be az állatok és az ember kommunikációja közötti különbségeket, az emberi nyelv sajátosságait. Alkosson véleményt az emberi agresszióról.
➤ ökológiai kölcsönhatások	Ismertesse a szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalmát, állati és növényi példákkal.. Ismerje az ökológiai fülke (niche) fogalmát.	Elemesse a kéttagú (róka-nyúl) szaporodási modellt, lássa a csökkenő és növekvő létszámok kölcsönös függését. Vesse össze ezt valós adatokkal, fogalmazza meg a különbség lehetséges okait. Példákkal igazolja, hogy az egyes élőlénypopulációk közti kölcsönhatások sokrétűek, gyakran nem írhatók le egyetlen megnevezéssel. Ismerje a hasonló igényű populációk kizáródásának elvét.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.1.3 környezetvédelem	Ismertesse a környezetvédelem fogalmát. Ismerje a mesterséges megvilágítás, a fényszennyezés kedvezőtlen hatását, illetve a levegő magasabb rétegeibe kerülő por fénymennyiséget csökkentő és lehűlést okozó hatását. Ismerje az üvegházhatást, a hőszennyezést, a globális felmelegedés kedvezőtlen hatásait. Ismerje a fontosabb légszennyező anyagokat, ezek eredetét és károsító hatását, a határérték fogalmát (CO, CO₂, nitrogén-oxidok, ólom és ólomvegyületek, korom, por, halogénezett szénhidrogének). Ismertesse a savas esők okát és következményeit. Tudja mi a teendő szmogriadó esetén. Értelmezze a vizek öntisztuló képességének magyarázatát. Ismertesse a természetes vizek forrásait fenyegető veszélyeket. Értelmezze a “közműolló” fogalmát, a mechanikai és biológiai víztisztítás lényegét, lehetőségeit. Magyarázza meg a talajerózió okait, csökkentésének lehetőségeit. Értelmezze a talaj romlásának, illetve javításának folyamatát. Magyarázza az emberi tevékenység hatását az ózonpajzs sérülésének a kialakulásában.	Hozza összefüggésbe az elvet a biológiai sokféleséggel és az evolúciós folyamatokkal. Hasonlítsa össze az élettani és ökológiai niche fogalmát. Különböztesse meg a “londoni” típusú és a fotokémiai szmogot, kialakulásuk feltételeit.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.2. Életközösségek 5.2.1 életközösségek jellemzői 5.2.2 hazai életközösségek	Ismertesse az atombomba-kísérletek és atomerőmű balesetek következményeit. Ismerje az UV, radioaktív sugárzás, röntgensugárzás élő szervezetre gyakorolt hatását. <i>Fogalmazza meg álláspontját a legfontosabb teendőkről.</i> Tudja, hogy az életközösség is értelmezhető ökoszisztémaként. Értelmezze a színtezettség kialakulásának okát. Értse az életközösségek időbeni változásait. Értelmezze a változások természetes és ember által befolyásolt folyamatát, ismertesse a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.	<i>Tervezzon kísérletet a környezetszennyezés káros hatásai bizonyítására.</i> Ismeresse a mintázat kialakulásának okait, értelmezzen egy ökológiai mintázatot bemutató ábrát. Ismerje a szukcesszió, az aszpektus, a kezdő (pionír), a zárótársulás és a leromlás (degradáció) fogalmát. <i>Grafikonon vagy ábra segítségével értelmezze, hogyan változik az életközösség a szukcesszió folyamatában.</i> Értse, hogy egy életközösség sokfélesége produktivitása és stabilitása összefügg. Értelmezze a szukcesszió tartós megszakadásának lehetséges okait (legeltetés, tavak kotrása).
	<i>Jellemezzon egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli természetes, és ember által befolyásolt társulást (környezeti tényezők, talaj, uralkodó állat- és növényfajok, színtezettség, időbeni változások). Segítségül használja a növényismeret- és állat ismeret határozó könyveket.</i> Hozza összefüggésbe az adott életközösséget az azt kialakító környezeti tényezőkkel.	Hasonlítsa össze a természetes erdők és a faültetvények jellemzőit. Ismeresse a ligeterdőket fenntartó környezeti tényezőket, a lecsapolások hatását. Értelmezze a folyószabályozások, a közlekedés és a mezőgazdaság hatását a ligeterdőkre, lássa védelmük fontosságát és lehetőségeit. Hasonlítsa össze a tölgyes, a bükkös és a fenyves jellemzőit.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.3. Biomok 5.3.1 tájékozódás a Föld élővilágában 5.3.2 környezetvédelem	Tudjon példákat mondani ezen társulások hazai előfordulására.	Ismertesse a sziki gyepek jellemzőit. Ismertesse a szikes puszták jellemzőit, a szikes talaj kialakulásának feltételeit, a másodlagos szikesedés Ismertesse az alföldi futóhomok kialakulásának okait. a nyáras-borókásokat kialakulását. Ismertesse a sziklagyepek előfordulásait, jellemző környezeti sajátosságait, az itt élő fajok természetvédelmi jelentőségét. Sorolja fel a sziklagyepeket fenyegető fontosabb károsító hatásokat.
	Egy tó feltöltődésének folyamatán keresztül mutassa be az életközösség előrehaladó változásait. Tudja, hogy a biomok is értelmezhetők ökoszisztémaként. Tudja felsorolni a legfontosabb zonális biomokat : trópusi esőerdő, szavanna, sivatag, szubtrópusi erdők, mérsékeltövi lombos erdők, (száraz kontinentális) füves puszták, tűlevelű erdők, tundra, a nem zonális biomokat (tengerek, édesvizek, magashegyek). Tudjon példát mondani az egyes övekben a természetes növény- és állatvilágot létében fenyegető emberi beavatkozásokra (pl. az esőerdők irtása, a monokultúrák hatása, kőolajszennyezés).	Ismertesse a gyomnövény fogalmát, hozzon rá példát. Ismertesse a fontosabb gyomtársulás-típusokat (vetési, útszéli, vágástársulások), kialakulásuk okait, jellemző fajait.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.4. Bioszféra		
5.4.1 globális folyamatok	Tudja, hogy a bioszféra is értelmezhető ökoszisztémaként. Ismerje a Gaia-elméletet. Ismerje a műanyagok lassú lebomlásából és a hulladéktermelésből adódó globális problémákat. Ismertesse a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját. Lássa a szelektív gyűjtés előnyét, összefüggését a feldolgozással, újrahasznosítással. Ismerje a népességnövekedés, urbanizáció, ételmisszer és energiaszükséglet növekedésének kialakulását és következményeit. Képes legyen civilizációs ártalmakat felsorolni, és kialakulásukat magyarázni: helytelen életmód, kábítószer-fogyasztás, túlzott gyógyszerfogyasztás, vegyszerek károsító hatásai.	Ismertesse a városok ökológiai hatásait. Ismertesse a közlekedés (úthálózat) ökológiai hatásait. Ismertesse a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját.
5.4.2 környezetvédelem	<i>Jellemezzén civilizációs ártalmakat.</i> Tudja, hogy a globális problémák között tartjuk számon a népességrobbanás, globális felmelegedést, hulladékproblémát, a savasodást, a tengerek-óceánok, édesvizek problémáit, az ózonpajzs csökkenését, a Föld erdeinek pusztulását. Ismertesse miért lehetnek ezek ökológiai válság tényezői. Értse, hogy az ökológiai válság társadalmi és gazdasági kérdésekkel is összefügg.	Tudja, hogy a mennyiségi növekedésnek a Földön anyagi- és energetikai korlátai vannak.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.5. ökoszisztéma 5.5.1 anyagforgalom	Ismertesse az ökoszisztéma fogalmát. Különböztesse meg a flóra és fauna fogalmát az életközösségtől. Értelmezze és példák segítségével mutassa be a termelők, a lebontók és a fogyasztók szerepét az életközösségek anyagforgalmában és energiaáramlásában. Fogalmazza meg a táplálkozási lánc és hálózat különbségét. Értelmezze a szén és az oxigén körforgásának útját: az autotróf és heterotróf lények szerepét, a humuszképződés lényegét. Ismerje a szénhidrogén- és kőszénképződés okát, a karbonát-közetek keletkezését. Értelmezze az élőlények szerepét e folyamatokban.	Értelmezze az ökoszisztéma tagjainak kölcsönös egymásra utaltságát, a ragadozók szerepét a társulás stabilitásának fenntartásában. Elemezzen táplálékhálózatot. Ismertesse a foszfor körforgásában a tengeri madarak szerepét, a biológiai ciklusból való kilépés lehetőségét (foszfátüledék). Ábra segítségével elemezze a lebontó szervezetek, a nitrogéngyűjtő, a nitrifikáló és a denitrifikáló baktériumok szerepét a nitrogén körforgásában. Értelmezze a biomassa és a produkció függését a globális éghajlati tényezőktől. Hasonlítsa össze a produkció, biomassa és egyedszám fogalmát.
5.5.2 energiaáramlás	Értelmezzen “ökológiai produkció és energia piramist”. Ismertesse a hagyományos és az “alternatív” energiaforrásokat, a megújuló és a nem megújuló energia különbségét. Értelmezze az atomenergia felhasználásának lehetőségét és veszélyeit. Magyarázza a fenntartható fejlődés fogalmát. Ismerje az energiatakarékosság lehetőségeit.	Magyarázza meg az egyirányú energiaáramlás termodinamikai okát.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.5.3 biológiai sokféleség	Tudja, hogy az ökoszisztémák térben és időben rendezett struktúrák, fajösszetételük, a fajok kapcsolatrendszere jellemző. Értelmezze a sokféleség fontosságát az ökoszisztéma stabilitásában. Ismertesse a biológiai sokféleség megőrzésének etikai, jogi és gyakorlati szükségességét, a természetvédelem lehetőségeit.	Értelmezze a diverzitást a gének szintjén (pl. a heterozigótaság mértéke a populációban), a faj szintjén (pl. a fajok száma) és az ökoszisztéma szintjén (pl. a tápláléklánc szintjeinek száma). Értelmezze a kapcsolatot a környezet állapota, az éghajlat, az emberi hatások, a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma stabilitása között.
5.5.4 környezet-és természetvédelem	Ismertesse az ivóvíz nitrátosodásának okait, veszélyét. Magyarázza meg miért fontos tényezők a Balaton megóvásában a következők: nádvágások, a vízgyűjtőterületeken zárt rendszerű emésztőgödrök kötelezővé tétele, időszakos horgászati tilalom. <i>Legyen képes az elemek körforgásába elhelyezni és magyarázni az emberi tevékenység bioszférára veszélyes tevékenységeit.</i> Ismertesse a természetvédelem fogalmát, a mellette szóló etikai, egészségügyi, kulturális és gazdasági érveket. Tudja, hogyan csoportosítjuk a védett területeket példákkal (természetvédelmi terület tájvédelmi körzet, nemzeti park) <i>Ismertesse a lakóhelyéhez legközelebb fekvő nemzeti parkot, ennek fontosabb értékeit.</i> <i>Ismertesse egy, lakóhelyéhez közeli természetvédelmi terület értékeit, és az azt fenyegető veszélyeket.</i>	Hozzon példát a hosszú távon és a csak ideiglenesen elérhető produkcióra, ennek okaira (pl. műtrágyázás, erdőirtás, talajerózió). Hozza kapcsolatba a fajok védettségét az élőlény bennszülött (endemizmus) vagy maradványfaj (reliktum) jellegével. Tudjon a szennyezés csökkentését ösztönző főbb gazdasági és jogi lehetőségekről (adók, tiltás, határérték, bírság, polgári per). Tudja, hogy milyen elvek alapján készíthet biokertet. <i>Tudja hazánk nemzeti parkjait térképen felismerni.</i>

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6. ÖRÖKLŐDÉS, VÁLTOZÉKONYSÁG, EVOLÚCIÓ		
6.1 Molekuláris genetika 6.1.1 alapfogalmak	Ismerje a haploid, diploid, fogalmakat. A sejtanban tanultak felhasználásával magyarázza a ivaros szaporodás, az öröklődés és változékonyság összefüggéseit (az információ kombinálódása a számfelező sejtosztódáskor, zigótaképzéskor). Lássa az információtartalom és a tulajdonság összefüggését (DNS-gén-fehérje-tulajdonság). Tudja mi a különbség a gén és allél, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus, kromatinfonál és kromoszóma között.	A gén és allél fogalmát hozza összefüggésbe a homológ kromoszómák, kétkromatidás kromoszóma fogalmakkal.
6.1.2 mutáció	Tudja összehasonlítani (hasonlóság, különbség) a genetikai változékonyság forrásait, a mutációt és ivaros szaporodást. Tudja, hogy mutációval génváltozatok jönnek létre. Értse, hogy a mutáció lehet hátrányos, közömbös és előnyös is, és ezek új fajok keletkezésének lehetnek forrásai az evolúcióban. Tudja, hogy az emberi népességben egy génnek sokféle génváltozata lehet, és ezek megoszlása nem egyforma. Tudja, hogy a Down-szindróma a kromoszómák számbeli rendellenessége. Ismertesse kialakulásának kockázati tényezőit.	Tudja, hogy egy populációban egy génnek számos allélformája van, és az allélgyakoriságok a populációra jellemzők. A kodonszótár segítségével vezesse le különböző típusú pontmutációk következményeit az aminosavsorrendben. Tudja a gén-, kromoszóma- és genommutációkat összehasonlítani. Tudja, hogy a kromoszómamutációk lehetnek szerkezetiek és számbeliek, hozzon ezekre példákat. Ismertesse a sarlósejtes vérszegénység, genetikai hátterét.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6.1.3 a génműködés szabályozása 6.2. Egyed szintű genetika 6.2.1 minőségi jellegek	Ismertesse a fenilketonúria genetikai hátterét. Tudja, hogy a mutációt kiváltó ágensek két nagy kategóriába sorolhatók: kémiai mutagének és a sugárzások. Hozzon példákat a környezetben fellelhető mutagén anyagokra és hatásuk felismerésének problémáira. Ismerje az ultraibolya sugárzás és a radioaktív sugárzás mutációt okozó hatását (kromoszómatörés és pontmutáció ivari és testi szövetekben, daganatok indukálása). Ismertesse, hogy különböző felépítésű-és működésű testi sejtjeink azonos genetikai információt hordoznak. Ismerje a mutagén, a karcinogén kifejezéseket Tudja, hogy vannak jó és rosszindulatú daganatok. Ismerje a rákszűrés jelentőségét. Tudja, hogy az allélkölcsonhatások lehetnek domináns-recesszívek, intermedierek és kodominánsak. Soroljon fel ember esetében dominánsan illetve recesszíven öröklődő jellegeket. Tudja levezetni a dominanciaviszonyok ismeretében egy 1 génes enzimbetegség (például lisztérzékenység vagy tejcukor-érzékenység), az Rh és AB0-vércsoportok öröklődését. Tudja, hogy a diploid szervezetek által termelt ivarsejtek számfelező osztódása során az adott génhelyen lévő két allél közül csak egy kerül az ivarsejtbe. Tudjon genetikai családfát értelmezni egy gén által	Ismertesse az albinizmus a genetikai hátterét. Ismerje fel ábra alapján a laktóz–operon részeit, értelmezze szerepüket. Tudja, hogy az eukarióta sejt génműködésének a szabályozásában erősítő és kioltó faktorok vesznek részt. Értelmezze Mendel kutatási módszerét, hozza összefüggésbe a valószínűség és gyakoriság fogalmával. Adja meg Mendel következtetéseinek érvényességi korlátait, ennek okait (kapcsoltság, sejtmaçon kívüli öröklés). Magyarázza miért alkalmas alanya az ecetmuslica a genetikai vizsgálatoknak. Tudjon két gén két-két allél illetve 1 gén három-három alléljával, letális alléllal kapcsolatos számításokat végezni.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6.2.2.mennyiségi jellegek	megszabott tulajdonságok esetében. Tudja az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában, hozza összefüggésbe az ivari kromoszóma fogalmával és a megtermékenyítéssel. Tudja, hogy a gének megnyilvánulását az ivar (hormonális állapot) is befolyásolhatja (pl. kopaszság). Tudja, hogy a legtöbb tulajdonság a gén kölcsönhatása eredményeként alakul ki. Hasonlítsa össze a mennyiségi jellegeket és a minőségi jellegeket kialakító gének hatásait. Tudja, hogy a mennyiségi jellegek kialakításában általában sok gén vesz részt, és a kialakuló tulajdonságra a környezet hatása viszonylag jelentős.	Ismerje a tesztelő keresztezésből levonható következtetéseket. Két gén kölcsönhatásának jellegére tudjon következtetni a második utódnemzedék aránypárjaiból. Értelmezze: az X kromoszómához kötöttség nem a gének funkcióját, hanem csupán azok kromoszómális elhelyezkedését jelzi. Értelmezze miért nem okoz betegséget az X ivari kromoszómához kapcsolt recesszív gén az adott jelleget csak hordozó nőben. Értse a kapcsoltság, a rekombinációs gyakoriság és a genetikai térképezés módszerének összefüggését. Értelmezze: a maximális rekombinációs gyakoriság 50 %. Magyarázza 2 gén 2 tulajdonság esetében a független és a kapcsolt öröklődés második generációs fenotípus eloszlásarányainak különbségét. Értelmezze, hogy a gének szabad kombinálódása és teljes kapcsoltága között szinte mindenféle átmenet előfordulhat. <i>Tudjon számítási feladatokat végezni mennyiségi öröklődéssel kapcsolatban.</i> Tudjon következtetni a gének számára az utódokban megjelenő geno-és fenotípus eloszlásból. Ismerje, hogy a mennyiségi jellegek eloszlása a populációban normáloszláshoz közelít.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6.3 Populációgenetika és evolúciós folyamatok 6.3.1 ideális és reális populáció	Hozza kapcsolatba a mennyiségi öröklődést a házasítással és a hibridvetőmagok elterjedésével. <i>Soroljon fel mennyiségi jellegeket ember esetében is.</i>	Ismerje az ikervizsgálatok szerepét a mennyiségi jellegek öröklődésének felderítésében.
	Tudja, hogy a populációk genetikai szempontból allél- és genotípus gyakoriságokkal jellemezhetők. Értelmezze az ideális populáció fogalmát, feltételeit. Értse a populációnagyság jelentőségét a fajra jellemző allélgyakoriságok megőrzése szempontjából. Lássa a ki- és bevándorlás szerepét az allélgyakoriságok megváltozásában. Értelmezze, hogy a mutációk jelentik a populációk genetikai változatosságának forrását. Ismertesse az irányító, a stabilizáló és a szétválasztó szelekció fogalmát, kapcsolja össze ezeket a fajkeletkezés elméletével.	Lássa a matematikai modellt és a megfigyelhető biológiai folyamatok összefüggését. Értelmezze a Hardy–Weinberg összefüggést 1 gén 2 allélos számítások esetén. Értelmezze a születési és halálozási ráta fogalmát, ezek függését a populációsűrűségtől. Értelmezze az eltartóképességet mint e függvények metszéspontját. Értelmezze a kihalási küszöb fogalmát, kapcsolatát a genetikai sodródással és a beltenyészet következtében föllépő leromlással. Magyarazza el ennek természetvédelmi vonatkozásait (fajmegőrzés).
6.3.2 adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok	Ismertessen adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatokat, illetve egy példa alapján képes legyen megítélni, hogy a folyamat milyen típusba sorolható.	Értse a beltenyésztés és a nem véletlenszerű párválasztás biológiai hatásait. Tudja az evolúciót gén és populáció szintjén is értelmezni. Értelmezze a fokozati sorok evolúciós jelentőségét (pl. hering sirály-ezüst sirály).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6.3.3 biotechnológia	Tudjon példákat említeni az evolúció közvetlen bizonyítékaira (zárvány, kőületek, lenyomat, lerakódás). Ismeresse a relatív és az abszolút (C14/C12) kormeghatározás fogalmát.	Ismeresse a pollenanalízis és az évgűrűelemzés módszerét, az ebből levonható következtetéseket. Ismeresse a pontozott (ugrásszerű) evolúció tényét az értelmezések lehetőségeit.
6.3.4 bioetika	Ismerje az élő kőület fogalmát, hozzon rá példát. Ismerje a klón fogalmát. Ismeressen néhány példát a “génsebészet” (genetikai technológia) alkalmazására (inzulintermeltetés, génátvitel haszonnövénybe, klónozott fajták a mezőgazdaságban). Ismeresse a módszer mellett és ellen felhozott érveket. Fogalmazza meg álláspontját. <i>Lássa a genetikai tanácsadás lehetőségeit, alkosson véleményt szerepéről.</i> Ismeresse a humángenetika sajátos vizsgálati módszereit, a módszer korlátait (családfaelemzés, magzati diagnosztika), etikai megfontolásait. <i>Lássa a biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke közti különbséget.</i>	Értse az evolúció közvetett bizonyítékait (DNS,molekuláris törzsfák, genetikai kód, sejtes felépítés, homológ szervek, az embriók hasonlósága, funkciójukat veszített szervek léte).
6.4. A bioszféra evolúciója		
6.4.1 prebiológiai evolúció	Tudja, hogy a biológiai evolúciót fizikai és kémiai evolúció előzte meg. Ismeressen az élőlények anyagainak kialakulására vonatkozó elméleteket.	Indokolja az élő sejt kialakulásához vezető lehetséges lépéseket. Ismeresse Miller kísérletét és annak jelentőségét. Értse, hogy a szerves anyagok kialakulása nem jelenti automatikusan az élő rendszerek kialakulását.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6.4.2 a biológiai evolúció korszakai	Tudja, hogy milyen főbb lépések jellemezték a mai növényvilág kialakulását. Tudja milyen főbb lépések jellemezték a mai állatvilág kialakulását. Ismertessen elméleteket a hüllők nagyméretű kipusztulására vonatkozóan a földtörténeti középidő végén.	Magyarázza hogy a változékonyság és szelekció is hozzátartozik a sejt evolúcióhoz. Tudja, hogy minden ismert állatcsoport kialakult a tengerben, azaz több ágon – különböző testszerveződési megoldásokkal – is kialakultak a szövetek, szervek, szervrendszerek és testtájak.
6.4.3 az ember evolúciója	Tudja összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember közös vonásait. Értse, hogy egy állkapocs- és egy koponyatöredékből milyen módon lehet következtetéseket levonni az adott emberelőd fejlettségéről. Jellemezze az emberi nagyrasszokat (élőhely, színkomplexió, fej-arc jellemzők, testarányok, szőrzet). Értse hogy az ember evolúciója során kialakult eltérések (nagyrasszok) nem különböznek; a biológiai és kulturális örökség az emberiség közös kincse.	Magyarázza geológiai és éghajlati jellemzők alapján az óidő, a középidő és az újidő növény - és állatvilágának kialakulását. (melléklet) Magyarázza az erszéyes emlősök példáján a különböző kontinensek élővilágának különbözőségét és hasonlóságát. Ismerje a korai emberfélék és a homo nemzetség evolúciójának főbb lépéseire vonatkozó elképzeléseket

Iskolánkban a kémia tanításának egyik legfontosabb célja az, hogy a 21. századi természettudományos alpműveltséghez nélkülözhetetlen, a hétköznapiak során is jól hasznosítható ismeretanyagot nyújtson. Emellett jelentsen maradandó élményt a diákok számára, ezzel is elősegítve problémamegoldó gondolkodásuk fejlődését, valamint környezetbarát, felelősségteljes szemléletmódjuk kialakítását.

A tananyag és az óraszámok felosztása (a kerettanterv alapján):

- 7. osztály: Kémiai alapismeretek (Anyagok, tulajdonságok, változások)
heti 1,5 (évi 54) óra
- 8. osztály: A szerves kémia alapjai (Nemfémek és fémek, vegyületeik)
heti 2 (évi 72) óra
- 9. osztály: Általános kémia (Részecskék, halmazok, reakciók)
heti 2 (évi 72) óra
- 10. osztály: Elektrokémia, szerves kémia (szénhidrogének, oxigéntartalmú és biogén szerves vegyületek) heti 2 (évi 72) óra
- 11. osztály: Szerves kémia I (Nemfémek és vegyületeik)
heti 2,5 (évi 90) óra
- 12. osztály: Szerves kémia II (Fémek és vegyületeik, szerves kémiai ismételtes)
heti 2,5 (évi 80) óra

(Megjegyzés: a 11. és 12. évfolyamon a tárgyat érettségi előkészítő formájában, a fakultációs órakeretben tanítjuk. Az ismeretanyag bővítése a 7-10. osztályokban főként lineáris, az utolsó két évben pedig koncentrikus módon történik.)

Személyi és tárgyi feltételek:

- A 7-8. évfolyamon legalább főiskolai-, a 9-12. évfolyamokon egyetemi kémiatanári diplomával rendelkező pedagógusok, valamint az őket segítő, rutinos laboráns.
- Megfelelő felszereltséggel rendelkező szaktantermek és iskolai szertár.
- Tanári- és tanulókiérleti eszközök, vegyszerkészlet, mini-laborok gyorstesztetekkel.
- Tankönyvek, munkafüzetek, függvényábrázolások, feladatgyűjtemények, kémiai albumok.
- Vizuális és audiovizuális szemléltető eszközök. (Falitáblák, periódusos rendszerek, video, videofilmek, számítógép, projektor, CD-ROM-ok és DVD-k, szoftverek, írásvetítő, stb.)

Az ellenőrzés, értékelés módszerei:

- *Témazáró dolgozatok:* ezekben egyre fokozottabb szerepet kell kapnia a problémamegoldó készséget igénylő, illetve az érettségi feladatlapokban is szereplő feladattípusoknak.
- *Kisdolgozatok:* elsősorban egy adott fejlesztési követelményhez és egy rövidebb témakörhöz célszerű kapcsolódniuk.

- *Szóbeli számonkérés aktuális tananyagból:* mind a rendszeres készülés lemerésére, mind a diákok kifejezőkészsége miatt kívánatos lenne gyakoriságuk növelése, ennek azonban az óraszám korlátozott volta és a tananyag terjedelme szab korlátokat. A 11-12. évfolyamok esetében több lehetőség nyílik erre, ami a közelgő érettségi is indokol.
- *Az órai aktivitás* mérésére sokféle lehetőség is adódik. (A kisebbeknél ez nagyon hatékony ösztönző lehet.) Ide kapcsolódhat a házi feladat, illetve a füzet és munkafüzet vezetésének ellenőrzése, amibe akár a szülők is „besegíthetnek.”
- *Referátumok, kiselőadások, beadandó munkák, prezentációk* is hatékonyan segíthetik nem csupán az ellenőrzés folyamatát, hanem a diákok kifejező- és információszerzési képességeinek fejlesztését is.
- *A próbaérettségik, házivizsgák* már reprezentatív visszajelzést jelentenek mind a tanár, mind pedig a tanulók számára is.

KÉMIA 7-8.

Célok és feladatok:

- A kémia megismertetése és megszerettetése a diákokkal, elhelyezése a többi természet-tudományos tárgy mellett.
- Látványos és egyszerű kísérletekkel keltsük fel a szaktárgy iránti figyelmet, ezzel is elősegítve az élményszerű tanulást.
- Legyenek képesek a gyerekek is egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére.
- A tanulók tudják elkülöníteni az alapvető kémiai és fizikai tulajdonságokat és változásokat, értsék meg azok összefüggéseit, különbségeit.
- Legyenek képesek a diákok egyszerűbb mennyiségi arányok felismerésére és alkalmazására a számítási feladatok megoldása során.
- Ismerjék meg a hétköznapi életben használatos gyakoribb anyagokat, azok tulajdonságait felhasználását, esetleges veszélyeit, környezetvédelmi vonatkozásait.
- A tanulók tudják alkalmazni a kémia jelrendszerét életkori sajátágaiknak megfelelően.
- Lássák a különböző anyagok és eljárások környezetre gyakorolt hatását. Ugyanakkor azt is érzékeljék, hogy a civilizáció és a környezetkímélő technológiák alkalmazásának kulcsa is a

fejlett kémiai technológia.

Fejlesztési követelmények:

Anyanyelvi kommunikáció: a diákok tudják életkori szintjüknek megfelelően értelmezni a hallott és olvasott szövegek alapvető információit. Próbálják megfogalmazni a tananyaggal kapcsolatos gondolataikat, a kísérletek tapasztalatait.

Természettudományos kompetencia: értsék meg az alapvető fogalmakat és összefüggéseket. Lássák azok kapcsolatát a mindennapokkal és egyéb természettudományos tárgyakkal. Ismerjék a bennünket körülvevő legfontosabb elemek és vegyületek tulajdonságait, felhasználását. Legyenek tisztában az alapvető balesetvédelmi szabályokkal. Tanulják meg az SI mértékegységek és a kémia jelrendszerének használatát. Lássák be a környezet- és természetvédelem fontosságát.

Matematikai kompetencia: legyenek képesek a legegyszerűbb oldatkoncentrációval, a kémiai anyagmennyiségekkel (tömeg, részecskeszám) kapcsolatos feladatok megoldására, legegyszerűbb kémiai egyenletek felírására, rendezésére. Ezek során alkalmazzák a százalékszámítással és az egyenes arányossággal kapcsolatban tanultakat.

Digitális kompetencia: szerezzenek jártasságot az internetes információkeresésben. Próbálkozzanak prezentációk készítésével, digitális adathordozók alkalmazásával.

Hatékony, önálló tanulás: tudják a tanult ismeretanyagot értelmezni és életkori szintjüknek megfelelően alkalmazni. Rendszeresen oldják meg a házi feladatokat: a tankönyv és a munkafüzet feladatait a tanórákra, dolgozatokra való felkészülésnél. Próbálkozzanak a szorgalmi feladatokkal, a gondolkodtató kérdések megválaszolásával is. Ennek során hatékonyan készülhetnek fel a 9-10. osztály anyagának elsajátítására is.

Belépő tevékenységformák:

- a környezet-és természetismeretből tanult fogalmak, összefüggések alkalmazása
- a periódusos rendszer főcsoportjainak ismerete, a rendszer használata életkori szintjüknek megfelelően, esetenként rejtvénytyszerűen, játékos formában is
- az SI- mértékegységrendszer biztonságos használata (tömeg, térfogat, mól)
- egyszerűbb kísérletek elvégzése és értelmezése kiscsoportos formában
- egyszerűbb számítási feladatok megoldása (oldatkoncentrációk, anyagmennyiségek)
- jelenségek értelmezése korábbi ismereteik alapján
- véleményalkotás a környezet- és egészségkárosító anyagok hatásairól, a környezet- és természetvédelmi problémák megoldásának esetleges módjairól

A továbbhaladás feltételei:

- A diákok értsék a tanult fogalmakat, összefüggéseket, tudják életkori sajátosságaiknak megfelelő szinten értelmezni azokat.
- Ismerjék és tudják felírni a megismert kémiai anyagok nevét és összegképleteit.
- Tudják felírni a tanult atomok vegyértékelektron-szerkezetét, ismerjék fel az azonos főcsoportba tartozókat, ebből következtessenek vegyértékükre.
- Tudják értelmezni az összefüggéseket halmazállapotok tulajdonságai és a bennük lévő részecskék közötti kapcsolat erőssége között.
- Szerezenek bizonyos mértékű anyagismeretet, legyenek tisztában a legfontosabb elemek és szervesetlen vegyületek fizikai és kémiai tulajdonságaival, felhasználásával, esetleges egészségkárosító hatásukkal és környezetvédelmi vonatkozásaikkal.
- Legyenek képesek a legegyszerűbb kísérletek elvégzésére. Tudják tapasztalataikat megfelelő módon rögzíteni és értékelni.
- Ismerjék az egyszerűbb mennyiségi összefüggéseket az adott tömeg és móltömeg, a részecskék száma és a mólszám között.
- Tudják megoldani a legegyszerűbb oldatkoncentrációval kapcsolatos, illetve sztöchiometriai számítási feladatokat is a százalékszámítás és az egyenes arányosság segítségével.

Ajánlott tankönyvek:

Dr. Siposné Kedves Éva-Horváth Balázs-Péntek Lászlóné: Kémia 7-8.
(tankönyvek és munkafüzetek) - Mozaik Kiadó, Szeged, 2005.

Tananyag 7. osztály (heti 1,5, évi 54 óra)

Témakör:

Téma:

Tartalom:

Bevezetés (3 óra)

Ismerkedés a kémiával
A kísérletezés kérdései

I. Kémiai alapismeretekA kémia tárgya
(32 óra) (6 óra)

Az anyagok csoportosítása
Az anyagok tulajdonságai
A halmazállapotok
Az anyag változásai
A hőváltozások
A halmazállapot-változások

<u>Témakör:</u>	A levegő (5 óra)	A levegő összetétele A levegő szennyezése Az égés A tűzgyújtás és a tűzoltás <u>Tartalom:</u>
	Energiaforrások (4 óra)	Ásványi szenek A földgáz és a kőolaj A megújuló energiaforrások Tápanyagaink
	A víz (5 óra)	A víz tulajdonságai A víz szerepe a környezetben A vizek szennyezése és tisztítása A hidrogén
	Összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (4óra)	
	Oldatok (8 óra)	Az oldatok készítése Az oldatok tulajdonságai Az oldatok kémhatása Az oldatok töménysége Oldatok töménységének kiszámítása Keverékek szétválasztása

II. Bepillantás a részecskék világába (15 óra)

<u>Témakör</u>	Az atomok (7 óra)	Az atomok felépítése Az atomok tömege A mól: az anyagmennyiség mértékegysége Az elektronszerkezet A periódusos rendszer
	A kémiai kötések (5 óra)	Az ionos kötés Ionvegyületek A kovalens kötés Molekulák
	Összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (3 óra)	

**Év végi ismétlés,
értékelés (4 óra)**

Tananyag 8. osztály (heti 2, évi 72 óra)

<u>Témakör</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>
I. A kémiai alapismeretek balesetvédelem rendszerzése (17 óra) csoportosításuk		Év eleji ismétlés Bevezetés, (8 óra) Kémiai anyagok, Halmazok és tulajdonságok Fizikai és kémiai változások Részecskék és szerkezetük A periódusos rendszer Anyagmennyiségek, tömegek
	Kémiai egyenletek, kémiai számítások (6 óra)	Az egyenletek felírása Egyenletek rendezése Számítások menete Számítások gyakorlása
	Összefoglalás, gyakorlás ellenőrzés (3 óra)	
II. Nemfémes elemek Legfontosabb vegyületek I. (30 óra)	A halogének (4 óra)	A VII. főcsoport elemei, a jód A klór A hidrogén-klorid A nátrium-klorid
	Az oxigéncsoport (6 óra)	A VI. főcsoport. Az oxigén A vizes oldatok kémhatása A kén. A savas esők A kénhidrogén és a kén-dioxid A kénsav
	Összefoglalás, gyakorlás ellenőrzés (5 óra)	
<u>Témakör:</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>
	A nitrogéncsoport (6 óra)	Az V. főcsoport. A nitrogén Az ammónia.

		A nitrogén oxidjai és a salétomsav A foszfor és vegyületei A műtrágyák
	A szénsoport (5 óra)	A szén módosulatai A szén oxidjai A szénsav A szilícium-dioxid és az üvegek
	Részösszefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (4 óra)	
III. Fémes elemek Legfontosabb vegyületek II. (19 óra)	Fémek jellemzése (3 óra)	Fémek tulajdonságai, szerkezete A korrózió és a korrózióvédelem
	Az s-mező fémei (5 óra)	Alkálifémek, alkáliföldfémek Az alkálifémek legfontosabb vegyületei Az alkáliföldfémek legfontosabb vegyületei Vízkeménység, vízlágyítás
	A p- és a d-mező fontosabb fémei (7 óra)	Az alumínium és vegyületei Az alumínium előállítása A vas és vegyületei A vas-és acélgártás A réz és az ezüst, legfontosabb vegyületeik és ötvözeteik Egyéb fontosabb fémek (ón, ólom, cink, higany)
	Összefoglalás, gyakorlás ellenőrzés (4 óra)	
Év végi ismétlés, gyakorlás értékelés (6 óra)		

KÉMIA 9-10

Célok és feladatok:

- A 7-8. osztályban tanult tényanyag kibővítése, elsősorban a szerves kémiai ismeretek tekintetében.
- Az általános és szerves kémia mélyebb összefüggéseinek, elvont fogalmainak megértetése.

- Egyszerűbb probléma- és számítási feladatok megoldatása.
- A háztartásban, a hétköznapi életben gyakrabban előforduló kémiai anyagok (pl. tisztítószer, biomolekulák, egészségkárosító anyagok, stb.) ismeretének gyarapítása.
- Tantárgyi koncentráció megvalósítása és elmélyítése, elsősorban a különböző reál tudományokkal. (fizika, természetföldrajz, biológia, matematika.)
- A kísérletezéssel kapcsolatos gyakorlati és gondolkodásbeli képességek további fejlesztése.
- Környezet- és természetbarát szemléletmódra, embertársaink iránt figyelemre és felelősségre nevelés, problémaérzékenységük fokozása
- A jelentős részben a szerves kémiára alapozott, 11. osztályos biológia tananyag hatékony elsajátításának megalapozása.
- A tehetséges, érdeklődő diákok felkészítésének megalapozása a különböző versenyekre, jelentősebb hazai megmérettetésekre.

Fejlesztési követelmények:

Anyanyelvi kommunikáció: a tanulók legyenek képesek értelmezni a hallott és olvasott szövegek alapvető információit. Tudják a témával kapcsolatos gondolataikat, a kísérletek tapasztalatait szóban és írásban szabatosan megfogalmazni.

Idegen nyelvi kommunikáció: megfelelően értelmezzék és alkalmazzák a szakszövegek idegen nyelvű kifejezéseit.

Természettudományos kompetencia: értsék meg és tudják alkalmazni a tananyag fogalmait és összefüggéseit. Lássák annak kapcsolatát a hétköznapi élettel és egyéb természettudományos tárgyakkal. Sajátítsák el egyszerűbb kísérletek elvégzésének gyakorlati fogásait, legyenek képesek azok magyarázatára, megfelelő következtetések levonására. Megfelelően használják az SI mértékegységrendszert és a kémia jelrendszerét. Értsék meg a környezet- és természetvédelem fontosságát. Tudatosuljon bennük az, hogy a kémia eredményeinek alkalmazása mindig felelősséget igényel.

Matematikai kompetencia: legyenek képesek egyszerű oldatkoncentrációval, illetve a kémiai anyagmennyiségekkel kapcsolatos feladatok megoldására az aránypárok, illetve a százalékszámítás alkalmazásával. Tudjanak rendezni egyszerűbb kémiai egyenleteket, pH-t és oxidációs számokat kiszámítani.

Digitális kompetencia: szerezzenek jártasságot az internetes információkeresésben, illetve prezentációk készítése, digitális adathordozók alkalmazása során.

Hatékony, önálló tanulás: tudják a tanórákon kapott ismeretanyagot értelmezni és alkalmazni a házi feladatok, a munkafüzetek ismétlő és rendszerező feladatainak megoldása során, a tanórákra, dolgozatokra való felkészülésnél. Próbálkozzanak a szorgalmi feladatokkal, a kreativitást igénylő gondolkodtató kérdések megválaszolásával is, hiszen ez az egyik alapja a természettudományos ismeretek megértésének és a tantárgy megszeretésének is.

Belépő tevékenységformák:

- a 7-8. osztályokban tanult fogalmak, összefüggések ismételése, alkalmazása
- a periódusos rendszer elektronszerkezet-központú elemzése, használata
- grafikonok, diagramok értelmezése (esetleg készítése)
- az SI- mértékegységrendszer biztonságos használata
- bonyolultabb molekulamodellek készítése, vizsgálata (önállóan vagy csoportosan)
- összetettebb kísérletek elvégzése és értelmezése kiscsoportos formában
- egyszerűbb számítási feladatok megoldása
- önálló ismeretszerzés a nyomtatott és elektronikus információhordozók segítségével
- az így szerzett ismeretek feldolgozása és átadása a digitális technika felhasználásával
- jelenségek értelmezése korábbi ismereteik alapján
- véleményalkotás a környezet- és egészségkárosító anyagok, technológiai folyamatok hatásairól, kiküszöbölésük lehetséges módjairól

A továbbhaladás feltételei:

- A diákok értsék a tanult fogalmakat, összefüggéseket, tudják megfelelő szinten alkalmazni az órán elsajátított ismereteket.
- Ismerjék a tanult kémiai anyagok összeg- illetve szerkezeti képleteit, tudják felírni és felrajzolni azokat. Kapcsolják össze azokat a megfelelő elnevezésekkel.
- Tudjanak molekulaszervezeti ismereteik birtokában következtetéseket levonni a molekulák alakjával, polaritásával és az illető anyagok tulajdonságaival kapcsolatosan. Értsék és tudják megkülönböztetni az izoméria különböző típusait a szerves vegyületek esetén, lássák ezek elméleti gyakorlati jelentőségét is.
- Legyenek tisztában az atomok elektronszerkezetének felírásával és azok következményeivel.
(pl. oxidációs szám, vegyérték, reakciókészség, kötéstípus, stb.)
- Tudják értelmezni az összefüggéseket az anyagi halmazok szerkezete és tulajdonságai, illetve a különböző halmazállapotok és a halmazokban meglévő kölcsönhatások között.
- Szerezzenek bizonyos mértékű anyagismeretet, legyenek tisztában a legfontosabb elemek és vegyületek fizikai és kémiai tulajdonságaival, felhasználásával, biológiai szerepével, esetleges egészségkárosító hatásával és környezetvédelmi vonatkozásaival.
- Legyenek képesek egyszerűbb kísérletek elvégzésére. (megadott recept alapján)
Tudják tapasztalataikat megfelelő formában rögzíteni és megmagyarázni. Legyenek készek

- bizonyos szintű következtetések levonására, a kísérletek továbbgondolására is.
- Ismerjék az egyszerűbb mennyiségi összefüggéseket (adott tömeg és móltömeg, térfogat és moláris térfogat, az Avogadro-féle szám és a részecskeszám, illetve a reakció során mérhető hőváltozás és a reakcióhők, valamint a képződéshők között.) Értsék meg a mólszám, mint a kémiai anyagmennyiség kulcsfontosságú szerepét is ezekben a számításokban, tudják azt megfelelő szinten és formában alkalmazni.
 - Tudjanak megoldani egyszerűbb oldatkonzentrációval, oldhatósággal kapcsolatos, illetve sztöchiometriai számítási feladatokat is a százalékszámítás és az egyenes arányosság segítségével. A 10. osztályban tudják is összekapcsolni ezek megoldását. (egyszerűbb feladatok esetében)
 - Legyenek képesek egyszerűbb táblázatok, grafikonok elemzésére, értelmezésére. Tudják megfelelően alkalmazni és átváltani a különböző SI-mértékegységeket.

Ajánlott tankönyvek, segédanyagok:

Kónya Józsefné-Kocsisné Zalán Judit: Kémia 9-10 (tankönyvek)- NT, Bpest, 2006
 Hercegné Varga Ilona-Holzgethán Katalin: Kémia 9-10 (munkafüzetek)- NT, Bpest, 2006
 Villányi Attila: Kémiai album-Kemavill Bt. Bpest, 2002

Tananyag 9. osztály (heti 2, évi 72 óra)

<u>Témakör:</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>
Bevezetés (3 óra)		A kémia tárgya és jelentősége A kísérletezés szabályai
I. Anyagszerkezet (20 óra)	Az atom felépítése (4 óra)	Atomi részecskék Az atommag, az izotópok Az atomok tömege, a móltömeg
	Az elektronszerkezet (5 óra)	Elektronhéjak, atomi pályák Az elektronszerkezet kiépülése A periódusos rendszer és felhasználása
	Az elsődleges kötések (4 óra)	Ionok képződése, ionkötés. A kovalens kötés kialakulása A kovalens kötés típusai.

		A fémes kötés
	Molekulák (4 óra)	A molekulák szerkezete Molekulák alakja, polaritása Másodlagos kötések
	Összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (3 óra)	
II. Anyagi halmazok (20 óra)	Halmazállapotok (4 óra)	Anyagi halmazok jellemzése Halmazállapotok sajátosságai Avogadro törvénye és annak alkalmazása
	Szilárd anyagok (4 óra)	Kristályok jellemzői Rácstípusok
	Oldatok (6 óra)	Oldatok tulajdonságai Oldatok keletkezése Oldatok koncentrációja
	Anyagi rendszerek (2 óra)	Diszperz rendszerek jellemzői Kolloid rendszerek típusai
	Összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (4 óra)	
<u>Témakör:</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>
III. Kémiai reakciók (24 óra)	Termokémia (4 óra)	Reakcióhő, képződéshő A kémiai kötések kialakulását kísérő energiaváltozások Termokémiai számítások
	Egyenletek (5 óra)	Kémiai egyenletek jellemzői Egyesülés, bomlás, helyettesítés Egyenletek megoldása Sztöchiometriai számítások
	Reakcióelmélet (5 óra)	A reakciók sebessége Katalizátorok, aktiválási E A kémiai egyensúly és módosítása

Protolitikus reakciók (4 óra)	Savak, bázisok Indikátorok, pH Közömbösítés, hidrolízis
Elektronátmenettel járó reakciók (3 óra)	Redoxifolyamatok Az oxidációs szám
Összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (3 óra)	

**Év végi ismétlés,
összefoglalás, értékelés (5 óra)**

Tananyag 10. osztály (heti 2, évi 72 óra)

Témakör:
Év eleji ismétlés (3 óra)

Téma:

Tartalom:

**I. Elektrokémia
(10 óra)**

Galvánelemek
(3 óra)

Galvánelemek felépítése és működése
A standardpotenciál és alkalmazása, jelentősége

Elektrolízis
(3 óra)

Az elektrolízis folyamata
Faraday törvényei és alkalmazásuk
A korrózió típusai és a korrózióvédelem

Összefoglalás,
gyakorlás, ellenőrzés (4 óra)

Témakör:

Téma:

Tartalom:

**II. Szénhidrogének
(22 óra)**

Bevezetés
(2 óra)

A szerves kémia története
A szerves vegyületek sajátságai és csoportosítása

Alkánok
(5 óra)

Az alkánok, cikloalkánok szerkezete és elnevezése
Alkánok fizikai tulajdonságai
A kőolaj és a földgáz
Alkánok kémiai reakciói

Telítetlen szénhidrogének (4 óra)	Alkének szerkezete és fizikai tulajdonságai Alkének kémiai reakciói Diének és poliének Az etin (acetilén)
Aromás vegyületek (2 óra)	A benzol szerkezete és fizikai jellemzői A benzol kémiai reakciói és származékai
Halogéntartalmú szénvegyületek (2 óra)	Halogénszármazékok Reakcióik, tulajdonságaik
Összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (4 óra)	

III. Oxigéntartalmú vegyületek (17 óra)

Alkoholok,
éterek (4 óra)

Alkoholok jellemzése, csoportjai
Alkoholok szerkezete, fizikai
sajátságai, biológiai jelentősége
Alkoholok kémiai tulajdonságai
Éterek és jelentőségük

Oxovegyületek,
karbonsavak (5 óra)

Oxovegyületek csoportosítása,
fizikai jellemzői
Oxovegyületek kémiai reakciói
Karbonsavak jellemzése és
fizikai sajátságai
Karbonsavak kémiai tulajdonságai
Egyéb fontosabb karbonsavak

Észterek (3 óra)

Észterek keletkezése, csoportjai
Észterek tulajdonságai,
zsírok, olajok
Szappanok, mosószerek
Tartalom:

Témakör:

Téma:

Összefoglalás,
gyakorlás, ellenőrzés (5 óra)

IV. Biogén vegyületek (14 óra)

Szénhidrátok (3 óra)

Szénhidrátok csoportosítása,
fizikai tulajdonságai
Szénhidrátok szerkezete
Szénhidrátok reakciói és
biológiai jelentősége

N-tartalmú
vegyületek (6 óra)

Aminok, amidok
Aminosavak szerkezete és
csoportjai
Aminosavak reakciói
Fehérjék jellemzése,
csoportosítása
Fehérjék szerkezete
Nukleinsavak felépítése

Részösszefoglalás,
gyakorlás, ellenőrzés
(5 óra)

**Év végi ismétlés,
összefoglalás, értékelés (6 óra)**

KÉMIA 11-12. (érettségi előkészítő)

Célok és feladatok:

- A 7-10. évfolyamon tanult elméleti és gyakorlati ismeretek átismétlése, megerősítése.
- A kerettanterv által leginkább csökkentett óraszámú szerves kémia ismeretanyagának áttekintése, bővítése. Ennek kiegészítése az aktuális általános kémiai összefüggésekkel.
- A 12. osztályos anyagban a szerves kémiai ismeretek alapos ismétlése, összefogása.
- Az emelt szintű érettségihez nélkülözhetetlen, kiegészítő információk átadása. (amennyiben ez szükséges)
- A kísérletekhez elengedhetetlen manuális és logikai készségek, valamint a tanulók megfigyelőképességének fejlesztése.
- A megfelelő (közép, illetve emelt, esetlegesen verseny)szintű probléma- és tesztfeladatok, számítási feladatok megoldásának gyakoroltatása.
- A tantárgyi koncentráció erősítése egyéb reál tárgyak (fizika, matematika, biológia, természetföldrajz) tekintetében.
- A diákok előadó- és kifejezőképességének megfelelő szintre történő fejlesztése az érettségi vizsgáig.
- Környezet-és természetvédelmi szemléletmódjuk, felelősségtudatuk fejlesztése.

Fejlesztési követelmények:

Anyanyelvi kompetencia: a diákok legyenek képesek gondolataikat, véleményüket, megfigyeléseik tapasztalatait megfelelő módon írásban rögzíteni (a 12. évfolyamos tananyag végére jussanak el az önálló jegyzetelésig), illetve szóban előadni. Értsék a megfelelő szintű szakszövegeket.

Idegen nyelvi kompetencia: Értsék a kémiai szakszövegek idegen nyelvű kifejezéseit, tudják azokat helyesen leírni, kiejteni és alkalmazni. Tudják az általuk tanult idegen nyelv(ek)en írt egyszerűbb szakszövegeket is megérteni és lefordítani.

Természettudományos kompetencia: értsék meg és tudják alkalmazni az átismételt és újonnan tanult ismeretanyag fogalmait és összefüggéseit. Lássák azok gyakorlati vonatkozásait és egyéb természettudományos tárgyakkal alkotott kapcsolatrendszerét. Sajátítsák el a közép- vagy emelt szintű érettségihez szükséges kísérletek elvégzésének gyakorlati fogásait, legyenek képesek azok tapasztalatainak maradéktalan felsorolására, magyarázatára, a problémák megfelelő szintű továbbgondolására. Nagy biztonsággal használják az SI mértékegységrendszert és a kémia jelrendszerét. Értsék meg a környezet- és természetvédelem fontosságát, annak kapcsolatát a kémiatudományok fejlődésével. Tudatosuljon bennük az, hogy a szintetikus anyagok és csúcstechnológiák alkalmazása mindig felelősséget igényel.

Matematikai kompetencia: legyenek képesek közép- illetve emelt szintű összetett számítási feladatok megoldására. Rutinosan tudjanak akár bonyolultabb kémiai egyenleteket is rendezni, a pH-t és az oxidációs számokat kiszámolni. Végezzék magabiztosan a százalékszámítással, aránypárokkal, logaritmussal kapcsolatos műveleteket. Tudják gyorsan „lefordítani” a kémiai feladatokban megfogalmazott problémákat a matematika jelrendszerére. Legyenek képesek az így felírt egyenletek, egyenletrendszerek gyors és hibátlan megoldására.

Digitális kompetencia: szerezzenek nagy rutint az internetes információkeresésben, illetve prezentációk készítése, digitális adathordozók alkalmazása során, lássák ennek jelentőségét későbbi tanulmányaik során.

Hatékony, önálló tanulás: tudják az órákon újonnan elsajátított, illetve az átismételt ismeretanyagot értelmezni. Ezt alkalmazzák megfelelően a házi feladatok, a tesztlapok, próbaérettségik ismétlő és rendszerező feladatainak megoldása során, a tanórákra, dolgozatokra való felkészülésnél. Próbálkozzanak a szorgalmi feladatokkal, a kreativitást igénylő gondolkodtató kérdések megválaszolásával is, hiszen ez nélkülözhetetlen lesz az írásbeli érettségéhez.

Belépő tevékenységformák:

- a 7-10. osztályokban tanult fogalmak, összefüggések ismétlése, alkalmazása, összekapcsolása az általános, szervetlen és szerves kémia különböző szerves területein
- a periódusos rendszer és a függvénytábla rutinos, több szempontú használata
- grafikonok, diagramok értelmezése, készítése, mérési eredmények rögzítése

- az SI- mértékegységrendszer biztonságos használata
- bonyolultabb molekulamodellek önálló készítése, vizsgálata
- összetettebb közép-, vagy emelt szintű kísérletek elvégzése és értelmezése
- bonyolultabb, összetett közép-, vagy emelt szintű számítási feladatok megoldása
- önálló ismeretszerzés a nyomtatott és elektronikus információhordozók segítségével
- az így szerzett ismeretek feldolgozása és átadása a digitális technika felhasználásával
- jelenségek értelmezése és általánosítása korábbi ismereteik alapján
- véleményalkotás a környezet- és egészségkárosító anyagok, technológiai folyamatok hatásairól, kiküszöbölésük lehetséges módjairól

A továbbhaladás feltételei:

- A diákok értsék a tanult fogalmakat, összefüggéseket, tudják megfelelő szinten alkalmazni és összekapcsolni az órán elsajátított ismereteket a kémia megfelelő területein.
- Ismerjék a tanult kémiai anyagok összeg- illetve szerkezeti képleteit, tudják felírni és felrajzolni azokat. Biztonsággal kössék össze azokat a megfelelő szisztematikus és hétköznapi elnevezésekkel.
- Tudjanak molekulaszerkezeti ismereteik birtokában következtetéseket levonni a molekulák alakjával, polaritásával és az illető anyagok tulajdonságaival kapcsolatosan. Értsék és tudják megkülönböztetni az izoméria különböző típusait a szerves vegyületek esetén, lássák ezek elméleti és gyakorlati jelentőségét is.
- Legyenek tisztában az atomok elektronszerkezetének felírásával és azok következményeivel. (pl. oxidációs szám, vegyérték, reakciókészség, kötéstípus, stb.) Lássák a hasonlóságokat és a különbségeket is ezek vonatkozásában, megfelelően értelmezzék a főcsoportokon és az egyes periódusokon belül megfigyelhető tendenciákat is. (pl. a halmazállapot és a reakciókészség tekintetében.)
- Tudják értelmezni az összefüggéseket az anyagi halmazok szerkezete és tulajdonságai, illetve a különböző halmazállapotok és a halmazokban meglévő kölcsönhatások között.
- Szerezzenek biztos, széles körű anyagismeretet, legyenek tisztában a legfontosabb elemek és vegyületek fizikai és kémiai tulajdonságaival, felhasználásával, biológiai szerepével, esetleges egészségkárosító hatásával és környezetvédelmi vonatkozásaival.

- Legyenek képesek a megfelelő szintű, összetettebb kísérletek elvégzésére. (megadott recept szerint. Tudják tapasztalataikat megfelelő formában rögzíteni és megmagyarázni, esetenként általánosítani, továbbgondolni.
- Rutinosan alkalmazzák a mennyiségi összefüggéseket (adott tömeg és móltömeg, térfogat és moláris térfogat, az Avogadro-féle szám és a részecskeszám, illetve a reakció során mérhető hőváltozás és a reakcióhők, valamint a képződéshők között.) Lássák meg a mólszám, mint a kulcsfontosságú kémiai mennyiség szerepét is ezekben a számításokban, tudják azt gyorsan, megfelelő szinten és formában alkalmazni.
- Tudjanak megoldani bonyolultabb oldatkonzentrációval, oldhatósággal kapcsolatos, illetve sztöchiometriai jellegű számítási feladatokat is. Tudják is összekapcsolni ezek alkalmazását az összetett problémák megoldása során.
- Szerezenek jártasságot az érettségi típusfeladatok (egyszerű választás, négyféle asszociáció, táblázatok kitöltése stb.) során.

Ajánlott tankönyvek, segédanyagok:

Dr. Siposné Dr. Kedves Éva-Horváth Balázs-Péntek Lászlóné: Kémia 9-10 (tankönyvek és munkafüzetek)-Mozaik Kiadó, Szeged, 2005
 Blázsikné Karácsony Lenke-Dr. Kiss Lajosné: 12 próbaérettségi kémiából, középszint (feladatgyűjtemény)-Maxim Kiadó, Szeged, 2007
 Blázsikné Karácsony Lenke-Dr. Kiss Lajosné-Prókai Szilveszter: 12 próbaérettségi kémiából, emelt szint (feladatgyűjtemény)-Maxim Kiadó, Szeged, 2008
 Dr Boksay Zoltán-Dr Csákvári Béla-Dr Kónya Józsefné: Kémia III-NT, Bpest
 Villányi Attila (szerk) Kémia feladatgyűjtemény a kétszintű érettségire- Kemavill Bt. Bpest, 2005, Villányi Attila: Kémiai album-Kemavill Bt., Bpest, 2002

Tananyag 11. osztály (heti 2,5, évi 90 óra)

<u>Témakör:</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>
Bevezetés (2 óra)		
I. A kémiai számítások és kísérletek alapjai (26 óra)	Oldatkonzentráció (5 óra)	Tömegszázalék, molaritás Egyéb kifejezési formák Oldhatóság és t-függése
	Sztöchiometria (6 óra)	Egyenletrendezés Vegyületek összetétele Számolás aránypárokkal

		Moláris mennyiségek
	Termokémia (4 óra)	Reakcióhők, képződéshők Hess-tétel Összetett feladatok
	A kísérletezés alapjai (5 óra)	Laboratóriumi eszközök Balesetvédelem Tömegmérés Térfogatmérés
	Összefoglalás, gyakorlás kísérletezés, ellenőrzés (6 óra)	
II. Nemfémes elemek és vegyületeik I (16 óra)	A hidrogén és a halogénelemek (4 óra)	A hidrogén és tulajdonságai A VII. főcsoport áttekintése A klór tulajdonságai A fluor, a bróm és a jód
	A halogének vegyületei (6 óra)	A hidrogén-klorid Sav-bázis reakciók áttekintése pH-számítási feladatok A halogének oxigéntartalmú vegyületei
	Összefoglalás, gyakorlás kísérletezés, ellenőrzés (6 óra)	
III. Nemfémes elemek és vegyületeik II (18 óra)	Az oxigén és vegyületei (7 óra)	Az VI. főcsoport jellemzése, az oxigén módosulatai A periódusos rendszer áttekintése Oxidok, hidroxidok, peroxidok Az oxidációs szám áttekintése Redoxifolyamatok áttekintése egyenletek rendezése
	<u>Témakör:</u> A kén és vegyületei (5 óra)	<u>Tartalom:</u> A kén tulajdonságai A kén-hidrogén és a szulfidok A kén-dioxid és a kénessav A kénsav és hatásai
	Összefoglalás, gyakorlás ellenőrzés (6 óra)	

IV. Nemfémes elemek és vegyületeik III (20 óra)	A nitrogén és vegyületei (4 óra)	Az V. főcsoport elemei, a nitrogén jellemzése Az ammónia A nitrogén oxidjai A salétromsav
	A foszfor és vegyületei (2 óra)	A foszfor jellemzői A műtrágyák
	A szén-csoport elemei és vegyületeik (8 óra)	A IV. főcsoport jellemzése, a szén módosulatai A rácstípusok áttekintése A szén oxidjai A szénsav Gyenge és erős savak, hidrolízis Pufferek A szilícium és vegyületei, az üvegek
	Összefoglalás, gyakorlás kísérletezés, ellenőrzés (6 óra)	

**Év végi ismételés, gyakorlás,
próbaérettségi, értékelés (8 óra)**

Tananyag 12. osztály (heti 2,5, évi 80 óra)

<u>Témakör:</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>
Bevezetés, tudnivalók az érettségiről (2 óra)		
I. Elektrokémiai ismételés (16 óra)	Fémek jellemzése (2 óra)	Elsődleges kötések, a fémes kötés Fémek szerkezete és fizikai Tulajdonságai, ötvözetek
	Galvánelemek (3 óra)	Galvánelemek felépítése és működése A standardpotenciál A standardpotenciál alkalmazása
	Elektrolízis (3 óra)	Az elektrolízis folyamata Az elektrolízis törvényei és alkalmazásuk
<u>Témakör:</u>	<u>Téma:</u>	<u>Tartalom:</u>

Fémek kémiai tulajdonságai (2 óra) Fémek reakciói
Korrózió, korrózióvédelem

Összefoglalás, gyakorlás,
kísérletezés, ellenőrzés (6 óra)

**II. Fémes elemek és
vegyületeik I**
(13 óra)

Az s-mező fémei
és vegyületeik
(4 óra)

Alkálifémek, alkáliföldfémek
Alkálifémek legfontosabb
vegyületei
Alkáliföldfémek legfontosabb
vegyületei
Vízkeménység, vízlágyítás

A p-mező fémei
és vegyületeik
(3 óra)

Az alumínium és vegyületei
Az alumínium előállítása
Az ón, az ólom és vegyületeik

Összefoglalás, gyakorlás
ellenőrzés (6 óra)

**III. Fémes elemek és
vegyületeik II**
(16 óra)

A d-mező fémeinek
tulajdonságai
(5 óra)

A d-mező elemeinek általános
jellemzése
Az atomok elektronszerkezetének
kiépülése, annak szabályai
A másodlagos kötések áttekintése
Komplexek szerkezete és
tulajdonságai

A d-mező fontosabb
elemei és vegyületeik
(5 óra)

A vascsoport és vegyületeik
Vas- és acélgyártás
A rézcsoport elemei és vegyületei
A cinkcsoport elemei

Összefoglalás, gyakorlás,
ellenőrzés (6 óra)

Témakör:

Téma:

Tartalom:

**IV. Szerves kémiai
ismétlés (26 óra)**

Szénhidrogének
(8 óra)

A szerves kémia sajátosságai
A szerves vegyületek csoportjai
Az izoméria típusai
Alkánok, alkének szerkezete
A szénhidrogének elnevezése
Szénhidrogének reakciói

Oxigéntartalmú szerves Az oxigéntartalmú vegyületek

vegyületek (6 óra)	csoportjai, szerkezete Oxigéntartalmú vegyületek fizikai sajátságai Kémiai tulajdonságaik, reakcióik gyakorlati, biológiai jelentőségük
Biomolekulák (6 óra)	Szénhidrátok Aminosavak, fehérjék Heterociklusos vegyületek és származékaik
Összefoglalás, gyakorlás, kísérletezés, ellenőrzés (6 óra)	

**Év végi ismétlés, értékelés,
próbaérettségi megoldása**
(7 óra)

Vizsgakövetelmények

1. Általános kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
1.1 Atomszerkezet			
Atom	Fogalmi szint	az atom alkotórészei (atommag, elektronfelhő), a legfontosabb elemi részecskék (elektron és nukleonok: proton, neutron) jelölésük, relatív töltésük, relatív tömegük; rendszám, tömegszám.	
Elem	Értse	az atom semlegességét.	
	Tudja alkalmazni	az elemi részecskék száma, a rendszám és a tömegszám közti kapcsolatot.	
	Fogalmi szint	az elem fogalma, jelölése (vegyjel; Berzelius), izotóp fogalma, radioaktív izotópok (Hevesy György, Curie házaspár), alkalmazásuk (pl. a gyógyászatban, a műszaki életben, a kormeghatározásban), relatív atomtömeg.	
Elektronszerkezet	Értse		a tömegszám és a relatív atomtömeg közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint	atompálya, s-, p-, d- és f-atompálya, a Pauli-elv és a Hund-szabály kvalitatív ismerete, maximális elektronszám, alhéj és héj; energiaminimum elve, alapállapotú és gerjesztett atom, párosítatlan (pár nélküli) elektron, elektronpár; telített és telítetlen héj, alhéj; vegyértékelektron fogalma, atomtörzs, nemesgázszerkezet.	alhéj és héj fogalma; spin.
	Értse, értelmezze		az atompályák elektronjainak maximális számát, az alapállapotú atom elektronszerkezetének kiépülését az alhéjak energetikai sorrendje alapján.
	Tudja		felírni az alapállapotú atom teljes elektronszerkezetét az első négy periódus elemeinél,

A periódusos rendszer	Fogalmi szint	az elemek csoportosítása (Mengyelejev), periódus és csoport, főcsoport és mellékcsoport.	megállapítani a telített héjak és alhéjak számát.
	Értse	az egy főcsoportba tartozó elemek hasonlóságának elektronszerkezeti okát.	mezők (s-, p-, d-, f-mező).
	Tudja	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát az s- és p-mezőben, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát a d-mező elemeinél, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.
Az atomok mérete	Fogalmi szint	az atommag és az atom méretviszonyai.	
	Értse	az atomméret változásait a periódusos rendszer <i>főcsoportjaiban</i> .	az atomméret változásait a periódusos rendszer <i>periódusaiban</i> .
	Tudja	a periódusos rendszer <i>azonos főcsoportjában</i> lévő elemek összehasonlítani atomsugarát.	a periódusos rendszer <i>azonos periódusában</i> lévő elemek atomsugarát.
Az ionok	Fogalmi szint	kation fogalma, anion fogalma.	ionsugár, ionizációs energia fogalma, jele, mértékegysége; elektronaaffinitás, jele, mértékegysége.
	Értse, értelmezze	a kationok képződését atomokból, az anionok képződését atomokból, elnevezésüket (-id).	az atomok és a belőlük képződő anionok, illetve kationok mérete közti kapcsolatot; az ionizációs energia változását a periódusos rendszerben.
	Tudja	jelölni az elemek kationjait, és felírni képződési egyenletüket atomjaikból. jelölni az elemek anionjait, és felírni képződési egyenletüket atomjaikból.	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemeket első ionizációs energiájuk szerint. összehasonlítani az adott nemesgáz szerkezetével egyező elektronszerkezetű ionok méretét.
Elektronegativitás (EN)	Fogalmi szint	elektronegativitás fogalma (Pauling).	
	Értse	az EN változását a periódusos rendszerben.	

	Tudja	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemek EN-át, alkalmazni az EN-t a kötéstípusok eldöntésében.
1.2 Kémiai kötések		
Elsőrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	ionkötés, kovalens kötés, fémes kötés.
	Értelmezze	az ion- és a kovalens kötés kialakulását egy általa választott példán bemutatva.
	Értse	mindhárom kötés kialakulásának magyarázatát.
Másodrendű kémiai kötések	Tudja	a tanult ionokból megszerkeszteni ionvegyületek tapasztalati képletét.
	Fogalmi szint	diszperziós kölcsönhatás, dipólus-dipólus kölcsönhatás, hidrogénkötés.
	Értse	a diszperziós kölcsönhatás és a dipólus-dipólus kölcsönhatás kialakulását,
	Értelmezze	a hidrogénkötés kialakulásának feltételeit. a másodrendű kötések erőssége közti különbségeket.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
1.3 Molekulák, összetett ionok			
Molekula	Fogalmi szint	molekula fogalma, jelölése; kötő és nemkötő elektronpár.	
A kovalens kötés	Fogalmi szint	σ - és π -kötés, egyszeres és többszörös kötés, kovalens vegyérték, kötési energia fogalma, mértékegysége, kötéspolaritás fogalma, datív kötés fogalma,	kötéstávolság fogalma.

A molekulák térszerkezete	Értse, értelmezze	delokalizált π -kötés. a σ - és a π -kötés szimmetriáját, az egyszeres és a többszörös kötés jellemzőit, a delokalizált π -kötést a benzol molekulája alapján.	a π -kötés kialakulásának feltételeit, a kötéshossz összefüggéseit.
	Tudja	ábrázolni a kötő és nemkötő elektronpárokat a molekulákban, megállapítani a vegyértéket a molekulákban,	
	Fogalmi szint Értelmezze	megállapítani a kötés polaritást az EN értékek alapján. elektronpár-taszítási elmélet, központi atom, ligandum, kötésszög, a molekula polaritása. egyszerű molekulák téralkatát (pl. H_2O , NH_3 , CO_2 , SO_2 , SO_3 , CH_4 , CCl_4 , CH_2O stb.), a molekula polaritását befolyásoló tényezőket (téralkat és kötés polaritás).	a molekula alakját meghatározó tényezőket: – a ligandumok száma, – a központi atomhoz tartozó nemkötő elektronpárok száma. megállapítani a molekulák téralkatát,
	Tudja	megállapítani a kötésszöget a szabályos molekulákban, megállapítani a molekulák polaritását.	megállapítani <i>adott képletű</i> molekula polaritását.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
Összetett ionok	Fogalmi szint Értse	összetett ion fogalma. összetett ionok képződésének lehetőségeit: a. a NH_4^+ és a H_3O^+ szerkezetét, téralkatát,	komplex ion fogalma. komplex ion képződését a réz(II)ion akva- és ammin-komplexének példáján.

b. az oxosavakból levezethető összetett ionok (karbonát, hidrogén-karbonát, nitrát, foszfát, szulfát) származtatását és összegképletét.

Tudja

megállapítani az összetett ionok szerkezetét (értelmezés delokalizált elektronokkal), téralkatukat,

alkalmazni a komplex ionok, a központi ion és a ligandumok töltése közti összefüggést megadott példák esetében.

1.4 Anyagi halmazok

Anyagi halmaz

Fogalmi szint anyagi halmaz fogalma, elem, vegyület, keverék, komponens, fázis.

Tudja besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a komponensek száma, illetve a komponensek anyagi minősége (elem, vegyület) szerint.

besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a fázisok száma, illetve homogenitás szerint.

Állapotjelzők

Fogalmi szint jelük, SI mértékegységük, standard nyomás és 25 °C („standardállapot”).

standard nyomás és 0 °C.

Halmazállapotok, halmazállapot-változások

Fogalmi szint gázhalmazállapot, Avogadro törvénye, folyadék halmazállapot, szilárd halmazállapot, amorf és kristályos állapot, halmazállapotváltozások.

a folyadékok további általános jellemzői (felületi feszültség, viszkozitás).

Értse, értelmezze a gázhalmazállapot általános jellemzőit ideális gázokra (kölcsonhatás, diffúzió, összenyomhatóság),

az Avogadro-törvényt, a folyadékok általános jellemzőit (kölcsonhatás, diffúzió, alak és összenyomhatatlanság), az amorf és a kristályos állapot jellemzőit, az olvadáspont és a rács típus közti kapcsolatot,

a másodrendű erők és a molekulatömeg szerepét a molekulárcsós anyagok forráspontjának alakításában.

	Tudja	adatok elemzésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.	egyszerű kísérletek értelmezését (a felületi feszültséggel, a viszkozitással és a diffúzióval kapcsolatban);
1.4.1 Egykomponensű anyagi rendszerek			forráspontviszonyok becslésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.
1.4.1.1 Kristályrácsok	Fogalmi szint	rácsenergia.	elemi cella, koordinációs szám.
	Tudja besorolni	az elemeket és vegyületeket a megfelelő rácstípusba.	
– Ionrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	az ionrácsos anyagok fizikai jellemzőit.	
– Atomrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a gyémánt rácsának szerkezetét, az atomrácsos anyagok jellemzőit.	a SiO ₂ rácsának szerkezetét.
– Fémrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a fémrácsos anyagok jellemzőit.	
	Tudja értelmezni		a fémek fizikai tulajdonságait a megadott fizikai adatok alapján.
– Molekularácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a molekularácsos anyagok jellemzőit.	
	Tudja értelmezni		a másodlagos kötőerők típusa, az olvadás- és forráspontok közti kapcsolatot adatok összehasonlítása alapján.
1.4.1.2 Átmenet a kötés- és rácstípusok között	Értelmezze	a grafit szerkezetét és fizikai tulajdonságait.	a kovalens és az ionkötés közti átmenetet megadott példavegyületek tulajdonságai alapján.

1.4.2 Többkomponensű rendszerek

1.4.2.1 Csoportosítás

Fogalmi szint homogén, heterogén és kolloid rendszer.
Értse a többkomponensű rendszerek jellemzőit (a diszpergált részecske mérete).

1.4.2.2 Diszperz rendszerek

Fogalmi szint a diszperz rendszerek fajtái a komponensek halmazállapota szerint (köd, füst, hab, emulzió, szuszpenzió).

Tudjon értelmezni egyszerű kísérleteket.

Tudja besorolni a kísérletek során képződő diszperz rendszereket a megfelelő típusba.

1.4.2.3 Kolloid rendszerek

Fogalmi szint a vizes alapú kolloidok fajtái (asszociációs és makromolekulás kolloid), Zsigmondy Richárd, a vizes alapú kolloidok csoportosítása a részecskék között fellépő kölcsönhatás alapján: szolok és gélek, adszorpció és deszorpció, fajlagos felület.

Értse, értelmezze

a vizes alapú kolloidok szerkezetét a szappanoldat és a fehérjeoldat szerkezete alapján; a szol és a gél állapot jellemzőit.

Tudjon példákat mondani kolloid rendszerekre a hétköznapi életből.

Tudja

értelmezni a szol–gél átalakulást a hétköznapi életből vett példák alapján.

1.4.2.4 Homogén rendszerek

Fogalmi szint elegy, oldat.

Értse

a gázelegyek és a folyadékelegyek tulajdonságai közti eltéréseket (térfogati kontrakció).

– Oldatok

Fogalmi szint oldószer és oldott anyag, oldhatóság fogalma, telített oldat fogalma, az oldhatóság hőmérsékletfüggése, gázok oldhatóságának hőmérsékletfüggése, anyagok

túltelített oldat, oldáshő fogalma.

	Értelmezze	exoterm és endoterm oldódása. az oldhatóság kapcsolatát az anyagi minőséggel, ionkristályok oldódásának mechanizmusát, az exoterm és az endoterm oldódás tapasztalatait.	a molekuláris anyagok oldódását; az oldhatóság hőmérsékletfüggésének felhasználását az anyagok átkristályosítással történő tisztítására; az oldáshő kapcsolatát a rácsenergiával és a hidratációs energiával.
	Tudja	alkalmazni a „hasznló hasonlót old” elvet,	
	Tudjon	jelölni az ionvegyületek oldódását egyenlettel.	oldhatósági grafikonokat készíteni.
	Tudja	elemezni az oldhatósági grafikonokat, használni oldhatósági táblázatokat.	megállapítani az oldáshő exoterm, illetve endoterm jellegét a rácsenergia és a hidratációs energia ismeretében.
Egyéb	Tudja használni	az anyagszerkezetről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
1.5 Kémiai átalakulások			
Kémiai reakció	Fogalmi szint Értse	kémiai reakció fogalma, aktiválási energia. a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit (ütközés, hatásos ütközés).	
	Tudja jelölni	az aktiválási energiát az energiadiagramon.	
Képlet	Fogalmi szint	összegképlet fogalma és fajtái (tapasztalati és molekulaképlet), szerkezeti képlet fogalma és fajtái (elektronképlet, konstitúciós képlet stb.).	
	Tudja megadni	a tanult vegyületek tapasztalati képletét, illetve molekulaképletét.	
Kémiai egyenlet	Fogalmi szint Értse, értelmezze	sztöchiometriai egyenlet, tömegmegmaradás törvénye, ionegyenlet, töltésmegmaradás elve. a kémiai egyenlet minőségi és mennyiségi jelentéseit, az egyszerű sztöchiometriai egyenletek írásának alapelveit, az egyszerű ionegyenletek írásának alapelveit.	

1.5.1 Termokémia	Tudja	az egyszerű sztöchiometriai egyenletek rendezését.	felírni a vizes oldatban lezajló reakciók ionegyenleteit.
1.5.1.1 A folyamatok energiaviszonyai	Fogalmi szint	endoterm és exoterm folyamat, energiadiagram.	
	Értse	a halmazállapot-változást, az oldódást és a kémiai reakciókat kísérő energiaváltozások exoterm vagy endoterm jellegét.	
	Tudja ábrázolni	energiadiagramon a folyamatok energiaviszonyait.	
1.5.1.2 Reakcióhő	Fogalmi szint	reakcióhő fogalma, jelölése ($\Delta_r H$), mértékegysége, előjele; képződéshő fogalma, jelölése, mértékegysége; Hess tétele.	
	Értse	a reakcióhő kiszámításának módját a képződéshő-adatok alapján.	a Hess-tétel érvényességének magyarázatát (energiamegmaradás) és alkalmazásának lehetőségeit.
	Tudja	ábrázolni a reakcióhőt energiadiagramon.	felírni adott képződéshőhöz tartozó reakció egyenletét,
			meghatározni a reakcióhő (képződéshő) értékét energiadiagramon, más energiaértékek alapján.
1.5.2 Reakciókinetika			
1.5.2.1 Reakciósebesség	Fogalmi szint	a reakciók csoportosítása sebességük szerint,	
		a koncentráció változtatásának hatása a reakciósebességre (homogén reakció esetében),	
		a hőmérséklet-változtatás hatása a reakciósebességre.	
	Értelmezze		a reakciósebesség koncentráció-függését megadott sebességi egyenlet alapján,
			a hőmérséklet reakciósebességre gyakorolt hatását.
1.5.2.2 Katalízis	Tudja elemezni	a reakciósebességgel és a katalízissel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	katalizátor fogalma.	
	Értelmezze	a katalizátor hatását.	

	Tudja ábrázolni	a reakció energiaviszonyait katalizátor nélkül és katalizátor alkalmazása esetén.	
1.5.3 Egyensúly			
1.5.3.1 Megfordítható reakciók	Értse	a megfordítható folyamat lényegét.	
1.5.3.2 Egyensúly	Fogalmi szint	dinamikus egyensúly, kiindulási és egyensúlyi koncentráció, a kémiai egyensúly törvénye (a tömeghatás törvénye), az egyensúlyi állandó (K_c), kémiai egyensúlyok, a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier-elv).	
	Értelmezze	a dinamikus egyensúly kialakulását, az egyensúlyi állandó és a sztöchiometriai egyenlet, valamint az egyensúlyi koncentrációk kapcsolatát, az egyensúly megzavarásának lehetőségeit (c , p , T), a legkisebb kényszer elvét a $N_2 + 3 H_2 \rightleftharpoons 2 NH_3$ és a $H_2(g) + I_2(g) \rightleftharpoons 2 HI(g)$ reakción, a katalizátor és az egyensúlyi folyamatok kapcsolatát.	
	Tudja	felírni a tömeghatás törvényét az egyensúlyi folyamatra megadott reakcióegyenlet alapján.	értelmezni a legkisebb kényszer elvét megadott reakciók esetében.
1.5.4 A kémiai reakciók típusai			
1.5.4.1 Sav–bázis reakciók	Fogalmi szint	sav és bázis fogalma Arrhenius szerint, értékűség, Brönsted-sav, Brönsted-bázis, amfotéria, sav- és báziserősség.	savállandó és bázisállandó (K_s , K_b), disszociációfok.
	Értse, értelmezze	a Brönsted-féle sav–bázis párokat, a víz amfotériáját, K_s és K_b kapcsolatát az egyensúlyi koncentrációkkal; kvalitatíve a sav- és báziserősséget.	a sav- és báziserősség, valamint a K_s és K_b kapcsolatát.
	Tudja felismerni	a Brönsted-féle sav–bázis párokat a tanult egyértékű savak, illetve bázisok, valamint az NH_4^+ , a CO_3^{2-} és a víz reakciójában.	a Brönsted-féle sav–bázis párokat többértékű savak és a víz reakciójában,

	Tudja értelmezni	a Brönsted-féle sav–bázis párokat egyéb (pl. $\text{CO}_3^{2-} + \text{H}_3\text{O}^+$) reakciókban, az amfotériát megadott egyensúlyi folyamatok alapján, a nemvizes közegben végbemenő sav–bázis reakciókat megadott példák alapján.
– A vizes oldatok kémhatása	Fogalmi szint	a víz autoprotolízise, a pH definíciója, a vízionszorzat és értéke, savas, lúgos és semleges kémhatás.
	Értelmezze	az autoprotolízis egyenletét, kvalitatíve a savas, lúgos a vízionszorzatot (levezetéssel együtt). és semleges kémhatást, kvalitatíve a pH-t (25 °C-ra vonatkoztatva), a sav- és lúgoldatok kerek egész számú pH-értékének kapcsolatát az oldat oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációjával.
	Tudja	megállapítani adott oldat kémhatását (savasság, lúgosság, annak mértéke), összehasonlítani oldatok kémhatását a pH értékük alapján, megbecsülni a sav- és lúgoldat hígításakor, töményítésekor bekövetkező pH-változás irányát.
– Sav–bázis indikátorok	Fogalmi szint	értelmezni a sav, illetőleg bázis vízbe kerülésekor lejátszódó egyensúlyeltolódást, megbecsülni az erős és gyenge savból, illetve bázisból készült, azonos koncentrációjú oldatok pH-viszonyát. metilnarancs.
	Tudjon értelmezni	univerzál indikátor és pH-papír, fenolftalein, lakmusz. egyszerű kémcsőkísérleteket a kémhatás vizsgálatával kapcsolatban (univerzál indikátor és pH papír használatával).
	Tudja megadni	a tanult indikátorok várható színét a különböző kémhatású oldatokban.
– Közömbösítés	Fogalmi szint	semlegesítés.
	Értse	a közömbösítés lényegét ionegegyenlettel, a fém-oxidok a közömbösítés és a semlegesítés közti kapcsolatot, és savoldatok reakcióit, a nemfém-oxidok és lúgoldatok reakcióit.
	Tudjon jelölni	a sav–bázis titrálás elvi alapjait. lúg- és savoldatok, fém-oxidok és savoldatok,

– Sók hidrolízise	Értelmezze Tudja	nemfém-oxidok és lúgoldatok közötti reakciót <i>szttöchiometria</i> i egyenlettel. a hidrolízist az NH_4Cl és a Na_2CO_3 példáján.	megállapítani a sók hidrolízisét, megadni vizes oldatuk kémhatását; jelölni a folyamatot ione egyenlettel.
1.5.4.2 Elektronátmenettel járó reakciók	Fogalmi szint Értelmezze Értse Tudja	oxidáció és redukció fogalma, oxidáló- és redukálószer fogalma, oxidációs szám fogalma. az oxidációt és a redukciót, valamint az oxidálószer és redukálószer fogalmát konkrét példa alapján. az oxidációs szám kiszámításának szabályait. értelmezni az oxidációt és redukciót, valamint az oxidáló- és redukálószer fogalmát tanult vagy megadott szerves kémiai reakciókban,	az oxidációs szám alapján történő egyenletrendezés elveit. rendezni oxidációs számok alapján a redoxi egyenleteket.
1.5.4.3 Egyéb, vizes oldatban végbemenő kémiai reakciók	Tudjon elemezni Fogalmi szint Értelmezze Tudja felírni	kiszámítani az oxidációs számokat molekulákban, összetett ionokban, megállapítani az oxidáció és redukció folyamatát, valamint az oxidálószer és redukálószer oxidációszám-változás alapján. egyszerű kísérleteket a redoxireakciókkal kapcsolatban. csapadék, gázfejlődés. a csapadékképződési reakciókat és a gázfejlődési reakciókat konkrét példán. a csapadékképződési és a gázfejlődéssel járó reakciók <i>szttöchiometria</i> i egyenleteit.	komplexbépződés. ione egyenlettel a csapadékképződési reakciókat, a komplexbépződési reakciókat konkrét példán, ione egyenlettel a gázfejlődési reakciókat. a csapadékképződési reakciók <i>ione egyenletét</i> a tanult vagy megadott csapadékok esetében, a komplexbépződési reakciók <i>szttöchiometria</i> i és <i>ione egyenletét</i> a tanult, illetve megadott képletű komplexe k esetében,

	Tudjon elemezni	vizes oldatban lezajló különböző kémiai reakciókkal gázfejlődéssel járó reakciók <i>ionegyenletét</i> . kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
1.5.4.4 Egyéb reakciók	Fogalmi szint	egyesülés, bomlás, disszociáció.
	Tudja besorolni	a tanult kémiai reakciókat a megfelelő reakciótípusba.
1.5.5 Elektrokémia		
1.5.5.1 Galvánelem	Fogalmi szint	a galvánelem felépítése, elektród, anód és katód, standardpotenciál fogalma, elektródpotenciál. elektromotoros erő fogalma, jele, mértékegysége, standardpotenciál, jele, mértékegysége, a standard hidrogénelektrod, jelölése, standard fémelektrod, jelölése.
	Jelölje	a Daniell-elemet.
	Értelmezze és jelölje	az anódon és a katódon lejátszódó folyamatokat a Daniell-elemben.
	Értse	a standard hidrogénelektrod felépítését. az elektromotoros erő és a standardpotenciálok kapcsolatát, a standard fémelektrod felépítését, a galvánelemek környezetvédelmi vonatkozásait.
	Tudja jelölni	egyszerű galvánelem felépítését, a pólusok és az elektródfolyamatok kémiai egyenletének, illetve a folyamat bruttó egyenletének felírásával.
	Tudjon értelmetezni	egyszerű kísérleteket a galvánelemekkel kapcsolatban.
	Tudja megbecsülni	a redoxireakciók irányát a standardpotenciálok összehasonlítása alapján.
1.5.5.2 Elektrolízis	Fogalmi szint	elektrolízis fogalma, pólusok az elektrolizáló cellában, olvadákelektrolízis, vizes oldat elektrolízise.

1.5.5.3 Az elektrolízis mennyiségi viszonyai 1.5.5.4 Egyéb	Értse	az elektrolizáló cella felépítését, az anód- és katódfolyamatot az elektrolizáló cellában, az indifferent elektrodok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a sósav, illetve az általa választott vizes oldat elektrolízise esetében.	az indifferent elektrodok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a kénsav-, a NaCl-, a NaOH-, a Na ₂ SO ₄ -, a ZnI ₂ -, és a CuSO ₄ -oldat esetében, valamint az ebből kikövetkeztethető esetekben; a NaCl-oldat Hg-katódos elektrolízisének folyamatait.
	Tudja jelölni	egyenlettel az elektrolízis anód- és katódfolyamatát megadott végtermékek esetében.	
	Tudja megállapítani		az oldatban bekövetkező változásokat (töményedés, hígulás, kémhatásváltozás stb.).
	Fogalmi szint	Faraday I. és II. törvénye.	
	Értelmezze	az elektrolízis mennyiségi törvényeit.	
	Tudja használni	a kémiai reakciókról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

2. Szervetlen kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
2.1 Hidrogén			
Anyagszerkezet	Fogalmi szint	izotópjai: hidrogén (H), deutérium (D), trícium (T).	
	Értse	a hidrogénatom elektronszerkezetét, a hidrogén molekulaserkezetét, polaritását, rácstípusát.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség.	
	Értse	az op. és fp. anyagszerkezeti magyarázatát,	a nagy diffúziósebességét,
		a hidrogéngáz levegőhöz viszonyított a diffúziósebességgel kapcsolatos (mázatlan agyaghengeres) kísérletet.	
	Értse	a reakcióképességének magyarázatát,	a reakcióit fémekkel.

reakcióit nemfémekkel, fém-oxidokkal,

a durranógáz-reakció végrehajtásának módját és annak gyakorlati jelentőségét.

egyszerű kísérleteket a hidrogén sajátságaival kapcsolatban.

laboratóriumi előállítás (cink + sósav)

az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.

a hidrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

Előfordulás, előállítás, felhasználás

Tudjon értelmezni Fogalmi szint

Tudja értelmezni

Egyéb

Tudja használni

2.2 Nemesgázok

Anyagszerkezet

Értse

a nemesgázok vegyérték-elektronszerkezetét.

a nemesgázok rács típusát.

Tulajdonságok

Fogalmi szint

szín, szag, halmazállapot.

Egyéb

Értse

reakciókészségüket.

Tudja értelmezni

az előfordulásukkal, ipari előállításukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.

Tudja használni

a nemesgázokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

2.3 Halogénelemek és vegyületeik

2.3.1 Halogénelemek

– Anyagszerkezet

Értse

a klór vegyértékelektron-szerkezetét, molekulaszerkezetét, polaritását, rács típusát.

a vegyértékhéjuk szerkezetét, molekulaszerkezetüket, polaritásukat, rács típusukat.

– Tulajdonságok

Fogalmi szint

a klór színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága vízben és egyéb oldószerekben. szín, szag, halmazállapot, oldhatóság vízben és egyéb oldószerekben, jódtinktúra, Lugol-oldat (KI-os jóddoldat).

	Értse		az op. és a fp., illetve a szín változásának anyagszerkezeti magyarázatát a csoportban.
	Fogalmi szint	a klór reakciója vízzel (Simmelweis Ignác), oxidáló hatása.	reakciójuk vízzel, lúgoldattal, oxidáló hatásuk.
	Értelmezze	a klór reakcióját fémekkel, hidrogénnel, a halogének reakcióját más halogenidekkel (a standardpotenciálok alapján).	a reakcióikat fémekkel, a reakciójukat hidrogénnel, a reakcióikat más halogenidekkel, a kémiai reakcióikat az oxidációszám-változás alapján.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a leírt tapasztalatok alapján.	
	Tudja megadni		a kísérletek várható tapasztalatait és azok magyarázatát.
– Előállítás	Fogalmi szint	a klór laboratóriumi előállítása sósavból.	ipari: elektrolízissel.
	Értse		a sósav és a kálium-permanganát reakciójának egyenletét.
– Felhasználás, előfordulás	Tudja szemléltetni	a klór sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján	a halogének sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján
	Tudja értelmezni	a klór előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	a halogének előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatás, a klór keletkezésének lehetőségei, veszélyei a háztartásban.	
	Értse		a fertőtlenítő hatás magyarázatát.
Egyéb	Tudja használni	a halogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.3.2 Halogénvegyületek			
– Csoportosítás	Fogalmi szint	kötéstípus szerint (ionos és kovalens).	csoportosítani a tanult halogenideket, felismerni az átmeneti kötéstípusú halogenideket fizikai adataik alapján.
	Tudja	csoportosítani a tanult kloridokat.	
2.3.2.1 Hidrogén-			

halogenidek (HF, HCl, HBr, HI)

– Anyagszerkezet	Értse	a HCl molekulaszerkezetét, polaritását.	molekulaszerkezetüket, polaritásukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse Fogalmi szint	a HCl színe, szaga, standard halmazállapota. sav–bázis jelleg, egyéb reakciók (fémek + sósav). a HCl reakcióját vízzel, a sósav reakcióit.	szín, szag, fp-viszonyok. a forráspontviszonyok anyagszerkezeti magyarázatát.
	Értse		a saverősségük változását a csoportban, a hidrogén-halogenidek reakcióit, a HF hatását az üvegre.
– Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja Tudja értelmezni	értelmezni a hidrogén-kloriddal kapcsolatos egyszerű kémcsökísérleteket. a HCl előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	értelmezni a hidrogén-halogenidekkel kapcsolatos egyszerű kémcsökísérleteket. a hidrogén-halogenidek előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.

2.3.2.2 Kősó (NaCl)

– Halmazszerkezet	Fogalmi szint Értse	a kősó rács típusa.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság. az op. és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.	a kristályszerkezetét.
– Előfordulás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	

2.3.2.3 Ezüst-halogenidek (AgCl, AgBr, AgI)

– Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, vízzoldékonyság, fényérzékenység
– Felhasználás	Tudja értelmezni		a felhasználásukkal kapcsolatos információkat.

2.3.2.4 Hypo (NaOCl-oldat)	Fogalmi szint	kémhatása; oxidáló hatása, a háztartási alkalmazás veszélyei – környezetvédelmi szempontok.	
	Értelmezze		a folyamatokat reakcióegyenlettel is.
2.3.2.5 Egyéb	Tudja használni	a halogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4 Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik			
Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te)	Fogalmi szint Értse	Müller Ferenc (tellur). az oxigén és a kén elektronszerkezetét, a molekula-, illetve a halmazszerkezetüket.	
2.4.1 Oxigén			
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint Értse	allotrópia. az O ₂ szerkezetét.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság, oxidáló hatás, égés.	
	Tudja értelmezni	az oxigén reakcióit a tanult fémekkel, nemfémekkel, szerves vegyületekkel; az oxigén reakcióival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
– Előfordulás	Fogalmi szint	elemi állapotban (O ₂ , O ₃), vegyületekben.	
– Élettani szerep	Értse	az O ₂ jelentőségét (biológiai oxidáció), az ózon keletkezését és hatását a felső, illetve az alsó légrétegekben.	
– Előállítás, keletkezés (O ₂)	Fogalmi szint	ipari és laboratóriumi (termikus bontás, fotoszintézis során, levegőből).	
– Felhasználás, előállítás	Tudja értelmezni	az előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
– Egyéb	Tudja használni	a oxigénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.2 Oxigénvegyületek			
– Csoportosítás	Fogalmi szint	oxidok, hidroxidok, oxosavak és sóik.	peroxidok.

2.4.2.1 Dihidrogén-peroxid (H_2O_2)

– Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság, redoxi sajátságok, fertőtlenítő szer (hajszőkítés)
	Értse	a vízdékonyság anyagszerkezeti okait, bomlását, redoxi sajátságait.
	Tudja értelmezni	a felhasználásával, tulajdonságaival kapcsolatos információkat.

2.4.2.2 Oxidok

– Csoportosításuk	Tudja	csoportosítani rácstípus szerinti a tanult oxidokat.

Víz (H_2O)

– Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, alakját, polaritását.
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sűrűség és annak függése a hőmérséklettől.
	Értse	az olvadás- és forráspont anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	amfotéria.
	Értelmezze	autoprotolízisét.
	Tudja	a reakcióit savakkal, bázisokkal.
– Természetes vizek	Fogalmi szint	édes- és tengervíz, csapadékok (hó, esővíz).
	Értse	a természetes vizek tisztaságát – a környezetvédelmi szempontokat (mérgek, eutrofizáció), a karsztjelenségeket, a savas esők kialakulását.
– Vízkeménység	Fogalmi szint	állandó és változó keménység.
	Értse	a vízkeménység okát, a vízlágyítási eljárásokat a vízlágyítási eljárásokat leíró reakcióegyenleteket.
– Élettani szerep	Fogalmi szint	oldószer, reakcióközeg, reakciópartner, szerepe a hőháztartásban.
Fontosabb fém-oxidok	Fogalmi szint	a kalcium-oxid (égetett mész), a magnézium- az alumínium-oxid, réz(I)-oxid, a réz(II)-oxid és a

2.4.2.3 Hidroxidok	Tudja	oxid színe, halmazállapota, rács típusa, vízdékonysága, reakció vízzel, fontosabb felhasználása. felírni reakciójukat savakkal.	vas(III)-oxid halmazállapota, vízdékonysága, fontosabb felhasználása. felírni reakciójukat savakkal.
	Fontosabb fém-hidroxidok Fogalmi szint	a nátrium-hidroxid (lúgkő, marónátron), a kalcium-hidroxid (oltott mész) színe, halmazállapota, rács típusa, előállítása, fontosabb felhasználása, maró hatása.	az alumínium-hidroxid színe, halmazállapota, fontosabb felhasználása.
	Értse	a kölcsönhatásukat vízzel, a folyamatok energiaviszonyait.	
	Tudja Fogalmi szint	felírni a reakciójukat savakkal.	felírni a reakcióját savakkal és lúgosoldatokal. a kálium-hidroxid, a réz(II)-hidroxid, a vas(II)-hidroxid, a vas(III)-hidroxid színe, halmazállapota, vízdékonysága.
Egyéb	Tudja használni	az oxigénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.3 Kén			
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a kén molekulás szerkezete.	
	Értse	a kénatom elektronszerkezetét, a kénnél előforduló allotrópiát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse		a kén melegítése közben bekövetkező szerkezeti változásokat (az olvadási viszkozitása, amorf kén).
	Értse Tudja értelmezni	a reakcióját oxigénnel, fémekkel.	
– Egyéb	Tudja értelmezni	a kénnel kapcsolatos egyszerű kísérleteket. az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a kénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.4 A kén vegyületei			

2.4.4.1 Dihidrogén-szulfid, kén-hidrogén (H₂S)

– Anyagszerkezet	Értse
– Tulajdonságok	Fogalmi szint
	Értse
	Tudja értelmezni
– Élettani hatása	Fogalmi szint
– Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni

– Sói Fogalmi szint

2.4.4.2 Kén-dioxid (SO₂)

– Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	
	Fogalmi szint	
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, a további oxidációját, a környezetszennyező hatását.
– Előállítás	Fogalmi szint	kénből.
	Tudja	az előállítás reakcióegyenletét.
– Felhasználás	Fogalmi szint	kénsavgyártás, konzerválás.
– Környezetszennyező hatás	Értse	a savas esők kialakulását és hatását.

2.4.4.3 Kén-trioxid (SO₃)

Értse

2.4.4.4 Kénessav (H₂SO₃) és sói

molekulaszerkezetét, polaritását.
szín, szag, halmazállapot, vízzeloldhatóság.
a reakcióját vízzel, a tökéletes és nem tökéletes égését, a reakcióját kén-dioxiddal, Fe²⁺ -, Pb²⁺ - és Ag⁺ -ionnal.
a kén-hidrogénnel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
mérgező hatása.
az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
szulfidok.

a forráspont és az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
redukáló és oxidáló hatása.
a további oxidációja során kialakuló egyensúlyt.
piritből, szulfitokból.
az előállítás reakcióegyenleteit.

– Tulajdonságok	Fogalmi szint		sav–bázis jelleg, redukáló hatás, szulfidok
	Tudja értelmezni		a vizes oldatban lejátszódó folyamatokat.
2.4.4.5 Kénsav (H_2SO_4)			
– Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszervezetét, polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, sűrűség, higroszkóposság, elegyedés vízzel, az elegyítés szabályai.	
	Értse		a fp. anyagszerkezeti
	Értelmezze		magyarázatát, az elegyítés közben
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátosság, roncsoló hatás, vízelvonó hatás.	bekövetkező változásokat.
	Értse	a reakcióját vízzel, híg oldatának reakcióját fémekkel, bázisokkal, tömény oldatának reakcióját fémekkel, ill. a fémekre gyakorolt passzíváló hatását, a szerves vegyületekre gyakorolt elszenesítő hatását	
	Tudja értelmezni	a különböző típusú reakciókkal kapcsolatos kísérleteket.	
– Ipari előállítás	Értse	a kénsavgyártás lépéseit.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	akkumulátor, vízelvonószer, roncsolószer, oxidálószer, ipari alapanyag, gyógyszer- és mosószergyártás.	
	Tudja szemléltetni		a kénsav sokoldalú felhasználását a tanult példák alapján.
– Egyéb	Értse	a kénsav kezelésével kapcsolatos balesetvédelmi előírásokat.	
– Sói	Fogalmi szint	szulfátok.	hidrogén-szulfátok.
– Fontosabb szulfátok	Fogalmi szint	a gipsz a rézgálic és a keserűsó képlete, színe, halmazállapota, vízdoldhatósága, főbb felhasználása.	
2.4.4.6 Nátrium-tioszulfát (fixírsó, $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$)	Fogalmi szint		felhasználása a fényképezésben, a komplexképző sajátossága.

2.4.4.7 Egyéb	Tudja használni	az kénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5 A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik			
2.5.1 Nitrogén			
– Anyagszerkezet	Értse	a nitrogénatom elektronszerkezetét, a nitrogén molekulaserkezetét, polaritását, rács típusát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság.	
	Fogalmi szint	reakciókészség.	
	Értse	a reakciókészség molekulaserkezeti okát, reakcióját hidrogénnel és oxigénnel.	
– Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
– Egyéb	Tudja használni	a nitrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5.2 Nitrogénvegyületek			
2.5.2.1 Ammónia (NH ₃)			
– Anyagszerkezet	Értse	a molekula szerkezetét, polaritását, az ammónia rács típusát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, cseppfolyósíthatóság, oldhatóság.	
	Értelmezze	az op. és a fp., valamint a cseppfolyósíthatóság anyagszerkezeti magyarázatát, a szökőkút-kísérletet.	
	Tudja értelmezni	az ammónia fizikai sajátságaival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátsága.	komplexbéplő sajátsága.
	Értelmezze	reakcióját vízzel, savakkal.	a komplexképlő sajátságát.
– Előfordulás	Fogalmi szint	szerves anyagok bomlásterméke.	
– Előállítás	Fogalmi szint	ipari előállítása.	

	Értse	az ipari ammóniaszintézis optimális körülményeit.	a laboratóriumi előállítását ammóniumsókból.
– Felhasználás	Fogalmi szint	hűtés, műtrágya, salétromsavgyártás.	
– Sói	Fogalmi szint	ammóniumsók, halmazállapot, vízdékonyság, műtrágya, sütőpor (szalalkáli).	
	Értse	az ammóniumion szerkezetét, a sók rács típusát.	
2.5.2.2 Nitrogén-oxidok			
Nitrogén-monoxid (NO)			
– Tulajdonságok, előállítása, élettani hatás,	Fogalmi szint		szín, halmazállapot, vízdékonyság, környezetszennyező hatás
	Értse		a reakcióját oxigénnel, a laboratóriumi előállítását salétromsavból.
Nitrogén-dioxid (NO ₂)			
– Tulajdonságok, élettani hatás	Fogalmi szint	szín, szag, sűrűség, halmazállapot, oldékonyság, mérgező, környezetszennyező hatás	
	Értse		reakcióját vízzel.
– Előállítás	Fogalmi szint	laboratóriumi előállítás.	
	Értelmezze		a laboratóriumi előállítás kísérletét.
2.5.2.3 Salétromossav (HNO ₂)			
– Sói	Fogalmi szint		nitritek, a nitritek élettani hatása.
2.5.2.4 Salétromsav (HNO ₃)			
– Anyagszerkezet	Értse		a molekula szerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.	
	Értelmezze		a vízdíhatóság anyagszerkezeti okát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátság, bomlékonyság (fényérzékenység).	
	Értse	a reakcióját vízzel, bázisokkal,	az oxidáló hatásának változását a töménységgel (reakcióegyenlettel)

			is).
		a reakcióját fémekkel, ill. egyes fémekre gyakorolt passzíváló hatását.	
– Előállítás	Tudjon értelmezni Fogalmi szint Értse	egyszerű kémcsőkísérleteket a sav-bázis- és a redoxi sajátságával kapcsolatban.	ipari előállítás nitrogénből.
– Felhasználás	Fogalmi szint Értse	választóvíz, a királyvíz alkotórésze, nitráló elegy, műtrágyagyártás, festékipar, robbanószeripar.	az ipari előállítás lépéseit.
– Sói	Fogalmi szint Értse	nitrátok.	
– Fontosabb nitrátok	Fogalmi szint	az ammónium-nitrát színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.	a nitrátion szerkezetét. a nátrium-nitrát (chilei salétrom), a kálium-nitrát, és az ezüst-nitrát (lápisz, pokolkő) színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.
2.5.2.5. Egyéb	Értelmezze Tudja használni	a pétisó összetételét. az nitrogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	a lápisz gyógyászati felhasználását.
2.5.3 Foszfor			
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint Értse	allotropia.	az allotróp módosulatok közti különbség anyagszerkezeti magyarázatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse Tudjon értelmezni	a módosulatok színe, halmazállapota, oldhatósága. egyszerű kísérleteket.	a halmazállapot és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.

	Fogalmi szint	gyúlékonyság.	
– Élettani hatás	Értelmezze Fogalmi szint	reakcióját oxigénnel. a módosulatok eltérő élettani hatása.	a módosulatok gyúlékonyságbeli eltéréseit.
– Felhasználás, előfordulás, előállítás	Értse Fogalmi szint	gyufa (Irinnyi János).	az eltérő élettani hatás anyagszerkezeti magyarázatát.
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, előfordulásával, előállításával kapcsolatos információkat.
2.5.4 Foszforvegyületek			
2.5.4.1 Difoszfor-pentaoxid (P ₂ O ₅)			
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, halmazállapot, higroszkóposság.
	Értse		a reakcióját vízzel, a vízelvonó hatását.
2.5.4.2 Foszforsav (ortofoszforsav, H ₃ PO ₄)			
– Anyagszerkezet	Értse		a molekulaserkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.	
	Értse		az op. és a vízoldékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképzés.	
	Értse	a reakcióját vízzel.	disszociációját három lépésben, reakcióját NaOH-dal, különböző anyagmennyiség-arányban.
– Élettani hatás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, biológiai jelentőségével, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
– Sói	Fogalmi	foszfátok.	hidrogén- és dihidrogén-foszfátok.

– Anyagszerkezet	szint		
2.5.4.3. A foszforsav fontosabb sói	Értse		a foszfátion szerkezetét.
– Szabályos sók	Fogalmi szint	a trinátrium-foszfát (trisó), a kalcium-foszfát (foszforit) színe, halmazállapota, vízdékonysága, főbb felhasználása (vízlágyítás, műtrágyák, mosószerek),	
		környezeti hatásuk (eutrofizáció).	
– Savanyú sók	Fogalmi szint		a nátriummal és kalciummal alkotott savanyú sói, színük, halmazállapotuk, vízdékonyságuk, főbb felhasználásuk, környezeti hatásuk.
2.5.4.4. Egyéb	Tudja használni	a foszforról és a foszfor vegyületeiről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6 A szénsoport elemei és vegyületeik			
2.6.1 Szén			
– Előfordulás	Fogalmi szint	gyakoriság, allotrópia (grafit, gyémánt, fullerének),	
		természetes (ásványi) és mesterséges szenek.	
– Tulajdonságok	Értse	a módosulatok halmazszerkezetét.	
	Fogalmi szint	a grafit és a gyémánt színe, halmazállapota, keménysége, oldhatósága, elektromos vezetése.	
	Értelmezze	anyagszerkezeti alapon a grafit és a gyémánt tulajdonságait.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátosság.	
	Értse	a szén reakcióját szén-dioxiddal, vízgőzzel, oxigénnel.	

– Felhasználás	Tudja felírni	a reakció egyenletét különböző fém-oxidokkal.	
	Fogalmi szint	redukáló, ötvözőanyag, tüzelőanyag, írószer, vágó- és csiszolóanyag, elektród, szénkefe, ékszer.	
– Egyéb	Tudja használni	a szénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.2 A szén vegyületei			
2.6.2.1 Szén-monoxid (CO)			
– Anyagszerkezet	Értse	a molekulaserkezetét.	a polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság, redoxi sajátság.	komplexbépző sajátság.
	Értse	égését.	a vízdékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Tudja felírni	szerepét a vasgyártásban.	reakcióját különböző fém-oxidokkal,
– Előfordulás	Fogalmi szint	képződés nem tökéletes égéskor.	
– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatás, teendők szén-monoxid-mérgezés esetén.	
	Értelmezze		a mérgező hatást.
– Előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a laboratóriumi előállítást (hangyasavból).
2.6.2.2 Szén-dioxid (CO ₂)			
– Anyagszerkezet	Értse	a molekulaserkezetét, polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sűrűség, vízdékonyság, kondenzálhatóság (szárazjég).	
	Értse	levegőhöz viszonyított sűrűségét.	a forráspont és a kondenzálhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.

	Fogalmi szint	éghetőség (nem éghető).
	Értse	a reakcióját vízzel (a vízoldékonyság magyarázatát),
		a reakcióját lúgoldatokkal, kimutatását meszes vízzel.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.
– Előfordulás, keletkezés	Fogalmi szint	léggör, biológiai és ipari folyamatok terméke.
– Élettani és ökológiai hatás	Fogalmi szint	a különböző koncentrációjú CO ₂ hatása az élő szervezetekre.
	Értse	az üvegházhatást.
– Laboratóriumi előállítás	Fogalmi szint	mész-kőből sósavval.
	Értse	a laboratóriumi előállítás egyenleteit.
– Felhasználása	Fogalmi szint	hűtés, üdítőitalok, tűzoltás.
2.6.2.3 Szénsav (H ₂ CO ₃)		
– Anyagszerkezet	Értse	a molekul szerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg.
	Értse	bomlékonyságát, reakcióját vízzel.
		a kétlépéses disszociációját.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a szénsavval és sóival kapcsolatban.
– Sói	Fogalmi szint	karbonátok, hidrogén-karbonátok.
– Fontosabb karbonátok	Fogalmi szint	a nátrium-karbonát (szóda, sziksó), a kalcium-karbonát (mész-kő, márvány), a magnézium-karbonát, a dolomit, színe,

		halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása.	
	Értse	a szóda reakcióit savakkal, a mészégetést, az termikus bomlásukat. égetett mész építőipari felhasználását.	
– Fontosabb hidrogén-karbonátok	Fogalmi szint	a szódabikarbóna, a kalcium- és magnézium-hidrogén-karbonát színe, halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása, jelentősége.	
	Értse	a cseppkő és a vízkő képződését.	a szódabikarbóna lúgos hidrolízisét, termikus bomlását.
	Tudja értelmezni	a szénsav sóinak felhasználásával kapcsolatos információkat.	
2.6.2.4. Egyéb	Tudja használni	a szénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.3 Szilícium			
– Anyagszerkezet	Értse	rácstípusát.	
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	félvezető sajátsága.	
	Értse		a reakciókészségét, a reakcióját NaOH-dal.
– Előfordulás	Fogalmi szint	gyakorisága, agyagásványok.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	elektronika, ötvöző elem.	
– Egyéb	Tudja használni	a szilíciumról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.4 Szilícium-vegyületek			
2.6.4.1 Szilícium-dioxid (SiO ₂)			
– Halmazszerkezet	Fogalmi szint	a kvarc rácstípusa.	
	Értse		a rácsszerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi	a kvarc sajátságai: UV-áteresztőképesség,	

	szint Értse	hőtágulás.	az ömlesztést szódával (vízüveg-képződést), a reakcióját HF-dal.
– Előfordulás	Fogalmi szint	drágakövek, homok.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	üveggyártás, ékszerek, kvarcüveg, óragyártás.	
– Az üveg	Fogalmi szint Értse	összetétele, felhasználása.	
2.6.4.2 Szilikonok			a halmazszerkezetével összefüggő sajátságait (olvadás).
– Szerkezet	Fogalmi szint Értse		elemi összetétel.
– Gyakorlati jelentőség	Fogalmi szint Értse		a sziloxánkötést és kialakulását. szilikonolaj, -zsír, -gumi.
2.6.4.3. Egyéb	Tudja használni	a szilíciumvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	a tulajdonságaik anyagszerkezeti magyarázatát.
2.7 Fémek			
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értelmezze	szín, hő- és elektromos vezetés, sűrűség (könnyű- és nehézfémek).	a szín anyagszerkezeti okát.
– Ötvözetek	Fogalmi szint Tudja értelmezni	ötvözet fogalma	az ötvözetek típusai, szerkezete és tulajdonságai közti összefüggéseket megadott információk alapján.
– Előállítás	Fogalmi szint Értse	elektrokémiai redukcióval, kémiai redukcióval (termit, szenes). az alkalmazott előállítási mód, az anyagi	hidrogénes redukcióval, termikus bontással.

minőség, a tisztaság és a gazdaságosság közti kapcsolatot.

– Korrózió	Fogalmi szint	a korrózió fogalma, a korrózióvédelem fajtái (bevonatok, eloxálás, katódos fémvédelem).	
	Értelmezze	a rozsdaképződés folyamatát.	a helyi elem képződését, az aktív és a passzív védelmet (horganyzott és fehér bádog).
	Tudjon elemezni	egyszerű kísérleteket a fémek korróziójával, illetve a korrózióvédelemmel kapcsolatban.	

2.7.1 Az s-mező fémei

– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	alkáli- és alkáliföldfémek, lángfestés.	
	Értelmezze	a vegyértékelektron-szerkezetüket.	a lángfestés anyagszerkezeti magyarázatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	sűrűség, halmazállapot, op., megmunkálhatóság.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál).	
	Értse	a viselkedésüket levegőn (a tárolási körülményeket),	peroxid képződését,
			reakcióikat lúgoldatokkal.
		reakcióikat a tanult nemfémekkel, oxigénnel, vízzel, a reakciók körülményeiben megmutatkozó különbségek okát.	
	Tudja értelmezni	a lángfestéssel, a fizikai és kémiai sajátságaikkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
– Előfordulás	Fogalmi szint	vegyületekben (példákkal).	
– Előállítás	Fogalmi szint		olvadékelektrolízissel.
– Ionjaik	Fogalmi szint	ionjaik töltése, színe.	

– Élettani hatás	Értse Fogalmi szint	K^+ , Na^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} biológiai szerepe.	a szín és az elektronszerkezet kapcsolatát. Ba^{2+} és Sr^{2+} mérgező hatása.
2.7.2 A p-mező fémek			
2.7.2.1 Alumínium			
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értelmezze	szín, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos és hővezetés.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátosságai (EN, standardpotenciál), reakció savoldattal, passzíválódás.	a sűrűség és a megmunkálhatóság halmazszerkezeti okait. amfotéria (reakció savval és lúgoldattal), akva- és hidroxokomplex
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióit nemfémekkel, vízzel (körülményeit) és savoldatokkal.	a reakcióját fém-oxidokkal (termit), lúgoldatokkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket az alumínium tulajdonságaival kapcsolatban.	
– Előfordulás	Fogalmi szint	bauxit, kriolit, agyagásványok.	
– Előállítás	Fogalmi szint	bauxit, timföld.	
	Értse	az alumíniumgyártás főbb lépéseinek kémiai folyamatait.	az alumíniumgyártás lépéseinek reakcióegyenleteit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	főbb területei (pl. gépek, eszközök, kábel, szerkezeti elemek).	
– Ionja	Fogalmi szint	színe, élettani hatása (Alzheimer-kór).	
2.7.2.2 Ón és ólom			
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság.	oxidációs számaik.
	Értse	a viselkedésüket szabad levegőn.	az ólom reakcióit oxidáló és nem oxidáló savakkal.
– Egyéb	Fogalmi szint	savas ólomakkumulátor, ötvözőanyag, mérgező hatás.	
2.7.3 A d-mező fémek			

– Főbb jellemzőik	Fogalmi szint Értse		sűrűség, EN, standardpotenciál. többféle oxidációs állapotukat, az ionok színe és elektronszerkezete közti kapcsolatot, a kationok erős polarizáló hatásának következményeit (rosszul oldódó, színes vegyületek, komplexképzési hajlam).
2.7.3.1 Vascsoport (Fe, Co, Ni)			
– Anyagszerkezet	Értse	a vas vegyértékelektron-szerkezetét.	vegyértékelektron-szerkezetüket.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse	a vas mechanikai tulajdonságai.	ferromágnesség. a vas megmunkálhatósága és a rács típus közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint Értse	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál), passzíválódás. a viselkedésüket levegőn, a vas reakcióit nemfémekkel, savakkal.	a nikkel és a kobalt reakcióit nemfémekkel, savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
– Az ionok	Fogalmi szint	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Fe^{2+} , Fe^{3+})	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Ni^{2+} , Co^{2+} , vízmentes Co^{2+}).
		a vasionok élettani szerepe (hem, citokrómok).	
– Előfordulás	Fogalmi szint	vasérc.	
– Előállítás	Értelmezze	az ipari vas- és acélgyártás legfontosabb lépéseit, ismerje a szükséges anyagokat és a termékeket.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	öntöttvas és acél, szerkezeti anyag (Fe).	ötvözőanyag (Co, Ni).
2.7.3.2 Rézcsoport (Cu, Ag, Au)			

– Anyagszerkezet	Értse		a vegyértékelektron-szerkezetüket.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos és hővezetés.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátságok (EN, standardpotenciál), viselkedés levegőn.	
	Értse	a reakciójukat oxigénnel, a reakcióképességüket oxidáló és nem oxidáló savakkal.	az oxidáló és nem oxidáló savakkal végbemenő reakciók egyenleteit.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
– Előfordulás	Fogalmi szint		elemi állapotban, illetve vegyületekben (szulfidos ércek).
– Ionjaik	Fogalmi szint	oxidációs számok (Cu^{2+} , Ag^{+}), az ionok színe (Ag^{+} , hidratált és vízmentes Cu^{2+}).	oxidációs számok (Cu^{+}).
	Értse		a réz(II)- és az ezüstionok reakcióját NaOH-, illetve ammóniaoldattal.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	biológiai jelentőségük, illetve mérgező hatásuk.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	elemi állapotban: ékszerek, elektrotechnika, képzőművészet, ötvözetek (sárgaréz, bronz); vegyületeik: permetezés (rézgálic).	fényképészet (ezüst), analitikai kémia .
2.7.3.3 Cink			
– Anyagszerkezet	Értse	vegyértékelektron-szerkezetét, oxidációs számát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	nehézfém, redoxi sajátságok (EN, standardpotenciál).	amfotéria.
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióját nemfémekkel, savakkal.	a reakcióját tömény, oxidáló savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
– Egyéb	Tudja	az előfordulásával, előállításával,	

	értelmezni	felhasználásával, élettani hatásával kapcsolatos információkat.	
2.7.3.4 Higany			
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint		oxidációs száma
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse		halmazállapot, sűrűség, standardpotenciál, redoxi sajátság, oxidjának bomlékonysága. a viselkedését levegőn, a reakcióját kénnel, oxidjának termikus bontását (egyenlettel), a reakcióját oxidáló és nem oxidáló hatású savakkal (reakcióegyenletekkel). mérgező hatása elemi állapotban, illetve vegyületeiben.
– Élettani hatás	Fogalmi szint		
– Felhasználás	Fogalmi szint		elektrotechnika, hőmérők, katalizátor, amalgámok.
2.7.3.5 Egyéb	Tudja használni	a fémekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7.3.6 Egyéb			
átmenetifém-vegyületek Kálium-permanganát (hipermangán, KMnO_4)			
– Tulajdonságai	Fogalmi szint		színe, halmazállapota, vízzoldhatósága, redoxi sajátsága, termikus bontása. fertőtlenítés, oxidálószer.
– Felhasználás	Fogalmi szint		
– Egyéb	Tudja használni		a kálium-permanganátról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

3. Szerves kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
3.1 A szerves vegyületek általános jellemzői			
Szerves anyag	Fogalmi szint	a szerves vegyületek külön tárgyalásának oka (vis vitalis elmélet, Wöhler), organogén elemek.	
	Értse	a szénatom molekulaképző sajátosságait.	
A szerves molekulák szerkezete	Fogalmi szint	konstitúció, konfiguráció, konformáció.	konformerek.
	Értse		az etán és a ciklohexán konformációit, az ekvatoriális és az axiális ligandumokat.
Izoméria	Tudja	megszerkeszteni molekulák konstitúciós képletét.	
	Fogalmi szint	az izoméria fogalma, konstitúciós izoméria, térizoméria (sztereoizoméria), geometriai (cisz-transz) izomerek.	optikai izoméria, kiralitás fogalma, enantiomerpár,
– Az izoméria típusai			diasztereomer-pár.
	Értse	a cisz-transz izomériát a but-2-én példáján.	a geometriai izoméria kialakulásának feltételét,
			a kiralitáscentrum, illetve a kiralitás feltételét,
			egy konkrét példán az enantiomerpár, illetve a diasztereomer-pár fogalmát.
			felismerni a geometriai izomereket, felismerni a kiralitáscentrumot a molekulában.
Homológ sor	Tudja	felírni adott molekulaképletű vegyületek konstitúciós izomerjeit.	
	Fogalmi szint	homológ sor fogalma.	
	Tudja meghatározni		az adott homológ sor összegképletét.
Funkciós csoport	Fogalmi szint	funkciós csoport fogalma, nevük, képletük.	
	Tudja felismerni	a tanult funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
A szerves vegyületek csoportosítása	Fogalmi szint	csoportosítás funkciós csoport szerint, csoportosítás szénlánc szerint.	
Tulajdonságok	Értse	az op.-ot, a fp.-ot és az oldhatóságot befolyásoló	

– Reakciótípusok	Fogalmi szint	tényezőket. a π -kötés szerepe, a funkciós csoportok szerepe,	
	Tudja felismerni	szubsztitúció, addíció, polimerizáció, polikondenzáció, elimináció. az egyenlet alapján, hogy a reakció melyik reakciótípusba tartozik.	
3.2 Szénhidrogének			
3.2.1 Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok, cikloparaffinok)			
Alkán, cikloalkán	Fogalmi szint	Alkán és cikloalkán fogalma, általános összegképlet.	
(paraffin, cikloparaffin) – Nevezéktan	Fogalmi szint	az első <i>tíz</i> normális láncú alkán neve, az első négy cikloalkán neve, alkilcsoportok (normális láncú, izo-propil) nevei, a szénatom rendűsége.	az első <i>húsz</i> normális láncú alkán neve, az alkilcsoportok rendűsége.
	Értse	az elágazó alkánok (cikloalkánok) elnevezésének elemi szabályait (leghosszabb szénlánc, sorszámozás).	
	Tudja elnevezni	az egyszerűbb elágazó láncú alkánokat.	az egyszerűbb gyűrűs, oldalláncot tartalmazó alkánokat.
– Izoméria	Értse	a konstitúciós izoméria lehetőségeit.	
– Anyagszerkezet	Értse	a tetraéderez szerkezetet a szénatom körül,	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a polaritásukat, rácstípusukat.	
	Értelmezze	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság. az olvadás- és forráspont változását a homológ sorban.	az op. és fp. kapcsolatát a molekula térszerkezetével.
	Tudja összehasonlítani	bármely két, normális láncú alkán fp.-ját.	az azonos szénatomszámú alkánizomerek olvadás- és forráspontját; az alkán és cikloalkán fp., op.-ját.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	éghetőség, robbanékonyság, szubsztitúció halogénekkal, krakkolás.	

		hőbontás.	
	Hasonlítsa össze	reakciókészségüket a telítetlen vegyületekkel.	
	Értelmezze	a reakciókészségüket, a metán klórozását, az etin és a nagyobb szénatomszámú szénhidrogének korom előállítását metánból.	krakkolását, a folyamat termékeit.
	Tudja	kísérlettel igazolni a reakciókészségüket,	felírni tökéletes égésük egyenletét általános képlettel is.
		felírni tökéletes égésük egyenletét,	
– Előfordulás	Fogalmi szint	felírni egyenlettel az egyszerűbb alkánok klórozását. földgáz, kőolaj, a kőolajfeldolgozás fontosabb frakciói, ólommentes benzin, környezetvédelmi vonatkozások.	benzinreformálás.
	Értelmezze	a kőolaj-feldolgozásának elvi alapjait, a frakciók összetételét, az oktánszámot.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	energiahordozók, oldószerek, szerves vegyületek (szintézisgáz, acetilén, korom, halogénezett és oxigéntartalmú szerves vegyületek) előállítása.	
	Értse	a szintézisgáz előállítását.	
3.2.2 Alkének (olefinek)			
Alkén (olefin)	Fogalmi szint	alkén, olefin fogalma, általános összegképlet.	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	a kettős kötés helye, mint új szabály az elnevezésnél,	
		vinilcsoport.	
	Tudja megadni	az egyszerűbb alkének szabályos nevét.	
– Izoméria	Fogalmi szint	konstitúciós izoméria, geometriai izoméria.	
	Értse	az izomériát a butén példáján.	
	Tudja felismerni		a geometriai izomereket más olefinek esetében.
– Molekulaszerkezet	Értelmezze	a térbeli alkatot az etén példáján,	
		az olefinek polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	az op. és fp. változását a homológ sorban.	az op. és fp. kapcsolatát a molekula

	Fogalmi szint	kormozó égés levegőn, addíció (halogén-, hidrogén-halogenid, vízaddíció, telítés), polimerizáció, monomer és polimer, a termék elnevezése.	térszerkezetével. Markovnyikov-szabály.
	Értelmezze	a reakciókészségüket, az etén példáján a brómos víz elszíntelenítését (reakcióegyenletekkel, a folyamatok körülményeinek jelölésével), az etén és a propén polimerizációját.	a kormozó égés okait.
	Tudja	értelmezni az olefinekkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket, felírni tökéletes égésük egyenletét.	felírni tökéletes égésük egyenletét általánosan is, jelölni az egyszerűbb alkének addíciós folyamatait (alkalmazni a Markovnyikov-szabályt), a termékek elnevezésével, jelölni az egyszerűbb alkének polimerizációs folyamatait.
– Előállítás	Fogalmi szint	iparban kőolajból.	
3.2.3 Több kettős kötést tartalmazó szénhidrogének	Értse	az etén laboratóriumi előállításának egyenletét.	az etén etanolból való előállításának kísérletét.
3.2.3.1 Diének	Fogalmi szint	dién fogalma.	általános összegképlet.
– Nevezéktan	Fogalmi szint	buta-1,3-dién, izoprén.	
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a konjugált kettős kötés fogalma (delokalizáció).	
	Értse		az buta-1,3-dién téralkatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szín (butadién, izoprén), addíció	
	Értse	a butadién [1,2] és [1,4]-addícióját brómmal, a butadién és az izoprén [1,4]-polimerizációját.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	műgumi	
3.2.3.2 Természetes poliének	Fogalmi szint	kaucsuk, gumi, ebonit, karotinoidok.	
	Értelmezze		a kaucsuk és a vulkanizált kaucsuk (gumi, ebonit) közötti szerkezeti különbséget, a

3.2.4 Alkinok			karotinoidok színének molekulaszervezeti magyarázatát.
Alkin	Fogalmi szint	alkin fogalma.	általános összegképlet.
3.2.4.1 Etin (acetilén)			
– Molekulaszervezet	Értse	téralkatát, kötésszögeit, kötés- és molekulapolaritását.	
– Fizikai tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság (vízben, acetonban).	
	Tudja értelmezni	az acetilén fizikai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	robbanékonyság, égés, addíció.	
	Értse, értelmezze	a reakciókészségét, kormozó égésének okát, a tökéletes égését (egyenlettel), hidrogén-, HCl-, bróm-, vízáddícióját és körülményeit.	savi sajátságát, a sóképzését nátriummal.
	Tudja értelmezni	az acetilén kémiai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.	
– Előállítás	Fogalmi szint	iparban metánból, laboratóriumban kalcium-karbidból (kísérlet, reakcióegyenlet).	
– Felhasználás	Tudja értelmezni	felhasználásával, jelentőségével kapcsolatos információkat.	
3.2.5 Aromás szénhidrogének			
– Nevezéktan	Fogalmi szint	aromás vegyület.	
	Fogalmi szint		arilcsoportok (fenil, benzil), orto, meta, para helyzet.
	Tudja		a benzol egyszerű származékainak elnevezését.
3.2.5.1 Benzol			
	Fogalmi szint	hat delokalizált π -elektron.	
	Értelmezze	a térszerkezetét, polaritását.	az aromás jelleg energiaviszonyait.
– Molekulaszervezet	Tudja összehasonlítani		a kötési energiát és a kötéstávolságot más szénhidrogénekhez viszonyítva.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Fogalmi szint	kormozó égés, szubsztitúció.	

	Értse	a reakciókészségét, a halogén-szubsztitúcióját, nitrálását a kormozó égés magyarázatát. (a reakciók körülményeivel).	
– Előállítás	Fogalmi szint		aromatizációval (benzinreformálás).
– Élettani hatás	Fogalmi szint	rákkeltő hatás.	
3.2.5.2 Toluol, sztirol	Fogalmi szint	képletük, halmazállapotuk.	
	Értse		a sztirol polimerizációját.
– Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (toluol: benzol helyett is), műanyag (poli-sztirol: PS), származékaik: robbanószer (pl. TNT).	
3.2.5.3 Naftalin			
– Molekulaszerkezet	Fogalmi szint Értelmezze		10 delokalizált pi-elektron. az aromás jelleget és hasonlítsa össze a benzoléval.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, szublimáció.
	Értse		az op. és az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint		szubsztitúció.
– Felhasználás	Értse		a halogén-szubsztitúcióját és körülményeit.
3.2.5.4 Egyéb	Fogalmi szint		molyriasztó, műanyagok, festékek alapanyaga.
	Tudja használni	a szénhidrogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.3 Halogéntartalmú szénhidrogének			
Elnevezés	Fogalmi szint Tudja	alkil-halogenid, szabályos elnevezés. a tanult szénhidrogénekből származtatott vegyületek elnevezését.	rendűség.
Anyagszerkezet	Értse	polaritásukat.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse	a tanult vegyületek halmazállapota, oldékonysága.	
	Tudja összehasonlítani		a molekula tömegének és polaritásának kapcsolatát a fizikai tulajdonságokkal. az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot az azonos szénatomszámú szénhidrogénekével.

Kémiai reakciók	Fogalmi szint Értelmezze	polimerizáció (vinil-klorid).	szubsztitúció, elimináció, Zajcev-szabály. a Zajcev-szabályt; az elimináció és a szubsztitúció kapcsolatát az alkalmazott körülményekkel.
	Tudja elemezni		egyszerűbb alkil-halogenidek szubsztitúciós és eliminációs reakcióit.
Felhasználás	Tudja Fogalmi szint	oldószer (kloroform, szén-tetraklorid), hajtógáz, hűtőfolyadék (freon-12), tűzoltószer (szén-tetraklorid), műanyag (tetra-fluor-eténből teflon, vinil-kloridból PVC).	különböző alkil-halogenidek előállítási módjait.
Környezetvédelmi vonatkozások	Fogalmi szint	mérgező hatás, ózonlyuk, savas eső.	
Egyéb	Tudja használni	a halogénezett szénhidrégekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.4 Oxigéntartalmú szerves vegyületek			
Egyszerű funkciós csoportok	Fogalmi szint Tudja	hidroxil-, éter-, oxocsoport (karbonilcsoport). felismerni a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Összetett funkciós csoportok és származtatásuk	Fogalmi szint Tudja felismerni	karboxil-, észtercsoport. a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Vegyületcsoportok	Fogalmi szint Tudja	alkohol, fenol, éter, aldehid, keton, észter és karbonsav. csoportba sorolni az adott konstitúciójú vegyületeket.	
3.4.1 Hidroxivegyületek			
3.4.1.1 Alkohokok	Fogalmi szint Értse	alkohol fogalma. a metanol, az etanol, a glikol és a glicerín értékűségét, rendűségét, az egyértékű, telített, nyílt láncú alkohokok általános képletét.	

– Nevezéktan	Tudja megállapítani	a tanult vegyületek rendűségét, értékűségét.	a rendűséget és értékűséget ismeretlen vegyületekben.
	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai (alkil-alkohol, szabályos név), triviális nevek (faszesz, borszesz, glikol, glicerín).	
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Tudja	az egyszerűbb alkoholok elnevezését, a név alapján a konstitúció felírását.	
	Értse	a polaritásukat.	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	szín, szag, sűrűség, halmazállapot, oldhatóság (a tanult vegyületek esetében).	
	Értse	a hidroxil-csoport és a szénlánc szerepét az op., a fp. és az oldhatóság meghatározásában.	
	Tudja	viszonyítani a különböző alkoholok op-ját, fp-ját a megfelelő moláris tömegű alkánokéhoz.	becsülni különböző alkoholok fp- és op.-viszonyait, oldhatóságát.
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátosság, reakció nátriummal, reakció szerves és szervetlen savakkal (észterképzés), éterképzés, vízelimináció, égés, a primer és a szekunder alkoholok oxidációja.	
	Értse	az etanol oldatának kémhatását, az alkoholok reakcióit az etanol példáján, az etanol és a propán-2-ol oxidációját.	
– Előfordulás – Élettani hatás – Előállítás	Tudja	értelmezni az alkoholok oldhatóságával, kémiai tulajdonságaival kapcsolatos egyszerű kémcsökísérleteket.	értelmezni az alkoholok kémiai reakcióit a megadott vegyületek esetében, a reakciók jelölését általánosan is.
	Fogalmi szint	észterekben, kötötten.	
	Fogalmi szint	az etanol, a metanol mérgező hatása.	a glikol mérgező hatása.
– Előállítás	Fogalmi szint	a metanol (szintézisgázból),	
	Értse, ismerje	etanol (eténből, illetve erjesztéssel).	
– Felhasználás	Tudja értelmezni	az előállítási egyenleteket. az előfordulásukkal, előállításukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal (Alfred Nobel) kapcsolatos információkat.	

3.4.1.2 Fenolok	Értelmezze		a felhasználással kapcsolatos tulajdonságokat.
3.4.1.2.1 Fenol	Fogalmi szint	fenolok fogalma.	
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	karbolsav.	
– Tulajdonságok	Értse	polaritását, hidrogénkötésre való hajlamát.	a térékátát.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	halmazállapot, szín, szag, oldhatóság.	
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátosság, sóképzés.	
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, nátrium-hidroxiddal (a termékek elnevezésével).	a savi erősségét az etanolhoz és a szénsavhoz viszonyítva, az oxidációval szembeni érzékenységet.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	baktériumölő, mérgező.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	fertőtlenítő szer, műanyaggyártás.	
3.4.2 Éterek			
– Nevezéktan	Fogalmi szint	csoportnevek + éter.	
	Tudja elnevezni		az egyszerűbb étereket.
– Anyagszerkezet	Értse		a polaritásukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	oldhatóság, szag, halmazállapot a dietil-éter példáján.	
	Értelmezze	az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a dietil-éter példáján.	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a megfelelő moláris tömegű alkoholokéhoz, alkánokéhoz.
– Előállítás	Fogalmi szint	a dietil-éter gyúlékonysága.	savas hidrolízis.
	Fogalmi szint	szimmetrikus étereké.	vegyes étereké.
	Értse	a dietil-éter előállítását etanolból, a reakció körülményeit.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	a dietil-éter felhasználása.	
3.4.3 Oxovegyületek			
– Csoportosítás	Fogalmi szint	aldehidek (formilcsoport), ketonok (ketocsoport).	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név (alkanal, alkanon, csoportnevek + keton), triviális név (benzaldehyd, akrolein).	
		triviális név (formaldehid, acetaldehyd, acetón).	
	Tudja	a tanult triviális nevek szabályos elnevezésének megadását.	az egyszerűbb oxovegyületek elnevezését.
– Anyagszerkezet	Értse	az oxocsoport polaritását.	

– Tulajdonságok	Fogalmi szint Tudja viszonyítani	halmazállapot, oldhatóság a tanult vegyületek esetében.	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint Értse	redukciójuk alkohollá, oxidációjuk. a formaldehid, az acetaldehid és az aceton redukcióját, az oxidálhatóságuk közötti különbségeket (ezüstitükörpróba, Fehling-reakció).	op.-ot, fp.-ot, oldhatóságot az azonos szénatomszámú alkoholokéhoz és éterekéhez. addíció. a paraformaldehid keletkezését.
	Tudja	értelmezni az oxovegyületekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket, felírni a redoxi sajátságokkal kapcsolatos egyenleteket az acetaldehid és az aceton példáján	értelmezni az egyszerű oxovegyületek redoxi átalakítását, felírni az aldehidek ezüstitükörpróbájának és Fehling-reakciójának egyenletét (általánosan is).
– Előállítás	Fogalmi szint	formaldehid (metanolból).	
– Felhasználás	Fogalmi szint Értse	formaldehid (tartósítás, műanyagipar), aceton (oldószer).	a formalin összetételét.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	formaldehid (sejtméreg, baktériumölő hatás), aceton (cukorbetegség, alkoholizmus).	
3.4.4 Karbonsavak			
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás értékűség és szénlánc szerint, a telített, nyílt szénláncú monokarbonsavak általános képlete.	
	Tudja	a tanult karbonsavakat csoportba sorolni.	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név, triviális név (hangyasav, ecetsav, palmitinsav, sztearinsav, oxálsav, olajsav, benzoésav), karboxilcsoport, acilcsoport, savmaradék, a hangyasav és az ecetsav acilcsoportjának, illetve savmaradékának neve.	triviális név (vajsav),
	Tudja		az egyszerűbb molekulák acilcsoportjának és savmaradékának elnevezését, a szabályos név megadását az adott képlet

– Anyagszerkezet	Értse	a karboxilcsoport polaritását.	alapján.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	a karbonsavak dimerizációját.
	Értse	a hidrogénkötés és a szénlánc szerepét az op., a fp., illetve az oldhatóság meghatározásában.	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a megfelelő moláris tömegű alkoholokéhoz és észterekéhez.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképződés	a hangyasav redukáló sajátsága, redukció primer alkohollá
	Értse	az ecetsav reakcióját nátriummal, nátrium-hidroxiddal, nátrium-hidrogén-karbonáttal, az ecetsavnak a fenolhoz, illetve a hidrogén-kloridhoz viszonyított savi erősségét, az etanol és ecetsav egyensúlyi reakcióját.	a savi erősség változását a homológ sorban, a hangyasav ezüstitűkörpróbájának egyenletét,
	Tudja	értelmezni a karbonsavakkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	a hangyasav reakcióját brómos vízzel. felírni a karbonsavak sóképzésének egyenleteit,
			felírni a karbonsavak alkoholokkal való észteresítési reakcióját.
– Előállítás	Értse	az ecetsav előállításának folyamatait.	
– Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.1 Egyéb funkciós csoport-tot tartalmazó karbonsavak	Fogalmi szint	tejsav, borkósav, szalicilsav, citromsav, piroszőlősav, Szent-Györgyi Albert.	
	Tudja alkalmazni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.3 A karbonsavak sói	Fogalmi szint	elnevezésük, halmazállapotuk.	
– Felhasználás	Értse	a szappan tisztító hatását.	
3.4.5 Észterek			
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az alkohollal kapcsolódó sav típusa szerint.	
3.4.5.1 Karbonsav-észterek			

– Nevezéktan	Tudja	az egyszerűbb formiátok, acetátok elnevezését.	az egyszerűbb karbonsav-észterek elnevezését.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szag, oldhatóság (viaszok és gyümölcsészterek).	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, oldhatóságot az azonos moláris tömegű karbonsavakéhoz, az oxovegyületekéhez.
– Kémiai reakció	Fogalmi szint	lúgos hidrolízis.	
	Értse	az etil-acetát hidrolízisét.	
	Tudja	értelmezni a karbonsav-észterekkel kapcsolatos egyszerű felírni az egyszerűbb karbonsav-észterek kísérleteket.	hidrolízisét.
– Előállítás	Fogalmi szint	savból és alkoholból.	
– Felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.	
– Zsírok, olajok (gliceridek)	Fogalmi szint	zsír és olaj fogalma, általános szerkezet, halmazállapot, oldhatóság, hidrolízisük, biológiai jelentőségük.	
	Értelmezze	a zsírok, olajok lúgos hidrolízisét (elszappanosítás),	a zsírok és olajok eltérő halmazállapotát.
		a telítetlenség kimutatását.	
	Tudja felírni		tetszőleges glicerid lúgos hidrolízisének egyenletét.
3.4.5.2 Szervetlensav-észterek	Fogalmi szint	nitroglicerín (robbanóanyag, gyógyszer), foszfátészterek (biológiai szerep), szulfátészterek (mosószer).	
3.4.5.3 Egyéb	Tudja használni	az oxigéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
3.5 Nitrogéntartalmú szerves vegyületek			
3.5.1 Aminok	Fogalmi szint	funkciós csoportjuk.	

– Csoportosítás	Fogalmi szint		értékűség, rendűség, az egyértékű, nyílt láncú alkil-aminok homológ sorának általános képlete.
– Elnevezés	Tudja Fogalmi szint Tudja	az elnevezés szabályai. a C ₁ –C ₃ aminok elnevezését.	felismerni az értékűséget, a rendűséget. triviális név (anilin). az egyszerűbb aminok elnevezését és csoportba sorolását a képlet alapján, a név alapján a képlet felírását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értelmezz		szín, szag, halmazállapot, oldhatóság. az op., a fp. és az oldhatóság halmazszerkezeti okait,
	Tudja összehasonlítani		az anilin oldhatóságát. az izomer aminok (primer, szekunder, terciér) fp.-ját,
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint Értse Tudja értelmezni	sav–bázis sajátosság. a metil-amin reakcióját vízzel, hidrogén-kloriddal, a keletkezett só elnevezését.	a fp.-ot a megfelelő moláris tömegű alkánokéval. amidképzés.
3.5.2 Aminosavak	Fogalmi szint	aminosav fogalma.	
– Példák	Fogalmi szint	glicin.	
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az oldalláncok fajtái szerint.	
– Szerkezet	Fogalmi szint	az α-aminosav általános szerkezete.	kiralitásuk,
	Értelmezz	az ikerionos szerkezetüket a glicin példáján.	a természetes eredetű aminosavak konfigurációja.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse Fogalmi szint Értelmezz	halmazállapotuk. a glicin op.-jának magyarázatát. amfotéria. a glicin sósavval, nátrium-hidroxiddal való reakcióját.	

– Előfordulás 3.5.3 Savamidok – Elnevezés	Tudja megbecsülni		a természetes eredetű aminosavak polaritását, sav-bázis tulajdonságát képlet alapján.
	Fogalmi szint	a fehérjékben, kötöten.	
	Fogalmi szint	funkciós csoport.	
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai, triviális nevek (formamid, acetamid, karbamid).	
	Tudja		elnevezni az egyszerűbb amidokat.
	Fogalmi szint	delokalizált pi-elektronrendszer.	
– Kémiai reakciók 3.5.4 Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek 3.5.4.1 Piridin	Értse	a polaritásukat, a síkalkatú σ -vázat.	
	Fogalmi szint	halmazállapot.	oldhatóság.
	Értse	az op. halmazszerkezeti magyarázatát.	
	Tudja viszonyítani		a hidrogénkötés erősségét a megfelelő moláris tömegű karbonsavakhoz.
	Fogalmi szint		savas hidrolízis, sav-bázis tulajdonság.
	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse	a polaritását.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK		
	Középszint		Emelt szint
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze		az op.-ját és az oldhatóságát.
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátosság.	szubsztitúciós hajlam.
	Értse	a reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.	a halogén-szubsztitúcióját, a folyamat körülményeit,

			a benzolhoz viszonyított szubsztitúciós hajlamát.
– Jelentőség	Fogalmi szint	vitamin, enzim, gyógyszer tartalmazza.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	alkohol denaturálására.	
3.5.4.2 Pirimidin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse	a polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		halmazállapot, oldhatóság, sav–bázis sajátság.
	Értelmezze		az oldhatóságát.
– Jelentőség	Fogalmi szint	a pirimidinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.4.3 Pirrol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse		a polaritását.
– Tulajdonság	Fogalmi szint		halmazállapot, oldhatóság, sav–bázis sajátság, szubsztitúciós hajlam.
	Értse, értelmezze		az oldhatóságát, olvadáspontját piridinéhez viszonyítva,
			a szubsztitúcióját brómmal, a reakció körülményeit,
			a szubsztitúciós készségét a benzoléhoz viszonyítva.
– Jelentőség	Fogalmi szint	porfinváz (klorofill, hemoglobin).	
3.5.4.4 Imidazol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse		a polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	amfotéria.	halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	amfoter sajátságát.	az oldhatóságát és az op.-ját, az op. pirroléhoz viszonyított értékét,
			reakcióját savval, bázissal.
– Jelentőség	Fogalmi szint	fehérjealkotó (protonátvivő szerep).	

3.5.4.5 Purin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
– Jelentőség	Fogalmi szint	a purinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.5 Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok	Fogalmi szint	élettani, pszichikai hatásuk.	
3.5.6 Egyéb	Tudja használni	a nitrogéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a szenvedélybetegségek) értelmezésében.	
3.6 Szénhidrátok			
Csoportosítás	Fogalmi szint	mono-, di- és poliszacharidok.	
3.6.1 Monoszacharidok			
– Összegképlet	Fogalmi szint	$C_nH_{2n}O_n$ ($3 \leq n \leq 7$).	
– Funkciós csoportok	Fogalmi szint	polihidroxí-oxovegyületek, gyűrűs formában étercsoport.	
	Tudjon felismerni	monoszacharidot megadott konstitúció alapján.	
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás oxocsoport szerint, csoportosítás szénatomszám szerint.	
– Molekulaszerkezet	Fogalmi szint	nyílt láncú és gyűrűs konstitúció, glikozidos hidroxilcsoport.	
	Értse	a gyűrűvé záródást.	
– Izoméria	Fogalmi szint		D- és L-konfiguráció.
	Tudja megállapítani		a királis szénatomok és az izomerek számát.

VIZSGASZINTEK			
TÉMÁK	Középszint	Emelt szint	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, vízdoldhatóság.	
	Értse	az op., az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.	
	Fogalmi szint	az aldózok redukáló hatása,	észterezés.
		a ketózok átizomerizálódása,	
		karamellizálódás és elszenesítés.	

	Tudja	értelmezni a monoszacharidokkal kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	a Fehling- és ezüstitűkör-próba egyenletét általánosan is.
3.6.1.1 Glicerinaldehid	Fogalmi szint	összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.	
3.6.1.2 1,3-dihidroxi-aceton	Értse Fogalmi szint		az enantiomerpárt. összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.
3.6.1.3 Ribóz és 2-dezoxi-ribóz	Fogalmi szint	összegképletük, a nukleotidok építőkövei.	
3.6.1.3 Glükóz (szőlőcukor)	Értse Fogalmi szint	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúciójukat. összegképlet.	a D-konfigurációját, jelölését.
– Molekulaszerkezet	Értse	a molekula nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját.	a D-konfigurációját, jelölését; a szék-konformációját, az izomerizációját vizes oldatban; α , β -anomereket és stabilitásukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értelmezze Értse, értelmezze	szín, íz, halmazállapot, oldhatóság. a fizikai tulajdonságait. az ezüstitűkörpróbát (reakcióegyenlettel is), a Fehling-próbáját.	a Fehling-próba reakcióegyenletét.
– Előfordulás, jelentőség	Fogalmi szint	vércukorszint (1 g/dm^3), kötött állapotban a legelterjedtebb szénvegyület.	
3.6.1.4 Fruktóz (gyümölcscukor)	Fogalmi szint Értse	összegképlet, előfordulás gyümölcsök nedvében, kötötten a répacukorban. a nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját, az izomerizációját szőlőcukorra.	D-konfigurációját, jelölését.
3.6.2 Diszacharidok			
– Származtatásuk	Fogalmi szint Tudja felírni	monoszacharidokból, összegképletük.	a konstitúciós képletüket, a hidrolízisüket egyenlettel.

– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	a halmazállapot és vízoldhatóság magyarázatát, a redukáló sajátság feltételét.	
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket.	
3.6.2.1 Maltóz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, előfordulás szabadon, illetve kötött állapotban (keményítő).	konfiguráció, jelölése, konformáció.
3.6.2.2 Cellobióz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, előfordulás kötött állapotaiban (cellulóz)	konfiguráció, jelölése, konformáció.
3.6.2.3 Szacharóz (répacukor, nádcukor)	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei.	
– Szerkezet	Fogalmi szint	konstitúció.	konfiguráció, jelölése, konformáció.
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, oldhatóság, nem redukáló.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
– Jelentőség	Fogalmi szint	táplálék, növények.	
3.6.3 Poliszacharidok	Fogalmi szint	általános képletük, származtatásuk.	
	Tudjon		felismerni poliszacharidot konstitúciós képlete alapján.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	nem redukálók.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
– Hidrolízisük	Fogalmi szint	enzimes és savas.	
	Értelmezze	a hidrolízis termékeit.	
	Tudja felírni		a hidrolízisük egyenletét.
3.6.3.1 Cellulóz	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, szerepe (vázpoliszacharid), felhasználás (textil- és papíripar).	
	Értse		az oldhatóság szerkezeti magyarázatát.
3.6.3.2 Keményítő	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, amilóz, amilopektin, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, élettani szerep (tartaléktápanyag), felhasználás (textil- és élelmiszeripar,	

	Értse	ragasztógyártás). a kimutatását jóddal.	az oldhatóság szerkezeti magyarázatát, a kimutatás szerkezeti magyarázatát.
3.6.4 Egyéb	Tudja használni	a szénhidrátokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.7 Fehérjék			
Építőelemek	Fogalmi szint	α -aminosavak.	α -L-aminosavak.
Konstitúció	Fogalmi szint	peptidkötés (Emil Fischer),	
	Értse	primer struktúra (aminosav-szekvencia, Sanger). a dipeptid származtatását, a polipeptidlánc általános szerkezetének jelölését.	
Térszerkezet	Fogalmi szint	szekunder struktúra: β -redő (fibroin),	kvaterner struktúra.
	Értelmezze	α -hélix (keratin); terciér struktúra; fibrilláris és globuláris fehérjék.	a β -konformációt és az α -hélixet, a köölcsönhatásokat a polipeptidlánc amidcsoportja, ill. oldalláncai között (a másodlagos, a harmadlagos és a negyedleges szerkezet esetén).
Kimutatás, reakciók	Fogalmi szint	biuretpróba, xantoprotein-reakció,	
	Értelmezze	reverzibilis és irreverzibilis koaguláció. a kicsapódási reakciókat.	a kimutatási reakciókat.
Jelentőség	Tudja Fogalmi szint	értelmezni a fehérjékkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket. szerkezeti anyagok, enzimek, hormonok, immunanyagok, transzportmolekulák, mozgásért felelős fonalak, energiahordozók (végső energiatartalék).	
Egyéb	Tudja használni	a fehérjékről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.8 Nukleinsavak			

Építőelemek	Fogalmi szint	hidrolízisük termékei.	
Konstitúció	Fogalmi szint	a nukleotid szerkezete, a polinukleotidlánc kialakulása.	
	Értse	az alkotórészek kapcsolódását egy nukleotidban (Sanger), a polinukleotidlánc sematikus jelölését.	
DNS, RNS	Fogalmi szint	eltérés az alkotóelemek összetételében, a purin- és a pirimidinbázisok neve; eltérés a polinukleotidláncok számában, konformációjában; hidrogénkötések a láncban és a láncok között; különbség a biokémiai jelentőségben.	
A DNS kettős hélice	Fogalmi szint	összefüggés a bázisok számában, komplementer fogalma, Watson és Crick.	
	Tudja megállapítani	a komplementerlánc bázissorrendjét.	
Egyéb	Tudja használni	a nukleinsavakról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a mutációk, a mutagén hatások) értelmezésében.	
3.9 Műanyagok			
Csoportosítás	Fogalmi szint	eredet szerint (természetes, szintetikus, illetve szerves vagy szervetlen láncú), feldolgozás szerint (termoplasztikus, termoreaktív).	
3.9.1 Természetes alapú műanyagok	Fogalmi szint	gumi, ebonit.	
3.9.2 Szintetikusan előállított műanyagok	Fogalmi szint	csoportosítás az előállítás módja szerint (polimerizációs, polikondenzációs).	
3.9.2.1 Polimerizációs műanyagok	Fogalmi szint	polietilén, polipropilén, teflon, PVC, polisztirol, műgumi, felhasználásuk.	plexi és felhasználásuk.
	Tudja felírni		a polimerizáció egyenletét adott monomer esetén.
3.9.2.2 Polikondenzációs műanyagok	Fogalmi szint	szilikonok, fenoplasztok (bakelit), alapegységeik, felhasználásuk.	aminoplasztok, poliészterek (terilén), poliamidok (nejlon), alapegységeik, felhasználásuk.
3.9.2.3 Környezetvédelmi szempontok	Fogalmi szint	savas eső, hulladékfelhalmozódás, hulladékégetés és újrahasznosítás, allergia.	
3.9.3. Egyéb	Tudja	a műanyagokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk	

használni értelmezésében.

3.10

Energiagazdálkodás

Hagyományos energiaforrások	Fogalmi szint	kőszén, kőolaj, földgáz.
	Értse	az egyes energiaforrások használatának előnyeit és hátrányait.
Megújuló energiaforrások	Tudja	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. nap-, szél-, vízi és geotermikus energia, biogáz) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.
	értelmezni	
Alternatív energiaforrások	Tudja	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. tüzelőanyag cella) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.
	értelmezni	
Egyéb	Tudja	az energiagazdálkodásról tanultakat a mindennapi jelenségek, használni információk értelmezésében.
	használni	

4. Kémiai számítások

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	Emelt szint
4.1 Az anyagmennyiség	Fogalmi szint	relatív atomtömeg, jele; relatív molekulatömeg, jele; anyagmennyiség, jele, mértékegysége; moláris tömeg, jele, mértékegysége; Avogadro-állandó, jele, értéke; sűrűség, jele, mértékegysége.	
	Értse	a moláris atomtömeg kapcsolatát a relatív atom- és molekulatömeggel,	
		a következő összefüggéseket:	
		, ,	
	Tudja	. kiszámítani a relatív molekulatömeget a relatív atomtömegekből a képlet ismeretében,	kiszámítani a relatív atomtömeget az izotópok relatív atomtömegéből és előfordulási arányából.
		megállapítani és jelölni az anyagok moláris tömegét,	

4.2 Gázok		alkalmazni a tömeg, a részecskeszám, a térfogat és az anyagmennyiség közti összefüggéseket.	
	Fogalmi szint	Avogadro törvénye, gázok moláris térfogata; a moláris gáztérfogat jele, mértékegysége, értéke standard nyomáson, 0 °C-on és 25 °C-on; gázok sűrűsége; gázok relatív sűrűsége.	ideális gázok állapotegyenlete
	Értse	a következő összefüggéseket:	a következő összefüggést:
		, ,	$pV = nRT$.
	Tudja alkalmazni	Avogadro törvényét, a gázok térfogatával, sűrűségével és relatív sűrűségével kapcsolatos fenti összefüggéseket a kémiai számításokban.	az ideális gázok állapotegyenletét a kémiai számításokban.
4.3 Oldatok, elegyek, keverékek			
Oldatok, elegyek, keverékek összetétele	Fogalmi szint	tömegszázalék, térfogatszázalék, anyagmennyiségsszalék (mólszalék); anyagmennyiség-koncentráció, jele, mértékegysége; az oldhatóság megadáása tömeg%-ban és 100 g oldószerre vonatkoztatva.	tömegtört, térfogattört, anyagmennyiségstört (móltört), tömegkoncentráció, jele, mértékegysége
	Értse	a következő összefüggéseket:	a következő összefüggéseket:
		, , ,	, , ,
	Tudja alkalmazni	a tömegszázalékkal kapcsolatos összefüggést a <i>foliadékelegyek</i> és <i>porkeverékek</i> összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal kapcsolatos összefüggést a <i>gázelegyek</i> kapcsolatban;	a tömegszázalékkal, illetve tömegtörttel kapcsolatos összefüggést a <i>foliadékelegyek</i> , <i>porkeverékek</i> és <i>gázelegyek</i> összetételével

összetételével kapcsolatban;

a térfogatszázalékkal, illetve térfogattörttel az anyagmennyiség-százalékkal kapcsolatos összefüggést (és kapcsolatos összefüggést gáz- és kapcsolatait a térfogatszázalékkal) a *gázelegyek* összetételével folyadékelegyekkel kapcsolatos számításokban; kapcsolatban;

folyadékelegyeknél a térfogati kontrakciót;

az anyagmennyiség-koncentrációval kapcsolatos összefüggést

az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos az anyagmennyiség-százalékkal, illetve törttel feladatok megoldásánál. kapcsolatos összefüggést gázelegyek,

Tudja

porkeverékek és oldatok összetételével kapcsolatban;

átszámítani a kétféle oldhatósági adatot.

a tömegkoncentrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál;

alkalmazni az oldhatósági adatokat az oldhatóság hőmérsékletfüggésével kapcsolatos feladatokban, kristályvízmentes és kristályvizes sók esetén.

Egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok

Tudja

hogyan kell oldatot készíteni:

– vízmentes anyagból és oldószerből,

– hígítással, töményítéssel,

– keveréssel.

hogyan kell oldatot készíteni kristályvíztartalmú anyagból.

Gázelegyekkel kapcsolatos számítások

Tudja

alkalmazni

a kémiai számításokban az átlagos moláris tömeg és a gázelegyek összetétele közötti kapcsolatot.

VIZSGASZINT

TÉMÁK		Középszint	Emelt szint
4.4 Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban			
Összegképlet	Fogalmi szint Értse Tudja	az összegképlet jelentése. a tapasztalati és a molekulaképlet közötti különbséget. alkalmazni az összegképlet és a tömegszázalékos összetétel kapcsolatát a kémiai számításokban,	
Sztöchiometria	Fogalmi szint Értse Tudja	meghatározni a molekulaképletet a tömegszázalékos összetétel és a moláris tömeg ismeretében. a kémiai egyenlet, termelési százalék, szennyezettség. a kémiai egyenlet jelentéseit. használni a reakcióegyenleteket a sztöchiometriai számításokban,	meghatározni porkeverékek és gázelegyek összetételét, szerves és szervetlen vegyületek összetételének (képletének) meghatározását a reakcióegyenlet alapján.
4.5 Termokémia	Fogalmi szint Tudja	alkalmazni az oldatok összetételével, a termelési százalékkal és a szennyezettséggel kapcsolatos összefüggéseket a kémiai számításokban. reakcióhő, képződéshő fogalma, jele, mértékegysége, Hess tétele. meghatározni a reakcióhőt a képződéshőkből,	kötési energia, rácsenergia, hidratációs energia, ionizációs energia, elektronaffinitás használni a kötési energia, a rácsenergia, a hidratációs energia, az ionizációs energia és az elektronaffinitás adatokat reakcióhő kiszámításánál; meghatározni a reakcióhőt, a

4.6 Kémiai egyensúly	Fogalmi szint Tudja	sztöchiometriai számításokban.	képződéshőt egyszerű körfolyamat segítségével. egyensúlyi koncentráció, kiindulási koncentráció kiszámítani az egyensúlyi állandót az egyensúlyi koncentrációkból,
4.7 Kémhatás	Fogalmi szint Értse	pH, vízionszorzat. a vízionszorzatot:	alkalmazni az egyensúlyi koncentráció és a kiindulási koncentráció, valamint az átalakulási százalék közti kapcsolatot. K_s , K_b , disszociációfok a következő összefüggéseket:
		$K_v = [H^+] \cdot [OH^-]$.	, , .
	Tudja	alkalmazni az egész számú pH és az erős savak és bázisok vizes oldatának $[H^+]$ -ja és $[OH^-]$ -ja közötti kapcsolatot a kémiai számításokban.	az egész számú pH-val kapcsolatos egyszerű számításokat erős és gyenge savak, illetve bázisok esetén; a közömbösítési reakciók alapján történő sztöchiometriai számításokat; a sav–bázis titrálással kapcsolatos feladatokat; a különböző pH-jú erős sav-, illetve lúgosoldatok összekeverésével kapcsolatos egyszerű számításokat.
4.8 Elektrokémia	Fogalmi szint Értse	standardpotenciál, elektromotoros erő, elektrolízis. a következő összefüggést:	Faraday-törvények a Faraday-törvényt:
		$E_{MF} = \varepsilon_{\oplus} - \varepsilon_{-}$	$m = kI\Delta t$,

Tudja	kiszámítani az elektromotoros erőt standardpotenciálokból, ill. fordítva.	$F = 96\,500\text{ C/mol}$ alkalmazni az elektrokémiai ismereteket (redoxi folyamatok irányának becslése) a sztöchiometriai számításokban.
Tudja alkalmazni	az elektrolízis tanult, illetve megadott feladatban megadott, illetve a tanultakból kikövetkeztethető elektródfolyamatait egyszerű sztöchiometriai számításokban.	elektródfolyamatokat egyszerű sztöchiometriai számításokban, a Faraday-törvényeket a sztöchiometriai számításokban tanult, illetve megadott elektródfolyamatok esetén.

Földünk és környezetünk 9-12.

A gimnáziumi földrajz kerettanterv szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében és a kiemelt fejlesztési célok teljesítésében.

A földrajzoktatás a műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása, a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Az Európai Unió, valamint a távoli tájak és országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemléletmód kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás fejlődéséhez. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóknál az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományos szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a megnevezett tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek hasznosítására. A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalomföldrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy oktatása elősegíti a szociális és állampolgári kompetencia fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak.

A gimnáziumi földrajzoktatás céljai és feladatai

A földrajz tantárgy megismerteti a tanulókat a földrajzi környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel. Az alapozó szakasz tantervi előzményeire építve elősegíti, hogy megismerjék az ember életteréül szolgáló Földet, a természet és a társadalom főbb sajátosságait, jelenségeit, folyamatait, valamint azok kölcsönhatásait. A földrajz tananyaga komplex és több szempontból is szemléletformáló, hiszen a földrajzi-környezeti jelenségeket, folyamatokat összefüggéseikben vizsgálja, részben a természettudományok, részben a társadalomtudományok, valamint az egyéb

környezettudományok szempontjai szerint. Az életkori sajátosságoknak megfelelően a tananyag az általános természeti és társadalmi-gazdasági folyamatok térbeli és időbeli változásainak vizsgálatával, az összefüggések és kölcsönhatások feltárásával valósítja meg szemléletformáló szerepét.

A földrajztanítás célja, hogy a tanulók megértsék az élettelen és az élő természet folyamatainak társadalomra gyakorolt hatásait, azok időbeli változásait. Lássák, hogy a társadalom működése hogyan hat vissza a környezetre. Legyenek képesek általánosítani és szintetizálni, tudják a jelenségeket, folyamatokat átfogó rendszerként értelmezni. A természet és a társadalom kölcsönhatásainak, összefüggéseinek megismerése nyomán alakuljon ki a tanulóknál a környezettudatos gondolkodás.

Célja, hogy a tanulók el tudják helyezni Magyarországot és Európát a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban, kialakuljon bennük a nemzeti és az európai identitástudat, a különböző társadalmi csoportok, nemzetiségek, népek életformája, kultúrája, értékei iránti tisztelet. A földrajzoktatás célja továbbá, hogy a történeti-földrajzi szemlélet kialakításával felismertesse a földrajzi helyzet időben változó megítélését. Ismertesse meg az egyre növekvő társadalmi igények kielégítéséért folyó termelőtevékenységet és annak eltérő vonásait, teljesítményeit a Föld különböző térségeiben. Ismertesse fel a társadalmi-gazdasági életben jelenlévő, sokféle és kölcsönös függőséget. Értesse meg a termelés és a fogyasztás viszonyát, növekedésük korlátait és következményeit, ezzel együtt a Föld globális problémáit. Fejlődjön ki a tanulóknál az aktív részvétel készsége közösségük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában.

A tantárgy tudatosítja a tanulóknál, hogy a Föld egységes rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él. Megmutatja, hogy az ember társadalmi-gazdasági tevékenysége során jelentősen átalakította, és ma is alakítja környezetét. Ennek ésszerű korlátozása, a környezet és az ember érdekeit egyaránt figyelembe vevő, tudatos környezeti magatartást, az erőforrások tervszerű felhasználását, sőt a nemzetek közötti összefogást kívánja.

A gimnáziumi földrajzoktatás az életkori sajátosságoknak megfelelően magasabb szinten továbbfejleszti, elmélyíti és differenciálja a tanulók alapozó szakaszban megszerzett tudását és képességeit. A tanuláshoz olyan fejlesztési, illetve a tanulás tanulását segítő stratégiákra kell épülnie, amelyek figyelembe veszik a tanulók eltérő ismeret- és képességszintjéből adódó sajátosságait és a differenciált oktatás elveinek alkalmazásával azt fejlesztik tovább az egyén képességeinek, adottságainak megfelelő ütemben.

A gimnáziumi földrajzoktatás felkészíti a tanulókat a tantárgyi érettségi vizsga sikeres teljesítésére is. Ennek megfelelően az oktatási-fejlesztési feladatokat a gimnáziumokban az érettségi követelményekkel összhangban, a sajátosságok figyelembe vételével kell teljesíteni. A földrajz komplex ismeretanyaga révén emellett segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, felkészíti őket a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok eligazodjanak a globálizálódó világ társadalmi-gazdasági és környezeti folyamataiban, képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerepek gyakorlása során.

I. Fejlesztési követelmények

A tananyag feldolgozása során el kell érni, hogy a tanulók ismerjék a földi képződményeket, a természeti és a társadalmi jelenségeket, folyamatokat és ezek főbb összefüggéseit, a megismerés során legyenek képesek a természettudományos gondolkodás alkalmazására. Az általános természetföldrajzi és az általános társadalomföldrajzi témakörök áttekintésekor alkalmazzák regionális földrajzi ismereteiket, legyenek képesek a földrajzi térben és időben való tájékozódásra. Értelmezzék a természeti feltételek és a társadalmi-gazdasági jellemzők közötti kapcsolatokat a földrajzi térben, legyenek képesek a természet- és társadalomföldrajzi algoritmusok önálló alkalmazására. Ismerjék fel a helyi, a regionális és a globális történések összefüggéseit, különböző szintű következményeit.

A földrajzi tanulmányok befejezésekor a tanulók biztonsággal tudjanak eligazodni a természeti és a társadalmi-gazdasági környezetben. Használják fel földrajzi ismereteiket a mindennapi élet szempontjából fontos döntések meghozatalakor. Legyenek képesek gazdasági-pénzügyi ismereteik birtokában a kezdeményező, kreatív, vállalkozó állampolgár szerepének betöltésére.

Legyenek képesek földrajzi kompetenciáik szintjének reális értékelésére. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi-környezeti ismereteiket és képességeiket. Legyenek birtokában a földrajzi ismeretek elsajátítást segítő hatékony tanulási módszereknek. Váljanak alkalmassá a nemzeti, az európai és az egyetemes természeti és kulturális értékek befogadására, legyenek képesek felismerni az azokban rejlő esztétikai értéket.

A gimnáziumi földrajztanítás során el kell érni, hogy a tanulók önállóan tudják elemezni, értelmezni a természetföldrajzi és a társadalmi-gazdasági történéseket. Elsősorban arra kell törekedni, hogy a tanulók rendszerben gondolkodjanak, szintetizálják korábbi ismereteiket, valamint biztonsággal tájékozódjanak a Földön lezajló folyamatokban, térben és időben egyaránt. Rendelkezzenek valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. El kell érni, hogy képesek legyenek különböző földrajzi adatsorok és mutatószámok alapján a tendenciák megfogalmazására. Alkalmazzák a kommunikációs, a kooperatív, a matematikai és a gondolkodási képességeket, pl. az adatok értelmezése és feldolgozása, a problémák felismerése és megoldása, az általános törvényszerűségek felismerése és az ítéletalkotás során. Legyenek képesek együttműködésre a földrajzi-környezeti tartalmú feladatok megoldásakor. Legyenek képesek információszerzésre a speciális információhordozókból (tematikus és különböző méretarányú térképek, szak- és ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok, statisztikai kiadványok, lexikonok, almanachok, CD-ROM, internet, kiállítások, filmek). Legyenek képesek a digitális kompetenciák alkalmazására a földrajzi tartalmú információk megszerzésében és feldolgozásában. Tapasztalataikat szabatosan fogalmazzák meg, véleményüket támasszák alá érvekkel a vitákban. A földrajzórák is járuljanak hozzá ahhoz, hogy a tanulók jártasságot szerezzenek az emberiség és a környezet szempontjából egyaránt előnyös döntéshozatalban.

II. A négy évfolyam témakörei, óraszámai

Témakörök

- 7. osztály:** Tájékozódás a földtörténeti időkben
Az Európán kívüli kontinensek tipikus tájainak és néhány kiemelt országának természet- és társadalomföldrajza
É-, D-, Ny-, K-Európa országainak természet- és társadalomföldrajza
- 8. osztály:** Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajza
A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajza
Természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági lehetőségek
Magyarország tájain
- 9. osztály:** Térképészeti ismeretek
Kozmikus környezetünk
A geoszférák földrajza
A természetföldrajzi övezetesség
A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre
- 10. osztály:** A világ változó társadalmi-gazdasági képe
A világ gazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok, országok
A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai

Óraszámok:

Osztály	Heti óraszám	Évi óraszám
7.	2	74
8.	1,5	55,5
9.	2	74
10.	2	74

III. Az értékelés

Az értékelés fő szempontjai:

- Ismeri-e a tanuló a legfontosabb tényeket, jelenségeket, folyamatokat?
- Felismeri-e és tudja-e példákkal bizonyítani az oksági összefüggéseket?
- Tudja-e rugalmasan használni, alkalmazni ismereteit a különböző földrajzi rendszerekben, csoportosításokban?
- Hogyan tájékozódik a térképen a szemléleti és a logikai térképolvasás szintjén?
- Rendelkezik-e megfelelő jártassággal a megfelelő információhordozók kiválasztásában és alkalmazásában?
- Részévé vált-e személyiségének a környezettudatos magatartás?

Az értékelés formái:

- a) Szóbeli: kérdésekre adott válaszok; egy rövidebb téma szóbeli kifejtése; szóbeli feladat kiegészítése; fogalommagyarázat; topográfiai felelet; megnevezés, azonosítás; ábra-, kép-, tematikus térkép elemzése; összehasonlítás, kiselőadás, forrásmunkák elemzése; videofilm kommentálása, modellek értelmezése
- b) Írásbeli: vázlat, feleletterv készítése; házi dolgozat, esszé készítése, kontúrtérkép, munkatérkép kiegészítése; folyamatábra rajzolás; grafikon, diagram készítése, terméklista összeállítása, tesztek, munkalapok kitöltése, iskolai házi vizsga, alapműveltségi vizsga (később: érettségi vizsga)
- c) Gyakorlati jellegű: kőzetek, talajfajták felismerése, kísérletek végzése; térképi mérések, applikáció kontúrtérképen; térképvázlat, grafikon, metszet készítése és értelmezése. Tematikus térképek, tömbszelvények, úrfelvételek elemzése; időjárási megfigyelések, számítások: középhőmérséklet, közepes hőingás, időszámítások: helyi idő, zónaidő; gyűjtőmunka; homokasztali munka; modellezés; riportok, leírások készítése, sajtófigyelő, Internet-figyelő, a TV, a rádió műsorainak figyelése, esettanulmányok. Adatok, leírások gyűjtése.

IV. A tantárgy tanításának feltételei

- Földrajz szakos főiskolai vagy egyetemi végzettségű tanár
- Földrajz szaktanterem
- Tankönyvek, munkafüzetek:
 - Földünk és környezetünk 7. évfolyam. Szerzők: Jónás Ilona, Dr. Kovács Lászlóné, Dr. Mészáros Rezsőné, Vízvári Albertné (Mozaik Kiadó)
 - Földünk és környezetünk 8. évfolyam. Szerzők: Jónás Ilona, Dr. Kovács Lászlóné, Dr. Mészáros Rezsőné, Vízvári Albertné (Mozaik Kiadó)
 - Lakóhelyünk a Föld (9. évfolyam) Szerzők: Kereszty Péter, Nagy Balázs, Nemerikényi Antal, Sárfalvi Béla (Nemzeti Tankönyvkiadó)
 - Az ember és a Föld (10. évfolyam) Szerző: Dr. Bernek Ágnes (Nemzeti Tankönyvkiadó)
- Tudásszintmérő feladatlapok a 7. és 8. osztály számára A/B változattal (Mozaik Kiadó)
- Általános iskolai atlasz (Cartographia)
- Középiskolai atlasz (Cartographia)
- Szaktantermi kiskönyvtár vagy földrajz témájú könyvekben gazdag iskolai könyvtár
- Falitérképek, szemléltető modellek, domborzati modellek
- Vizuális ismerethordozók: diasorozatok, fóliaszorozatok
- Audiovizuális ismerethordozók: videofilmek, projektor, interaktív tábla
- Tanulói kísérleti eszközök: (pl. tellurium)
 - turistatérkép
 - iránytű, tájoló
 - gördülő távolságmérő

- tanulói felszerelés ásvány-, ér- és kőzetvizsgálathoz
- tanulói földgömb
- talajtípusok
- időjárás elemeinek mérésére szolgáló eszközök
- homokasztal
- Fontosnak tartjuk földrajzi gyakorlótér kialakítását
- Folyóiratok

Földrajz 7.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok:

A tanulók világképének, földrajzi-környezeti gondolkodásának alapozása az Európán kívüli kontinensek és Észak-, Nyugat-, valamint Kelet-Európa ismeretanyagának feldolgozásával.

A környezet kölcsönhatásaiban és a regionális kérdésekben való tájékozottság fejlesztése:

- a kontinensek természetföldrajzi jellemzőinek megismertetésével,
- a kontinensek jelentősebb országcsoportjainak, országainak és tipikus tájainak bemutatásával: a természeti adottságok-települések-életmód-gazdálkodás összefüggésrendszerében,
- a gazdasági körülmények, hagyományok és az adott helyen élő emberek gondolkodásmódja, világszemlélete közötti kapcsolatok felismertetésével,
- a társadalmi-gazdasági életben jelen lévő többirányú kölcsönös függőség bemutatásával.

Képzetek kialakítása a környezet elemeinek méreteiről. A földi környezet értésén, ismeretén és belső motivációkon alapuló környezettudatos magatartás, életmód alakítása.

A fejlesztés követelményei

- Ismerjék a tanulók a földi képződményeket, az alapvető természeti és társadalmi jelenségeket, folyamatokat és összefüggéseket.
- Értsék a természetföldrajzi és regionális társadalmi-gazdasági folyamatok egymásutániségét és időbeli fejlődését.
- Tudják értelmezni az egyes földrészek, tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek kölcsönhatásait, összefüggéseit.
- Ismerjék fel a kontinensek, tipikus tájak és országok regionális sajátosságait, a közöttük lévő hasonlóságokat, különbségeket, kapcsolataik rendszerét. Ismerjék a gazdasági élet jelenségeinek kölcsönhatásait. Értsék meg, hogy a társadalmi-gazdasági élet eseményei hogyan hatnak az egyes országok fejlődésére.

Legyenek helyes képzeik a környezet elemeinek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok nagyságrendjéről.

- Ismerjék fel, hogy a népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, gazdasági helyzetüket, világszemléletüket. Tudják, hogy az emberek különböznek egymástól, de emberi mivoltukban egyenrangúak.
- Ismerjék az emberi tevékenységek okozta környezetkárosító folyamatokat és megszüntetésük, megelőzésük lehetőségei; a nemzetközi összefogás szükségességét. Tudjanak példákat mondani a megoldási lehetőségekre.
- Legyenek képesek tájékozódni, eligazodni a különböző méretarányú és tematikus földrajzi térképeken. Ismerjék az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmakat.
- Alakuljon ki bennük az egyéb földrajzi információhordozók kiválasztására és használatára való képesség.
- Fejlődjenek általános képességeik. Vizsgálódjanak a föld- és környezettudományok szempontjai szerint. Megfigyeléseiket, ismereteiket helyesen, szakkifejezések használatával mondják el, fejezzék ki írásban, rajzban, ábrázolják grafikusán és egyszerű térképeken. Tapasztalataik, megfigyeléseik alapján alkossanak véleményt. Legyenek képesek a környezetben történő események reális értékelésére.

Belépő tevékenységformák

Különböző tartalmú földrajzi térképek információinak felhasználása. Kontúrtérképen feladatok irányított megoldása. Szemelvények, példák gyűjtése. Tablók készítése. Információk gyűjtése különféle információhordozókból. Tájékozódás a földtörténeti időoszlopon. Képek, ábrák, keresztmetszetek, tömbszemelvények elemzése. tájékozódás légi fotókon, űrfelvételeken. Adatok, statisztikai adatsorok és különböző típusú diagramok összehasonlító elemzése. Számítási feladatok. Tipikus tájak különböző szempontok szerinti önálló bemutatása, összehasonlítása.

Példák keresése: a természeti adottságok és a gazdasági élet kölcsönhatásaira. Terméklisták összeállítása. Kiselőadások, tanulói beszámolók.

Az évi órakeret javasolt felosztása:

Új anyag feldolgozására	55 óra
Összefoglalásra, ellenőrzésre	10 óra
Ismétlés	9 óra
Összesen:	74 óra

A témakörök tartalma 7.

Tájékozódás a földtörténeti időben

- A földtörténet eseményei

Az Európán kívüli kontinensek

Afrika, Ausztrália, Óceánia, sarkvidékek

- Afrika helyzete, kialakulása, felszíne
- Afrika éghajlata, természetes növénytakarója, vízrajza
- A trópusi Afrika mezőgazdasága
- A kontinens ásványkincsei és hasznosításuk
- A Dél-Afrikai Köztársaság
- Ausztrália és Óceánia
- A sarkvidékek

Amerika

- Amerika fekvése, benépesülése, népessége
- Amerika kialakulása, felszíne
- Földrajzi övezetesség az amerikai kontinensen
- Az USA gazdasága
- Mexikó és Brazília

Ázsia

- Ázsia helyzete, fekvése, népessége
- Ázsia kialakulása, felszíne
- Övezetesség az ázsiai kontinensen
- Kína
- Japán
- Délkelet-Ázsia
- India
- Délnyugat-Ázsia

Észak-, Nyugat-, Dél- és Kelet-Európa

- Európa fekvése, felosztása, népessége
- Európa természetföldrajzi képe
- Az Európai Unió általános jellemzői
- Észak-Európa országainak hasonló és eltérő társadalomföldrajzi képe
- Franciaország
- Nagy-Britannia
- Átalakuló ipari körzetek, új iparágak Nyugat-Európában
- Dél-Európa országainak társadalomföldrajzi képe
- Olaszország
- Spanyolország
- Mediterrán tájakon
- A Balkán-térség földrajzi adottságai. Horvátország, Szerbia és Montenegró
- Kelet-Európa természeti-, társadalomföldrajzi vonásai
- Két kontinens országa: Oroszország
- Ukrajna

A tananyag feldolgozásához szükséges topográfiai fogalmak

Afrika

Gibraltári-szoros, Atlanti-óceán, Guineai-öböl, Indiai-óceán, Kongó, Niger, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger; Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró-csoport, Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Szudán; *Algéria*, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Nigéria; *Johannesburg*, Kairó, *Pretoria*.

Ausztrália és Óceánia

Csendes-óceán, Murray; Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ösföld, Új-Guinea; Ausztrália, Új-Zéland; Canberra, Melbourne, Sydney.

Sarkvidékek

Északi-sark, Északi-sarkvidék (Arktisz), Déli-sark, Déli-sarkvidék (Antarktis), Antarktika, *Grönland*, Jeges-tenger.

Amerika

Alaszka, Amazonas, *Bering-szoros*, Colorado, Kanadai-ösföld, Karib (Antilla)-tenger, Mississippi, Mexikói-öböl, Nagy-tavak, Panama-csatorna, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó, *Golf-áramlás*, *Labrador-áramlás*; Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika;

Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache, Brazil-felföld, Floridai-félsziget, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Labrador-félsziget, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Paraná-alföld, Préri, Sziklás-hegység;

Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Brazília, Kanada, Kuba, Mexikó, Venezuela, *Florida*, *Kalifornia*, *Texas*;

Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Los Angeles, Mexikóváros, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Toronto, Washington.

Ázsia

Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Léna, Ob, Perzsa (Arab)-öböl, Sárga-folyó, Tigris;

Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép (Belső)-Ázsia;

Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fuji, Góbi, Himalája, Hindusztáni-alföld, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Japán-szigetek, *Kamcsatka-félsziget*, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Tibet, Tien-san;

Dél-Korea, Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kína, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország;

Ankara, Bagdad, Bombay, Calcutta, Hongkong, Isztambul, Kanton, Novoszibirszk, Osaka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi, *Vuhan*.

Európa

Adriai-tenger, Balti-tenger, Dnyeper, Don, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál folyó, Volga, Észak-atlanti-áramlás;

Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa, Kelet-Közép-Európa;

Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Balti-ösföld, *Bretagne*, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Donyec-medence, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység (középhegyvidék), Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence, Lotaringia, Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine, Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, *Riviéra*, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv;

Albánia, Anglia, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Macedónia, Moldávia, Moldova, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Skócia, Spanyolország, Svédország, Szerbia és Montenegró, Ukrajna;

Amszterdam, Athén, Barcelona, Belgrád, Birmingham, Brüsszel, Chişinău, Dublin, Genova, Glasgow, Göteborg, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Minszk, Moszkva, Munkács, Murmanszk, Nápoly, Odessza, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík, Rijeka, Róma, Rotterdam, Skopje, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár, Szófia, Tirana, Torino, Újvidék, Ungvár, *Várna*, Velence, Volgográd, Zágráb.

A továbbhaladás feltételei

Tudjon a tanuló képeket, ábrákat, adatsorokat elemezni a földrajzi jellegű információk gyűjtéséhez. Ismerje fel segítségükkel az alapvető összefüggéseket: a tananyagban felsorolt kontinensek, tájak természeti és gazdasági jellemzői között,

- a földrajzi helyzet – felszín – éghajlat – vizek – természetes növénytakaró – talaj,
- a tájak, országok, földrészek társadalmi-gazdasági kölcsönhatásainak példáin.

Ismerjen a tanult térségekben környezetkárosító folyamatokat. Legyen elképzelése a megelőzés és a környezeti károk elhárításának lehetőségeiről.

Használja a térképet információgyűjtésre, a szemléleti, és tanári segítséggel – az okfejtő térképolvasás szintjén. Tudja megmutatni a tanult topográfiai fogalmakat.

Földrajz 8.

Évi óraszám: 55,5

Heti óraszám: 1,5

Célok és feladatok:

- A tanulók világgképének, környezeti gondolkodásának továbbfejlesztése Közép-Európa, a Kárpát-medence és Magyarország ismeretanyagának elsajátíttatásával.
- A természeti- és társadalmi folyamatokban való tájékozottság bővítése az európai természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékek megismertetésével.
- A környezet kölcsönhatásaiban és a regionális kérdésekben való tájékozottság fejlesztése.
- A reális alapokon nyugvó nemzet- és Európa-tudat kialakítása, a hazához való kötődés formálása:
 - Közép-Európa és a Kárpát-medence természetföldrajzi és társadalomföldrajzi összefüggéseinek megismertetésével,
 - a kontinensrészek legfontosabb országainak, tipikus tájainak tárgyalásával,
 - a különböző társadalmi csoportok, népek, nemzetiségek értékei, életmódja iránti, a másság tiszteletének kialakításával,
 - Magyarország kedvező és kedvezőtlen természeti adottságainak, társadalmi-gazdasági lehetőségeinek, nemzeti értékeinek és a világban elfoglalt helyének bemutatásával.
- A tanulók környezetfeltő szemléletének, környezetet óvó magatartásának formálása:
 - a Kárpát-medence és a haza környezeti értékeinek megismertetésével, a közösségük, országuk, régiójuk problémáinak megoldásában való aktív részvétel készségének fejlesztésével.

A fejlesztés követelményei

- A tanulók érzékeljék és úgy értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok kölcsönhatásainak eredményeit.
- Legyen áttekintésük az ember gazdasági tevékenységét meghatározó természeti, társadalmi és gazdasági környezet tényezőiről.
- Értsék meg, hogy a természeti környezet hogyan befolyásolja az egyes országok társadalmi-gazdasági életét.
- Ismerjék a természeti környezet változásainak társadalmi hatásait.
- A hazai tájakhoz való kötődés érdekében ismerjék meg természeti és társadalmi értékeinket, valamint a természeti tényezők hatásait és földrajzi összefüggéseit a Kárpát-medence népeinek elhelyezkedésében, hagyományaiban, településeiben és gazdasági életében.

- Tudjanak példákat mondani a környezeti károk elhárítására, a nemzetközi összefogásra, együttműködésre.
- Ismerjék meg a természetvédelem alapvető céljait, nemzeti parkjainkat és világörökségként számontartott értékeinket.
- Az általános iskola befejezésekor legyenek képesek az önálló szemléleti és – tanári segítséggel – az okfejtő térképolvasásra a különböző méretarányú és tartalmú térképeken.
- Ismerjék az eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat, tudjanak hozzájuk tartalmi jellemzőket kapcsolni.
- Alakuljon ki bennük a földrajzi és egyéb információhordozók kiválasztására, használatára való képesség. Tudjanak eligazodni, tájékozódni a különböző információs anyagokban és – tanári segítséggel – ezek gyűjteményeiben.
- Használják biztonsággal a szakkifejezéseket. Ábrázolják ismereteiket rajzban, egyszerű térképeken.
- Megfigyeléseiket, tapasztalataikat tudják elemezni, értékelni, alkossanak azok alapján véleményt.

Belépő tevékenységformák

- Tematikus térképek használata a természetföldrajzi adottságok, az egyes országok és országrészek gazdasági különbségeinek bemutatásához.
- Konturtérképes feladatok önálló megoldása.
- Időjárás-jelentések adatainak értelmezése. Az éghajlat jellemzőinek ábrázolása diagramokon. Következtetések az adatokból.
- Folyamatábrák használata. Statisztikai adatok feldolgozása a gazdasági élet jellemzőinek, változási tendenciáinak bemutatásához.
- Aktuális információk gyűjtése. Szemelvények, adatok elemzése, tömegkommunikációs források felhasználása, következtetések megfogalmazása.
- Forráselemzések: könyvek, folyóiratok, napilapok felhasználásával. Tanulói beszámolók, kiselőadások könyvtári kutatómunka alapján. Terméklista összeállítása. Riport, tábló készítése.

Az évi órakeret javasolt felosztása:

Új anyag feldolgozására	42 óra
Összefoglalásra, ellenőrzésre	10 óra
Helyi adottságokra	3,5 óra
Összesen:	55,5 óra

A témakörök tartalma

Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajza (11 óra)

- Közép-Európa általános földrajzi képe
- Élet a sík- és rögvídedékeken

- Közép-Európa társadalomföldrajzi vonásai
- Németország helye Európa gazdaságában
- Csehország és Lengyelország sajátos fejlődési útja
- Élet Közép-Európa magashegységeiben
- Az alpi országok: Ausztria, Szlovénia
- A kárpáti országok: Szlovákia
- A kárpáti országok: Románia
- Társadalmi sokszínűség, egyedi sajátosságok a hazánkkal szomszédos országokban

A Kárpát-medence kialakulása (4 óra)

- A Kárpát-medence földtani szerkezete
- A Kárpát-medence természetföldrajzi képe
- Társadalmi-gazdasági élet változásai és mai földrajzi vonásai
- A magyarság a Kárpát-medencében

Természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági lehetőségek Magyarország tájain (27 óra)

- Hazánk földrajzi helyzete
- A földtörténet krónikája Magyarország földjén
- Természeti adottságaink (felszín, domborzat)
- Természeti erőforrásaink
- Környezetünk állapota és védelme
- Hazánk népességföldrajzi jellemzői, népesedési folyamatok, népességmozgások
- Településhálózat, településformák, városaink
- A magyar nép tájtörténet tagolódása, etnikai csoportok, nemzetiségek
- A földrajzi környezet hatása a gazdálkodásra, a településekre és az életmódra
- Az Alföld gazdaságának jellemzői
- A Kisalföld
- Dombvidéki tájaink
- Az Alpokalja
- A Dunántúli-középhegység
- Az Északi-középhegység
- Nemzeti parkjaink
- A magyar nemzetgazdaság jellemzői
- Energiagazdaságunk
- Az ipar húzóágazatai: gépipar, vegyipar
- Átalakuló mezőgazdaságunk
- A közlekedési és szállítási infrastruktúra
- A turizmus
- Hazánk nemzetközi kapcsolatai
- Budapest földrajza
- Régióink földrajza

A tananyag feldolgozásához szükséges topográfiai fogalmak

Balaton, Bodrog, Dráva, Fertő, Hernád, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Odera, Olt, Rába, Rajna–Majna–Duna vízi út, Sajó, Sió, Szamos, Száva, Tisza, Tisza-tó, Vág, Velencei-tó, Visztula, Zagyva, Zala;

Aggteleki-karszt, Alföld, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bécsi-medence, Bodrogtó, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, *Burgenland*, Csallóköz, Cseh-medence, Morva-medence, Csepel-sziget, Cserhát, Cserhát, Déli-Kárpátok, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység (középhegyvidék), Dunazug-hegység, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északi-középhegység, (Észak-magyarországi középhegység), Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Gerecse, Gerlahfalvi-csúcs, Germán-alföld, Győri-medence, Hajdúság, Hargita, Hegyalja, Hortobágy, *Írott-kő*, Jászság, Kárpát-medence, *Kárpátalja*, Kékes, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Kisalföld, Kiskunság, Kőszegi-hegység, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Magas-Tátra, Marcal-medence, Maros–Körös köze, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagyunság, Német-középhegység, Nógrádi-medence, Nyírség, Nyugati-Alpok, Nyugat-magyarországi-peremvidék, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Román-alföld, Ruhr-vidék, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szigetköz, Székelyföld, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Szilécia, Szudéták, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj–Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Vajdaság, Velencei-hegység, Vereckei-hágó, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Ausztria, Csehország, Lengyelország, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia, Szlovénia,

Bács-Kiskun megye, Baranya megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykunszolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye; Budapesti agglomeráció;

Ajka, Algyő, Arad, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Beregszász, Bécs, Békéscsaba, Berlin, Bern, *Biharkeresztes*, Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Budapest, Bukarest, Bük, Cegléd, Constanța, Debrecen, Dorog, Drežda, Dunaújváros, Eger, Eszék, Esztergom, Frankfurt, *Galyatető*, Gdańsk, Genf, Graz, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Halle, Hamburg, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kassa, Katowice, Karlovy Vary, Kazincbarcika (Berente), Kecskemét, *Kelebia*, Keszthely, Kolozsvár, Komárom, Köln, Kőszeg, Komló, Krakkó, Lábatlan, *Letenye*, Linz, Lipcse, Makó, Marosvásárhely, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, München, Nagykanizsa, Nagyváradi, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pápa, Pécs, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, *Rábafüzes*, *Rajka*, Révkomárom, Salgótarján, Salzburg, Sárospatak, Siófok, Sopron, Stuttgart, Százhalombatta, Szeged, Székelyudvarhely, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Temesvár, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Varsó, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros, Zsolna;

Nemzeti parkok: Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna – Dráva Nemzeti Park, Duna – Ipoly Nemzeti Park, Fertő – Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös – Maros Nemzeti Park.

Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió

A továbbhaladás feltételei

- Tudja a tanuló bemutatni és jellemezni hazánk földrajzi környezetét, megadott szempontok alapján. Térképi információk felhasználásával ismertesse hazánk tájainak természeti-gazdasági jellemzőit. Ismerje fel a természeti adottságok szerepét, hatását a gazdasági életre és a környezet értékeit az egyes térségekben.
- Tudjon helyi, regionális és országos példákat említeni környezetvédelmi intézkedésekre.
- Legyen képes önálló anyaggyűjtésre s az információk feldolgozására megadott szempontok alapján.
- Tudja elhelyezni a kontúrtérképen a megismert topográfiai fogalmakat, és tudja megfogalmazni földrajzi fekvésüket. Ismerje legfontosabb tartalmi jellemzőiket.

Földrajz 9.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok :

- Az általános iskola 7-8. évfolyamának tantervi előzményeire építve elősegíteni, hogy a tanulók megismerjék az ember életterületét szolgáló Földet és annak kozmikus környezetét.
- A tanulók szemléletének formálása – életkoruknak megfelelően – az általános természetföldrajzi és a társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseinek, időbeli és térbeli változásainak vizsgálatával, a természet-, a társadalom- és a környezettudományok szempontjai szerint. Tudatosítani, hogy a Föld egységes rendszer, s ebben az ember természeti és társadalmi lényként él, s ennek következtében átalakítja környezetét.
- Bemutatni az élő és élettelen természet folyamatait, időbeli változásait, összefüggéseit. Általánosítani a jelenségeket, átfogó rendszerben elhelyeztetni a folyamatokat, összefüggéseket – a geoszférák és a földrajzi övezetesség megismerése kapcsán.
- Felismertetni az ember társadalmi-gazdasági tevékenységének természetre gyakorolt hatását. Beláttatni az ésszerű korlátozás, a tudatos környezeti magatartás, az erőforrások tervszerű felhasználásának szükségességét.

- Felkelteni az érdeklődést a különféle társadalmi csoportok, nemzetiségek, népek életformája, értékei iránt a természetföldrajzi övezetesség és a társadalmi-gazdasági élet összefüggései kapcsán.
- Bemutatni a földrajzi helyzet összetevőinek változó megítélését a földrajzi térszerkezet alakulásában.
- Fejleszteni a tanulóknál az aktív részvétel készségét közösségük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában.

A fejlesztés követelményei

- Ismerjék a tanulók a földi képződményeket, a természeti és a társadalmi jelenségeket, folyamatokat az összefüggéseket. Alkalmazzák regionális földrajzi ismereteiket. Értsék a természeti feltételek és a társadalmi-gazdasági jellemzők közötti kapcsolatokat a földrajzi övezetekben, övekben és területeken. Értsék meg, hogy a Föld egységes rendszer, ahol a természet és a társadalom összefüggései, törvényszerűségei egyaránt érvényesülnek. Tudják önállóan elemezni, értelmezni a természetföldrajzi és a társadalmi-gazdasági történéseket.
- Bővüljenek fogalmaik, szintetizálják a már megszerzett ismereteiket, helyezték ezeket rendszerbe, és segítségükkel biztosan tájékozódjanak a földön lezajló folyamatokban, térben és időben egyaránt.
- Rendelkezzenek valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerű adatokról, a változások nagyságrendjéről és időbeli mértékéről.
- Legyenek képesek a speciális információhordozók használatára. Tapasztalataikat, véleményüket szabatosan, lényegre törően fogalmazzák meg. Alkalmazzák a más tantárgyakban szerzett ismereteiket a földrajzi jelenségek, folyamatok értelmezésében.

Belépő tevékenységformák

- Tájékozódás a csillagászati térképeken és az égbolton.
- Tematikus térképek, adatok, adatsorok, diagramok összehasonlító, logikai elemzése. Térképi ábrázolások, magyarázó rajzok készítése. Műholdfelvételek vizsgálata.
- Modellek, folyamatábrák, videofilm-részletek magyarázata.
- Ásvány- és kőzetvizsgálati gyakorlatok.
- Adatgyűjtések. Korfák és statisztikai adatok elemzése.
- Időoszlop, táblázat készítése. Grafikus ábrázolások.
- Számítások. Időjárás-jelentések értelmezése, egyszerű prognózisok készítése. Vízállás-jelentések vizsgálata.
- Leírások, adatok, aktuális cikkek gyűjtése – véleményalkotás.
- Fogalommagyarázatok, kiselőadások, esetelemzések, viták, észrevételek.

Az évi órakeret javasolt felosztása:

Új anyag feldolgozására	60 óra
Összefoglalásra, ellenőrzésre	9 óra
Helyi adottságokra	5 óra
Összesen:	74 óra

A témakörök tartalma 9.

Kozmikus környezetünk. Térképészeti alapismeretek

- A Föld helye a Világegyetemben
- A Naprendszer
- A Föld alakja, fő mozgástípusai
- Tájékozódás a földi térben és időben
- A földrajzi környezet ábrázolása: a térkép
- A térképek fajtái méretarány és tartalom szerint
- A térkép használata
- Gyakorlatok
- Az úrkutatás szerepe a Föld megismerésében
- A műholdfelvételek
- A térérzékelés. Földrajzi felfedezők. Magyar világjárók

A geoszférák földrajza (30 óra)

A kőzetburok földrajza

- A Föld belső szerkezete
- Kőzetlemezek-lemeztektonika
- A kőzetlemezek és a vulkáni tevékenység
- A kőzetlemezek és a földrengések
- A kőzetlemezek és a hegységképződés
- A litoszféra „építőkövei” – a kőzetek
- A Föld története

A légkör földrajza

- A légkör anyaga és szerkezete
- A napsugarak nyomában a levegő felmelegedéséig
- Az időjárás és az éghajlat elemei
- Ciklonok, anticiklonok
- Az általános légkörzés
- A monszun szélrendszer
- A légszennyezés nem ismer határokat!

A vízburok földrajza

- Óceánok és tengerek

- A tengervíz mozgásai
- Felszín alatti vizek
- Felszíni vizek
- A vízszennyezés sem ismer határokat!

A talaj földrajza

- A talaj kialakulása, összetétele, szerkezete, a Föld jellemző talajfajtái
- A talajok ökológiai szerepe, hasznosítása

A földfelszín formái

- A belső és a külső erők szerepe a felszín fejlődésében
- A jellegzetes felszínformák, kialakulásuk és átalakulásuk

A földrajzi övezetesség

- Az éghajlati és a földrajzi övezetesség kialakulása
- A forró övezet
- A mérsékelt övezet
- A hideg övezet
- A hegynyékek függőleges övezetessége
- Az egyes övezetek környezeti gondjai, válságterületei

Népesség- és településföldrajz

- A Föld népességszámának változása
- A népesség összetétele, eloszlásának területi különbségei
- A népesség térbeli mozgásai
- A települések területi elhelyezkedését meghatározó tényezők
- Településtípusok és jellemzőik
- A települések szerepkörének, szerkezetének és hálózatának átalakulási folyamatai
- A városodás és a városiasodás

A tananyag feldolgozásához szükséges topográfiai fogalmak

A középfokú földrajzoktatás az általános iskolában megismert névanyag új szempontok szerinti feldolgozását és alkalmazását is szükségessé teszi.

Új topográfiai fogalmak

Aconcagua, Afrikai-lemez, Antarktiszi-lemez, Atacama-sivatag, Ausztrál–Indiai-lemez, Azori-szigetek *Békás-szoros*, *Borneo*, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-hegységrendszer, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez, Gondwana, Grossglockner, Japán-árok, Kaledóniai-hegységrendszer, Krakatau Laurázsia, Líbiai-sivatag, Mariana-árok, Mount St. Helens, Mt. Pelée, Namib-sivatag, Nasca-lemez, *Olümposz*, Pacifikus-hegységrendszer, Pangea, Popocatépetl, Szent Gotthárd-hágó, Takla-Makán, Teleki-vulkán, Turáni-alföld, Variszkuszi-hegységrendszer;

Aral-tó, Bóden-tó, Brahmaputra, Csád-tó, Duna-delta, Erie-tó, Eufrátesz, Felső-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Hévízi-tó, Huron-tó, Holt-tenger, IJssel-tó,

Ladoga-tó, La Plata, Lengyel-tóhátság, Mekong, Michigan-tó, Niagara-vízesés, Ontario-tó, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Szent Anna-tó, Watt-tenger;

Benguela-áramlás, Humboldt-áramlás, Kuro-shio-áramlás, Oja-shio-áramlás;

Bratszk, Greenwich, Irkutszk, Manaus, Monterrey, Vancouver.

Panthalassza, Tethys, Pangea

A továbbhaladás feltételei:

- Tudjon a tanuló helymeghatározásokat végezni a térképen, földgömbön.
- Legyen képes térképészeti, időszámítási feladatok megoldására is. Ismerje a földi szférák legfontosabb folyamataira.
- Ismerje a földrajzi övezetesség összetevőit. Támassza alá példákkal az ezekben érvényesülő kölcsönhatásokat.
- Értse a népesség eloszlását és a települések elhelyezkedését meghatározó legfontosabb tényezőket.
- Használja biztonsággal a térképet tájékozódásra és információszerzésre.

Földrajz 10.

Évi óraszám: 74

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok:

- Tudatosítani a tanulóknál, hogy a Föld egységes rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él.
- A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásainak megismertetésével világossá tenni, hogy a társadalmi-gazdasági és környezeti problémák megoldása a tudomány, a technika, a gazdasági és a politikai tényezők összehangolását és a nemzetközi összefogást igényli.
- Ismertesse meg a tantárgy az egyre növekvő társadalmi igények kielégítéséért folyó termelőtevékenységet és annak eltérő vonásait, teljesítményeit a Föld különböző térségeiben: a világ változó társadalmi-gazdasági képének és a világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok bemutatásával.
- Értesse meg a termelés és a fogyasztás viszonyát, a növekedés korlátait, következményeit és ezzel a Föld globális problémáit.
- Fejlessze a tanulóknál ennek kapcsán a felelősséget, az aktív részvétel készségét, közösségük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában.

- Formálja a tanulók szemléletét: a tananyag komplexitásával, a jelenségek, folyamatok több szempontú vizsgálatával, ezek térbeli és időbeli változásainak nyomon követésével.

A fejlesztés követelményei:

- Tudjanak a tanulók rendszerben gondolkodni. Szintetizálják korábbi ismereteiket. Biztosan tájékozódjanak a Földön lezajló természeti-társadalmi folyamatokban, kölcsönhatásokban és azok következményeiben.
- Legyenek képesek az információkból tendenciákat megfogalmazni. A múlt és a jelen földrajzi folyamatának ismeretében legyen elképzelésük a Föld, az emberiség és az ország társadalmi-gazdasági jövőjéről.
- Használják fel a földrajzi s a más tantárgyakban szerzett ismereteiket a mindennapok fontos döntéseihez.
- Alakuljon ki bennük igény arra, hogy később önállóan gyarapítsák földrajzi ismereteiket. Tudjanak másokkal együttműködni.
- Legyenek képesek a speciális információhordozók használatára. Tudják véleményüket tárgyszerűen megfogalmazni, elmondani. Érveljenek, vitatkozzanak ismereteik birtokában, az alternatív megoldások keresésében.

Belépő tevékenységformák:

- Tematikus térképek vizsgálata. Statisztikai adatok, diagramok összehasonlító elemzése a gazdaság ágazatairól, térségekről, régiókról. Információk gyűjtése, rendszerezése, következtetések levonása, okok feltárása. Gazdaságtörténeti térképek elemzése. Sajtó és TV-figyelő az aktualitások gyűjtésére. Újságcikkek, a médiában elhangzott hírek értelmezése. Terméklisták összeállítása. Fogalmazás, esszé készítése. Viták, szituációs játékok, szerepcserék

Az évi órakeret javasolt felosztása:

Új anyag feldolgozására	60 óra
Összefoglalásra, ellenőrzésre	8 óra
Helyi adottságokra	6 óra
Összesen:	74 óra

A témakörök tartalma 10.

A világ változó társadalmi-gazdasági képe

- A világ gazdaság meghatározó tényezői
- A gazdasági fejlettség fő mutatói
- Az országok közötti gazdasági kapcsolatok hagyományos formái
- A gazdasági ágazatok jellemzői
- A nemzetközi tőke, az adósság, a pénzügyi függés szerepe a gazdaságban
- Nemzetközi szervezetek és feladataik

A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok, országok:

- A világgazdaság földrajzi szerkezete
- Az amerikai világgazdasági erőter, USA és Latin-Amerika
- Japán és a csendes-óceáni erőter
- Az Európai Unió, valamint a közép- és kelet-európai országok
- Magyarország

A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai

- Az emberi tényezők szerepe a gazdasági és társadalmi életben
- A népesedési és urbanizációs válság
- Az emberiség élelmezési helyzete
- A Föld természeti erőforrásai
- A megsebzett Föld
- A fenntartható fejlődés kérdőjelei

A tananyag feldolgozásához szükséges topográfiai fogalmak:

A középfokú földrajzoktatás az általános iskolában megismert névanyag új szempontok szerinti feldolgozását és alkalmazását is szükségessé teszi.

Új topográfiai fogalmak

Asszuáni Nagy-gát;Kuznyeck-medence, Száhel-öv; Szilícium-völgy, Gibraltár;
Arab Emírségek, Bolívia, Chile, Csád, Guinea, Irán, Kenya, Kuvait, Líbia,
Libéria, Málta, Marokkó Monaco, Nicaragua, Tunézia;

Bahama-szigetek, Bali, Dominika, Kanári-szigetek, Panama, Seychelle-szigetek,

Alexandria, Antwerpen, Atlanta, *Burgasz*, *Caracas*, Cseljabinszk, Csernobil, Dallas, Dnyepropetrovszk, Donyeck, Dortmund, Duisburg, Europoort, Fokváros, Galați, Hannover, Haifa, Houston, Jeruzsálem, *Karachi*, *Karaganda*, Kobe, Krasnojarszk, Kyoto, *Lvov*, Manila, Mekka, Ostrava, Perth, Randstad, Rijád, Szczecin, Seattle, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Theszaloniki, Trieszt, Uszty-Ilimszk, Várna, Zürich.

Alpok-Adria Közösség, Kárpátok Eurorégió, Közel-Kelet

A továbbhaladás feltételei:

- Tudja a tanuló jellemezni a gazdasági élet legfontosabb ágait, ágazatait.
- Mutassa be szerepük, jelentőségük változásait.
- Ismerje a világgazdasági pólusokat, a bennük érvényesülő integrációs folyamatokat és a pólusok világgazdaságban betöltött szerepét.
- Legyenek ismeretei az egyes térségek, gazdasági régiók történelmi és területi átrendeződéséről.
- Mutassa be tematikus térképek segítségével a környezetkárosító tényezők földrajzi megjelenését.

- Következtesen ezekből a globális veszélyek kialakulására.
- Ismerje és tudja példákkal alátámasztani a növekvő termelés és fogyasztási igények környezetre gyakorolt hatásait.

Földrajz 11-12.

Célok és követelmények:

- Elsődleges cél felkészíteni a tanulókat az emelt szintű érettségi vizsga sikeres letételére. Ehhez szükség van a 7-10. osztályban tanult tananyagrészek szintézisére.
- A tanulóknak rendelkezniük kell a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel.
- Tudjanak földrajzi ismereteikről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban egyaránt.
- Ismerjék fel a belső összefüggéseket és az egyes témakörök közötti kapcsolatokat.
- Tudják ismereteiket alkalmazni a természet, a társadalmi-gazdasági és a környezeti jelenségek és folyamatok értelmezésében.
- Legyenek jártasak a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használatában, a bennük közölt információk feldolgozásában, értelmezésében; legyenek képesek azokból következtetések levonására, összefüggések, törvényszerűségek megállapítására.
- Rendelkezzenek a több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok, problémák megoldásának képességével.
- Tudjanak a földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatábrákat, folyamatábrákat, keresztmetszeti képeket és térkép-vázlatokat készíteni.

Tankönyvek:

- A 11. és 12. évfolyam számára nem készült tankönyv.
- A 7-10. évfolyam tankönyvei mellett az adott témához kapcsolódó szakirodalom használható.
 - Dr. Jakucs László: A Föld belső erői
 - Hunyadi László: Csillagászati és általános természeti földrajz
 - Hunyadi László: Általános társadalom- és gazdaságföldrajz
 - Folyóiratok pl. HVG

Földrajz 11.

Évi óraszám: 92,5

Heti óraszám: 2,5

Az évi órakeret javasolt felosztása:

Új anyag feldolgozására	67 óra
Összefoglalásra, ellenőrzésre	10 óra
Helyi adottságokra	4 óra
Gyakorlás (tesztek)	11,5 óra
Összesen:	92,5 óra

A témakörök tartalma 11.

Térképészeti ismeretek (6 óra)

- A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei
- A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk alkalmazása
- A térképekkel kapcsolatos mérési és számítási feladatok megoldása
- Az űrtérképezés módszerei és gyakorlati felhasználási lehetőségei

Kozmikus környezetünk (9 óra)

- A csillagászat tudománytörténeti fejlődésének jelentősé állomásai, a Világegyetem kialakulásának főbb elméletei
- A Föld mozgásai és azok földi következményei
- Időszámítással kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása
- A Föld kozmikus környezetének sajátosságai
- A Naprendszer felépítése és annak földi következményei
- A Nap szerkezetének és folyamatainak jellemzői

Geoszférák földrajza (33 óra)

a) Kőzetburok (13 óra)

- Tájékozódás a földtörténeti időegységek eseményeiben, az őskörnyezeti változások hatásának bemutatása például az élővilág fejlődésére
- A földtörténeti kormeghatározás néhány elve
- Égitestünk gömbhéjas szerkezete, részletes belső felépítése és a Föld nagyszerkezeti egységei
- A kőzetlemezek mozgásának geológiai és az ember mindennapi életével összefüggő következményei
- A lemeztektonikai folyamatok szerkezeti következményei, összefüggései az ásványkincsek elhelyezésével
- A szárazföldek fejlődésének folyamata, a felszínfejlődés időbeli változásai
- A leggyakoribb ásványok és kőzetek felismerése
- A belső és a külső erők felszínformáló szerepe

- A szárazföldek felszínfejlődésének legfontosabb lépései

b) A légkör (8 óra)

- A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai
- A légkörben lezajló folyamatok törvényszerűségei, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások
- Az időjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása
- Az időjárás-jelentések értelmezése és a változások okainak magyarázata
- A legfőbb felhőtípusok és azok időjárási összefüggései
- Az időjárás-változások biológiai hatásai
- A légkör szennyezettségének helyi, regionális és globális következményei

c) A vízburok (7 óra)

- A felszíni és felszín alatti víztípusok, azok főbb jelenségei, a társadalmi-gazdasági életben betöltött szerepük.
- Az óceánok és a tengerek földrajzi jellegzetességei
- A tenger természeti erőforrás szerepének bemutatása példák alapján
- A vízgazdálkodás főbb fogalmai és tevékenységei. A vízszennyezés helyi és az egész bolygóra kiható problémái
- A vízburok környezeti problémái, javaslat a különféle megoldási lehetőségekre

d) A talaj (2 óra)

- A talaj keletkezése, fejlődési folyamata, a talajpusztulás veszélyei

e) A geoszférák kölcsönhatásai (3 óra)

- A geoszférák közötti összefüggések bemutatása példák segítségével
- A geoszférák legfőbb környezeti problémáinak társadalmi-gazdasági és szemléleti okai, következményeinek bemutatása példák alapján
- Megelőzési és megoldási javaslatok

A természetföldrajzi övezetesség (7 óra)

- A szoláris éghajlati övezeteket kialakító tényezők
- Az éghajlati övezetesség meghatározó szerepe a többi természeti tényező jellemzőinek kialakulásában
- A földrajzi övezetek, övek, területek hasonló és eltérő vonásainak bemutatása, jellemzésük
- A vízszintes és a függőleges övezetesség kapcsolata
- A függőleges övezetesség területenként eltérő vonásainak magyarázata
- Az egyes övezetek, övek, területek sajátos környezeti problémái, példák felsorolása a megoldásukra

A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre (12 óra)

- A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre
- A természeti erőforrások övezetes elrendeződésének bizonyítása

- A földrajzi övezetesség és az eltartóképesség összefüggései
- Példák felsorolása az élelmiszertermelés övenként eltérő lehetőségeire
- A társadalom természetátalakító tevékenységének, a földrajzi környezet változásainak bemutatása az egyes övezetekben, övekben
- A természetföldrazi övezetesség hatása a népesség és a települések jellemzőire
- Az urbanizáció eltérő vonásai a világ fejlett és fejlődő térségeiben
- A népességgel kapcsolatos alapfogalmak, a népesség-növekedés időbeli alakulása, okai, környezeti hatásai
- A térbeli eloszlást meghatározó legfontosabb tényezők, a területi megoszlás különbségei
- Az urbanizáció és a térbeli népességmozgások lényeges vonásai és következményei
- Az egyes településtípusok jellemzői, kialakulásuk és átalakulásuk oka
- Grafikonok, ábrák, diagramok készítése

Földrajz 12.

Évi óraszám:80

Heti óraszám: 2,5

Az évi órakeret javasolt felosztása:

Új anyag feldolgozására	56óra
Összefoglalásra, ellenőrzésre	10 óra
Helyi adottságokra	4 óra
Gyakorlás (tesztek)	10 óra
Összesen:	80 óra

A témakörök tartalma 12.

A világ változó társadalmi-gazdasági képe (16 óra)

- Földünk országainak csoportosítása a környezetben elfoglalt helyük szerint
- A gazdasági ágazatok jelentőségének történeti változásai példák alapján
- A gazdaság legfontosabb ágazatai. A szerkezetváltás folyamata.
- A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítő tényezői, azok változása
- A területfejlesztés technikai feltételei és módjai
- Az infrastruktúra jelentősége és kapcsolata az életminőséggel
- Az energiagazdaság jelentősége és átalakulása
- A mezőgazdaság termelési típusai és területi elhelyezkedésük
- A gazdasági-társadalmi fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók
- A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamata, az integráció szükségessége és legfontosabb lépései

- A volt szocialista országok gazdasági rendszerváltásának problémái
- A piacgazdaság működésének elve
- A működőtőke mozgásának legfontosabb irányai és hatása a gazdasági fejlődésre
- A jelentősebb nemzetközi pénzügyi szervezetek, szerepük a világ- és a nemzetgazdasági folyamatokban
- Ábrák, grafikonok készítése

A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok, országok (7 óra)

- A világgazdasági központok és peremterületek, világgazdasági szerepük
- Az Európán kívüli gazdasági tömörülések jelentősége
- A gazdasági, a politikai és a katonai tömörülések kapcsolata, a különböző alapú függési viszonyok kialakulása
- Példák felsorolása a különböző egyedi szerepköröket betöltő országokra, jelentőségük a világgazdaság működésében
- A mindennapi élet jellemző gazdasági folyamatainak bemutatása példákon keresztül

A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai (5 óra)

- A legfőbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai. Példák felsorolása a megoldási lehetőségekre
- A túlnépesedés, a termelés és a fogyasztás regionálisan jelentkező társadalmi következményei, és azok esetleges megoldási lehetőségei
- A környezetvédelem nemzetközi szervezetei, a nemzetközi egyezmények legfőbb céljai és elvei

Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei (10 óra)

- Az egyes kontinensek természeti és társadalmi-gazdasági jellemzői, tipikus tájainak bemutatása
- Az eltérő társadalmi-gazdasági fejlettségű területek, a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportok és országok bemutatása Európában, Afrikában, Amerikában és Ázsiában.
- Ausztrália természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságai
- Az észak-dél probléma lényege és példákon történő bemutatása
- Az európai országok szerepének bemutatása a kontinensen illetve a világgazdaságban. A társadalmi-gazdasági adottságok közös és eltérő vonásainak kiemelése
- Az Európai Unió kialakulásának gazdasági-társadalmi alapjai, működésének jellemző földrajzi vonásai, a bővítés lehetőségei és korlátai. Az egyes területei és országai közötti hasonlóságok és különbségek
- A tagországok közös és egyéni nemzeti érdekeinek bemutatása, az okok magyarázata

Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában (18 óra)

- Magyarország földrajzi helyzetének, tájainak, a medence-jelleg érvényesülésének bemutatása
- A központi fekvés és a tranzit-jelleg előnyei és hátrányai
- Hazánk népességföldrajzi folyamatai és azok következményei
- A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében
- A társadalmi-gazdasági átalakulás folyamata és következményei a Kárpát-medencében
- Magyarország társadalmi-gazdasági fejlődésének történelmi háttere, a térszerkezet változásának tendenciái Magyarország gazdaságának jellemző vonásai, területi és szerkezeti átrendeződése és annak okai
- Az élelmiszergazdaság szerepe hazánk gazdasági életében
- Hazánk idegenforgalmi vonzereje, az idegenforgalom fejlesztésének lehetőségei
- A hazai tájak és régiók eltérő természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása
- A hazai regionális fejlettségi különbségek okai és következményei
- A nemzetközi gazdasági kapcsolataink elvei
- A regionális gazdasági kapcsolataink elvei
- A regionális együttműködés szükségessége és nehézségei a Kárpát-medencében
- A környezetvédelem hazai stratégiái és intézményei
- A környezetgazdálkodás hazai elveinek ismertetése példák alapján
- Magyarország legfőbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági és tudományos eredményei

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Térképi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A térképi ábrázolás A térképek jelrendszere	Legyen tisztában a térkép és a valóság kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentőségével. Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot. Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit. Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Legyen képes a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmának használatára. Ismerje a földrajzi fókálózat jellemzőit. Tudjon térképvázlatot készíteni, és alakítsa ki jelrendszerét. Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.	Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különböző tartalmú térképek felhasználási lehetőségeire. Értse, hogy a térképek készítésekor a különböző ábrázolási célok érdekében különböző módszereket alkalmaznak.
1.2. Térképi gyakorlatok	Alkalmazza a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Legyen képes távolságot mérni és meghatározni egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével. Tudja leolvasni a tényleges magasságot, kiszámítani a viszonylagos magasságot térképek alapján. Tudjon tájékozódni, helymeghatározást végezni földgömbön és térképen.	Legyen képes távolság meghatározásra az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén fókálózat segítségével. Legyen képes területszámításra arányszám felhasználásával. Tudjon a méretarány használatát igénylő számításos feladatokat megoldani.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Használja ismeretszerzésre a különböző méretarányú és tartalmú térképeket. Olvasson le információkat keresztmetszetről és tömbszelvényről, tudja azokat elemezni, összevetni térképekkel. Legyen képes tematikus térképek összehasonlító elemzésére.	Tudjon metszetet szerkeszteni a szintvonalas térkép alapján.
1.3. Az űrtérképezés	Legyen tisztában a légi- és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeivel, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Tudjon azonosítani környezeti elemeket térképvázlat-tal vagy térképpel történő összevetés alapján légi- és űrfelvételeken.	Ismertesse a műholdfelvételek készítésének elvét. Tudjon tényeket leolvasni légi- és űrfelvételekről.

2. Kozmikus környezetünk

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a világegyetemben	Ismertesse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.	Mutassa be a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit. Sorolja fel a csillagászat történeti fejlődésének jelentősebb állomásait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.2. A Nap és kísérői	Ismertesse a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete). Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit. Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait. Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket. Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságát, értse a holdfázisok váltakozásának okát. Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget.	Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre. Magyarázza meg a holdfázisok és a napfogyatkozás kialakulásának okait. Legyen képes a Naprendszer bolygóiról készült adatsorok elemzésére. Jellemzze a Hold felszínét, bizonyítsa a hőmérséklet és a légkörhiány összefüggését Mutassa be az üstökösök felépítésének jellemzőit, mozgásának jellemzőit, jellegzetes formájuk kialakulását.
2.3. A Föld és mozgásai	Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő). Tudja egyszerű rajzzal bemutatni a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést.	Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést.
Tengely körüli forgás	Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását.	
	Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát. Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség Tudja kiszámítani a helyi és a zónaidőt.	
Nap körüli keringés	Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét.	Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes időpontokban bármely földrajzi helyen.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Elemezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.	Alkalmazza feladatmegoldásban a dátumválasztó vonalat.
2.4. Űrkutatás az emberiség szolgálatában	Tudjon példákat mondani az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására.	Ismertesse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Legyen képes szövegek értelmezésére, a mesterséges égitestek, szondák jelentőségének bemutatására a Naprendszer és más galaxisok megismerésében.

1. A geoszférák földrajza

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A kőzetburok 3.1.1. Földtörténet	Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja időbeli sorrendjüket és hozzávetőleges időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit. Fogalmazza meg a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.	Ismerje a relatív és az abszolút kormeghatározás elveit. Értelmezze a geoszférák fejlődését és annak kölcsönhatásait (öslégkör, ósóceán, bioszféra). Ismertesse az őskontinenseket (Pangea, Laurázsia, Gondwana), feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit.

3.1.2. A Föld szerkezete és fizikai jellemzői	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Ismertesse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit. Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát. Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján.	Ismerje fel a geoszférák közötti kapcsolatokat. Hasonlítsa össze adatok és ábrák alapján az egyes gömbhéjak jellemző kémiai összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait. Ismerje a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát.
3.1.3. A kőzetburok szerkezete	Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét. Jellemezze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt és az asztenoszférát. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket.	Tudjon önállóan ábrát készíteni a kőzetburok felépítéséről. Soroljon fel topográfiai példákat a kőzetlemez-határookra, és tudja megmutatni, felismerni azokat a térképen
3.1.4. A kőzetlemez-mozgások okai és következményei A kőzetlemezek mozgásai	Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.	
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Magmatizmus és vulkánosság	Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemez-mozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát. Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat.	Magyarázza a nehéz-, a színes- és nemesfémércek képződését, és tudja ezt példákkal alátámasztani. Ismertesse a vulkáni működés jellegét és helyét meghatározó tényezőket. Magyarázza példa segítségével az ún. "forró pontok" feletti vulkánosságot.

A földrengés	Mondjon példát az utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére. Magyarázza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés lehetőségeire.	Ismerje az erősségmérés elvét, a rengések kísérőjelenségeit. Ismerje a rengésfészek, rengésközpont kapcsolatát.
3.1.5. A hegységképződés	Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Tudjon ezekre példákat mondani. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket a gyűrt- és röghegységek kialakulásával. Tudjon példákat mondani típusaikra, formáikra. Legyen képes ábrákon, képeken megkülönböztetni a gyűrt- és a röghegységeket formakincsük alapján. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.	Mutassa be a hegységképződési szakaszok egymásra épülését és összefüggéseit. Tudjon a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat rajzolni, elemezni.
3.1.6. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei	Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismertesse a kőszenek és a szénhidrogének keletkezését.	Magyarázza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kőzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát, a kőzetek anyagainak körforgását.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Tudja keletkezés szerint besorolni, csoportosítani és felismerni az alábbi ásványokat, kőzeteket: kőszó, mészkő, dolomit, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufák, márvány, palás kőzetek. Mondjon példát az előfordulásukra és a felhasználásukra. Tudja jellemezni a bazaltot, az andezitet és tufáikat, a gránitot, a mészkövet és a löszet.	Ismerje fel a kéregszerkezet és az ásványkincsek előfordulása közötti kapcsolatokat.
3.1.7. A Föld nagyszerkezeti egységei	Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit (ősföld, röghegység, gyűrthegység, süllyedékterület, óceáni	Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán.

Ósmasszívumok (ösföld) Röghegységek Gyűrthegységek	medence, óceáni hátság, mélytengeri árok), és tudjon példákat mondani azok előfordulására. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlaton ezeket. Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát. Ismertesse az ósmasszívumok szerkezeti típusait (fedett, fedetlen), morfológiai típusait (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék). Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket. Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Mutassa be ábra és kép segítségével az ösföldek, a rög-hegységek és a gyűrthegységek formakincsét.	Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a nagyszerkezeti egységeket. Tudja magyarázni a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását.
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Süllyedékterületek, síkságok	Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra. Mutassa be gazdasági jelentőségüket.	

3.1.8. A földfelszín formálódása	Támassza alá példákkal a külső és a belső erők, valamint az ember szerepét a felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás). Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, közép-hegység, magashegység, völgy, medence, hátság). Tudjon ezekre példát mondani a kontinensek és hazánk területéről, tudja megmutatni a térképen és felismerni a térkép vázlatban.	Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a felszínformákhoz kapcsolódó tájakat, tudja elhelyezni ezeket a kontinenseken és a földrajzi övezetekben.
3.2. A levegőburok 3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete	Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat. Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lezajló változások lényegét. Tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység légszennyező és az ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.	Ismertesse a légkör fejlődését, összetételének változását, az ózonréteg kialakulását. Következtessen a levegő minőségére az összetétel változását bemutató adatsorokból.
3.2.2. A levegő felmelegedése	Magyarázza a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehűlést módosító tényezők szerepét.	Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat (tenyészidőszak, hőösszeg, napfénytartam).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehűlés törvényszerűségeit. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Tudja kiszámítani a napi és az évi középhőmérsékletet,	

	a napi hőingást, az évi közepes hőingást, az abszolút hőingást. Ismerje az izoterma fogalmát. Legyen képes hőmérsékleti adatok grafikus ábrázolására és hőmérsékleti tematikus térképek összehasonlítására, elemzésére.	
3.2.3. A légnyomás és a szél A szelek	Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát. Magyarázza a légnyomás változásának okát. Magyarázza a szél kialakulását, kapcsolatát a hőmérséklet és a légnyomás változásával; a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában.	Nevezzen meg trópusi ciklonokat, helyi szeleket, szélrendszereket (tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), mutassa be jellegzetességeiket. Ismerje a főn kialakulását és jelentőségét.
Ciklon és anticiklon	Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Mutassa be hatásukat az időjárásra és az éghajlatra.	
Időjárási frontok	Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, mozgásukat, felhőzetüket, csapadékozónáikat.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A szél felszíninformáló tevékenysége	Legyen képes légköri képződmények felismerésére időjárási térképeken és műholdfelvételeken. Elemezzen időjárási térképeket. Mutassa be a szél pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerjen fel ábrán, képen a szél által formált képződményeket.	Bizonyítsa az összefüggést a szél felszíninformálása és a többi természetföldrajzi tényező között.
3.2.4. Az általános légkörzés Az általános légkörzés rendszere A monszun szélrendszer	Mutassa be a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismertesse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzőit és kialakító tényezőiket. Legyen képes bemutatni az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon. Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben.	Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Ismerje a futóáramlás fogalmát és szerepét. Ismerje a hőmérsékleti egyenlítő fogalmát és szerepét. Ismertesse a passzát és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát. Tudjon magyarázó ábrát készíteni a monszun szélrendszerek kialakulásáról.
3.2.5. Víz a légkörben	Tudja használni a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges- és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás.	Ismerje fel a főbb felhőtípusokat. Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen időjárást eredményeznek. Tudjon megoldani vízgőztartalom-számítási feladatokat.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Tudja bemutatni ábra segítségével a felhőképződés folyamatát. Magyarázza a csapadékképződés és a különböző csapadékfajták kialakulásának folyamatát. Tudja példákkal alátámasztani a csapadék jelentőségét.	Tudjon példákat mondani a csapadék felszíninformáló hatására (leöblítés, vonalas erózió).
3.2.6. Az időjárás és az éghajlat	Értse az idő, az időjárás, az éghajlat egymáshoz való viszonyát, az időjárási és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait. Ismertesse az időjárás-jelentés és előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban. Tudjon az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és klímadiagramokat összehasonlítani, adatokból diagramot szerkeszteni, szöveges forrásanyagot feldolgozni.	Tudjon példákat mondani az időjárás-változások biológiai hatásaira. Igazolja példákkal a légkör egységes rendszerként való működését, legyen képes a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségek, szabályok megfogalmazására. Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozások okait és következményeit.
3.3. A vízburok földrajza 3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása	Mutassa be a vízburok tagolódását, a víz körforgásának folyamatát, az egyes területek vízháztartását meghatározó tényezőket.	Ismertesse a vízburok kialakulását.
3.3.2. A világtenger Az óceánok és a tengerek A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai	Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket. Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehűlésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit. Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással.	Mutassa be a földrajzi tényezők összefüggéseinek alkalmazásával a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A tengervíz mozgásai A világtenger társadalmi-gazdasági hasznosítása	Magyarázza az óceán- és a tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, lássa összefüggését az általános légköréssel. Tudjon megmutatni térképen hideg és meleg tengeráramlásokat. Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását és mondjon példát azokra. Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti- és társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést. Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erőforrást.	Ismerje fel a légköri és a vízköri rendszer hasonlóságait, kapcsolatait. Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek képződésére. Ismertesse kitermelésük lehetőségeit.
3.3.3. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk A tavak A folyóvizek	Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait. Tudjon példákat mutatni a térképen az egyes típusokra. Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait. Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában. Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira. Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízváltó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal.	Következtessen a térkép segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján. Ismerje fel a tavak állapotát fényképeken, ábrákon. Értékelje és alkosson véleményt néhány példa alapján a mesterséges tavak létrehozásának céljairól és környezeti következményeiről.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Tudja kiszámítani a folyó vízhozamát. Ismertesse a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját. Mutassa be példák alapján az emberi beavatkozások vízfolyásokra gyakorolt hatásait, mondjon véleményt azokról.	Bizonyítsa példákkal térkép alapján a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli változását. Legyen képes vízállás-jelentés értelmezésére.
3.3.4. A felszín alatti vizek	Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát. Tudja rendszerezni a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint. Ismerje fel és jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat (víznyelő, dolina, polje, cseppkő, barlang), barlangi patak, karsztforrás.	Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát. Mutassa be a közetminőség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában. Alkalmazza a geotermikus gradiensről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában. Ábrázolja egyszerű metszeten a karsztformákat. Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és növényborítottság szerepét a karsztosodásban.
3.3.5. A komplex vízgazdálkodás elemei	Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Sorolja fel a víznyerés lehetőségeit. Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel. Mutassa be példák alapján a vizek védelmének, a vízzel való takarékoságnak szükségességét.	Következtessen a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és a társadalomföldrajzi jellemzőkből a vízigényekre és azok kielégítésének módjára. Tudja szöveges források alapján bizonyítani a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
		Mutassa be példák segítségével a nagy vízrendszerekbe való emberi beavatkozás helyi és regionális következményeit.
3.3.6. A jég és felszínformáló munkája	Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Ismeresse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építő munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képződményeket (pl.: jég csiszolta felszín, tóhátság, gleccservölgy, morénasánc, morénasíkság).	Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképződés folyamatát. Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit.
3.4. A talaj	Jellemezze a leggyakrabban előforduló talajtípusokat, (pl. mezősegi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre. Mondjon példákat a talaj pusztulását előidéző emberi tevékenységekre. Soroljon fel a talaj védelmét szolgáló megoldásokat, művelési módokat.	Ismeresse a talajképződés folyamatát. Bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét a talajok kialakulásában. Mondjon példákat azonális talajokra. Mutassa be tematikus térképek összevetésével az éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit. Bizonyítsa a domborzati jellemzők, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit.
3.5. A geoszférák kölcsönhatásai		Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, ezek kiváltó okaira és következményeire, a megelőzés és a megoldás lehetőségeire. Tudjon elemezni a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

4. A földrajzi övezetesség

Megjegyzés: A vízszintes földrajzi övezetességnél szereplő általános követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek Szoláris éghajlati övezetek Valódi éghajlati övezetek	Magyarázza egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlósszöge és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását. Tudja bejelölni térképvázlatba a szoláris éghajlati övezeteket, tudja megfogalmazni helyüket a földrajzi fókuszban. Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot.	Magyarázza a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését. Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget.
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség	Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék). Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát. Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzők a társadalom lehetőségeit az egyes övezetekben, övekben, területeken. Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait.	Mutassa be az összefüggéseket és a törvényszerűségeket a földrajzi övezetesség elemeinek kapcsolatrendszerében (talajképződés folyamata, vízháztartást befolyásoló tényezők, felszínformálódási folyamatok). Tudjon példákat mondani az övezetesség és a táj eltartóképességének kapcsolatára, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokra.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit. Tudja elemezni a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat. Tudjon klímadiagramokat értelmezni és összehasonlítani. Ismertesse a különböző övezetek, övek főbb környezeti problémáit Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését.	Tudja térképen megmutatni, munkatérképre berajzolni az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit. Mondjon példákat arra, hogyan kezeli a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit. Ismerjen fel öveget, területeket/vidéket klímadiagramok alapján. Tudjon tematikus térképek összehasonlításával komplexen jellemezni éghajlati övezeteket, öveget, területeket/vidéket. Legyen képes az övezetességet bemutató komplex szelvény elemzésére.
4.3. A forró övezet Egyenlítői öv Átmeneti öv	Mutassa be a környezeti tényezők és a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítőkörök között. Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítői éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemző kialakulásában. Mutassa be a trópusi erdőirtások és felégetések következményeit. Hasonlítsa össze a nedves és száraz szavanna éghajlati sajátosságait, értse a különbségek okát. Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között. Értelmezze a száraz és csapadékos időszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezőkre.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Térítői öv	Mutassa be a szavannák túllegeltetésének és a növényzet felégetésének hatásait.	Tudja magyarázni a sivatagi vázталajok kialakulását.
Monszun vidék	Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában. Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban.	Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között.
4.4. Mérsékelt övezet	Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Ismertesse a mérsékelt övezeti erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.	Jellemezze a mérsékelt övezet sajátosságait egy adott hosszúsági vagy szélességi kör mentén készült komplex szelvény alapján.
4.4.1. Meleg-mérsékelt öv		Magyarázza a meleg mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait.
Mediterrán terület	Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával.	Indokolja a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérő jellemzőit.
Monszun terület	Hasonlítsa össze különböző források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.4.2 Valódi mérsékelt öv	Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY – K irányú változásaira. Ismeresse a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzőinek változásában.	Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás NY–K irányú változását Euráziában.
Óceáni terület	Mondjon példát térkép segítségével az óceánok és a tengeráramlások éghajlatmódosító hatására.	
Mérsékelt szárazföldi terület	Ismeresse a nedves-kontinentális éghajlat átmeneti jellegét.	Mutassa be a hasonlóságokat és a különbségeket a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságai között.
Szárazföldi terület	Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait. Ismeresse a terület speciális környezeti problémáit (a nemművelt területek feltörése, túllöntözés, stb.) kialakulásuk okait.	Ismeresse a füves puszta, a sztyep, a préri és a pampa területi különbségeit. Tudjon példát mondani a terület környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira.
Szélsőségesen szárazföldi terület	Ismeresse a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában. Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot. Mutassa be a hő- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen.	Ismeresse a szikesedés, illetve a másodlagos szikesedés folyamatát, okait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Ismertesse az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszervezési lehetőségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában.	
4.4.3 Hideg-mérsékelt öv	Hasonlítsa össze a tajga éghajlat kiterjedését az északi és a déli félgömbön. Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben.	Mutassa be, mely tényezők befolyásolják az öv gazdasági hasznosítását. Ismeresse a vízháztartás sajátosságait az övben.
4.5. A hideg övezet	Ismertesse a sarkkörü és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait. Ismeresse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit.	Magyarázza a nappalok és az éjszakák időtartamának földrajzi szélességtől függő változását. Mondjon példákat az emberi tevékenység (bányászat, vadászat) kiterjesztésének várható következményeire a hideg övezetben.
Sarkkörü öv	Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzőre.	Ismertesse a talajképződés és a felszínformálódás övre jellemző vonásait.
Sarkvidéki öv	Ismertesse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzőre és az élővilág elterjedésére.	Magyarázza a belföldi jégtakaró kiterjedésének különbségét az északi és a déli félgömbön.
4.6. A függőleges földrajzi övezetesség	Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását. Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik.	Mutassa be a külső erők magassággal változó felszínformáló szerepét a magashegységekben. Legyen képes függőleges övezetességet bemutató keresztmetszvényt készíteni, képeket, ábrákat, szövegeket elemezni. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízszintes és függőleges övezetességgel összefüggő rendszerét.

5. A népesség- és településföldrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A népesség földrajzi jellemzői A népesség számbeli alakulása, összetétele	Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit. Tudja kiszámítani a természetes szaporodás mértékét. Jellemezze a népesedési szakaszokat. Magyarázza példák alapján a természetes szaporodást befolyásoló tényezőket.	Tudja összekapcsolni a korfán tapasztalható eltéréseket jellemző történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését. Ismertesse az elöregedő és a fiatalodó társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-gazdasági következményeket. Tudja példákon bemutatni a népességgyarapodás környezeti következményeit szemelvények felhasználásával. Mutassa be a foglalkozási átrétegződés okait és módjait.
A népesség területi eloszlása	Tudja kiszámítani adatok alapján a népsűrűséget. Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit. Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit. Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel. Ismertesse és tudja megmutatni térképen az emberfajták földrajzi elterjedését.	Bizonyítsa statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit. Mondjon példákat a népességvándorlások típusaira, kapcsolja össze azokat történelmi eseményekkel, illetve a népesség mai eloszlásával. Értse a nagyvárosok kialakulásának földrajzi és környezeti okait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.2. A települések földrajzi jellemzői	Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát. Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket. Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészekben. Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk és funkciójuk szerint. Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait. Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen. Mutassa be példákkal a nagyvárosi élettel járó környezeti és társadalmi gondokat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket.	Igazolja példákkal a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést. Ismertesse a városokba áramlás eltérő okait a Föld különböző gazdasági fejlettségű térségeiben. Mutassa be a falvak átalakulási folyamatát, szerepük átvértékelődését. Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait. Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot. Ismerje föl ábrákon és képeken a különböző földrajzi övezetek és övek településképének, építkezési módjának sajátosságait.

6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemző folyamatai A világgazdaság felépítése, ágazatai A gazdasági fejlettség és területi különbségei A világgazdaság működése és folyamatai	Mutassa be a világgazdaság ágazati felépítését. Mutassa be az egyes társadalmi tényezők (pl. munkaerő minősége, népesség struktúrája, hagyományok, a rendelkezésre álló tőke stb.) szerepét a gazdasági életben. Nevezze meg a gazdasági fejlettség fő mutatóit. Értelmezze és alkalmazza a gazdasági fejlettség mutatóit, az összehasonlítás módszereit. Tudjon példákat különböző fejlettségű országokra. Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség területi különbségeit, kapcsolatát az életszínvonallal. Ismerje föl leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Ismertesse a multinacionális vállalatok működésének elvét példák alapján.	Bizonyítsa példákkal, hogy az országok gazdasági fejlettségi csoportokba sorolása csak több mutató alapján megbízható. Mutassa be példákkal az eltartott és a foglalkoztatott népesség arányának, a mezőgazdaság és a külkereskedelem mutatóinak a gazdasági fejlettséggel való összefüggéseit. Alkalmazza konkrét példákban az életszínvonal és az életminőség mérésére szolgáló mutatókat. Mutassa be a piacgazdaság működését, elveit. Tudjon példákat mondani a nemzetközi tőkeösszefonódásokra. Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság működését. Mutassa be a működtetőke mozgásának legfőbb irányait és hatásait a gazdasági fejlődésben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.2. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolata	Mutassa be a világkereskedelem legjelentősebb irányait és főbb országcsoportjait, országait. Mutassa be példákkal a külkereskedelem áruszerkezetének összefüggését a fejlettséggel. Nevezzen meg fontos kereskedelmi társulásokat.	Vázolja fel a nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamatát. Értelmezze példák bemutatásával a protekcionizmus, a vámok, az export-kényszer, a munkaerőpiac, a tőkepiac szerepét a világgazdaságban. Tudjon példákat mondani a világpiactól való különböző fajtájú és mértékű függőségekre. Készítsen vázlatot az európai integrációs folyamatról. Bizonyítsa az egyéb szolgáltatások szerepét és jelentőségét a kereskedelemben.
6.3. A világ élelmiszergazdaságának jellemzői és folyamatai A mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság kapcsolata Növénytermesztés	Értékelje az élelmiszergazdaság szerepét a gazdasági életben. Mutassa be példákkal a természeti tényezők és a mezőgazdaság kapcsolatát, az élelmiszertermelés övenként, területenként eltérő lehetőségeit és a mezőgazdasági termelés módjait. Hasonlítsa össze a mezőgazdasági termelés típusait. Legyen képes az élelmiszergazdasággal kapcsolatos tematikus térképek olvasására, adatsorok értelmezésére, az ábrázolt összefüggések feltárására. Mondjon példát a mezőgazdasági termelés következtében fellépő környezetkárosító folyamatokra. Mutassa meg a térképen a művelésre alkalmas területek földrajzi eloszlását, kapcsolatát a földrajzi övezetességgel.	Magyarázza meg az eltartóképesség eltérő alakulását a különböző társadalmi-gazdasági fejlettségű és eltérő természeti adottságokkal rendelkező régiókban. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen a legnagyobb mezőgazdasági termelők és fogyasztók földrajzi elhelyezkedését. Mutassa be az élelmiszertermelést befolyásoló társadalmi tényezők szerepét különböző országcsoportok példáján. Indokolja az élelmiszergazdaság legdinamikusabb ágazatainak fejlődését.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Állattenyésztés Erdőgazdálkodás, hal- és vadgazdálkodás	Tudja csoportosítani a termesztett növényeket és megnevezni termesztésük legfontosabb körzeteit. Következtessen adatokból, valamint az állattartás feltételeiből az állattenyésztés fejlettségére. Mutassa be példákkal a vallás és a társadalmi szokások szerepét az állattartásban. Nevezze meg az erdőgazdálkodás és a halászat fő területeit a Földön. Mutassa be az erdők ökológiai szerepét és az erdőket veszélyeztető folyamatokat. Mutassa be a túlhalászás okait és veszélyeit.	Igazolja példákkal az állattartás típusa és a társadalmi-gazdasági fejlettség összefüggését.
6.4 A világ energiagazdaságának és iparának átalakulása Energiagazdaság	Mutassa be az energiagazdaság szerepét a gazdasági életben. Tudja csoportosítani az energiahordozókat. Ismerje az energiahordozók keletkezésének módját, alkalmazásuk előnyeit és hátrányait. Tudja megmutatni a térképen a világ legfontosabb kőszén-, kőolaj- és földgázlelőhelyeit. Tudja összehasonlítani az energiahordozók kitermelésének és felhasználásának területi elhelyezkedését. Olvassa le adatsorokból az energiahordozók felhasználásában bekövetkezett változásokat. Mondjon példákat az energiagazdaság okozta környezeti problémákra. Érveljen a környezetkímélő energia-termelés és felhasználás szükségessége mellett.	Mutassa be a kőolajválság eltérő hatását a különböző országcsoportokra. Hasonlítsa össze a különböző fejlettségű gazdaságok energiaigényeit és energiahatékonyságát. Mutassa be a megújuló energiaforrások szerepének várható változását. Ismertesse az energiatermelésből adódó környezeti gondok megoldására kidolgozott elképzeléseket.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Ipar	Mutassa be adatsorok vagy diagramok alapján az ipar változó jelentőségét a gazdasági életben. Tudja használni az ipar fejlettségének jellemzésére alkalmas mutatókat. Mutassa be a telepítő tényezők szerepét és azok átértelődését az egyes iparágak és iparvidékek életében. Tudjon példákat mutatni a térképen a kitermelő- és a feldolgozóipari körzetekre, valamint a nagy hazai és nemzetközi ipari tömörülésekre. Tudjon térképek segítségével bemutatni egy tipikus gazdasági régiót. Ismerje fel képi vagy szöveges források alapján az ipari termelés környezetkárosító hatásait.	Mutassa be az ipari és a technológiai parkok szerepét, tudjon ezekre példát mondani. Indokolja az ipar 20. századi nagy területi átrendeződéseit. Értelmezze példák alapján a beszállítói, az alapanyaggyártó és a feldolgozó-összeszerelő szerepkör jelentőségét a világ ipari termelésében. Magyarázza meg az ipar szerkezete és a gazdasági fejlettség összefüggését, a szerkezetváltás folyamatát.
6.5. A harmadik és a negyedik szektor jelentőségének növekedése Az infrastruktúra	Értékelje a közlekedés társadalmi-gazdasági szerepét. Mutassa be a közlekedési hálózat kialakulása és a természeti adottságok közötti összefüggést. Értékelje az egyes szállítási módok előnyeit és hátrányait. Mutassa be a közlekedési ágazatok arányában történt változásokat, ezek okait. Olvassa le tematikus térképről az áruszállítás legfontosabb irányait. Mutassa be példák segítségével az egyes közlekedési-szállítási módok környezetkárosító hatásait. Indokolja a hírközlés fontosságát a társadalmi-gazdasági élet fejlődésében.	Mondjon európai és hazai példákat a közlekedés fejlesztésének, és átalakításának legfontosabb szempontjaira. Ismertesse a lehetőségeket a közlekedés környezetkárosító hatásainak csökkentésére. Mutassa be szemelvények és adatsorok összehasonlító elemzésével az infrastruktúra kapcsolatát az életminőséggel.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A harmadik és a negyedik szektor	Mutassa be diagramok, adatok segítségével a harmadik és a negyedik szektor szerepének időbeli átalakulását. Illusztrálja példákkal a szolgáltatás jelentőségének és belső arányainak változását.	Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentőségét a mai világgazdaságban és a társadalmi életben.
A működőtőke és a pénz világa	Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetőképes kereslet és a gazdasági egyensúly összefüggését. Tudja felsorolni a költségvetés fő összetevőit. Sorolja fel az infláció kialakulásának, növekedésének okait és következményeit.	Magyarázza az adósságválság okait és gazdasági következményeit. Tudjon példát mondani inflációt és költségvetési hiányt gerjesztő folyamatokra.

7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A világgazdasági pólusok	Mutassa meg a térképen a világgazdasági pólusokat és azok vezető országait. Mutassa be összehasonlító adatsorok vagy diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét.	Magyarázza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait, folyamatát és területi átrendeződését.
7.2. A világgazdaság peremterületei	Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen a Föld különböző területeinek periféria-országait.	Magyarázza meg a periféria-térségek kialakulásának okait. Támassza alá példákkal az eltérő fejlettségű periféria-országok felzárkózásának különböző lehetőségeit.
7.3. Egyedi szerepkörű ország-csoportok és országok	Mutassa be az egyoldalú gazdasági szerepkörű (pl. „banánköztársaságok”, nyersanyag-kitermelő, főként bér munkát végző, idegenforgalmi szolgáltatásból élő) országok gazdasági nehézségeit adatsorok, képek, szemelvények segítségével. Értékelje az „olajországok” világgazdasági jelentőségét és a tranzitországok szerepét. Mutassa be példák alapján a társadalmi sajátosságok (pl. vallási- és nemzetiségi összetétel, gyarmati múlt) jelentőségét az egyedi szerepkörök kialakulásában.	Vázolja fel a trópusi üdülőszigetek és az adó-paradicsomok kialakulásának okait, gazdaságuk jellemzőit. Mutassa be az ENSZ, az EFTA, a NAFTA, az OECD, az Európa Tanács, a WHO, a Vöröskereszt és a Vörös Félhold szervezetek működési területeit.

8. Magyarország földrajza

Megjegyzés: A Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinél illetve a nagytájak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képénél szereplő követelmények az egyes nagytájakra is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai	Igazolja a medence-jelleg érvényesülését a Kárpát-medencében. Tudja elhelyezni hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében. Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiösszetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével. Ismeresse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.	Elemesse a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. A bizonyításhoz használjon különféle tematikus térképeket. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet előnyeit és hátrányait. Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló euro-régiókra és együttműködésekre.
8.2. Magyarország természeti adottságai Földtani adottságok	Magyarázza folyamatára vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit. Nevezze meg és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit. Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható közeteit. Ismeresse területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit.	Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének lemeztektonikai folyamatát. Ismerje az időszakok, korok eseményeit és hazai földtörténeti emlékeit.
Hazánk éghajlata	Mutassa be földrajzi helyzetünk éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket. Tudja jellemezni hazánk éghajlatát.	Ismeresse az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit.
Hazánk vízrajza	Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét. Ismeresse a felszín alatti vizek hazai típusait,	Legyen képes többtényezős földrajzi összefüggések bizonyítására (medence-jelleg, földtani felépítés, éghaj

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hazánk élővilága és talajai	előfordulásait, hasznosítását. Magyarázza vizeink környezeti problémáit. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira. Tudja megnevezni kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat. Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését tematikus térképek segítségével.	lat felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzőik). Bizonyítsa szemelvények alapján a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében. Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén.
8.3. Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői Népesség- és településföldrajzi jellemzők	Ismertesse hazánk fő népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit. Értelmezze hazánk korfáját. Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporulat alakulását. Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket. Tudja, hogy mely nemzetiségek és hol élnek hazánkban. Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarázza az okait. Mutassa be hazánk településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.	Elemezzen a népesség nemzetiségi összetételét, területi eloszlását bemutató tematikus térképeket, statisztikai adatsorokat, korfákat. Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai tényezőkkel.
Nemzetgazdaságunk	Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével.	Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése és annak történelmi háttere között. Értelmezze a munkanélküliség kialakulásának okait, csökkentésének lehetőségeit. Mutassa be példák alapján a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság működésében. Értékelje forrásanyagok alapján a gazdaság területi és

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A gazdaság ágazatai, ágai	Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására. Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait, és magyarázza az eltéréseit. Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon adatsorok, ábrák segítségével tényeket, folyamatokat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről. Mutassa be az ipar szerkezeti átalakulásának folyamatát, a húzóágazatok szerepét. Ismertesse az ipar területi elrendeződését, főbb telephelyeit, elemezzen a témához kapcsolódó tematikus térképeket. Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink előállításának területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján. Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát. Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon.	szerkezeti átalakulásának eredményeit és problémáit. Elemezze a külföldi tőke szerepét a gazdasági rendszerváltásban. Tudjon nemzetközi statisztikák alapján tendenciákat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágazatok szerepéről, és hasonlítsa össze ezt a hazai jellemzőkkel. Ismertesse a termelés környezetre gyakorolt hatásait. Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében. Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió mezőgazdasági kapcsolatára. Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	tartott hazai értékeket. Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában. Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét. Nevezze meg főbb kereskedelmi partnereinket. Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait.	Legyenek aktuális ismeretei hazánk és az Európai Unió kapcsolatainak alakulásáról.
8.4. Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe Az Alföld	Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és résztájait, tudja ezeket kontúrtérképen megnevezni. Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, főbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a mezőgazdaságra. Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait. Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak főbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdasági tevékenységeket. Magyarázza a résztájak eltérő természeti adottságainak szerepét az élelmiszergazdaságban. Ismertesse az Alföld szerepét a szénhidrogén-bányászatban. Mutassa be az Alföld jellemző településtípusait.	Helyezze el a földtörténeti időegységekben a nagytájak, résztájak közetanyagának, ásványkincseinek a kialakulását. Ismertesse példák alapján a folyók és a szél felszínformáló munkáját az Alföldön. Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét az élelmiszergazdaság különböző ágazataiban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A Kisalföld és a Nyugati – peremvidék (Alpokalja)	Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között. Jellemezze a két táj fő ipari ágazatait, azok telepítő tényezőit.	Hasonlítsa össze az Alföld és a Kisalföld természetföldrajzi vonásait, indokolja eltéréseiket. Ismertesse a történelmi múlt, a hagyományok, az infrastruktúra, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában. Mutassa be a Szigetköz környezeti problémáit.
A Dunántúli-domb- és hegyvidék	Bizonyítsa éghajlati tematikus térképekkel az óceáni és a mediterrán hatás érvényesülését.	Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.
A Dunántúli-középhegység	Nevezze meg a nagytáj tagjait és azok kőzetanyagát. Ismertesse példák alapján a bányászat környezeti hatásait.	Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás következményeit a területen.
Az Északi-középhegység	Tudja az Északi-középhegység tagjait elkülöníteni kialakulásuk és kőzetanyaguk szerint.	Értelmezze a Kárpátok és az Északi-középhegység közös kialakulásából adódó természetföldrajzi kapcsolatokat. Ismertesse a térség jellegzetes településtípusait. Mutassa be a gazdasági átalakulás eredményeit és problémáit a térségben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.5. Hazánk nagyrégióinak (tervezési-statisztikai régióinak) természet- és társadalomföldrajzi képe Budapest	Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit. Mutassa be a nagytájakról tanult természeti-társadalmi ismeretek alkalmazásával a régiók jellegzetességeit, erőforrásait, fejlesztésének lehetőségeit. Hasonlítsa össze adatsorok segítségével az egyes régiók kedvező és kedvezőtlen mutatóit. Jellemezze a főváros településszerkezetét ábrák segítségével. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.	Ismertesse a nagyrégiók kialakításának elveit és szerepét hazánkban az Európai Unióhoz történő csatlakozás tükrében. Indokolja a regionális fejlettség különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezőkkel. Mondjon példákat a nagyrégión belüli és az azok közötti együttműködésekre. Ismertesse példák alapján sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.
8.6. Magyarország környezeti állapota	Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Tudjon példát mondani a nagyvárosok környezeti ártalmairól, a megoldás lehetőségeiről. Mondjon példákat a környezet védelmében tett intézkedésekről és azok eredményeiről. Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit. Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.	Ismertesse a környezetgazdálkodás hazai elveit, alkalmazásának lehetőségeit, példáit.

9. Európa regionális földrajza

Megjegyzés: Az Európa általános természet- és társadalomföldrajzi képénél megfogalmazott követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Európa általános természet-földrajzi képe	Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését. Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit, éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést. Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat. Nevezze meg a kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájakait. Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezet-alakító tevékenységét és annak hatásait.	Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarázza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket.
9.2. Európa általános társadalom-földrajzi képe	Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát. Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Tudja felsorolni, térképen megmutatni, kontúrtérképen megnevezni Európa országait, fővárosait.	Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Támassza alá példákkal a társadalmi fejlődés, a foglalkozási átrétegződés és az urbanizáció kapcsolatát. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlettségi különbségeket Európában, magyarázza azok okait és következményeit.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
	Tudja megmutatni a térképen és megnevezni a kontúrtérképen a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse jellemzőiket. Nevezze meg a tanult országok jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit és ipari termékeit.		
9.3. Az Európai Unió földrajzi vonatkozásai	Mutassa be az együttműködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát. Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait. Legyen képes statisztikai adatok elemzésére az Európai Unióval kapcsolatban.	Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezető okokat, ismerje fejlődésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Tudja elhelyezni az Európai Uniót a világgazdaság erőközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján. Ismerje az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit. Mutassa be a szervezet mezőgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit.	
9.4. Észak-Európa	Ismeresse a kontinensrész és országainak gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi tényezőket. Mutassa be tematikus térképek segítségével az ipar és a mezőgazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait.	Mutassa be az országok szerepét Európa és a világ gazdaságában.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
9.5. Nyugat-Európa			
Egyesült Királyság	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Ismertesse a hagyományos iparvidékek telepítő tényezőit, az ipar területi átrendeződésének okait.	Mutassa be példákkal a történelmi és a gazdaságtörténeti múlt hatását a kontinensrész országainak mai gazdasági életében. Mondjon példákat a gazdasági szerkezetváltásra a 20. század második felében, és mutassa be azok következményeit. Ismerje a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival. Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait.	
Franciaország	Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében.	Igazolja a gazdaságpolitika és a mezőgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát. Mutassa be az idegenforgalom szerepét az ország gazdasági életében.	
9.6. Dél-Európa	Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást. Ismertesse a mediterrán mezőgazdaság alapvető típusainak termékeit. Indokolja tények bemutatásával Dél-Európa kétarcúságát, gazdasági megosztottságát.	Összegezze a Földközi-tenger jelentőségét a dél-európai országok társadalmi-gazdasági életében.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
Olaszország	Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét. Ismeresse a főbb gazdasági központokat.	Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire. Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait. Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgalmában. Mutassa be az idegenforgalmi és az egyéb adottságok szerepét az ország gazdasági fejlődésében. Mondjon példákat az ipar vezető ágazataira, gazdasági központokra. Tudja megmutatni ezeket a térképen.	Mutassa be tájainak eltérő természeti és társadalmi jellemzőit, és tudjon példákat mondani azok következményeire. Ismeresse az ország iparának és mezőgazdaságának területi elrendeződését, a Vajdaság gazdasági szerepét.
Spanyolország			
Szerbia és Montenegro	Ismeresse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket, és sorolja fel az utódállamokat. Ismeresse az ország nemzetiségeit.		
Horvátország	Mutassa be Dalmácia idegenforgalmának szerepét az ország életében, nevezzen meg idegenforgalmi központokat.		

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.7. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be Közép-Európa fekvésének társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit. Jellemezze Közép-Európa természeti adottságait. Mutassa be konkrét példákon az eltérő természetföldrajzi környezet társadalmi-gazdasági következményeit.	Hasonlítsa össze Közép-Európa síkságainak, rögvídekeinek és magashegységeinek természeti adottságait, gazdasági lehetőségeit.
Németország	Mutassa be az ország területenként eltérő természeti és társadalmi-gazdasági adottságait, a termelés különbségeit. Ismerje az egykori keleti és nyugati országrész eltérő gazdasági-társadalmi fejlődésének útját, az ország újraegyesítését követő eredményeket és problémákat. Mutassa be a Ruhr-vidék példáján a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát. Tudja térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni továbbá jellemezni az ország nagytájak és gazdasági központjait	Mutassa be az ország szerepét, súlyát a világgazdaságban és az Európai Unióban különböző forrásanyagok segítségével. Támassza alá példákkal az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát, a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését.
Lengyelország		Jellemezze az ország nagytájakait, ismertesse a tájak legfontosabb erőforrásait. Ismertesse a mezőgazdaság fejlődésének sajátos vonásait. Nevezze meg kontúrtérképen a fő gazdasági központokat.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Csehország		Jellemezze Csehország nagytájakait, mutassa be azok természeti erőforrásait. Nevezze meg kontúrtérképen gazdasági életük fő központjait.
Ausztria	Jellemezze és nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájakait és gazdasági központjait. Ismeresse a magashegységi környezet szerepét a gazdasági életben.	Hasonlítsa össze a medence és a magashegyvidéki területek gazdaságának jellemzőit.
Szlovénia		Ismeresse a társadalmi-gazdasági fejlődését.
Szlovákia	Mutassa be a Kárpátok és az alföldi tájak eltérő szerepét a gazdaság fejlődésében. Nevezze meg kontúrtérképen a gazdaság fontosabb központjait és magyar vonatkozású városait.	Indokolja az ország természeti erőforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését.
Románia	Nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájakait, hasonlítsa össze természeti adottságait és erőforrásait. Tudjon megnevezni iparvidékeket, mezőgazdasági tájakat, kontúrtérképen felismerni gazdasági központokat. Nevezzen meg magyar kulturális központokat.	Jellemezze a gazdasági élet területi elhelyezkedését és ágazati szerkezetét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.8. Kelet-Európa természet- és társadalom-földrajzi vonásai Oroszország Ukrajna	Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait. Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzőit Oroszország területének példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzőit. Mutassa be Oroszország világ gazdasági szerepét. Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Mutassa be tematikus térképek segítségével Ukrajna mezőgazdaságát. Nevezzen meg magyar vonatkozású településeket.	Ismertesse a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen az utódállamokat. Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit Oroszországban. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit. Mutassa be statisztikai adatok alapján Ukrajna jelentőségét Európa és a világ gazdaságában.

10. Európán kívüli földrészek földrajza

Megjegyzés: A kontinensek általános természet- és gazdaságföldrajzi képénél szereplő követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen és jellemezze a nagytájakat, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat az egyes kontinenseken előforduló nagyszerkezeti egységekre. Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Mondjon példákat a kontinensek főbb erőforrásaira. Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveget, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájait. Ismeresse a népességgkoncentrációk kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okát. Magyarázza a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését. Ismeresse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit. Tudja felsorolni, térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni a kontinensek jellegzetes térségeit, tanult országait, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait. Tudjon példát mondani a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira.	Ismeresse a kontinens szerkezeti felépítését és annak lemeztektonikai hátterét. Mutassa be éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével a kontinensek természetföldrajzi adottságait. Ismerje fel diagramok alapján a földrészek egyes éghajlatait és térképvázlatokon az egyes éghajlati öveget. Mutassa be az egyes kontinensekre jellemző példákkal a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszerét. Legyen képes keresztmetszetet elemezni a kontinensek természeti adottságairól. Mutassa be a kontinensek világ gazdasági szerepét, annak változásait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.2. Ázsia 10.2.1. Általános földrajzi kép	Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait. Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában. Mutassa be a népességrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és a megoldásukra tett erőfeszítésekre.	Mutassa be a kontinens vallási-kulturális sokszínűségét, ennek következményeit a társadalom életében. Mutassa be a kontinens világ gazdasági szerepét, annak változásait. Elemezze az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett erőfeszítéseket.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
India	Tudja tényekkel alátámasztani a japán gazdaság szerepét a világkereskedelemben. Ismertesse az ország népesedési folyamatát és ezek összefüggését az élelmezéssel. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó mezőgazdaságot.	Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életben. Mutassa be az iparfejlődés eredményeit és ellentmondásait, a külföldi tőke szerepét.
10.2.3. Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai	Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be példák alapján a térség országainak sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét.	Ismertesse a felzárkózó országokat, sorolja fel gazdasági fejlődésük okait és jellemzőit. Fogalmazza meg adatok alapján a csoport országainak hasonló és eltérő gazdasági vonásait.
10.2.4. Nyugat-Ázsia, arab világ	Nevezzen meg a területen élő népeket. Mutassa be statisztikai adatok és diagramok alapján a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét. Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Csoportosítsa a térség országait gazdasági fejlettségük alapján.	Bizonyítsa a térség geopolitikai fontosságát. Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben. Ismerje az arab világ gazdasági jelentőségét, országainak közös és egyedi vonásait. Ismertesse Izrael sajátos gazdasági fejlődését.
10.3. Ausztrália és Óceánia		Mutassa be tematikus térképek segítségével a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket, és az ausztrál gazdaság legfőbb vonásait. Értékelje Ausztrália szerepét a világgazdaságban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.4. Afrika általános földrajzi képe	Jellemezze Afrika tipikus tájait (sivatag, oázis, éhség-övezet). Mutassa be a mezőgazdasági termelés övezetes elrendeződését. Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és fejlődő területekre, országokra.	Hasonlítsa össze trópusi-Afrika különböző természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét. Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetőségek ellentmondásait.
10.5. Amerika 10.5.1. Általános földrajzi képe	Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait. Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság éghajlati következményeit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség hatását a gazdálkodásra. Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést. Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészekben.	Vesse össze a földrajzi övezetességet Dél-Amerikában és Afrikában, indokolja a különbségeiket. Mondjon példákat az amerikai integrációs törekvésekre. Mutassa be példák alapján a népesség városba áramlásának okait és jellemzőit.
10.5.2. Országai Amerikai Egyesült Államok	Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepének kialakulását. Értékelje fejlődésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze az ország gazdaságának szerkezetét.	Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Mexikó	Jellemezze tematikus térképek alapján a mezőgazdaság övezetességét. Ismertesse az egyes övek sajátosságait, fő terményeit. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek és a központok természeti és társadalmi adottságait, a jellemző gazdasági tevékenységeket, a fejlődés eltérő ütemét.	Mutassa be összefüggéseiben és elemezze a nagy gazdasági körzetek fejlődésének tendenciáit.
Brazília		Mutassa be tematikus térképek felhasználásával az ország társadalmi-gazdasági életének jellemzőit. Mutassa be Mexikó példáján a fejlődő országok városiasodásának jellemző vonásait. Mutassa be a területi gazdasági különbségek természeti és társadalmi okait.

11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai

Megjegyzés: A témákhoz kapcsolódó követelmények az egyes geoszféráknál és a gazdasági tevékenységeknél is szerepelnek. Itt csak az ismeretek szintetizálásával kapcsolatos követelményeket soroljuk fel.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolatai	Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más geoszférákra. Ismertesse lakóhelyének környezeti problémáit.	Mutassa be ábrások segítségével a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Legyen képes konkrét példák, esetelemzések alapján önálló véleményalkotásra, a témához kapcsolódó szemelvények elemzésére.
11.2. A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei	Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.	
A Föld eltartóképessége	Mutassa be a népességszám növekedésének sajátos társadalmi következményeit és összefüggéseit. Értelmezze, hogy miért van szükség a demográfiai robbanás megfékezésére, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolására. Mutassa be az összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminőség alakulása között.	Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népesség energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigénye hosszútávon a harmonikus, fenntartható fejlődés keretein belül elégíthető ki.
Urbanizációs problémák	Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat.	

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.3. A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódása Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben	Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére. Nevezze meg a világ globális problémáit (túlnépesedés, éhínség, energiahiány, nyersanyaghiány, vándormozgalmak, a tőke egyenlőtlen eloszlása, gazdasági polarizáció, környezeti gondok). Ismerje fel a globális problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk főbb okait. Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (UNEP, FAO, UNESCO, WHO) főbb tevékenységeit. Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom felelősségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be a természetvédelem céljait, területi egységeinek szerveződését.	Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális, nemzetközi feladat. Értelmezze a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi egyezményeket. Mutasson meg a világtérképen néhány nemzetközi védelem alá eső területet. Értelmezze szemelvények segítségével a fenntartható fejlődés elméletét és lehetőségeit.

Ének-zene 7-10.

Részei:

Ének-zene 7.

Ének-zene 8.

Ének-zene 9.

Ének-zene 10.

Óraszám: 37

Az ének-zene órákon az éneklés, a készségfejlesztés, a zenehallgatás arányosan kiegészítik egymást, így a három elem együttesen alkotja az összes órák számát.

A tankönyvek a következők a 7-8. osztályban:

Németh Endréné – Békefi Zsuzsanna: Hetedik daloskönyvem

Lukin László – Ugrin Gábor: Ének-zene I-II.

Az ének-zene tantárgy céljait és követelményeit a különböző képességek és készségek fejlesztésének céljai és követelményei határozzák meg:

- Éneklési készség fejlesztése
- Zenei hallás fejlesztése
- A zenei írás-olvasás, reprodukciós képesség fejlesztése
- A zeneértő- és érző képesség fejlesztése.

Kompetenciák:

Az éneklési készség fejlesztése:

- Nemzeti hagyományaink, kultúránk megismerése, ápolása.
- Más népek dalainak megismerése, elfogadása.
- Az éneklési kultúra, az egyéni és közösségi, egy- és többszólamú éneklés fejlesztése.
- A zenei ízlés, az értékrendszer helyes irányba terelése.
- Az éneklés váljon élménnyé, amellyel személyiségünket formáljuk!

A zenei hallás fejlesztése:

- Az emlékezet és képzelet fejlesztése
- A zenei anyanyelv elsajátítása
- A zenei igényesség megteremtése
- A belső hallás fejlesztése
- A forma- és stílusérzék fejlesztése

A zenei írás-olvasás fejlesztése:

- Zenei élményeken alapuló készségfejlesztés
- Reprodukciós és improvizációs készségek fejlesztése
- Játékos tevékenységi formák

A zeneértő és -érző képesség fejlesztése:

- A zenei műveltség megalapozása
- Az igaz emberi értékek felfedezése a zenében
- Tájékozódás a különféle médiákban.
- Összefüggések láttatása a különböző művészeti ágak és stílusok között
- A zenehallgatás igényének kialakítása

Követelmény:

Az éneklési készség fejlesztése:

- Tudjon népdalokat, műdalokat önállóan, emlékezetből, életkorának megfelelő hangterjedelemben énekelni.
- Törekedjen a tiszta, átélt éneklésre, pontos szövegismeretre, a dal jellegének megfelelő előadásmódra.
- Tudjon egyszerű többszólamú dalokat is énekelni tisztán és megfelelő dinamikával.

A zenei hallás fejlesztése:

- Ismerje fel a hangszíneket (emberi hangszínek, hangszerek).
- Vegye észre a dūr és moll színezet közötti különbséget.
- Tudjon tisztán intonálni egyszerű dalokat

A zenei írás-olvasás, a reprodukciós képesség fejlesztése:

- Tudja alkalmazni ismert dalokban a ritmus és szolmizációs jeleket.

- Ismerje meg a hangnemeket, 10. osztályban az egész kvintkört, az összes hangnemet.
- Tudjon lejegyezni önállóan egyszerű dallamokat a megadott hangnemben 2# 2b előjegyzésig
- Tájékozódjon önállóan a vonalrendszerben, tudja az abszolút neveket.

Zeneértő- és érző képesség fejlesztése:

- Ismerje fel a meghallgatott zeneművek jellemző részleteit.
- Tájékozódjon a különböző stílusokban.
- Ismerje fel és különböztesse meg a stílusok zenei formáit, műfajait.
- Ismerje fel az előadói apparátust.
- Ismerje fel az összefüggéseket a zene, a történelem, a többi művészeti ág között.

Értékelés:

- A követelményekben foglaltak ellenőrzése.

Feltételek

Az egyes részeknél olvashatók.

Ének-zene 7.

Részei:

Éneklés 7.

Ritmus 7.

Zenei írás-olvasás 7.

Zeneelmélet 7.

Zenehallgatás, zenetörténet 7.

Óraszám: 37

Éneklés 7.

Cél:

- Kifejező, érthető és tiszta hangzás az egyéni és közös, illetve többszólamú éneklésben.
- A magyar népdalok és más népek dalainak megismerése, és megbecsülése.
- A zenei ízlés formálása, igényességre nevelés.

Követelmény, kompetenciák:

Csoportos:

- Tudjon az osztály 15 népdalt, illetve mődalt önállóan, emlékezetből, a közölt versszakokkal együtt, megfelelő tempóban és dinamikával, megfelelő hangterjedelemben énekelni.
- Tudjon egyszerű kétszólamú - ha az osztály hanganyaga engedi - háromszólamú feldolgozásokat megszólaltatni.

Törekedjen:

- a pontos szövegismeretre, helyes artikulációra
- a helyes légzésre
- a megfelelő előadásmódra

Egyéni követelmény:

- dal önálló előadása saját hangterjedelmében
- ha jó hallása van - duettben és trióban is tudjon énekelni többszólamú műveket

Tartalom:

Magyar népdalok, mődalok, más népek dalai

- Magyar népdalok:
 1. Kerek utca...
 2. Gerencséri utca...
 3. Most szép lenni katonának...
 4. Kecskemét is kiállítja...

- Más népek dalai:

5. Aranyosom (lengyel)
6. Földművesek éneke (német)
7. Karcsú törzsöd hajlik (orosz)
8. A nap nyugodni tér (német)

- Műdalok, operarészletek:

9. Bach: Parasztkantáta
10. Mozart: Gyermekjátékok
11. Schubert: A pisztráng
13. Verdi: Rabszolgák kórusa
14. Erkel: Meghalt a cselszövő

- Magyar népdalok Kodály, Bartók műveiből:

15. Ó, mely sok hal (Háry)
16. Felszántom a császár... (Háry)
17. (El kéne indulni)
18. A csitári hegyek alatt...

Készségfejlesztés:

- parlando, rutato előadásmódok elsajátítása
- a hangterjedelem tágítása le és fel, (a mutálás problémáinak megoldása)
- az előadói készség fejlesztése
- formaérzék, stílus fejlesztése
- az intonálási készség fejlesztése

Értékelés:

Szóbeli feleletek egyénileg, csoportosan, esetleg osztályközösségben

(pl: többszólamúságnál)

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- mozgóképkultúra és médiaismeret
- magyar nyelv és irodalom
- történelem
- tánc és dráma
- földrajz
- hon- és népismeret

Feltételek:

Tankönyv:

- Németh Endréné: Hetedik daloskönyvem

Tanári kézikönyvek:

- Kerényi György: Magyar énekes népszokások
- Néprajz mindenkinek: Magyar népviseletek
- Népdalaink a magyar történelemben
- Kodály-Vargyas: A magyar népzene
- Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei alapismeretek

Tanári és tanulói segédkönyvek:

- Dobszay László: A magyar dal könyve
- Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
- Népdalgyűjtemények
- Régi magyar dalok gitárkíséréssel

Ritmus 7.

Cél:

- Zenei élményeken alapuló ritmikai elemek felismerése, megszólaltatása
- Az eddig tanult ritmikai elemek elmélyítése

- A ritmusérzék fejlesztése
- A dallam és ritmus egységének érzékeltetése

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan a dalok ritmusát, tudja hangoztatni emlékezetből
- Tudjon ritmusgyakorlatokat megszólaltatni egy vagy több szólamban
- Le tudja írni emlékezetből ismert népdal vagy gyakorlat ritmusát
- Képességeihez mérten - alkosson osztinátót egy-egy dalhoz (pl: Aranyosom)
- Tanulja meg az egyszerűbb ütemrajzokat

Tartalom:

- Ritmushangoztatás ismert ritmuselemekkel különböző metrumokban
- Ritmusképletek ütembe rendezése
- Verbunkos ritmusok (szinkópa, éles, nyújtott)

Készségfejlesztés:

- ismeretlen ritmus visszatapsolása, megnevezése
- ütembeosztás, ütemhangsúlyok kiemelése
- ritmizálás gyakorlónévvel
- kétszólamú ritmusgyakorlatok
- osztinátók alkotása és megszólaltatása
- ritmusgyakorló játékok (pl. ritmuskígyó)
- ritmushangszerek használata

Értékelés:

Egyéni és közösségben elvégzett feladatok értékelése szóbeli feleletekben

Kapcsolat:

- Magyar nyelv és irodalom (hangsúlyos verselés)
- Matematika (ritmusértékek)
- Tánc- és dráma (a mozgás és ritmus)
- Testi és lelki egészség
- Kommunikációs kultúra
- Vizuális kultúra

Feltételek :

Hangszerek:

- cintányér
- triangulum
- csörgődob

Tanári kézikönyvek:

- Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
- Papp Géza: Készségfejlesztés

Zenei olvasás-írás 7.**Cél:**

- A zenei memória fejlesztése
- A zenei írás-olvasási készség fejlesztése, ismerkedés további hangnemekkel
- A tartalom és forma egységére való törekvés

Követelmény, kompetenciák:

- Az előjegyzések és módosítójelek helyes használata.
- Ismert és ismeretlen dallamok betűskottáról és kottáról való éneklése szolmizálva,

új hangnemek tanulásánál ABC-s nevekkal is.

- Betűskotta átírása 1 # 1 b előjegyzésig tanult hangnemekbe.
- Értse meg a hangnemek és előjegyzések kapcsolatát.

Tartalom:

- Éneklés violinkulcsban az ismert hangnemekben kottáról és emlékezetből 1 # 1 b-ig
- Kottaolvasás, olvasógyakorlatok éneklése (memóriajáték) - megjegyzése.
- Módosított hangok éneklése szolmizálva ábécés nevekkal.
- Könnyű dallamok, népdalrészletek szolmizálása, írása (ábécés nevekkal is).

Értékelés:

- a zenei írás-olvasási készség ellenőrzése
- könnyű öt- és hétfokú dallamok felismerése, olvasása, leírása az ismert hangnemekben 1 # 1 b-ig
- az előjegyzések, módosítójelek helyes használata
- egységes kottakép kialakítása

Feltételek:

- tankönyv
- hangjegyfűzet
- hangjegytábla

Segédanyag:

- Kodály: 333 olvasógyakorlatok
- Ötfokú zene
- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Bárdos: Hetven kánon

Zeneelmélet 7.

Cél:

- Hangközök, hangsorok megismerése 1 # 1 b-ig.
- Önálló népdalelemzési készség a megadott szempontok szerint.
- Zenei szakszavak ismerete és használata
- Zenei műfajok meghatározása a tanult korszakokban
- A szimfonikus zenekar hangszerének megismerése

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan a szext, szeptim hangközöket kottáról és hallás után ismert dalokban, tudja szolmizálva énekelni és lejegyezni.
- Ismerje fel és nevezze meg a tanult hangközöket oktávon belül.
- Ismerje és alkalmazza a leggyakoribb tempó és dinamikai jeleket.
- Ismerje fel a legfontosabb hangszerek hangját, tudja, hogy melyik hangszer melyik csoportba tartozik.

Tartalom:

- Hangközök éneklése szolmizálva
- Hangnemek 1 # 1 b-ig

- A régi stílusú népdalok dallamvonala, hangkészlete, hangsora, sorszerkezete, előadási módja
- Zenei formák, műfajok, stílusok a XIX. században:

verbunkos, népies műdal

szimfónikus költemény (programzene)

zongoraötös

daljáték

rapszódia

Értékelés:

- A szext és szeptim hangközök felismerése, írása, éneklése
- Előjegyzések, módosító jelek felismerése írásban
- Tempó, dinamikai jelek ismerete, alkalmazása
- A tanult zenei korszakok, stílusok ismerete írásban, szóban
- Népdalelemzés egyszerűbb módon, mint gimnáziumban írásban, szóban
- A hangszerek felismerése és csoportosítása

Kapcsolat:

- hon- és népismeret
- vizuális kultúra
- tánc- és dráma
- fizika

Feltételek:

- pianínó
- mozgó hangsortábla
- CD lejátszó

Nyomtatott segédeszközök:

- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Kodály: 333 olvasógyakorlat
- Zenei Lexikon
- Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

Zenehallgatás, zenetörténet 7.

Cél:

- Ismerkedés a zenei és művészeti korokkal, korstílusokkal, nagy zeneszerzőkkel
- A romantika történelmi, társadalmi hátterének megismerése
- Élményszerzés, a zenehallgatás igényének kialakítása
- Zenei ismeretek bővítése: új zenekari hangzás

új műfajok

- XX. századi magyar zene: Kodály: Háry János, Székelyfonó daljátékok

Értékelés:

- adott zeneművek felismerése, előadói apparátusának megnevezése
- zeneszerzők élete, munkássága
- ismeretek a zenei korszakokról
- a romantika stílusjegyeinek ismerete írásban, szóban
- operatartalmak ismerete Erkel Ferenc műveiben
- prezentációk, kiselőadások készítése

Kapcsolat:

- Hon- és népismeret
- Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- Vizuális kultúra és médiaismeret
- Magyar nyelv és irodalom
- Informatika

Feltételek:

- lemezjátszó, CD lejátszó, magnó, projector
- kazetták, CD-k, internet
- lemezek: Zenehallgatás 7. osztály
- Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához (lemez + könyv)
- Zenei lexikon I-III.
- Balassa - Gál: Operakalauz
- Tótfalusi: Operamesék
- projector

Követelmény:

- Ismerje fel és nevezze meg a tanult műveket részletei alapján.

- Ismerje fel az előadói apparátust.
- A romantika stílusjegyeit és képviselőit ismerje és építse a többi tárgyból tanult stílusismeretekhez.

Tartalom:

- Muzsikás: Bartók-album
- Schubert, Schumann, Chopin, Muszorgszkij, Verdi, Brahms, műveinek meghallgatása a zenei romantika
- Romantikus zeneművek:
 - o Schubert-dalok
 - o Schubert: A-dur zongoraötös (Pisztráng-ötös)
 - o Schumann: Gyermekjelenetek
 - o Chopin: G-moll Mazurka
 - o Chopin: C-moll Etűd
 - o Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
 - o Brahms: Magyar táncok (részletek)
- Magyar romantikus zeneművek:

Erkel: Hunyadi

Liszt: XV. magyar rapszódia, Mazeppa

Britten: Variációk és fuga egy Purcell-témára

Ének-zene 8.

Részei:

Éneklés 8.

Ritmus 8.

Zenei olvasás-írás 8.

Zeneelmélet 8.

Zenehallgatás, zenetörténet 8.

Óraszám: 37

Éneklés 8.

Cél:

- A dalkészlet bővítése népdalokkal, műdalokkal, más népek dalaival.
- Hazai és más népek kultúrájának megismerése, megbecsülése.
- Az éneklési kultúra továbbfejlesztése, az előadásmódok helyes alkalmazása.
- A többszólamú éneklés továbbfejlesztése.

Követelmény:

- Tudjon az osztály 15 népdalt, műdalt önállóan, a közölt versszakokkal, megfelelő tempóban, dinamikával énekelni
- Tudjon egyszerű két- vagy háromszólamú műveket énekelni pontos szövegismerettel, helyes artikulációval és légzéssel, megfelelő előadásmódban.

Tartalom:

- Magyar népdalok:
 1. A szennai lipisen-laposon
 2. Által mennék én a Tiszán...
 3. Mély a Tiszának a széle...
 4. A malomnak nincsen köve...
 5. Bujdosik az árva madár...
 6. Csordapásztorok
 7. Elment a két lány...
- Műdalok:
 8. Fornsete: Nyár-kánon
 9. Haydn: Falusi jókedv
 10. Beethoven: Örömmóda
 11. Schumann: A tavasz köszöntése vagy Gebhardi: Béke
 12. Orff: Carmina Buranából O Fortuna!

13.Gershwin: Klara bölcsődala

- Más népek dalai:

11.Old Black Joe (amerikai)

12.Régi-régi dal (angol-skót)

Készségfejlesztés:

- Éneklési készség fejlesztése
- Előadói készség fejlesztése
- A többszólamúság fejlesztése

Értékelés:

- A dalok önálló értékelése
- Zenei megformálás
- A szöveg pontos ismerete.

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- magyar nyelv és irodalom
- tánc és dráma
- földrajz, történelem
- hon- és népismeret

Feltételek:

- tankönyv:

Németh Endréné: Nyolcadik daloskönyvem

- Tanári, tanulói segédeszközök:

Dobszay László: A magyar dal könyve

Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához, Népdalgyűjtemények

- Tanári kézikönyvek:

Kerényi György: Magyar énekes népszokások

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei alapismeretek

B. Horváth Andrea: Ünnepeljünk!

Ritmus 8.

Cél:

- A tanult ritmikai elemek alkalmazása
- A zenei memória és reprodukciós készség fejlesztése

Követelmény:

- Ismerje fel önállóan a dalok ritmusát.
- Tudjon megszólaltatni nyolcad löktetésű ritmusokat.
- Ismerje fel a tanult ritmuselemeket, tudja önállóan hangoztatni

egy vagy több szólamban is.

Tartalom:

- Nyolcad löktetésű ritmusok

Nyár-kánon

Falusi jókedv

- Ritmusképletek ütembe rendezése

Készségfejlesztés:

- páros és páratlan ütemek, váltakozó ütem felismerése
- ütembeosztás-hangsúlyjelölés
- ismert, könnyű dalok ritmusának felismerése, hangoztatása ritmusnévvel

Értékelés

- A követelményekben megfogalmazott ritmikai ismeretek és készségek ellenőrzése

szóban és írásban.

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- magyar nyelv és irodalom
- tánc és dráma
- matematika
- hon- és népismeret

Feltételek:**Ritmushangszerek:**

- triangulum
- csörgődob

Tanári kézikönyvek:

- Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
- Papp Géza: Készségfejlesztés

Zenei írás-olvasás 8.

Cél:

- A kreatív gondolkodás fejlesztése
- A zenei írás-olvasás fejlesztése
- A dallami, elméleti, fogalmi ismeretek elmélyítése.

Követelmény:

- Tudjon önállóan ismert dallamokat szolmizálva énekelni betűskottáról vagy kottából,

módosított hangokkal és 2 # 1 b előjegyzésig.

- Tudjon önállóan lejegyezni könnyű öt- és hétfokú dallamokat a tanult hangnemekben

2 # 1 b előjegyzésig.

Tartalom:

- Éneklés violinkulcsban az ismert hangnemekben kottából és emlékezetből 2 # 1 b-ig.
- Kottaolvasás, egyszerű ismert dallamok lejegyzése 2 # 1b-ig.

- Módosított hangok éneklése szolmizálva, ábécés nevekkal az ismert hangnemekben.
- Hangjegy utáni daltanulás az egyszerű népdalok és műdalok megismerésénél.

Készségfejlesztés:

- a zenei memóriát fejlesztő gyakorlatok
- hangképzés
- utószolmizálás
- figyelemmegosztó gyakorlatok
- dallamfelismerés
- öt- és hétfokú hangsorok felismerése hallás után
- dallamírás

Értékelés:

A követelményben meghatározott szempontok szerint:

- könnyű öt- és hétfokú dallamok olvasása és írása 2 # 1 b-ig
- előjegyzések és módosítójelek ismerete és alkalmazása.

Kapcsolatok:

- kommunikációs kultúra

Feltételek:

Tárgyi:

- tankönyv
- hangjegyfűzet
- hangjegytábla

Tanári és tanulói segédletek:

- Kodály: 333 olvasógyakorlat
- Énekeljünk tisztán
- Ötfokú zene I-IV.
- Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Bárdos: Hetven kánon

Zeneelmélet 8.

Cél:

- A gondolkodás fejlesztése, összefüggése megláttatása
- Hangsorok, hangközök felismerése, tiszta éneklése 2 # 1 b-ig
- A népdalelemzési készség fejlesztése, az ismeretek rendszerezése.

Követelmény, kompetenciák:

- Nevezze meg önállóan a tanult hangközöket oktávon belül, tudja tisztán, szolmizálva énekelni.
- Ismerje és alkalmazza helyesen a leggyakoribb tempó és dinamikai jeleket.
- Ismerje a XX. századi zene műfajait, stílusjegyeit

Tartalom:

- Az ismert hangközök éneklése szolmizálva.
- Hangnemek ismerete 2 # 1 b-ig.
- A leggyakoribb tempó és dinamikai jelek alkalmazása.
- A régi és az új stílusú népdalok hangkészletének és hangsorának vizsgálata
- Zenei stílusok és műfajok a XX. század zenéjéből

Készségfejlesztés:

- éneklési készség
- hallás fejlesztése
- népdalelemzési készség fejlesztése

Értékelés:

A követelményben megjelölt zenei ismeretek ellenőrzése szóban és írásban:

- A hangközök felismerése oktávon belül, szolmizálásuk, lejegyzésük.
- A leggyakoribb tempó és dinamikai jelek helyes alkalmazása.
- A XX. századi zenei stílusok ismerete

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- magyar nyelv és irodalom

- tánc és dráma
- hon- és népismeret
- testi és lelki egészség
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- fizika

Feltételek:

Tárgyi:

- pianínó
- mozgó hangsortábla

Tanári, tanulói segédeszközök:

- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Szőnyi: Bicíniumok
- Kodály: 333 olvasógyakorlat

Zenehallgatás, zenetörténet 8.

Cél:

- Összefüggések meglátása a zenei korok, a történelmi események, a művészetek

és a zene között.

- Tájékozódás a XX. századi zenei irányzatokban
- Zenei ismeretek bővítése, rendszerezése.
- Népzenei kultúránk és az egyetemes zenetörténet kapcsolatának felismertetése.

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan a hallott zeneművek jellegzetes részleteit a stílusjegyei,

karaktere alapján.

- Tudjon tájékozódni a tanult zenei stílusokban, zenetörténeti korszakokban.

Tartalom:

- Népzenei felvételek

népballadák

rokon népek dalai

- A zenetörténeti korszakok áttekintése, ismételése

ókor

középkor

reneszánsz

barokk

klasszicizmus

romantika

Zenehallgatás.

- Bach: h-moll mise
- Mozart: Varázsfuvola
- Beethoven: IX. szimfónia
- Liszt-rapszódia

Ismeretek a XX. század zenéjének kialakulásáról, történelmi, társadalmi háttéréről

- Debussy: Gyermekek kuckója, A tenger
- Sztravinszkij: Petruska
- Honegger: Pasific 231
- Orff: Carmina Burana
- Gershwin: Kék rapszódia, Porgy és Bess
- Penderecki: Hirosima emlékeztetője
- Bartók: A fából faragott királyfi
- Musicalfilmek részletei

Készségfejlesztés:

- Zenei memória, gondolkodás fejlesztése
- Hangszerek, hangszínek megfigyelése

- Tartalmi, hangulati kifejezés
- Formai tagolódás felismerése
- Forma- és stílusérzék fejlesztése .

Módszerek:

- Ismétlő zenehallgatások
- Zenei ismeretek alkalmazása

Értékelés:

A követelményekben meghatározott ismeretek, készségek ellenőrzése szóban és írásban

- adott zeneművek felismerése, előadói apparátusának meghatározása
- zeneszerzők élete, munkássága
- stíluskorszakok jellemzői

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- hon- és népismeret
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- filmművészet

Feltétele:

Tárgyi:

- tankönyv
- lemezjátszó
- magnó
- projector

lemezek:

- Zenehallgatás 8.,
- Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

Tanári, tanulói segédlet:

- Zenei lexikon I-III.
- Balassa - Gál: Operakalauz

- Dobszay: A gregorián ének kézikönyve
- Kodály-Vargyas: A magyar népzene
- Kallós Zoltán: Balladák könyve
- Gonda János: A jazz

Ének-zene 9.

Részei:

Éneklés 9.

Ritmus 9.

Zenei írás-olvasás 9.

Zeneelmélet 9.

Zenehallgatás, zeneirodalom 9.

Óraszám: 37 óra

Éneklés 9.

Cél

- A dalkészlet bővítése népdalokkal, népballadákkal, történelmi dalokkal, más népek dalaival.
- A magyar népzene és műzene összefonódásának bemutatása, formai összehasonlítása.
- A többszólamú éneklés új lehetőségeinek kialakítása az életkori sajátosságoknak

megfelelően.

- Az egyéni és közösségi éneklés továbbfejlesztése.
- A zenei memória fejlesztése ismert dalokkal.

Követelmény, kompetenciák

- Tudjon az osztály 15 népdalt, mūdalt, kánont önállóan, műzenei szemelvényt emlékezetből, a közölt versszakokkal, egyéni hangterjedelemben, megfelelő előadásmódban énekelni.
- Ismerjen műzenei szemelvényeket a középkortól a XVIII. századig.
- Törekedjen a pontos szövegismeretre, ritmusra, helyes artikulációra, légzésre és a megfelelő előadásmódra.

Tartalom:

- Magyar népdalok

régi stílusúak:

1. Szivárvány havasán...
2. Körösfői kertek alatt...
3. Annyi bánat a szívemen...

új stílusúak:

4. A bolhási kertek alatt...
 5. Este, este, de szerelmes kedd este...
 6. A nagy bécsi kaszárnyára...
- Zenetörténeti szemelvények:
7. Szeiszkilosz sírverse
 8. Dies irae
 9. Nyári ének
 10. Fornsete: Nyár-kánon
 11. Joquin des Pres: Ave vera virginitas
 12. Tinódi: Egervár viadaljáról való ének
 13. Régi táncdal
 14. Vivaldi: Négy évszak Tavasz I. tétel témája
 15. Vivaldi: Négy évszak Tél II. tétel témája
 16. Már nyugosznak a völgyek (korál)
 17. Eljött a szép tavasz (korál)

Készségfejlesztés:

- A hangterjedelem és az előadói készség fejlesztése
- Többszólamú éneklési készség fejlesztése

Értékelés

A követelményekben meghatározott szempontok alapján:

- a dalok önálló éneklése
- zenei megformálása
- a szöveg pontos ismerete
- egyéni és csoportos számonkérés

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- mozgóképkultúra és médiaismeret
- magyar nyelv és irodalom
- tánc és dráma
- történelem
- földrajz
- hon- és népismeret
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz

Ritmus 9.

Cél:

- A tanult ritmusok, ritmusképletek elmélyítése, alkalmazása, rendszerezése.
- A kreatív gondolkodás fejlesztése.
- A zenei memória és reprodukciós készség fejlesztése.
- A ritmus felfedezése más művészeti ágakban.

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan, hallás után és kottából a tanult ritmuselemeket, ritmusképleteket

és metrumokat, tudja hangoztatni egy vagy több szólamban is.

- Tudja pontosan megszólaltatni az ismert népzenei, műzenei szemelvények ritmusát.

Tartalom:

- Ritmusgyakorlatok egy vagy több szólamban, ismert ritmuselemekkel és képletekkel

a tanult metrumokban.

- Ritmus a zenében és más művészeti ágakban.

Készségfejlesztés:

- páros és páratlan lüktetések, váltakozó metrumok felismerése
- ütemekbe osztás, ütemhangsúly kiemelése
- művészeti alkotások elemzése, a ritmus megfigyelése versekben,

festményeken, szobrokon, épületeken.

Értékelés:

- A követelményekben megfogalmazott ritmikai ismeretek és készségek ellenőrzése

szóban és írásban.

- Ismert dal ritmusának felismerése, hangoztatása emlékezetből.
- Ismert nép- és műzenei szemelvények ritmusának megszólaltatása.

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- magyar nyelv és irodalom
- tánc és dráma
- matematika
- kommunikációs kultúra

Feltételek:

Tárgyi:

- ritmushangszerek
- triangulumTanári kézikönyvek:
- Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában

Zenei írás-olvasás 9.

Cél:

- A kottaolvasási és íráskészség fejlesztése, erősítése a tanult zenei ismeretek alapján.
- A zenei memória fejlesztése.

Követelmény, kompetenciák:

- Tudjanak önállóan ismert, egyszerű dallamokat énekelni, lejegyezni a tanult hangnemekben 2 # 1 b-ig.
- Tudjanak ismeretlen dallamokat, olvasógyakorlatokat elszolmizálni, a műzenei szemelvényeket szolmizálva énekelni.
- Tudjanak betűkottából kottába átírni egyszerű olvasógyakorlatokat.

Tartalom:

- Dalok, zeneművek témáinak éneklése violinkulcsban kottáról szolmizálva.
- Dúr, moll dór, mixolid hangsorok ismerete 2 # 1 b-ig.
- Ismert dalok és ismeretlen olvasógyakorlatok írása a tanult hangnemekben.
- Éneklési készség, hallás, olvasásírási készség, improvizálási készség fejlesztése.

Értékelés:

- A követelményekben meghatározott szempontok szerint könnyű öt- és hétfokú dallamok felismerése, olvasása, írása a tanult hangnemekben.

Kapcsolat:

- kommunikációs kultúra

Feltételek:**Tárgyi:**

- tankönyv
- hangjegyfűzet
- hangjegytábla

Tanári és tanulói segédeszközök:

- Kodály: 333 olvasógyakorlat

- Énekeljünk tisztán
- Ötfokú zene I-IV.
- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Bárdos: Hetven kánon
- Szőnyi: A zenei írás-olvasás módszertana

Zeneelmélet 9.

Cél:

- A dúr és moll színezet különbségének további megfigyelése
- A dúr és moll jellegű modális hangsorok felismerése a népdalokban
- Az eddig tanult zenei ismeretek elmélyítése
- A népdalelemzési készség fejlesztése a megadott szempontok szerint 10 stílusjegy alapján

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje és nevezze meg a népzenei stílusokat és műfajokat.
- Ismerje fel önállóan hallás után és kottából a tanult dallami, ritmikai elemeket, hangközöket.
- Ismerje fel és tudja megkülönböztetni egymástól a tanult egyszerű zenei formákat, műfajokat, hangnemeket.

Tartalom:

- A régi és az új stílusú népdalok formai, szerkezeti elemzése
- A magyar népzene műfajai:

katonadalok, betyárdalok, párosítók, lakodalmasok

- A népdalelemzés szempontjai:

dallamvonal, sorszerkezet (kvintváltás), stílus, hangkészlet, hangsor,

metrika, ritmika, szótagszám, előadási mód, előadási mód

- Hangközök éneklése, felismerése:

prím, szekund, terc, kvart, kvint, szext, szeptim, oktáv

- Hangnemek ismerete: 2 # 1 b-ig

D-dur, h-moll

F-dur, d-moll

- Zenei műfajok korstílusok szerint - ezek megkülönböztetése stílusjegyek alapján

reneszánsz, barokk zenei műfajok: mise, motetta, madrigál,

concerto, szvit, fuga

opera, oratórium, kantáta, korál

- Magyar műzene a XVI. századig

históriás ének, ungarcsa

Készségfejlesztés:

- éneklési készség
- hallás
- népdalelemzési készség
- stílus- és formaérzék fejlesztése

Értékelés:

- A követelményben meghatározott zenei ismeretek ellenőrzése szóban és írásban.

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- tánc és dráma
- magyar nyelv és irodalom
- földrajz
- történelem
- hon- és népismeret

Feltételek:

Tárgyi:

- szaktanterem

- pianínó
- mozgó hangszertábla

Tanári, tanulói segédlet:

- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Kodály: 333 olvasógyakorlat

Zenehallgatás, zenetörténet 9.

Cél:

- A zenetörténeti korszakok stílusjegyeinek megfigyeltetése, összehasonlítás más művészetekkel.
- Az értő zenehallgatás megteremtése.
- A zenehallgatás igényének kialakítása, az esztétikai érzék fejlesztése.

Követelmény, kompetenciák:

- Tudjon tájékozódni a legfontosabb zenetörténeti korszakokban, stílusokban.

(ókor, középkor, egyházi és világi reneszánsz, barokk)

- Ismerje fel a hallgatott zeneművek jellegzetes részleteit, találjon összefüggéseket

a társművészetekkel

- Ismerje a korszakok legnagyobb zeneszerzőinek életét, műveit

Tartalom:

- Magyar népzene:

táncmuzika, Kodály-kórusművek és dalművek

- Zenei korszakok:

Ókor: Szeiszkilosz sírverse

Középkor: gregorián énekek

Reneszánsz: motetták, madrigálok (Palestrina, Lassus, Josquin des Pres)

Magyar műzene a XVI. századig:

ungarescák, Apor Lázár tánca (Farkas Ferenc feldolgozása)

Tinódi Lantos Sebestyén históriás énekei

Barokk: Vivaldi: Négy évszak Tavasz I. tétel

Tél II. tétel

Bach: h-moll szvit

II. Brandenburgi verseny

Máté passió

d-moll toccata és fuga

Händel: Messiás Halleluja-kórus

Vízi zene

Tűzijáték szvit

Purcell: Dido és Aeneas

Készségfejlesztés:

- A zenei emlékezet, gondolkodás fejlesztése
- Az elemzési készség fejlesztése
- Az értő zenehallgatás képességének fejlesztése
- Hangszerek, hangszínek, tartalmi, hangulati kifejezések megfigyelése
- Forma- és stílusérzék fejlesztése
- Prezentációk és kiselőadások készítésével az általános műveltség fejlesztése

Értékelés:

A követelményben megjelölt ismeretek ellenőrzése szóban és írásban.

- az adott zeneművek felismerése (előadói apparátussal együtt)
- a zeneszerzők élete, munkássága
- a zenetörténet korszakainak történelmi és társadalmi háttere, stílusjegyei, műfajai

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra és médiaismeret
- hon- és népismeret
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- történelem
- földrajz
- magyar nyelv és irodalom
- informatika

Feltételek:

Tárgyi:

- tankönyv
- lemezjátszó, lemezek
- magnó, kazetták
- projector

lemezek:

- Zenehallgatás 1., 2.
- Orfeusz- Hangzó zenetörténet

könyvek:

- Balassa - Gál: Operakalauz
- Tótfalusi: Operamesék
- Kodály-Vargyas: A magyar népzene
- Kallós: Balladák könyve
- Gelencsér: Magyar népzenei alapismeretek

Ének-zene 10.

Részei :

Éneklés 10.

Ritmus 10.

Zenei írás-olvasás 10.

Zeneelmélet 10.

Zenehallgatás, zenetörténet 10.

Óraszám: 37 óra

Éneklés 10.

Cél:

- A dalkészlet bővítése történelmi dalokkal, más népek dalaival, műdalokkal, műrészletekkel.
- A többszólamú éneklés lehetőségeinek kialakítása életkori sajátosságoknak, hangszínek és hanganyagnak megfelelően.

Követelmény, kompetenciák:

- Tudjon az osztály 10-15 népdalt, műdalt önállóan, emlékezetből, a közölt versszakokkal a dal jellegének megfelelő tempóban, dinamikával énekelni.
- Ismerjen műzenei szemelvényeket a tanult zenetörténeti korszakokból.
- Ismerje fel és tudja énekelni a többször hallott zeneművek témáit.
- Törekedjen a pontos szövegismeretre, ritmusra, a helyes artikulációra, légzésre és a megfelelő előadásmódra.

Tartalom:

1. *Műdalok:*
2. Haydn: Falusi jókedv
3. Haydn: Simon gazda áriája

4. Haydn: Szerenád
5. Mozart: Ó, felvirradt...
6. Beethoven: Örömóra (németül)
7. Beethoven: A mormotás fiú dala
8. Erdőkön, mezőkön járó...(diákdalok)
9. Haj, Rákóczi, Bercsényi, Bezerédi....(kururc dalok)
10. Schubert: Hová?
11. Brahms: Bölcsődal
12. Mendelssohn: A dal szárnyára veszlek
13. Erkel: Keserű bordal
14. Erkel: Hazám, hazám...
15. Chopin: a-moll mazurka témája (szolmizálva)
16. Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tételének témája (szolmizálva)
17. Verdi: Aida-Bevonulási induló
18. Verdi: Nabucco-Rabszolgák kórusa

Készségfejlesztés

- éneklési készség
- előadói készség
- forma- és stílusérzék fejlesztése

Értékelés:

A követelményekben meghatározott szempontok szerint:

- a dalok önálló éneklése egyéni hangterjedelemben
- zenei megformálás (dinamika, tempó, előadásmód)

Ritmus 10.

Cél:

- A tanult ritmusok, ritmusképletek elmélyítése, alkalmazása, az ismeretek rendszerezése..
- A ritmus felfedezése más művészeti ágban.

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan, hallás után és kottából a tanult ritmuselemeket, ritmusképleteket és metrumokat, tudja hangoztatni egy vagy több szólamban is.
- Tudja pontosan megszólaltatni az ismert népzenei, műzenei szemelvények ritmusát.

Tartalom:

- Ritmusgyakorlatok egy és több szólamban ismert ritmuselemekkel és képletekkel a tanult metrumokban.
- Ritmusimprovizálás ritmushangszerek használatával.
- Ritmus a zenében és más művészeti ágban:

irodalom

festészet

szobrászat

építészet

Készségfejlesztés:

- páros és páratlan lüktetések, váltakozó metrumok felismerése
- ütemekbe osztás, ütemhangsúly kiemelése
- művészeti alkotások elemzése a ritmus megfigyelésével (irodalom, festészet stb.)

Értékelés:

- A követelményekben megfogalmazott ritmikai ismeretek és készségek ellenőrzése szóban és írásban.
- Ismert dal ritmusának felismerése, hangoztatása emlékezetből

- Ismert nép- és műzenei szemelvények ritmusának megszólaltatása.

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- magyar nyelv és irodalom
- tánc és dráma
- matematika
- kommunikációs kultúra

Feltételek:

Tárgyi:

Ritmushangszerek:

- cintányér
- triangulum

Tanári segédkönyvek:

- Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
- Papp Géza: Készségfejlesztés

Zenei írás-olvasás 10.

Cél:

- A kottaolvasási és íráskészség fejlesztése a tanult zenei ismeretek alapján.
- A zenei memória fejlesztése.
- A megfigyelés, az alkotó gondolkodás fejlesztése.

Követelmény:

- Tudjanak önállóan egyszerű dallamokat szolmizálni, leírni 2 # 2 b-ig.
- Tudjanak olvasógyakorlatokat szolmizálni betűskottából vagy kottából.

Tartalom:

- Népdalok, zeneművek témáinak éneklése hangjegyekről violinkulcsban a kezdő hangok megadásával.
- A tanult hangnemekben (2 # 2 b-ig) betűskotta átírása hangjegykottába
- Szólamok elrendezésének ismerete vokális művekben. (basszus kulcs)

Készségfejlesztés:

- éneklési készség
- hallás
- olvasási-írási készség

Értékelés:

- A követelményekben meghatározott szempontok szerint könnyű öt- és hétfokú dallamok olvasása, írása 2 # 2 b-ig.

Kapcsolatok:

- kommunikációs kultúra

Feltételek:

Tárgyi:

- tankönyv
- hangjegyfűzet
- hangjegytábla

Tanári és tanulói segédlet:

- Kodály: 333 olvasógyakorlat
- Ötfokú zene I-IV.
- Bárdos: Hetven kánon
- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok

Zeneelmélet 10.

Cél:

- Az összefüggések meglátására való képesség kialakítása, a gondolkodás fejlesztése.
- Az eddig tanult zenei ismeretek rendszerezése.
- A kvintkör megismerése

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan, hallás után és kottából a tanult hangközöket.
- Ismerje fel és tudja megkülönböztetni egymástól a tanult egyszerű zenei formákat, műfajokat, hangnemeket.

Tartalom:

Klasszikus és romantikus zenei műfajok:

szimfónia, szonáta, vonósnégyes, versenymű, klasszikus opera

szimfonikus költemény, hangszeres karakterdarab, nemzeti opera, lied, dalciklus

Készségfejlesztés:

- éneklési készség
- hallás
- improvizációs képesség
- népdalelemzési készség
- forma- és stílusérzék fejlesztése

Értékelés:

A követelményben megjelölt zenei ismeretek ellenőrzése szóban és írásban

- műfajok
- hangközök
- hangsorok ismerete
- modalitás ismerete

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- tánc és dráma
- fizika

Feltételek:

Tárgyi:

- pianínó
- mozgó hangsortábla

Tanári segédkönyvek:

- Zenei lexikon
- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Kodály: 333 olvasógyakorlat

Zenehallgatás, zenetörténet 10.

Cél:

- A zenét, a művészeteket értő gondolkodás fejlesztése.
- Összefüggések megfigyeltetése a történelmi korok - zenei korok, a zene és a többi művészeti ág között.
- Az értékmegőrzés képességének kialakítása.
- A zenehallgatás igényének, elemzési készségének fejlesztése.
- Az eddigi ismeretek rendszerezése.
- Az általános műveltség fejlesztése

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje és tudjon tájékozódni a zenetörténeti korszakokban, stílusokban.
- Ismerje fel önállóan a többször hallgatott zeneműveket stílusjegyei alapján.

Tartalom:

- Bécsi klasszicizmus:

Haydn: Oxford-szimfónia

D-dúr vonósnégyes

Évszakok c. oratórium, Simon gazda áriája

Mozart: Figaro házassága (nyitány, áriák)

G-dúr szimfónia

Egy kis éji zene I. tétel

Requiem

A varázsfuvola

Beethoven: V. szimfónia I. tétel

IX. szimfónia IV. tétel

D-dúr hegedűverseny III. tétel

Holdfény-szonáta

- Romantika:

Schubert dalok (Erlkönig, Ave Maria) és a h-moll szimfónia

Schumann: Karnevál, A költő szerelme (részletek)

Brahms: Magyar táncok (I. V.)

Mendelssohn: e-moll hegedűverseny III. tétel

Chopin: a-moll mazurka, cisz-moll keringő

Muszorgszkij: Egy kiállítás képei

Verdi: Aida

Wagner: Tannhauser

Liszt: Les preludes

Liszt: XV. Magyar rapszódia

Erkel: Bánk bán (operafilm)

Készségfejlesztés:

- az elemzési készség fejlesztése
- az értékítélet fejlesztése a könnyű zene területén is
- hangszerek, hangszínek
- zenei struktúrák megfigyelése
- tartalmi, hangulati kifejezés
- formai tagolódás
- forma- és stílusérzék fejlesztése

Értékelés:

- A követelményekben megjelölt ismeretek, készségek ellenőrzése szóban és írásban.
- Az adott zeneművek felismerése
- Ismeretek a zenetörténeti korszakokról

Kapcsolatok:

- hon- és népismeret
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- vizuális kultúra és médiaismeret
- magyar nyelv és irodalom
- informatika

Feltételek:

Tárgyi:

- szaktanterem
- tankönyv
- lemezjátszó, magnó
- projector

lemezek:

- Zenehallgatás 1., 2., 3. osztály
- Orfeusz - Hangzó zenetörténet

Tanári, tanulói segédletek:

- Balassa - Gál: Operakalauz
- Hangversenykalauz
- Bartha: A zenetörténet antológiája
- Kallós Zoltán: Balladák könyve
- Néprajz mindenkinek

Művészetek – ének-zene 11-12.

Részei:

Éneklés 11-12.

Ritmus 11-12.

Zenei írás-olvasás 11-12.

Zeneelmélet 11-12.

Zenehallgatás, zenetörténet 11-12.

Óraszám: 34,5 óra

11. évfolyamon: 18,5 óra

12. évfolyamon: 16 óra

Éneklés 11-12.

Cél:

- A dalkészlet bővítése népdalokkal, történelmi dalokkal, más népek dalaival, műdalokkal, műrészletekkel.
- A többszólamú éneklés lehetőségeinek kialakítása életkori sajátosságoknak, hangszínek és hanganyagnak megfelelően.

Követelmény, kompetenciák:

- Tudjon az osztály 10-15 népdalt, műdalt önállóan, emlékezetből, a közölt versszakokkal a dal jellegének megfelelő tempóban, dinamikával énekelni.
- Ismerjen műzenei szemelvényeket a tanult zenetörténeti korszakokból.
- Ismerje fel és tudja énekelni a többször hallott zeneművek témáit.
- Törekedjen a pontos szövegismeretre, ritmusra, a helyes artikulációra, légzésre és a megfelelő előadásmódra.

Tartalom:

- Zenetörténeti szemelvények

Ravel: Bolero-főtéma

Dvorak: Újvilág szimfónia IV: tétel főtémája

Kodály: Psalmus hungaricus-Mikoron Dávid...

Bartók: Levél az otthoniakhoz (alsó-felső szólam)

Orff. Carmina Burana – Semper crescis...

Gershwin: Clara bölcsődala (Summertime)

- Népdalok:

Katona vagyok én...

Szép a gyöngyvirág..

A Vidróczky híres nyája...

Kőmíves Kelemen Az előző években tanult népdalok ismétlése

- Ballagási dalok:

Sárospatak, te Bodrog-parti Athén

Kezembe van már az úti levelem...

Elszálltak a szép évek..

Most búcsúzunk és elmegyünk...

Gaudeamus igitur

Elmegyek, elmegyek...

Árpád apánk...

Ritmus 11-12.

Cél:

- A tanult ritmusok, ritmusképletek elmélyítése, alkalmazása, az ismeretek rendszerezése.
- A megfigyelés, a kreatív gondolkodás fejlesztése.
- A ritmus felfedezése más művészeti ágban.

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje fel önállóan, hallás után és kottából a tanult ritmuselemeket, ritmusképleteket és metrumokat, tudja hangoztatni egy vagy több szólamban is.

- Tudja pontosan megszólaltatni az ismert népzenei, műzenei szemelvények ritmusát.

Tartalom:

- Ritmusgyakorlatok egy és több szólamban ismert ritmuselemekkel és -képletekkel a tanult metrumokban.
- Ritmus a zenében és más művészeti ágban:

irodalom

festészet

szobrászat

építészet

Készségfejlesztés:

- páros és páratlan lüktetések, váltakozó metrumok felismerése
- ütemekbe osztás, ütemhangsúly kiemelése
- művészeti alkotások elemzése a ritmus megfigyelésével (irodalom, festészet stb.)

Értékelés:

- A követelményekben megfogalmazott ritmikai ismeretek és készségek ellenőrzése szóban és írásban.
- Ismert dal ritmusának felismerése, hangoztatása emlékezetből

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- magyar nyelv és irodalom
- tánc és dráma
- matematika
- kommunikációs kultúra

Feltételek:

Tárgyi:

- Ritmushangszerek

Tanári segédkönyvek:

- Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
- Papp Géza: Készségfejlesztés

Zenei írás-olvasás 11-12.

Cél:

- A kottaolvasási és íráskészség fejlesztése a tanult zenei ismeretek alapján.
- A zenei memória fejlesztése.
- A megfigyelés, az alkotó gondolkodás fejlesztése.

Követelmény, kompetenciák:

- Tudjanak 2 # 2 b-ig kottát írni, szolmizálni, de ismerjék meg az összes hangnemet, az egész kvintkört!

Tartalom:

- Modális hangsorok ismerete, lejegyzése 2 # 2 b-ig
- Betűskotta átírása hangjegykottába 2# 2b-ig

Készségfejlesztés:

- éneklési készség
- hallás
- olvasási-írási készség
- improvizálási készség fejlesztése

Értékelés:

- A követelményekben meghatározott szempontok szerint könnyű öt- és hétfokú dallamok olvasása, írása 2 # 2 b-ig.

Kapcsolatok:

- kommunikációs kultúra

Feltételek:

Tárgyi:

- tankönyv
- hangjegyfüzet
- hangjegy tábla

Tanári és tanulói segédlet:

- Kodály: 333 olvasógyakorlat
- Ötfokú zene I-IV.
- Bárdos: Hetven kánon
- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok

Zeneelmélet 11-12.

Cél:

- Az összefüggések meglátására való képesség kialakítása, a gondolkodás fejlesztése.
- Az eddig tanult zenei ismeretek rendszerezése.
- A népdalelemzési készség fejlesztése a megadott 10 szempont szerint.
- A néprajzi ismeretek bővítése

Követelmény:

- Ismerje fel és nevezze meg a népzenei stílusokat és műfajokat.
- Ismerje fel önállóan, hallás után és kottából a tanult hangközöket.
- Ismerje fel és tudja megkülönböztetni egymástól a tanult egyszerű zenei formákat, műfajokat, hangnemeket.

Tartalom:

- Régi és új stílusú népdalok formai, szerkezeti elemzése, rendszerezése, ismételése

A magyar népzene rétegei, műfajai:

síratók, katonadalok, betyárdalok, párosítók, lakodalmasok, balladák,

alkalmi dalok

Hangközök éneklése, felismerése kottában (ld: sorzárlatok)

prím, szekund, terc, kvart, kvint, szext, szeptim, oktáv

Hangnemek ismerete: 2 # 2 b-ig

csak 2 # 2 b-ig (pl: kottaolvasás és -írás)

A XX. századi zenei stílusok, műfajok: neoklasszicizmus, folklorizmus, jazz, dodekafónia, impresszionizmus, expresszionizmus,

Készségfejlesztés:

- éneklési készség
- hallás
- népdalelemzési készség
- forma- és stílusérzék fejlesztése

Értékelés:

A követelményben megjelölt zenei ismeretek ellenőrzése szóban és írásban

- népzenei stílusok, (összefoglaló dolgozat)
- műfajok
- hangközök
- hangsorok ismerete

Kapcsolatok:

- vizuális kultúra
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- tánc és dráma
- fizika

Feltételek:

Tárgyi:

- pianínó
- mozgó hangsortábla
- projector

Tanári segédkönyvek:

- Zenei lexikon
- Tegzes: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Kodály: 333 olvasógyakorlat

Zenehallgatás, zenetörténet 11-12.

Cél:

- A zenét, a művészeteket értő gondolkodás fejlesztése.
- Összefüggések megfigyeltetése a történelmi korok, zenei korok, a zene és a többi művészeti ág között.
- Az értékmegőrzés képességének kialakítása.
- A zenehallgatás igényének, elemzési készségének fejlesztése.
- Az eddigi ismeretek rendszerezése.
- Néprajzi ismeretek fejlesztése

Követelmény, kompetenciák:

- Ismerje és tudjon tájékozódni a zenetörténeti korszakokban, stílusokban.
- Ismerje fel önállóan a többször hallgatott zeneműveket stílusjegyei alapján.

Tartalom:

Népzene - Néptánc - Népviseletek (néptáncos előadások)

Dvorak: Új világ szimfónia

Puccini: Tosca, Pillangókisasszony

Debussy: A tenger

Ravel: Bolero

Gershwin: Rhapsody in Blue

Kodály: Psalmus Hungaricus – kórusművek

Bartók: Concerto, A kékszakállú herceg vára

Schönberg: Egy varsói menekült

Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia, Oidipus Rex

Orff: Carmina Burana

Honegger: Johanna a máglyán

Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány (a Gaudeamus igitur feldolgozása)

Könnyűzenei felvételek (jazz, rock, pop stb.)

Filmek (musical, opera)

Készségfejlesztés:

- az elemzési készség fejlesztése
- az értékítélet fejlesztése a könnyű zene területén is
- hangszerek, hangszínek
- zenei struktúrák, stílusok megfigyelése
- tartalmi, hangulati kifejezés
- formai tagolódás
- forma- és stílusérzék fejlesztése
- nemzeti kultúránk megismerése

Értékelés:

- A követelményekben megjelölt ismeretek, készségek ellenőrzése szóban és írásban.
- Az adott zeneművek felismerése
- Ismeretek a zenetörténeti korszakokról
- Összefoglaló népzenei írásbeli ellenőrzés

Kapcsolatok:

- hon- és népismeret
- kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
- vizuális kultúra és médiaismeret
- magyar nyelv és irodalom
- néprajz
- informatika

Feltételek:

Tárgyi:

- szaktanterem
- tankönyv
- lemezjátszó, magnó

- projector

lemezek:

- Zenehallgatás 1., 2., 3. osztály
- Orfeusz - Hangzó zenetörténet
- Népzenei felvételek

Tanári, tanulói segédletek:

- Balassa - Gál: Operakalauz
- Hangversenykalauz
- Bartha: A zenetörténet antológiája
- Kallós Zoltán: Balladák könyve
- Néprajz mindenkinek
- Gonda János: A jazz
- A populáris zene antológiája

Ének-zene fakultáció 11-12.

Óraszám: 11. évfolyam: 36 óra

12. évfolyam: 32 óra

Éneklés 11-12.

Követelmény, kompetenciák:

- Különböző stílusú dalok – népdal, műdal, gregorián ének stb. kifejező, stílusának megfelelő előadása
- Intonációs biztonság, pontos szövegejtés és ritmus
- Tiszta intonáció a többszólamú művekben

Tananyag:

- Az iskolai énekórákon tanult dalok ismétlése
- Új énekek megtanulása

Részletezés:

- 20 népdal (magyar)
- 2 nemzetiségi dal
- 2 más nép dala
- Koronként és stílusonként egy-egy ének:
- középkor – 2 gregorián ének
- reneszánsz – trubadúr dal (a Nyári ének vegyes kari feldolgozása)
- barokk – korálok (2-3)

– barokk áriák vagy kantáták (3-4) (Händel, Bach)

- bécsi klasszicizmus - műdalok

- operarészletek (Mozart, Beethoven, Haydn)

- romantika - műdalok (3-4)

- operarészletek (3-4)

- XX. század - zeneműrészletek szolmizálása

(pl. Ravel: Bolero ritmuskíséréssel

Orff: Carmina Burana) (3-4)

Gershwin-dalok

Musicalrészletek

Pop-rock számok

Zenetörténet 11-12.

Követelmény, kompetenciák

- Minden művészeti korszakot tudni kell jellemezni, műfajait megnevezni, a többi művészi ághoz kapcsolni
- A legjelentősebb zeneszerzők életútját ismerni kell, legismertebb műveit hangnem és cím szerint megnevezni, esetleg elemezni.

Tananyag:

- Az iskolai ének-anyag, annak részletesebb megismerése
- Kiegészítő zeneművek meghallgatása, elemzése

Részletezés:

- Ókor: - a zene és az irodalom összefüggései

(Pindaros: Óda, víziorgona;)

- Kora középkor: - trubadúrzene
- kórusművészet – Palestrina, Lassus és más szerzők művei
- históriás énekek – Tinódi Lantos Sebestyén
- reneszánsz táncok – Ungarescák (hangszeres feldolgozások)

- Barokk:

- zeneszerzők (részletes életművek, prezentációk) Bach, Vivaldi, Händel, Corelli, Scarlatti, Rameau
- művek: Bach szvitek, concerto grossok, orgonaművek
- Händel oratóriumai, szvitjei
- Vivaldi: Négy évszak - mind a négy concerto

- Bécsi klasszicizmus:
- jellemző műfajok meghatározása - szonáta, szimfónia, vonósnégyes,

klasszikus opera

Néhány meghatározó mű részletes elemzése (pl.: Beethoven szimfóniái)

- a magyar XVIII. századi zene (a verbunkos műfaja) párhuzamosan a bécsi klasszicizmussal
- zeneszerzők (részletes életrajz): Haydn, Mozart, Beethoven

(a fakultáción Mozart miséi, Beethoven más szimfóniái és Haydn más szimfóniái is meghallgathatók és elemezhetők)

- Romantika: - jellemző műfajok (programzene, ciklikus műfajok)
 - o a nemzeti romantika, a népiesség bemutatása a különböző európai zeneszerzők műveiben
 - o zeneszerzők (a legfontosabbak részletesen, a többi témakörönként összevontan szükséges)

Magyar szerzők: kiemelten fontosak:

- o Liszt Ferenc (szimfonikus költeményei)
- o Erkel Ferenc (operái)

Témakörönként:

- o Schubert Chopin
- o Schumann Muszorgszkij
- o Mendelssohn Csajkovszkij
- o Brahms Verdi
- o Wagner
- o (Itt inkább sajátosságaik, egy-egy műveik részletes elemzése lényeges.)

- A századforduló zenéje

impresszionizmus Ravel kevésbé ismert művei

Debussy kevésbé ismert művei

késő romantika Puccini operái

- A XX század zenéje

- irányzatok: (neoklasszicizmus, dodekafónia, folklorizmus)
- zeneszerzők: Honegger: Johanna a máglyán

Orff: Carmina Burana (a teljes mű)

Gershwin: Egy amerikai Párizsban, F-dúr zongoraverseny

Részletes elemzés és életrajz:

- o Bartók Béla (Concerto, A kékszakállú herceg vára)
- o Kodály Zoltán (Háry János, Budavári Te Deum, kórusművek)

A jazz és a könnyűzene: prezentációk a mai zenei irányzatokról

musicalfilmek

koncertfilmek, koncertfelvételek

Zeneelmélet 11-12.

Követelmény, kompetenciák:

- zenei szakkifejezések ismerete
- hangközök ismerete (tisztá, kis és nagy hangközök oktávig)
- kvintkör (hangnemek)
- ritmusértékek, képletek, ütemfajták ismerete – népdalelemzés

A fakultációs tanterv felbontása 11-12.

11. osztályban:

- A romantika és a XX. századi zene részletes megismerése (énekből, zenetörténetből)
- (a 11. osztályos tananyaghoz kapcsolva és kiegészítve)
- Zeneelmélet: rendszeres dallamírás –olvasás (minden órán)

hangközfelismerés (hármás vagy négyes hangzatok is)

népdalelemzés (nem minden órán)

12. osztályban:

- Az ókortól és bécsi klasszicizmusig ismétlés, utolsó hetekben már a romantikát és a XX. századot is átvesszük röviden.
- A zeneelmélet ugyanúgy rendszeres gyakorlásra épül.
- Zenefelismerés és többszólamú éneklés is többször fordulhat elő.

Értékelés:

- Félévenként egy-egy írásbeli felelet (az érettségi dolgozatokhoz hasonló kérdésekkel)
- Szóbeli feleletekből 2-3 jegyet szerezhettek a tanulók.
- 12. osztályban kis érettségit kell tenniük a fakultációsoknak.

A fakultációs vizsgák anyaga:

Szóbeli rész:

- Zenetörténet (zenefelismerés)
- Éneklés (műdal)
- Népdalelemzés
- Kottaolvasás

Írásbeli rész:

- Kottaírás
- Hangközők felismerése, lejegyzése

A kottaolvasásra, kottaírásra és zenefelismerésre önállóan kell felkészülniük a tanulóknak.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Reprodukálás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Éneklés,	A helyes hangzóformálás A pontos szövegejtés és ritmus Az intonációs biztonság A stílusnak megfelelő, kifejező előadás (Szemelvények a Műjegyzékben)	
1.1.1. Népzene	Huszonnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből Ezen belül húsz magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni. A nemzetiségi népdal ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.	Harmincnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből Ezen belül harminc magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni. A nemzetiségi népdal ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.
1.1.2. Műzene	Az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) kifejtése.	
<i>Középkor</i>	Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Egy trubadúr dallam előadása szöveggel emlékezetből.	Egy szillabikus és egy melizmatikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Modális hangsorok éneklése szolmizálva. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam előadása szöveggel emlékezetből.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<i>Reneszánsz</i>	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből.	Egy ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből.
<i>Barokk</i>	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel.	Egy virágének előadása szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Három szemelvény éneklése emlékezetből szolmizálva. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel decimáig, felismerésük hallás után.
		Középnéhez moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.
<i>Bécsi klasszika</i>	Egy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetből. Periódus terjedelmű, modulálás nélküli zenei idézet lapról olvasása szolmizálva (2 # – 2b-ig).	Haydn, Mozart és Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Három téma éneklése szolmizálva emlékezetből. Egy magyar hangszeres verbunkos dallam éneklése kottából, szolmizálva. Periódus terjedelmű, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása (3# – 3b-ig). Hármashangzatok és megfordításaik ismerete. Alaphelyzetű hármashangzatok éneklése azonos hangmagasságról indítva szolmizálva és hangnévvel (3# – 3b-ig). Domináns szeptimakkord és megfordításainak ismerete, éneklése alaphelyzetben szolmizálva és hangnévvel (3# – 3b-ig).
<i>Romantika</i>	Egy dal éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel.	Két szerző egy – egy dalának éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Két szerző egy-egy művéből téma éneklése szolmizálva, kottából. Moduláló közepnehéz dallam lapról olvasása szolmizálva (2 # – 2b-ig).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<i>Századforduló</i>	Egy zenemű részletének éneklése kottából szolmizálva.	Két szemelvény éneklése szolmizálva vagy hangnévvel kottából. Egészhangú skála éneklése hangnévvel.
<i>XX. századi és kortárs zene</i>	Egy - egy téma éneklése szolmizálva kottából Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből. A tanult zeneművekből válogatva, három zenei szemelvény éneklése kottából (szabadon választva: szöveggel vagy szolmizálva 3# – 3 b-ig).	Egy Bartók kórusmű előadása kottából (kamaraéneklés) Egy Kodály kórusmű előadása kottából (kamaraéneklés). Középnéhez dallam lapról olvasása hangnévvel vagy szolmizálva.
1.2. Műelemzés		
1.2.1. Népzene	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.	
1.2.2. Műzene		
<i>Középkor</i> <i>Reneszánsz</i> <i>Barokk</i> <i>Bécsi klasszika</i>		Egy énekelt világi egyszólamú dallam elemzése kotta alapján (ritmus, dallam, szöveg sajátossága, kapcsolódása). Egy világi vagy egy egyházi kórusmű elemzése kotta alapján. (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, műfaji sajátosságok) Az egyik énekelt mű elemzése kotta alapján (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, műfaji sajátosságok) Egy énekelt dal formai elemzése kotta alapján.

Befogadás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenetörténet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete. (lásd Szakkifejezések)	
2.1.1. Népzene	A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete. A furulya, a duda, a tekerőlant, a citera, a cimbalom megnevezése hangzás alapján	Vikár Béla, Kodály Zoltán, Bartók Béla népdalgyűjtő munkájának bemutatása: gyűjtőhelyek, gyűjtési-, lejegyzési módszerek ismerete.
2.1.2. Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása.	
<i>Középkor</i>	A gregorián zene általános jellemzése.	A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, Minnesang).
<i>Reneszánsz</i>	A vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál) A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.	Lassus és Palestrina életútjának vázlatos ismertetése.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
		A homofon és polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.
<i>Barokk</i>		J. S. Bach, Händel életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.
	A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.	A korál szerepének ismertetése. A da Capo ária formai ismerete.
<i>Bécsi klasszika</i>		Haydn, Mozart és Beethoven életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.
	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák és a szonátaforma ismerete, egy-egy példával alátámasztva. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<i>Romantika</i>	A romantikus dal, jellegzetes vonásainak ismerete.	
	A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc életútjának életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc életútjának életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.	A romantikus dalciklus jellegzetes vonásainak ismerete. A legjelentősebb romantikus operaszerzők, és főbb műveik felsorolása. Verdi, Muszorgszkij, Wagner életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveiknek felsorolása.
Századforduló	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).	
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek). A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzők és főbb műveik felsorolása. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű bemutatása.	Bartók Béla és Kodály Zoltán műveinek jellemző formai, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Komponálási technikák (dodekafónia, aleatória) felsorolása, és lényegének ismerete. Az oratorikus és színpadi műfajok változásainak ismerete.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.2. Zenefelismerés	A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján.	
2.2.1. Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése.	
2.2.2. Műzene <i>Reneszánsz</i>	Korszak, műfaj meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén	Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint
<i>Barokk</i>	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: J. S. Bach, Händel	Monteverdi, Corelli, Esterházy Pál, Purcell, Vivaldi
<i>Bécsi klasszika</i>	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Haydn, Mozart, Beethoven	
<i>Romantika</i>	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Verdi, Muszorgszkij,	Chopin, Wagner, Dvořák, Smetana, Brahms
<i>Századforduló</i>	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Ravel	Debussy
<i>XX. századi és kortárs zene</i>	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Orff, Gershwin	Sztravinszkij, Honegger, Bernstein, Szokolay Sándor

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.3. Zeneelmélet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.(lásd Szakkifejezések)	
	Oktávig terjedő hangközök(csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal adott hangra. .	Hétfokú hangsorok 4#-4b-ig és az egészhangú skála lejegyzése. Hangközök decimáig, a hármashangzatok és megfordításaik, a domináns szeptim és megfordításai, a szűkített szeptim akkord ismerete, a hangközök és hangzatok leírása megadott hangra. A moduláció fogalma és értelmezése. Minore – maggiore kapcsolat hallási felismerése. A klasszikus funkciós rend (T – S – D) fogalmának ismerete A teljes kvintkör ismerete. Az autentikus és plagális zárlatok ismerete.
2.4. Dallamírás		
<i>Barokk</i>		Nyolc–tíz ütem egyszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2# – 2b -ig).
<i>Bécsi klasszika</i> <i>Stíluskörön kívül</i>	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2# – 2b-ig).	Nyolc-tíz ütem egyszerű kétszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2# – 2b -ig).

Rajz

Célok és feladatok:

A tantárgy a köznapi, a művészi, a tudományos és a műszaki megismerés, valamint közlés és kifejezés egyik alapvető fajtájával ismerteti meg a tanulókat.

Az általános nevelési célok közül különösen a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldóképeség, az értelmi képességek, a képi és képzetekben gazdag gondolkodás, az ízlés, az empátia, a kommunikációs készség, az érzékenység, a nyitottság, a fejlesztéséhez járul hozzá.

Művészeti jellege miatt értékközvetítő egyben értékteremtő jellemformáló tevékenység.

Nagy szerepe van a kultúra értékeit megbecsülő, a természeti környezetet védő magatartás kialakításában és az értelmi és érzelmi intelligencia kiművelésében.

A vizuális nevelés a világ látható minőségein keresztül tanít meg látni és láttatni, vagyis célja a vizuális alkotó- és befogadóképesség fejlesztése.

A látható és láthatóvá tett világban különösen a látvány jelentésének, esztétikai üzenetének, megismeréséhez és megértéséhez, illetve a közlő szándékának megfelelő, gondolatban és érzelemben gazdag ábrázolás, képi – plasztikai kifejezés, konstruálás fejlesztéséhez járul hozzá.

A világ érzéki - tapasztalati birtokbavételével az érzékszervek, kiemelten a látás kiművelésével és a kéz intelligenciájának fejlesztésével foglalkozik. A térszemlélet, a forma-a szín-, az anyag-, a szerkezetismeret és érzék, mind a vizuális nevelés hatására emelkedik magasabb szintre. A megsokszorozódott technikai és rábeszélő képek korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekciónak, a kritikus befogadásnak a kialakítása.

A vizuális alkotó- és befogadó tevékenységek tanításának az a célja, hogy összefoglalja az iskolai általános vizuális nevelést, felkészítsen a mindennapi életre: a vizuálisan jelentkező problémák önálló felismerésére és megoldására, azaz a munkára, valamint a természeti és mesterséges környezet felelős használatára, az információk kritikus kezelésére, az árucikkek tudatos kiválasztására, a művészi, esztétikai értékek iránti fogékonyságra.

A tantárgy célja emellett a vizuális információkezelés megtanításával a többi tantárgy tanulásának megkönnyítése.

A középiskolás korosztályban a személyes útkeresés szerepe megnő.

A tantárgy feladata az egyéniség keresésének segítése a vizuális kultúra példáinak bemutatásán keresztül egyfajta követhető stílus, mintaválaszték felkínálása.

Az azonosulás az alkotó munka elmélyült állapotában megy végbe a legkönnyebben, ezért a vizuális önkifejezés tág és minél önállóbb választási lehetőségeit kell felkínálni.

A rajzi, a festői, a szobrászi munka mellett teret kell adjunk a korosztály érdeklődésének homlokterében álló alkalmazott grafikai tervezési és tárgytervezési – konstruálási feladatoknak.

A kerettanterv a tantárgyi tartalmakat három nagy témakörbe sorolja.

A *kifejezés, képzőművészet* részben a tanulók személyes, kifejező-expresszív tevékenységének, és az elvárható műelemzési ismereteinek leírása található; a *vizuális kommunikáció* témához a köznapi – tájékoztató - tudományos vizuális információk világa tartozik; míg a *tárgy- és környezetkultúra* témakör a használati tárgyak, az iparművészet, a népművészet és az építészettel kapcsolatos alkotó és elemző tevékenységeket tartalmazza.

A két évfolyamon az alkotó és befogadó tevékenység aránya azonos, illetve az az alkotómunka javára növelhető. A tananyag a tantárgy jellegének megfelelően a gyakorlati tevékenységre fűződik fel.

Rajz 7.

Évi óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Belépő tevékenységformák:

A művészeti alkotások, a kor és a kultúra leglényegesebb összefüggéseinek vizsgálata.

(Összefüggések meglátásának, művészeti-esztétikai ítéletalkotás és véleménnyilvánítás képességének fejlesztése) Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a művészettörténet szerint haladva.

Vizuális analízisek, téri, formai és színtanulmányok, alkotó alkalmazások. Önkifejezés, asszociációk. (Alkotói kompetenciák, önkifejezés, képi és anyanyelvi kommunikáció képességének fejlesztése)

A Monge-vetület, a kavalieri axonometria megismerése. Színrendszerezés. Nyomtatott információk hatásrendszerének vizsgálata. (Matematikai és digitális kompetenciák)

Használati tárgy tervezése. Funkció- és formaelemzések. A tárgykultúra társadalmi, ökológiai összefüggéseinek vizsgálata. (Környezettudatos magatartás fejlesztése)

Magyar népművészet. (Nemzeti és európai azonosságtudat elmélyítése)

Témakörök, tartalmak, tevékenységek

1. Megismerő és befogadó képesség

1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása

(Természetudományos, tanulási kompetenciák)

A fény, a megvilágítás hatása a színekre, a formákra, a hangulatra.

Az önárnyék, a vetett árnyék.

A telített, a derített, a tört szín.

A színreflex, a színek térbeli és hangulati hatása.

Belső tér szerkezetes távlati ábrázolása.

A geometrikus alapformák.

A nézőpont, a fény-árnyék, a távlat mint a vizuális hatás eleme.

Tónusok. Színek értelmező, információs funkciója.

Grafikus megoldások (vázolás, tónusmegjelenítés vonallal).

Modellrajzolás, színezés a formai, a szerkezeti és a színbeli összefüggések vizsgálata.

Ember vagy állatfigurák elemző rajzi és plasztikai tanulmányozása, a karakter.

1. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás képességei

(Természetudományos, tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák)

Építészeti hatáselemek (térforma, tömeg, anyag, szerkezet, méret, arány, tagoltság, felület, fényviszonyok, ritmusok, környezet).

A környezet és az objektum.

A funkció és forma kapcsolatának vizsgálata régi, ismeretlen, érdekes tárgyak megfigyelésével.

A tárgyak és az életmód kapcsolata.

Népművészet (szerszám, faragás, bútor, mézesbáb, tojásfestés, szövés, hímzés, viselet).

Használati tárgy (pl. öltözék, öv, gomb) tervezése adott funkcióra és stílusban, látszati és vetületi rajzban, szín- és anyagmintával.

A tárgy stílusjegyei. Ízlésünk kifejeződése tárgyainkban.

Tárgyak gyűjtése, funkció- és formaelemzése rajzban és írásban.

Művészettörténet (benne a magyar művészet).

A barokk kor.

A XIX. század: a klasszicizmus, a romantika és a realizmus.

Az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus.

Művek leírása, elemzése, értékelése.

A múzeumok rendeltetése, szerepe, a Magyar Nemzeti Galéria.

Könyvtár- és médiahasználat önálló feladathoz.

1.3 Kommunikációs képességek

(Képi és anyanyelvi kommunikációs kompetenciák)

A kifejező és a közlő, a természeti és a geometrikus jellegű ábrázolásmód összevetése.

A Monge háromképsíkos vetületi ábrázolás és az axonometrikus ábrázolás.

Monge-vetület, egyméretű és kétméretű axonometrikus ábrák szerkesztése modell alapján.

Szerkesztés körzővel, vonalzókkal, vonalkezelési pontosság.

Rekonstrukciós vázlatok készítése vetületi rajz alapján.

A tudományos közlések képi formái.

Az érthető, pontos rajz, az egyértelmű rendezettség és a közmegegyezés (konvenció) szerepe a képi közlőnyelvben.

Geometriai formák átalakítása (pl. csonkolás, részek összevonása, nagyítás).

Szabásrajz szerkesztése, a tervet tartalmazó mappa, doboz készítése.

Papírmakettek és modellek készítése.

Informatív ábrák, diagramok, grafikonok készítése.

Az alkalmazott grafika, a könyvművészet, a fotó és a reklám példáinak hatásrendszere.

2. Kreativitás

2.1 Alkotóképeség

Az alkotófeladatokhoz kapcsolódó műalkotások elemzése.

A fény jelentést hordozó, érzelmi vagy gondolati tartalmakat kifejező szerepe.

A plasztikai kifejezés eszközei (a térbeli kiterjedés mértéke, irányok, anyag, formatömeg, tagoltság, méret, felület, a környezet).

A síkbeli kifejezés eszközei (téri hatás vagy sík jelleg, átírt formák, színek).

Jellegzetes kompozíciós megoldások (szimmetrikus, aszimmetrikus, centrális, dinamikus).

Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása: szabadon választott grafika.

Érzelmek, hangulatok megfogalmazása, az egyéni színvilágban.

2.2 Problémamegoldó képesség

Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás.

Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolásmódok elemzéséhez.

Vázlatrajzok, részletrajzok, látszati ábrák.

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás képessége

Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése megadott szempontok segítségével.

Anyaghasználat

Formaarány

Formakarakter

Téralakítás

Színkeverés

Figyelemvezetés

Kompozíció

Kifejezés mód

Személyes kifejezőerő

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően.)

Vignola – G. della Porta: Il Gesu, Esterházy Fényes Miklós: Fertődi kastély, Szt. Péter templom és tér, Donner: Szt. Márton szobra, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Velazquez: Bréda átadása, Mányoki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Paraszt barokk épületek: nagyvázsonyi, bakonybéli házak, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Hild József: Esztergomi főszékesegyház, Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, Ferenczy István: Pásztorlányka, id. Markó Károly: Visegrád, J. Paxton: Kristálypalota, Steindl Imre: Országház, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, E. Delacroix: A szabadság vezeti a népet, Corot: Emlékezés, Paál László: Nyárfák, Millet: Kalászszedők, Daumier: Mosónő, Munkácsy Mihály: Rőzsehordó, Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, Szinyei Merse Pál: Majális, C. Monet: A roueni székesegyház, E. Degas: A tánc csillaga, Cézanne: A Saint Victoire hegy, Gauguin: Tahiti nők. Kiválasztás szerinti népművészeti tárgyak, épületek.

A továbbhaladás feltételei (az értékelés szempontjai):

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek esetleg alacsony színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható önmagához viszonyítva a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása.

A tanulónak rendelkeznie kell az ábrázoláshoz szükséges készségekkel. Kifejező- és tervezőmunkáiban figyelembe veszi, és képes alkalmazni a színek optikai és érzelmi hatását. Adott elemzési szempontok szerint képes legyen műalkotásokat összehasonlítani. Ismerje a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit: koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót képes legyen felismerni, és meg tudja nevezni. Megfigyeléskor képes legyen megítélni téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátja a lényeges vizuális összefüggéseket, megérti és le is tudja rajzolni a szabályszerűségeket. (Művészeti-esztétikai kompetenciák)

Absztrakciós képessége megnyilvánul a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben. Képes vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni. Ismeri a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, többkevesebb önállósággal megold ilyen szerkesztési feladatot. (Matematikai-geometriai kompetenciák)

Alkalmazza a tárgytervezés módszerét és az elemzés szempontjait. Problémamegoldási képessége megnyilvánul az önálló alkotó-, tervező-, kivitelező-feladatokban. Jártas a tanulás sajátos vizuális, manuális módjaiban, használja az ábrázolás és alakítás eszközeit. (Alkotói és önismereti kompetenciák, tanulni tanulás képességei)

Rajz 8.

Évi óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Belépő tevékenységformák

A vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák önálló alkalmazása. Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a XX. század első felének irányzataiban. *(Összefüggések meglátásának, művészeti-esztétikai ítéletalkotás és véleménynyilvánítás képességének fejlesztése)* Tér-, forma-, és színviszonyok tanulmányozása, a rajzos analízisből kiinduló absztrakciókra épülő átalakítások. A forma és funkció elemzése. Perspektíva szerkesztések. Színismeretek összegzése. A tudományos és műszaki közlésmódoknak, a tömegkommunikáció műfajainak, a médiumok képnyelvi sajátosságainak megismerése. A külső és belső építészeti tér elemzése. Tértervezési feladat megoldása. *(Kommunikációs-, és alkotói kompetenciák fejlesztése)*

Témakörök, tartalmak, tevékenységek

1. Megismerő és befogadó képesség

1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása

(Természetudományos-, és tanulási kompetenciák)

A tér illúziója (látszati rövidülések, méretváltozások, nézőpont, vonaltávlat, szintávlat).

A perspektivikus ábrázolásmód.

Épület, utcarészlet megfigyelése, szabadkézi tapasztalati perspektivikus ábrázolása.

Egy vagy két iránypontos perspektíva szerkesztése.

Térábrázolási módok, kevert nézőpontú ábrázolásmódok különböző korokban, kultúrákban.

Geometrikus formák, értelmező színek, arányok, faktúrák.

Színismeretek: színritmus, harmónia, kontrasztok (színezet és hőfokkontraszt, sötét-világos, komplementer, szimultán, mennyiségi és minőségi kontrasztok).

Térformák, színek a térben, tónusok, faktúrák térmódosító hatása.

Összetett természeti forma részletesebb analízise (pl. értelmező vázlat, részekre bontás, kiegészítés, vagy fázisrajzok, szintvonalak, hossz- és keresztmetszetek).

Tanulmány festése (emberalak, modellek közös beállítása), színbeli bontás, redukálás a látvány elemzése alapján.

1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás

(Tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák)

Az építészeti tér és stílus, az épület, az életmód és a hely összefüggése.

A természeti környezet és az épületek védelme, gazdagítása, a környezettudatosság.

Rajzos-írással felmérés készítése egy kiválasztott személy környezetéről (lakószoba, lakberendezési tárgyak, dekoráció), életmódjáról, stílusáról.

Adott méretű tér megtervezése konkrét személy igényei szerint, megfelelő stílusban.

Makettkészítés papírból vegyes technikával.

Művészettörténet (benne a magyar művészet):

(Művészeti-esztétikai kompetenciák, nemzeti és európai azonosságtudat)

A szecesszió, a XX. század első felének művészeti irányzatai, az izmusok.

Az expresszionizmus, a konstruktivizmus, a szürrealizmus és az op-art.

A modern és a posztmodern.

A kortárs képzőművészet néhány alkotásának elemzése, megismerése.

A művészet szerepe, a korstílus és az egyéni stílus eltérő korokban és kultúrákban.

Közele művészeti kiállítás meglátogatása. Könyvtár- és médiahasználat.

1.3 Kommunikációs képességek

A tanult ábrázolási rendszerek áttekintése.

A vázoló és szerkesztett vonal.

A közterületek, középületek tájékoztató rendszere (feliratok, logotípiák, jelek).

Újabb médiumok képírási formái (pl. fotó, film, televízió, video, digitális kép).

Rekonstrukciók vetületi és axonometrikus rajzok alapján.

Fotómontázs, képes történet összeállítása, esetleg animációs filmvázlat készítése.

Grafikonok, diagrammok és feliratok tervezése.

Szabadkézi rajzok és szerkesztések (esetleg számítógépes rajzolói programok) alkalmazása, igényes, pontos kivitelezés.

(Képi kommunikációs képességek)

2. Kreativitás

2.1 Alkotóképesség (Alkotói kompetenciák)

Műelemzések a feladathoz kapcsolva.

A mozgás és az idő megjelenítése álló- és mozgóképben.

A szórt, vonalas, koncentrikus, szimmetrikus, aszimmetrikus, sűrített, ritkított elrendezés.

Egyensúly, nyugalom, mozgalmasság, feszültség, a figyelem vezetése.

A térhatás és a síkban tartás tartalmi szerepe festészeti, grafikai alkotásokban.

A látványrendezés vizuális eszközei, hatáselemei, a mesterséges fényhatások.

Személyes témák, érzelmek, gondolatok plasztikai vagy síkbeli kifejezése választott mérettel, technikával, inspiráló műalkotás felhasználásával.

A megismert grafikai, festői, szobrászati és egyéb gépi technikák önálló megválasztása a feladatok megoldásához.

Kollázs, papír- és fotómontázs készítése.

2.2 Problémamegoldó képesség

Vizuális illúziókra, érzéki csalódásokra épülő feladatok megoldása művészeti példák nyomán.

Technikai kísérletek.

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás

(Önismeret -, és szociális kompetenciák)

Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése megadott szempontok segítségével.

Anyaghasználat.

Formaarány.

Formakarakter.

Téralakítás.

Színkeverés.

Figyelemvezetés.

Kompozíció.

Kifejezőmód.

Személyes kifejezőerő. A személyesség jelei.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően)

T. Lautrec egy plakátja, Ferenczy Károly: Márciusi est, Hollósy Simon: Rákóczi induló, Vincent van Gogh: Auvers-i templom, Gaudi: Sagrada Familia, Lechner Ödön: Iparművészeti Múzeum, Rodin: Gondolkodó, Klimt: A csók, Rippl-Rónai József: Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, W. Gropius: A Bauhaus központi épülete, Picasso: Vasaló nő, és Guernica, Braque: Gitáros csendélet, Boccioni: Az utca erői, M. Duchamp: Palackszárító, V. Tatlin: A III. internacionálé emlékmű famodellje, Piet Mondrian: Kompozíció, Standard Thonet szék, Chagall: Én és a falum, Dali: Égő zsiráf, Szőnyi István: Zebegény, Egry József: Visszhang, Medgyessy Ferenc: Anyaság, Breuer Marcell: Wassily csőszék, Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Barcsay Jenő: Festőállvány, Schaár Erzsébet: Az utca, Andy Warhol: Elvis, Vasarely: Alakzat III., Kondor Béla: Darázskirály.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk (a főbb kifejező eszközök, műfajok, stílusok, technikák) megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, a vizuális kommunikáció fontosabb szabályainak ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb összefüggések megértése, egyszerűbb szöveg megalkotása, átkódolás, transzformációs képességek (kép-szöveg, szöveg – kép).

- Alkalmazás ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas), írásbeli és képi kommunikációs képességek kialakítása (önálló tér-és tömegábrázolás, a tárgytervezés képessége), gondolatok és érzések kifejezésének képessége, a tanuló saját munkájának fokozatos önkontrollja.
- Véleményalkotás vizuális művekről, jelenségekről, funkciókról, egyéniségekről, kritikai érzék kialakítása.
- Művészi kreativitás képességének szóbeli, írásbeli értékelése.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal, vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli, írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége.
- Órai gyakorlati tevékenységeket kísérő (segítő) kritikai megjegyzések (a „korrektúra”).
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szakirodalom, vagy önálló gyűjtés alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása formájában (képi, írásbeli, szóbeli).
- Munkák közös értékelésére, amelynek során a tanulók elmondhatják kritikai észrevételeiket.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.
- A tanulók saját munkáinak esztétikai színvonala.

A továbbhaladás feltételei (az értékelés szempontjai):

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek esetleg alacsony színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható önmagához viszonyítva a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának egyre magasabb szinten történő megnyilvánulása.

Az általános iskola befejezésekor a tanulónak a tantárgyi munkára fordítható időtől függően, személyiségéből adódó szinten rendelkeznie kell a vizuális alkotó- és befogadóképeség alapjaival. Képes legyen gondolatokat és érzéseket kifejezni. Fantáziáját legyen képes szabadon alkalmazni az alkotó-, tervezőfeladatokban. Ízlésítéleteit tudatosan is legyen képes megindokolni, átéléssel hitelesíteni. Ismeri a tanult művészettörténeti korszakok legjellemzőbb

stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót felismer és képes megnevezni. Adott szempontokat követve tudja alkalmazni a stíluskritikai műelemzést (Korának megfelelő szintű művészeti-esztétikai képességek, és kommunikációs kompetenciák).

Többé-kevésbé önállóan képes teret, tömeget ábrázolni szabad kézzel és szerkesztéssel látszati és axonometrikus rendszerben, szín- és tónusválasztásait képes indokolni.

Képes adott célra tárgyat tervezni, készíteni. Ismeri a szerkezetformát (pl. Eiffel-torony) és a szimbolikus formát (pl. korona).

Ismeri a vizuális kommunikáció alapvető jeleit és szabályait, érti a mindennapi, a tudományos, a műszaki és a művészi kommunikáció feladatát és a tömegkommunikáció működését. Érti a kulturált, környezettudatos magatartás szabályait.

Rajz és vizuális kultúra 9. évfolyam

Éves óraszám: 37 óra

Heti óraszám: 1 óra

Fejlesztési prioritások:

1. *Megismerő- és befogadóképesség fejlesztése*
2. *Kreativitás fejlesztése*
3. *Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése*

Fő témakörök:

1. *Alkotás, művészet (az alkotóképesség fejlesztésével kapcsolatos természettudományos, tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák, esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség)*
2. *Tárgy- és környezetkultúra (környezettudatos magatartás)*
3. *Vizuális kommunikáció (kulturális- és vizuális kifejezőkészség)*

témakör: Alkotás, művészet

Fejlesztési területek	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok
<u>Tanulási kompetenciák</u> Az érzékelés érzékenységének fejlesztése A megfigyelőképesség fejlesztése <u>Alkotói kompetenciák</u> A kifejező képesség fejlesztése, Alkotóképesség fejlesztése A fantázia fejlesztése Motiváció Ismeretszerzés Megismerő képesség -	Érzelmek, lelkiállapotok kifejezése a vizuális művészetek eszközeivel Szubjektív színhasználat A forma kifejezésnek megfelelő torzítása a képi ábrázolásban Művészeti (pl. irodalmi, zenei) élmények asszociációkra épülő feldolgozása. A formai elemzés A műfajnak, témának megfelelő műelemzés (ikonográfiai, stílustörténeti) és ítéletalkotás. <i>Festészet</i> fogalma, funkciója, a festészet kifejezőeszközei, hatásrendszere. Festészeti stílusok (kulturális, társadalmi,	Érzelem, lelkiállapot, hangulat megjelenítése síkon és térben egyéni eszközhasználattal Látványélmények színbeli-formai átírása, szintézisre épülő egyéni kifejezése A képi kifejezőeszközök számbavétele, képek formai elemzése – egyénileg végzett feladatok (esszé, kiselőadás) Egy-egy művészettörténetben gyakori téma egyéni, csoportos feldolgozása, a kutatás eredményeinek tervezett kiadványba szerkesztése Ismert műalkotások parafrázisának elkészítése Tanár által vezetett elemző beszélgetések a festészeti

tanulási képességek fejlesztése	történeti meghatározottság).	stílusokról
A logikus gondolkodás fejlesztése	Témák (pl. arckép), megjelenési típusok (pl. táblakép), technikák (pl. olaj, freskó).	Az iskolához közeli, könnyen elérhető művészeti gyűjtemény anyagának megismerése, csoportos feldolgozása.
Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése	A <i>képgrafika</i> fogalma, funkciója, stílusa, témái, formanyelve, technikái.	Műalkotások, építészeti és természeti térélmények megfogalmazása szóban és ábrázolásban.
A személyes preferenciák elemzése, tudatos vállalása	A <i>szobrászat</i> fogalma, rendeltetése és hatásrendszere.	Műalkotások kompozíciójának elemzése. Festményekről színvázlatok készítése
Döntési képesség fejlesztése.	Szobrászati formanyelv, stílusok (kulturális, társadalmi, történeti meghatározottság).	Kompozíciós vázlatok készítése különböző eszközökkel (pl. pác rajz, kréta, papír kollázs)
Kooperációs képesség fejlesztése	A szobrászat műfajai (körplasztika, szoborcsoport, dombormű), témái, technikái.	Önálló témakutatás.
Kommunikációs képesség fejlesztése	Kortárs műfajok a képzőművészetben.	A vizuális művészeti alkotások csoportosítása, műfaji besorolása
	Európán kívüli kultúrák művészete	Legkiemelkedőbb műalkotások, művészek jellemző kifejezőeszközeinek elemzése.
		Valamely Európán kívüli kultúra művészetének feldolgozása a történelmi,

<u>Művészeti-esztétikai kompetenciák</u> Művészeti-esztétikai értékítélet képessége Nemzeti- és európai azonosságtudat és tolerancia		kultúrtörténeti összefüggések figyelembevételével csoport munkában, kooperatív tanulási módszerekkel Kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása. Műalkotások elemzése során saját vélemény árnyalt megfogalmazása. Saját és mások munkájának elemzése, értékelése.

2. témakör: Tárgy- és környezetkultúra

Fejlesztési területek	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok
Problémamegoldó képesség fejlesztése Térbeli tájékozódás, tér-alakítási képesség fejlesztése	A tárgyi világ formanyelvi elemei, a tartalom és forma összefüggése. Az alkotófolyamat (feladat-meghatározás, tervezés, kivitelezés, kipróbálás, értékelés) ismerete.	Közismert rendeltetésű, valós szükségleten alapuló tárgy tervezése (pl. ékszer, öltözködés-kiegészítő, hangszer, gépezet). A problémamegoldás, a tervezői folyamat dokumentálása: A kapott feladat

Környezettudatos gondolkodásmód kialakítása	A tárgyak megítélése (a funkció, forma, jelentés, lépték, anyag, szerkezet, technológia) ismerete.	újrafogalmazása. A problémamegoldás menetének megtervezése. A megoldási lehetőségek, feltételek felmérése. A választás indoklása. Munkafolyamatok ésszerű, gazdaságos sorrendjének kialakítása. A folyamat elemzése, értékelése.
Alkotóképeség fejlesztése		
Empátia, tolerancia fejlesztése	Összehasonlító tárgyelemzés	A tárgynak, vagy térbeli makettjének elkészítése, az alkotófolyamat dokumentálása (feladat- meghatározás, tájékozódás gyűjtéssel, vázlatok, látszati és műszaki jellegű rajzok, szín- és anyagminta).
Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése		
A személyes preferenciák elemzése, tudatos vállalása		Tárgyak összehasonlító elemzése (pl. különböző kultúrák azonos tevékenységhez kapcsolódó tárgyainak összehasonlítása).
Döntési képesség fejlesztése.		

3. témakör: Vizuális kommunikáció

Fejlesztési területek	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok
Térbeli tájékozódás, tér-alakítási képesség fejlesztése Problémamegoldó-képesség fejlesztése Környezettudatos gondolkodásmód Alkotóképesség fejlesztése A kommunikációs képesség fejlesztése A szociális érzékenység fejlesztése A kritikai gondolkodás fejlesztése	A vizuális kommunikáció, a képi ábrázolás, Tárgyak, terek ábrázolása szabadkézi rajzzal, grafikai eszközökkel Rekonstrukció, modellezés Ábrázoló geometriai rendszerek: Monge-vetület, egyméretű, kétméretű és kavalieri axonometria Ábrázolási konvenciók megjelenési formái a köznap és tudományos közleményekben. A köznap és tudományos közlések műfaji sajátosságai.	Természettanulmányok, látvány- és modellértelmezések: forma, szerkezet, anyag és funkció szerinti tanulmány és analízis. Keletkezést, működést, változást kifejező, magyarázó képsorok, folyamatábrák készítése. Összetett térformák, tárgyak térbeli helyzetének szabadkézi rajza és szerkesztése az ábrázoló geometria rendszerében (Monge-vetület, egyméretű, kétméretű és kavalieri axonometria) alkotó feladatokhoz kapcsolódóan. Rekonstrukció, modellezés alkotó feladatokhoz kapcsolódóan. <i>Alkalmazott grafikai</i>

<u>(Környezettudatos magatartás és szociális kompetencia)</u>	<i>Alkalmazott grafikai tervezés</i> A tervező grafika üzenethordozó és tájékoztató funkciója, közlő és felhívó jellege. A technikai médiumok képalkotó módszerei Tömegkommunikáció - vizuális reklámok	<i>tervezés kép és szöveg felhasználásával. Néhány betűtípus alkalmazása (pl. tudományos illusztráció, bélyegterv, ex libris, meghívó).</i> Egyszerű feliratok készítése alkotó feladatokhoz kapcsolódóan. A tömegkommunikáció formáinak csoportosítása. Vizuális reklámok elemzése A technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése.

A továbbhaladás feltételei:

A továbbhaladás feltétele a térábrázolási konvenciók elemi szintű elsajátítása, a színek kifejező, kommunikációs és téralakító szerepének ismerete, adott helyzetnek megfelelő alkalmazása, alapszintű komponálási, képszerkesztési, konstruálási készség, vagyis **alkotói kompetenciák** elsajátítása.

Az alkotás, konstruálás, problémamegoldás lépéseinek ismerete, gyakorlati alkalmazása alkotó feladatok során. Elvont gondolatok, folyamatok, nem vizuális természetű információk értelmezhető vizuális megjelenítése. A tanult vizuális művészeti ágak, műfajok leglényegesebb vonásainak megfogalmazása. Legkiemelkedőbb alkotók és műveik ismerete, a kor és műalkotás közötti

összefüggés megértése. *(Művészeti-esztétikai, képi-, és anyanyelvi kommunikációs kompetenciák fejlettsége illetve kialakulása)*

Rajz és vizuális kultúra 10.

Éves óraszám: 37 óra

Heti óraszám: 1 óra

Fejlesztési prioritások:

1. Megismerő- és befogadóképesség fejlesztése
2. Kreativitás fejlesztése
3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése

Belépő tevékenységformák

Az alkotómunka folyamatát, logikai lépéseit felölelő tudatos, tervszerű (projekt jellegű), önálló tevékenység a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a környezetkultúra területén.

Problémaközpontú, verbális és vizuális műelemző módok (kultúrtörténeti, építészeti elemzés, képolvasás) tudatosítása, használata az építészet, az alkalmazott művészetek és a népművészet területén. *(A tanulási-, alkotói kompetenciák)*

Összefoglaló művészettörténeti áttekintés.

(Művészeti-esztétikai, képi-, és anyanyelvi kommunikációs kompetenciák fejlesztése illetve kialakítása)

Fő témakörök:

1. Alkotás, művészet

(az alkotóképesség fejlesztésével kapcsolatos természettudományos, tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák, esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség)

2. Tárgy- és környezetkultúra

(környezettudatos magatartás)

3. Vizuális kommunikáció

(kulturális- és vizuális kifejezőképesség)

1. témakör: Alkotás, művészet

Fejlesztési területek	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok
<u>Alkotói-, művészeti-esztétikai kompetenciák</u> A kifejező képesség fejlesztése, Alkotóképesség fejlesztése A fantázia fejlesztése Ismeretszerzés Megismerő képesség	Az európai művészettörténet áttekintése a műfajok, a kor és a stílus összefüggésében Összehasonlító műelemzés. Az építészet fogalma, funkciója, társadalmi és természeti meghatározottsága. Az építészeti szerkezetek, fejlődésük fordulópontjai. Az építészeti stílusok (térszervezés, tömegalakítás, alaktan). Az építészet	Aktuális, egyéni vagy közösségi problémák, gondolatok, témák személyes hangú megjelenítése ábrázolási újításokat is megengedő, asszociációkra épülő alkotásokban. Műalkotások összehasonlító elemzése Kép és szöveg anyaggyűjtés a stíluskorszakokat áttekintő tablók készítéséhez Különböző esztétikai minőségek alkalmazása képi, plasztikai megjelenítésben. Művészeti ágak szerinti problémaközpontú

A tanulási képességek fejlesztése	hatásrendszere.	műelemzés korba, kultúrába ágyazva. A műfajnak és a témának megfelelő értelmezési szempontok (stílustörténeti, kultúrtörténeti, ikonográfiai).
A logikus gondolkodás fejlesztése	Művészettörténeti összefoglalás	A környezetében található műemlék vagy más értékes épületek elemző feldolgozása egyéni vagy csoport munkával
Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése		Gyűjtött információ- és képanyagból írásos összefoglaló készítése, következtetések levonása.
A kommunikációs képesség fejlesztése	Kortárs művészeti tendenciák	Makettek, modellek konstruálása.
A konstruáló képesség fejlesztése	Kapcsolatok a különböző művészeti ágak között	Információgyűjtés kortárs művészeti jelenségekről - ezek csoportosítása
Motiváció		Kísérletezés új anyagokkal, technikákkal.
Kreativitás		Új technikák kipróbálása, a technika nyújtotta lehetőségek számbavétele.
Műelemző képesség (művészeti-esztétikai		Saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus képalakítás során.
		Párhuzamok keresése az irodalom, a zene, a dráma, a film és a vizuális művészetek egyes alkotásai

érzékenység)		

2. témakör: Tárgy- és környezetkultúra

Fejlesztési területek	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok
<u>Környezettudatos magatartás, szociális kompetenciák</u> A megfigyelőképesség fejlesztése Alkotóképesség fejlesztése A fantázia fejlesztése Motiváció Ismeretszerzés	A formanyelv, a formaadás, a funkció és a jelentés összefüggései a téralakításban. <i>A tárgykultúra</i> fogalma, a tárgyak funkciója, fajtái (használati, dísz-, kegy- és műtárgy). A tárgyak stílusa és a korstílus. A tárgyak kulturális és társadalmi meghatározottsága. A tárgyak jelentése (társadalmi, történeti, műszaki, ergonómiai, esztétikai, gazdasági). Népművészet A tárgyi néprajz és a	Tértervezési, berendezési probléma (pl. tér, térrészlet, illetve berendezési tárgy) felvetése, meghatározása, tájékozódás, ötletek. Tervezés alap- és nézetrajzban, axonometrikus rendszerben vagy perspektív képpel, a terv makettezése. Belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezése. Egy-egy tájegység népművészetének feldolgozása A magyar és más népek népművészeti stílusainak összehasonlító elemzései

Megismerő képesség - tanulási képességek fejlesztése A logikus gondolkodás fejlesztése A személyes preferenciák elemzése, tudatos vállalása Kooperációs képesség fejlesztése Kommunikációs képesség fejlesztése Nemzeti azonosságtudat kialakítása, fejlesztése	népművészet fogalma. A hagyományos magyar népművészet és napjaink népművészete, a folklorizmus. A népi építészet, eszközök, bútorkészítés, fafaragás, fazekasság, szőttes, hímzés, népviselet.	Az iskolához közeli, elérhető helytörténeti, néprajzi gyűjtemény feldolgozása csoport munkával

3. témakör: Vizuális kommunikáció

Fejlesztési területek	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok

<u>Kommunikációs kompetenciák</u> A problémamegoldó képesség fejlesztése A térérzék fejlesztése Megismerő képesség - tanulási képességek fejlesztése A logikus gondolkodás fejlesztése Az érzékelés érzékenységének fokozása ismeretszerzés Kooperációs képesség fejlesztése Kommunikációs képesség fejlesztése	A formaadás módjai a tanulást szolgáló, a tudományos, a köznap információkban, a tájékoztatásban, a reklámban A Monge-vetület, az axonometria, a perspektíva olvasása, megértése. A vizuális kommunikáció fogalma A közvetlen és közvetett emberi kommunikáció, a tömegkommunikáció. A kép, az írás szerepének fordulópontjai a kommunikáció fejlődésében. A térábrázolási konvenciók történeti áttekintése. A vizuális kommunikáció műfajai (tipográfia, fotó, tervező grafika). Hatásrendszere: információ (objektív), reklám (felhívó), műalkotás (esztétikai) jellegű.	Összetettebb térviszonyok tapasztalati távlattani és szerkesztett perspektivikus ábrázolása. Térábrázolási módszerek túlhaladása, transzformálási kísérletei a látáskonvenciók átalakítására, az optikai csalódások, a fordított perspektíva vagy fotó felhasználásával. Választott témájú grafikai terv (pl. naptár, könyvborító, CD-borító, iskolaújság) készítése. Az alkotófolyamat lépéseinek összegyűjtése munkanaplóban. A stíluskorszakokat áttekintő, képet és szöveget is alkalmazó tablók tervezése, készítése

Ajánlott művek:

A műfaj tipikus alkotásait a tanár választja ki a témának megfelelően. A válogatás további szempontja, hogy a bemutatott művek lehetőleg terjedjenek ki az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveire és alkotóira (ajánlott az érettségi vizsgaleírásban megadott képanyag használata!), illetve tartalmazzák a magas művészet mellett a populáris kultúra megnyilvánulásait. Ajánlatos minél nagyobb teret biztosítani a kortárs művek bemutatásának a művészettörténetnek a tárgyalta műfaj szempontjából fontos alkotásai között. A mindennapi környezet, a helyi, a regionális értékek megismerése és elemzése kiemelt fontosságú.

A vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra befogadásához nem készül külön műlista. A műfaji sajátosság tanítását az aktuális kommunikációs eszközök és helyi tárgyak, épületek elemzésével ajánlatos megoldani. A képi megjelenítés tanításához, és a tárgyi, környezeti emlékek tárgyalásához is az érettségi vizsgaleírásban szereplő műtárgylista nyújt segítséget.

A továbbhaladás feltételei:

A továbbhaladás feltétele a térábrázolási konvenciók elemi szintű elsajátítása, a színek kifejező, kommunikációs és téralakító szerepének ismerete, adott helyzetnek megfelelő alkalmazása, alapszintű komponálási, képszerkesztési, konstruálási készség elsajátítása. *(Megismerési-tanulási és alkotói kompetenciák)*

Az alkotás, konstruálás, problémamegoldás lépéseinek ismerete, gyakorlati alkalmazása alkotó feladatok során. Elvont gondolatok, folyamatok, nem vizuális természetű információk értelmezhető vizuális megjelenítése. A tanult vizuális művészeti ágak, műfajok leglényegesebb vonásainak megfogalmazása. Legkiemelkedőbb alkotók és műveik ismerete, a kor és műalkotás közötti összefüggés megértése. Tárlatlátogatások, építészeti együttesek megtekintése során szerzett élmények, ismeretek értelmezése. Két-három szempont alkalmazása a mindennapi környezet, a fogyasztási cikkek és a média kritikus megítéléséhez.

Elvárható a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez:

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk (kifejező eszközök, műfajok, stílusok, technikák) megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, egyszerűbb szöveg megalkotása, átkódolás, transzformációs képességek (kép-szöveg, szöveg – kép) a műelemzés képessége.
- Alkalmazás ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas), írásbeli és képi kommunikációs képességek kialakítása, lényegkiemelő képesség fejlesztése, a tanuló saját munkájának fokozatos önkontrollja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés vizuális művekről, jelenségekről, funkciókról, egyéniségekről, kritikai érzék kialakítása.
- Művészi kreativitás képességének szóbeli, írásbeli értékelése.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli, írásbeli értékelése alapján történhet:

Különbféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége.

Órai gyakorlati tevékenységeket kísérő (segítő) kritikai megjegyzések (a „korrektúra”).

- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szakirodalom, vagy önálló gyűjtés alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása formájában (képi, írásbeli, szóbeli).
- Munkák közös értékelésére, amelynek során a tanulók elmondhatják kritikai észrevételeiket.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.
- A tanulók saját munkáinak esztétikai színvonala.

A tanuláshoz szükséges taneszközök, anyagok, és egyéb feltételek:

rajztábla, rajzlap, grafit ceruzák, akvarellfesték, tempera (vagy akril) festék, ecsetek, tus, rajztoll, filctoll, pitt-kréta, rajzszén, fixatív, agyag, mintázófa, olló, papírvágó kés, papír ragasztó, triplex karton, hullámkarton lemez, pausz papír

Feltétlenül szükséges:

Jól (lehetőleg természetes fénnel) megvilágított tanterem, vízvétel lehetősége, elsötétítés lehetősége.

Az eszközök, anyagok tárolásához zárható szekrény.

Diavetítő vagy projektor.

Az rajz és vizuális kultúra érettségi műtárgylistájának teljes képanyaga; művészeti könyvek, diasorozatok.

A lehetőségek függvényében:

Videó lejátszó, monitor; videokamera, digitális fényképezőgép, fényképezőgép állvány, számítógép, printer, scanner.

Művészetek – ének-zene, rajz 11-12.

Évi óraszám: 11. évfolyam 37 óra, 12. évfolyam: 32 óra

Heti óraszám: 0,5 óra

A konkrét tartalom az iskola helyi tantervének ének-zene és rajz tantervi részében található.

A részletes követelmények felépítése és használata

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számonkérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A vizuális kultúra középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó az általános műveltséghez szükséges vizuális ismeretek birtokában van, megfelelő jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkezik mind a vizuális alkotás, mind a befogadás területén, mely alkalmassá teszi a mindennapi életben szükséges ismeretek felhasználására, és azok képesség szintű alkalmazására.

A vizuális kultúra emelt szintű érettségi vizsga követelményei – a tárgy iránt nagyobb érdeklődést feltételezve – a vizsgázónak középszintet meghaladó, komplexebb szakirányú ismereteit, jártasságait, készségeit, képességeit, írja le a vizuális alkotás és befogadás területén. Az emelt szintű tudás az ismeretek mélysége – azaz összefüggések értelmezése, önálló alkalmazás, problémamegoldás – az alkotó képességek és alkotó gondolkodás magas szintű felhasználásának tekintetében arányosan növekszik a középszinthez képest.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de a rajz és vizuális kultúra tantárgyból meghaladják azt. Az érettségi vizsgakövetelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, 11-12. évfolyamon az iskolának további – törvénybe foglalt – óraszámot kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülők számára.

A rajz és vizuális kultúra részletes követelményrendszer mindkét vizsgaszinten két fő részre tagolódik. Ez a két egység az alkotás és a befogadás tevékenységrendszerek követelményeinek elkülönülése.

Kompetenciák

- A vizuális jelenségek megfigyelése, széleskörű elemző vizsgálata, esztétikai és kommunikációs szempontok szerinti megítélése.
- A vizuális nyelv elemeinek ismerete és megfelelő használata, valamint ezen ismeretek segítségével vizuális alkotások elemzése.
- A különböző köznap és művészi vizuális közlésformák alkalmazása, továbbá sajátos és közös vonásainak bemutatása, sokrétű értelmezése, kritikus megítélése.
- A köznap vizuális kommunikáció során értelmezhető vizuális közlések létrehozása a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával.
- Tárgyak, vizuálisan érzékelhető jelenségek ábrázolása, valamint elképzelt dolgok, elvont gondolatok, érzések kifejezése különböző vizuális eszközökkel.
- Tárgyak, a köznap vizuális környezet elemző vizsgálata, különböző szempontok szerinti megítélése.
- A képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazása és ennek árnyalt vizuális kifejezése.
- Időben és térben eltérő kultúrák és művészeti korszakok művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatása, értelmezése és elemzése.
- Megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használata.
- Leíró, értelmező, elemző munkája során a megfelelő közlésformák kiválasztása.
- A vizuális kultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használata.
- Vizuális problémák önálló, kreatív megoldása, alkotói folyamat bemutatása.

A/ ALKOTÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Vizuális nyelv 1.1.1 A vizuális nyelv alapelemei – Vonal – Sík és térforma – Tónus, szín – Tér 1.1.2 A vizuális nyelvi elemek viszonyai – Kompozíció, (konstrukció) – Kontraszt, harmónia	A pont, vonal, sík- és térforma, felület, adott technikának és adott célnak megfelelő használata. Legalább háromféle minőségű, (különböző vastagságú, tónusú, karakterű) a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban. Modell alapján készített leképező jellegű munkában sík és térforma pontos visszaadása. Modell alapján készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyestechika) legalább négy különböző tónusfokozat következetes alkalmazása. A megadott színek pontos kikeverése. A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok kiválasztása. Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés használata az értelmező ábrázolásban.	A vizuális nyelvi elemek adott technikának és adott célnak megfelelő tudatos használata. Modell vagy elképzelés alapján sík és térforma adott célnak (pl. formaredukció) megfelelő leképezése. Modell alapján vagy emlékezetből készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyestechika) legalább hat különböző tónusfokozat következetes alkalmazása. A legmegfelelőbb térábrázolási módok egyéni, kombinált alkalmazása. A kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása a vizuális közlés, kifejezés és alkotás során. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés tudatos használata a kifejező alkotások létrehozása során.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1.3 Vizuális nyelv és kontextus	Színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minőségi) használata. A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban a kifejező jellegű munkákban.	Színharmóniák, színkontrasztok tudatos alkalmazása tervező munka során. A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a képi környezet megváltoztatásával).
1.2 Technikák – Rajzolás – Festés – Kollázs – Nyomtatás – Makettezés, modellezés – További technikák	Adott technika adekvát használata. Szabadkézi rajz készítése ceruzával, tollal. Egyszerű műszaki jellegű rajz készítése szabadkézzel, vagy szerkesztve ceruzával és szerkesztő eszközökkel. Festés akvarellal, temperával. Kollázskészítés. Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás) alkalmazása, (pl. papírmetszet, linómetszet). Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézműves technikák). Feliratkészítés sablonnal.	Az adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák kiválasztása. Szabadkézi rajz készítése egy további technikával (pl. szénnel, krétával, pasztellel). Összetettebb műszaki jellegű rajz szerkesztése ceruzával, illetve a szükséges szerkesztő eszközökkel. Modell-, vagy makettkészítés. Legalább két szabadon választott technika alkalmazása. Feliratkészítés egy további technikával (pl. betűvágással, számítógéppel).

2. Tevékenységszintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Ábrázolás, látványértelmezés 2.1.1 Formaértelmezés – Arány – Forma, alak, karakter – Szerkezet, felépítés, működés 2.1.2 Térértelmezés – Téri helyzetek – Nézőpont – Térmélység	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglaló forma, körvonal). Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat). Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása. Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két, vagy három dimenzióban. Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása. Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a térmélység érzékeltetése (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó arányok pontos, részletekre kiterjedő megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló jellegű rajzokban a részletek egymáshoz és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése és visszaadása. Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó jegyek pontos megfigyelése és helyes leképezése. A formát meghatározó karakterjegyek pontos megragadása emlékezetből. Egyszerű szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmező szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetből. (pl. szerkezeti rajz, metszetrajz, folyamat-ábra). Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása szabadkézi rajzban és szerkesztéssel (pl. alaprajz, magyarázó-közlő rajz) szöveges instrukciók alapján is. Tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása emlékezetből. A térmélység megjelenítése különböző eszközökkel emlékezetből.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
– Térábrázolási konvenciók 2.1.3 Színértelmezés – Szín- és fényviszonyok 2.1.4 Mozgásértelmezés	Ábrázoló jellegű szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása. Egyszerű beállításról a kétiránypontos perspektívus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban. Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Monge-rendszerben) szabadkézi rajzban. Beállítás alapján szín és fényviszonyok helyes visszaadása (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	Geometriai térformák perspektívus és axonometrikus rajzának megszerkesztése. Geometriai térformákból álló összetettebb beállítás vetületi rajza alapján az elképzelt látvány szabadkézi rajzának elkészítése (térrekonstrukció). Adott cél érdekében, a megfelelő térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása. Beállítás vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak árnyalt érzékeltetése fény-árnyék hatások segítségével. Beállítás vagy szöveges instrukciók alapján adott szempontok szerint (pl. hideg-meleg kontrasztra épülő) színvázlat készítése. Egyszerű mozgás fázisainak értelmező jellegű ábrázolása (pl. fázisrajz) szabadkézi rajzban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.2 Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás – Térviszonyok – Kompozíció – Színhatás – Érzelmek – Folyamat, mozgás, idő	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány, vagy elképzelés alapján. Érzelmek, lelkiállapotok értelmezhető vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában. Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorokban (pl. képregény).	Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejező jellegű alkotásokban. Képi igényű kompozíció létrehozása látvány, egy adott téma vagy önálló elképzelés alapján. A színek expresszív hatásának felhasználása kifejező jellegű munkákban. Adott cél érdekében (pl. adott hangulati hatás elérésének érdekében) adott színviszonylatok átalakítása. Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok értelmezhető vizuális kifejezése síkbeli, térbeli alkotásokban, a kifejezési szándéknak megfelelő megjelenítésben. Elképzeltek vagy gyűjtött képi elemekből (pl. montázs technikával) olyan képi kompozíció összeállítása, amely egy elvont gondolatot, hangulatot vagy lelkiállapotot fejez ki. Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése (pl. képes forgatókönyv).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
– Kép és szöveg – Vizuális információ – Tárgyak és környezet	Adott kép(ek) és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a célnak megfelelő elrendezése adott képmezőben, hagyományos technikával vagy számítógéppel. Adott tartalomnak leginkább megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása. Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használata (pl. magyarázó-közlő rajzokon). Nem vizuális természetű konkrét információk (pl. számszerű adatok: hőmérséklet-ingadozás, népesség-változás) értelmezhető, képi megjelenítése (pl. grafikonon, diagrammal). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban. Adott funkcióra csomagolás tervezése. Külső és belső terek különböző funkcióra történő be rendezésének, átalakításának megtervezése.	Kép és szöveg együttes alkalmazása adott hatás elérésének az érdekében. (pl. amelyben a kép és a szöveg egymás hatását erősíti vagy jelentését módosítja – pl. illusztráció, plakát illetve képregény formájában). Szabadon választott, nem vizuális természetű információk értelmezhető képi jellé (pl. embléma, piktogramm) tömörítése. Adott funkcióra egyszerű tárgy, csomagolás tervezése. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy elkészítése szabadon választott anyagból. A tervezési, megvalósulási folyamat dokumentálása. Adott tárgy, objektum, építészeti tér (felületének, formájának) átalakítása úgy, hogy annak más jelente legyen vagy más funkció betöltésére (is) alkalmas legyen – az elképzelés szemléltetése rajzban, festéssel, montázssal.

B./ BEFOGADÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Megjelenítés sajátosságai – Vizuális nyelvi elemek – Térábrázolási módok – Vizuális minőségek – Látványértelmezés – Kontraszt, harmónia – Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során. A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése, és lényegének ismerete. A termélység-megjelenítés különböző módjainak ismerete. Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése szóbeli közlésekben is (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése). A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során. A színharmóniák, szíkontrasztok (fény–árnyék, hideg–meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minőségi) felismerése.	A képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló adekvát kifejezőeszközök (szerkezet, motívumok, jelkép, ritmus) felismerése és párhuzamok elemzése. A művészettörténet korszakaira jellemző, leggyakoribb kompozíciós formák és ezek kifejező hatásának ismerete. A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete, és összehasonlítása az elemzés során. A szíkontrasztok (fény–árnyék, hideg–meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minőségi) lényegének ismerete. A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata konkrét példákon keresztül.

	A vizuális közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata, értelmezés, elemzés során.	
TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.	A vizuális közlés, kifejezés alábbi technikáinak leíró jellegű ismerete: grafika (magas-, mély- és síknyomás); festészeti technikák (táblakép és falfestmény; mozaik, üveglak); szobrászat (kő, agyag, fa; fémöntési technikák). A vegyes technika lényegének ismerete. Az iparművészeti technikák felsorolásszerű ismerete és legalább egy technika részletes, leíró jellegű ismerete.

2. Tevékenységterületek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Vizuális kommunikáció – Folyamat, mozgás, idő – Kép és szöveg – Vizuális információ – Tömegkommunikáció – Médiakategóriák – Fotó, mozgókép	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelő verbális értelmezése. A köznapi közlésekben (pl. műszaki rajz, folyamat-ábra) leggyakrabban előforduló vizuális információk értelmezése. A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése. Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó legfontosabb műtípusainak (emlékfotó, szociofotó, sajtófotó, művészfotó) ismerete. Álló és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.	Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális (álló- és mozgóképi) megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása. Kép és szöveg kölcsönhatásának elemző vizsgálata. A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete. A legfontosabb médiakategóriák (nyomtatott és elektronikus médiumok) kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete. A mozgóképi kifejezés legfontosabb eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete. A fotó képzőművészeti felhasználásának ismerete. A film műtípusainak ismerete (ismeretterjesztő, dokumentum, játékfilm, kísérleti film, reklám).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Tárgy- és környezetkultúra – Forma- és funkcióelemzés – Tervezési folyamat – Kézműves és ipari tárgykultúra – Népművészet	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció-, és forma-elemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő besorolása, csoportosítása. A tervező-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentáció-készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül. A tárgyi néprajz és a népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.	Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása. A tárgytervezés szempontjainak ismerete (funkció, ergonómia, anyag, technika/technológia). A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak, technikáinak ismertetése. A magyar népművészet legfontosabb sajátosságainak ismerete.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Kifejezés és képzőművészet – Művészeti ágak – Műfajok – Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok – Stílusjegyek	Művészeti ágak (képzőművészet, építészet és alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós műfajainak (szobrászat, installáció, land art) és időbeli kifejezéssel is bíró műfajainak (mobil szobor, happening, video, multimédia) ismerete. A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) legfontosabb jellemzőinek ismerete. Adott műalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.	A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) jellemzőinek, összefüggéseinek ismerete és összehasonlító, elemző tanulmányozása. A modernizmus és a posztmodern lényegének ismerete. Stílusjegyek alapján ismeretlen mű meghatározása, besorolása.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
– Alkotások és alkotók – Műelemző módszerek – A mű tárgyi és kulturális környezete	A legjelentősebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása (lásd melléklet). Műelemző módszerek ismerete és alkalmazása (pl. stílustörténeti, forma–funkció, forma–tartalom, összehasonlító és ikonográfiai elemzés). A műalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezők és összefüggések ismertetése (pl.: kulturális környezet, megrendelői igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).	A legjelentősebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd melléklet). Egy-egy szabadon választott hazai és külföldi kortárs alkotó munkáinak elemző bemutatása. Megadott szempontok alapján műalkotás-elemző vázlat (pl. a kompozíciót szemléltető vázlat) készítése. A kontextus jelentőségének megértése és a művészi értékek viszonylagosságának felismerése. Művész és közönsége kapcsolatának ismerete a fő művészeti korszakokban.

Évi óraszám: 18,5

Heti óraszám: 0,5

Célok és feladatok:

A mozgóképkultúra és médiaismeret mint iskolai tárgy, elsősorban a mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van a korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió; sugalmazza hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól; étkezési, vásárlási divatokat indít, hősokeket, eszményeket, életcélokat terem. Mivel a film, a televízió és az Internet átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzéklet, az ízlést, a vágyakat, a hősokeket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A tantárgy oktatásának elsődleges célja tehát, hogy a tanulók felkészültséget szerezzenek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat. Ehhez azonban alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottságra, a naiv fogyasztói szemlélet bizonyos fokú ártértékelésére van szükség. Az ehhez szükséges képességek a nyolcadikos korosztálynál az élményekkel telített helyzetekben, művek és műsorok feldolgozásával, önálló és csoportosan végezhető kreatív gyakorlatok sorozatában, a tematika tevékenységközpontú feldolgozásával fejleszthetők, hogy a gyerekek nézőként meg tudják különböztetni a hírt a kommentártól, a szerzői művet a műfaji alkotástól, felismerjék az audiovizuális művek-műsorok megformálásában megjelenő tulajdonosi vagy politikai szempontokat.

Fejlesztési követelmények:

A célokból és feladatokból adódóan a sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret-oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, támogatja az alkotásra való beállítódást, fejleszti a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a mozgóképi közlésmód miért és miképpen alkalmas a tapasztalati világ reprodukálására és egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatizálódó kommunikáció (pl. a szórakoztatóiparban) miért és miképpen veszélyezteti a magaskultúrát és egyúttal a személyiség, autonómiáját (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás), de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a választás képességének fejlesztésére (pl. digitális archívumok, társadalmi nyilvánosság).

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték- és érdekrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során az iskolának biztosítani kell, hogy a tanulók a megfelelő mozgóképi alkotások tanulmányozása útján lehetőséget kapjanak saját személyiségük jobb megismerésére, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára.

A mozgóképkultúra és médiaismeret óráin a diákoknak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy alkalmas kreatív gyakorlatokkal fejlesszék mozgóképi kifejező képességüket és kifejezőkedvüket, ezzel segítve őket személyes és árnyalt audiovizuális mondandójuk megfogalmazásában.

Belépő tevékenységformák:

- Művek, műsorok illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése (a mozgóképi szövegek – film, videó, televízió, komputerjáték, web) terjedelméből adódóan a kötött órai kereteken belül többnyire csak a szövegek részleteken keresztüli felidézése, elemzése tervezhető, a műveket a kötött időkereteken kívül kell megtekinteni).
- Mozgóképi szövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában:
 - kreatív gyakorlati feladatokkal (pl. felidézés, asszociáció, jelenetek, képsorok kiválasztása, csoportosítása, átszerkesztése),
 - megbeszélés útján (pl. állítások megfogalmazása, feltevések ütköztetése, értelmezés).
- Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása: önálló vagy kiscsoportos feladatok (pl. képek csoportosítása, kollázskészítés, szöveg-kiegészítés, story-board (rajzos skiccekkel illusztrált beállításterv) illetve jelenetterv készítése, élőkép

- (pillanatra megdermedő szituáció) kialakítása, árnyjáték, főcímkészítés (pl. egy tévéműsor bejelentkező képsora), kommentár illetve hangalámondás készítés).
- Rövid tanulói beszámoló, kiselőadás, demonstráció (pl. művelődéstörténeti, technikátörténeti háttér ismertetése szakirodalom vagy önálló informálódás alapján, optikai eszközök készítése, bemutatása).
 - Projektmunka: az órakeretet meghaladó, és hosszabb időszakra (3-6 hét) kiadott, gyakran több lehetőség alapján választható egyéni vagy kiscsoportos feladatok, tevékenységi formák (pl. kutatás, adatok, tények, információk összegyűjtése, rendszerezése és feldolgozása – sajtóanyagokra, moziműsorokra, rádió- és televízióműsorokra, weblapokra, reklámkampányokra vonatkozóan, esettanulmány készítése, önportré, fotó illetve videoetűd készítése, forgatókönyv készítése, interjú készítése, filmelőzetes megtervezése illetve elkészítése, logó ill. címlaptervezés, munkanapló készítése).

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Mozgóképnyelv	
A mozgóképek előzményei, a film és a mozi felfedezése	A mozgóképi közlés előzményei (történetmesélés képekkel, képsorozatok, képregény) A technikai képrögzítés és érzékelés alapjai, eszközei. Sokszorosítás, távközlés, tömegkommunikáció.
A mozgóképek alaptulajdonságai	A mozgóképek kettős természete (reprodukció és ábrázolás). A folyamatos tér és idő felbontása és újraszervezése (jelenet, képsor, beállítás).
A nézői figyelem irányítása, a kiemelés	Közelkép, megvilágítás, ismétlés, hossz és tempó
A mozgóképi elbeszélés	Az események időbeli és oksági rendje. Expozíció és lezárás. Fordulat és epizód. Cselekmény, történet, elbeszélés.
A montázs szerepe a tér és az idő mozgóképi ábrázolásában	Filmtér és filmidő (folyamatos, párhuzamos és a korábbi időben játszódó cselekvés ábrázolása).

Mozgóképi szövegek rendszerezése	
A mozgóképi szövegek rendszerezésének alapjai	Az eltérő hordozók alapján (a celluloidtól a digitális adathordozóig). A megjelenés helye szerint (a mozitól a televízióon át a komputerjátekig és az internetig). A valóság ábrázolásához való viszony szerint (dokumentumfikció). Tematikai és ábrázolási rokonságok mentén (műfajiság).
A média társadalmi szerepe	
A médiumok és a tömegkommunikáció	A könyvnyomtatástól az internetig: a közvetítő közeg jelentősége.
A média saját és átvett funkciói	Informálás, illetve az üzleti-gazdasági funkció.
A mediatizált közlésmód néhány jellemző tulajdonsága	Ki üzen, kinek és miért? a média intézményei, tulajdonosai, közössége. A műsoridő mint tulajdon. A közszolgálati és a kereskedelmi média. A közönség mint vevő és áru. Amiről a műsorfüzet árulkodik: a műsorrend. Hol és mikor villog a képernyő: médiafogyasztási szokások megfigyelése. A befolyásolás technikái: műsorrend, tematizáció, csatorna-image kialakítása, a nézettség maximalizálásának elve, a sorozatelv.
A valóság médiareprezentációja	A nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek stb. tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítése a médiában.

Jellegzetes műsортípusok	médiaszövegek,	
A reklám		A reklám szerepe a demokratikus tömegtársadalmakban (a választás lehetősége és kényszere).
A hírműsor		Amitől a hír hírré válik. Hír és kommentár megkülönböztetése.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló legyen tisztában a mozgóképi közlésmód formanyelvi alapjaival. Az ábrázolás megismert eszközeit a mozgóképi szövegek értelmezése során alkalmazni is tudja. Képes a technikai reprodukció és a személyes közlés elhatárolására, a beállítások és a jelenetek elkülönítésére, leírására és értelmezésére. Az egyes mozgóképi szövegeket tudja elkülöníteni a valóság ábrázolásához való viszonyuk szerint: tudjon különbséget tenni pl. a dokumentumfilm és a játékfilm között. Az életkorának megfelelő szinten képes a különböző médiumokból és médiumokról szóló ismeretek összegyűjtésére, azok rendszerezésére, az önálló megfigyelésekre. Tudjon érvelni olyan vitában, amely a médiaszövegek (pl. reklám, hírműsor) valóságtartalmáról folynak. A mozgóképi szövegekkel, a média működésével kapcsolatos ismereteit a műsorválasztás során is alkalmazni tudja.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk (kifejező eszközök, műfajok, stílusok) megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, egyszerűbb szöveg megalkotása, átkódolás, transzformációs képességek (kép-szöveg, szöveg-szöveg, szöveg-mozgás, mimika, testbeszéd, élőbeszéd, szöveg – kép).
- Alkalmazás ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas), írásbeli és képi kommunikációs képességek kialakítása, lényegkiemelő képesség fejlesztése.

- Önálló véleményalkotás, értékelés helyzetekről, jelenségekről, személyekről, konfliktusokról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal, vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli, írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különbféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége.
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szakirodalom, vagy önálló gyűjtés alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása munkanapló formájában (képi, írásbeli, szóbeli).
- Szituációs játékokban (improvizációk, történetek, konfliktusok eljátszása), jelenetekben való részvétel és az együttműködés írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.
- A tanulók saját munkáinak esztétikai színvonala.

Mozgóképek és médiaismeret 11-12.

„A” változat

Célok és feladatok:

A mozgóképkultúra és médiaismeret a gimnáziumi oktatás során is elsősorban a mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztését, az önálló és kritikus attitűd kialakítását és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, egyben a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A 8. évfolyamon megszerzett alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottság felidézését követően a cél a filmnyelvi tájékozottság és kifejezőkészség fejlesztése mellett elsősorban a stílustörténet néhány fontos mozzanatának ismerete, a műismeret és az elemzési készség fejlesztése. Fontos eleme a tárgy gimnáziumi oktatásának a mozgókép magaskultúrájának és a tömegkultúrájának viszonya, az eltérő alkotói és nézői szerepek felismertetése. A médiaismereti stúdiumok elsősorban a médiainstítményekre ható alapvető gazdasági, politikai és jogi, illetve a médiaszövegek befogadására, a közönségre hatással lévő tényezők tanulmányozását célozzák. tárgyalni kell a tapasztalati valóság és a média által reprezentált, filmvászonon, képernyőn megjelenő virtuális világ viszonyát. A 11. és a 12. évfolyamokon a művek feldolgozása során fokozatosan erősödik a fogalmi gondolkodás, az absztraháló készség fejlesztése, a mozgóképi szövegek értelmezésénél pedig az ismeretek alkalmazása. Ugyanakkor továbbra is meghatározó a kreatív gyakorlatok, az önálló tevékenységi formák, a projektmunka szerepe.

Belépő tevékenységformák:

A mozgókép-kultúra és médiaismeret oktatásában az általános iskola végén alkalmazott, többnyire élményközpontú, kreatív helyzetekre épülő tevékenységformák többsége érvényesen adaptálható a gimnáziumi környezetben is.

Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése: a mozgóképi szövegek (film, televízió, videó, komputerjáték, web) terjedelméből adódóan a kötött órai kereteken belül többnyire csak a szövegek részleteken keresztüli felidézése, elemzése tervezhető, a műveket a kötött időkereteken kívül kell megtekinteni).

Mozgóképi szövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában:

- kreatív gyakorlati feladatokkal (pl. felidézés, asszociáció, jelenetek, képsorok kiválasztása, csoportosítása, átszerkesztése),
- megbeszélés útján (pl. állítások megfogalmazása, feltevések ütköztetése, értelmezés).

Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása: önálló vagy kiscsoportos feladatok (pl. képsorterv, story-board (rajzos skiccekkel illusztrált beállításterv), illetve jelenetterv készítése, élőkép (pillanatra megdermedő szituáció), kialakítása, megvilágítási kísérletek, főcímkészítés (pl. egy tévéműsor bejelentkező képsora), kommentár, illetve hangalámondás-készítés).

Rövid tanulói beszámoló, kiselőadás, demonstráció: pl. alkotók pályaképe, filmstílusok, filmműfajok bemutatása, nézettségi adatok feldolgozása, fogyasztói szokások, trendek értelmezése, művelődéstörténeti háttér ismertetése szakirodalom vagy önálló informálódás alapján.

Az életkori sajátosságoknak megfelelő és a fogalmi gondolkodás és kifejezőkészség fejlesztését szolgáló tevékenységek, így az esszéformában feldolgozott problémák, pl. összehasonlító elemzés, kritikaírás. Szakfolyóiratok tanulmányozása, idegen nyelvű szakirodalom gyűjtése, szakirodalmi szövegek kivonatos összefoglalása, absztraktok készítése. Szerkesztési feladatok, headline és filmelőzetes-készítés.

Projektmunka: az órakeret meghaladó, és hosszabb időszakra (3-6 hét) kiadott, gyakran több lehetőség alapján választható egyéni vagy kiscsoportos feladatok, tevékenységi formák (pl. kutatás, adatok, tények, információk összegyűjtése, rendszerezése és feldolgozása sajtóanyagokra, moziműsorokra, rádió- és televízióműsorokra, weblapokra, reklámkampányokra vonatkozóan, esettanulmány készítése, forgatókönyv készítése fotó, ill. videoetűd készítése, interjú és riport készítése, filmelőzetes megtervezése, ill. elkészítése, logó- ill. címlaptervezés, munkanapló készítése).

Mozgókép és médiaismeret 11.

Évi óraszám: 18

Heti óraszám: 0,5

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Mozgóképnyelv	
A látvány mozgóképi megszervezésének alapjai	Kép és valóság elhatárolása: a keretezés. A kamera és a kép tárgyának viszonya (képkivágás, nézet, kameramozgás). Az elbeszélő helyzete a mozgóképi szövegben (a leírt és a szubjektív kép). A megvilágítás.
A montázs szerepe a mozgóképi szöveg megformálásában	A montázs szerepe a jelentésalkotásban. Jellegzetes montázstípusok Belső montázs. A szerepjáték.
A valóság és a mozgókép viszonya	Valóságos, valószerű, hiteles; valóság és dokumentumfilm, valóság és televízió.
A mozgóképi szövegek rendszerezése	
Filmműfajok, a műfajfilmek jellemzői	Rendszerezés kultúrtörténeti összefüggésben, a magas és a tömegkultúra. A stílus és az archetípus. Rendszerezés néhány jellemző műfaj szerint, pl. western, melodráma, thriller. A sztár szerepe a tömegkultúrában. Filmsztár és médiasztár.
A média társadalmi szerepe	
A mediatizált közlésmód néhány további jellemző tulajdonsága	A média szerepe az állampolgárok számára érvényes témák megfogalmazásában (napirend-kijelölés)

	A kultiváció elve. Globális és lokális: kulturális sokszínűség és egyenkultúra.
Jellegzetes médiaszövegek, műsortípusok	
A szappanopera	A szappanopera ábrázolási módja. Jellegzetes tematika, hőstípus és narráció a szappanoperákban.

Mozgóképek és médiaismeret 12.

Évi óraszám: 16

Heti óraszám: 0,5

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Mozgóképi szövegek rendszerezése	
Szerzői film és tömegfilm	Rendszerezés az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: szerzői film, tömegfilm
A szerzői film néhány stíluskorszaka	A szovjet avantgárd, a német expresszionizmus. Az olasz neorealizmus, európai új hullámok.
Epizódok a magyar film történetéből	A 60-as évek, a 70-es évek, a kortárs magyar film
A média társadalmi szerepe	
Hatás és olvasat, a közönség állampolgári, fogyasztói és társadalmi nemi szerepei)	A metiatizált nyilvánosság jogi/etikai környezete. A média szabadságának határai (politikai, gazdasági és jogi kontroll, törvények, kvóták), morális határok; az ábrázolás normái: a személyiség védelme, az erőszak ábrázolása.
Jellegzetes médiaszövegek, műsortípusok	
Hírműsorok	A hiteles médiaszemélyiség és a néző megszólítása.
Az új médiumok közlésformái	Szövegformálás, -választás és – befogadás a linearitás és a szövegek hierarchiájának eltűnésével.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló legyen tisztában a mozgóképi közlésmód formanyelvi alapjaival. Az ábrázolás megismert eszközeit a mozgóképi szövegek értelmezése során tudja alkalmazni is. Tudjon különbséget tenni a művészfilm és a tömegkultúra jellemző alkotásai között a témaválasztás, a formanyelv és a kidolgozási mód szempontjából. Ismeri a filmtörténet nagy korszakainak egy-egy jellegzetes alkotást, és ismeri a magyar filmtörténet néhány meghatározó alkotóját, filmjét. Részt vesz riportok, videoattitűdök, iskolai eseményekről készült képes beszámolók készítésében. Tisztában van a média befolyásolási technikáival, tudatosítja és alakítja saját befogadási szokásait.

Testnevelés és sport 7-12.

A testnevelés és sport célja az iskolai műveltség differenciált megszilárdítása, amelyben már megjelenhetnek a szakképzés előkészítéséhez, a pályaválasztáshoz, a munkavállalói szerepekhez szükséges kompetenciák. Ebben a korban jelenhet meg a testnevelés és sport oktatásában először a kognitív fejlesztési oldal figyelembe vételével az egészséggel és önismerettel kapcsolatos értékek elsajátítása.

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

Az egészségnevelés és anyanyelvi kommunikáció célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon felmérni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatását, elkerülésük módját. Mindezek mellett tudatosan és minden tekintetben kielégítő módon tudjanak kommunikálni és saját véleményüket kifejezni az egészségtudatos életvitellel kapcsolatban. Ismerjék és értsék meg:

- az életkorral járó biológiai-, pszicho- higiénés-, életmódi tennivalókat;
- a társkapcsolatok egészségi, etikai kérdéseit;
- az egészségre káros szokásokat (helytelen táplálkozás, inaktív életmód);
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek, a személyiség fejlesztésnek kérdéseit;
- az egészségérték tudatosítását.

Helyezzék előtérbe az egészséges sportprogramokat a káros szenvedélyekkel szemben. Ismerjenek több relaxációs eljárást. Ismerjék a növekvő szervezet igénye és a mozgásszegény életmód általánossá válása miatt a biomechanikailag helyes testtartás jelentőségét, annak automatizálását és fenntartását, az ön - és másokra veszélyes viselkedésekkel szembeni helyes értékítéletek elfogadását. Értsék az optimális folyadékigényt, a táplálkozás és a pihenés egy - egy lényeges információját és a saját nem higiéniáját.

Edzettség, teherbírás fejlesztése és a tanulás megtanulása kompetencia:

Tartsák egyensúlyban a testi és szellemi terhelést.. Fogadják be a tudományos ismeretterjesztés testkultúrával kapcsolatos produktumait. Képviseljék a fittséget, az ép lelkületű edzett fizikumot, mint értéket a társas korosztályos kapcsolatokban. A tanulók törekedjenek azon képességeik fejlesztésére, melynek segítségével egyénileg és csoportban is meg tudják szervezni saját edzettségük eléréséhez szükséges tanulásukat, ideértve az idővel és információval való hatékony bánásmódot. A kompetencia magában foglalja az egyén tanulási folyamatának és szükségleteinek ismeretét, az elérhető lehetőségek felismerését, és az akadályok megszüntetésének képességét az eredményes edzettség és teherbírás érdekében. Ez az új tudás és készségek megszerzését, feldolgozását és asszimilálását, továbbá útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. Fejlesszék a tanulók azon képességeiket, ami

rávezeti saját magukat arra, hogy a feladatok végrehajtásában az előzetesen tanultakra és élettapasztalatára építsen annak érdekében, hogy a tudást és készségeket helyzetek sokaságában tudják használni és alkalmazni.

Sport- és mozgáskulturális tanulás és vállalkozói kompetencia:

Állítsák a koordinációs mozgáskészletüket a sportági célok szolgálatába. Értsék meg a sportágak belső logikáját, fogadják el a törvényszerűségeket. Ismerjenek a helyzetekre történő mozgásos és pszichés reakciókban absztrakciós eljárásokat, kreatív megoldások előhívásával. Jelenjen meg a kulturált mozgás (elsősorban lányoknál) a hétköznapi mozgáskészletben. Valósítsák meg legalább két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei mozgástanulásának többnyire automatizációs szakaszát. A sport- és mozgáskulturális tanulás összekapcsolása a vállalkozói kompetenciával motiválja a tanulókat a készségek elsajátításának igényét, hogy egyénileg s csapatban is képesek legyenek dolgozni. Elengedhetetlen az egyén erős és gyenge pontjai megítélésének képessége, valamint az a képesség, hogy az egyén a kockázatokat értékelni és adott esetben vállalni tudja. A vállalkozói hozzáállást a kezdeményezőkészség, a függetlenség és az innováció jellemzi a személyes és társadalmi életben, valamint a munkában egyaránt a sport- és mozgáskultúra bázisára építve.

Pozitív személyiségfejlődés és interperszonális és szociális kompetencia:

Alakuljon ki a reális énképük. Fogadják el a szabályokat értelemszerűen, keressenek konstruktív megoldásokat a konfliktusokban. Továbbiakban fontos az egyén értelmi és érzelmi viszonyának meghatározása a sportértékekkel kapcsolatban; a jellem fejlesztése a sport által. A párkapcsolatok kultúrájának megalapozása, a tanár - diák és a diák - diák összeütközések konstruktív mintáinak megbeszélése. A másik ember tiszteletben tartása, odafigyelés a társakra. A tanulók legyenek képesek az interperszonális, és szociális kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen tudás, készségek és hozzáállás kialakítására, mert a személyi és szociális jólét megköveteli annak megértését, ahogyan az egyén saját ideális fizikai és mentális egészségét biztosítani tudja, ideértve annak ismeretét, ahogyan az egészséges életvitel mindehhez hozzá tud járulni. A sikeres interperszonális részvétel érdekében elengedhetetlen a viselkedési szabályok általánosan elfogadott magatartás megértése. E kompetencia alapját az a készség képezi, hogy építő módon tudjanak tanulóink kommunikálni, nézőpontokat kifejezni és megérteni, bizalmat keltő módon tudjanak tárgyalni és képesek legyenek az együttérzésre. Az egyénnek tudnia kell kezelni a stresszt és a frusztrációt, és építő módon kell ezeket kifejezésre juttatnia, továbbá különbséget kell tudnia tenni a személyes és a szakmai szféra között

Testnevelés 7.

Óraszám: 90

Heti óraszám: 2,5

Belépő tevékenységformák:

A rendgyakorlatok pontos és egyöntetű végrehajtása.

Hasznosítható ismeretszerzés a játékok és versenyek szervezésében, lebonyolításában.

A bemelegítést, a sokoldalú előkészítést és a testtartási rendellenességek megelőzését szolgáló gyakorlatok végzése, ezek hatásának növelését eredményező megoldások (formák) ismerete.

Atlétikában az egyéni adottságoknak és a feladat jellegének megfelelő feladatmegoldások: laza, könnyű, gyors(vágta)futás, valamint 10-12 percig kitartó futás növekvő intenzitással; ugrásoknál optimális sebességű nekifutás, a kar- és láblendítés jelentőségének ismerete; a hajító és lökő mozdulat csiszolása.

Legalább 3-4 elemből álló összetett talajgyakorlat bemutatása, az összekötő elemek szerepének ismerete és azok alkalmazása.

Függőszeren 2-3 gyakorlatelem végzése.

Lendületes támaszugrások.

Labdajátékokban a társakhoz és a labdához való igazodás, emberfogásos védekezés.

A tanult technikai elemek passzív majd aktív védővel szembeni végrehajtása.

Röplabdában a labda továbbítása alkar-, illetve kosárárintéssel a társhoz, valamint az ellenfél térfelére.

Sportszerű test-test elleni küzdelem.

A szabadban végzett mozgásos tevékenységek (játékok) végzése.

Témakörök:

- Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció
- Atlétika jellegű feladatmegoldások
- Torna jellegű feladatmegoldások
- Testnevelési és sportjátékok
- Szabadban üzhető sportok, választott sportágak

Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció 7.

Óraszám: 16

Tartalom

Rendgyakorlatok

- Fejlődések, szakadozások. Menetelés ütemre.

Előkészítés, prevenció

- Általánosan és sokoldalúan fejlesztő erősítő, nyújtó és lazító hatású, 2-4 alapformát tartalmazó 4-8 ütemű szabad-, társas-, pad-, bordásfalgyakorlatok-, zsámoly- és szergyakorlatok..
- Tartásjavító és légzőgyakorlatok. Relaxáció.
- Aerobik, küzdőgyakorlatok

Atlétika jellegű feladatmegoldások 7.

Óraszám: 20

Tartalom:

Futások:

Rávezető és a futómozgást javító gyakorlatok

- Futásiskola gyakorlatai
- Fokozó-, repülőfutás
- Futójátékok
- Térdelőrajt

A láb izomzatát erősítő gyakorlatok

- Szökdelések, játékok szökdeléssel

Rajttechnikák

- Álló-, térdelőrajt

Futás egyéni iramban 2,5 - 3,5 km, vagy

futás egyéni iramban 11 - 13 perc

Ugrások:

- Előkészítő-, cél-, rávezető gyakorlatok
- Távolugrás lépőtechnikájának tökéletesítése
- Magasugrás lépőtechnikával
- Magasugrás flop-technikával

Dobások:

- Előkészítő-, cél- és rávezető gyakorlatok
- Kislabdahajítás 5-ös ritmusban
- Súlylökés oldalfelállásból

Állandó jellegű gyakorlási anyag:

- mellső fekvőtámaszban karhajlítás, -nyújtás
- felülés
- törzsemelés
- húzódzkodás
- szökdelés zsámolyon

Torna jellegű feladatmegoldások 7.

Óraszám: 16

Tartalom:

Talaj:

- Gurulóátfordulás előre-hátra, repülő gurulóátfordulás
- Fejállás
- Fellendülés kézállásba - gurulás előre
- Cigánykerék-kísérletek

Ugrás:

- Előkészítő-, rávezető gyakorlatok
- részes szekrényen szélteben - guggoló átugrás lebegőtámasz nélkül.

Korlát:

- Tolódás támaszban

Gerenda:

- Járások feladatokkal, hintajárás
- Mérlegállás, tarkóállási-kísérletek

Állandó jellegű gyakorlási anyag:

- az ízületi mozgáskiterjedés növelése,
- a has, a vállöv, a kar izmainak fejlesztése,
- mászás kötélén.

Testnevelési és sportjátékok 7.

Óraszám: 30

Tartalom:

Kézilabda:

- Különböző magasságokból érkező labda elfogása
- Labdás cselezés
- Büntetődobás
- : 0-s területvédelem
- Betörés, átlövés
- Játék 2 : 2 ellen

Kosárlabda:

- Fektetett dobás labdavezetésből
- Kettős lefutás, kettős helycsere
- Támadás 2 : 1 ellen
- Emberfogásos védekezés
- Játék 2 : 2 ellen

Labdarúgás:

- Labdavezetés akadályok között
- Rúgás külső csüddel álló és mozgó labdába
- Átlépős és lövőcsel
- Szöglet Rúgás
- Emberfogásos védekezés

Természetben űzhető sportok, szabadon választott sportágak 7.

Óraszám: 8

Tartalom:

- Aerobik és tánc
- Fitness
- Görkorcsolya
- Kerékpár

A továbbhaladás feltételei:

A rendgyakorlatoknál törekvés a társakhoz igazodó, egyöntetű végrehajtásra. Néhány alapvető gimnasztikai gyakorlat végzése. Az atlétikai mozgások megközelítően helyes technikai végrehajtása. A torna gyakorlatelemek összekötésének biztonsága. Labdajátékokban a csapattársakkal való együttműködésre törekvés.

Testnevelés 8.

Óraszám: 90

Heti óraszám: 2,5

Belépő tevékenységformák:

Az előző évfolyamokon tanult rendgyakorlatok pontos és gyors végrehajtása, az utasítások fegyelmezett követése.

Versenyek, mérkőzések szervezői és rendezői feladatainak ellátása.

A sokoldalú előkészítésre és a prevencióra alkalmas gyakorlatok (részben) önálló végzése, az ismétlésszám és az intenzitás növelésével azok hatásfokának emelése, az alapvető fizikai képességek önmagukhoz mért optimális fejlesztése.

Az atlétikai mozgások helyes technikai végrehajtása, görcsös erőlködés nélküli vágtafutás, valamint kitartó futás 10-12 percig, a futás távját fokozatosan növelve.

Energikus elugrás, térnyerő légmunka az ugrásoknál.

A hajításnál és a lökésnél a lendületszerzés és a kidobás harmonikus összekapcsolása.

Tornában a talajon, illetve a támasz- és függőszeren a tanult mozgáselemekből összeállított gyakorlatok, valamint lendületesen, biztonságos talajra érkezéssel végrehajtott támaszugrások végzése.

Leányoknál a sportgimnasztikai gyakorlatoknak a ritmushoz igazodó végzése.

Labdajátékokban a legáltalánosabb támadási és védekezési megoldások ismeretének birtokában a választott játék(ok) aktív és élményszerű játszása.

A szabadban végzett mozgásos tevékenységek (játékok) végzése.

Témakörök:

- Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció
- Atlétika jellegű feladatmegoldások
- Torna jellegű feladatmegoldások
- Testnevelési és sportjátékok
- Szabadban üzhető sportok, választott sportágak, szabadidős sportok

Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció 8.

Óraszám: 16

Tartalom:

- A menet irányának változtatása járás közben.
- Helyben futásból átmenet futásba.
- Egyszerű elemvonulások.

Előkészítés, prevenció:

- Általánosan és sokoldalúan fejlesztő 8-16 ütemű szabad, társas, pad stb. gyakorlatok.
- Tartásjavító és légzőgyakorlatok.
- Relaxációs gyakorlatok.
- Aerobik.

Atlétika jellegű feladatmegoldások 8.

Óraszám: 20

Tartalom:

- Rávezető és futómozgást javító gyakorlatok.
- Rajttechnikák, rajtversenyek.
- Váltófutás.
- Futás egyéni iramban 2,5 - 2,5 km, vagy 12-14 percig
- Légzőgyakorlatok

Ugrások:

- Előkészítő cél- és rávezető gyakorlatok
- Távolugrás lépőtechnikával
- Magasugrás: Hop-technikával

Dobások:

- Előkészítő cél- és rávezető gyakorlatok
- Kislabdahajítás távolba
- Súlylökés háttal felállással

Állandó jellegű gyakorlási anyag:

- törzserősítés
- húzódzkodás
- felugrások guggolásból

Torna jellegű feladatmegoldások 8.

Óraszám: 16

Tartalom:

Talaj:

- Fellendülés kézállásba
- Kézenátfordulás oldalt
- Összefüggő gyakorlat

Ugrás:

- részes szekrényen guggoló átugrás

Korlát:

- Tolódás támaszban

Gerenda:

- Felugrás: támaszok
- Tarkóállás
- Összefüggő gyakorlatok

Kötél:

- Függeszkedési kísérletek

Testnevelési és sportjátékok 8.

Óraszám: 30

Tartalom:

Kézilabda:

- A kapus mozgása
- Egyéni védekezés
- 5+1-es területvédelem
- Játék 3 : 3 ellen.

Kosárlabda:

- Tempódobás
- Hármas lefutás
- Támadás emberfogásos védekezés ellen
- Játék 3 : 3 ellen.

Labdarúgás:

- Kapáslövés. Szabadrúgás
- Átvétel mellett
- Becsúszó szerelés
- Területvédekezés.

Természetben űzhető sportok, szabadon választott sportágak, szabadidős sportok 8.

Óraszám: 8

Tartalom:

- Aerobic, tánc
- Relaxáció, prevenció
- Görkorcsolya
- Szabadidősportok

A továbbhaladás feltételei:

Rendgyakorlatoknál a kapott utasítások fegyelmezett végrehajtása. A sokoldalú előkészítő és prevenciós gyakorlatok hatásainak életkoruknak megfelelő ismerete és azok helyes végrehajtása. Az atlétikai mozgások összerendezett, önmagukhoz mérten javuló eredményességű bemutatása. A tornagyakorlatok biztonságos végzése helyes testtartásra törekvéssel. Alapvető labdakezelési ismeretek birtoklása, a játékhelyzetekhez való alkalmazkodás. Önvédelem, sportszerű küzdeni tudás.

Testnevelés 9. (Hatévfolyamos, AJTP, Nyelvi előkészítő évfolyam)

Óraszám: 90

Heti óraszám: 2,5

Belépő tevékenységformák:

A tanulók mozgásához, átszervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok. A kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikai szintjének kialakítása. A torna mozgásanyagában lévő választott szergyakorlatok, elemek, elemkapcsolatok elsajátítása. A választott sportjátékok üzése egyszerű szabályok szerint, törekvés az összjátékra. A természetben üzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Küzdőfeladatok és játékok elsajátítása. Folyamatos úszás. Birkózás, úszás az úszni nem tudók számára, aerobic.

Témakörök:

- Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció
- Atlétika jellegű feladatmegoldások
- Torna jellegű feladatmegoldások
- Testnevelési és sportjátékok
- Természetben üzhető sportok, választott sportágak, úszás

Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció 9.

Óraszám: 8 óra

Tartalom:

Rendgyakorlatok:

- Az eddig tanult gyakorlatok
- Figurális menetek, alakzatok
- A tömeges sorakozás és menetelés alakzatai

Előkészítés, prevenció:

- Általánosan és sokoldalúan fejlesztő 8-16 ütemű szabad, társas és szergyakorlatok
- Erőfejlesztő gépekkel végzett köredzés
- Relaxációs eljárások
- Aerobic és tánc

Atlétika jellegű feladatmegoldások 9.

Óraszám: 16

Tartalom:

Futások:

- Rávezető és a futómozgást javító gyakorlatok
- Rajttechnikák
- Futás egyéni iramban 2,5 - 3,5 km, vagy 14-16 percig
- Légzőgyakorlatok

Ugrások:

- Előkészítő cél- és rávezető gyakorlatok
- Távolugrás ollózó technikával
- Magasugrás Flop-technikával. Versenyek

Dobások:

- Dobások, vetések 3-5 kg súlyú medicinlabdával
- Kislabdahajítás eredményre
- Súlylökés becsúszással

Testnevelési és sportjátékok 9.

Óraszám: 30

Tartalom

Kézilabda:

- Összetett technikai gyakorlatok
- Gyorsindítás
- Támadás emberelőnyös helyzetben
- Emberfogásos védekezés
- Játék

Kosárlabda:

- Összetett technikai gyakorlatok

- Területvédekezés elleni támadás
- Gyorsindítás
- Játék

Röplabda:

- Összetett technikai gyakorlatok
- Leütés
- Labdamentés
- Játék

Torna jellegű feladatmegoldások 9.

Óraszám: 16

Tartalom:

Talaj:

- tarkóbillenés
- összefüggő gyakorlat

Ugrás:

- 4-5 részes szekrényen guggolóátugrás.

Korlát:

- tovahaladás támaszban
- kanyarlati leugrás
- saslendület

Gerenda:

- keringőlépés, hármaslépés

Természetben űzhető sportok, szabadon választott sportágak 9.

Óraszám: 20

Tartalom:

- Relaxáció
- Aerobic, tánc
- Kerékpár, asztalitenisz, görkorcsolya
- Úszás

Fogalmak:

Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség.

Az egyes sportági tevékenységek kapcsán megismerhető fogalmak: támaszhelyzet, ívképzés, gyorsulás.

Sportági verseny- és játékszabályok

A továbbhaladás feltételei:

Alakzatok felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Gimnasztikai feladatok végrehajtása utasításra, néhány testtartást javító gyakorlat bemutatás utáni végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás, főleg a technikai végrehajtás tökéletesítése révén. Elemkapcsolatok végrehajtása választott szereken segítségadás mellett. Aktív részvétel a választott sportjátékokban. Aktív részvétel egy természetben üzhető sportágban. Aktív részvétel a küzdőjátékokban és feladatokban. Folyamatos úszás 25 méteren.

Testnevelés 10. (Hatévfolyamos, AJTP, Nyelvi előkészítő évfolyam)

Óraszám: 90

Heti óraszám: 2,5

Belépő tevékenységformák:

Az óra szervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata. Különböző sebességű járások, futások, átmenetek végrehajtása. Sokféle gimnasztikai alapforma, illetve kéziszer gyakorlat ismerete, 2-3 alapforma alkalmazása. A helyes testtartást javító gyakorlatok használata. A kondicionális képességeknek (különösen az erő és az állóképesség) a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagból a futások, dobások és ugrások választott technikáinak gyakorlása, javítása, törekvés a mérhető teljesítmények növelésére. A torna választott szerein elemkapcsolatok önálló összeállítása, törekvés pontos végrehajtásra. A választott sportjátékokban a tanult technikai elemek tudatos alkalmazása, a játékszabályok ismerete. A természetben üzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása. Küzdősportok technikai elemeinek gyakorlása. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben. Ritmikus sportgimnasztika.

Témakörök:

- Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció
- Atlétika jellegű mozgásformák
- Torna jellegű mozgásformák

- Testnevelési és sportjátékok
- Természetben üzhető sportok, választott sportágak

Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció 10.

Óraszám: 14

Tartalom

- Speciális előkészítő, képességfejlesztő gyakorlatok.
- Sorozatgimnasztika.
- Erőfejlesztő gépekkel végzett gyakorlatok.
- Köredzések.
- Tartásjavító-, légző-, relaxációs gyakorlatok.
- Aerobic

Atlétika 10.

Óraszám: 22

Tartalom

Futások:

- Futóiskola
- Rajt- és futóversenyek
- Futás egyéni iramban 3-4 km, vagy 15-17 percig
- Légzőgyakorlatok

Ugrások:

- Távolugrás egyéni technikával versenyszerűen
- Magasugrás egyéni technikával versenyszerűen

Dobások:

- Súlylökés becsúszással
- Kislabdahajítás

Torna 10.

Óraszám: 16

Tartalom:

Talaj:

- Fejenátfordulás
- Összefüggő gyakorlatok

Ugrás:

- 3-5 részen hosszában terpeszáтуgrás (fiúk)
- 4-5 részen keresztben guggolóátugrás

Korlát:

- Alaplendület felkarfüggésben
- Összefüggő gyakorlatok

Gerenda:

- Összefüggő gyakorlat

Testnevelési és sportjátékok 10.

Óraszám: 32

Tartalom:

Kézilabda:

- Rendezett védelem elleni támadás
- A kapu előtti szabaddobás
- Játék

Kosárlabda:

- Összetett technikai gyakorlatok
- Dobógyakorlatok mozgásból
- Játék

Labdarúgás:

- A kapus tevékenysége labdával
- Játékhelyzetek támadástaktikája
- Játék

Röplabda:

- Összetett technikai gyakorlatok
- Légi kosárérintés
- Játék

Óraszám: 6

Tartalom:

- Aerobic
- Relaxáció
- Szabadidősportok
- Önvédelmi és küzdősportok
- Úszás

Fogalmak:

Előfeszített helyzet, kétlábtámaszos helyzet, ívhelyzet, a dobószámoknál használt végrehajtási formák a szerek elengedése előtt a jobb teljesítmény érdekében.

A továbbhaladás feltételei:

Kéziszergyakorlatok végrehajtása utasításra, önálló szabadgyakorlat tervezése és végrehajtása, a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása, javulás a mérhető atlétikai teljesítményekben, a technikai végrehajtás tökéletesítésére. A választott szereken elemkapcsolatok önálló végrehajtása. Aktív részvétel a választott sportjátékokban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben űzhető sportágban. Aktív részvétel a küzdősportokban. Folyamatos úszás két úszásnemben 25 méteren.

Testnevelés és sport 11. (Hatévfolyamos, AJTP, Nyelvi előkészítő évfolyam)

Évi óraszám: 90

Heti óraszám: 2,5

Belépő tevékenységformák:

Az óra szervezéséhez, valamint az ünnepségek (iskolai, sport, torna) lebonyolításához szükséges vezényszavak, alakzatok, vonulások pontos alkalmazása. Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú kéziszér, társas és szergyakorlatok alkalmazása (3-4 alapforma, 8-16 ütem). A helyes testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességeknek (az erő, az állóképesség és a gyorsaság) a tanulók kiinduló

szintjéhez igazított fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyagban a technikai szint stabilizálása, a mérhető teljesítmények növelése. Tornában a választott szergyakorlatok esetében 3-4 elemből álló gyakorlatsor folyamatos végrehajtása. A választott sportjátékokban (legalább kettőben) a tanult technikai elemek, taktikai megoldások alkalmazása játékban. Pontos szabályismeret. Aktív részvétel a természetben üzhető sportágakban. Küzdősportokban a páros küzdelmek során a tanult technikai elemek gyakorlása. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben törekedve a távolság növelésre.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok	A menet irányának változtatása egyes, kettes stb. oszlopban, járás közben. Testfordulatok járás közben. Fejlődések, szakadozások járás közben. Vonulások, ellenvonulások, keresztező ellenvonulások járás közben.
Előkészítés, alapozás, prevenció	A 10. évfolyam előírásai szerint, de már 3-4 alapformát tartalmazó és 8-16 ütemű gyakorlatok alkalmazásával. Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok. Zenés gimnasztika.
Óraszám: 14	
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális cél- és képességfejlesztő gyakorlatok.

Láberő: térdhajlítások, nyújtások, szökdelések, felugrások, átugrások, szerrel, szereken és lépcsőn egy, illetve páros lábon.

Karero: kötélmászás, függeszkedés, vándorfüggeszkedés.

A törzsizomzatot erősítő gyakorlatok: szerek és kéziszerk felhasználásával has-, hát- és oldalizom-erősítő gyakorlatok.

Gyorsaság fejlesztése: a tanult mozgásanyag végrehajtásában gyorsaságra való törekvés (pl. dobások, lökések).Rajtgyakorlatok, időre történő futások, felmászások, átbújások stb.

Állóképesség fejlesztése: a terhelés és pihenés szakaszos változtatásával az erőt, gyorsaságot fejlesztő gyakorlatok.

Közepes iramú futás, egyenletes ritmusra törekvés.

Résztávok futása, 100-150 m pihenőkkel való ismételt lefutása. Hosszabb távon a futás és gyaloglás arányának kialakítása, a gyaloglás arányának fokozatos csökkentése, a táv folyamatos lefutása. Javasolható a távolság vagy az időtartam meghatározása.

Futások

Gyorsfutás 60-100 m-es távon.

Rajtversenyek álló és térdelő rajttal 30 m-es távon.

Fokozófutás, iramfutás.

Ugrások

Magasugrás: a választott technikával.

A választott ugrástechnikában a felugrás gyorsítása a kar- és láblendítés pontosabb összekapcsolása a felugrással. Magasugróversenyek.

Távolugrás: a választott technikával. A nekifutás távolságának kimérése tapasztalat alapján, segédvonal alkalmazása. A kar- és láblendítés fokozottabb összekapcsolása az elugrással. Távolugróversenyek.

Dobások

Kislabdahajítás: néhány lépésből, majd kimért nekifutásból a gerelyhajításnak megfelelő végrehajtásra törekvés. Dobóversenyek.

Súlylökés: Háttal felállásból becsúszással, a szer minél hosszabb úton történő gyorsítása. Súlylökő versenyek.

Torna jellegű feladatmegoldások

A vállöv, valamint a csípőizület mozgáshatárát növelő nyújtó, illetve lazító hatású gyakorlatok, passzív lazító gyakorlatok alkalmazása társ segítségével. Az egyes nehezebb elemek elsajátítását biztosító speciális erősítő, lazító jellegű és célgimnasztikai, valamint rávezető gyakorlatok alkalmazása.

Óraszám: 16

Szergyakorlatok

Talaj

Ülésből gurulás hátra kézállás felé. Befejező helyzetek.

Fellendülés kézállásba. Fejbillenés, fejenátfordulás.

Összefüggő gyakorlatok.

Szekrényugrás

Fiúk: hosszában (5 rész) felguggolás, fejenátfordulás.

Lányok: széltében (5 rész) guggolóátugrás, hosszában (4 rész) felguggolás, fejenátfordulás.

Korlát (fiúk)

Támaszban: lendület hátra, fellendülés felkarállásba. Felkarfüggésben lendület hátra: támaszba lendülés hátul. Támaszban lendület előre, vetődés 90 fokos fordulattal állásba. Összefüggő gyakorlat.

Gerenda (lányok)

Felugrásoldal-guggolótámaszba. Keringőjárás. Felugrással lábtartáscsere. Gurulóátfordulás előre. Futólépések.

Összefüggő gyakorlat.

Testnevelési és sportjátékok

A 10. évfolyam anyagának hatékonyabb feldolgozása. A 9. évfolyamon választott sportjáték anyagát kell feldolgozni.

Óraszám: 32

Kézilabda

A támadójátékosok helytartásával széles vonalú támadás.

		Betörés a védelemből kilépő, védőtől üresen hagyott területre. Kapura lövés felugrással labdavezetésből és kapott labdával.
Kosárlabda		A 9. évfolyamon tanult módon emberfogásos védekezés. Laza és szoros emberfogás. 2:2, 3:3 elleni játék, adogatások, labdavezetés és dobások védővel szemben. Tempódobás. Játék egy és két kosárra.
Labdarúgás		Földről felpattanó labda toppolása a lábfej belső részével, helyben és mozgás közben. A labda elhúzása állóhelyben ráfutó társ előtt. Játék kispályán.
Röplabda		Leütés sánc nélkül, illetve kettős sánc alkalmazásával. Leütés védekező alkarérintéssel. Mini röplabda a 10. évfolyam anyaga szerint.
Szabadon választható és természetben űzhető sportok		Játék versenyszabályokkal, törekedve az állandó mozgásra támadásban és védekezésben is.
		A 10. évfolyamon leírtak szerint.
Óraszám: 6		
Önvédelmi és küzdősportok	és	Hidalás kéztámasz nélkül, hídban végzett fordulatok, hídba érkezés, kijövetel a hídból különböző gyakorlatokkal.
		<i>Birkózás</i>
		A 10. évfolyamon tanult elemek felhasználásával birkózás, folyamatos küzdelem.
		<i>Dzsúdó</i>
		Alapvető gyakorlatok: esések, gurulások.
Úszás		Az előző, már tanult két úszásmódon túl újabb úszásmód választása és gyakorlása.
Fogalmak		Dzsúdó mint önvédelmi sportág.

A továbbhaladás feltételei :

Az ünnepségeken használt alakzatok és vonulások felvétele a vezényszavaknak megfelelően. Nyolc ütemű két alapformát tartalmazó kéziszer- és társas gyakorlatok

végrehajtása utasításra, 4-8 ütemű szabadgyakorlatokból álló gyakorlatsor tervezése és végrehajtása, a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása. Mérhető atlétikai teljesítményekben javulás, a technikai végrehajtás stabilizálása. A választott szereken rövid gyakorlatsor végrehajtása segítségadás mellett. Aktív részvétel két választott sportjátékban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben üzhető sportágban. Részvétel a páros küzdelmekben. Folyamatos úszás két úszásnemben legalább 25 méteren.

Testnevelés és sport 12. (Hatévfolyamos, AJTP, Nyelvi előkészítő évfolyam)

Évi óraszám: 90

Heti óraszám: 2,5

Belépő tevékenységformák:

Az óra szervezéséhez, valamint a rendezvények lebonyolításához szükséges vezényszavak, alakzatok, vonulások alkalmazása. A szabadgyakorlati alapformájú gimnasztikai kéziszer-, társas, pad-, bordásfal-gyakorlatok alkalmazása (3-4 alapforma, 8-16 ütem). A helyes testtartást javító gyakorlatok önálló használata. A kondicionális képességek fejlesztése. Az atlétikai mozgásanyag stabil végrehajtása, versenyzés. Tornában a választott szergyakorlatok esetében 3-4 elemből álló gyakorlatsor folyamatos végrehajtása. A választott sportjátékokban (legalább kettőben) a tanult technikai elemek, taktikai megoldások alkalmazása játékokban. Pontos szabályismeret. Aktív részvétel a természetben üzhető sportágakban. Küzdősportokban a páros küzdelmek során a tanult technikai elemek gyakorlása, versenyzés. Folyamatos úszás mindkét választott úszásnemben törekedve a távolság növelésre. A birkózás és a dzsúdó technikai elemei, illetve a sportjátékok esetében az egyes játékhelyzetek – emberfogás és területvédekezés esetén – alkalmazása valós játéksituációban.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Rendgyakorlatok	Futólépés egyes, kettes stb. oszlopban ütemtartással. Testfordulatok helybenfutás és futás közben. Fejlődések, szakadozások futás közben. Vonulások, ellenvonulások, keresztező ellenvonulások futás közben.
Előkészítés, alapozás, prevenció	A 11. évfolyam előírásai szerint, de már 3-4 alapformát tartalmazó és 8-16 ütemű szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú kéziszer- és szergyakorlatok alkalmazásával. Biomechanikailag helyes testtartást biztosító gyakorlatok.

Óraszám: 14

Atlétika

Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális cél- és képességfejlesztő gyakorlatok.

Óraszám: 22

Erőfejlesztő gyakorlatok:

Dinamikus láberő: térdhajlítások, nyújtások, szökdelések, felugrások, átugrások szerek felhasználásával, szerterheléssel is.

Karierő: dobások 3-5 kg-os medicinlabdával a szer súlyának és az ismétlésszámnak a növelésével. Kötélmászás, függeszkedés, vándorfüggeszkedés. Kötélmászó és függeszkedő versenyek.

A törzsizomzatot erősítő gyakorlatok: szerek és kéziszer felhasználásával has-, hát- és oldalizom-erősítő gyakorlatok az ismétlésszám és az intenzitás változtatásával.

Gyorsaság fejlesztése: Rajtgyakorlatok és versenyek különböző kiinduló helyzetekből. Összetett feladatok gyors végrehajtása szerek felhasználásával és szereken végezve.

Állóképesség fejlesztése: a terhelés és pihenés változtatásával az erőt, gyorsaságot és ügyességet fejlesztő gyakorlatok végzése. Részávok ismételt lefutása pihenési idő közbeiktatásával. Folyamatos futás megadott távon, majd megadott időre, a táv fokozatos növelésével, az idő fokozatos csökkentésével.

Futások

Gyorsfutás 100 m-es távon. Futóversenyek 60-100 méteren.

Rajtversenyek álló és térdelő rajttal 30 m-es távon.

Fokozófutás, iramfutás.

Ugrások

Magasugrás a választott technikával.

A technika folyamatos javítása az ugrás egyes elemeinek tökéletesítésével, az optimális egyéni nekifutás kialakításával.

Magasugróversenyek.

Távolugrás a választott technikával. A technika javítása, az ugróteljesítmény növelése az optimális egyéni nekifutás kialakításával.

Távolugróversenyek

Dobások

Kislabdahajítás: a 11.évfolyamon tanultak tökéletesítése, távolságra való törekvés teljes nekifutással. Dobóversenyek.

Súlylökés: A szer lökésének helyes iránya, szöge. A technika javítása.

Súlylökő versenyek.

Torna jellegű feladatmegoldások

Egyénileg végzett speciális nyújtás, lazítás erősítés. Az egyensúlyérzék fejlesztése célgyimnasztikai gyakorlatokkal.

Óraszám: 16

Szergyakorlatok

Talaj

Kézenátfordulás. A 9–12. évfolyamon tanult elemek változatos összekapcsolásával gyakorlatsor összeállítása, összekötő elemek felhasználásával.

Szekrényugrás

Fiúk: hosszában (5 rész) a tanult ugrások gyakorlása. Keresztben: fejenátfordulás.

Lányok: keresztben (5 rész) a tanult ugrások gyakorlása, fejenátfordulás.

Korlát (fiúk)

Beugrás felkarfüggésbe, lendület előltámaszba. Felkarfüggésben lendület előre, felkar-lebegőtámaszba, billenés támaszba. Kézállásba fellendülés a karfa végén támaszból arccal kifelé. Összefüggő gyakorlat kialakítása a 9–12. osztályban tanult elemek felhasználásával.

Gerenda (lányok)

Felugrás terpesz-talptámaszba. Keringőlépés 180 fokos fordulattal.

Az előző osztályokban tanult elemekből egyéni gyakorlatsor összeállítása.

Testnevelési sportjátékok

és

A 11. évfolyam anyagának hatékonyabb feldolgozása egyéni szempontokat is figyelembe véve. A 9. évfolyamon választott sportjátékok anyagát kell feldolgozni.

Óraszám:32

Kézilabda

A területvédekezés elleni játék gyakorlása. Hatosfal és 5+1-es védekezés gyakorlása. Kapura lövés szélről és beugrással.

Kosárlabda

Területvédekezés (2:3), a védőterület felosztása, a védőjátékosok mozgása, helyezkedése a kijelölt területen, területvédekezés elleni játék 1:3:1-es felállásból.

Labdarúgás

A korábban tanult elemek gyakorlása és alkalmazása a játéokban.

Védekezés a támadók emberfölénye ellen. Területvédekezés. Szabadulás védőtől egyszerű labdás cselekkel. Rálépős csel indulást, elhúzást utánzó cselek.

Játék két kapura.

Röplabda

A leütés technikájának és a sáncolás végrehajtásának javítása. Mentés gurulással.

Játék versenyszabályokkal, törekedve az állandó mozgásra támadásban és védekezésben. Helyezkedés figyelemmel az ellenfél szándékára. A sánc mögötti terület védelme.

**Szabadon
választható
természetben
űzhető sportok**

és A 11. évfolyamon leírtak szerint. A helyi lehetőségektől és az időjárástól függően.

Óraszám: 6

**Önvédelmi
küzdősportok**

és Társas küzdő gyakorlatok felhasználásával a kondicionális képességek (erő, gyorsaság) speciális fejlesztése.

Birkózás

A 9–11. évfolyamon tanult elemek felhasználásával birkózás, folyamatos küzdelem. Versenyek.

Dzsúdó

Újabb technikai elemek elsajátítása. Páros küzdelmek a versenyszabályok szerint.

Úszás

A tanult három úszásnem gyakorlása.

A továbbhaladás feltételei:

Alakzatok és vonulások végrehajtása a vezényszavaknak megfelelően. Nyolc ütemű két alapformát tartalmazó pad- és bordásfalgyakorlatok végrehajtása utasításra, 4-8 ütemű szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatokból álló kéziszer gyakorlatsor tervezése és végrehajtása a testtartást javító gyakorlatok önálló végrehajtása. A kondicionális képességek szintjének megtartása, illetve javulása. A mérhető atlétikai teljesítményekben javulás, szabályok szerinti versenyzés. A választott szereken rövid gyakorlatsor végrehajtása. Aktív részvétel két választott sportjátékban, szabályok szerinti játék. Aktív részvétel egy természetben üzhető sportágban. A páros küzdelmekben való részvétel. Folyamatos úszás két úszásnemből, az egyikben legalább 50 méteren.

Testnevelés és sport 13. (AJTP, Nyelvi előkészítő osztályok)

Évi óraszám: 80

Heti óraszám: 2,5

Tevékenységszervezés:

Az előző évfolyamok mozgásanyagának felhasználásával a megszerzett ismeretek alkalmazása és gyakorlása. Felkészítés az érettségire.

Témakörök:

- Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció
- Atlétika jellegű feladatmegoldások
- Torna jellegű feladatmegoldások
- Testnevelési és sportjátékok
- Természetben üzhető sportok, szabadon választott sportágak

Rendgyakorlatok, előkészítés, prevenció 13.

Óraszám: 10

Tartalom: A 7-12. évfolyamok anyagának felhasználásával.

Atlétika jellegű feladatmegoldások 13.

Óraszám: 20

Tartalom:

Futások: - Rajttechnikák

- Rövid- közép- és hosszú távú futások
- Váltófutás

Ugrások:

- Magasugrás választott technikával
- Magasugró versenyek
- Távolugrás választott technikával
- Távolugró versenyek

Dobások:

- Kislabdahajítás
- Dobóversenyek
- Súlylökés
- Súlylökő versenyek
- Gerelyhajítás
- Gerelyhajító versenyek

Torna jellegű feladatmegoldások 13.

Óraszám: 10

Tartalom: A 7-12. évfolyamok anyagának felhasználásával összefüggő gyakorlatok bemutatása.

- Talajtorna
- Szekrényugrás
- Korlát (fiúk)
- Gerenda (lányok)

Testnevelési és sportjátékok 13.

Óraszám: 34

Tartalom:

Kézilabda: Hatosfal és 5+1-es védekezés gyakorlása, a különböző védekezési formák elleni játék gyakorlása.

Kosárlabda: Az emberfogásos védekezés, a területvédekezés és a vegyes védekezés elleni játék gyakorlása. Ötletjáték.

Labdarúgás: A korábban tanult elemek gyakorlása és alkalmazása a játékban.

Röplabda: Játék versenyszabályokkal. Helyezkedés figyelemmel az ellenfél szándékára.

Természetben üzhető sportok, szabadon választható sportágak 13.

Óraszám: 6

Tartalom: A helyi lehetőségektől és az időjárástól függően.

- Relaxáció
- Aerobic, tánc
- Szabadidő sportok
- Asztalitenisz
- Tollaslabda
- Floorball
- Téli foglalkozások
- Önvédelmi és küzdősportok

Szükséges taneszközök és szerek

Eszközök:

- mozgássorozat-ábrák
- hangszalagok
- kazetták, dvd-k, videofilmek
- magnetofon
- erősítő, hangfal
- videomagnó, projektor
- tanári kézikönyvek
- szabálykönyvek

A tanulók egyéni felszerelése:

- sportcipő
- váltózokni
- nadrág
- trikó vagy mez
- dressz
- tréningruha
- tisztálkodási szerek

A tanárok munkaruhája:

- 1 garnitúra melegítő
- 2 db mez, dressz
- 1 pár tornacipő
- 1 pár bemelegítő cipő

- 1 db anorák

Hiányzó létesítmények:

- szabadtéri atlétikai pálya
- kondicionáló gépek
- öltözők, szertárak
- csarnok elválasztó

Atlétikai szerek:

- 1 pár magasugróállvány
- 20 m gumizsinór
- 10-10 db súlygolyó (3-4-5-6 kg-os)
- 15 db rajttámla
- 16 db váltóbot
- 15 db gát
- 3-3 db gerely

Sportjátékok eszközei:

- kézilabda, kosárlabda, röplabda, futball-labda
- 6 db kosárlabdaállvány és palánk
- 2 db kézilabdakapu hálójával
- 2 db ping-pong asztal
- 10 db asztalitenisz ütő, labda
- 60 db tollaslabda ütő

Kéziszerek:

- 30-30 db ugrókötel, gumikötél
- 40-40 db karika, labda
- 20-20 db kézisúlyzó

Egyéb felszerelések:

- 2 db személymérleg
- ásó, gereblye, lapát, seprű, pályavonalzó, festékszóró, öntözőtömlő

Érettségi vizsgakövetelmények:

Középszint

11-12. évfolyam

I. Szóbeli vizsga

Témakörök, kompetenciák

1. Mozgáskultúra művészeti megjelenítése
2. Harmonikus testi fejlődés
3. Egészséges életmód
4. Fizikai képességek
5. Gimnasztika
6. Atlétika
7. Torna
8. Küzdősportok, önvédelem

1.9. Úszás

1.10. Testnevelés és sportjátékok

Követelmények:

1. Legyen tájékozott a tantervben szereplő sportágak hazai és nemzetközi eredményeiről.
2. Ismerje a testi fejlődés legfontosabb mutatóinak alakulását.
3. Fitness alpműveltség.
4. Ismerje az alapvető fizikai képességeket és fejlesztési módjukat.
5. Ismerje az alapvető gimnasztikai gyakorlatok hatását. 5-8 perces bemelegítő sor összeállítása.
6. Ismerje a tanult atlétikai versenyszámokat.
7. Ismerje a torna versenyszámait.
8. Ismerje a ritmikus sportgimnasztika versenyszámait.
9. Ismerjen küzdőjátékokat.
10. Két úszásnem technikájának ismerete.
11. Egy választott sportjáték szabályismerete.

II. Gyakorlati vizsga

Témakörök

2.1. Testi képességek

2.2. Gimnasztika

2.3. Atlétika

2.4. Torna (talaj, szekrény, gyűrű, korlát, gerenda)

2.5. Ritmikus sportgimnasztika

2.6. Sportjátékok (egy a tanultak közül)

2.7. Küzdősportok, önvédelem

2.8. Úszás

Követelmények:

2.1. Lányok: kötélmászás

Fiúk: függeszkedés

Állítson össze és mutasson be egy 48 ütemű szabadgyakorlatot.

2.2. 60 m-es vagy 2000 m-es síkfutás

Távol vagy magasugrás

Kislabdahajítás vagy súlylökés

2.3. Torna

Talaj: 5 elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása

Szekrény: egy tanult támaszugrás bemutatása

Korlát: 5 különböző elemből összefüggő gyakorlat bemutatása

Gerenda: 5 elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása

Egy választott sportjáték technikai elemeinek bemutatása.

2.5. Választható sportágak:

Küzdősport, önvédelem

Úszás: 50 m választott + 25 m másik választott úszásnem

Emelt szint

I. Szóbeli vizsga

Témakörök, kompetenciák

1.1. Mozgáskultúra művészeti megjelenítése

1.2. Harmonikus testi fejlődés

1.3. Egészséges életmód

1.4. Fizikai képességek

1.5. Gimnasztika

1.6. Atlétika

1.7. Torna

1.8. Küzdősportok, önvédelem

1.9. Úszás

1.10. Testnevelés és sportjátékok

Követelmények:

1. Ismerjen minden művészeti ágban egy-két sport témájú művet.

Tájékozottság hazai és nemzetközi eredményekről. Ismerje olimpiikonjainkat.

2. Ismerje a testi fejlődés legfontosabb mutatóit.

3. Alapvető fitness ismeretek. Ismerje a korszerű táplálkozás jelentőségét.

4. Kondicionális képességük ismerete és fejlesztésük módja. Egy rövidtávú kondicionáló program összeállítása.

5. Ismerje a gimnasztikai gyakorlatok hatásait. Ismerjen testtartásjavító és –erősítő gyakorlatot.

6. Ismerje az atlétikai versenyszámok meghatározó technikai mozzanatait és teljesítmény meghatározó feltételeit.

7. Ismerje a torna versenyszámait és alapelemeit. Ismerje a tanult talajszertorna elemek technikai végrehajtásának lényegét.

8. Ismerjen küzdőjátékokat és támadás elhárítási módokat.

9. Három úszásnem technikájának ismerete.

10. Ismerje két választott sportjáték szabályait. Labdajáték előkészítő játékok ismerete. Védekezés-támadás variációi.

II. Gyakorlati vizsga

Témakörök

2.1. Testi képességek

2.2. Gimnasztika

2.3. Atlétika

2.4. Torna (talaj, szekrény, gyűrű, korlát, gerenda)

2.5. Sportjátékok (egy a tanultak közül)

2.6. Küzdősportok, önvédelem

2.7. Úszás

Követelmények:

2.1. Lányok: kötélmászás időre

Fiúk: függeszkedés időre

64 ütemű szabad- vagy kéziszer-gyakorlat összeállítása, bemutatása.

2.2. 60 m időre

5 akadály fölött útfutás gátfutásszerűen.

Magasugrás flop vagy hasmánt technikával

Távolugrás ollózó vagy homorító technikával.

Egy atlétikai dobószám bemutatása.

3. Talajgyakorlat: 7 elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása

Szekrényugrás: terpeszátugrás vagy guggoló átugrás bemutatása

Korlát: 5 elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása

Gerenda: 6 elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása

4. Egy választott sportágban a technikai elemek bemutatása többszörös kapcsolataikban, megadott játékhelyzetekben. Technika-taktika alkalmazása játékban. Játékvezetés egy tanult sportjátékban.
5. A birkózás vagy a judo alapelemeinek bemutatása.
6. 50 m mellúszás. 25-25 m a másik két úszásnemben.

Osztályfőnöki 7-12.

Évi óraszám: 55,5

Témák feldolgozására: 50

Szabad sáv óraszám: 5

Összesített óraterv

Témakör	Óraszám:
1. A harmonikus személyiség Énképem	3
2. A tanulás tanulása	2
3. Hazánk Európában, a világban	3
4. Közösségben az ember (A család)	3
5. Magatartás és viselkedéskultúra	3
6. Konfliktuskezelés	2
7. Az egészséges élet	10
8. Ember és természet	2
9. Szabadidő	2
10. Technika és életvitel	18
Javasolt téma: Pályaorientáció	2

1. A harmonikus személyiség (3 óra): Énképem

Az önkritika szerepe életünkben	Csoportos beszélgetés
Adottságok, képességek, gyengeségek, hiányosságok. Tulajdonságaink kezelésének alakítása	Önismereti tréning
Példaképek, nagy egyéniségek	Beszélgetés, véleménynyilvánítás. Ki a példaképed?

2. A tanulás tanulása (2 óra)

Az eredményes tanulás mentálhigiénés feltételei	Irányított beszélgetés
A tanulás öröme, a siker élménye	Egyéni beszámolók sikeres tanulásokról.

3. Hazánk a világban (3 óra)

Lakóhelyünk és a környék nevezetes eseményei	Gyűjtőmunka
Nemzeti szimbólumok, ünnepek. Szülőhelyünk szimbólumai.	Beszélgetés, gyűjtőmunka
Hazánkban élő nemzetiségek. Mai nemzetiségi politikánk	Tanári magyarázat

4. Közösségben az ember (3 óra)

A család

A különböző életkorú családtagok sajátos problémái, generációk együttélése	Irányított beszélgetés
A serdülő sajátos szerepe a családban	
Az osztályközösség pozitívumai, negatívumai. Javaslatok a hibák megszüntetésére, korrigálására.	Tanulói vélemények, javaslatok

5. Magatartás és viselkedéskultúra (3 óra)

Illemszabályok jellegzetes helyzetekben: (ajándékozásnál, vendégfogadásnál, vendégségben) Viselkedés a moziban, színházban. Közlekedési kultúránk.	Beszélgetés, szituációs játék. Tanulók által tartott foglalkozások a viselkedési szabályokról
Mindennapi kommunikáció. (Köszönés, ismerkedés, bemutatkozás. A társalgás szabályai)	Tanári előadás. Szituációs játék.
Civilizációs szokások: fokozott figyelem az arra rászorulókkal szemben (idősek, betegek, stb.)	Megbeszélés.

6. Konfliktuskezelés (2 óra)

A megfelelő kommunikációs készség: empátia, tolerancia, mások különbözőségének elfogadása	Tanári előadás
Serdülőkori problémák, feszültségek az iskolában	Irányított beszélgetés. Vita.

7. Az egészséges élet (10 óra)

A lelki és a testi egészség összefüggései	Beszélgetés
A serdülőkor biológiai folyamatai	Tanári magyarázat
Helytelen életvitel, egészségtelen táplálkozás	Kiscsoportos előadások
A lelki egészség megbomlása. A fiatalkori bűnözés és egyéb devianciák	Tanári magyarázat
A stressz károsító hatásai; védekezés ellene	Védekezési technikák, lazítási gyakorlatok
A dohányzás és az alkohol ártalmas hatásai	Tanári előadás
Tisztaság és tisztálkodás	Tanulói beszámolók
Iskolánk és otthonunk tisztasága	
A helyes és helytelen táplálkozási szokások	Vita
A korszerű táplálkozás alapismeretei	
Sportolás, túrázás, testedzés	

8. Ember és természet (2 óra)

A vízszennyezésről; folyóink, tavaink szennyezettsége	Tanári előadás
Helyi kezdeményezések, törekvések a környezetvédelem érdekében	

9. Szabadidő (2 óra)

A munka, a tanulás az ember életében. A szellemi és fizikai munka	Irányított beszélgetés
A turizmusról. (Tájékozódás, az utazás megszervezése)	Kiscsoportos felkészülés

10. Technika és életvitel (18 óra)

A technika és életvitel tantárgynak számos kulcskompetencia fejlesztésére van lehetősége.

- Különféle kommunikációs helyzetben kommunikálni tudjon (például: szóban, írásban, szövegértésben). (anyanyelvi kommunikáció)
- Rendelkezzen azzal a képességgel, hogy megszerezni, következtetni, indokolni és problémát megoldani tudjon. (matematikai kompetencia)
- Lássa meg az emberi tevékenység okozta változásokat. Gyakorlatias módon tudja tudását alkalmazni új berendezések megismerésében és működtetésében. Kritikus és kíváncsi attitűd alakuljon ki benne. (természettudományi kompetencia)
- Értse és alkalmazza az információs társadalom technológiáit. (digitális kompetencia).
- Készüljön fel a technikai világ további megismerésére, a tanulásra. Alakuljon ki saját tanulási stratégia, a figyelem fokozatos összpontosítása mellett. A tanultakat az élet minden területén széles körben alkalmazni tudják (a hatékony, önálló tanulás).
- Értse meg az egészséges életvitel-meghatározó szerepét, normatudat, viselkedési és általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése. Különféle területeken hatékonyan tudjon kommunikálni. (szociális és állampolgári kompetencia).
- Segíti a mindennapi életben, majd a munkahelyén abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. (kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia)
- Tudja elképzeléseit, élményeit tárgyokban, modelleken, makettekben, az építésben esztétikusan kifejezni. (esztétikai – művészeti tudatosság és kifejező képesség)
- Az iskola alapvető feladata a személyes kompetencia fejlődésének a segítése. A technika és életvitel tantárgy követelményei alkalmasak arra, hogy az önkiszolgálás képességei, az önvédelmi képességek kifejlődjenek.

Célok és feladatok:

A technika és életvitel témakör a világ tapasztalati megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszeretéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

A technika és életvitel témakör célja és feladata, hogy az iskolát befejezve a tanulók tudjanak élni, dolgozni és tanulni a technikai világban. A gyakorlati problémamegoldás folyamatában szintetizálja a tanulók ismereteit, konkrét

problémahelyzetből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

A technika és életvitel témakör célja a mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése, az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése.

További célja a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kialakítása, a fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás megalapozása.

Az alkotómunka folyamatának, összetevőinek gyakorlati elsajátításával az alkotás örömeinek átélése, a munka megbecsülése, végső soron a pozitív alkotó magatartás kialakítása a cél.

A munkafolyamatok és egyes szakmák vázlatos bemutatása, megismerése a pályaaorientációt alapozza meg. A problémák megoldása, a konfliktusok kezelése segít a tanulónak abban, hogy rátaláljon szakmai identitására, helyére a világban, és helyes önértékelésű, fejlődőképes autonóm személyiséggé váljon. A tantárgy tanításának feladata felkészíteni a mesterséges környezetben való tájékozódásra, megismertetni az ember alkotta környezet legfontosabb jellemzőivel. Segítse, hogy a megszerzett ismeretek alapján a tanulók tudatos szemléletűvé és a gyakorlatban előhívható magatartási mintává váljon a környezet és a természet védelme, az egyéni életük biztonságát is szem előtt tartva.

Teremtsen optimális feltételeket a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, az anyagvizsgálatok elemi módszereinek célszerű megválasztásához. Tudatosítsa a technikai problémák felismerését és megfogalmazását. Teremtse meg a rendszerelemzési, rendszerdiagnosztikai képességet.

Gyűjtsön tapasztalatot környezetünk jellemző gépeiről, a technikai rendszer vizsgálata, modellezése közben. Tegye lehetővé a modern építészet anyagainak és szerkezeteinek összevetését a hagyományos és a népi építészet anyagaival és szerkezeteivel. Felkészít a lakóhely vizsgálatára funkció, célszerűség, esztétikum és forma összefüggései szerint. Mutassa be a nagy feltalálók és találmányok sorsát, különös tekintettel a magyarokra.

A tantárgy felkészít a közlekedésben való biztonságos és felelősségteljes részvételre. Megismerteti a közlekedés rendszerével a városi-, a közúti-, a vízi és a légi közlekedés rendszerével. A tantárgy lehetővé teszi hogy tájékozottak legyenek a KRESZ gyalogosokra, kerékpárosokra vonatkozó szabályairól, és az utazással kapcsolatos helyes magatartásformákról.

A tanulók életvitelét a hétköznapiakban is hasznos ismeretek, tevékenységek körének támogatásával alapozhatjuk meg. A tantárgy feladata, hogy alakítsa ki az egészséges életvitel alapkövetelményei szerinti életmódot. Ismerje fel az egészséges táplálkozás

és az egészséges öltözködés fontosságát. A tantárgy tanítja a háztartási gépek és eszközök szakszerű használatát, a háztartási energia és más ellátó rendszereinek ismereteit. Tegye lehetővé a korszerű lakáskultúra kialakításának lehetőségeinek megismerését. Az életvitel tantárgy neveljen a háztartási feladatok, munkák és a gazdálkodás folyamatainak és összefüggéseinek felismerésére.

Gyakoroltassa az életet és környezetet védő magatartáshoz szükséges alapvető ismereteket. Ismertesse az egyéni és társadalmi létet veszélyeztető tényezőket, az egyén felelősségét a veszélyhelyzetek kialakulásában, kialakításában.

Teremtse meg a feltételeket a munkának, mint értéknek és örömforrásnak az elfogadására, előkészítve a pálya kiválasztását. Az emberi tevékenységek, az átért alkotások és életpályák megismerése révén járuljon hozzá a tanulók tudatosabb iskolaválasztásához. Tudatosítsa az egyén szerepét és felelősségét az életpálya tervezésében és szervezésében.

Az ember és környezete Energiaforrások; Az energia előállítása és felhasználása. Az erőművek működése. Az erőművek és a bányászat környezetkárosító hatásai. Környezetkímélő technológiák	Irányított beszélgetés
Anyagok és átalakításuk Anyagforrások. Energiahordozó ásványok. Az anyag sokoldalú felhasználása. Tulajdonság és felhasználás	Kiscsoportos felkészülés
Anyagok és átalakításuk A fémek előállítása. Az anyagok helyettesíthetősége és cserélhetősége. A környezetszennyező anyagok újrahasznosítása.	Irányított beszélgetés
Tervezés, építés A gép, mint technikai rendszer. A gépek szerepe az ember életében. A gépek és a géprendszerek fejlődése. A gépek általános jellemzői.	Kiscsoportos felkészülés
Tervezés, építés A kerékpár történeti fejlődése. A	Tanári előadás

kerékpár mint összetett gép. Erőgépek. Fejlesztés, szabadalom.	
Közlekedés ismeretek A magyarok szerepe és jelentősége a közlekedés fejlesztésében és fejlődésében. A közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés szabályai.	Tanári előadás
Közlekedés ismeretek A kerékpáros közlekedés szabályainak kiterjesztése. A környezetvédelem szerepe a közlekedésben.	Kiscsoportos felkészülés
A család egészsége Személyi higiéné a pubertás korban, egészségrontó hatások elemzése. Felelősségvállalás, segítőkészség, alkalmazkodás a családban (személyes kompetencia). A tiszta öltözet és a környezeti tisztaság figyelembevétele	Tanári előadás
A család egészsége A veszélyek felismerése, a káros szenvedélyek: például az alkohol, a cigaretta, a legális és illegális drogokkal kapcsolatban.	Tanári előadás; Irányított beszélgetés
Táplálkozás és konyhatechnikai eljárások Az egészséges táplálkozás szabályai, a korosztálynak, az évszakoknak, a megterhelésnek és a személyi adottságoknak megfelelően. Tápanyagaink közelebbről. Az ételkészítés alapelemei.	Irányított beszélgetés
Táplálkozás és konyhatechnikai eljárások	Gyakorlati óra

Konyhatechnikai eljárások: előkészítő, elkészítő és kiegészítő műveletek. Ételsor tervezése. Az ételkészítés helye és eszközei. Élelmiszervásárolási szempontok: ár és minőség összevetése.	
A lakókörnyezet tervezése Közművesítés tervezése. A lakás villany-, víz- és földgáz vezetékeinek megkülönböztetése. A lakás különböző helyiségeinek kialakítása.	Tanári előadás
A lakókörnyezet tervezése A lakás ésszerű és ötletes berendezése. Az átlagos háztartás gépeinek szakszerű, energiatakarékos működtetése.	Kiscsoportos felkészülés
Ruházkodás A textíliák alapanyaga, a természetes és mesterséges alapanyagú textíliák megkülönböztetése. A textíliák csoportosítása, felhasználása. A ruházat gondozása, javítása: A varrógép használata és karbantartása.	
Háztartási munkák A háztartási munkák megszervezésének célszerű módja. Munkafolyamatok megfigyelése, elemzése (idő és út mérése). Tisztítási és mosási eljárások alkalmazása, (a mosó- és tisztítószeres használati utasításainak figyelembevételével). Napi, heti és havi munka tervezése. (pl.: nagytakarítás szervezési feladatai). A háztartási balesetek okai, és megelőzésük módjai. (személyes kompetencia).	Kiscsoportos felkészülés

Háztartási munkák Vendéglátás tervezése és gyakorlati szervezése.	Gyakorlati óra
Gazdálkodás Költségvetés készítése. A piaci kínálat megítélése és minősítése. Ésszerű döntéshozatal az árak és a minőség összehasonlítása alapján. A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek kihasználása.	Kiscsoportos felkészülés
Kertgazdálkodási alapjai Növények szerepe az életünkben. Életmódjukban a természet tisztelte válják meghatározóvá. Növény szaporítás, növénytermesztés, növényápolás. Kerti és szobanövények gondozása.	Kiscsoportos felkészülés

Javasolt témakör: Pályaorientáció (2 óra)

Pályaválasztási alapfogalmak	Tanári előadás
Érdeklődés és érzelem a pályaválasztásban	Társismereti gyakorlat

Fogalmak:

Az ember és környezete: **energiaforrások, napsugárzás, a víz energiája, ár-apály energia, geotermikus energia, ásványi erőforrások, kőszén, kőolaj, földgáz.**

Anyagok és átalakításuk: **technológia, technológiai átalakítás, anyagtudomány, anyagforrások, az anyag szerkezete, helyettesíthetőség, cserélhetőség, energiahordozók, állapotmegóvás, anyagvizsgálatok, szakító, hajlító, nyíró- és fásztó vizsgálatok.**

Tervezés, építés: **erőgépek, gépek, géprendszerek, munkagép, közlőmű, mechanikai transzformátorok, egyszerű mechanizmusok, gépelemek, kerékpár szerkezete, karbantartása, dugattyús gőzgép.**

Közlekedési ismeretek: közlekedéstörténet, közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés rendszere, úthálózat, vasúthálózat, kerékpáros magatartás.

Életvitel, háztartástan: tisztaság, ápoltság, öltözködés szabályai, személyi higiéné, környezet-higiéné, káros szenvedélyek, alkohol, cigaretta, legális és illegális drogok, szabadidő, tápanyagok, teljes értékű tápanyag, nem teljes értékű tápanyag, tápanyag tartalom, ételkészítés-alapanyagok, komplettálás, konyhatechnikai eljárások (előkészítő, elkészítő, kiegészítő műveletek), ételkészítés, ételsor, fogyasztói érdekvédelem, közművesítés, energiatakarékos világítás és fűtés, hőszigetelés, infrastruktúra, energiatakarékosság, háztartási munkák tervezése, textíliák, varrógép, napi,- heti és havi munka, tisztítás, mosás, idő és út mérése, vendéglátás, piaci árak, háztartási jövedelmek, háztartások kiadásai, takarékoság, fogyasztói érdekvédelem.

Kertgazdálkodás alapjai: talajvizsgálatok, tápanyag-utánpótlás, tápanyagfajták, vízgazdálkodás, növény szaporítás, növénytermesztés, növényápolás.

Pályaorientáció: önismeret, pályaismeret, foglalkozási ágak, pályaelképzelés, érdeklődési területek.

A továbbhaladás feltételei:

A technika társadalomra és természetre gyakorolt hatásainak vizsgálata. Véleményalkotás a fenntartható fejlődésről. A lehetséges környezetkímélő nyersanyag és energiaforrások bemutatása és elemzése a felhasználhatóság szempontjából. Egy konkrét egyszerű gyártási folyamat bemutatása. Az erőműtípusok egyszerű összehasonlítása. Az alternatív energiaforrások és a környezetkímélő technológiák áttekintése. Gépek működésének bemutatása, modellezése. A gépek általános jellemzőinek ismerete. Erőgépek működése. Jelentős magyar és külföldi találmányok és feltalálók azonosítása. A közúti, a légi, a vízi, a vasúti közlekedés rendszereinek elemzése. Kultúrált közlekedési magatartása alkalmazása. A korszerű táplálkozás módszereinek használata. Korszerű ételsor önálló összeállítása. Egyszerű háztartási gépek használata. Az infrastruktúra elemeinek ismerete. A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek felismerése (reklamációk, fogyasztói jogok). A takarékoság alkalmazása. A piaci kínálat megítélése és minősítése. A növények gondozása, ápolása. Pályaválasztási alapfogalmak gyűjtése.

Osztályfőnöki 8.

Évi óraszám: 37

Témák feldolgozására: 32

Szabad sáv óraszám: 5

Összesített óraterv

Témakör	Óraszám:
1. A harmonikus személyiség Énképem	2
2. A tanulás tanulása	2
3. Hazánk Európában, a világban	1
4. Közösségben az ember (A család)	2
5. Magatartás és viselkedéskultúra	1
6. Konfliktuskezelés	2
7. Az egészséges élet	8
8. Szabadidő	2
9. Technika és életvitel	10
Javasolt téma: Pályaorientáció	2

1. A harmonikus személyiség (2 óra) Énképem

Tartalom	Tevékenység
Az akarat fejlesztése	Irányított beszélgetés
Önismereti kép. Ilyen vagyok. (Milyenek a testi adottságaink és a lelki tulajdonságaink?) Törekvés a lelkiismeret alakítására, formálására	Teszt;tréning

2. A tanulás tanulása (2 óra)

Tartalom	Tevékenység
Különböző tantárgyak tanulását segítő ötletek, eljárások, önképzés	Irányított beszélgetés, véleménynyilvánítás
A képességfejlesztő tanulás. Önismereten alapuló tanulási módszerek Kudarcc a tanulásban, okainak keresése	Megbeszélés

3. Hazánk Európában és a világban (1 óra)

Tartalom	Tevékenység
Az Európai Unióhoz való csatlakozás feltételei, lehetőségei; Haza, hazaszeretet, hazafiság. Szülőföldünk, városunk szeretete	Beszélgetés. Kapcsolat irodalmi és filmművekkel

4. Közösségben az ember (2 óra)

Tartalom	Tevékenység
A közösséghez tartozás kötelezettségeivel és jogokkal jár. Az egyéni és a közösségi érdek összefüggései.	Csoportos beszélgetés
A család szerepe, jelentősége	Szemelvények gyűjtése

5. Magatartás és viselkedéskultúra (1 óra)

Tartalom	Tevékenység
Illemszabályok: közlekedési eszközökön, étteremben, hivatalos helyen, külföldön	Szituációs játék

6. Konfliktuskezelés (2 óra)

Tartalom	Tevékenység
Az agresszivitás társadalmi jelenség	Irányított beszélgetés
Konfliktuskezelési stratégiák	Tréning

7. Az egészséges élet (8 óra)

Tartalom	Tevékenység
Testápolás, szépségápolás	(Tanulók tarthatják, esetleg kozmetikus)
A fertőzések megelőzése	Felvilágosító előadás
Tájékoztató az ismertebb betegségekről és a prevencióról.	Beszélgetés
A rendszeres testmozgás és az egészség	Gyűjtőmunka

A szenvedélybetegségek hátterének egyéni és közösségi tényezői; A dohányzás és a betegségek	Videofilm; Beszélgetés
Az alkoholizmus, mint betegség és a családi élet ellensége	Irányított beszélgetés
A kábítószerről fiataloknak	Videofilm
Betegekkel szembeni magatartás, segítségnyújtás baleseteknél	Irányított beszélgetés

8. Technika és életvitel (10 óra)

Tartalom	Tevékenység
Ember környezete Anyag és energia A villamos energia. Energia az életünkben. Az emberiség energiaigénye és az ezzel kapcsolatos környezeti problémák. Az elektromos áram útjának bemutatása az erőműtől a fogyasztókig. A lakás villamos berendezéseinek helyes használata. Mit kell tenni áramütés esetén? A technikai újdonságok befogadása.	Tanári előadás
<i>Energia és környezet</i> A természet kizsákmányolása a fenntartható fejlődés. Környezetkímélő energiaforrások. A napenergia közvetlen felhasználása. Képes indokolni az eredményeket. (matematikai kompetencia).	Kiscsoportos felkészülés
<i>Korszerű épületek</i> Hagyományos és modern irányzatok az építészetben. A modern építészet	Irányított beszélgetés

anyagának felhasználása. A hagyományos építőanyagok alkalmazása. A települések alapjellemzője. Épületek és építmények környezeti kapcsolatai. Véleményalkotás az építészeti, esztétikai környezetszennyezésről. Az épített környezet és életvitel kapcsolata.	
Közművek létrehozása és működtetése Különböző korok vízvezeték és fűtési rendszereinek, összehasonlítása. A víz útja. Korszerű vízelvezetés, csatornázás. Nagyüzemi szennyvíztisztítás. Az egyedi, villamos, földgáz, városi gáz, központi fűtés, távfűtés, napenergia felhasználásának összehasonlítása. Hőközpontok, fűtőművek, fűtőerőművek szerepe a távfűtésben. Energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban.	Tanári előadás
Konyhatechnikai eljárások Élelmiszerek tartósítása. A tartósítás célja. Nagyüzemi és házi körülmények között alkalmazható élelmiszertartósító eljárások: szárítás, hőkezelés, soványítás, hűtés, fagyasztás, mélyhűtés, pácolás, füstölés. Étrend, heti étrend tervezése. Az ételkészítés és az évszak összehangolása. Átgondolt vásárlási szempontok. Az élelmiszerek tárolása.	Kiscsoportos felkészülés
Konyhatechnikai eljárások . Étrend, heti étrend tervezése. Az ételkészítés és az évszak összehangolása. Átgondolt vásárlási	Gyakorlati óra

szempontok.	
Lakás, lakókörnyezet Energia-megtakarítási lehetőségek a háztartásban. A háztartás gépeinek üzemeltetése, csoportosítása. Érintésvédelem. Környezetkímélő szemétkézelési eljárások.	Irányított beszélgetés
Gazdálkodás A háztartási jövedelmek összetétele, eredete. Pénzgazdálkodás tervezése, költségvetés készítés. Takarékossági lehetőségek, (a pénzzel a munkával, az idővel) és takarékosági formák a háztartásban. A fogyasztói érdekvédelem érvényesítése a gyakorlatban. Családi gazdálkodási modellek készítése. Háztartási napló vezetése.	Irányított beszélgetés
Kertgazdálkodás alapjai A környezetbarát és környezetkárosító tevékenységek, anyagok felismerése. A lakókörnyezetben élő növények ápolása, gondozása.	Kiscsoportos felkészülés
Ruházkodás A textíliák alapanyaga. Textíliák megkülönböztetése. (gyapjú, gyapot, műsál). A piaci készlet kritikus megítélésé, minősítése. Alkalmi, az egyéniséghez illő öltözék összeállítása. Fogékonyság az ízléses öltözködés kiválasztásában. Ruházat ápolása, gondozása és egyszerű javítása.	Kiscsoportos felkészülés

8. Szabadidő (2 óra)

Tartalom	Tevékenység
Ügyintézés a különböző hivatalokban (posta, önkormányzatok, stb.)	Szituációs feladatok
Vágyak, tervek	Irányított beszélgetés

Javasolt témakör: Pályaorientáció (2 óra)

Tartalom	Tevékenység
Ki milyen pályát szeretne választani? Pályák megismerése. Hol tanuljak tovább?	Kiscsoportos megbeszélés
Miért választottam ezt az iskolát? Hogyan módosíthatom, ha rosszul választottam?	Beszélgetés

Fogalmak

Ember és környezete: villamos energia rendszerek, villamos energiahálózat, villanyáram, biztosíték, érintésvédelem, fázisvezeték, fogyasztó, a lakás elektromos hálózata fosszilis energiahordozók, földelés védőföldelés, környezetkímélő energiaforrások, környezetszennyezés, központi energiaelosztó, nagyfeszültség, napelem, napenergia névleges teljesítmény, nullavezeték, szállítás, szerkezeti anyag, szigetelés, kettős szigetelés, törpefeszültség, távvezeték, transzformátor, alternatív energiaforrások.

Tervezés, építés: a modern építések anyagai, építőanyagok, szerkezeti anyagok, háztípusok, középületek. Önműködő rendszerek, vezérlés, szabályozás, visszacsatolás, jelfogós áramkör, CNC (computer numerical control), robotok, közművek, víztározó, víztorony, vízvezetékrendszer, csatornázás, fűtési rendszer, egyedi fűtés, villamos fűtés, földgáz fűtés, városi gáz fűtés, távfűtés, napenergia, fűtő-erőmű, hőközpont, termelési rendszerek, napenergia.

Kommunikációs rendszerek: információs rendszerek, információtárolás, információ továbbítás, mágneses adattároló, optikai adattároló, CD lejátszók, multimédia, információs hálózatok, műholdas műsorsugárzás, mobiltelefonok,

számítógépes hálózatok, internet jelképes, ábrázolás, metszeti ábrázolás, műszaki ábrázolás.

Biztonságkultúra: katasztrófavédelem (tűz- és polgári védelem), tervezés, megelőzés, beavatkozás, értékelés.

Közlekedési ismeretek: gépjármű, levegőszennyezés, ózonlyuk, zajártalom, üvegházhatás, elsősegélynyújtás.

Életvitel, háztartástan: családi hagyományok, családtörténet, szabadidő, káros szenvedélyek: dohányzás, alkohol, kábítószer-fogyasztás, táplálkozási szokások, étrend, tartósítás, nagyüzemi tartósítás, egyéni tartósítás, szárítás, hőkezelés, savanyítás, hűtés, fagyasztás, mélyhűtés, pácolás, füstölés, fogyasztóvédelem, anyagcsere, sav-lúg egyensúly, élelmiszerek tárolása, energia-megtakarítás, háztartásökonómia, háztartási gépek, ergonómia, reklám, textíliák alapanyaga, gyapjú, gyapot, műszál, piaci kínálat, öltözködés, ruházat ápolása, ruházat gondozása, ruházat javítása, háztartási munka hatékonysága, költségvetés, termék, termékszerkezet, költség, források, elosztás, befektetés, haszon, háztartási napló, növényvédelem, termesztési rendszerek.

A továbbhaladás feltételei

A villamos áram útjának ismerete az erőműtől a fogyasztóig. A lakás villamos berendezéseinek ismerete és helyes használata. Alapvető balesetvédelmi és érintésvédelmi ismeretek. A vezérlés és szabályzás megismerése, áramkörök készítése. A közművek (vízvezeték és fűtésrendszere) működésének ismerete. Ismerje az információs rendszereket. A fenntartható fejlődés problémájának megismerése. Ismerje a katasztrófavédelem feladatait. A közlekedési helyzetek helyes megítélése, a veszélyhelyzetek gyors felismerés és elhárítása. Tudja az egészséget fenyegető veszélyeket elkerülni, különös tekintettel a dohányzás, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás veszélyeire. Ismerje az egészséges táplálkozás szabályait. Tudja a takarékoság lehetőségeit a háztartásban. Ismerje a fogyasztói érdekvédelem érvényesítését a gyakorlatban. Ismerje a katasztrófavédelem feladatait.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A technika és életvitel tantárgy ismeretanyaga elméleti és gyakorlati jellegű ismeretek ötvözete, ezért a tantervben szereplő témák elsajátításához az elméleti tanulás mellett gyakorlati tevékenység is szükséges.

A technikai és életvitel tantárgyban az ösztönző, formáló (formatív) értékelés kap nagyobb szerepet.

Az összegző, lezáró értékelésre az oktatási folyamat egy-egy tematikus egységének vagy hosszabb szakaszának lezárásakor kerül sor, minősítő jelleggel.

A helyes értékelés első feltétele, hogy minél több megbízható, visszajelző információk birtokában kerüljön sor az értékelésre. Maga az értékelés osztályzatban kifejezve mindig pozitív legyen.

A tényyszerű értékelés mellől nem hiányozhat a pontosabb, árnyaltabb szöveges minősítő értékelés sem.

Az évfolyamok témakörei egymásra épülnek. Minden évben egyre bővülő ismeretanyagot kell a diákoknak elsajátítaniuk. Ezért is fontos a meghatározott továbbhaladási feltételek teljesítése. Lényeges, hogy elméletileg megalapozott tudást alkalmazzunk a problémamegoldás, a gyakorlatok során.

Ha a diák nem ismeri például a megfelelő anyagokat, akkor nem tudja megfelelően alkalmazni a gyakorlatokban. Egy szerszám nem megfelelő használata balesetet, jobb esetben rosszul kivitelezett munkadarabot eredményez. Nagyon fontos, hogy elméletileg megalapozott tudást alkalmazzunk a problémamegoldás, a gyakorlatok során.

Az értékelés és ellenőrzés mindenkor előre megadott szempontok alapján történik.

I. Osztályfőnök-szerepek

„Az embernek nemcsak a világban már megvalósult lehetőségeiket kell megcsodálnia, hanem a benne még ott lappangókat előhívnia, s belőlük magát minél különbbé megalkotnia.”

(Németh László)

- Közvetlen és gyakorlati pedagógiai vezetője a rábízott osztálynak.
- Tevékeny szervezője az egyén és közösség fejlődésének, segítője az önismeret és az önnevelés kibontakozásának.
- Elősegíti a tehetséges tanulók érvényesülését, csökkenti a tanulási nehézségekkel küzdők hátrányát.
- A tanulókkal közösen tervezi, elemzi, alakítja az osztály életét, biztosítja annak bekapcsolódását az iskola egészének nevelési rendszerébe (szervezési, koordinációs feladatok).
- Rendszeres kapcsolatot tart a szülőkkel, informálja és bevonja őket a nevelési folyamatba, velük együtt igyekszik megteremteni a különböző nevelőtényezők összhangját.
- Összehangolja az osztályában tanító tanárok munkáját.
- Elvégzi a tanítással – neveléssel kapcsolatos adminisztratív feladatokat.

II. Visszatérő, ismétlődő témák az osztályfőnöki órákon, feladatokban

1. A tanév munkarendje, házirend, feladatok

2. Tűzrendészeti és balesetvédelmi tájékoztató
3. A tanulmányi előmenetel, a szorgalom és magatartás értékelése
4. A tanulmányi kirándulás szervezése, előkészítése
5. Színház, mozi, tárlatlátogatás szervezése, tájékoztatás a művekről
6. Olvastak? Láttad? Hallottad? Olvasmányok, könyvek folyóiratok, televízió- és rádióműsorok ajánlása (könyvtári óra)
7. Megemlékezés ünnepeinkről

III. A tanterv felépítése

1. Harmonikus személyiség

2. A tanulás tanulása
3. Közösségben az ember (társas kapcsolatok)
4. A konfliktuskezelés
5. Magatartás és viselkedéskultúra
6. Pályaorientáció
7. Hazánk Európában és a világban
8. Felelős állampolgár-nevelés
9. Globális problémák
10. Az egészséges életmódra nevelés

1. Az egyes célokhoz rendelt fejlesztési célok:

1. Harmonikus személyiség

- A személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása, az önálló döntéshez szükséges képességek kialakítása.

2. A tanulás tanulása

- Személyiségjegyekkel összehangolt egyéni tanulási módszerek, eljárások kialakítása valamennyi tantárgyban.

3. Közösségben az ember

- Készség és képesség a tartalmas, harmonikus kapcsolatok kialakítására, ápolására.

4. Konfliktuskezelés

- Képesség a konfliktusok konstruktív módon történő kezelésére, a megélt konfliktusok hasznosítására az önismeret fejlesztésében, társas kapcsolatok minőségének javításában.

5. Viselkedéskultúra

- A mindennapi együttéléshez szükséges civilizációs szokások kialakulása, megszilárdulása a gyakorlatban való alkalmazása.

6. Pályaorientáció

- Képesség a munkaerőpiacon történő eligazodásra, az egyéni vágyaknak, törekvéseknek a lehetőségekkel történő összehangolására.

7. Hazánk Európában és a világban

- Eligazodás a mindennapokban, saját álláspont kialakítása a történésekkel kapcsolatban.

8. Felelős állampolgár-nevelés

- Jogok és kötelességek ismerete az iskolában és a társadalomban, a demokráciának mint az értéknek az elfogadása; közös szabályok, normák alkotásához és működtetéséhez szükséges szemlélet kialakítása.

9. Globális problémák

- A világ problémái iránti egyéni felelősség belátása, a „gondolkodj globálisan” gondolatának elfogadása.

10. Az egészségnevelés

- A legfontosabb feladata a felvilágosító munka, a megelőzés (prevenció), testi-lelki egészségünk védelme, megóvása.

A témakörök száma, így az általunk ajánlott 10 témakör változhat; a témák pedig kimeríthetetlenek, a megközelítési lehetőségek széles skálán mozognak.

Osztályfőnöki 9-10-11.

Évi óraszám: 37

Témák feldolgozására: 30

Szabad sáv órászáma: 7

Javasolt óraterv	
Témakör	Óraszám:
1. A harmonikus személyiség	3
2. A tanulás tanulása	2
3. Közösségben az ember (A család)	2
4. Konfliktuskezelés	2
5. Magatartás és viselkedéskultúra	3
6. Pályaorientáció	2
7. Hazánk Európában és a világban	2
8. Felelős állampolgár-nevelés	2
9. Globális problémák	2
10. Az egészséges életre nevelés	10

Osztályfőnöki 12.

Évi óraszám: 32

Témák feldolgozására: 24

Szabad sáv óraszám: 8

Javasolt óraterv	
Témakör	Óraszám:
1. A harmonikus személyiség	2
2. A tanulás tanulása	1
3. Közösségben az ember (A család)	2
4. Konfliktuskezelés	2
5. Viselkedéskultúra	1
6. Pályaorientáció	2
7. Hazánk Európában és a világban	2

8. Felelős állampolgár-nevelés	1
9. Globális problémák	1
10. Az egészséges életre nevelés	10

IV. Az egészséges életre nevelés témakörei

Az ajánlott témák logikailag összefüggő láncot alkotnak. A felmenőrendszernek megfelelően egymásra épülő programokkal mélyíthető és szélesíthető nevelési tartalmakat közvetít a tanulóknak.

Az ismeretanyag fokozatos felépítésén túl törekednünk kell az adott korosztály érdeklődésének, képességének megfelelő módszer alkalmazására; az osztály dinamikájának megfelelő eljárásokra.

1. Egészségünk védelme (az egészséges ember)
2. Önismeret
3. Káros szokások, élvezeti szerek
4. A családi életre nevelés

V. Az egészséges életre nevelés témakörei évfolyamonként

Egészséges életre nevelés 9.

1. „Én és az egészség”
 - Egészségtani alapismeretek
 - Érték-e az egészség?
2. Az egészséges életmód
 - Életvitel, teljesítmény
 - Ideális napirend
3. Tükörkép
 - Milyen vagyok?

- Milyennek látnak a társaim?

4. A személyiség megismerése

- Reális önértékelés, önfogadás
- Az egyéniség tisztelete
- Az egészséges személyiségfejlődés

5. Érzelmi állapotok

- Hangulat, indulat, szenvedély
- Akarati tulajdonságok
- Az akarati gyengeség következményei

6. Szenvédélybetegségek (narkománia)

7. Alkohol és a dohányzás hatása az egészségre

- Hatóanyagai

8. Amit a drogról tudni kell

- Kábítószer eredete
- Drogok fajtái
- A kábítószer fogyasztását kísérő tünetek

9. A családi élet harmóniája

- Szeretet, szerelem, szexualitás

10. A szexuális élet veszélyei

- Születésszabályozás
- A nem kívánt terhességek megelőzése

1. Egészségünk védelme

- Személyi higiénia
- Egészséges táplálkozás
- Mozgáskultúra

2. Egészséges szabadidős elfoglaltságok

- Egyéni környezettisztelt

3. Társas kapcsolatok

- Előítéletek szerepe (empátia, tolerancia)
- Kontaktusteremtő készség, konfliktus kezelés

4. A serdülők érzelmei

- Az érzelmek szerepe a családi kapcsolatokban
- Kortársi
- Partneri

5. Konfliktusok a családban és az iskolában

6. A lelki egészség megbomlása

- A lelki kábítószer: a szekták

7. Az alkoholizmus okai és következményei

8. „Hogyan lesz valakiből drogos?”

- A függőséghez vezető okok feltárása

9. Szerelem, partnerkapcsolat, szexuális kultúra

10. A szexuális úton terjedő betegségek

- Az AIDS

1. Civilizációs ártalmak

- Elhízás, cukorbetegség, magas vérnyomás
- Testkontroll, tartásjavító gyakorlatok

2. Táplálkozási szokások

- Korszerű táplálkozás
- Kiegyensúlyozott energiabevitel

3. Stressztűrés, stresszkezelés

- A pozitív életszemlélet elsajátítása

4. Az önérvényesítés módjai

- Problémamegoldó és konfliktuskezelési készség fejlesztése

5. Döntési mechanizmusok megismerése

- A döntési készség fejlesztése

6. Hogyan lehet leszokni a káros szenvedélyekről?

- A dohányzás megelőzése („dohányzógépek”)

7. Az alkoholizmus életútja

- A családok felbomlása

8. Tudj nemet mondani!

- Az ésszerű „nem”-et mondás fontossága

9. Társválasztás és párválasztás felelőssége

10. Szexuális rendellenességek

- Devianciák
- Homoszexualitás
- Prostitúció

1. Az egészséget támadó környezet

- Környezetegészségtani alapfogalmak
- Fertőző betegségek, megelőzésük

2. Az egészségügyi ellátás rendszere, szociálpolitika Magyarországon

- Alapellátás, szakorvosi és kórházi ellátás
- Betegellátás
- Szociálpolitika (segélyezések)

3. Az akarat mint a jellem alkotórésze

- Az akarat fejlesztése

4. Pozitív és negatív érzelmek hatása a testi-lelki egészségre

- Pozitív érzelmek kifejezésének fontossága
- Negatív érzelmek gyakorisága az iskolai életben: szorongás, félelem, harag, agresszió esetei és okai

5. az én-védő mechanizmusok

- A betegségek lehetséges jelzései

6. Az erkölcsi normarendszer hiányának megnyilvánulása és okai

- Deviancia
- Lopás, család, bűncselekmények

7. Az ifjúkori bűnözés terjedése napjainkban

8. A drogkarrier állomásai

- A segítségnyújtás lehetőségei

9. A családi élet biológiai és humán örömei

- A szülői felelősség
- Szülői szerepre való alkalmasság

10. Értéktudat. A felnőtt élet értékei

- Értékek átrendeződése?
- Értékválság?

Ajánlott irodalom

Fürstné dr. Kólyi Erzsébet és munkacsoportja: A pedagógus új típusú feladata a modern iskolában

FLACCUS Kiadó, 1999.

Dr. Gion Gábor: Egészségvédelem

Nemzeti Tankönyvkiadó Bp., 1995.

A szülők egészségvédelme Nemzeti Tankönyvkiadó Bp., 1999.

Tanári létkérdések Kézikönyv osztályfőnököknek, gyakorló pedagógusoknak

RAABE Könyvkiadó

Szabó Kálmán: Osztályfőnöki kézikönyv

Nemzeti Tankönyvkiadó Bp., 1997.

Tibor Ágnes – Grúber Cecília: Kamasznak lenni...

Önismereti és önmenedzselési kézikönyv

Műszaki Könyvkiadó Bp., 1999.

Bagdy E. – Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában

Nemzeti Tankönyvkiadó Bp.: 1990.

Ransburg J.: Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban

Nemzeti Tankönyvkiadó Bp.: 1998.

Hudyné Gyulai Zsuzsanna – Pózna Gabriella: Beszéljük meg!

Osztályfőnöki témakörök A-tól Z-ig

RAABE Klett Könyvkiadó Kft. Bp., 1999.

Tóth Tibor: 33 osztályfőnöki óra

MOZAIK Oktatási Stúdió Szeged, 1995.

Évi óraszám: 10. évfolyamon:

- NYEK, 6. évfolyamos osztályok: **37 óra**, heti 1 óra
- AJTP: **18,5 óra**, heti 0,5 óra

11. évfolyamon:

- NYEK, 6. évfolyamos osztályok: **18,5 óra** heti 0,5 óra
- AJTP: **18,5 óra**, heti 0,5 óra

Kompetenciák:

A társadalomismeret ahhoz segít hozzá, hogy tájékozódni tudjunk saját korunk társadalmi, gazdasági és politikai jelenségei között. Az ismeretek nyújtásán túl ez mindenekelőtt a társadalmi problémák iránti érzékenység növelését, valamint a konfliktusok elemzéséhez szükséges képességek fejlesztését igényli. A társadalomismeret tanulása során ismerkedhetnek meg a tanulók a gazdaság, a gazdálkodás, a fogyasztói magatartásformák, a vállalkozás és a pénz világával is. Látóköre kiterjed a lakóhely, az ország, Európa és az egységesülő világ problémáira, ezáltal készít fel a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A tartalom kulcselemei
6. A reflexiót irányító kérdések

Célok és feladatok:

- Az önálló tematikával megjelenő, de más tantárgyak keretei között is oktatható új tantárgy olyan tudásterületeken nyújt rendszeres ismereteket, amelyek közvetlenül is segítik a diákok társadalmi beilleszkedését és hozzájárulhatnak a tudatos életvezetés kialakításához.
- A tárgy segíti a felkészülést a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén. Megismertet a jog alapelveivel, az állam intézményeivel, a társadalom életének legfőbb vonásaival, valamint a gazdaság működésével.

- A lelki jelenségek és a társas viselkedés tudományos igényű megközelítése a tanulóknak támpontokat nyújt a mindennapi életben való eligazodáshoz, személyiségük és kapcsolataik tudatos formálásához.
- A tárgy bemutatja az ezredforduló nagy civilizációs változásait, a kultúra, a társadalom, a gazdaság és a természet világában zajló folyamatok rendszerösszefüggéseit, és segít eligazodni korunk legégetőbb kérdéseiben.
- A lelki jelenségek és a társas viselkedés tudományos igényű megközelítése igen érzékeny életkorban nyújt támpontokat a tanulóknak a mindennapos élethelyzetekben való eligazodáshoz, személyiségük és kapcsolataik tudatos formálásához, s egyúttal a humán műveltség valamennyi területén jól hasznosítható elméleti alapokkal szolgál.

Fejlesztési követelmények:

- A társadalmi együttélés szabályainak tudatos belátáson alapuló kritikai elsajátítása.
- A jogérzék és a felelősségtudat együttes fejlesztése.
- Az önálló értelmezés, vizsgálódás és következtetés képességének elmélyítése.
- A vállalkozói szemléletű, az egyéni és társadalmi előnyök és kockázatok mérlegelésére képes gazdálkodói magatartás kibontakoztatása.
- A globalizáció kihívásaira válaszolni képes egyéni és kollektív magatartás alapjainak megteremtése.
- A nemzeti és európai identitás értelmének és jelentőségének felfogása. A természeti környezetben az emberi beavatkozás hatására végbemenő változások társadalmi és gazdasági meghatározottságának sokoldalú elemzése.
- A lelki jelenségek vizsgálatának módszereiben és szempontjaiban szerzett jártasság és az önreflexió képességének elmélyítése.
- A nemi identitással kapcsolatos kérdések megértése.
- Reális önértékelésre és mások megértésére törekvő, felnőtt személyiség kialakítása.

Belépő tevékenységformák:

- esetelemzés
- döntési- és vitahelyzetek tanórai gyakoroltatása
- egyéni és közösségi anyaggyűjtés
- történelmi, jogi, irodalmi példák feldolgozása
- kérdések önálló megfogalmazása a témával kapcsolatban.
- az elemzésből levont következtetések, illetve különféle társadalmi összefüggések szöveges kifejtése

A továbbhaladás feltételei:

- A tanuló legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, önálló véleményalkotásra.

- Életkorának megfelelően a tanuló legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.
- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes kifejezni, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.
- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.

A számonkérés módjai:

- kiselőadás
- röpdolgozat
- házi dolgozat
- témazáró dolgozat (2)

A TÁRSADALOMISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA

A társadalomismeret érettségi vizsga általános célja:

A *Társadalomismeret* modultantárgy érettségi követelményeiben - mind középszinten, mind emelt szinten – két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő társadalmi viszonyokról, együttélési szabályokról és mintákról. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában - önálló véleményeként - elmondani.

A vizsga két szintje:

Mind a középszintű, mind az emelt szintű vizsga két részből áll:

1. írásbeliből
2. szóbeliből

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket - elsősorban fogalmakat - méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a diákok tudatosítsák (megértsék) a körülöttük lévő világot.

Az emelt szint vizsgája *tudományosabb* jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a

felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is: az emelt szint számára megfogalmazott követelmények a középszinthez képest kiegészítésként értelmezendők. Ebből az is következik, hogy egy-egy

témakör követelményeinek részletező leírását a középszint követelményei tartalmazzák.

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK ÉS TÉMAKÖRÖK

Társadalomismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emeltszint
A társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvető szabályait, eredetüket és rendeltetésüket. Tudjon különbséget tenni szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog között.	Legyen tisztában a szabályok változásainak okaival, a törvények és törvényhozók szerepével.
Jogi alapismeretek	Ismerje az alapvető emberi, gyermeki és diákjogokat, valamint az ezekhez társuló kötelelességeket. Legyen átfogó képe a bírósági eljárás szereplőiről és főbb szakaszairól. Ismerje a felelősség fogalmát. Legyen tisztában a munkajogi alapismeretekkel. Tudjon önéletrajzot írni.	Tudjon különbséget tenni a jogos és jogtalan között. Ismerje a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményeit, a jogorvoslati lehetőségeket.
Állampolgári ismeretek	Ismerje a Magyar Köztársaság állami és közigazgatásának intézményrendszerét, az alkotmányosság és a demokrácia alapelveit, valamint mindezek működésének fő jellemzőit. Tudjon képet adni a mai Magyarország és az Európai Unió országainak politikai intézményrendszeréről. Legyenek ismeretei arról, hogy milyen nemzetközi konfliktusok vannak jelenleg a világban.	Legyen képes felsorolni az alapvető politikai, szociális és kisebbségi jogokat, legyen tisztában ezek tartalmával. Legyen képes konkrét példák segítségével ismertetni az önkormányzatiság elvét. Legyen képes bemutatni egy civil szervezetet, illetve annak működését.

A család és a felnőtté válás	Ismerje a család funkcióit, valamint a nemi szerepeket a családban és a társadalomban. Legyen tisztában a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés jellemzőivel. Ismerje a szocializáció fogalmát. Tudjon példát mondani a mentálhigiénés, különösen a drogfogyasztás okozta problémákra és beilleszkedési zavarokra a felnőtté válás életszakaszában.	Ismerje a népességszám és a várható életkor alakulásának mai mutatóit és problémáit Magyarországon. Legyen képes példák segítségével bemutatni a fiatalok társadalmi helyzetének sajátosságait a mai Magyarországon.
Kultúra és közösség	Ismerje az egyén, a közösség, a társadalom és a kultúra fogalmait. Ismerje a nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését, valamint a magyar nemzettudat fejlődésének sajátosságait.	Legyen tisztában az önazonosság és a társadalmi hovatartozás problémáival.
A társadalmi viszonyok	Legyen tisztában a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőivel. Ismerje a helyi társadalom fogalmát.	Legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, és a velük kapcsolatos önálló véleményalkotásra. Legyen tisztában azzal, hogy milyen problémák feszülnek a mai magyar társadalom egyes rétegei között. Legyen képes bemutatni a leg súlyosabb hazai urbanizációs és regionális problémákat.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emeltszint
Az új gazdasági és társadalmi világrend	Ismerje a technológiai-gazdasági fejlődés alapvető sajátosságait. Legyen képes bemutatni az állandó növekedésre irányuló racionális gazdasági magatartás sajátosságait és veszélyeit a piacgazdaságban. Lássa a gazdasági fejlődés és a környezetszennyezés alapvető összefüggéseit. Tudjon példákat mondani azokra a globalizációs kihívásokra, amelyek a mai Magyarországot is érintik. Legyen képes bemutatni az európai integráció legfőbb sajátosságait. Ismerje a legjelentősebb nemzetközi szervezeteket.	Legyen képes példák segítségével bemutatni napjaink gazdasági és társadalmi változásainak előnyeit és hátrányait. Ismerje fel és legyen képes elemezni a szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció közötti összefüggéseket. Legyen képes példák segítségével bemutatni a mikro- és makroökonómia lehetséges konfliktusait
Kultúra és globalizáció	Ismerje az információs társadalom fogalmát, valamint az információrobbanás társadalmi hatásait.	. Legyen képes bemutatni, miként hatnak a modern informatikai és távközlési rendszerek a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyek közötti érintkezésre. Legyen képes példák segítségével bemutatni a kulturális uniformizálódás világméretű folyamatát. Legyen képes értelmezni, hogy miért fontos a kulturális sokféleség megőrzése.

Az életmód átalakulása	Ismerje a pályaválasztás és a munkába lépés lehetőségeit, a mai Magyarországon. Ismerje az önéletrajzírás és az álláskeresés alapvető szabályait”(információforrások fajtái, teendők a hirdetés elolvasásától az interjúzás lezárásáig). Ismerje a fogyasztói társadalom fogalmát, legyen képes példák segítségével bemutatni e társadalmi forma előnyeit és hátrányait. Legyen képes bemutatni a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulását a mai világban.	Legyen képes bemutatni a munka világának átalakulását a globalizáció korában. Értse és legyen képes bemutatni, milyen hatást gyakorol a jóléti államok léte és azok pazarló fogyasztása a világra. Ismerje a női emancipáció fogalmát, és legyen képes bemutatni ezek társadalmi hatásait.
A növekedés határai	Legyen képes bemutatni, hogy milyen hatást gyakorol a természeti környezetre a technikai civilizáció és a gazdasági növekedés. Ismerje a demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okait a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémáit hazánkban és más európai országokban. Ismerje a környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai okokat. Legyen képes példákkal bemutatni, mit tehet az egyén és a társadalom az üzleti szemlélet túlzásaiból eredő károk ellensúlyozására (pl. környezetvédő, segélyező programok, szervezetek bemutatása).	Legyen képes röviden összefoglalni a fenntartható fejlődés társadalmi, politikai és gazdasági alapelveit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emeltszint
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	Legyen tisztában a lelki jelenségek organikus alapjaival. Ismerje az egyéni tulajdonságok és a környezeti hatások dinamikus kölcsönhatásait néhány fontos képesség és tulajdonság (intelligencia, temperamentum, személyiségvonások) esetében. Ismerje az én és a tudat legfontosabb értelmezéseit.	Ismerje a test és lélek probléma néhány fontosabb interpretációját. Legyen tisztában az öröklés és a környezet kölcsönhatásainak típusaival és mechanizmusaival, az emberi környezet különlegességével. Mutassa be, milyen álláspontokat képviselnek az ismert pszichológiai irányzatok az én és a személyiség értelmezése terén.
A kognitív funkciók	Ismerje az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságait. Legyen tisztában vele, hogy melyek a legfontosabb megismerő funkciók: (figyelem, emlékezet, gondolkodás), értse ezek működését. Ismerje a megismerés és a motiváció legfontosabb összefüggéseit. Legyen tisztában a kognitív képességek fejlődésének legfontosabb állomásaival.	Legyen tisztában a megismerés kiemelt és irányító szerepével az emberi lelki funkciók körében. Ismerje a megismerőfunkciók belső összefüggéseit. Ismerje a belső és a külső ösztönzők tanulásra gyakorolt hatásait. Legyen tisztában az értelmi fejlődés menetével és más mentális funkciókra gyakorolt hatásával.
A beszéd és a kommunikáció	Legyen tisztában a nyelvnek az emberi társadalomban betöltött szerepével, valamint a nyelv elsajátítási folyamatának a szabályszerűségeivel. Ismerje a verbális és nem verbális kommunikáció néhány fontosabb válfaját. Ismerje a tömegkommunikáció néhány fontosabb sajátosságát.	Ismerje a kommunikáció szerkezetét, az egyes alkotóelemek szerepét az üzenet kialakulásában, a kommunikáció fajtáit és azok összetett jelentéseit. Legyen tisztában a mai tömegkommunikáció fajtáival és az általuk gyakorolt társadalomszervező, illetve szocializációs hatásokkal.

A motiváció, az érzelmek és az akarat	Ismerje a motiváció élettani szerepét és működését, kapcsolatát a szükségletekkel. Ismerje az érzelmek motivációs hatásait. Legyen tájékozott azzal kapcsolatban, hogy milyen motivációs háttere van az emberi szexualitásnak, az utódgondozásnak, valamint az agresszív viselkedésnek.	Legyen tisztában az alapvetően emberi motivációk fajtaival, jellegzetességeivel, az akaratszabadság és a belső, élettani motívumok kölcsönhatásainak nyitott kérdéseivel. Ismerje a legfontosabb érzelemelméleteket. Legyen képe arról, hogy milyen szerepet játszanak az emberi döntések meghozatalában az érzelem, az akarat és a tudat kölcsönhatásai.
A szocializáció folyamata. A személyiség és a társas jelenségek	Ismerje, hogy milyen szerepet játszanak a családon belüli az intim érzelmi kapcsolatok az emberi fejlődésben. Ismerje a család és a szülői szerep jelenkori sajátosságait. Legyen tisztában a gyermek fejlődésének legfontosabb állomásaival. Ismerje a legfontosabb társas hatásokat (azonosulás, szociális tanulás). Ismerje a társas alakzatok (pár, tömeg, csoport) legfontosabb jellegzetességeit,	Ismerje a szocializáció különféle szintjeit (mikro-, mező- és makroszint), a kultúra és a viselkedés sajátos összefüggéseit. Ismerje a családi élet szakaszait, a családcsoport működésének sajátosságait. Ismerje a csoportszerveződés és -működés alapelveit, a tömegjelenségek (pánik, divat, rohamszerű cselekvés) pszichológiai sajátosságait.
Lelki egészség és betegség	Ismerje a testi és lelki egészség néhány különböző fajta értelmezését. Legyen tudatában annak, hogy a lelki nehézségekkel meg lehet küzdeni, és ebben szakemberek segítségére lehet támaszkodni. Ismerje a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek legfontosabb fajtáit.	Ismerje a lelki betegségek felismerésének legfontosabb módszereit. Ismerje a lelki nehézségekkel való megküzdés tipikus fázisait és az ellenálló képesség kialakulásának feltételeit. Ismerje a devianciák szociológiai és pszichológiai értelmezését.

Angol-, német nyelvi előkészítőre épülő nyelvi osztályok
Hat évfolyamos osztályok

Társadalomismeret 10.

(Angol-, német nyelvi előkészítőre épülő nyelvi osztályok, hat évfolyamos osztályok)

Évi óraszám: 37 óra

Heti óraszám: 1 óra

ÁLLAMPOLGÁRI ÉS TÁRSADALMI ISMERETEK

Belépő tevékenységformák:

- esetelemzés
- döntési- és vitahelyzetek tanórai gyakoroltatása
- egyéni és közösségi anyaggyűjtés
- történelmi, jogi, irodalmi példák feldolgozása
- kérdések önálló megfogalmazása a témával kapcsolatban.
- az elemzésből levont következtetések, illetve különféle társadalmi összefüggések szöveges kifejtése

Állampolgári ismeretek 10.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

A társadalmi szabályok

A társadalmi együttélés szabályainak eredete és rendeltetése. Szokás, hagyomány, erkölcs, jog, illem.

Jogi alapismeretek

Az emberi alapjogok. A jogegyenlőség elve. A gyermekek és a diákok jogai. Jogok és kötelességek a családban és az iskolában. Jogsérelem, jogorvoslat, büntetés. A büntetőeljárás szereplői és főbb szakaszai.

Állampolgári ismeretek
alkotmányosság

Államformák, politikai rendszerek. Az alapelvei és védelme. A hatalmi ágak megkülönböztetése. Az állam és polgárai. A demokrácia működése. A nyilvánosság. Választás, döntés, konfliktuskezelés. A politika

intézményrendszere Magyarországon és az Európai Unióban. Nemzetközi konfliktusok, szövetségi rendszerek. Háború és béke. Magánérdek, közakarat. Autonómia és szolidaritás. Politikai és szociális jogok. A kisebbségek helyzete és jogai. Az állam feladatai. A közigazgatás szintjei és ágazatai. Az önkormányzatiság. Civil szervezetek.

Társadalmi ismeretek 10.

A család és a felnőtté válás történelmi

Nemzedékek együttélése. A család funkciói és változásai. Nemi szerepek a családban és a társadalomban. A nemek kapcsolatának átalakulása. A házasság. Változások a gyermek- és ifjúkor tartalmában, illetve társadalmi megítélésében. A szocializáció kérdései. Konfliktushelyzetek a családban. A népességszám és a várható életkor alakulásának kérdései Magyarországon.

Kultúra és közösség

Egyén, közösség, társadalom. Tanulás és szocializáció. Az élő hagyomány. Kultúrák párbeszéde. Önazonosság és társadalmi hovatartozás. A nemzet. A magyar nemzettudat sajátosságai és dilemmái.

A társadalmi viszonyok

A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, vallás, etnikum szerint. Életmód és társadalmi helyzet összefüggései. Kisebbségi élethelyzetek. Az életmód elemei. A társadalmi helyzet változásai: egyéni és csoportos mobilitás. Társadalmi konfliktusok keletkezése és kezelése. A helyi társadalom. Konfliktusok a helyi társadalomban.

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, önálló véleményalkotásra.
- Életkorának megfelelően a tanuló legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.
- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes kifejezni, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.

- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.

A számonkérés módjai

- kiselőadás
- röpdolgozat
- házi dolgozat
- témazáró dolgozat (2)

Társadalomismeret 11.

Évi óraszám: 18,5 óra

Heti óraszám: 0,5 óra

PSZICHOLÓGIA

Belépő tevékenységformák:

- esetelemzés
- döntési- és vitahelyzetek tanórai gyakoroltatása
- egyéni és közösségi anyaggyűjtés
- történelmi, jogi, irodalmi példák feldolgozása
- Csoportviták, kommunikációs és együttműködési gyakorlatok.

Témakörök

Tartalmak

A test és a lélek, az emberi én és a tudat

A szervezet, a személyiség és a lelki jelenségek. Velezületett és szerzett tulajdonságok. Az emberi én és tudat. A tudat szintjei és működése: éntudat, öntudat, tudattalan. Módosult tudatállapotok.

A kognitív funkciók

Az érzékelés, észlelés és a „feldolgozás”: figyelem, emlékezet, gondolkodás, tanulás. Állati és emberi tanulás, kondicionálás, belátásos tanulás; a nyelvi és az élettörténeti emlékezet. Kreativitás, problémamegoldó gondolkodás, intelligencia.

A beszéd és a kommunikáció

A nyelv szerepe az emberré válásban és a társadalomban. A beszédtanulás folyamata. A verbális és nem verbális kommunikáció. A kommunikáció sajátosságai az emberi csoportokban. Reklám és marketinghatások elemzése.

A motiváció, az érzelmek és az akarat

Ösztön, késztetés. Értelmelem és érzelmek. A motívumok „harca”. Az érzelmek eredete, motivációs szerepe. A szándékosság és az

akarat. Az emberi szexualitás.

**A szocializáció
folyamata, a személyiség
és a társas jelenségek**

Az emberi fejlődés társas környezete: az elsődleges kötődés. Szülők és gyerekek; a család mint mikrokörnyezet; az intim érzelmi kapcsolatok. A személyiség fejlődése, változása és változatlansága. Szociális tanulás: utánzás és azonosulás. A szerepek és az egyén.

**Lelki egészség és
betegség**

A testi és lelki egészség. Megküzdés a nehézségekkel. A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága. Önismeret, kiegyensúlyozottság. Ellenálló képesség, krízishelyzetek. Lelki betegségek, devianciák. A serdülőkor és az ifjúkor különleges problémái.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudjon tájékozódni az egyéni és társas pszichológia jelenségvilágában. Alakuljon ki benne a pszichológiai műveltség bővítésének igénye.

Társadalomismeret 10. (AJTP)

Évi óraszám: 18,5 óra

Heti óraszám: 0,5 óra

ÁLLAMPOLGÁRI ÉS TÁRSADALMI ISMERETEK

Belépő tevékenységformák:

- esetelemzés
- döntési- és vitahelyzetek tanórai gyakoroltatása
- egyéni és közösségi anyaggyűjtés
- történelmi, jogi, irodalmi példák feldolgozása kérdések önálló megfogalmazása a témával kapcsolatban.
- az elemzésből levont következtetések, illetve különféle társadalmi összefüggések szóbeli kifejtése

Állampolgári ismeretek 10.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

A társadalmi szabályok

A társadalmi együttélés szabályainak eredete és rendeltetése. Szokás, hagyomány, erkölcs, jog, illem.

Jogi alapismeretek

Az emberi alapjogok. A jogegyenlőség elve. A gyermekek és a diákok jogai. Jogok és kötelességek

a

családban és az iskolában. Jogsérelem, jogorvoslat, büntetés. A büntetőeljárás szereplői és főbb szakaszai.

Állampolgári ismeretek alkotmányosság

Államformák, politikai rendszerek. Az

alapelvei és védelme. A hatalmi ágak megkülönböztetése. Az állam és polgárai. A demokrácia működése. A nyilvánosság. Választás, döntés, konfliktuskezelés. A politika intézményrendszere Magyarországon és az Európai Unióban. A kisebbségek helyzete és jogai. Az állam feladatai. A közigazgatás szintjei és ágazatai. Az önkormányzatiság. Civil szervezetek.

Társadalmi ismeretek 10.

A család és a felnőtté válás

A család funkciói és történelmi változásai. Nemi szerepek a családban és a társadalomban. A nemek kapcsolatának átalakulása. A szocializáció kérdései. Konfliktushelyzetek a családban.

Kultúra és közösség

Egyén, közösség, társadalom. A nemzet. A magyar nemzettudat sajátosságai és dilemmái.

A társadalmi viszonyok

A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, vallás, etnikum szerint. Életmód és társadalmi helyzet összefüggései. Kisebbségi élethelyzetek. A társadalmi helyzet változásai: egyéni és csoportos mobilitás. A helyi társadalom. Konfliktusok a helyi társadalomban.

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, önálló véleményalkotásra.
- Életkorának megfelelően a tanuló legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.
- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes kifejezni, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.
- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.

A számonkérés módjai

- kiselőadás
- röpdolgozat
- házi dolgozat
- témazáró dolgozat (2)

Társadalomismeret 11.

Évi óraszám: 18,5 óra

Heti óraszám: 0,5 óra

PSZICHOLÓGIA

Belépő tevékenységformák:

- esetelemzés
- döntési- és vitahelyzetek tanórai gyakoroltatása
- egyéni és közösségi anyaggyűjtés
- történelmi, jogi, irodalmi példák feldolgozása
- Csoportviták, kommunikációs és együttműködési gyakorlatok.

Témakörök

Tartalmak

A test és a lélek, az emberi én és a tudat

A szervezet, a személyiség és a lelki jelenségek. Veleszületett és szerzett tulajdonságok. Az emberi én és tudat. A tudat szintjei és működése: éntudat, öntudat, tudattalan. Módosult tudatállapotok.

A kognitív funkciók

Az érzékelés, észlelés és a „feldolgozás”: figyelem, emlékezet, gondolkodás, tanulás. Állati és emberi tanulás, kondicionálás, belátásos tanulás; a nyelvi és az élettörténeti emlékezet.

Kreativitás, problémamegoldó gondolkodás, intelligencia.

A beszéd és a kommunikáció

A nyelv szerepe az emberré válásban és a társadalomban. A beszédtanulás folyamata. A verbális és nem verbális kommunikáció. A kommunikáció sajátosságai az emberi csoportokban. Reklám és marketinghatások elemzése.

A motiváció, az érzelmek és az akarat

Ösztön, késztetés. Értelmelem és érzelmek. A motívumok „harca”. Az érzelmek eredete, motivációs szerepe. A szándékosság és az akarat. Az emberi szexualitás.

A szocializáció folyamata, a személyiség és a társas jelenségek

Az emberi fejlődés társas környezete: az elsődleges kötődés. Szülők és gyerekek; a család mint mikrokörnyezet; az intim érzelmi kapcsolatok. A személyiség fejlődése, változása és változatlanlansága. Szociális tanulás: utánzás és azonosulás. A szerepek és az egyén.

Lelki egészség és betegség

A testi és lelki egészség. Megküzdés a nehézségekkel. A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága. Önismeret, kiegyensúlyozottság. Ellenálló képesség, krízishelyzetek. Lelki betegségek, devianciák. A serdülőkor és az ifjúkor különleges problémái.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudjon tájékozódni az egyéni és társas pszichológia jelenségvilágában. Alakuljon ki benne a pszichológiai műveltség bővítésének igénye.

Tánc és dráma

Hat évfolyamos képzés 9. évfolyam

Nyelvi előkészítő 10. évfolyam

Évi óraszám: 37

Heti óraszám: 1

Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programja 11. évfolyam

Évi óraszám: 18,5

Heti óraszám: 0,5

Célok és feladatok:

A tánc és dráma tantervi modul nem elméleti ismeretek tanítását helyezi a középpontba, hanem a drámajáték eszköztárának és a különböző színházi nyelvek elemeinek megtapasztalását a tanulók tevékenységén keresztül. Ez természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti; mindössze arról van szó, hogy az elmélet a gyakorlati tevékenység eredményeképpen, az így szerzett tapasztalatokból leszűrve jelenik meg.

A tánc és dráma modul mindhárom részterülete (dráma, bábjáték, tánc) tevékenységközpontú. A tevékenységet követő elemző beszélgetések a fogalmi ismeretek bővítésével járnak, de nem valósulhatnak meg anélkül, hogy a tanulók megszerzett tudásukat, alakulóban lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket cselekvésbe ne emelnék. Az egyes drámai és színházi konvenciók megismerése és használata ezért tanár és tanuló számára egyaránt azzal a haszonnal is jár, hogy a nehezen megfogalmazható (vagy épp formálódó) gondolatok és érzelmek kifejezésére, illetve a meglévő ismeretek gyakorlati ellenőrzésére teremt lehetőséget.

Ezt a tevékenységközpontú szemléletet tükrözi a tantervben követett szóhasználat is: gyakran szerepel együtt a játék és a munka szó. Ezek együttes szerepeltetése reményeink szerint megerősíti azt a törekvésünket, hogy bár a különböző területeken folyó művészeti tevékenységet szigorú szakmai folyamatok vezérlik, az órákon való részvétel a tanulók számára minden esetben örömet és szellemi izgalmat jelentsen.

A tánc és dráma lehetőséget nyújt:

- a tanulók képesség és adottság szerinti differenciált foglalkoztatására;
- a drámajátékban, a táncban és a bábjátékban fellelhető öröm és szabadságélmény megtapasztalására;
- a dráma, a tánc és a bábjáték, mint művészi kommunikációs forma megtapasztalására;
- valós emberi szituációk, illetve fiktív történetek különböző színházi formákban való megjelenítésére;
- arra, hogy a tanulók a tanterv más területein elsajátított ismereteiket, készségeiket a drámában, a táncban, a bábjátékban is alkalmazni tudják, integrálják;

- arra, hogy a tanulók egyénileg és csoportosan előadást tervezhessenek, létrehozassanak, illetve a létrejött előadást bemutathassák;
- minél több élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, bábszínházi előadás – köztük társaik által készített produkciók – megtekintésére.

Egyéb lehetőségek:

- az osztott figyelem elsajátítása
- a figyelem intenzitásának növelése
- a térérzékelés és használatának erősítése
- az együttes munka során az egymásra figyelés erősítése
- képesség és személyiségfejlesztési területek erősítése: ön-és társismeret, verbális és nonverbális kommunikáció, kooperáció, konfliktuskezelés, kreativitás, empátia, fantázia, mozgásharmónia stb.

Fejlesztési követelmények:

- Változatos dramatikus, táncos, bábos tevékenységformákban való részvétel.
- Differenciált feladatokon keresztül a dramatikus, illetve bábos, táncos technikák és konvenciók alkalmazása.
- A drámai formával, a bábjátékos technikákkal, a táncot felépítő technikai elemekkel való improvizáció.
- A tanulók képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és tapasztalataik beépítésére művészeti tevékenységükbe, a különböző színházi formák kulturális tradícióinak tanulmányozására, az alapvető színpadtechnikai eljárások megismerésére.
- A tanulók drámával és a különböző színházi formákkal kapcsolatos fogalmi készletének, aktív szókincsének bővítésére.

Belépő tevékenységek:

- Különböző technikákat tartalmazó összetett improvizációk mozgásban, táncban.
- Epikus alapanyag drámává szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.
- Drámai, színházi alkotások szerkezetének felismerésére, a szereplők szándékainak, tetteinek és kapcsolatainak elemzésére.
- A drámai konvenciók gyakorlati alkalmazása.
- Az újonnan megismert színházi műfajok és a színházi stílusok felismerése, megkülönböztetése.
- A megismert fogalmi készlet alkalmazása a látott előadás vagy improvizáció elemzésében.
- A maszk hagyományának, jellegének megfelelő maszkos játékok létrehozása.
- Mozgásmotívumok átvétele és továbbfejlesztése.
- Mozgásmotívum-sorok kialakítása önállóan, egyéni tervezés alapján.

Témakörök, tartalmak:

A tánc és dráma modultárgy a gyakorlati megtapasztalás lehetőségét kínálja, a megélés révén a megértés válik mélyebbé.

Javasolt témacsoportok:

- 1. Közösen megismert műalkotások feldolgozása**
- 2. Saját hétköznapi élethelyzetek feldolgozása**
- 3. Látott, hallott, olvasott (televízió, rádió, újság) problémák feldolgozása**
- 4. Más műveltségterületek által kínált témák, helyzetek feldolgozása**

- **Improvizáció**

Improvizáció a tanár által megadott témára s stílusban, a tanulók által közösen kidolgozott történetváz alapján, a megismert drámai konvenciók összefűzésével, a színházi stílusok elemeinek alkalmazásával.

- **Maszkos játék**

Dramatikus alakoskodó játékokban, színházi munkában.

- **Színházi, dramaturgiai alapfogalmak**

A fókusz, kontraszt, szimbólum, drámaszerkezet fogalmának ismerete.

- **Drámai konvenciók csoportosítása, egymásra építése**

Történetszerkesztés és –megjelenítés a különböző színházi és drámai konvenciók alkalmazásával.

- **A színházi műfajok és stílusok tanulmányozása**

A történeti műfajok és napjaink színházi műfajai.

Az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek felismerése.

Különböző színházi irányzatokhoz tartozó színházi előadások megtekintése, megvitatása.

- **Mozgásmotívumok kialakítása megadott szituáció, zene vagy téma alapján**

Egy adott szituáció megfogalmazása tartásképpen, majd mozdulatsorral.

Improvizáció adott zene vagy téma alapján.

A továbbhaladás feltételei:

- Az összetett drámai konvenciók alkalmazása a csoportos improvizációkban.
- A testbeszéd, a nem nyelvi kommunikáció összehangolása a verbális elemekkel.
- A legfontosabb színházi műfajok és stílusok ismerete, felismerése.
- A legfontosabb színházi és drámai fogalmak ismerete.
- Részvétel maszkos improvizációban.

- Részvétel legalább egy, a tanult mozgáselemekre épülő mozgásetűd létrehozásában.

Szempontok a tanulók tevékenységének értékeléséhez:

Az értékelés alapja a diákok cselekvéses tevékenységének folyamatos figyelemmel kísérése: tanári megfigyelés, partneri vélemények, önjellemzés.

Figyelemmel kísérendő a különféle tevékenységi formákban:

- az aktivitás
- a társakkal való együttműködés
- a reprodukció
- az összefüggések feltárása
- a transzformációs képességek
- a kommunikációs készségek alakulása
- az önálló véleményalkotás, értékelés helyzetekről, jelenségekről, személyekről.

Az értékelés formái:

- többnyire szóbeli
- esetenként írásos

Az értékelés típusai:

- formatív (alakító) –a visszajelzések célja a motiválás, buzdítás a nagyobb mérvű felelősségvállalásra, a bővebb eszközkészlet-használatra
- szummatív (összegző) –elemző, szakasz záró értékelés

KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZGAZDÁLKODÁSI ALAPISMERETEK (fakultáció)

A környezetvédelmi és vízgazdálkodási alapismeretek szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében és a kiemelt fejlesztési célok teljesítésében.

A környezetvédelmi és vízgazdálkodási alapismeretek oktatása a tananyag tartalmi elemeinek feldolgozása mellett, nagymértékben hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A tantárgy oktatása elsősorban a diákok természettudományos szemléletének és gondolkodásmódjának, környezettudatos magatartásának kialakulását segíti elő, azáltal, hogy rávilágít az ember és a természet egységére, az emberi tevékenység környezeti elemekre gyakorolt hatására, felismerve a természet- és környezetvédelem szükségességét, jelentőségét. Elősegíti a rendszerszemléletű gondolkodásmód kialakulását azáltal, hogy feltárja a természet – és benne az ember - bonyolult és összetett kapcsolatok alapján működő rendszerét. A tanulók képessé válnak önálló információszerzésre, valamint a megszerzett információk rendszerezésére, értelmezésére, feldolgozására, s ezen információk alapján képesek megítélni a környezet állapotváltozásának tendenciáit.

A tanulók képessé válnak a települések fejlődési irányának felismerésére, megítélésére, a települések és a természeti környezet viszonyának megismerésén keresztül. A diákok műszaki készsége és térbeli tájékozódása is fejlődik a műszaki szövegek és rajzok értelmezése, valamint a terepen végzett mérések gyakorlása során. Mivel a tanórákon és gyakorlati foglalkozásokon számos mérési eljárással, mérőeszközzel, műszerrel, és a mérések végrehajtásának szabályaival ismerkednek meg a diákok, képessé válnak arra, hogy a későbbiekben megfelelően tudják kiválasztani egy adott környezeti probléma felmerülésekor a méréséhez szükséges módot és eszközt, valamint a mérési eredményeket értelmezzék, kreatív megoldási javaslatot adjanak. A tanulók képessé válnak a környezetben lejátszódó folyamatok összefüggéseinek matematikai jellegű leírására, bemutatására (képletek, egyenletek, grafikonok, ábrák, kémiai reakcióegyenletek). Mindezen képességek fejlesztése, valamint a természetben és települési környezetünkben lejátszódó folyamatok megismerése hozzájárul ahhoz, hogy diákjaink önálló gondolkodásra, felelősségteljes döntéshozásra alkalmas, kreatív, nyitott és aktív felnőttekké váljanak.

A környezetvédelmi és vízgazdálkodási alapismeretek oktatásának céljai és feladatai

A tantárgy oktatásának célja a természeti környezet rendszerszemléletű elemzésével feltárni az ember, az emberi tevékenység és a természeti környezet kapcsolatát.

A természeti környezet változásainak bemutatásával annak tudatosítása, hogy az ember a környezetével folyamatosan kölcsönhatásban van, és a felelőtlen emberi tevékenység negatív hatásai visszafordíthatatlanok, vagy esetenként csak nagy anyagi ráfordítással mérsékelhetők.

A környezeti elemeket (talaj, víz, levegő) ért hatások ismertetésével megértetni, hogy a negatív környezeti hatású termelési technológiák nem fogadhatók el gazdaságossági, illetve műszaki-technológiai indokok alapján sem.

Nyújtson olyan ismeretanyagot, amelynek birtokában a tanulók a környezet állapotát, annak változásait és a változás tendenciáját képesek mérni, illetve megítélni.

A környezetvédelem és vízgazdálkodás meglehetősen komplex és egyben interdiszciplináris tantárgy, mely előzetes természettudományos ismeretek (kémia, biológia, fizika, matematika, földrajz, informatika) elsajátítását igényli, és a már megszerzett tudást és tapasztalatot igyekszik elmélyíteni és kibővíteni.

A környezetvédelem és vízgazdálkodás tantárgy gyakorlatias, tényleges tapasztalatokra, mérésekre, vizsgálatokra épít. A gyakorlatok célja a természettudományos közismereti tantárgyak tanulása során szerzett elméleti ismeretek elmélyítése, rendszerezése, integrálása és gyakorlati alkalmazásuk. A terepi, a labor- és a műhelytevékenység közben önállóságra, pontosságra, szakmai igényességre, a természet szeretetére és környezettudatos magatartásra nevelés. Az önálló tevékenység, a közvetlen megfigyelés, tapasztalatszerzés lehetőségének biztosításával a tanulók problémamegoldó képességének és kreativitásának fejlesztése. Alakítson ki olyan manuális készségeket a tanulóknál, amelyekkel a különböző mérőeszközöket, műszereket megfelelő biztonsággal tudják kezelni. Rögzítse a tanulóknál, hogy a gondos, precíz munkavégzés minden szakma felelősségteljes gyakorlásának alapvető feltétele. A tanulók szerezzenek olyan gyakorlottságot, hogy képesek legyenek önállóan elvégezni az alapvető feladatokat, amelyeket majd alkalmazni is tudnak mindennapi munkájukban.

A tantárgy további célja és feladat, hogy a tanulók sikeres érettségi vizsgát tegyenek, akár közép, akár emelt szinten környezetvédelmi és vízgazdálkodási alapismeretekből. A környezetvédelem és vízgazdálkodás tantárgy komplex ismeretanyaga mellett segíti a tanulók pályaválasztását, felkészíti őket a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Mindezek hozzájárulnak ahhoz, hogy diákjaink környezettudatos, természeti-, épített- és társadalmi környezetükért egyaránt felelősségteljes felnőttekké váljanak.

Fejlesztési követelmények

A tananyag elsajátítása során fejlődjön a tanulók ismeretelemző-értékelő gondolkodása, az önálló ismeretszerzés képessége, a kreativitása, az ismeretek alkalmazási képessége.

Fejlődjenek a szóbeli és írásos szakmai kommunikációs, illetve a számítástechnikai alkalmazási képességek és a rajzi kifejező készség.

Alakuljon ki, fejlődjön, erősödjön meg a tanulók saját szakmai munkájukkal kapcsolatos kötelességtudata, felelősségérzete, igényessége, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a szakmai nyelv szabatos és helyes használatára, írásos munkáikban az igényes külalakra.

Alakuljon ki a tanulóknál az önálló tanulás, feladatmegoldás képessége, érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet.

A tevékenység végzése során erősödjenek a tanulóknál a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményeinek tisztelete.

A tanulók szeressék a természetet, tiszteljék annak értékeit, ismerjék fel és utasítsák el a környezetszennyező, természetkárosító tevékenységeket, az ilyen magatartást, legyenek képesek és hajlandók aktív környezet- és természetvédő magatartásra. Ismerjék meg, fogadják el, és tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges további magatartási szabályokat, magatartásformákat.

A tanulók a *Környezetvédelmi alapismeretek* tanítása-tanulása során lássák rendszerben az ember és a természet kapcsolatát. Az emberiséget foglalkoztató globális környezeti problémák mellett ismerjék fel szűkebb környezetük környezetvédelmi problémáit is. Tudniuk kell, hogy a környezetvédelmi problémák megoldásában kiknek és milyen feladatokkal kell részt vállalniuk.

Előző ismereteikre építve ismerjék meg a környezeti elemek (víz, talaj, levegő) további jellemzőit és az emberi tevékenység környezeti elemekre gyakorolt hatásait.

Tájékozottaknak kell lenniük a különféle települések működése során keletkező környezeti problémákról, különösen a hulladék és a zaj okozta hatásokról.

Az *ember és a természeti környezet* témakörből a tanulók ismerjék a környezet és a környezetvédelem, a bioszféra és az ökoszisztéma, az ökológiai és a biológiai egyensúly, a természeti érték, a kultúrtörténeti érték fogalmát és a védetté nyilvánítás, osztályozás fogalmait, fokozatait, valamint a legjelentősebb védett növény- és állatfajokat.

A tanulók értsék a termelési tevékenység hatásait, a természeti környezet elemeinek kölcsönhatásrendszerét, a környezeti tényezők és az élőlények kapcsolatának meghatározó jellegét.

A tanulók tudják rendszerezni az ökoszisztémákat és a védett területeket, valamint tudják alkalmazni a természetvédelmi gyakorlatban a védett állat- és növényfajokról, vegetációtípusokról szerzett ismereteiket.

A *Környezeti elemek* témakörből a tanulók ismerjék a környezeti elemekkel (víz, talaj, levegő) kapcsolatos alapfogalmakat és a környezeti elemeket érő leggyakoribb hatásokat.

A tanulók értsék a környezeti elemek minősítési eljárásainak szükségességét és a szennyezések hatásait a környezeti elemekre, tudják rendszerezni a víz minőségi mutatóit és a környezeti elemeket érő szennyező hatásokat.

A gyakorlatok során szokják meg a csoportban végzett szakmai tevékenységet, fejlődjen együttműködési, alkalmazkodási képességük. Alakuljon ki, fejlődjen, erősödjön meg a tanulók saját munkájukkal kapcsolatos igényessége, gyakorlati munkájuk legyen átgondolt, célszerű, biztonságos, eredményes, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a szakmai nyelv szabatos és helyes használatára, írásos munkáikban az igényes külalakra, számítási eredményeikben a pontosságra.

Alakuljon ki a tanulóknál az önálló szakmai tanulás, feladatmegoldás képessége, érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet.

A tevékenység végzése során erősödjenek a tanulóknál a kötelességtudat, a felelősségérzet, a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményeinek tisztelete. Folyamatosan erősödjenek a tanulási és szakmai motiváció, váljon tudatos döntéssé a szakmaválasztás. Ismerjék meg, fogadják el és tudatosan alkalmazzák a szakmai

tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat.

A szakmai tanulmányi tevékenység által alakuljon ki, fejlődjön és erősödjön a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődésük.

A tanulók szeressék a természetet, tiszteljék annak értékeit, ismerjék fel és utasítsák el a környezetszennyező, természetkárosító tevékenységeket, az ilyen magatartást.

A *Települési alapismeretek* témakörből a tanulók ismerjék a különböző településkategóriákat, a település hálózatait, valamint a zaj- és rezgésvédelmi alapfogalmakat. Tájékozottaknak kell lenniük a különféle települések működése során keletkező környezeti problémákról, különösen a hulladék és a zaj okozta hatásokról. A tanulók értsék a különböző területhasználatok eltérő környezeti hatásait.

A *Hulladékgazdálkodás* témakörből a tanulók ismerjék a hulladék fogalmát, fajtáit, értsék a hulladékok összetétele, tulajdonságaik, gyűjtésük és lerakásuk közötti összefüggéseket.

A *Radioaktivitás* témakörből a tanulók ismerjék a sugárvédelmi alapfogalmakat, mértékegységeket, az atomerőművek környezeti hatásait.

Belépő tevékenységformák

- Az egyéni ismeretszerzés különböző módszereinek (hagyományos, illetve elektronikusan támogatott) aktív alkalmazása.
- Kommunikáció szóban és írásban a szaknyelvi kifejezések és a rajz mint sajátos műszaki kommunikációs eszköz alkalmazásával.
- Problémák felismerése és megoldási algoritmusok alkotása.
- Egyénileg, illetve kis csoportban végzett problémamegoldás.
- A lényeges és lényegtelen információk megkülönböztetése, ok-okozati összefüggések felismerése.
- Környezetkímélő, illetve környezetbarát életmódra, életvitelre törekvés.

A gyakorlatok során belépő tevékenységformák:

- Irányított, de önállóan végrehajtott megfigyelési feladatok elvégzése laboratóriumi, terepi és üzemi körülmények között, és ezekről beszámoló készítése.
- Az alkalmazandó mérő-, vizsgáló és mintavevő eszközök, felszerelések megismerése, kiválasztása és alkalmazása.
- Mérési eljárások megismerése, a műveletek végrehajtása, a mért, számított adatok elemzése, értékelése, összehasonlítása.
- Feljegyzések, rajzok, mérési jegyzőkönyvek készítése.
- Mérési, kísérleti eredmények becslése, a saját munka elemzése, korrigálása.
- A tanult fizikai, kémiai, biológiai törvényszerűségek felismerése, gyakorlati alkalmazása.
- A laboratóriumi munkarend, a munka-, tűz- és környezetvédelmi előírások betartása.

A tantárgy oktatásának személyi feltételei

- természettudományos egyetemi végzettségű (kémia, biológia, földrajz, fizika környezettan, humánökológia szakos) középiskolai tanár
- óraadó illetve meghívott előadóként műszaki szakemberek (vízügyi mérnök, földmérő, környezetvédelmi mérnök)

Taneszközök, Tárgyi feltételek

- szaktantermek
- tanári asztal és szék
- tanulói asztalok és székek
- nagyméretű falitábla, projector, vetítövászón

A gyakorlatokhoz szükséges eszközök, feltételek:

- laboratórium(ok)
- táblai vonalzó, körző, szögmérő
- makettek, modellek: mértani testek, csonkolt testek, alakítható testek
- faliképek, tablók: szabványok, betű és számtípusok, mintarajzok, folyamatábrák
- laboratóriumi üvegeszközök: pipetták, büretták, mérőhengerek, Erlenmeyer lombikok, főzőpoharak, Petri csészék, óraüvegek, folyadéküvegek, üvegbotok, titráló lombikok, piknométer, aerométer sorozat, hőmérők , tölcsér
- vaseszközök: állvány, dió, vasháromláb, drótháló, égő, szűrőkarika, büretta fogó, lombik fogó
- egyéb eszközök: tára mérleg, analitikai mérleg, szárítószekrény, szűrőpapír, izzító tégely, mikroszkóp.
- növény és állathatározók
- mikroszkópok, csipeszek, tálcák,
- boncfelszerelés, nagyítók, távcsövek, Petri csésze, tárgylemez, fedőlemez, metszetek
- mintavevő edények, mintavevő hálók, hűtőszekrény.
- kitűzőrúd, libellák, vetítő botok, kettős derékszögű szögprizma, mérőszalag
- szintező műszer, állványok, lécek, saruk, planiméter
- forgóműves vízsebességmérő, vízmércék, szivattyú, vízóra, hidraulikai modellek, makettek
- hidrológiai, hidraulikai falitáblák, tablók
- visokolor-gyorstesztetek, vezetőképesség mérő, pH-mérő, fotométerek, szitasorozat, dörzsmozsár,
- talajmintavevő, vízmintavevő, légszennyezettség mérő.

11. évfolyam

Évi óraszám: 180

Heti óraszám: 5 (3,5 óra elmélet+1,5 óra gyakorlat)

(megjegyzés: a gyakorlatokat célszerű lenne blokkosítani)

Témakörök

Környezetvédelmi alapismeretek I. (36 óra)

Témakörök

Tartalmak

Környezetvéd elem alapjai:	Környezetvédelem fogalma,célja Környezetvédelem kialakulásának története,
Ökológiai alapok:	Környezetvédelem és természetvédelem kapcsolata, Környezeti elemek, Lokális és globális környezeti problémák Bioszféra kialakulása, szerkezete,
Természetvéd elem alapjai, tárgykörei:	Ökoszisztéma fogalma,alkotói,szabályozása Ökológiai alapfogalmak,ökológiai tényező,környezeti és tűrőképességi tényező,bioindikáció és szereplői,biológiai organizáció folyamata,szintjei,szupraindividuális szerveződési szintek jellemzői,populáció sajátosságai:csoporthulajdonságai,populációdinamika,populá ciódemográfia,térszerkezet, élőlénytársulások szerveződése,szerkezete,alapjelenségei,társulás típusok,táplálkozási kapcsolatok populációs kölsönhatások,anyag-és energiaáramlások,biogeokémiai körfolyamatok természetvédelem célja,feladata, aktív-passzív természetvédelmi tevékenység,természetvédelemi alapfogalmak,védett természeti értékek csoportosítása,hazai és nemzetközi védelmi kategóriák,védett és fokozottan védett természeti értékek, védetté nyilvánítás folyamata,helyi és országos jelentőségű védett értékek,Natura 2000, védett értékeket veszélyeztető tényezők,természetvédelmi kezelés, földtani,víztani,növényntani,állattani,tájképi és kultúrtörténeti értékek

Környezetvédelmi alapismeretek II. (36 óra)

Témakörök

Tartalmak

A víz mint környezeti elem:	Természetes vizek csoportosítása Felszíni ,felszín alatti és különleges vizek ,jellemzői Vízminőségi jellemzők:fizikai,kémiai,biológiai és egyéb vízminőségi jellemzők,Vízminősítés rendszerei,
A talaj mint környezeti elem:	Legjellemzőbb vízszennyező anyagok,forrásai és hatásuk a környezetre Vizek öntisztulási folyamata
A levegő mint környezeti elem:	Talaj fogalma, kialakulása, talajképző tényezők,talajban lejátszódó anyag-és energia átalakítási folyamatok,talajok osztályozása ,zonális, azonális és hidromorf talajok jellemzői, talajok fizikai,kémiai,biológiai tulajdonságai,természeti erők és antropogén hatások okozta talajkárosodási folyamatok és a talajkárosodás elleni védelem lehetőségei,leggyakoribb talajszennyező anyagok,forrásai és hatásuk
	A levegő összetétele, a légkör szerkezete,fizikai állapothatározói,a légszennyezés folyamata,jellemzése, a légszennyező anyagok forrásai és hatásuk a környezetre,a levegő öntisztulása

Földméréstan (16 óra)

Témakörök

Tartalmak

Földméréstan alapjai:	Földméréstan és alapfogalmai Helymeghatározás alapelve
Vízszintes mérések:	Vízszintes mérés: -pontok jelölése - egyeneselek kitűzése -hosszmérés – nevezetes szögek kitűzése -részletpont meghatározás

Magasságmérések:	Területosztás alapfeladatai Magasságmérés: szintezés alapjai vonalszintezés hossz-és keresztshelvény szintezés területszintezés Ingatlan-nyilvántartás

Környezetvédelmi alapismeretek III. (36 óra)

<i>Témakörök</i>	<i>Tartalmak</i>
Településüzemeltetés: Hulladékghádzálkodás: Zaj és rezgés: Radioaktivitás:	Település fogalma,típusai,szerkezete,alaprajzi elrendezése,funkcionális egységei Urbanizáció és szakaszai,hatása Infrastruktúra fogalma és jellemzése,szektorai,települési infrastruktúra elemei,jellemzésük, Hulladék fogalma,csoportosítása,hulladékok környezetkárosító hatásai,hulladékjegyzék, Hulladékghádzálkodás fogalma,alapelvei Megelőzés,hasznosítás,ártalmatlanítás folyamata hulladékkezelés komplex rendszere Hangtani alapfogalmak,zajforrások csoportjai és jellemzésük,zaj élettani hatásai, Radioaktivitás alapfogalmai,radioizotópok alkalmazási területei,sugárvédelem alapjai,atomerőművek az energiatermelésben,atomerőművek környezeti hatásai,radioaktív hulladékok forrásai és csoportosítása

Környezetvédelmi alapgyakorlatok (56 óra)

<i>Témakörök</i>	<i>Tartalmak</i>
Biológiai vizsgálatok:	Környezetszennyező anyagok hatásának vizsgálata (pl. zuzmóterkép,kipufogógáz hatása) Eutrofizáció vizsgálat összalgaszám

Természetvédelmi értékelés:	meghatározással Toxicitás vizsgálata Élőhelyek,társulások vizsgálata Növényhatározás Védett növények és állatok Biotikus index meghatározása BISEL módszerrel
Terepgyakorlatok:	mintaterület kijelölése,felvételezés,ökológiai mutatók meghatározása,természetvédelmi értékkategóriák meghatározása degradációt és természetközeli állapotot jelző fajok NP,természeti és kultúrtörténeti értékek tanulmányozása

A továbbhaladás feltételei

A tanulók legyenek képesek a környezet- és természetkárosító tevékenység és magatartás felismerésére, legyenek képesek szakmailag is meggyőzően érvelni az ellen. Munkájuk tartalmában és minőségében jelenjen meg a környezet- és természetvédelem iránti elkötelezettség.

Szakmai munkájukról, egyéni feladataikról, adat- és információgyűjtéseikről készítsenek írásos beszámolókat, használjanak ennek során számítástechnikai eszközöket.

Az elméleti ismereteik birtokában legyenek képesek érdemben részt venni a gyakorlati képzésben.

Az értékelés formái és szempontjai

A tantárgy értékelése szóbeli feleletek, írásbeli dolgozatok valamint gyakorlati feladatokról készített jegyzőkönyvek minősítése útján történik.

Jeles a teljesítmény, ha az elméleti órák keretében hallottakat és látottakat szabatosan és önállóan tudja visszaadni a tanuló, a kiadott feladatokat pedig pontosan és önállóan végzi el.

Jó az osztályzat, ha témájának kifejtésében kisebb segítséget igényel, a munkájának végzése során néha tanári segítségre szorul.

Közepes az osztályzat, ha az elméleti órák során megbeszélte témák prezentálása során kijavítandó hibákat találunk.

Elégséges a teljesítmény, ha érdektelenséget, pontatlanságot mutat a tanuló a témákkal kapcsolatban, ha a rábízott feladatot csak késve készíti el, ha munkája során többszöri figyelmeztetésre szorul.

Elégtelen az osztályzat, ha az elméleti órákon hozzászólásai értékelhetetlenek. Nem mutat hajlandóságot a témák közös megbeszélésében való részvételre.

12. évfolyam

Évi óraszám: 160

Heti óraszám: 5 (4 óra elmélet+1 óra gyakorlat)

(megjegyzés: a gyakorlatokat célszerű lenne blokkosítani)

Témakörök

Hidrológia és hidraulika (64 óra)

Témakörök

Tartalmak

Hidrológiai ismeretek:	A víz természetes körforgása és a körfolyamat elemei:párolgás,csapadék,beszivárgás,lefolyás s Vízkészlet és változása,vízháztartási egyenlet
Hidraulika alapjai:	Felszín alatti vizek formái és jellemzésük Felszíni vizek:vízfolyások kialakulása,alaktana,állóvizek hidrológiája Vízrajzi adatok Hidraulikai ismeretek: -alapfogalmak - hidrosztatika:alapegyenlete víznyomásábrák felhajtóerő úszás -hidrodinamika: - folyadékmozgások szabadfelszínű vízmozgás nyomás alatti vízmozgás Bernoulli egyenlet és alk.

A környezettechnika alapjai (64 óra)

Témakörök

Tartalmak

Környezettechnikai alapműveletek (fizikai és kémiai eljárások):	Fizikai eljárások: -szilárd anyagok előkészítő műveletei és berendezései - ülepítés,centrifugálás,sűrítés,felúsztatás,flotálás és berendezései -szűrés:durva és finom szűrés,szemcsés anyagon történő szűrés - adszorpció és berendezései -abszorpció és berendezései -egyéb fizikai eljárások Kémiai eljárások: -semlegesítés -hidrolízis oxidáció és redukció dehalogénezés -termikus eljárások - derítés -kicsapatás -ioncsere -elektrokémiai eljárások

Környezetvédelmi alapszakorlatok (32 óra)

Témakörök

Tartalmak

Talajvizsgálatok:	Talajszelvény helyszíni vizsgálata: genetikai szintek meghatározása talajrétegek elkülönítése fizikai féleség helyszíni vizsgálata szénsavas mésztartalom meghatározása szín meghatározása fenolftalein lúgosság meghatározása pH vizsgálat indikátorral nedvességi állapot meghat. Átlós mintavétel ,minta előkészítése, nedvességtartalom vizsgálata szárítással, humusztartalom vizsgálata izzítással, fizikai féleség meghatározása Arany-féle kötöttségi szám és 5 h-ás kapilláris vízemelés vizsgálattal, vizes talajoldat készítése és kémiai vizsgálata Mérőbőrönddel felszín alatti és felszíni vizek mintavétele és vizsgálata mérőbőrönddel,vízminősítés különböző vízhasznosítási célból. Levegő fizikai állapothatározóinak mérése:hőm,min-max
Egyszerű vízvizsgálatok:	hőmérséklet,páratartalom,csapadék,szélirány,szélsebesség Ülepedő porvizsgálat,üleoedő por mennyiségének meghatározása
Levegővizsgálatok:	Földmérési feladatok: pontok jelölése egyenesek kitűzése,hosszmérés, derékszögű koordinátamérés szintezőműszer használata,szintezés gyakorlati végrehajtása,jegyzőkönyvezés vonalszintezés végrehajtása hossz-és keresztzelvény szintezés
Földméréstani alapgyakorlatok:	Vízmérési feladatok: vízállás,vízmélység,vízhozam mérése hidrológiai adatok feldolgozása
Hidrológiai gyakorlatok:	

Az értékelés formái és szempontjai

A tantárgy értékelése szóbeli feleletek, írásbeli dolgozatok valamint gyakorlati feladatokról készített jegyzőkönyvek minősítése útján történik.

Jeles a teljesítmény, ha az elméleti órák keretében hallottakat és látottakat szabatosan és önállóan tudja visszaadni a tanuló, a kiadott feladatokat pedig pontosan és önállóan végzi el.

Jó az osztályzat, ha témájának kifejtésében kisebb segítséget igényel, a munkájának végzése során néha tanári segítségre szorul.

Közepes az osztályzat, ha az elméleti órák során megbeszélt témák prezentálása során kijavítandó hibákat találunk.

Elégséges a teljesítmény, ha érdektelenséget, pontatlanságot mutat a tanuló a témákkal kapcsolatban, ha a rábízott feladatot csak késve készíti el, ha munkája során többszöri figyelmeztetésre szorul.

Elégtelen az osztályzat, ha az elméleti órákon hozzászólásai értékelhetetlenek. Nem mutat hajlandóságot a témák közös megbeszélésében való részvételre

KÖRNYEZETVÉDELMI – VÍZGAZDÁLKODÁSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

II. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEI

Az érettségi vizsgán számon kérhető témakörök tartalma és terjedelme nem lépi túl a környezetvédelmi – vízgazdálkodási szakmacsoportos alapozó oktatás kerettantervének – az adott témakörhöz rendelhető – tantárgyi követelményeit.

A középszintű érettségi vizsga témaköreinek nagyobb részét tartalmazza a szakmacsoportos elméleti alapozó oktatás kerettantervének két tantárgya: a környezetvédelmi alapismeretek és a vízgazdálkodási alapismeretek. A mérés-technikai jellegű témakörök követelményei megfelelnek az alapozó oktatás alapgyakorlatok tantárgya kapcsolódó követelményeinek, ezért még a középszint teljesítéséhez is szükséges az elméleti tantárgyak és a szakmacsoportos gyakorlati tantárgy megfelelő témaköreinek összekapcsolása.

Az emelt szintű követelmények oszlopa csak a középszintet kiegészítő követelményeket tartalmazza.

A, KOMPETENCIÁK

1. Az ember és a természeti környezet

- Értse, hogy a természet, benne az emberek, összetett kapcsolatokat tartalmazó rendszert alkot.
- Ismerje fel a természetvédelmi tevékenység szükségességét.
- A nemzetközi és hazai előírásoknak megfelelően tudja rendszerezni a természetvédelem eszközeit, a védelem fokozatait és a védett természeti értékeket.

2. Környezeti elemek

- Ismerje a környezeti elemeket, azok egymásra hatását.
- Ismerje fel az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatását.
- Tudja a környezetre vonatkozó információk szerzésének módját.

- Az információk alapján legyen képes megítélni a környezet állapotváltozásának tendenciáját.

3. Települési alapismeretek

- Képes műszaki szövegeket és rajzi részeket értelmezni.
- Felismeri a települések fejlődésének irányát, a települések és a természeti környezet viszonyát.
- Érti a települések környezeti hatásainak egészségügyi vonatkozásait.

Tájékozódás és mérés a terepen

- Ismerje a terepi pontok helyének megadási módjait és a műszaki terveken szereplő létesítmények pontjainak terepi megjelölési eljárásait.
- Ismerje fel, hogy ugyanazon mérési eljárások alkalmazása szükséges a helymeghatározási ill. kitűzési munkák végrehajtásakor.
- Tudja kiválasztani az egyes mérési munkákhoz szükséges eszközöket, műszereket, ismerje ezek használatának, kezelésének módját és a mérések végrehajtásának szabályait.

4. Vízgazdálkodási alapismeretek

- Ismerje a víz természetes körforgásának folyamatát, a folyamat elemeinek ill. az ezeket befolyásoló időjárási elemeknek a mérési módjait.
- Tudja kiválasztani az egyes mérési munkákhoz szükséges eszközöket, műszereket, ismerje ezek használatának, kezelésének módját és a mérések végrehajtásának szabályait.
- Tudja megszerezni a vízminőségi jellemzőket és a vízszennyező forrásokat.
- Ismerje fel a víz minősítési rendszerek közötti elvi és gyakorlati különbségeket.
- Ismerje fel a vízháztartás elemei közötti összefüggéseket és a vízkészletváltozás okait.
- Tudja alkalmazni és eszközként használni a más, kapcsolódó tárgyakban (különösen matematika, fizika) szerzett ismereteit a hidrosztatikai-és hidrodinamikai problémák kezelése során.
- Lássa meg a hidraulikai törvényekben, összefüggésekben az általános természettudományos törvények speciális megjelenési formáját.
- Tudja a számítási és mérési eredményeket előre megbecsülni és megállapítani, hogy a kapott eredmény reális-e.

5. Környezettechnikai eljárások /a víz-és szennyvíztechnológiában/

- Tudjon eljárást, műveletet megválasztani az adott feladatra, értse a eljáráshoz, művelethez tartozó berendezések, műtárgyak üzemeltetésének általános szándékát és működési eljárásait.
- Tudjon a technológiai berendezések, műtárgyak szerkezetének ill. működésének bemutatásához megfelelő ábrákat készíteni.
- Legyen képes a lejátszódó folyamatok összefüggéseinek matematikai jellegű leírására, bemutatására (képletek, egyenletek, grafikonok, kémiai reakcióegyenletek).

B, Témakörök

1. Az ember és a természeti környezet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A természeti környezet, mint rendszer	Ismertesse a környezetvédelem fogalmát, mutassa be fő területeit. Definiálja a környék, környezet és tolerancia fogalmát. Jellemezze a környezeti tényezőket. Ismertesse a biológiai organizáció szintjeit. Jellemezze a bioszférát, mint életteret és mint organizációs szintet. Értelmezze az ökoszisztémát, mint ökológiai rendszert. Mutassa be példákon keresztül a természetes, a félkultúr és kultúr ökoszisztéma jellemzőit.	
1.2. Természetvédelem	Ismertesse a természetvédelem fogalmát, alapelveit. Jellemezze a természetvédelem tárgyköreit. Sorolja fel a természetvédelmi területek típusait, az IUCN kategóriarendszert. Ismertesse a védetté nyilvánítás folyamatát, a védelem fokozatait. Ismertesse a táj fogalmát, alkotóit, a táj típusait. Értelmezze a tájpotenciál fogalmát.	Ismerje a természetvédelmi értékelés alapjait. Tudja elvégezni adott mintaterület növénytársulásának ismeretében a természetvédelmi értékelést. Ismerje a természetközeli állapotot tükröző és a degradációra utaló fajok jellemzőit. Mutassa be a természetvédelmi kezelés formáit (megőrzés, állapottrógrógzítás, helyreállítás, felújítás, létesítés). Magyarázza el a tájfoltok, ökológiai folyosók szerepét a természetvédelmi kezelés folyamatában.

2. Környezeti elemek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A talaj kialakulása, fontosabb tulajdonságai	Ismertesse a talaj fogalmát, keletkezésének folyamatát. Sorolja fel a talajképző tényezőket, mutassa be hatásukat a talajképződés folyamatában. Magyarázza el milyen anyag-és energiaátalakítási folyamatok játszódnak le a talajban. Ismertesse a talaj legfontosabb fizikai, kémiai, biológiai tulajdonságait. Mutassa be a talajtulajdonság és talajtermékenység közötti összefüggéseket. Sorolja fel a talajképző tényezőket és a kilenc fő talajtípust.	Ismerje a káros antropogén hatások megelőzésének, mérséklésének, megszüntetésének lehetőségeit: - a kemikáliák helytelen használata, - a helytelen öntözés, - a helytelen talajművelés, - a helytelen erdőgazdálkodás.
2.2. Természeti erők hatásai	Ismertesse a talajvédelem célját. Sorolja fel a természeti erők által okozott talajkárosodási folyamatokat. Definiálja az erózió fogalmát, sorolja fel az erózió kiváltó és befolyásoló tényezőit. Mutassa be az eróziós folyamatok káros következményeit. Ismertesse a defláció fogalmát, szakaszait, megjelenési formáit.	Magyarázza el a felületi erózió elleni védekezés módjait. (agrotechnikai és műszaki megoldások.) Mutassa be egy vízmosás rendezésének megoldását. (fejmegkötés, hordalékviszatarthatás, rézsübiztosítás)

	Sorolja fel a defláció kiváltó és befolyásoló tényezőit.	
2.3. Felszíni vizek jellemzői	Jellemezze a felületi és mélységi erózió formáit. Demonstrálja a meder kialakulásának folyamatát. Ismertesse a folyóvizek fajtáit, jellegzetességeit. Mutassa be a természetes vízfolyások mederjellemzőit helyszínrajzon és keresztszelvényeken. (sodorvonal, középvonal, homorú-, domború-, jobb-és bal part) Ismertesse az állóvízi kategóriákat.	Elemezze a szakaszjelleg és a hordalékmozgás kapcsolatát. Mutassa be a különböző jellegű szakaszokon jellemző hordalékmozgató erő, a hordalék mennyiség és összetétel, valamint a hordalék szállítási módok közötti összefüggéseket. Mutassa be a sebesség eloszlást egy keresztszelvényben. Egy függély sebességeloszlási ábráján magyarázza el a sebesség és a mélység közötti kapcsolatot.
2.4. A levegő minősége	Ismertesse a légkör szerkezetét, a levegő összetételét. Ismertesse a főbb légszennyező anyagokat, azok keletkezését, környezeti hatásait. Mutassa be és értelmezze a légszennyezés folyamatát. Ismertesse a szmog keletkezésének okait, típusait, károsító hatásait. Értelmezze az egészségügyi és az ökológiai határértékeket.	Ismerje az emissziós forrásokat (helyhez kötött: pontforrás, diffúz forrás, mozgó forrás, vonalforrás), az emissziós és imissziós mérési lehetőségeket. Elemezze a mért adatokat: - tudja alkalmazni a légszennyezettségi határértékeket, - ismerje a határérték túllépési gyakoriság számítását, - határozza meg a légszennyezettségi irányszámot.
2.5. Környezeti elemek vizsgálata	Csoportosítsa a környezeti elemek vizsgálati módszereit (terepi, laboratóriumi, mennyiségi, minőségi).	Magyarázza el a mennyiségi elemzés módszereit: - gravimetria,

	Ismertesse a talajminták típusait, a mintavételezés szabályait. Ismertesse a vízminták típusait, a mintavételezés szabályait. Magyarázza el a levegő mintavételezést. Mutassa be a gázemissziómérést. Ismertesse az ülepedő por mintavételezését.	- térfogatos elemzés: sav-bázis egyensúly, argentometria, komplexometria, permanganometria - fotometria, - konduktometria.

3. Települési alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Településgazdálkodási alapfogalmak	Ismertesse a település fogalmát, típusait. Jellemezze az urbanizáció folyamatát, környezeti hatásait. Ismertesse az infrastruktúra fogalmát, sorolja fel a fogyasztói és termelő jellegű ágazatait. Sorolja fel a település funkcionális területi egységeit, mutassa be környezeti hatásait.	Ismerje az OTÉK területgazdálkodásra és használatra vonatkozó főbb előírásait, a települési rendezési tervekből nyerhető fontosabb információkat: - a különböző területhasználatokra vonatkozó előírások, - a beépítési módokra vonatkozó előírások.
3.2. A települések hálózatai	Ismertesse a közművek fogalmát. Sorolja fel és jellemezze a településeket ellátó közműveket. Értelmezze a közműolló fogalmát.	Mutassa be a közművek nyilvántartásának módját és elemezze a nyilvántartásból szerezhető információkat: - a közműhelyszínrajzok tartalma, - a kivitelezők, beruházók adatszolgáltatási kötelezettsége.
3.3. Hulladékgazdálkodás	Ismertesse a hulladék fogalmát, típusait. Mutassa be a hulladékkezelés technológiai	Készítse el egy egyszerűbb technológiai folyamat anyagforgalmi diagramját,

	folyamatát. Jellemezze a hulladékgyűjtés – szállítás rendszereit, eszközeit. Ismeresse a hulladéklerakó típusokat és a lerakási technológiákat. Magyarázza el a termelési technológia és a hulladékminőség közötti összefüggést. Ismeresse a hulladékgazdálkodás fogalmát, célkitűzéseit. Mutassa be a megelőzés, hasznosítás és ártalmatlanítás terén elvégzendő feladatokat.	anyagmérlegét. Számítsa ki a hulladékfajlagosokat (főtermékmutató, hulladékmutató, melléktermékmutató, komplexitási mutató). Mutassa be az előkezelési, a fizikai-, kémiai-, biológiai-és termikus hulladékkezelési eljárásokat. Sorolja fel a hulladéklerakó helykiválasztásának, létesítésének és üzemeltetésének követelményeit. Ismerje a lerakók szigetelő-, gázgyűjtő-és monitoring rendszerét. Ismerje a lerakók rekultiválási folyamatát.
3.4. A zaj	Ismeresse a hang fogalmát, a hangérzet keletkezésének folyamatát. Definiálja a hangsebesség, hangmagasság, hullámhossz, hangnyomás, hangteljesítmény, hangintenzitás, hangnyomásszint, hangteljesítményszint, hangintenzitásszint fogalmát. (A hangtani alapfogalmak mellé rendelje a megfelelő mértékegységet!) Ismeresse a zaj fogalmát, sorolja fel a zajforrásokat. Csoportosítsa és jellemezze a zajszinteket élettani hatásuk alapján.	Ismerje a zajmérés lehetőségeit, magyarázza el a mérésük elvét: az egyenértékű A – hangnyomásszint (Leq_A) mérése, számítása. Magyarázza el, hogy a különböző tevékenységek megengedett zajterhelésének megállapításához a határértékeket hogyan kell alkalmazni: - egészségügyi határérték, építési munkából - közlekedésből származó zajterhelések határértékei, - értelmezze a területi kategóriákat.

3.5. Radioaktivitás	Értelmezze a radioaktív bomlási törvényt. Ismertesse a radioaktív izotóp fogalmát. Jellemezze az α, β, γ és neutron sugárzást. Definiálja az aktivitás, felezési idő, bomlási állandó fogalmát. Értelmezze a sugárterhelés, elnyelt dózis, dózisegyenérték, sugárártalom és sugársérülés fogalmát. Ismertesse az atomerőművek környezeti hatásait.	Ismerje a háttérsugárzás (radonkoncentráció) mérésének elvét. Tudja meghatározni az éves sugárterhelést a határértékek ismeretében. Ismerje a radioaktív hulladékok osztályozását (halmazállapot, aktivitás) és a különböző aktivitású hulladékok biztonságos elhelyezésének lehetőségeit.

4. Tájékozódás és mérés a terepen

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Vízsíntes mérések	Ismertesse a pontok vízsíntes abszolút és relatív értelmű helymeghatározásának elvét, módjait. Ismerje fel a vízsíntes helymeghatározás és a vízsíntes kitűzési munkák közötti különbségeket és azonosságokat. Magyarázza el az egyenesek kitűzésének eljárásait, a távolságmérés lépéseit. Sorolja fel a derékszögű koordinátamérés végrehajtásához szükséges eszközöket és a végrehajtás lépéseit.	

4.2. Magasság mérések	Ismertesse a pontok magassági abszolút és relatív értelmű helymeghatározásának elvét, módjait. Ismerje fel a magassági helymeghatározás és a magassági kitűzési munkák közötti különbségeket és azonosságokat. Sorolja fel a szintezés főbb szabályait, a szintezés végrehajtásához szükséges eszközöket. Magyarázza el a vonalszintezés, a keresztszelvény felvétel és a területszintezés célját, a munkák végrehajtásának lépéseit.	Számítsa ki a vonalszintezés jegyzőkönyvét. Készítse el a szintezési munkák rajzi feldolgozását: keresztszelvény szerkesztés szintezési jegyzőkönyv alapján, területszintezés feldolgozás – szintvonal szerkesztés.

5. Vízgazdálkodási alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Környezet- és hidrometeorológiai alapok	Ismertesse az időjárási elemeket, azok mérési módjait, a hazai mért átlag és/vagy szélsőértékeket (hőmérséklet, szél, napsugárzás, csapadék, párolgás, páratartalom). Magyarázza el a víz természetes körforgásának folyamatát, mutassa be a víz különböző megjelenési formáit és jellemezze a különféle természetes víz fajtákat. Definiálja a vízgyűjtő terület, a vízválasztó, az	

	összegyülekezési idő, a vízkészlet fogalmát. Írja fel a vízháztartási egyenletet és magyarázza el a vízkészletváltozás lehetséges okait egy vízgyűjtőn.	
5.2. A víz mennyiségi mérése	Definiálja a vízmélység, a vízállás, a térfogatáram (vízhozam) fogalmát. Csoportosítsa a vízállás-és a vízhozammérés eljárásait. Mutassa be a lapvízmércék kialakítását és a rajzoló vízmércék főbb szerkezeti egységeit, működését. Ismertesse a vízállás észlelés szabályait. Mutassa be a közvetlen- és a közvetett vízhozammérési módok közti elvi különbséget. Ismertesse az egyes vízhozammérési eljárásokhoz szükséges eszközöket, műszereket, mérőműtárgyakat, ill. a vízhozammérések végrehajtásának lépéseit.	Elemesse a mért adatsorokat, végezzen matematikai statisztikai feldolgozást. Határozza meg a vízállás adatsor nevezetes értékeit: LNV, LKV, NV, KV, KKK, KNV, KöV. Számítson intervallum- és relatív gyakoriságot, tartósságot.
5.3. A vizek minősége	Ismertesse a vízminőség fogalmát, a víz minősítési rendszereket és a víz fontosabb fizikai, kémiai, biológiai tulajdonságait. Mutassa be a vízfelhasználók főbb csoportjait és az egyes felhasználók minőségi igényeit (ipar, mezőgazdaság, lakosság). Sorolja fel a víz társadalmi körforgása során fellépő, a vízminőséget befolyásoló	Mutassa be a felszíni vizek integrált vízminősítési rendszerét. Ismertesse a szennyvíz és az ivóvíz jellemző minőségi mutatóit. Adott vízminőségi paraméterek alapján végezzen osztályba sorolást, minősítést. Ismertesse a nagyobb ipari vízhasználók minőségi igényeit: pl. energiaipar,

	tényezőket és rendszerezze a vízszennyezési forrásokat. Elemezze a főbb vízszennyező anyagok hatását a természetes vízi ökoszisztémára. Értékelje az ivóvízből el nem távolított vagy oda utólag bekerülő gyakoribb szennyező anyagok élettani hatásait (pl. vas, mangán, arzén, nitrit, nitrát, karbonátok, jód, fluor, baktériumok, szabad klór).	élelmiszeripar.
5.4. Hidrosztatikai ismeretek	Ismertesse a nyugalomban lévő folyadéktérben ható nyomás nagyságának meghatározási módját. Saját készítésű ábrákon mutassa be a különböző helyzetű sík felületekre ható víznyomás nagyságának alakulását és a víznyomásból származó erő(k) meghatározásának módját. Értelmezze a közlekedő edények és a felhajtóerő jelenségét a Pascal törvény felhasználásával. Definiálja az úszás fogalmát és mutassa be a különböző úszási helyzeteket.	Szerkesszen víznyomás ábrákat: vízszintes-, függőleges- és ferde sík felületre. Számítsa ki a víznyomásból származó erőket. Végezzen számításokat felhajtó erő, valamint úszó testek bemerülésének meghatározására.
5.5. Hidrodinamikai ismeretek	Ismertesse a folyadékmozgások csoportosítását, több szempont alapján is. Magyarázza el a hidraulikus sugár kiszámítási	Ismertesse a kúthidraulika alapjait. Saját készítésű vázlatrajzon mutassa be a nyugalmi és az üzemi vízszintet, a leszívási

	módját trapéz ill. körszelvényű gravitációs csatornák esetén. Ismertesse a sebességtényező meghatározásának legalább két módját. Írja fel a Chezy – képletet és a folytonossági (kontinuitás) egyenletet. Mutassa be, hogy milyen tényezőktől függ a sebesség alakulása gravitációs vízmozgás esetén. Sorolja fel a nyomás alatti vízmozgás esetén fellépő veszteségeket és magyarázza el ezek kiszámítási módját. Értelmezze a Bernoulli – egyenletet és mutassa be alkalmazását az energiavonal megszerkesztésekor. Ismertesse a nyomócsövek ellenőrzésének és méretezésének elvét a Bernoulli – egyenlet felhasználásával egy cső ill. elágazó –és körvezeték esetén.	(depressziós) görbét, a leszívás sugarát egy kút esetében. Ismertesse a kútból kitermelhető vízhozam, a leszívási sugár és a kritikus sebesség kiszámításának módját. Méretezzen és ellenőrizzen gravitációs nyílt csatornákat és csővezetékeket. Tudja használni a méretezési segédleteket (táblázatokat, grafikonokat) is. Méretezzen és ellenőrizzen nyomócsöveket egy vezeték illetve elágazó- és körvezeték esetén is.

6. Környezettechnikai eljárások /a víz-és szennyvíztechnológiában/

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Fizikai eljárások	Ismertesse a fizikai eljárások, műveletek alapelveit. Mutassa be a méretkülönbség elvén alapuló berendezések működési elvét és magyarázza el a szűrőméretezéssel kapcsolatos	Végezzen szűrőméretezéssel kapcsolatos számításokat: felületi terhelés, szükséges szűrőfelület, szűrési sebesség, öblítési ciklusidő, szűrők darabszámának meghatározása.

	alapfogalmakat (felületi terhelés, szűrési sebesség, ciklusidő, a szükséges szűrőfelület). Csoportosítsa a szűrőket különböző szempontok szerint. Adott zárt gyorsszűrő ábrán nevezze meg a berendezés főbb szerkezeti részeit, jelölje a víz útját és ismertesse működésüket. Mutassa be a sűrűségkülönbség elvén alapuló berendezések működési elvét. Adott olaj vagy zsírfogó műtárgy ábráján magyarázza el a berendezés működését. Csoportosítsa az ülepítőket különböző szempontok szerint és magyarázza el az ülepítő méretezéssel kapcsolatos alapfogalmakat (átfolyási-és ülepedési-idő és sebesség, tartózkodási idő, mértékadó szemcseátmérő, hasznos hossz). Adott hosszanti-, sugárirányú-és függőleges átfolyású ülepítő ábráján, nevezze meg a műtárgy főbb szerkezeti részeit és a szerkezeti elemek technológiai feladatát.	Készítsen vázlatrajzot nyitott- és zárt gyorsszűrőkről a főbb szerkezeti részek megnevezésével és a víz útjának jelölésével szűrési ill. tisztítási (öblítési) fázisban is. Végezzen ülepítő méretezéssel kapcsolatos számításokat: átfolyási- és ülepedési sebesség, tartózkodási idő, felületi terhelés, medence méretek meghatározása. Készítsen vázlatrajzot hosszanti-, sugárirányú- és függőleges átfolyású ülepítőkről a főbb szerkezeti részek megnevezésével és a víz útjának jelölésével.
6.2. Kémiai eljárások	Ismertesse a kémiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit. Ismertesse a derítés elvét, mutassa be a derítőberendezések két alaptípusát Magyarázza el a derítőberendezésben lejátszódó alapfolyamatokat (a kolloid lebegő anyagok tulajdonságai, a koagulálás, a	Ismertesse az ioncserélés elméleti alapjait, a műgyanta alapú ioncserélők alkalmazási lehetőségeit. Mutassa be a lágyítás és a sómentesítés ioncserélővel történő megvalósítási módjait. Saját készítésű vázlatrajzon mutassa be az ioncserélők üzemeltetésének és

	flokkulálás). Ismertesse a kémiai oxidáció leggyakoribb alkalmazási területeit a környezettechnikában. Magyarázza el a klórral és az ózonnal történő oxidáció során lejátszódó alapfolyamatokat. Értelmezze a törésponti görbét. Ismertesse a klór és az ózon kezelésének biztonságtechnikai előírásait. Ismertesse az oldatban lévő anyagok kicsapatással történő eltávolításának elvét. Magyarázza el a foszfor eltávolítás és a vastalanítás folyamatát, technológiai lépéseit.	regenerálásának folyamatát. Rajzoljon egy derítőt, nevezze meg a főbb szerkezeti részeit, jelölje a víz útját. Technológiai folyamatábrán magyarázza el a vastalanítás technológiáját.
6.3. Biológiai eljárások	Ismertesse a biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit, a kapcsolódó mikrobiológiai alapfogalmakat (heterotróf-, autotróf-, obligát-, aerob-, anaerob mikroorganizmusok) és a szervesanyag lebontás-, a nitrifikáció-, a denitrifikáció folyamatának biokémiai alapjait. Magyarázza el a szennyvíztisztítás és iszapkezelés valamint a szilárd hulladékok kezelésénél alkalmazott aerob-és anaerob eljárások elvét. Mutassa be a fixfilmes és az eleveniszapos	Számítsa ki a műtárgyak, berendezések terhelési értékeit, tisztítási hatásfokát. Végezzen csepegtetőtestes biológiai szennyvíztisztítással kapcsolatos számításokat: térfogati hidraulikai és szervesanyag terhelés, töltettérfogat, műtárgy átmérő, tisztítási hatásfok. Végezzen eleveniszapos biológiai szennyvíztisztítással kapcsolatos technológiai számításokat: térfogati hidraulikai és szervesanyag terhelés, tartózkodási idő, medence térfogat, tisztítási hatásfok, előtisztítás és recirkuláció figyelembe vétele.

	szennyvíztisztítási eljárásokat (oxigénbeviteli módok, recirkuláció, fázisszétválasztás és fölösizap elvétel). Technológiai folyamatábrán mutassa be az egyes műtárgyakat, a bennük lejátszódó folyamatokat és az egyes műtárgyak közti technológiai kapcsolatokat. Jellemezze a kommunális (szerves) hulladék komposztálásának folyamatát. Mutassa be a hagyományos és a korszerűbb komposztálási technológiák eljárásait, a megvalósítás lépéseit. Magyarázza el az anaerob eljárások technológiai megoldási módjait, az alkalmazás lehetőségeit. Ismertesse a harmadik szennyvíztisztítási fokozat (tápanyag eltávolítás) lényegét, a tápanyageltávolítás biotechnológiai lehetőségeit. Mutassa be a foszforeltávolítás- és a nitrifikáció-, denitrifikáció technológiai megoldási elvét.	

III. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A vizsga részei:

- Írásbeli vizsga
- Szóbeli vizsga

Az egyes vizsgarészek időtartama és aránya:

		Időtartam (perc)	Arány (%)
Írásbeli vizsga	Teszt jellegű környezetvédelmi – vízgazdálkodási kérdéssor megválaszolása	60	40
	Környezetvédelmi – vízgazdálkodási írásbeli feladatsor megoldása	120	60
Szóbeli vizsga	„A” tétel (környezetvédelmi téma) kifejtése	5 – 8	50
	„B” tétel (vízgazdálkodási téma) kifejtése	5 – 8	50

Írásbeli vizsga

Az egységes szerkezetű központilag összeállított feladatsor megoldását igénylő írásbeli érettségi vizsga célja, a tanulói kompetenciák vizsgálatán túl, biztosítani a tanulói teljesítmények mérhetőségének objektívebb lehetőségét.

Az írásbeli vizsga elősegíti, hogy a tanulók teljesítményei, az oktatás eredményessége országosan is összemérhető legyen a középszintű érettségi vizsga eredményei alapján.

Tartalmi szerkezet

A középszintű írásbeli vizsga két részből áll: egy 60 perc időtartamú, 40 % értékű teszt jellegű kérdéssorból és egy 120 perc időtartamú, 60 % értékű feladatsorból.

A teszt jellegű kérdéssor 15-20 kérdést tartalmaz azonos arányban a környezetvédelmi és a vízgazdálkodási témakörökből. A kérdések megoldása a fogalmak, összefüggések, törvényszerűségek ismeretét, felismerését és alkalmazását követeli meg az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelmények szerint.

A 120 perc időtartamú feladatsor 4-6 feladatból áll, melynél egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat. A feladatok azonos arányban kerülnek kiírásra a környezetvédelmi és vízgazdálkodási témakörökből.

A feladatok megoldása a követelményekben meghatározott tényanyag ismeretét és annak megfogalmazását, biztos számolási és mértékegység használatot, a táblázatok, grafikonok kezelését, rajzok, ábrák értelmezését igényli.

	Kompetenciák	%
Teszt jellegű kérdéssor	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	20
	Összefüggések, törvényszerűségek felismerése és alkalmazása	20
Feladatsor	Tényanyag ismerete, szakszerű kifejtése	20
	Biztos számolás és helyes mértékegység használat	20
	Táblázatok, grafikonok kezelése	10
	Rajzok, ábrák értelmezése	10

Az írásbeli vizsga feladatsora a követelményrendszer következő hat témaköréből kerül összeállításra, a megadott arányok figyelembe vételével:

Környezetvédelmi témakörök: 50 %

Az ember és a természeti környezet	10 %
Környezeti elemek	20 %
Települési alapismeretek	20 %

Vízgazdálkodási témakörök: 50 %

Tájékozódás és mérés a terepen	10 %
Vízgazdálkodási alapismeretek	20 %
Környezettechnikai eljárások	20 %

Értékelés

A központilag kiadott javítási útmutató tartalmazza az egyes feladatok részletes megoldásait, azok esetlegesen lehetséges változatait és az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Az írásbeli vizsgán elérhető összpontszám: 100 pont.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően a tételben szereplő probléma lényegének, az ahhoz kapcsolódó tényanyagnak, a fogalmak egyértelmű és helyes használatának, valamint az összefüggések felismeréseinek bemutatást várja el a vizsgázótól.

A vizsgázónak tájékozottnak kell lennie szűkebb környezetének (a tételéhez kapcsolódó) környezetvédelmi és vízgazdálkodási helyzetéről is. A mondanivalóját logikusan szerkesztve, önállóan, a szakterületének kifejező eszközeit használva

(szakszókinsz alkalmazása, vázlatok, ábrák, grafikonok értelmezése), helyes magyar nyelven kell előadnia.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei:

- Az ember és a természeti környezet
- Környezeti elemek
- Települési alapismeretek
- Tájékozódás és mérés a terepen
- Vízgazdálkodási alapismeretek
- Környezettechnikai eljárások

A tételrészek jellemzői, összeállításuk:

Az „A” tételek a környezetvédelmi – a „B” tételek a vízgazdálkodási témakörökből kerülnek összeállításra.

A szóbeli tételek címét, az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján, a középiskolák javaslatát figyelembe véve, a képzésért felelős szakminisztérium határozza meg. A szakminisztérium által kiadott szóbeli tételek több vizsgaidőszakon keresztül is alkalmazhatók

Értékelés

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

Értékelési szempontok	Arány (%)
A feladat megértése, a lényeg kiemelése	15
A felelet felépítettsége, világosság, magyar nyelvhelyesség	10
A szakterületi kifejező eszközök használata (szakszókinsz, vázlatok, ábrák)	10
A tényanyag mennyisége	15
A fogalmak egyértelmű, helyes használata	20
Az összefüggések felismerése és bemutatása	20
A tétel problémakörének helyi vonatkozásai	10

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A vizsga részei:

- Írásbeli vizsga
- Szóbeli vizsga

Az egyes vizsgarészek időtartama és aránya:

		Időtartam/perc	Arány %
Írásbeli vizsga	Környezetvédelmi témakörök	240	50
	Vízgazdálkodási témakörök		50
Szóbeli vizsga	„A” tétel (környezetvédelmi téma) kifejtése	7-10	50
	„B” tétel (vízgazdálkodási téma) kifejtése	7-10	50

Írásbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga feladatsora a követelményrendszer következő hat témaköréből kerül összeállításra, a megadott arányok figyelembe vételével:

Környezetvédelmi témakörök: 50 %

Az ember és a természeti környezet	10 %
Környezeti elemek	20 %
Települési alapismeretek	20 %

Vízgazdálkodási témakörök: 50 %

Tájékozódás és mérés a terepen	10 %
Vízgazdálkodási alapismeretek	20 %
Környezettechnikai eljárások	20%

A feladatsor jellemzői, összeállításuk:

A tartalmi szerkezetnél megadott témakörök százalékos arányai egyben az egyes témakörökből összeállított feladatok pontszámait is jelentik.

Az írásbeli tételsor állhat témakörönként egy-egy, esetleg két feladatot (a 20 pontos témaköröknél) tartalmazó feladatsorból, vagy komplexebb, pl. két témakört is átfogó, egymásra épülő összetettebb feladat(ok)ból is.

A tételsoron belül egyes feladatok eltérő típusúak. Lehetnek különféle tesztek és/vagy esszékérdés, de minden tételsor tartalmaz számítási, rajzi, valamint grafikonok, ábrák, táblázatok, segédletek alkalmazását igénylő feladatokat is.

Az írásbeli tételt, az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján, az érdekelt felsőoktatási intézmények és a középiskolák javaslatát is figyelembe véve, a képzésért felelős szakminisztérium állítja össze.

Értékelés

A központilag kiadott javítási útmutató tartalmazza az egyes feladatok részletes megoldásait, azok esetlegesen lehetséges változatait és az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Az írásbeli vizsgán elérhető összpontszám: 100 pont.

Szóbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei:

Környezetvédelmi témakörök

Az ember és a természeti környezet

Környezeti elemek

Települési alapismeretek

Vízgazdálkodási témakörök:

Tájékozódás és mérés a terepen

Vízgazdálkodási alapismeretek

Környezettechnikai eljárások

A tételrészek jellemzői, összeállításuk:

A középszintű vizsga szóbeli tételei tételenként kiegészülnek az emelt szintű követelményrendszer szerint összeállított alkérdésekkel.

Az emelt szintű kiegészítést a vizsgakövetelmények alapján, az érdekelt felsőoktatási intézmények és a középiskolák javaslatát is figyelembe véve, a képzésért felelős szakminisztérium állítja össze.

A kiadott szóbeli tételek több vizsgaidőszakon keresztül is alkalmazhatók.

Értékelés

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

Értékelési szempontok	Arány (%)
A feladat megértése, a lényeg kiemelése	15
A felelet felépítettsége, világosság, magyar nyelvhelyesség	10
A szakterületi kifejező eszközök használat (szakszókincs, vázlatok, ábrák)	10
A tényanyag mennyisége	15
A fogalmak egyértelmű, helyes használata	20
Az összefüggések felismerése és bemutatása	20
A tétel problémakörének helyi vonatkozásai	10

A helyi tanterv tanuláshoz/tanításához előírt időkeret

Évfolyam	Heti óraszám	Évi óraszám
11.	4	148
12.	4	132
Összesen:		280

Cél:

- a tanuló ismerje egy település vagy térség idegenforgalmának bemutatásához elengedhetetlen szakkifejezéseket
- legyen képes átfogó képet adni a világ, Európa és Magyarország idegenforgalmának legfontosabb mutatóiról, azok változásáról
- tudja, hogyan befolyásolhatja az idegenforgalom az ország gazdasági, illetve társadalmi életét
- ismerje az egyéni utazás legfontosabb adminisztratív és pénzügyi elemeit
- ismerje, milyen külső környezeti tényezők befolyásolhatják egy adott térség turizmusának versenyképességét
- legyen képes bemutatni Magyarország szerepét a világ idegenforgalmában
- tudja ábrázolni az ország turizmusának területi különbségeit, a turistaáramlást befolyásoló legfontosabb természeti, társadalmi és gazdasági tényezőket
- mutassa be az ország és Borsod-Abaúj-Zemplén egye legfontosabb vonzásadottságait
- tudja, melyek és hogyan működnek a turizmus alapszolgáltatást nyújtó vállalkozásai, a szálláshely-szolgáltatás, a közlekedés, a vendéglátás és a programszervezés
- ismerje a turizmus lebonyolítását biztosító vállalkozások, az utazásszervezés és az utazásértékesítés közötti különbségeket
- ismerje a turizmusnak a természetre gyakorolt hatását, a kedvezőtlen változások kiküszöbölésének módszereit
- tudja a világörökség program célkitűzéseit, ismerje a világörökség védeltségét élvező objektumokat
- ismerje a természetes környezet megismerését célzó utazásokat és tevékenységi formákat
- legyen képes felidézni a világ turizmusának meghatározó termékeit, azok jellemzőit, piaci szegmensét és ismertebb helyszíneit
- tudja, melyek környezetének legfontosabb turisztikai termékei
- ismerje az utazásokat befolyásoló külső és belső tényezőket
- legyen tisztában a turizmus sajátos szolgáltatást nyújtó vállalkozásaival
- ismerje a turizmust kiszolgáló és közvetetten a turizmusból élő vállalkozásokat
- tudja egy vállalkozás létrehozásának folyamatát, feltételeit és sikeres működtetésének tényezőit

- rendelkezzen alapvető elméleti ismeretekkel a piac legfontosabb tényezőiről, azok befolyásolásának módszereiről
- mutasson tájékozottságot a marketing és a reklámszakma turizmusban betöltött szerepéről, jelentőségéről

Feltételek:

- Gönczöl Enikő: Utazás és Turizmus (Iskolafejlesztési Alapítvány)
- Vizuális ismerethordozók
- Számítástechnikai eszközpark

A programgazda által meghatározott alapkövetelmények:

A tantárggyal kapcsolatos követelmények három kategóriában fogalmazhatók meg. Egyrészt a tanulónak saját élményeket kell szerezniük az idegenforgalom területén, másrészt bizonyos ismereteket el kell sajátítaniuk, harmadrészt a képzés folyamán meghatározott képességeket kell kialakítani. Ennek megfelelően:

1. A tanuló vegyen részt tanulmányai alatt 60 óra igazolt idegenforgalmi vagy vendéglátóipari munkahelyen töltött gyakorlati tapasztalatszerzésben.
2. Tudjon és ismerje a tankönyv és a tanterv fentiekben felsorolt területein használt fogalmak jelentését, azok összefüggéseit.
3. Legyen képes
 - Adekvát verbális és nonverbális kommunikációra szolgáltatói szerepben
 - Viselkedését a szituációhoz szabni
 - Saját magát ismerni (állóképességét, tanulási képességét, nyitottságát)
 - Empátiás viselkedésre, az emberek megismerésére
 - Konfliktusok szolgáltatói helyzetben való kezelési módjára
 - Önálló mérlegelő döntéshozatalra
 - Önmagáról, mint csapattagról gondolkodni
 - Önálló információgyűjtésre ú, feldolgozásra, alkalmazásra
 - Véleményalkotásra

A továbbhaladás feltételei:

A tanórákon való részvétel (a központilag és helyileg szabályozott igazolható és igazolatlan hiányzások figyelembevételével), a kötelező gyakorlati tapasztalatszerzés teljesítése. A tantervben meghatározott követelmények teljesítése.

1. Modul

Cél:

- Az idegenforgalmat jellemző legfontosabb mutatók és alapfogalmak megismerése

- A turizmus gazdasági életben betöltött sokoldalú szerepének és a környezettel való kapcsolatának megismerése
- Ismeretek tanulása a környezet idegenforgalomra gyakorolt hatásairól
- A saját környezetéből való gyűjtés révén az utazás alapvető kellékeivel való ismerkedés
- Tapasztaltszerzés az utazási csekkek és hitelkártyák világában

Követelmény:

- Turisztikai alapfogalmak ismerete
- A nemzetközi és a magyar idegenforgalom alakulásának bemutatása
- Hazánk turizmusfejlesztési koncepciója
- A turizmus és a munkaerőpiac kapcsolatának összefüggéseit
- A természeti környezet – turizmus; épített környezet – turizmus kapcsolata
- A világörökség hazai és néhány nemzetközi tagjának bemutatása
- A tömeg- és szelíd turizmus fogalma
- Saját tapasztalat alapján képes beszámolni egy utazási iroda kínálatáról, munkájáról
- Ismeri a vízum fogalmát és az útlevél funkcióit
- Ismeri az AMEX utazási csekkel kapcsolatos szolgáltatásait
- Ismeri a hitelkártyák alapvető típusait és felhasználásuk körét

Tartalom:

- Az idegenforgalom a számok tükrében
 - Turisztikai alapfogalmak
 - Nemzetközi turizmus
 - Európa idegenforgalma
 - A magyar idegenforgalom jellemzői
- Az idegenforgalom a gazdaságban
 - Jövedelemtermelő képesség
 - Népeségmegtartás és foglalkoztatás
 - A turizmus és a természeti környezet
 - A világ öröksége
 - A turizmus és a társadalmi környezet
 - A szelíd idegenforgalom
- Az idegenforgalom legfontosabb sajátosságai
 - Szezonalitás
 - Krízisérzékenység
 - Versenyhelyzet és kedvezmények
- Utazásszervezők
 - Utazási irodák
 - Helyfoglalási rendszerek
 - Idegenforgalmi szakvásárok
- Az utazás adminisztratív elemei

- Útlevel, vízum, valuta
- Utazási szerződés
- Utasbiztosítás
- Készpénzkímélő fizetőeszközök
 - Utazási csekkek
 - Hitelkártya

2. Modul

Cél:

- Az utazási cél kiválasztásának lépésit megismerve képessé váljon saját, illetve környezete utazásának körütekintő előkészítésére
- Megismerje a különböző motivációjú utazások fajtáit, tartalmi összetevőit

Követelmény:

- Készítsen Sárospatak, majd Magyarország idegenforgalmáról SWOT analízist
- Tudja, milyen tényezők befolyásolják az egyént utazási döntésének meghozatalában
- Képes ajánlatot készíteni egészségmegőrző igények hazai kielégítésére
- Tudja, milyen veszélyforrások akadályozhatják meg egy utazás sikeres lebonyolítását és javaslatot tud tenni a veszélyek megelőzésére
- Tudja, milyen előnyöket jelent egy térség idegenforgalmában a belföldi vendégek fogadása
- Ismeri az üzleti utazások résztvevői körét és az általuk igényelt szolgáltatásokat
- Ismeri az incentive turizmus fogalmát a vallási, ifjúsági turizmus, gyógyturizmus résztvevőinek körét

Tartalom:

- Az utazási döntést befolyásoló tényezők
 - A turisztikai vonzerő
 - Magyarország vonzereje
 - Egy ország imázsa
 - Utazási szokások
 - A környezet minősége
 - Az árak
 - A biztonság
 - A kommunikációs lehetőségek
 - Egyedi jellemzők

- A szervezett utak legfontosabb típusai
 - Belföldi pihenés
 - Külföldi pihenés
 - Hivatásturizmus
 - Kongresszusi és konferenciaturizmus
 - Incentive utazások
 - Vallási turizmus
 - Ifjúsági turizmus
 - Gyógyidegenforgalom

3. Modul

Cél:

- Ismeretek tanulása a kereskedelmi szálláshelyek típusiról, osztályba sorolásukról és szolgáltatásaikról
- Egy utazás nélkülözhetetlen feltételét jelentő közlekedési eszközök megismerése
- A vendéglátás, mint az idegenforgalom egyik elemének bemutatása

Követelmény:

- Legyen tisztában az egyes szállodai besorolások kritériumaival
- Ismeri a híres hazai Kastélyszállókat
- Ismeri a kempingek létesítésének lapfeltételeit és az osztályba sorolás tényezőit
- Tájékozottság a nemzetközi és hazai ifjúsági szálláshelyekről
- Tudja, milyen feltételekkel végezhető a fizetővendéglátó tevékenység, illetve milyen feltételekkel lehet részt venni a falusi turizmusban
- Ismeri a világ legnagyobb légitársaságait, különbséget tud tenni a különböző osztályok szolgáltatásai között
- Ismeri a legfontosabb nemzetközi és hazai vasúti kedvezményeket
- Tájékozott egy sikeres vízitúra lebonyolításának részleteiben
- Ismeri a Bodrog-Tisza hajózásának lehetőségeit
- Ismeri hazánk úthálózatát és az autópályák szolgáltatásait
- Ismeri a magyar konyha jellegzetességeit
- Ismeri a vendéglátóhelyek fajtáit
- Ismeri az éttermek kínálatának elemeit
- Össze tud állítani egy magyaros menüsört
- Tudja, milyen hatással vannak a gyorsétkeztetések a turizmusra és a helyi lakosság étkezési szokásaira
- Ismeri a vendéglátóhelyek osztályba sorolásának kritériumait

Tartalom:

- Szálláshelyek
 - Szállodák
 - Szállodaláncok
 - Kastély- és kúriaszállók
 - Üdülőfalvak
 - Apartmanházak
 - A time sharing rendszer
 - Kempingek
 - Ifjúsági házak
 - Fizető vendéglátás
 - Falusi turizmus
- Közlekedés
 - Légi közlekedés
 - A légitársaságok
 - Nemzetközi menetrend
 - A repülőjegy
 - A repülőterek
- Vasúti közlekedés
- Vízi közlekedés
 - Üdülőhajók
 - Vitorlás és motoros jachtok
 - Folyami hajózás
 - Kompok
- Közúti forgalom
 - Úthálózat
 - Az autós turizmus
 - Helyi, városi közlekedés
- Vendéglátás
 - Az evés, az ivás és a gasztronómia
 - A vendéglátás nemzetközi sajátosságai
 - Vendéglátásra szakosodott vállalkozások
 - Éttermek és vendéglők
 - Az utcai étkeztetés és a gyorséttermek
 - Egyéb vendéglátóhelyek
 - Minőség és ár a vendéglátásban

4. Modul

Programszervezés

Cél:

- Ismereteket gyűjteni a rendezvényekhez kapcsolódó utazásokról

- A városi turizmus sajátosságainak megismerése
- A vidék turisztikai szerepének megismerése
- Az egészségmegőrzés és a rekreáció turisztikai jelentősége

Követelmény:

- Ismeri az időszakosan Magyarországon megrendezésre kerülő fesztiválok helyszíneit és programját
- Ismeri a Magyarországon megrendezett történelmi játékokat
- Ismeri a garantált program fogalmát
- Ismeri a világ, illetve Magyarország szabadidő- és témaparkait és az ott folytatható tevékenységeket
- Képes Sárospatakon különböző időtartamú és különböző igényeket kielégítő városnézések megtervezésére
- Készítsen egy idegenforgalmi programba illeszkedő üzemlátogatási tervet
- Ismeri Magyarországon nagy borvidékeket
- Képes bortúra-tervet összeállítani Tokaj-hegyalján
- Ismeri hazánk nemzeti parkjait és tudja, hogyan egyeztetethetők össze a természetvédelem és az idegenforgalom nyereségérdekeltségének szempontjai
- Képes tájékozódni turistatérkép segítségével
- Ismer gyalogos és lovas túra útvonalakat

Tartalom:

- Rendezvényturizmus
 - A világkiállítások
 - Fesztiválok, ünnepi rendezvénysorozatok
 - Bálok és karneválok
 - Múlidéző történelmi játékok
 - Garantált programok
 - Szabadidő- és élményparkok, témaparkok
 - Kaszinóturizmus
- Városi túrák
 - A helyi nevezetességek megtekintése
 - Gyárak és üzemek meglátogatása
 - Múzeumlátogatás
- A vidék vonzereje
 - A borturizmus
- Programok a természetben
 - Védett természeti területek látogatása
 - Golfpályák
 - Aktív pihenés lehetőségei

6-7. Modul

Cél:

- Megismerni az értékesítés ösztönzésének elemeit az idegenforgalomban
- Feltárni az idegenforgalmi igények kialakulásában közrejátszó tényezőket
- Megismerni, hogyan reagál a piac a gazdasági környezet változásaira
- Egy vállalkozás marketingtevékenységének megismerése
- Az idegenforgalmi vállalkozások létrehozásának és működtetésének megismerése

Követelmény:

- Ismerni az idegenforgalmi piac fogalmát és szereplőit
- Tisztában van az idegenforgalmi termék fogalmával
- Tudja, mely tényezők befolyásolják a turisztikai piacot
- Ismerni az alapvető vállalkozási formákat
- Ismeri a vállalkozás beindításához szükséges engedélyeket
- Ismeri egy vállalkozás létrehozásának főbb lépéseit
- A korábban tanultak alapján képes az ötlet üzletté alakítására, üzleti terv készítésére
- Tisztában van a marketing fogalmával
- Ismeri a marketingtevékenység elemeit
- Képes önállóan elkészíteni egy idegenforgalmi termék marketingtervét

Tartalom:

- Vállalkozás és marketing az idegenforgalomban
 - A piac általános sajátosságai
 - A piac és szereplői
 - Az idegenforgalmi termék
 - A piac mozgása
 - Az igények és a kínálat jellemzői az ezredfordulón
 - Az élmények keresése
 - Nostalgia és illúzió
 - Kulturális és rendezvényturizmus
 - A turizmus legújabb formái
 - A gazdasági környezet
 - Jogi szabályok és kormányzati kedvezmények
 - A társadalom gazdasági helyzete
 - A konkurencia
 - Az Európai Unió hatása a turizmusra
- Az idegenforgalmi vállalkozás
 - Az ötlettől az üzleti lehetőségig
 - A vállalkozói beállítottság
 - A piaci lehetőségek felismerése

➤ A lehetőségek tervszerű keresése, a piackutatás

➤ Mások ötletei is megvalósíthatók

➤ Az ötlet

A vállalkozó és a vállalkozás

➤ A vállalkozó

➤ Vállalkozási formák

➤ Az üzleti terv

➤ A kapcsolatok

➤ A termék életpályája és a termékszerkezet

A vállalat működése

➤ Növekedés és piacépítés

➤ Alkalmazkodás és profitváltás

➤ Ha rosszul megy az üzlet

➤ Alkalmazkodás és marketing

A marketingtervezés

➤ A felmérés és az elemzés

➤ Marketingcélok

➤ Stratégia és a program

A vevőkkel való kommunikáció

➤ A vásárlói igények megismerése

➤ A nyilvánosság előtti megjelenés

➤ A termék bevezetése

➤ A reklám

➤ A public relations

A termék értékesítése

➤ Az értékesítés módjai

➤ Egy új értékesítési csatorna: az Internet

➤ A termék árának kialakítása

➤ A konkurencia és az árverseny

➤ Piacbefolyásolás:

Reklámszolgáltatások és kedvezmények

Ha lenne egy saját cégem

➤ Vajon milyen vállalkozó lennék?

➤ Mihez értünk és mihez kezdjünk?

➤ Milyen formában működjön a vállalkozás?

➤ Kellene néhány jó ötlet!

➤ Mennyi pénzünk van, és mennyire lenne szükségünk?

➤ Néhány szó a készpénzáramlásról

➤ Keressünk partnereket!

➤ Vigyázz, kész, rajt!

8. Modul

Cél:

- Megismerni a falusi vendéglátásban rejlő idegenforgalmi lehetőségeket
- Megismerni a falusi vendéglátás tárgyi feltételeinek kialakítása
- Megismerkedni a falusi turizmusra épülő vállalkozás gazdálkodási és szervezési feladataival

Követelmény:

- Ismeri az 1920-30-as évek Magyarországnak falusi vendéglátását
- Tudja, hogyan fejlődött a nyugat-európai falusi turizmus
- Ismeri a falusi vendéglátásra vonatkozó feltételrendszert
- Ismeri, melyek a vendégfogadásra alkalmas ház főbb kritériumai
- Képes szabadidős tevékenységek szervezésére
- Képes bevonni mezőgazdasági tevékenységeket a falusi turizmusba
- Ismeri a falusi turizmusra alapozó vállalkozás alapításának és működtetésének jogszabályait
- Rendszeresen tud áttekintést adni a falusi turizmusba bekapcsolható vállalkozásokról
- A megszerzett tudás birtokában képes elkészíteni egy megadott faluban a falusi vendéglátásra alkalmas vállalkozás üzleti tervét

Tartalom:

- Vendéglátás falun
 - A háború előtti hagyományok
 - A falusi turizmus újjáéledése Nyugat-Európában
 - Magyar falvak az idegenforgalomban
 - A falusi vendéglátás sajátosságai
- A vendégváró ház
 - Jó helyen járok?
 - Az első benyomások
 - A ház felépítése
 - A vendégszoba berendezése
- A kert
- Félig nyitott terek
 - Pihenőkert
 - Játéklehetőségek
 - Kerti berendezések
- A gazdaság
 - Vendéglátás és gazdálkodás
 - Állatok a ház körül
 - Betakarítás és szüret
 - Műhelyek

- A vendéglátó teendői
 - A falusi turizmus jövedelemteremtő képessége
- Szervezés és adminisztráció
 - Háztartási munkák
 - Apró figyelmességek
- „Egyedül nem megy”
 - Kistérségi együttműködés
 - Vállalkozói összefogás
 - Információs központok
- Az én fogadóm

I. Részletes vizsgakövetelmények

Az utazás és turizmus érettségi vizsgatárgy középszinten tehető le.

Az álló betűs szöveg az ismeretek, a dőlt betűs a képességek vizsgálatára vonatkozó követelményekre vonatkozik.

Témakörök	Követelmények
Kötelező modulok	
1.1. Az idegenforgalom jellemzői, fejlődési tendenciái	Az idegenforgalom és a nemzetgazdaság kapcsolata, arányok, fejlődési trendek a világban és Magyarországon. A turizmus hatása a népességmegtartásra és foglalkoztatottságra. Főbb statisztikai adatok. <i>A statisztikai adatok, trendek értelmezése. Több adatból következtetések levonása, lehetséges hipotézisek megfogalmazása.</i>
1.2. Az idegenforgalmat befolyásoló tényezők	Szezonalitás, krízisérzékenység. Ár – érték arány. Sztereotípiák. Az idegenforgalom és a természeti és társadalmi környezet kölcsönhatásai. <i>Hazai és helyi példák a befolyásoló tényezőkre. Aktuális példák a világturizmust befolyásoló gazdasági, politikai, társadalmi eseményekre.</i>
1.3. A szervezett utak típusai	Egyéni és csoportos utazás. Utazás szervezők, utazási irodák. Hivatásturizmus, konferencia turizmus. Incentive utazások. Vallási turizmus. Rendezvény turizmus. Ifjúsági, sport és kaland turizmus. Gyógyidegenforgalom. Falusi turizmus. <i>Utazásszervezők, utazási irodák működésének vázlatos ismerete. Utazási típusok és vevőkörök megfeleltetése.</i>
1.4. Szálláshelyek	A szálláshelyek besorolásai, szolgáltatásai. Szállodák és szállodaláncok. Kastély és kúriaszállók. Üdülőfalvak. Apartman-házak. Time-share rendszer. Panziók. Fizető vendéglátás. Ifjúsági szállók. Kempingek. <i>Szolgáltatások és ár-érték arány ismerete a szálláshelyeken.</i>

1.5. Közlekedés	Légi-, vasúti-, vízi-, közúti közlekedés - előnyök és hátrányok. Városi közlekedés. <i>Menetrendek, internetes keresési lehetőségek ismerete és használata.</i>
1.6. Vendéglátás	A vendéglátóhelyek típusai, besorolásai. Éttermek, vendéglők. Gyorséttermek, franchise rendszerek. Kávézók, cukrászdák. Borozók, sörözők. Nemzeti gasztronómiai sajátosságok. <i>Menüsor összeállításának alapjai. Adott vendéglátóhely értékelése.</i>
1.7. Programszervezés	Programszervezés, forgatókönyv. Városi programok, idegenvezetés. Bálok, karneválok, kiállítások. Különleges nagyrendezvények (pl. Sziget, Művészetek völgye). Tematikus parkok. Programok a természetben, nemzeti parkok, aktív pihenés. <i>A célcsoport igényeinek megismerése és a programok hozzáigazítása forgatókönyvben.</i>
1.8. Útleve, vízum, biztosítás, pénz	A magyar útleve formai és tartalmi sajátosságai, igénylése. Vízum kötelezettség és vízumkérelem. Utazási biztosítások fajtái. Valuta és deviza, készpénzkímélő eszközök fajtái és használatuk (utazási csekk, bank- és hitelkártyák, voucher, készpénz küldés). <i>Bank- és hitelkártyák jellemzői, használatuk. Megfelelő biztosítás kiválasztása. Útleve és vízumkérelem.</i>
Választható modulok – Környezetvédelem és idegenforgalom	
2.1. Fenntartható fejlődés	A gazdasági hatékonyság: az erőforrások kíméletes használata. Szelíd idegenforgalom, zöld turizmus, ökoturizmus. A növekedés határai. <i>A turizmus természeti és társadalmi hatásainak esetpéldán, szimuláción való elemzése. Beavatkozási lehetőségek felismerése, döntési pontok azonosítása.</i>
Választható modulok – Vállalkozás és marketing az idegenforgalomban	
3.1 Vállalkozási formák	Egyéni vállalkozó, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság. <i>Adekvát vállalkozási forma kiválasztása egy tervezett tevékenységhez, figyelembe véve annak természetét, nagyságrendjét.</i>
3.2 A turisztikai termék jellemzői	Az ipari termékek és szolgáltatási termékek közötti hasonlóságok és különbségek. A vevői bizalom. Piaci verseny. <i>Adott vevőcsoport igényeinek felismerése és ajánlat ötlet.</i>
3.3 Marketing	SWOT – helyzetelemzés (igény és kínálat). 5P a marketingben. Marketing mix. Kommunikáció a vevőkkel, PR. <i>Marketing terv készítése és annak indoklása.</i>

3.4 Vállalkozás indítása	A sikeres vállalkozás indításának feltételei. Cégalapítás. Ötlet, indulótőke, üzleti terv, hitel lehetőségek. A sikeres vállalkozó személyes tulajdonságai. <i>A vizsgázó önismeretének demonstrálása. Saját vállalkozási ötlet.</i>
Választható modulok – Falusi turizmus	
4.1 Falusi vendéglátás a múltban és jelenben	Vendéglátás és gazdálkodás összefüggései falun – Magyarországon és külföldön. A falusi vendéglátás szervezetei. <i>Helyi lehetőségek elemzése a falusi vendéglátás szempontjából.</i>
4.2 A falusi vendéglátás jellegzetességei.	A vendégfogadás helyszíne (ház, kert). Programok és gazdálkodás. <i>Saját, családi vállalkozás tervezése, elindítása.</i>

6. Az Oktatási Minisztérium által kiadott egységes mérésre és értékelésre szolgáló próbák a tanulók fizikai állapotának méréséhez

1. Helyből távolugrás (cm)

Az alsó végtag dinamikus erejének mérése

Kiinduló helyzet: a vizsgált személy az elugróvonal (elugródeszka) mögé áll úgy, hogy a cipőorrával a vonalat nem érinti.

Feladat: térdhajlítás – és ezzel egyidejűleg páros karlendítés hátra, hátsó rézsútos mélytartásba, előzetes lendületszerzés, - majd erőteljes páros lábú elrugaszkodás és elugrás előre.

Értékelés: az utolsó nyom és az elugróvonal közötti távolságot mérjük cm-ben.

1. Hasonfekvésből törzsemelés folyamatosan (db)

(Maximális időtartam: 4 perc)

A hátizmok dinamikus erő-állóképességének mérése

Kiinduló helyzet: a vizsgált személy a hasán fekszik úgy, hogy az állával megérinti a talajt, és mindkét karja laza tarkóratartás helyzetében van. A vizsgálatot végző személy az egymáshoz tett lábfejeket a földhöz szorítja.

Feladat: a vizsgált személy az

1. ütemre törzsemelést végez,
2. ütemre összeérinti a könyökét az álla alatt,
3. ütemre visszanyit tarkóratartásba,
4. ütemre törzsét leengedve visszafekszik a földre.

3. Hanyattfekvésből felülés folyamatosan (db)

(Maximális időtartam: 4 perc)

A hasizmok erő-állóképességének mérése

Kiinduló helyzet: a vizsgált személy torna vagy egyéb puha szőnyegen a hátán fekszik, és mindkét térdét 90 fokos szögben behajlítja. Laza tarkóratartás előre néző könyökkel.

Feladat: a vizsgált személy üljön fel, könyökével érintse meg azonos oldalon a combokat. Hanyattfekvés és újabb felülés következik folyamatosan.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott felülések száma.

4. Fekvőtámaszban karhajlítás folyamatosan (db)

(Maximális időtartam: lányok 2 perc, fiúk 4 perc)

A vállövi és a karizmok dinamikus erő-állóképességének mérése

Kiinduló helyzet: mellső fekvőtámasz (tenyerek vállszélességben előre néző ujjakkal, egyenes törzs, nyak a gerinc meghosszabbításában, nyújtott térd, merőleges kar.)

Feladat: a vizsgált személy mellső fekvőtámaszból indítva karhajlítást és –nyújtást végez. A törzs feszes, egyenes tartását a karnyújtás és karhajlítás ideje alatt is meg kell tartani, a fej nem lóghat. A karhajlítás addig történik, amíg a felkar vízszintes helyzetbe nem kerül.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott ismétlések száma.

5. Cooper-teszt (m)

A szervezet aerob, hosszú távú állóképességének mérésére.

A teszt lényege, hogy a vizsgált személy 12 perc alatt a lehető leghosszabb távot teljesítse futással.

1. Helyből távolugrás (m)

Fiúk (4 motorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	1,64	1,72	1,78	1,85	1,88	1,95
2	1,67	1,75	1,81	1,88	1,91	1,98
3	1,70	1,78	1,84	1,91	1,94	2,01
4	1,73	1,81	1,87	1,94	1,97	2,04
5	1,76	1,84	1,90	1,97	2,00	2,07
6	1,79	1,87	1,93	2,00	2,03	2,10
7	1,82	1,90	1,96	2,03	2,06	2,13
8	1,85	1,93	2,00	2,06	2,09	2,16
9	1,88	1,96	2,04	2,09	2,12	2,19
10	1,91	1,99	2,07	2,12	2,15	2,22
11	1,94	2,02	2,10	2,15	2,18	2,25
12	1,97	2,05	2,13	2,18	2,21	2,28
13	2,00	2,08	2,16	2,21	2,24	2,31
14	2,03	2,11	2,19	2,24	2,28	2,34
15	2,06	2,14	2,22	2,27	2,31	2,37

16	2,09	2,17	2,25	2,30	2,34	2,40
17	2,12	2,20	2,28	2,33	2,37	2,43
18	2,16	2,24	2,31	2,37	2,41	2,46
19	2,20	2,28	2,34	2,41	2,45	2,50
20	2,24	2,32	2,38	2,45	2,49	2,54
21	2,28	2,36	2,42	2,49	2,53	2,58

1. Helyből távolugrás (m)

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	1,43	1,47	1,51	1,55	1,56	1,58
2	1,45	1,50	1,54	1,58	1,59	1,61
3	1,48	1,53	1,57	1,61	1,62	1,64
4	1,51	1,56	1,60	1,64	1,65	1,67
5	1,54	1,59	1,63	1,67	1,68	1,70
6	1,57	1,62	1,66	1,70	1,71	1,73
7	1,60	1,65	1,69	1,73	1,74	1,76
8	1,63	1,68	1,72	1,76	1,77	1,79

9	1,66	1,71	1,74	1,79	1,80	1,82
10	1,69	1,74	1,77	1,83	1,84	1,85
11	1,72	1,77	1,80	1,86	1,87	1,89
12	1,74	1,80	1,83	1,89	1,90	1,93
13	1,77	1,84	1,86	1,93	1,94	1,97
14	1,80	1,87	1,89	1,97	1,98	2,00
15	1,83	1,90	1,92	2,01	2,02	2,04
16	1,87	1,94	1,96	2,04	2,05	2,07
17	1,91	1,98	2,00	2,07	2,08	2,10
18	1,95	2,02	2,04	2,10	2,11	2,13
19	1,99	2,05	2,08	2,13	2,14	2,16
20	2,03	2,08	2,12	2,16	2,17	2,19
21	2,07	2,11	2,15	2,19	2,20	2,22

2. Hasonfekvésből törzsemelés és –leengedés, folyamatosan (db)

Maximális időtartam: 4 perc

Fiúk (4 motorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	32	34	36	38	40	42
2	36	38	40	42	44	46
3	40	42	44	46	48	50
4	44	46	48	50	52	54
5	48	50	52	54	56	58
6	52	54	56	58	60	62
7	56	58	60	62	64	66
8	60	62	64	66	68	70
9	64	66	68	70	72	74
10	68	70	72	74	76	78
11	72	74	76	78	80	82
12	76	78	80	82	84	86
13	80	82	84	86	88	90
14	84	86	88	90	92	94

2. Hasonfekvésből törzsemelés és –leengedés, folyamatosan (db)

Maximális időtartam: 4 perc

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	30	32	33	34	35	36
2	34	36	37	38	39	40
3	38	40	41	42	43	44
4	42	44	45	46	47	48
5	46	48	49	50	51	52
6	50	52	53	54	55	56
7	54	56	57	58	59	60
8	58	60	61	62	63	64
9	62	64	65	66	67	68
10	66	68	69	70	71	72
11	70	72	73	74	75	76
12	74	76	77	78	79	80
13	78	80	81	82	83	84
14	83	84	85	86	87	88

3. Hanyattfekvésből felülés térdérintéssel folyamatosan (db)

Maximális időtartam: 4 perc

Fiúk (4 mnotorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	40	42	44	46	48	50
2	45	47	49	51	53	55
3	50	52	54	56	58	60
4	55	57	59	61	63	65
5	60	62	64	66	68	70
6	65	67	69	71	73	75
7	70	72	74	76	78	80
8	75	78	79	81	83	85
9	80	82	84	86	88	90
10	85	87	89	91	93	95
11	90	92	94	96	98	100
12	95	97	99	101	103	105
13	100	102	104	106	108	110
14	104	106	108	110	112	114

3. Hanyattfekvésből felülés térdérintéssel folyamatosan (db)

Maximális időtartam: 4 perc

Lányok (4 mnotorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	36	38	40	42	44	46
2	40	42	44	46	48	50
3	45	47	49	51	53	55
4	50	52	54	56	58	60
5	55	57	59	61	63	65
6	60	62	64	66	68	70
7	65	67	69	71	72	75
8	70	72	74	76	78	80
9	75	77	79	81	83	85
10	80	82	84	86	88	90
11	85	87	89	91	93	95
12	90	92	94	96	98	100
13	95	97	99	101	103	105
14	100	102	104	106	108	110

4. Fekvőtámaszban karhajlítás és –nyújtás, folyamatosan (db)

Maximális időtartam: 4 perc

Fiúk (4 mnotorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	17	19	21	23	25	27
2	19	21	23	25	27	29
3	21	23	25	27	29	31
4	23	25	27	29	31	33
5	25	27	29	31	33	35
6	27	29	31	33	35	37
7	29	31	33	35	37	39
8	31	33	35	37	39	41
9	33	35	37	39	41	43
10	35	37	39	41	43	45
11	37	39	41	43	45	47
12	38	40	42	44	46	48
13	39	41	43	45	47	49
14	40	42	44	46	48	50

4. Fekvőtámaszban karhajlítás és –nyújtás, folyamatosan (db)

Maximális időtartam: 4 perc

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	5	6	7	8	9	10
2	6	7	8	9	10	11
3	7	8	9	10	11	12
4	8	9	10	11	12	13
5	9	10	11	12	13	14
6	10	11	12	13	14	15
7	11	12	13	14	15	16
8	12	13	14	15	16	17
9	13	14	15	16	17	18
10	14	15	16	17	18	19
11	15	16	17	18	19	20
12	16	17	18	19	20	21
13	17	18	19	20	21	22
14	18	19	20	21	22	23

Pontérték táblázat 13-19 éves fiúknak

Cooper-teszt futás (m)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	1670	1740	1790	1830	1860	1890
2	1690	1760	1810	1850	1880	1910
3	1700	1780	1830	1870	1900	1930
4	1730	1800	1850	1890	1920	1950
5	1750	1820	1880	1910	1940	1970
6	1770	1840	1900	1930	1960	1990
7	1790	1860	1920	1950	1980	2010
8	1810	1880	1940	1970	2000	2030
9	1830	1900	1960	1990	2030	2050
10	1850	1920	1980	2010	2050	2070
11	1880	1940	2000	2030	2070	2090
12	1900	1960	2030	2050	2090	2110
13	1920	1980	2050	2070	2110	2130

14	1940	2000	2070	2090	2130	2160
15	1960	2020	2090	2110	2150	2180
16	1980	2040	2110	2130	2180	2200
17	2000	2060	2130	2160	2200	2220
18	2030	2080	2150	2180	2220	2240
19	2050	2100	2180	2200	2240	2260
20	2070	2120	2200	2220	2260	2280
21	2090	2150	2220	2240	2280	2310
22	2110	2180	2240	2260	2300	2330
23	2130	2200	2260	2280	2330	2350
24	2150	2220	2280	2310	2350	2370
25	2180	2240	2300	2330	2370	2390
26	2200	2260	2330	2350	2390	2410
27	2220	2280	2350	2370	2410	2430
28	2240	2300	2370	2390	2430	2460
29	2260	2330	2390	2410	2450	2480
30	2280	2350	2410	2430	2470	2500
31	2300	2370	2430	2460	2490	2520
32	2330	2390	2450	2480	2510	2540
33	2350	2410	2470	2500	2530	2560

34	2370	2430	2490	2520	2550	2580
35	2390	2460	2510	2540	2470	2610
36	2410	2480	2530	2560	2590	2630
37	2430	2500	2550	2580	2610	2650
38	2450	2520	2570	2610	2630	2670
39	2470	2540	2590	2630	2650	2690
40	2490	2560	2610	2650	2670	2710

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
41	2510	2580	2630	2670	2690	2730
42	2530	2610	2650	2690	2710	2760
43	2560	2630	2670	2710	2740	2780
44	2580	2650	2690	2730	2760	2800
45	2600	2670	2710	2760	2780	2820
46	2620	2690	2730	2780	2810	2840
47	2640	2710	2760	2800	2830	2860
48	2660	2730	2780	2820	2850	2880
49	2690	2760	2800	2840	2880	2910
50	2710	2780	2820	2860	2910	2930

51	2740	2800	2840	2880	2930	2950
52	2770	2820	2860	2910	2950	2970
53	2800	2840	2880	2930	2970	2990
54	2820	2860	2910	2950	2990	3010
55	2840	2880	2930	2970	3010	3030
56	2860	2910	2950	2990	3030	3050
57	2880	2930	2970	3010	3050	3080
58	2910	2950	2990	3030	3080	3100
59	2930	2970	3010	3050	3100	3120
60	2950	2990	3030	3080	3120	3140
61	2970	3010	3050	3100	3140	3160
62	2990	3030	3080	3120	3160	3180
63	3010	3050	3100	3140	3180	3210
64	3030	3060	3120	3160	3210	3230
65	3050	3100	3140	3180	3230	3250
66	3070	3120	3160	3210	3250	3270
67	3090	3140	3180	3230	3270	3290
68	3110	3160	3210	3250	3290	3310
69	3130	3180	3230	3270	3310	3330
70	3150	3210	3250	3290	3330	3360

71	3170	3230	3270	3310	3360	3380
72	3190	3250	3290	3330	3380	3400
73	3210	3270	3310	3360	3400	3420
74	3230	3290	3330	3380	3420	3440
75	3250	3310	3360	3400	3440	3460
76	3270	3330	3380	3420	3460	3480
77	3290	3360	3400	3440	3480	3510

Pontérték táblázat 13-19 éves lányoknak

Cooper-teszt futás (m)

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
1	1330	1340	1350	1360	1370	1380
2	1350	1360	1370	1380	1390	1410
3	1370	1380	1390	1410	1420	1430
4	1390	1410	1420	1430	1440	1450
5	1420	1430	1440	1450	1460	1470
6	1440	1450	1460	1470	1480	1490
7	1460	1470	1480	1490	1500	1510
8	1480	1490	1500	1510	1520	1530

9	1500	1510	1520	1530	1540	1560
10	1520	1530	1540	1560	1570	1580
11	1540	1560	1570	1580	1590	1600
12	1570	1580	1590	1600	1610	1620
13	1590	1600	1610	1620	1630	1640
14	1610	1620	1630	1640	1650	1660
15	1630	1640	1650	1660	1670	1680
16	1650	1660	1670	1680	1690	1700
17	1670	1680	1690	1700	1710	1720
18	1690	1700	1710	1720	1730	1740
19	1710	1720	1730	1740	1750	1760
20	1730	1740	1750	1760	1770	1780
21	1760	1770	1780	1790	1800	1810
22	1780	1790	1800	1810	1820	1830
23	1800	1810	1820	1830	1840	1850
24	1820	1830	1840	1850	1860	1870
25	1840	1850	1860	1870	1880	1900
26	1860	1870	1880	1900	1910	1920
27	1880	1900	1910	1920	1930	1940
28	1910	1920	1930	1940	1950	1970

29	1930	1940	1950	1970	1980	1990
30	1950	1960	1970	1990	2000	2010
31	1970	1980	1990	2010	2020	2030
32	1990	2000	2010	2020	2030	2040
33	2010	2020	2030	2040	2050	2070
34	2040	2050	2060	2070	2080	2090
35	2060	2070	2080	2090	2100	2120
36	2080	2090	2100	2120	2130	2140
37	2100	2120	2130	2140	2150	2160
38	2130	2140	2150	2160	2170	2180
39	2150	2160	2170	2180	2190	2200
40	2170	2180	2190	2200	2210	2220

Pontszám	7. osztály	8. osztály	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
41	2190	2200	2210	2220	2230	2240
42	2210	2220	2230	2240	2250	2260
43	2230	2240	2250	2260	2270	2280
44	2250	2260	2270	2280	2290	2300
45	2270	2280	2290	2300	2310	2320

46	2290	2300	2310	2320	2330	2340
47	2310	2320	2330	2340	2350	2360
48	2330	2340	2350	2360	2370	2380
49	2360	2370	2380	2390	2400	2410
50	2380	2390	2400	2410	2420	2430
51	2400	2410	2420	2430	2440	2450
52	2420	2430	2440	2450	2460	2470
53	2440	2450	2460	2470	2480	2490
54	2460	2470	2480	2490	2500	2510
55	2480	2490	2500	2510	2520	2540
56	2510	2520	2530	2540	2550	2560
57	2530	2540	2550	2560	2570	2580
58	2550	2560	2570	2580	2590	2600
59	2570	2580	2590	2600	2610	2620
60	2590	2600	1610	2620	2630	2640
61	2610	2620	2630	2640	2650	2660
62	2630	2640	2650	2660	2670	2680
63	2660	2670	2680	2690	2700	2710
64	2680	2690	2700	2710	2720	2730
65	2700	2710	2720	2730	2740	2750

66	2720	2730	2740	2750	2760	2770
67	2740	2750	2760	2770	2780	2790
68	2760	2770	2780	2790	2800	2810
69	2780	2790	2800	2810	2820	2830
70	2810	2820	2830	2740	2850	2860
71	2830	2840	2850	2860	2870	2880
72	2850	2860	2870	2880	2890	2900
73	2870	2880	2890	2900	2910	2920
74	2890	2900	2910	2920	2930	2940
75	2910	2920	2930	2940	2950	2960
76	2930	2940	2950	2960	2970	2980
77	2960	2970	2980	2990	3000	3010

Az általános fizikai teherbíróképesség minősítése

0 – 20 pont igen gyenge

Gyenge fizikai állapota miatt, a mindennapi tevékenységének maradéktalan elvégzése, legtöbb esetben olyan fizikai-szellemi megterhelést jelent, hogy rendszeresen fáradtnak, kimerültnek érzi magát.

(A figyelem terjedelmének, tartósságának növeléséhez, közérzetének – átmeneti – javításához igen gyakran különféle élénkítő szerek, esetenként gyógyszerek fogyasztására van szükség. Hajlamos a gyakori megbetegedésre. Immunrendszerének a kisebb fertőzések, könnyebb megbetegedések leküzdése is igen gyakran komoly megterhelést jelent.)

21 – 40 pont gyenge

Az egésznapos tevékenységtől gyakran elfárad, a nap végén levertnek, kimerültnek, rosszkedvűnek érzi magát, egyik napról a másikra nem tudja kipihenni fáradalmát.

41 – 60 pont elfogadható

A rendszeres mindennapi tevékenységtől már ritkán fárad el, de a tartós, váratlan többletmunka már erősen igénybe veszi.

61 – 80 pont közepes

Elérte azt a szintet, amely elegendő ahhoz, hogy egészsége stabil maradjon, azaz tartósan kiegyensúlyozottan, jó közérzettel élhessen. E szint megtartásához is, heti 2-3 órás időtartamú, rendszeresen végzett testedzés szükséges. Az egészség megőrzése érdekében a továbbiakban (a későbbi élete folyamán) is törekedni kell legalább e szint megtartására.

80 – 100 pont jó

Ezt a szintet általában azoknak sikerül elérniük, akik valamilyen sportágban alacsonyabb szakosztályban, illetve amatőr szinten rendszeresen edzenek, versenyeznek.

(E szintet elérők – amennyiben élsportolókká szeretnének válni – minél előbb kezdjenek hozzá az alapvető kondicionális képességeik magasabb szintre emeléséhez, fejlesztéséhez).

101 – 120 pont kiváló

E szintet elérők már fizikailag jól terhelhetők, az általuk választott sportágban (élsportolóként) is kiváló eredményeket érhetnek el.

121 – 140 pont extra

Ha ezt a szintet eléri és megtartja, akkor az általános fizikai teherbíróképessége területén elérte azt a szintet, hogy fizikailag kiválóan

terhelhető. Az eddigi vizsgálataink szerint ez egyben azt is jelenti, hogy alkalmassá vált szinte valamennyi sportágban, olyan rendszeres, magas szintű sportági specifikus edzés elvégzésére, hogy nemzetközi szinten is tartósan csúcsteljesítményt érjen el.

Az élsportolók csak akkor tudnak a továbbiakban is versenyben maradni – egészségkárosodás nélkül hosszantartó stabil magas teljesítményt elérni – a hazai és a nemzetközi szinten, ha az általános fizikai teherbíróképességüket folyamatosan ezen a magas szinten tartják.

7. A pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések

I. A pedagógiai program érvényességi ideje

1. Az iskola 2009. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját e pedagógiai program alapján.
2. A pedagógiai programban található helyi tanterv 2009. szeptember 1. napjától a 7. évfolyamon, majd ezt követően felmenő rendszerben kerül bevezetésre.
3. Ezen pedagógiai program érvényességi ideje nyolc tanévre – azaz 2009. szeptember 1. napjától 2017. augusztus 31. napjáig – szól.
4. 2017. szeptember 1-jétől kerül sor az új helyi tanterv bevezetésére.

II. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

1. A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
 - A nevelők szakmai munkaközösségei (ahol ilyen nem működik, ott a szaktanárok) minden tanév végén értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.
2. A 2016/2017-es tanév során a nevelőtestületnek el kell végeznie a pedagógiai program teljes – minden fejezetre kiterjedő – felülvizsgálatát, értékelését, és szükség esetén ezen pedagógiai programot módosítani kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgoznia.
3. A nevelőtestület felkéri a szülői szervezetet, hogy a pedagógiai programban leírtak megvalósulását a 2016/2017-es tanév lezárását követően átfogóan elemezze.

III. A pedagógiai program módosítása

1. A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:
 - az iskola igazgatója,
 - a nevelőtestület bármely tagja,
 - a nevelők szakmai munkaközösségei,
 - a szülői szervezet
 - az iskola fenntartója
2. A tanulók a pedagógiai program módosítását a diákönkormányzat képviselői útján a szülői szervezetnek javasolhatják.
3. A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.
4. A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő tanév szeptember első napjától kell bevezetni.

IV. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

1. Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
2. A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:
 - az iskola fenntartójánál
 - az iskola irattárában,
 - az iskola könyvtárában,
 - az iskola igazgatójánál,
 - az iskola igazgatóhelyetteseinél,
 - az iskola tanári szobájában,
 - és az iskola honlapján.

A pedagógiai program elfogadása és jóváhagyása

A pedagógiai programot az iskola diákönkormányzata 2009. június 6. napján tartott ülésén véleményezte, és elfogadásra javasolta.*

A pedagógiai programot az iskola szülői szervezete 2009. június 10. napján tartott ülésén véleményezte, és elfogadásra javasolta.*

*A szülői szervezet és a diákönkormányzat számára megtartott ülés jegyzőkönyve és a szavazás eredménye mellékletként szerepel.

A pedagógiai programot az iskola **nevelőtestülete** 2009. április 17. napján tartott ülésén véleményezte, és elfogadásra javasolta.

*Tóth Tamás
igazgató*

Az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium pedagógiai programját **Sárospatak Város Önkormányzat Képviselő-testülete** 2009. napján tartott ülésén véleményezte, és elfogadásra javasolta.

*Dr. Hörcsik Richárd
polgármester*

A NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAM

HELYI TANTERVE

Célok és feladatok:

- A nyelvi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális, intellektuális érésének támogatása.
- Fontos feladat a különböző helyekről érkező diákok ismeretanyagának szinkronba hozása, az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismételése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az írás és a helyesírás készségeinek fejlesztése.
- A diákok kommunikációs készségének erősítése.
- Az anyanyelvű írásbeliség normáit figyelembe véve a helyes szövegalkotási készség erősítése, a képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása.
- Kulturált, igényes, tartalmas megnyilatkozásra való felkészítés.

Fejlesztési követelmények:

- A tanuló törekedjen a leíró nyelvtani ismereteinek egységbe szervezésére, aktívan vegyen részt az ismeretek közös felidőzésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában.
- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Tudja a már tanult szakszókincset pontosan használni.
- A tanuló legyen képes alkalmazni anyanyelvi ismereteit a szövegalkotás és szövegértés, valamint az írásbeli megnyilatkozás minden területén.
- Az anyanyelv sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre a tanult idegen nyelvek vonatkozásában.
- Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit.
- Gyakorolja az önálló szövegalkotást.

Belépő tevékenységformák:

- A rendszerező, elemző tevékenység erősítése: a tanult hangtani, alaktani, mondattani, helyesírási ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása különféle írásbeli feladatokban.
- Az önkontroll további finomítása: fogalmazásaik önálló helyesírási, nyelvhelyességi javítása, a helyesírási szótár önálló használata.
- Az életkornak megfelelő szintű olvasás.
- Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése.
- Kreatív szövegalkotás.

Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció, hatékony és önálló tanulás, esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.

Óraszám: 2 óra /hét

Összesen: 74 óra/év

Tananyag:

I. Év eleji felmérés – óraszám: 2

Tájékozódás a tanulók leíró nyelvtani ismereteiről: szövegértés, helyesírás, fogalmazási, szövegalkotási készségek felmérése.

II. Hangtani ismeretek, helyesírásunk alapelvei – óraszám: 12

- A fonéma mint nyelvi elem
- A magyar magánhangzókészlet
- A magánhangzók törvényszerűségei
- A magyar mássalhangzókészlet
- A mássalhangzó törvények
- A hang stilisztikai értéke
- Kiejtés, szóelem-tükröztetés, hagyomány, egyszerűsítés elve
- Ly – j
- Szótagolás, elválasztás

Fogalmak:

- magán- és mássalhangzótörvények, hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, zöngés és zöngétlen mássalhangzó

III. Szóelemek – óraszám: 2

- A képző, jel, rag
- A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok

Fogalmak:

- képző, jel, rag, gyakoribb ige- és névszóképzők, az ige alakrendszere

IV. Szófajtani ismeretek – óraszám: 14

A szó jelentése, szóalkotási módok

A magyar nyelv szókészleteti rétegei

Hangalak és jelentés kapcsolata

Az ige

A névszók

A határozószók

A viszonyzó

Az indulatszó

A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok

Fogalmak:

- szójelentés, egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes értelmű szó, hangutánzó szó, hangulatfestő szó, ige, igenév, névmás, határozószó, főnév, melléknév, számnév, viszonyzó, igekötő, névutó, névelő, kötőszó, mondatzó, módosítószó, indulatszó,

V. Mondattani ismeretek – óraszám: 20

- A mondat természete, fogalma, jelentése
- A mondatok osztályozása szerkezet szerint
- A mondatok osztályozása a beszédhelyzet 3-as vonatkozása alapján
- A mondatok osztályozása logikai minőség alapján
- A mondatrészek meghatározása, fajtáik, szófajuk
- Az alany
- Az állítmány
- A tárgy
- A jelzők
- A határozók
- Az összetett mondat fogalma és típusai
- A mellérendelő összetett mondat és fajtái
- Az alárendelő összetett mondat és fajtái

- A mondathoz kapcsolódó helyesírási szabályok

Fogalmak:

- mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat, tagolatlan, tagolt, tö- és bővített mondat, hiányos szerkezetű mondat
- mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó és jelző fajtái
- mondategész, mondategység (tagmondat), főmondat, mellékmondat, utalószó, kötőszó
- a mellérendelő mondat fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető
- az alárendelő mondat fajtái: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozói, jelzői alárendelés
- sajátos jelentéstartalmú mondat: feltételes, hasonlító, többszörösen összetett mondat

VI. Szövegalkotás, szövegelemzés, szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása – óraszám: 22

- Szövegalkotás megadott témára: elbeszélés, leírás, jellemzés, ismertetés
- Szövegszerkesztés: anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás, a szöveg tagolása
- Szövegértés: vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiemelés

VII. Zárás – óraszám: 2

A számonkérés módja:

- Folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés.
- Témakörönként témazáró dolgozatok megíratása, értékelése.
- A kiadott házi feladatok közös megbeszélése, ellenőrzése.
- Szövegelemzési és szerkesztési feladatok értékelése, osztályozása.

A továbbhaladás feltételei:

- A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: hangtani, szó- és alaktani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése, felismerése, elemzés egyszerűbb esetekben.
- A tanult leíró nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása a szövegek értelmezésében, írásbeli megnyilatkozásokban.
- Szövegelemző eljárások alkalmazása különböző típusú szövegekben.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség.
- A tanult helyesírási szabályok megfelelő ismerete és alkalmazása.
- Olvasható, jó tempójú egyéni írásmód.

Matematika 9.

Óraszám: 2 óra /hét

Összesen: 72 óra/év

Célok és feladatok:

- A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat.
- A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömét, és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását.
- Az általános iskola felső tagozatán egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása. Az előkészítő évfolyamon ezek szintentartása illetve megerősítése fontos cél.
- Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.
- A matematika – a lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.
- Fő cél a biztos alap a reális középfokú tanulmányok folytatásához.

Fejlesztési követelmények:

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása.

A matematikai szemlélet fejlesztése

- Számтан-algebra témakörben egyre bővülő számkörben végzett műveletek.
- Zsebszámológép célszerű használata.
- A matematika elemei fogalmait, összefüggéseit s mindennapi életben is alkalmazzuk.
- A függvényszemlélet fejlesztése, a gyakorlati életben előforduló grafikonok vizsgálata.
- Geometriában fejlesszük a síkban való tájékozódást és a térszemléletet.
- A matematikai logika bizonyos elemeinek („és”, „vagy”, „nem”, „minden”, „van olyan”) tudatos használata.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban.

- Szövegértő képesség fejlesztése, szöveg alapján nyitott mondatok felírása, algebrai úton való megoldása, elemzése, a diszkussziós képesség fejlesztése.
- Modellalkotás, mint a problémamegoldás fontos eszköze.
- A mindennapi gyakorlatban fontos mérések, szerkesztések elvégzése. Kerület, terület, felszín és térfogatszámítás alkalmazása a gyakorlatban.
- A valószínűség szemléletes fogalma: biztos, lehetetlen események, illetve lehet, de nem biztos.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása.

- Induktív és deduktív módszer.
- Sejtések, szabályszerűségek megfogalmazása.
- Halmazszemlélet fejlesztése: csoportosítás, osztályozás, sorba rendezés, elemek kiválasztása bizonyos feltételek esetén.
- Ábrák, gráfok, matematikai modellek alkalmazása.
- Adatgyűjtés, adatsokaság elemzése, ábrázolása, a statisztika alapvető elemeinek megismerése.

Helyes tanulási szokások fejlesztése.

- Számítások és mérések előtt becslések végzése, a feladatmegoldások ellenőrzése.
- Megoldási terv, vázlatrajz készítése, lényegkiemelés.
- A szaknyelv és a jelölésrendszer pontos használata.
- Az érvelés, cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció folyamatos fejlesztése.
- A tankönyvek, feladatgyűjtemények, lexikonok használata.
- Multimédiás eszközök használata.
- Pozitív motiváció a matematikai érdekességek, a matematika története iránti érdeklődés felkeltésére.

I. Gondolkodási módszerek (10 óra)

Tartalom:

- Gondolatok helyes szóbeli és írásbeli kifejezése.
- Matematikai bizonyítások előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.
- Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.
- Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.

- Halmazok elemszáma, logikai szita alkalmazása feladatokban.
- Intervallumok és halmazműveletek.
- Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel.

Feladatok, tevékenységek:

- Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése.
- A bizonyítási igény fejlesztése.
- Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata.
- Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.
- Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése.
- A rendszerszemlélet fejlesztése.
- A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása.
- Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

II. Számtan, algebra (22 óra)

Tartalom:

- A természetes, egész, racionális és valós számok halmazának kapcsolata.
- Műveletek racionális számkörben. Véges, végtelen tizedes törtek.
- A négyzetgyök fogalma.
- Algebrai egész kifejezések, egyszerű képletek átalakításai: szorzás, összevonás, szorzattá alakítás kiemeléssel.
- Nevezetes szorzatok használata.
- Szorzattá alakítás módszerei: kiemelés, kiemelés csoportosítással, nevezetes azonosságok alkalmazása
- Algebrai egész kifejezések szorzása egyszerű esetekben.
- Hatványozás egész kitevőre.
- Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.
- Szöveges feladatok megoldása.
- Egyenletrendszerek megoldása.

Feladatok, tevékenységek:

- A rendszerező képesség fejlesztése.
- Számítások egyszerűsítése. Zsebszámológép alkalmazása.
- Algebrai kifejezések helyettesítési értékének célszerű kiszámítása.
- Az ellenőrzés igényének fejlesztése.
- Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.
- Képletek használata, felismerése.

III. Függvények, sorozatok (20 óra)

Tartalom:

- Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.
- Függvény hozzárendelési szabályának leolvasása.
- Függvény transzformációk ismerete.
- Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben.
- Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása.
- Számtani és mértani sorozatok.

Feladatok, tevékenységek:

- A függvényszemlélet fejlesztése.
- Táblázatok, grafikonok készítése.
- Grafikus megoldási módszerek alkalmazása számítógépen is.
- Konkrét sorozatok jellemzőinek meghatározása.

IV. Geometria (10 óra)

Tartalom:

- Szögpárok, síkidomok és jellemzőik áttekintése.
- Háromszögek, négyszögek szerkesztése.
- Nevezetes ponthalmazok: szögfelező, szakaszfelező merőleges szerkesztése.
- Háromszög beírt, köré írt körének szerkesztése.
- Egybevágósági transzformációk áttekintése néhány feladaton keresztül.
- Pitagorasz tétele, alkalmazása területszámításnál.
- Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről: kerület, terület, felszín, térfogat kiszámítása.

Feladatok, tevékenységek:

- A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.
- A tanultak alkalmazása más tantárgyak és a mindennapi élet problémáinak megoldása során.
- A transzformációs szemlélet fejlesztése.
- A bizonyítási igény fejlesztése.
- A számolási készség fejlesztése.
- Zsebszámológép használata.

V. Kombinatorika, valószínűség, statisztika (10 óra)

Tartalom:

- Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.
- Alapvető kombinatorikai számolások alkalmazása.
- Ismerkedés az ismétlés nélküli, ismétléses permutációval, illetve variációval feladatokon keresztül.
- Adathalmazok elemzése és értelmezése, ábrázolásuk.

Feladatok, tevékenységek:

- A valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
- Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.
- Az adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.

Angol nyelv 9.

Angol nyelv 9-13. (1. idegen nyelv)

Általános cél:

Az idegen nyelvek tudása nélkülözhetetlen mind az egyén, mind Európa, ebben hazánk számára is. Ennek érdekében a lehető legnagyobb mértékben ki kell terjeszteni a nyelvoktatást.

Az angol nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák, azaz a használható nyelvtudás kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetenciák az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

1. a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;
2. a nyelvtanulás során a tanulóknál alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerése;
3. a tanulók legyenek képesek, nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni.

A nyelvtanulás folyamata a bevezetőben megfogalmazott általános kompetenciákra épül, melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit és készségeit. A kommunikatív nyelvi kompetenciák integrálják az általános kompetenciákat és tanulási képességeket, ezeken belül az anyanyelvi kommunikatív nyelvi kompetenciákat.

Követelményként megszabható, hogy a tanulók olyan nyelvi alapkészségek, az ismeretek, a szókincs és a nyelvi technikák alkalmazásával olyan szintre jussanak el, hogy a tanult témakörökön belül mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak.

Tantervünk tartalmazza a beszédszándékokat, a nyelvtani fogalomköröket, a tematikus felsorolásokat, és a nyelvkészségek szintjét.

A nyelvi előkészítőbe járó diákok (NYEK), első idegen nyelvből a B2-es szintet legkésőbb a 10. évfolyam végére el kell érniük. Ez esetben a 11. és a 12. évfolyam feladata az elért nyelvtudási szint megtartása és elmélyítése.

Kulcskompetenciák megalapozása és fejlesztése:

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül: oktatás s képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek-, az egyén szükségleteinek megfelelően.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök:

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a szókinccsek és a funkcionális nyelvtannak, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismeretét. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, - értést és- alkotást, az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális kereteken történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikációk iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

Kompetenciák fejlesztése:

A tankönyvek **minden egyes leckéje** azonos módon épül fel és következetesen megköveteli az idegennyelvi kompetenciák fejlesztését. A munkafüzet feladatai hathatósan segítik az írásbeli készségek fejlesztését.

A leckék felépítése:

- Szavak, kifejezések és nyelvtani szerkezetek előzetes bemutatása
- Bemutató párbeszéd + ellenőrző feladat
- Nyelvtan: példamondatok- gyakorlatok
- Kiejtési gyakorlatok
- Beszédgyakorlat párban, csoportban
- Hallás utáni szövegértés+ ellenőrző gyakorlat
- Olvasott szöveg értése + ellenőrző gyakorlat
- Fogalmazási feladat

Kompetenciák:

- Hallás utáni szövegértés
- Grammatikai kompetencia
 - Logikai készség
 - Kombinatív képesség
 - Rendszerező képesség
 - Problémamegoldás
- Helyes kiejtés
- Kommunikációs készség
 - Beszédértés, beszédkésztség
 - Szövegalkotás szóban
 - Kezdeményezőkézség
 - Együttműködés, segítség
 - Alkalmazkodás
 - Megbízhatóság
 - Fegyelmezettség
 - Önbizalom fejlesztése
 - Magabiztosság fejlesztése
 - Egymásra figyelés
- Hallott szöveg értése
 - Helyes kiejtés
- Szövegolvasás
 - Szövegértés
 - Problémamegoldás
 - Logikai képesség
- Szövegalkotás írásban
 - Íráskészség
 - Helyesírás
 - Önállóság
 - Kitartás
 - Kreativitás
 - Önbizalom

A munkafüzet feladatai:

- Feladatértelmezés
 - Problémamegoldás
 - Íráskészség
 - Helyesírás
 - Önállóság
 - Kötelességtudat
 - Kitartás
 - Kreativitás
- Ismétlő, összefoglaló leckék:
 - Tanultak felidézése, alkalmazása
 - Emlékezet
 - Gondolkodás

Óratervek

Tantárgy	Nyelvi előkészítő 9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam		13. évfolyam	
	Nyek	Info	Nyek.	Info.	Nyek.	Info.	Nyek.	Info.	Nyek.	Info.
Idegen nyelv 1	14	14	5	4	5	4	4	4	5	4

Megjegyzés:

Ez a tanterv az általános iskolai tanulmányokra épül.

Évi óraszám:

Nyek. : 1188

Info.: 1080

Cél:

- Átismételni a legalapvetőbb ismereteket, pótolni a hiányosságokat.
- Mivel a nyelvi előkészítő osztályban magas óraszámban folyik a nyelvoktatás, célunk az is, hogy a 10. év végére minél több diákunk tegyen sikeres nyelvvizsgát.
- Napjainkban az idegen nyelvek modern, a kommunikációra épülő ismerete elengedhetetlenül fontos, ezt a tényt a diákokban is tudatosítanunk kell. Elsődleges célunk, hogy a diákok olyan képességek, készségek és ismeretek birtokába jussanak, melyek segítségével a mindennapi életben sikeresen tudjanak kapcsolatokat kiépíteni.
- A tanuló ne csak megismerje és tudja a nyelvet, hanem azt meg is kedvelje és tudását minden lehetséges helyzetben szívesen alkalmazza.
- Célunk nem csak a megfelelő nyelvtudás megszerzése, hanem az angolszász országok kultúrájának, gondolkodásmódjának megismerése, elfogadása és tiszteletben tartása is. Ennek tudatosításával hozzájárulhatunk ahhoz is, hogy az egymás iránti tisztelet, a másság elfogadása a diákok számára egymás között is természetes legyen.
- Iskolánk másik alapvető célja, hogy minden diáknak biztosítsa, hogy olyan maximális tudást szerezzen, amelyre önmaga egyénileg képes és sikeres érettségi vizsgát tegyen. A megfelelő tudás elsajátításához vezető utat a sikerélmények teszik kellemesebbé. Ezeket a sikerélményeket a tanórák alatt és a tanórán kívül is megpróbáljuk biztosítani. Például angol nyelvi esteket szervezünk.
- A célok megvalósításában igen fontos, hogy a négy alapkészséget: a beszédet, az írott és hallott szövegek értését, az olvasást és az írást egyaránt harmonikusan fejlesszük. A diákok jussanak el ebben a tanítási-tanulási folyamatban odáig, hogy igényük legyen az önálló tanulásra, ismeretszerzésre, önművelésre.
- A diákok az órai munkában egyénileg, párban vagy csoportban eredményesen vegyenek részt, órán kívüli feladataikat önállóan megoldják. Önértékelésük

fejlett és reális: ismerik erős és gyenge pontjaikat. Továbbra is fontos motivációjuk fenntartása és további fejlesztése.

- Cél, hogy a 9. évfolyam végére a diákok eljussanak az A2–B1 közötti szintre, melyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik a hosszabb terjedelmű, autentikus hallott vagy olvasott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban létrehozni. Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak cserélni.
- A 10. évfolyam végére a diákoknak B2 szintű nyelvtudást kell szerezniük, az előző szintnél fejlettebb szókinccsel, szélesebb skálán mozgó, de ismert témákról kell szóban és írásban információt cserélniük, hosszabb szövegeket megérteniük és létrehozniuk.
- Továbbra is lényeges, hogy az idegen nyelvű tananyag felölelje a más tantárgyaknál tanult tartalmakat, de ezeken az évfolyamokon a diákok nyelvi szintje már új tananyag feldolgozását is lehetővé teszi. Fontos, hogy az előző évekhez hasonlóan segítsék a nyelvtanulást az önálló olvasás és az osztálytermen kívüli nyelvi hatások.
- Ebben az életkorban a diákokat segítheti a szabályszerűségek felismerése és azok alkalmazása, de a hangsúly továbbra is a jelentésen, a kontextuson és a kommunikáción van. Ezeken az évfolyamokon kell egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.
- A 13. év végére a diákoknak el kell sajátítaniuk az önálló nyelvfejlesztéshez elengedhetetlen nyelvtanulási stratégiákat.
- Cél, hogy a tanulók sikeres (közép vagy emelt) érettségi vizsgát tegyenek.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló ismert témakörben szóban és írásban tud információt cserélni, szöveget megérteni és létrehozni. Nyelvtudását önállóan szinten tartja, illetve szakmai érdeklődésének megfelelően továbbfejleszti. Nyelvtudása segítségével képes képet alkotni más országok népeiről, kultúrájáról.

Követelmények:

Lásd: Angol nyelv 7-12. (1. idegen nyelv)

Részletes követelmények az egyes évfolyamoknál.

Ellenőrzés, értékelés:

Szóban: folyamatosan, a korábban említett követelményeknek megfelelően.

Írásban: az éves óraszámnak megfelelő, azaz 14 nagydolgozat illetve 8 röpdolgozat

A nagydolgozatok témái lehetnek:

-fogalmazás szótár segítségével

-kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok

-fordítás angolról magyarra illetve fordítva

-teszt

-szövegértési feladatok (hallott és olvasott szöveg értése)

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- Tárgyi: magnó, kazetták, CD, video, videokazetták, térkép (angolszász országok, Magyarország).
- Fénymásológép, -papír
- Az oktatás csoportbontásba történik.

Nyomtatott taneszköz leírás:

- A Practical English Grammar (1-2)
- A Basic English Grammar with Exercises
- Angol-magyar és magyar-angol kézisótár
- Egynyelvű szótárak

Ajánlott irodalom:

- Start with English Readers (Stages 1, 2, 3)
- Streamline Graded Readers (1, 2, 3)
- Oxford Graded Readers (1, 2, 3)
- Longman Classics

Módszerek:

- behelyettesítés, felelet-kiválasztás, transzformáció, fordítás
- hibás mondatok javítása, tesztek, fordítások
- szerepjátékok, képleírás
- a feldolgozott szöveg összegzése és vonatkoztatása a tanulóra
- szavak tematikus csoportosítása
- autentikus szövegek olvasása és hallgatása

Tankönyvek:

Javasolt a Headway tankönyvcsalád illetve az Oxford kiadó kétszintű érettségire felkészítő tankönyvei.

Feltételek:

- diplomás angol szakos tanár
- Csoportbontás. Az ideális csoportlétszám 12-15 fő, de a csoport létszáma ne haladja meg a 20 főt.

Angol nyelv 9. (1. idegen nyelv)

Óraszám: 504

Heti óraszám: 14

Cél:

- A nyelv megkedveltetése, a nyelvtanulás iránti érdeklődés felkeltése és a nyelvtanulás iránti érdeklődés fenntartása
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, amelyekben a tanulók természetes eszközként tudják alkalmazni a nyelvet (életkori sajátosság, érdeklődési kör figyelembevételével).
- Az angolszász országok kultúrájának, az ott élő emberek mindennapi életének, szokásainak megismertetésével az érdeklődés felkeltése más népek iránt.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közötti hasonlóságok és különbségek felismertetése.
- A nyelvi alapkészségek és önálló szövegszerkesztési készség fejlesztése.
- A rendszeres munkára, toleranciára, logikus gondolkodásra, önfegyelemre és kitartásra nevelés, illetve egyre nagyobb szerepet kapjon az otthoni egyéni előkészítő munka.
- Az angol nyelvi ismereteik járuljanak hozzá a tanulók anyanyelvi kultúrájának fejlesztéséhez.
- Az idegen nyelv helyes tanulási módszereinek elsajátíttatása, a tanulást elősegítő eszközök célszerű használatának megismertetése.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	14
Évi óraszám	504óra
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	40
Tágabb környezetünk	40
Környezetvédelem	30
Az iskola világa, nyelvtanulás	24
A munka világa	25
Egészség, betegség	35
Szabadidő, szórakozás	35
Nyelvtanulás	22
Utazás	30
Étkezés	30
Vásárlás	24
Országismeret	45
Kultúra	30
Tudomány és technika, telefonálás	35
Összesen:	445óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	21

Ismétlés	16
Szabadon felhasználható	20
Daltanulás	2
Összesen:	504 óra

Megjegyzés:

- Az ismétlésre azért szánok ennyi órát, mert ha év közben befejezünk egy könyvet, azután egy hét ismétlés (6 óra) és egy dolgozatírás következik (3 óra előkészítéssel és javítással). Év végén szintén egy hét ismétlés. Ha év közben nem fejeződik be könyv, akkor az első félév végén van ismétlés.

Témakörök, tartalmak 9. (1. idegen nyelv)

Cél:

- A mindennapi élet témaköreinek bemutatása.
- 3600 aktív és 1500 passzív lexikai egység elsajátíttatása (a szókincs tanítása ebben a témában a leghangsúlyosabb)
- A tanult szókincsre építve a tanulók kommunikatív készségének fejlesztése szóban és írásban.
- Az önálló szövegalkotás fejlesztése.
- Nyelvi fordulatok elsajátíttatása, az elsajátított ismeretek tudatos és automatikus alkalmazása.
- Alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.
- Törekvés a helyes intonációra, a megfelelő beszédtempó elérésére.
- Az angolszász kultúra, művészet és gondolkodásmód megismertetése által a tanulók tartsák tiszteletben más népek hagyományait, szokásait, életmódját és legyenek nyitottak azok megismerésére.
- Értékeljük és becsüljük meg saját nemzeti értékeinket.

1. Ember és társadalom

- a család bemutatása, a családtagok részletes jellemzése, érdeklődési körük, egymáshoz való viszonyuk
- személyek aprólékos külső és belső leírása
- emberi kapcsolatok

2. Tágabb környezetünk

- szülőfalum / szülővárosom bemutatása (nevezetességei)
- Sárospatak és környékének bemutatása
- Magyarország földrajzi viszonyai, ismert tájai, városai
- Budapest nevezetességei
- a városi és a vidéki élet előnyei és hátrányai; a nagyvárosok

3. Környezetvédelem

- Mit tehetünk a környezetért? Hogyan óvjuk meg környezetünket?
- A környezetszennyezésről
- Növények és állatok a környezetünkben

4. Az iskola világa, nyelvtanulás

- az osztályom és iskolám bemutatása
- kapcsolataim osztálytársaimmal, tanáraimmal
- egy középiskolás diák tanévének rendje, iskolai szünidők, összehasonlítás egy célnyelvi ország diákjainak tanévével
- sportolási és egyéb tanórán kívüli lehetőségek az iskolában
- iskolai hagyományok

5. A munka világa

- pályaválasztás, divatos foglalkozások, munkalehetőségek
- diákmunka, nyári munkák, munkalehetőségek

6. Ép testben ép lélek

- egészséges életmód és étkezés, kedvenc ételeim
- korunk betegségei és megelőzésük
- a "betegség" szókincsének további bővítése, gyakori betegségek
- szakorvosok nevei, kórházi osztályok nevei
- gyógykezelés

7. Szabadidő, szórakozás

- mozi, színház; jegyvásárlás a moziba / színházba, filmműfajok, véleménynyilvánítás egy filmmel vagy színpadi darabbal kapcsolatban
- rádió, televízió, ezek előnyei, hátrányai, rádióműsorok, televízióműsorok
- zene, koncert
- olvasás, népszerű és kevésbé népszerű könyvműfajok, az olvasás jelentősége
- újságok, folyóiratok
- a sportágak csoportosítása pl. téli sportok, nyári sportok, vízi sportok, extrém sportok
- sportesemények, testedzés, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében
- hobbik

8. Nyelvtanulás

- ennek célja és fontossága mai életünkben
- lehetőségek a nyelvtanulásban

9. Utazás

- nyaralás itthon, illetve külföldön
- utazás autóval, vonattal, repülővel; az autó legfontosabb részei, az autószerelvízben, az autóval kapcsolatos leggyakoribb problémák (pl. nem indul a motor, durrdefekt stb.)
- a tömegközlekedés eszközei

- az egyéni és társas utazás előnyei és hátrányai

10.Étkezés

- ételkészítés, asztalterítés, étkezési szokások
- magyar és angol ételspecialitások

11.Vásárlás

- reklamálás
- szolgáltatások (posta, bank stb.)

12.Országismeret

- Nagy-Britannia földrajzi és társadalmi viszonyai
- London nevezetességei, nevezetes brit vidékek és városok

13.Kultúra

- neves angol írók és költők egy-egy kiemelkedő alkotása. A XIX-XX. század angol irodalmának egy-egy kiemelkedő műve
- zene: daltanulás
- egy elbeszélés önálló feldolgozása házi olvasmányként

14.Tudomány és technika, telefonálás

- a számítógép jelentősége, háztartási gépek

Kommunikációs szándékok 9.

A kommunikációs szándékok listája:

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!

Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutatkozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
<i>Telefon felvétele:</i>	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>
<i>Telefonon bemutatkozás:</i>	<i>Hello, this is Mary Smith speaking</i>	
<i>Telefonon más személy kérése:</i>	<i>Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?</i>	<i>Yes, just a minute, please.</i>
<i>Telefonálásnál elköszönés:</i>	<i>I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!</i>	<i>Bye!</i>
<i>Üdvözlőküldés:</i>	<i>Give my love / regards to...</i>	<i>I will.</i>
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érdeklődés mások hogyléte felől és reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönetnyilvánítás és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.

Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás, együttérzés:	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I am sorry. What a shame! Oh, dear.	
Öröm, szomorúság:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...

Bíztatás, elmarasztalás, szemrehányás		You should have helped him.
Csodálkozás:	<i>Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.</i>	<i>How come? Is he? What a surprise!</i>
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggodalom, félelem:	<i>What's the matter? You look worried. Are you worried about...? Are you afraid of what might happen?</i>	<i>I am worried about my parents. It was really frightening.</i>
Bánat, elkeseredés:	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	<i>Are you interested in sports?</i>	<i>I am interested in gardening. It doesn't really bother me.</i>
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	<i>You are really kind.</i>	
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream

Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	<i>Must we fill in this form now?</i> <i>When do we have to leave?</i>	<i>We must fill it in now</i> <i>Right now.</i>
Szükségesség:	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. Classical music need not be boring.
Lehetőség:	She may miss the bus. He might be invited.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	<i>What would you like to do?</i> <i>Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film</i> <i>I'd rather not go out tonight.</i>
Értéktételezés:	<i>What's your reaction to the news?</i> <i>Do you approve of his decision?</i>	<i>That's good/not bad/terrible.</i> <i>It's too...</i> <i>It's not... enough.</i>
Preferenciák:	<i>What would you prefer?</i>	<i>I prefer tea to coffee.</i>
Terv:	<i>Are you going to have a starter?</i> <i>What are you going to do?</i>	<i>I'm going to have some cheese.</i> <i>I'm planning to spend the weekend in Prague.</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.

Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	<i>I wonder why they are so reluctant?</i> <i>Do you think this is real silk?</i> <i>Are you sure you want to go?</i>	<i>She is certainly tired. / She must be tired. It seems to be real silk. I'm not sure. Perhaps. / Maybe. I don't think she has ever been there.</i> .
Valószínűség és valószínűtlenség fokának kifejezése módbeli segédigékkel		She must have been ill. She may have been ill. She might have been ill. She can't have been ill.
Ismerés, nem ismerés:	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra való reagálás:	<i>Will you do the washing up for me, please?</i>	<i>Certainly.</i>
Segítség felajánlása:	<i>I am going to the market. Shall I bring you something? I'll do the washing up for you.</i>	
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Tanács és arra reagálás:	<i>What would you recommend? What shall I do? What do you think I should do? What advice would you give?</i>	<i>Why don't you...? I think you should... I don't think you should... You ought to... You'd better...</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
<i>Párbeszéd strukturálása:</i>	<i>Beszédszándék jelzése, beszélgetés kezdése</i>	<i>Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.</i>
	<i>Elemek összekapcsolása</i>	Put the cheese on first, and then... <i>All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a loud bang.</i>
	Összefoglalás	Well, to sum it up...
	Beszélgetés lezárása	Right...okay <i>Well, it's been nice talking to you.</i>

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		<i>Present Simple Passive</i>	<i>English is spoken all over the world.</i>
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Continuous Passive (E)	The car is being repaired now.
		Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet. We haven't met since Christmas. I've lived here for ten years.
	Múltidejűség	<i>Present Perfect Passive</i>	<i>My flat has just been decorated.</i>
		Present Perfect Continuous	I have been learning English for two years.
		Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
		<i>Past Simple Passive Past Continuous</i>	<i>When was this photo taken? What were you doing at five yesterday? I was watching TV when he phoned.</i>
		<i>Past Continuous Passive (E)</i>	<i>The car was being repaired when I arrived home.</i>
		<i>Past Perfect</i>	<i>We had had dinner when she arrived.</i>
		<i>Used to</i>	<i>I used to play a lot when I was a child.</i>

	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?
		<i>Future with Will</i> (certainty) (sudden decision)	When will you be fourteen? OK. I'll do the washing up.
	Gerund	<i>Future Simple Passive</i>	It will be finished soon. I like travelling. She hates getting up early.
	Full Infinitive		I can't afford to travel abroad. She wants to help you. I don't know what to do.
	Bare Infinitive		I let him go to the cinema. The story made me laugh. He came in the room laughing. I saw him entering the room.
	Present Participle		
Birtoklás kifejezése		Forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porshe when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		<i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of	<i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room Whose? <i>Who does it belong to?</i>
		<i>Belong to</i>	
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ...
		picture location	at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background
		<i>geographical location</i>	<i>in the east/west ..., along the river, through the forest, past the shop ...</i>

Időbeli viszonyok	Adverbs of time with Present Perfect Simple Gyakoriság How often? Időpont When? What time? Időtartam What's the time? How long?+Past Simple <i>While</i> <i>When</i> <i>How long</i> <i>?+Present Perfect Simple</i> <i>How long? + Present Perfect Continuous</i>	already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week. Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday <i>This time tomorrow</i> <i>By 9 o'clock yesterday</i> It's a quarter to eight. How long were you in hospital? For two weeks. <i>While I was watching TV, Mary arrived.</i> <i>When I entered, the boys were fighting.</i> <i>I have lived here for seven years now.</i> <i>I have been learning English for two years.</i>
Mennyiségi viszonyok	Singulars and plurals Cardinal numbers Ordinal numbers	Children, people, men, women ... one, two, three.. first, second...
	Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. <i>A great number of people</i> How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake <i>A great deal of energy</i>

		All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok	Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives enough too/quite	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. <i>This town is less polluted than that one.</i> <i>This is the most interesting book I've ever read.</i> Good, bad ...(better, worse) It's too big, It's not small enough. <i>It's much too difficult.</i> <i>It's not quite satisfactory.</i> What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like?
Modalitás	Should/shouldn't Can (ability) Can/could/may (permission) Could-was able to Must/needn't (obligation) Have to Musn't Passive models.	You should ask her. I can swim. Can/could/may I open the window? <i>He could speak two languages at the age of five.</i> <i>Last summer I was able to visit the British Museum.</i> I must read it. You needn't do it now. Did you have to be there? Children mustn't smoke. What can be seen in that museums?

	<i>Must/may/might/can</i> <i>John must be ill.</i> <i>'t + present</i> <i>He can't be at school.</i> <i>infinitive (certainty)</i> <i>(E)</i> <i>Módbeli segédigék</i> <i>You readn't have gone</i> + <i>Perfect Infinitive</i> <i>there.</i> <i>(E)</i>	
Logikai viszonyok	Linking words <i>And/or/but/because/although/</i> <i>h/</i> <i>on the one hand – on the</i> <i>other hand,</i> <i>so, therefore, that's why</i> <i>either-or, neither-nor</i> <i>Although he is rich, he is</i> <i>not happy.</i> Purpose <i>I helped him so that he could</i> <i>pass his examination</i> <i>I've been to London to visit</i> <i>the Queen.</i>	
	Conditional I <i>We'll stay at home if it</i> <i>Conditional II</i> <i>rains.</i> <i>If I had time, I would take</i> <i>you to the cinema.</i> <i>Conditional III</i> <i>If it had rained, we</i> <i>wouldn't have gone for a</i> <i>walk.</i> Time clauses with <i>When dad comes home,</i> future meaning <i>he'll be angry with you.</i>	
Függő beszéd	Reported speech <i>He says he is tired.</i> with present <i>I don't know where he lives.</i> reporting verb <i>Tell him to stop it.</i> Reported Speech <i>He said he was tired. He</i> with past reporting <i>asked me how much it was.</i> verb.	

Szövegösszetartó eszközök	Articles	A, an, the
	Some+plural noun	There are some pencils in the bag.
	Any+plural noun	Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes.
	Some +singular noun	There's some water in the vase.
	Any + singular noun	There isn't any juice in my glass.
	Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they...
	Demonstrative pronouns	Me, him, them...
	Indefinite pronouns	This, that, these, those
	Reflexive pronouns	Somebody, anybody, nobody, everybody
	<i>Relative pronouns</i>	... myself...
	<i>Propword</i>	<i>The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...</i>
	<i>Inversions (E)</i>	<i>one, ones</i> <i>Which one would you like?</i> <i>so, neither</i>

Fogalomkörök 9.

Nyelvtani szerkezet	Példa
Articles (definite, indefinite, zero)	Iron is a metal. I love the seaside. He is at school.
Nouns (singular and plural, countable uncountable)	child, children, people, etc. How many disks have you got? a cup of tea, a piece of cake, etc. There are some pencils in the bag. Have you got any brothers? There's some water in the vase. There isn't any milk left. I haven't got much time. He's got a lot of friends.

Adjectives (regular and irregular, comparison)	good, better, best, etc. Tom is younger than Sue. She is the most intelligent of all. The town is less polluted now. I'm as tall as you. It's too difficult. He isn't old enough to drive.
Possession	It's my life. Is this yours? I didn't have many friends at school. He's Kate's brother. the corner of the room etc.
Adverbs	He drives fast. This is a problem everywhere in the world. I always make my bed. She has just arrived.
Prepositions, prepositional phrases	on the left, at the top, at the bottom, in the background, through the forest, along the river, etc.
Conjunctions, linking words	and, or, but, because, so, therefore, that's why, although, etc.
Forms of the verb (infinitives, gerund and participles)	I don't know how to get there. I like reading. Let me see, etc.
Nyelvtani szerkezet	Példa
Auxiliaries/ Modal verbs	I am singing. He has left. Where do you live? You should ask her. I can swim. May I open the window? He could swim at the age of two. Did you manage to pass the exam? I must read it. You needn't come. Do we have to be there? Children mustn't smoke.
Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
Present Simple Passive	This car was made in Britain.
Present Continuous	Why is she crying? I am watching television at the moment.

<i>Present Perfect Simple</i>	Have you finished? I've lived here for 10 years.
<i>Present Perfect Passive</i>	<i>The letters have been sent.</i>
<i>Present Perfect Continuous</i>	<i>I have been learning French for 10 years.</i>
Past Simple	Where did you go yesterday?
Past Simple Passive	When was this house built?
Past Continuous	What were you doing at five yesterday?
<i>Past Perfect</i>	<i>He realised what he had done.</i>
Future with will	He'll be 18 next month. OK. I'll take the dog for a walk. I don't think I'll pass the exam.
<i>Passive Future</i>	<i>The exhibition will be closed on Monday.</i>
Going to	What are you going to do on Sunday? Look at the sky, it is going to rain.
Reported Speech (with the reporting verb in the present)	I don't know where he lives. Tell him to stop it.
<i>Reported Speech (with the reporting verb in the past)</i>	<i>She said she was tired.</i> <i>I asked him if we had met before.</i> <i>He told me he was very tired.</i>
Conditional Clauses 1st 2nd	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would go to the Zoo.
<i>Conditional Clauses</i> 3rd	<i>If you had come, we would have had a good time.</i>
Relative clauses defining	The book I am reading at the moment is very good.

Nyelvtani szerkezet	Példa
<i>Relative clauses non-defining</i>	<i>Shakespeare, who was a famous playwright, was born in Stratford.</i>
Time clauses with future meaning	When Dad comes home, he'll be angry with you.
<i>Clauses of purpose</i>	<i>I helped him so that he could pass his exam.</i>
Wish	<i>I wish I had a dog.</i>
Question-tags	He is a teacher, isn't he? I'm a good girl, aren't I? They went to the cinema, didn't they?

Ellenőrzés, értékelés:

Szóban: folyamatosan a fenti feltételeknek megfelelően

Írásban: évi 14 nagydolgozat és 8 röpdolgozat

A nagydolgozatok témái lehetnek:

- fogalmazás szótár segítségével
- kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok
- fordítás angolról magyarra illetve fordítva
- teszt, hiányos mondatok illetve transzformációs feladatok
- szövegértési feladatok (hallott és olvasott szöveg értése)

Eszközök:

Eszközök:

- Tárgyi: magnó, kazetták, CD, video, videokazetták, térkép (angolszász országok, Magyarország).
- Fénymásológép, -papír
- Az oktatás csoportbontásba történik.

Nyomtatott taneszköz leírás:

- A Practical English Grammar (1-2)
- A Basic English Grammar with Exercises
- Angol-magyar és magyar-angol kézisztár
- Egynyelvű szótárak

Javasolt tankönyvek:

New Headway (third edition) elementary and pre-intermediate

Személyes feltételek:

-Diplomás angol szakos tanár

Angol 10. (1. idegen nyelv)

Évi óraszám:

Nyek.: 180

Info.:144

Cél:

- A mindennapi társalgás témaköreinek bővítése

- Az országismereti, kulturális, az irodalmi és a társadalmi ismeretekkel kapcsolatos szókincs bővítése

1. Egyén és család

- családi élet és ünnepek
- személyes tervek
- az ünnepek fontossága az egyén és társadalom életében (E)

2. Ember és társadalom

- a lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése (E)
- a hátrányos és elesett emberek segítése, diszkrimináció (E)
- előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése (E)
- a fiatalok kapcsolatai, kommunikációja, értékek és konfliktusok
- kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel, női és férfi szerepek
- az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) (E)

3. Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok

- az Amerikai Egyesült Államok egy-két nevezetessége
- az idegenforgalom jelentősége (E)

4. Környezetünk

- hazánk nevezetességei
- a nagyvárosi élet jellemzői
- a környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk a környezetünkért vagy a természet megóvásáért?
- a környezetvédelem lehetőségei és problémái (E)

5. Iskola és életpálya

- egy angol iskola
- az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok
- hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban (E)

6. A munka világa

- megélhetés és jövedelmi viszonyok (E)

7. Életmód, egészség és betegség

- lelki egészség, gyógymódok, hagyományos gyógykezelés, természetgyógyászat (E)
- a szenvedélybetegségek (E)

8. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- média, számítógép, Internet, video
- a könyvek, a média és az Internet szerepe, hatásai (E)
- a szabadidő jelentősége az ember életében (E)

9. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok további nevezetességei és szokásai

10. Országismeret

- az angol és az amerikai irodalom egy-egy kiemelkedő alakja és műveik
- az angol és az amerikai művészet egy-egy kiemelkedő alakja és műveik

11. Tudományos és technikai műveltség

- szerepe mindennapjainkban; a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben
- népszerű tudományok, ismeretterjesztés

Heti óraszám	5
Évi óraszám	180 óra
TÉMAKÖRÖK	
Egyén és család	15
Ember és társadalom	15
Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok	10
Környezetünk	8
Iskola és életpálya	10
A munka világa	5
Életmód, egészség, betegség	10
Szabadidő, művelődés, szórakozás	10
Utazás, országok közötti kapcsolatok	25
Országismeret	20
Tudományos és technikai műveltség	10
Aktuális témák	5
Összesen:	143 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15
Ismétlés	10
Szabadon felhasználható	10
Dal vagy verstanulás	2
Összesen:	180óra

Heti óraszám	4
Évi óraszám	144 óra
TÉMAKÖRÖK	
Egyén és család	13
Ember és társadalom	13
Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok	10
Környezetünk	8
Iskola és életpálya	10
A munka világa	5
Életmód, egészség, betegség	10
Szabadidő, művelődés, szórakozás	10
Utazás, országok közötti kapcsolatok	15

Országismeret	15
Tudományos és technikai műveltség	8
Aktuális témák	5
Összesen:	122óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	10
Ismétlés	5
Szabadon felhasználható	5
Dal vagy verstanulás	2
Összesen:	144óra

Témakörök, tartalmak 10. (1. idegen nyelv)

Cél:

- A mindennapi társalgás témaköreinek bővítése
- Az országismereti, kulturális, az irodalmi és a társadalmi ismeretekkel kapcsolatos szókincs bővítése

1. Egyén és család

- családi élet és ünnepek
- személyes tervek
- az ünnepek fontossága az egyén és társadalom életében (E)

2. Ember és társadalom

- a lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése (E)
- a hátrányos és elesett emberek segítése, diszkrimináció (E)
- előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése (E)
- a fiatalok kapcsolatai, kommunikációja, értékek és konfliktusok
- kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel, női és férfi szerepek
- az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) (E)

3. Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok

- az Amerikai Egyesült Államok egy-két nevezetessége
- az idegenforgalom jelentősége (E)

4. Környezetünk

- hazánk nevezetességei
- a nagyvárosi élet jellemzői
- a környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk a környezetünkért vagy a természet megóvásáért?
- a környezetvédelem lehetőségei és problémái (E)

5. Iskola és életpálya

- egy angol iskola
- az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok
- hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban (E)

6. A munka világa

- megélhetés és jövedelmi viszonyok (E)

7. Életmód, egészség és betegség

- lelki egészség, gyógymódok, hagyományos gyógykezelés, természetgyógyászat (E)
- a szenvedélybetegségek (E)

8. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- média, számítógép, Internet, video
- a könyvek, a média és az Internet szerepe, hatásai (E)
- a szabadidő jelentősége az ember életében (E)

9. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok további nevezetességei és szokásai

10. Országismeret

- az angol és az amerikai irodalom egy-egy kiemelkedő alakja és műveik
- az angol és az amerikai művészet egy-egy kiemelkedő alakja és műveik

11. Tudományos és technikai műveltség

- szerepe mindennapjainkban; a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben
- népszerű tudományok, ismeretterjesztés

Kommunikációs szándékok:

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;
- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás, elköszönés;
- szóbeli üdvözlétküldés;
- személyes és hivatalos levélben megszólítás;
- személyes és hivatalos levélben elbúcsúzás;
- érdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás;
- együttérzés és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- hála;
- sajnálkozás;

- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- félelem;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;
- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika, szemrehányás;
- ellenvetés;
- ellenvetés visszautasítása;
- akarat, kívánság, bizonytalanság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség;
- ígéret;
- szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia, érdeklődési kör iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;
- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- válaszadás elutasítása;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság,
- ismerés, nem ismerés;
- emlékezés, nem emlékezés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás;
- reklamálás;
- tanácskérés, tanácsadás;
- segítség felajánlása és arra reagálás;
- ajánlat és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése, félbeszakítás;
- megerősítés;
- körülírás;
- példa megnevezése;
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök 11.

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: *folyamatosan a fentebb említett követelményeknek megfelelően*
- Írásban: Évi 5 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.

A nagydolgozatok témái lehetnek:

- nyelvtani feladatok
- fordítási feladatok
- fogalmazás írása

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- videolejátszó, videokazetták
- magnó, kazetták
- fénymásoló papír
- térkép az USA-ról, Nagy-Britanniáról

Nyomtatott taneszközök:

- Spotlight on Britain
- Spotlight on the USA
- A Practical English Grammar (1-2)

- English Grammar in Use
- Angol nyelvű folyóiratok

Javasolt tankönyv:

- The New Headway Intermediate (third edition)

Módszerek:

- a korábbi évfolyamokon használt nyelvtani gyakorlatok
- fordítás magyarról angolra, angolról magyarra
- szerepjáték
- vita, érvelések

Személyi feltételek:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 11. (1. idegen nyelv)

Cél:

- A gimnáziumi anyag átisméltése, rendszerezése.
- Felkészítés az érettségi és a felvételi vizsgára.
- Felkészítés az érettségi vizsga követelményeire.

Nyek:

Heti óraszám	5
Évi óraszám	180 óra
Egyén és család	10
Ember és társadalom	16
Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok	15
Környeztünk	8
Iskola és életpálya	8
A munka világa	8
Életmód, egészség és betegség	8
Szabadidő, művelődés, szórakozás	6
Utazás, országok közötti kapcsolatok	12
Országismeret	15
Tudományos és technikai műveltség	8
Aktuális témák	4
Összesen:	103 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	15
Isméltés	20
Szabadon felhasználható	20

Dal vagy vers tanulása	2
Összesen:	180

Cél:

- A gimnáziumi anyag átisméltése, rendszerezése.
- Felkészítés az érettségi és a felvételi vizsgára.
- Felkészítés az érettségi vizsga követelményeire.

Info.

Heti óraszám	4
Évi óraszám	144 óra
Egyén és család	10
Ember és társadalom	10
Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok	15
Környezetünk	12
Iskola és életpálya	12
A munka világa	8
Életmód, egészség és betegség	8
Szabadidő, művelődés, szórakozás	6
Utazás, országok közötti kapcsolatok	12
Országismeret	15
Tudományos és technikai műveltség	8
Aktuális témák	4
Összesen:	120 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és javítással)	10
Isméltés	10
Szabadon felhasználható	2
Dal vagy vers tanulása	2
Összesen:	144

Témakörök, tartalmak 11.

Cél:

- Az érettségi követelményeinek megfelelően átisméltetni, rendszerezni a témaköröket, a kommunikációs szándékokat és a fogalomköröket.

1. Egyén és család

- személyes vonatkozások
- családi élet és ünnepek
- a család szerepe az egyén és a társadalom életében (E)
- családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése (E)

2. Ember és társadalom

- hasonlóságok és különbségek az emberek között
- mindennapi élethelyzetek
- társadalmi viselkedésformák (E)
- vásárlás, szolgáltatások
- a fogyasztói társadalom, reklámok (E)
- öltözködés, divat
- az öltözködés, mint a társadalmi hovatartozás kifejezése (E)
- fiatalok kapcsolatai, kommunikációja, értékek és hagyományok

3. Idegenforgalom, országok közötti kapcsolatok

- hazánk megismertetése külföldiekkel
- Anglia nevezetességei és szokásai

4. Környezetünk

- szűkebb és tágabb lakóhely
- természeti környezetünk
- környezetvédelem
- falu és város
- a lakóhely és környéke fejlődésének problémái (E)
- a természet és az ember harmóniája (E)

5. Iskola és életpálya

- a saját iskola
- egy angol iskola

6. A munka világa

- pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás
- a munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák (E)

7. Életmód, egészség és betegség

- az egészséges életmód
- étkezési szokások a családban
- étkezési szokások hazánkban és más országokban (E)
- lelki egészség, betegségek, sérülések gyógy módok
- a kulturált étkezés feltételei, fontossága (E)
- ételspecialitások hazánkban és más országokban (E)

8. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- hobbi, érdeklődés, önkifejezés
- a művészet szerepe a mindennapokban (E)
- sportolási lehetőségek
- szabadidősport, élsport, veszélyes sportok (E)
- szórakozás

- kulturális események, színház, mozi, zene, könyvek, média

9. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- utazási lehetőségek és módok
- az Európai Közöség
- a motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra (E)

10. Országismeret

- tájékozódás Anglia politikai, társadalmi és gazdasági életéről

11. Tudományos és technikai műveltség

- szerepe mindennapjainkban
- a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre (E)

Kommunikációs szándékok 11.

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;
- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás, elköszönés;
- szóbeli üdvözlétküldés;
- személyes és hivatalos levélben megszólítás;
- személyes és hivatalos levélben elbúcsúzás;
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás;
- együttérzés és arra reagálás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- hála;
- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- félelem;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;

- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika, szemrehányás;
- ellenvetés;
- ellenvetés visszautasítása;
- akarat, kívánság, bizonytalanság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség;
- ígéret;
- szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia, érdeklődési kör iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;
- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- válaszadás elutasítása;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság,
- ismerés, nem ismerés;
- emlékezés, nem emlékezés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás;
- reklamálás;
- tanácskérés, tanácsadás;
- segítség felajánlása és arra reagálás;
- ajánlat és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése, félbeszakítás;
- megerősítés;
- körülírás;
- példa megnevezése;
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök 11.

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutatkozás, bemutató:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself? May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefonon bemutatkozás:	Hello, this is Mary Smith speaking	
Telefonon más személy kérése:	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.

Telefonálásnál elköszönés	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözlőküldés	Give my love / regards to...	I will.
Megszólítás személyes és hivatalos levélben	<i>Dear Sir / Madam, Dear John,</i>	
Elbúcsúzás személyes és hivatalos levélben	<i>Best wishes, Love (from), I am looking/ look forward to hearing from you soon. Yours faithfully, Yours sincerely,</i>	
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánások és arra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Együttérzés és arra reagálás :	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I <u>am</u> sorry. What a shame! Oh, dear.	

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, szomorúság	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Hála:	I am very grateful to you. It was most kind of you.	
Sajnálkozás:	Do you feel sorry for her? Do you regret going to live in the country?	I feel sorry for her. Sorry to hear, things are difficult for her. If only I hadn't changed my flat. I don't regret it.
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	<i>Did you realise that Joe has failed his exams?</i> <i>Did you know about the ...</i> <i>Were you surprised to hear the news?</i>	<i>I can hardly believe it.</i> <i>Amazing, isn't it?</i>
Remény	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.

Aggodalom, félelem	What's the matter? You look worried. Are you worried about...? Are you afraid of what might happen?	I am worried about my parents. It was really frightening.
Bánat, elkeseredés	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible. .
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés Helyeselés, rosszallás	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? That's fine. It wasn't very nice of you.	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	Are interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nemtetszés	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	Oh, what a good idea! What a pleasant surprise! That's a nice dress. It's absolutely delicious. It's rather boring.	Oh, do you like it? I am glad you like it. Oh, do you think so? Thanks. I am sorry, you don't like it.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	I don't think so. I'm afraid you are wrong.	
Elismerés kifejezése	That was really nice.	
Szemrehányás	It's your fault. You shouldn't have left it like that.	
Akarat, kívánság, óhaj	Would you like a cake? I want to pay. Can I have my bill, please?	I'd like an ice-cream

Bizonyosság , bizonytalanság, lehetőség:	I wonder why they are so reluctant? Do you think this is real silk? Are you sure you want to go?	She is certainly tired. / She must be tired. It seems to be real silk. I'm not sure. Perhaps. / Maybe. I don't think she has ever been there.
Valószínűség és valószínűtlenség fokának kifejezése módbeli segédigékkel		She must /may/ might have been ill.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Szükségesség	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. <i>Classical music need not be boring.</i>
Kötelezettség	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.
Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Értékvétele:	What's your reaction to the news? Do you approve of his decision?	That's good/not bad/terrible. It's too... It's not... enough.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Preferenciák:	What would you rather do? What would you prefer? Would you rather go now or later?	I'd rather have a rest. I prefer tea to coffee.
Érdektelenség, közömbösség	Do you mind?	It doesn't matter
Terv	<i>Do you intend to have a starter?</i>	<i>Yes, I intend to have some cheese..</i>
Érdeklődési kör	<i>What do you like doing in your spare-time?</i>	<i>I'm interested in music. I like painting. I'm good at figures.</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Ismerés, nem ismerés: Igenlő vagy nemleges válasz	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.
Feltételezés, kétely:	<i>I doubt if he can do it. I don't suppose they can come any earlier. I suppose he is right.</i>	
Válaszadás elutasítása:	I'm afraid, ...I can't ...etc	
Ok, okozat:	<i>Why is that? What's the reason for that? What caused the accident?</i>	<i>Well, simply because she'd like to meet the teacher. He didn't give way; this is how it happened.</i>

<i>Cél, magyarázat:</i>	<i>What's this used for? What's the point of that? How does it work? Can you tell me the way to..?</i>	<i>It's for cooking. It's to work with. You switch it on here Take the second turning on the right.</i>
<i>Emlékezés, nem emlékezés:</i>	<i>Do you remember where you left it? Did you remember to lock the door?</i>	<i>I can't remember where I put my handbag. I don't remember saying that. I have forgotten to lock the door.</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

<i>Kérés:</i>	<i>Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...</i>	<i>Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.</i>
<i>Tiltás, felszólítás:</i>	<i>Keep off the grass. You must not smoke here.</i>	
<i>Segítségkérés és arra reagálás:</i>	<i>Will you do the washing up for me, please?</i>	
<i>Segítség felajánlása:</i>	<i>I am going to the market. Shall I bring you something?</i>	<i>I'll do the washing up for you.</i>
<i>Javaslat és arra reagálás:</i>	<i>Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.</i>	<i>Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás:</i>	<i>Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.</i>	<i>That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.</i>

Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Reklamálás, panasz:	<i>It was terrible.</i> <i>It's too cold.</i> <i>I have a complaint.</i> <i>This doesn't work.</i>	
Tanácskérés, tanácsadás:	<i>What would you recommend?</i> <i>What shall I do?</i> <i>What do you think I should do?</i> <i>What advice would you give?</i>	<i>Why don't you...?</i> <i>I think you should...</i> <i>I don't think you should...</i> <i>You ought to...</i> <i>You'd better...</i>
Figyelmeztetés:	<i>I think you shouldn't...etc</i>	
Engedély kérése, megadása:	<i>May I go out? Yes, of course/</i> <i>I'm afraid, not. etc.</i>	

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was? Sorry I don't understand.
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése Nem értés.	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.

Párbeszéd strukturálása:	Beszélgetés kezdése	Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.
	Elemek összekapcsolása	Put the cheese on first, and then... All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a loud bang.
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.
Beszélgetésbe be- és kilépés:	Beszédszándék jelzése	Can I join in?
	Félbeszakítás	Could I come in there? Can I say something? I'm sorry, but...
	Folytatás szándékának jelzése	Just let me finish, what I was going to say
	Befejezési szándék jelzése	...and that's erm about it. Just one more thing, Finally... To sum up...
	A partner mondanivalójának követése Megerősítés, igazolás Körülírás	Do go on. Don't let me interrupt you They have never been to Japan to see her. Oh, haven't they? Yes, sure... It is, isn't it? etc To put it in another way, etc.
Saját szöveg strukturálása:	Példák megnevezése	No, if I had, say, an hour to wait... . And equipment, like switches and things like that.

	<i>Témaváltás</i>	<i>That reminds me... Talking of holidays...</i>
	<i>Visszatérés a témához</i>	<i>Going back to the subject...</i>
	<i>Összefoglalás</i>	<i>Well, to sum it up...</i>
	<i>Helyesbítés</i>	<i>No, I don't play very much now. No, not at all. They are trying too hard the other way, or well not too hard.</i>
	<i>Kiemelés, hangsúlyozás</i>	<i>The only problem I suppose if we go by train is...</i>
	<i>Kérdezési stratégiák</i>	<i>Direct: Do you know the way to the railway station? Indirect: Can you tell me how to get to the station? Megerősítést váró kérdés: You don't drink wine, do you? Választó kérdés: One piece of toast or two, Mike?</i>

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése Jelenidejűség		Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Simple Passive	English is spoken all over the world.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Continuous Passive (E)	The car is being repaired now.

	Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet. <i>We haven't met since Christmas.</i> <i>I've lived here for ten years.</i>
	Present Perfect Passive	My flat has just been decorated.
Múltidejűség	<i>Present Perfect Continuous</i>	<i>Your hands are dirty. What have you been doing?</i> <i>I have been learning French for two years.</i>
	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Past Simple Passive	When was this photo taken?
	Past Continuous	What were you doing at five yesterday? I was watching TV when he phoned.
	Past Continuous Passive (E)	The car was being repaired when I arrived home.
	Past Perfect Past Perfect Continuous (E)	I realised that we had met before.
	Going to (plans)	What are you going to do on Saturday?
	Going to (events likely to happen)	<i>It's going to rain.</i>
	Future with Will (certainty) (sudden decision)	When will you be fourteen? OK. I'll do the washing up.
Jövőidejűség	<i>Future Continuous (E)</i>	<i>This time tomorrow I'll be flying over the ocean.</i>

	<i>Passive Future Simple</i> <i>Future Perfect Simple (E)</i> <i>Have/get sg done</i>	<i>When will it be finished?</i> <i>The film will have started by the time we get there.</i> I'm getting my car washed next week.
<i>Műveltetés</i>		
<i>Gerund</i>		I like travelling. She hates getting up early.
<i>Full Infinitive</i>		I can't afford to travel abroad. She wants to help you. I don't know what to do.
Gerund and Infinitive in idiomatic expressions (E)		If we are to catch the train.
<i>Bare Infinitive</i>		
<i>Present Participle</i>		I let him go to the cinema. The story made me laugh.
Participle Clauses (E)		He came in the room laughing. I saw him entering the room. Having finished lunch...
Birtoklás kifejezése	Have ige	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20.

		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		Possesive pronouns Genitive 's Of	Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room Whose?
		Belong to	Who does it belong to?
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location geographical location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background in the east/west ..., along the river, through the forest, past the shop ...
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Adverbs of time with Present Perfect Simple How often?	Already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday This time tomorrow By 9 o'clock yesterday It's quarter to eight.

Időtartam	How long?+Past Simple While When How long ?+Present Perfect Simple/ <i>Continuous</i> <i>Until</i>	How long were you in hospital? For two weeks. While I was watching TV, Mary arrived. When I entered, the boys were fighting. We haven't met since Christmas. <i>I have been waiting for you for hours.</i> Don't touch anything until I arrive.
Mennyiségi viszonyok	Singular and plural nouns Countable nouns Uncountable nouns	Children, people, men, women ... one, two... first, second.. How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. A great number of people How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake A great deal of energy All, both, none, neither Each, every

	Must/may/might/can't + present infinitive (certainty)	John must be ill. He can't be at school.
	<i>Used to</i>	<i>I used to play with dolls.</i>
	<i>Passive modals</i>	<i>What can be seen in that museum?</i>
	<i>Módbeli segédigék + Perfect Infinitive (E)</i>	
Logikai viszonyok	Linking words	And/or/but/because/ <i>since/</i> although/ on the one hand – on the other hand, so, therefore, that's why either-or, neither-nor <i>otherwise/or else</i> <i>as</i>
	Purpose	<i>Although he is rich, he is not happy.</i> Hurry up otherwise/or else we will be late.
		<i>I helped him so that he could pass his examination</i> I've been to London to visit the Queen.
	Conditional I Conditional II	We'll stay at home if it rains.
	<i>Conditional III</i> Conditionals mixed type (E)	If I had time, I would take you to the cinema. If you had invited me, I would have gone to the party.
	Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.

Függő beszéd

Reported speech
with present
reporting verb

*Reported speech
with past reporting
verb*

He says he is tired.
I don't know where he lives.
Tell him to stop it.

*She said I was handsome.
I asked him if we had met
before.*

I wish I had a dog.

Wish

Question-tags
Would (past habits)
(E)

He's a teacher, isn't he?

I would go to the river every
day when I was a young girl.

Wish (state verbs)
action verbs (E)

Wish (unfulfilled
actions) (E)

I wish you would help me.

Inversion (for
emphasis) (E)

I wish I hadn't said that.

Subjunctive (E)

Hardly had he arrived when
he had to leave again.
He insisted that she help her.
I suggest she go home. It'
time we went home. We had
better go home. I would
rather / have some coffee /
you didn't do this.

Szövegösszeta- rtó eszközök	Articles	A, an, the
	Some+plural noun	There are some pencils in
	Any+plural noun	the bag. Have you got any sisters? I haven't got any
	Some +singulr noun	matchboxes.
	Any + singular noun	There's some water in the
	Nominative and	vase.
	accusative of	There isn't any juice in my
	personal pronouns	glass.
	Demonstrative pronouns	I, he, they... Me, him, them...
	Indefinite pronouns	This, that, these, those
	Reflexive pronouns	Somebody, anybody, nobody, everybody ...
	Relative pronouns	myself...
	Relative clauses defining, non- defining	The girl who lives next door bought a car. The book I gave you... one, ones
	<i>Propword</i>	
		Which one would you like?

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: folyamatosan, a korábban leírt követelményeknek megfelelően
- Írásban: évi 5/4 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés

Javaslat a nagydolgozatok témáira:

- fogalmazás
- kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok
- fordítás angolról magyarra
- fordítás magyarról angolra
- teszt
- szövegértés (hallott szöveg értése és olvasott szöveg értése)

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Eszközök:

- videolejátszó, videokazetta,

- magnó, magnókazetta
- fénymásoló papír

Nyomtatott taneszközök:

- Practical English Usage
- Practical English Grammar 1-2
- Az új érettségire felkészítő segédkönyvek
- Matrix
- Angol nyelvtani gyakorlatok
- Angol tesztek és fogalmazások a „B” típusú közép- és felsőfokú nyelvvizsgára
- 1000 Questions 1000 Answers
- Szituációs könyvek, például: Play Your Cards Right
- Kiemelkedő angol és amerikai írók művei, ezek eredeti vagy adaptált változata
- Az angolszász területek tudományos, technikai, irodalmi és művészeti életével kapcsolatos könyvek
- az angolszász országok életével, kultúrájával, szokásaival és hagyományaival kapcsolatos országismereti könyvek
- Angol nyelvű folyóirat, pl. Newsweek
- Successful listening for first certificate (by Shelagh Rixon)

Módszerek:

- Az előző évfolyamokon is használt módszerek
- Autentikus szövegek olvasása és hallgatása

Tankönyv:

New Headway Upper-intermediate (third edition)

Feltétel:

- diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 12. és 13. (1. idegen nyelv)

Lásd: a középszintű illetve az emelt szintű követelményeknél.

Angol nyelv 9-13. (2. idegen nyelv) Angol-német nyelvi előkészítőre épülő nyelvi osztályok

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a **kommunikatív nyelvi kompetenciák**, azaz a használható nyelvtudás kialakítása. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** fejlesztése a következőket jelenti:

- . a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni,
- a nyelvtanulás során a tanulóknak alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére,
- a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni., melyek magukba foglalják az alaptanterv

A nyelvtanulás folyamata az általános **kompetenciákra** épül melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit, és készségeit. A **kommunikatív nyelvi kompetenciák** integrálják az **általános kompetenciákat** és tanulási képességeket, ezen belül az anyanyelvi **kommunikatív nyelvi kompetenciákat**.

Követelményként megszabható, hogy a tanulók olyan nyelvi alapkészségek, az ismeretek, a szókincs és a nyelvi technikák alkalmazásával olyan szintre jussanak el, hogy a tanult témakörön belül mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak.

Cél: Kulcskompetenciák megalapozása

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető fogalmak, gondolatok, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein

belül –oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek, - az egyén szükségleteinek megfelelően.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök:

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a szókincsnek és a funkcionális nyelvtannak, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismeretét. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, - értést és- alkotást, az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

A **fejlesztési feladatok** minden elsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- beszédértés
- beszédképesség
- olvasásértés
- írás

Kompetenciák fejlesztése:

A tankönyvek **minden egyes leckéje** azonos módon épül fel és következetesen megköveteli az **idegen nyelvi kompetenciák** fejlesztését. A munkafüzet feladatai hathatósan segítik a **grammatikai kompetencia** és az írásbeli készségek fejlesztését.

A leckék felépítése Kompetenciák

- Szavak, kifejezések, vagy nyelvtani -Hallás utáni szövegértés
szerkezetek bemutatása
- Bemutató párbeszéd
- +ellenőrző feladat
- Nyelvtan -Grammatikai kompetencia

Példamondatok Logikai készség

+gyakorlatok Kombinatív képesség

Rendszerező képesség

Problémamegoldás

-Beszédgyakorlat párban, csoportban -Kommunikációs készség

Beszédértés, beszédképesség

Szövegalkotás szóban

Kezdeményezőképesség

Együttműködés, segítség

Alkalmazkodás

Megbízhatóság

Fegyelmezettség

Önbizalom fejlesztése

Magabiztosság fejlesztése

Egymásra figyelés

-Hallás utáni szövegértés -Hallott szöveg értése

+ellenőrző feladat Helyes kiejtés

-Olvasott szöveg értése -Szövegolvasás

+ellenőrző feladat Szövegértés

Problémamegoldás

Logikai képesség

-Fogalmazási feladat -Szövegalkotás írásban

Írásképesség

Helyesírás

Önállóság

Kitartás

Kreativitás

Önbizalom

A **munkafüzet** feladatai -Feladatértelmezés

Problémamegoldás

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kötelességtudat

Kitartás

Kreativitás

Ismétlő, összefoglaló leckék Tanultak felidézése, alkalmazása

Emlékezet

Gondolkodás

Célok és feladatok:

Az általános bevezetőben megfogalmazottakon túl a második idegen nyelv tanulásának célja, hogy a diákokat az öt tanév során alapszintű nyelvtudáshoz juttassa. A második nyelv tanulását megkönnyítheti az első nyelv elsajátítása során nyert tapasztalat, hiszen a célnyelvű óravezetés, a feladat- és szövegtípusok, munkaformák és követelmények már ismertek. A diákok nyelvtanulási stratégiái és önbizalma szintén támogatják az újabb nyelv tanulását. Ez a korosztály látványosabb tempóban halad az előző évfolyamokon jellemzőnél, ezért reálisan elvárható, hogy a második idegen nyelvből a 10. tanév végére az A1–(A2) közötti szintet, a 12. évfolyam befejezésére pedig az A2–B1 szintet elérjék a diákok. A célok és feladatok egybeesnek az első idegen nyelvnél kifejtettekkel.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló ismert témakörben, szóban és írásban tud néhány mondatos információt cserélni, rövidebb szöveget megérteni és létrehozni. Nyelvtudását önállóan szinten tartja, illetve szakmai érdeklődésének megfelelően továbbfejleszti. Nyelvtudása segítségével képes képet alkotni más országok népeiről és kultúrájáról.

Óraszám: 503 óra

- 9. évfolyam heti 2 óra évi 74 óra
- 10. évfolyam heti 3 óra évi 111 óra
- 11. évfolyam heti 3 óra évi 111 óra
- 12. évfolyam heti 3 óra évi 111 óra
- 13. évfolyam heti 3 óra évi 96 óra

Témakörök, tartalmak:

Lásd: az egyes évfolyamoknál lebontva!

A kommunikációs szándékok és a fogalomkörök a kerettanterv alapján a 9. évfolyamnál majd kétéves lebontásban a 11. és 13. évfolyamnál szerepelnek.

Követelmények:

Lásd: Élő idegen nyelv. Követelmények

Ellenőrzés, értékelés

Lásd: Élő idegen nyelv 7-12. Ellenőrzés, értékelés

Eszközök, módszerek:

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv. Általános bevezető. Eszközök, módszerek, tankönyvek.

Javasolt tankönyvek:

A 9. évfolyamtól:

New Headway Elementary

(Liz and John Soars)

A 10. évfolyamtól:

New Headway Elementary

(Liz and John Soars)

New Headway Pre-Intermediate

(Liz and John Soars)

A 11 .évfolyamtól:

New Headway Pre-Intermediate

(Liz and John Soars)

New Hedway Intermediate

(Liz and John Soars)

A 12. évfolyamtól:

New Hedway Intermediate

(Liz and John Soars)

A 13. évfolyamtól:

Matrix Intermediate

Exam Excellence (Oxford)

Szótárak, nyelvtani gyakorlókönyvek :

Lásd: Élő idegen nyelv 7-12

Feltételek:

- diplomás angol szakos tanár

Cél:

- Megkedvelteni az angol nyelvet, a nyelvtanulás iránti érdeklődés felkeltése.
- Helyes tanulási módszerek kialakítása.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közötti hasonlóságok és különbségek felismertetése.

Évi óraszám: 74

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	2
Évi óraszám	74 óra
TÉMAKÖRÖK	
Az én világom	10
A család és barátok	9
Ház, lakás	8
Mindennapi életünk	7
Az iskola	7
Vásárlás	7
Szabadidő, szórakozás	8
Összesen:	56 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és gyakorlással)	9
Ismétlés	6
Szabadon felhasználható	3
Összesen:	74 óra

Témakörök, tartalmak 9.

1. Az én világom

- személyi adatok, köszönés, ismerkedés, mit szeretek, mit nem
- foglalkozások

2. A család és barátok

- a családtagok bemutatása, foglalkozásuk
- családtagok, barátok mit szeretnek, mit nem

3. Ház / lakás:

- mi hol van a lakásban, a ház / lakás bemutatása, a bútorok és körülöttünk lévő tárgyak nevei

4. Mindennapi életünk:

- a mindennapi élet tevékenységei
- napszakok, időpontok, napirend

5. Az iskola:

- a tantárgyak, egy nap az iskolában, osztályom
- a diákok élete

6. Vásárlás:

- gyorsétteremben kész ételek kérése
- választás étlapról

7. Szabadidő, szórakozás:

- szabadidős tevékenységek, hobby, sportok (téli, nyári, kinti, benti, vízi stb.)

Kommunikációs szándékok 9.

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándék

- köszönés, elköszönés
- bemutatkozás, bemutatás
- megszólítás, érdeklődés, reagálás
- meghívás, kérés
- engedélykérés és arra reagálás
- elbúcsúzás levélben

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás,
- öröm,
- elégedettség, elégedetlenség,
- remény,

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés,
- akarat, kívánság, képesség, lehetőség,
- dicséret

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- események leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás,
- bizonyosság, bizonytalanság.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,

- tiltás

- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés,

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time.	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you.

	Have a good trip.	Thanks. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... .	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you ?	Fine. / OK / All right. Not very well, I am afraid.
Engedélykérés és arra reagálás:	Can I use your telephone?	Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. No problem. Do not mention it.

Bocsánatkérés arra reagálás:	és I am sorry. I am very sorry.	That's all right. . No problem.
jókívánságok azokra reagálás:	és Have a nice holiday. Cheers!	Thank you. The same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Are you happy about that?	Great! I am so glad /very happy. Good for you. Congratulations.
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...?	That's fine/nice/not bad. ...
Csodálkozás:	Tom is twenty	What a surprise!
Remény:	What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope ...

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think?	I like it. I don't like it.
Valaki igazának /elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What do you think?	OK All right. I think it's OK.
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food?	I think it's great. I don't like it.
Akarat, kívánság:	Can I have my bill, please? I want to pay.	An ice-cream please.

Képesség:	Can you speak French?	I can understand French
Dicséret:		It's great. It's a good idea.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean?	It's.../ That's... It means...
Események leírása:	What do you do at 6 o'clock?	I get up.
Információ kérés, adás:	How far is your school? Please, can you tell me the way to the station?	Just 2 minutes. Take the second street on the right

Tudás, nemtudás:	What is her name?	I don't know.
Bizonyosság, bizonytalanság:	Can she sing?	Yes, she can.
	How old is she? Is she 16?	.No, she isn't. She is 15.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you help me?	Yes, sure.
	Could you give me your telephone number?	Of course.
		Yes, of course.
		I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Don't open the door.	
Meghívás és arra reagálás:		That's very kind of you, but...
		No, I am afraid I can't.
		I am sorry, I can't.

	Can we meet at, six? Are you free on Tuesday?	No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Here you are.	That's very kind of you. Yes, please. No, thank you.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Sorry, where does she live?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand.

		Could you understand? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me?

Fogalomkörök 9.

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
Birtoklás		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our,

kifejezése			their dog
		Genitive 's Whose?	Kate's brother
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top of/at the bottom of, on the left hand side...
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Adverbs of time with How often?	Always, often, sometimes, never, every day ... I always make my bed.
	Időpont	When? What time? <i>What's the time?</i>	Now, in the morning ,

			In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.
Mennyiségi viszonyok		Irregular and regular plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one. two...
Modalitás		Can (ability) Can/could/ (permission)	I can swim. Can/could I open the window?
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because
Szövegösszetartó eszközök		Névelők Some	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters?

		Any	I haven't got any matchboxes.
		Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those

A továbbhaladás feltételei :

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kéréseket és utasításokat követni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szavas mondatokat helyesen leírni;
- egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni;
- egyszerű, strukturált szöveget (pl. baráti üzenet, üdvözlét) létrehozni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - kommunikatív és nyelvtani jellegű kiegészítések, átalakításos gyakorlatok, kérdésszerkesztés

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 10. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A nyelvtanulás iránti érdeklődés fenntartása.
- Helyes tanulási módszerek kialakítása.
- A nyelvi alapkészségek kialakítása és fejlesztése.
- Az idegen nyelv és az anyanyelv közötti hasonlóságok és különbségek felismertetése.

Évi óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111 óra
TÉMAKÖRÖK	
Az én világom	10
A család és barátok	10
Ház, lakás	6
Mindennapi életünk	8
Az iskola	6
Egészség, betegség	6
Vásárlás	6
Étkezés	6
Időjárás	6
Öltözködés	6
Szabadidő, szórakozás	8
Országismeret	6
Összesen:	84 óra
Dolgozatírás (előkészítő órával és gyakorlással)	9
Ismétlés	8
Szabadon felhasználható	10
Összesen:	111 óra

Témakörök, tartalmak 10.

1. Az én világom

- személyi adatok, köszönés, ismerkedés, mit szerettek, mit nem
- külső és belső tulajdonságok
- családi élet, ünnepek

2. A család és barátok

- a családtagok bemutatása, foglalkozásuk
- családtagok, barátok külső és belső jellemzése

3. Ház / lakás:

- mi hol van a lakásban, a ház / lakás bemutatása, a bútorok és körülöttünk lévő tárgyak nevei, állatok és növények a ház körül, környezetünkben

4. Mindennapi életünk:

- a mindennapi élet tevékenységei
- napszakok, időpontok, napirend

5. Az iskola:

- a tantárgyak, egy nap az iskolában, osztályom
- a diákok élete hazánkban és Angliában

6. Egészség, betegség:

- az emberi test részei, gyakori betegségek
- egészséges életmód

7. Vásárlás:

- mindennapi bevásárlás, alapvető árucikkek
- vásárlás egy üzletben

8. Étkezés:

- mindennapi étkezéseink, alapvető élelmiszerek és italfajták, kínálás és arra reagálás
- kifejezni éhséget, szomjúságot

9. Időjárás:

- időjárási viszonyok, érdeklődés az időjárásról, évszakok

10. Öltözködés:

- ruhadarabok, kellékek nevei, az ember külső leírása

11. Szabadidő, szórakozás:

- szabadidős tevékenységek, hobby, sportok (téli, nyári, kinti, benti, vízi stb.)

Kommunikációs szándékok 10.

Lásd a 11. évfolyamnál

Fogalomkörök 10.

Lásd a 11. évfolyamnál

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kéréseket és utasításokat követni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni;

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szavas mondatokat helyesen leírni;
- egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni;
- egyszerű, strukturált szöveget (pl. baráti üzenet, üdvözlét) létrehozni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - kommunikatív és nyelvtani jellegű kiegészítések, átalakításos gyakorlatok, kérdésszerkesztés

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 9-12. Első idegen nyelv (111 óra) Eszközök, módszerek, tankönyvek

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 11. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A nyelvtanulás iránti érdeklődés fenntartása, a tanulók ismereteinek folyamatos bővítése.
- Olyan kommunikációs helyzetek teremtése, ahol a tanulók eszközként tudják használni a nyelvet.
- A nyelvi alapkészségek fejlesztése.

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	5
Tágabb környezetünk	10
Az iskola világa	5
Utazás	10

Egészség, betegség	6
Vásárlás	8
Étkezés	6
Tudomány és technika	8
Időjárás, öltözködés	6
Szabadidő, szórakozás	8
Országismeret	11
Összesen:	83 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	9
Szabadon felhasználható	11
Ismétlés	8
Összesen:	111 óra

Témakörök, tartalmak 11. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A mindennapi társalgási témakörök bővítése.
- Az alapvető nyelvtani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.

1. Ember és társadalom

- emberi és családi kapcsolatok

2. Tágabb környezetünk

- szülőfalum / szülővárosom bemutatása
- lakóhelyünk nevezetességei, Magyarország néhány jellemzője

3. Az iskola világa

- az iskolám bemutatása

- érdeklődési kör

4. Utazás

- utazás belföldön és utazás külföldre
- az egyéni és társas utazás előnyei és hátrányai

5. Egészség, betegség

- gyakori betegségek és tüneteik, sérülések, baleset
- hagyományos gyógykezelés
- a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás

6. Vásárlás

- az előzőleg tanultak bővítése
- üzletek nevei és az ott kapható áruk nevei
- szolgáltatások (posta)

7. Étkezés

- ételkészítés, az ehhez szükséges hozzávalók
- tipikusan magyar és tipikusan angol ételek, kedvenc ételek
- zöldségek, gyümölcsök nevei

8. Tudomány és technika

- egy-két jelentős tudományos és technikai vívmánnyal való megismerkedés, ezek előnye, szerepe mindennapjainkban
- népszerű tudományok, ismeretterjesztés

9. Időjárás, öltözködés

- évszakok, öltözködés a különböző évszakokban, divat

10. Szabadidő, szórakozás

- iskolai sport, kedvenc sport
- a színház és mozi világa
- televízió műsorok
- a modern és klasszikus zene

11. Országismeret

- kulturális szokások
- egy-két dal vagy vers
- Anglia egy-egy nevezetes tája és városai

Kommunikációs szándékok 11. (2. idegen nyelv)

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,
- bemutatás, bemutatkozás,
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- engedélykérés és arra reagálás,
- köszönet és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás,
- személyes levélben megszólítás, és elbúcsúzás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás,
- öröm,
- elégedettség, elégedetlenség,
- csodálkozás,
- remény,
- bánat,
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés,
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség,
- ígéret,
- szándék, terv,
- dicséret, kritika.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- események leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,

- tudás, nem tudás,
- bizonyosság, bizonytalanság.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- tiltás, felszólítás,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés,
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre.

Fogalomkörök 11. (2. idegen nyelv)

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- esetviszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me.	Pardon?
	I am sorry to disturb you.	Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do?	How do you do?
	Good morning.	Good morning.
	Hello Tom.	Hello Mary.
	Hello, how are you?	Very well, thank you. And how about you?
	Hi!	Hi!
Elköszönés:	Goodbye.	Goodbye.
	Bye-bye!	Bye!
	See you later.	
	Good night.	Good night.
	Take care.	Thanks. Bye!
	Give me a ring some time.	Thank you, I will.

	Have a good trip. Keep in touch!	Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutató:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra	Thanks.	Not at all.

reagálás:		Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánatkérés arra reagálás:	és	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok azokra reagálás:	és	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:		Dear John,	

Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for...

		I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...

Csodálkozás:	Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough. .
Valaki igazának /elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	

Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.

Szükségesség:	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes..
Lehetőség:	It may rain. She might be late.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika:		It's great. It's a good idea. I'm not so keen on it. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and

	How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me..
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any	Yes, sure. Of course. Yes, of course.

	chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Javaslat és arra reagálás::	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday?	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then.

	Let's meet on Sunday.	No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. Yes, please. No, thank you. I am sorry, I can't.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázatkerés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand.

		Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.

		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet.
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?
		Future with Will	When will you be fourteen?
Birtoklás kifejezése		Past forms of have Have with will	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20.

		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		Possesive pronouns Genitive 's Of Whose?	Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeg- határozás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top of/at the bottom of, on the left hand side...

Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Adverbs of time with Present Perfect Simple How often?	already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? <i>What's the time?</i>	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple	How long were you in hospital? For two weeks.
Mennyiségi		Irregular and	Children, people, men,

viszonyok		regular plurals	women ...
		Cardinal numbers	one. two...
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns	How many CDs have you got?
		Uncountable nouns	I've got a lot of/few CDs. How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake
			All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives)	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of

		Irregular adjectives	all. I'm as tall as you. Good, bad ...(better, worse)
			What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like? It's too big, It's not small enough.
Modalit�s			
		Should/shouldn't	You should ask her.
		Can (ability) Can/could/may (permission)	I can swim. Can/could/may I open the window?
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.

		Have to (Past)	Did you have to be there?
		Musn't	Children mustn't smoke.
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because
		Conditional I	We'll stay at home if it rains.
		Time clauses with future meaning Infinitive	When dad comes home, he'll be angry with you.
		Infinitive to express purpose Gerund	I've been to London to visit the Queen.
Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb Reported speech with past reporting verb	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Szövegösszetartó eszközök		Névelők	A, an, the

		Some+plural noun Any+plural noun	There are some pencils in the bag. Have you got any sisters?
		Some +singular noun Any + singular noun	I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.
		Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them...
		Demonstrative pronouns	This, that, these, those

		Indefinite pronouns <i>Reflexive pronouns</i>	Somebody, anybody,nobody, everybody ... myself...

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megérteni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott;
- szövegből kikövetkeztetni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni;
- beszélgetést kezdeményezni, befejezni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jó részt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkeztetni;

- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leírni;
- ismert struktúrák felhasználásával kb. 10 mondatos tényszerű információt közvetítő szöveget írni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlés, baráti levél) létrehozni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
- kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok, rövid fogalmazás

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv 10. évfolyam.

Javasolt tankönyv:

Headway Elementary

- Headway Pre-Intermediate

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 12. (2. idegen nyelv)

Cél:

- Az önálló szövegszerkesztési készség fejlesztése.
- Az angolszász országok, azon belül Nagy-Britannia földrajzi és társadalmi viszonyainak megismertetése.
- A kommunikatív készségek fejlesztése szóban és írásban.

Óraszám: 111

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	111
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	10
Tágabb környezetünk	10
Természeti környezetünk	10
Szabadidő, szórakozás	5
A munka világa	10
Tudományos és technikai műveltség	10
Országismeret	15
Utazás, országok közötti kapcsolatok	10
Összesen:	80 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	9
Szabadon felhasználható	10
Ismétlés	10
Dal vagy vers tanulása	2
Összesen:	111 óra

Témakörök, tartalmak 12. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A mindennapi társalgási témakörök bővítése
- Az országismereti, a kulturális, az irodalmi és a társadalmi ismeret bővítése

Témakörök:

1. Ember és társadalom

- családi kapcsolatok
- a tizenévesek világa, kapcsolat a kortársakkal és a felnőttekkel

2. Tágabb környezetünk

- Sárospatak, Budapest nevezetességei
- a városi és a vidéki élet összehasonlítása

3. Természeti környezetünk

- növények és állatok a környezetünkben

4. Szabadidő, szórakozás

- az Internet világa, a számítógépek szerepe életünkben

5. A munka világa

- divatos foglalkozások; munkavállalás nyáron, diákmunka
- pályaválasztás, munkakörülmények hazánkban és külföldön

6. Tudományos és technikai műveltség

- az előző évfolyamon tanultak bővítése
- jelentős technikai és tudományos csúcsteljesítmények

7. Országismeret

- az angol és amerikai irodalom egy-egy kiemelkedő alakja

8. Utazás, országok közötti kapcsolatok

- Nagy-Britannia és az USA nevezetességei és szokásai

Kommunikációs szándékok 12. (2. idegen nyelv)

Lásd a 13. évfolyamnál!

Fogalomkörök 12. (2. idegen nyelv)

Lásd a 13. évfolyamnál!

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;

- jórészt ismert nyelvi eszközöket használó beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- köznyelven megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásba bekapcsolódni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 100 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 100 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- egyszerű történetet megérteni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- gondolatait egyszerű kifejezésekkel és mondatszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikus összefüggések alapján kb. 100 szavas szöveggé rendezni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözllet, baráti levél) létrehozni;

- különböző közlésformákat (elbeszélés, jellemzés) használni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - kommunikatív és nyelvtani jellegű kiegészítések, fordítási feladatok, fogalmazás írása

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv 11. évfolyam.

Javasolt tankönyv:

- New Headway Intermediate

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Angol nyelv 13. (2. idegen nyelv)

Cél:

- A gimnáziumi anyag átismétlése, rendszerezése.
- Felkészítés az érettségi és felvételi vizsgára.

Évi óraszám: 96

Az éves órakeret felosztása:

Heti óraszám	3
Évi óraszám	96

TÉMAKÖRÖK	
Egyén és család	4
Ember és társadalom	4
Természeti környezetünk	4
Az iskola világa	4
A munka világa	4
Egészség és betegség	4
Étkezés	4
Utazás	4
Szabadidő, szórakozás	4
Országismeret	4
Tudományos és technikai műveltség	4
Összesen:	44 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	9
Szabadon felhasználható	6
Ismétlés	35
Dal vagy vers tanulása	2
Összesen:	96 óra

Témakörök, tartalmak 13. (2. idegen nyelv)

Cél:

- Az érettségi vizsga követelményeinek megfelelően átismételni, rendszerezni a témaköröket, a kommunikációs szándékokat és a fogalomköröket

Témakörök:

1. Egyén és család

- személyes vonatkozások, életrajz
- családi élet és ünnep
- személyes tervek

2. Ember és társadalom

- hasonlóságok és különbségek az emberek között
- női és férfi szerepek

3. Természeti környezetünk

- környezetszennyezés és környezetvédelem
- környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk a környezetünkért vagy a természet megóvásáért?

4. Az iskola világa

- a nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága
- az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

5. A munka világa

- munkavállalás
- pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

6. Egészség és betegség

- az egészséges életmód
- a betegségek megelőzése
- háziorvos, szakorvos, kórházak

7. Étkezés

- helyes és helytelen táplálkozás, étkezési szokások a családban
- a helytelen táplálkozás következményei

- étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben

8. Utazás

- utazási lehetőségek és módok; egy körutazás megszervezése, utazási előkészületek
- tömegközlekedés

9. Szabadidő, szórakozás

- hobbi, sport, mozi, színház, zene, könyvek, olvasás
- video, számítógép, Internet
- kulturális események

10. Országismeret

- Nagy-Britannia, azon belül Anglia társadalmi és kulturális jellemzői

11. Tudomány és technika

- a tudomány és technika mindennapi életünkben

Kommunikációs szándékok 13. (2. idegen nyelv)

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás;
- köszönés, elköszönés;
- bemutatás, bemutatkozás;
- telefonálásnál bemutatkozás és ;
- elköszönés;

- személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás;
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás;
- engedélykérés és arra reagálás;
- köszönet és arra reagálás;
- bocsánatkérés és arra reagálás;
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Érzelmeik kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás;
- öröm;
- elégedettség, elégedetlenség;
- csodálkozás;
- remény;
- bánat;
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás;
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése;
- egyetértés, egyet nem értés;
- érdeklődés, érdektelenség;
- tetszés, nem tetszés;
- dicséret, kritika;
- ellenvetés;
- akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség;

- ígéret; szándék, terv,
- érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása;
- események leírása;
- információkérés, információadás;
- igenlő vagy nemleges válasz;
- tudás, nem tudás;
- bizonyosság, bizonytalanság;
- ismerés, nem ismerés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés;
- tiltás, felszólítás;
- segítségkérés és arra reagálás;
- javaslat és arra reagálás;
- kínálás és arra reagálás;
- meghívás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés;
- nem értés;
- betűzés kérése, betűzés;
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre;

- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése;
- megerősítés
- témaváltás, beszélgetés lezárása.

Fogalomkörök 13. (2. idegen nyelv)

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli és időbeli viszonyok,
- függő beszéd,
- mennyiségi és minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me.	Pardon?
	I am sorry to disturb you.	Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do?	How do you do?
	Good morning.	Good morning.
	Hello Tom.	Hello Mary.
	Hello, how are you?	Very well, thank you. And how about you?
	Hi!	Hi!
Elköszönés:	Goodbye.	Goodbye.
	Bye-bye!	Bye!
	See you later.	
	Good night.	Good night.

	Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutató:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
<i>Telefon felvétele:</i>	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>
<i>Telefonon bemutatkozás:</i>	<i>Hello, this is Mary Smith speaking</i>	
<i>Telefonon más személy kérése:</i>	<i>Can I speak to George, please?</i> <i>Could you put me through to Mrs Hamilton, please?</i>	<i>Yes, just a minute, please.</i>

Telefonálásnál elköszönés:	<i>I'll call back again later this evening.</i> <i>It was lovely to speak to you.</i> <i>Thanks for ringing. Bye!</i>	Bye!
Üdvözküldés:	<i>Give my love / regards to...</i>	<i>I will.</i>
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érdeklődés mások hogyléte felől és reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.

Köszönetnyilvánítás és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday.	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.

	All the best. Cheers!	Cheers!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás, együttérzés:	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I <u>am</u> sorry. What a shame! Oh, dear.	
Öröm, szomorúság:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you.

		Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? <i>Are you satisfied with...?</i>	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with...

		It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
<i>Csodálkozás:</i>	<i>Jane has lost her money.</i> <i>Tom is twenty.</i> <i>This is a book for you.</i>	<i>How come?</i> <i>Is he?</i> <i>What a surprise!</i>
<i>Remény:</i>	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
<i>Aggodalom, félelem:</i>	<i>What's the matter? You look worried.</i> <i>Are you worried about...?</i> <i>Are you afraid of what might happen?</i>	<i>I am worried about my parents.</i> <i>It was really frightening.</i>

Bánat, elkeseredés:	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...

Érdeklődés, édektelenség:	Are you interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	You are really kind.	
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.

Kötelezettség:	<i>Must we fill in this form now?</i> <i>When do we have to leave?</i>	<i>We must fill it in now</i> <i>Right now.</i>
Szükségesség:	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. Classical music need not be boring.
Lehetőség:	She may miss the bus. He might be invited.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	<i>What would you like to do?</i> <i>Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film</i> <i>I'd rather not go out tonight.</i>
Értékképlet:	<i>What's your reaction to the news?</i> <i>Do you approve of his decision?</i>	That's good/not bad/terrible.

		<i>It's too...</i> <i>It's not... enough.</i>
<i>Preferenciák:</i>	<i>What would you prefer?</i>	<i>I prefer tea to coffee.</i>
<i>Terv:</i>	<i>Are you going to have a starter?</i> <i>What are you going to do?</i>	<i>I'm going to have some cheese.</i> <i>I'm planning to spend the weekend in Prague.</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it

	What does it look like?	is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információadás: kérés:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right

	Who is that?	It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
<i>Bizonyosság, bizonytalanság:</i>	<i>I wonder why they are so reluctant?</i> <i>Do you think this is real silk?</i> <i>Are you sure you want to go?</i>	<i>She is certainly tired. / She must be tired.</i> <i>It seems to be real silk.</i> <i>I'm not sure.</i> <i>Perhaps. / Maybe.</i> <i>I don't think she has ever been there.</i> .
<i>Ismerés, nem ismerés:</i>	<i>Do you know Mexico?</i>	<i>Yes, I have already been there.</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number?	Yes, sure. Of course. Yes, of course.

	Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
<i>Segítségkérés és arra való reagálás:</i>	<i>Will you do the washing up for me, please?</i>	<i>Certainly.</i>
<i>Segítség felajánlása:</i>	<i>I am going to the market. Shall I bring you something?</i> <i>I'll do the washing up for you.</i>	
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink?	That's very kind of you. /I am sorry, I can't.

	What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Tanács és arra reagálás:	<i>What would you recommend?</i> <i>What shall I do?</i>	<i>Why don't you...?</i> <i>I think you should...</i>

	<i>What do you think I should do?</i> <i>What advice would you give?</i>	<i>I don't think you should...</i> <i>You ought to...</i> <i>You'd better...</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear?

	<i>Összefoglalás</i> <i>Beszélgetés lezárása</i>	<i>Well, to sum it up...</i> Right...okay <i>Well, it's been nice talking to you.</i>

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései		
Cselekvés, történés, létezés kifejezése				
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't	

			drink milk.	
		<i>Present Simple Passive</i>	<i>English is spoken all over the world.</i>	
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.	
		Present Simple Perfect	Have you done your room? I haven't finished it yet. We haven't met since Christmas. I've lived here for ten years.	
		<i>Present Perfect Passive</i>	<i>My flat has just been decorated.</i>	
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?	
		<i>Past Simple Passive</i>	<i>When was this photo taken?</i>	

		<i>Past Continuous</i> <i>Past Perfect</i>	<i>What were you doing at five yesterday?</i> <i>I was watching TV when he phoned.</i> <i>We had had dinner when she arrived.</i>
	Jövőidejűség	Going to <i>Future with Will</i> (certainty) (sudden decision) <i>Passive Future</i>	What are you going to do on Saturday? When will you be fourteen? <i>OK. I'll do the washing up.</i>
Birtoklás kifejezése		Forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20.
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog

		<i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of <i>Belong to</i>	<i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room Whose? <i>Who does it belong to?</i>	
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location <i>geographical location</i>	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background <i>in the east/west ...,</i> <i>along the river, through the forest, past the shop ...</i>	
Időbeli		Adverbs of time with	already, yet, just	

viszonyok		Present Simple	Perfect	
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.	
	Időpont	When? What time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday <i>This time tomorrow</i> <i>By 9 o'clock yesterday</i>	
	Időtartam	How long?+Past Simple	How long were you in hospital? For two weeks.	

		<i>While</i> <i>When</i> <i>How long ?+Present Perfect Simple</i> <i>Present Perfect Continuous</i>	<i>While I was watching TV, Mary arrived.</i> <i>When I entered, the boys were fighting.</i> <i>I have lived here for seven years now.</i>	
Mennyiségi viszonyok		Singulars and plurals	Children, people, men, women ...	
		Cardinal numbers	one, two, three..	
		Ordinal numbers	first, second...	
		Countable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. <i>A great number of people</i>	

		Uncountable nouns	How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake <i>A great deal of energy</i>	
			All, both, none, neither Each, every	
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives)	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. <i>This town is less polluted than that one.</i> <i>This is the most interesting book I've ever read.</i>	

		Irregular adjectives	Good, bad ...(better, worse)	
		enough	It's too big, It's not small enough.	
		too/quite	<i>It's much too difficult.</i> <i>It's not quite satisfactory.</i>	
			What's it like? What colour is it?	
			What does it look/taste/sound/feel like?	
Modalitás				
		Should/shouldn't	You should ask her.	
		Can (ability)	I can swim.	
		Can/could/may (permission)	Can/could/may I open the window?	

		<i>Could-was able to</i>	<i>He could speak two languages at the age of five.</i> <i>Last summer I was able to visit the British Museum.</i>	
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.	
		Have to	Did you have to be there?	
		Musn't	Children mustn't smoke.	
		<i>Must/may/might/can't + present infinitive (certainty)</i>	<i>John must be ill.</i> <i>He can't be at school.</i>	
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because/although/ <i>on the one hand – on the</i>	

		Purpose	<i>other hand,</i> <i>so, therefore, that's why</i> <i>either-or, neither-nor</i> <i>Although he is rich, he is not happy.</i> <i>I helped him so that he could pass his examination</i> I've been to London to visit the Queen.	
		Conditional I <i>Conditional II</i> <i>Conditional III</i>	We'll stay at home if it rains. <i>If I had time, I would take you to the cinema.</i>	
		Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.	

Függő beszéd		Reported speech with present reporting verb Reported Speech with past reporting verb Gerund; Infinitives and Participles	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.	
Szövegösszetartó eszközök		Articles Some+plural noun Any+plural noun Some +singulr noun Any + singular noun Nominative and	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.	

		accusative personal pronouns	of	
				I, he, they...
		Demonstrative pronouns		Me, him, them...
		Indefinite pronouns		This, that, these, those
		Reflexive pronouns		Somebody, anybody,nobody, everybody ...
				myself...
		<i>Relative pronouns</i>		
		<i>Relative Clauses</i>		
		<i>Defining, non- defining</i>		<i>The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...</i>
				<i>one, ones</i>
				<i>Which one would you like?</i>

		<i>Propword</i> <i>Wish</i> <i>Question-tags</i>		

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 200 szavas köznyelvi szövegből fontos információt kiszűrni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- köznyelvi eszközöket használó társalgás, beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédkézség

A tanuló legyen képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrába rendezett válaszokat adni;
- változatos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban álláspontot, véleményt kifejezni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megtalálni;

- kb. 150 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 150 szavas szövegből ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai, illetve irodalmi szöveg lényeges pontjait megérteni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- gondolatait változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikus összefüggések alapján kb. 150 szavas bekezdésekbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat (üzenet, üdvözlés, baráti levél) létrehozni;
- változatos közlésformákat (leírás, elbeszélés, jellemzés) használni.

Ellenőrzés, értékelés

- Szóban: a korábban leírt követelményeknek megfelelően folyamatosan.
- Írásban: Évi 3 nagydolgozat és 3-4 egyéb jellegű írásbeli ellenőrzés.
- A nagydolgozatok témái lehetnek:
 - kommunikatív és nyelvtani jellegű feladatok, fogalmazás, szövegértés, fordítás, close-teszt, teszt

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Lásd: Angol nyelv 7-12. Első idegen nyelv 12. évfolyam.

Feltételek:

- Diplomás angol szakos tanár

Nyelvi előkészítő évfolyammal induló oktatás tanterve német nyelvből 9—13. évfolyam

Cél:

- Mivel a nyelvi előkészítő évfolyam a közoktatás része, ezért céljai a közoktatás általános céljaival azonosak, valamint megegyeznek a NAT 2003-as idegen nyelvi fejezetében megfogalmazott alábbi átfogó célokkal is.
- Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:
 - a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;
 - a nyelvtanulás során a tanulóknak alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére;
 - a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni.

Az itt összefoglalt célok összhangban vannak az Európai Unió oktatási koncepciójával és az Európa Tanács idevágó nyelvoktatás-politikai dokumentumaiban meghatározottakkal is.

Közvetlen cél:

- A tanuló tudja használni a német nyelvet a hétköznapi beszédhelyzetekben, saját érdeklődési körének megfelelő élethelyzetekben.

- A német nyelv használatán keresztül nyíljon lehetősége új emberi kapcsolatok létesítésére, hogy ilyen módon tudja értékelni más országok népeit, azok kultúráját.
- A személyes tapasztalatokon kívül eső valóságot a nyelvtanulás segítségével tudatosabban fedezhessék fel a tanulók.
- Ismerjék meg a tanulók a német nyelvű országok kultúráját és civilizációját, az ottani fiatalok életvitelét.
- Segítse ez az ismeret a tanulókat abban, hogy bizonyos jelenségeket árnyaltabban lássanak, összehasonlítsanak a magyar kultúrával és közben a magyar kultúrát is tágabb összefüggésben lássák.
- A nyelvtanulás során állandóan fejlesztett készségei és képességei tegyék lehetővé a tanulók számára a német nyelvtudás felhasználását felsőfokú tanulmányaik során, illetve ösztönözze őket másik idegen nyelv elsajátítására.
- Szerezenek ismereteket a tanulók a német nyelv rendszeréről, jellemzőiről, összehasonlítva azt az anyanyelvvel. A nyelvtanulás járuljon hozzá az anyanyelvi szókincs gazdagításához, stílusérzék fejlődéséhez és az anyanyelv árnyaltabb, tudatosabb használatához.
- Járuljon hozzá a nyelvtanulás a tanulók személyiségfejlődéséhez, önbizalma nőjön az idegen nyelven való kommunikálás öröme által. A személyiségfejlesztés különösen fontos ezen korosztályban, hiszen ezáltal könnyebben megtalálhatják helyüket a társadalomban.
- A különböző témakörök tárgyalása során legyen lehetőségük a tanulóknak a mindennapi élet kérdéseinek megvitatására (pl. környezetvédelem, testi és lelki egészség) német nyelven, ami hozzájárulhat a tolerancia, a nyitottság kialakításához.
- A német nyelv ismerete segítse a tanulókat abban, hogy magyarként Európa polgárai is lehessenek.
- Az anyanyelvi kommunikációs ismeretekre építve tudjanak a tanulók különféle információkat felfogni, megérteni, elemezni német nyelven. Ezáltal készüljenek a valós kommunikációs helyzetek megoldására.
- Ismerjék meg a tanulók az eredményes nyelvtanulás módszereit, amiről akár még anyanyelvükön is (a tanulás kezdeti fázisában) rendszeresen konzultáljanak egymás között, illetve tanárukkal.
- A témakörök feldolgozása során felmerülő kérdések, ötletek, elgondolások segítsék a tanulók későbbi pályaválasztását a nyelvtanulás fontosságára rámutatva.

- A sokrétű, életszerű feladatok megoldása fejlessze a tanulók együttműködési készségét.
- A 12. évfolyam végére a tanulónak B1-B2 közötti szintű nyelvtudást kell szereznie, fejlett szókinccsel, széles skálán mozogva, ismert témákról kell szóban és írásban információt cserélnie, hosszabb szöveget megértenie, létrehozni.

Fejlesztési követelmények:

Beszédkésztség:

- A tanuló tudjon hétköznapi témákról német nyelven elhangzó információkat megérteni, beszélgetést folytatni.
- Ismerjen többféle szövegfajtát (pl. párbeszéd, „Durchsage”, dalok), melyeknek lényegét tudja magyarul, néhány mondatban németül összefoglalni.
- A tanuló legyen képes érthető kiejtéssel beszélni, sajátítsa el a német nyelv beszédtempóját, sajátosságait.
- Tudjon önmagáról, családjáról, a mindennapi élet eseményeiről német nyelven beszámolni.
- A hétköznapi kommunikációs helyzetekben tudjon reagálni, kérdést feltenni, véleményét megfogalmazni.

Olvasás:

- Legyen tisztában a tanuló azzal, hogy különféle olvasási stratégiák léteznek, ezeket tudja megfelelő helyzetekben alkalmazni.
- Tudjon a tanuló nyelvileg összetettebb szöveget megérteni és feldolgozni, erről a megadott szempontok alapján beszélni.
- Tanulmányai során ismerjen meg néhány jelentős művet a német nyelvű irodalomból, akár adaptált formában, akár eredetiben.

Írás:

- Tudja magát érthetően kifejezni a tanuló a mindennapi élet általánosan használt szövegfajtaiban.

Tartalom:

- A tartalmak kiválasztása a tanulók életkori sajátosságainak, az anyanyelvi kultúrában szerzett ismereteknek megfelelően történik. A tipikus tanulási célok és szükségletek alapján kiválasztott tartalom és a hozzá kapcsolódó nyelvi elemek összessége együttesen teszi lehetővé a tanuló számára a gyakorlati nyelvi készségek elsajátítását. A témakörök többször is előfordulnak a tanulás folyamán, ezzel segítve a tanulót, hogy átfogóbb tudással rendelkezzen egy-egy témáról.
- A nyelvtanítás célja egyértelműen a beszédközpontúság legyen megfelelő módszerek alkalmazásával, a tanulási technikák ilyen irányú fejlesztésével összhangban.

Értékelés:

- A tanulók által végzett munkát folyamatosan értékelni kell mind szóban, mind írásban. A tanári értékelés visszajelzés a tanulóknak az adott tanítási szakasz helyzetéről és jelzi a már elsajátított ismeretek mélységét is.
- Fontos, hogy a tanulók alkalom adtán magukat és egymást is értékelhessék. Az értékelésnek magába kell foglalnia mind a négy alapkészséget. A mérési feladatoknál ügyelni kell, hogy azok az adott szintű tudást mérjék, ne pedig későbbi vizsgákra készítsenek elő.
- Nem fontos, sőt ajánlatos nem minden alkalommal érdemjeggyel értékelni, főként vonatkozik ez a kötetlen beszélgetésekre.
- Az értékelés formái legyenek változatosak pl. szóbeli felelet, házi feladat, röpdolgozat, nagydolgozat, feladatlap, teszt, tanórai munka, szorgalmi feladat.

Szemponatok:

- Szóbeli:
 - a kiejtés, hangsúly és intonáció helyessége
 - a beszédszándékok megvalósítása
 - a helyes reagálás
 - a kommunikatív cél teljesítése
 - a beszédprodukció önállósága
 - a beszéd folyamatossága

- a tanult szókincs használata
- a feladatmegoldási képesség szintje
- a nyelvhelyesség
- Írásbeli:
 - a kommunikatív cél teljesítése
 - a tartalmi elemek értéke
 - a műfaji sajátosságok betartása
 - a tanult szókincs használata
 - az alapvető szövegösszefüggés megteremtése, szövegkohéziós elemek megléte
 - nyelvhelyesség
 - a szociokulturális feltételek és követelmények teljesítése
 - a feladatmegoldó képesség szintje
 - az írásmű terjedelme
 - a megfelelő stílusréteg használata
- Az előkészítő évfolyamon a tanulók házi vizsgát tesznek német nyelvből, számot adva így eddigi tudásukról. A tanulók a vizsgára készülve alaposan átismétlik az eddig tanultakat és felmérhetik maguk számára is a még előttük álló feladatokat.

Kompetenciák fejlesztése:

A tankönyv **minden egyes leckéje** azonos módon épül fel és következetesen megköveteli az idegen-nyelvi kompetenciák fejlesztését. A munkafüzet feladatai hathatósan segítik az írásbeli készségek fejlesztését.

A leckék felépítése Kompetenciák

Szavak, kifejezések előzetes bemutatása Hallás utáni szövegértés

Bemutatók párbeszéd

+ ellenőrző feladat

Nyelvtan Grammatikai kompetencia

Példamondatok Logikai készség

+ gyakorlat Kombinatív képesség

Rendszerező képesség

Problémamegoldás

Kiejtési gyakorlat Helyes kiejtés

Beszédgyakorlat párban, csoportban Kommunikációs készség

Beszédértés, beszédkésztség

Szövegalkotás szóban

Kezdeményezőkésztség

Együttműködés, segítség

Alkalmazkodás

Megbízhatóság

Fegyelmezettség

Önbizalom fejlesztése

Magabiztosság fejlesztése

Egymásra figyelés

Hallás utáni szövegértés Hallott szöveg értése

+ ellenőrző feladat Helyes kiejtés

Fogalmazási feladat Szövegalkotás írásban

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kitartás

Kreativitás

Önbizalom

A **munkafüzet** feladatai Feladatértelmezés

Problémamegoldás

Íráskészség

Helyesírás

Önállóság

Kötelességtudat

Kutatás

Ismétlő, összefoglaló leckék Tanultak felidézése alkalmazása

Emlékezet

Gondolkodás

Óraszámok alakulása:

évfolyam	9. évf. (NYEK)	10. évf.	11. évf.	12. évf.	13. évf.
heti óraszám	14	5	5	4	5

Német nyelv 9. évfolyam (NYEK)

A nyelvi előkészítő évfolyamon folyó idegennyelv-oktatás általános céljai a következők:

- a középiskolát elvégző fiatalok közül minél többen magas szintű, használható nyelvtudással hagyják el a közoktatást,

- a nyelvtanulásra és informatikára szánható év lehetőséget ad a különböző háttérrel érkezők tudásának összehangolására és intenzív fejlesztésére, így esélyteremtő és hátránykompenzáló hatással bír,
- megfelelő alapot adhat ahhoz, hogy a jövőben a felsőoktatás a szaknyelvi képzés terévé váljon és mindenki egyenlő esélyekkel indulhasson a hazai és nemzetközi munkaerőpiacon.

Közvetlen céljaink:

- a 9. évfolyamon tanulók intenzív nyelvtanulási keretek között idegen nyelv(ek)ből olyan használható tudáshoz jussanak, amelynek birtokában tanulmányaik végén sikerrel tehetnek emelt szintű érettségi vizsgát,
- a tanulóiban kedvező attitűdöt és motivációt alakítson ki a nyelvek, a hozzájuk tartozó kultúrák és általában a nyelvtanulás iránt.
- a megfelelő tanítási és tanulási stratégiák alkalmazásával és átadásával a tanulók váljanak képessé a nyelvtudásuk önálló fenntartására és továbbfejlesztésére.

Ezekből következően nem tartjuk kiemelt célnak, hogy a tanulók a 9. évfolyam végén állami nyelvvizsgát tegyenek.

A nyelvi előkészítő évfolyam tananyaga, témakörei, céljai, a továbbhaladás feltételei, a kommunikációs szándékok, fogalomkörök, módszerek és tanulási technikák megegyeznek a helyi tanterv német nyelv 7. és 8. évfolyamánál leírottakkal, a következő kiegészítésekkel és megjegyzésekkel.

Az óraszámok összevetése:

	9. évf. (NYEK)	7. és 8. évfolyam
Heti óraszám	14	5+5
Éves óraszám	518	185+185
Összesen	518	370

A 9. évfolyamon (NYEK) intenzív nyelvoktatás folyik. A különbséget a hagyományos nyelvoktatáshoz (7. és 8. évf.) az jelenti, hogy a már ismert módszertani elemek súlyozása megváltozik és kiegészülnek olyan eszközökkel, melyekre a szűkösebb órakeret kevesebb lehetőséget ad.

A magasabb óraszám teret kínál pl. a számítógépes nyelvoktatás bevezetésére, országismereti témák feldolgozására, kiállítások készítésére, kutatómunkára, vitafórumra, egyszerű irodalmi szövegek feldolgozására... stb. A törzsanyag gyakorlásán és elmélyítésén túl ilyen jellegű „érdekességekre” használjuk a fennmaradó órákat.

A szokványos óraszám megtöbbszörözése tehát nem jelenti azt, hogy az új anyag mennyisége ezzel egyenes arányban növekszik.

Célként kitűzött nyelvi szint a 9. évfolyam végén: A2+

Javasolt tankönyvek:

- Maros—Gottlieb: Start Neu (tankönyv, munkafüzet, hanganyag, feladatgyűjtemény)
- Bedő—Lambrecht: Stufengrammatik Neu

Javasolt kiegészítő könyvek:

- Krausz—Paizerné—Somló: Schrittweise 1
- Krausz—Paizerné—Somló: Schritte 1
- Lázár Györgyné: Kommunikatives Deutsch
- Horváth Éva: Szórakozva németül
- Óvári Valéria—Szabó László: Klick und Blick
- Dr Boócz—Barna—dr. Kóczián—B. Leitner: Schreiben
- Dömők Szilvia: Hören
- Horváth Éva: Übersetzen
- Antal M.: Auf dei Plätze, fertig, hör!

- Gáspár I.: Kurz und gut. Anekdoták, érdekességek a német kultúrkörből
- Uzonyi Pál:Német nyelvtan (nem csak) középiskolásoknak
- Gottlieb É.—Mekis Zs.: Német nyelvtani gyakorlatok (nem csak) középiskolásoknak

Óraszám: 518

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	14
Évi óraszám:	518 óra
TÉMAKÖRÖK	
Emberi kapcsolatok	70
Környezetünk	30
Növények, állatok	16
Egészség, betegség	22
Étkezés	15
Utazás	19
Szabadidő, szórakozás	25
Országismeret	9
Tágabb környezetünk, természeti környezetünk	26
Az iskola világa	21
A munka világa	32
Ép testben ép lélek	20
Szabadidő, szórakozás, utazás	26
Kultúra	30
Tudomány és technika	12
Összesen:	373óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	45
Daltanulás	10
Egyéb tevékenységek (pl. felkészülés a vizsgára)	60
Ismétlés	30
Összesen:	518 óra

Cél:

- Új környezetbe kerülve megszerezze a tanuló eddigi tudását, legyen lehetősége azt elmélyíteni, továbbfejleszteni.
- Ismerkedjen meg a tanuló többféle tanulási stratégiával, azokat tudja használni, tanulási készségét ezek segítségével fejleszteni.
- A tanulók vegyenek részt páros munkában, csoportmunkában.
- A személyiségfejlesztést elősegítően erősödjön a tanulóban más kultúrák megismerésének vágya, toleranciaérzék kialakulása.
- Az alapvető kommunikatív szándékokat ismerje meg, a tanuló az adott témakörök tanulmányozása során.
- A 9. évfolyam végére rendelkezzenek a tanulók alapfokú szintnek megfelelő általános nyelvtudással.
- A német nyelv tanulása járuljon hozzá a tanuló személyiségfejlődéséhez.
- Fejlődjön tovább a tanulóban a készség és képesség a másokkal való együttműködésre, tudjon részt venni páros vagy csoportmunkában.
- A tanuló tudja használni a német nyelvet egyszerű mondatokban, kommunikációs alaphelyzetekben.

Kommunikációs célok:

- Tudjon a tanuló érthetően (helyes intonációval, mondat-dallammal) beszélni, megfelelően kiejteni az egyes hangzókat, az év végére tudjon jó ritmussal, kifejezően beszélni.
- Tudjon személyeket, tárgyakat leírni, jellemezni.
- Tudja érzéseit, véleményét kifejezni, szerepjátékokban részt venni.
- Tudjon beszélgetést kezdeményezni, folytatni, vitázni.
- Tudjon összefüggően beszélni eseményekről a saját életében.
- Tudjon a tanuló saját élményeiről beszámolni, szerepjátékokban egyre önállóbban részt venni.

- Tudjon információt kérni és adni.
- A nyelvtanulás egyre tudatosabb folyamat legyen a tanulónál, előkészítve ezzel a későbbiekben másik idegen nyelv elsajátítását.

A továbbhaladás feltételei

Beszédkésztség:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol.
- A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért.
- A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr.
- A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztetni.
- A tanuló ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztetni.
- A tanuló jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- A tanuló párbeszéd, rövidebb monológ formájában tudjon a tanult témakörökről kommunikálni.
- Tudjon a tanuló német nyelven kapcsolatot teremteni, információt kérni és összefüggően információt adni, kérdést feltenni.
- Differenciáltabb kifejezőmódot használva tudja véleményét megfogalmazni a tanuló, érzelmeit kifejezni, mások iránt érdeklődni, egyszerű párbeszédben részt venni, új témát kezdeményezni.
- Tudjon a tanuló eseményeket, személyeket, tárgyakat leírni, képekről, képsorokról rövid leírást adni.
- Lehetőség szerint törekedjen a tanuló német nyelvterületen élő diákokkal levelezésre, cserekapcsolatra.

Olvasott szöveg megértése:

- A tanuló tudjon jó tagolással, néhány ismeretlen elemet is tartalmazó kb. 100 szavas szöveget felolvasni, megérteni, benne fontos információkat megtalálni.

- Autentikus szövegből szótár használatával értse meg a lényeget, tanári segítséggel tudja értelmezni.
- Ismerje meg a tanuló a sajtó nyelvét.
- Ismerje fel a tanuló különböző olvasási stratégiák alkalmazásának szükségességét.
- A tanuló tudjon egyszerű történetet megérteni, jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes jól érthető, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- A tanár német nyelvű utasításait, magyarázatát tudja a tanuló pontosan követni, kérdéseit megérteni, arra egyszerű formában tudjon reagálni.

Íráskészség:

- Tudjon a tanuló emberekről, jelenségekről kb. 50-70 szavas jellemzést adni.
- A mindennapi élet eseményeiről tudjon a tanuló kb. 50 szavas összefüggő szöveget írni.
- Ismerje meg a tanuló a levélírás különböző formáit. (üzenet, üdvözlés, baráti levél)
- Tudja a tanuló saját gondolatait, véleményét írásban kifejezni.
- Ismereteinek megfelelően tudjon mondatmodelleket írásban magyarról németre fordítani.
- A feladatok megoldásához folyamatosan ismerkedjen a kétnyelvű szótár használatával.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz

- magnó, magnószalagok
- videó, videokazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisótárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék

Kommunikációs szándékok

Tartalom:

- Megszólítás Entschuldigung...
- Köszönés, elköszönés Guten Tag! Auf Wiedersehen! Tschüß!
- Köszönet és arra reagálás Danke! Bitte!
- Bemutatás, bemutatkozás Das ist Peter. Ich heiße...
- Érdeklődés hogylét iránt Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? Was

és arra reagálás fehl dir? Ich habe Kopfschmerzen.

- Engedélykérés és arra reagálás Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
- Bocsánatkérés és arra reagálás Entschuldigung! Kein Problem!
- Gratuláció, jókívánságok és Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke.

arra reagálás Fröhliche Weihnachten. /Gute Besserung! Alles Gute!

- Személyes levélben megszólítás Liebe(r)...

és elbúcsúzás Dein(e)..., Viele Grüße!

- Sajnálkozás Es tut mir Leid! Schade
- Öröm Ich freue mich, dass... /Toll!
- Elégedettség, elégedetlenség Es ist prima, dass... Schade, dass...
- Csodálkozás, meglepődés, Oh, das ist aber schön! Ich bin fassungslos. Wirklich?

megdöbbenés

- Remény Ich hoffe, du kannst kommen!
- Bánat Schade, dass...
- Bosszúság Das ist aber schlimm!
- Emlékezés, emlékeztetés Vergiß nicht, ...zu
- Véleménykérés és arra reagálás Magst du Mathe? Ja. Was meinst du dazu?

Véleménynyilvánítás Meiner Meinung nach...

- Valaki igazának az elismerése Da hast du (nicht) Recht!

és el nem ismerése

- Egyetértés, egyet nem értés Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
- Tetszés, nem tetszés Das finde ich gut/blöd! (Das gefällt mir (nicht))!
- Akarat, kívánság, képesség ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich darf,

kötelezettség, szükségesség, ich soll

lehetőség

- Ígéret Ich mache das schon!, Ich verspreche dir, dass
- Szándék, terv ich will..., Ich habe vor...
- Dicséret, kritika Klasse! Blödsinn!
- Javaslattevés, vita Ich schlage vor...

- Dolgok, személyek megneve- Das ist... Meine Mutter ist...

zése, leírása

- Események leírása Zuerst..., dann..., zum Schluss. /Es war einmal...
- Információkérés, -adás Wie ist...? Prima. /Wie alt bist du? 12 /Weißt du...? /Können Sie mir bitte sagen...?

Wo finde ich?

- Igenlő vagy nemleges válasz Ja, nein, nicht, kein, doch
- Tudás, nem tudás Ich weiß (nicht) dass/ob...
- Bizonyosság, bizonytalanság Ich weiß es (nicht) genau. /Ich bin mir (nicht) sicher,
dass/ob...

- Következtetés Man kann feststellen

- Kérés Gib mire bitte...! Kannst du bitte...?
- Tiltás, felszólítás Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
- Javaslat és arra reagálás Möchtest du...? Ja, gerne! /Können wir gehen?
- Meghívás és arra reagálás Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
- Kínálás és arra reagálás noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

- Visszakérdezés, ismétléskérés Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. Sag es noch einmal!
- Nem értés Ich verstehe nicht. /Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
- Betűzés kérése, betűzés Buchstabiere bitte.
- Felkérés lassabb, hangosabb Kannst du bitte langsamer/lauter sprechen?
beszédre

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Nyelvi kifejezések	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Sein, Es gibt Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	Múltidejűség	Präteritum, Perfekt	Er hatte ein Fahrrad. Ich habe ein Eis gegessen. Ich bleibe morgen zu Hause.

	Jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich freue mich.
		Sich-Verben	Es ist kalt.
			Es regnet.
	Személytelenség	Es	Das Haus wird gebaut.
		Handungspassiv	
	Passiv		
Birtoklás kifejezése		Haben,	Ich habe einen Bruder.
		Gehören	Die Tasche gehört mir.
		Wessen?	
		von, -s	Das Buch von Peter, Peters Geschichte

		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Präpositionen mit dem A/D: An, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen (A/D) Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu von	Hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten... Die Vase steht auf dem Tisch. Ich stelle das zwischen die Betten. Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Wie oft? Selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.

	Időtartam	Wie lange?	Eine Woche, von...bis, Den ganzen Tag
	Időpont	In, um, am, wann?	Im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, Diesen/letzten/vorigen/Nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok	Dátum Határozott mennyiség Határozatlan mennyiség	 Alles, viel, wenig, nichts, alle, einige, keine	am. 12.12.1997. Eins, zwei Erste, zweite Eine Portion Pommes Ich habe viele Büchet, aber wenig Zeit zum Lesen.

Minőségi viszonyok		Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinatation) Vergleiche	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Dieses Bild ist am schönsten.
Modalitás	Felszólítás	Mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, Präteritum)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause. Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz! Ich lasse einen Rock nähen.

	Műveltetés	lassen	
Esetviszonyok	Névszók mondatban	a Nominatív, Akkusativ, Dativ	Ich zeige den Schülern Bilder.
Logikai viszonyok	Alárendelések	Kausalsatz Objektsatz Temporalsatz Mit dem Präsens Finalsatz: um...zu/damit	Den, weil, Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Als/wenn..., Er geht ins Geschäft, um Brot zu kaufen.
Függő beszéd			Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók,		Und /oder/aber/denn/weil/

	Névmások		dass/ob/trotzdem, deshalb, dann Das, Ich, mich, mir, mein, Dieser, jener Man W-Fragen
Tagadás		nein, nich Kein	Ich kenne ihn nicht. Hast du keinen Bruder?

Módszerek, tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás

Témakörök

Megjegyzés:

Az adott témák feldolgozása az éppen használt könyvben feldolgozott témáktól is függ.

Tartalom:

1. Emberi kapcsolatok

- közvetlen család, családfa
- személyi adatok
- családi ünnepek, ajándékozás
- emberek belső, külső jellemzése

2. Környezetünk

- lakóhely bemutatása: lakás, bútorok
- város-vidék,

- lakóhelyünk nevezetességei

- szolgáltatások: posta

bevásárlás: áruház

piac

divat, öltözködés

- közlekedés: útbaigazítás, városi közlekedés

3. Növények, állatok:

- gyümölcsök, zöldségfélék

- házi állatok

4. Egészség, betegség

- tevékenységek: sport

aktív élet

egészséges életmód

- napirend

- testrészek

5. Étkezés

- ételkészítés, főzés, sütés

- étterem: rendelés, fizetés, reklamáció

- étkezési szokások

6. Utazás

- utazási eszközök, módok

- uticélok

- előkészület, jegyvásárlás

7. Szabadidő, szórakozás

- szabadidős tevékenységek: kultúra mozi
színház
koncert
- programmegbeszélés
- házimunka, hétköznapi bosszúságok
- sport

8. Országismeret

- Bécs nevezetességei
- Ausztria rövid ismertetése

9. Ember és társadalom

- partnerválasztás, barátság, szerelem
- emberek külső, belső jellemzése

10. Tágabb környezetünk

- fővárosunk nevezetességei, település-típusok
- nemzeti szokások, sajátosságok
- ünnepek
- német nyelvterület viselkedési szokásai

11. Természeti környezetünk

- a természet megóvása
- Földünk nevezetes tájai
- veszélyeztetett növények és állatok

12. Az iskola világa

- iskolatörténet
- az iskola mint munkahely
- iskolai hangulat, napirend
- az ideális iskola

13. A munka világa

- foglalkozások, munkahelyek

14. Egészség, betegség

- étkezési szokások nálunk és más országokban
- egészséges étkezés, ételreceptek
- leggyakoribb betegségek, sérülések, ezek kezelése
- orvosnál, gyógyszerárban

15. Szabadidő, szórakozás

- tradíciók, újdonságok: tévé, számítógép, video
- utazás

16. Kultúra

- egyszerűbb, témához igazítható versek feldolgozása pl: Konkrete Poetie versei

- daltanulás

17. Tudomány és technika

- háztartási gépek
- műszaki cikkek

Módszerek és tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka

Értékelés:

- Az értékelés az általános értékelési szabályok szerint történik.
- Írásbeli dolgozatok száma 15.
- Kisebb anyagrészek írásbeli ellenőrzése hetente, kéthetente, a tanár mérlegelése szerint.

Német nyelv 10. évfolyam

Éves óraszám: 185

Heti óraszám: 5

Célként kitűzött nyelvi szint: B1

Javasolt tankönyv:

- Maros J.: Unterwegs Neu A (tankönyv, munkafüzet, hanganyag, feladatgyűjtemény)

Óraszám: 185

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	5
Évi óraszám:	185
TÉMAKÖRÖK	
Emberi kapcsolatok, közösségek	18
Tágabb környezetünk	12
Környezetvédelem	15
A munka világa	20
Egészséges életmód	14
Szabadidő, szórakozás, utazás	20
Kultúra	12
Technika, közlekedés	18
Összesen:	129 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	12
Daltanulás	4
Egyéb tevékenységek	20
Ismétlés	20
Összesen:	185 óra

Cél:

- Az eddigi eredmények megszilárdítása és elmélyítése.
- A tanuló érdeklődését keltse fel az idegen nyelv tanulása más országok, népek kultúrája iránt. Ezzel összefüggésben saját hazájuk, néük kultúráját is tudja tágabb összefüggésben szemlélni.
- Ismerkedjen meg a tanuló a német nyelvterületen élő fiatalok hétköznapijaival, gondjaival.
- A német nyelvű irodalomba nyeljen betekintést a tanulók.
- A tanuló a nyelvi órákon előforduló szituációk segítségével készüljön az életben rá váró releváns kommunikációs helyzetek megoldására.
- Tudatosuljon a tanulóban az anyanyelv és a német nyelv közötti különbség.
- A tanulócsoport összetételétől függően már a 9. évfolyam végén cél az A2 nyelvi szint elérése, melyet tökéletesítve a 10. évfolyam végére a tanulók B1 nyelvi szintet érhetnek el.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló tudjon az előzőnél magasabb szinten hanganyagot megérteni, azt kevés segítséggel feldolgozni.
- A tanuló legyen képes kb. 100 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.
- A tanuló legyen képes kb. 100 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 100 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni.
- A tanuló legyen képes abban a specifikus információt azonosítani.
- A tanuló legyen képes beszélgetés vagy monologikus szöveg lényegét megérteni.

Beszédkésztség:

- Tudjon a tanuló a mindennapi élet témáiról önállóan beszélni, véleményét kifejezni.
- Tudjon a tanult témakörökben előforduló képekről, képsorokról leírást adni.
- A mindennapi témákról tudjon a tanuló beszélgetést kezdeményezni, reagálni mások érveire, tetszését vagy nem-tetszését kinyilvánítani.
- Váratlan szituációkban tudjon a tanuló röviden reagálni.
- Tudja ismertetni Magyarország, lakóhelye legfontosabb nevezetességeit, „idegenvezetői” feladatot ellátni.
- Hallott szöveg lényegét tudja röviden német nyelven összefoglalni.
- A tanuló legyen képes köznyelven megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrák rendezett válaszokat adni.
- A tanuló legyen képes egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket tenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni.
- A tanuló legyen képes megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni.

Olvasott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb. 150 szavas, köznyelven megírt autentikus szöveg megértésére és feldolgozására minimális tanári segítséggel.
- Tudja alkalmazni az olvasási stratégiákat.
- Az érdeklődésének megfelelően egyszerűbb újságcikket, irodalmi szöveget követni.
- A tanuló legyen képes ismert nyelvi elemek segítségével kb. 150 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 150 szavas köznyelven megírt szövegben fontos információkat megtalálni, abban a specifikus információt azonosítani.

Íráskészség:

- A tanuló tudjon egyszerű, kb. 100 szavas, tényszerű információt közvetítő szöveget önállóan szerkeszteni a mindennapi életével kapcsolatos eseményekről.
- Ismerje a levélírás különböző formáit, hivatali ügyintézésben előforduló egyes formulákat, szövegfajtákat.
- Tudjon egyre jobb magyarsággal fordítani, használja a kétnyelvű szótárt.
- A tanuló legyen képes gondolatait változatos kifejezésekkel és mondatstruktúrákkal, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján szöveggé rendezni, egyszerű közléseket írásban megfogalmazni.
- A tanuló legyen képes változatos közlésformákat (leírás, elbeszélés, jellemzés) használni.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, videokazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisztárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék
- Konkrete Poesie versei
- Goethe, H. Heine egyes versei

Kommunikációs szándékok

A 11. évfolyamnál részletezve.

Fogalomkörök

A 11. évfolyamnál részletezve.

Módszerek:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka

Témakörök

1. Emberi kapcsolatok, közösségek

- házasság, válás
- önéletrajz

2. Tágabb környezetünk

- hazánk jellemzői
- német nyelvterületek megismerése

segítséget nyújthat: Szanyi Gyula: Krenz und Quer...

Die Bundesrepublik Deutschland bei Langen scheidt

3. Környezetvédelem

- környezetszennyezés
- mit tehetünk a környezetért
- életmódváltás
- időjárás

4. A munka világa

- szolgáltatások: autó, autószerelő

javítások

fodrászat

- munka otthon
- munkakörülmények a XX. század végén
- A munka értéke ma
- pénz, kereset, megélhetés

- pályaválasztás

5. Egészséges életmód

- sport, sportágak
- sport és nyaralás

6. Szabadidő, szórakozás

- szabadidőtervezés
- partit rendezni
- programajánlatok
- „álomnyaralások”

7. Kultúra

- rejtvények, dalok
- német nyelvű rövid történetek feldolgozása

8. Technika, közlekedés

- a XXI. század küszöbén
- közlekedés autóval

Módszerek és tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek

- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka

Értékelés:

- Az értékelés a bevezetőben megfogalmazottak alapján történik.
- A nagydolgozatok száma 5.
- Egyéb írásbeli ellenőrzés elosztását, súlyát a szaktanár mérlegeli.

Német nyelv 11. évfolyam

Éves óraszám: 185

Heti óraszám: 5

Célként kitűzött nyelvi szint: B1+

Javasolt tankönyv:

- Maros J.: Unterwegs Neu B (tankönyv, munkafüzet, hanganyag, feladatgyűjtemény)

Megjegyzés:

A 11. évfolyam végén a tanulók középszintű érettségire és / vagy középfokú állami nyelvvizsgát tehetnek.

A 12. és 13. évfolyamon az oktatás célja elsősorban az emelt szintű érettségire való felkészítés, de mindig figyelembe kell venni a csoportban tanulók szándékát, akaratát, céljait.

Ezek szerint három lehetőség adódik:

- emelt szintű érettségire való felkészítés

- az elsajátított ismeretek szinten tartása
- egy másik idegen nyelvvel való intenzívebb foglalkozás

Óraszám: 185

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	5
Évi óraszám:	185 óra
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	20
Tágabb környezetünk, aktuális témák	17
Környezetvédelem	12
Az iskola világa	14
A munka világa	12
Ép testben ép lélek	12
Szabadidő, szórakozás	14
Országismeret	15
Tudomány és technika	10
Összesen:	126 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	15
Daltanulás	4
Egyéb tevékenységek, projektmunka	20
Ismétlés, rendszerezés	20
Összesen:	185 óra

Cél:

- A 11. évfolyamon a tanuló tudja a német nyelvet a mindennapi élet helyzeteiben használni.
- Nyelvi ismeretei alapján a tanuló tudja értékelni más országok, népek kultúráját, szokásait.
- A korábbi tanulmányok során elért célok továbbfejlesztése a legfőbb feladat.
- Jusszon el a tanuló a B1 nyelvi szintre.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

- A tanuló értse meg a tanár idegen nyelvű magyarázatát, tudjon önállóan is magyarázatot adni.
- Tudja követni a tanuló a hétköznapi, általános jellegű, természetes beszédtempójú, a normának megfelelő kiejtéssel elhangzó szöveget, annak lényegét megérteni.
- A német nyelvű rádió és televízió különféle műsoraiból (pl. hírek, szórakoztató műsor) tudja kiszűrni a lényeget.
- A hallott szöveget lényegét tekintve tudja magyarul összefoglalni.
- A tanuló legyen képes kb. 150-200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 150-200 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni, a specifikus információt azonosítani.

Beszédkésztség:

- Tudjon a tanuló a mindennapi élet témáiról önállóan beszélni, véleményét kifejteni, indokolni, beszélgetést kezdeményezni.
- Szerepjátékokban, beszélgetésben találja fel magát, tudjon kezdeményezni, esetleg váratlan fordulatokra is reagálni.
- Bármilyen képről tudjon hosszabb leírást adni.
- A külföldi vendégeknek tudjon tájékoztatást adni lakóhelyéről, Magyarország nevezetességeiről, Budapestről.

- Ismerjen a tanuló néhány dalt, verset az idegen nyelven.
- A tanuló legyen képes árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni.
- A tanuló legyen képes választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni.
- A tanuló legyen képes megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni.
- A tanuló legyen képes társalgásba bekapcsolódni, álláspontot, véleményt kijelenteni.

Olvasott szöveg értése:

- Tudjon a tanuló nyelvileg összetettebb kb. 200-250 szavas szöveget megérteni és feldolgozni, erről megadott szempontok alapján beszélni.
- Az érdeklődésének megfelelő témában megérti az egyszerűbb cikkeket, autentikus szövegeket.
- Rövidebb irodalmi szöveget, verset, novellát eredetiben vagy adaptált formában ismerjen meg.
- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni.
- A tanuló legyen képes nyelvi elemek segítségével kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani.
- A tanuló legyen képes kb. 200 szavas köznyelven megírt szöveg felépítését megérteni.

Íráskészség:

- A tanuló tudjon tartalmi összefoglalást adni feldolgozott szövegről.
- Legyen képes kb. 150-200 szóval saját véleményét beszámoló vagy fogalmazás formájában megfogalmazni és álláspontját indokolni, kifejezni egyetértését vagy egyet nem értését bizonyos témákban.
- Ismerje a levélírás alapformáit (hivatalos levél, magánlevél), tudjon önéletrajzot írni, továbbtanuláshoz vagy álláskereső jelentkezéshez.

- Ismerje a szövegszerkesztés és a szövegkohézió fontos elemeit, ismerjen változatos közlésformákat.
- Tudásszintjének megfelelő, esetleg szakmai jellegű szöveget tudjon magyaros kifejezésmóddal fordítani, miközben kétnyelvű szótár mellett egynyelvű tanulói szótárt is használ.
- A tanuló legyen képes gondolatait változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni.

Egyéb fejlesztési követelmények:

- Fokozatosan tudatosuljon a tanulóban a kontrasztivitás, az anyanyelv és a német nyelv közötti egyezések és különbségek.
- Ismerje a német nyelv különböző stílusrétegeit.
- A német kultúra alapvető viselkedési szabályainak ismeretében tudjon a tanuló otthonosan mozogni német nyelvterületen.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, videokazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe, Svájc térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézis�ótárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók
- egynyelvű tanulói szótárak

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék
- Konkrete Poesie versei
- Goethe, H. Heine egyes versei
- anekdoták, viccek

Kommunikációs szándékok

Tartalom:

A 10-11. évfolyamon a tanulók finomítják eddig megszerzett tudásukat, árnyaltabb kifejezésformákkal ismerkednek meg. Mivel nagy óraszámban tanulják a német nyelvet, olyan kifejezések is előfordulhatnak, melyek más osztályokban csak a 12. vagy a 13. évfolyamon használatosak.

Belépő tevékenységformák:

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ... Darf ich vorstellen
<i>telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés</i>	<i>Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!</i>
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...
érdeklődés, foglaltság iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem! Ich gebe zu... Nichts passiert.
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

	Alles Gute!
meghívás	Kommst du mit?

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir Leid!, schade
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön! Wirklich? Ist das wahr?
remény, reménytelenség	Ich hoffe, du kannst kommen! Markus ist verzweifelt.
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!
kíváncsiság	Ich bin neugierig.
együttérzés, vigasztalás	Ich nehme Anteil... Es wird schon gut sein!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... <i>Was denkst darüber?</i>
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
érdeklődés, érdektelenség	<i>Ich interessiere mich für ... (nicht).</i> <i>Ich bin einverstanden, weil...</i>
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség, kötelezettség	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich darf Ich würde gern...
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will..., Ich habe vor,...
dicséret, kritika, <i>ellenvetés</i>	Klasse! Blödsinn! <i>Das stimmt, aber...</i>
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
Meggyőzés, vita	Ich bin überzeugt, dass

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal... In der Zeitung steht...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...? Wo finde ich? Die Sache ist...
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch, nicht wahr?</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob... Es ist verboten,...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob
<i>ismerés, nem ismerés</i>	Ich kenne .. gut / nicht.
valószínűség, feltételezés	Ich nehme an. Es kann sein.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás, figyelmeztetés	Schreib noch nicht. Öffne die Tür. Vorsicht!
segítségkérés és arra reagálás	<i>Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann leider nicht!</i>
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
kínálás és arra reagálás, rendelés	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.
Emlékezés, emlékeztetés	Vergiß nicht, ...zu!
tanácsadás	Er kann mich nicht überzeugen.
rábeszélés	Mein Rat wäre/ist...
tanácstalanság	Ich bin ratlos. Was würdest du an meiner Stelle tun?

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / <i>Wie meinst du das?</i>
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése	Dabei fällt mir gerade ein,...
megerősítés	Ja, das stimmt.
témaváltás, beszélgetés lezárása	Und was sagst du zu...? Nun, so viel für heute.
összefoglaló jellegű kérdések, válaszok	Worin besteht? Wie beurteilen Sie...?
beszámolás	Das geschah folgenderweise
következtetés	Daraus läßt sich schließen, dass...

Fogalomkörök

A 10. és 11. évfolyamon cél a már meglévő ismeretek alapos rendelkezése és újak bevezetése. Az egyes fogalomkörök előfordulása a használt tankönyv szerkezetétől és a szaktanár mérlegelésétől függ.

Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
		sein, es gibt	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.
	jelenidejűség	Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	múltidejűség,	Präteritum, Perfekt	Er kam zu Fuß. Sie haben schon alles getan.

	jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
		sich-Verben	Ich freue mich.
	személytelenség	"es"	Es ist kalt. Es regnet. Es geht um .../ Es dauert lange bis...
		<i>Passiv:</i> Handlungspassiv Zustandspassiv Mit Modalverben läßt sich/ -bar	<i>Sie werden am Flughafen abgeholt.</i> Die Aufgabe wird von Mark gemacht. Das Geschäft ist geöffnet. Das Buch kann überall gekauft werden. Die Tür läßt sich leicht öffnen. Die Tür ist leicht öffbar.

Birtoklás kifejezése			
		haben, gehören Wessen?	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.
		von, -s	das Buch von Peter, Peters Geschichte
		Nomen Genitiv	die Tür des Hauses
		Possessivpronomen Apposition:	Das ist meine Familie. Er gab es Stefan, dem König von Ungarn.
Térbeli viszonyok			
	irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...
		Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen	Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.

		Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach	Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok			
	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag,
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag,

			diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok			
			eins, zwei erste, zweite
	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
		Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinations)	Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch.
		Vergleiche	Dieses Buch ist besser,

			als.... Er ist nicht so alt, wie... Das Bild ist am schönsten. je...desto
Modalitás		mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, <i>Präteritum</i> , <i>Perfekt</i>)	Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. <i>Er</i> <i>wollte nach Hause.</i> <i>Ich konnte das Fenster</i> <i>nicht schließen.</i>
	felszólítás	haben + zu + Inf. sein + zu + Inf.	Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz! Ich habe viel zu tun. Die Aufgabe ist noch heute zu lösen.

Esetviszonyok	névszók mondatban	a Nominativ, Akkusativ, Dativ, <i>Genitiv</i>	Ich zeige den Schülern Bilder. <i>Das ist das Foto meiner Freundin.</i>
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Subjektsatz Objektsatz Temporalsatz	denn, weil, <i>Es ist schön, hier zu sein.</i> Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Ich habe keine Lust, dich zu besuchen. Als / wenn ...,

		Finalsatz: um zu / damit Relativsatz anstatt zu + Inf. ohne zu + Inf. <i>Konjunktiv II.</i>	Ich bleibe hier, um diese Zeitung auszulesen / damit du nicht allein bist. Die See, an der wir voriges Jahr ... Die Kinder, deren Eltern ... Er schläft, anstatt zu lernen. Rolf geht ins Kino. ohne zu essen. Wenn ich Zeit habe,... <i>Wenn ich Zeit hätte,...</i>
	<i>feltételeesség</i>		

		Präteritum Plusquamperfekt + Modelverb Konditionalsatz Wunschsatz Vergleichsatz	<i>Sie würde kommen, wenn....</i> <i>Ich ginge gern.</i> Sie hätte bestimmt gekauft! Du könntest das machen. Wenn ich Zeit hätte, ... Wäre ich doch jetzt anderswo! Peter tut so, als ob nicht Schuld daran hätte.
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók,		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ obwohl / als ob / als

	névmások	wenn / als sowohl...als auch entweder...oder weder...noch das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener, man, <i>jeder, keiner,</i> <i>einander,</i> man derjenige, der selbe
	névmási határozók, kérdőszók	Mit wenn gehst du ins Kino? Mit meiner Freundin.

	Melléknévi igenevek	Partizipien Präsens Perfekt	Ich sitze neben dem weineuden Kind. Das gekochte Fleisch ist hart.

Módszerek és tanulási technikák

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka

Témakörök

1. Ember és társadalom

- családi élet: gyermeknevelés

családi ünnepek

fordulópontok az életben

- közösségek, másság elfogadása

2. Tágabb környezetünk

- nemzeti sajátosságokról szóló ismeretek bővítése
- aktuális témák

3. Környezetvédelem

- környezetszennyezés: gondok és lehetőségek, szervezetek

- hogyan alakíthatjuk környezetünket

4. Az iskola világa

- iskolatípusok német nyelpterületen
- továbbtanulás, pályaválasztás

5. A munka világa

- munkanélküliség, nehezedő körülmények
- hétköznapiak a munkában
- árak és bérek
- vendégmunkások, nyári munkavállalás

6. Ép testben ép lélek

- egészséges életmód
- időjárás és egészség

7. Szabadidő, szórakozás

- sportágak, sportversenyek, olimpia
- filmélmények
- média, Internet

8. Országismeret

- részletek német nyelvű irodalomból
- híres költők élete röviden pl. Goethe, Schiller
- kultúrák keveredése Németországban

- közös történelmi múlt

9. Tudomány és technika

- technikai és tudományos eredmények német nyelvterületen
- tudományos élet

Módszerek és tanulási technikák

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka
- tablók készítése adott témáról, ami teremdszítésként is szolgálhat és változtatható
- tanulmányi „séták” egy témához kapcsolódóan pl. munka világa - üzlettípusok, szolgáltatóipar
- projektkészítés

Értékelés

- Az értékelés a bevezetőben megfogalmazottak alapján történik.
- A nagydolgozatok száma 5.
- Egyéb ellenőrző dolgozatok beiktatása a szaktanár mérlegelésétől függ.

Német nyelv 12. évfolyam

Éves óraszám: 148

Heti óraszám: 4

Célként kitűzött nyelvi szint: B2

Javasolt tankönyv:

- Maros J.: Grünes Licht (tankönyv, munkafüzet, hanganyag, feladatgyűjtemény)

Megjegyzés:

A 12. évfolyam végén is lehetőség van középszintű érettségi és / vagy középfokú állami nyelvvizsga letételére.

Óraszám: 148

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	4
Évi óraszám:	148 óra
TÉMAKÖRÖK	
Ember és társadalom	18
Tágabb környezetünk	11
Természeti környezetünk	14
Egészség, betegség	16
Szabadidő, szórakozás	18
Tudományos és technikai műveltség	16
Országismeret, aktuális témák	18
Összesen:	111 óra
Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	8

Egyéb tevékenységek, projektmunka	12
Ismétlés, rendszerezés	17
Összesen:	148 óra

Cél

- A tanulók emelt óraszámában tanulják a német nyelvet, ezért elvárható, hogy már a 12. évfolyam végén értsék el, de legalább közelítsék meg a B2 szintű nyelvtudást.
- Az idegen nyelven tanult ismereteket fel tudja használni más tantárgyak tanulásánál is.
- Egyensúlyt kell teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.
- Kezdődjön meg a tanulók felkészítése a különböző érettségi vizsgákra, a 12. évfolyamon a rendszerezés legyen a fő feladat.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése:

- A tanuló legyen képes kb 250 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni, az ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- A tanuló legyen képes kb. 250 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni, a specifikus információt azonosítani.
- A tanuló legyen képes köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni.

Beszédképesség:

A tanuló legyen képes :

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni,
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni,

- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni,
- beszélgetésben részt venni, kezdeményezni,
- társalgásban más véleményét kikérni, álláspontját megvédeni.

Olvasott szöveg értése:

A tanuló legyen képes

- kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni,
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtől megkülönböztetni,
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni,
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni, a specifikus információt azonosítani,
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelven és német nyelven összefoglalni,
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni, tanár segítségével feldolgozni.

Íráskészség:

A tanuló legyen képes

- kb. 250 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló szöveget írni,
- gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni,
- különböző szövegfajtákat létrehozni (levél, formulák),
- változatos közlésformákat használni.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, videókazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe, Svájc térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézis�ótárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók
- egynyelvű tanulói szótárak

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék
- Konkrete Poesie versei
- Goethe, H. Heine egyes versei

- anekdoták, viccek
- rövidebb elbeszélések, pl.: Heinrich Böll, Eric Kästner

Kommunikációs szándékok

Belépő tevékenységformák:

- Szóbeli üdvözlésküldés Lass Petra von mir grüßen.
- Hivatalos levélben megszólítás Sehr geehrter Herr...
- Hivatalos levélben elbúcsúzás Mit freundlichen Grüßen...

Hochachtungsvoll

- Együttérzés és arra reagálás Mein Beileid! Danke!
- Hála Ich bin Ihnen dankbar dafür, dass...
- Öröm Es freut mich, dass...
- Csodálkozás Das kann doch nicht wahr sein!
- Félelem Ich habe Angst, dass...
- Ellenvetés Sie haben Recht, aber...
- Ellenvetés visszautasítása Da bin ich mit Ihnen gar nicht einverstanden.

Sie können Recht haben, aber...

- Bizonytalanság Das könnte vielleicht...
- Ígéret, szándék, terv Ich habe vor, ...zu...
- Érdeklődési kör Hast du Interesse für...?
- Dicséret, kritika, szemrehányás Ich halte ...für sehr gut. Das ist schon gut, aber... Warum bist du nicht früher gekommen?

- Válaszadás elutasítása Leider kann ich Ihre Frage nicht beantworten

- Javaslat és arra reagálás Ich schlage vor, dass...
- Reklamálás Entschuldigung, ich habe ein Problem...
- Tanácskérés, tanácsadás Was schlägst du vor? Ich rate,.../Ich schlage vor...

- Segítség felajánlása és arra reagálás Kann ich Ihnen helfen? Ja, das wäre nett.

Danke, das geht schon.

- Ajánlat és arra reagálás Möchten Sie...?
- Félbeszakítás Darf ich Sie kurz unterbrechen?
- Körülírás Das ist also ein...,wo...
- Példa megnevezése Ein Beispiel dafür ist...
- Témaváltás, beszélgetés lazítása Könnten wir jetzt noch darüber reden?

Können wir ein anderes Mal vielleicht hier
fortsetzen?

Fogalomkörök

A magas óraszám miatt elvárható, hogy a tanulók már a 11. osztály végére rendelkezzenek azon ismeretekkel, amelyet általános tantervű osztályokban a 12. évfolyam végén várunk el.

Időbeli viszonyok

Egyidejűség Plusquamperfekt Nachdem ich

Utóidejűség bevor, nachdem eingepackt hatte, rief
ich ein Taxi.

Időhat. Bevor ich ein Taxi rief...

mellékm.

Modalitás Módbeli segédigék másodlagos jelentése

Max muss die Arbeit gemacht

haben. Er will dort gewesen sein.

Brauchen+zu+Infinitiv Jetzt brauchst du mir
nicht zu helfen

Logikai viszonyok Feltételeesség

Futur II. Er wird heute zu Hause
gewesen sein.

Függő beszéd Indirekte Rede:

Konjunktiv II. Er sagt, er sei im Garten
Präsens gewesen.

Perfekt

Germanizmusok Hier ist die Hölle los.

Vonzatos igék, Hermann passierte bei
melléknevek Passau die Grenze.

Elke ist stolz auf ihren
Sohn.

Témakörök

1. Ember és társadalom

- alternatív életmódok
- boldogság az életben

2. Tágabb környezetünk

- a bevásárlás a XXI. században

3. Természeti környezetünk

- időjárás és hatása
- klímaviszonyok

4. Egészség, betegség

- szenvedélybetegségek
- civilizációs gondok
- a nevetés

5. Szabadidő, szórakozás

- a divat világa
- szórakozás a XXI. században

6. Tudományos és technikai műveltség

- az Internet világa
- a világűrben, jövőképek
- tudósok, kutatók
- tudományos, technikai eredmények

7. Országismeret, aktuális témák

- az Európai Unió
- hagyományok

- irodalmi művek feldolgozása

Módszerek és tanulási technikák:

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka
- tablók készítése adott témáról, ami teremdíszítésként is szolgálhat és változtatható
- tanulmányi „séták” egy témához kapcsolódóan pl. munka világa - üzlettípusok, szolgáltatóipar
- projektkészítés

Értékelés:

- Az értékelés a bevezetőben megfogalmazottak alapján történik.
- A nagydolgozatok száma 4.
- Egyéb ellenőrző dolgozatok beiktatása a szaktanár mérlegelésétől függ.

Német nyelv 13.

Éves óraszám: 160

Heti óraszám: 5

Célként kitűzött nyelvi szint: B2+

Javasolt tankönyv:

- Maros J.: Grünes Licht (tankönyv, munkafüzet, hanganyag, feladatgyűjtemény)

Megjegyzés:

A 13. évfolyam végén a tanulók emelt szintű érettségít és / vagy felsőfokú állami nyelvvizsgát tehetnek.

Óraszám: 160

Az éves órakeret felosztása

Heti óraszám	5
Évi óraszám:	160 óra
TÉMAKÖRÖK	
Egyén és család	12
Ember és társadalom	8
Idegenforgalom, utazás	14
Környezetünk	10
Iskola és életpálya	8
A munka világa	8
Életmód	12
Szabadidő, szórakozás	14
Országismeret, aktuális témák	15
Tudományos és technikai műveltség	10
Összesen:	111 óra

Dolgozatírás és egyéb írásbeli ellenőrzés	10
Egyéb tevékenységek, projektmunka	19
Ismétlés, rendszerezés	20
Összesen:	160 óra

Cél:

- A tanulók készüljenek fel a nyelvi érettségire, tudásszintjének megfelelő szintre. A nyelvi előkészítő osztályoknál feltételezhető, hogy az emelt szintű érettségi letételét célozza meg a tanulók egy része.
- A tanév végéig a tanulók ériék el a B2 nyelvi szintet, illetve legyen lehetőség tudásuknak szintentartására.
- Szerezzenek a tanulók jártasságot a német nyelv használatában a változatos órai munka, lehetőség szerint anyanyelvi lektor segítségével.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése:

A tanuló legyen képes :

- kb. 250 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni, az ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni.
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megérteni, a specifikus információt azonosítani.
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget anyanyelvén és a célnyelven összefoglalni.

Beszédkésztség:

A tanuló legyen képes :

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni,
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni,

- gondolatait megfelelő logikai sorrendben, választékos mondatokban előadni,
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni,
- beszélgetésben részt venni, kezdeményezni, ott véleményét kifejezni,
- érvelni,
- tudjon ismert témában rövid, önálló referátumot tartani.

Olvasott szöveg értése:

A tanuló legyen képes:

- hosszabb szöveget elolvasni,
- a szövegben lényeges információt a lényegtől megkülönböztetni,
- ismert nyelvi elemek segítségével autentikus szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni,
- kb. 300 szavas szövegben fontos információt megtalálni, a specifikus információt azonosítani,
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget német nyelven összefoglalni,
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveget német nyelven összefoglalni.

Íráskészség:

A tanuló legyen képes:

- kb. 300 szavas, tényyszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló szöveget írni,
- gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni,
- különböző szövegfajtákat létrehozni (levél, formulák),
- változatos közlésformákat használni.

Feltételek:

Szükséges taneszközök:

- tankönyv, munkafüzet
- hanganyag a tankönyvhöz
- magnó, magnószalagok
- videó, videokazetták, tévé
- szemléltető képek, transzparenszek
- nyelvtani táblázatok
- Németország, Ausztria térképe, Svájc térképe
- írásvetítő, fólia
- tanári kézikönyvek
- fénymásoló papír
- német nyelvű magazin, ifjúsági lap

Nyomtatott taneszközök:

- magyar-német, német-magyar kézisztárak
- országismereti könyvek
- nyelvtani gyakorlók
- egynyelvű tanulói szótárak

Ajánlott irodalom:

- Grimm mesék
- Konkrete Poesie versei
- Goethe, H. Heine egyes versei
- anekdoták, viccek

Kommunikációs szándékok

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson,	utas, útitárs

taxiban, repülön, hajón)	

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Vielen Dank / Danke schön; emelt szinten: Ich bin Ihnen sehr dankbar. / Ich bedanke mich bei Ihnen dafür.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Hallo! / Entschuldigung! / Herr Krause! – Ja, bitte!
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Guten Morgen / Guten Tag / Guten Abend! / Hallo Markus! – Auf Wiedersehen! Tschüs!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Mein Name ist Peter Klein. / Das ist Karl Sommer. – (Es) freut mich.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Hallo! / Ja, bitte? / (Hier) Kaufmann. – Ich möchte Herrn Müller sprechen. – Auf Wiederhören!
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Lieber Manfred,... / Sehr geehrte Damen und Herren,... – Herzliche Grüße / Mit freundlichen Grüßen
Szóbeli üdvözlőküldés	Viele Grüße an Petra.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht es Ihnen? – Danke, gut. Was fehlt Ihnen? – Ich bin erkältet.
Köszönet és arra	Danke. – Bitte.

reagálás	
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! – (Das) macht nichts.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Herzlichen Glückwunsch (zum Geburtstag)! / Frohe Weihnachten! / Gute Besserung! – Danke.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Vielen Dank.
Sajnálkozás, csalódottság	Schade.
Öröm	Ich freue mich über ... / Toll!
Elégedettség, elégedetlenség	Das finde ich (nicht) gut. / Ich bin damit (nicht) zufrieden.
Csodálkozás	Komisch!
Remény	Ich hoffe,...
Félelem, aggodalom	Ich habe Angst, dass..
Bánat, elkeseredés	Ich bin traurig, weil...
Bosszúság	Das ärgert mich sehr.
Együttérzés	Es tut mir Leid, dass...

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Was meinst du dazu? – Ich glaube... / Meiner Meinung nach...
Érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für Sport. – Das finde ich langweilig.
Tetszés, nem tetszés	Das gefällt mir (nicht). / Das mag ich (nicht).
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Du hast (nicht) Recht.

Egyetértés, egyet nem értés	Einverstanden. / Ich bin dafür / dagegen.
Helyeslés, rosszallás	Ich finde das (nicht) gut.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Das stimmt nicht. / Doch! / Sie haben nicht Recht.
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Das ist toll. / Das hast du wirklich gut gemacht. / Der Fisch schmeckt phantastisch. – Danke.
Közömbösség	Das ist mir egal.
Ígéret	Ich mache das schon!
Akarat, szándék, terv	Ich will... / Ich möchte... / Ich habe vor,...
Kívánság, óhaj	Ich möchte... / Ich hätte gern...
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	Ich kann... / Ich muss... / Ich darf... / Ich soll...
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß (nicht) genau, ...
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	Ich mag (keinen) Salat. / Ich lese gern. – Was machst du am liebsten?
Kritika, szemrehányás	Das war nicht nett von dir. / Warum hast du nicht angerufen?

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Das ist ein neuer Tisch. / Das ist mein Freund.
Dolgok, események leírása	Meine Wohnung liegt im Zentrum. Am Wochenende habe ich... gemacht.
Információkérés	Wer ist das? / Was weißt du über ihn?
Igenlő vagy nemleges válasz	Ja. / Nein.
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass (ob)...

Válaszadás elutasítása	Ich kann Ihre Frage nicht beantworten.
Bizonyosság, bizonytalanság	Es ist (nicht) sicher, dass / ob...
Ismerés, nem ismerés	Ich kenne...gut / nicht.
Feltételezés	Vielleicht...
Emlékezés, nem emlékezés	Ich erinnere mich (nicht) an ...
Indoklás (ok, cél)	Ich kann nicht kommen, weil... / Ich helfe dir, damit ...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Gib mir bitte... / Kannst du bitte... / Könntest du bitte...
Felszólítás, tiltás, parancs	Öffne (doch) bitte die Tür. / Schreib noch nicht.
Javaolat és arra reagálás	Gehen wir morgen tanzen? – Einverstanden.
Rendelés	Wir möchten bestellen. / Bringen Sie mir bitte einen Kaffee.
Meghívás és arra reagálás	Wollen wir ein Eis essen? / Darf ich Sie zum Essen einladen? – Danke gern.
Kínálás és arra reagálás	Nimm noch ein Stück Kuchen. – Nein danke.
Reklamálás	Guten Tag! Ich habe ein Problem... / Die Suppe ist zu salzig.
Tanácskérés, tanácsadás	Was sagst du dazu? – Ich rate dir,...
Figyelmeztetés	Vorsicht! / Pass auf!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Darf ich...? – Bitte sehr! / Nein, das ist hier verboten.
Segítségkérés és arra reagálás	Kannst du mir helfen? – Natürlich.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Was kann ich für dich tun? – Danke, es geht schon.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? / Wie meinst du das? / Wiederholen Sie bitte.
Nem értés	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabieren Sie bitte.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Können / Könnten Sie bitte langsamer / lauter sprechen?
Beszélési szándék jelzése	Ich möchte noch sagen,...
Téma bevezetése	Ich wollte noch erzählen,.../ Übrigens, ich habe gehört, dass...
Témaváltás	Könnten wir jetzt noch darüber reden, ... / Ich möchte noch etwas sagen.
Félbeszakítás	Darf ich Sie kurz unterbrechen?
Megerősítés, igazolás	Das ist wahr. / Das stimmt.
Körülírás	Das ist ein Gerät, mit dem man...
Példa megnevezése	Ein Beispiel dafür ist...
Beszélgetés lezárása	Wir können darüber ein anderes Mal sprechen.

Fogalomkörök

A következő táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
I. MORPHOLOGIE					
1. Das Verb					Existenz, Besitz, Geschehen, Handlung
1.1. Das finite und infinite Verb; Konjugation (Person, Numerus)	+	+	+	+	
Tempusformen					Zeitverhältnisse:
Präsens	+	+	+	+	Gegenwart,
Präteritum	+	+	+	+	Vergangenheit,
Perfekt	+	+	+	+	Gleichzeitigkeit,
Plusquamperfekt	+	–	+	+	Vorzeitigkeit,
Futur I	+	+	+	+	Zukunft
Futur II	–	–	+	–	
Hilfsverben der Zeitformen	+	+	+	+	(sein, haben, werden)
Modus					
Indikativ	+	+	+	+	Modalität:
Imperativ	+	+	+	+	Behauptung, Wunsch,
Konjunktiv I					Wille, Aufforderung,
Präsens	–	–	+	–	Befehl, Absicht usw.
Perfekt	–	–	+	–	
Konjunktiv II					
Präteritum					
würde-Form,					

hätte, wäre und Modalverben	+	+	+	+	(können, dürfen, müssen, wollen, sollen, mögen)
weitere Formen	–	–	+	–	
Plusquamperfekt	+	–	+	+	
Hilfsverben der Modalität					
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	–	+	+	
Plusquamperfekt	+	–	+	+	
Futur I	–	–	+	–	
Modalverb mit Infinitiv Perfekt	–	–	+	–	
1.2. Trennbare und untrennbare Verben	+	+	+	+	(an/kommen, bekommen)
1.3. Reflexive Verben	+	+	+	+	Reziproke Handlungen, Ausdruck der Freude, Sorge, Angst usw.

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
1.4. Aktiv und Passiv					Beschreibung von Handlungsreihen bzw. Zuständen
Vorgangs- (Handlungs)passiv					
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	+	+	+	
Plusquamperfekt	–	–	+	+	
Futur I	+	–	+	+	
Futur II	–	–	–	–	
Vorgangspassiv mit	+	–	+	+	
Modalverb	+	–	+	+	
Zustandspassiv					
1.5. Valenz der Verben* ¹	+	+	+	+	
1.6 Funktionsverbgefüge*	+	+	+	+	(eine Reise machen, zur Verfügung stehen)
2. PARTIZIPIEN					
Partizip Präsens	+	+	+	+	
Partizip Perfekt	+	+	+	+	
Partizip Futur	–	–	–	–	
3. SUBSTANTIV					Benennung von Lebewesen, Gegenständen, Abstrakta
3.1. Genus, Numerus, bestimmter, unbestimmter, negierender Artikel	+	+	+	+	(der, die, das, ein/e, kein/e)
3.2. Kasus, Deklination					

Nominativ	+	+	+	+	
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	+	+	+	
3.3. Numerus, Pluralbildung	+	+	+	+	
3.4. Substantivierung					
Partizip Präsens als Substantiv	+	+	+	+	(r Reisende)
Partizip Perfekt als Substantiv	+	+	+	+	(r Angestellte)
Adjektiv als Substantiv	+	+	+	+	(r Kranke)
3.5. Valenz der Substantive*	+	+	+	+	Abhängigkeiten
4. ADJEKTIV					
4. 1. Gebrauch des Adjektivs					Qualitätsverhältnisse,
als Prädikat	+	+	+	+	Meinung,
als Adverb	+	+	+	+	Gefallen/Mißfallen,
als Attribut	+	+	+	+	Charakterisierung
als Apposition	+	+	+	+	(der Junge mit den langen Haaren)
4.2. Adjektivdeklinaton					
Nominativ	+	+	+	+	(starker Kaffee, der
Akkusativ	+	+	+	+	starke Motor, ein
Dativ	+	+	+	+	starker Mensch)
Genitiv	+	—	+	+	
4.3. Komparation	+	+	+	+	Vergleich
4.4. Valenz der Adjektive*	+	—	+	+	Abhängigkeiten
5. NUMERALIEN					Quantitätsverhältnisse

					Rangverhältnisse, Reihenfolge
5.1. Kardinalzahlen	+	+	+	+	Quantitätsangaben
5.2. Ordinalzahlen	+	+	+	+	Datum, Reihenfolge
5.3. Bruchzahlen	+	+	+	+	Mengenangaben
6. ADVERBIEN*					
6.1. Lokalangaben	+	+	+	+	Raumverhältnisse
6.2. Temporalangaben	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
6.3. Kausale Adverbien	+	+	+	+	kausale Verhältnisse
6.4. Instrumentale Adverbien	+	+	+	+	(damit, dadurch...)
6.5. Finale Adverbien	+	+	+	+	(dafür, dazu...)
6.6. Modifikative Adverbien	+	+	+	+	(anders, ebenso, gern...)
6.7. Graduative Adverbien	+	+	+	+	(sehr)
6.8. Direktive Adverbien	+	+	+	+	(daher, daran...)
6.9. Frageadverbien	+	+	+	+	(woher, woran...)

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
7. PRONOMINA					
7.1. Personalpronomen	+	+	+	+	(ich, ...)
unpersönliches "es" am Satzanfang	+	+	+	+	(Es freut mich...)
unpersönliches „es“ als formales Subjekt	+	–	+	+	(Es regnet. Es gibt...)
7.2. Possesivpronomen	+	+	+	+	(mein, ...)
7.3. Demonstrativpronomen *	+	+	+	+	(der, dieser, derselbe ...)
7.4. Interrogativpronomen *	+	+	+	+	(wer, was, wie ...)
7.5. Indefinitpronomen *					
undeklinierbar	+	+	+	+	(man, etwas, nichts...)
deklinierbar	+	–	+	+	(einer, keiner ...)
7.6. Relativpronomen					
Nominativ, Akkusativ, Dativ	+	+	+	+	(der, welcher, wo ...)
Genitiv	+	–	+	+	
7.7. Reflexivpronomen	+	+	+	+	(sich...)
7.8. Reziprokpronomen	+	+	+	+	(sich, einander ...)
8. PRÄPOSITIONEN *					Raum- und Zeitverhältnisse, Abhängigkeiten
Präpositionen mit Akkusativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Dativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Akk. u. D.	+	–	+	+	

Präpositionen mit Genitiv					
9. KONJUNKTIONEN *					
Konjunkturen	+	+	+	+	(und, oder ...)
Subjunkturen	+	+	+	+	(dass, wenn, weil, ...)
Doppelkonjunktionen	+	—	+	+	(weder ... noch, je ... desto)
10. PARTIKELN					
Modalpartikeln ²	+	—	+	+	
11. WORTBILDUNG					
Grundlegende Wortbildungsregeln*	+	+	+	+	
II. SYNTAX					
1. SATZBAU, SATZRAHMEN	+	+	+	+	
2. SATZGLIEDER	+	+	+	+	
3. DER ZUSAMMENGESetzte SATZ					
Nebenordnung	+	+	+	+	(hören, sehen, lernen , lassen, brauchen...)
Unterordnung	+	+	+	+	
Satzwertiger Infinitiv					
Verben mit zu + Infinitiv	+	+	+	+	
Verben mit Infinitiv	+	+	+	+	
4. SATZTYPEN					
Aussagesatz:					
Subjektsatz	+	+	+	+	Behauptung, Meinung, Bericht
Objektsatz	+	+	+	+	
Fragesatz:					
direkt	+	+	+	+	Informationen erfragen, Entscheidungsfragen, Neugier,

indirekt	+	+	+	+	höfliche Aufforderung
Aufrufesatz	+	+	+	+	Aufforderung, Befehl, Mahnung
Wunschsatz	+	—	+	+	Wunsch
Irrealer Wunschsatz	—	—	+	+	irrealer Wunsch
Relativsatz	+	+	+	+	
Konditionalsatz*	+	+	+	+	Bedingungen
Konzessivsatz*	+	+	+	+	Erlaubnis (obwohl)
Komparativsatz	+	+	+	+	Vergleich (als, wie)
Temporalsatz*	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
Finalsatz	+	+	+	+	Ziele
Kausalsatz*	+	+	+	+	Gründe benennen
Modalsatz	—	—	+	+	(ohne dass, als ob)
Der indirekte Satz:					Indirekte Rede
Prädikat im Indikativ	+	+	+	+	
Prädikat im Konjunktiv I	—	—	+	—	

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
III. ÜBERGREIFENDE (MORPHOSYNTAKTISCHE) PHÄNOMENE					
1. VERNEINUNG	+	+	+	+	
2. KONGRUENZ	+	+	+	+	

Módszerek

az eddig használatos stratégiák

amennyiben a csoport összetétele és nyelvi szintje lehetővé teszi, érdemes az ismétlést specifikusan végezni, pl. irodalmi alkotások feldolgozásával.

Témakörök:

Különbséget kell tenni a középszintű és az emelt szintű érettségire készülő diákok között, bár feltételezhető, hogy legtöbben az emelt szintet választják.

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	TÉMAKÖR	VizsgaszintEK		
		Középszint	Emelt szint	
	1. Személyes vonatkozások, család	A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) Családi élet, családi kapcsolatok A családi élet mindennapjai, otthoni teendők Személyes tervek	A család szerepe az egyén és a társadalom életében Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése	
	2. Ember és társadalom	A másik ember külső és belső jellemzése Baráti kör A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel Női és férfi szerepek	Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése	

	Ünnepek, családi ünnepek Öltözködés, divat Vásárlás, szolgáltatások (posta) Hasonlóságok és különbségek az emberek között	Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése A fogyasztói társadalom, reklámok Társadalmi viselkedésformák	

	TÉMAKÖR	VizsgaszintEK		
		Középszint	Emelt szint	
	3. Környezetünk	Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek A városi és a vidéki élet összehasonlítása Növények és állatok a környezetünkben Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben:	A lakóhely és környéke fejlődésének problémái A természet és az ember harmóniája	

	Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? Időjárás	A környezetvédelem lehetőségei és problémái	
4. Az iskola	Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban	
5. A munka világa	Diákmunka, nyári munkavállalás Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák	
6. Életmód	Napirend, időbeosztás Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) Étkezési szokások a családban		

	Ételek, kedvenc ételek Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyors-éttermekben Gyakori betegségek, sérülések, baleset Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)	Az étkezési szokások hazánkban és más országokban Ételspecialitások hazánkban és más országokban A kulturált étkezés feltételei, fontossága A szenvedélybetegségek A gyógyítás egyéb módjai	

	TÉMAKÖR	VizsgaszintEK		
		Középszint	Emelt szint	
7.	Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet Kulturális események	A szabadidő jelentősége az ember életében A művészet szerepe a mindennapokban Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai	

8. Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés Nyaralás itthon, illetve külföldön Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra Az idegenforgalom jelentősége	
9. Tudomány és technika	Népszerű tudományok, ismeretterjesztés A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre	

Módszerek és tanulási technikák

- behelyettesítés
- felelet-kiválasztás
- hibajavítás
- tesztek
- transzformáció
- egyszerű modellek fordítása
- irányított fogalmazás
- egyéni, páros munka
- tablók készítése adott témáról, ami teremdzítésként is szolgálhat és változtatható
- tanulmányi „séták” egy témához kapcsolódóan pl. munka világa - üzlettípusok, szolgáltatóipar
- projektkészítés

Értékelés

- Az értékelés a bevezetőben megfogalmazottak alapján történik.
- A nagydolgozatok száma 5.
- Egyéb ellenőrző dolgozatok beiktatása a szaktanár mérlegelésétől függ.

Informatika 9.

Osztály	9. (nyek)	10. (9.)	11. (10.)	12. (11.)	13. (12.)
Heti óraszám	4 óra	2 óra	1,5 óra	1,5 óra	1,5 óra
Összesen	148	74	55	55	48

Általános kompetenciák:

- Korszerű alkalmazói készség
- Algoritmikus gondolkodás
- Önálló munkavégzés
- Csoportmunka, együttműködő-készség
- Alkotó munka

Tartalomorientált kompetenciák:

IT

- A tanuló legyen tájékozott a jelek és kódok világában
- Tudja használni a telekommunikációs eszközöket
- Képes legyen a korszerű eszközök használatával információt szerezni, feldolgozni, tudását gyarapítani
- Ismerje az informatika fejlődéstörténetét
- Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat veszélyeit
- Ismerje az informatika etikai és jogi vonatkozásait

Hardver

- Ismerje és használja a számítógépet és perifériáit
- Ismerje a hálózatok szolgáltatásait
- Legyen tisztában a számítógépes munkakörnyezet ergonómiai kérdéseivel, munkavédelmi szabályaival

Szoftver

- Ismerje az operációs rendszerek felhasználói felületét
- Tudja a könyvtár- és állománykezelés műveleteit elvégezni

Szövegszerkesztés

- Tudja kezelni a rendelkezésre álló szövegszerkesztő programot, ismerje a lehetőségeit

Tudjon önállóan készíteni szöveges dokumentumot leírás vagy minta alapján

- Ismerje a fontosabb típusdokumentumokat (levél, meghívó...), szerkezetüket
- Törekedjen a helyes, igényes fogalmazásra, megfelelő formára
- Tudjon a dokumentumaiba más programok által készített objektumokat beilleszteni

Táblázatkezelés

- Tudja kezelni a rendelkezésre álló táblázatkezelő programot, ismerje a lehetőségeit
- Legyen képes adatokat táblázatba rendezni, azokon elemi számításokat végezni
- Tudja adatait célszerűen csoportosítani, közülük meghatározottakat kigyűjteni
- Tudja az adatokat diagram segítségével esztétikusan szemléltetni

Adatbázis-kezelés

- Tudja kezelni a rendelkezésre álló adatbázis-kezelő programot, ismerje a lehetőségeit
- Legyen képes adatmodellt alkotni egy feladathoz, ez alapján adatbázist definiálni, annak tartalmát karbantartani
- Tudjon űrlapot tervezni és előállítani
- Tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni
- Nagy adatbázisokból is tudjon információt kinyerni lekérdezéssel, a kinyert adatokat esztétikus, használható formába rendezni

Információs hálózati szolgáltatások

- Tudjon az interneten információt keresni böngészéssel, illetve keresőprogramokkal

- Tudjon elektronikus levelet írni, hozzá dokumentumokat csatolni, fogadni
- Tudjon adatállományokat a hálózatra helyezni
- Tudjon célszerű hiperszöveges dokumentumokat készíteni

Prezentáció és grafika

- Tudja kezelni a rendelkezésre álló rajzoló valamint prezentációs programot, ismerje a lehetőségeiket
- Tudjon egyszerű ábrákat rajzolni, azokkal műveleteket végezni, tudjon a képeken javításokat végezni
- Ábráit, képeit legyen képes szöveges környezetben esztétikusan elhelyezni
- A képekből, szövegekből tudjon bemutatókat készíteni

Könyvtárhasználat

- A tanuló legyen képes az információs társadalom kihívásainak fogadására
- Rendelkezzen a könyvtárra alapozott önművelés képességével
- A forrásokat komplex és alkotó módon tudja használni
- Ismerje a forrásfelhasználás etikai-formai szabályait

Algoritmizálás, adatmodellezés

- A tanuló legyen képes egy programozási feladatot szabatosan megfogalmazni, tudjon a feladatmeghatározás után adatmodellt felállítani
- Tudjon használni legalább 2 algoritmust leíró eszközt
- Tudjon a feladathoz algoritmust készíteni, az elkészült algoritmus helyességét ellenőrizni

A programozás eszközei

- A tanuló legyen képes egy programozási feladatot adott programnyelven megoldani, legyen képes használni a nyelv fejlesztői környezetét
- Legyen képes tesztelni programját, a hibákat megkeresni, kijavítani

Cél

- Megismertetni a tanulót a számítástechnika eszközrendszerével, a számítástechnikában használt fogalmakkal, hardver és szoftver elemekkel.

- Képessé tenni arra, hogy különböző elektronikus és egyéb információ feldolgozó, továbbító eszközöket önállóan használni tudjon, találja meg az új eszközök megismerési lehetőségeit.
- Tanulmányai és munkája során önállóan tudjon választani a rendelkezésre álló információforrások és feldolgozó eszközök között, a lehető legjobb hatásfokkal használja azokat.
- Kialakítani és kifejleszteni a tanulóiban azokat a magatartásmódokat és tevékenységeket, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a könyvtárhasználaton alapuló önálló ismeretszerzéshez.
- Tudja kreatív módon használni a számítástechnika eszközrendszerét a számára új feladatok megoldásában.
- Szerezzen 3 éven belül ECDL vizsgát

Követelmény:

- Tudjon használni számítógépet szövegszerkesztésre, adatbázisok, táblázatok kezelésére, weblapok készítésére, prezentáció létrehozására, grafikai munkára. Tudjon tájékozódni az interneten, legyen képes információt keresni, levelezni.
- Ismerje az adatfeldolgozás, a multimédia alapjait, tudjon választani egyszerű feladatok megoldásához megfelelő alapszoftvert. Ismerje fel azokat a korlátokat, amelyek a hardver, vagy szoftver alkalmazásakor fellépnek.
- Ismerje fel, a környezetében előforduló eszközökben azokat az elemeket, amelyek a működésük során információ-feldolgozást végeznek. Használati utasítás, vagy piktogramok alapján tudja ezeket a céljainak megfelelően beállítani.
- Ismerjen, tudjon használni operációs rendszert, alkalmazásba venni szoftvereket, magyar nyelvű leírás alapján. Tudjon rendeltetésszerűen használni hálózatot, és legyen tájékozott az információ-keresési és továbbítási eljárásokban.
- Tudjon algoritmusokat felismerni, leírt algoritmusokat végrehajtani, egyszerű algoritmust szerkeszteni. Alapszinten ismerjen valamilyen programozási nyelvet. Egyszerű programokat tudjon készíteni.
- Legyen tisztában az egyes könyvtártípusok által nyújtott szolgáltatások lehetőségeivel.
- Adott feladatok végrehajtása során legyen képes az információhordozó dokumentumok közötti válogatásra.
- Legyen képes életkorának megfelelő önálló szellemi alkotás létrehozására, az erre vonatkozó alapvető etikai normák elsajátításával.

Tartalom:

Részeiben megadott tartalmak szerint.

Értékelés:

- A tanulók elméleti tudásának értékelésére a tanár szabadon választhat módszert, amelyet az adott témához alkalmasnak tart. (szóbeli felelés, írásbeli felelet, gyakorlati feladat)
- A gyakorlati tevékenység értékelésekor vegyük figyelembe, hogy a készségszintű tudás kifejlődéséhez hosszabb időre is szükség lehet. Elsősorban a tanulók gyakorlati tevékenységét figyeljük meg.
- Mindenképp vegyük figyelembe, hogy az adott tartalmakat a tanulónak az adott képzési időszak végére kell, a követelményekben megadott szinten tudnia.
- Jól elkülöníthető témákkal foglalkozunk. Az egyes témaváltásoknál végezzünk felmérést, értékelést.
- Ha két különálló téma elég jól kapcsolódik egymáshoz, nem kell az átmenetet mesterségesen élessé tenni.
- Ajánlatos, hogy a könyvtárostánár az általa tartott óraciklus végén érdemjeggyel is értékelje a tanulók teljesítményét. Ezek az érdemjegyek a Magyar nyelv és irodalom, illetve az Informatika tantárgy érdemjegyei közé is kerülhetnek bejegyzésre!

Feltételek:

Könyvtár

- Legalább 50 négyzetméteres alapterületű, 15-20 fős csoportos foglalkozás megtartására is alkalmas helyiség.
- Legalább 3000 könyvcím, melyben az állománynak mintegy 10%-át képezi a kézikönyvtár.
- A legfontosabb szaktárgyi- és gyermekfolyóiratok.
- Hangrögzítéses, illetve videodokumentumok könyvtári vagy szertári állományban.
- Katalógusrendszer. - Ennek hiányában a helyi közművelődési könyvtárat kell igénybe venni.
- Számítógép és szoftver, könyvtári adatbázis nyilvántartására.
- Telefon
- NTERNET kapcsolódási lehetőség.

Számítástechnika szaktanterem:

A szaktantermek felszereltsége erősen befolyásolja a gyakoroltatható feladatokat.

Hardver:

- Tanulónként 1 db személyi számítógép, mely a kor követelményeinek megfelel, multimédiás tartalmak megjelenítésére alkalmas.
- A teremben legalább 1 nyomtató legyen. Állandóan vagy időszakosan szkennelési lehetőség legyen.
- Internet-elérés.

Szoftver: a szoftverek legálisak legyenek!

- Alapszoftverek: operációs rendszer (hálózati is), filekezelő-, vírusellenőrző- és tömörítő programok.
- Programozási nyelvek (legalább 2, az egyik ajánlottan Logo).
- Alapvető felhasználói programok: 2 különböző szolgáltatási minőségű szövegszerkesztő program, rajzolóprogram, képszerkesztő, táblázatkezelő, adatbáziskezelő, prezentációkészítő program, korszerű alkalmazások, internet böngésző, webszerkesztő programok.
- Oktató-, szimulációs- és pedagógiaiilag megfelelő, gondolkodtató játékprogramok.

Tanár:

- Egyetemi szintű informatika vagy számítástechnika tanári végzettség.
- Az adott iskolatípusban pedagógus-munkakör betöltésére jogosító tanári végzettség és felsőfokú tanintézetben vagy iskolarendszeren kívül szerzett könyvtáros szakképzettség.

Szakkönyvek, dokumentáció:

- Háttéranyag, szoftvereket ismertető szakkönyvek, bemutatás céljából számítástechnikai folyóiratok. A programok helpjei álljanak a tanulók rendelkezésére, lehetőleg magyar nyelven.

Szemléltetés eszközei:

- Por(kréta)mentes tábla, írásvetítő, projektor, bemutató hardver elemek, mintaprogramok .

Az iskola gépparkjához, és a meglevő szoftverekhez alkalmas tankönyv választását a tanárra kell bízunk.

9. osztály

Részei:

Az információ és a kód	10 óra
Hardver és szoftverkörnyezet	5 óra
Algoritmizálás	25 óra
Az operációs rendszer használata	15 óra
Szövegszerkesztés	40 óra
Prezentációkészítés	25 óra
Kommunikáció az interneten	25 óra
Szabadon felhasználható	3 óra
<i>Összesen:</i>	<i>148 óra</i>

Az információ és a kód

Cél:

Megláttatni a jelek sokféleségét, különbözőségét. Lássa, hogyan lehet szöveges, képi és hanginformációkat kódolni.

Követelmény:

- Ismerje az adat, információ fogalmát.
- Ismerje az analóg-digitális jel fogalmát, különbözőségeit
- Lássa a jelek különbözőségét, ismerje a számrendszereket és a közöttük lévő összefüggéseket.
- Tudja meghatározni az informatikai mértékegységeket.
- Ismerje a logikai alapműveleteket

Tartalom:

A jelek sokfélesége. Az információ és az adat fogalma. Kettes számrendszer. Számok és karakterek kódolása. Bináris kép-szín és hangkódolás. Logikai műveletek.

Az információ, az adat, az adatmennyiség fogalmainak helyes használata. Számok átváltása a kettes, tízes és tizenhatos számrendszerek között. Kódtáblák. Analóg-digitális jelátalakítás. Digitális kép-, szín- és hangkódolás.

Hardver és szoftverkörnyezet

Cél:

Egyre több olyan eszközt találunk, amelynek működése mögött egy mikroprocesszor áll. Mindegyik valamilyen módon programozható, a számítógép azonban mindegyiknél több valamivel. Sokkal több lehetőséggel rendelkezik. Az operációs rendszer és a benne tárolt programok segítségével szinte tetszőleges célra alkalmazható. Ezt a lehetőséget, kell kihasználnunk, amikor a számítástechnikát tanuljuk. A számítógép értő használata legyen a cél, nem a parancsok paramétereinek a betanulása.

Követelmény:

- Ismerje meg a számítógép főbb részeit.
- Tudjon gépet üzembe helyezni a megfelelő csatlakozók összeillesztésével.
- Tudja megnevezni az egyes részeket, és ismerje azok fő funkcióit, legyen fogalma a működés elveiről.
- A számítógép moduláris felépítésének, az egyes elemek működési elvének, hatékonyságának, használati értékének felismerése.
- Ismerje a szoftverek különféle csoportjait.

Tartalom:

Ergonómiailag megfelelő számítógépes munkakörnyezet. A számítógép felépítése. A számítógép és különféle perifériái, az egyes egységek jellemzői. Informatikai eszközök kezelése. Az eszközök működési elvének megértése. Szoftverek csoportosítása.

Algoritmizálás

Cél:

Legtöbb tevékenységünk elvégzése bizonyos sorrendhez kötött. Nem tudunk elvégezni bizonyos dolgokat, amíg a másikat el nem végeztük. Máskor nem fontos a sorrend, de döntenünk kell abban, hogy melyiket mikor végezzük el.

Tegyük tudatossá, hogy a feladatok elvégzéséhez tervre van szükségünk, amely alapján dolgozhatunk. Szerezzen gyakorlatot a feladatok megtervezésében.

A LOGO nyelv megismerése, az algoritmus kipróbálásának egy eszköze.

Követelmény:

- Ismerje az algoritmus fogalmát.
- Ismerje fel az alapvető algoritmus szerkezeteket: szekvencia, elágazás, ismétlés.
- Lásson szabványos formájú algoritmus leírást.
- Legyen képes egyszerű történéseket, problémákat algoritmusként értelmezni, kipróbálni ("eljátszani"), lejegyezni.
- Ismerje a tervek készítésének főbb fázisait. Tudjon egyszerű feladathoz végrehajtható tervet készíteni. Ismerje fel azokat az egyezményes jeleket, amelyeket az algoritmusok leírására használunk. Tudja megítélni, hogy a műveleteknek mi a helyes sorrendje, és ismerje fel a helytelen sorrendet.
- Ismerje fel a probléma megoldásában az ismétlődéseket, ciklusokat, elágazásokat. Tudjon feltételeket megfogalmazni egyértelmű módon. (Mikor, milyen esetben, minek kell bekövetkezni, hogy.., hányszor kell végrehajtani stb.)
- A közösen elkészített algoritmushoz hasonlóan tudjon egyedül is készíteni.
- Tudja működtetni a programot. (LOGO)
- Tudja a teknőcöt parancsokkal irányítani előre, hátra, jobbra, balra.
- Tudjon új lapot kérni, egyszerű alakzatokat rajzolni.
- Értse az eljárás ("a teknőc tanítása") szerepét, legyen képes egyszerű eljárást megírni, kipróbálni, a szükséges javításokat elvégezni.
- Tudja munkáját elmenteni, betölteni.

Tartalom:

Algoritmust leírása általános eszközökkel pl. hétköznapi tevékenységsorok). Adott feladat megoldásához algoritmust tervezése; algoritmusok készítése a gyakorlatban. A LOGO programnyelvet: alaputasításai, ciklusok alkalmazása, elágazások. A kész programok tesztelése és alkalmazása.

Az operációs rendszer használata

Cél:

A számítógép az operációs rendszer és a benne tárolt programok segítségével szinte tetszőleges célra alkalmazható. Ezt a lehetőséget, kell kihasználnunk, amikor a számítástechnikát tanuljuk. A számítógép értő használata legyen a cél, nem a parancsok paramétereinek a betanulása.

Szerezzen gyakorlatot az operációs rendszer alapvető használatához.

Követelmény:

- A használt gép operációs-rendszerének fontosabb jellemzőit ismerje.
- Tudja, hogy az egyes parancsok milyen hatásokat váltanak ki, tudja őket használni.
- Igazodjon el a használt gép által rögzített programok, illetve adatok között.
- Tudjon programokat elindítani és használni.
- Az operációs rendszer segédprogramjai közül (ha vannak ilyenek) legalább egyet ismerjen. Tudja, hogy használatával egyszerűsítheti a géppel való munkavégzést.
- Az alkalmazott operációs rendszer felépítésének, működési alapelveinek megismerése.
- Értő módon ismerje, és gyakorlott módon tudja alkalmazni az ezzel kapcsolatos fogalmakat, parancsokat. (Pl. könyvtárszerkezet, adatállományok tárolása, jellemző paraméterek, kiterjesztés, méret, időpont stb.)
- Értse a tömörítés lényegét, az archiválás szükségességét; tudja ezeket elvégezni

Tartalom:

Az operációs rendszer és a segédprogramok kezelése. Könyvtár- és állományműveletek végzése. Keresés a meghajtókon különféle

feltételeknek megfelelően. Tömörítési lehetőségek, alkalmazásuk a gyakorlatban. Biztonsági másolat készítése. A működési környezet egyszerűbb beállítási lehetőségei (dátum, idő, stb...).

Szövegszerkesztés:

Cél:

A számítógép alkalmazása a mindennapi életben. Tanulja meg kihasználni azt a lehetőséget, hogy az elkészített szöveg könnyen módosítható, változtatható.

Ismerje fel, hogy amit a szövegszerkesztővel létrehoz, az a számítógépen adatként tárolódik.

Az egyik leggyakoribb használati mód a szövegszerkesztés. Az alapvető szerkesztési műveletek segítik a későbbiek során a programozási feladatok megoldását is. A szövegszerkesztő használatának megtanulása azonban ne legyen öncélú, kössük össze valamilyen szöveg létrehozásával. Ez a munka akkor hatásos, ha a tanulók a gyakorlati hasznát is látják. Alakítsuk ki az igényt arra, hogy pontos, ízléses megjelenésű munkát adjanak ki a kezükből.

Követelmény:

- Tudja elindítani a tanult szövegszerkesztőket, a rögzített szövegeket legyen képes betölteni, módosítani.
- Tudjon új szöveget készíteni.
- Ismerje a szövegszerkesztők alapfunkcióit.
- Tudjon betű- és bekezdésformázásokat végezni, vonalzót használni, felsorolást, számozást, szegélyt, mintázatot, tabulátorokat, táblázatot használni, oldalbeállításokat végezni(élőfej, élőláb, margók, lapszám...), képet beszúrni
- Tudjon a szövegben keresni, cserélni, szöveget másolni, mozgatni, törölni
- Tudjon körlevelet készíteni
- Tudjon több formátumú dokumentumot megnyitni, menteni, nyomtatni
- Ismerje a fontosabb típusdokumentumokat (levél, meghívó...)

Tartalom:

Egy szövegszerkesztő szolgáltatásai. Szövegbevitel, javítás, módosítás. Mentés és nyomtatás. Dokumentumok formátumai. Karakterformázás.

Bekezdésformázás, oldalformázás. Képek, objektumok beillesztése és formázásuk. Tabulátorok, hasábok. Táblázatok formázása. Fejléc, lábléc. Stílusok, sablonok használata. Körlevél. Meghívó, levél, kérvény, meghatalmazás, szerződés, névjegy készítése. Többféle formázási megoldást tartalmazó dokumentumok készítése minta alapján, illetve feladat leírás alapján (vagy szabadon).

Prezentációkészítés

Cél:

A prezentációs és ábrázoló eszközök használatának megismerése.

Követelmény:

- Tudjon önállóan prezentációt készíteni.

Tartalom:

Prezentáció fogalma, feladata. Dia felépítése, háttérének kiválasztása, beállítások, szöveg beszúrása címek, képek, felsorolás elhelyezése, diarendezés, diavetítés. Kép, táblázat, diagram, diaszám, dátum és idő beszúrása. Különböző betűtípusok alkalmazása és módosítása, betűformázás. Vetítési animációs beállítások, áttünések, diavetítés beállításai. Rajzolás közvetlenül diára. Prezentációs dokumentumok felépítése, sablonok. Szövegbevitel. Képek, mozgóképek. Interaktivitás. Esztétikus, dinamikus és interaktív bemutató tervezése a tartalom, forma és működés szempontjából. Bemutatók, elektronikus faliújságok létrehozása. Bemutatók szerkesztése. Bemutatók vetítése és kiselőadások megtartása.

Kommunikáció az interneten

Cél:

A különböző internetes kommunikációs lehetőségek meggláttatása a diákokkal (előnye-hátránya)

Követelmény:

- Ismerje az internet fontosabb szolgáltatásait
- Tudjon megbízhatóan használni egy levelező alkalmazást.

- Ismerje az elektronikus levél részeit. Tudjon a levélhez csatolást készíteni
- Képes legyen információt keresni az interneten (többféle keresési módon), azt elmenteni, e-mailben elküldeni.
- Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat bemutatni, értelmezni.

Tartalom:

Az elektronikus levelezés. Levelező program speciális beállításainak alkalmazása. Levelezőlisták. Közhasznú adatbázisok az interneten. Hasznos webhelyek. Céltudatos információkeresés az interneten, részletes keresés logikai kapcsolatokkal, kereső kifejezések használata. Keresők. Csoportos kommunikációs formák az interneten (fórum, csevegés, telefonálás...). Tranzakciók az interneten. Vásárlás, rendelés, ügyintézés az interneten. Az internet veszélyei.

Szabadon felhasználható

A kívánt témakörhöz átcsoportosítható óraszám.

10. osztály

Részei:

Hálózati ismeretek	4 óra
Táblázatkezelés	40 óra
Weblapok szerkesztése	30 óra
<i>Összesen:</i>	<i>74 óra</i>

Hálózati ismeretek

Cél:

A számítógépes hálózat kezelésének és szolgáltatásainak megismerése.

Követelmény:

- Tudja használni a számára elérhető, a tanítás során megismert hálózati szolgáltatásokat az iskolai számítógépen.

- Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni, ismerje a felhasználói jogosultságokat

Tartalom:

Hálózatok előnyei, hátrányai. Típusai. Topológiák jellemzése. Terület szerinti osztályozás. Hálózathoz szükséges hardverelemek, jellemzésük. Protokollok. Címosztályok. Csomagküldés a hálózaton.

Táblázatkezelés

Cél:

- A táblázatok és grafikonok az adatok szemléletes megjelenítését segítik, hatékony eszközök a munkavégzés során.
- A gyakorlati számítások során gyakran kell adatokat összefüggő módon ábrázolni, belőlük a fontosakat kiemelni.
- Ismertessünk meg olyan számítástechnikai eszközöket, amelyekkel az ilyen feladatok könnyen és gyorsan oldhatók meg.

Követelmény:

- Ismerje meg egy táblázatkezelő vagy adatbázis-kezelő alapvető használati módját, azt a felületet, amelyen dolgozni lehet. Tudjon benne adatot rögzíteni, javítani. Végezzen egyszerűbb számítási műveleteket. (összegzés, átlag, stb..., képletek használata). Ismerje a különböző adattípusokat, grafikon fajtákat.
- Minta alapján tudjon táblázatot létrehozni, adatokat kiemelni, csoportosítani, sorba rendezni, grafikonokat készíteni. Tudja az elkészített anyagot, kinyomtatni.
- Ismerje a címezési módokat
- Tudjon hivatkozást használni
- Tudjon karakter- és cellaformázást végrehajtani, igazítást végezni

Tartalom:

- A táblázatkezelők szolgáltatásai. A táblázatok felépítése, alapfogalmak. Adattípusok és formátumok. Hivatkozások, műveletek, képletek. Képletek és adatok másolása. Hivatkozás más munkalapra. Rendezés.

Táblázatformázás. Különböző függvények használata. Diagramkészítés, grafikonkészítés. Logikai műveletek és függvények. Keresőfüggvények.

- Táblázatkezelővel megoldható feladatok áttekintése. Adatok csoportosítása, értelmezése. A feladatmegoldáshoz szükséges táblázatok, adattípusok tervezése. Adatok bevitele a táblázatba. Műveletek, képletek, függvények alkalmazása. Táblázatok formázása, diagramok készítése. Adatok grafikus ábrázolása, statisztikai jellemzők kiszámolása, következtetések levonása.

Weblapok szerkesztése

Cél:

A weblapok felépítésének megismertetése

Követelmény:

- Ismerje az alapvető html utasításokat
- Tudjon kezelni egy webszerkesztő programot, azzal weblapokat előállítani
- Képes legyen kiválasztani weblap szerkesztésekor a megfelelő elemeket, melyekkel a lap esztétikusan, tartalmasan elkészíthető
- Tudjon linket készíteni

Tartalom:

Egy weblapszerkesztő szolgáltatásai. Web-design. Weblapok tulajdonságai. Szövegformázás. Képek tulajdonságai és formázásuk. Abszolút és relatív hivatkozások létrehozása. Táblázatok tulajdonságai. Táblázatok készítése, formázása. Keretek.

11. osztály

Részei:

Adatbázis-kezelés	35 óra
Képszerkesztés és grafika	20 óra
Összesen:	55 óra

Adatbázis-kezelés

Cél:

A számítógépek nagy mennyiségű adatok közül egyre nagyobb hatékonysággal tudnak információt szolgáltatni.

Ki kell alakítani azt a szemléletet, hogy az adatbázisok az informatika fontos részét jelentik, használatuk mindennapi tevékenység.

Követelmény:

- Ismerje az adatbázis fogalmát.
- Keressen adatbázisokban különböző szempontok szerint.
- Tudjon elindítani egy relációs adatbázis-kezelőt, ismerje az alapvető felhasználási lehetőségeit.
- Lásson világhálózaton használt információ-keresést. Tudjon megfogalmazni keresési szempontokat.
- Tudjon adatbázist létrehozni, bővíteni, módosítani, táblákat kapcsolni, kulcsot meghatározni
- Ismerje a fontosabb mezőtípusokat
- Tudjon lekérdezést, jelentést, űrlapot készíteni.

Tartalom:

Adatbázismodellek, alapfogalmak. Az adatbázis-kezelő főbb szolgáltatásai. Adatbázis tervezése. Adattáblák közötti kapcsolatok kialakítása. Adattípusok, táblák létrehozása. Űrlapok, interaktív adatkezelés. A lekérdezések típusai. Számított mezők. Jelentés készítése, nyomtatása.

Többtáblás lekérdezések. Szűrés, keresés, rendezés, összesítés. Az SQL használata.

Képszerkesztés és grafika

Cél:

Ismerkedjen meg a különféle lehetőségekkel, melyek képek manipulálására szolgálnak.

Láttassuk meg a grafikus adatok tárolásának hátterét.

Követelmény:

- Ismerje a képszerkesztők fontosabb szolgáltatásait, egy képszerkesztő kezelőfelületét
- Tudjon a képen kívánt változtatásokat létrehozni (ábrát rajzolni, javítani, átalakítani...).
- Ismerje a réteg használatának jelentőségét.

Tartalom:

Rasztergrafika, vektorgrafika. Grafikus formátumok. Képszerkesztők fontosabb szolgáltatásai. A digitális színes képek felépítése. A rajzolás eszközei. Képek vágása és retusálása. Fények és színek módosítása. Rétegek használata. Transzformálás. Szűrők. Feliratok.

12. osztály

Részei:

Könyvtári könyvtárismeret	informatika, 6 óra
Algoritmizálás, adatmodellezés	39 óra
Dokumentumkészítés	10 óra
Összesen:	55 óra

Könyvtári informatika, könyvtárismeret

Cél:

Legfőbb célkitűzés annak tudatosítása, hogy a könyvtár tájékoztató segédeszközei nélkülözhetetlen forrást jelenthetnek, ha a tanulók a tananyagon túlmenő ismeretekre törekcszenek, de a mindennapi életvitelhez szükséges információk is innen szerezhetők be.

Követelmény:

- Ismerje a könyvtár fogalmát, típusait (hagyományos, elektronikus)
- Legyen tisztában a tanuló az indirekt tájékoztató eszközök lényeges jellemzőivel, tudjon köztük különbséget tenni, és legyen képes témákhoz irodalmat keresni!
- Képes legyen eligazodni a könyvtárban: olvasóterem, szabadpolcos rendszer, multimédia övezet.
- Legyen tisztában a könyvtári szolgáltatásokkal.
- Legyen képes a közhasznú információs források készségszintű használatára!
- Használja a betűrendes leíró katalógust és tartalom szerint tudjon segítséggel irodalmat keresni a szakkatalógusban!
- Ismerje és tudja használni a nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumokat.

Tartalom:

Az iskolai könyvtár információs rendszere. Elektronikus könyvtár, internetes adatbázisok használata. Digitális könyvtári médiumok. Katalógusok és tájékoztató eszközök. Forrás- és információkeresés. Az információkeresés stratégiája, műveletei és algoritmusai. Forrásfelhasználás. A bibliográfia mint az indirekt tájékoztatás alapeszköze, fajtái. A katalógusok fajtái, ETO-szakkatalógus, tárgyszókatalógus. Közhasznú információs források (telefonkönyv, menetrend). Nyomtatott- nem nyomtatott dokumentumok (kazetta, diakép, film, CD, mágneslemez, DVD).

Algoritmizálás, adatmodellezés

Cél:

Az intenzív fejlődés magasan képzett számítástechnikai szakembereket is kíván. Nem hanyagolhatóak ezért el az algoritmizálási és programozói ismeretek sem, azonban a minimális ismeretanyagon túl feltétlenül differenciált formában.

Követelmény:

- Algoritmus-leíró eszközök megismerése, legalább egy készségszintű alkalmazása.
- Egy programozási nyelv alapfokú ismerete. Legyen képes a szükséges programozási elemek kiválasztására, azok helyes alkalmazására. Megadott problémát tudjon algoritmikus formában megfogalmazni, legyen gyakorlata egyszerűbb problémák számítógépes megoldásában.
- Önállóan tudjon tanult jelenségre vonatkozó programot készíteni, amellyel valamilyen jelenség működését elmélyülten tanulmányozhatja.
- Tudja megfogalmazni a programozás során felmerült számítástechnikai, szakmai problémáit.
- A tanult programozási nyelven készült forráskódban ismerje fel azokat az elemeket, amelyek az egyes részleteket megoldják a programban. Tudjon azon egyszerűbb változtatásokat létrehozni.
- Ismerje az adattípusokat és a velük végezhető műveleteket
- Ismerje az input és output utasításokat, szekvenciát, elágazást, ciklust
- Ismerje az eljárásokat, függvényeket, fájl műveleteket

Tartalom:

Algoritmusok a gyakorlatban. Algoritmusok leírása általános eszközökkel. Programozási nyelvek és a programok. Egy fejlesztő rendszer használata. Elemi adattípusok. Konstansok és változók. Adatok bevitele, tárolása és megjelenítése. Képletek és függvények használata. Feltételes elágazások. Ciklusok típusai. Összetett adattípusok, tömbök. Típusalgoritmusok. Szövegkezelés. Fájlkezelés.

Dokumentumkészítés

Cél:

A programok közötti átjárhatóság felismertetése, adott témában önálló munka elkészítése (bemutató, előadás...).

Követelmény:

- Adott probléma megoldásához képes legyen kiválasztani a célszerű programokat, azokkal megoldást szolgáltatni.

Tartalom:

- Irodai programcsomag komplex alkalmazása: adott probléma megoldásához a programok kiválogatása, a probléma megoldása. Konvertálás.

13. osztály

Részei:

Etika és jog	1 óra
Vírusok, adatvédelem	2 óra
Az informatika fejlődéstörténete, információs társadalom	3 óra
Alkotómunka, programorientáció	42 óra
<i>Összesen:</i>	<i>48 óra</i>

Etika és jog

Cél:

Ismerje meg a programokhoz, adatokhoz kapcsolódó jogi szabályokat, etikai formákat

Tartalom:

A szellemi termékek védelme, felhasználása és a szerzői jog. Alapvető viselkedési, publikálási szabályok. A szabad felhasználás köre. A szoftverek csoportosítása a felhasználói jog szerint.

Vírusok, adatvédelem

Cél:

Felismertetni, hogy adatainkat védeni kell a számítógépen az illetéktelen hozzáférés és a kártékony programok ellen.

Követelmény:

- Ismerje a vírus fogalmát
- Tudjon vírusvizsgálatot végezni a számítógépen.
- Ismerje a vírusok különféle csoportjait.
- Tudja, hogy adataink védelméről hogyan gondoskodhatunk

Tartalom:

Adataink védelme (illetéktelen hozzáférés, loginnév-jelszó páros, vírusirtó használata). Az internetes források megbízhatósága.

Vírusok csoportosítása, jellemzői; védekezés ellenük.

Az informatika fejlődéstörténete, információs társadalom

Cél:

A számítástechnika fejlődése során sok technikai érdekesség keletkezett. Ezekről találhatók történetek. Felkutatásuk és tanulmányozásuk érdekes feladat. Értékelje a tanuló azokat a szellemi teljesítményeket, amiket elődeink kifejtettek.

Követelmény:

- Ismerje a számítógép történetének fontosabb epizódjait, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra.
- Ismerje a számítógép kialakulásának történetét, az első számítógépek megalkotásának célját és körülményeit.
- Ismerje Neumann János tevékenységét, az általa felállított elvek hatását a további fejlődésre.
- Tudjon a számítógépek generációiról.
- Ismerje a modernkori informatikai vívmányok előnyeit, hátrányait

Tartalom:

Számolást segítő eszközök. Mechanikus, elektromechanikus, elektronikus eszközök: az első számítógépek; a nagyszámítógépek és a személyi számítógépek kialakulása; Pascal, Neumann János tevékenysége, a Neumann-elvek. A számítógépek generációi. Személyi számítógépek teljesítményének fejlődése sebesség és a tárolt adatok szempontjából.

Az információs társadalom fő jellemzői. A gazdaság, a környezet, a kultúra és a személyiség az információs társadalomban. A környezetvédelem lehetőségei. Az információ (adat, tudás, felfedezés, szabadalom, találmány, szerzői mű) mint termék, szolgáltatás.

Alkotómunka, programorientáció

Cél:

Az eddig megszerzett ismertek együttes alkalmazása egy összetett problémán keresztül.

Követelmény:

- Képes legyen önállóan vagy kis csoportban komplex feladatot megtervezni, megoldani.
- Adott probléma megoldásához tudja kiválasztani a megfelelő eszközöket, programokat, adatokat, azokat egymással összekapcsolni, az eredményt tesztelni, hibajavítást végezni, a kész munkát dokumentálni.
- Mélyüljön el egy programkörnyezetben, az adott programmal tudjon az átlagos felhasználónál nehezebb, összetettebb feladatokat megoldani

Tartalom:

Informatikai eszközök és módszerek kiválasztása és komplex alkalmazása.
Tantárgyi, iskolai, vagy a való életből vett problémák, feladatok megoldása.

Problémamegoldó tevékenység tervezése. Problémák megoldása egyénileg
vagy csoportban. Kooperatív munkák, projektek.

Természetismeret 9.

Bevezető-ajánlás

A természetismeret oktatása lassan egy évtizedes múltra tekinthet vissza. A tárgyat tanító kollégák bizonyára rengeteg értékes információt, tapasztalatot halmoztak fel, mind szakmai, mind módszertani-pedagógiai téren. Azóta időszerűvé vált a tanterv módosítása, finomítása az eddigiek ismeretében és az új elvárásokhoz igazodva. A természetismerettel kapcsolatos elvárások, alapelvek azonban lényegében nem változtak.

A tantárgy az eredeti elképzelések szerint természetföldrajzi, fizikai, kémiai és biológiai, emellett környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretanyagot foglal magában. A heti 2 órás keret mellett nem lehet elsődleges cél az általános iskolában tanultak átisméltése, vagy a középiskolai anyag bevezetése. A természettudományos alapismeretek tanítása során más, újszerű lehetőségek adódnak. Előtérbe kerül a felsorolt tárgyak komplex jellegű átekintése, bizonyos témakörök mentén. Emellett ezek empirikus, a tanulók kísérletein, megfigyelésein, önálló munkáján alapuló oktatására is lehetőség nyílik. Ebben hasznos segítséget jelenthetnek az AJTP-ben meglévő speciális lehetőségek: elsősorban a bennmaradós hétvégék programjai. Érdeemes lenne a más területekkel (pl. tanulásmódszertan, sportfoglalkozások) megvalósítható kapcsolatok lehetőségeit is kihasználni.

Oktatási-nevelési célok:

- **Komplex szemléletmód** kialakítása, melynek segítségével a tanulók képesek lesznek a megfelelő szintű tantárgyi koncentrációra további tanulmányaik során. Így a transzfer-hatás is pozitívan befolyásolhatja teljesítményüket, főként a 10-11. évfolyamokon.
- A kísérletezés-megfigyelés-magyarázat-következtetés tevékenységsorán alapuló **természettudományos gondolkodásmód** kialakítása, erősítése. Ez a tanulás hatékony segítése mellett személyiségük fejlesztésére is jótékony lehet,

hiszen fontos, hogy döntéseiket a későbbiekben a tényekből, tapasztalatokból kiindulva hozzák meg.

- A **problémamegoldó készség**, a **kreativitás** fejlesztése. Ezt az önálló, illetve kiscsoportos órai és kollégiumi feladatok kitűzésével, azok segítségével, értékelésével tehetjük még hatékonyabbá.

- A **környezettudatos magatartás**, az **ökológiai szemléletmód** kialakítása és erősítése a „Gondolkodj globálisan – cselekedj lokálisan” elv értelmében. Ne csupán problémaérzékenységre neveljük a diákokat, hanem láttassuk velük a – ma már egyre nyilvánvalóbb – megoldások lehetőségeit is. (Itt feltétlenül rá kell mutatnunk arra is, hogy nem a tudomány fejlődése okolható a környezet rombolásáért, hanem azok, akik felelőtlenül, a kellő ismeretek hiányában alkalmazzák az élővilágot károsító anyagokat és technológiákat.)

- **Európához való kötődésünk** kihangsúlyozása, összekapcsolva **nemzeti önbecsülésünk** erősítésével. (Erre jó lehetőséget jelent pl. ismert, kiváló magyar tudósok életének és munkásságának rövid bemutatása.) Mutassunk rá a szellemi tőke, a kiművelt emberfők minél nagyobb számának fontosságára, mert ezeknek a jelenleginél jóval fontosabb szerephez kell jutniuk hazánk sorskérdéseinek megoldásában.

- Mindezek szellemében a tanulók **kedveljék meg a természettudományokat**. Értsék meg, hogy a „reál tárgyak” nyújtotta ismeretanyag és munkaerőpiaci lehetőségek legalább olyan fontosak, mint a humán jellegű műveltség elsajátítása.

Alapelvek a tananyag összeállításánál

A természettudományos tárgyak ismeretanyagának mennyisége és a heti óraszám korlátozott volta alapos és átgondolt válogatást igényelt a tananyag összeállítása során. A könnyebb áttekinthetőség, az ismeretek rendszerezése és az eklektikus jelleg ellensúlyozása céljából az anyag **négy fő témakörre** (víz, fény, levegő, közetek) lett bontva. (Az előző tantervben még meglévő ötödik fejezetről, az elektromosságról – az eddigi tapasztalatok alapján, az idő

rövidsége miatt – kénytelen voltam lemondani.) A fejezetekben arányosan kapott helyet a természetföldrajz, a fizika, a kémia, a biológia és a környezetvédelem. (Az egyes témakörökben általában ebben a sorrendben szerepelnek az előbb említett tantárgyakkal kapcsolatos ismeretek.) Az anyag tárgyalása során mód van arra, hogy a tanárok szakjuknak és érdeklődésüknek megfelelően kiemeljenek bizonyos témákat, esetlegesen felcseréljék a fejezetek sorrendjét. (Pl. a vízzel foglalkozó rész szerepelhet a legvégén is a vízparti kirándulás miatt.) A **komplex szemléletmódon** azonban **nem célszerű változtatni.**

Követelmények:

- A tanulók legyenek tisztában az alapvető fogalmakkal, összefüggésekkel, értsék meg ezek lényegét és megfelelő módon tudják is alkalmazni megadott vagy általuk keresett példákon keresztül.
- Egy adott jelenséget legyenek képesek különböző (tantárgyi) szemszögből is értelmezni, ugyanannak a ténynek többoldalú magyarázatát megadni.
- Tudjanak egyszerűbb kísérleteket elvégezni, kísérleti eszközöket használni, megfigyeléseiket írásban és szóban megfogalmazni. Tapasztalataik alapján próbálják meg értelmezni a látottakat, tudjanak belőlük következtetéseket levonni.
- Legyenek képesek (bizonyos nehézségű) kreativitást igénylő problémafeladatok önálló megoldására a tanórákon, vagy otthoni munkájuk során.
- Tanulják meg azt, hogy hol, milyen módon juthatnak hozzá a szükséges adatokhoz a nyomtatott, illetve elektronikus információhordozókon keresztül.
- Mondanivalójukat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, érthetően és szabatosan

legyenek képesek megfogalmazni, szóban és írásban egyaránt.

- Legyenek képesek megfelelően orientálódni térben és időben az anyag elsajátítása során (Ez kiemelt szerepet kap pl. egyes földrajzi, ill. fizikai jellegű anyagrészeknél.)

- Megfelelően alkalmazzák és váltják át az adott mértékegységeket.

Ellenőrzési-értékelési módszerek:

A természettudományos alapismeretek tanítása során erre is különös hangsúlyt kell

fektetnünk, és két alapvető dolgot feltétlenül szem előtt kell tartanunk:

- A gyermek tehetségének kibontakoztatását egyik fő célkitűzésének tartó programban **a számonkérés megszokott formái mellett érdemes újabbakat is keresni.** Ez azért is fontos, mert az igazgatók tanácsának – jelenleg is érvényben lévő – határozatának értelmében e tantárgyból nem adható osztályzat, ami meglehetősen új és nehéz helyzet

elé állítja a kollégákat.

- Az írásbeliség hagyományosnak mondható túlsúlya itt még kevésbé szerencsés, mint egy átlagos osztályban, hiszen az előkészítő évfolyam egyik legfontosabbnak tartott célja **a tanulók verbális készségének fejlesztése.**

A témazárók fontos, de ne egyedüli információval szolgáljanak a pedagógus számámára a diákok felkészültségét illetően, és javasolom, hogy legfeljebb két-három alkalommal kerüljön rájuk sor a tanév folyamán. (A dolgozatok összeállításánál ne „áruljunk zsákbamacskát”, az összefoglaló órákon adjuk meg a szóba jöhető kérdéseket, gyakoroljuk a típusfeladatokat.) **Játékos, kreativitást igénylő feladatokat** is betehetünk

a kérdéssorba, melynek akár az összeállításába is bevonhatjuk a gyerekeket. A röpdolgozatok, „cetlik” íratása (ennél a tantárgynál és ezen az évfolyamon) – véleményem szerint – kevésbé alkalmas formája a számonkérésnek!

A szóbeli feleltetés szokásos formáját kiegészíthetjük néhány „villámkérdéssel” is az előző óra anyagából. Javaslom a témához kapcsolódó **fejtörők**, az órán elhangzottak ottani továbbgondolását célzó **szorgalmi feladatok** megoldását is. Ezek lehetnek akár gyakorlati jellegűek is. (pl. papucsállatka – tenyészet készítése, optikai szemléltetőeszközök : színgörög, sötétkamra „fabrikálása” a tanulólísérleti órákra stb.)

Kiemelt szerepet szánok **a kiselőadásoknak**, amelyek segítenek a tanulók önálló munkára nevelésében és hozzájárulnak szóbeli kifejezőképességük fejlesztéséhez is. A megadott témákból választási lehetőséget biztosítva **minden diák legalább egy alkalommal szerepeljen** ilyen módon is a tanév során. Célszerű a referátumok anyagát bizonyos mélységig számon kérni az osztálytól, ezzel is elősegítve azt, hogy a tanulók komolyan vegyék egymást – és önmagukat is. (Minden kiselőadóval állítsunk össze kérdéseket saját témája anyagából!) Az előadásokra történő felkészülést azzal is motiválhatjuk, ha rövid, frappáns értékelést adunk az óra végeztével, és az itt nyújtott teljesítményt tanév végén is komolyan figyelembe vesszük. Hatásos lehet, ha időnként saját maguk, vagy egymás teljesítményét minősítik, ezzel is elősegítve **reális önértékelésük** kialakulását. Az informatikából tanultak alkalmazására is kiváló lehetőség nyílik a referátumoknál, mind a felkészülés, mind az esetleges prezentációk elkészítése során

Érdekes és értékes lehetőségekkel szolgálhatnak a **tanulmányi séták** az értékelés szempontjából is, ahol a tapasztalatgyűjtés közvetlensége mellett a diákok – és a tanárok is – kicsit más oldalakról mutatkozhatnak be. A (már említett) kreativitást igénylő és játékos feladatok megoldása itt még hatékonyabban alkalmazható.

Személyi feltételek:

A természettudományos alapismeretek tanításánál olyan kollégákra lenne szükség, akiknek a (bevezetőben említett) szaktárgyak közül **legalább kettőből egyetemi végzettségük van**. Szakpárjuk ugyanis elősegítheti a komplex szemléletmódú tanítást és azt, hogy minél kevesebb tanárhoz kelljen a gyerekeknek alkalmazkodniuk az ismeretanyag elsajátítása során. Célszerű olyan pedagógusokra bízni ezt a tárgyat, akik már szert tettek néhány éves **szakmai gyakorlatra**. Előny, ha emellett középszintű német, vagy angol nyelvtudással és felhasználói szintű számítógépes ismeretekkel, esetleg az interaktív tábla használatához szükséges rutinnal is rendelkeznek. Mindezeknek nemcsak a felkészülésnél, hanem az órák minél hatékonyabb és érdekesebb megtartásánál is hasznát veszik. (Fentiek természetesen csak ajánlásnak tekinthetők, amelyektől az anyagi feltételek egyre szűkösebb volta miatt el lehet térni. A két szak megkövetelésétől mindenesetre nem szerencsés lemondani. Ideális esetben egyetlen pedagógus is vállalkozhat erre a feladatra. Ez azonban mindenképpen sokoldalúságot, komoly felkészülést és elhivatott szakembert igényel, az itt végzett tevékenység fokozottan idő- és energiaigényes, minőségi munkát jelent.)

Ajánlott segédeszközök, Tárgyi feltételek:

Tankönyvek:

Jónak tartom a tanításhoz a "Természetről tizenéveseknek" sorozat könyveit (Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1998.) közül az alábbiakat:

- **Dr. Kovács Lászlóné – Dr. Mészáros Rezsőné – Vízvári Albertné:** Földrajz 7.

(Geoszférák, Európán kívüli földrészek)

- **Dr. Siposné Dr. Kedves Éva – Péntek Lászlóné – Horváth Balázs :** Kémia 7.

(Kémiai alapismeretek)

- **Jámbor Gyuláné – Csókási Andrásné – Horváth Andrásné – Kissné Gera Ágnes:** Biológia 7. (Tájak és életközösségek)

Szintén szerencsés választást jelentenének a tantárgyhoz az alábbi tankönyvek:

- **Kleininger Tamás:** Földrajz 7. (Csillagászat)

(Konsept – H kiadó, Piliscsaba)

- **Hűbér Magdolna:** Fizika az általános iskola 8. osztálya számára

(Konsept – H kiadó, Piliscsaba)

- **Villányi Attila:** Kémia II. (Szervetlen kémia)

(Calibra Könyvek, Műszaki Könyvkiadó 1999.)

- **Oláh Zsuzsa:** Biológia I. (Állatok és növények)

(Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest)

A természettudományos alapismeretek tanításához az általam az AJTP-programiroda által támogatott, **2005-ben megírt segédkönyvet** is ajánlom. (Elsősorban annak komplex jellege miatt.)

Ajánlott irodalom:

A természetföldrajzi részekhez:

- **Susanna van Rose:** Tűzhányók

(Park Kiadó Budapest, 1994)

- **Felix R. Pakuri:** A Föld krónikája

(Officina Nova, 1991)

- **Dr. Scholz Gábor:** Kövületek. Búvár Zsebkönyvek

(Móra Kiadó, Budapest, 1974)

- **Reviczky Béla:** A Föld: Lenyűgöző bolygónk

Reader's Digest Kiadó, Budapest, 2004

A fizikai részekhez:

- **Patrick Moore –Iain Nicolson:** A Nap és bolygói

(Helikon Kiadó, Budapest, 1992)

- **Lukács Ernőné – Péter Ágnes – Tarján rezsőné:** Tarkabarka fizika

(Móra Kiadó, Budapest, 1977)

- **Mitchell Wilson:** Az energia

(Műszaki Kiadó, Budapest, 1977)

- **Öveges József:** Kis fizika I

(Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995)

A kémiai részekhez:

- **Balázs Lórántné:** Kémiai kísérletek

(Móra Kiadó, Budapest, 1986)

- **Pető – Szabadváry:** A kémia nagy pillanatai

(Móra Kiadó, Budapest, 1980)

- **Ralph E. Lapp:** Az anyag

(Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1979)

A biológiai részekhez:

- **Bognár Antal:** Sír a Tisza

(Masszi Kiadó, Budapest, 2000)

- **Gerald Durrel:** Az amatőr természetbúvár

(Gondolat Kiadó, Budapest, 1978)

- **USBORNE:** Az élővilág enciklopédiája

(Park Kiadó, Budapest, 1993)

- **Robert Snedden:** Az élet

(Magyar Könyvklub, Budapest, 1998)

- **USBORNE:** Természettudományi Kisenciklopédia

(Park Kiadó, Budapest, 1993)

Tanesszközök

Mivel a tantárgy kísérletezésre, tapasztalatszerzésre, megfigyelésekre épül – amelyek jelentős szerepet játszanak a gyermekek motivációjában is – nagyon fontosnak tartom a szemléltető-kísérletező eszközök kiválasztását. (Ezek minél elterjedtebb használatának egyedül az anyagi lehetőségek szabnak határt.)

Természetföldrajzi részek:

- a Nap és a Föld mozgását bemutató modell
- a Naprendszer, a vulkáni működéseket, tektonikus mozgásokat, ábrázoló faliképek

- iskolai iránytű
- tanulói ásvány- és kőzetgyűjtemény
- terepasztal
- videofilmek (pl. Egyetlen Föld sorozat), DVD-k
- domborzati-vízrajzi térképek(Föld, Európa, Magyarország)

Fizikai részek:

- optikai készlet (A fényvisszaverődés és a fénytörés bemutatására, lencsék, tükrök,
- prizmák)
- gázok hőtágulását bemutató eszköz
- vízibuzogány (A nyomás folyadékokban történő egyenletes terjedésének bemutatására)
- Archimedes-i hengerpárok, rugós erőmérő, manométerek
- „fénymalom”
- „Opticart” berendezés és a hozzá tartozó, cserélhető képsorozatokvide
- Videofilmek (pl. mechanika, hőtan, hullámok, optika) ill. DVD-k

Kémiai részek:

- víz-, oxigén- nitrogénmolekula-modell, molekula-modellező készletek
- Hoffmann – féle vízbontó készülék
- büretták, pipetták, titráló lombikok
- kémcsövek oldalsó kivezetővel és szemcseppentővel ellátott gumidugóval

- vízminőség – vizsgáló minilabor (oxigéntartalom, pH és vízkeménység mérésére)
- további egyszerű laboratóriumi eszközök a tanulói kísérletek elvégzéséhez (csempék, vegyszerkanalak, főzőpoharak, borszeszégők, indikátorok stb.)
- Videofilmek, DVD-k (pl. a vízről, a részecskékről, a gázokról,a rácstípusokról, stb.)

Biológiai részek:

- tanulói mikroszkópok (célszerű a jobb minőségű, fémből készült típusok használata)
- sztereomikroszkópok
- Videofilm-sorozatok, DVD-k (Élet a Földön, Az élő bolygó)
- akvárium és tartozékai
- gyűjtőeszközök (lepkeháló, planktonháló, kiemelőszák, stb.)
- egyszerű vizsgálati eszközök (Petri-csészék, csipeszek, nagyítók, lándzsatűk, stb.)
- falitáblák (az ökoszisztémákról, a táplálkozási piramisokról, az anyagok körforgásáról, stb.)

A tanterv minőségbiztosítása

E fontos területen belül három lényeges kérdést tartok szükségesnek kiemelni:

- **Mi módon valósítható meg a tanulók tevékenységének lehető legpontosabb és -sokrétűbb értékelése?**

- **Hogyan kaphatnak minél teljesebb képet a szaktanárok a tanév során végzett munkájukról?**
- **Miképpen biztosítható a hatékony munkakapcsolat a tantervet használó kollégák és annak készítője között?**

Az első kérdés részleteire az „Ellenőrzési-értékelési módszerek” kapcsán már kitértem, itt néhány – a tanterv minőségbiztosításával összefüggő – alapelvet szeretnék kihangsúlyozni:

- **A követelményrendszer legyen egyértelmű** és már a tanév elején **ismert** a diákok számára, ugyanakkor alkalmazkodjon rugalmasan a képességeikhez és az iskola sajátosságaihoz.
- **Világosan fogalmazódjanak meg a célkitűzések:** milyen területen, milyen módszerekkel és milyen irányban szeretnénk fejleszteni a tanulók képességeit. Legyenek ismertek azok a **partnereink** is (pl. más, a későbbiekben természettudományos tárgyakat oktató, a tehetséggondozó programban tanító kollégák, a programfelelős, a könyvtáros-tanár, osztályfőnök, kollégiumi csoportvezető), akik ezek megvalósításában segítenek minket.
- A tanulóknak adjunk **rendszeres és pontos visszajelzést teljesítményükről**, de ez ne csak a % - os, illetve az elfogadott 3 fokozatú skálán elért („megfelelt – jól megfelelt – kiválóan megfelelt”) minősítést jelentse. Kapjanak benne helyet az értékelés – említett – egyéb újszerű elemei is.
- Ne csak teljesítményüket, hanem **egész tevékenységüket** vegyük figyelembe, észrevéve a legapróbb pozitívumokat, nem elhallgatva (de nem is kihangsúlyozva) az esetleges negatív megnyilvánulásokat sem. Kövessük pontosan fejlődésüket, elsősorban önmagukhoz viszonyítva őket. A tanév végén adott **néhány mondatos értékelés** nemcsak nekik és a szülőknek, hanem az iskolavezetésnek és a programfelelősnek is fontos támpontot nyújthat.

A tanárok saját munkájának értékeléséhez nyújthatnak fontos segítséget:

A tanév eleji és tanév végi, a munkaközösség tagjainak bevonásával elkészített, egységes **szintfelmérő feladatlapok**, amelyeknek regisztrálniuk kell:

- A tanulók tárgyi tudását a tantervben szereplő természettudományos anyagrészekből
- Komplex szemléletmódjuk fejlődését
- A kísérletezésekhez kapcsolódó, problémamegoldó képességüket

(a tanév végén az utóbbiaknak kell nagyobb súllyal szerepelniük)

A tanulók véleményéről – **a SWOT – analízishez** hasonlóan összeállított – **kérdőívek** alapján is képet kaphatunk. (Tanév elején pl. célszerű rákérdezni arra, milyen természettudományos tárgyakat tartanak erősségüknek és milyen területeken bizonytalanok, melyek az elvárásaik és milyen lehetőségeket éreznek e tantárgyban. Az előkészítő év végeztével megkérdezhetjük például, melyek voltak az érdekes, vagy kevésbé érthető anyagrészek véleményük szerint, milyen tevékenységformák nyerték el a tetszésüket és melyek bizonyultak kevésbé szimpatikusnak, milyen kísérleteket, kirándulásokat tartottak a legemlékezetesebbeknek, stb.)

Az idő előrehaladtával hasznos lehet számukra az Arany János Tehetséggondozó Program felsőbb évfolyamain **természettudományos tárgyakat tanító kollégák** véleménye is, pl. az alábbiakban:

- mennyiben segítették az itt tanultak az egyes szaktárgyak ismeretanyagának

megismerését

- hogyan sikerült az általános iskolából esetlegesen magukkal hozott hátrányok leküzdése az előkészítő év után

- milyen mértékben sikerült megvalósítani a szaktárgyak közötti koncentrációt
- mennyire sikerült elsajátítaniuk a természettudományos gondolkodás alapjait

A tanterv használói és készítői közötti kapcsolattartás, információáramlás és visszacsatolás nélkülözhetetlen a tantárgyi program megvalósulása szempontjából.

Erre hasznosnak bizonyulhatnak:

A kollégák **formális, vagy informális visszajelzései**, pl. az alábbiak tekintetében:

- mely anyagrészeket tartanak fontosnak, melyeket kevésbé; hol változtatnának az arányokon
- mik a tapasztalataik az alkalmazott tanítási és értékelési módszerekkel kapcsolatban
- megfelelő-e az összhang a tanulók tudása, képességei és a helyi elvárások között
- hogyan valósítható meg a tantárgy komplex jellege
- mennyire sikerült beépíteniük a programba a kísérletező órákat és a kirándulásokat
- hogyan valósultak meg a tanítás tárgyi és személyi feltételei

A munkaközösségi értekezletek (melyek szerintem évente szükségesek) ezekre és egyéb, a programhoz kapcsolódó tapasztalatok, vélemények cseréjére is alkalmasak lehetnének. Az ilyen szakmai fórumokra akár kevésbé kötött formában is sor kerülhetne. (Pl. terepgyakorlatok, bemutató órák, szituációs játékok, stb.)

Jó támpontul szolgálhatnának a **programban résztvevő iskolák diákjainak összejövetelei** (egyéni vagy csoportos teljesítmények összevetése, munkájuk bemutatása) is, melyek a tanulók és tanáraik munkájának érdekében egyaránt hasznos segítséget nyújthatnának.

Éves óraszám: 72

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Kapcsolódások	Más területek, lehetőségek
1. Bevezetés (6 óra)	A természettudományok egységéről és szemléletmódjáról	- Ismerkedés a tantárggyal - A kísérletezés módszerei - Balesetvédelmi tudnivalók - Információszerzés a könyvtárban	Közös megbeszélés, példák gyűjtése csoportonként Tanulói kísérletek a tárgy komplex jellegének bemutatására Az információkeresés különböző módszereinek egyéni és csoportos gyakorlása nyomtatott és elektronikus információhordozókról	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok	<u>Műveltségi területek:</u> Informatika Ember a természetben <u>Kulcskompetenciák:</u> természettudományos digitális hatékony és önálló tanulás anyanyelvi komm.	
2. A víz (21 óra)	a/ Földünk: a víz bolygója (3 óra)	- A víz megjelenési formái és körforgása - A víz felszíninformáló munkája	Topográfiai ismeretek elmélyítése játékos formában („Leg”-ek kikeresése, „ország-város”, „térkép-kirakós”...)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	<u>Műveltségi területek:</u> Matematika Ember és társadalom Ember a természetben	
	b/ A víz tulajdonságai (9 óra)	- A víz fizikai és kémiai sajátosságai - A felhajtóerő és következményei - Az oldatok jellemzői - A kémhatás, minőségi és mennyiségi kimutatása	Tanulói kísérletek (archimedes-i hengerpárok, oldatkészítés, Cartesius-búvár, különböző sók kémhatásának kimutatása csempés kísérletekkel, „pH-pánsíp” készítése vöröskáposztalével)		<u>Kulcskompetenciák:</u> anyanyelvi komm. matematikai természettudományos digitális hatékony és önálló tanulás szociális és állampolgári	
	c/ A víz, mint élőhely (4 óra)	- A vízi élőlények, életformák jellemzői - A vízszabályozás és következményei - A vizek szennyezése és tisztítása	Egyéni, vagy kiscsoportos vizsgálódás a vízparton, akvárium élőlények, vízminták mikroszkópos vizsgálata Beszélgetés, közös elemzés: a vízszabályozás előnyei és hátrányai			kísérletező délelőttök, kirándulások a bennmaradás hétvégéjén (terepgyakorlat, múzeumlátogatás)
	d/ A vízről tanultak rendszerezése (5 óra)	- Összefoglalás - Kiselőadások - Ellenőrzés	Referátumok, prezentációk és értékelésük			

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Kapcsolódások	Más területek, lehetőségek
3. A fény (15 óra)	a/ Csillagászat (3 óra)	- A Világegyetem - A Naprendszer - A fény tulajdonságai	Beszélgetések: az Univerzum keletkezésével, a különböző tudományos és teremtési elméletek kapcsolatáról ismeretterjesztő filmekben látottak megvitatása. Játékos vetélkedők (asztrológia, űrkutatás, alkímia)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok	<u>Műveltségi területek:</u> Matematika Ember a természetben Ember és társadalom	
	b/ Optika (5 óra)	- Optikai eszközök és alkalmazásaik - A fény útja optikai különböző optikai eszközökön	Tanulói kísérletek optikai eszközökkel, különböző fénytörő közegekkel, mikroszkópokkal		<u>Kulcskompetenciák:</u> anyanyelvi kom. matematikai természettudományos digitális hatékony és önálló tanulás	
	c/ A fény szerepe a bioszférában (4 óra)	- A fény hatásai az élőlényekre - Fosszilis és alternatív energiaforrások	A különböző energiafélések alkalmazásának előnyei és hátrányai: a téma kiscsoportos megvitatása			tanulói kísérletek a bennmaradós hétvégén, látogatás a Planetáriumba, a Csodák Palotájába
	d/ A fényről tanultak rendszerezése (3 óra)	- Részösszefoglalás - Kiselőadások	Referátumok, prezentációk és értékelésük			
4. A levegő (16 óra)	a/ Az atmoszféra (2 óra)	- A légkör szerkezete, összetétele, jelentősége - A légáramlások	Játékos kvíz a légkör összetevőiről és rétegeiről	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	<u>Műveltségi területek:</u> Ember a természetben Matematika Ember és társadalom	
	b/ A gázok tulajdonságai (6 óra)	- A gáz halmazállapot sajátosságai - Gázok állapotváltozásai, munkavégzése	Tanulói kísérletek (légáramlás okozta vákum, különböző gázok fejlesztése csempés kísérletekkel, robbanó „Kinder-meglepetés”...)		<u>Kulcskompetenciák:</u> természettudományos matematikai, digitális anyanyelvi kom. hatékony és önálló tan.	

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Kapcsolódások	Más területek, lehetőségek
	c/ A légkör, mint élettér (4 óra)	- A levegőt meghódító, felhasználó élőlények és sajátságai - A légszennyezés problémái	Egyéni vagy kiscsoportos gyűjtőmunka („szárnyaló” termések és magvak, madártollak, „beszédes” rovar- és madárnevek) madár csőr-és lábkirakó, rovar- „puzzle”, madárhang-párosítás, zuzmótérkép, pollencsapda bagolyköpet - „kollekció” készítése			tanulói kísérletek madármegfigyelés, madáretetés, állatkerti látogatás a bennmaradós hétvégén
	d/ A levegőről tanultak áttekintése (4 óra)	- Kiselőadások - Részösszefoglalás - Ellenőrzés				
5. A kőzetek (10 óra)	a/ A Föld kérgé (2 óra)	- Bolygónk és kérgének szerkezete - A földrengések és a vulkáni tevékenység	Kiscsoportos foglalkozások: („Kontinens-kirakó”, „vulkán-vadászat”, kéreg-kvíz)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	<u>Műveltségi területek:</u> Ember a természetben Ember és társadalom Szülőföldünk	
	b/ Kőzetek, ásványok (3 óra)	- A kőzetek legfontosabb típusai - A mészkő és jelentősége	Tanulói munkáltatás: kőzetek és mészvázás állatok maradványainak felismerése, összehasonlítása Különböző anyagok (pl. szikso, sütőpor, kréta, tojásbéj, stb.) karbonáttartalmának kimutatása		<u>Kulcskompetenciák:</u> anyanyelvi komm. természettudományos digitális, hatékony és önálló tanulás	
	c/ A kőzetek felszínén (2 óra)	- A talajok - A vizek keménysége	Talajok szerkezet- és pH-vizsgálata, vízkeménység mérése, kimutatása, vegyszeres vízlágyítás kis csoportokban			tanulói kísérletezés és terepgyakorlat, ásványkiállítás, bányalátogatás a bennmaradós hétvégén
	d/ Akőzetekről tanultak áttekintése (3 óra)	- Részösszefoglalás - Kiselőadások	Referátumok, prezentációk			
6. Tanév végi összefoglalás, ismétlés (4 óra)		- Az év során tanultak lényegének áttekintése	Játékos kvíz- és problémafeladatok egyéni és csoportos megoldása			

Testnevelés 9.

Lásd a Pedagógiai Program Helyi tantervének testnevelési részében!

Osztályfőnöki 9.

I. Célok és feladatok:

Az iskolának közvetítenie kell:

- az alapvető tudományos igényességű ismereteket
- az erkölcsi értékeket
- a helyes magatartási normákat

Az osztályfőnöki órák funkciója a tanulók segítése abban, hogy:

- önmagukat megismerjék, személyiségüket kibontakoztatva közösségi emberré váljanak
- elfogadják egymást, segítsék saját és társaik tehetségének kibontakoztatását
- legyenek azoknak a képességeknek birtokában, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy kreatív, érett, stabil és autonóm személyiségekké váljanak
- embertársaikat segítő, értük felelősséget vállaló, szociálisan érzékeny felnőttek legyenek a különböző tudományterületeken és művészetekben szerezzenek alapvető ismereteket
- ismerjék és szeressék szűkebb és tágabb pátriájukat, tudatosan fejlesszék azokat a kapcsolatokat, amelyek településükhöz kötik őket
- legyen feladatuk a magyar kultúra megbecsülése, megőrzése és gazdagítása
- törekedjenek a környezetük megóvására
- találják meg helyüket a közösségben, legyenek annak aktív, nyitott, segítőkész tagjai

Az osztályfőnök feladata:

- a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálásában
- a kistelepülésekről jött fiatalok beilleszkedésének megkönnyítése
- szociális képességek (kommunikáció, empátia, tolerancia, konfliktuskezelés, kapcsolatteremtés) fejlesztése, melyek során kiemelt szerepet kapnak az osztályban megélt élmények
- szerepvállalás a tanulók iskolában és iskolán kívül szerzett élményeinek feldolgozásában, felelős, hazájához, otthonához kötődő állampolgárrá válásában

- a tanulók segítése abban, hogy önmagukat a szűkebb és tágabb világban elhelyezzék és elfogadtassák

II. Óraszám:

Heti: 1 óra

Évi: 37 óra

Megjegyzés:

A tanterv időigény adatinál figyelembe kell venni, hogy a közoktatási törvény a tanévet 37 tanítási hétben állapítja meg.

III. Tartalom:

- Az osztályfőnöki óra alapvetően különbözik a többi tanítási órától, „a pedagógus és osztálya együttlétének óratervben kodifikált intézményes kerete.”
- Feladatát akkor tölti be, ha a nevelési folyamat szerves része. Ebből következik, hogy nem lehet csupán az adminisztrációs feladatok elvégzésének színtere, de semmiképpen sem válhat a szaktanár tantárgyi órájává.
- Specialitásait a kerettantervek készítői is elismerik, ezt igazolja, hogy nem is készült erre az órátípusra kerettanterv. Így a tartalmat illetően meglehetősen szabad a mozgás, az egyes témakörök igazodhatnak a célokhoz, az iskola és az osztály adottságaihoz.

IV. Követelmények:

- Az általános fejlesztési követelmények vonatkoznak az osztályfőnöki órákra, az Arany János Tehetséggondozó Programra, a kollégiumi foglalkozásokra, tehát ezeket a területeket összhangba kell hozni. Bár az egyes szinterek más-más dominanciával bírnak a pozitív hatások együttesen felerősödnek. Az osztályfőnöki órák a környezetre, a szabadidőre, a kapcsolatépítésre koncentrálnak.

Jelenismeret, felelős állampolgárok nevelése:

- Eligazodás a társadalomban
- A kistélepi leti életfogadása, a szülöi házhoz, a „küldö” faluhoz való kötöds erösítése

Társas kapcsolatok:

- A harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására alkalmas személyiségjegyek megerösítése

Konfliktuskezelés:

- Képesség a konfliktusok kezelésére, feldolgozására

Lelki egészség:

- A mentálhigiéné szerepének tudatosítása

Testi egészség:

- Az egészségőrzés igényének felkeltése, a káros szenvedélyek elutasítása

Viselkedéskultúra:

- A mindennapi együttéléshez szükséges civilizációs szokások kialakítása és megszilárdítása

Az évfolyamon a megfelelő helyre be kell illeszteni a szabadon választható és aktuális eseményekhez kapcsolódó órákat (10 óra)

- a nyárról, az előttünk álló tanévről
- házirend, tűz- és balesetvédelem
- a félévi eredmények értékelése
- osztálykirándulás előkészítése és értékelése
- a tanév értékelése, nyári tervek
- az osztály jeles eseményei
- közös film- vagy színházélmény megbeszélése
- ünnepeink
- aktuális problémák megbeszélése

A fennmaradó 27 órában a következő témákat dolgozzuk fel:

Témakörök:

Iskolakezdés (10 óra)

Tartalom:

- Az osztályfőnöknek együttes élmények, tevékenységek során begyűjtött információkra alapozva meg kell ismernie tanítványait. Alapvetően fontos annak tisztázása, hogy honnan indulunk, milyenek diákjaink. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy minél hamarabb megtudjuk miben tehetségesek a tanulók.
- A diákoknak meg kell ismerkedniük új környezetükkel, annak alapvető szabályaival. Be kell látniuk, hogy szabályok nélkül nem lehet nyugodtan, biztonságosan élni.

Követelmény:

- Ismerjék meg és fogadják el egymást, alakítsanak ki baráti kapcsolatokat.

Téma:

Ismerkedés a társakkal, bemutatkozás, viselkedés	(1 óra)
Ismerkedés a várossal és környezetével	(4 óra)

Milyen a régi és milyen az új iskolám?	(2 óra)
Az iskolai könyvtár	(1 óra)
A város kulturális és közművelődési intézményei	(2 óra)

Tevékenységi formák:

A tanuló lakóhelyének bemutatása (szóban, képben). Az iskolai szabályok megbeszélése.

Alkalmazott módszerek:

Beszélgetés, vita, kirándulás, megfigyelés, tréning, csoportos beszélgetés

Felhasználható irodalom:

- Fürtsné dr. Kólyi Erzsébet: A pedagógus új típusú feladatai a modern iskolában – Flaccus Kiadó 1999. (175-233. old.)
- Kézikönyv osztályfőnököknek – Világbanki Szakközépiskolai Projekt – Szerk. Jakobsen József 1995. (91-111. old.)
- Gordon W. Allport: A személyiség alakulása – Gondolat, Budapest 1985. (215-253. old.)
- Popper Péter: A belső utak könyve – Relaxa, Budapest 1991. (114-128. old.)

Emberi kapcsolataim (8 óra)

Tartalom:

- Az osztályfőnök számára fontos, hogy megismerje azt a környezetet, ahonnan tanítványa jött. Az Arany János Tehetséggondozó Programban különös szerepet kap ez a motívum, hiszen az alapvető cél, hogy a tanuló megőrizze és fejlessze azokat a kapcsolatokat, amelyek pátriájához kötik. Legyen büszke szülőfalujára.

Követelmény:

- A harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására alkalmas személyiségjegyek megerősítése
- A tanuló tanulja meg tisztelni azokat az embereket, akik segítik céljai elérésében
- Közeledjen empátiával társaihoz
- Legyen tisztában a barátság fogalmával. Váljon egyre őszintébb, igaz baráttá

Téma:

- Hazánk múltja, jelene (1 óra)
- Falum, szűkebb pátriám (1 óra)
- „Ott vagyok honn...” (felmérés) (1 óra)

- A felmérés értékelése (1 óra)
- A család (1 óra)
- Közösség, osztályközösség (1 óra)
- A másság (1 óra)
- A barátság (1 óra)

Tevékenységi formák:

Kiselőadások honismeret témából. (gyűjtő munka)

Alkalmazott módszerek:

Beszélgetés, szituációs játékok, tréning, csoportos beszélgetés

Felhasználható irodalom:

- Forgas, J.: A társas érintkezés pszichológiája – Gondolat, Budapest 1989. (275-293. old.)
- Szabó Kálmán: Osztályfőnöki kézikönyv – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997. (74-86. old.)
- „Neveljétek őket az Úr tanítás szerint” – Osztályfőnöki kézikönyv a református iskolák számára – Református Pedagógiai Intézet 1999. (138-139. old.)
- Bagdy Emőke - Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában – Tankönyvkiadó, Budapest 1988 (122-136. old.)
- Kézikönyv osztályfőnököknek – Világbanki Szakközépiskolai Projekt – Szerk. Jakobsen József, 1995. (63-90. old.)

Szabadidő (9 óra)

Tartalom:

- Az osztályfőnöknek meg kell ismertetnie tanítványaival a kulturált szabadidő-eltöltés módjait. Közös programok szervezésével fel kell keltenie a tanulók érdeklődését a természet szépségei, a kultúra értékei iránt.

Követelmény:

- Ismerje és gyakorolja a helyes időbeosztást
- Értékelje, hogy a kollégium rendje és annak betartása saját érdekeit szolgálja
- Tudja, hogy a kultúra igazi értékeinek megismerése fejleszti személyiségét, míg a giccs, bővli, ízléstelenség, a káros szenvedélyek rombolóan hatnak

Téma:

Időbeosztás a családban, a kollégiumban „Időmérleg”	(1 óra)
A szabadidő. A szabadidő helyes eltöltése	(2 óra)
A kultúráról, a művészetről	(1 óra)

Önművelés: olvasás, zenehallgatás, tánc, természetjárás	(1 óra)
Múzeum, hangverseny, film, színház	(1 óra)
A kulturált viselkedés szabályai (közlekedés, iskola, hivatal)	
(Öltözködés, divat)	(2 óra)
Káros szenvedélyek	(1 óra)

Tevékenységi formák:

- Kiselőadások. Gyűjtő munka

Alkalmazott módszerek:

- Beszélgetés, szituációs játékok, tréning, csoportos beszélgetés, film és megbeszélés

Felhasználható irodalom:

- Szabó Kálmán: Osztályfőnöki kézikönyv – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1997. (156-175. old.)
- „Neveljétek őket az Úr tanítás szerint” – Osztályfőnöki kézikönyv a református iskolák számára – Református Pedagógiai Intézet 1999. (118-136. old.)
- Bagdy Emőke – Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában – Tankönyvkiadó, Budapest 1988. (244-276. old.)
- Kézikönyv osztályfőnököknek – Világbanki Szakközépiskolai Projekt (187-198. old.) Szerk. Jakobsen József, 1995.
- Csepeli György: A hétköznapi élet anatómiája – Kossuth, Budapest 1986. (37-44. old.)
- Köves Julianna: Illik tudni. A kulturált viselkedés szabályai – Minerva, Budapest 1985. (60-66. old.)
- Szász Jánosné: A mindennapok esztétikája. Kézikönyv osztályfőnököknek (187-199. old.)

V. Az osztályfőnök munkáját segítő irodalom

- Alport, G.W.: Az előítélet – Gondolat, Bp. 1989.
- Alport, G.W.: A személyiség alakulása – Gondolat, Bp. 1985.
- Aronson, E.: A társas lény – Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó – Bp. 1978.
- Boros László: Érték – iskola – család Akadémiai Kiadó – Bp. 1993.
- Buber, Martin: Én és Te – Európa Budapest, 1991.
- Buda Béla: Az empátia – Gondolat, Budapest 1980.
- Dávid Imre-Páskuné Kiss Judit: Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában – Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2000.
- Dr. Balogh László: Tanulási stratégiák és stílusok, a fejlesztés pszichológiai alapjai – Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1998.
- Dr. Dévai Margit: Játszd meg magad – LAMIN Stúdió, 1994.
- Dr. Dévai Margit: Találd ki magad – LAMIN Stúdió, 1995.
- Erőss László dr. – Dr. Hans Löwe: Az iskolai kudarcokról – Tankönyvkiadó, Bp. 1976.

- Forgas, J.: A társas érintkezés pszichológiája – Gondolat, Bp. 1989.
- Fromm, Erich: A szeretet művészete – Helikon 1984
- Fürtsné dr. Kólyi Erzsébet: A pedagógus út típusú feladatai a modern iskolában – Flaccus Kiadó 1999.
- Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak – Pedellus 1998
- Halák László: Illemkocka – Kossuth, Bp. 1984.
- Hankiss Elemér: Diagnózisok – Magvető Kiadó, Bp. 1982.
- Hudyné Gyulai Zsuzsana-Pózna Gabriella: Beszéljük meg (Osztályfőnöki témakörök A-tól Z-ig – RAABE Kiadó 1999.
- Kamarás István: Íme az ember – Szent Gellért Egyházi Kiadó 1993
- Katolikus kerettanterv 3. Füzet; Szerk. Farkas István
- Mérei Ferenc: Községek rejtett hálózatai – Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1971.
- Pease, A.: Testbeszéd – Park Kiadó, Bp. 1989.
- R. L. Atkinson – R.C. Atkinson – E.E. Smith – D.J. Bem: Pszichológia, Osiris – Bp. 1996.
- Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia – Gondolat, Bp. 1984.
- Rudas János: Delfi örökösei – Gondolat, Bp. 1990.
- Schüttlet Tamás: Önismeret, személyiségfejlesztés (Kézikönyv osztályfőnököknek) – Világbanki Szakközépiskolai Projekt – Bp. 1998.
- Tehetség és iskola Szerk. Balogh László – Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1999.
- Tóth László: Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez – Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2000.

VI. Személyi feltételek

Egyetemi végzettséggel rendelkező gimnáziumi tanár.

Személyiségfejlesztés 9.

Évi óraszám: 36

Célok és feladatok:

- Egymás megismerése, a csoporton belül a bizalom légkörének a kialakítása.
- A tanulók önismeretének fejlesztése, pozitív énkép kialakítása és megerősítése.
- Egymás elfogadása (a kirekesztés megelőzése).
- Az eredményes kommunikáció feltételeinek tudatosítása.
- Az emberek közötti különbségek tudatosítása.
- Az együttműködési képesség és a kreativitás fejlesztése.

Kompetenciák

- *A komplexitás kezelésére való képesség* (pl. a nyitott és bizonytalan helyzetek kezelésének képessége).
- *Normatív kompetencia* (pl. a szabályoknak megfelelő és nem megfelelő dolgok megkülönböztetésének és az elfogadható mértékű eltérések megítélésének képessége).
- *Kooperatív kompetencia* (pl. a bizalom és a gyanakvás közötti mozgás képessége).
- *Narratív kompetencia* (például a dolgok közlésének, visszaadásának képessége)
- **Személyes és szociális kulcskompetenciák:** az egyénnek az a képessége, hogy az egyén:
 - szükségleteit,
 - projekteket alkosson és vezessen, ehhez stratégiákat fejlesszen ki,
 - helyzeteket, relációkat és erőviszonyokat tudjon elemezni,
 - tudja azonosítani, értékelni és megvédeni forrásait, jogainak korlátait és együttműködjön,
 - konfliktusokat oldjon meg,

- szabályoknak megfelelően játsszon, használja és értelmezze e szabályokat,
- a kulturális különbségeken keresztül és ezek felett kialakított rendet alkosson.

Témakörök-tartalmak:

1. Ki vagyok én - ki vagy te? Önismeret és a társak megismerése

(4 óra)

Bemutatkozás

Hogyan ismerhetem meg önmagam?

Ha választanak/ha nem választanak

Családom, álmaim, vágyaim

2. Félelem nélkül. Bízunk önmagunkban - bízunk egymásban!

(8 óra)

Érzelmek - mások érzelmei

Szembenézni félelmeinkkel

Harag, düh, agresszió

Empátia

3. Fogadd el önmagad! A pozitív énkép megalapozása, erősítése

(6 óra)

Emberi értékek

Azonosak vagyunk - különbözünk

Amit szeretünk magunkban - másokban

Amit nem szeretünk magunkban - másokban

4. Jól értjük egymást? Az eredményes kommunikáció

(4 óra)

Kapcsolatteremtési problémák

Aktív hallgatás

Egyirányú kommunikáció

Beszéd nélkül...

Kommunikáció különböző helyzetekben

5. A konfliktusok szerepe életünkben

(6 óra)

Különböző konfliktusok

Mi segít, mi hátráltat konfliktushelyzetben?

A probléma más szemszögből

Együttműködés

A problémamegoldás lépései

A közvetítés

6. A másság problémái. Az emberek közötti különbségek

(4 óra)

Az előítéletek

Témaválasztás

A közösen kiválasztott, előítélet-sújtott csoporttal foglalkozunk a következő 3-4 foglalkozáson. A vállalkozók dokumentumot elemeznek, cikkeket gyűjtenek, majd prezentálják ezeket.

7. Az emberi jogok érvényesülése

(4 óra)

Egyenlőség - megkülönböztetés

Az előző szakaszban gyűjtött tapasztalatok összegzése

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Melyik a legfontosabb emberi jog?

Zárás

Módszerek:

- A tanulás alapja a program egészében a tanulók eddigi tapasztalataira való építés, valamint a közösen megélt élmények, a közös munkában szerzett tapasztalat. A módszerek is ehhez igazodnak, a gyakorlat dominál.
- A csoport közös munkájára építünk, de fontos az egyéni-, a páros- a kiscsoportos munkaforma is.
- Nagy szerepet kapnak a kreatív játékok, a szituációs gyakorlatok, a drámajáték.

- Füzetet nem használunk, de az alkalmanként készült munkalapokat, poszttereket, kreatív alkotásokat összegyűjtjük. Ezeket egy-egy szakasz (témakör) végén, értékeléskor újra elővesszük, újragondoljuk.
- Rendszeresen készülnek fotók a csoportról, ezekből áll össze a csoport közös munkájának "története", ami a többi dokumentummal együtt a csoport, az osztály összetartozását erősíti.

Követelmények:

- Legyenek képesek a tanulók a csoport által elfogadott szabályok betartására, önmaguk és társaik pozitív szemlélésére.
- Legyenek képesek saját érzelmeik megfogalmazására, s arra, hogy társaik megnyilvánulásait empátiával figyelik.
- Ismerjék fel és fogadják el az eltérő nézőpontokat egy-egy probléma kapcsán.
- Legyenek képesek kisebb és nagyobb csoportban eredményes együttműködésre.

Az ellenőrzés, értékelés

A hagyományos értelemben vett értékelést, számonkérést nem alkalmazzuk. A csoport munkáját közösen értékeljük a foglalkozások végén, illetve időszakonként. Ennek célja az együttműködés fejlesztése, valamint annak erősítése, hogy mindenki véleménye fontos és értékes.

A közös értékelés azt is demonstrálja, hogy a tanulók is befolyásolják a következő foglalkozást (téma vagy tevékenységforma közös kiválasztása).

A csoportvezető saját munkájának és a csoport tevékenységének értékelése érdekében a foglalkozásokról feljegyzéseket készít.

Ez tartalmazza: ~az alkalmazott tevékenységformákat,

~a csoport reakcióját,

~egyes tanulók megjegyzésre érdemes reakcióját,

~problémákra utalást.

Tárgyi feltételek:

- **Eszközök:**

- Meghitt, külső zajoktól védett, átrendezhető terem szükséges (rendszerint körben ülünk).
- A legszükségesebb eszközök:
- csomagolópapír, különböző nagyságú lapok,
- csiptetős táblák,
- társasjátékok, filmek
- színes, vastag filctollak, ollók, ragasztók

- A sokféle eszköz használata, a változatos tevékenység biztosítja, hogy ezek a foglalkozások eltérnek a szokásos tanóráktól. Ez felszabadító hatású, lehetővé teszi, hogy kevésbé ismert oldalukról is megmutatkozhassanak a tanulók.

- **Tanári segédletek:**

- *Rudas János*: Delfi örökösei (DICO Kiadó Új Mandátum Könyvkiadó 2004)
- *Hajas Zsuzsa*: Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak. (Debrecen, 1998. Pedellus Könyvkiadó)
- *Bácskai Júlia*: Magánélettan (Budapest. Pannon Klett kiadó 1997)
- *Bagdy Emőke-Telkes József*: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1999)
- *Páskuné Kiss Judit*: Varázsszem (AJTP Intézményeinek egyesülete)

Személyi feltétel:

Önismeret továbbképzést teljesített tanár. Ezeken, a foglalkozásokon a csoport "vezetője", de egyben a csoport "tagja" is.

Tanulásmódszertan 9.

Évi óraszám: 36

Célok és feladatok:

- A tanulással és a kommunikálással kapcsolatos alapképességeket az életkornak megfelelő eszköztudás szintjére fejlesszük.
- A tanulásmódszertan feladata azoknak a tanulási módszereknek és annak a szemléletmódnak a megtanítása, amelyek bármely tantárgy eredményes tanuláshoz felhasználhatók, és a tanulók további tanulmányainak sikeres teljesítéséhez is biztos alapot adhatnak.
- A tanulásmódszertan a tanulási képességek – figyelem, beszéd, olvasás, emlékezés, gondolkodás, önművelés – fejlesztéséhez is teret biztosít.
- A tanulásmódszertannak ösztönöznie kell a tanulókat arra is, hogy a tanulással kapcsolatos problémáikkal szembenézzenek, azokra megoldást keressenek, a megismeréssel pozitív viszonyt alakítsanak ki, a tanulást mindennapi életük ritmusába, szokásrendszerükbe megfelelően illesszék be, illetve megfelelően és célszerűen alakítsák ki a tanulásuk mindennapi szokásrendszerét.

Kompetenciák:

- intellektuális kompetenciák (információhasználat, problémamegoldás, kritikai gondolkodás, kreativitás);
- módszertani kompetenciák (hatékony munkamódszerek alkalmazása, IKT);
- személyi és szociális kompetenciák (identitás, együttműködés másokkal);
- kommunikáció.

A tananyag tartalma:

I. Tanulási önismeret – óraszám: 4

- Tanulásdiagnosztikai kérdőívek (önvizsgálat)
- Tanulási attitűdök és szokások
- Olvasási szokások
- Tanulás és gondolkodás
- Érdeklődésvizsgálat
- Tanulási típusok
- Szeretett/nem szeretett tantárgyak

II. Tanulási nehézségek – óraszám: 2

- Tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása
- A tantárgyak jellege, hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok
- Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete
- Önfejlesztési tervek
- Kölcsönös konzultáció

III. Tanulási szokások, tanácsok – óraszám: 4

- Szokások, szokásrend
- Szokásformálás: tartós törekvések, erős elhatározások
- Jó szokások felvétele, rossz szokások átalakítása
- Rendszeresség, kitartás
- Tanulás, pihenés, kikapcsolódás a nap során
- A tanulás külső feltételei: rend, csend, fény, munkahely, testhelyzet
- A tanulás belső feltételei: a fizikai állapot karbantartása, a lelki harmónia megteremtése, stresszkezelés

IV. Szövegfeldolgozási módszerek – óraszám: 20

- Aláhúzás, kulcsszavak kiemelése, szövegkiemelés
- Vázlatkészítés, kulcsszóvázlat
- Jegyzetelés írott szövegből
- Kivonatolás
- Elhangzó szöveg jegyzetelése
- Emlékeztető
- Gondolati térkép készítése
- Címmeditáció, előregondolkodás, kérdések megfogalmazása, problémafelvetés, anyaggyűjtés
- A háromszori átolvasás
- Tájékozódó olvasás (SKIMMING)
- Áttekintés
- Elemző olvasás
- Ismétlő olvasás (futó olvasás)
- Kritikus olvasás
- Kereső olvasás
- Félhangos olvasás
- Utánaolvasás
- Ábraértelmezés, táblázatolvasás, képelemzés
- Fogalom-meghatározás, definícióalkotás, leírás, szótárazás
- Forráselemzés, csoportosítás

V. Felkészülés írásbeli és szóbeli szereplésre – óraszám: 6

- Feleletterv, felelet
- Tantárgyi beszámoló

- témaismertetés, értekezés, kiselőadás
- Vita, érvelés, hivatkozás, cáfolat
- Dolgozat, esszé, értekezés, tanulmány
- Gondolati vázlat készítése
- Egyéni kutatómunka
- Íráskép, íráskészség

Fejlesztési követelmények:

- A tanulási önismeret a tudás megszerzésének kiindulópontja, a reális célkitűzések feltétele. A tanulók teljesítménypróbán szembesülhetnek képességeik, rész képességeik pillanatnyi szintjével.
- A tanulási nehézségek közös megfogalmazása, az azokra való megoldáskeresés az őszinteség és az egyéni életproblémák megoldásának képességét fejleszti ki a tanulóknál.
- A tanulási szokások tudatosítása, jó szokások fölvétele, rosszak átalakítása a hatékony tanulás nélkülözhetetlen feltétele. A jó szokások elsajátításához tanulási tanácsok megfogalmazásán, megfogadásán, akarati megvalósításán átvezet az út. A helyes tanulási szokások a délelőtti iskolai tanulásra és a délutáni önálló tanulásra egyaránt vonatkoznak.
- A tanulás módszereinek bemutatása és elsajátíttatása, a saját tanulás, módszerek, eljárások kialakítása, rutinszerű gyakorlása a tanulás tanításának legkonkrétabb követelménye. Ezeknek a praktikus és egyszerű módszereknek az elsajátíttatása adja meg a tanulásmódszertan tanulásának hitelét.

Ellenőrzés, értékelés:

- A tanulók munkájának ellenőrzésében és értékelésében legnagyobb jelentősége az azonnali szóbeli visszajelentéseknek van, amely a tanár fejlesztő-segítő szerepéből következik.
- Az értékelést nem szoríthatjuk osztályzati kategóriákba, nem osztályozunk.

